THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

LORRAINE
EDWARD
WALTER
πάντα ῥεῖ

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

LORRAINE
EDWARD
WALTER
πάντα ῥεῖ

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÉCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME PREMIER.

INTRODUCTION, GRAMMAIRE, TEXTES (1550—1710).

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. I.

INTRODUCERE, GRAMATICĂ, TEXTE [1550—1710].

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCURESCĬ: SOCECŬ & C°.

1891.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

MAJESTĂȚIĬ SALE

CAROL I

REGELE ROMÂNIEĬ

PROTECTORUL

A TOT CE ESTE BUN ȘI NOBIL

LA A 25ª ANIVERSARE A SUIREĬ SALE PE TRON

ÎNCHIN

ACEASTĂ CARTE.

PRECUVÂNTARE.

AVANT-PROPOS.

Cuvintele „τορνα τορνα φρατρε“ pe care le am ales ca motto la cartea de faţă, represintă nu numaĭ cel maĭ vechiŭ monument al limbeĭ române cu care o Chrestomatie Română ar trebui să înceapă în mod firesc, dar tot deodată esprimă scopul şi tendinţa acesteĭ cărţĭ: „de a ne înturna către trecut“.

Când am întreprins această lucrare, acum zece anĭ, intenţiunea mea a fost de a culege şi de a întruni la un loc, pe cât se poate mai multe texte şi fragmente de texte din vechea literatură română, şi de a urmări astfel pas cu pas atât mersul gradat al desvoltăriĭ limbeĭ româneştĭ, cât şi naşterea şi propăşirea literatureĭ româneştĭ în decursul veacurilor.

Scopul meŭ era deci îndoit: atât filologic cât şi istorico-literar. De aceste două puncte de vedere am fost călăuzit atât în alegerea materieĭ, cât şi în modul de a reproduce textele şi de a le orândui. Pentru a completa lucrarea, am maĭ crezut de cuviinţă a o precede cu o Introducere, care formează un fel de comentariu filologic şi istorico-literar, după care urmează o Schiţă gramaticală; ĭar Chrestomatia se încheeă cu un Glosar, conţinând toate cuvintele şi formele ce se află în cartea de faţă.

eria. In cea dintâĭa Chrestomatie română ce s'a publicat, adecă aceea a maestruluĭ Ciparĭu întitulată „Analectele literare“, autorul s'a mărginit, pe de o parte, a ne da numaĭ extracte din cărţĭ tipărite, eliminând cu desăvârşire manuscrisele, şi pe de alta s'a oprit la anul 1700 cu extractele publicate. Monumentele cele maĭ vechĭ şi cele maĭ de căpetenie ale limbeĭ şi literatureĭ române s'au dovedit însă a fi acele, ce s'au păstrat în manuscris; şi o Chrestomatie care ar trece cu vedere această parte importantă a literatureĭ n'ar fi la înălţimea ştiinţeĭ moderne.

Les mots „τορνα, τορνα φρατρε“, que j'ai choisis comme épigraphe de mon livre constituent non-seulement le plus ancien monument de la langue roumaine par lequel une Chrestomathie roumaine devrait forcément commencer, mais expriment en même temps le but que je me suis imposé dans cet ouvrage : „jeter un regard sur le passé“.

Lorsque, il y a dix ans, j'entrepris de faire ce travail, j'avais pour but de recueillir et de collectionner le plus grand nombre possible de textes et de fragments de textes appartenant à l'ancienne littérature roumaine; je me proposai aussi d'étudier la marche progressive du développement de la langue roumaine, ainsi que la naissance de sa littérature et le progrès de celle-ci dans le cours des siècles.

Mon but touchait donc à la philologie et à l'histoire littéraire; c'est cette double considération que me servit de guide pour le choix des matières, la reproduction des textes et leur arrangement méthodique. Afin de compléter ce travail, j'ai cru nécessaire de le faire précéder d'une Introduction qui formerait comme une sorte de commentaire philologique et d'histoire littéraire, accompagné d'une Esquisse grammaticale. Le tout est suivi d'un Glossaire contenant tous les mots et toutes les formes renfermés dans la Chrestomathie avec la traduction française.

Dans la première Chrestomathie roumaine portant comme titre : „Les Analectes littéraires“, qui fut éditée par Cipariu, le maître s'était borné d'une part à nous offrir quelques extraits de textes imprimés, en éliminant tous les manuscrits, et d'autre part il s'était arrêté à l'année 1700 dans la reproduction des extraits de textes imprimés. On a constaté pourtant que les monuments les plus anciens et les plus importants de la langue et de la littérature roumaines sont ceux que les manuscrits nous ont conservés; or une Chrestomathie qui négligerait cette partie importante de la littérature ne peut pas être à la hauteur de la science moderne. Matière.

Alţĭ autorĭ carĭ au urmat, precum A. Pumnul cu „Lepturariul“ şi Lambrior cu „Cartea de cetire“ sânt maĭ departe încă decăt Cipariu de a satisface o atare cerere. Cel dintăiu urmărea maĭ mult un scop literar, ĭar cel din urmă n'avea la dispoziţiune bogăţia literară de care dispunea venerabilul şi învăţatul canonic din Blaj.

Eu de acea am căutat să împlinesc acest gol, pe căt îmĭ era cu putinţă, maĭ întâĭu prin extracte făcute din numeroase manuscrise, fără de a trece însă peste marginele prescrise uneĭ Chrestomatiĭ. Intre aceste „texte de limbă“ manuscrise am strecurat şi un număr însemnat de documente şi zapise, importante pentru istoria cultureĭ şi a limbeĭ româneştĭ.

Pentru a putea însă urmări cu oare care desăvârşire mişcarea literară şi din sec. XVII-lea şi al XVIII-lea, am trebuit să lărgesc cadrul Chrestomatieĭ. In loc de a mă opri şi eu la anul 1700 am dat extracte şi texte tot atăt de numeroase din sec. XVIII-lea şi al XIX-lea precum au fost cele din sec. XVI-lea şi XVII-lea; m'am oprit însă la anul 1830. Precum se va vedea în Introducere, o mişcare profundă se manifestă pe atuncea în mijlocul poporuluĭ Român, care a înrăurit în mod nefavorabil asupra creştereĭ fireştĭ a limbeĭ şi a literatureĭ, curmănd desvoltarea seculară.

Această schimbare nu a atins însă limba poporuluĭ. In loc deci de extracte din aşa numita literatură scrisă a epoceĭ ce urmează după 1830, am dat extracte din literatura populară, oglinda neştirbită a graĭuluĭ vĭu, neinfluenţată şi neschimbată, care singură ne permite a urmări desvoltarea adevărată a limbeĭ româneştĭ. La aceste texte am maĭ adăugat şi alte texte curat dialectale, adică scrise în graĭul Românilor din Macedonia şi din Istria, îmbrăţişând astfel întregul cămp al Românismuluĭ.

Toate textele, afară de acele curat dialectale, sânt aşezate într'un şir cronologic. Cu toate că oferă şi ea greutăţĭ îndestule, am preferit această orânduire, celeĭ-l-alte urmate de Cipariu, care a grupat la un loc toate cele tipărite într'o ţară, fără a ţine seamă de ceea ce s'a făcut în cele-l-alte ţărĭ pe aceeaş vreme. Aşa a pus la un loc extractele din toate cărţile tipărite în Transilvania,

D'autres, comme A. Pumnul et Lambrior, ses successeurs celui-ci dans sa „Carte de cetire“, celui-là dans son „Lepturariu“, ont encore été moins aptes à remplir cette tâche; le premier poursuivait plutôt un but littéraire, le dernier n'avait pas à sa disposition les riches matériaux que possédait le vénérable et savant chanoine de Blaj.

C'est pourquoi j'ai tâché, autant qu'il était en mon pouvoir, de remplir cette lacune par des extraits empruntés à de nombreux manuscrits, sans pourtant dépasser les limites d'un ouvrage de ce genre. Parmi ces extraits de textes manuscrits j'ai introduit aussi des documents inédits et des „Zapise“ précieux et de grande importance pour l'histoire de la civilisation et de la langue roumaines.

Je me suis vu forcé d'élargir le cadre de la Chrestomathie afin de compléter encore davantage l'histoire du mouvement littéraire du XVIIe et du XVIIIe siècle. Loin de songer à m'arrêter au commencement du XVIIIe, je me suis engagé plus avant, en donnant des extraits de textes du XVIIIe et du XIXe tout aussi nombreux que ceux des siècles précédents; je n'ai pas cru cependant devoir dépasser l'année 1830. Comme l'on verra plus loin, dans l'Introduction, un mouvement littéraire considérable, né au sein du peuple roumain, prit naissance à cette époque-là, mouvement qui eut une influence défavorable sur le progrès de la langue et de la littérature, en en arrêtant à tout jamais le développement séculaire.

Ce changement ne modifia en rien cependant la langue populaire. Pour continuer le mouvement littéraire de la langue roumaine au delà de l'année 1830, j'ai remplacé les morceaux de littérature moderne par des textes de littérature populaire, ce miroir indestructible de la langue vivante, toujours brillant et jamais obscurci par une influence étrangère, qui seul nous met à même de suivre le développement naturel de la langue roumaine. Ayant ajouté à ces textes, des extraits appartenant aux dialectes roumains de l'Istrie et de la Macédoine, j'ai, ainsi, embrassé le champ entier du domaine roumain.

Dans la disposition des textes, à l'exception de ceux appartenant aux dialectes, j'ai suivi l'ordre chronologique, bien qu'il offre certaines difficultés; mais je l'ai préféré à celui de Cipariu qui avait réuni tout ce qu'il avait trouvé d'imprimé dans une province, sans tenir compte des textes de la même époque appartenant à une autre province. Ainsi, par exemple, il avait Ordre.

apoĭ cele din România şi maĭ apoĭ cele din Moldova şi a adăugat la sfârşit extracte din două cărţĭ tipărite în ţărĭ străine (Uniev şi Roma).

Scopul meu din potrivă era de a nu despărţi ci de a lega textele între ele, a arăta legătura în care stă mişcarea literară dintr'o parte cu accea din cea-l-altă parte a ţăriĭ, cea de dincolo cu cea de din coace de munţiĭ Transilvanieĭ; apoĭ de a pune faţă în faţă diferitele forme ale graĭuluĭ de pe aceeaşĭ vreme şi a arăta schimbările ce a suferit acelaşĭ text în cursul veacurilor. Am căutat a stabili un fel de legătură internă între diferitele texte, şi a uşura astfel cercetările filologice; se înţelege numaĭ într'atâta, pe cât era cu putinţă a se face într'un spaţiu atât de restrâns.

Un exemplu va lămuri modul meu de procedare. Intre cărţile româneştĭ, Psaltirea, în întregul eĭ, sau numaĭ în parte, este fără îndoĭală acea carte care s'a copiat şi tipărit de maĭ multe orĭ de cât orĭ ce altă carte romănească. Afară de numeroasele ediţiunĭ şi manuscrise din carĭ am dat extracte în Chrestomatie, psalmĭ răslăţiţĭ se maĭ află şi în maĭ toate cele-l-alte cărţĭ întrebuinţate în slujba bisericească. O comparaţiune minuţioasă a tuturor versiunilor ale Psaltireĭ în morfologia, fonetica şi vocabularul lor ar da o istorie complectă a desvoltăriĭ treptate a limbeĭ române in cele din urmă patru secole.

In mic am făcut această urmărire şi comparaţiune, pornind de la Psaltirea luĭ Coresi. Din această Psaltire, care, precum se va vedea, este cea maĭ veche ce există în limba română, am publicat zece psalmĭ. Aceeaşĭ psalmĭ am reprodus apoĭ în decursul cărţiĭ din maĭ multe Psaltirĭ şi din alte cărţĭ bisericeştĭ, indicând paralela tot deauna la piciorul fie căruĭ psalm; n'are cineva decât să urmărească acele indicaţiunĭ şi va urmări în acelaşĭ timp mersul gradat al limbeĭ şi al literatureĭ. Tot aşa am procedat la cele-l-alte texte biblice maĭ ales la cele din Evanghelie; tot aşa şi la letopiseţele, când doĭ cronicarĭ pomeneau acelaşĭ fapt, tot aşa la hronografiĭ, din care unul este o copie cu vr'o 150 de anĭ maĭ nouă de cât cel-alt şi tot aşa la alte texte din literatura populară scrisă şi nescrisă.

réuni des extraits de livres imprimés en Transylvanie, puis, de ceux publiés en Moldavie et en Valachie, et à la fin il avait ajouté deux ouvrages édités en d'autres endroits (Uniev et Rome).

Mon intention, par contre, était de rapprocher les textes et non pas de les séparer, afin de mettre en évidence l'analogie et la connexion du mouvement littéraire dans les contrées d'en deça et d'au delà des Carpathes; de comparer ensuite les textes de différents dialectes de la même époque, et de montrer en même temps les changements subis par le même texte dans le cours des siècles. J'ai tâché d'établir une sorte de liaison entre les différents textes, afin de faciliter de cette manière les recherches philologiques pour celui qui voudra les entreprendre. Il va sans dire que je n'ai fait que ce qui m'était possible de faire dans le cadre restreint de ce livre.

Un seul exemple suffira pour faire comprendre ma méthode. Parmi les nombreux livres roumains, le Psautier, en tout ou en partie, est assurément, de tous les livres, celui qui a eu le plus grand nombre d'éditions. Outre ces nombreuses éditions, tant manuscrites qu'imprimées, auxquelles j'ai emprunté des extraits pour ma Chrestomathie, on trouve encore des Psaumes épars dans tous les livres affectés au service liturgique. Par suite, une comparaison minutieuse, quant à la morphologie, à la phonétique et au vocabulaire, de toutes les variantes des Psautiers, offrirait sans doute une histoire détaillée du développement progressif de la langue roumaine durant les quatre derniers siècles.

J'ai essayé, dans une certaine mesure, d'appliquer cette comparaison au Psautier de Coresi, qui est, comme l'on verra plus tard, ce qu'il y a de plus ancien dans la langue roumaine: je lui ai emprunté dix psaumes que j'ai mis en parallèle avec ceux d'autres Psautiers ou livres liturgiques en ayant soin d'indiquer toujours les parallèles au bas de chaque psaume, pour faire ressortir par leur comparaison la marche progressive de la langue et de la littérature. Le lecteur attentif s'en convaincra facilement. J'ai suivi la même méthode pour les autres textes bibliques, surtout pour ceux de l'Evangile, et ainsi de même pour les letopiseti, quand deux chroniques mentionnent le même fait, et pour les hronografi, dont l'un est une copie de 150 ans plus récente que l'autre, et enfin pour d'autres textes de la littérature populaire.

ıtele. Fixarea datei a fie-căruĭ text oferă greutăţĭ când avem a face cu manuscripte nedatate sau cu publicaţiunĭ a căror dată de tipar lipseşte. Afară de consideraţiunĭ filologice, consideraţiunĭ paleografice si literare m'au călăuzit la hotărârea datelor, cărora le am dat totuşĭ latitudinea necesară.

Operile autorilor cunoscuţĭ am pus supt data vieţiĭ autorilor, cu toate că textul a fost uneorĭ reprodus dupe câte o copie maĭ modernă, ceea ce am însemnat însă tot deauna la locul luĭ.

[odul ıblicării. Toate textele — afară de puţinele esceptiunĭ indicate în carte — au fost copiate de a dreptul din izvoadele originale. Chiar şi atuncea când au fost deja publicate de alţĭ, eu totuşĭ am recurs la originalul. In modul acesta am fost în stare a reproduce accentuarea textelor şi toate acele micĭ semne diacritice ce au fost omise de toţĭ predecesoriĭ meĭ. Importanţa acelor semne şi accente este învederată, cu toate că acele din urmă nu sânt tot deauna accente tonice, ci maĭ mult puse după regulele prosodieĭ sloveneştĭ şi greceştĭ.

Din cărţile de care s'a servit Cipariu am reprodus — afară de vr'o cincĭ carĭ nu 'mĭ erau accesibile — alte bucăţĭ de cât acele conţinute în Analecte. Afară de cauze interne, ce se vor lămuri maĭ la vale, am voit prin mijlocul acesta să pun un material maĭ bogat la dispoziţiunea acelora ce se ocupă de vechea literatură română.

ımărul xtelor. Numărul manuscriselor de carĭ m'am folosit şi din carĭ am dat extracte se urcă la maĭ bine de o sută, sau maĭ exact la 98 de manuscrise şi 3—4 comunicărĭ de texte dialectale ce mi s'a făcut în scris; ĭar acel al tiparelor se urcă şi el la maĭ bine de o sută, adică 95 de cărţĭ tiparite până la 1830 şi texte maĭ micĭ ce au fost deja publicate; maĭ bine de 15 după acel an, şi un număr de cărţĭ din literatura populară.

Cu o singură esceptiune, extractele din această sută de manuscrise apare acuma pentru întăĭa oară; ĭar din cărţile tiparnice, din cel puţin 50 de cărţĭ nu s'a maĭ publicat nimica aĭurea înaintea cărţiĭ de faţă. In reproducerea textelor am avut grijă de a însemna tot deauna cu esactitate izvodul direct până şi fila şi pagina origi-

Fixer la date de chaque texte est une tâche difficile d'accomplir surtout quand il s'agit de manuscrits ou de publications dont la date d'impression nous manque. A côté des considérations d'ordre philologique, des considérations paléographiques et littéraires m'ont permis d'en fixer la date, tout en leur donnant une certaine latitude. Dates.

Les œuvres des écrivains connus ont été rangées d'après l'époque où ils ont vécu, bien que souvent les extraits aient été empruntés à une copie plus récente, circonstance qui sera toujours mentionnée à sa place.

Tous les extraits, sauf les quelques excêptions indiquées dans le livre, ont été directement reproduits d'après les textes originaux; j'ai constamment suivi cette règle que je me suis imposée, quand même les textes eussent été déjà édités par d'autres avant moi. Grâce à cette méthode, j'ai pu conserver avec exactitude l'accentuation et tout ces petits points diacritiques, omis entièrement par mes prédécesseurs. L'importance de ces points et de l'accentuation est très réelle, bien que les premiers ne soient pas toujours des accents toniques, mais le plus souvent de simples signes mis à tort et à travers conformément à la prosodie slave et grecque. Système de publication

De tous les matériaux dont a disposé Cipáriu, sauf cinq qui m'ont été inaccessibles, j'ai tiré des extraits tout différents de ceux qui se trouvent dans les Analectes, mon intention étant de mettre par ce moyen un plus riche matériel à la disposition de ceux qui s'intéressent à l'ancienne littérature roumaine et qui s'en occupent.

Le nombre des manuscrits, dont je me suis servi pour en tirer des extraits, dépasse une centaine, ainsi répartie : 98 manuscrits anciens et 3—4 copies des textes appartenant aux dialectes. Celui des imprimés dépasse aussi une centaine, dont 95 qui vont jusqu'à l'année 1830, et quelques textes déjà édités avant moi et enfin une quinzaine publiés après cette date, ainsi qu'un nombre considérable de livres appartenant à la littérature populaire. Nombre des textes.

Tous les extraits empruntés à ces cent manuscrits se trouvent, à l'exception d'un seul, publiés pour la première fois dans mon Recueil. Quant aux livres imprimés, pour une cinquantaine au moins, il n'a été encore rien reproduit ailleurs avant ce travail. J'ai eu soin, en les reproduisant, d'indiquer avec précision la source exacte où je les ai puisés et de rappeler jus-

naluluĭ; ĭar unde izvodul era un manuscris, cel dintăĭu pomenit e acela care a slujit de bază pentru textul reprodus, ĭar din cel-l-alte sânt luate variantele. Indreptările făcute de mine sânt adăugate în parantez lângă cuvântul corupt, sau îndoelnic. Textele dialectale au fost copiate întocmaĭ după originalele din carĭ le am luat, cu ortografia lor proprie; ĭar cele transcrise din texte cu slove cirilice au fost copiate în tocmaĭ cu transcripţiunea întrebuinţată în Glosar.

icerca. Pentru a nu încărca prea mult Introducerea m'am mărginit numaĭ la lămurirea textelor conţinute în aceste două volume, maĭ ales în ceea ce priveşte legătura lor internă. Altfel ar fi fost nu o introducere la Chrestomatie, ci o istorie a literatureĭ române, a izvoarelor eĭ şi a legătureĭ în care stă cu literatura universală, ceea ce nu era scopul meu a face aci.

atica. Gramatica se mărgineşte la formele flexionare, declinarea şi conjugarea. Am dat paradigme complecte ale flexiuneĭ, a substantivelor, pronumelor şi a verbelor auxiliare, regulate şi neregulate dacoromâne, macedoromâne şi istriane, cu un număr destul de însemnat de forme vechĭ şi noĭ. La formele arhaice, dialectele sau esceptionale am însemnat toate locurile unde se află în carte, urmând acelaşĭ sistem ca la glosar.

arul. Ceea ce lipseşte în gramatică se împlineşte prin Glosarul adăugat la sfârşitul acesteĭ cărţĭ. Toate cuvintele din textele publicate se află în glosar cu accentul şi cu traducerea lor franceză; şi când un cuvânt avea maĭ multe înţelesurĭ, de obiceĭu le am însemnat deosebit, indicând şi locul lor în carte. Une-orĭ am pus în locul traduccreĭ franceze, cuvântul grecesc din cartea grecească după care s'a tradus cartea românească, înlesnind astfel ajungerea la adevăratul înţeles al cuvântuluĭ românesc. Am dat şi fraseologie, maĭ ales când prin combinarea cu un alt cuvânt, cuvântul principal îşĭ schimba înţelesul. Toate formele importante sau numaĭ interesante sânt reproduse în Glosar, adesea grupate la un loc, alăturea cu forma aceea care este, sau cea maĭ comună în graĭul modern, sau care se află de maĭ multe orĭ în carte. Aşa se vor găsi toate formele dialectale şi arhaice împre-

qu'à la page et à la cote du texte original; si la source est un manuscrit, le premier mentionné est la base du texte reproduit, tandis que les variantes sont prises des autres qui suivent. Les corrections que j'ai cru devoir faire, je les ai ajoutées entre des parenthèses à côté du mot corrompu ou douteux. La copie des textes dialectaux a été exactement faite d'après l'original : je leur ai conservé leur orthographe propre. Quant aux extraits provenant de textes imprimés en caractères cyrilliques, ils ont été reproduits avec la transcription employée dans le glossaire.

Introductio

Afin de ne pas surcharger l'Introduction, je me suis borné à l'explication des textes que renferment ces deux volumes seulement, surtout en ce qui concerne leur rapport intime; car autrement, au lieu d'une Introduction, nous serions arrivés à faire une histoire de la littérature roumaine, de ses sources et de ses rapports avec la littérature universelle, ce qui n'est point notre but.

Grammaire

La Grammaire se borne à une esquisse de la flexion de l'article, des substantifs, des pronoms et des verbes auxiliaires, réguliers et irréguliers et des paradigmes de la flexion dialectale — surtout du Dacoroumain, du Macédoroumain et du dialecte Istrien — suivie d'un nombre suffisant d'exemples de formes anciennes et récentes; les formes dialectales archaïques et exceptionnelles portent l'indication de l'endroit où elles se trouvent dans la Chrestomathie. Enfin, tout ce qui n'est pas expliqué dans la Grammaire, se trouvera dans le Glossaire.

Glossaire.

Ce Glossaire renferme tous les mots contenus dans les extraits, portant des accents et suivis de la traduction française; dès qu'un mot m'a offert deux ou plusieurs significations, je l'ai marqué séparément avec l'indication de sa place respective dans le livre. Parfois j'ai substitué au français le mot de l'original grec, d'après lequel la traduction roumaine avait été faite, afin de faciliter la recherche de la vraie signification du mot roumain. J'ai ajouté la phraséologie, surtout quand par la combinaison avec un autre mot, le mot principal changeait sa signification primitive. Toutes les formes importantes ou à peu près se trouvent dans le Glossaire, le plus souvent à côté de la forme soit la plus commune dans la langue moderne, soit la plus fréquente dans les extraits des textes. Ainsi l'on verra réunies toutes les formes dialectales et archaïques, ce qui offrira un résumé de l'histoire de chaque mot à part dans la suite des temps, son passage d'une forme à l'autre, ainsi qu'il se présente dans les différents textes.

unate la un loc, resumând întreaga istorie a fie-căruĭ cuvânt din trecerile de la o formă la cealaltă după cum sânt reprezintate prin diferitele texte cursul veacurilor.

Flexiunea fie-căruĭ cuvânt se poate urmări apoi cu ajutorul cifrelor ce indică pagina şi partea pagineĭ unde se află acel cuvânt în cartea de faţă. Am avut grijă a însemna toate acele locurĭ unde sânt forme interesante flexionare; nu crez că mĭ-a scăpat un singur exemplu de flexiune arhaică sau dialectală sau chiar curioasă numaĭ.

Se înţelege că din forme flexionare moderne, n'am însemnat decât vro 2—3 exemple adică de acelaşĭ caz şi număr când era vorba de un substantiv, sau de aceeaşĭ persoană, timp şi mod la verb. Terminaţiunile *ŭ, orĭ, orĭu* n'am maĭ însemnat în special în Glosar, căcĭ o urmărire a cuvântuluĭ în carte prin toate textele indicate, va dovedi dacă, când şi unde s'a întrebuinţat *ŭ* şi terminaţiunea *-orĭu* în loc de *or* sau *orĭ*. Unde un cuvânt s'a scris când cu *ă* şi când cu *â*, am însemnat această diferinţă de scriere sau prin *ă̂*, sau am înşirat anume cazurile când se întrebuinţează o formă şi când cea-l-altă. Refer de pildă la cuvintele: *beserică, cine, cuvânt, dimineaţă, drept, pun, tot, un, văd, veac, vin, zi, zic* etc.

Fie-care paragraf decĭ din glosar conţine supt o formă condensată istoria vieţiĭ a fie-căruĭ cuvânt românesc de pe la mijlocul secoluluĭ al XVI-lea până în zilele noastre.

pilog. Numaĭ aceĭ ce s'au îndeletnicit cu o lucrare ca cea de faţă vor ştie să preţuĭască munca întrupată într' această carte; şi bătut cum am fost de valurile acesteĭ lumĭ, n'aşĭ fi dus-o la capăt de n'ar fi fost o muncă de dragoste. Puţinĭ m'au ajutat, mulţĭ m'au prigonit şi cu drept cuvânt pot incheea această predoslovie cu vorba scriitoruluĭ vechĭu ce spunea: „că precum doresc să sosească la liman neviforat, ceĭ ce sânt bătuţĭ de furtună întru luciul mariĭ, aşa am dorit şi eu să ajung la sfârşitul cărţiĭ aceştia.“

Slava luĭ Dumnezeu celuĭ ce ne-au ajutat după început de am ajuns şi sfârşitul!

Londra, în Martie 1891.

On pourra facilement suivre la flexion de chaque mot à l'aide des chiffres qui ont pour but d'indiquer la page et la portion de la page où il se trouve. J'ai eu soin de marquer ainsi tous les endroits renfermant d'intéressantes formes flexionnelles. Je ne crois pas qu'un seul exemple de flexion dialectale, archaïque ou purement curieuse, m'ait échappé.

On concevra facilement pourquoi je n'ai indiqué que deux ou trois exemples seulement de formes flexionnelles modernes, au même cas et au même nombre s'il s'agissait d'un substantif, ou à la même personne, au même temps et au même mode s'il était question d'un verbe. Je n'ai pas marqué dans le Glossaire d'une manière spéciale les finales *ŭ* et *orĭu,* car un examen attentif du mot, poursuivi dans tous les textes se trouvant dans ma Chrestomathie, prouvera si, quant et où on s'est servi de *ŭ* et de la terminaison *-orĭu,* au lieu de *or* ou *orĭ*; j'ai tenu compte de circonstances où l'on écrivait un mot avec *ă* ou avec *â,* en marquant la différence d'écriture par *ȃ,* ou bien en indiquant exprès le cas où l'on emploie l'une des formes et celui où l'on se sert de l'autre. Je renvoie par exemple aux mots : *beserică, cine, cuvânt, dimineață, pun, tot, un, văd, veac, vin, zi* et *zic.*

Chaque paragraphe du glossaire renfermera ainsi, sous une forme condensée, l'histoire de la vie de chaque mot roumain, autant que nous avons pu le suivre à l'aide de la littérature à partir de la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'à nos jours.

Maintenant, un mot pour finir. Ceux qui ont tenté d'exécuter un travail comme celui que je présente aujourd'hui au public sauront seuls apprécier le labeur ardu que la composition m'en a coûté. Battu comme je l'étais par les flots de ce monde, je n'aurais certainement pu terminer ce pénible travail sans l'amour du travail lui-même. Peu de gens m'ont encouragé, beaucoup m'ont persécuté; aussi pourrais-je à juste titre terminer cet avant-propos par ces mots d'un ancien auteur roumain : „De même que ceux qui sur l'immensité de l'Océan étant le jeu de la tempête furieuse désirent arriver au port, de même je désirais ardemment arriver à la fin de mon livre.“ Épilogue.

Gloire à Dieu, qui nous a soutenu du commencement à la fin de cette œuvre!

Londres, Mars 1891.

Introducere.

Datoria mea este acuma a da seamă de importanţa şi valoarea ce au textele pentru istoria literatureĭ şi a cultureĭ româneştĭ, de modul cum am procedat la alegerea lor, de vederile ce m'au călăuzit de a da anume cutare extract dintr'o carte veche sau manuscript vechiŭ, de planul ce am urmărit la orânduirea textelor din literatura dialectică şi acelor din literatura populară.

Pentru a împlini această sarcină, ce mi-am impus-o eu singur, voiu începe prin schiţarea istorieĭ literatureĭ române întru cât se oglindeşte în Chrestomatia de faţă.

Literatura română se poate împărţi în treĭ marĭ epoce bine distincte una de alta, după limba din care s'au tradus cele maĭ multe cărţĭ tipărite şi manuscripte, şi după influenţa covârşitoare ce a avut când o literatură când alta asupra scriitorilor românĭ.

Vom avea deci I^{ia} epoca slavonă de la începutul literatureĭ române, până la stabilirea Fanarioţilor pe tronul Moldoveĭ şi al Munteniei, adică de pe la mijlocul secoluluĭ al XVI^{-lea} până la începutul sec. al XVIII^{-lea} (c. 1550—1710.) După epoca slavonă urmează a II^{-a}, epoca grecească, de pe la începutul secol. al XVIII^{-lea} până pe la 1830, când începe a III^{-a}, epoca modernă, romanică, când literatură română se desvoltă şi se transformă supt influenţa adâncă a literatureĭ occidentale, maĭ cu seama supt influenţa celeĭ franceze şi italiane.

Trecerea de la o epocă la cealalta nu se face de odată într'un mod abrupt, ci o literatură ia cu încetul locul celeĭ-l-alte, maĭ ales prin cauze politice. Cu cât stăm maĭ aproape de începutul uneĭ epoce, cu atât maĭ mult se poate observa atârnarea literatureĭ române de acea literatură după care se formează; traducerile sânt absolut literale, din cuvânt în cuvânt: un cuvânt românesc stă în locul celuĭ slovenesc, sau grecesc fără consideraţiune dacă se potriveşte cu spiritul limbeĭ româneştĭ sau ba. N'avem de cât să comparăm Psaltirea luĭ Coresi, sau Evanghelia sau Apocalipsul Ap. Pavel cu originalele sloveneştĭ, sau Divanul lumiĭ al luĭ Cantemir sau Iliodor sau Omir cu cele greceştĭ pentru a ne convinge de acel fapt al dependenţeĭ absolute. Din acele traducerĭ putem chiar reconstrui originalele. Este vrednic de observat însă că operile cele maĭ vechĭ din epoca

Introduction.

Il est de mon devoir maintenant de rendre compte de l'importance et de la valeur qu'offrent pour l'histoire de la littérature et de la civilisation roumaines les textes que j'ai reproduits, de la manière dont j'ai procédé à leur choix, des considérations qui m'ont amené à reproduire tel ou tel extrait d'un livre ou d'un manuscrit ancien, enfin du plan que j'ai suivi dans le groupement des textes appartenant à la littérature des dialectes et à la littérature populaire.

Afin de remplir la tâche que je me suis volontairement imposée, je commencerai par tracer une esquisse de l'histoire de la littérature roumaine, telle qu'elle nous apparaît dans la Chrestomathie.

On peut diviser la littérature roumaine en trois grandes époques bien distinctes, selon la nature de la langue qui a servi de base à la traduction des livres imprimés ou manuscrits, ou selon l'influence dominante qu'a exercée sur les écrivains roumains tantôt l'une tantôt l'autre de ces littératures.

La Ire époque sera naturellement l'époque slave, qui partant du commencement de la littérature roumaine, va jusqu'à l'avènement des Fanariotes sur le trône de la Moldavie et de la Valachie, en d'autres termes depuis la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'au commencement du XVIIIe (1550—1710). Vient ensuite la IIe époque, l'époque grecque qui va jusqu'à l'année 1830, où commence la IIIe époque, l'époque moderne, dite romanisante, durant laquelle la littérature se développe et se transforme sous l'influence profonde des littératures de l'Occident, surtout française et italienne.

Le passage d'une époque à l'autre ne se fait pas d'un seul coup: une littérature prend la place de l'autre peu à peu, principalement par suite de causes politiques. Plus nous sommes proches du commencement d'une époque, plus on s'aperçoit de la dépendance de la littérature roumaine par rapport à celle qu'elle imite; les traductions sont absolument littérales; un mot roumain se trouvant à la place d'un mot slavon ou grec, sans qu'on s'inquiétât s'il était conforme ou non au génie de la langue. On n'a qu'à comparer aux originaux slavons, le Psautier de Coresi, l'Evangile, l'Apocalypse de l'apôtre St-Paul; et aux originaux grecs le Divan du monde de Cantemir Héliodor ou Homère, pour se faire une idée de cette dépendance absolue. Nous pouvons presque rétablir l'original d'après ces traductions. Il est digne de remarque pourtant, que les œuvres les plus anciennes, datant de la Ire époque, n'ap-

I-a nu ne apare nouă ca siluite; frazele fiind scurte, limba mai mlădioasă, nici sintactica închegată, traducerea se ţine foarte uşor de originalul slovenesc. Apoi nu se poate tăgădui, că însaşi sintactica românească se influenţează foarte mult şi foarte adânc de sintactica slovenească, şi de aceea adesea traducerea nu ni se pare nici aşa de greoae nici aşa de stranie. Cu toate acestea traducătorul sclavic după tipicul slovenesc adesea nu ţine seamă de înţelesul textului, ci se ţine de cuvintele pe cari le traduce; de altă parte cuvintele sloveneşti cu două înţelesuri sânt adesea tălmăcite într'un mod nedibace şi contribuesc a încurca înţelesul. Textele vechi trebue deci studiate numai alăturea cu originalele după cari s'a alcătuit traducerea, dacă voim să căpătăm un înţeles lămurit.

Predominaţiunea influenţei sloveneşti dispare însă cu încetul şi face loc celei greceşti, care se manifestează mai întâiu în Muntenia, unde deja pe la sfârşitul secolului al XVII-lea multe cărţi se traduc din originale greceşti. Deosebirea între spiritul limbei greceşti şi acel al limbei româneşti se resimte mai mult în aceste traduceri decât în acele făcute din sloveneşte: Limba începuse a se întări, nu se mai mlădia aşa de uşor după formele limbei originalului, şi în textele citate mai sus, se poate vedea cât de puţin se potriveşte una cu alta; mai ales la texte poetice nu biblice, acolo limba traducerei nu mai represintă nici limba românească şi nici spiritul românesc. In Divanul lumei al lui Cantemir de pildă, originalul este grecesc, iar traducerea urmează originalul din cuvânt în cuvânt, nu arare ori schimosind înţelesul.

In cursul veacurilor limba însă începe a se emancipa, traducătorii devin mai dibaci, şi cu cât un text se copiază mai des, cu atât mai mult se depărtează limba copiei de aceea a izvodului, stilul devine din ce în ce mai românesc iar espresiunea mai firească; aceasta se întâmplă atât cu textele aparţinând epocei slavone cât şi cu acele din epoca grecească; aşa de pildă textele biblice, Hronograful, cărţile din literatura populară.

Esemple de traduceri din limba latină sânt foarte rare. Cronicarii Moldovei au o cunoştinţă profundă a acelei limbi, ei se folosesc de cronicele leşeşti scrise în limba latină, dar limba cronicelor lor arată urme foarte slabe de o atare înrâurire. Mai vădită este acea înrâurire în Hronicul Moldo-Vlahilor al lui Cantemir, scris nu în spiritul limbei româneşti, ci cu desăvârşire în acel al limbei latineşti, ceea ce face a crede cum că nu este de cât o traducere făcută de însuşi Cantemir după un original latinesc alcătuit mai întâiu de dânsul. Neculai Costin, cel alt faimos cronicar al Moldovei, traduce din latineşte Ceasornicul Domnilor.

In Transilvania cu prilejul mişcărei naţionale despre care voiu vorbi mai la vale, influenţa literaturei greceşti dispare mult mai iute de cât în Muntenia sau în Moldova. Acolo epoca modernă, adică influenţa literaturei occidentului începe a se manifesta încă pe la mijlocul secolului al XVIII-lea, şi traducerile în limba română se fac de obşte după originale germane, precum sânt operile lui Barac, Molnar, etc.; unii autori, precum Maior şi Şincai stau şi supt înfluenţa stilului latinesc. Oglinda cea mai vie a lim-

paraissent pas toujours comme des traductions serviles : la cause en est que les phrases étant courtes, la langue est plus malléable et la syntaxe non encore fixée et rigide. On ne peut pas nier non plus que la syntaxe roumaine elle-même ne subisse fortement l'influence de la syntaxe slavone : c'est pourquoi la traduction paraît parfois moins lourde et moins étrange. Néanmoins le traducteur, esclave de l'original slavon, ne tient point compte la plupart du temps du sens du texte : il ne fait que traduire les mots; d'autre part, les mots slavons à double signification sont parfois interprétés d'une façon inhabile, ce qui contribue à rendre encore plus embrouillé le sens général de la phrase. Il est toujours nécessaire de se reporter à l'original, toutes les fois que l'on veut avoir la signification réelle.

La prédominance de l'influence slavone disparaît peu à peu pour faire place à l'influence grecque; celle-ci se manifeste d'abord en Valachie, où, à partir de la fin du XVIIe siècle, on traduisait déjà un grand nombre de livres d'après les originaux grecs. La différence entre le génie de la langue grecque et celui de la langue roumaine devient ici encore plus sensible que dans les traductions faites d'après le slavon. La langue s'étant un peu fixée, elle ne pouvait plus se prêter facilement aux exigences de la tournure grecque : on peut voir dans les textes cités ci-dessus, combien peu ces tournures se ressemblent entre elles; surtout dans les textes poétiques non bibliques, où le style de la traduction n'est plus ni roumain ni conforme au génie de la langue. Pour le „Divan du Monde", par exemple, l'original est en grec et la traduction qui le suit est si littérale qu'elle dénature complètement le sens des phrases.

Peu à peu, néanmoins, la langue commence à s'émanciper, les traducteurs acquièrent plus d'habileté, et plus un texte est copié plus sa traduction s'éloigne de l'original : le style devient de plus en plus roumain, l'expression de plus en plus naturelle. Ce changement s'opère également dans les textes appartenant à l'époque slavone ainsi que dans ceux de l'époque grecque, comme par exemple, dans les textes bibliques, dans le „Hronograf" et dans les livres populaires.

Les exemples de traductions latines sont fort rares. Les chroniqueurs de la Moldavie connaissent à fond cette langue, car ils font usage de chroniques polonaises écrites en latin; mais le style de leurs chroniques a conservé peu de traces d'une semblable influence. Elle est plus apparente dans la Chronique des Moldo-Valaques par Cantemir, écrite non pas dans le génie de la langue roumaine, mais entièrement dans celui de la langue latine, ce qui me fait supposer que cette Chronique n'est qu'une simple traduction littérale faite par Cantemir d'après l'original latin composé par lui-même. Un autre chroniqueur illustre, N. Costin, traduisit du latin l'Horloge des Princes.

En Transylvanie, à cause du mouvement national, dont je m'occuperai plus tard, l'influence de la littérature grecque disparaît de meilleure heure, bien plus tôt qu'en Roumanie. Là, l'époque moderne, c'est-à-dire l'influence des littératures de l'Occident, commence à se manifester déjà à partir de la seconde moitié du XVIIIe siècle; les traductions se font d'ordinaire d'après des originaux allemands : ainsi les œuvres de Barac, de Molnar, etc. Certains, comme Maior et Şincai subissent encore l'influence latine. Mais le reflet le plus pur de la langue roumaine, dans

beĭ române în structura eĭ sintactică și gramaticală este literatura populară, maĭ ales cea nescrisă, precum sânt basmele, snoavele și proverbele.

Fie-care carte însă, chear când este o traducere, conține totușĭ câte o parte originală, și adică „Precuvântarea“ și „Epilogul“, unde traducătorul vorbește el însușĭ de cauzele ce l'au îndemnat la acea lucrare, pomenind câte o dată izvodul după care a tradus cartea, cine l'a ajutat și în cinstea căruĭ Arhiepiscop sau Domn închină cartea. Aceste părțĭ originale fiind importante atât din punctul de vedere al limbeĭ cât și din acel al istorieĭ literare le am reprodus maĭ tot deauna sau în întregul lor sau numaĭ în partea lor esențială.

In modul acesta ușor se esplică acuma împărțirea materieĭ în treĭ marĭ grupe, în Chrestomatie. Vol. I reprezintă epoca I-a slavonă; textele cu slove din Vol. II-a reprezintă a doua epocă, cea grecească; ĭar textele cu litere latine, literatura populară, curat românească, ce nu stă de a dreptul supt niciĭ o înrâurire străină, și reprezintă geniul și spiritul adevărat al limbeĭ moderne.

* * *

Trec de la această schițare generală la caracterizarea specială a fie-căriĭ bucățĭ din Chrestomatie și la indicarea cauzelor ce m'au condus la alegerea anume a părților reproduse. Materia întreagă o voĭu împărți: 1) după coprinsul, 2) după limba adică după importanța ce au textele pentru istoria literatureĭ române sau pentru filologia română.

I.

După coprinsul avem următoarele cincĭ grupe:
I. Teologia, II. Dreptul, III. Istoria, IV. Poezia sau literatura estetică și V. Literatura populară scrisă și nescrisă.

I. Teologia.

După natura lucruluĭ textele teologice sânt cele maĭ numeroase și cele maĭ vechĭ. Ca pretutindenea în Europa, așa începe și literatura română cu Biblia, Psaltirea, Evanghelia, Praxiul, și cu cele-l-alte cărțĭ bisericeștĭ, precum sânt Cazaniile, Liturghiile, de carĭ se leagă o literatură bogată dogmatică, didactică, apoĭ hagiologia și apocrifele propriŭ zise.

1. Vechiul Testament. *a)* Psaltirea. Incepând cu vechiul Testament ne vom ocupa maĭ întâĭu cu Psaltirea, care stă în fruntea tuturor cărților ale Legeĭ vechĭ atât prin vechimea eĭ cât și prin numărul tiparelor și al manuscriselor din carĭ am dat extracte. E destul de bine cunoscut, cum că psalmiĭ formează și o parte integrantă atât a Molitvelniculuĭ (Evhologhiuluĭ) cât și a Ceasoslovuluĭ. Avem decĭ un număr destul de conside-

son mécanisme syntactique et grammatical, se trouve dans la littérature populaire, surtout non écrite : les contes, les anecdotes, les proverbes.

Chaque traduction néanmoins renferme une partie originale : l'avant-propos et l'épilogue. C'est dans ces passages que le traducteur rappelle au lecteur les considérations qui l'ont amené à entreprendre le travail, renvoie parfois à la source originale, cite le nom de celui qui l'a aidé dans cette sainte besogne, et dit à la gloire de quel grand personnage, archevêque ou prince, il a dédié son livre. Ces côtés originaux sont très importants, aussi bien au point de vue de la langue qu'à celui de l'histoire littéraire : c'est pourquoi je les ai toujours reproduits dans leur tout ou dans leur partie essentielle.

On conçoit facilement maintenant pourquoi j'ai divisé la matière dans la Chrestomathie en trois groupes. Le premier volume de ma Chrestomathie représente l'époque slavone; l'époque grecque est représentée par les textes en lettres cyrilliques se trouvant au IIe volume; quant aux textes en caractères latins, c'est la littérature populaire, purement roumaine, qui n'a subi aucune influence étrangère et qui incarne le génie et le véritable esprit de la langue roumaine moderne.

* * *

Si nous passons de cette esquisse générale à la description détaillée des textes de la Chrestomathie et à l'indication des considérations qui m'ont amené à choisir tel ou tel des textes que j'ai reproduits, nous les répartirons 1° d'après les sujets dont ils traitent, et 2° d'après les dialectes dans lesquels ils sont écrits; en d'autres termes, selon l'importance qu'ont les textes pour l'histoire littéraire, ou pour la philologie roumaine.

I.

D'après les sujets nous avons les cinq grands groupes suivants:

I° Théologie, II° Droit, III° Histoire, IV° Poésie ou Littérature esthétique, et V° Littérature populaire écrite et orale.

I. Théologie.

Il est tout naturel que les textes concernant la Théologie soient les plus anciens et les plus nombreux. Comme partout ailleurs en Europe, la littérature roumaine fait aussi son apparition avec des traductions de la Bible, des Psaumes, de l'Evangile, du Praxion (Actes) et d'autres livres ecclésiastiques, comme les „Cazanie" (Sermons), les Liturgies, ainsi qu'une riche littérature dogmatique et didactique, l'hagiologie et les apocryphes proprement dits.

1. **L'Ancien Testament** fera l'objet de notre première étude et c'est par *a)* le Psautier que nous commencerons, car il demeure, par son ancienneté comme par ses nombreuses éditions, imprimées ou manuscrites, à la tête de tous les autres livres. Les Psaumes constituent encore, en outre, une partie intégrante aussi bien du „Molitvelnic" (Evhologhion) ou „Livre de prières" que du Ceasoslov (Heures). Voilà donc à notre disposition un nombre considérable de Psaumes, tant dans différentes éditions

rabil de psalmi la dispoziția noastră, atât în diferitele edițiuni tiparnice cât și în versiunile manuscripte pentru a îi putea compara între dânșii și a determina izvoarele psalmilor din cărțile bisericești pomenite mai sus.

Psaltirea cea mai importantă este fără îndoiala acea a lui **Coresi.** Din această Psaltire am tipărit (p. 10) nouă psalmi și adică Psalmii 3. 5. 8. 16. 18. 31. 97. 98. și 150., și cântarea lui Moisi. Spre a arăta legatură între această Psaltire și cele-l-alte am reprodus paralele la acești 9 Psalmi ai lui Coresi din Psaltirele ulteriore, apoi dintre psalmii cari se află intrupați în Biblie; și cinci paralele din Ceasoslov; iar pentru „a doua cântare a lui Moisi" o paralelă din Biblia de București. Am ales anume aceste părți din Psaltire fiind foarte bogate în forme și în cuvinte archaice; iar în construcțiunea lor sintactică și în limba traducerei se poate recunoaște la dânșii mult mai ușor originalul slavon de cât la alți Psalmi. Dacă luăm de pildă numai titlurile psalmilor cinci și opt avem o dovadă pipăită de traducere sclavică și adesea fără înțeles. Cuvintele slovenești ѡ наслѣдьствꙋющемꙋ și о точилѣхь, ce stau pentru cuvintele grecești: ὑπερ τῆς κληρονομουσης și ὑπερ τῶν ληνῶν au fost traduse în mod stângaciu cu un înțeles nepotrivit. Psalmul 16 este de asemenea un esemplu cât se poate de perfect de modul sclavic de a traduce fără a ține seamă de înțelesul. In psaltirele următoare, pe lângă libertatea de stil se mai adaugă și o îngrijire mai mare a da textului un înțeles clar, cu toate că acele cari sânt copii după edițiuni mai vechi se țin de acel original; dar totuși îl modifică și îl modernizează.

Există apoi o altă Psaltire vechie manuscrisă dar cu data nesigură, care se deosibește de acea a lui Coresi prin anumite forme fonetice, iar ca text e aproape identică; m'am mulțumit deci cu reproducerea (p. 1*) acelor doi psalmi dela început cari lipsesc în edițiunea lui Coresi, complectând astfel Psaltirea care ni s'a păstrat numai într'un singur exemplar, și acela defect. Psaltirea lui Coresi cum o avem noi astăzi, începe cu versul al 5-lea din Psalm 1.

Tratând mai la vale despre legătura ce există între cărțile tipărite ale lui Coresi, și între Tetra Evanghelul și Praxiul manuscris voiu atinge și acea dintre aceste două Psaltire, dovedind precum sper, cum că toate acele din urmă nu sânt de cât copii făcute după tiparele lui Coresi și nu vice versa. In cursul acestei Introduceri vom mai da foarte des peste manuscrise ce s'au copiat după cărți tiparnice, mai ales în timpurile mai vechi; chiar și din însași Psaltirea lui Coresi avem, cum se va vedea mai încolo, cel puțin două copii manuscrise, una: Psaltirea de mai sus, și alta din 1710.

Ca Psaltire complectă din care am reprodus psalmi, urmează acuma imediat cea de Belgrad din 1651 (p. 152) lucrată după izvodul grecesc și evreesc, cu o metodă mult mai științifică și într'o limbă care este clasică. Avem chiar variante de traduceri în glose marginale.

imprimées que dans des versions manuscrites, que nous pourrons comparer et grâce auxquellles il nous sera facile de fixer les sources des Psaumes se trouvant dans les livres religieux mentionnés ci-dessous.

Le Psautier de Coresi est sans contredit le plus important. C'est précisément à ce recueil que j'ai emprunté les 9 psaumes qui suivent : 3, 5, 8, 16, 18, 31, 97, 98 et 150 et le cantique de Moïse. Afin de montrer le rapport de ce Psautier avec les autres recueils du même genre, j'ai mis en parallèle avec les neuf psaumes tirés de Coresi, ceux des Psautiers postérieurs, et des Psaumes qui se trouvent dans la Bible, puis 5 parallèles empruntés au Ceasoslov, et enfin un parallèle tiré de la Bible de Bucarest pour „le second cantique de Moïse". Ces parties du Psautier ont été choisies surtout parce qu'elles étaient très riches en formes et en mots archaïques; d'autre part, leur construction syntactique et le mode de traduction nous mettent à même de reconnaître l'original slavon plus facilement que dans d'autres psaumes. Il suffit de jeter les yeux sur les titres des psaumes 5 et 8 pour nous convaincre de la servilité de la traduction, presque dépourvue de sens. Les mots slovènes **ѿ наслѣдьствꙋющемꙋ** et **о точилѣхь**, qui correspondent aux mots grecs ὑπερ τῆς κληρονομουσης et ὑπερ τῶν ληνων ont été traduits maladroitement et dans un sens impropre. De même pour le psaume 16 qui pourrait servir comme un exemple non moins puissant à l'appui de notre thèse. Dans les Psautiers postérieurs, à côté d'une liberté de style très nette, on rencontre de plus un soin minutieux tendant à donner au texte un sens précis, bien que ces Psautiers qui ne sont que des copies de traductions antérieures, se rapprochent de cet ancien original, tout en le modifiant et en le modernisant.

Il existe encore un autre Psautier manuscrit, d'une date incertaine et qui ne diffère de celui de Coresi que par certaines formes phonétiques, le texte en étant absolument identique : je ne lui ai emprunté que les deux premiers psaumes seulement, ceux précisément qui manquent dans l'édition de Coresi, afin de compléter ainsi le Psautier dans le seul exemplaire qui nous ait été conservé et encore incomplet. Le seul Psautier de Coresi, tel que nous le possédons aujourd'hui, commence à partir du verset 5 du premier psaume.

En étudiant, plus loin, le rapport qui existe entre les livres imprimés de Coresi, le „Tetra evanghel" et le „Praxion" manuscrit, nous nous occuperons aussi du rapport entre les deux Psautiers en prouvant que les derniers ne sont que des copies faites sur les impressions de Coresi, et non l'inverse. Dans le courant de cette Introduction on rencontrera plus d'une fois des manuscrits qui ne sont souvent que les copies de textes publiés bien antérieurement. Bien plus, du Psautier de Coresi il nous reste au moins deux copies manuscrites : l'une est le Psautier d'une date incertaine qu'on peut voir à la page 1*, l'autre est celui de 1710, que l'on verra plus loin.

Parmi ces Psautiers complets, auxquels j'ai emprunté des extraits, après celui de Coresi, vient en premier rang le Psautier de Belgrade de 1561 (p. 152) — fait d'après les originaux grec et hébreu et avec une méthode scientifique plus rigoureuse. Le style en est presque classique, on y trouve même en gloses marginales des variantes de traduction.

Tot din slovenește ca și Coresi a maĭ tradus Psaltirea **Dosofteiu**, vestitul metropolit al Moldoveĭ. De la dânsul avem două traducerĭ, una în proză, la 1650 (p. 246) și alta în versurĭ, la 1673 (p. 208). Cea dintâĭ s'a tipărit în două coloane, una conținând originalul slavon iar cea-l-altă traducerea românească; pe când Coresi a tipărit Psaltirea slovenește și românește într'un șir, după fie care vers slovenesc urmând unu românesc. Dosofteĭu fiind maĭ mult stăpân pe limbă, traducerea luĭ este cu mult maĭ superioară celeĭ luĭ Coresi în ceea ce privește mănuirea limbeĭ, construcțiunea eĭ sintactică și chiar bogăția eĭ lexicală. De altă parte nu se poate tăgădui cum că cea de Belgrad este cea maĭ științifică, iar ca limbă și ca traducere mult maĭ perfectă. Psaltirea în versurĭ își are însemnătatea prin faptul că este cea dintâĭa încercare de versificare a Psalmilor. Nefiind întrodusă în biserică, căcĭ nu se întrebuințează în cultul ortodox, influența acesteĭ Psaltire nu a fost atât de mare precum s'ar putea aștepta cine-va judecând după răspândirea Psaltireĭ versificate prin restul Europeĭ. Totușĭ au pătruns câte-va în literatura populară, precum în cântările steleĭ și colindele, chiar și unele bocete s'au format după analogia acestor Psalmĭ. Din „cântările steleĭ" pomenesc N. II (II p. 142) care nu este alt-ceva de cât Psalmul 46 din Psaltirea luĭ Dosofteiu; N. III (II p. 140) nu este iarășĭ de cât Psalmul 48, modificat așa ca să devie și cântec de stea, și prototip al bocetelor cu care se aseamănă foarte mult atât ca fond cât și ca formă. Originalul în proză l'am reprodus din Psaltirea luĭ Dosofteiu așa ca să se poată compara ușor unu cu altu. Inceputul acestuĭ psalm a devenit un fel de întroducere stereotipă la acest soiŭ de cântece religiose precum se poate vedea la N. XIII (II p. 143).

Intorcându-ne la Psaltire avem apoĭ aceea copiată de unu Ioan din Vasluĭu (p. 363) care cu toate că a fost copiată abia la 1710, este foarte importantă, căcĭ originalul eĭ, cum am pomenit deja, este cu mult maĭ vechiŭ, ne fiind altul de cât însașĭ Psaltirea luĭ Coresi. Din punctul de vedere literar acest manuscript merită decĭ o cercetare maĭ adâncită. Dacă îmĭ aduc bine minte, manuscriptul de față se maĭ aseamănă și în forma sa extrioră foarte mult cu cel-l-alt manuscris din sec. al XVI-lea de care am vorbit maĭ sus, având acelașĭ format mic. Dar nu numaĭ în exterior se aseamănă ci și în lăuntru; textul din 1710 nu este de cât o reproducere puțin modernizată a celuĭ-l-alt manuscris. După părerea mea avem aci două copiĭ ale textuluĭ românesc din Psaltirea luĭ Coresi, amândouă făcute în Nordul Transilvanieĭ, sau poate în Bucovina, una din sec. XVI-lea alta din sec. al XVII-lea, una maĭ profund modificată în partea fonetică (rotacism) alta maĭ mult în cea lexicală: cuvinte și forme maĭ moderne ținând locul celor vechĭ. Și în partea lexicală manuscrisul din sec. XVI-lea ține cumpăna între edițiunea tipărită și copia luĭ Ioan din Vasluĭu. Unele forme și cuvinte carĭ nu se află la Coresi se găsesc în ambele manuscrise, de pildă psalm 31 v, 4 (p. 365) sună aci: **ꙟторшȣ-мъ спрє кинȣри**. Coresi are: **тȣрнаи-мъ спрє страстє**, iar manuscrisul din sec. XVI-lea: **ꙟторшȣ-мъ спрє страстє** potrivindu-se în partea întâiă cu Ms. luĭ Ioan, iar în cea din urmă cu textul luĭ Coresi. Spațiul nu 'mĭ permite a mă întinde maĭ pe larg aci asupra acesteĭ chestiunĭ atât de importante. Mă mulțumesc

Un autre traducteur du Psautier slovène est Dosithée, le célèbre métropolite de la Moldavie. Il nous reste de lui deux traductions dont l'une en vers, celle de 1673 (p. 208) et l'autre en prose, de 1650 (p. 246), imprimée sur deux colonnes, la traduction roumaine faisant face à l'original slavon, tandis que dans le Psautier de Coresi, les vers slavons et roumains se succèdent les uns aux autres. Dosithée étant plus maître de la langue, sa traduction est bien supérieure à celle de Coresi, tant par la noblesse de l'expression et par la richesse du lexique que par le manque de complication syntactique et grammaticale. D'un autre côté, il n'est pas à douter que le Psautier de Belgrade ne soit le plus scientifique et le plus parfait comme traduction. L'édition en vers offre une certaine importance par la seule raison qu'elle est le premier essai de Psautier en vers. Il faut avouer pourtant que, l'Eglise orthodoxe n'admettant pas les psaumes dans sa liturgie, l'influence du Psautier versifié n'a pas été aussi grande que l'on devrait s'y attendre, vu sa diffusion dans le reste de l'Europe. Certains psaumes néanmoins ont pénétré dans la littérature populaire : dans les noëls „cântece de stea", et dans les „colinde"; certaines lamentations funèbres même sont imitées des Psaumes. Pour les noëls voir le N° II (II, p. 142) qui n'est autre chose que le psaume 46 du Psautier de Dosithée, de même le N° III (II, p. 140) n'est que le psaume 48 modifié et approprié à servir à la fois et de „chant de Noël" et de prototype des lamentations, auxquelles il ressemble beaucoup aussi bien dans la forme que dans le fond. L'original en prose du Psautier de Dosithée a été reproduit ici afin de faciliter leur comparaison. Le commencement de ce psaume est devenu une espèce d'introduction stéréotypée pour ces sortes de chants religieux, comme l'est le N° XIII (II, p. 143).

Si nous revenons maintenant aux Psautiers, nous trouverons celui d'un certain Joan de Vaslui (p. 363) qui, quoique copié en l'année 1710, laisse facilement reconnaître le texte même de Coresi. Ce manuscrit mériterait, au point de vue littéraire, une étude plus approfondie. Extérieurement, si je m'en souviens bien, il offre une ressemblance frappante avec l'autre copie manuscrite du XVIe siècle, mentionnée plus haut, du même petit format. Le texte de 1710 n'était qu'une reproduction légèrement modernisée. De même pour le contenu, la ressemblance n'est pas moins visible. On aurait affaire, à mon avis, à deux copies du texte roumain du Psautier de Coresi, faites toutes les deux au Nord de la Transylvanie ou bien en Boucovine, dont l'une du XVIe siècle modifiée plutôt dans sa phonétique (rotacisme), et l'autre du XVIIe plutôt dans son lexique; l'on y rencontre des mots plus récents à la place des termes anciens. Enfin, quant au lexique, le texte du XVIe siècle tient encore le milieu entre l'édition imprimée et la copie de Joan de Vaslui. Certains mots et certaines formes qui manquent dans le texte de Coresi, se retrouvent dans les deux autres manuscrits : ainsi le psaume 31, 4 (p. 365) où il est dit : **ↆторшꙋ-мъ спре кинꙋри**. Coresi porte : **тꙋрнан-мъ спре страсте**, et le manuscrit du XVIe siècle : **ↆторшꙋ-мъ спре страсте**. Dans le dernier, comme l'on voit, le premier élément de la phrase est semblable au manuscrit de Joan de Vaslui et le second élément semblable au texte de Coresi. Je regrette ne pouvoir m'étendre

cu atâta de a atrage atenţiunea asupra acestuĭ fapt. Cine ştie dacă 'mĭ va fi dat a maĭ urmări altă dată această chestiune maĭ cu de amăruntu.

Psaltirea se maĭ află încorporată şi în Bibliele complecte precum este cea din Bucureştĭ din 1688 şi aceea a luĭ Clain din 1795 (II, p. 155). Din cea dintăia am reprodus Psalm No. 2, ca o paralelă la Psaltirea manuscrisă (p. 1*), iar din a luĭ Clain n'am scos de cât alte texte biblice de carĭ voĭ vorbi maĭ la vale. Psalmĭ reslăţiţĭ am maĭ reprodus din diferite cărţĭ bisericeştĭ, Molitvelnice, Ceasoslove etc. unde psalmiĭ sânt părţile cele de căpetenie.

Imĭ maĭ remâne a pomeni Psaltirea cu tâlc (p. 314) a luĭ Alexandru Dascal. In Psaltirea în versurĭ a luĭ Dosofteĭu se strecuraseră deja căte-va tălmăcirĭ ale unor Psalmĭ. Alexandru Dascalul, care a fost un contimporan al Metropolituluĭ Dosofteiu şi, fără îndoială de origină moldovean, se poate să fie fost influenţat de acele puţine esemple, pentru a înterprinde de isnoavă traducerea de pe sloveneşte a Psaltireĭ întregĭ împreună cu tâlcul eĭ. Limba arată deja o propăşire vădită asupra tălmăcirilor maĭ vechĭ.

Iată acuma şi lista tuturor Psalmilor din ambele volume în ordine cronologică.

Ps. **1**, p. 1*. **2**, p. 1*. 282. **3**, p. 10. **5**, p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8**, p. 11. **10**, p. 364.
16, p. 11, 246. **18**, p. 12. 154. **26**, p. 247.
31, p. 13. 365. **38**, p. 211. **40**, p. 248.
48, p. 155. **54**, p. 366. **69**, vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75**, 212. **90**, p. 286.
97, p. 13. 249. **98**, p. 14. **101**, p. 185.
111, p. 368. **123**, p. 213. **125**, p. 249.
137, p. 314. **150**, p. 14.

b) Biblia. Trecând apoĭ la Biblia propriu zisă, pomenim întâiŭ Bibliele complecte şi adică cea de Bucureştĭ din 1688 (p. 279) şi cea de Blaj din 1795 (II. p.155). In alegerea textelor reproduse aci am urmărit acelaşĭ sistem de paralelism pe care l'am descris cu ocaziunea Psaltireĭ. Textele reproduse aci le am maĭ reprodus şi din alte cărţĭ când maĭ vechĭ când maĭ moderne, arătând, sau legătura ce există între ele sau independenţa uneĭ versiunĭ de cea-l-altă.

Din Genesis, cap. 1. am tipărit patru versiunĭ, una din sec. al XVI-lea, două din sec. XVII-lea şi una din sec. al XVIII-lea; acele din Biblĭ se aseamănă foarte mult între dânsele. Traducerile ale unor cărţĭ din Biblie sânt mult maĭ vechĭ de cât traducerea Biblieĭ complecte. Graţie aceloraşĭ influenţe cărora se datoreşte traducerea Psaltiriĭ, avem şi o traducere a celor dintâĭ două cărţĭ ale luĭ Moisi, tipărite la Orăştica în 1582 (p. 33). Numele dat acestor cărţĭ de Bitie şi de Ishodul (p. 37) dovedeşte că această traducere s'a făcut din sloveneşte, ceea ce se intrevede şi din construcţiunea sintactică a limbeĭ. Din cele două texte reproduse, cel dintăiŭ este cap. I din Genesis, care precum am văzut se maĭ află de treĭ orĭ în cartea de faţă; ĭar blagoslovenia luĭ Iacov (Genes. c. 49; p. 35) se află în vol. II într'o formă maĭ amplificată scoasă dintr'o copie a Hronografuluĭ din sec. XVIII-lea.

plus longuement sur cette question importante, faute d'espace; je me borne seulement à attirer sur elle l'attention du chercheur, car qui sait si, dans l'avenir, j'aurai encore l'occasion de revenir sur ce sujet.

On trouve aussi toute la collection de Psaumes dans les différentes éditions de la Bible, entre autre dans celle imprimée à Bucarest en 1688 (p. 279) et dans la Bible de Claïn publiée en 1795 (II, p. 155). J'ai emprunté à la première le psaume 2 pour servir de parallèle au Psautier manuscrit (p. 1*) et à la seconde quelques fragments bibliques sur lesquels on reviendra plus tard. Certains autres livres liturgiques, comme le Molitvelnic et le Ceasoslov, etc., où les psaumes forment l'élément constitutif, nous ont aussi fourni un certain nombre d'extraits.

Il ne reste qu'à citer le Psautier avec commentaire (p. 314) de A. Dascalul. Déjà dans l'édition en vers de Dosithée on trouve quelques essais en ce genre. A. Dascalul, d'origine moldave, sans doute contemporain du métropolite Dosithée, se serait, sous l'influence de ces essais, décidé à entreprendre la traduction, accompagnée d'un commentaire, du Psautier slavon tout entier. Le style prouve déjà à lui seul un sensible progrès et un certain degré de supériorité sur les précédents traducteurs.

Voici maintenant, dans l'ordre chronologique, la liste des psaumes reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Ps. **1,** p. 1*. **2,** p. 1*. 282. **3,** p. 10. **5,** p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8,** p. 11. **10,** p. 364.
16, p. 11, 246. **18,** p. 12. 154. **26,** p. 247.
31, p. 13. 365. **38,** p. 211. **40,** p. 248.
48, p. 155. **54,** p. 366. **69,** vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75,** 212. **90,** p. 286.
97, p. 13. 249. **98,** p. 14. **101,** p. 185.
111, p. 368. **123,** p. 213. **125,** p. 249.
137, p. 314. **150,** p. 14.

b) Si nous passons maintenant à la Bible proprement dite, il nous faut citer en première ligne les Bibles complètes: la Bible de Bucarest de 1688 (p. 279) et celle de Blaj de 1795 (II, p. 155). J'ai suivi, cette fois encore, dans le choix des textes reproduits, le même système de parallélisme que pour les Psaumes. J'ai emprunté des extraits à d'autres livres, tantôt plus anciens, tantôt plus modernes, pour faire ressortir encore davantage l'analogie ou la dissemblance entre les versions.

Nous possédons quatre versions du premier chapitre de la Genèse: l'une du XVIe siècle, deux du XVIIe et une enfin du XVIIIe; celles tirées de la Bible offrent une grande ressemblance. Les traductions partielles de la Bible sont plus anciennes que les traductions complètes. Ainsi, on a une traduction des deux premiers livres de Moïse, imprimée à Orestie en 1582 (p. 33), due aux mêmes influences que la traduction du Psautier. Les noms de Bitie et d'Ishodul, donnés à ces livres, prouvent aisément que leur traduction a été faite du slovène, bien que la syntaxe de la langue nous le montre suffisamment. Le premier des deux fragments reproduits est „le premier chapitre" de la Genèse qui, comme l'on a déjà vu, se trouve encore trois fois dans la Chrestomathie; „la bénédiction de Jacob" (Genèse p. 49; p. 35) se trouve, sous une forme plus amplifiée, dans le IIe volume tiré d'une copie du Hronograf du XVIIIe siècle.

Din cele-l-alte cărțĭ ale Vechiuluĭ Testament nu maĭ avem în literatura română de căt capitole reslățite și împrăștiate printre cărțile bisericeștĭ. O singură esceptiune pare a face fragmentul din Leviticus, cap. 26, 3—41, (p. 3—5); și acesta nu e nicĭ de cum scos deadreptul din Biblie, ci este un fragment de la un Parimiar, și ast fel se esplică cum de s'a păstrat tocmaĭ ca un fragment care începe cu vers 3 și merge numaĭ până la v. 41, pe când capitolul din Biblie are 46 de versurĭ. Alte texte din Vechiul Testament se maĭ află prin Psaltire, Ceasoslov, Parimiar și în unele Cazaniĭ cărora le slujește ca text pentru Omiliĭ. Parimiarul constă exclusiv din texte biblice scoase din Vechiul Testament; singurul care s'a tipărit este acela al mitropolituluĭ Dosofteĭu; din el am reprodus (p. 263) maĭ ales acele specimene, carĭ erau importante atăt pentru fonetica și lexicografia căt și pentru stilistica. La Psaltire se află adause apoĭ unele părțĭ poetice ale Biblieĭ, și cântărĭ care fac parte și din Ceasoslov. Așa este Cântarea a două a luĭ Moise adică Deuteron. c. 32, pe care am reprodus aci din Psaltirea luĭ Coresi, și pentru a doua oară din Biblia de Bucureștĭ (p. 281). Apoĭ Cântarea luĭ Iona proroeul cap. 2, v. 3—10, din Psaltirea de Belgrad (p. 156); Cântarea Anneĭ 1 Reg. c. 2, v. 1—10, din Psaltirea luĭ Dosofteiu (p. 249).

Cele zece cuvinte apoĭ din Cazania luĭ Coresi (p. 33) și din Catehismul luĭ Popa Grigorie din Măhaciŭ (p. 40). Din cele-l-alte cărțĭ biblice, afară de extractele date din Parimiar și din ambele Biblïĭ, maĭ avem Ezechiel c. 37, v. 1—14 din Acathistul Mitropolituluĭ Dosofteiu (p. 215) și Pilde c. 31 v. 8—31 din Penticostariul luĭ Alexandru Dascal (p. 312), toate tălmăcite din slovenește în româneşte.

2. Noul Testament. Mult maĭ numeroase și tot de o dată de cea maĭ mare importanță sânt textele Nouluĭ Testament, carĭ sânt poate chiar și cele maĭ vechĭ monumente ale literatureĭ române. E de prisos a maĭ spune, cum că literatura română se naște de abia cu traducerea Evangelieĭ în limba română. Tocmaĭ limba această a Evanghelieĭ a devenit limba literară a poporuluĭ român; Psaltirea influențează până la un punct lirica, literatura avăntuluĭ poetico-religios; dar proza, literatura generală care reprezintă manifestațiunele intelectuale ale neamuluĭ stau supt influența directă a limbeĭ Evanghelieĭ și a literatureĭ bisericeștĭ, care și dânsa iarășĭ izvorește din Evanghelie.

Merită decĭ un studiu cu totul special cercetarea asupra originalelor după carĭ s'a tradus Evanghelia și cele-l-alte cărțĭ ale Nouluĭ Testament. Eu nu pot atinge această chestiune aci dor numaĭ în treacăt; ocupăndu-mă maĭ la vale cu a textelor limb voĭ reveni și asupra limbeĭ originalelor.

Precum am observat la Psaltire, literatura veche română (cel puțin cea bisericească) atărnă cu desăvărșire de cea slovenească. Prima traducere a Evanghelieĭ s'a făcut și dânsa după slovenie; maĭ mult încă, după chiar edițiunele sloveneștĭ tipărite de însușĭ Coresi. Singurul exemplar al Evanghelieĭ române ce s'a păstrat este din nefericire necomplect, și Cipariŭ iĭ dă data: înainte de 1580. Văzănd că Psaltirea slavonă și cea slavono-

Quant aux autres livres de l'Ancien Testament, on n'a dans la littérature roumaine que des fragments détachés et disséminés sans ordre dans presque tous les livres liturgiques : la seule exception est offerte par le fragment du Lévitique, chap. 26, 3—41 (p. 3—5); ce fragment ne vient pas directement de la Bible, mais d'un Parimiar, ce qui nous explique l'état fragmentaire de ce chapitre, qui commence au verset 3 et va jusqu'au 41e, le chapitre ayant en réalité 46 versets. Les autres extraits de l'Ancien Testament sont ceux qui se trouvent dans le Psautier, le Ceasoslov, le Parimiar et dans certaines Cazanie, auxquels ils servent de textes pour les homélies. Le Parimiar en est exclusivement formé : le Parimiar de Dosithée (p. 263) est le seul qui ait été imprimé; c'est lui qui nous a fourni des spécimens importants tant pour la phonétique que pour la lexicographie et la stylistique. Comme additions au Psautier il y a les fragments poétiques de la Bible qui font en même temps partie du Ceasoslov. Ainsi le second cantique de Moïse, qui est au ch. 32 du Deutéronome, que j'ai tiré une fois du Psautier de Coresi et une seconde fois de la Bible de Bucarest (p. 281); le cantique du prophète Jonas (chap. 2, V, 3—10) tiré du Psautier de Belgrade (p. 156); le cantique d'Anne extrait du Psautier de Dosithée (p. 249. 1 Reg. ch. 2, v. 1—10). Les dix commandements se retrouvent dans la Cazanie de Coresi (p. 33) et dans le catéchisme de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 40). Parmi les autres livres bibliques, sauf les spécimens tirés du Parimiar et des deux Bibles, on a encore ch. 37, v. 1—14 du livre d'Ezéchiel, dans l'Acathiste du métropolite Dosithée (p. 215) et le ch. 31, v. 8—31 du livre des Proverbes, dans le Penticostar d'Alexandru Dascalul (p. 312), tous ces textes étant traduits du slovène en roumain.

2. **Le Nouveau Testament.** Beaucoup plus nombreux et de plus grande importance sont les textes du Nouveau Testament, qui sont peut-être aussi les plus anciens monuments de la littérature roumaine. Il est inutile de dire qu'elle commence avec la première traduction de l'Evangile. C'est précisément la langue de cette traduction qui est devenue ensuite la langue littéraire du peuple roumain. Le Psautier exerce son influence jusqu'à un certain point sur le côté lyrique, sur le développement de la littérature poético-religieuse; la prose, au contraire, cette littérature générale qui représente les manifestations intellectuelles du peuple roumain, a subi l'influence directe de la langue de l'Evangile et de la littérature ecclésiastique, qui prend aussi sa source dans l'Evangile.

Une étude consacrée tout particulièrement à la recherche des textes originaux, ayant servi de base à la traduction de l'Evangile et à d'autres livres du Nouveau Testament, aurait sans doute son importance. Il m'est presque impossible de l'aborder à cette place; quand je serai arrivé à l'étude de la langue des textes, j'en parlerai plus longuement.

L'ancienne littérature roumaine (du moins la littérature ecclésiastique), ainsi qu'il a été dit à l'occasion du Psautier, découle entièrement de la langue slavone. On sait que la première traduction de l'Evangile a été faite d'après le slovène; bien plus, d'après les éditions slovènes données par Coresi lui-même.

Le seul exemplaire de l'Evangile qui se soit conservé, est malheureusement loin d'être complet. Cipariu le place avant l'année 1580.

română se tipărise în același an 1577, la Saz-Sebeș, am conchis că traducerea și tipărirea Evangheliei românești a trebuit să se facă tot pe acolo și tot în același an ca și cea slovenească; de acea în carte i-am pus data 1579, și ca loc de tipar am însemnat Saz-Sebeș. Se cunosc însă două edițiuni ale Evangheliei slovenești, una, frumos tipărită, cu forme slavone serbești și alta cu forme bulgare, mai puțin frumos tipărită, dar altfel textul este aidoma. Data și autorul acestor tipărituri nu era sigură și s'a crezut până acuma, cum că edițiunea cu formele bulgărești (din 1579) era singura făcută de Coresi. După o notiță care s'a păstrat într'un exemplar complect al Evangheliei cu forme serbești descoperită de mine se dovedește, mai întâiu, cum că această edițiune este de pe la 1562 tot din Brașov și al doilea că și dânsa se datorește asemenea iscusinței tipografice a lui Coresi. Acest fapt odată stabilit, ne ajută de a preciza mai bine data tipăririi Evangheliei române.

Mai este de observat cum că cu aceleași slove cu care s'a tipărit Evanghelia slavonă s'a mai tipărit și un Praxiu slovenesc. In literatura română avem de asemenea un Praxiu identic cu Evanghelia în ceea ce privește tiparul și limba. Cazul este deci absolut identic cu acel din literatura slavonă.

Pe lângă aceasta se mai adaugă faptul cum-că Evangheliarul din British Museum a fost scris la 1574; ceea ce ar fi cu patru ani înaintea datei ce s'a atribuit până acuma Evangheliei lui Coresi. O comparațiune a limbei din manuscris cu acea din tipar dovedește însă până la evidență cum că manuscrisul a fost copiat după tipar, și nu vice-versa, întocmai precum era casul și cu Psaltirea.

Toate aceste m'au convins cum că data tiparului trebue să fie anterioară anului 1579, căci trebue să fie anterioară manuscrisului, adică înainte de 1574, apoi trebue să fie anterioară și Praxiului, de oare ce în epilogul la Cazania I-a (Cipariu, Anal p. 29) Coresi pomenește întâi de „Trete evanghelul“ apoi de „Pra(xiu)“, și este lucru natural ca mai întâi să se tipărească Evanghelia și apoi Praxiul. Tiparul acestuia se aseamănă apoi cu acel al Evangheliei slovenești din 1562, prin urmare și Evanghelia română trebue să fie de pe la 1562; și trebue să fie tipărită în Brașov împreună cu Praxiul și cu Cazania I-a.

Cele două edițiuni ale cărților slovenești se pot esplica într'un mod firesc. Cea cu formele serbești s'a făcut pentru biserica serbească din Transilvania și Serbia, pe când cea-l-altă cu formele bulgărești s'a făcut, precum se și spune anume în dedicațiune, din porunca și cu cheltuiala Domnilor Munteni pentru trebuința bisericei lor; totuși urme serbești, datorite originalului mai vechiu s'au păstrat și în aceste tipărituri mai nouă. Se știe în destul de bine, cum că dialectul bulgăresc era acela ce predomina în biserica română, până pe la sfârșitul sec. XVII-lea când se introduseră formele dialectale rusești.

Am intrat mai cu deamănuntul într'această chestiune, fiind-că de ea se leagă începutul literaturei române, și mai ales fiind că în urma desco-

Comme le Psautier slovène et le Psautier slavo-roumain ont été, tous les deux, publiés en 1577 à Saz-Sebeş, j'en ai conclu que la traduction et la publication de l'Evangile roumain ont été faites au même endroit et en la même année que l'Evangile slovène : c'est pourquoi je leur ai donné comme date l'année 1579 et fixé Saz-Sebeş pour lieu de publication. Mais on connaît deux éditions de l'Evangile slovène, dont l'une d'une belle exécution typographique et aux formes serbes et l'autre aux formes bulgares et un peu moins bien exécutée. A part ces différences, le texte est absolument identique. La date d'un de ces imprimés n'est pas certaine et l'on a cru jusqu'à présent que l'édition aux formes bulgares (de 1579) est la seule donnée par Coresi; mais d'après une note conservée dans un exemplaire complet de l'Evangile aux formes serbes et que j'ai découvert, il résulte que cette édition serbe a été faite à Braşov en 1562, bien antérieurement à l'autre; et son exécution est due aussi au talent typographique de Coresi. Ce fait, une fois établi, nous aide à préciser la date de la publication de l'Evangile roumain. Ajoutons encore que les mêmes caractères, qui servirent à l'impression de l'Evangile slavon, ont été utilisés pour la publication d'un Praxion slavon; or, un fait semblable se passe dans la littérature roumaine où nous trouvons l'Evangile absolument identique à un Praxion, quant aux caractères et à la langue.

Un autre fait qui confirmera notre conclusion est que l'Evangéliaire manuscrit du British Museum date de l'an 1574; par conséquent il serait de quatre ans antérieur à la date attribuée à l'Evangile de Coresi; mais une étude comparée de la langue du manuscrit et de celle de l'édition imprimée, prouve jusqu'à l'évidence que c'est cette dernière qui a servi de modèle, et non le contraire, le manuscrit n'étant donc qu'une copie faite d'après le texte imprimé, ainsi que cela avait eu lieu pour le Psautier.

Tout cela m'a convaincu que la date de l'Evangile imprimé doit être antérieure à celle du manuscrit pour lequel elle a servi de modèle c'est-à-dire avant l'an 1574; elle doit être antérieure aussi au Praxion, puisque dans l'épilogue de la première „Cazanie“ (Cipariu, Anal. p. 29). Coresi mentionne d'abord les „Quatre Evangiles“ et ensuite le „Pra(xion)“; et il est tout naturel que l'on doive d'abord publier l'Evangile et ensuite le Praxion. L'impression de ce Praxion ressemble à celle de l'Evangile slovène de l'an 1562; en conséquence, l'Evangile roumain doit aussi appartenir à l'an 1562 et avoir été imprimé à Braşov en même temps que le Praxion et la première Cazanie.

Les deux éditions de l'Evangile slovène pourraient aussi s'expliquer facilement : l'édition aux formes serbes a été faite pour les besoins de l'église serbe de la Transylvanie et de la Serbie; quant à celle avec les formes bulgares, elle a été imprimée, comme il est dit dans la dédicace, par l'ordre et aux frais des princes de Valachie, pour les besoins de l'église roumaine. Cependant, des traces serbes, dues à l'original plus ancien, se sont conservées aussi dans ces impressions. C'était le bulgare, on le sait qui, dans l'église roumaine, avait prédominé jusqu'à la fin du XVIIe siècle, quand s'introduisirent les formes dialectales russes.

Nous sommes entré dans plus de détails sur cette question, puisque c'est à elle que se rattache l'origine de la littérature roumaine et surtout,

Noul Testament tipărit de Anthim Ivireanul la 1703 (p. 347) care Testament nu este de cât o reproducere puțin modificată a Noului Testament de Belgrad; ceea ce se poate ușor constata dacă comparăm textul din Mateiu p. 348 cu cel din pag. 127. Acest Testament nu este împărțit nicĭ el în citaniĭ sau zaceale ci în capitole și versetur̆, urmând în toate izvoduluĭ din 1648. Intocmaĭ așa este cazul și cu Biblia de Blaj (II. p. 155). O cercetare în bisericele românești va dovedi asemenea faptul cum că numaĭ Evanghelia luĭ Șerban Greceanu sau una tot astfel impărțită este aceea ce se întrebuințase și se mai întrebuințează, iar nicĭ decum una împarțită în capitole și versurĭ și cu textul în ordinea originaluluĭ grecesc. Din poruncă domnească a fost trimisă acea Evanghelie a luĭ Greceanu la toate bisericele ce stau supt oblăduirea Mitropolituluĭ Ungro-Vlahieĭ, și s'a păstrat în acele bisericĭ maĭ mult decât orĭ ce altă carte veche românească.

Cu timpul, sau că se stricase din prea multă întrebuințare sau că numărul nu maĭ ajungea, s'a simțit necesitatea pentru o altă edițiune, și la 1746 se retipărește acea Evanghelie la Râmnic (II p. 35), întocmaĭ în aceeașĭ ordine, dar de astă dată fără grecește, numaĭ textul român singur.

La aceste se mărginește numărul Evangheliilor din literatura română din care am dat estracte.

b) Praxiul. Afară de Evanghelia propriu zisă s'au maĭ tipărit în mod independent și Faptele Apostolilor; și aceștia ca și Evanghelia în două felurĭ: sau într'o ordine liturgică, adică după cum cere slujba bisericeĭ, sau în ordinea literară după șirul și orânduiala originaluluĭ.

In forma liturgică și în ordine cronologică avem maĭ întâĭ Praxiul din 156? (p. 9*) pe care îl atribuesc luĭ Coresi. Avem apoĭ copia modificată manuscrisă, cunoscută și supt numele de Codicele Voronețean (2*). Asupra legătureĭ ce există între acesta din urmă și cel tipărit am vorbit deja maĭ sus pe larg.

Singurul Apostul ce'l maĭ cunoaștem din vechea literatură română este apoĭ acel din 1683 (p. 260) care s'a tipărit prin porunca luĭ Cantacuzino, domnul țăriĭ româneștĭ, și care ca și Evanghelia de maĭ sus s'a trimes bisericilor pentru trebuința slujbeĭ. Intocmaĭ după original se află Praxiul tot deauna tipărit la un loc cu Evanghelia, formând: Noul Testament; așa în Noul Testament de Belgrad, în Biblia de Bucureștĭ, în Noul Testament al luĭ Anthim Ivireanu și în Biblia de Blaj.

Noul Testament maĭ întră în mare parte și în compozițiunea cărților bisericeștĭ; el este baza cazaniilor, de carĭ vom vorbi maĭ la vale; a Molitvelnicelor și a Diaconarelor. La orĭ ce slujbă bisericească textele din Noul Testament sânt centrul în jurul căruĭa se grupează cele-l-alte elemente. Am reprodus de aceea părțĭ ale Nouluĭ Testament din maĭ multe alte cărțĭ bisericeștĭ. Aceste extracte ne vor călăuzi în cercetările — dacă se vor face — asupra originalelor de carĭ s'au slujit autoriĭ cărților liturgice, dacă s'au slujit de vre-una din cărțile tiparnice sau manuscrise, ce am pomenit, sau dacă au întreprins eĭ singurĭ traducerea de iznoavă a textelor ce se afla în acele cărțĭ liturgice pe carĭ le tălmăceau. Pentru a înlesni atarĭ cercetărĭ

offert par le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie en l'an 1703 (p. 347), qui n'est qu'une reproduction peu modifiée du Nouveau Testament de Belgrade; c'est ce qui est très facile à constater si l'on compare le texte de St-Mathieu p. 348 avec le même de la pag. 127. Ce Testament n'est pas non plus divisé en leçons ou „zaceale", mais en chapitres et en versets imitant en tout le texte de 1648. Un cas identique se rencontre dans la Bible de Blaj (II, p. 155). De minutieuses recherches dans les églises roumaines nous conduiraient à établir que c'est l'Evangile de Greceanu ou bien un autre divisé de la même manière que l'on emploie encore et non un Evangile divisé en chapitres et en versets, d'après l'ordre de l'original grec.

Par l'ordre du Prince régnant, cet Evangile de Greceanu fut envoyé à toutes les églises dépendant du métropolite de la Hongro-Valachie; il s'y conserva plus longtemps que tout autre ancien livre roumain. Après un long intervalle cependant, soit que le nombre de ses exemplaires eût diminué, soit qu'un trop fréquent usage les eût rendus difficiles à lire, on sentit le besoin d'une nouvelle édition; on la fit à Râmnic en l'an 1746 (II, p. 35), exactement semblable à la première, mais en roumain seulement cette fois, le texte grec ayant été exclu.

Voilà où s'arrête, dans la littérature roumaine, le nombre d'Evangiles auxquels j'ai emprunté des extraits pour la Chrestomathie.

b) En dehors de l'Evangile proprement dit, ce sont les „Actes des Apôtres" (le „Praxion") qui ont été aussi publiés séparément, de deux manières également comme l'Evangile : d'abord dans un ordre liturgique ainsi que l'office divin l'exige, ensuite dans un ordre littéraire selon la disposition naturelle de l'original. Sous la forme liturgique, il y a d'abord, d'après l'ordre chronologique, le Praxiu (p. 9*) que j'attribue à Coresi; puis une copie manuscrite modifiée du même livre, connue encore sous le nom de „Codex Voronețean" (ou Crețu p. 2*). J'ai déjà parlé plus haut du rapport qui existe entre ce dernier et l'original de Coresi.

Le seul Praxion que l'on connaisse encore dans l'ancienne littérature roumaine est celui de l'année 1683 (p. 260), qui fut imprimé par l'ordre de Cantacuzène, Prince de Valachie, et envoyé également à toutes les églises pour les besoins de l'office liturgique. De même que dans le texte original, les Actes des Apôtres se trouvent réunis à l'Evangile et constituent le Nouveau Testament; il en est ainsi dans le Nouveau Testament de Belgrade, la Bible de Bucarest, le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie et dans la Bible de Blaj.

Le Nouveau Testament fait aussi partie intégrante de tous les livres destinés à l'office liturgique : il sert de base aux „Cazanii", dont je parlerai plus tard, aux „Molitvelnice" et aux „Diaconare", et forme le centre autour duquel, dans le service divin, se groupe le reste des textes religieux. C'est pourquoi j'ai reproduit également des fragments du Nouveau Testament tirés d'un grand nombre des livres liturgiques. Ces fragments pourraient nous guider dans la recherche — au cas où l'on voudrait la faire — des textes dont les traducteurs se sont servis, et nous dire si les traductions qu'ils ont utilisées sont parmi celles mentionnées par moi, ou encore s'ils ont exécuté eux-mêmes la traduction des textes bibliques dans ces ouvrages liturgiques. Pour faciliter une semblable recherche, j'énumérerai

înșir aci toate textele din Noul Testament ce se află răslățite prin ambele volume ale Chrestomatieĭ:

Mateiu, cap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. și 111—112. — **cap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **cap. 13, v. 31—55** p. 17. — **cap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10—20** p. 309. — **cap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23—27,** p. 310. — **cap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **cap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **cap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marcu, cap. 2, 1—12, II. p. 37. — **cap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **cap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **cap. 15 v. 43—47,** p. 100. **cap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Luca, cap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **cap. 11, v. 1—10, II** p. 36. (— **cap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **cap. 16, v. 1—13, p. 195.** — **cap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **cap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **cap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **cap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Ioan, Viața p. 307. — **cap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **cap. 2 v. 1—11,** p. 317. — **cap. 4, v. 5—42,** p. 107. — **cap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **cap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **cap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **cap. 19, v. 6—24,** p. 20.

Faptele, cap. 1 v. 1—8, p. 251. — **cap. 6,** p. 283. — **cap. 22,** p. 2*. — **cap. 23,** p. 4*. — **cap. 24,** p. 6*. — **cap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Iacov, (Epistolia) **cap. 3,** p. 9*.
Iuda, Ep. p. 10*. (p. 49).
Pavel, Ep. cătră Romanĭ **cap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.
Pavel, Ep. I cătră Corint **cap. 8, v. 28—39,** p. 318.
— **cap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **cap. 15, v. 29—58.**
— **cap. 15 v. 39—45,** p. 316. **cap. 15, v. 47—57,** p. 233. zaceala **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45. urm.

Pavel, Ep. cătră Galat. **Introd. cap. 2,** p. 15.
Pavel, I. Ep. I. cătră Tesalon. **cap. 1, v. 6—10,** p. 262.
— **cap. 4, 13—17,** 315.
Pavel, Ep. cătră Evreĭ, **cap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263.
— **cap. 2, v. 11—18,** p. 317.
Ioan, Apocalipsul **cap. 2, v. 1—10.**
— **cap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Tatăl nostru în următoarele variante: 1) din Evangheliarul Ms. din 1574 (p. 9); — 2) din Cazania a doua a luĭ Coresi din 1581 (p. 32); — 3) din Catechismul luĭ Grigorie din Măhacĭu 1607 (p. 41) o copie esactă a textuluĭ luĭ Coresi; — 4) Tatăl nostru scris cu litere latine de Luca Stroicĭ 1593 (p. 39); — și 5) Tatăl nostru, ca text al uneĭ omiliĭ (p. 53) din 1619 tot a luĭ Grigorie din Măhacĭu.

3. Cazaniile. După Biblia proprĭu zisă Omiliile asupra Biblieĭ, sau cum se numesc în literatura română: Cazaniile, ocupă rangul cel dintâĭu

ci-dessous tous les fragments du Nouveau Testament qui se trouvent reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Matthieu, chap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. et 111—112. — **chap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **chap. 13, v. 31—55** p. 17. — **chap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10—20** p. 309. — **chap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23—27,** p. 310. — **chap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **chap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **chap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marc, chap. 2, 1—12, II. p. 37. — **chap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **chap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **chap. 15 v. 43—47,** p. 100. **chap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Lucas, chap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **chap. 11, v. 1—10,** II p. 36. (— **chap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **chap. 16, v. 1—13,** p. 195. — **chap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **chap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **chap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **chap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Jean, Vie p. 307. — **chap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **chap. 2 v. 1—11,** p. 317. — **chap. 4, v. 5—42,** p. 107. — **chap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **chap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **chap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **chap. 19, v. 6—24,** p. 20.

Actes, chap. 1 v. 1—8, p. 251. — **chap. 6,** p. 283. — **chap. 22,** p. 2*. — **chap. 23,** p. 4*. — **chap. 24,** p. 6*. — **chap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Jacques, (Epître) **chap. 3,** p. 9*.

Judas, Ep. p. 10*. (p. 49).

Paul, Epître aux Romains **chap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.

Paul, Epître Ière aux Corinthiens **chap. 8, v. 28—39,** p. 318.
— **chap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **chap. 15, v. 29—58.**
— **chap. 15, v. 39—45,** p. 316. **chap. 15, v. 47—57,** p. 233. leçon **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45 et suiv.

Paul, Epître aux Galatiens **Introd. chap. 2,** p. 15.

Paul, Epître Ière aux Thessaloniens **chap. 1, v. 6—10,** p. 262.
— **chap. 4, 13—17,** 315.

Paul, Epître aux Hébreux **chap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263.
— **chap. 2, v. 11—18,** p. 317.

Jean, Apocalypse **chap. 2, v. 1—10.**
— **chap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Ajoutons-y le Pater dans les variantes qui suivent : 1) dans l'Evangéliaire Ms. de 1574 (p. 9); — 2) dans la seconde „Cazanie“ de Coresi de l'an 1581 (p. 32); — 3) dans le Catéchisme de Gregorie de Mahaciu de l'an 1607 (p. 41), copie fidèle du texte de Coresi; — 4) dans le Pater écrit en caractères latins par Luca Stroici en 1593 (p. 39); — et 5) dans le Pater qui a servi de texte à une homélie de Gregorie de Mahaciu (p. 53) de l'an 1619.

3. Homélies. Après la Bible proprement dite, les Homélies sur la Bible ou les „Cazanii“, comme on les appelle dans la littérature roumaine, occupent le premier rang dans la littérature ecclésiastique. Il paraît que le

în literatura bisericească. Se vede că predica constitua odinioară o parte esenţială a slujbeĭ în biserica română, ceea ce astăzĭ nu maĭ este aşa.

Numărul Cazaniilor propriu zise, atât ca colecţiunĭ voluminoase, cât şi ca predicĭ unice pentru zile sau ocaziunĭ anume, este foarte mare. Coresi singur a tipărit două colecţiunĭ de atarĭ Cazaniĭ; una (p. 22) care se pare că a fost tradusă după un original slavon (sârbesc) ca limbă, tipar şi text românesc identic cu Tetraevanghelul; ĭar a doua, la care au conlucrat şi alţĭ doĭ popĭ din Şcheiĭ Braşovuluĭ, tipărită la Braşov în 1581 (p. 28). Limba care nu maĭ este nicĭ atât de curgătoare, nicĭ atât de limpede, ca aceea din Cazania I dovedeşte cum că traducătoriĭ s'au ţinut prea sclavic de originalul după care au tălmăcit Cazaniile. Cercetărĭ ulterioare poate ne vor ajuta de a descoperi originalul acesteĭ Cazaniĭ a doua, care în orĭ ce chip nu poate să fie decât un Omiliar slovenesc.

Intr'un manuscript, a căruĭ dată ad quem este 1618, dar care poate să fie de pe la sfârşitul secoluluĭ XVI-lea se află un „Cuvânt pentru curăţie“ (p. 45) adică o Cazanie, dar care nu constă din alt-ceva decât din părţĭ culese din Faptele Apostolilor. Comparând Epistolia luĭ Iuda (p. 49) cu textul din Praxiul (p. 10*) vedem că avem a face cu două traducerĭ cu totul independente una de alta; limba şi provenienţa moldovenească întăresc concluziunea uneĭ originĭ independente. In codicele copiat de popa Grigorie din Măhacĭu avem o altă Omilie din 1619 (p. 53) al căreĭ text este Tatăl nostru; se poate că este copiată din una din Cazaniile luĭ Coresi. Ne fiindu-mĭ acuma accesibile, trebue să las altora să urmărească această opiniune şi să o verifice sau să o modifce. Nu se va putea tăgădui cum că există o legătură intimă între unele din textele luĭ Grigorie şi operile luĭ Coresi. Aşa se poate recunoaşte uşor identitatea absolută între părţile constitutive ale Catechismuluĭ şi Tatăl nostru, crezul, poruncile publicate de Coresi la sfârşitul Cazanieĭ a II-a. Nu ne vom mira apoĭ a'l vedea copiind o predică întreagă. Cum că texte tipărite au fost copiate, în parte sau în întregul lor, este un fapt bine constatat maĭ ales când cărţile de tipar erau de o raritate şi de o scumpete enormă, pe când timpul, munca şi hârtia maĭ de nicĭ o valoare. Am avut destule esemple până acĭ cu Psaltirea, Evanghelia şi Praxiul şi vom maĭ da, ceva maĭ la vale, de un alt esemplu curios.

In dată ce s'a dat esemplul în Transilvania, se vede că predicele au fost imitate, la au devenit chiar foarte populare atât în Muntenia cât şi în Moldova. Deja la 1642 se tipăreşte în Câmpulung (p. 94) o atare colecţiune alcătuită de ieromonahul Melhisedec; aceasta este aproape cea din dintâĭa carte românească ce s'a tipărit în Muntenia, ĭară cazania reprodusă acĭ, maĭ are şi un interes arheologic din cauza banilor şi a măsurilor pomenite înt'rânsa. In acelaşĭ an apăru în Govora o altă colecţiune într'un folio mare, conţinând maĭ bine de 600 paginĭ (p. 97) alcătuită de Silvestru, acelaşĭ căruĭa datorim şi Noul Testament de Belgrad, ajutat fiind de Uriil, adică Udrişte Năsturel, de care vom maĭ pomeni. Aceste cazaniĭ s'au tradus fără îndoĭală după un original slavon.

sermon a été une partie essentielle de l'office liturgique roumain, ce qui n'est plus d'usage aujourd'hui.

Le nombre des Cazanii proprement dites, tant en collections qu'en parties, est fort grand. Coresi en a publié, à lui seul, deux collections; l'une (p. 32), qui paraît être traduite du slovène (serbe), est absolument identique aux „Quatre Evangiles" quant au style, à l'impression et aux textes de l'Evangile; et la seconde, dans la composition de laquelle il fut aidé par deux prêtres de Scheii de Brașov, a été imprimée dans cette dernière ville en 1581 (p. 28). Le style de cette dernière qui n'est plus ni si coulant ni si précis que celui de la première collection, prouve que les collaborateurs ont suivi d'une manière trop servile l'original qu'ils avaient traduit. Des recherches ultérieures nous aideront peut-être à découvrir le texte original de cette seconde collection qui, elle aussi, en tout cas, ne peut être que slavone.

Dans un manuscrit dont la date ad quem est 1618, mais qui pourrait bien être de la fin du XVIe siècle, on trouve un „Discours sur la chasteté", c'est-à-dire un sermon, qui n'est en réalité qu'une compilation de fragments choisis des Actes des Apôtres. Si l'on compare l'Epître de S. Judas dans cette homélie (p. 49) au texte du „Praxion" (p. 10*), on s'aperçoit que l'on a affaire à deux traductions absolument indépendantes : la langue et l'origine moldave confirment d'ailleurs cette assertion. Une homélie, de 1619 (p. 53) dont le texte est un Pater et calquée sans doute sur une des „Cazanii" de Coresi, se retrouve dans le codex, copié par l'abbé Gregoire de Mahaciu. Ne pouvant vérifier moi-même cette assertion, je laisse à d'autres le soin de l'examiner. On ne peut pas nier qu'il y ait un rapport intime entre les œuvres de cet abbé et celles de Coresi. Ainsi, on reconnaît facilement l'identité absolue qu'il y a entre les parties constitutives du Catéchisme, tels que le Pater, le Credo, les 10 commandements, et ces mêmes parties qui se trouvent à la fin de la seconde collection des Cazanii de Coresi. Il ne faut donc pas nous étonner de le voir copier des sermons entiers; car c'est un fait bien constaté que l'on copiait des textes en tout ou en partie à une époque où les livres étaient rares et hors de prix, et par contre, le temps, le labeur et le papier de nulle valeur. On a vu que des cas semblables se sont produits pour le „Psautier", „l'Evangile" et le „Praxion". On verra plus loin un exemple non moins curieux.

Une fois que l'on eût donné l'exemple en Transylvanie, les sermons obtinrent tant en Valachie qu'en Moldavie une grande vogue et devinrent bientôt populaires. Déjà en 1642, une semblable collection de sermons traduits par le hiéromonach Melchissédech fut imprimée à Câmpulung (p. 94) : c'est presque le premier livre sorti des presses de la Valachie; la „Cazanie" que j'en ai reproduite présente un certain intérêt archéologique quant aux anciennes monnaies et mesures qu'elle mentionne. En la même année parut à Govora une autre collection in-folio ayant plus de 600 pages (p. 97), composée par Sylvestre, le même à qui l'on doit aussi le Nouveau Testament de Belgrade, fait en collaboration avec Uriel ou Udriște Nasturel, sur lequel je reviendrai plus tard. Cette collection de „Cazanii" n'est qu'une traduction, sans doute, d'un original slavon.

Numaĭ cu un an maĭ tărzĭu, adică la 1643, apăru în Iașĭ Cazania tălmăcită de Mitropolitul Varlaam (p. 103), întăĭa carte românească ce s'a tipărit în Moldova. Aceeașĭ carte s'a reprodus apoĭ în anul următor (1644) în Muntenia la Deal (p. 109), schimbându-se numaĭ ortografia, așa ca limba să se potrivească întocmaĭ cu graĭul muntenesc.

Avem deci nu maĭ puțin decât patru colecțiunĭ de Cazaniĭ voluminoase, tălmăcite și tipărite în abia doĭ anĭ, în Muntenia și Moldova. Unele cazaniĭ sânt maĭ mult comentariĭ omiletice asupra textuluĭ Evangheliei, dar când într'o zi mare se prăznuește vre-un Sfânt, atuncĭ viața și minuniile acestuĭa formează textul cazanieĭ. Aceste Cazaniĭ sânt de o importanță specială pentru istoria literatureĭ, căcĭ nu puține din aceste viețĭ și minunĭ sânt de origină apocrifă și într'un fel sau altul au avut o înrăurire foarte mare asupra geniuluĭ popular. Din toate Cazaniile vechĭ numaĭ la două colecțiunĭ marĭ am găsit acest adaos de omiliĭ biografice, dacă le pot numi așa, și adică la: Cazania luĭ Varlaam și la aceea din Deal, care nu este alteeva decăt o copie esactă a celeĭ dintăĭ, cu schimbări fonetice necesare pentru a face o carte moldovenească să devie muntenească. La hagiologie voĭu reveni asupra acesteĭ părțĭ a Cazaniilor.

Cu ocaziunea Cazanieĭ luĭ Varlaam trebue să ating pentru un moment relațiunile literare ce existau între Moldova și Transilvania. Faptul cum că acel Mitropolit a convocat un sinod la Iașĭ pentru combaterea Luteranismuluĭ și a Calvinismuluĭ ce atuncea se întinsese prin Transilvania, și polemica literară cu care se îndeletnicea, ne dovedesc cum că mișcarea eretică din Transilvania trebue să fie pătruns și în Moldova, într'o formă destul de pronunțată, pentru a face pe demnitariĭ biserice ortodoxe să convoace un sinod și să formuleze dogmatica pravoslavnică. Chestiunea religioasă nu ne interesează pe noĭ aci; eu am relevat acest fapt pentru a deduce de aci concluziunea cum că literatura română din Transilvania trebue să fie circulat de timpuriu în Moldova și vice-versa. Chiar până în zilele noastre colportoriĭ aduc cărțile populare tipărite în Brașov și Blaj, și găsesc mulțĭ cumpărătorĭ prin locuitoriĭ districtelor megieșe din Moldova. Psaltirea și Praxiul luĭ Coresi trebue să fi ajuns și să fi fost copiate tot pre acolo; pe când cărțĭ alcătuite și tipărite în Moldova se găsesc încă astăzĭ prin bisericĭ și bibliotecĭ private din Transilvania, precum este cazul cu Psaltirea luĭ Alexandru Dascal etc.

Un caz însă și maĭ curios ni-l presintă Cazania luĭ Varlaam. Dintr'un codice miscellaneu ce se află la biserica română din Brașov am reprodus între altele și o Cazanie (p. 136). Limba, ortografia și notele marginale nu lasă niciĭ o îndoĭală cum că acel codice s'a scris în Transilvania și în graĭul local. Cu toate acestea cazania aceea nu este decât o copie literală din Cazania luĭ Varlaam, se înțelege cu limba modificată. Copistul a început cu primul cuvânt de pe fol. 78 și a continuat până la fol. 85 a tiparului, copiind din cuvânt în cuvânt.

Une année plus tard, en 1643, le métropolite Varlaam publia à Jassy la „Cazania" traduite par lui : c'est le premier livre imprimé en Moldavie. Une nouvelle édition avec une orthographe modifiée et avec certaines différences de langage propres aux Valaques, parut en 1644 à Deal en Valachie (p. 109).

Voilà donc ni plus ni moins que quatre collections volumineuses de „Cazanii" traduites et imprimées dans l'espace de deux ans seulement, tant en Valachie qu'en Moldavie. Certaines „Cazanii" sont plutôt des commentaires homilétiques sur le texte de l'Evangile; mais lorsqu'il s'agit de la fête d'un saint, c'est sur la vie et les miracles de ce saint que roule le sujet de la „Cazania". Pour l'histoire de la littérature, ces „Cazanii" sont d'une importance réelle, car pour la plupart elles sont d'origine apocryphe, et ont eu, d'une manière ou d'une autre, une grande influence sur le génie populaire. De toutes les collections de „Cazanii", c'est dans deux grandes collections seulement que j'ai trouvé cette addition d'homélies biographiques, s'il m'est permis de les nommer ainsi : dans celle de Varlaam publiée à Jassy et dans celle publiée à Deal en Valachie, cette dernière n'étant qu'une copie fidèle de la première, modifiée seulement dans quelques particularités dialectales. Plus tard, quand je m'occuperai de l'hagiologie, je reviendrai sur ces „Cazanii".

Il est nécessaire, à propos de la collection de „Cazanii" de Varlaam, d'insister un peu sur les relations littéraires qui existaient entre la Transylvanie et la Moldavie. Le fait d'avoir convoqué un Synode à Jassy pour combattre le luthéranisme et le calvinisme qui s'étaient, à cette époque, étendus en Transylvanie, ainsi que les polémiques littéraires soutenues par ce métropolite Varlaam, prouvent que le mouvement réformateur avait pénétré aussi en Moldavie d'une manière assez sérieuse pour déterminer les dignitaires de l'église orthodoxe à prendre part à ce Synode, afin de formuler et de fortifier leur dogme. — Ce n'est pas la question religieuse qui me préoccupe dans ce fait : je l'ai uniquement mentionné pour en pouvoir tirer la conclusion que la littérature roumaine de la Transylvanie se répandait de bonne heure en Moldavie et vice-versa. En effet, les colporteurs qui venaient avec des livres populaires imprimés à Braşov et à Blaj, trouvaient une nombreuse clientèle parmi les habitants des districts situés à la frontière de la Moldavie. Ce fait persiste encore de nos jours. Il est probable que le Praxion et le Psautier de Coresi avaient été aussi copiés là bas. D'autre part, des livres imprimés en Moldavie se retrouvent aujourd'hui dans des églises et des bibliothèques privées de la Transylvanie; comme c'est le cas pour les œuvres de A. Dascalul.

La collection de „Cazanii" de Varlaam nous offre un exemple encore plus singulier. Dans un codex miscellané qui se trouve dans une église de Braşov, j'ai pu découvrir, entre autres, une collection de „Cazanii" (p. 136). Que ce codex ait été écrit en Transylvanie et dans le dialecte local, il n'y a aucun doute : la langue, l'orthographe et les notes en marge nous le confirment assez. Cette „homélie" n'est pourtant, à part certaines différences de langage, qu'une copie fidèle de l'ouvrage de Varlaam. Ayant commencé au premier mot du folio 78, le copiste est allé jusqu'au folio 85 de l'imprimé, en copiant mot à mot!

Invierea luĭ Lazăr era o temă de predilecţiune pentru cazaniĭ, poate că se întrebuinţa la slujba pogrebaniceĭ, căcĭ povestea din Evanghelie (Ioan cap. 11 v. 1—45) face într' adevăr parte dintr' acea slujbă. Alăturea cu moartea se vestea nemurirea!

Tot în Moldova copiază la 1661 ieromonahul Rafail (din Dragomirna) o Cazanie de Paştĭ (p. 178), care este o predică a luĭ Chrysostom, tradusă maĭ întăiu din greceşte în sloveneşte, şi apoĭ precum dovedeşte limba din sloveneşte în româneşte.

Cu prilejul Sinoduluĭ din Iaşĭ slovele ruseştĭ fură întroduse în tipografia pe care o fundă Mitropolitul Varlaam; aceştia iau locul slovelor vechĭ sloveneştĭ, şi în urma lor vin şi cărţile ruseştĭ, aşa, că multe cărţĭ româneştĭ de atuncea încoace sânt scoase de pe originale ruseştĭ şi nu numaĭ de pe originale sloveneştĭ, adică sorbeştĭ şi bulgăreştĭ ca maĭ înainte. Nu ştiu dacă însaşĭ Cazania luĭ Varlaam nu este o traducere după un izvod rusesc. Mai presus de îndoială însă este un atare izvod pentru „Cheea înţelesuluĭ", o Cazanie tipărită în Bucureştĭ la 1678 (p. 236) care s'a tălmăcit de pe opera luĭ Ioanichie Galetovski, arhimandritul Cernigovuluĭ.

Tradiţiunea şi influenţa slovenească scade din ce în ce în maĭ mult, şi pe vremea aceea începe perioada grecească când cărţile româneştĭ, se traduc din greceşte, şi nu din sloveneşte. Aşa avem Mărgăritare ale luĭ Zlatoust, adică o culegere din predicele luĭ Chrysostom traduse de Ş. Greceanu din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1691 (p. 290). Ca în toate operile Grecenilor limba este foarte frumoasă, bogată în espresiunĭ alese, şi turnată într'un stil elegant şi plăcut. Abia se simte că este o traducere.

Limba care începuse să se emancipeze în Cazania luĭ Varlaam, — şi aceea un monument în ceea ce priveşte tăria şi bogăţia limbeĭ — ajunge pe la sfârşitul secoluluĭ la o perfecţiune pe care n'a maĭ atins-o de atuncea încoace.

Maĭ bine de 50 de anĭ trec de la tipărirea Mărgăritarelor până la apariţiunea Cazanielor de prăznuire ale luĭ Ilie Miniat, tipărite la Bucureştĭ 1742 (II, p. 30), dar limba şi stilul arată semne de decădere, ambele stau supt influenţa maĭ directă grecească şi sânt departe de tăria şi limpezimea operilor din secolul al XVII-lea. Tot din greceşte a fost tradusă Comoara luĭ Damaschin, ce ni s'a păstrat într'un manuscris din 1747 scris de Mihalcea Logofătul. Coprinsul Comoareĭ constă în Cazaniĭ şi oraţiunĭ intocmaĭ ca toate Cazaniile carĭ sânt menite pentru zilele marĭ, ocupându-se maĭ mult de importanţa zileĭ decât de textul Evangheliei. Precum am observat, tema cazaniilor de pe aceste zile de prăznuire, este Viaţa şi minunile sfântului, a căruĭ zi este. Am reprodus din Comoara (II, p. 38) o atare Minune, care aparţine unuĭ cerc întins de legende analoage.

Omiliile părinteluĭ Macarie traduse tot din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1775 (II p. 106) sânt singurul exemplu de tălmăcire omiletică a Vechiuluĭ Testament. Influenţa stiluluĭ grecesc se întrevede în traducerea.

Tălcul Evangheliei de Teofilact, tradus sau copiat pe la începutul sec. XVIII-lea (II p. 20) este un comentar asupra Evangheliilor.

„La résurrection de Lazare" était le thème le plus favori aux auteurs des „Cazanii"; on s'en servait peut-être pour le service funèbre, car le récit de l'Evangile (Jean, chap. II, v. 1—45) fait justement partie de cet office. A côté de la mort on faisait entrevoir l'immortalité!

En l'an 1661, le hiéromonaque Raphaël (de Dragomirna), copiait en Moldavie une „Cazania" pour Pâques (p. 178) qui n'est qu'un sermon de S. Jean Chrysostôme, traduit d'abord du grec en slovène et ensuite du slovène en roumain, comme on peut s'en convaincre par le style.

A l'occasion du Synode de Jassy, on fit introduire dans l'imprimerie établie par le métropolite Varlaam les caractères russes qui remplacèrent désormais les anciens caractères slavons. Ce sont ces nouveaux caractères qui commencent à servir à l'impression des textes roumains, et beaucoup de livres roumains sont aussi, dès lors, traduits du russe et non plus du slovène (bulgare et serbe) comme jadis. En effet, je ne crois pas que la collection de „Cazanii" de Varlaam soit autre chose qu'une traduction du russe. Cela ne fait aucun doute pour „La clef de la sagesse" imprimée en 1678 à Bucarest (p. 236) et traduite de l'ouvrage de Joanichie Galetovski, archimandrite de Tchernigov.

L'influence slovène diminue de plus en plus : c'est alors que commence l'époque, durant laquelle on ne traduit que du grec. Il y a, par exemple, „les Perles" de Zlatooust, collection des sermons de St Jean Chrysostôme, traduite du grec par Greceanu et imprimée en 1691 à Bucarest (p. 290); la langue en est très belle, souple, riche en expressions choisies, et le style en est élégant et agréable. A peine s'aperçoit-on que l'on a affaire à une traduction.

La langue roumaine qui avait déjà commencé à se dégager de ses liens dans la collection de „Cazanii" du métropolite Varlaam — monument de la force et de la richesse de la langue — arrive, à la fin du siècle, à un degré de perfection qu'elle n'a pas dépassé depuis.

Plus de 50 ans s'écoulent depuis l'impression des „Perles" jusqu'à l'apparition des „Cazanii de prâznuire" (homélies pour les jours de fêtes) d'Ilie Miniat, imprimées en 1742 à Bucarest (II, p. 30), et déjà la langue et le style, subissant l'influence grecque, offrent des signes visibles de décadence, et manquent de la force et de la clarté des écrits du XVIIe siècle. Une autre traduction du grec est „Le Trésor" de Damascene, dans un manuscrit de Mihalcea Logofetul de l'an 1747 (II, p. 38). Il contient des „Cazanii" et des oraisons à la façon des „Cazanii" qui sont destinées aux jours de fête, se rapportant plutôt à l'importance du jour qu'au texte des Evangiles. Le thème des „Cazanii" pour les jours de fête, comme je l'ai déjà remarqué, roule sur la vie et les miracles du Saint du jour. J'en ai extrait un miracle appartenant à un vaste cycle de légendes analogues.

Les Homélies de l'abbé Macariu, traduites également du grec et imprimées en 1755 à Bucarest (II, p. 106), fournissent le seul exemple de commentaire homilétique de l'Ancien Testament; l'influence du style grec perçoit à travers la traduction.

Le „Tâlcul" de l'Evangile de Théophylacte, traduction ou copie datant du commencement du XVIIIe siècle, est un commentaire sur les Evangiles.

Aşa numitele Propovedaniĭ la morţĭ constitue o clasă specială de Cazaniĭ. Astfel de Cazaniĭ sânt acele din Sicriul de aur, al luĭ Ioan din Vinţĭ, tipărit Sas-Şebeş 1683 (p. 268). Precum arată „predoslovia" (p. 269—270) autorul avea cunoştinţe sănătoase filologice, şi el observă deosebirea ce există între graĭul uneĭ localităţĭ şi celeĭ-l-alte. Citatul latin (p. 272) este scris cu litere cirilice şi după pronunţare ungurească. Dacă această colecţiune este o traducere, e greu a crede că originalul după care s'a tradus să fie slavon. In cărţĭ slavoneştĭ nu se cam găsesc citate lătineştĭ.

De această grupă ţine şi Propovedania luĭ Lazăr pomenită maĭ sus, şi Didahiile luĭ P. Maior din 1809 (II p. 201) a căror importanţă constă maĭ mult într'aceea că sânt opera luĭ Petru Maior, autorul mişcăriĭ moderne filologice române. Valoarea lor limbistică şi stilistică este din potrivă foarte mică.

4. Molitvelnice şi Liturghiĭ. Dintre cărţile bisericeştĭ, toate ce ţin de slujba directă, adică Molitvelnicele, Liturgiile şi Diaconarele, sânt cele din urmă carĭ se leapădă de limba slavonă şi primesc cea română. Tipicul, adică formularul remâne sloveneşte până la sfârşitul secol. XVII-lea ba chiar şi până maĭ târziu. Rugăcĭunile propriu zise şi citaniile din Evanghelie ce se află printr'ânsele sânt însă cele dintâĭ părţĭ de a fi traduse. Aceştia remăn româneştĭ şi maĭ târziu, în epoca grecească, când limba formularuluĭ este cea grecească, şi formularul se tipăreşte nu arare orĭ chiar cu slove cirilice, de oare ce preotul ce slujea nu cunoştea nicĭ limba nicĭ slova grecească.

a) Molitvelnicul. Molitvelnicele cele maĭ vechĭ cu părţĭ româneştĭ printr'ânsele, apar de abia pe la a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Molitvelnicul ante 1633 (p. 80) nu seamănă a fi de felul acelora ce sânt întrebuinţate în biserică, căcĭ conţine şi cazaniĭ din carĭ am reprodus una aci (p. 83).

Ce-l-alt Molitvelnic, de la 1669 (p. 183) este cu desăvârşire slovenesc, cu escepţiune de 13 foĭ scrise româneşte, carĭ conţin „Rândueala pogrebanieĭ". Precum am observat maĭ sus, această parte din slujbă era cea maĭ populară. Chestiunile despre viaţa după moarte, cerere a de ertăciune etc. sânt menite de a atinge maĭ de aproape pe orĭ ce om, şi de aceea ne putem uşor esplica cum s'a făcut, că tocmaĭ această parte să fie cea dintâia care a fost tradusă în limba poporuluĭ. O parte din această slujbă, adică stihurile ce le zice popa la îngropare (p. 184) sânt prototipul după care s'a luat poporul în alcătuirea „bocetelor" la înmormântărĭ (II p. 344). Dintr'un alt Molitvelnic de pe la 1650—1675 (p. 228) am reprodus „Molitva în potriva farmecilor", care de asemenea a avut o înrâurire puternică asupra literatureĭ populare. Molitva canonică a dat naştere la Descântecele necanonice (II p. 137. 338). Despre citaniile din Evanghelie ce conţine molitvelnicul am vorbit maĭ sus. Toate aceste bucăţĭ sânt scrise într'o limbă din ce în ce maĭ românească şi maĭ populară. Trebuia să fie înţelese de popor şi răspund întocmaĭ la această cerinţă.

Une catégorie à part de „Cazanii“ sont les Cazanii appelées „Propovedanii la morți“ (Oraisons funèbres), telles que „Le coffret d'or“ par Jean de Vinți, imprimé en 1683 à Saz-Sebeș (p. 268). L'auteur, comme on le voit dans la préface, possédait une somme de connaissances précises sur la philologie, car il fait remarquer la différence qui existe entre les différents dialectes du pays. Les citations latines (p. 272), qu'il y sème, sont écrites en caractères cyrilliques et selon la prononciation hongroise. Dans le cas où cette collection serait une traduction, il est difficile de croire que le texte original puisse être slavon : dans les livres slavons il est fort rare qu'on trouve une citation latine.

C'est à cette catégorie qu'appartient également „La Propovedanie de Lazare“, mentionnée déjà plus haut, et „Les Didahii“ de P. Maior de l'an 1809 (II, p. 201), dont le seul mérite est d'être l'ouvrage de Maior, ce promoteur du mouvement philologique moderne dans les pays de langue roumaine. La valeur linguistique et littéraire de ce livre est, par contre, très faible.

4. Livres de prières et Liturgie. Parmi les livres ecclésiastiques, les Liturgies, les „Molitvelnice“ et les „Diaconare“, c'est-à-dire tout ce qui touche l'office proprement dit, sont les derniers à se débarrasser du slavon et à adopter le roumain. L'office reste slavon jusqu'à la fin du XVIIe siècle et même plus tard encore. Les prières proprement dites et les leçons des Evangiles, qui s'y rencontrent, sont les premières traduites; elles demeurent roumaines plus avant dans l'époque grecque, alors que le style du formulaire est grec et est imprimé souvent en lettres cyrilliques, vu que le prêtre qui officiait ne connaissait ni la langue ni l'écriture grecque.

a) Les premiers „Molitvelnice“, renfermant la partie roumaine seulement, apparaissent à peine dans la seconde moitié du XVIIe siècle. Il est impossible que le Molitvelnic antérieur à 1633 (p. 80) puisse être absolument identique à ceux employés dans l'Eglise, vu qu'il renferme en même temps des „Cazanii“, telles que celle que j'ai reproduite (p. 83) et qui ne se trouvent jamais dans les autres „Livres de prières“.

Le Molitvelnic de l'année 1669 (p. 183) est entièrement en slavon, à l'exception des 13 feuilles écrites en roumain, contenant le „Rituel funéraire“. Comme je l'ai fait remarquer ci-dessus, cette partie de l'office était la plus populaire. Les questions touchant la vie future, l'appel de la miséricorde sont toujours capables d'émouvoir le cœur de l'homme; ce qui explique naturellement pourquoi l'on a traduit cette partie de meilleure heure dans la langue du peuple. Une certaine partie de cet office, telle que les versets dits à l'enterrement par le prêtre (p. 184), a servi de prototype aux lamentations funèbres (II, p. 344). J'ai encore reproduit d'un molitvelnic de 1650—1675 (p. 228) une „Molitva“ (prière) contre les sortiléges qui a, également, exercé une profonde influence sur la littérature populaire. La „molitva“ canonique donna naissance aux „Incantations“ non canoniques (II, p. 137. 338). A propos des leçons des Evangiles qu'elle contient, j'en ai déjà parlé plus haut. Tous ces fragments sont écrits dans une langue de plus en plus roumaine et populaire. Il fallait que ces „molitve“ fussent comprises par le peuple, et elles répondaient précisément à ce besoin.

Cel dintâiu **Molitvelnic** tipărit, dar precum se pare puțin întrebuințat, este acel al Mitropolitului Dosofteiu tipărit Iași 1679—80 (p. 241). Cipariu de la care am reprodus molitvă rimată a lui Simeon Metafrast, numește cartea aceasta: Trebnic. Această molitvă se mai află și în Ceasoslovul lui Anthim Ivireanu (II p. 16).

Adevărat Molitvelnic complect român este abia cel de Belgrad 1689 (p. 284) tălmăcit din slovenește și tipărit de popa Ioan din Vinți. Acest Molitvelnic a devenit baza tuturor tipăriturilor ulterioare. Limba este mult mai curgătoare, mai îngrijită și mai românească decât acea din Sicriul, pe care îl tipărise același autor cu șase ani mai înainte.

Din 1698 mai avem încă o copie scrisă a unui Molitvelnic slavono-român (p. 315) din țara românească. Acel din Transilvania nu ajunsese încă să fie cunoscut sau recunoscut în țara. Biserica încă nu priimise să se întreducă limba română. Chiar la 1702 se mai tipărea la Buzău Molitvelnicul numai slovenește.

b) Liturghii. Tot așa este cazul și cu Liturghia propriu zisă, adică „missa" ce se slujește numai de preot și nu poate nici o dată să devie populară. Cea dintâiu este a lui Dosofteiu tipărită în Iași la 1679 (p. 239) și apoi Liturghia care s'a tipărit în Buzău la 1680, (a doua oară 1702) (p. 343), și întrodusă în bisericile din Muntenia prin porunca domnească, întocmai precum se introdusese Evanghelia și Apostolul. Insăși cartea paremi-se a fi (ca toate acele tipărituri domnești ale Cantacuzineștilor, etc.) o simplă reproducere puțin modificată a Molitvelnicului lui popa Ioan din Vinți.

c) Acathist. Mai pomenesc apoi Acathistul Maicii Domnului tot de neobositul Dosofteiu, tipărit la Uniev în Podolia la 1673 (p. 214) împreună cu Psaltirea în versuri. Hymnele adresate Fecioarei sânt traduse într'o proză foarte greoae, căci traducerea se ține prea aproape de original. Abia la 1801 apare un alt „Acathist" vrednic de pomenire (II p. 183), adică acel al lui S. Kláin. Acest Acathist este cea dintâia carte bisericească ce s'a tipărit cu litere latine; în cazul de față cu ortografia proprie lui Kláin. Am reprodus din Acathist și o „Cântare jalnică" rimată, având mai același metru ca Patima a lui Vasile Aaron (II p. 109) și mai ales ca acel al cântecilor de stea (II p. 139 și p. 321).

d) Ceasoslovul lui Anthim Ivireanu, Târgoviște 1715 (II p. 15) este cel dintâiu în felul său care s'a tipărit în Muntenia dar pare a fi retipărit din cel din Belgrad. A fost apoi retipărit la 1747. Originalele rimate sânt traduse printr'o proză greoae.

5. Literatura dogmatică și didactică. Supt acest titlu am adunat toate acele cărți, ce se ocupă cu lămurirea dogmelor și a principiilor fundamentale ale bisericei; apoi cele de literatura morală, când religioasă, când medidativă, sau filosofică; în sfârșit și literatura polemică.

a) Catechisme. Ca cea mai veche carte românească se povestește de un Catechism anterior chiar operilor lui Coresi. Acel Catechism însă care nu putea să fie decât luteran sau calvin, a dispărut; unii au voit să-l-identifice cu acel al popei Grigorie (p. 39) din 1607. Dependența acestuia însă de Cazania a doua a lui Coresi și caracterul pravoslavnic

Le premier Molitvelnic roumain complet imprimé, mais peu usité paraît-il, est celui du métropolite Dosithée publié en 1679–80 à Jassy (p. 241). Cipariu, à qui j'ai emprunté la „molitva" de Siméon Metaphraste, appelle ce livre „Trebnic". Cette „molitva" se trouve encore dans le „Ceasoslov" d'Anthime d'Ibérie (II, p. 16).

Le Molitvelnic roumain véritablement complet est à peine celui de Belgrade (p. 284), traduit du slovène et imprimé en 1689 par l'abbé Jean de Vinţi; c'est celui-ci qui a servi de base à toutes les impressions ultérieures. La langue y est plus coulante, plus soignée et plus roumaine que dans „le Coffret" publié six ans auparavant.

En 1698 on fit en Roumanie une nouvelle copie du „Molitvelnic" slave-roumain (p. 315); ou le „Molitvelnic" roumain publié en Transylvanie n'était pas encore arrivé à y être connu, ou l'Eglise valaque n'ayant pas encore permis l'introduction du roumain comme langue officielle; et en 1702 on imprimait encore à Buzeu un „Molitvelnic" en slavon seulement.

b) Un cas analogue se présente pour la Liturgie proprement dite ou „missa" qui est célébrée seulement par le prêtre et ne peut jamais par conséquent devenir populaire. La première Liturgie est celle de Dosithée imprimée en 1679 à Jassy (p. 239), puis celle de Buzeu imprimée en 1680, et une seconde fois en 1702 (p. 343); elle fut introduite par ordre du Prince dans les églises de la Valachie, ainsi que l'avaient été l'Evangile et les Actes des Apôtres. La seconde me semble être (comme tous les ouvrages publiés sous les princes Cantacuzène) une simple copie légèrement modifiée du livre de l'abbé de Vinţi.

c) Mentionnons encore l'Acathiste de la Vierge, dû toujours à l'infatigable prélat Dosithée, et imprimé en 1673 à Uniev en Podolie (p. 214) en même temps que le Psautier en vers. Les Hymnes à la Sainte-Vierge y sont traduites en une prose pénible, étant donné qu'elle suit l'original de trop près. En l'an 1801 à peine, parut un autre Acathiste, digne de mémoire (II, p. 183) : celui de Claïn; c'est le premier livre liturgique imprimé en caractères latins, avec une orthographe propre à Claïn. J'en ai reproduit un „Chant de deuil" en vers rimés, ayant presque le même mètre que le poëme sur „la Passion" de Vasile Aaron (II, p. 190), et les Noëls (II, p. 139 et p. 321). Le „Ceasoslov" d'Anthime d'Ibérie publié à Târgovişte en l'an 1715 (II, p. 15) qui semble être une réimpression modifiée du Ceasoslov de Belgrade, est le premier en son genre qui ait été imprimé en Valachie; il fut réimprimé en 1747; la prose de la traduction y est pénible, bien qu'elle traduise un texte en vers.

5. Littérature dogmatique et didactique. Je classe, sous ce titre, les livres qui servent à l'explication des dogmes et des principes fondamentaux de l'Eglise, la littérature morale soit religieuse soit philosophique et aussi la polémique.

a) Catéchismes. On considère comme le plus ancien livre roumain, un catéchisme antérieur même à Coresi. Ce livre, qui ne pouvait être qu'un catéchisme luthérien ou calviniste, s'est perdu. Certains ont voulu l'identifier avec celui de 1607 de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 39). L'analogie, pourtant, qui existe entre ce dernier catéchisme et la deuxième Cazanie de Coresi, et de plus son caractère orthodoxe, rend cette identité

ce-l are, face această identificare dacă nu cu desăvârşire imposibilă, cel puţin foarte îndoelnică. Maĭ mult ar putea să se potrivească cu dânsul Catechismul din 1648, tipărit cu litere latine (p. 124) din care am reprodus „Crezu". Un alt Catechism, iarăşĭ cu litere latine a fost compus de cătră P. Pilutio în interesul bisericeĭ catolice, tipărit în Roma la 1677 (p. 266). Dialectul se apropie de cel moldovenesc; se vede că P. Pilutio a trăit o vreme oare care în Moldova. Un alpatrulea Catechism care şi acela numaĭ în interesul bisericeĭ ortodoxe nu este, s'a tipărit în Vienna la 1774 (II p. 99) în treĭ limbĭ. Această carte slujea asemenea tendinţelor de propagandă catolică ce se urmăreau necurmat de cătră curtea din Vienna. Limba este pe cât se poate de nedibace, greoae, o traducere sclavică după originalul german. Toate aceste cărţĭ de origină sau cu tendenţă propagandistă neortodoxă poartă titlul de Catechisme, pe când toate cele de origină pravoslavnică se chiamă Învăţăturĭ. Aşa este titlul cărţiĭ copiate de popa Grigorie (aşa fără îndoială trebue să fie fost şi titlul cărţuliceĭ perdute ce se atribue luĭ Varlaam). Aşa apoĭ Invăţătura bisericească a luĭ Anthim (1710) 1741 (II p. 27).

Alte cărţĭ mult maĭ desvoltate de felul acestora, tot cu coprins dogmatico-didactic sânt: Invăţăturile creştineştĭ, traduse din greceşte de Filoteiu şi tipărite în Sneagov 1700. Descrierea veciniciеĭ muncilor ĭaduluĭ fiind de o plasticitate poetică am reprodus-o (p. 336) dintr' această carte. De un caracter dogmatic maĭ pronunţat este Pravoslavnica învăţătură a luĭ Falcoianu, tipărită în Bucureştĭ 1794 (II p. 153). Instrucţiune specială asupra dogmelor fundamentale se dă în cele Şeapte taine tipărite în Iaşĭ 1645 (p. 114). Cartea a fost tălmăcită din sloveneşte de cătră Eustratie Logofătul, şi conţine şi elemente din legĭuirea canonică, hotărârĭ de conciliĭ şi de la Sfinţĭ Părinţĭ. Am reprodus între altele şi două capitole interesante pentru ilustrarea credinţelor populare, şi adică unu „pentru vrăjĭ" şi altu „pentru vărcolacĭ".

Diaconariul (p. 243) se aseamănă au „Şeapte taine", dar se deosibeşte de dânsul printr'un cuprins mult maĭ variat. Nu numaĭ că se esplică dogmele, dar şi odejdiile bisericeştĭ, ĭerarhia cerească după Dionisie Areopagitul şi altele sânt comentate pe larg. Singurul esemplar ce cunosc din această carte, este din nefericire defect, aşa că am fost nevoit să-ĭ dau un titlu după cuprinsu, şi să-ĭ fixez data aproximativă după indiciĭ filologice şi arheologice. Poate să fie identic cu: „Rânduiala Diaconstvelor", Belgrad 1657. Aceleaşĭ chestiunĭ dogmatice sânt tratate pe o scară întinsă în opera luĭ Simeon Thesalonicul, tradusă din greceşte şi tipărită în Bucureştĭ la 1765 (II p. 78). Din cauza importanţeĭ ce are Bogomilismul pentru literatura populară română am reprodus capitolul care tratează despre eresul luĭ Bogomil.

Tot aci pomenesc şi o altă carte, care ni s'a păstrat numaĭ în manuscris, şi care a devenit o carte curat populară, adică: Intrebărĭ şi răspunsurĭ c. 1750 (II p. 60). In literatura universală îĭ corespunde faimosul Lucidarius, cu care se şi aseamână în maĭ multe puncte.

si non impossible, du moins très problématique. On pourrait plutôt l'identifier avec un catéchisme de 1648, imprimé en caractères latins duquel j'ai reproduit „le Credo" (p. 124). Un autre catéchisme en caractères latins et pour l'usage de l'Eglise catholique est celui de Pilutio, imprimé en 1677 à Rome (p. 266): la langue dont il se sert se rapproche du dialecte parlé en Moldavie. Il semble que Pilutio ait vécu un certain temps dans ce pays. Un catéchisme, celui aussi non pour les besoins de l'Eglise orthodoxe et en trois langues, fut imprimé en 1774 à Vienne (II, p. 99). Ce livre favorisait la propagande catholique qui avait son siége à la Cour de Vienne. La langue y est difficile, le style lourd, en un mot une vraie traduction littérale de l'allemand. Je suis porté à croire que tous les catéchismes de provenance étrangère et ayant pour but la propagande non orthodoxe s'appelaient simplement „catechism"; tandis que tous les autres, de tendance orthodoxe se nommaient „Invățături" (Instructions). A ce dernier groupe se rattache le livre copié par Gr. de Mahaciu (et peut-être de même le livre perdu qu'on attribue au métropolite Varlaam) ainsi que l'Invățătura bisericească d'Anthime d'Ibérie de l'année (1710) 1741 (II, p. 27).

En fait d'autres livres, du même genre, avec un fond dogmatico-didactique plus étendu, il y a les Instructions chrétiennes traduites du grec par Filotei et imprimées en 1700 à Sneagov (p. 336). On y trouve la description des tourments éternels de l'Enfer, qui est d'une saisissante réalité: c'est pourquoi je l'ai entièrement reproduite. Vient ensuite l'Instruction orthodoxe de Falcoianu, imprimée en 1794 à Bucarest (II, p. 153), œuvre de caractère dogmatique encore plus prononcé. Des instructions spéciales sur les dogmes fondamentaux se trouvent dans „les Sept Mystères", livre imprimé à Jassy en 1645 (p. 114) et traduit du slovène. Eustratie Logofetul en est le traducteur. „Les Sept Mystères" renferment de plus un Code ecclésiastique, contenant des décisions des conciles et des Saints-Pères. J'en ai emprunté, entre autres, deux chapitres intéressants pour le tableau des croyances populaires, dont l'un traite des incantations, et l'autre roule sur les „vărcolaci" (vampires).

Le Diaconaire (p. 243) offre une certaine ressemblance avec les „Sept Mystères", mais en diffère par un fond beaucoup plus varié. On y trouve décrits non seulement les dogmes, mais aussi les ornements sacerdotaux, la hiérarchie céleste selon S. Denys l'Aréopagite, etc. Le seul exemplaire que j'en connaisse est malheureusement incomplet, de sorte que j'ai dû lui attribuer un titre d'après son contenu, et en fixer approximativement la date à l'aide d'indications philologiques et archéologiques. Il se peut bien qu'il soit identique à la „Rânduiala Diaconstvelor" publiée à Belgrade en 1657 mais que je n'ai pas pu consulter. Les mêmes questions sont traitées, d'une manière encore plus détaillée, dans l'ouvrage de Siméon de Thessalonique, traduit du grec et imprimé en 1765 à Bucarest (II, p. 78). J'ai reproduit le chapitre qui traite de l'hérésie des Bogomiles, à cause de l'influence qu'a exercée cette hérésie sur la littérature populaire roumaine.

Il me reste encore à mentionner un livre, conservé en manuscrit et devenu purement populaire: Demandes et réponses c. 1750,

b) Morală. Purtarea omuluĭ faţă cu D-zeirea este obiectul unuĭ alt grup de producţiunĭ literare, care intră şi ele supt denominaţiunea de literatură didactică.

Popa Ioan din Vinţĭ publică la Belgrad 1685 (p. 274) o Cărare pre scurt, un fel de îndrumare către fapte bune, tot supt forma de întrebărĭ şi de răspunsurĭ. Alfavita sufletească Iaşĭ 1785 (II p. 146) cuprinde asemenea învăţăturĭ moraliceştĭ. Atât cea dintâia cât şi cea din urmă nu pot sluji ca modele de limba română.

Cu totul altfel este stilul şi limba din Floarea Darurilor tradusă din greceşte şi tipărită de Filoteiu la Sneagov 1700 (p. 340); nişte învăţăturĭ moraliceştĭ contra diferitelor patimĭ, scoase atât din vorbele înţelepţilor cât şi din acele ale sfinţilor şi ale altor oamenĭ vestiţĭ, pe lângă care se maĭ adaugă câte o poveste sau o snoavă care ilustrează răutatea patimeĭ de care se tractează. Povestea reprodusă (p. 341) este destul de bine cunoscută în literatura universală.

De un caracter religios maĭ pronunţat dar tot cu o tendinţă morală didactică este apoĭ: Amartolon Sotiric, sau „Mântuirea păcătoşilor", carte tradusă din greceşte în româneşte de către unu Cozma pe la 1692 (p. 295). Invăţăturile aci se fac prin mijlocul unor poveştĭ despre minunĭ. Una dintr' acestea „pentru slava raiuluĭ" aparţine cerculuĭ legendelor medievale, despre eroĭ carĭ trăesc o viaţă foarte îndelungată, ba chiar vecĭnică.

Pline de putere şi de frumuseţă poetică sânt apoĭ Invăţăturile luĭ Neagoe Vodă (p. 164). Aceste învăţăturĭ ale luĭ Neagoe către fiul său Teodosie, sânt espresiunea unuĭ spirit profund de moralitate şi religiune, şi un manual admirabil pentru un domn bun şi blagocestiv. Ele se aseamână oare şi cum cu învăţăturile împăratuluĭ Vasilie Machedon, ce se află de obiceiu adăugate pe la sfârşitul Hronografuluĭ. Cu toate că limba este cât se poate de perfectă şi frumoasă, totuşĭ nu încape nicĭ o îndoeală cum că acele Invăţăturĭ au fost scrise maĭ întâiu în sloveneşte de către autorul lor şi că au fost traduse în româneşte pe la 1650, în orĭ ce chip, de un meşter în condeiu.

Cu totul deosebit este Ceasornicul Domnilor al luĭ Neculae Costin scris la 1710 (II p. 8) care urmăreşte un scop analog, care are o limba foarte încâlcită şi ciudată. Originalul aceşteĭ cărţĭ este latin şi stilul român al opereĭ luĭ N. Costin este copiat întocmaĭ după dânsul, de aceea este adesea foarte greu de înţeles.

c) Filosofic. Chestiunĭ morale se maĭ tratează şi supt formă filosofică. Aşa în Divanul lumiĭ al luĭ (Cacavela) Cantemir, unde sufletul se judecă cu trupul asupra meritelor aceşteĭ lumiĭ şi asupra superiorităţiĭ vieţiĭ spirituale asupra celeĭ materiale. Divanul a fost compus maĭ întâiu în greceşte, apoĭ tradus în româneşte şi tipărit împreună cu originalul în Iaşĭ 1698 (p. 322). Şi aci limba este meşteşugită şi sucită, grea de înţeles urmând sclavic după originalul grecesc. Im limba română nexistând încă cuvinte potrivite pentru esprimarea de ideĭ abstracte, traducătorul a recurs la mijlocul de a pune un cuvânt românesc maĭ concret în locul celuĭ grecesc abstract; şi ast-fel a scos o limbă aproape imposibilă.

(II, p. 60) ou Dialogues. Dans la littérature universelle ce livre correspond au fameux „Lucidaire“, auquel il ressemble en beaucoup de points.

b) Morale. La conduite de l'homme envers la Divinité forme l'objet d'un autre groupe de productions littéraires, ci-incluses sous le nom de littérature didactique.

L'abbé Jean de Vinţi publia en 1685 à Belgrade une Cărare pe scurt (Conduite abrégée, p. 274), une sorte de marche à suivre pour les bonnes œuvres, également sous forme de demandes et de réponses. De même l'Abécédaire de l'âme imprimé en 1785 à Jassy (II, p. 146) n'est qu'un recueil d'instructions morales. Ni l'un ni l'autre de ces deux livres ne peut servir comme modèle de langue roumaine.

Tout différent est le style et la langue de la Fleur des Grâces, traduite aussi du grec et imprimée en 1700 à Sneagov par Filotei (p. 340), recueil d'instructions morales contre l'entraînement des passions, tirées à la fois des maximes des sages et de celles des saints et d'autres hommes célèbres, et suivies d'un conte ou d'une anecdote qui rend plus sensible la malignité de la passion dont il a été question. Le conte que j'ai reproduit est assez connu dans la littérature comparée.

L'Amartolon Sotirie ou le „Sauvetage des Pécheurs“, traduit du grec en roumain en 1692 par un certain Cozma (p. 295), présente un caractère religieux plus prononcé, mais toujours empreint d'une nuance morale didactique. Les Instructions y sont données sous forme d'„exemples“ et d'apologues merveilleux, dont l'un intitulé „La gloire du Paradis“, roulant sur des héros qui vivent fort longtemps ou bien éternellement, se rattache au cycle de légendes du moyen-âge.

Les Instructions de Neagoe-Voda à son fils Théodosie (p. 164) sont pleines de force et de charme poétiques. Ce livre est l'œuvre d'un esprit profondément versé dans la morale et la religion et offre, par cela même, un manuel d'éducation admirable pour rendre un prince bon et libéral. Elles présentent beaucoup d'analogie avec les „Instructions de Basile le Macédonien“, qu'on trouve d'ordinaire à la fin des „Hronografi“. Bien que la langue en soit correcte et élégante, néanmoins on peut affirmer que ces Instructions ont été écrites en slovène par l'auteur et traduites ensuite en roumain vers 1650, en tout cas par un maître écrivain.

Bien différente, quant à la langue et à la force du style, est la traduction de l'Horloge des Princes de N. Costin, faite en 1710 (II, p. 8), laquelle se propose un but identique. L'original est en latin et la traduction tellement servile, qu'elle en devient presque incompréhensible.

c) Philosophie. Le Divan du Monde de (Cacavela) Cantemir traite de questions morales sous une forme philosophique; l'âme et le corps s'y entretiennent des mérites de ce monde et de la supériorité de la vie spirituelle sur la vie matérielle. Ce Divan fut d'abord composé en grec, traduit ensuite en roumain et imprimé ainsi que l'original en 1698 à Jassy (p. 322). Le roumain y est rendu en une phraséologie travaillée, enchevêtrée, difficile à comprendre, absolument imitée sur celle de l'original. Comme il ne trouvait pas des termes capables d'exprimer les abstractions, le traducteur a eu recours à la substitution, aux termes grecs abstraits, de mots concrets roumains, de sorte que son style est presque inintelligible.

Aceeaşĭ temă, adică judecata între suflet şi trup, sau între înțeleptul şi lumea se repetă încă de două orĭ în literatura română; eu le am reprodus pe amândouă, căcĭ nu se aseamănă de loc între dânsele în modul de a trata această temă. Una se află în Ocsisteri, adică traducerea opereĭ luĭ Oxenstierna (Pensées), după un manuscris de pe la 1750 (II, p. 46). Această bucată maĭ este importantă din cauza că a fost tipărită de Anton Pann subt titlul de „Divanul lumiĭ" ca o lucrare proprie a sa. Intrebarea înțeleptuluĭ cu lumea, adică disputațiunea din care filosoful ese învingător, nefiind biruit de ispita lumeĭ, se află într'un manuscris din 1773 (II, p. 93). Aceste două din urmă sânt scrise într'un stil maĭ popular, limba este maĭ corectă, curge maĭ limpede; urmele originalelor s'au şters cu desăvârşire. Nu tot aşa este cazul cu Zăbava Fandasieĭ tradusă de I. D. K. din greceşte în româneşte la 1802 (II, p. 195). Prin cuprins se aseamănă oare-şi-cum cu Pensées ale luĭ Oxenstierna, dar este maĭ abstract, traducerea este esactă, decĭ neîndemănatecă, siluind atât stilul cât şi geniul limbeĭ.

d) Polemica propriu zisă se mărgineşte în literatura română la Lumina, a luĭ Maxim Peloponesianu, tradusă din greceşte şi tipărită la Sneagov 1699. Eu am reprodus un capitol despre diferințele de căpătenie ce există între Papistaşiĭ şi Pravoslavniciĭ. Un caracter polemic au şi „Intrebările" pomenite maĭ sus, şi unele capitole din Simeon Thesalonicheanul.

6. Hagiologia. Viața şi petrecerile sfinților s'au bucurat pretutindenea de o popularitate foarte mare. Nicĭ că e mirare. Fie-care sfânt era un model de virtute, de râvnă religioasă, un martir pentru credință şi adevenit un obiect de venerațiune adâncă. Partea miraculoasă din Viața atrăgea tot deauna simțul poetic al poporuluĭ, şi când un sfânt, când altul deveneau eroiĭ specialĭ aĭ devoțiuneĭ, maĭ ales când se localizau sau erau legațĭ într'un fel sau altul de localitate. Tot aşa s'a întâmplat şi în literatura română, care este foarte bogată în atarĭ Viețĭ. Avem maĭ întâĭu colecțiunĭ complecte, orânduite după lunile şi zilele anuluĭ, şi întrebuințate în biserică; avem apoĭ colecțiunĭ numaĭ pentru zile marĭ, şi avem în sfârşit viețĭ separate.

a) Prolog. Cea maĭ veche colecțiunea complectă de atarĭ viețĭ este Prologul manuscris din 1675 (p. 221), care începe cu luna luĭ Septemvrie, şi adică cu Indictionul cronologieĭ vechĭ bisericeştĭ. Originalul după care s'a făcut această traducere a fost fără îndoială slavon, cu toate că limba este foarte frumoasă. Minunea sfântuluĭ Neculae (p. 223) este oare-şi-cum analoagă cu aceea a sfinților Arhanghelĭ din Comoara (II, p. 40).

Opera monumentală a neobosituluĭ mitropolit Dosofteiu este colecțiunea cea mare a Vieților, tipărită în Iaşĭ la 1682 (p. 250). Pentru această lucrare uriaşă Dosofteiu s'a folosit şi de originale greceştĭ, pe lângă cele slovenceştĭ, şi „cu lexicoane". Această carte este de cea maĭ mare importanță pentru filologia română; un izvor nesecat atât pentru gramatica

Le même thème de Dialogue entre le corps et l'âme, ou bien „entre le sage et le monde“, se trouve encore deux fois dans la littérature roumaine. Comme les deux morceaux envisagent le sujet différemment, j'ai eu soin de les reproduire. On trouve l'un dans l'„Ocsisteri“, c'est-à-dire dans la traduction des „Pensées d'Oxenstiern“, d'après un manuscrit de l'an 1750 (II, p. 46). Ce fragment est encore important parce qu'il a été copié par Anton Pann, qui le donna comme sien, sous le titre de „le Divan du Monde“. „Le dialogue entre le sage et le monde“, c'est-à-dire la dispute d'où le sage sort vainqueur, sans avoir failli devant les tentations du monde, se retrouve dans un manuscrit de l'an 1773 (II, p. 93). Ces deux fragments sont écrits dans un style plus populaire, la langue en est correcte et coulante, de sorte que la trace des originaux s'est complètement effacée. On ne peut pas en dire autant de la Zăbava fandasiei, traduction du grec par J. D. K. en l'an 1802 (II, p. 195). L'original offre, au fond, quelque analogie avec les Pensées d'Oxenstiern, mais comme il plane trop dans l'abstraction, la traduction étant littérale, le style en devient pénible, la langue difficile et inintelligible.

d) La littérature polémique proprement dite est limitée à la Lumière, ouvrage de Maxime le Péloponnésien, traduit du grec et imprimé en 1699 à Sneagov. J'en ai reproduit des passages traitant de quelques-unes des principales différences qui existent entre le catholicisme et l'orthodoxie. De même les „Demandes et Réponses“, dont il a été question plus haut, présentent également un caractère de polémique, ainsi que certains chapitres de l'ouvrage de Siméon de Thessalonique.

6. Hagiologie. La Vie et les Actes des Saints ont partout acquis une grande popularité. Il n'y a pas à s'en étonner. Comme les Saints étaient des modèles de vertu et d'abnégation religieuse, de vrais martyrs de la foi, il est naturel qu'ils soient encore entourés d'une profonde vénération. Principalement, le côté merveilleux de leur vie a toujours eu un grand attrait pour le sentiment poétique du peuple. Et il arrivait que tantôt l'un tantôt l'autre de ces saints devenait l'objet d'une dévotion toute spéciale, surtout s'il avait appartenu d'une manière quelconque à la localité. Des cas semblables se sont également produits dans la littérature roumaine qui est très riche en Vies de Saints. On y trouve des collections complètes d'après les mois et les jours de l'année, dont on se sert dans les églises, ainsi que des collections spéciales pour les jours de fête, et enfin des Vies séparées.

a) La plus ancienne collection de ces Vies est le „Prologue“, manuscrit de l'an 1675 (p. 221) qui commence au mois de Septembre, par conséquent selon l'indiction de l'ancienne chronologie ecclésiastique. L'original ayant servi à la traduction roumaine est sans doute slavon, bien que le style en soit très élégant. Le Miracle de St Nicolas (p. 223) y est, en certains points, semblable à celui des Sts Archanges dans le „Trésor“ (II, p. 40).

L'œuvre monumentale de l'infatigable métropolite Dosithée est assurément le grand recueil de Vies, imprimé en 1682 à Jassy (p. 250). Il s'était, dans la rédaction de ce travail gigantesque, servi de textes grecs et slavons, et a fait usage „de lexiques“. Ce recueil est d'une haute importance pour la philologie roumaine, par ce fait qu'il est une source inta-

cât şi pentru lexicografia. Nu maĭ puţin importantă maĭ este această colecţiune şi pentru istoria literatureĭ. Multe din acele vieţĭ au fost copiate din cartea această şi răspândite separat. Afară de aceasta, multe aşa numite vieţĭ sânt de origine apocrifă, precum sânt maĭ toate vieţile Apostolilor. Tot aşa este şi textul ce l'am reprodus, care nu este alt ceva decât „plângerea (apocrifă) a luĭ Ieremia". Predoslovia ne lămureşte în deajuns asupra vremiĭ ce-i a luat această lucrare şi munca ce l'a costat a o săvârşi. Comparaţiunea cu Prologul din 1675 arată că Dosofteiu este absolut independent de predecesorul său, pe care poate chiar nicĭ nu'l cunoştea. Cartea fiind foarte voluminoasă, n'a fost atât de mult întrebuinţată în biserică. Acolo iĭ ţine locul Mineĭul, care pe lângă viaţa sfântuluĭ ce se prăznueşte pe fie-care zi maĭ coprinde şi cântările şi troparele etc. Cel maĭ vechĭu Mineĭu, este acela tipărit la Buzău 1698 (p. 319). Numaĭ Vieţile sânt româneştĭ, ĭară tipicul şi tot restul slovenestĭ. Părţile româneştĭ sânt traduse din sloveneşte. Afară de Mineĭul propriu zis în 12 volume pe cele 12 lunĭ, maĭ există apoĭ şi un Anthologhion adică o culegere de atarĭ vieţĭ numaĭ pentru zilele de sărbătoare de peste an. Acesta s'a tipărit la Râmnic abia la 1705 (p. 357) şi aceste două cărţĭ au rămas singurele ediţiunĭ întrebuinţate în biserică, până pe la începutul secoluluĭ nostru.

La 1809 (II, p. 203) se întreprinse pentru a doua oară tipărirea a Vieţilor Sfinţilor în Neamţ în 12 volume marĭ. Această ediţiune s'a făcut însă după originale ruseştĭ. Limba acestor vieţĭ se aseamână în frumuseţea, tăria şi eleganţa stiluluĭ cu operele cele maĭ bune ale secoluluĭ al XVII-lea. Limba este cea bisericească, ĭar dialectul este cel din Muntenia, cu micĭ esccepţiunĭ pe ici colea din dialectul moldovenesc ce s'au strecurat în text.

Despre vieţile la zilele marĭ am vorbit cu ocaziunea Cazaniclor.

b) Paterice. Pe lângă acele colecţiunĭ de vieţĭ ale Sfinţilor canonisaţĭ, maĭ avem şi vieţile pustnicilor şi săhastrilor cuvioşĭ, carĭ formează lectura de predilecţiune a călugărilor şi a oamenilor cuvioşĭ. Cel maĭ vechĭu Pateric, căcĭ aşa se numesc acele colecţiunĭ după grecescul πατέρικον, sau Otecĭnic, după sloveneşte, aparţine secoluluĭ al XVII-lea. Manuscrisul are data 1692. Am reprodus (p. 304) câte-va povestirĭ scurte dintr'acel manuscris, care a fost tradus, precum se pare din greceşte, de către acelaşĭ Cozma ce a tălmăcit şi Amartolon Sotiric. Extracte dintr'un alt manuscris din 1808 (II, p. 198) ne dovedesc existenţa în literatura română a uneĭ alte colecţiunĭ de atarĭ povestirĭ cuvioase, care şi ea poartă numele de Pateric; întocmaĭ precum există diferite πατερικα greceştĭ şi Otecĭnice sloveneştĭ. „Vedenia părinteluĭ Antonie" reprodusă de aci se atinge de numeroasele vedeniĭ analoage, de carĭ voĭu pomeni maĭ la vale.

c) Vieţĭ individuale şi minunĭ. Cu Minunile Maiceĭ Domnuluĭ coprinzând şi descrierea morţiĭ şi a înălţăriĭ, trecem de la colecţiunĭ la vieţĭ separate. Şi această carte se datoreşte activităţiĭ luĭ Cozma. Am dat extracte dintr'acelaşĭ manuscris din 1692 (p. 299).

α) Dintre Sfinţiĭ propriu zişĭ, avem maĭ întâĭu de toate: viaţa faimoşilor Varlaam şi Ioasaf, cea plină de poveştĭ şi parabole minunate; Udrişte Năsturel, cel de la Cazania de Deal a tălmăcit această viaţă din sloveneşte,

rissable tant pour la grammaire que pour la lexicographie. Il est non moins important pour l'histoire de la littérature. Plusieurs de ces Vies empruntées à ce recueil ont été publiées séparément; certaines autres sont apocryphes comme le sont généralement presque toutes les Vies des Apôtres. De même pour l'extrait que j'ai reproduit et qui n'est autre chose que le texte apocryphe de „la plainte de Jérémie". Dans la préface, l'auteur du recueil nous précise le temps que ce travail lui a pris et le labeur qu'il lui en a coûté. Si on compare ce livre avec le „Prologue" de l'an 1675, on voit qu'il en diffère absolument et que Dosithée ne connaissait peut-être même pas l'ouvrage de son prédécesseur. Comme le recueil est trop volumineux, l'Eglise ne s'en est pas souvent servi; elle employait, à la place, le „Mineu" (Ménologe) qui, outre la Vie du saint de chaque jour, contient encore les cantiques, les antiennes, etc. Le plus ancien, est le **Mineu de Buzeu**, imprimé en 1698 (p. 319), dont les Vies seulement sont en roumain, mais le formulaire et tout le reste encore en slavon. La partie en roumain a été traduite du slavon. Sauf le „Mineu" proprement dit, et en 12 volumes pour les 12 mois, il existe également un Anthologion ou recueil de Vies, seulement pour les jours de fête, imprimé vers 1705 à Râmnic (p. 357). Ces deux recueils seuls ont servi à la lecture dans les Eglises jusqu'au commencement de notre siècle.

En l'an 1809 (II, p. 203) on entreprit à Neamţu pour la seconde fois la publication des Vies des Saints en 12 gros volumes. Ce recueil, bien qu'il fût traduit du russe, se rapproche pour la beauté de la langue et pour la force et l'élégance du style, des plus beaux ouvrages du XVIIe siècle. Le dialecte est celui de la Valachie, avec certaines particularités exceptionnelles disséminées çà et là dans le texte traduit.

Quant aux Vies séparées pour les jours de fêtes, il en a été déjà parlé à propos des „Cazanii".

b) En dehors des recueils de Vies des Saints canonisés, il y a aussi les Vies des ermites et des anachorètes fameux, qui constituent la lecture favorite des moines et des dévots. Le plus ancien „Patericon", ainsi que l'on appelle ces recueils, nom qui vient du grec πατέρικον (otecinic en slavon) appartient également au XVIIe siècle, le manuscrit portant la date de 1692. J'ai reproduit (p. 304) quelques courts récits de ce manuscrit qui, paraît-il, a été traduit du grec par le même Cozma qui avait fait la traduction de l'„Amartolon Sotiric". Certains autres extraits d'un Pateric manuscrit de 1808 (II, p. 198) prouvent l'existence, dans la littérature roumaine, d'un autre recueil de semblables récits pieux, qui porte aussi le nom de „Pateric", de même que l'on trouve plusieurs espèces de πατέρικα grecs ou „otecinice" slavons. „La vision de S. Antoine" se rattache à ces nombreuses visions analogues, dont nous parlerons plus loin.

c) Vies séparées. Avec les Miracles de la Ste Vierge, qui renferme de plus le récit de la mort et de l'assomption, on passe des recueils complets de Vies aux Vies séparées. On doit encore ce livre à l'activité féconde de Cozma. J'ai reproduit certains extraits du même manuscrit de l'an 1692 (p. 299).

α) Parmi les Saints proprement dits, on compte avant tout la Vie des fameux Varlaam et Josaphat, Vie pleine de légendes et de paraboles merveilleuses. C'est Udriste Nasturel, dont il a été question à propos des

Dependența de limba originalului se resimte ușor în limba cam meșteșugită a traducerei românești. El a tradus această carte la 1648 (p. 129). M'am mulțumit cu câte-va extracte de la început. „Nașterea" și una din „parabole" am reprodus apoi din traducerea lui Boțulescu din 1764 (II, p. 76), care pe când se afla în temniță a tălmăcit din italienește viața sfântului Iosafat. Altă parabolă am mai reprodus din Invățăturile lui Neagoe Vodă (p. 165).

β) Sf. Nifon, a căruĭ viață s'a scris de Gavriil Protul de la muntele Athos, joacă un rol important în istoria țăriĭ. Capitolul ce l'am reprodus (p. 170) conține o notiță de mare valoare asupra origineĭ Basarabeștilor, de unde au venit și de unde li se trage numele. Tot de acolo am reprodus cea maĭ veche „descriere a faimoaseĭ mânăstiriĭ de Argeș", care se vede că a fost făcută de un martor ocular. De aci această descriere a întrat în cronicele țăriĭ Muntenești. Traducătorul anonim al aceste vieți trebue să fie identic cu acel al Invățăturilor luĭ Neagoe Vodă, cu care se află de obiceĭu la un loc. Limba se aseamănă foarte mult cu aceea din opera din urmă.

γ) Viața unuĭ alt sfânt Nifon s'a tradus din slovenește de către unu Anania ieromonach la 1691. „Vedenia judecățiĭ ceĭ de pe urmă" fiind bucata cea maĭ poetică, am reprodus-o aci (p. 287) pe lângă „începutul viețiĭ" a acestuĭ sfânt.

δ) Acela însă care a văzut toate peripețiile și pățeniile prin care trece sufletul după moarte, care a urmărit viața în raĭu și în iad și a descris cu tot de amănuntul desfășurarea ultimeĭ drame, adică „Judecata cea de pre urmă", a fost sf. Vasilie, a căruĭ viața s'a scris de către ucenicul său Grigorie. Cozma a tradus și această viață, și din manuscrisul din 1692 am reprodus (p. 301) atât descrierea „Vămilor văzduhuluĭ" cât și „a doua venire a luĭ Christos". Aceasta este o temă pe care o întâlnim foarte des în literatura română și maĭ toate aceste descrierĭ au devenit cu timpul sau cărțĭ sau credințe populare.

ε) Viața sf. Sava, s'a tradus tot cam pe la sfârșitul seculuĭ XVII-lea și am reprodus (p. 354) dintr'un manuscris de pe la 1705 o mică parte. Limba arată o atârnare desăvârșită de originalul slavon.

ζ) Un alt sfânt popular este sf. Alexie, a căruĭ viață e plină de duioșie și resignațiune religioasă. Textul cel maĭ vechĭu cunoscut până acuma este acela reprodus (II, p. 67) din 1760, care însă este fără îndoĭală o copie după o traducere maĭ veche, făcută din slovenește. „Pilda turtureliĭ" ce se află în bucata reprodusă (p. 69) a slujit de temă la un șir întreg de cântece populare. Tot de acest cerc de literatură ține η) revelațiunea misterioasă asupra Liturghieĭ, ce am reprodus (II, p. 55) după manuscrise de pe la mijlocul secolului al XVIII-lea (ca 1750), supt titlul de Descoperirea sf. Liturghiĭ.

d) Judecata. „Judecata cea de pre urmă" de care am dat până aci de maĭ multe orĭ, maĭ ales în viețile sfinților Antonie, Vasilie etc. există și ca o carte deosebită. Partea reprodusă după un manuscris din 1815 (II, p. 216) conține o descriere foarte poetică și puternică a semnelor

„Cazanii" de Deal qui l'a traduite du slovène en 1648 (p. 129). On reconnaît facilement l'original à travers le style travaillé et compliqué de la traduction roumaine; je me suis arrêté à quelques extraits du début. Le „Récit de la naissance" et l'une des „Paraboles" ont été reproduits d'après la traduction de Boţulescu de l'an 1764 (II, p. 76), qui a traduit de l'italien la Vie de Saint Josaphat, pendant son séjour en prison. Une autre parabole a été reproduite des „Instructions de Neagoe-Voda" (p. 165).

β) St Niphon, dont la Vie a été écrite par un certain Gavriil, prieur du mont Athos, joue un grand rôle dans l'histoire roumaine. Le chapitre que j'ai emprunté au manuscrit (p. 170) contient une notice très importante sur l'origine des Bassaraba et l'étymologie de leur nom. Du même ouvrage a été encore reproduit une description du fameux „monastère d'Argis", faite, paraît-il, par un témoin oculaire; elle a passé également dans les chroniques de la Valachie. Le traducteur anonyme de cette Vie doit être le même que celui qui a traduit les Instructions de Neagoe-Voda, car les deux ouvrages se trouvent d'ordinaire réunis; de plus, la langue en est presque identique.

γ) La Vie d'un autre St Niphon a été traduite du slovène par un certain Ananie hiéromonaque, en l'an 1691 (p. 287). „La vision du Jugement dernier" en étant le morceau le plus poétique, je l'ai reproduite après le début de la Vie de ce Saint.

δ) Mais celui qui a vu toutes les péripéties et toutes les tortures par lesquelles l'âme passe après la mort, qui a suivi l'âme dans le Paradis et l'Enfer, et décrit en détail le déroulement du dernier drame, c'est-à-dire le jugement dernier, c'est St Basile, dont la vie a été écrite par son disciple S. Grégoire. Cozma a traduit aussi cette Vie qui se trouve dans le même manuscrit de 1692 (p. 301); c'est de cette traduction que j'ai tiré la description des „Etapes aériennes" ainsi que „la seconde venue du Christ", qui offre un thème très souvent traité dans la littérature roumaine. Presque toutes ces descriptions ou récits devinrent avec le temps populaires, et laissèrent une trace profonde dans l'esprit et dans les croyances du peuple.

ε) La Vie de St Sava fut également traduite du slavon vers la fin du XVIIe siècle, la traduction en est fort servile; j'ai extrait d'un manuscrit de 1705 un court fragment (p. 354).

ζ) Un autre saint populaire est St Alexis, dont la Vie est un long poëme de mélancolie et de résignation religieuse. Le plus ancien texte connu jusqu'aujourd'hui est celui de 1760 qui, sans doute, n'est qu'une copie d'une traduction plus ancienne faite du slavon; j'en ai reproduit un passage (II, p. 67). La parabole de „la tourterelle", qui se trouve dans le fragment (p. 69), a servi comme thème à une longue suite de chants populaires. Au même cycle littéraire se rattache η) „La révélation mystérieuse sur la Liturgie", que j'ai reproduite sous le titre de la Découverte de la Ste Liturgie d'après des manuscrits datant du milieu du XVIIIe siècle (1750).

d) Le „Jugement dernier", dont il a déjà été plusieurs fois question dans les Vies de St Antoine, de St Basile, etc. existe aussi comme livre à part. Le fragment tiré d'un manuscrit de 1815 (II, p. 216) contient une description très poétique et très puissante des prodiges qui précèdent la

ce preced a doua venire a luĭ Christos. Anul 1815 nu este decât data când s'a făcut copia; traducerea trebue să fie cu mult maĭ veche, frumuseţea limbeĭ şi stilul îngrijit, ne dovedesc că a trecut deja prin maĭ multe mâinĭ ce-ĭ au dat poleitura necesară.

e) Apocrife. Pe lângă aceste vieţĭ canonice s'au maĭ strecurat în literatura română nu puţine vieţĭ şi alte scrierĭ apocrife. In decursul veacurilor cunoştinţa origineĭ lor eretice se perduse, ĭar coprinsul lor poetic le recomanda. Mai toate aceste scrierĭ au devenit în curând populare şi au înfluenţat pe de o parte poezia populară, ĭar pe de alta parte au devenit ele însăşĭ cărţĭ populare.

Din apocrifele Vechiuluĭ Testament avem în literatura română Povestea luĭ Adam care nu este alta decât Apocalipsul luĭ Adam; originalul din care s'a tradus este slavon, dar limba traducereĭ, care este de pe la începutul sec. al XVII-lea (p. 63) este foarte bună. Tot aşa este şi acea a Paleeĭ, cu care se află la un loc. Din Paleea, adică Biblia împodobită cu legende, am reprodus o parte din viaţa apocrifă a luĭ Melhisedec. Şi aceastä carte este tradusă din slovenește.

Trecând la apocrifele Nouluĭ Testament, posedâm în Apocalipsul Ap. Pavel (p. 1) unu din monumentele cele maĭ vechĭ ale limbeĭ române. Antichitatea se recunoaşte în limba nedibace care se ţine din cuvânt în cuvânt de originalul slavon, şi devine din pricina aceea adesea obscură. Legenda Duminiceĭ sau Epistolia din Cer (p. 8) este maĭ de aceeaşĭ dată, şi de aceeaşĭ origină slavonă. A trecut însă în copiere prin mâna unuĭ scriitor care a schimbat limba aşa ca să se potrivească cu dialectul său propriu. Copistul pare a fi popa Grigorie din Măhaciu. Despre particularitatea graĭuluĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

De aceeaşĭ categorie ţine Viaţa sf. Sisoe (p. 6) tradusă de asemenea din slovenește. Toate aceste cărţĭ apocrife pomenite până aci au devenit cărţĭ populare. Sf. Sisoe maĭ mult încă decât cele-l-alte, a avut o înrăurire directă asupra descântecelor (II, p. 339. 341). Până însă să devie descântece, a devenit maĭ întâĭu un fel de amulet, supt forma Avestiţeĭ — reprodusă (II, p. 171) după un manuscris din 1799 — numită aşa după numele draculuĭ femeesc ce fură copiĭ, şi care joacă aci rolul principal.

Incheĭu acest capitol al literatureĭ teologice prin opera luĭ V. Aaron (II, p. 190) o poemă asupra Patimeĭ, care cu toate că e carte cam voluminoasă s'a retipărit foarte des.

Maĭ pomenesc aci un glosar slavono-român din 1705 (p. 355) şi „Tâlcul buchilor" (II, p. 57) care aşa cum stă n'are niciĭ un înţeles, dar capătă înţeles dacă se traduce numele slovenesc al literelor la carĭ se referă tâlcul şi de care se leagă. Este o piesă de traducere sclavică maĭ fără seamăn.

Aruncând o privire scurtă asupra drumuluĭ ce l'am percurs vedem că maĭ toate ramurile teologieĭ sânt reprezintate în literatura română. Nu putem zice că avem multe versiunĭ sau traducerĭ independente din literatura slavonă şi greceascä, cele maĭ multe cărţĭ de un fel fiind maĭ mult

seconde venue du Christ. L'an 1815 n'est que la date où la copie en a été faite, la traduction devant être plus ancienne; la beauté de la langue et le style très soigné nous prouvent qu'elle a passé par beaucoup de mains, qui lui ont donné le poli nécessaire.

e) Outre ces Vies canoniques, ont pénétré également dans la littérature roumaine, d'autres Vies et d'autres écrits d'origine apocryphe; la marque de leur origine hérétique s'étant effacée, elles se conservèrent grâce à leur contenu poétique. Presque toutes ces productions sont devenues de bonne heure très communes et ont exercé une grande influence sur la poésie populaire.

En fait d'Apocryphes de l'Ancien Testament, il y a dans la littérature roumaine la Légende d'Adam qui n'est que l'Apocalypse d'Adam; l'original ayant servi pour la traduction est slavon; néanmoins la langue, bien que du commencement du XVIIe siècle, est très correcte. De même, les apocryphes de la „Paléa" avec laquelle elle se trouve réunie. De cette Paléa ou Bible enrichie de légendes a été reproduit un fragment de la ‚vie apocryphe de Melchissédech". Ce livre est également traduit du slavon.

Si nous passons aux apocryphes du Nouveau Testament, nous trouvons l'Apocalypse de l'Apôtre Paul (p. 1), un des monuments des plus anciens de la langue roumaine. On reconnaît l'antiquité de ce texte par la traduction littérale, qui rend le style obscur et très souvent difficile à comprendre. La légende du Dimanche ou l'„Epître du Ciel" (p. 8) est presque de la même date et également d'origine slavone, mais elle fut transcrite par un copiste qui en modifia la langue, en l'identifiant à son dialecte. Ce copiste semble être Gregorie de Mahaciu. Je parlerai plus loin des particularités de ce dialecte.

Au même groupe se rattache encore la Vie de St Sisoé (p. 6) traduite aussi du slavon. Cet ouvrage ainsi que le précédent devinrent, bien qu'apocryphes, des livres populaires. La Vie de St Sisoé principalement eut une influence directe sur les incantations (II, p. 339, 341). Avant de se transformer en incantation, elle devint d'abord une espèce d'amulette sous la forme d'Avestița (II, p. 171), nommé ainsi d'après le nom du Diable-femelle, la voleuse d'enfants, qui y joue le rôle important. Le texte publié ici est une reproduction d'un manuscrit de l'an 1799.

Je terminerai ce chapitre de la littérature théologique par l'ouvrage de V. Aaron (II, p. 190), un poëme sur la Passion, qui eut un grand nombre d'éditions, bien qu'il soit très volumineux.

Mentionnons encore le glossaire slavo-roumain de 1705 (p. 355) et „le Commentaire des lettres (de l'alphabet)" (II, p. 57) qui ne présente aucun sens, si l'on ne traduit pas le nom slavon des lettres auxquelles il se rapporte. C'est une traduction d'une servilité sans pareille.

Si on jette maintenant un coup d'œil rapide sur la route parcourue jusqu'ici, on s'aperçoit que toutes les branches de la théologie se trouvent représentées dans la littérature roumaine. Ce n'est pas à dire par cela que nous ayons beaucoup de versions et de traductions indépendantes des littératures slavonne et grecque, la plupart n'étant que des reproductions modi-

reproducerĭ modificate a două sau cel mult a treĭ traducerĭ originale; nicĭ numărul cărţilor ce constitue literatura teologică română nu este covârşitor, dar totuşĭ a eşit maĭ mult la lumină decât s'a crezut până acuma şi dacă toate manuscrisele ce am indicat şi altele ce se maĭ vor descoperi se vor publica, se va constata o bogăţie relativ de mare, şi de o valoare neîndoită.

* * *

II. Drept.

Pe lângă literatura teologică, pravilele, adică condicele legilor şi ale regulamentelor sânt cele maĭ necesare într'un stat consolidat. Numărul acelor condice de legĭ trebue de altă parte să fie foarte restrâns, căcĭ legĭ nu se schimbă aşa ĭute, nicĭ nu există diferenţe fundamentale între o legislaţiune şi alta. Totuşĭ avem şi aci două clase marĭ, după cum crima aparţine sau domeniuluĭ bisericesc sau celuĭ mirean, avem decĭ dreptul canonic şi dreptul civil.

1. Pravile. *a)* Cea dintâĭa carte românească tipărită în Muntenia este o atare Pravilă canonică tipărită la Govora 1640 (p. 87). Interesant este că această Pravilă bisericească pare că a fost tipărită de către mitropolitul Ardealuluĭ pentru eparhia luĭ, şi nu pentru ţara românească. Se poate ca pe atuncea să se fie răsipit tipografiele române din Transilvania din sec. al XVII-lea, cĭ că Rakoţi II infiinţă acea din Belgrad abea la 1648. Aşa reese din Predoslovia la Noul Testament tipărit acolo (p. 125). Din acea pricină am reprodus Predoslovia Pravileĭ, iarăşĭ din text, unele capitole relative la „spiţele de rudeniĭ" şi la „animalele necurate", căcĭ conţine o listă de atarĭ animale. O Pravilă asemenea cu cea de Govoră s'a tălmăcit la 1632 de către Eustratie Logofătul din greceşte în româneşte. A rămas însă în manuscris şi dintr'acela am reprodus Predoslovia şi Epilogul, carĭ ne lămuresc cu desăvârşire asupra izvoarelor de carĭ s'a slujit, şi asupra motivelor ce l'au îndemnat la alcătuirea acesteĭ alegerĭ din Pravilă, din care pricină se chiamă Pravilă aleasă (p. 76).

b) Acelaşĭ Eustratie a maĭ tălmăcit şi Pravila civilă, care s'a tipărit în Iaşĭ 1646 (p. 118) se vede fiind că era cea dintâĭa în felul eĭ. Se înţelege că originalul după care a tradus-o a fost grecesc.

O Pravilă complectă, coprinzând atât legĭuirea canonică cât şi cea mireană apare cu puţin în urmă în Târgovişte la 1652 (p. 156) supt auspiciile Domnuluĭ Mateiu Basarab. Cu toate că Daniil Panoneanu se dă în predoslovie ca acela care a tradus-o din elineşte, totuşĭ o comparaţiune între capitolile din această Pravilă cu acele corespunzătoare din a luĭ Eustratie, dovedeşte cum-că toată Pravila tipărită în Iaşĭ la 1646 a fost încorporată în Pravila de Târgovişte, schimbându-se însă rândul capitolilor, şi modificându-se limba din graĭul moldovenesc în cel muntenesc. Pe când acele capitole ce se găsesc şi în Pravila de Govora, se deosebesc de aceste din urmă. Se vede că au fost traduse din nou din izvodul grecesc poate fiindcă Pravila de Govora era bine cunoscută şi se putea uşor recunoaşte izvorul, pe când acea a luĭ Eustratie era din Iaşĭ şi de sigur nu tot aşa de bine

fiées de deux ou trois traductions principales, ni que le nombre de livres traitant de théologie soit considérable, mais il en a paru pourtant beaucoup plus qu'on ne l'avait cru jusqu'aujourd'hui. Si l'on procédait à la publication de tous ces manuscrits et d'autres recouverts plus récemment, on constaterait une richesse relativement importante et d'une réelle valeur.

* * *

II. Droit.

Après la littérature théologique, les „Pravila", c'est-à-dire les recueils des lois et des règlements, sont les plus utiles dans un état constitué. Le nombre de ces recueils de lois doit naturellement être restreint, car les lois ne changent pas si vite, et entre une législation et l'autre il n'y a pas de différences fondamentales. Nous avons néanmoins dans ce domaine également deux grandes classes, selon que le crime commis appartient au domaine ecclésiastique ou au domaine laïque : le droit canonique et le droit civil.

1. Pravila. *a)* Le premier livre de droit imprimé en Valachie et en langue roumaine est une „Pravila" ou „code de loi" canonique, publiée à Govora en 1640 (p. 87). Il est intéressant d'observer que ce code paraît avoir été fait par le métropolite de la Transylvanie pour les besoins de son éparchie, et non pour la Valachie. Il se peut bien que les imprimeries roumaines de la Transylvanie se fussent dispersées jusqu'à ce que Rakoczy II eût rétabli celle de Belgrade en 1648, ce que d'ailleurs la préface du Nouveau Testament imprimé au même endroit se charge de nous dire. J'ai reproduit la préface de la Pravila aussi et en entier, du texte de la „Pravila" j'ai tiré quelques chapitres relatifs aux „Spiţe de rudenii" „degrés de parentage" et aux „animaux impurs", chapitre contenant une liste de semblables animaux. Une „Pravila" identique à celle de Govora fut traduite du grec en 1632 par Eustratie Logofătul et s'est conservée en manuscrit : je lui ai emprunté la préface et l'épilogue qui nous mettent à même de connaître les sources dont le traducteur s'est servi et les considérations qui l'ont amené à rédiger en roumain le recueil des lois ou „Pravila choisie" (p. 76).

b) Le même Eustratie traduisit également „la Pravila (loi) civile", qui étant le premier livre en ce genre, fut imprimée en 1646 à Jassy (p. 118). Il est clair que la traduction a été faite du grec.

Une Pravila complète, renfermant les jurisprudences canonique et civile, paraît un peu plus tard, en 1652 (p. 156) à Târgovişte, sous les auspices du Prince Matei-Bassaraba. Bien que Daniel le Pannonien se donne dans la préface comme traducteur, il suffit d'établir une comparaison entre les chapitres de cette „Pravila" et les correspondants de celle d'Eustratie, pour prouver que la „Pravila civile" toute entière, imprimée en 1646 à Jassy, a été incorporée dans celle de Târgovişte, seulement avec l'ordre des chapitres changé et le dialecte moldave rapproché du dialecte valaque. Les chapitres, qui se rapprochent de ceux de la Pravila de Govora, s'en éloignent par la langue, car ils ont été traduits de nouveau; peut-être parce que la Pravila de Govora était très connue et que l'on pouvait facilement reconnaître le plagiat, tandis que la Pravila d'Eustratie était de Jassy et

cunoscută în Muntenia. Pentru a arăta varietatea de coprins dintr'acea Pravilă de Târgoviște am reprodus capitole relative și la legea criminală, și la cea civilă, și la cea canonică, ba chiar și actele conciliuluĭ al cincelea; și un capitol „pentru vrăjĭ" asemenea, dar nu identic cu acel din Prăvila de Govora.

Maĭ bine de 150 de anĭ au rămas aceste legĭ în vigoare, așa cum au fost fixate prin Pravila cea mare. Pe vremea ocupațiuneĭ ruseștĭ apăru la 1773 în Iașĭ Invățătură de Condică, tălmăcită din rusește în românește de unu Thoma (II, p. 86). Această carte conține maĭ mult teoriĭ generale asupra principielor de legislațiune, decât legĭ propriu zise. Limba este pe cât se poate de încâlcită.

Starea lucrurilor se schimbase însă în țară. Pentru a corespunde acestor schimbărĭ se alcătuește la 1780 (II, p. 124) o altă condică a legeĭ civile și criminale, maĭ mică, maĭ practică, cunoscută supt numele de Pravila luĭ Ipsilante, adică a Domnuluĭ supt a căruĭ oblăduire s'a făcut. S'a tipărit grecește și românește, dar totușĭ limba este corectă și severă. Interesul acesteĭ condice constă în încercarea — și de sigur cea dintâĭa în felul eĭ — de a stabili „Obiceĭul pământuluĭ" și de a'l armoniza cu pravilele împărăteștĭ, adică Basilicalele bizantine, conținute în Pravila cea mare. Predoslovia reprodusă dă lămurirĭ satisfăcătoare asupra acestuĭ punct, și capitolul asupra „Divanuluĭ" ne arată modul organizațiuneĭ judecătoreștĭ de pe acea vreme.

Noua lege civilă introdusă de Rusia în Basarabia îndată după ce Turcia iĭ cedase acea provincie, se află în „Așezământul" tipărit rusește și românește în Kișineu la 1818 (II, p. 219). „Privilegiile locuitorilor" reproduse dintr'acea carte reprezintă gradele sociale ce existau în Moldova, cum erau fixate și aprobate prin legĭ, și au fost recunoscute anume și întărite din nou.

2. Așezăminte. De legislațiunea canonică maĭ țin și „Așezămintele" mitropolituluĭ Sava din Transilvania (p. 217); de aceea le pomenesc aci, cu toate că coprinsul lor este maĭ mult de un interes cultural. Acele așezăminte făcute la 1675 sânt îndreptate în potriva uneĭ sume de obiceiurĭ superstițioase, și popa este instruit a se feri de ele supt pedepse bine hotărâte. Multe dintr' aceste superstițiunĭ indicate numaĭ aci, se esplică printr'un text publicat (II, p. 51—53), care acuma s'a dovedit că este opera luĭ Miron Costin de pe la 1670 (Neculae 1710?). Măsurile luate de mitropolitul Sava dovedesc cum că acele credințe și obiceiurĭ existau și în poporul din Transilvania.

Actele Soboruluĭ (p. 219) ce s'a ținut în acelașĭ an 1675 subt Vlădica Sava sânt asemenea de un mare interes cultural, căcĭ articolul întâĭu poruncește introducerea limbeĭ româneștĭ în biserică; și articolul opt ordonă ca popiĭ „carĭ nu să nevoesc cu rumânie ce tot cu sârbie" să fie opriţĭ din popie.

3. Zapise. In Chrestomatie am maĭ publicat și o sumă însemnată de Zapise și Hrisoave, 20 la număr; nu numaĭ pentru interesul filologic

assurément moins bien connue en Valachie. Afin de donner une idée de la variété de ce code de Târgoviște j'en ai reproduit des chapitres concernant les législations criminelle, canonique et ecclésiastique; de plus „les Actes du cinquième concile"; et enfin un „chapitre sur la sorcellerie", mais différent de celui de la Pravila de Govora.

Durant plus de 150 ans ces lois furent en vigueur, telles qu'elles avaient été fixées par la grande Pravila. A l'époque de l'occupation russe en 1773 parurent à Jassy les Instructions juridiques, traduites du russe par un certain Thomas (II, p. 86). Ce livre renferme plus de théories générales sur les principes de la législation que des lois proprement dites. Le style en est fort enchevêtré.

Pour répondre aux changements qui avaient eu lieu dans le pays, on rédigea en 1780 (II, p. 124) un autre code de lois civiles et criminelles, moins étendu mais d'un but plus pratique, connu sous le nom de la Pravila d'Ipsilanti, prince sous les auspices duquel ce code fut publié. Il fut imprimé en grec et en roumain; cette dernière langue en est correcte et sévère. L'intérêt de ce code consiste dans la tentative — et sans doute la première en son genre — de fixation de la „coutume du pays" et de sa mise en harmonie avec les „Pravila" impériales, telles que les basilicales byzantines qu'on trouve dans la grande Pravila. La préface reproduite par moi donne une explication satisfaisante, et le chapitre sur le „Divan" nous offre un aperçu de l'organisation judiciaire de cette époque-là.

La nouvelle loi civile introduite par la Russie en Bessarabie, après que la Turquie lui eût cédé ce territoire, se retrouve dans l'Institution publiée en russe et en roumain en 1818 à Kischeneff (II, p. 219). Le chapitre des „Privilèges des habitants" tiré de ce livre expose les classes sociales qui existaient en Moldavie, fixées et approuvées par les lois, actuellement reconnues et confirmées de nouveau.

2. Institutions. A la législation canonique se rattachent encore „les Institutions" du métropolite Sava de la Transylvanie. Je les mentionne ici, bien qu'elles n'offrent qu'un intérêt moral. Ces Institutions données en 1675 sont dirigées contre un certain nombre de superstitions que le prêtre doit éviter sous des peines définies. Plusieurs de ces superstitions à peine indiquées dans ce document se trouvent expliquées plus tard dans un texte reproduit (II, p. 51–53), qu'on a reconnu avoir été composé par Miron Costin en 1670 (Nicolas 1710?). Les mesures prises par le métropolite Sava, prouvent que ces croyances superstitieuses existaient réellement au sein du peuple en Roumanie aussi bien qu'en Transylvanie.

Les Actes du Synode qui eut lieu dans la même année 1675 sous le métropolite Sava sont également d'un haut intérêt moral, vu que (II, p. 219) l'article premier ordonne l'introduction de la langue roumaine dans l'Eglise, et l'article huit qui prescrit que tout prêtre, qui persiste à officier en slovène et non en roumain, soit interdit.

3. Documents. En dehors de cela, j'ai encore reproduit dans la Chrestomathie une vingtaine de „Zapise" et de „Hrisoave", non seulement pour leur intérêt philologique mais aussi parce qu'ils représentent „la coutume du pays" qui nous fait connaître la forme de l'ancienne législation,

ce prezintă, ci şi pentru aceea că ne reprezintă „obiceiul pământului“, formele legislaţiunei primitive, după care se călauzea statul român înainte de epoca Pravilelor autorizate. Este încă epoca Şoltuzuluĭ şi a Părgarilor în faţa cărora şi cu mărturia cărora se fac toate transacţiunile vieţiĭ sociale, precum cumpărare şi vânzare de moşiĭ; delimitarea hotaruluĭ al uneĭ proprietăţĭ; chemarea în judecată; aservirea proprie, sau actul de vânzare, prin care un om liber devene a rumân adică legat de pământ, cu un grad numaĭ superior ţiganuluĭ care era rob vecinic şi nelegat de pământ, dar transferabil din loc în loc şi de la stăpân la stăpân.

Astfel de zapise despre vânzărĭ de moşiĭ sânt p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102, şi 135. Hrisoave de judecată p. 62 şi p. 73; de rumânie p. 134, 135, de răscumpărare p. 150, de schimbare de moşiĭ p. 151, de întăritură în posesiune p. 173, de împărţire p. 207 şi de ţigancă p. 207.

Cu acestea se încheie literatura juridică română pe cât a întrat în cadrul Chrestomatieĭ.

* * *

III. Istoria.

E firesc lucru să nu ne aşteptâm în cele-l-alte ramurĭ ale literatureĭ la o activitate tot aşa de mare ca la cea teologică. Cu esceptiunea legislaţiuneĭ, cele-l-ate producţiunĭ literare nu corespund uneĭ necesităţĭ atât de imediate precum este teologia, slujba bisericească. Orĭ ce altă ocupaţiune literară presupune o stare de cultură înaintată, şi un interes maĭ universal, nerespunzând uneĭ necesităţĭ practice. Scrierea istorieĭ, cultivarea artelor frumoase şi a poezieĭ, se datoreşte unor individualităţĭ pronunţate, carĭ au încredere în puterea lor de a fixa prin scris evenimentele carĭ se petrec supt ochiĭ lor, sau de a reproduce simţirile de carĭ sânt mişcaţĭ. Individualitatea este caracterul principal al acestor producţiunĭ literare. Se cere o creştere superioară, o educaţiune maĭ profundă pentru ca cineva să dobândească o atare individualitate, şi să fie în stare să mânuească limba, nu pentru a urma slovă cu slovă lucrarea altuia, puind un cuvânt din limba luĭ proprie în locul celuĭ din izvod cum se face la traducerĭ, ci pentru a o întrebuinţa ca un argil moale pe care îl frământă autorul şil plăzmueşte până când devine icoana ideilor şi gândurilor sale proprie. Importanţa literatureĭ istorice este vădită atât pentru originalitatea limbeĭ cât şi pentru coprinsul care oglindeşte desvoltarea politică şi socială a ţăriĭ.

Literatura română nu este săracă niciĭ în acest fel de lucrărĭ, unele originale: cronicĭ nationale, sau letopiseţe scrise într'o limbă pe atât de frumoasă pe cât de firească uneorĭ puternică, chiar poetică, şi altele traducerĭ de istoriĭ universale sau cronicĭ ale lumiĭ cu o limbă maĭ greoae uneorĭ nedibace.

a) Hronografe. Precum am observat posedâm istoriĭ sau cronicĭ (letopiseţe) naţionale şi cronicĭ universale. Cea maĭ veche din

qui servait de règle à l'Etat roumain bien avant que les „Pravili" autorisées parûssent. C'est encore l'époque du Șoltuz, des Pargari devant qui et moyennant le témoignage desquels se faisaient toutes les transactions de la vie sociale, telles que achat et vente de domaines, délimitation de propriétés, appel en jugement, asservissement propre ou acte de vente par lequel un homme libre devenait „rumân" c'est-à-dire attaché à la terre, d'un seul degré supérieur au tzigan, esclave à perpétuité et non attaché à la terre, mais transportable d'un endroit à l'autre, d'un maître à l'autre.

Telles sont les „Zapise" de vente des propriétés p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102 et 135, les „hrisoave" de jugement p. 62 et 63, de servage p. 134, 135, de rachat p. 150, d'échange de domaines p. 151, de confirmation de propriété p. 173, de partage p. 207, et d'esclavage p. 207.

A cela se borne la littérature juridique pour la part que je lui ai faite dans la Chrestomathie.

* * *

III. Histoire.

Naturellement, il ne faut pas nous attendre dans les autres branches de la littérature à une activité aussi grande que dans le domaine de la théologie. A l'exception des législations, les autres productions littéraires ne répondent que très peu à un besoin aussi immédiat que la théologie, le service divin. Toute autre occupation littéraire suppose un état de civilisation supérieure et un intérêt plus général, sans pourtant répondre à un besoin pratique. La culture de l'histoire, des beaux arts, de la poésie est le partage exclusif des hautes individualités, ayant la foi dans leur talent, qui leur permet de reproduire comme dans un miroir, soit les événements qui se passent sous leurs yeux, soit les sentiments dont ils sont animés. L'originalité est le caractère principal de ces productions littéraires. On exige un développement supérieur, une éducation plus parfaite de quiconque veut obtenir une semblable originalité, qui le rende capable de manier à son gré la langue, non pour suivre mot à mot le travail d'autrui, remplaçant chaque mot de l'original par un mot de sa propre langue, comme les anciens traducteurs, mais pour la rendre malléable comme une argile molle qu'il pétrit de manière à ce qu'elle réponde à ses propres idées et à ses propres pensées. L'importance de la littérature historique est visible tant pour l'originalité de la langue que pour le fond qui réflète directement le développement politique et social du pays.

La littérature roumaine ne manque pas non plus d'ouvrages originaux en ce genre, certains même puissants, mûs par un souffle poétique, écrits dans une langue aussi correcte qu'élégante. Néanmoins, on trouve encore des traductions d'histoires et de chroniques universelles, „Chronographes" dont le style est quelquefois pénible, hésitant ou même incompréhensible.

a) Chronographes. Ainsi que nous l'avons déjà remarqué, il y a aussi bien des histoires ou des chroniques (letopiseți) nationales que des

această clasă din urmă, cu care încep înşirarea, este acea a luĭ **Moxa** de la 1620 (p. 56) tradusă din sloveneşte. Am urmărit şi aci acelaşĭ plan de a da preferinţă acelor părţĭ carĭ conţin poveştĭ sau descrierĭ, stilul fiind maĭ vioĭu şi maĭ slobod, decât atuncea când se înşiră evenimente politice supt o formă analistică. Din cronica luĭ Moxa am reprodus descrierea „zidiriĭ lumeĭ", ca o paralelă la acea din Palica (1582, p. 33); apoĭ legenda privitoare la „originea Romanilor" precum şi istoria venireĭ luĭ „Leu Iconoclast" şi a luĭ „Vasilie Machedon" la împărăţie, toate aceste având caracterul de poveştĭ populare. Vasile Machedon este acelaşĭ de care am vorbit cu prilejul „Invăţăturilor luĭ Neagoe Vodă".

A doua cronică a lumeĭ, foarte voluminoasă şi foarte importantă este **Hronograful** (**Strângere nouă**) tradus sau alcătuit de al doilea logofăt Danovicĭ pe la 1640—50 (p. 145). Până a nu da de adevăratul autor am luat pe Pavel Gramatic ca atare, căcĭ el a iscălit Predoslovia, nu ca un copist, ci ca parcă ar fi el însuşĭ autorul. Cercetărĭ ulterioare m'au convins însă cu desăvârşire că Hronograful este opera luĭ Danovicĭ. Predoslovia reprodusă (p. 145—147) conţine o descriere esactă a coprinsuluĭ, precum şi indicaţiunĭ asupra izvoarelor de carĭ s'a slujit autorul la compilarea cărţiĭ de faţă. „Legenda prooroculuĭ Ieremia" ca cuprins este identică cu aceea din Vieţile Sfinţilor ale luĭ Dosofteiu la care este o paralelă foarte instructivă, dar se deosibeşte prin limba. Manuscrisul după care am făcut extractele a conservat foarte bine caracterul original al limbeĭ, care s'a şters maĭ tot în copia cea de la 1760 din care am dat extracte anume din această pricină, în vol. II, p. 70. „Blagoslovenia luĭ Iacob" din acest manuscris se poate compara asemenea cu textul din Paleea (I, p. 35—36). „Intrebările Saveleĭ cu Solomon" şi „Istoria Eudochieĭ cu mărul" fac astăzĭ parte din literatura populară română. Această carte atât de voluminoasă, — la unele copiĭ s'au maĭ adăugat învăţăturile luĭ Vasile Machedon —, nu represintă singura istorie universală română; mai avem şi o altă cronică românească, cu care se confundă adesea de copiştiĭ. Această din urmă este o traducere a croniceĭ neogreceştĭ a luĭ **Dorotheus din Monembasia**. Această traducere s'a făcut pe semne în Muntenia pe la sfârşitul sec. XVII-lea (p. 311). Neavând manuscrisul mult la dispoziţiune m'am mulţumit a reproduce numaĭ începutul.

Trecând la istoria specială străină avem apoĭ „**Istoria Ruşilor**" a luĭ Costin, din care am reprodus părţile importante pentru istoria credinţelor populare române. Manuscrisul de care m'am slujit este de pe la 1750 şi eu am reprodus (II, p. 49) acele părţĭ ca aparţinând uneĭ opere din acea vreme. Numele adevărat al autoruluĭ s'a descoperit abea cu mult în urma tiparuluĭ acestor volume. Capitolul despre „idoliĭ sloveneştĭ" esplică într'un mod pe cât se poate de satisfăcător atât circulara mitropolituluĭ Sava (p. 217) cât şi numele curioase ca **lado** din cânticele de nuntă (II, p. 820) sau „**Ler-umĭ doamne**" din colinde (II, p. 331 etc.) sau **Pailie** din descântece (II, p. 343) carĭ nu sânt decât chiar numele acelor idolĭ sloveneştĭ: **Lada, Leliu** şi **Poleliu**, „ce se cântă şi se zic şi la Românĭ" aşa după mărturia luĭ Costin (II, p. 51).

chroniques universelles. Parmi ces dernières la plus ancienne est la **chronique de Moxa** de l'an 1620 (p. 58) traduite du slavon. Ici comme partout j'ai suivi le même plan, en reproduisant de préférence des extraits, principalement des contes ou des descriptions, où le style est plus coulant et plus libre que dans les récits des événements politiques présentés d'ordinaire plutôt sous une forme d'annales. J'ai tiré de la Chronique de Moxa le récit de „la Création" pour le comparer à celui de la Palica (1582, p. 33); puis la „légende des origines des Romains", ainsi que le récit de „l'avènement au trône de Léon l'Iconoclaste et de Basile le Macédonien", ayant l'apparence de contes populaires. C'est le même Basile, dont nous avons parlé à propos des „Instructions de Neagoe Voda".

Une deuxième chronique universelle, très volumineuse et de haute importance, est „le **Chronographe**" (**nouveau recueil**) traduit ou composé par le second logofet Danovici en 1640—50 (p. 145). Avant de fixer le véritable auteur de ce livre, j'avais cru comme tel un certain Paul Grămătic qui a signé la préface, non comme copiste, mais comme auteur. Des recherches ultérieures m'ont cependant convaincu que c'est Danovici qui en est l'auteur. La préface reproduite (p. 145—147) contient le détail exact du contenu, ainsi que des remarques sur les sources, auxquelles l'auteur a puisé la confection du livre en question. „La légende du prophète Jérémie" y est identique à celle de Dosithée dans les Vies des Saints, à laquelle elle pourrait servir de parallèle intéressant. Le manuscrit qui m'a fourni les extraits, a conservé exactement le caractère original de l'ouvrage qui a disparu complètement dans la copie de 1760, à laquelle j'ai emprunté pour ce motif des extraits dans le IIe vol., p. 70. „La bénédiction de Jacob" de ce manuscrit peut être aussi comparée à celle de la Palica (I, p. 35—36). „Les Dialogues entre Sibylle (reine de Saba) et Solomon" et le récit d'„Evdochie et de la pomme" font aujourd'hui partie de la littérature roumaine populaire. Ce livre si volumineux qui dans certaines copies a été complété par les „Instructions" de Basile n'est pas le seul à représenter l'histoire universelle en langue roumaine; il y a encore une autre chronique en roumain, souvent confondue avec la première par les copistes, qui est une traduction de la chronique néo-grecque de Dorothéus de Monembasie. Il est probable que la traduction a été exécutée en Valachie vers la fin du XVIIe siècle (p. 311). N'ayant pu avoir le manuscrit longtemps à ma disposition, je me suis borné à la reproduction du début seulement.

Si nous passons à l'histoire spéciale, nous trouvons „l'**histoire des Russes**" de Costin, à laquelle j'ai emprunté certaines parties importantes pour l'histoire des croyances populaires roumaines. Le manuscrit, dont je me suis servi, date de 1750, et les parties que j'ai reproduites (II, p. 49), je les ai attribuées à cette époque-là, vu que le nom de l'auteur réel n'a été découvert qu'après l'impression de la Chrestomathie. Le chapitre sur les divinités slovènes explique d'une manière aussi satisfaisante que possible l'encyclique du métropolite Sava (p. 217) en même temps que les mots singuliers tels que **Lado** dans les chants des noces (II, p. 820), **Lerumĭ doamne** dans les „Colinde" (II, p. 331, etc.) et **Pailie** dans les Incantations (II, p. 343) qui ne sont en réalité que les noms de ces divinités slovènes : **Lada**, **Leliu** et **Poleliu**, qui „se disent et se chantent chez les Roumains", selon le témoignage de Costin (II, p. 51).

Ultimele momente ale luĭ Petru cel mare le-am reprodus (II, p. 53) după un alt manuscris din 1757, care se află legat la un loc cu cel de maĭ sus.

Cu aceasta se încheie tot ce avem din istoria universală şi străină în Chrestomatie.

b) Istoria română. Cel maĭ vechĭu monument de istorie naţională îmbrăţişând atât Muntenia căt şi Moldova pare a fi Letopiseţul anonim din care am reprodus extracte (p. 189). Autorul necunoscut al acestuĭ Letopiseţ a lăsat în urma luĭ compilaţiunea cea maĭ importantă de istoria sinhronistă a Munteniceĭ şi a Moldoveĭ; este o operă de o însemnătate capitală, care ar merita să fie publicată în întregul eĭ, înaintea orĭ căruĭ alt letopiseţ. Sistemul urmat într'această cronică se pote recunoaşte uşor din părţile reproduse acĭ. „Descălicarea luĭ Negru Vodă" este descrisă acĭ supt o formă mult maĭ corectă decăt aĭurea; şi singur autorul nostru ne dă titlul complect al Domnilor românĭ împreună cu formula începătoare ншны scrisă pe deplin. „Izbânda luĭ Ştefan cel mare la Vasluĭ" asupra Turcilor este fapta cea maĭ vestită a acestuĭ Domn. Aceeaşĭ bătălie am maĭ reprodus-o şi după cronicarul Ureche (p. 71) şi din comparaţiunea acestor două texte se poate constata cum că autorul Letopiseţuluĭ a avut o altă sorginte. In sfărşit am maĭ reprodus şi „venirea sf-luĭ Nifon în ţară", întemeerea eparhielor locale şi a slujbeĭ bisericeştĭ; e acelaşĭ Nifon de a căruĭ „viaţa" am pomenit maĭ sus.

O cronică ştiinţifică, în care autorul cercetează originea Românilor este Hronicul Moldo-Vlahilor al principeluĭ Cantemir. Scris maĭ întăiu latineşte, autorul a tradus Hronicul apoĭ în româneşte (1710), dar într'o limbă maĭ de neînţeles, căcĭ a conservat sintactica latină, şi unde îĭ lipsiau cuvinte româneştĭ se ajuta cu formaţiunĭ noĭ, proprie luĭ. Dintr'-această carte cam voluminoasă şi maĭ mult apologetică şi polemică decât curat istorică am reprodus (p. 359) acea parte, în care Cantemir caută să dovedească izvorul legendeĭ ruşinoase despre originea criminală a Românilor. Intr'această parte de un caracter legendar autorul s'a ferit maĭ mult de latinisme şi se apropie oare-şĭ cum de graĭul adevărat al poporuluĭ. Toată cartea nu este decât o polemică în potriva acelor cronicarĭ moldovenĭ carĭ susţineau acea legendă, de pildă Evstratie, de care vom mai pomeni.

Singurul care a maĭ intreprins apoĭ o istorie generală a Românilor este Şincaĭ, care a dedicat toată viaţa sa acesteĭ lucrărĭ. Am reprodus din opera luĭ (II, p. 205), numaĭ două texte: unu interesant pentru viaţa luĭ şi pentru arheologie, cel-l-alt care ne arată izvoarele de carĭ s'a slujit. Am reprodus acest pasagiu cu atât maĭ mult, cu cât „cronica bălăceneascǎ" nu se maĭ cunoaşte aĭurea ca atare, şi citatul de acolo poate sluji la identificarea eĭ.

Am trecut decĭ de la o compilaţiune curat naţională, făcută pe baza documentelor şi letopiseţelor române, la un „Hronic" latino-român, şi de la dânsul la o adunare vastă şi neîntrecută de materiale importante pentru scrierea istorieĭ Românieĭ.

Les derniers moments de Pierre-le-Grand ont été reproduits (II, p. 53) d'après un manuscrit de 1757, relié en un seul volume avec le précédent.

Voilà tout ce que l'on trouvera sur l'histoire universelle dans notre Chrestomathie.

b) Histoire roumaine. Quant à l'histoire nationale, la plus ancienne qui embrasse à la fois la Valachie et la Moldavie me paraît être la „Chronique" (p. 189). L'auteur inconnu de ce „Letopisetz" nous a laissé la plus importante compilation d'histoire synchronique de deux provinces roumaines, ouvrage remarquable qui mériterait bien d'être imprimé in extenso, avant toute autre chronique. On pourrait se faire une idée du plan que l'auteur a suivi par les morceaux que j'ai reproduits. „L'avènement de Negru-Vodă" y est raconté sous une forme plus exacte que partout ailleurs. C'est le seul qui nous donne le titre complet des princes roumains, avec la formule ІѠНѢ écrite en entier. „La victoire remportée par Etienne-le-Grand sur les Turcs à Vaslui" étant le fait le plus éclatant du règne de ce prince, j'en ai reproduit la description de cette bataille; j'ai reproduit la même description tirée de la chronique d'Urechi (p. 71), afin de prouver par leur comparaison que l'auteur de la chronique anonyme a puisé dans une autre source. Enfin, je lui ai encore emprunté le récit de „la venue de St Niphon en Valachie" et de l'établissement des éparchies locales et de l'office divin. C'est le même Niphon, dont nous avons mentionné la Vie plus haut.

Le „Hronic" du prince Cantemir est une chronique scientifique, dans laquelle l'auteur étudie l'origine des Roumains. Ecrite d'abord en latin, elle fut traduite ensuite en roumain en 1710 par l'auteur lui-même, mais dans un style obscur, imitant le mécanisme de la syntaxe latine, et abondant en nouveaux termes composés d'après sa fantaisie qui remplacent ceux qui manquent en roumain. J'ai reproduit (p. 359) de ce vaste ouvrage de nature plutôt apologétique et polémique que purement historique, le fragment dans lequel Cantemir cherche à réfuter l'immorale légende de l'origine criminelle des Roumains. Dans ce fragment plus qu'ailleurs l'auteur évite les latinismes, c'est pourquoi la langue y est plus conforme au génie de la langue populaire. L'ouvrage tout entier n'est qu'une polémique dirigée contre les chroniqueurs moldaves qui soutenaient cette légende, tels que Eustratie Logofetul dont nous reparlerons.

Le seul qui ait entrepris encore une histoire générale des Roumains est Şincaiu qui a consacré toute sa vie à la confection de cet ouvrage; j'en ai reproduit deux fragments seulement (II, p. 205), dont l'un de certain intérêt pour l'archéologie et important pour la biographie de l'auteur, et l'autre qui nous montre une des sources auxquelles il a puisé. Ce dernier fragment a été reproduit d'autant plus que „la chronique de Balaceanu" n'est plus connue nulle part comme telle, et la citation du fragment peut servir à l'identification de cette chronique.

Je suis donc passé d'une compilation purement nationale, basée sur des documents et des létopisetz roumains à une autre chronique latine-roumaine, et de celle-ci à un recueil étendu et hors ligne de matériaux importants pour l'histoire de la Roumanie.

Pe lângă aceste letopisețe generale avem și alte cronicĭ speciale munteneștĭ și moldoveneștĭ; fie care autor descriind numaĭ ceea ce se petrecea în, sau ceea ce atingea maĭ mult de, țărișoara luĭ. Dintr' aceste cronicĭ speciale cel maĭ vechĭu ce ni s'a păstrat este acela al luĭ Ureche de pe la începutul sec. XVII-lea (ca. 1625). „Predoslovia" tipărită aci (p. 68) cunoaște numaĭ pe Grigorie Ureche ca autor. Să fie însă oare opera luĭ Nestor, ce și-a însușit fiul său, Grigorie? Nu este aci locul de a ne pronunța asupra acesteĭ chestiunĭ. Orĭ cum autorul dă istoricul lucrăriĭ în această predoslovie și ne spune și de alte letopisețe vechĭ, carĭ mi se par mie că au fost utilizate și poate chiar păstrate în compilațiunea cea vastă despre care am vorbit maĭ sus. „Proclamarea luĭ Stefan ca Domn" ne arată procedeul uneĭ atarĭ numirĭ de pe vremurile de atuncĭ. „Bătălia și izbânda" au fost pomenite deja, și ultimul capitol ne povestește și ceva din „viața luĭ Ureche" proprie.

Puțin după cronica luĭ Ureche apăru cronica luĭ Simion Dascalu pe la 1650 (p. 142). Dintr' aceasta am reprodus o parte din „viața romantică a aventurieruluĭ Despota" care a ajuns să fie Domn în Moldova. Atât Simion Dascalu cât și maĭ toțĭ cronicariĭ moldovenĭ urmașiĭ luĭ, se folosesc foarte mult de istoriile latine ale autorilor Polonĭ și Ungurĭ, din carĭ fac chiar extracte destul de considerabile. Pentru o vreme oare care Polonia era țara aceea unde boeriĭ moldovenĭ îșĭ trimiteau copiĭ pentru a le da o creștere maĭ înaltă. Așa era cazul cu cronicarul cel maĭ interesant al Moldoveĭ: Miron Costin (ca. 1670) continuatorul imediat al cronici luĭ Ureche; precum o spune el însușĭ în cap. I reprodus aci (p. 196). In „descrierea domnieĭ luĭ Radu vodă cel mare" Costin ne desfășură un tablou viu de viața și purtarea aceluĭ domn. Pasagiul acesta maĭ este important prin aluziunea directă ce face la „Alexandria", adică viața fabuloasă a luĭ Alexandru, care precum se vede, era deja cunoscută în Moldova pe vremea aceea. Plină de reflexiunĭ profunde și de pilde frumoase este apoĭ descrierea „căderiĭ luĭ Vasile Lupu", ĭar acea a „semnelor ceruluĭ și a lăcustelor cum se pogoară", este recunoscută ca o descriere clasică. Pe ambele aceste le am reprodus aci.

Luĭ Evstratie (ca. 1650—1670) se atribuește o cronică, care prin cuprinsul eĭ a dat naștere la protestărĭ energice și patriotice din partea urmașilor luĭ. Partea aceea care maĭ ales a stârnit viforul literar, este despre originea Moldovenilor din temnițele Romeĭ; fiind cea maĭ interesantă am reprodus-o aci (p. 234). Tot de acolo apoĭ „descălcarea Maramureșuluĭ", de un caracter analog. Să fie oare autorul aceşteĭ cronice, acelașĭ Evstratie căruĭa se datorește Pravila aleasă (p. 76) și cea de Jașĭ (p. 118)?

Nicolae Costin, fiul luĭ Miron, scrise și el (la 1713) o cronică a Moldoveĭ începându-o de acolo de unde o părăsise tatăl său. Din cauză că poartă acelașĭ nume opera unuĭa a fost amestecată cu acea a altuia, ba chiar una și aceeașĭ cronică se atribueşte de diferițĭ copiștĭ în diferite manuscrise, când unuĭa când altuĭa. De aceea am reprodus „Predoslovia"

Il y a encore, outre ces létopisets générales des chroniques spécielles valaques et moldaves, dans lesquelles chaque historien décrit seulement ce qui s'est passé dans son propre pays, et ce qui le touche plus particulièrement. Parmi ces chroniques locales, la plus ancienne qui s'est conservée est celle d'Ureche vers le début du XVIIe siècle (à peu près 1625, p. 68). La préface reproduite par moi reconnaît comme auteur Gr. Ureche seul. Serait-ce le travail de Nestor, cette œuvre que son fils Grégoire s'est appropriée? Ce n'est pas ici le lieu de nous prononcer sur cette question. Dans la préface, l'auteur fait l'historique de l'ouvrage et nous parle aussi d'autres létopisetz anciens qui me paraissent avoir été utilisés et peut-être même reproduits dans la vaste compilation dont j'ai parlé ci-dessus. La „Proclamation d'Etienne comme prince" nous donne un exemple d'une semblable dénomination à cette époque. La „Bataille" et la „Victoire" ont été déjà mentionnées. Enfin le dernier chapitre nous rappelle aussi quelques traits de la propre vie d'Urechi.

Peu de temps après la publication de cette chronique parut la chronique de Siméon Dascalul en 1650 (p. 142), à laquelle j'ai emprunté un fragment traitant de la vie romanesque de l'aventurier Despota qui était parvenu au trône de Moldavie. Siméon Dascalul, de même que tous les chroniqueurs moldaves de cette époque qui lui ont succédé, s'est beaucoup servi des chroniques latines écrites par des historiens polonais et hongrois, et en a tiré même des extraits considérables. La Pologne fut pendant un certain temps le pays où les boïars moldaves envoyaient leurs enfants pour leur faire donner une éducation supérieure. Tel est le cas du chroniqueur le plus fameux de la Moldavie : Miron Costin (à peu près 1670) (p. 196), le continuateur immédiat du chroniqueur Urechi, comme il nous le dit lui-même dans le chapitre premier reproduit par moi. Dans le chapitre traitant du règne de Radu-le-Grand, Costin nous trace un tableau vivant de la vie et de la conduite de ce prince. Un passage surtout, où il est question de l'Alexandrie, c'est-à-dire la vie fabuleuse d'Alexandre le Grand, est particulièrement intéressant, car il prouve que ce livre était déjà connu à cette époque-là en Moldavie. Plein de réflexions profondes et de belles maximes est „le récit de la chute du prince Vasile Lupu", et tout-à-fait classique est „la description des signes du ciel et de l'invasion des sauterelles". Je les ai tous deux reproduits.

Une autre chronique qui, par son fond, a provoqué des protestations sérieuses et patriotiques de la part des chroniqueurs postérieurs, est la chronique qu'on attribue à Eustratie (entre 1650 et 1670). Je lui ai emprunté précisément le chapitre le plus intéressant (p. 234) concernant l'origine des Roumains des prisons de Rome, celui qui a surtout soulevé la tempête littéraire; de même que le chapitre traitant de „la colonisation du Marmoros", d'un caractère analogue. L'auteur de cette chronique serait-il le même Eustratie auquel nous devons la Pravila choisie (v. p. 76) et celle de Jași (v. p. 118)?

Nicolai Costin, fils de Miron, écrivit lui aussi (en 1713) une chronique de la Moldavie, à partir du point où s'était arrêté son père. Comme ils portent le même nom, ils furent souvent confondus, et leurs œuvres ont été attribuées faussement par les copistes tantôt à l'un, tantôt à l'autre de ces deux écrivains. La préface que j'ai tirée d'un certain manuscrit (II, p. 1)

(II, p. 1) dintr'un manuscris, care poate să fie chiar autograful autoruluĭ sau o copie directă după acest autograf. Se va vedea din coprinsul eĭ că limba este mai greoae, maĭ pedantică, nu atât de limpede, curgătoare şi graţioasă ca aceea a tatăluĭ său. Din aceeaşĭ pricină am maĭ reprodus şi un capitol care maĭ este interesant şi pentru „arheologic" şi adică asupra „portuluĭ locuitorilor"; aceeaşĭ temă a tratat o Şincaĭ în pasagiul reprodus (II, p. 205).

Din cronica luĭ Acsinti Uricariul 1716 am reprodus (II, p. 18) prinderea luĭ Carol XII-lea, descrisă aci de un contimpuran într'un mod imparţial şi viu. Se pare că a fost martor ocular, căcĭ descrie acel eveniment tragic cu toate amănuntele. Iar din acea a luĭ Muste din 1729 am reprodus (II, p. 24) o descriere a „calamităţilor" ce se întămplase în ţara Moldoveĭ, pe vremea scriitoruluĭ. Aceştĭ cronicarĭ nu sânt decât analiştĭ; eĭ ne dau istorie contimporană, şi nu se apropie de Costineştiĭ sau de Ureche nicĭ în spirit şi nicĭ în dicţiune. Mai mult se aseamână cu aceştia Neculcea 1742—1743 (II, p. 32), atât prin vioĭciunea şi puterea stiluluĭ cât şi prin interesul ce manifestează chiar şi pentru acele lucrurĭ ce nu stau în legătură directă cu evenimentele ce le descrie. Luĭ îĭ datorim cea maĭ veche colecţiune de legende istorice, pe carĭ le a cules el din om în om. Aceştia sânt baza baladelor populare române (II, p. 287) şi de aceea am reprodus acele legende carĭ maĭ trăesc şi astăzĭ în gura poporuluĭ supt forma de cântece (balade) populare. „Tractatul între Cantemir şi Petru cel mare", reprodus tot din Neculce, este de cea maĭ mare importanţă pentru istoria ţăriĭ.

De la Neculce trecem iarăşĭ la un analist maĭ sarbăd, Canta 1769 (II, p. 81) din care m'am mulţumit a da numaĭ un mic extract, ca specimen de scriere. Cu acesta se încheе istoriografia propriu zisă moldovenească. Epoca Fanarioţilor nu era tocmaĭ favorabilă acestuĭ soĭu de literatură plină cu amintirile din trecut şi având ca urmare comparaţiunea necesară cu presentul.

Obiceĭurile domnilor fanarioţĭ au fost registrate de Gheorgachi în condica sa din 1762. Eu am reprodus (II, p. 75) „orânduiala divanuluĭ", descriind cum se făcea judecată.

Muntenia este represintată numaĭ prin vr'o doĭ scriitorĭ, dintre care cel maĭ de frunte este R. Greceanu 1700 (p. 332) din cronica căruĭa am reprodus „rădicarea la domnie a luĭ Constantin Basarab" ca o paralelă la proclamarea luĭ Stefan (p. 70) şi apoĭ „încoronarea luĭ Tukeli" conţinând tot ceremonialul ce se observa la atarĭ ocaziunĭ. Cel-l-alt cronicar este unu anume Dumitrache de la 1782 (II, p. 126), care ne a lăsat o cronică cu părţĭ scrise în proză rimată. Bucata reprodusă de mine ajunge pentru caracterizarea stiluluĭ vioĭu al acestuĭ scriitor. Ca izvor pentru istoria Muntenească maĭ poate sluji şi viaţa sf. Nifon, pomenită deja în maĭ multe rândurĭ. Tot aci maĭ adaug şi epitaful luĭ R. Buzescu, faimosul general al luĭ Mihaĭu viteazu, din 1610 (p. 44).

c) Cronicĭ rimate. Pe lângă aceste scrierĭ în proză maĭ există şi unele cronicĭ în versurĭ. Aşa „Satira slugilor domneştĭ" în letopiseţul

et qui pourrait être celui même de Costin, ou encore une copie directe du manuscrit autographe; on s'en convaincra que l'on a affaire à un style lourd et pédantesque, par conséquent à l'œuvre du fils et non pas à celle du père, dont le style est plus simple et plus coulant. J'ai encore reproduit un chapitre très intéressant pour l'archéologie, qui roule sur un sujet analogue à celui traité par Şincai, également extrait (II, p. 205) : „Les costumes des habitants.“

La chronique d'Acsinti Uricariul en 1716 m'a fourni (II, p. 18) le récit de la prise du héros suédois Charles XII, racontée par un contemporain avec impartialité et dans un style animé. Il paraît que ce fut lui-même le témoin oculaire, car il décrit cet évènement tragique dans tous ses détails. — A la chronique de Muste (en 1729) j'ai emprunté (II, p. 24) le récit des calamités qui étaient arrivées en Moldavie, à l'époque de l'historien. Mais tous ces chroniqueurs ne sont que de simples analystes, ils ne font que nous raconter les événements contemporains à eux, et sont loin d'égaler les deux Costin et Urechi, ni par l'esprit, ni par le style. C'est Neculce plutôt 1742—1743 (II, p. 32), qui se rapproche de ces derniers, autant par la souplesse et la force du style que par l'intérêt qu'il accorde même aux choses qui n'offrent pas un rapport étroit avec les évènements qu'il raconte. C'est à lui que nous devons également la plus ancienne collection de légendes historiques qu'il avait recueillies de bouche en bouche. Elle forme, pour ainsi dire, la base des ballades roumaines (II, p. 287) et c'est pourquoi j'en ai extrait celles de ces légendes qui subsistent encore dans la bouche du peuple, sous forme de ballades populaires. Un autre fragment, emprunté au même historien, et de la plus haute importance pour l'histoire du pays, est le Traité entre Cantemir et Pierre-le-Grand.

De Neculce nous passons à un chroniqueur, plutôt analyste, de peu de valeur : Canta (en 1769), de la chronique duquel je me suis borné à reproduire (II, p. 81) un petit fragment seulement, comme spécimen de son style. — Avec ce dernier finit l'historiographie moldave proprement dite. L'époque des Fanariotes n'était pas aussi favorable à ce genre de littérature, à raison de ne pas réveiller les souvenirs du passé et d'éviter ainsi les conséquences que la comparaison de ce passé avec le présent aurait pu provoquer dans l'imagination du peuple opprimé.

Les mœurs des princes du Fanar ont été décrites par Gheorgachi dans sa „condica“ de 1762. J'en ai reproduit (II, p. 75) la manière dont le Divan jugeait en ce temps-là.

En Valachie il est à mentionner deux historiens seulement, dont le plus remarquable est R. Greceanu en 1700 (p. 332). J'ai emprunté à sa chronique le chapitre traitant de l'avènement de Constantin Bassarab au trône de Valachie, pour servir de parallèle à la „Proclamation d'Etienne“ (p. 70), et ensuite le „couronnement de Tekeli“, chapitre qui renferme tout le cérémoniel en usage dans de pareilles occasions. L'autre chroniqueur est un certain Doumitrache de 1782 (II, p. 126) qui nous a laissé une chronique en prose mêlée de vers. Le fragment que j'en ai tiré peut donner une idée suffisante du style vif et coulant de cet écrivain. Comme source secondaire pour l'histoire de la Valachie, pourrait encore servir la Vie de St Nyphon, ainsi que l'Epitaphe de R. Buzescu de 1610 (p. 44), fameux général de Michel le Brave.

c) Chroniques rimées. A côté de ces descriptions en prose, il

luĭ Enachi Cogălniceanu 1774 (II, p. 102) de un interes special cultural. Apoĭ de acelașĭ autor 1777 (II, p. 111) „Stihurile“ asupra morțiĭ sau maĭ bine asasinăriĭ luĭ Ghica Vodă o tragedie, care prin cuprinsul eĭ, și prin caracterul eroului principal a devenit cântec popular. Un fapt important în istoria română se leagă de acest eveniment tragic, și adică deslipirea Bucovineĭ de Moldova, și punerea eĭ supt stăpânirea Austrieĭ.

Revoluțiunea Grecilor la 1821 cunoscută supt numele de Etorie s'a resimțit și în România, care pe atuncea era plină de Grecĭ. Fazele prin care a trecut această mișcare a Grecilor în Moldova, ciocnirile cu Turciĭ precum și toate cele-l-alte întâmplărĭ ale Grecilor răsvrătițĭ sânt descrise de către Beldiman în Etoria 1822 (II, p. 242). Această cronică rimată e plină de observațiunĭ fine și de o ironie foarte delicată. Am reprodus începutul, care caracterizează atât mișcarea cât și suferințele ce a adus țăriĭ, și apoĭ întâia „ciocnire între Grecĭ și Turcĭ“, caracteristică pentru vitejia fie căreĭ părțĭ.

Cu aceasta se încheie șirul cronicelor și al letopisețelor din carĭ am crezut de cuviință a da extracte în cartea de față.

Mai pomenesc și singurul fragment vechiu de Geografie, adică aceea a Ardealuluĭ de pe la 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Literatura estetică.

Inainte de a trece la literatura populară propriu zisă, ne vom opri puțin pentru caracterizarea literatureĭ poetice și romantice. Aceasta se leagă in mod firesc de literatura istorică și de literatura populară; căcĭ nu puține din operile pomenite până aci au ajuns să devie populare, sau în parte când erau prea voluminoase, sau în întregul lor, când erau maĭ micĭ; ĭar subiectul, maĭ ales al romanțurilor, se leagă de evenimente istorice adevărate sau inventate. Operile aceste au de obște un caracter maĭ pronunțat de originalitate în ceea ce privește mânuirea limbeĭ, și pregătesc astfel tărâmul pentru literatura beletristică și poetică, propriu zisă, care începe a se desvolta abea în secolul al XIX-lea. Literatura estetică se împarte în:

1. Romanțurĭ. Romanțul cel maĭ vechĭu din literatura universală, Aethiopica ale luĭ Heliodor, se află și în literatură română, de pe la 1750 unde poartă numele autoruluĭ „Iliodor“ (II, p. 88) în loc de Aethiopica cum sună aĭurea. Această traducere română se ține atât de sclavic de originalul grecesc, în cât este foarte grea de înțeles, fără ajutorul aceluĭ original. In glosar am dat adesea cuvântul grecesc, așa ca să se poate lămuri maĭ bine înțelesul ce'l are cuvântul român în acel text. Eu am re-

y a aussi quelques-unes de rimées. Ainsi la „Satire des domestiques du prince“, dans le létopisetz d'Enachi Cogălniceanu de 1774 (II, p. 102), présente un intérêt tout spécial de culture. Puis les Vers sur la mort ou mieux sur l'assassinat du prince Ghica (en 1777) toujours du même auteur (II, p. 111) forment un véritable drame, qui, par suite du caractère vaillant du héros principal, et de la tristesse du contenu, est devenu chant populaire. Ce qui contribue davantage à la popularité de ce chant, c'est le souvenir du tragique événement : la séparation de la Bucovine de la Moldavie et sa soumission à l'Autriche.

La Révolution grecque en 1821, connue sous le nom d'Hétérie, a eu aussi son contre-coup en Roumanie, envahie alors par les Grecs. Les phases par lesquelles a passé cette révolte dans le pays, les chocs entre les Grecs et les Turcs de même que tous les autres événements qui eurent lieu sont admirablement décrits par Beldiman dans son poème : l'„Hétérie“ en 1822 (II, p. 242). Cette espèce de chronique en vers déborde en observations fines et en jets d'une ironie fort délicate. J'ai reproduit le début du poëme, où l'auteur dépeint les souffrances et les calamités que cette hétérie a attirées sur le pays, ensuite la première collision entre les Turcs et les Grecs, où il raconte la bravoure relative dans les deux champs combattants.

Avec celui-là se termine la série des chroniques et des létopisetz dont nous avons cru bon de donner des extraits dans le présent ouvrage.

Je citerai encore pour mémoire le seul ancien fragment de la Géographie de Transylvanie faite entre 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Littérature esthétique.

Avant de passer à la littérature populaire proprement dite, nous nous arrêterons ici un instant pour caractériser les littératures poétique et romantique, qui se rattachent d'une manière étroite à la littérature historique et à la littérature populaire; car beaucoup des œuvres rappelées ici sont arrivées à devenir populaires, soit en partie quand elles étaient volumineuses, soit dans leur entier, quand elles étaient plus restreintes. De même, le sujet le plus fréquent des romans se rattache à des événements historiques vrais ou inventés. Ces romans présentent en général un caractère plus prononcé d'originalité, en ce qui concerne le maniement de la langue et préparent de cette manière le terrain pour la culture littéraire et poétique, ou littérature esthétique proprement dite, qui commence à se développer à peine au XIXe siècle. Elle se divise ainsi :

1. Romans. — Le roman le plus ancien de la littérature universelle, les Ethiopiques d'Héliodor, se retrouve aussi dans la littérature roumaine vers 1750, où il porte le nom de l'auteur : „Héliodor“ (II, p. 88) au lieu d'„Ethiopiques“ comme ailleurs. Cette traduction roumaine suit si servilement l'original grec qu'elle est fort difficile à comprendre sans le secours du texte même. J'ai eu soin dans le Glossaire de mettre à côté du mot roumain inintelligible le terme correspondant du texte grec, afin que l'on puisse plus facilement saisir le sens du terme roumain. J'ai em-

produs o bucată foarte grafică, care conţine şi o traducere în proză a unuĭ imn grecesc.

Al doilea romanţ unde proza alternează cu poezie, aceasta din urmă în rime este **Ierotocrit** (II, p. 178) sau „istoria luĭ Ierotocrit şi a Aretusi“ de pe la mijlocul secoluluĭ trecut. Manuscrisul cel maĭ vechĭu însă de care am dat este de pe la 1800. Stilul este cu mult superior celuĭ din **Iliodor** şi versurile aparţin liriceĭ greceştĭ, ce a înfluenţat poeţiĭ românĭ pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea, cărora le slujeau de modele; şi în cântecele populare lirice din secolul nostru se maĭ resimte acea influenţă. Aşa în cântecele luĭ **Văcărescu** (II, p. 160) şi în unele „**doĭne populare** (II, p. 304). Anton Pann a tipărit acest romanţ ca o producţiune a sa proprie şi l'a făcut popular.

Un alt romanţ şi acela grecesc, dar de astă dată nu de amor ci maĭ mult cu o tendinţă didactică este: **Critil şi Andronius**, Iaşĭ 1794 (II, p. 150), despre care ne lămureşte foarte bine „predoslovia“ reprodusă.

Tot aci maĭ pomenesc şi traducerea în proză a **Odisieĭ** luĭ Homer (II, p. 82) cu totul în forma unuĭ romanţ făcută tot pe acea vreme. „Discursul luĭ Nestor“ şi „Descrierea palatuluĭ Sirsiĭ“ caracterizează în destul această lucrare.

In această din urmă bucată se află singurul exemplu din secolul trecut de o formă intermediară **lupchĭ**: între **lupĭ** (pluralul regulat de la lup) şi **luchĭ** forma dialectală modernă moldovenească. Forma **lupchĭ** se maĭ aude şi prin munţiĭ Maramureşuluĭ.

2. Poeziĭ şi versurĭ. De la aceste romanţe în proză simplă sau în proză rimată, trecem acuma la literatura estetică curat rimată. Cea maĭ veche versificaţiune este **Oda** luĭ **Haliciu** din 1674 (p. 216) un hexametru, curios printr' aceea că toate cuvintele din Oda sânt de origine latină şi corespund întocmaĭ cu traducerea latină, pe care am reprodus-o de aceea alăturea cu textul românesc.

a) **Elegia.** Contimpuran cu Haliciu, dacă nu chiar şi ceva maĭ vechiu, este Miron Costin, a căruĭ „**Viaţa lumiĭ**“ (p. 202), este un fel de elegie severă, tristă, o reflecsiune poetică asupra versetuluĭ din Eclesiastes: „Deşărtarea deşărtărilor şi toate sânt deşarte.“ Acest cântec sună ca o jale puternică asupra nimicniciei vieţeĭ, o temă ce se cultivă adesea de scriitoriĭ aceleĭ epoce turburate. Tot luĭ îĭ atribuesc şi „Epigrama“ (p. 205) cu toate că s'a tipărit în Psaltirea luĭ Dosofteiu ca parc'ar fi opera acestuia din urmă. Costin însă a fost inspirat la alcătuirea aceluĭ „Epigram“ prin citirea Psaltireĭ în Versurĭ a luĭ Dosofteiu. Poate chiar ca Dosofteiu să'l fi inspirat şi la cele-l-alte poeme, sau influenţa a fost vice-versa. Versurile şi metrul se potrivesc cu acele ale Psaltiriĭ, care nu sânt decât imitate după versificaţiunea polonă.

In **Chiemarea** a luĭ Loga din 1821 (II, p. 234) avem nişte încercărĭ de versificare în forma epigramelor latine.

b) **Lirica.** Maĭ bine de un secol ne desparte de la Haliciu la **Poeziile lirice** aleluĭ Văcărescu din 1796 (II, p. 160) carĭ sânt imitaţiunĭ după poeziile anacreontice greceştĭ moderne.

prunté à ce roman un fragment très graphique, qui renferme encore une traduction en prose d'un hymne grec.

Le deuxième roman, dans lequel la prose alterne avec la poésie, est „Hiérotocryte“ (II, p. 178) ou l'histoire d'Hiérotocryte et d'Arétuse de vers le milieu du siècle dernier. Le manuscrit le plus ancien que j'ai eu entre les mains est de 1800. Le style en est de beaucoup supérieur à celui d'Héliodor, et les vers en sont imités d'après la lyrique grecque qui a servi de modèle aux poètes roumains vers la fin du XVIIIe siècle. On ressent encore cette influence jusque dans les poésies lyriques de notre siècle. Ainsi dans les chants de Vacarescu (II, p. 160) et dans quelques „cantilènes populaires“ (II, p. 304). Anton Pann a publié aussi ce roman comme étant son propre ouvrage et l'a rendu populaire.

Un autre roman, également grec, cette fois ne parlant pas d'amour, mais ayant un but didactique, c'est : „Crytil et Andronios“. Jassy 1794 (II, p. 150) sur lequel nous renseigne suffisamment la préface que j'ai reproduite.

Je mentionnerai encore la traduction en prose de l'Odyssée d'Homère (II, p. 82) exécutée à la même époque, et qui présente tout-à-fait la forme d'un roman. „Le discours de Nestor“ et „la description du palais de Cyrcé“ suffisent à donner une idée de cet ouvrage.

C'est dans ce dernier fragment qu'on rencontre l'unique exemple au siècle passé de la forme intermédiaire : lupchi entre lupi (pluriel régulier du mot lup) et luchi (forme dialectale moldave). Néanmoins, cette forme lupchi est encore en usage dans les contrées montagneuses du Marmoros.

2. Poésie. — Passons maintenant de romans en prose, ou en prose mêlée de vers, à la littérature esthétique entièrement en vers. L'exemple le plus ancien de versification est l'Ode de Halicz de 1674 (p. 216) en hexamètres curieux, en ce que tous les mots y sont d'origine latine, de manière que la traduction latine est entièrement semblable à l'ode en roumain. Afin de faire ressortir mieux l'analogie, je l'ai reproduite en roumain et en latin.

a) Élégies. Un contemporain de Halicz, et peut-être même un peu plus ancien est Miron Costin. Sa „Vie du Monde“ (p. 202) est une espèce d'élégie sévère, triste, ou de méditation poétique sur ce verset de l'Ecclésiaste : „Vanité des vanités, tout n'est que vanité.“ Ce chant rettentit comme une lamentation sur le néant de la vie qui a servi souvent de sujet aux écrivains de cette époque troublée. J'attribue au même Costin aussi l'Epigramme (p. 205) bien que, dans le Psautier de Dosithée, on l'ait inséré sous le nom de ce dernier. Il se serait, à la confection de cet Epigramme, inspiré à la lecture du Psautier. Peut-être même que Dosithée lui a suggéré aussi les autres poëmes qu'il a composés, ou bien encore que l'influence a été réciproque. Les vers et les mètres de Costin se rapprochent de ceux du Psautier, qui ne sont eux-mêmes qu'une imitation de la versification polonaise.

Dans l'„Invocation“ de Loga de l'an 1821 (II, p. 234) nous avons un essai de versification des épigrammes dans le genre de ces mêmes productions latines.

b) Lyrique. Plus d'un siècle sépare Haliczu de l'époque des Poésies lyriques de Vacarescu (en 1796 II, p. 160) imitées des poésies anacréontiques de la littérature grecque moderne.

c) Epica. Un alt stil de poezie se desvoltă în Transilvania, stilul cântecelor populare rapsodice, așa în Arghir și Elena a lui Barac din 1800 (II, p. 172) care este un basm versificat, și a ajuns carte populară. Dând de două redacțiunĭ ale acesteĭ poeme, am reprodus atât textul comun cât și variantele. Clain a versificat un imn în Acathist (II, p. 186).

Răsipirea Ierusalimuluĭ, a fost povestită în versurĭ, poporuluĭ român de către același Barac la 1821; care a însoțit poema cu note explicătoare și cu o întroducere, pe care am reprodus aci (p. 235). Iară Patima luĭ Christos s'a cântat de Vasile Aaron la 1802 (II, p. 190) în același metru ca acela al luĭ Barac din Arghir. Partea reprodusă ne dă impresiunea justă a acesteĭ poeme religioase.

De poveștĭ și evenimente istorice puse în versurĭ, precum sânt versurile luĭ E. Cogălniceanu, sau Eteria luĭ Beldiman, am pomenit deja în cursul acesteĭ introducerĭ când cu literatura istorică.

d) Satira este represintată prin Caracterele luĭ P. Mumuleanu din 1825 (II, p. 246). Limba nu este cea maĭ aleasă, se vede deja începutul mișcăriĭ literare moderne; ĭar versurile sânt departe de a fi tot atât de netede și curgătoare cum sânt de pildă acele ale luĭ Barac.

Un fel de cântec lumesc reprezintă Verșul Cotronțeĭ al luĭ Petre Furduĭ din 1818 (II, p. 223), o odă în onoarea băiĭ din Cotronța și a belșuguluĭ ce a adus tuturor ce lucra acolo. Textul acesta maĭ este important și din punctul de vedere filologic, fiind un text dialectal.

La aceasta se rezumă maĭ tot ce am reprodus din vechea literatură estetică românească, sau mai bine din cea romantică și lirică, care nu s'a prea bucurat de mare popularitate în veacurile trecute. Versificațiunea artificială era o floare exotică și modele de poezie și versificațiune, precum le presintă literatura clasică nu pătrundeau în țară, înconjurată cum era de un val slavon și de altu grecesc. Numaĭ câte puțin se strecora prin mijlocirea literatureĭ greceștĭ, și ce venea nu era nicĭ clasic nicĭ perfect.

* * *

V. Literatura populară.

Nescriind aci istoria literatureĭ române, ci facând numaĭ o dare de seamă critică asupra coprinsuluĭ acesteĭ cărțĭ, reunesc supt acest titlu maĭ tot ce a rămas neatins până aci, și adică atăt literatura populară scrisă cât și cea nescrisă, literatura fabuleĭ, a satireĭ, a poveștiĭ, a calendaruluĭ și a tot ce depinde de dânsul în materie astrologică, și superstițioasă. Toate aceste sânt maĭ mult sau maĭ puțin rezultatul ficțiuneĭ poetice și nu intră nicĭ în categoria teologieĭ, nicĭ în cea a legislațiuneĭ și nicĭ în cea a istorieĭ propriu zise. Se leagă însă de literatură romantică care ĭĭ precedă aci. Singura diviziune mare ce voiu face va fi întro literatura populară scrisă și cea nescrisă.

c) Épique. Un autre genre de poésie se développe en Transylvanie ayant le caractère des chants populaires rapsodiques : Ainsi „Arghir et Hélène“ de Barac publié en 1800 (II, p. 172) qui n'est qu'un conte versifié, devenu populaire. Ayant entre les mains deux rédactions de ce poëme, j'ai reproduit le même fragment de toutes les deux. Claïn a versifié un hymne dans l'Acathiste (II, p. 186).

La „Dispersion de Jérusalem“, sorte de tragédie élégiaque, fut mise en vers par ce même Barac en 1821 (p. 235), et accompagnée de notes explicatives et d'une Introduction, reproduite par moi. La „Passion“ de Christ fut chantée en 1802 par Vasile Aaron (II, p. 190) dans le même mètre que celui de Barac dans son „Arghir“. Le fragment emprunté nous donne une idée exacte de la nature de ce poëme religieux.

Quant aux événements historiques et aux contes, racontés en vers, il a été déjà question dans le cours de cette Introduction, comme par exemple les vers de Cogalniceanu ou l'Etérie de Beldiman.

d) Satire. La Satire est représentée par „les Caractères“ de Mumuleanu de 1825 (II, p. 246). La langue n'y est pas très choisie, on y trouve déjà l'influence du mouvement littéraire moderne qui commençait à germer. Les vers également sont loin d'être aussi clairs, aussi coulants que ceux de Barac par exemple.

C'est une espèce de chant profane que nous trouvons dans le „Versul Cotronţei“ par Petre Furdui en 1818 (II, p. 223), ode en l'honneur de la mine de Cotronţa et de la richesse qu'elle a procurée à tous ceux qui y ont travaillé. Ce texte est, de plus, important au point de vue philologique, comme texte dialectal.

Voilà à quoi se résume tout ce que j'ai emprunté à l'ancienne littérature poétique roumaine, ou plutôt à la littérature des romans et des productions lyriques, qui, paraît-il, n'a pas joui d'une trop grande popularité dans les siècles antérieurs. La versification artificielle était une fleur exotique. La poésie classique ne pénétrait pas dans le pays, entouré comme il était d'un mur slavon ou grec. La versification grecque a eu plus d'influence que l'autre, mais tout ce qui s'importait n'était ni classique, ni parfait.

* * *

V. Littérature populaire.

Comme je n'ai pas la prétention d'écrire dans l'Introduction une histoire de la littérature roumaine, mais simplement de donner un aperçu critique du contenu de ce livre, — je réunirai sous le titre ci-dessus tout ce qui n'a pas été traité jusqu'ici, à savoir la littérature populaire écrite ou orale, les fables, les satires, les contes, les calendriers, et ce qui dépend de ce dernier en matière astrologique ou superstitieuse. Toutes ces productions différentes sont le résultat plus ou moins de la fiction poétique et ne rentrent en aucune façon ni dans le domaine de la théologie, ni dans celui de la législation et de l'histoire, mais se rattachent cependant à la littérature romantique, que nous avons vue précédemment. La seule grande division que j'établirai sera entre la littérature populaire écrite et orale.

Literaturei populare atât celei scrise și celei nescrise am dat un loc însemnat în Chrestomatie, căci este cea mai interesantă și cea mai importantă atât prin coprinsul cât și prin forma eĭ. La formarea eĭ au contribuit de o potrivă atât literatura slavonă cât și cea grecească. De altă parte s'a identificat într' atâta cu poporul în cât a priimit cu desăvârșire un colorit național, atât ca limbă cât și ca formă și tendință. Literatura populară, cea nescrisă, culeasă din gura poporuluĭ, este cu totul expresiunea firească a acestuĭ din urmă, chiar atuncea când fondul se datorește literatureĭ scrise. Atât în literatura populară scrisă cât și în cea nescrisă avem atât opere în proză cât și alte în versurĭ.

Multe din textele pomenite și descrise până aci aparțin cu drept cuvânt acestuĭ soiu de literatură; așa o parte însemnată din teologie precum erau poveștile apocrife, viețile de ale sfinților, descrierile de minunĭ și de vedeniĭ; apoĭ poveștile din domeniul istorieĭ: legendele din Hronograf, poveștile din Neculcea, descrierea idolilor slovenești și alte de felul acestora. Cărțile de legĭ de asemenea conțin o materie destul de bogată, care aparține credințelor și obiceĭurilor populare, precum sânt legile canonice privitoare la vrăjĭ și vărcolacĭ, dar toate acestea sânt maĭ mult ilustrațiunĭ sau elemente din literatura populară scrisă, nu însă cărțĭ populare de sine stătătoare, dor numaĭ câte-va din cele teologice carĭ au reușit a fi tipărite ca atarĭ alăturea cu alte producțiunĭ populare.

I. LITERATURA POPULARĂ SCRISĂ. Adevărata literatură populară scrisă este reprezintată în cartea de față prin următoarele texte.

A) **Proza.** *a)* Alexandria sau povestea luĭ Alexandru Machedon, cunoscută deja de Costin (v. maĭ sus). Am reprodus maĭ întâĭu dintr'o Alexandrie copiată la 1784 (II, p. 132) două epizode interesante din faimoasa epistolă, unu „întâlnirea cu piticĭ“ și cel-l-alt „călătoria la raĭu“, care se maĭ află în literatura română și în povestea sf-luĭ Macarie. Iar dintr'un alt manuscris din 1799, care reprezintă o verziune cam deosebită de cea dintâĭ am reprodus (II, p. 166) „începutul“ și bucata analoagă despre „călătoria la raiu,“ care arată deosebirea între aceste două verziunĭ. Originalul primitiv pentru amândouă este verziunea slavonă.

b) Halimaua din potrivă sau „Aravicon Mythologicon“ precum arată și numele este o traducere ce s'a făcut din grecește, pe la mijlocul secoluluĭ trecut. M'am slujit de manuscrise din 1783 (II, p. 128) și am reprodus un fragment din „călătoria luĭ Sevah“, adică Sindbad și „descrierea tronuluĭ luĭ Solomon“ care aparține la „1001 de zile“. Din această carte și din 1001 de nopțĭ s'a alcătuit originalul grecesc.

c) De la aceștia trecem la istoria luĭ Sindipa tradusă din grecește și tipărită la Brașov 1802 (II, p. 188), din care am reprodus „începutul“ și „o pildă a filosofuluĭ al cincilea“.

d) Nu din grecește ci din slovenește a fost tradusă istoria luĭ Archir și a nepotuluĭ său Anadam. Manuscrisul cel maĭ vechiu

La littérature populaire, tant orale qu'écrite, tient une place importante dans la Chrestomathie, par la raison qu'elle est du plus haut intérêt, autant pour le fond que pour la forme. La littérature slavone et la littérature grecque ont également contribué à sa formation. D'autre part, elle s'est identifiée complètement avec la nature du peuple au milieu duquel elle a acquis, en se développant, un coloris national. Quant à la littérature populaire orale, recueillie de la bouche du peuple, elle est tout-à-fait l'expression naturelle de ce dernier, alors même que le fond est emprunté à la littérature écrite. Dans la littérature orale comme dans celle écrite, on trouve des productions en prose et en vers.

Un grand nombre de textes mentionnés et décrits jusqu'ici appartiennent à proprement parler à ce genre de littérature. Ainsi une partie considérable du domaine théologique telle que : des contes apocryphes, des vies des Saints, des récits de miracles et de visions; de même des contes appartenant au domaine historique, comme les légendes du „Hronograf", les récits du Neculcea, la description des divinités slavones et ainsi de suite. Les livres de lois contiennent également un fond assez riche traitant des croyances et des mœurs populaires; ainsi certaines lois canoniques concernant les sorcelleries et les vampires. Tout ceci cependant ne forme que des éléments de la littérature écrite et non pas des livres populaires stabiles, sauf quelques parties du domaine théologique qui ont eu la chance de se voir imprimées en livres séparés et de passer dans la littérature populaire.

I. LITTÉRATURE POPULAIRE ÉCRITE. La véritable littérature populaire est représentée dans la Chrestomathie par les textes suivants :

A) **Prose.** *a)* L'„Alexandria" ou le récit d'Alexandre de Macédoine, connue déjà à Costin (voir plus haut). J'ai tiré tout d'abord d'une copie manuscrite de 1784 (II, p. 132) deux épisodes importants de la fameuse „lettre", l'un roulant sur „la rencontre avec les nains" et l'autre décrivant „le voyage au Paradis", qu'on trouve également dans la Vie du St Macaire. Un autre manuscrit, datant de l'an 1799, dont la version offre quelques variantes, m'a fourni (II, p. 166) „le chapitre premier", ainsi que le même „voyage au Paradis", qui servira de parallèle au précédent. L'original ayant servi aux deux manuscrits, est en slavon.

b) La „Halima" ou l'„Aravicon Mythologicon", ainsi que le prouve son nom, est, par contre, une traduction faite sur le grec moderne vers le milieu du siècle dernier. Je me suis servi d'un manuscrit de 1783 (II, p. 128) duquel j'ai tiré un fragment du „voyage de Sevah" (Sindbad) et un autre „la description du trône de Salomon", qui appartient aux „Mille et un jours". L'original grec n'est en réalité qu'une compilation de ce livre avec les „Mille et une nuits".

c) En troisième lieu, nous avons l'histoire de Syndipa, traduite du grec et imprimée à Brașov en 1802 (II, p. 188), dont j'ai tiré le chapitre du commencement ainsi qu'un apologue du cinquième philosophe.

d) L'„Histoire d'Arghir et de son neveu Anadam" est tirée, non du grec, mais du slavon. Le manuscrit le plus ancien date de 1784 (II,

este de la 1784 (II, p. 134) ceea ce nu însemneaza însă data traducerei, ci numai data copieĭ. Această istorie este interesantă pe de o parte prin „pildele și învățăturile“ ce conține (II, p. 134) și de alta prin „isprăvile luĭ Archir“, carĭ se aseamănă foarte mult cu acele atribuite luĭ Isop.

e) Viața luĭ Esop se află în literatură română tot deauna unită cu fabulile luĭ Esop. Această viață este tradusă din grecește. Textul cel maĭ vechiŭ se pare a fi acela din manuscrisul de pe la 1705 din care am reprodus (p. 350) atăt părțĭ din „viață“ cât și unele „fabule“. O altă traducere, sau modificare anonimă aparu la 1812 (II, p. 207). Dintr'aceasta am reprodus o altă parte din „Viață“, care este importantă fiind maĭ identică cu viața luĭ Archir de maĭ sus. Legătura între Archir și Esop este o chestiune de literatură universală, și eu nu o pot discuta aci. Mă mulțumesc a pune textele față în fața. Amândouă cărțĭ au devenit cărțĭ populare, și istoria luĭ Archir a fost publicată de Anton Pann, fără a se pomeni de dânsul că este tiparul unuĭ manuscris și că nu este lucrarea luĭ proprie.

f) Pe lângă aceste fabule simple, mai avem și Fabulele moraliceștĭ ale luĭ Țichindeal 1814 (II, p. 212) traduse fără îndoială de dânsul dupe vre-o carte străină, de care n'am dat încă. Stilul pedantic și o limba care e departe de a fi clară denotă îndestul lipsa de originalitate. Nicĭ nu sânt toate fabulile dintr'aceea carte fabule în adevăratul înțeles al cuvântuluĭ, unele fiind anecdote și snoave precum e No. 126 (p. 214) o snoavă bine cunoscută în literatura universală. „Povestea pitpălăciĭ“ (No. 150) maĭ are o paralelă în carte, și adică din colecțiunea populară a luĭ Ispirescu (II, p. 367) care se mai află aci și în dialectul din Hațeg (II, p. 262).

g) Viața luĭ Bertoldo tradusă din grecește o avem în două verziunĭ, una maĭ desvoltată într'un manuscris din 1779 (II, 118) și alta maĭ scurtă tipărită la 1799 (II, 168). Această ultimă desvoltare a povesteĭ luĭ Solomon și Marcolf e caracteristică prin mulțimea pildelor șĭ zicătoarelor populare ce conține. Dintr'această viață am reprodus anume acele părțĭ ce stă în legătură cu literatura populară nescrisă. „Vicleșugul luĭ Bertold“ (p. 118) se regăsește într'o snoavă populară a luĭ Anton Pann, ĭar „Învățăturile“ sânt proverbe și zicătoare populare române. Tot așa se regăsesc paralele la bucățile reproduse din edițiunea din 1799 în „dialogul luĭ Cacavella“ (II, p. 366).

h) Pe lângă aceste pilde din viața luĭ Bertoldo, maĭ avem și culegerĭ speciale de pilde, precum sânt: Pildele filosofeștĭ, tipărite la Târgoviște 1713 (II, p. 4) al căror original e grecesc. Aceste sânt zicătoarele antichitățiĭ clasice și ale părinților bisericeĭ culese la un loc. O colecțiune foarte bogată se datorește luĭ Golescu 1830. Din autograful acestuĭa am reprodus (II, p. 255) câte-va pilde și istorioare.

i) Istoria legendară a animalelor o avem în Physiologus, din 1774 (II, p. 109) din care am reprodus unele dintr'acele ce sânt, sau maĭ vestite, sau au devenit populare; iar istorie poamelor (II, p. 97) este „condemnatio uvae“ care se află puțin modificată și în Povestea vorbiĭ a luĭ Anton Pann.

k) De la această clasă trecem la **Calendarul** și la literatura astromo-astrologică. Cel maĭ vechiŭ Calendar tipărit este acela

p. 134), qui n'est point du tout l'année de la traduction, mais celle où la copie a été faite. Cette histoire est importante d'un côté par les maximes et les conseils qu'elle renferme (II, p. 134) et d'autre par les exploits d'Arghir qui ressemblent en quelque sorte à ceux attribués à Esope.

e) La Vie d'Esope, traduite du grec, se trouve toujours, dans la littérature roumaine, réunie aux fables du même sage. Le texte le plus ancien paraît être le manuscrit de 1705, auquel j'ai emprunté (p. 350) des passages de la Vie et un très petit nombre de fables. Une autre traduction, ou copie modifiée anonyme, parut en 1818 (II, p. 207) : j'en ai tiré une autre partie de la Vie, importante en ce qu'elle ressemble à la vie d'Archir. Comme la ressemblance entre les Vies de ces deux personnages présente un problème de littérature générale, je ne puis le discuter ici. Je me contente de placer les textes l'un en face de l'autre. Les deux livres devinrent également populaires, et l'histoire d'Archir a encore été éditée par A. Pann, qui, loin de mentionner le manuscrit ancien, donna l'ouvrage comme sien.

f) Outre les fables simples d'Esope, nous avons encore les „Fables morales“ de Ţichindéal, publiées en 1814 (II, p. 212) et qu'il traduisit sans doute d'un ouvrage étranger, dans un style pédantesque et dans une langue obscure qui dénote l'insuffisance et le manque d'originalité. A part cela, ces fables ne sont pas toutes des fables dans le sens véritable du mot, mais plutôt des anecdotes, telles que le N° 126 (p. 214) qui est une anecdote très répandue dans la littérature générale. Le conte de la caille au N° 150 se retrouve dans la collection d'Ispirescu (II, p. 367) et encore une fois dans le dialecte du Hatzeg (II, p. 262).

g) De la Vie de Bertoldo, également traduite du grec, il y a deux versions, une plus longue dans un manuscrit de 1779 (II, p. 118) et une autre plus brève imprimée en 1799 (II, p. 168). Ce livre, qui n'est que le développement du récit de Salomon et de Marcolf, offre un certain intérêt par les maximes et les dictons populaires qu'il renferme. J'en ai extrait principalement les éléments qui se retrouvent dans la littérature populaire orale. „La fourberie de Bertold“ (p. 118) se retrouve également dans une anecdote populaire d'Anton Pann; enfin les „Instructions“ sont des proverbes et des dictons populaires. De même, j'ai trouvé des parallèles dans les dialogues de Cacavela (II, p. 366) pour les parties reproduites de l'édition de 1799.

h) Outre les proverbes, renfermés dans la Vie de Bertoldo, nous avons encore des collections spéciales de maximes, telles que les „Maximes philosophiques“ imprimées à Tergovişte en 1713 (II, p. 4) dont l'original est grec. Ce sont les maximes de l'antiquité classique à côté de celles des Pères de l'église. On doit à Golescu une très riche collection faite en 1830 (II, p. 255). J'ai tiré du manuscrit autographe un certain nombre de maximes et d'historiettes.

i) L'histoire fabuleuse des animaux se trouve dans le Physiologus de 1774 (II, p. 109) dont j'ai reproduit les parties les plus connues, qui sont devenues populaires. Quant à l'histoire de la vigne (II, p. 97), qui n'est que la „condemnatio uvae“, elle se retrouve légèrement modifiée dans la „Provestea vorbiĭ“ d'Anton Pann.

k) Passons maintenant au **Calendrier** et à la littérature astronomo-astrologique. Le plus ancien calendrier imprimé est celui de

c) Colindele din 1820 (II, p. 228), abea se distinge de aceștia în ceea ce privește forma, fondul însă este mult mai variat, consistând din: subiecte biblice, canonice și apocrife, precum este „versul lui Iosif", „al lui Adam", și chiar „viața lui Ioasaf" care se căntă supt formă de Colindă. Această din urmă devine cu încetul „verșul streinătății".

d) Descăntecele sau conjurațiuni în potriva dracului și a spiritelor cășunătoare de boale (II, p. 137) sânt toate într'o proză rimată, și într'o limbă adesea obscură. Ca incantațiuni au fost adesea corrupte de către babele și vrăjitorii. Mult mai ușoare de înțeles sânt acele din literatura populară nescrisă, culese din viul graiu al poporului. Din cauza importanței lor am reprodus (II, p. 338) un număr destul de însemnat.

La mai toate textele pomenite până aci, ușor se pot găsi paralele, pentru unele chiar și izvoarele directe slovenești, dar nici decum grecești. Literatura grecească n'a avut nici o înrăurire asupra clasei de jos a poporului.

II. LITERATURA POPULARĂ NESCRISĂ. Planul ce l'am urmat în șirul textelor din literatura populară nescrisă era de a urmări viața omului de la naștere pân la moarte, întru cât a găsit expresiune în cântecele populare. Apoi la fie care clasă am cules variante sau specimene deosebite de prin toate acele țări unde se află români; culegând de pretutindenea ceea ce mi se părea mai interesant sau din punctul de vedere al limbei, sau dintr'acel al poeziei.

A. Versuri. Indată după *a)* cântecul de leagăn (p. 287) urmează *b)* baladele: cea faimoasă despre „zidirea mănăstirei de Argeș". Descrierea istorică se află I, p. 172, iar aci avem cea legendară. O paralelă la această din peninsula Balcanică am tipărit în dialectul românilor din Macedonia (II, p. 276). Luptele cu Turcii se oglindesc în „Marcu și Turcu" (p. 292) și „Ioviță" (p. 293) din Basarabia și Bucovina. Balada din Dobrogea (p. 298) este o paralelă la „Miorița" destul de bine cunoscută; pe când a doua baladă „Mihnea Vodă" tot de acolo tratează un epizod din luptele cu Tatarii Nogai. „Gruea, fiul lui Novac" (p. 302) pare a fi o baladă serbească sau bulgărească, care s'a romanizat cu desăvârșire.

După Balade urmează *c)* Doine și *d)* Hore, poezia lirică a tinerilor, uneori duioasă, alte ori amoroasă, una mai jalnică alta mai veselă. *e)* Orațiile la nuntele țărănești (p. 310) constitue un fel de epopee mică, o narațiune poetică în versuri a pețitului, foarte ceremonioasă, plină de espresiuni plastice și de glume nemerite. Urmarea naturală este *f)* Cântecul de nuntă (p. 320) cu refrenul Lado, pe care l'am esplicat mai sus.

g) Cântecul Paparudelor în vreme de secetă (p. 320) precede cu drept cuvânt *h)* Cântecului de secerat din Transilvania (p. 320). După tinerețe urmează bătrânețe, după vara urmează iarna, *i)* Cântecele de stea (p. 321) es la iveală. Avem ca specimene „Cana Galilei" și „Moisi și Aaron", după cari urmează „Cântarea despre călătoria și vedeniile sufletului după moarte" (p. 322) care nu este decât Apocalipsul sf. Pavel (I, p. 1) versificat. De aceste se leagă *k)* Colindele (p. 324), de un ca-

c) Les Colinde de 1820 (II, p. 228) se distinguent à peine de ces derniers par la forme, mais en s'éloignent par le fond, qui est beaucoup plus varié; des sujets bibliques, canoniques et apocryphes, tels que le „Chant de Josèphe“, le „Chant de Adam“ et même la „Vie de Josaphat“ se chantent sous forme de „Colinde“. La dernière de ces „Colinde“ devint la „Chanson de l'Étranger“.

d) Les Incantations (II, p. 137), généralement en prose rimée et dans une langue souvent obscure, sont des conjurations contre le diable et les esprits malfaisants. Les vieilles femmes et les sorcières ont beaucoup contribué à les corrompre et à les rendre inintelligibles. Plus intelligibles sont les incantations puisées dans la littérature populaire orale. J'en ai reproduit un grand nombre à cause de leur importance réelle (II, p. 338).

Pour presque tous les textes reproduits, l'on peut facilement trouver des variantes, et pour certaines même les sources directes slovènes d'où ils proviennent. Des sources grecques il ne faut pas en chercher par ce fait que la littérature grecque n'a exercé la moindre influence sur la classe inférieure du peuple roumain.

II. LITTÉRATURE POPULAIRE ORALE. Le plan que je me suis proposé dans le choix des extraits tirés de ce genre de littérature était de suivre la vie chez le paysan roumain, depuis sa naissance jusqu'à sa mort, en tant qu'elle se manifeste dans les chants populaires, d'y joindre les variantes qui se trouvent dans les autres pays habités par des Roumains, et de reproduire partout tout ce qui me semblerait d'être d'une haute importance pour la langue et la poésie roumaines.

A. Poésie. Après *a)* le Chant du berceau (p. 287) viennent *b)* les ballades, dont la plus fameuse est celle du monastère d'Argiș. Le récit historique de la construction de ce monastère se trouve I, p. 172, ici il s'agit du récit légendaire. Une variante à ce dernier se rencontre dans le dialecte roumain de la Macédonie (II, p. 276). Les guerres entre les Roumains et les Turcs se reflètent dans „Marcu et le Turc“ (p. 292). Puis „Jovița“ de la Bessarabie et de la Bucovine (p. 293); la ballade de la Dobrogea (p. 298) pouvant servir comme parallèle à „Miorița“ très connue, et la seconde „Mihnea-Voda“ aussi de la Dobrogea contient un épisode traitant des luttes avec les Tatars Nogai. „Gruia, fils de Novac“ (p. 302) paraît être une ballade serbe ou bulgare, qui s'est entièrement roumainisée.

Après les ballades c'est *c)* le tour des (cantilènes) Doine et *d)* de Hore (espèce de danse), qui sont les épanchements des âmes jeunes, tristes ou joyeux, amoureux ou douloureux. Puis *e)* les Oraisons aux noces des paysans (p. 310), petite épopée ou narration poétique en vers sur (la demande en mariage) le „pețit“, très solennelle, abondant en expressions saillantes et en plaisanteries piquantes. Ensuite *f)* le chant de noce (p. 320) où le refrain Lado, au sujet duquel j'ai déjà parlé plus haut, se rencontre très souvent.

g) Le chant des Paparude, en temps de sécheresse, précède non sans raison au *h)* chant des semailles de la Transylvanie (p. 320). La vieillesse succède à la jeunesse, l'hiver à l'été, les *i)* chants à l'étoile viennent à leur tour (p. 321). Citons en fait de spécimens : „Cana Galilei“, „Moisi et Aaron“, puis „le chant sur le voyage et les visions de l'âme après

racter maĭ mult legendar, apropiindu-se oare-şi-cum de balade, având însă un caracter maĭ religios, subiectele fiind adesea luate din apocrife. Refrenul Ler-oĭ-leo sau „lerom" nu este decât divinitatea păgână Lelo de care am vorbit deja (p. LXIV). De acolo vine şi Pailie schimbat din Polelo în urma uneĭ etimologiĭ populare.

Tot de sărbătorile Crăciunuluĭ ţin şi *l)* Iroziĭ (p. 332) carĭ reprezintă o urmă a „Misterelor" din Occident. *m)* Plugul (p. 333) cântecul simbolic inaugurează cu drept cuvânt Anul nou. Noaptea de sf. Vasile, ajunul anuluĭ noĭ, este aceea în care se fac cele maĭ multe vrăjitoriĭ. De aceea am aninat de plugul *n)* Descântecele (p. 339) de tot felul de boale. Bogăţia acestora în termenĭ tehnicĭ este surprinzătoare, fondul de asemenea interesant, nu tot-deauna foarte clar. Am dat de aceea un număr maĭ însemnat de descântece. Nu departe de boala e şi moartea, de aceea *o)* bocetele (p. 345) încheе şirul cântecelor populare, sau maĭ bine a literatureĭ populare în versurĭ.

p) O curioznică mică cărticică este apoĭ A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ oglindă (p. 346) pentru oraculul cu acul, fie care rând al uneĭ paginĭ începând cu aceeaşĭ literă a alfabetuluĭ ce stă în capul pagineĭ, rândurile de sineşĭ stătătoare având un înţeles, şi apoĭ în legătură cu toate cele-l-alte.

B. Proză. Literatura populară nescrisă în proză se rezumă la basme, snoave, ghicitorĭ şi proverbe. Dintre aceste cele două din urmă au adesea forme rimate, sau aliterative. *a)* Din Basme am reprodus două caracteristice, una din Moldova (p. 348) şi cea-l-altă din Muntenia (p. 353). *b)* Mult maĭ mare e numărul Snoavelor reproduse, sânt şi jocoseria, „povestea din Calendar" (p. 357), şi glumeţe ca „Cacavela" (p. 365) paralela la „Perette" (p. 360). Năsdrăvăniile turceştĭ ale luĭ „Nastratin Hogea" (p. 364) devenite snoave populare române; alte caracteristice despre „Sârbiĭ" (p. 365) şi „Ţiganiĭ" (p. 366). Iar „Vulpea firoscoasă" (p. 367) o maĭ cunoaştem şi supt forma pedantică a luĭ Ţichindeal, şi în graĭul Haţeguluĭ (p. 262).

c) Ghicitoarele (p. 368) fac parte din petrecerile populare pe când proverbele şi zicătoarele (p. 372) reflectă spiritul de observaţiune şi mlădierea limbeĭ poporuluĭ român. Multe paralele la aceste proverbe se găsesc între acele ale românilor din Istria, din suma cărora am cules numaĭ pe acele ce se află şi la româniĭ din România.

C. Texte dialectale. Trecem acum la Dialectica adică la textele scrise în dialect curat, şi nu în limba literară.

1) Muntenia. Din Opincaru luĭ Jipescu, am reprodus maĭ întâĭu (p. 258) o bucată bogată în numirĭ tehnice şi maĭ ales în numirile de drăgulean ce le dau ţăraniĭ animalelor. Apoĭ alta (p. 260) cu „numirile diavoluluĭ" şi o legendă ce o maĭ întâlnim aĭurea în literatura română. A

la mort" (p. 322) qui n'est que l'Apocalypse de St Paul (I, p. 1) versifiée. Viennent ensuite *k)* les Colinde (p. 324), de nature plutôt légendaire, se rapprochant en quelque sorte des ballades, mais en s'éloignant par leur caractère religieux, bien qu'on trouve parfois des colindes ayant des sujets apocryphes. Le refrain, Ler-oi-leo ou ler-om, qu'on y rencontre après chaque vers, n'est que le nom de la divinité payenne Lelo (dont j'ai déjà parlé p. LXV). De même Pailic qui n'est qu'une corruption populaire de Polelo.

Aux fêtes de Noël se rattachent encore *l)* les „Irozii" (p. 332), le Mystère d'Hérode, dont l'origine se rattache aux „Mystères" de l'Occident; *m)* la Charrue (p. 333), chant symbolique qui inaugure à raison le Nouvel an; la Nuit de St Basile est la veille du jour du nouvel an, durant laquelle s'accomplissent nombreuses sorcelleries. C'est pourquoi j'ai rattaché à la „Charrue" les *n)* Incantations (p. 339) se rapportant à la guérison de toutes sortes de maladies. Elles présentent une richesse de termes techniques surprenante, un fond également intéressant, bien que parfois non pas assez claire. J'en ai extrait un nombre considérable. A côté des maladies se tient la mort, c'est pourquoi les *o)* lamentations bocete (p. 345) finissent l'ensemble des chants populaires, ou mieux de la littérature populaire en vers.

p) Un tout petit livre très curieux est „le miroir de la bonne et de la mauvaise chance" (p. 346) pour l'oracle à l'aiguille, où chaque ligne des pages commence par la même lettre que celle qui se trouve en tête de la page et où chaque ligne séparément a une signification et est en liaison avec toutes les autres.

B. Prose. La littérature populaire non écrite et en prose se borne à des contes, des anecdotes, des devinettes et des proverbes. Les deux derniers groupes offrent également des exemples en vers rimés ou à allitérations. *a)* En fait de contes, j'en ai reproduit deux très caractéristiques, l'un de la Moldavie (p. 348) et l'autre de la Valachie (p. 353). *b)* Le nombre des anecdotes extraites est plus grand; on trouvera parmi elles des joco-seria, le conte du Calendrier (p. 357), ainsi que les plaisanteries de Cacavela (p. 365), un parallèle à „la Perette" (p. 360), les „Facéties de Nasr-eddin Hodgè" (p. 364), devenues des anecdotes populaires roumaines, et d'autres facéties sur le compte des Serbes (p. 365) et des Tsiganes (p. 366). „Le Renard philosophe" (p. 367) se retrouve encore dans le langage du Hatzeg et aussi sous la forme pédantesque que lui a donnée Tsikindéal (p. 262).

c) Les Devinettes (p. 368) se rattachent aux jeux de la jeunesse, tandis que les Proverbes et les Maximes (p. 372) reflètent l'esprit d'observation et la souplesse de la langue du peuple roumain. Des variantes de ces proverbes se retrouvent chez les Roumains de l'Istrie. En fait de ces derniers, je n'ai reproduit que les proverbes qui existent aussi en Roumanie.

C. Textes dialectales. De là nous sommes passé à l'étude des dialectes, c'est-à-dire aux textes écrits dans un dialecte et non dans la langue littéraire.

1) Valachie. L'Opincaru de Jipescu, rédigé en dialecte valaque, m'a fourni d'abord un chapitre très riche en termes techniques et en noms de caresse que les paysans donnent à leurs animaux (p. 258); puis un

treca bucată conține apoĭ niște „credințe populare despre ursu, ariciu și păĭajenu".

2) Hațeg. Dialectul din țara Hațeguluĭ ni se înfățișează în snoava muntenească de maĭ sus, schimbată în graĭul loculuĭ. Intocmaĭ precum am văzut acelașĭ fenomen petrecându-se în secolul XVII-lea între literatura moldovenească și cea muntenească.

3) Macedonia. Din dialectul Macedo-român având maĭ multe publicațiunĭ la îndemână, am putut alege și din proză și din versurĭ. Avem și snoave (p. 263) și basme (p. 268), și cântice populare ce se aseamănă cu doĭnele (p. 273) și o baladă despre „podul de Narta" (p. 277) o paralelă la „Mănăstirea de Argeș", și în sfârșit o altă baladă tradusă din franțuzește din dialectul provențal.

4) Istria. Maĭ restrâns era materialul Istrian. Pe lângă Tatăl nostru în două variante (p. 283 și 285), Crezu (p. 283) și cele zece poruncĭ (p. 285) am maĭ reprodus și două snoave (p. 282 și p. 286) o fabulă (p. 282), o poveste (p. 283) o mică descriere a obiectelor din casă (p. 285) și câteva proverbe (p. 285). Basmele și snoavele ne arată și maĭ bine construcțiunea sintactică a acestuĭ dialect, care de altmintrelea ca fonetică se aseamănă, precum vom vedea, foarte mult în unele particularitățĭ cu câte-va din textele cele maĭ vechĭ daco-romane. La „Tatăl nostru", „Crezu" și cele „zece poruncĭ" avem paralele în Catechismul popeĭ Grigorie, ĭar căt privește proverbele maĭ toate se regăsesc, în gura românilor din Dacia Traiană.

Aceste multiple considerațiunĭ istorico-literare înșirate până aci m'au călăuzit la alcătuirea acestuĭ mozaic din fragmente culese din vechea literatură română. Fie care părticică îșĭ are înțelesul și importanța eĭ deosebită, toate împreună formează tabloul vĭu al viețeĭ intelectuale și literare a poporuluĭ Român din cele din urmă treĭ secole.

*
* *

II. Impărțirea dialectală.

Materia întreagă se maĭ poate împărți și după limba în care sânt scrise acele texte. Un fenomen de importanță capitală trebue pomenit și lămurit înainte de toate, de oare ce a înrăurit într'un mod fundamental asupra alegereĭ textelor ce am publica în Chrestomatie.

Dacă urmărește cineva textele reproduse din cărțile tiparnice bisericeștĭ, ușor va putea constata aci în literatura română acelașĭ mers al desvoltăriĭ limbistice ce ni'l presintă cele-l-alte limbĭ literare, și adică: după fluctuațiunĭ și nehotărârĭ naturale la început, limba literară se fixează cu încetul și capătă o formă hotărâtă. Cu cât desvoltarea literară este maĭ mare cu atât maĭ mult devine limba literară o limbă artificială, deosebindu-se din ce în ce maĭ mult de limba propriu zisă a poporuluĭ.

autre (p. 260) contenant les noms du diable et une légende qu'on retrouve encore dans la littérature roumaine; et enfin un troisième chapitre traitant des croyances populaires relatives à l'ours, au hérisson et à l'araignée.

2) Le dialecte du Hatzeg est représenté par l'anecdote valaque mentionnée plus haut, modifiée d'après le langage de la localité. On a vu d'ailleurs le même phénomène se produisant au XVIIIe siècle dans les littératures valaque et moldave.

3) Quant au dialecte macédo-roumain, ayant eu à ma disposition beaucoup plus de publications, tant en vers qu'en prose, j'en ai fait un choix plus varié. On y trouvera donc des anecdotes (p. 263), des contes (p. 268), des chansons populaires se rapprochant des cantilènes (p. 273), une ballade „le Pont de Narta" (p. 277) pouvant servir de parallèle à la légende du „Couvent d'Argis", et enfin une ballade traduite du provençal.

4) Le dialecte de l'Istrie, par contre, nous a offert un domaine moins étendu. Outre le Pater en deux variantes (p. 283 et 285), le Credo (p. 283) et les dix commandements (p. 285), j'ai encore reproduit deux anecdotes (p. 282 et 286), une fable (p. 282), un conte (p. 283), une courte description des objets d'une chambre (p. 285) et un petit nombre de proverbes (p. 285). Les contes et les anecdotes nous mettent à même de connaître la construction syntactique de ce dialecte, qui, quant à la phonétique, ressemble beaucoup, par certaines particularités, comme l'on verra à quelques-uns des textes daco-roumains les plus anciens. Le „catéchisme" de l'abbé Grégoire de Mahaciu offre des parallèles au Pater, au Credo et aux Dix commandements. Quant aux proverbes, on les retrouve presque tous dans la bouche des Roumains de la Dacie Trajane.

Ce sont ces multiples considérations historico-littéraires, énumérées jusqu'ici, qui m'ont amené à élever cette mosaïque de fragments tirés de l'ancienne littérature roumaine. Tous ces fragments, dont chacun a son sens et son importance propres, constituent, en leur ensemble, le tableau le plus animé de la vie intellectuelle et littéraire du peuple roumain, durant les trois derniers siècles.

* * *

II. Division dialectale.

La matière toute entière pourrait encore être divisée selon les idiomes dans lesquels les textes ont été écrits. Il est le moment maintenant de mentionner et d'expliquer ici un phénomène d'importance capitale, qui a exercé une profonde influence sur le choix des textes insérés dans la Chrestomathie.

Si l'on passe en revue les extraits tirés des livres ecclésiastiques imprimés, l'on peut facilement constater dans la littérature roumaine, le même développement linguistique suivi par toute autre langue pour devenir littéraire; une langue, après de longs tâtonnements et des fluctuations naturelles, commence à se fixer peu à peu et à revêtir une forme précise, à mesure qu'elle avance; et plus le développement est grand, plus la langue littéraire devient une langue artificielle, en s'éloignant de plus en plus de la langue populaire.

Intocmaĭ așa s'a întâmplat și cu limba literară română. Cărțile tipărite în secolul întâĭu al literatureĭ, adică de prin secolul al XVII-lea, la început reprezintă nuanțe dialectale maĭ pronunțate. Limba uneĭ cărți nu se potrivește întocmaĭ cu limba uneĭ alte cărțĭ, altfel identice în coprins. Pe la începutul secoluluĭ XVIII-lea însă limba bisericească, adică a cărților întrebuințate în slujba bisericeĭ devine aproape uniformă munteană, formele dialectale dispare din ce în ce în maĭ mult și cu greu se poate preciza originea adevărată a uneĭ atare cărțĭ bisericeștĭ tipărite. Cărturariĭ încep a scrie toțĭ într'un fel, întrebuințând aceeașĭ limbă literară. Devine deci din ce în ce maĭ greu a fixa dialectul anume de care ține o cartea în chestiune. Numaĭ în manuscrisele se păstrează maĭ bine caracterul dialectal. De aceea am preferit texte manuscrise și populare.

Dacă vorbesc aci de dialecte, înțeleg acele miciĭ diferențe ce se pot observa între textele tipărite sau scrise din Transilvania, și cele din Muntenia și Moldova. Sânt într'adevăr maĭ mult nuanțe de dialect, decât dialecte propriu zise; toate deosebirile între dânsele mărginindu-se maĭ numaĭ la schimbărĭ de vocale, la pierderea sau reținerea unor sunete speciale, precum e **ѕ** cirilic care corespunde cu **ḑ** = **dz** (maĭ ales la cuvintele de origină latină unde **d** latin s'a sibilat în **dz**) care de pildă în dialectul din Muntenia s'a pierdut cu desăvârșire și a fost înlocuit prin **з** (z) simplu. (Toate cuvintele unde **ѕ** s'a păstrat sânt însemnate în glosar alăturea cu cele cu z), apoĭ **џ** = **ж**, ğ = j, d. e. **agĭutor** = **ajutor**, **gĭudee** = **judec**. Alte miciĭ deosebirĭ se pot observa la formarea pluralelor fem. în **ă** unde singul. este în **ă**, pe când în alte locurĭ pluralul se formează în **e**, d. e. **casă**, **masă** etc. (v. glosar); maĭ este terminațiunea —**rĭu**, de la participiele adĭectivale, care alocurea nu este de cât -**r**, d. e. **luătoriu**, -**or**; **lucrătorĭu**, -**or** etc. (v. glos.). Ca formă dialectală se maĭ poate pomeni **è** în loc de **ea** la terminațiunea Infinitivuluĭ apocopat la verbele de conjugarea a doua, tot așa la a treia pers. sing. Imperfect, d. e. vedè sau vidè în loc de vedea etc. sau **i** în loc de **e**. Toate aceste sânt deosebirĭ așa de miciĭ încât adesea devine foarte greu de a se pronunța asupra provenienței locale a unor texte cu atarĭ forme.

Un fenomen important, care leagă dialectul român vorbit în creeriĭ munților Transilvanieĭ cu acel din Istria maĭ este înlocuirea luĭ **n** între vocale în **r**, un fenomen care 'și a căpătat de aci numele de **Rotacism**, care cu miciĭ esccpțiunĭ nu s'a generalisat în limba română.

Pe lângă cele pomenite până aci mai este și un alt fapt de considerat în ceea ce privește greutatea de a fixa caracterul dialectal al uneĭ opere române; și adică că locul unde s'a tipărit sau s'a copiat o carte nu este totde-odată și locul unde s'a alcătuit acea carte. Nu arare orĭ o carte scrisă într'o parte a țăriĭ a fost sau tipărită aĭurea, sau, ceea ce se întâmplă foarte des, sau a fost copiată retipărită aĭurea, precum s'a întâmplat cu Cazania luĭ Varlaam, care a devenit Cazania de la Deal. Un manuscris de origine moldovenească de pildă a fost copiat pentru a doua oară sau a fost prelucrat într'un alt dialect (Hronografele, Alexandria etc.). Locul unde s'a tipărit o carte nu poate deci din capul loculuĭ să dovedească într'un mod absolut proveniența eĭ. Așa avem d. e. Psaltirea luĭ Dosoftheiu, Mitropolitul Moldoveĭ, scrisă într'un dialect pe cât se poate de pronunțat moldovenesc, a fost tipărită

Un fait analogue s'est passé dans la littérature roumaine. Les livres imprimés durant le XVIIe siècle, c'est-à-dire le siècle du début de la littérature, présentent des nuances dialectales très visibles, de façon que la langue d'un ouvrage ressemble fort peu à celle d'un autre ouvrage, bien qu'identiques quant au fond. C'est à peine vers la fin du XVIIIe siècle que l'idiome (valaque) usité par les églises acquiert une certaine uniformité, les formes dialectales disparaissent de plus en plus, et il est très difficile désormais de préciser l'origine locale d'un livre ecclésiastique imprimé. Tous les écrivains presque commencent à écrire de la même façon, en se servant de cet idiome littéraire. En un mot, il est presque impossible de reconnaître le dialecte dans lequel ces livres ont été écrits. C'est dans les manuscrits seulement que les traces dialectales sont très visibles, et c'est pourquoi j'ai donné la préférence aux textes populaires et à ceux tirés des manuscrits.

Je comprends par dialecte les petites différences que présentent entre eux les livres imprimés ou écrits en Transylvanie, en Valachie et en Moldavie. En effet, il s'agit plutôt de nuances dialectales que de dialectes proprement dits, vu que les différences se bornent à de simples changements de voyelles, à la perte ou à la conservation des certains sons spéciaux, tels que **ѕ** cyrillique qui correspond à **dz** (principalement dans les mots d'origine latine où **d** latin s'est adouci en **dz**) disparu complètement du dialecte valaque, où il a été remplacé par un simple **з** (z). (Tous les mots dans lesquels **ѕ** s'est conservé ont été, dans le glossaire, mis à côté de ceux avec **z**), puis **џ** = **ж**, ǧ = j, comme par exemple **agĭutor** = ajutor, **gĭudec** = **judec**. Il y a encore à remarquer certaines autres petites différences dans la formation des pluriels féminins en **ă**, dont le singulier est en **ă**, tandis qu'ailleurs le pluriel se forme en **e** : **casă**, **masă**, etc. (voir le glossaire); et enfin, aux participes adjectivaux, les terminaisons en **rĭu**, qui parfois n'est que **-r** : **luătorĭu**, **-or**; **lucrătorĭu**, **-or**, etc. (v. le glos.). On pourrait encore signaler, comme nuances dialectales, **è** au lieu de **ea** comme terminaison de l'Infinitif apocopé dans les verbes de la seconde conjugaison, ainsi qu'à la troisième personne du singulier de l'Imparfait : vedè ou vidè, etc., et **i** au lieu de **e**. Toutes ces différences, comme l'on voit, sont en réalité si insignifiantes qu'on est fort embarrassé de se prononcer sur la provenance locale des textes.

Il reste pourtant à ajouter un phénomène très important, particulier au dialecte de la Transylvanie carpathine, et qui n'est pas étranger non plus à celui de l'Istrie; c'est le phénomène qui consiste dans le remplacement de **n** par **r** entre deux voyelles, et auquel on a donné le nom de Rotacisme. Sauf quelques exceptions, on ne les rencontre pas dans la langue roumaine de la Valachie et de la Moldavie.

Il y a, en outre, un autre fait digne de remarque : c'est la difficulté de préciser le caractère dialectal d'un livre par ce fait que l'endroit où il a été imprimé n'est pas toujours le lieu de sa composition. Fréquemment un livre écrit dans une ville a été imprimé dans une autre ville, ou encore le même livre se trouvait, ce qui arrivait parfois, réimprimé ailleurs, comme par exemple le cas se présente avec la „Cazania" de Varlaam et la „Cazania" de Déal. Des manuscrits d'origine moldave sont copiés ou refaits dans un autre dialecte, comme les „Hronograf", l'„Alexandrie", etc. Par

în Uniev (Russia) sau Dottrina Christiana a luĭ Vitt. Pilutio scrisă de asemenea în dialectul moldovenesc a fost tipărită la Roma; tot așa cărțĭ tipărite în Brașov nu sânt în tot-deauna de proveniență transilvăneană.

Călăuzit dar de acele forme caracteristice ce am însemnat maĭ sus, — totușĭ ținându-se seamă de greutățile ce am înșirat până aci — și de indicațiunile literare interne, am putea subdivide textele în treĭ marĭ grupe, corespunzând cu cele treĭ țărĭ unde înfloria literatura română. Dintre aceste 1) dialectul de Nord sau din Moldova se deosebește într'un mod mult maĭ preciz de 2) cel de Sud sau din Muntenia decât 3) cel din Transilvania, care pe lângă particularitățĭ propriĭ luĭ, maĭ are alte prin carĭ se aseamănă când cu cele din Muntenia când cu cele din Moldova, ținând astfel cumpăna între cele două din urmă, și conducând de la un dialect la cel-l-alt.

Muntenia. Incep cu gruparea operilor ce reprezintă graiul muntenesc. Aci ne întimpină îndată o greutate foarte mare, în ceea ce privește acele texte ce poartă numele luĭ Coresi, adică Psaltirea, Tetraevanghelul Praxiul și cele două Cazaniĭ. Este oare Coresi acela care le a tradus din slovenește în românește, sau este el numaĭ tipograful? Această chestiune devine și maĭ încurcată, prin faptul ce l'am discutat maĭ sus, că treĭ din aceste cărțĭ fiind ne complecte ne lipsesc datele positive asupra anuluĭ și loculuĭ de tipar și maĭ ales asupra părțiĭ ce a avut Coresi la alcătuirea sau tipărirea lor. Manuscrisele al căror text este aproape identic cu acel al cărților Coresiane complică și maĭ mult chestiunea. Așa se potrivește Psaltirea (I, p. 1*) întocmaĭ cu cea a luĭ Coresi (No. 6) și Tetraevanghelul de la British-Museum (p. 7*) cu extractele din Tetraevanghelul (No. 7) și cu cele din Cazania I (No. 8), pe când se deosibește de cele din a doua Evanghelie învățătoare (No. 9) adică Cazania a doua.

O comparațiune minuțioasă însă ne dovedește că atât tiparele luĭ Coresi cât și manuscrisele pomenite nu reprezintă decât unul și acelașĭ text ca traducere și ca limbă se deosibește, numaĭ prin forme fonetice, și unele schimbărĭ lexicale. Între textele tiparnice și manuscrisele nu sânt decât deosebirĭ de dialect ĭar nu de versiune. Pe când Psaltirea luĭ Coresi are forme pronunțate munteneștĭ, manuscrisul Psaltireĭ din potrivă are forme transilvane, poate chiar și moldoveneștĭ d. e.: ѕ în loc de з în cuvinte ca ѕѹша, фрѹнѕа, ѕнсе; maĭ are și fenomenul rotacismuluĭ, d. e.: ꙟраннте, адѹрарѫ-се, (Psalmul 2 v. 2) în loc de ꙟнаннте, адѹнарѫ-се etc. Tot așa este cazul și cu Praxapostol manuscris, care este geamânul Praxiuluĭ; deosebirile între Praxiul tipărit și cel manuscris sânt aceleașĭ, ca și cele observate între Psaltirea tipărită și cea manuscrisă; Praxiul tipărit ca și Psaltirea tipărită au forme munteneștĭ, pecând manuscrisele aparțin unuĭ alt dialect. Cât privește caracterul dialectuluĭ cărților tipărite, faptul următor ne lămual rește cu desăvârșire.

Intre Tetraevanghelul manuscris (I 7*—9*) și textele corespunzătoare din Tetraevanghelul luĭ Coresi (I No. 7, p. 17 urm.) și textul Evan-

conséquent le lieu de publication ne détermine guère le lieu de provenance. Ainsi le Psautier du métropolite Dosithée, bien qu'imprimé à Uniev (Russie), est écrit dans le dialecte moldave; de même la „Dottrina christiana" par Vitto Piluzzio, écrite également en ce dialecte, mais imprimée à Rome; et enfin des livres imprimés à Brașov ne sont pas toujours d'origine transylvaine.

Cependant guidé par les différences caractéristiques, ainsi que par les autres considérations énumérées jusqu'ici, tout en tenant compte des difficultés mentionnées, je divise les textes en trois grands groupes, par rapport aux trois provinces où fleurissait la littérature roumaine. De tous ces groupes, celui du Nord ou de la Moldavie se différencie beaucoup plus du groupe du Sud ou de la Valachie que celui de la Transylvanie. Ce dernier, sauf quelques particularités propres, en possède certaines autres qui le rapproche tantôt du groupe valaque et tantôt du groupe moldave, de façon qu'il tient le milieu entre eux deux et forme la transition de l'un à l'autre.

Valachie. Je commence par classer les ouvrages appartenant au groupe valaque. Tout d'abord l'on se heurte à une très grande difficulté en ce qui concerne les ouvrages de Coresi, tels que le Psautier, les quatre Evangiles, les Actes et les deux „Cazanii". Serait-ce Coresi qui les a traduits du slovène ou en serait-il seulement l'imprimeur? voilà qui n'est pas facile à préciser. La question se complique davantage par ce fait déjà discuté que trois de ces livres se trouvant incomplets, nous n'avons pas des données précises sur la date et le lieu d'impression, et surtout sur la part qu'a prise Coresi à la traduction ou à l'impression de ces ouvrages. La découverte des textes manuscrits, ayant un fond presqu'identique avec les imprimés de Coresi, contribue à rendre encore plus difficile la solution. Ainsi le Psautier manuscrit (I, p. 1*) ressemble au Psautier de Coresi (I, p. 6) et les Quatre Evangiles du British Museum (I, p. 7*) aux extraits des Quatre Evangiles (I, p. 7) et à ceux de l'Évangile commenté ou I[e] Cazania I (I, p. 8), mais elles diffèrent de ceux du second Evangile commenté II Cazania.

Néanmoins, une comparaison minutieuse entre les imprimés et les manuscrits nous prouve que les premiers aussi bien que les derniers nous présentent le seul et même texte quant à la traduction, et diffèrent entre eux seulement par quelques formes phonétiques et certains changements lexicaux quant à la langue. On a donc affaire à de simples différences dialectales et aucunement à des variantes de versions. Tandis que le Psautier de Coresi offre des formes appartenant au dialecte valaque, le Psautier en manuscrit, par contre, possède des formes dialectales en usage en Transylvanie et jusqu'à un certain point aussi en Moldavie, telles que **ѕ** au lieu de **ȝ** : **ѕȣѡа**, **фрȣнѕа**, **ѕице** et présente surtout le phénomème connu sous le nom de rotacisme : **ꙟраинтє**, **адȣрарѫ-сє** (Psaume 2, v. 2) au lieu de **ꙟнаинтє**, **адȣнарѫ-сє**, etc. On pourrait dire de même du Praxion manuscrit et du Praxion imprimé; l'on y observe les mêmes différences que pour les Psautiers. Le Praxion imprimé nous offrira donc des formes propres au dialecte valaque, tandis que le manuscrit appartient à un autre dialecte. Le fait ci-dessous nous éclairera définitivement sur le caractère du dialecte des livres imprimés.

Entre les Quatres Evangiles en manuscrit (I, 7*—9*), et le même

gheliclor din Cazania I (No. 8, p. 22 urm.) nu esistă maĭ nicĭ o deosebire. Locul unde s'a copiat acest manuscris precum şi numele scriitoruluĭ sânt însemnate în Epilogul manuscrisuluĭ, din care reese că a fost scris, adică copiat în Muntenia de către un Muntean şi totuşĭ este absolut identic cu tiparul. Operile ce poartă numele luĭ Coresi se vor clasa decĭ cu drept cuvânt între acele ce represintă dialectul Muntenesc, cu toate că au fost tipărite în Transilvania. Acelaşĭ caracter fonetic muntenesc îl are şi Cazania a doua, pecând morfologia şi sintactica textelor Evangheliei sânt puţin modificate d. e.: forma viitoruluĭ conditional în manuscris din 1574: **съ амоу лъсаре тоу** e schimbată în: **съ амоу врещи лъса**, fonetica însă este precum am observat, pretutindenea aceeaşĭ, şi de origine Coresiană. Coresi este pomenit anume ca traducător atăt aci, cât şi la Psaltire.

Cestiunea priorităţiĭ între tiparele şi manuscrisele fiind de importanţă capitală pentru istoria literatureĭ române o am discutat-o pe larg. După cele ce precedă, pentru mine cel puţin, nu maĭ încape nicĭ o îndoĭală cum că manuscrisele, cu toate formele lor dialectale, neposedând nicĭ o formă maĭ arhaică şi nicĭ un vocabular maĭ arhaic de căt acel al luĭ Coresi, nu sânt anterioare ci sânt posterioare luĭ Coresi, sânt variante dialectale; simple copiĭ făcute după tipar şi schimbate de către copietor. Acest procedeu l'am întâlnit foarte des în descrierea literatureĭ, unde am dat adesea orĭ de texte moldoveneştĭ copiate şi schimbate de către un muntean şi vice-versa.

Avem dar ca resultat al cercetărilor şi al comparaţiuneĭ între diferitele texte faptul că întregul grup de opere Coresiane reprezintă dialectul muntenesc din a doua jumătate a secoluluĭ al XVI-lea. Un rezultat pe care fără Chrestomatia de faţă nicĭ n'am fi putut obţine.

De acelaşĭ grup ţine apoĭ Catechismul de la 1607 (No. 13) care conţine părţĭ întregĭ copiate din cuvânt în cuvânt din Cazania luĭ Coresi (No. 8). Apoĭ Epitaful luĭ Radu Buzescu (No. 15), Cronica luĭ Moxa (No. 20) Călătoria luĭ Sith (No. 22a) şi Paleea (No. 22b) cu care se află într'acelaşĭ manuscript. Molitvelnicul (No. 28), Melhisedec, Invăţăturĭ (No. 33), Silvestru, Cazania de Govora (No. 35), Meletie, Cazania de Deal (No. 38) textul Evangheliei la toate aceste din urmă este foarte interesant, maĭ ales cu privire la Tetraevanghelul luĭ Coresi. Tot între cărţile scrise în dialectul muntenesc socotesc şi Noul Testament de Belgrad (No. 42) al căruĭ adevărat traducător era Silvestru, fără îndoială acelaşĭ Silvestru care alcătuise sau tălmăcise Cazania de Govora, şi care astfel îşĭ arătase destoĭnicia pentru un aşa fel de lucru literar. El lăsă însă lucrarea neisprăvită, căcĭ moartea îĭ curmă activitatea; alţĭ după aceea „l'au posleduit şi unde n'au fost bine l'au isprăvit şi l'au împlut" (p. 125). Aceştia se vede că au simţit deosebirea între dialectul lor şi acel al autoruluĭ principal, şi de aceea în „a doua predoslovie" au un paragraf întreg, despre această deosebire de limbă (p. 126 No. Д) din care

ouvrage imprimé par Coresi (I, N° 7, p. 17 suiv.) et aussi l'Evangile de la première „Cazania“ (N° 8, p. 22 suiv.) il n'y a aucune différence. L'endroit où la copie manuscrite a été exécutée, ainsi que le nom du copiste nous sont signalés par l'Epilogue; il en ressort que ce manuscrit, bien qu'il paraisse absolument identique au texte imprimé, a été écrit, c'est-à-dire copié par un Valaque en Valachie. Les ouvrages qui portent le nom de Coresi peuvent donc à juste titre être classés parmi ceux qui représentent le dialecte valaque, quoiqu'ils aient été imprimés en Transylvanie. Le même caractère phonétique valaque est à remarquer dans la seconde „Cazania“, tandis que la morphologie et la structure syntactique des textes de l'Evangile se trouvent un peu modifiées, comme par exemple la forme du futur conditionnel dans le manuscrit de 1574 : **сѣ амоу лѣсаре тоу** changée en **сѣ амоу врещи лѣса**. Coresi y est mentionné comme traducteur, ainsi que dans le Psautier et le caractère phonétique est le même partout dans les livres de cet écrivain.

La question de la priorité des imprimés sur les manuscrits étant d'un haut intérêt pour l'histoire de la littérature roumaine, je l'ai suffisamment discutée. D'après ce qui précède, il ne reste plus aucun doute, à mon avis du moins, que les manuscrits, malgré toute leur apparence dialectale, n'offrant pas des formes ni un vocabulaire plus archaïques que les textes de Coresi, doivent être non antérieurs mais postérieurs aux textes imprimés; ce sont de simples variantes dialectales, des copies faites d'après les imprimés et modifiées par les copistes. On a déjà vu très souvent ce procédé dans l'aperçu de la littérature, où l'on trouvait des textes en moldave copiés et transformés par un valaque et vice-versa.

Comme résultat de nos recherches et de la comparaison entre les différents textes, nous arrivons à ce fait que le groupe intégral des œuvres de Coresi représente le dialecte valaque de la seconde moitié du XVIe siècle. Voilà une conclusion à laquelle nous ne serions pas sans doute arrivé sans le secours de la Chrestomathie.

Au même groupe se rattache encore le Catéchisme de 1607 (N° 13) qui renferme certaines parties entièrement copiées d'après la Cazania de Coresi (N° 8). Viennent ensuite l'épitaphe de Radu Buzescu (N° 15), la chronique de Moxa (N° 20), le voyage de Sith (N° 22[a]) la Palée (N° 22[b]) se trouvant réunie dans un seul manuscrit avec le précédent. Le Molitvelnic (N° 28), Melchissédech, Instructions (N° 33), Sylvestre, Cazania de Govora (N° 35), Meletie, Cazania de Déal (N° 38) — le texte de l'Evangile dans ces derniers livres est très intéressant, surtout en ce qui concerne leur rapport avec les Quatre Evangiles de Coresi. Enfin, parmi les livres appartenant au groupe valaque, je compte encore le Nouveau Testament de Belgrade (N° 42) dont le véritable traducteur fut Sylvestre, le même sans doute qui avait composé ou traduit le recueil de Cazanii publié à Govora, et prouvé de cette façon sa compétence dans un travail littéraire de ce genre. Il laissa l'ouvrage incomplet, la mort l'ayant ravi à son travail avant qu'il en vît la fin; d'autres après lui continuèrent l'œuvre en l'augmentant en même temps de corrections et d'additions (p. 125). Ils sentirent, paraît-il, la différence entre leur dialecte et celui de l'auteur principal; c'est pourquoi ils ont, dans la seconde préface, ajouté un chapitre, dans lequel ils font remarquer les différences des idiomes (p. 126, N° Д҃),

reese că s'au încercat să alcătuiască un fel de limbă eclectică română lipsită de dialectisme pronunțate. In ori ce chip Noul Testament de Belgrad reflectă mai mult graiul muntenesc decât cel din Transilvania, și ne arată cum un original dintr'un dialect cam strein a fost schimbat așa ca să se potrivească mai mult cu dialectul local. Această transcriere și adaptare a unui text dintr'un dialect într' altul fiind de atâta importanță pentru cercetările filologice, am pomenit-o tot deauna anume ori de câte ori am avut prilejul. Nimic nu ne poate lămuri mai bine asupra acestor nuanțe dialectale decât schimbările făcute în opere vechi de către copiști sau tipografi când se încercau să dea lucrului străin sau arhaic o coloare locală sau mai modernă.

De un caracter neîndoelnic muntenesc este apoi Viața lui Varlaam și Iosafat (No. 43), Pravila de Târgoviște (No. 53), Invățăturile lui Neagoe Vodă și Viața sf. Nifon (No. 54—55), Molitvelnicul No. 60 pare a fi de origină moldovenească, dar a fost schimbat în dialectul muntenesc, altfel forme ca svinți pe lângă Dumnezeu nu se pot ușor esplica, cea dintâia fiind o formă curat moldovenească, pecând D-zeu (și nu D-dău) e curat muntenesc. De origine îndoelnică este Tetraevanghelul (No. 62) care se pare a fi o prelucrare sau o copie puțin schimbată a Testamentului de Belgrad (No. 42). Prologul sau viețile Sfinților (No. 72) aparține grupului muntenesc, tot așa și Cheea înțelesului (No. 76), Apostolul (No. 82) și părți din Biblia (No. 186). Această lucrare uriașă și monumentală, care alăturea cu viețile Sfinților ale Mitropolitului Dosoftheiu este cel mai important monument al literaturei române din secolul XVII-lea nu pare a fi lucrarea Greceanilor, ci a spătarului Nicolae Miclescu; și nici a lui nu este în întregul ei, căci părți din Biblie nu sânt decât modernisări, schimbări și adaptări din traduceri mai vechi. Urmărirea isvoarelor a fie-cărei părți, — ceea ce nu intră de loc în cadrul acestei Introduceri, — ar cere o cercetare amănunțită și adâncită. Nouă ne ajunge a constata cum că caracterul predominator al Biblie ieste cel muntenesc.

Viața sf. Nifon scrisă de Anania Ieromonah (No. 88) precum și Mărgăritare ale lui Zlatoust tălmăcite de Greceanu (No. 89) sânt curat muntenești. Tot așa e cazul cu Evanghelia Eleno-română a lui Șerban Greceanu (No. 94) cu toate că nu se poate tăgădui că Noul Testament de Belgrad a avut o înruire oare care asupra textului. Această înrăurire este și mai vădită la Molitvelnicul lui Opera din 1698 (No. 98) unde schimbările, deși foarte minuțioase, totuși sânt foarte instructive. Mineiul (No. 99) aparține de asemenea grupului nostru, tot așa și Lumina (No. 101), Cronica lui Radu Greceanu (No. 102), Invățăturile Creștinești (No. 103), Floarea Darurilor (No. 104) și Liturghia (No. 105). Evanghelia lui Anthim Ivireanu (No. 106) iarăși nu este alt-ceva decât o adaptare a celei de Belgrad din 1648 cu schimbări și mai mici fonetice și dialectale decât în adaptările pomenite până aci. Textul și ortografia sânt aproape absolut identice cu cele de Belgrad, deosebirea constă numai în schimbări lexicale,

duquel il ressort qu'ils avaient essayé de faire une sorte de langue littéraire roumaine, dépourvue de dialectismes prononcés. En tout cas, le Nouveau Testament reflète plutôt le dialecte valaque que celui de la Transylvanie, et nous montre comment un texte original écrit dans un dialecte étranger a été modifié de façon à ce qu'il se rapproche du dialecte local. Cette transcription d'un texte d'un dialecte dans l'autre, étant d'un si haut intérêt pour la recherche philologique, a été mentionnée toutes les fois que l'occasion s'en est présentée, et j'en ai fait mention cette fois-ci encore. Rien ne pourrait mieux nous aider à reconnaître ces nuances dialectales si ce n'est l'étude des modifications faites dans des ouvrages anciens par des copistes ou des imprimeurs, alors qu'ils s'efforçaient à donner à l'œuvre étrangère ou archaïque une apparence locale ou plus moderne.

Nous retrouvons le caractère purement valaque aussi dans la Vie de Varlaam et Josaphat (N° 43), dans la Pravila de Tĕrgoviștc (N° 53), dans les Instructions de Néagoe Voda et dans la Vie de St Niphon (N° 54—55). Le Molitvelnic semble être d'origine moldave, mais modifié selon le dialecte valaque, car on ne pourrait pas autrement s'expliquer des formes telles que svinți et Dumnezeu, le premier étant une forme purement moldave, le second D-zeu (et non **D-ḑău**), au contraire, une forme purement valaque. Le doute subsiste quant à l'origine des Quatre Evangiles du N° 62, qui paraissent être une refaite ou une copie peu modifiée du Testament de Belgrade (N° 42). Le Prologue ou „les Vies des Saints" (N° 72) appartient au groupe valaque, de même que la Clef de la sagesse (N° 76), l'Apôtre (N° 82) et certains fragments de la Bible (N° 1688). Ce dernier livre, œuvre colossale qui, avec la Vie des Saints du métropolite Dosithée, forme les plus importants monuments de la littérature roumaine du XVIIe siècle, ne paraît pas être le travail des frères Greceanu, mais celui du spatar Nicolae Miclescu et encore il n'appartient pas intégralement à ce dernier, vu que certaines parties sont plus modernes, modifiées et adaptées d'après des traductions antérieures. Il faudrait une recherche minutieuse et détaillée pour rétablir les sources desquelles proviennent les divers livres de la Bible, ce qui n'entre pas dans le cadre de notre Introduction. Il nous suffit de constater que le caractère prédominant de la Bible est d'être en dialecte valaque.

La Vie du St Niphon écrite par Anania le hiéromonaque (N° 88) ainsi que les Perles de Zlatoust, traduites par les frères Greceanu (N° 89) dépendent également de ce dialecte. De même, l'Evangile gréco-roumain de Șerban Greceanu (N° 94), bien qu'on ne puisse nier une certaine influence de la part du Testament de Belgrade (1648 N° 42). L'influence de ce dernier sur le Molitvelnic d'Opréa de l'an 1698 (N° 98), est encore plus sensible; les changements, bien que très légers, sont fort instructifs. Appartiennent encore au même groupe, la Minée (N° 49), la Lumière (N° 101), la chronique de Radu Greceanu (N° 102), les Instructions chrétiennes (N° 103), la Fleur des grâces (N° 104), la Liturgie (N° 105), l'Evangile d'Anthime d'Ibérie (N° 106). Ce dernier n'est également qu'une adaptation d'après celui de Belgrade de 1648 avec des changements phonétiques et dialectaux encore plus légers que dans les autres adaptations, mentionnées jusqu'ici. L'orthographe et le texte de la traduction sont presque absolument identiques à l'Evangile de Belgrade, mais s'en

substituindu-se de către Anthim câte un cuvânt muntenesc în locul celuĭ transilvănean.

De origine curat munteană pare a fi codicele mixt din care am reprodus părțĭ din Isopie (No. 107), viața sf. Sava (No. 108) și glosariul slavono-român (No. 109). Tot de aceeașĭ origină este și Anthologhion (No. 110) a căruĭ legătură cu Mineiul (No. 99) merită asemenea o cercetare specială.

Cu acest text se isprăvește numărul textelor munteneștĭ din vol. I. Caracterul dialectic al textelor din vol. al II-lea maĭ ales când nu aparțin literatureĭ bisericeștĭ propriu zise, devine în ce în ce maĭ precis, cu cât ne apropiăm de vremurile noastre. Diferențele dialectale se accentuează din ce în ce maĭ mult, și greutatea ce am simțit-o la clasificarea textelor din vol. I. dispare cu încetul. Indoeala ce am avut câte o dată dacă un text era transilvănean sau muntean, se limpezește la textele din vol. II-lea. Avem a face numaĭ cu foarte puține cărțĭ bisericeștĭ; cu atât maĭ mult însă cu texte mirene și cu manuscrise. Gruparea este deci maĭ ușoară, și vom considera ca munteneștĭ cele următoare: Ceasoslovul luĭ Anthim (No. 116). După cele ce am constatat la Noul Testament tipărit de acelașĭ Anthim, mă îndoesc de originalitatea cărțiĭ; se poate ca acest Ceasoslov să fie de asemenea numaĭ o reproducere puțin modificată după Ceasoslovul maĭ vechĭu transilvănean. De origine muntenească este tâlcul luĭ Theofilact (No. 118); Calendarul (No. 120) care cu toate că a fost tipărit în Brașov, pare însă a fi scos după un original alcătuit în Muntenia; Invățătura luĭ Anthim (No. 121), Cazaniile luĭ Ilie Minieat (No. 122) precum și Evanghelia (No. 124). Pe când Evanghelia luĭ Greceanu din 1693 (Vol. I, p. 308) era o copie după Noul Testament de Belgrad, îndreptată după originalul grecesc ce s'a tipărit alăturea, textul de față nu este decât o retipărire puțin modificată a Evanghelieĭ luĭ Greceanu, schimbările fiind maĭ mult de un caracter gramatical, de pildă substituindu-se perfectul compus în locul Aoristuluĭ: au venit în loc de veni, fost au, în loc de fu etc.

Inșir apoĭ ca aparținând acestuĭ grup, Comoarea luĭ Damaschin (No. 125), și Cartea de bucate (No. 126). Oxisteri (No. 127), Istoria Rosească (No. 128) și Moartea luĭ Petru cel mare (No. 129) sânt niște remanierĭ munteneștĭ ale unor originale moldoveneștĭ. Pentru No. 128 nu încape nicĭ o îndoeală, de oare ce se pare a fi opera luĭ Miron (sau Neculae) Costin, cronicarul Moldoveĭ. Povestea luĭ Alexi omul luĭ Dumnezeu (No. 136) este curat muntenească, tot așa și Varlaam de Bоțulescu (No. 139) și Simeon Thesalonic (No. 140); Iliodor (No. 144) numaĭ până la un punct, căcĭ pare a fi o schimbare munteană de la un original moldovenesc. Urmează apoĭ Omiliile luĭ Macarie (No. 149), Physiologus (?) (No. 150), Pravila luĭ Ipsilante (No. 154), Cronica luĭ Dumitrache (No. 155), Aravicon Mythologicon sau Halimaua (No. 156), Pravoslavnica Invățătură (No. 164), Poeziile luĭ Văcărescu (No. 166). Ierotocrit și Aretusa (No. 173) aparține iarășĭ claseĭ indoelnice, de oare ce pe lângă forme pronunțate munteneștĭ se strecoară prin text și

éloigne, comme je l'ai déjà dit, par des changements lexicaux, tels que des mots d'origine transylvaine remplacés par des correspondants en valaque.

Enfin, au groupe valaque se rattache encore le codex mixte, dont nous avons tiré des fragments d'Isopie (N° 107), la Vie du St Sava (N° 108), le glossaire slavo-roumain (N° 109); de même que l'Anthologion (N° 110), dont le rapport avec le Mineiu ci-dessus (N° 99) mériterait aussi une étude spéciale.

Avec ce dernier texte se complète le nombre des textes valaques renfermés dans le premier volume. Le caractère dialectical des textes du IIème volume, de ceux surtout qui n'appartiennent pas à la littérature ecclésiastique proprement dite, devient de plus en plus précis, à mesure qu'on approche de notre siècle. Les différences dialectales s'accentuent de plus en plus et la difficulté que nous avons éprouvée dans la classification des textes du Ier volume disparaît peu à peu. Les doutes qui nous ont envahis parfois dans ce volume pour savoir si un texte était d'origine transylvaine ou valaque, s'évanouissent dès qu'il s'agit du deuxième volume. Nous avons affaire dorénavant à fort peu de livres ecclésiastiques, et, par contre, à un grand nombre de manuscrits et de livres profanes. Le groupement devient par conséquent moins difficile. Nous allons énumérer maintenant les ouvrages appartenant au dialecte valaque: Le Ceasoslov d'Anthime d'Ibérie (N° 116), bien que, d'après tout ce que nous avons constaté au Nouveau Testament imprimé par le même écrivain, nous doutions de l'originalité du livre; il se peut bien que ce Ceasoslov soit aussi une reproduction légèrement modifiée du Ceasoslov plus ancien transylvain. Le Commentaire de Théophilacte (N° 118); le Calendrier (N° 120) bien qu'imprimé à Brașov, semble être la copie d'un original composé en Valachie; Les instructions d'Anthime (N° 121); le recueil de Cazanii d'Ilie Minéat (N° 122) ainsi que l'Evangile (N° 124). Ce dernier n'est qu'une édition peu modifiée de l'Evangile de Greceanu, les changements y étant plutôt grammaticaux, comme par exemple l'usage du passé indéfini pour l'Aoriste : am venit au lieu de venii, fost-au pour fu etc.; tandis que l'Evangile de Greceanu datant de 1693 (vol. I, p. 308) était une copie du Nouveau Testament de Belgrade, corrigée d'après l'original grec avec lequel il fut imprimé ensemble.

Viennent ensuite le Trésor de Damascène (N° 125), le Livre de Cuisine (N° 126), Oxisteri (N° 124), l'Histoire russe (N° 128) et la Mort de Pierre-le-Grand (N° 129) qui ne sont que des adaptations valaques d'originaux moldaves. Il n'y a pas de doute pour le N° 128 qui semble être l'œuvre de Miron (ou Nicolai) Costin, le chroniqueur de la Moldavie. Le récit d'Alexis, l'homme de Dieu (N° 136) est d'origine purement valaque, ainsi que Varlaam de Boțulescu (N° 139), Siméon le Thessalonien (N° 140) et jusqu'à un certain point Héliodor (N° 144), qui paraît aussi n'être qu'une copie valaque d'un texte en moldave. Appartiennent encore au groupe valaque les Homélies de Macarie (N° 149), Physiologus (?) (N° 150), la Pravila d'Ipsilanti (N° 154), la Chronique de Dumitrache (N° 155), Aravicon Mythologicon ou Halima (N° 156) l'Instruction orthodoxe (N° 164) et les Poésies de Vacarescu (N° 166). Pour Hiérotocrite et Arétuse l'origine est douteuse, car on y trouve des formes valaques à côté d'autres absolument moldaves.

unele moldovenești. Viețile sfinților (No. 180) din potrivă, cu toate că au fost tipărite la Neamț se vede că au fost scoase de pe un izvod muntenesc curat. Cauza acestor forme muntenești mai poate să fie că aceste vieți au fost alcătuite în limba bisericească, care precum am pomenit mai sus, a devenit graiul literar bisericesc, deosebit de cel popular și mircean care era și mai dialectic.

Caracterele lui Paris Mumulean (No. 191) sânt scrise în dialectul (limba) lui Văcărescu; de același dialect ține Loghica lui Chir Grigorie (No. 192) și Pildele lui Golescu (No. 193) cu care se încheie literatură literară propriu zisă. Zapisele de prin carte și textele muntenești ce urmează aci sânt însemnate ca atari, așa extractul din Opincar (II, p. 258) și așa toate acele ce aparțin literaturei populare. Influenței limbei literare se datorește fonetica cam uniformă ce se poate observa mai în toate aceste texte din urmă. Pe ici pe colea se strecoare însă forme populare mai ales la vocale și la unele consonante ca **j** și **g** și alte mici schimbări. Deosebirea cea mare între diferitele texte constă mai ales în dicționarul lor. Vorbe cu un înțeles local denotă originea imediată a cântecului, sau basmului sau ori ce alt text ar fi. Ca texte muntenești avem deci p. 1*, 7*, 9*. No. 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22ª, 22ᵇ, 28, 33, 35, 38, (42), 43, 53, 54, 55, (62), 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126 (127, 128, 129), 136, 139, 140, (144), 149, (150), 154, 155, 164, 166 (173), 180, 191, 192, 193.

Transilvania. Intorcându-ne acuma la dialectul Transilvănean vom nota întâiu acele texte, cari prezintă fenomenul Rotacismului, adică schimbarea lui **n** în **r** între vocale.

In Chrestomatie se află peste tot patru texte cu acest fenomen caracteristic și adecă Psaltirea (p. 1*), Praxapostol (p. 2*), Legenda Duminicei (No. 4), și un tâlc al Evangheliei (No. 19) din 1619. Din aceste patru, cele două din urmă sânt scrise, adică copiate de către popa Mihaiu din Măhaciu, care în Epilogul la catechismul din 1607 (p. 43) scrie ciri în loc de cine, adică înlocuește pe **n** între vocale cu **r**. Datele și localitatea unde s'au copiat și de cine s'au copiat aceste două texte cu formele dialectale pronunțate fiind cunoscute ne constrâg a considera și cele-l-alte două texte în cari se găsesc aceste forme sau datorite unui singur individ, sau ceea ce este mai probabil de o proveniență localnică de tot, de unde-va din Transilvania de Nord, poate chiar de la Măhaciu. Mai la vale voiu reveni asupra acestui fenomen. De observat mai este forma păr, în loc de păn, până de origine bucovineană (v. glosarul s. v. păn).

Nu mai puțin greu este apoi a hotărâ caracterul dialectic al celor alte părți din codicele copiat de popa Grigorie. Dintr'aceste Apocalipsul Apostolului Pavel (No. 1) și St. Sisinie (No. 3) au un caracter moldovenesc, oare-și-cum modificat de către copietorul, dar totuși nu într'atâta ca să se șteargă cu desăvârșire caracterul original. Catechismul (No. 13) stă într'o legătură strânsă cu Cazania lui Coresi; dar are forme ulterioare transilvănene, atât lexicale cât și fonetice. Ceea ce ni-l arată a fi o lucrare posterioară, localnică, dependentă într'un mod fundamental de cartea lui Coresi. Același caracter transilvănean îl au, precum am observat, și cele alte texte pe cari eu le consider a fi prelucrări ulterioare ale operilor

Les Vies des Saints (N° 180), par contre, bien qu'elles fussent imprimées à Néamtz (en Moldavie), paraissent être une copie d'un original valaque. Les formes valaques proviennent peut-être de ce que ces Vies sont écrites dans la langue de l'église, qui, comme je l'ai dit plus haut, était devenue un idiome littéraire différent du dialecte populaire et profane.

Les Caractères de P. Mumuleanu (N° 191) se rattachent également au groupe valaque; de même la Logique de Chir Grigorie (N° 192) et les Maximes de Golescu; c'est avec ce dernier livre que finit la littérature proprement dite. Les extraits des textes valaques qui suivent sont signalés comme tels, aussi bien celui de l'Opincar (II, p. 258) que tous les autres appartenant à la littérature populaire. C'est à l'influence de la langue littéraire qu'on doit la phonétique presque uniforme que l'on observe dans les textes de la littérature populaire. Çà et là ont pénétré pourtant des formes populaires dans certaines voyelles et consonnes surtout, comme **j** et **g**, ainsi que d'autres petits changements. La grande différence entre les divers textes consiste principalement dans le vocabulaire; de mots ayant un sens local, dénotent avec exactitude l'origine immédiate de la chanson, du conte ou d'un texte quelconque. Nous avons donné des textes valaques à la page 1*, 7*, 9*, N° 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22[a], 22[b], 28, 33, 35, 38 (42) 43, 53, 54, 55, 62, 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126, (127, 128, 129), 136, 139, 140, 144, 149, (150), 154, 155, 164, 166, (173), 180, 191, 192, 193.

Transylvanie. En passant au groupe transylvain, nous mentionnerons de primo abord les textes qui présentent le phénomène connu sous le nom de rotacisme, à savoir le passage de **n** en **r** entre deux voyelles.

Dans la Chrestomathie l'on trouvera en tout quatre textes en ce genre : le Psautier (p. 1*), le Praxion (p. 2*), la Légende du Dimanche (N° 4) et l'Evangile avec commentaire (N° 19) de l'an 1619. Parmi ces quatre textes, les deux derniers ont été écrits ou copiés par l'abbé Mihaiu de Mahaciu, qui, dans l'Epilogue du catéchisme de 1607 (p. 43) écrit ciri au lieu de cine, par conséquence usa du rotacisme. La date et le lieu où ces deux derniers furent copiés, ainsi que le nom du copiste étant hors de doute; nous fait croire que les autres deux textes dans lesquels ces formes se trouvent sont l'œuvre d'un seul individu ou, ce qui est plus probable encore, qu'ils proviennent de la même localité, probablement quelque endroit du Nord de la Transylvanie, peut-être bien de Măhaciu. Il faut encore remarquer la forme păr au lieu de păn pour pănă originaire de la Bucovine (v. le glossaire s. v. păn).

Il n'est pas moins difficile encore de préciser le caractère dialectal de certaines parties du codex copié par l'abbé Grégoire, telles que l'Apocalypse de St Paul (N° 1) et St Sisinie (N° 3), qui se rattachent au groupe moldave, bien qu'elles fussent légèrement retouchées par le copiste, mais pas assez pour rendre méconnaissable leur nature primitive. Le catéchisme (N° 13) se trouve dans un rapport étroit avec la IIe Cazania de Coresi, mais il est profondément imprégné de formes transylvaines lexicales et phonétiques, qui sont justement la preuve d'un travail postérieur, local, qui dépend entièrement du livre analogue de Coresi. Les autres textes, que je considère comme des refontes ultérieures des œuvres de Co-

luĭ Coresi și adică **Psaltirea** (p. 1*) și **Praxapostolul** (p. 2*) carĭ au pe lângă aceasta și rotacismul. Dacă am divide dialectul transilvănean într'unu de **Nord-ost** și altul de **Sud-vest**, așĭ zice că cel dântâĭu se apropie maĭ mult de graiul popular din Moldova și Bucovina, pe când cel din urmă se apropie maĭ mult de cel din Muntenia. Textele pomenite până aci aparține toate claseĭ de Nord-ost, sau pentru a preciza-o încă și maĭ mult geograficește așĭ spune că toate aceste sânt din Maramureș sau din Bucovina, pe când graĭul din Ardeal propriŭ zis și din Hațeg este acela de Sud-vest. **Tipăriturile** ce voĭu pomeni de aci înainte aparțin, în cea maĭ mare parte, acestor provincie din urmă, pe când **manuscrisele**, în mare parte, constitue monumentele literare ce posedâm din Nord-ostul Transilvanieĭ. Acolo nefiind nicĭ odată tipografiĭ, ușor putem înțelege că s'au făcut copiĭ în scris, după cărțile tiparnice de prin sudul Transilvanieĭ, carĭ erau rare și scumpe și că s'a modificati limba cacĭ nu se potrivea întocmaĭ cu graĭul de acolo; cu atât maĭ mult când acele au fost de origină munteneascâ.

Un text adevărat Transilvănean este acel al **Palieĭ** (No. 10) care și el nu prezintă absolută unitate în fonetica sa. Nu se aseamână apoĭ de loc cu textele Coresiane, dovedind ĭarășĭ cum-că acele texte nu 'și au originea lor în Transilvania și nu reprezintă acel dialect decât în rarele esccepțiunĭ carĭ sânt datorite lucrătorilor și ajutătorilor luĭ Coresi, când la traducere, când la tipar.

Maĭ mult se aseamână însă cu această limbă a luĭ Coresi, cele-l-alte cărțĭ tipărite în Transilvania în secolul XVIII-lea, căcĭ ele stau deja supt influența Evangheliеĭ, a Psaltiriĭ și a Cazanielor luĭ Coresi. Limba literară începe a se fixa. Nu puțin contribuește **Noul Testament** de Belgrad (No. 42) la această fixare și închiegare. Precum am văzut deja maĭ sus, cartea se datorește munceĭ și științeĭ unuĭ Muntean. Izvodul alcătuit de dânsul se continuă de către alțĭ și se adaptă cerințelor locale de către învățațiĭ din Belgrad, dar eĭ deja au conștiința diferențelor dialectale, și eĭ sânt ceĭ dintăi carĭ se încearcă să creeze o limbă literară română, care nețiind seamă de formele dialectale, tinde a fi o limbă înțeleasă și prin urmare adoptată și imitată de toțĭ; ceea ce s'a și întâmplat până la un punct.

Limba **Psaltireĭ** de Belgrad (No. 52) se aseamână cu aceea a Nouluĭ Testament dar se apropie și maĭ mult de acea a Palieĭ.

In **Geografia Ardealuluĭ** (No. 58) dăm iarășĭ de forme carĭ se apropie de graĭul muntenesc, deosebindu-se de **Psaltirea** (No. 52) și de **Paliea**, d. e. neavând ѕ ci numai ȝ, tot așa ж ține locul luĭ џ etc. cu toate că cele-l-alte forme sânt curat transilvănene. Maĭ pronunțat dialectal este caracterul **Așezămintelor** (No. 70) și acel al textuluĭ ce urmează (No. 71) carĭ se pot număra la clasa Nord-Ost.

Acelașĭ caracter îl are apoĭ un **Diaconariu** (No. 79) care din nefericire ni s'a păstrat numaĭ într'un exemplar defect. Nu poate să fie opera luĭ Ioan din Vințĭ, căcĭ se deosibește în fonetica sa de **Sicriul** (No. 84) și de **Cărarea pre scurt** ale aceluĭ autor (No. 85) care urmează în limba

resi, tels que le Psautier (p. 1*) et le Praxapostol (p. 2*) présentent également un caractère transylvain, et de plus suivent le rotacisme. Si l'on pouvait diviser le groupe transylvain en deux sousdialectes : de Nord-Est et de Sud-Ouest, on verrait que le premier se rapproche du langage populaire de la Moldavie et de la Bucovine, et que le dernier ressemble davantage à celui de la Valachie; tous les textes d'origine transylvaine mentionnés jusqu'ici appartiennent à la classe Nord-Est, ou bien pour préciser d'une manière plus exacte, proviennent du Marmoros ou de la Bucovine; tandis que le langage du S.-O. est celui de la Transylvanie et du Hatzeg. Les textes imprimés que je mentionnerai plus loin appartiennent, pour la plus grande partie, à ces dernières provinces, alors que les manuscrits forment généralement les monuments littéraires du groupe N.-E. Comme il n'y avait pas d'imprimerie dans cette région, on comprendra facilement que l'on n'y pouvait faire que des copies manuscrites d'après les originaux imprimés au Sud de la Transylvanie, qui étaient fort rares et hors de prix et modifiées dans un dialecte différent de celui de ce pays-là; à plus forte raison, si les livres provenaient de la Valachie, comme je l'ai expliqué plus haut.

Un texte d'origine purement transylvaine est celui de la Paliea (N° 10) bien qu'il n'offre pas une unité absolue dans sa phonétique. Il ne ressemble point aux textes de Coresi, ce qui prouve une fois de plus l'origine non transylvaine de ces derniers, dont les seules et rares exceptions qu'on trouve dans la traduction et dans l'impression sont dues aux collaborateurs et aux imprimeurs de Coresi.

Ce sont plutôt les textes imprimés au XVIIIe siècle en Transylvanie qui subissent fortement l'influence des œuvres de Coresi, telles que l'Evangile, le Psautier et la Cazania. C'est vers cette époque que la langue commence à se fixer et à se préciser, grâce principalement aux influences du Nouveau Testament de Belgrade (N° 42), œuvre de mérite due au labeur et au talent d'un écrivain valaque. Ce livre servit à beaucoup d'imitations, et les savants de Belgrade, qui possédaient déjà la connaissance des variétés dialectales, l'adaptèrent conforme aux exigences du dialecte local et s'efforcèrent, les premiers, de créer une langue littéraire roumaine, qui, sans tenir compte de formes dialectales, tendit à devenir une langue intelligible et correcte, ce qui, jusqu'à un certain point, s'est précisément réalisé et réussit à être adoptée par un grand nombre d'écrivains postérieurs.

Dans le Psautier de Belgrade (N° 52) la langue ressemble en quelque sorte à celle du Nouveau Testament, mais se rapproche encore davantage de celle de la Palie.

La Géographie de la Transylvanie (N° 58) présente également des formes semblables à l'idiome valaque, tout en s'éloignant de la langue du Psautier (N° 52) et de celle de la Palie, comme par exemple pour ce qui touche à l'usage du ȝ à la place de ѕ qu'elle ne possède pas et l'emploi de ж pour џ, etc., bien que les autres formes appartiennent au dialecte purement transylvain. Les Așezăminte (N° 70), ainsi que le texte qui les suit (N° 71), offrent un caractère très sensible du groupe N.-O.

De même un Diaconariu (N° 79), qui, malheureusement, s'est conservé dans un texte incomplet. Je ne le crois pas être l'œuvre de l'abbé Jean de Vinți, car il s'éloigne par la phonétique du Sicriul (N° 84) et de

şi grafia fonetică pe acea a Noului Testament de Belgrad şi aparţine clasei Sud-Vest.

Molităvnicu (No. 87) se aseamână cu „Diaconaru" de mai sus. Acela fiind tipărit în Belgrad şi mai având şi alte forme dialectale sigure, ne întăreşte în judecata cum să şi „Diaconaru" este de aceeaşi origină. In Chronica lui Dorotheus (No. 95, p. 311) avem un text de origine moldovenească care a trecut prin mâna unui copist din Transilvania; amestecul ambelor dialecte o dovedeşte. Mai greu este de precizat caracterul operilor lui Alexandru Dascal. Penticostariul (No. 96) se aseamână cu graiul de Nord-Ost adică cu al Moldovei, iar textul ce urmează: Psaltirea cu tâlc (No. 97) dacă n'a fost prelucrată de un scriitor din Muntenia, ne ar arăta acelaşi autor scriind în două dialecte bine deosebite, ceea ce este cu neputinţă. Mai mult aşi înclina a crede cum că Alexandru Dascal a fost Moldovean şi că Psaltirea este o copie muntenească.

In vol. al II-lea al Crestomatiei avem întâiu Calindariul (No. 120) care are deja caracterul limbei literare munteneşti; tot aşa este cazul cu Catechismul (No. 147, p. 97) care s'a tipărit în Viena şi anume pentru folosul Românilor de supt stăpânirea Austriei. Nici Biblia lui Clain (No. 165) cartea cea mai voluminoasă ce a apărut în Transilvania în tot cursul secolului al XVIII-lea nu se depărtează de această limbă literară, din care au dispărut mai toate urmele dialectale. Nu intru în chestiunea originalităţii acestei producţiuni, cu toate că e lesne de presupus că s'a folosit Clain de Biblia de Bucureşti.

Caracterul dialectal ese mai vădit la iveală în producţiunile beletristice şi literare ce se datoresc scriitorilor transilvăneni de pe la sfârşitul secolului al XVIII-lea. De atuncea începe abea adăvărata literatură originală, când autorul nu se mai mulţumeşte a fi un traducător sclavic, urmărind originalul strein din cuvânt in cuvânt, ci autorul, sau este cu totul original în concepţiunea sa, sau prelucrează în mod liber subiectul împrumutat de aiurea.

Precum am văzut, când am tratat despre istoria literaturei româneşti, literatura din Transilvania este supusă unei înrâuriri cu totul deosebită de aceea supt care s'a născut, a crescut şi s'a desvoltat vechea literatură română.

Acestei influenţe deosebite se şi datoreşte schimosirea stilului în acele opere cari sânt traduse dintr'o limbă cu desăvârşire opusă spiritului limbei româneşti.

O altă cauză puternică care a înrâurit în Transilvania asupra limbei române de pe acea vreme este tendinţa latinisării, care începe a se manifesta pe atuncea, şi a cărei urme se pot observa în scrierile lui Maior, Clain, Ţichindeal şi alţii. Tendinţa era îndoită, adică de a scrie limba română cu litere latine şi de a elimina din dicţionarul limbei, ori ce cuvânt ce se părea a fi de origine nelatinească. Tendinţa întâia a produs acea încurcătură grafică din care n'a eşit nici chiar cea din urmă ortografie autorizată; căci unii scriau etimologiceşte, alţii transcriau sunetele române

la Cărare pre scurt (N° 85), dont la langue et l'orthographe sont celles du Nouveau Testament de Belgrade, et par conséquent se rattachent au groupe S.-V.

Le Molităvnic (N° 87) ressemble au „Diaconariu" précédent. Celui-là, imprimé à Belgrade et présentant de plus des formes dialectales évidentes, nous confirme l'opinion que le „Diaconariu" doit être de la même origine. La Chronique de Dorotheus (N° 95, p. 311) est un texte d'origine moldave, ayant passé par les mains d'un copiste transylvain; le mélange de ces deux dialectes nous le prouve suffisamment. Il est plus difficile à préciser le caractère dialectal dans les œuvres d'Alexandre Dascalul. Son Penticostariu (N° 96, p. 312) se rapproche du dialecte (N.-E.), de la Moldavie, et le texte qui suit: le Psautier avec commentaire (N° 97), au cas où il n'aurait pas été refait par un écrivain valaque, nous présenterait le même écrivain s'exprimant dans deux dialectes différents, ce qui réellement est impossible. Je serais plutôt porté à croire que Dascal était Moldave et que le Psautier ne serait qu'une adaptation valaque.

Dans le second volume de la Chrestomathie, nous avons d'abord le Calendrier (N° 120) qui porte déjà la marque de la langue littéraire, valaque; de même le Catéchisme (N° 147), imprimé à Vienne et publié pour les besoins des Roumains habitant l'Autriche. La Bible de Claïn (N° 165), l'œuvre la plus volumineuse qui ait paru au XVIIIe siècle en Transylvanie, ne s'éloigne pas non plus de cette langue littéraire, dont toutes les traces dialectales se sont complètement effacées. Il est inutile de me prononcer sur l'originalité de cette traduction, car il est facile à supposer que Claïn s'y est servi de la Bible de Bucarest.

Dans les productions littéraires, en prose ou en vers, des écrivains de la Transylvanie vers la fin du XVIIIe siècle, ce caractère dialectal est encore plus sensible. C'est à peine à partir de cette époque-ci que commence la littérature véritablement originale, où l'on n'a plus affaire à des traductions serviles, qui suivaient mot-à-mot le texte original, mais à des écrivains, ayant une puissante faculté de conception ou à des traducteurs habiles, qui refont, conforme au génie de la langue roumaine, les travaux des autres.

La littérature de cette province, ainsi qu'on l'a vu lorsque j'ai parlé de l'histoire de la littérature roumaine, est soumise à une influence bien différente de celle qu'a subie l'ancienne littérature roumaine dans son développement.

C'est à cette influence qu'on doit la bizarrerie du style dans les livres traduits d'une langue absolument opposée au génie de la langue roumaine.

Une autre influence non moins puissante fut la tendance à latiniser, qui commence à se manifester à cette époque-là, comme l'on en peut se convaincre par les traces qu'elle a laissées dans les ouvrages de Maïor, de Claïn, de Ţichindeal et d'autres. La tendance était plutôt double : car il s'agissait d'écrire le roumain avec les caractères latins, et aussi d'éliminer du dictionnaire chaque mot qui ne semblait pas être d'origine latine. Le premier essai donna naissance à une confusion orthographique d'où n'est pas encore sortie même la dernière orthographe officielle : quelques-uns écrivaient selon l'étymologie, d'autres rendaient les sons propres au roumain par des signes arbitraires, et c'est à peine de nos jours qu'est

cu semne arbitrare și abea acuma începe să răzbată o ortografie curat fonetică, întocmaĭ precum era cea veche chirilică, care a reprodus cu o esactite perfectă toate sunetele proprie graĭuluĭ romănesc. Tendința latinisăriĭ a contribuit la decăderea literară și la sărăcirea limbeĭ, ce se poate observa în cursul secoluluĭ al XIX-lea, maĭ ales acolo, unde această tendință predomina.

Ca esemplu de ortografie cu litere latine am tipărit textul No. 174 adică Acathistul luĭ Clain, după cum se pare, cea maĭ veche carte bisericească română tipărită cu litere latineștĭ; din care cauză reprezintă deja acele dificultățĭ și nedumerirĭ ortografice ce se perpetuă supt forme variate la toțĭ urmașiĭ, ce întrebuințează literile latine. Valoarea esactă a vocalelor și a sunetelor curat româneștĭ nefiind decât abea indicată, toate acele texte cu ortografiĭ meșteșugite și sucite nu sânt decât de o valoare îndoelnică pentru cercetările filologice. Din această cauză n'am reprodus alte texte decât acel Acathist și câte-va cântece populare din Sas-Regen (Transilvania), carĭ au fost scrise de culegătorul cu o astfel de ortografie.

In cărțile însă carĭ au păstrat slova chirilică caracterul dialectic reese din ce în ce maĭ mult, și această cu cât ne apropiăm de epoca modernă. Așa avem Retorica (No. 167, p. 162) și toate operile luĭ Barac, și Aaron de carĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

Gromovnicul (No. 168) este o copie făcută de către un Muntean după un izvod transilvănean. Contrariul, adică copiarea și tipărirea în Transilvania de texte munteneștĭ, se înțelege cu modificărĭ maĭ mult sau maĭ puțin pronunțate dialectale, a avut loc la Bertoldo (No. 170), Sindipa (No. 175) și Esop (No. 182, p. 207). Așa că în toate aceste avem un amestec de dialecte.

Forme dialectale pronunțate s'au strecurat apoĭ în Arghir și Elena a luĭ I. Barac (No. 172) precum și în Patima (No. 176) a luĭ V. Aaron. Tot așa este cazul cu Didahiile (No. 179), ale luĭ P. Maior și cu Hronica (No. 181) a luĭ Șincai. Țichindeal în Fabule (No. 183) începe a schimba limba întroducând câte-va neologisme, dar totu-șĭ maĭ păstrează ortografia chirilică și astfel ne arată caracterul dialectic al limbeĭ scrise de dânsul. Verșul Cotronțeĭ (No. 186) ca o producțiune populară oglindește într'un mod corect dialectul local; păcat numaĭ că P. Furdui a întrebuințat literile latine și ortografia ungurească, care întunecă puțin caracterul adevărat al sunetelor româneștĭ nereproduse cu esactitatea alfabetuluĭ chirilic. Colindele ce urmează (No. 187) sânt de asemenea de origine transilvană, limba fiind maĭ mult populară. Maĭ literară este limba în Chiemarea la typărire (No. 188) a luĭ Loga și în Răsipirea Ierusalimuluĭ (No. 189) de I. Barac, dar are forme dialectale amestecate cu formele literare.

La suma textelor de origine transilvăneană maĭ este de adăugat textul dialectal din Hațeg și cântecele populare din secțiunea literatureĭ populare, a căror ortografie nu este în tot deauna fonetică ci, când maĭ mult, când maĭ puțin etimologică, ĭar graĭul este acel al culegătoruluĭ, influențat de acel a poporuluĭ, fără a'l reproduce cu acea esactitate care e necesară pentru cercetărĭ filologice. Avem decĭ următoarele texte ca reprezintând graĭul din Transilvania: p. 1*, 2*. No. (1, 3), 4,

apparue une orthographe purement phonétique, ainsi que l'était l'orthographe cyrillique, qui reproduisait avec une parfaite précision les sons particuliers au langage roumain. La seconde tendance contribua aussi, de son côté, à la décadence littéraire et à l'appauvrissement de la langue durant tout le XIXe siècle.

Comme exemple d'orthographe en caractères latins, j'ai donné le texte N° 174, un fragment de l'Acathiste de Claïn, le plus ancien livre ecclésiastique imprimé en semblables caractères, et qui présente, le premier, déjà toutes les difficultés orthographiques que l'on verra, sous des formes plus ou moins différentes, se perpétuer dans tous les livres des écrivains postérieurs, se servant de l'alphabet latin. La valeur exacte de certaines voyelles ou consonnes propres au roumain étant insuffisamment indiquée, le mérite des textes imprimés avec une orthographe pareille, compliquée et travaillée, ne peut être que fort douteux pour les recherches philologiques. C'est pourquoi je me suis borné à l'unique reproduction de l'Acathiste et de quelques chants populaires de Sas-Regen (en Transylvanie) écrits également en caractères latins par celui qui les a recueillis.

Par contre, le caractère dialectal s'est mieux conservé dans les textes imprimés en caractères cyrilliques, et il se fait sentir plus on avance vers l'époque moderne, comme dans la Rhétorique (N° 167) et dans toutes les œuvres de Barac et d'Aaron, dont je parlerai plus tard.

Le Gromovnic (N° 168) n'est qu'une copie faite par un Valaque d'après un original imprimé en Transylvanie. Le contraire s'est produit, avec certaines modifications plus ou moins sérieuses, pour Bertholdo (N° 170), Sindipa (N° 175) et pour Aesope (N° 182), de sorte que dans tous ces livres on trouve un mélange de dialectes.

Des formes dialectales prononcées ont pénétré dans Arghir et Hélène de Barac (N° 172) ainsi que dans la „Passion“ de V. Aaron, dans les Didahii (N° 179) de Pierre Maïor et dans la Chronique de Șincaï. Țichindeal, dans ses fables (N° 183), commence à se servir de néologismes, mais conserve encore l'orthographe cyrillique, à l'aide de laquelle il est facile de reconnaître les nuances dialectales. Le Verșul Cotronței (N° 186) comme production populaire reflète d'une manière exacte la nature du dialecte local; il est à regretter seulement que Furdui se soit servi de caractères latins et de l'orthographe hongroise, qui altère en quelque sorte la valeur réelle de chaque son roumain, non plus rendu avec la même exactitude que par l'orthographe cyrillique. Les Colinde qui suivent (N° 187) appartiennent également au groupe transylvain, la langue en étant plus populaire. Elle est purement littéraire dans la Chiemarea la typarire (N° 188) de Loga et dans la Dispersion de Jérusalem (N° 189) de J. Barac, bien que dans ces œuvres on trouve parfois encore des formes dialectales.

Voilà où je me suis arrêté pour ce qui concerne les textes d'origine transylvaine. Il me reste pourtant encore à ajouter un texte dans le dialecte du Hatzeg, et aussi quelques chants populaires, dont l'orthographe n'est pas toujours phonétique, mais plus ou moins étymologique, et dont le dialecte est celui de l'éditeur influencé par celui du peuple, sans le rendre avec l'exactitude nécessaire dans une semblable recherche. Les textes représentant le dialecte de la Transylvanie sont : p. 1*, 2*. N° (1,

nicĭ o urmă nu se găsește la vre-unu din numeroșiĭ scriitorĭ Moldovenĭ din a căror opere atât publicate cât și manuscrise am dat extracte aci.

După cum însă se poate dovedi atât prin ajutorul monumentelor literare cât și prin viul graĭu al locuitorilor, se pare că în secoliĭ din urmă un dialect, care are multe afinitățĭ cu dialectul Istrian și întru cât-va cu cel din Macedonia s'a răspândit cu încetul de-alungul șiruluĭ munților Carpațĭ. Niște Mocaniĭ sau maĭ bine păcurarĭ originarĭ de dincolo de Dunăre, carĭ vorbeau acel dialect trebue să se fi întins de la Sud-Vest la Nord-Ost tot de-alungul munților și la un moment dat să se fi așezat în unele locurĭ, maĭ ales în acele puțin populate, precum era Moldova de Nord. Acestora s'ar datori formele cu rotacismul. O altă imigrațiune a unuĭ element român în număr considerabil, venind din Macedonia s'a efectuat în sec. XVI și XVII care urmând drumul bătut de mocaniĭ s'a întins din Transilvania prin Maramureș până în Bucovina. In cursul a doĭ secoli s'a contopit cu elementul maĭ vechĭu îndigen, modificând într'un mod esențial graĭul acestuĭa. Contopirea și schimbarea graĭuluĭ a avut loc însă abea în ceĭ din urmă doĭ secolĭ, după ce se închegase deja limba literară română în forma eĭ de față. Căcĭ schimbărĭ precum le prezintă dialectul moldovenesc de pildă, bi = ghi, pi = chi etc. precum am observat nu se găsesc nicĭ măcar în acele texte carĭ sânt de origină cu totul populară. Urme numaĭ se pot găsi pe icĭ pe colea, câte un cuvânt, câte o formă se strecoară într'un text, care de altfel n'are nimica în comun cu acea escepțiune. Se pot astfel urmări numai tendințele latente ale uneĭ schimbărĭ ulterioare, produse însă nu în modul organic al desvoltăriĭ ci în modul violent al amestecăriĭ și contopiriĭ cu un dialect întrodus de aĭurea.

Altfel o schimbare precum este aceea de care ne ocupâm ar fi fără seamăn în istoria limbelor. Localizarea acestuĭ dialect, reprezentat în Chrestomatie numaĭ prin texte macedonene și istriene (și numaĭ câte un exemplu din țara Hațeguluĭ și din Vălenĭ de munte) dovedește că stă în legătura intimă cu acel element care locuește azĭ în crecriĭ munților Carpațĭ, care pribegind din loc în loc ca păstorĭ cu turmele lor, varând aci și ernând aiurea, în Istria și Macedonia, s'a hotărât a se așeza și a stăpăni ținuturile atât de des bătute de dânsul, dar că a venit de s'a sălășluit aci abea în timpurĭ relativ moderne. Astfel s'ar esplica ușor acea schimbare surprinzătoare a graĭuluĭ moldovenesc și acel al locuitorilor megieșĭ de prin munțiĭ Transilvanieĭ.

Nuanța dialectală din Basarabia este reprezintată prin textul No. 185 iar cântecele populare și textele de literatură populară fiind scrise în limba literară nu au decât puține forme dialectale pronunțate. Pe cât am putut am păstrat ortografia culegătorilor neschimbată, căcĭ nu voĭam să iau asupra mĭ răspunderea de a transcrie poate neesact texte dialectale schimbându-le ast-fel fără voĭa mea caracterul lor distinctiv.

* * *

la population actuelle de la Moldavie, tandis que dans les ouvrages des chroniqueurs moldaves on ne trouve aucune trace de pareils changements.

Ainsi que l'on peut s'en assurer à l'aide des monuments littéraires et par le langage vivant des habitants, il semble que dans les derniers siècles, un dialecte ayant beaucoup d'affinités avec le dialecte istrien, s'est répandu peu à peu le long des Carpathes. Quelques „mocani" ou bien bergers, originaire d'au-delà du Danube, se seraient répandus du Sud-Ouest au Nord-Est tout le long des montagnes, et à un moment donné se seraient établis dans certains endroits, principalement les moins peuplés, comme l'étaient les parties du Nord de la Moldavie. C'est à cette colonie que l'on doit l'introduction du rotacisme. Une autre immigration d'un élément roumain en nombre considérable, venant de Macédoine eut lieu entre le XVIe et le XVIIe siècle. Ils suivirent la route frayée par les bergers ou mocani, et s'étendirent en Marmoros et en Bucovine en passant par la Transylvanie. Ils fusionnèrent avec l'élément indigène ancien durant deux siècles, modifiant ce dernier d'une manière absolue. La fusion et la transformation de ces deux dialectes se sont effectuées à peine durant les deux derniers siècles, après que la langue littéraire roumaine se fût désormais arrêtée à la forme actuelle. Des changements dans le dialecte moldave, tels que bi = ghi, comme nous l'avons déjà vu, ne se retrouvent même pas dans les textes avec un fond populaire. C'est à peine si l'on y rencontre une trace, çà et là un mot ou une forme qui d'ailleurs n'ont rien de commun avec le reste. L'on ne peut donc suivre que les tendances insensibles d'un changement ultérieur, produit non à la façon naturelle du développement, mais d'une manière abrupte dans la fusion violente d'un dialecte indigène avec le dialecte étranger.

D'ailleurs un changement, comme celui dont nous nous occupons ici, serait sans exemple dans l'histoire des langues. La localisation de ce dialecte, représenté dans la Chrestomathie par des textes macédoniens et istriens (avec un seul exemple du Hatzeg et de Văleni de munte) prouve qu'il est dans un rapport étroit avec le dialecte de la population qui se rencontre dans le creux des Carpathes, errant de place en place comme les bergers avec leurs troupeaux, passant l'été dans un endroit et l'hiver ailleurs, dans l'Istrie ou la Macédoine, jusqu'à ce qu'elle se décida à s'y établir et à se rendre maître des régions qu'elle avait tant de fois parcourues, mais qu'elle s'y fixa à une époque relativement moderne. Ainsi s'expliquerait facilement et cette transformation surprenante du langage moderne moldave, et parmi des habitants des montagnes aux confins de la Transylvanie.

La nuance dialectale de la Bessarabie n'est représentée que par le texte N° 185, et les chants populaires et les textes appartenant à la littérature du peuple n'offrent que fort peu de différences dialectales sensibles. Autant que j'ai pu, j'ai gardé intacte l'orthographe des éditeurs, ne voulant pas prendre sur moi la responsabilité d'une transcription peut-être inexacte, en altérant le caractère dialectal des textes.

* * *

Cu aceasta se încheie darea mea de seamă asupra textelor publicate de mine: Ce valoare au pentru cercetările filologice și istorico-literare îndreptate în spre deslușirea creșterei limbeĭ româneștĭ și a resfirăriĭ eĭ în dialecte și nuanțe de dialecte; cum cu ajutorul acestor texte se poate urmări desvoltarea limbeĭ de la monumentele cele maĭ vechĭ până la cele maĭ moderne. Ele ne arată ce forțe au contribuit la formarea și ce elemente s'au întrebuințat la alcătuirea literatureĭ româneștĭ și ele constitue monumentele neperitoare ale neamuluĭ român.

Grâce à ces textes, l'on peut suivre le développement de la langue, des monuments les plus anciens aux monuments les plus modernes. C'est ici que s'arrête mon aperçu sur la valeur intrinsèque qu'offrent pour les recherches philologiques et d'histoire littéraire les textes, que j'ai reproduits en vue de mettre en lumière le début et le développement de la langue roumaine, et de suivre sa séparation en dialectes; ils nous font voir les forces qui ont contribué à la formation de la langue ainsi que les éléments constitutifs de la littérature roumaine. Nous pouvons dire qu'ils renferment les monuments impérissables de la nationalité roumaine.

Gramatica.

---

§. 1. Alfabetul.

Ꙗ ѧ (a), Б (b) в (v), г (ga, go, gu; ghe, ghi), д (d), є є (e), ж (j), з sau ѕ (ḑ = dz), ȝ (z), и ї і (i), й (ĭ), к (ca, co, cu; che, chi), л (l), м (m), н (n), о ѡ (o), п (p), р (r), с (s), т ш (t), ѹ ȣ (u), ф (f), χ (h), ц (ţ), ч (ci, ce; ča, čo, ču), ш (ş), щ (şt), ъ (ă, ŭ), ь (ĭ, ŭ, ă), ы (âĭ, y), ѣ (ê = ea), ѫ (â), ю (ĭu), ꙗ (ĭa), ѧ (ea), ѳ (th), ѱ (ps), ѯ (x), ѵ (y, v), ꙟ (în, î), џ (ge, gi; ġa, ğo, ğu).

§. 2. Accentele.

(′) accentul tonic, (`) am pus pe è lung final dialectal = è italian, istr. ê sau ę. (~) semnul prescurtării, se pune pe abreviaturĭ. (ʻ) stă deasupra cuvântuluĭ în loc de ъ sau ь.

§. 3. Abreviaturile

se fac prin eliminarea vocalelor, sau prin tăierea ultimelor silabe, de pildă: Ꙗпстлъ = Ap(o)st(o)l, Дмнзєȣ = D(u)mn(e)zeu, стχ = stih, сфнт = sfânt, зач = zacealo etc.

§. 4. Articolul.

I. Substantival sau enclitic:

Masc. Sing. Nom. -l (-ul), -lu, -le, -a; G. D. -luĭ, -lu, lu, -i; V. -o, -e, -le.
Plur. Nom. -ĭ; G.D.V. -lor.

Fem. Nom. Ac. -a; G. D. -eĭ, -iĭ.
Plur. Nom. Ac. V. -le; G. D. -lor.

Macedor. -lu, -le; -luĭ. -lĭi; -lor. -a, -ea; -lĭi. -le; -lor.

Exemple: S. m. G. D. *-lu; lu:* 2*, 3. 3*, 2. 3. 5*. 8*, 3. 9*, 3. 11*, 3. 13*, 2. 3. 15*, 2. 16, 3. 1. 2, 2. 3. 6. 7. 10. 12, 2. 13, 3. 15. 16, 3. 19, 2. 20, 2. 3. 21. 23. 24. 25, 2. 26. 27, 2. 30. 2. 3. 32, 2. 3. 33, 3. 35, 2. 36, 3. 37, 2. 3. 44. 58, 2. 74. 81. 85, 2. 3. 90, 3. 93, 1. 2. 107, 3. 130, 2. 3. 131. 132, 2. 134, 2. 137, 2. 157, 3. 207, 3. 221, 3. *b.* 77, 2. 258, 2. v. şi pronumele pers. persoana 3ª: *el.*

Plur. G. *-loru* 1. 3.

II. Adiectival:

Masc. Sing. Nom. Ac. V. cel, ăl; G. D. celuĭ, ăluĭ.
Plur. Nom. Ac. V. ceĭ, ăĭ; G. D. celor, ălor.

Fem. Sing. Nom. Ac. V. cea, a; G. D. ceĭ, ăĭ.
Plur. Nom. Ac. V. cele, ale; G. D. celor, alor.

cel şi *cea* sânt şi pronume demonstrative v. §. 6, No. III.

III. Pronominal:

Masc. Sing. al.	Fem. Sing. a.
Plur. aĭ.	Plur. ale.

IV. Nehotărât:

Masc. Sing. Nom. Ac. un; G. D. unuĭ.
Plur. Nom. uniĭ; nişte; G. D. unor; niştor.
Fem. Sing. o, una; G. uneĭ.
Plur. Nom. unele; G. D. unor.
Macedor. un, unuĭ; unâ, uneĭ. nişte.
un şi *o* v. numerale §. 7.

§. 5. Substantivul.

I. Declinarea nearticulată:

Masc. Sing. şi Plur. bărbat(-ţĭ); G. de-, a bărbat(ţĭ); D. bărbat(ţĭ); Ac. pe bărbat(ţĭ); V. bărbat(ţĭ); Abl. de la bărbat(ţĭ).
Fem. Sing. şi Plur. fată (fete); G. de-, a fată; D. fată; Ac. pe fată; V. fată; Abl. de la fată (fete).

II. Declinarea articulată:

1. Cu terminaţiune consonantică:

Masc. Sing. Nom. Ac. banul; G. D. banuluĭ; V. bane, banule.
Plur. Nom. Ac. baniĭ; G. D. banilor; V. banĭ, banilor.
Macedor. luplu, a luplui, lupu; luplĭi, luplior.
Exemple arhaice şi esceptiunĭ: Plur. Nom. apostol*y* 77, 3; G. D. -l*y*lor 116, 3. braz*ă*lor *b*. 234, 2. copie*i* 200, 2. dăruiţ*ă*lor 240, 3. domnie*luru* 53, 3. fec*ioa*rii 315, 2. grumaḑ*ăĭ* 258. înţăleptţ*ăĭ* *b*. 181, 2. direpţ*ă*lor 256, 2. *b*. 232, 3. fraţ*ă* *b*. 230. fraţ*ă*lor 259, 1. 2. *b*. 234. morţ*ăĭ* 215, 2. meşter*ăĭ* *b*. 136.
Sing. V. învăţător*iu* 108, 3; -ţătoar*ă* 187.
Domn, doamne etc.

2. Cu terminaţiune vocalică:

a) -u. Nom. Ac. *boul*; G. D. bouluĭ; V. boule.
Plur. Nom. boiĭ; G. D. boilor; V. boĭ, boilor.
Macedor. favrulu, favrului, favrilĭi, favrilor.
b) 1. -e. Nom. Ac. *cărbune-le*; G. D. -luĭ; V. -le.
Plur. cărbuni-ĭ; G. D. -lor; V. -nĭ, -lor.
nume, V. nume.
Macedor. jone-le, jone-luĭ, jone; jon-lĭi, jon-lor, joni.
b) 2. -ea. Nom. nenea; G. D. neniĭ; V. nene.
Plur. Nom. neniĭ; G. D. nenilor; V. nenĭ, -ilor.
b) 3. -e. Nom. pârslea; G. D. pârsliĭ; V. pârsle-*o*.
Plur. Nom. pârsliĭ; G. D. -ilor; V. pârslĭ, -ilor.
gâdea.
c) -a. Sing. Nom. popa; G. D. popiĭ; V. popo.
Plur. Nom. popiĭ; G. D. popilor; V. popĭ, -ilor.
vlădică, iuzbaşa, G. D. -*şi* 92, 2; -*şie* 92, 2.
Macedor. Dumnezeu, V. -*zeale* *b*. 272, 3; gione, V. *gioneale* *b*. 275.

Fem. 1. *a)* terminaţiunea *-a*. Nom. Ac. casa; G. D. casei; V. casă.
Plur. Nom. Ac. case; G. D. caselor; V. case, -lor.
b) Sing. Nom. Ac. scara; G. D. scării; V. scară.
Plur. Nom. Ac. scările; G. D. scărilor; V. scări, -ilor.
c) -că. Nom. Ac. turturică; G. D. turturicei; V. turturico.
Plur. Nom. Ac. turturicele (-relele); G. D. turturicelor; V. turturicelor.
Macedor. luna, lunilii, lună. lunile, lunilor, lune.

2. terminaţiunea *-e*.
a) Sing. Nom. Ac. V. cartea; G. D. cărţii.
Plur. Nom. Ac. cărţile; G. D. cărţilor; V. cărţi, -ilor.
b) Nom. zestrea; G. D. zestrei; V. zestre.
Plur. Nom. zestrele; G. D. zestrelor; V. zestrelor.
Macedor. adunarea, adunarilli, adunare; adunârle, adunârlor, adunâri.

3. terminaţiunea *-ie*.
Sing. Nom. datoriea; G. D. datoriei, -iii; V. datorie.
Plur. Nom. datoriile; G. D. datorielor, -iilor; V. datorielor, -iilor.
Macedor. istoriea, istoriilli, istorie; istoriile, istoriilor, istorii.

4. terminaţiunea *-eauă*.
Sing. Nom. steaua; G. D. stelei; V. steauo.
Plur. Nom. stele; G. D. stelelor; V. stele, stelelor.

1. Fem. termin. în -a: Macedor. steaoa, steaolli, steao; steale, steallor.

Exemple arhaice şi esceptiuni:

G. D. *-eei*. asineei 36,2; aspideei 16,2. 60; apeei 1,2; caseei 13,2; credinţeei 10*,3. 11*; fêţeei 12,2; învăţătureei 138,3; năpârceei 60.

G. D. *-iei*. dulceţiei 13*,3; Gheeniei 113,2; gropiei 230; inimiei 13,2. 97,3. 137. 141. 154,2; învăţăturiei 25,3; limbiei 6*,2. 125,3; luminiei 85,3; lumiriei 3*; Asiei 36.

G. D. *-ii*. besêrecii 114. 129. 148,2; besêricii 77,3. 317,2. 193; beseaericii 257,3. *b.* 9; besericii 363,3; biserîcii 297; maicii 249,3; casii 291,2. 296. *b.* 7,2; căsii *b.* 169,2; babii *b.* 362,2.3; coronii *b.* 219,2; carătii *b.* 73; cêtii 329,3. 330; cinii 332; doamnii *b.* 68,3; lunii *b.* 9,2; apii 69. 265. *b.* 111,2; dumnezăoaii *b.* 83,3.

G. D. *-i*. besêreci 98. 87,3; gropi 138,3; fabuli *b.* 213; fâpturi *b.* 100; dumnezăoai *b.* 84,3.

G. D. *-âi*. maicâi 64. 340,2; comoarâi 23; casâi *b.* 117,2; cunostinţâi *b.* 156,2.

G. D. *-e*. basne 359,3; drêpte 345,2; biruinţe 192,2.

G. D. *-ei*. asinei 232,3; babei *b.* 348; besêrecei 107,2. 220; cêtei 130,3; crăiasei *b.* 77; ğupănêsei 45; maicei.

Plur. *-ă*. biruinţăle *b.* 198; blândeţăle *b.* 65; buzăle 350,3; cădelniţă *b.* 74,2; casăle 333,2. *b.* 56,3. 113,2. 171,3. 218,2; cosiţă *b.* 89,2; cucoarăle *b.* 132,3; fêţăle 301,3; feţăle *b.* 218; filarăle *b.* 150,2. 164,3. 217; *-rălor* *b.* 59,1; ghiarăle *b.* 129,2. 130,3; grăunţă *b.* 66,3. 221,3; limbă 8. etc.

Adiective femin.: alêsă *b.* 10; amară 363,3. *b.* 48. 179,3; aprinsă 147,3; frumoasă *b.* 85. 141. 172,3; groasă *b.* 141. 145. etc.

-ê. megiiaşê 197; fapteale 99,3; — *-i*. faptile *b.* 49; biruinţilor b. 197,2; barbile *b.* 98,3; căsi *b.* 223. 225.

2. Fem. term. în *-e*:

G. D. *-eeĭ*. afunzimeeĭ 36,3; legeeĭ 5*,3.

-ieĭ. bunătățieĭ 112,2; cărțieĭ 97,3; chemarieĭ 10*,3; creștinătățieĭ 39,3. 98; cetățieĭ 176,2.3; dereptățieĭ 10*. 13*,3; legieĭ 16*,3; lumieĭ 1. 12,2. 17,2. 18,2. 29,2. 41. 46,2. 54. 56,3. 84,3. 104. 109,2. 154,2. 186; mâincărieĭ 30; mărieĭ 11,2. 34,3. 35; marieĭ 36; — (grand) 11*,2; meserătățieĭ 25; mierieĭ 98; morțieĭ 13*. 14*,3. 23. 99,2. 102,2. 138,1.2. 141; nopțieĭ 34,2. 154.

-eĭ. cetățeĭ 66. 67,3; direptățeĭ 48; mâreĭ 49,3; nopțeĭ 286,2.

-iĭ. arderiĭ 281,3; căliĭ 285,2; cărțiĭ 125,2.3; cetățiĭ 147,2. *b*. 197,3; cinstiĭ *b*. 5,2; creștinătățiĭ 76,2; direptățiĭ 79,2; dragostiĭ *b*. 23; lumiĭ 96,2. 118,3; măriĭ 110,3. 127,2; mănăstiriĭ 78; morțiĭ 166,2.

-ăĭ. cetățăĭ 254; morțăĭ 257,2. 267,3.

-i. cruci 106. 226,2; lumi 36,3. 42,2; mănăstiri 94,2; nopți 245.

3. Fem. term. în *-ie*:

G. D. *-iĭ* bătăiĭ *b*. 159; bogățiĭ *b*. 95 (*-țieĭ b*. 128,3); curățiĭ 79.

-ăi. avuțăi *b*. 359,2.

Plur. în *-ă*. bătrânețǎ *b*. 63,2; cărțăle 251,2.3; Neutre: brață *b*. 190,2.3. 230,3; carăle *b*. 293; gerură 8; giudéță 150,2 (*-țe* 46. 119. *b*. 9).

-i. hrisoavile *b*. 219,3. 222,2. 220,2.

Macedor. Sing. G. D. a ingĭurarelieĭ *b*. 267,2.3; lumi-*llieĭ* *b*. 280,2.

Plur. ingĭurările *b*. 267,2.3.

III. Numele propriĭ:

Masc. 1. Consonantă: Mușat; G. D. luĭ M.; V. Mușate.
V. Isóape 351,2; Anadami *b*. 135,2.

2. -e. Sing. Nom. Ac. V. Gheorghe; G. D. luĭ Gheorghe.
Plur. Gheorghiĭ; G. D. Gheorghilor.
G. Mihnieĭ 172; -neĭ *b*. 206,2; Mambre-eĭ 37.

3. -ie. Zaharie; G. D. luĭ Zaharia; V. Zahario.
G. Antonii *b*. 199; Ghenarii 44.

4. -u. Radu; G. D. luĭ R.; V. Radule!
Sandule; Vladule. Alexandre!

5. -a. Luca; G. Lucăĭ 307,3. G. Čogoleĭ 53,2; Agripeĭ 148,2; -piĭ 149,2; Nekiteĭ 53,2.

Fem. Martha; Marteĭ; Martho!
Ana; Aneĭ; Anno!

Nume propriĭ.

G. D. *-ieĭ*. Xenedorieĭ 37,2; (*-eĭ*, Aravieĭ *b*. 55,3).

G. D. *-iĭ*. Anniĭ 249,3. *b*. 171,2; Aretusiĭ *b*. 178; Araviĭ 367,2.3; Artemiĭ *b*. 91; Elisaftiĭ *b*. 61,2; —, *-i*, Evi *b*. 232,2.

G. D. *-ăĭ*. Dâmbovițăĭ 189,2.

V. Evvo 64,2.

Substantivele comune, adică de doue genurĭ, se declină la singular ca masculine, ĭar la plural ca feminine.

Aceeașĭ regulă urmează și adiectivele, carĭ se declină ca substantive. Formele lor feminine și plurale sânt însemnate în glosar.

§. 6. Pronumele.

I. Pronume personal.

Pers. 1.

A) absolut.: Sing. Nom. eu; G. meu; D. mie; Ac. mine.
Plur. Nom. noĭ; G. nostru; D. nouă; Ac. noĭ.

B) conjunct.: Sing. D. imĭ, mi, -'mĭ, mĭ-; Ac. mâ.
Plur. D. ne, ni; Ac. ne.

Macedor. eu; nĭui; nĭia; mine. noi; a nostror; nao; noi. nĭi; me; nâ
Istr. ĭó; mire; (a) mile; nói; a nó(i); Conj. mê; (ȧ)m(ĭ); n(ė); n(ė).

Exemple arhaice şi esceptiunĭ: *eu* 3. 4. 8. 16,2. 40. 51,3. etc.; *meu* 8; *mieu* 5. 18,2. 3. 31. 42,3; *mie* 4. 5. 12. 18,3. 52,2; *mii* 207. 2. *b.* 199; *mine* 1. 4. 10,2. 16,2. 16*,3. 18,3; *mene* 1*,6. 6. 40. 46. 47,3. 104. 108. 184,2. 366,2. 3; *meînre* 2*,1. 4*,3. 6*,3. 7*; *mînre* 2*. 6*,3; *âm* 215,2; *mi* 9; *mĭ* 6. 2*,3; *em* *b.* 47; *mŭ* 18,2; *mă* 3,2. 3; *mâ* 16,3. 18,2. 364,3; *me* 2*,3. 4*. 5*.

Macedor. Nom. *mine* *b.* 270,2. 272,2. 274,3; *ĭeu* *b.* 281,3; *m̃ĭ* *b.* 270,3; *nĭi* *b.* 263,2. 265,2.

Istr. *ĭo* *b.* 284; *mire* *b.* 285.

Plur. Nom. *noĭ* 1. 3; Ac. D. *nuĭ* 55. 36,3. 2; *noao* 10. 25,3. 27. 40,3. 77,2. 167,3. *b.* 101,3; *noaoĭ* *b.* 252,3; *noaâ* 48,2. 108. 137. 196,3. 230. 322,3. *b.* 11. 199,2; *noaî* 179; *noa* 207,2; *noo* 35. 77,2. 119,2; *nuoî* *b.* 56,3.

nostru, v. pron. posesiv.

D. ne 26,2. 27,2; *ni* 285; *nĭ* *b.* 277.

Macedor. *nă* *b.* 279. 282.

Istr. *na* *b.* 283.

mineş 94,2. 183.

Pers. 2.

A) absolut.: Sing. Nom. tu; G. tâu; D. ţie; Ac. tine.
Plur. Nom. voĭ; G. vostru; D. voao; Ac. voĭ.

B) conjunct.: Sing. D. âţĭ; ţi; -'ţĭ; ţi-; Ac. te.
Plur. D. vă; vi; Ac. vâ.

-ţ 3; âţ 254,2.

Macedor. tu; tui; ţea; tine. voi; vostror; vao; voi. ţe; te. vâ.
Istr. tu; tire; (a) ţile. vói; a vó(i). tê; (ȧ)ţ(ĭ); v(ė); vė.

1. *el.*

Pers. 3.

A) absolut.: Masc. Nom. Ac. el; G. D. luĭ; lu; Plur. Nom. Ac. eĭ; G. D. lor.
Fem. Nom. Ac. ea; G. D. eĭ; Plur. Nom. Ac. ele; G. D. lor.

Reflexiv Sing. Plur. G. sàu; D. şie; Ac. sine.

Ac. cu pron. conjunct.: sine-mĭ; sine-ţĭ; sine-şĭ.

B) conjunct.: Masc. D. âĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. ȧl, -l, l-; Plur. D. le, li; Ac. ȧĭ, -ĭ, ĭ-.
Fem. D. âĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. o; Plur. D. le, li; Ac. le.

Reflexiv: D. âşĭ, şi, -'şĭ, şi-; Ac. se.

Macedor. Abs. el, lui; elĭi, lor. ĭa, lĭei, ĭa; ele, lor. șâ, se; Conj. lĭi, lu. lâ, lĭi; Fem. lĭi, u. lâ, le.

Istr. Abs. masc. ĭê, ĭê, aĭê. ĭelĭ, ĭel, aĭel; Conj. (â)l, lĭ(ói). lĭ, l(e); Fem. ĭa, ĭa, aĭá. ĭale, ĭale, aĭale; Conj. vo, o, la. lĭ(oĭ), le, l(e). síre, sê.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: *elŭ* 141; eal 301. *b.* 360, 2; *elu* 2. 5. 6. 14. 14*, 2. 27, 1. 3. 54, 2; *ĭel* *b.* 68, 2. *luĭ* 25. 35; *lu* v. Articol. *eĭ* 1. 2. 5. 18. 26, 2. 192; *eai* 1. 300, 3. 307; *lor* 1. 9. 19, 2. 28. 34, 3; *eah* 142; *eeah* 136, 2; *è* 307. *b.* 85. 171, 2. 3; *eĭ* 29, 2; *eai* 306, 3. *b.* 83. 85; *eale* 8*, 2. 24, 2. 34, 2. 40, 3. 42, 2. 231; *elê* *b.* 73; *ĭale* 57. 94, 2. 167, 3. 349; *i* 2. 17, 3. 19, 3. 26, 2. 30, 3. 33. 39, 3. 51, 2; *ĭĭ* *b.* 212, 2; *eĭ* 216, 2; *c* *b.* 360; *-l* 7. 18; *le* 8. 23; *l'* 7; *lâ* 13; *âĭ* 213; *i* 2*, 2. 7. 8. 13. 15, 2. 18. 27, 2. 46, 2. 50, 2. 213; *le* 46; *lâ* 5*, 2. 7*; *sine* 46, 3. 50, 2; *sînre* 4*, 3; *sâne* 364; *sâni* *b.* 360; *șie* 285. *b.* 14; *șiea* 313, 2; *-șĭ* 2. 235, 2; *îșĭ* 167; *-ș* 362, 2. *b.* 51, 3. 120, 2. 122; *elu-șĭ* 7. 21. 128, 2; *lui-șĭ* 328, 2. *b.* 62, 3. 107. 203, 3; *ei-șĭ* 21, 3. *b.* 79, 3. 107, 2; *loru-șĭ* 21, 3. *b.* 57, 3. 83, 2; *sine-mĭ* 316, 2; *sine-șĭ* *b.* 5.

Macedor. Plur. Nom. *elĭĭ* *b.* 263, 3; *ellĭ* *b.* 276, 3; *a lĭei* *b.* 267, 2; D. *lĭi* *b.* 263, 3. 264, 3. 265, 3. 266; *ilĭ* *b.* 270. 272; *ĭllĭ* *b.* 281; *li* *b.* 272, 3; Ac. *-lŭ* *b.* 272, 2; *lu* *b.* 272; *lâ* *b.* 265, 3. 266, 2; *lă* *b.* 276, 2. 279, 3; *le* *b.* 273, 3; *li* *b.* 266.

Istr. Sing. Nom. *egl* *b.* 283; G. *ĭeilĭ* *b.* 282, 3; D. *lu* *b.* 283, 3. 284, 2. 3. 285; Plur. Nom. *ĭelĭ* *b.* 282, 2. 286, 3; D. *lu* *b.* 283; *ĭa* *b.* 284, 2; *liei* *b.* 283, 3; *li* *b.* 284, 2; *lĭ* *b.* 283, 3.

2. *nus.* Simplu.

A) *nus*, nusă. nușĭ, nuse.

Artic. nusul, nusa. nușiĭ, nusele.

Macedor. nâsu, nâsă, nâși, nâse.

B) Sing. masc. *îns*; fem. însă; Plur. masc. înșĭ; Fem. înse.

Compus cu pron. conjunctive.

1. Sing. masc. însu-mĭ; Fem. însa-mĭ; Plur. masc. înși-ne; Fem. înse-ne.
2. Sing. masc. însu-țĭ; Fem. însa-țĭ; Plur. masc. înși-vâ; Fem. înse-vă.
3. Sing. masc. însu-șĭ; Fem. însa-șĭ; G. D. înse-șĭ; Plur. masc. înși-șĭ; Fem. înse-șĭ.

Masc. Nom. dânsul; G. D. -luĭ; Plur. Nom. Ac. dânșiĭ; G. D. dânșilor.
Fem. Nom. dânsa; G. D. dânseĭ; Plur. Nom. Ac. dânsele; G. D. dânselor.

Macedor. însunĭ, insuți, insuși, insușă. inșinâ, inșivâ, insuși, insușâ.

Exemple arhaice și esceptiunĭ:

nus 100, 2. 102, 2. 103, 3. 187, 2.

nusul 18, 2. 21, 2. 58, 2. 85, 3; *nușiĭ* 15, 2. 85, 3; *nusa* 108, 3. 188, 1. 2; *nusele* 81.

îns 15. 231, 2. 232, 1. 2; Plur. *înși* 306, 3.

Masc. Conj. *însul* 99. 137, 3. 139, 3. 186; Plur. masc. *însu-mi* 92, 3. 98, 2. 138, 3. *b.* 363, 2.

însu-ți 113, 2. 192, 3. 186. 345, 3. *b.* 48. 119. 149, 2. *b.* 208, 2.

însu-și 15, 2. 41, 3. 44, 2. 47, 3. 56. 62. 69, 2. 88, 2. 97, 3. 100, 2. 182. 231, 2. 309, 3. 316. 317, 2. 342, 2. 367, 3. *b.* 21. 73. 80, 3. 120. 127. 163.

înși-ne 44, 3. 109, 2. *b.* 124, 3. 154, 2.

înși-vă 46, 2. 50. 140, 2.

înși-și 46, 3. 60, 2. 111. 130, 3. 278, 2.

Fem. *insă* 110. 188; Plur. *inse* 229, 2. 3; Comp. s. *insă-mi* 53; *insa-ți* b. 194; *insă-și* 141. b. 163,2; *insa-ș* b. 179,2. 363,2; Plur. *insă-și* b. 87,3; *inse-ș* 32. *adins-voi-și* 12*,2; *adins-ei-și* 12*,2; *adinși-și* (semet ipsos) 12*.

cătr'*âns* 108,3; -*însu* 31. 365,3; di *însul* 48,2. 84,3; *di însu* 366,2; *d'ins* 367,3; *d'inșii* 15,3. 59,3; *dânsăle* Fem. plur. b. 132,3.

într'*ânsul* b. 157; Fem. într'*ânsă* 8; Plur. masc. -'*ânșiĭ* 11. 15,3. Fem. într'*ânsile* b. 91,2; dentr'ânse 57.

pre *ins* 67. 230. 286,2; pre *însul* 185,1. 2. 187,2. 3. 267,3; priînsul 82; -*însu* 51,2; *prinsu* 365; *priînși* 50,2. 183,3; *prinși* 367; Fem. pri *însă* 366,2; pre-însăle 187,3; Plur. *pre înșine* 241; *sprensă* 14; *sprinși* 15,3; *spreînsul* 247,3.

II. Pronume posesiv.

A) Nearticulat.

a) cu subiectul în singular:

1. Sing. masc. mieu; Fem. mea; G.D. mele; Plur. masc. mieĭ; Fem. mele.
2. Sing. masc. tău; Fem. ta; G. D. tale; Plur. masc. tăĭ; Fem. tale.
3. Sing. masc. luĭ; Fem. eĭ; Sing. masc. său; Fem. sa; G. D. săĭ, sale; Plur. masc. săĭ; Fem. sale.

b) cu subiectul în plural:

1. Sing. masc. nostru; Fem. noastră; Plur. masc. noștriĭ; Fem. noastre.
2. Sing. masc. vostru; Fem. voastră; Plur. masc. voștriĭ; Fem. voastre.
3. Sing. Plur. masc. fem. lor, său.

B) Articulat.

al mieu, a mea; aĭ mieĭ, ale mele, etc.

Macedor. ameu, niu; a mei, a mea. amele. ateu, tu; ateĭ. ata, ta; atale. su, sa; (săĭ). a nostru, a noștri; a nostra, a nostre. a vostru, a voștri; a vostra, a vostre.

Istr. Masc. méu, téu; noștru, voștru; (luțela?) (a)lor. Fem. mê, tê; noștrè, voștrè; (luțêla?) (a)lor. Plur. masc. meliĭ, teliĭ; noștriĭ, voștri; luțelii, (a)lor. Fem. meliĭ, teliĭ; noștre, voștre; (luțelii?), (a)lor.

Exemple arhaice și escepțiunĭ:

Masc. *meu* 6; *mieu* 1*,3. 4. 14,3. 47,2. 100; *mieau* 366,3; *miu* 87. 102,3.

Fem. *mê* 4. 5. 11,3; *me* 1. 135,2. 208. 299,3. 302. 365,3. b. 57,3. 84,2. 95,3. 138,2. 179,3. 183; *meah* 141,3; G. *me* 7. Plur. *mêle* 3. 4. 8. 12. 13; *meli* 365,3. b. 57,3; *mele* 9; *teĭ* b. 69,2.

Măcedor.: *a meu* b. 269,2.

Istr. Plur. *meliĭ* b. 284.

Plur. *nostru* 1. 3. *noștri* 32. 66,2; -*try* 76,3; *nostri* 69,2. *noastră* 9. 38,2; *nostră* 45. 141,2. b. 84,2. 233; *nostre* 37,3. 45,2. 48,3. 363,3.

Istr. *nostra* b. 284,3; Plur. *nostre* b. 283. 284,3.

Sing. Plur. *său* 5. 11*; *seu* 2; *săĭ* 5. 12,2. 16,2; *seĭ* 71, 3. b. 12; *siĭ* b. 371,3; *sa* 1. 2; *sale* 2. 3. 9. 34,2; *sali* b. 82,3. 119,2.

Macedor. *su* b. 279,2. 280,2.

Istr. Masc. *sev* b. 286,2; Fem. *sae* b. 284,2.

III. Pronume demonstrativ.

1. *acest, cest.* *A)* Nearticulat.

Masc. acest, acestuĭ; aceştĭ, acestor. Fem. aceastǎ, acesteĭ; aceste, acestor.

B) Articulat.

Masc. acesta, acestuĭa; aceştia, acestora. Fem. aceasta, acesteĭa; acestea, acestora.

a) cest, cestuĭ; ceştĭ, cestor. ceastǎ, cesteĭ; ceste, cestor.

b) cesta, cestuĭa; ceştia, cestora. ceasta, cesteĭa; cestea, cestora.

a) ǎst, ǎstuĭ; ǎştĭ, ǎstor. astǎ, asteĭ; aste, astor.

b) ǎsta, ǎstuĭa; aştia, ǎstora. asta, asteĭa; astea, astora.

Exemple arhaice şi esceptiunĭ: Masc. *acesta* 5. 21. 30,3. 66; *-to* 43,3; *-ti* 83; *acista b.* 56. 132,3. 359,2; *acistu* 87. *b.* 172; *acestuea* 17,2. 77; *-ue b.* 196,2; *acêstĕ* 15. 31,3. 34,2. 49,3. *b.* 247; *acestĕ b.* 213,3; *aceşte* 2,2. 184; *aceştĕ* 15. 18,3. 77. 100,2. 165,2; *-tea* 49,3. 116,3. 184,2; *-eştiè b.* 197,2. 198. 222,2; *acestor, -ra*; *cest* 31. 36,2. 44,3. 74,3. 93. 102,3; *cesta* 162,2. 170,3; *cestuĭ* 23; *-uea* 32; Plur. Nom. Ac. *ceştĭ* 26,2. 3. *b.* 107; *ceştĭ* 216,2; *ceaştĭ b.* 11,3; *ceştê* 85; G. D. *cestor*; *cestora* 128; *ǎst b.* 260. 362,2; *ǎsta*; *ǎstuĭa b.* 355,2; *acestaş* 1*. 11,3. *b.* 8. 39,2. 53,2. 55,2. 163,3. 195,3; Plur. *aĭeştĭ* 226,3.

Macedor. *aistu b.* 265,2. 271; *aistuĭ b.* 271,3; Plur. *aiştĭ b.* 266.

Fem. *acasta* 2. 4. 13,2. 30,2. 36,3. *b.* 61,3; G. D. *aceştiĭ* 23. 46. *b.* 82,3, 251,3; *-tie* 306,3; *-tiea* 331,2. *b.* 21,2. 215; *acestiea* 159,2. 160; *aceaştiea b.* 10,2; *aceaste* 77,3; *-tea* 123; *castǎ* 23,2. 24,3. 26. 27,2. 38,2. 91,3. 96,3. 118,3. 131,2. 151,2. 196,3. 348,2; *cêstǎ* 62,2; *ceştiĭ* 32. 36,3. 79,3. 80,2. 125,2. 131,3; *cêste* 25,2. 28,2. 38. 131; *ceste b.* 103,2. 313; *acastaş* 319. 320—322; *aceştieaşŭ* 331,2; *astǎ b.* 360,3; *aste b.* 105. 323,3; *astea* 259,2. *b.* 261; *astor b.* 315,3.

Macedor. *aista b.* 263,3. 264,2. 278,2; *acestǎ b.* 273,2; *aisteĭ b.* 267,2. 3; *aiste b.* 264,3.

Istr. *casta b.* 284,2.

2. *acel.* *A)* Nearticulat.

Masc. acel, aceluĭ; aceĭ, acelor. Fem. acea; aceleĭ. acele; acelor.

B) Articulat.

acela, aceluĭa; aceiĭ, acelora. Fem. aceea, aceleĭa. acelea, acelora.

a) cel, celuĭ; ceĭ, celor. cea, celeĭ; cele, celor. cela, celuĭa; ceiĭ, celora. ceea, celeĭa; celea, celora.

b) ǎl, ǎluĭ; ǎĭ, ǎlor. ǎ, ǎleĭ; ale, ǎlor. ǎla, ǎluĭa; ǎĭa, ǎlora. a, aleĭ; alea, alora.

Macedor. aţelu, aţeluĭ; aţelĭi, aţelor. aţea, aţelĭeĭ; aţele, aţelor.

Exemple arhaice şi esceptiunĭ: Masc. *cel* 27,2. 31. 79,2. 80,2. 157,2; *ceal b.* 9; čǎl *b.* 56; *cela* 4*. 3. 4. 9. 26,3. 29,2. Nearticulat: *ceĭ* 26; *cie* 365,3; *cii b.* 83. 143,3; *cè* 363,3. Articulat: *ceea* 2*,3. 9*. 10*. 1. 2. 9. 19,2. 3. 28,2. 52,2. 155. 247,3. 349,3; *ceĭa* 106; *caâ* 8; *ceâ* 50,3. 83,3; *cee* 16,3. 54,2; *ciea* 266,2. 366; *ciĭa b.* 57,3. (*ǎl* Plur. -'i *b.* 326,3.) celora 3*,2. 1. 18. 19. 47,3. 84,3.

Macedor. *aţel b.* 267,3; Plur. *aţelĭ b.* 265.

Banat. Plur. *şeĭ b.* 262,2.

Fem. *cea* *b.* 11. 299; *cĕ* 17,2. 29,2. 340,2; *ča* 34. 198. *cĕ* 363,3. *b.* 56. 57. 64,2. 83,2. 114,2. 142,2. 181,3. 197,3. 292,2; *ceu* 141,2. 142,2; *cee* 12*,2. *cêea* 3*,2. 29,2. 31,2. 128,2. 137,3; *cêea* 29,3; *ceii* 9. 95,3. 107. *b.* 5,2. 106,2. 164,2; *cei* 306, 3; *cee* 15*, 2; *cele* 2; *cêle* 5. 24,2. 25,3. 42,3. *b.* 22,3; *ceale* *b.* 357; *celi* *b.* 65. 120,3; Art. *cêlê* 4. 24,3. 29,2. 31,2; *cêlea* 34. 50. *b.* 13,2; *cealea* 8; *čalê* 6*,3; *celê* 8.

Istr. Plur. *celi* *b.* 283,2.

cel-alt G. D. *celuĭ-l'alt* *b.* 355, 2; Plur. *ceilalțĭ* *b.* 126, 3; *cielanțĭ* *b.* 97, 3; G. *celora*lalțĭ *b.* 84,2; *ceea*-lalțĭ 66,2; Fem. *cealaltă* *b.* 84,2; *ceaĭlaltă* *b.* 325,2.

Plur. Fem. G. D. *celora*lalte *b.* 357,2.

IV. Pronume relativ și interrogativ.

A) Nearticulat.

1. Masc. care; G. D. căruĭ; Fem. care; G. D. căriĭ; Plur. carĭ; G. D. căror.

B) Articulat.

Masc. Nom. Ac. carele; G. D. căruĭa; Plur. Nom. Ac. cariĭ; G. D. cărora.
Fem. Nom. Ac. carea; G. D. căriĭa; Plur. Nom. Ac. carile; G. D. cărora.

1ª *niscare*, se declină *ca* și *care*; Plur. niscarĭ 177,3; *-caĭ* *b.* 312,2. 315,3.

2. *cine;* G. D. *cuĭ*; *cuișĭ* 13*,3.

3. *ce* nedeclinabil.

Macedor. care, a cui. ți.

Istr. cárle; Fem. carê; Plur. Masc. Fem. cárliĭ.

4. Masc. *căt*; Fem. cătă; Plur. Masc. cățĭ; Fem. căte; G. D. cător; Plur. Masc. Fem. cătă 1*, 2.

5. Masc. *atăt*; Fem. atătă; Plur. atățĭ; Fem. atăte; G. D. atător; Plur. Masc. atățea 199,3; *-țê* *b.* 46,3. 255,2; *-ța* *b.* 70,2; Fem. *atățê* *b.* 47,2; *atitê* 104,3.

Macedor. Plur. Masc. ahățĭ *b.* 280.

V. Pronume nedefinit.

A) Nearticulat.

1. Sing. Masc. *un:* G. D. unuĭ; Plur. Nom. Ac. uniĭ; G. D. unor. Fem. o; G. D. uneĭ; Plur. Nom. Ac. une; G. D. unor.

B) Articulat.

Masc. unul, unuĭa; uniĭ, unora. Fem. una, uneĭa. unele, unora.

2. *nime:* G. D. nimenuĭ, nimeruĭ.
nim*ă*nuĭ 171,3. 204,2; nem*ă*nuĭ 159,2; nim*ă*ruĭ 174. 177,3. *b.* 178,3. 350; nemăruĭ 230,2. 245,3. *b.* 218; *nimăruĭa* 198,2; ne- *b.* 11,2.

3. Masc. *alt*: altuĭ; alțĭ, altor. Fem. altă, alteĭ; alte, altor. Art. Masc. altul, altuĭa; alțiĭ, altora. Fem. alta, alteĭa; altele, altora.
Sing. G. D. altu*ea* 119,3. 197. 327,2; *-uê* *b.* 189; *-uĭa* 51,2; Plur. Nom. alț*ie* 87,2; al*țăĭ* 258,3; G. D. altor*ă* 88,2; Fem. G. altie*a* *b.* 208; Plur. Nom. alti*le* *b.* 61.

Istr. Masc. Sing. Nom. *ato* *b.* 282,2. 284,2; Fem. *ata* *b.* 283,3. 285.

4. Sing. Masc. Nom. Ac. *tot:* Fem. toată; Plur. Masc. toțĭ; Fem. toate; G. D. tuturor; Art. tuturora.

§. 7. Numerale.

I. Ordinale.

1 un, unu, ună, o (а); 2 doĭ, două (в); 3 treĭ (г); 4 patru (д); 5 cincĭ (є); 6 șase (ѕ); 7 șapte (з); 8 opt (и); 9 nouă (ѳ); 10 zece (і); 11 un-spre-zece (аі); 12 doĭ-spre-zece (ві); 13 treĭ-spre-zece (гі); 20 două-zecĭ (к); 30 treĭ-zecĭ (л); 40 patru-zecĭ (м); 50 cincĭ-zecĭ (н); 60 șaĭ-zecĭ (ѯ); 70 șapte-zecĭ (о); 80 opt-zecĭ (п); 90 nouă-zecĭ (ч); 100 o sută (р); 200 două sute (с); 300 treĭ sute (т); 400 patru sute (ѵ); 500 cincĭ sute (ф); 600 șase sute (х); 700 șapte sute (ѱ); 800 opt sute (ѡ); 900 nouă sute (ц); 1000 o mie (҂а); 2000 două miĭ (҂в); 1891 o mie opt sute nouă-zecĭ și una (҂аѡча).

un: G. D. unuĭ; Plur. uniĭ; G. D. unor. Art. unul, unuĭa, uniĭ, unora.

Fem. ună, o; G.D. unieĭ; Plur. une; G.D. unor. Art. una, uneĭa, unele, unora.

un și *o* maĭ slujesc ca articol nehotărît.

doĭ: G. D. douor; Fem. două; G. D. douor; *amândoĭ*, -două, -douor.

zece, sută și *mie:* G.D. zeciĭ; Nom. Plur. Masc. zecĭ; Fem. zecile; G.D. zecilor. G.D. suteĭ; Plur. sute, sutele; G.D. sutelor. mieĭ; miĭ, miile, miilor.

Macedor. unu, ună; doĭ, dau; treĭ; patru; țințĭ; șase; șapte; optu; nau; zațe; unsprezațe; daosprezațe; treisprezațe; ĭinĭiți; treizățĭ; patruzățĭ; ținzăți; șaizăți; șaptezăți; optuzăți; nauzăți; ună sută; dao sute; treĭ sute; ună nilie; dao nilĭi. Masc. doilĭi, doilor; Fem. daole, daolor, treilĭi, treile, zațelĭi, zațele. (Bojadshi p. 40.)

Istr. ur, urê; doi, do; trei; patru; ținți; sase; sapte; osăn; devet; zêți; urprezêțĭ; doĭprezêțĭ; do-vote-zêțĭ; 21. ur-pre-do-vote-zêțĭ; 30. trei-vote-zêțĭ; 40. patru-vote-zêțĭ; ținți-vote-zêțĭ; devet-vote-zêțĭ; 100. șto; 200. do-vote-șto; milar; doi milar; 1879 milar asen-vote-șto devet-pre-sapte-vote-zățĭ. (Miklosich, Rum. Unters., I, p. 74.)

II. Cardinale.

Masc. întăĭu, al doilea, al treilea, al zecelea, al o sutelea, al o mielea. ăl dintăĭu, cel dintăĭu, ăl, cel deal doilea etc.

Fem. întăĭa, a doua, a treea, a patra, a zecea, a o suta, a o miea. cea-, a dintăĭu, cea-, a deadoua etc.

Macedor. Masc. a intenea, primĭu; a doilea, a treilea, a patrulea, a țințilea, a șaselea, a șaptelea, a optulea, a naulea, a zațelea, a unsprezațlea, a ĭinĭițlea; Fem. a intenea, prima; a daoa, a treia, a patrua, a tinția, a șasea, a șeptea, a optua, a naua, a zațea, a unsprezațea, a ĭinĭiția.

Istr. Masc. prvi; Fem. prvê; doile, treile, patrile, osmile, devetile; deseti, desetê; do-vote-zêțile.

întaĭu masc. și fem. 89,3. 180. *b.* 31. 63,2. 65,2; întă*e* masc. 8,3; întăi 56. *b.* 50,3; *ai doii* 6; al doelea 110,2; al treile, al șasele, al noile, al unsprădécele 180,2. 3; al șeseale *b.* 11; Fem. întăea 29,2. 115. 309,2. *b.* 26; întă*e* 249,3; *a doa* 25. 26,2. 180; a treea, a patra, a cincé, a șêsea, a șêptea 115. 180; a *trie*, a cince, a *șăsa*, a șapte *b.* 63,2. 65,2; a doao, a șăsăle, a șăpte *b.* 65,2.

Macedor. de ăntănĭu *b.* 267.

§. 8. Verbul.

I. Verbul auxiliar *am*.

Infinitiv. *a avea, avere:*

Indic. Pres.: am, aĭ, a (au, are); am (avém), ațĭ (avéțĭ), a (au).

Imperfect:	**aveám, aveaĭ, avea; aveam, aveaţĭ, avea (aveau).**
Aor.:	**avúĭ, avúşĭ, avu; avum (avurăm), avut (avureţĭ), avu (avură).**
Perfect:	**am avut, aĭ-, a- (au-); am-, aţĭ-, a (au) avut.**
Plusqpf. I:	**avúsem, avuseşĭ, avuse; avusem (-serăm), avuseţĭ (-sereţĭ), avuse (-seră).**
II:	**avusésem, avuseseşĭ, avusese; avusesem (-seserăm), avuseseţĭ (-seséreţĭ), avusese (-seseră).**
III*a*:	**am fost având, aĭ-, a (au)-; am-, aţĭ-, (a) au fost având.**
III*b*:	**am fost avut, aĭ-, a (au)-; am-, aţĭ-, (a) au fost avut.**
Futur. I:	**voĭu avea, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor avea.**
II*a*:	**voĭu fi avut, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi avut.**
II*b*:	**voĭu fi având, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi având.**
III*a*:	**voĭu fi fost având, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost având.**
III*b*:	**voĭu fi fost avut, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost avut.**
Conj. Pres.:	**să am, să aĭ, să ară; să avem, să aveţi, să ară; *sau:* să aĭb, să aĭbĭ, să aĭbă; să avem, să aveţĭ, să aĭbă.**
Perfect I:	**să fiu având, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fiţĭ-, să fie având. *sau:* să fi având eu, tu.**
II:	**să fiu avut.**
Plusqpf. I:	**să fiu fost având.**
II:	**să fiu fost avut, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fiţĭ-, să fie fost avut. *sau:* să fi fost eu avut. *sau:* să fi fost avut eu.**
Futur.:	voĭu să am, veĭ să aĭ, va să aibă; vom să avem, veţi să aveţi, vor să aibă. *sau*: o să am, o să aĭ etc., *sau:* am să am, aĭ să aĭ, are să aĭbă; avem să avem, aveţĭ să aveţĭ, are să aĭbă. *sau:* am a avea, aĭ-, are-; avem-, aveţĭ-, au a avea, *sau:* am aveare.
Optat. Pres.:	aşĭ avea, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar avea.
Imperfect:	vream avea, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreaţĭ-, vrea avea. *sau:* vreare-aşĭ, -aĭ, -a (ar); -am, -aţĭ, -ar (a).
Perfect I:	aşĭ fi având, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi având. *sau:* fire-aşĭ având, fire-aĭ-, fire-a-, fire-am-, fire-aţĭ-, fire-ar-având. *sau:* de aşĭ fi având, *sau:* să aşĭ fi având.
II:	aşĭ fi avut, de aşĭ fi avut *sau:* să aşĭ fi avut.
Plusqpf. I:	aşĭ fi fost având, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost având.
II:	aşĭ fi fost avut, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost avut.
Cond. Pr. I:	de aşĭ avea, de aĭ-, de ar-; de am-, de aţĭ-, de ar avea. *sau:* să aşĭ avea.
Imperfect:	de vream avea; *sau:* să vream avea.
Perfect I:	de aşĭ fi având; *sau:* să aşĭ fi având.
II:	de aşĭ fi avut; *sau:* să aşĭ fi avut.
Plusqpf. I:	de aşĭ fi fost având; *sau:* să aşĭ fi fost având.
II:	de aşĭ fi fost avut; *sau:* să aşĭ fi fost avut.
Futur.:	de voĭu avea, de veĭ-, de va-; de vom-, de veţĭ-, de vor avea.
Imperativ:	aĭbĭ, aĭbă; aveţĭ, aĭbă.
Infinitiv:	a avea, avere.
Perfect:	a fi avut.
Plusqpf.:	a fi fost avut.
Part. Pres.:	având.
Perfect:	avut.
Futur.:	aĭbător (avutor?).
Supinu:	de a avea, de a avere.

·Macedor.

Indic. Pres.: amu, aĭ, are; avemu, aveți, au.
Imperfect: aveamu, aveaĭ, avea; aveamu, aveați, avea.
Aor.: avui, avuși, avu; avumu, avutu, avură.
Perfect: am avută, aĭ-, are-; avemu-, aveți-, au avută.
Plusqpf.: aveamu avută.
Futur. I: voĭu avere, vreĭ-, va-; vremu-, vreți-, voru avere.
II: va si amu, va si aĭ, va si aibă; va si avemu, va si aveți, va si aibă.
Conj. Pres.: si furi că eu amu, -că tu aĭ, -că elu are; -că noĭ avemu, -că voi aveți, -că elĭi au.
Imperfect: si furi că eu aveamu.
Aor.: si furi că eu avui.
Perfect: si furi că eu am avută.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu avută.
Futur. I: cando eu voĭu avere, cando tu vreĭ avere.
II: cando va si amu, -si ai, -si aibă.
Cond. Fut.: si avurim, si avuri, si avuri; si avurimu, si avuritu, si avuri.
Imperativ: ai, aibă; aveți, aibă.
Infinitiv: avere.
Partic.: avundu, avundalui.

Istrian. vè.

Indic. Pres.: (a)m, (á)ri, i, (á)re, a; (á)ren, an, (á)reț, aț, (á)ru, a.
Imperfect: vé(v)u, vévi, vèvè; veván, veváț, vé(v)u.
Perfect: am vut.
Plusqpf.: ve(v)u vut.
Futur.: voi vè.
Conj. Pres.: (á)vu, (á)ĭi, (á)ĭe; (a)ĭén, (a)ĭéț, (á)vu.
Cond. (Opt.): rèz vè, rèĭ vè, rèi vè; rén vè, rèț vè, rè vè.
Imperativ: á(ĭi) (1. Plur.) aréțme; 2. aréț.
Infinitiv: vè.
Partic.: vut.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: am 3. 9. 31. 108,2; amu 4. 5. 139,3; -'mu 92,2. 217,2. 220; aĭ 2,2. 108,2; -'ĭ 2. 3. 306. *b.* 47; au, -u 2,2. 3. 5. 25,2. 35. 41,2; am (avem) 19. 34*. 346,2; avàm 21,2. 23. 26,2. 30,2. 31,2; avemu 55,3; ațĭ 5. 8. 109; au 31. 37; avèm 298; avèĭ 298,2; aveá 18. 132. 310,2; avè 6. 110. 198,3. *b.* 62,3. 64,2. 119,2. 134,3. 139,3; avú 15. 17,3. 296,2; avusèse 351,2; viĭ avè *b.* 123; va avè 142. *b.* 66,3. 67,2; iți avè *b.* 225,2; vor avè *b.* 220,2; or avea *b.* 103,2; voĭu fi avănd *b.* 221; am fost avănd *b.* 34; am fost avut 354; așĭ avea *b.* 47; ar avea 339,2. *b.* 241; are avea 52,2. 3. 76,3. 121,3; ară avea 21; ari avea *b.* 14; așĭ avea fi avănd *b.* 148,2; de va avea 291; de om avea 197; să aĭb 207,3. *b.* 78. 95. 98; aĭbu 207,2; să aĭbĭ 33. 40,2. 108. 291,3. *b.* 49. 77,2. 78. 295,3; să aĭbă 5. 16. 20,2. 32. 35. 45,3. 47. 50; va să aĭbă 338,3; să fiu avut 360. 361,2; avè *b.* 181,2. 243; a fi avut *b.* 173; avându 110,3. 187,2. 296,2. 349. *b.* 17,2.

Macedor. am *b.* 265; aĭ *b.* 264,2; are *b.* 270,2. 274,3; era aveam (Perf.) *b.* 264,3.

Istr. am *b.* 284,2; ĭo'm *b.* 286,3; ĭo'n *b.* 282,3; aĭ *b.* 284,2; av, a *b.* 284; o *b.* 292,2; ara *b.* 284,2; amo *b.* 282,3; arem o *b.* 282,2. 3; aren

b. 286,3; Impf. aveia *b.* 283,3; vut-a *b.* 286,3; Fut. ver avae *b.* 285; va avae *b.* 284,2; Opt. raş *b.* 285,2.

II. Verbul auxiliar *sânt.*

Infinitiv. *a fi, a fire (a hi, a hire):*

Indic. Pres.: sânt (îs), eştĭ, este (e); sântem, sâneţĭ, sânt (îs).
Imperfect: erám, eraĭ, era (erau); eram, eraţĭ, era (-au).
Aor.: fuĭ, fuşĭ, fu; furăm (fu), fureţĭ (fut), fură (fu).
Perfect: am fost, aĭ- a- (au); am-, aţi-, au (a) fost. *sau:* fost-am, -aĭ.
Plusqpf. I: fuséĭ, fúseşĭ, fúse; fùsem (-serăm), fúseşĭ (-sereţĭ), fúse (-seră).
II: fusésem, fuseseşĭ, fusése; fusésem (-séserăm); fuséseţĭ (-sesereţĭ); fusese (-seseră).
Futur. I: voĭu fi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi. *sau:* oĭ fi, eĭ fi, a (o) fi; am (om) fi, eţĭ fi, or (o) fi.
II: voĭu fi fost, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost.

Optat. Pres.: aşĭ fi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi. *sau:* fire-aşĭ, fire-aĭ, fire-ar; fire-am, -aţĭ, -ar.
Imperfect: vream fi, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreaţĭ-, vrea fi.
Perfect I: aşĭ fi fost, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost. *sau:* fost-aşĭ fi, fost-aĭ fi, fost-ar fi; fost-am fi, fost-aţĭ fi, fost-ar fi.
II: fire-aşĭ fi fost, fire-aĭ fi fost, fire-ar fi fost; fire-am fi fost, fire-aţĭ fi fost, fire-ar fi fost.
Futur.: fire-aşĭ să fiu, fire-aĭ să fiĭ, fire-ar să fie; fire-am să fim, fire-aţĭ să fiţĭ, fire-ar să fie.

Cond. Pres.: de aşĭ fi, de aĭ fi, de ar fi; de am fi, de aţĭ fi, de ar fi. *sau:* să aşĭ fi.
Imperfect: de vream fi, de vreaĭ-, de vrea-. *sau:* să vream fi. *sau:* de eram să fiu, de eraĭ să fiĭ, de era să fie. *sau:* să eram să fiu.
Perfect: de aşĭ fi fost, de aĭ fi fost, de ar fi fost; de am fi fost, de aţĭ fi fost, de ar fi fost.
Futur.: de voĭu fi, de veĭ-, de va-; de vom, de veţĭ-, de vor fi. *sau:* să voĭu fi.

Conj. Pres.: să fiu, să fiĭ, să fie; să fim, să fiţĭ, să fie.
Imperfect: eram să fiu, eraĭ să fiĭ, era să fie.
Perfect: să fiu fost, să fiĭ fost, să fie fost; să fim fost, să fiţĭ fost, să fie fost. *sau:* să fi fost eu, tu- (*sau:* a fost să fie).
Futur.: voĭu să fiu, veĭ să fiĭ, va să fie; vom să fim, voţĭ să fiţĭ, vor să fie. *sau:* o să fiu, o să fiĭ, o să fie; o să fim, o să fiţĭ, o să fie. *sau:* am să fiu, aĭ să fiĭ, are să fie; am să fim, aţĭ să fiţĭ, are să fie. *sau:* am a fi, aĭ a fi, are a fi. *sau:* are a fire.

Imperativ: fiĭ, fie; fiţĭ, fie.
Infin. Pres.: a fi, fire.
Perfect: a fi fost.
Part. Pres.: fiind.
Perfect: fost.
Futur.: fiitor.
Gerundiu: fiind.
Supinu: de a fi, de a fire.

Macedor.

Indic. Pres.: escu, eşti, este (è); himu, hiţi, suntu.
Imperfect: eramu, erai, era; eramu, eraţi, era.
Aor.: fui, fuşi, fu; fumu, futu, furâ.
Perfect: am futâ, ai-, are-; avemu-, aveţi-, au futâ.
Plusqpf.: aveamu futâ, aveai-, avea-; aveamu-, aveaţi-, avea futâ.
Futur. I: voi hire, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va hire.
II: va si hiu, va si hii, va si hibă; va si himu, va si hiţi, va si hibâ.

Conj. Pres.: si furi că escu, si furi că eşti, si furi că este.
Imperfect: si furi că eu eram, si furi că tu erai.
Aor.: si furi că eu fui.
Perfect: si furi că ea am futâ.
Plusqpf.: si furi că ea aveam futâ.
Futur. I: cando voi hire, cando vrei hire.
II: cando va si hiu.
Cond. (Opt.) Futur.: si furimu, si furi, si furi; si furimu, si furitu, si furi.
Imperativ: hi, hibâ; himu, hiţi, hibâ.
Infinitiv: hire.
Part. Pres.: fundu, fundalui (hiindu).
Perfect: futâ.

Istrian. fi.

Indic. Pres.: (ắ)som, (ắ)şti, (ắ)i; (ắ)smo, (ắ)şte, (ắ)s.
Imperfect: iéru, ieri, ièrê; ierán, ieráţ, iéru.
Perfect: am foşt, (ari)i foşt, (are)a foşt. *sau:* foşt-am.
Plusqpf.: vévu foşt, vevi foşt, vêvê foşt.
Futur.: voi fi, ver fi, va fi; ren fi, veţ fi, vor fi.
Conj. Pres.: fí(v)u, fíi, fíe; fièn, fiéţ, fí(v)u.
Cond. (Opt.): rês fi, rêi fi, rè fi; rèn fi, rèţ fi, rè fi.
Imperativ: fi, (1. Plur.) fiéţme, 2. fieţ.
Infinitiv: fi.
Part. Perf.: foşt.

Exemple arhaice şi esceptiuni:

Indic. Pres.: *sânt* 21,3. 33. 40. 44,2. 293. *b.* 17; *sântu* 4. 16,2. *b.* 57,2.3; *sămt* 108,3; *simtŭ* 138,2; *simtu* 139,2. 324; *sintu* 6; *-s* 46; *eşti* 2. 9. 10,2. 21. 32. 39,3. 65. 82,2. 86,2. 96,2. 108. 129,2. 136,3. 153,3. 323,3. *b.* 17,2.3. 94; *eşty* 35,3; *eşt* 303. *b.* 5,2.3; *eaşti* 1; *ĭest* 226; *este* 44,2. 70,3. 165. *b.* 55,3. 65. 109,3. 210; *ĭaste* 25,2. 35,3. 38,2. 45,2. 47,3. 51. 57,1.3. 62,2. 65. 76,2. 84,2.3. 86,3. 99. 102. 143. 166. 314,3. 340,3. *b.* 4. 26. 31. 37,2.3. 69,3. 189. 200. 357; *easte* 1. 2. 6. 10. 11,2. 15,3. 16. 19,2. 29. 30. 32. 33. 35. 41. 55. 126. 146,2. 183,2. *b.* 9,2. 10; *eastê* 2; *estê* 197; *estea* 198,3; *estă* 141,3; esti *b.* 120. 142. 359; *ĭasti* *b.* 113; *ĭest* 226,2.3; *e* 2. 3. 6. 11,2. 12,3. 14. 16,2. 18,2. 19,2. 30. 31,2. 34,2. 61,2. 83,2. 111. 262. 316,3. *b.* 158,3. 250,2; *ĭe* *b.* 250,3; *-i* 13. 29,3. 30. 36,3. 48,3. 51. 55,2. 108,3. 114,3. 144. 154. 155,2. 201. 254,3. 364. *b.* 14. 95. 113,3; *i* 136,2. 139; *ĭĭ* 56. *b.* 105,3. 138; *ĭĭ* *b.* 300,3. 351,3; *sântem* 27,2. 85,3. 96,3. 124,3. 126,3. 165. 179,3. 262,2. 318,2. *b.* 16,2. 101; *sămtemŭ* 137,2; *simtem* 48,3; *sintem* 101. 112. *b.* 183,3; *semu* 55,3; *sânteţĭ* 86. 88. 96,3. *b.* 28,2. 210,2; *sânteţ* 128,3. 366; *simteţĭ* 46,3. 51,2; *seţĭ* 54,2; *sânt* 16.

25,2. 29.3. 32,2. 42,2. 82,2. 87. 95. 99. 112,3. 129. 148,2. 157. 313,2. 331. 338,2. *b.* 27. 246,3; *sântu* 1. 126. 172. *b.* 48,2; *sînt* 215,2; *sâmt* 35,2. 59,2. 77,3. 78,2.3. 109. 115. 117,2. 118. 121. 122,2. 123; *sâmtu* 180,3. 182,2. 217,2. 219,3; *simt(u)* 45,3. 47,3. 48. 49. 50. 51,3. 52,2. 76,3. 116,2. 137,2. 140,2. 141,3; *simpt* 226. 227; *sintu* 2,2. 145,2. 149,2. 152. 193,2. 197, 199,3. 201. 323,2. *b.* 9,2. 12,2. 82,3. 197,2; *-sŭ, -s* 2. 12,2. 36,3. 40. 42. 49,3. 83,3. 85,2. 93,2. 99. 112,2. 114,2. 153,2. 154,2. 179,2. 184. 203,3. 363,2.3. *b.* 95; *is* *b.* 103; *ăs* *b.* 300,2. 320,3. 351; *-se* 28; *îĭ* 36,3.

eram 268; era (1. sgl.) 18,2.3. 19; eraĭ 267,2; erá 2. 8. 15,2. 20. 27. 30,3. 33,2; erațĭ 47,3; era 21,2. 35,2; fu 2. 6. 7. 15. 18,2. 20. 26,3. 30,3. 32,2. 34. 38. 57. 82. 101. 164,3. 215. 254,3. 265,2. 308,3; fum 302. 318,3; fură 67,2.3. 84,2. 184,3. 215,3. 232. 306,2. 308,3. *b.* 167,3; fuseĭ *b.* 293,2; fusășĭ 182,2.3; fusă *b.* 191,2; fuset 195,2; fuseră *b.* 168,2; am fostu 3. 104; au fostu *b.* 60. 61; ațĭ fost 262,3; au fostu 5. 24. 48. *b.* 13. 25,2. 353; fost-au *b.* 36,3. 134,3. 188,2; fusese *b.* 352; fusesea 6; fusêse 163,3. 232,2; voiu fi 81,3; veĭ fi 35,2; viĭ fi *b.* 135,2; va fi 4. 15,3. 17,1.2. 28,2. 99; o fi *b.* 224; vețĭ fi 3. 77,2. 96,3; vor fi 9. 10,3. 36. 54. 78,3; fi-voiu 3; fi-va 25. 368, *b.* 218,2; fi-vețĭ 19,2. 20; fi-vor 112,3. 310; voiu hi 4; oĭ hi 266; va hi 47,2. 48. 69,2. 105,3. 108. 161. 175,2; o hi *b.* 260; voiu hi 48,3; vor hi 52,2. 104,2: hi-va 188,2; va fi fost 122.

Optativ: așĭ fi, aĭ fi 113,2; ar fi *b.* 8. 52,3. 95,3. 114,3. 160,2. 170,3; arâ fi 34. 36. 127,2; are fi 76,3. 79,2. 119. 120; aĭ hi 256; ar hi 148,2. 256,2. *b.* 260,2; are hi 52,2. 138; aĭ fi fost *b.* 132; ar fi fost 244,2. 292,3. 297,2. 339,2. *b.* 150,3; arâ fi fost 274; vrè fi fost *b.* 213,2; ar hi fost 319,2. 324,3; are hi fost 138,2. 287,3; vrè hi fost 138; de are hi 48; de aĭ hi fost 139,2. 188; de are hi fost 48.

Conjunctiv: să fiu, să fiĭ 6. 33. 285,3; să fie 5. 16,2. 20. 35. 38,3. 70,3. *b.* 7. 77,3; să fii *b.* 144. 359; să fiia 135; să fim 55; să fiimu 55,2; să fițĭ 3. 4. 96,3. 348,3. *b.* 38; să hie 43,3. 46,3. 47,2. 68,2. 74,3. 105. 139; să hi 93; să hiie *b.* 258,2; să him 48,2; să hițĭ 52,3. 63; easte să hiie 200,2; ĭera să hiie *b.* 261,2; să fie fost 280. 358,2. 361,2. *b.* 191,2; să fi fost *b.* 33; au fost să fie *b.* 358,2; va să fie 31,3. 32,3. 38,2. 99,3. 166,2; vrê să fie 132,2; o să fie *b.* 192,3. 315; vrețĭ să fițĭ *b.* 23; vor să fie 76,3. 133,3; vor a fi *b.* 248; aĭ să fiĭ *b.* 320.

Imperativ: fiĭ 129,2. 266. 365. *b.* 182; fy 36,2; fie 1. 32. 34. 35,2. 128; hiie *b.* 260,2; fițĭ 20. 28,3. 111,2. 166,3. 240. 365,3. *b.* 79; nu firețĭ 13,2. 112.

Infinitiv: a fi 129,2. 324,3. *b.* 120. 124,2; a firea *b.* 187,2; a hi 3. 199.

Particip.: fiindu 46,3. 52. 70. 108. 137,2. *b.* 13; find 47,2. *b.* 233,3; fost.

Supinu: de a hirea 211,3. 212.

Macedor.

Indic.: escu *b.* 266,2. 269,2; să- *b.* 272,3; eștĭ *b.* 264,3. 266; hiĭ *b.* 281,3; este *b.* 264,2.3. 255; easte *b.* 268,2. 271; e *b.* 264,2. 271; himŭ *b.* 268. 276,2; hi-țŭ *b.* 276,2; sunŭ *b.* 273,2; fu *b.* 268; fură *b.* 281,3.

Conjunctiv: să escu *b.* 272,3; si hiĭ *b.* 264,3; să hibă *b.* 276,3; va si hi[b]ă *b.* 264. 267,2.

Istrian.

Indic.: saem *b.* 285; ĭesam *b.* 282,3; ĭeștĭ *b.* 286,2; ști *b.* 283; i *b.* 283. 284,2. 285,3. 286; smo *b.* 282, 3. 286,3; esmo *b.* 282, 3; seu *b.* 286,2; fia *b.* 284,3; foșt-a *b.* 286,3; fi *b.* 285.

III. Verbul auxiliar *voĭu.*

Infinitivul: *a vrea, vrere.*

Indic. Pres.: voĭu (oĭ), veĭ (eĭ), va (a), vom (om), vețĭ (ețĭ), vor (or).
Imperfect: vreám, vreáĭ, vreá; vreám, vreațĭ, vrea (-au).
Aor.: vrúi, vrușĭ, vru; vrum (vrurăm), vruțĭ (vrurețĭ), vru (vrură).
Perfect: am vrut.
Plusqpf.: am fost vrut.
Futur.: voĭu vrea.

Conj. Pres.: să vreau, să vreĭ, să vrea; să vrem, să vrețĭ, să vrea.
Perfect: să fiu vrut. *sau:* să fi vrut.
Plusqpf.: să fiu fost vrut. *sau:* să fi fost vrut.
Futur.: va să vreau, -să vreĭ. *sau:* o să vreau.

Optat. Pres.: așĭ vrea. *sau:* vrere-așĭ.
Perfect: așĭ fi vrut.
Plusqpf.: așĭ fi fost vrut.
Imperativ: vrea, vrețĭ.
Infinitiv: a vrea, vrere.
Perfect: a fi vrut.
Plusqpf.: a fi fost vrut.
Part. Pres.: vrând.
Perfect: vrut.
Supinu: de a vrere.

Alte forme maĭ vezĭ în Glosar, s. v. *voesc.*

Macedor.

Indic. Pres.: voi, vrei, va; vremu, vreți, va.
Imperfect: vreamu, vreai, vrea; vreamu, vreați, vrea.
Aor.: vrui, vruși, vru; vrumu, vrutu, vrurâ.
Perfect: amu vrutâ.
Plusqpf.: aveamu vrutâ.
Futur. I: voi vrere, vrei-, va-; vremu-, vreți-, va vrere.
II: va si voi, -si vrei, -si va; -si vremu, -si vreți, -si va.

Conj. Pres.: si furi că eu voi, -că tu vrei, -că el va.
Imperfect: si furi că eu vreamu, -că tu vreai, -că el vrea.
Aor.: si furi că eu vrui.
Perfect: si furi că eu am vrutâ.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu vrutâ.
Futur. I: cando eu voi vrere, -tu vrei vrere.
II: cando va si voi, -va si vrei.
Cond. Fut.: si vrurimu, si vruri, si vruri; si vrurimu, si vruritu, si vruri.
Imperativ: vrea, va; vremu, vreți, va.
Infinitiv: vrere.

Part. Pres.: vrundu, vrunda luĭ.
Perfect: vrută.

Istrian.

Indic. Pres.: voi, ver, va; ven, vet, vor.
Imperfect: vré(v)u, vrévi, vrê'vê; vreván, vreváț, vré(v)u.
Perfect: am vrut.
Plusqpf.: vévu vrut.
Futur.: voi vrê.
Conj. Pres.: va, va, va; ran, vaț (raț), va.
Condít.: rêz vrê.
Infinitiv: vrê.
Part. Perf.: vrut.

Exemple arhaice și esceptiuni:

Pres.: *veri* 3*,3. 13*,3. 2. 3. 7. 23,3. 27,2; *vere* 54; *veĭ* 66,3; *viĭ b.* 122,3. 123; *va* 13*,3. 12,3. *b.* 219; *văm(u)* 14*,3. 3. 23. 24,2. 26,2. 27. 30,2. 40,3; *vem* 56,2; *vremu* 4*,3; *vom* 121,2. 126; *veți* 3; *vor(u)* 3*,2. 78,3; *vuru* 1*,2; *oĭu b.* 33,2. 288. 297. 318; *oĭ b.* 309,2. 340,2; *eĭ b.* 33,2; *îĭ b.* 141,3; *ăĭ b.* 349,3; *-i b.* 294. 306,3. 307,2; *o, b.* 260,3. 318. 362,3; *a b.* 269,2. 3. 307. 308,3; *om b.* 365,3; *-'țĭ b.* 303. 319,3; *or* 174,2. 253,3. 254. *b.* 19. 133,2. 225.
Imperfect: 1. pl. vrê 3*,3. 5*,3; 1. pl. vrêmu 6*,2; veți 9*,2; 3. pl. vrê 5*,2.
Perfect: *vru* 3*; *vrură* 5*,3.
Optat.: *vrêreșĭ* 11*,2; *ară vrê* 5*.

§. 9. Conjugarea verbelor regulate.

I. Conjugarea Ia.

Verbele care au terminațiunea *-a, -are* la Infinitiv.

A) a adun-á, adun-áre.

Indic. Pres.: adún, adunĭ, adună; adunăm, adunáțĭ, adúnă.
Imperfect: adunám, adunaĭ, aduná; adunám, adunáțĭ, aduná (-au).
Aor.: adunáĭ, adunașĭ, adunắ; adunám (-nárăm), adunáțĭ (-nareți), adună (-nără).
Perfect: am adunát.
Plusqpf. I: adunásem, adunásesĭ, adunáse; adunásem (-serăm), adunásetĭ (-sereți), adunase (-seră).
II: am fost (*sau:* fost-am) adunând.
III: am fost (*sau:* fost-am) adunat.
Futur. I: voĭu aduná, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor aduna.
II*a*: voĭu fi adunând.
II*b*: voĭu fi adunat.
III*a*: voĭu fi fost adunând.
III*b*: voĭu fi fost adunat.
Conj. Pres.: să adún, să adúnĭ, să adúne; să adunắm, să adunáțĭ, să adúne.
Imperfect: eram să adún, eraĭ să adunĭ, era să adune.
Perfect: să fiu adunat, să fiĭ-, să fie; să fim-, să fițĭ-, să fie adunat. *sau:* să fi adunat eu, tu.
Plusqpf.: să fiu fost adunat. *sau:* să fi fost adunat eu.

Futur: voĭu să adún, veĭ să adunĭ, va să adune; vom să adunăm, vețĭ să adunațĭ, vor să adune. *sau:* o să adun, o să adunĭ etc. *sau:* am să adun, aĭ să adunĭ, are să adune, avem să adunâm, avețĭ să adunatĭ, au să adune. *sau:* am a aduna (adunare).

Optat. Pres.: aşĭ aduna, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar aduna. *sau:* adunare-aşĭ, -aĭ, a.

Perfect: aşĭ fi adunat, aĭ fi-, ar fi-; am fi-, ațĭ fi-, ar fi adunat. *sau:* fire-aşĭ adunat.

Plusqpf.: aşĭ fi fost adunat.

Cond. Pres.: de aşĭ aduna. *sau:* să aşĭ aduna.

Imperfect: de vream aduna. *sau:* să vream aduna. *sau:* de eram să adun. *sau:* de adunam.

Perfect I: de aşĭ fi adunând.

II: de aşĭ fi adunat.

Plusqpf. I: de aşĭ fi fost adunând.

II: de aşĭ fi fost adunat.

Futur.: de voĭu aduna.

Imperativ: adúnă, adúne; adunáțĭ, adúne.

Infin. Pres.: a aduna, a adunare.

Perfect: a fi adunat.

Plusqpf.: a fi fost adunat.

Part. Pres.: adunând.

Perfect: adunat.

Futur.: adunător.

Supinu: de a aduna, de a adunare.

B) Inchoative cu *-ez* la Indic. Pres. *a lucra, lucrare.*

Indic. Pres.: lucréz, -ézĭ, -eáză, lucrâm, lucráțĭ, lucreáză.

Imperfect: lucrám.

Aor.: lucraĭ.

Plusqpf.: lucrasem.

Conj. Pres.: să lucrez, -ezĭ, -éze; să lucrâm, să lucráțĭ, să lucréze.

Imperativ: lucrează, lucréze; lucrațĭ, lucreze.

Infinitiv: a lucra, lucrare.

Part. Pres.: lucrând.

Perfect: lucrat.

Futur: lucrător.

Supinu: de a lucra.

Timpurile compuse se formează întocmaĭ ca la *A.*

C) Cu terminațiunea *-âre* la Infinit.*: a doborâ, doborâre.*

Indic. Pres.: dobor, dobórĭ, doboáră; doborâm, doborâțĭ, doboáră.

Imperfect: doborám.

Aor.: doborâĭ, doborâşĭ, doborâ, doborârăm, doborârățĭ, doborâră.

Perfect: am doborât.

Plusqpf. I: doborâsem.

II: am fost doborât.

Futur. I: voĭu doborâ.

II: voĭu fi doborât.

III: voĭu fi fost doborât.

Conj. Pres.: **să dobór, să dobóri, să doboáre (ră); să doborâm, să doborâți, să doboare (ră).**
Imperfect: **de vream doborâ.**
Perfect: **să fiu doborât.**
Plusqpf.: **să fiu fost doborât.**
Futur: **voiu să dobor.** *sau:* **o să dobor.**
Optat. Pres.: **așĭ doborâ.**
Perfect: **așĭ fi doborât.**
Plusqpf.: **așĭ fi fost doborât.**
Imperativ: **doboáră, doboare; doborâțĭ, doboare.**
Infin. Pres.: **a doborâ, doborâre.**
Aor.: **a fi doborât.**
Plusqpf.: **a fi fost doborât.**
Part. Pres.: **doborând.**
Perfect: **doborât.**
Futur: **doborâtor.**

II. Conjugarea II.

Verbele care au terminațiunea *-ere* la Infinitiv.

A) **Verbele cu** *-ére* **accentuat:** *a tăceá, tăcére.*

Indic. Pres.: **tac, tacĭ, tace; tăcém, tăcéțĭ, tac.**
Imperfect: **tăceám, tăceaĭ, tăceá; tăceám, tăceațĭ, tăcea (tăceau).**
Aor.: **tăcúĭ, tăcúșĭ, tăcú; tăcúm (tăcúrăm), tăcúțĭ (tăcurețĭ), tăcu (tăcură).**
Perfect: **am tăcut.** *sau:* **tăcut-am.**
Plusqpf. I: **tăcusem, tăcúseșĭ, tăcuse; tăcúsem. (tăcúserăm), tăcusețĭ (-serețĭ), tăcuse (-seră).**
II: **tăcusésem, tăcusésesĭ, tăcusése; tăcusésem (-seserăm), tăcusésețĭ (se-serețĭ), tăcusése (-seseră).**
III*a*: **am fost tăcând.**
III*b*: **am fost tăcut.**
Futur. I: **voiu tăcea, veĭ tăcea.** *sau:* **tăcea -voiu, -veĭ.**
II: **voiu fi tacând. —tăcut.**
III: **voiu fi fost tăcând. —tăcut.**

Conj. Pres.: **să tac, să tacĭ, să tácă; să tăcém, să tăcéțĭ, să tacă.**
Imperfect: **eram să tac, eraĭ să tacĭ, era să tacă.**
Perfect: **să fiu-, să fiĭ tăcut.** *sau:* **să fi tăcut eu, tu.**
Plusqpf.: **să fiu fost tăcut, să fiĭ fost tăcut.** *sau:* **să fi fost tăcut eu, -tu.**
Futur: **voiu să tac, veĭ să tacĭ, va să tacă; vom să tăcem, vețĭ să tăcețĭ, vor să tacă.** *sau:* **o să tac, o să tacĭ.** *sau:* **am să tac.**

Optat. Pres.: **așĭ-, aĭ-, ar- (a-); am-, ațĭ-, ar tăcea.** *sau:* **tăceáre-áșĭ, -aĭ.**
Perfect: **așĭ-, aĭ, -ar fi tăcut.** *sau:* **fi re-așĭ tăcut.**
Plusqpf.: **așĭ fi fost tăcut.** *sau:* **fi re-așĭ fost tăcut.** *sau:* **fost-așĭ tăcut.**
Cond. Pres.: **de așĭ tăcea.**
Imperfect: **de vream tăcea.** *sau:* **de tăceam.** *sau:* **de eram să tac.**
Perfect: **de așĭ fi tăcut.**
Plusqpf.: **de așĭ fi fost tăcut.**
Futur.: **de voiu tăcea.**

Imperativ: tacĭ, tacă; tăcețĭ, tacă.
Infin. Pres.: a tăcea, a tăcére.
Perfect: a fi tăcut.
Plusqpf.: a fi fost tăcut.

Part. Pres.: tăcând.
Perfect: tăcut.
Futur.: tăcător.
Supinu: de a tăcea, de a tăcere, de tăcut.

B) Verbele cu *-e, -ere* neaccentuat: *a rúpe, rúpere.*

Indic. Pres.: rup, rupĭ, rupe; rupem, rupețĭ, rupe.
Imperfect: rupeám, rupeaĭ, rupea; rupeam, rupeațĭ, rupea.
Aor.: rupséĭ, rupséșĭ, rúpse; rúpsem (rupserăm), rúpsețĭ (rupserețĭ), rúpse (rupseră).
Perfect: am-, aĭ-, a- (au-); am-, ațĭ-, au- (a-) rupt. *sau:* rupt am, -aĭ etc.
Plusqpf. I: rupsésem, rupséseșĭ, rupsése; rupsesem (-seserăm), rupsesețĭ (seserețĭ (-seserețĭ), rupsese (-seseră).
II: am-, aĭ-, a- (au-); am-, ațĭ-, au (a) fost rupând, — rupt. *sau:* fost-am rupând. *sau:* rupând am fost.
Futur. I: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor rupe. *sau:* rupe-voĭu.
II: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi rupt. *sau:* fi-voĭu rupt. — rupând.
III: voĭu fi fost rupt. *sau:* fi voĭu fost rupt. — rupând.

Conj. Pres.: să rup, să rupĭ, să rupă; să rupem, să rupețĭ, să rupă.
Imperfect: eram să rup, eraĭ să rupĭ, era să rupă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie rupt. — rupând. *sau:* să fi rupt eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost rupt. — rupând. *sau:* săfi fost rupt eu, -tu.
Futur.: voĭu să rup, veĭ să rupĭ, va să rupă; vom să rupem, vețĭ să rupețĭ, vor (va) să rupă. *sau:* o să rup, -rupĭ, *sau:* am să rup, *sau:* am a rupe. *sau:* am a rupere.

Optat. Pres.: așĭ-, aĭ-, ar- (a)-; am-, ațĭ-, ar rupe. *sau:* rupere-așĭ.
Perfect: așĭ fi rupt. *sau:* fire-așĭ rupt.
Plusqpf.: așĭ fi fost rupt. *sau:* fost-așĭ-fi rupt. *sau:* fire-așĭ fost rupt.

Cond. Pres.: de așĭ rupe.
Imperfect: de vream rupe. *sau:* de rupeam. *sau:* de eram să rup.
Perfect: de așĭ fi rupt.
Plusqpf.: de așĭ fi fost rupt.
Futur.: de voĭu rupe.

Imperativ: rupe, rupă. rupețĭ, rupă.
Infinitiv: a rupe, a rupere.
Perfect: a fi rupt.
Plusqpf.: a fi fost rupt.

Part. Pres.: rupând.
Perfect: rupt.
Futur.: rupător.
Supinu: de a rupe, de a rupere, de rupt.

III. Conjugarea III.

Verbele cu terminaţiune *-i, -ire* la Infinitiv.

A) a dormi, dormire.

Indic. Pres.: dorm, dormĭ, doarme; dormim, dormiţĭ, doarme (dorm).
Imperfect: dormeám, dormeaĭ, dormea; dormeam, dormeaţi, dormea (-au).
Aor.: dormíĭ, dormíşĭ, dormí; dormím (dormirăm), dormíţĭ (dormireţĭ), dormí (dormiră).
Perfect: am dormít, aĭ-, a- (au)-; am-, aţĭ-, au (a) dormit.
Plusqpf. I: dormisem (-sesem), dormíseşĭ (-seseşĭ), dormíse (-sese); dormisem (-sesem, -seserăm) dormiseţĭ (-seseţĭ, -sesereţĭ); dormise (-sese, seseră).
II: am fost dormind. *sau:* fost-am dormind. *sau:* dormind am fost.
II*a*: am fost dormit. *sau:* fost-am dormit. *sau:* dormit am fost.
Futur. I: voĭu dormi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor (va) dormi. *sau:* dormi-voĭu, -veĭ etc.
II: voĭu fi-, veĭ fi-, va fi dormit. *sau:* fi-voĭu, -veĭ dormit.
III: voĭu fi fost dormit. *sau:* fi- voĭu fost dormit.

Conj. Pres.: să dorm, să dormĭ, să doármă; să dormím, să dormíţĭ, să doármă.
Imperfect: eram să dorm, eraĭ să dormĭ, era să doarmă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie dormit. *sau:* să fi dormit eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost dormit. *sau:* să fi fost dormit eu.
Futur.: voĭu să dorm, voĭ să dormĭ, va să doarmă; vom să dormim, veţĭ să dormiţĭ, vor să doarmă. *sau:* o să dorm, o să dormĭ. *sau:* am să dorm.

Optat. Pres.: aşĭ dormi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar dormi. *sau:* dormire-aşĭ, -aĭ.
Perf.: aşĭ fi-, aĭ fi-, ar fi dormit. *sau:* fire-aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: aşĭ fi fost dormit, aĭ-, ar-. *sau:* fire-aşĭ fi fost dormit.

Cond. Pres.: de aşĭ dormi.
Imperfect: de dormeam. *sau:* de vream dormí. *sau:* de eram să dorm.
Perfect: de aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: de aşĭ fi fost dormit.
Futur.: de voĭu dormi.

Imperativ: dormĭ, doármă; dormíţĭ, doármă.
Infin. Pres.: a dormí, dormire.
Perfect: a fi dormit.
Plusqpf.: a fi fost dormit.

Part. Pres.: dormind.
Perfect: dormit.
Futur.: dormitor.
Supinu: de a dormi, de a dormire, de dormit.

B) a mărí, mărire. Verbe inchoative cu terminaţiunea *-esc* la Indic. Pres.

Indic. Pres.: mărésc, măréştĭ, măréşte; mărím, măríţi, mărésc (-eşte).
Imperfect: măreám.
Aor.: măríĭ.

Plusqpf.: mărísem.

Conjunctiv: să mărésc, să mărésțI, să mărească; să mărím, să măríțI, să mărească.

Imperativ: mărésțe, mărească; măríțI, mărească.

Infin. Pres.: a mări, mărire.
Perfect: a fi mărit.
Plusqpf.: a fi fost mărit.

Part. Pres.: mărind.
Perfect: mărít.
Futur.: măritor.

IV. Conjugarea reflexivă.

Verbele se conjugă ca la activ, adaugându-se pronumele personale conjunctive sau enclitice, cari în timpurile compuse stau în tot de-auna înaintea verbuluI auxiliar.

A) Verbele cu pronumele în Dativ *îmĭ zic.*

Indic. Pres.: îmI zic, îțI zicI, îșI zice; ne zicem, vă zicețI, îșI zic (zice).
Imperfect: îmI ziceam.
Aor.: îmI ziseI, îțI ziseșI.
Perfect: mi-am zis, ți-aI zis, 'și-a zis. *sau:* zisu-mi-am, zisu-ți-ațI.
Plusqpf. I: îmI zisesem, îțI ziseseșI.
II: mi-am fost zicând. *sau:* fostu-mi-am zicând.
III: mi-am fost zis. *sau:* fostu-mi-am zis. *sau:* zisu-mi-am fost.
Futur. I: îmI voIu zice. *sau:* zice-mI-voIu.
II: îmI voIu fi zis. *sau:* zisu-mI-voIu fi.
III: îmI voIu fi fost zis. *sau:* zisu-mI-voIu fi fost.

Conjunctiv: să 'mI zic, să 'țI zicI, să 'șI zică; să ne zicem, să vă zicețI, să 'șI zică.
Imperfect: de eram să 'mI zic.
Perfect: să 'mI fiu zis, să 'țI fiI zis. *sau:* să 'mI fi zis, să 'țI fi zis.
Plusqpf.: să 'mI fiu fost zis. *sau:* să 'mI fi fost zis.
Futur.: voIu să 'mI zic, veI să 'țI zicI, va să 'șI zică. *sau:* o să 'mI zic, o să'țI zicI, o să 'șI zică.

Optativ: mi-așI zice, ți-aI zice, 'și-ar zice. *sau:* zicere-mI-așI, zicere-țI-aI.
Aor.: mi-așI fi zis, ți-aI fi zis. *sau:* zisu-mi-așI fi.
Plusqpf.: mi-așI fi fost zis. *sau:* zisu-mi-așI fi fost.

Cond. Pres.: de mi-așI zice.
Imperfect: de 'mI ziceam. *sau:* de 'mI vream zice.
Perfect: de mi-așI fi zis.
Plusqpf.: de mi-așI fi fost zis.
Futur.: de 'mI voIu zice.

Imperativ: zice-'țI, zică-'șI. zicețI-vă, zică-'șI.
Infinitiv: a 'șI zice.
Perfect: a 'șI fi zis.
Plusqpf.: a 'șI fi fost zis.

Part. Pres.: zicându 'mI, -'țI, -'șI; -ne, -vă, -șI.

B) Cu pronumele în Acusativ: *mă închin.*

Indic. Pres.:	mă închin, te închinĭ, se închină; ne închinâm, vă închinațĭ, se închină.
Imperfect:	mă închinam, te închinaĭ.
Aor.:	mă închinaĭu, te închinașĭ.
Perfect:	m'am închinat, te-aĭ închinat, s'a închinat, ne-am închinat, v'ațĭ închinat, s'au (s'a) închinat.
Plusqpf.: I:	mă închinasem, te închinaseșĭ.
II:	m'am fost închinând. *sau:* fostu-m'am închinând. *sau:* închinându-m'am fost.
III:	m'am fost închinat. *sau:* fostu-m'am închinat. *sau:* închinatu-m'am fost.
Futur. I:	mă voĭu închina, te veĭ închina. *sau:* închina-mă-voĭu, închina-te-veĭ.
II:	mă voĭu fi închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi.
III:	mă voĭu fi fost închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi fost.
Conj. Pres.:	să mă închin, să te închinĭ, să se închine. să ne închinâm, să vă închinațĭ, să se închine.
Imperfect:	de eram să mă închin.
Aor.:	să mă fiu închinat, să te fiĭ închinat. *sau:* să mă fi închinat eu, să te fi închinat tu.
Plusqpf.:	să mă fiu fost închinat. *sau:* să mă fi fost închinat.
Futur.:	voĭu să mă închinĭ, veĭ să te închinĭ, va să se închine. vom să ne închinâm, vețĭ să vă închinațĭ, vor să se închine. *sau:* o să mă închinĭ, o să te închinĭ.
Optat. Pres.:	m'așĭ închina, te-aĭ închina. *sau:* închina-m'așĭ, închina-te-aĭ.
Aor.:	m'așĭ fi închinat. *sau:* închinatu-m'așĭ fi.
Plusqpf.:	m'așĭ fi fost închinat. *sau:* închinatu-m'așĭ fi fost.
Cond. Pres.:	de m'așĭ închina,
Imperfect:	de mă închinam. *sau:* de mă vream închina.
Perfect:	de m'așĭ fi închinat.
Plusqpf:	de m'așĭ fi fost închinat.
Futur.:	de mă voĭu închina.
Imperativ:	închină-te, închine-se; închinați-vă, închine-se.
Infinitiv:	a se închina.
Perfect:	a se fi închinat.
Plusqpf.:	a se fi fost închinat.
Partic.:	închinându-mă, -te, -se; -ne, va, -se.
Supinu:	de a se inchina, -are.

V. Conjugarea pasivă

se face prin ajutorul verbuluĭ auxiliar *a fi*, cu perfectul participiuluĭ.

Indic. Pres.:	sânt bătut.
Imperfect:	eram bătut.
Aor.:	fuĭ bătut.
Perfect:	am fost bătut.
Futur.:	voĭu fi bătut.
Conj. Pres.:	să fiu bătut.
Imperativ:	fiĭ bătut.

§. 10. Conjugarea verbelor neregulate.

A) dau.

Indic. Pres.:	dau, daī, dă; dăm, daţī, dă (dau).
Imperfect:	dám, dáī, dá; dám, dáţī, da (dau). *sau:* dedeam, dedéaī, dedea; dedeam, dedeaţī, dedea (-au).
Aor.:	dedéī, dedéşī, déde; dédem (dederăm), dédeţī (dedereţī), déde (dederă).
Plusqpf.:	dedésem, dedéseşī, dedese; dedésem (-seserăm), dedeseţī (-sesereţī), dedese (-seră).
Futur. I:	voīu da.
Conjunctiv:	să dau, dă daī, să dea (dee); să dăm, să daţī, să dea (dee).
Imperativ:	dă, dea; dáţī, dea.
Infinitiv:	a da, dare.
Perfect:	a fi dat.
Plusqpf.:	a fi fost dat.
Part. Pres.:	dând.
Perfect:	dat.
Futur.:	dătătór.

B) īau.

Indic. Pres.:	īau, īeī, īa; luâm, luáţī, īa (īau).
Imperfect:	luám, luáī, luá; luám, luáţī, lua (-au).
Aor.:	luáī, luáşī, luă; luám (luarăm), luáţī (luareţī), luá (luară).
Plusqpf.:	luasem, luaseşī, luase; luasem (-serám), luaseţī (-sereţī), luase (-seră).
Conj. Pres.:	să īau, să īeī, să īa (īee); să luâm, să luaţī, să īa (īee).
Futur.:	o să īau.
Opt. Pres.:	aşī lua.
Imperativ:	pers. 2. īa. 3. īa; luaţī, īa.
Part. Pres.:	luând.
Perfect:	luat.
Futur.:	luător.
Infinitiv:	a lua, luare.

§. 11. Conjugarea dialectală regulată.

I. Conjugarea I.

a) Macedor. *calcare.*

Indic. Pres.:	calcu, calţi, calcă; calcâmu, călcaţi, calcă.
Imperfect:	calcam, calcaī, calcá; călcámu, călcaţi, calcă.
Aor.:	câlcái, calcaşi, câlcâ; câlcâmu, calcatu, calcarâ.
Perfect:	amu calcatâ.
Plusqpf.:	aveamu calcatâ.
Futur.:	voi calcare, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va calcare.
Cond. Pres.:	si furi că eu calcu.
Imperfect:	si furi ca eu calcamu.
Aor.:	si furĭ ca eu calcaī.
Perfect:	si furi ca eu amu calcatâ.
Plusqpf.:	si furi ca eu aveamu calcatâ.

Futur.: **si calcarimu, si calcari, si calcari; si calcarimu, si calcaritu, si calcari.** ***sau:*** **cando voi calcare.** ***sau:*** **cando va si calcu.**
Conjunctiv: **si calcu, si calţi, si calcâ; si calcâmu, si calcaţi, si calcâ..**
Futur.: **va si calcu.**
Imperativ: **pers. 2. 3. calcâ; 1. pl. calcâmu, 2. calcaţi, 3. calcâ.**
Infinitiv: **calcare.**
Part. Pres.: **calcându, calcândului.**
Perfect: **calcatâ.**

b) Istrian. ***portá, portare.***
Indic. Pres.: **pórt(u), pórţi, pórtâ; portán, portaţ, portu.**
Imperfect: **portá(v)u, 3. portávê, 1. pl. portaván.**
Conj. Pres.: **portâ, portâ, porţi (?); portén, porteţ, portâ.**
Imperativ: **portâ; 1. pl. portaţme, portaţ.**
Part. Perf.: **portat. (Celelalte forme v. vê = am, pag. CXXV.)**

II. Conjugarea II.

a) Macedor. *A) taţere.*
Indic. Pres.: **tacu, taţi, taţe; taţemu, taţeţi, tacu.**
Imperfect: **taţeamu, taţeai, taţea; taţeamu, taţeaţi, taţea.**
Aor.: **tacui, tacuşi, tacu; tacumu, tacutu, tacurâ.**
Perfect: **amu tacutâ.**
Plusqpf.: **aveamu tacutâ.**
Futur.: **voiu taţere, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, voru taţere.**
Cond. Pres.: **si furi cá eu tacu.**
Imperfect: **si furi câ eu taţeamu.**
Aor.: **si furi câ eu tacui.**
Perfect: **si furi câ eu amu tâcutâ.**
Plusqpf.: **si furi câ eu aveamu tâcutâ.**
Futur.: **si tacurimu, si tacuri, si tacuri; si tacurimu, si tacuritu, si tacuri.** *sau:* **cando voi taţere.** *sau:* **cando va si tacu.**
Conj. Pres.: **si tacŭ, si taţi, si tacâ; si taţemu, si taţeţi, si tacâ.**
Futur.: **va si tacu.**
Imperativ: **taţi, tacâ; taţemu, taţeţi, tacâ.**
Infinitiv: **taţere.**
Part. Pres.: **tacundu, tacundalui.**
Perfect: **tacutâ.**

b) Istrian.
Indic. Pres.: **tac, táţi, táţe; taţán, taţáţi, tacu.**
Imperfect: **taţá(v)u, taţávi, taţávê; taţaván, taţavát, taţávu.**
Conj. Pres.: **táţe, táţe, táţi; taţén, taţéţ, táţe.**
Imperativ: **taţe.**
Part. Perf.: **taţat (?) (tacut ?).**

a) Macedor. *B) arúpere.*
Indic. Pres.: **arupu, aruchi, arupe; arupemu, arupeţi, arupu.**
Imperfect: **arupeamu.**
Aor.: **arupşu, arupseşi, arupse; arupsemu, arupsetu, arupserâ.**
Perfect: **am aruptâ.**
Plusqpf.: **aveamu aruptâ.**
Futur.: **voi arupere.**

Cond. Pres.: si furi ca eu arupu.
Imperfect: si furi ca eu arupeamu.
Futur.: si arupserimu, si arupseri, si arupseri; si arupserimu, si arupseritu, si arupseri.

Conj. Pres.: si arupu, si aruchi, si arupâ; si arupem, si arupeți, si arupâ.
Futur.: va si arupu, -aruchi, -arupâ.
Imperativ: arupe, arupâ; arupemu, arupeți, arupâ.
Infinitiv: arupere.
Part. Pres.: arupsendu, arupsendalui.
Perfect: aruptâ.

b) Istrian. *crêdere.*

Indic. Pres.: cred(u), crézi, crêde; credén, credéț, crédu.
Imperfect: credé(v)u, 3. credêvê; 1. pl. credeván.
Conj. Pres.: crêde, crêde, crêde (cred); credán, credáț, crêde.
Imperativ: 2. crêde, 1. pl. credéțme, 2. credéț.
Part. Perf.: crežut.

III. Conjugarea III.

a) Macedor. *A) avzire.*

Indic. Pres.: avdu, avzi, avde; avzimu, avziți, avdu.
Imperfect; avdeamu.
Aor.: avziĭ, avziși, avzi; avzimu, avzitu, avzirâ.
Perfect: am avzitâ.
Plusqpf.: aveamu avzitâ.
Futur.: voi avzire.

Cond. Pres.: si furi cà eu avdu.
Futur.: si avzirimu, si avziri, si avziri; si avzirimu, si avziritu, si avziri.
Conj. Pres.: si avdu, si avzi, si avdâ; si avzimu, si avziti, si avdâ.
Futur.: va si avdu.
Imperativ: auzi, avdâ; avzimu, avziți, avdâ.
Infinitiv: avzire.
Part. Pres.: avzindu, avzindalui.
Perfect: avzitâ.

b) Istrian. *mințire.*

Indic. Pres.: mínt(u), mínți, mínte; mințín, mințíț, mintu.
Imperativ: mințí(v)u, 3. mințivê; 1. pl. mințivan.
Conj. Pres.: minte, minte, minti; mințán, mințát, mínte.
Imperativ: 2. minte; 1. pl. mintíțme, 2. mințiț.
Part. Perf.: mințít.

B) Inchoative.

a) Macedor. *florescu.*

Indic. Pres.: florescu, florești, floreaște; florimu, floriți, florescu.
Imperfect: floreamu.
Aor.: floriĭ, floriși, flori; florimu, floritu, florirâ.
Perfect: amu floritâ.
Plusqpf.: aveamu floritâ.
Futur.: voi florire.

Conj. Pres.: si florescu, si floreşti, si florească; si florimu, si floriţi, si florească.
Futur.: va si florescu.
Cond. Fut.: si floririmu, si floriri, si floriri; si floririmu, si floriritu, si floriri.
Imperativ: 2. florea, 3. florească; 1. pl. florimu, 2. floriţi, 3. florească.
Infinitiv: florire.
Part. Pres.: florindu, florindalui.
Perfect: florită.

b) Istrian. *A) provesc (probare).*

Indic. Pres.: provésc, provéşt(i), provê; provêin, provêiţ, provescu.
Imperfect: provêi(v)u, 3. provêivê; 1. pl. provêivan.
Conj. Pres.: provè, provê, provi; prován, provát, provê.
Imperativ: 2. provê; 1. pl. provêiţme, provêiţ.
Infinitiv: provêi.
Part. Perf.: provêiţ.

B) ramaresc (remănére)

Indic. Pres.: ramarésc, ramareşt(i), ramarè; ramarén, ramaréţ, ramarescu.
Imperfect: ramaré(v)u, 3. ramarêvè; ramarevân.
Conjunctiv: rámarê, rámarê, rámarè; ramarán, ramaráţ, rámarè.
Imperativ: 2. rámarê; 1. pl. ramaréţme, 2. ramaréţ.
Infinitiv: ramarê.
Part. Perf.: ramaş.

C) finesc.

Indic. Pres.: finesc, fineşt(i), finê; finín, fíniţi, finéscu.
Imperfect: finí(v)u, 3. finivè; 1. pl. finiván.
Conj. Pres.: finê, finè, fíni; finán, fináţ, finê.
Imperativ: 2. finê; 1. pl. finiţme, 2. finiţ.
Infinitiv: finí.
Part. Perf.: finit.

§. 12. Conjugarea dialectală neregulată.

a) Macedor. *A) dare.*

Indic. Pres.: dau, dai, da; dâmu, daţi, da.
Imperfect: dedeamu, dedeai, dedea; dedeamu, dedeaţi, dedea.
Aor.: dedu, dedeşi, dede; dedemu, dedetu, dederă.
Perfect: amu dată.
Plusqpf.: aveamu dată.
Futur.: voi dare.
Conjunctiv: si dau, si dai, si da; si dâmu, si daţi, si da.
Futur.: va si dau.
Cond. Fut.: si darimu, si dari, si dari; si darimu, si daritu, si dari.
Imperat. 2, 3: da. 1. pl. dâmu, 2. daţi, 3. da.
Part. Pres.: dendu, dendalui.
Perfect: dată.
Infinitiv: dare.

B) loare.

Ind. Pres.: lıau, lıei, lıa; lomu, loţi, lıa.
Imperfect: loamu, loai, loa; loamu, loaţi, loa.
Aor.: loai, loaşi, lo; lomu, loatu, loară.

Perfect: amu loatâ.
Plusqpf.: aveamu loatâ.
Futur.: voi loare.
Conj. Pres.: si lĭau, si lĭeĭ, si lĭa; si lomu, si loți, si lĭa.
Futur.: va si lĭau.
Cond. Fut.: si loarimu, si loari, si loari; si loarimu, si loaritu, si loari.
Imperat. 2, 3: lĭa; 1. lomu, 2. loți, 3. lĭa.
Part. Pres.: londu, londalui.
Perfect: luatâ.
Infinitiv: loare.

C) bére.

Ind. Pres.: beau, bei, bea; bemu, beți, bea.
Imperfect: beamu, beai, bea; beamu, beați, bea.
Aor.: biui, biuși, biu; biumu, biutu, biurâ.
Plusqpf.: aveamu biutâ.
Futur.: voi bere.
Conjunctiv: si beau, si bei, si bea; si bemu, si beți, si bea
Futur.: va si beau.
Imperat. 2, 3: bea; 1. bemu, 2. beți, 3. bea.
Infinitiv: bere.
Part. Pres.: biundu, biundalui.
Perfect: biutâ.

b) Istrian. *A) fațe.*

Ind. Pres.: fac, fáți, fáțe; fațén, fațéțe, facu.
Imperfect: fațe(v)u.
Conj. Pres.: fáțe, fáțe, fáțe; fațán, fațáț, fațe.
Imperat. 2: fațe.
Part. Perf.: facút. (Tot așa: zițe. dar. Part. Perf. zis).

B) prêide (= perde).

Ind. Pres.: predu, prezi, prêide; predén, predéț, predu.
Part. Perf.: predút.

C) conoște.

Ind. Pres.: conósc, conoști, conoște; conoștén, conoștéț, conoscu.
Conj. Pres.: conóște, conoște, conóște; conoștán, conoștáț, conoște.
Part. Perf.: conoscút (Tot așa: naște, paște, crêște).

D) ști.

Ind. Pres.: ști(v)u, știĭi, știĭe; știĭén, știĭeț, ștí(v)u.
Conj. Pres.: 1, 2, 3: ștíĭe; știĭán, stiĭáț, știĭe.
Imperat. 2: știĭe.
Part. Perf.: știvút.

E) putê.

Ind. Pres.: poc, poț(i), póte; putén, putét, potu.
Imperfect: puté(v)u.
Conj. Pres.: pótê, pótê, póți; pután, putáț, pótê.
Part. Perf.: putút.

F) munca.

Ind. Pres.: **mărânc, mărânți, mărânke; muncán, muncáț, mărâncu.**
Imperfect: **muncá(v)u.**
Conj. Pres.: **mărânkê, mărânkê, mărânți; munkén, munkéț, mârânkê.**
Imperativ: **márânkê.**
Part. Perf.: **muncát.**

G) bê.

Ind. Pres.: **béu, béĭ, bêie; beien, beieț, beu.**
Conj. Pres.: **bêie, bêie, béi; beián, beiáț, bêie.**
Imperativ: **bê.**
Part. Perf.: **beiút.**

H) la (= lua).

Ind. Pres.: **la(v)u, láii, laie; laién, laiéț, la(v)u.**
Conj. Pres. 1, 2, 3: **láie; laián, laiáț, laie.**
Imperativ: **lê.**
Part. Perf.: **lat.** (Tot: așa: *da, sta*).

I) mêre (= merge).

Ind. Pres.: **meg, méri, mêre; merjén (?), merjéț, mergu.**
Conj. Pres. 1, 2, 3: **mêre; merzan, merzaț, mêre.**
Imperativ: **mêre.**
Part. Perf.: **mes.**

K) verí (= veni).

Ind. Pres.: **víru, víri, víre; verín, veríț, víru.**
Imperfect: **verívu.**
Conj. Pres. 1, 2, 3: **vire; verán, veráț, vire.**
Imperativ: **vire,** *sau:* **vir-o.**
Part. Perf.: **verít.**

Exemple arhaice și esccepțiunĭ:

Conjugarea I.

adunară 67,2; adonară-*să* 8; să aduna*se* (pl.) 139; ajutasă *b.* 239; ajútâ 27; ağută 363,2; alêrgâ 12,3; aliargă *b.* 48; să alerg*i* (3. pers.) *b.* 196,2; alerg (pl.) *b.* 249; se apropie (pl.) 13,2. 139; apropie-se 29. 316,3. 352; să ne apropiem 86; s'au aprop*i*etu *b.* 62; 'lŭ-apucâ 184,3; arat*a* 226; să arăt *b.* 112; să arate 79,2; să să arate 48. 112; să se arête 137,3. *b.* 213; are să se ar*ă*te *b.* 84,2; simtŭ arătațĭ 49; mă aruncas*ă*ră 254,2; vor arunca 18; arunca-i-va 17,3*; mă asêmenĭ, te voĭu asămăna *b.* 209,2; '-l asemână *b.* 70,3; să asêmene 341; vrê asĕmăna *b.* 93; să aseámănă 162,2; s'asêmăn (3 pl.) *b.* 250,3; vă asămă*r*arețĭ 54; s'ari asămâna 323,2; să va asemăna *b.* 71,2; să să asemine 68,3; asemânându-se *b.* 150,2; asc*o*l-tațĭ 53,3; asciltá (pl.) 283,3. 297,2; ascultat (Aor.) 8; vețĭ ascult*e* 4; aștêptă (pl.) *b.* 239,3; aștept*ă* (pl.) *b.* 245,3; să-l aștepte 73; să aștêpte 95,3. 96; aștêptă (Imperf.) *b.* 96; aștaptâ 304,3. 306; mâ aștêptă 96; să se aștepte 14,3; bágă 131,3; bagá 300,2; băgár*ă* 209,2; băg*ă*ră *b.* 134; m'au fost băgat 148,2; voĭ băgá-vâ 215,3; báagă 352,2; blastemi 113,3; -mâ (pl.) 19,3; nu blastâmarețĭ 79,3; nu te-or blăstemare *b.* 321; să te blastemê 7; să nu te blastăm*i* (3 sgl.), să nu blăstemațĭ 98,3; boteḑind 229,3; s'áre bucura 52,2; voĭu căut*ah* 141,3; veri căuta 138,3; vrêi căuta 61,3; să câstigă *b.* 5,2; să le câștige *b.* 252,3; chemându-mĭ 13; nu te-or chem*are* *b.* 321; să cumpir*i* *b.* 185; cumpărasâ (pl.) 229,3; *vrem* cumpărat

134,2; *v'or* cumpărat (= vă au-) *b.* 225,2; cutezarêi 293,3; dereptêză 31,2; de a se depărt*are* 73,2; să 'l dêştepte *b.* 70,3; ertase, i ertâ, să-i ïarte 96; te ertŭ, să fiţï ertaţï 183; ğudecâ (pl.) 105; să-i ğudec, ğudecaţï, va ğudeca 46,2; nu gudec*areţ* 105. 193,2; *cê să* ğudece 213; ar*e* ğudeca, vor hi ğudecaţï 105; a să ğuca 295,3; să ğunghi (1. sgl.) 67; să ğunghiem 66,3; să 'ş ğunghe (pl.) 67; izvor*âea* 360,2; nu îmbrâcat (2. pl. Aor.) 19; *têi* înbrăca *b.* 171; o să mâ îmbrac *b.* 360,3; te înbarbăt*êzi* *b.* 181,3; au încălecat, încalecă *b.* 33; să fie încălecat 361,3; m'oï închina 210,2; te-*a* îndrepta *b.* 349,2; a se îndereptare 71,2; înnălţ*i*ndu-să *b* 209,2; înprumutêză 20; —, (Imperf.) 96,2; *să aţï* înprumuta 20; l'ar*e* înpuţina 79,2; înrădăcin*êază* 111,3; a înserat, *om* însera *b.* 316. 334; însemn*êază* 143; nu vă înşelareţï 46,3; va să 'l înşale *b.* 215; să vor fi înşălat *b.* 218,3; *se-u* întâmplat 134,3; de se vrê întâmpla 134,2; de s'ar — 328,2; de s'a — *b.* 139,3; va fi întrebat 120; dê-i voru întreba 140; învăţ*i*nd 229,3; neînvă*ţi*ndu-să *b.* 203,3; învise 32,2. 41,2. 137,2. 138. 182; învis*ă* 140,3. 182. *b.* 143; învisără 182. 215; amu învisu 140,2; au învi*etu* (v. activ. trans.) *b.* 66; va învie, vor — 139,2. 3; ca să învie 215; învie (Imperf.) 12,2; să ar*e* învie 31; are hi înviïat 138; 'mï lasă 81; n'am a te lăsa 7; veï să laşï *b.* 148,3; vom să lăsăm 97; de nu vor fi lăsând 338; las să grăïască *b.* 104; lăsaţi-mă 296; să lăsare tu 7*,3; lăs*i*nd 296,2. 327,2; s'*or* lâuda 254; nu vă lăudareţ 250,2; nu vă mirareţ 316,2; a să mir*are* 69,2; s'*arâ fi* mănieat 273; a mână; me *b.* 293,2.

Macedor. banaţï *b.* 266,2; aşi 'mï bănezï *b.* 279,2. 281,3; adărat (pl.) Aor. *b.* 278,3; se aspare *b.* 267; să nu te asparii *b.* 269,2; 'lï avina, nă avina *b.* 282; de 'mï avinaşï *b.* 270,2; căftat (2. pl. Aor.) *b.* 277; însurat *b.* 276,2; inviţă *b.* 263,3. 281; me inveţai, se me inveţi, inveţândalui *b.* 267,3; va să te inveaţă *b.* 269,2; lucrat (2 pl. Aor.) *b.* 278,3.

Istrian. afla *b.* 286; las (Imperf.) *b.* 284; lasam (1. pl.) *b.* 284,3.

dau. da *b.* 356,2; ded (Aor.) 33,2; dedêşŭ 315,2; dedïu 9. 228,3. 266,3; dêde 59,2; dête *b.* 211,2; dete *b.* 255,2. 256,3. 355; dăde 313; dêderemu 55,3; dêdet 18,2. 3; dêderă 5*,3. 16*. 59,2; dideră *b.* 132,3; dadeá *b.* 296. 301,2; dădu *b.* 357,3; dase *b.* 356,3; didesă *b.* 84; verŭ da (2. p.) 88,2; 'ţ-'are 108; nu dea 117,2; nu dareţï 285; dăîndu 38; date *b.* 81; dată-i 229,2; să aïbŭ a-i dare 207,3; a dare 235; să nu o dêe *b.* 100,3; să-'ï deïe *b.* 33,3. 306,3; să nu dee *b.* 34,2; să-ï dăïe *b.* 262,2; să dè *b.* 132,3; să dê (pl.) *b.* 248; să-ï dea 123,2; o să 'mï dea *b.* 360,3; să nu mă dare *b.* 321; îţi va dare *b.* 320,3.

Macedor. dădeşï *b.* 273,3; deade *b.* 273; dede *b.* 266,2; va si te dau *b.* 264,2; dâ-le *b.* 273,3.

Istrian. n'a daveit (Perf.) *b.* 283,3; de *b.* 283; dae *b.* 284,3; du *b.* 283.

ïau, ïaï 364,3. *b.* 6; ïè *b.* 351,2; luom 20,3. 96,3; luaţi 181,3; luoţi 8; ea (3. pl.) 324,3; ïau 106,2. 181,3; luá (3. pl.) 131. 317,3. 331; luaïu *b.* 167,2; luaşï 182,2. 267,3; lua 130,2. *b.* 166,2; luo 6. 8. 15,2. 17. 26,2. 43. 59. 65. 67,2. 101. 102,2. 223. 273,3; luî 182,3; loo 42,3; luoă *b.* 166,2; luoară 172,2; am luat 86; -luoat 217,2; au luoat 134,2. 220. 224,2. *b.* 200. 208,3; luas*ă* *b.* 358; -se *b.* 168; am fost luat 74. 362; voïu luoa *b.* 166,3. 183,3; lua-se-va 128; aşï fi luat 341,2; să *eu* 304,3; *să eaï* 40. 148. *b.* 42,3; să ïaï 182,2. 291. 348,2. *b.* 45; să ïeï 200,2; *să ïa* 160,2. 3. 367.

b. 364,3; să ea 120,3. 291. *b.* 7,3. 168; să ee *b.* 34,3; să iee *b.* 351,2. 352,3; iele *b.* 306,3; să ei *b.* 43,2. 3. 55,2. 116,2. 181,2; iae *b.* 357,2; să luom 25,2. 28. 86; să fiu luat *b.* 33; (Imperat. 2) *ea* 10,3. 21,2. 36,3. 195,2; ia 315,2. *b.* 58. 179; iè *b.* 308,3; è 304,3. *b.* 199,2. 3; eae *b.* 159,3; luați 21; loațĭ 53,2; luând 148,3; luînd 79. 342,2. *b.* 55,2. 200,2; luoănd *b.* 199; luundu 144,3. 333.

bea, bè, beu *b.* 141,2. *b.* 292; beú 61,3; bêțĭ 16,2. 43; berea (Imperf.) *b.* 292; au băut 108; o va bea *b.* 34; ca căndu aĭ bè *b.* 135,3; dêre și bê 230,3; ară fi bând 271,3; să bau 107,3; să bêĭ 108,2; se bè 363,2; se bee 218,3; bêțĭ (Imperat.) 244,4; bè *b.* 293; a bè *b.* 226,2; ee beut să să bê *b.* 45,3; vremu cădê 55,3; au fost căzut *b.* 33; să-i fi căzut *b.* 32,3; a să le cade *b.* 103,2; cădind 306,2; i s'au căzut *b.* 50; să va închiè *b.* 221,3; mă încuiè 156.

Istrian. beletsme (Imperat.) *b.* 286,3; za bae (Infinit.) *b.* 285,2.

Conjugarea II.

aduc (pl.) 95,2. 116,2; -cu *b.* 114,2; aducè (sgl.) 132,3; —, (pl.) 305,2; adus*ă* (pl.) *b.* 132,3; —, (sgl.) 286,3. *b.* 62; adusăse (pl.) *b.* 19; -sese *b.* 71,3; au adus *b.* 19; adă *b.* 229; ado 254,3. *b.* 224,2; adu 66,2; aduce-ți-vă 231; își adusără 231,3; îmĭ adă *b.* 300; îmĭ adu 352; ağunsă (pl.) *b.* 132,2; au ağuns *b.* 220; ajunsem (pl.) 29,2. 360,2; -săm 302,2; ară agiunge 155,3; s'au agiuns 190,2; aleagețĭ 264; aprinsiră 289,3; să aprind*ă* *b.* 180,2; să aprinză *b.* 41; aprindindu-să 304,2; să să aprindă 46; -nză 141,2; arde 142; arsă 296,2; să-i ardă 117,3; să'l ardă 120,3. 121. 218,2. 331,3. 352,3. *b.* 180,2; să nu arză 141,2; să ard*ă* *b.* 19,3; să le arzi 352,3; ardind 303,3; de a ardere 142; ascund (pl.) 95; ascunde *b.* 5,158; să ascunză *b.* 158; vrutu-m'am ascunde 366,2; vă ascundețĭ 112; nu ascundereți 112; să ascund (sgl.); să ascundă (3. sgl.) 79,2; -nză 134. 351; să se ascunză 154,2. 166,3; s'ascund 241,3; să'ș ascunză 279,3; să nu să atingă *b.* 130,3; au fost bătut *b.* 204,2; să baată 352,2; a-i batere 234,3; pănă s'a bate *b.* 35,2; n'am să mă bat *b.* 115; s'oru bate *b.* 133; cer (pl.) *b.* 108; cere (pl.) *b.* 224,2; cerú 272; ver*i* cêre 187,3; aĭ cêre 108. 139,2; ară cère 272: vor să cêră *b.* 149; nu credea (pl.) *b.* 18,2; nu o crezut (2. pl. Aor.) 8. 15*,2; n'o să cread*ă* *b.* 105,2; să se crez*ă* 208; va crêște 36,2; l'ar*e* crêște 79,2; creaștet*ă*-vă 266,3; crescând 36,2; cunoscu (pl.) 12,3; cunoscum (Aor.) 254,2; a să cunoaște (pl.) *b.* 13,3; i-au fost cunoscând 117,2; n'a curge *b.* 318,3; deșchis*ă* 252,2; să n'o deșchidă *b.* 351,2; să fie deșchis 361,3; li să deșchis*ă*ră 276,2; deșchisu-ți-s'au *b.* 158,3; de s'ar hi deșchis 256; derêge (Imperat.) 11; ațĭ derese 27; mă duș 15*; têm dus 18,3; mă duset (2. pl. Aor.) 18,2. 19; ne dusăm 306,2; duce-te-verĭ 54,3; te verĭ duci 365,3; veĭ să te duci *b.* 148,3; du 5*; te du 67,2; dus 104,2; de dus *b.* 328,3; facĭ (pl.) 19,3; facêțĭ 19; *fec* 266,3; feceși 60,3; fêce 13,3. 14. 15,1.2. 34. 57. 58. 59,2. 61,3. 102; feace 249. 258. 264,3. 268. 311; fece 7; fêceră 57,3. 58,2; feaceră 258,2. 259,3; fêpse 6; făcu 57. 58; făcut (2. pl.) 18,3; făcuse (pl.) *b.* 170,2; au faptu 9. 54,2. 57,2; fapt-am *b.* 325; era făcută 147,3; au fost făcut *b.* 32,3; va fi făcut 120,3; s'au făcut 311,3; nu s'ară face 56; face-te-ar *b.* 317,3; să ațĭ face 19,3; vrea face 235; cêș vrê face 241; să fie făcut 331,3; vre să facă *b.* 117; vom să facem 121,2; fă 81. 96,2; facă *b.* 19; facețĭ 19,3; nu face 341,3. *b.* 296; nu 'mĭ face *b.* 37; *dê* facerê 51,2. 249,2. 264,2.3; fapt 203; fucut 2; să fac

(Pl.); se face (Aor.) 21. 215,2; se fêce 60,2; să feace 215,2. 255; ne feacem 249,2; să feaceră 267,2; faptu-nêm 249,2; faptu-mi-s'a *b.* 324,3; să se fie făcut 246; este să se facă *b.* 75,2; or să se facă *b.* 103,2; s'or face 210; frâmse 42,3. 52. 64,3; am înceape (pl.) 152,3; să fie început 361; să se fie închis 360,3; vă încrezut (2. pl.) 8; ar întoarce 249,2; te veri întorce 2; întorşu-mă 365,3; să nu mă învăîncure 13; înţelegu-te 13,2; înţelègeţi 15; să înţèlêgem 41, 3; înţelêsetu (2. pl. Aor.) 8; înţelêge (Imperat.) 10, 3; merge (pl.) 182,2; mărgu (pl.) 182,2; marsăm 307; mïarsără *b.* 132,3. 133; mărsă, mêrsă, era merşi 182,2; *dêră* mêrge 31; o să mergem *b.* 105; vom să mèrgem 97; vor să mèrgă *b.* 39; nâscúm (Aor.) 63,3; au fost născut 175,3; să nu fi fost născut 307,3; vra să nască *b.* 171,2; veï să te naşti 267,3; neştiınd 358; nevăḑind 300,3; ḑişu 2*,3; ḑise 2*,3, etc.

Macedor. (aleg) 'ş-aleapsiră *b.* 282; agïunse *b.* 272,3; agïumse *b.* 278,3. 281; agïumsiră *b.* 282; s'era s'o agïungeareşi (1. Sgl.) *b* 282; agïungândalui *b.* 267; (duc) dusiră *b.* 280,3; (fac) faţi *b.* 266,3; faţe *b.* 265,2. 266,3; feţïu *b.* 273. 270,2; feţe 265,2; ili feaţe *b.* 272,2; mi se feaţe *b.* 267; feţeră *b.* 263,3; ţă se feaţeră *b.* 267,3; îţï feţiră *b.* 280,3; fă *b.* 266,3; să feaţe *b.* 269,2; va 'mï fac *b.* 280,3; — facă *b.* 269,2; să o făţeam *b.* 282,2; fapt *b.* 265,2. 3. 257,3; facândalui *b.* 267.

Istrian. bate *b.* 285,3; facíe *b.* 285,3; n'av facaveit *b.* 283,3; nu face, nu fae *b.* 285; facut *b.* 285,3.

Banat. işï feceră *b.* 262,3.

Conjugarea III.

adurmea *b.* 292,3; adurmi 273,2; au adurmit 138,4; au fost adurmit 273; vom adurmi 233,3; de va hi adurmit 138,2; 'şï agoniseaşte 211,3; să'ş agonisască 146,3; aud (pl.) *b.* 72,2. 202,2; auḑâţ 215; auzí-mă 10,2. 156; auzím 109; auzit 140,3; ar fi auḑit 306,2; n'au vrut fi auzit 270; auză 281,2; să auză 14,3. 17,3. 134; să'l audă *b.* 133,2; auḑând 79,2; auḑind 296; să se audă *b.* 235; auzire 17,3; se asvărle *b.* 309; bajocorim *b.* 259,3; voï blagoslovi 65,3; te verï blagoslovi 66; verï fi blagoslovit 65,3. 66; să blagoslovescă 37,3; fusăş biruit 182,3; boreşte-i, boraşte-ţ, bori 7; coaperí-mă 12; s'ari cuveni *b.* 9; or să vă chinuïască *b.* 225; dăruím (Aor.) 37,2; era dăruít 33,2; nu *ne-r* hi dăruit 318,2; au fost dăruit *b.* 64,3; deşparţea 34,2; despărţă' 265; să desparţă 34,2; desparţând 265; era dojenit 23; dorm (pl.) 212,3; durmiea 61,2; durmind 61,2. 136,3; ease 1; easu (pl.) 2; n'au eşită *b.* 94,2; n'a eşi *b.* 19. 35,2; o să ïasă *b.* 373,2; ease 11,3; (Imperf. 3) ease 114; ïasă 264,2; să easă *b.* 35,2; ïeşând *b.* 262,3; *işindă* *b.* 259; de a eşire 73,2. *b.* 19,3; i au fost făgăduit 273,3; fugisă (Aor. pl.) 197,2; gândii (1. sgl.) 66,3; vrê goni 60,3; m'au gonet *b.* 180,3; gonindu-ï, a-i gonire 234,3; grăeş*tea* (3. sgl.) 2; grăí, grăieá 65; grăiïa *b.* 199,2; grăïe (pl.) 139,2; au fost grăind 312; gră*ă*şte 86; nice grăireţ 250; a grăirè 284; grămêdescu (pl.) 2; să grijeaşte 184,3; s'are griji 76,3; nu vă grijireţi 8*,2; sănt hulind (pl.) *b.* 80,2; hulia (pl.) 163,2; hulië, a huli 295,3; ïubesc (pl.), aţï ïubi 19,3; v'a împărţă 213,2; înpărăţiè *b.* 97,2; vor să înpărăţêscă *b.* 86,3; nu lăcomireţi 44,2; aşï hi lipit 201; măntuâşte 86,2; să mântuâscă 82; înmieşurat-aï 11,2; îï (= veï-) muri *b.* 208,2; n'or muri, de or şi muri *b.* 94,3; *are* şi muri 139,2; n'are fi murit 139,2; va să moară 67. 159,3. 300,2. *b.* 109,2; nu minţireţ

10*,2; vine (Aor.) 16*,2; veniea (pl.) 16*,2; veînriu 6*,3; veînre 3*. 5*. 6*,2. 7*,2; veri-va 7*; veînri-voru 6*; se veînrimu 6*,2 etc.

Macedor. durmia *b.* 278,2; durmi *b.* 269,2; va să dormu *b.* 269,2; fug (fugi) *b.* 272; fuz-i *b.* 264,2; fugí *b.* 272; fugiam *b.* 270,3; grescu (pl.) *b.* 264. 281.3; ili gri *b.* 271,3; avde, avdí, avzindu *b.* 264,2.3; avzi *b.* 266; avzii (1. Sgl.) *b.* 272; am avzită *b.* 276,2; arache *b.* 263,2; arichí *b.* 263,2; 264,3; 'mi arichişi *b.* 282.

Istrian. za durmi *b.* 285,2.

Alte exemple precum şi Adverbele, Prepositiunile şi Conjunctiunile vezi la Glosar.

SFÂRŞIT.

SCARA.

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, nepaginat.)

Psaltire.

Psalm 1. (pag. 1—3.)

Двдь прѡркь ши ꙟпѫрат . кънтáрє . шєдѣрє ꙟнтъѫ . кънтє-
коул а҃.

1. Ферúчє бѫрбáть чє нȣ мѣрџє ла сфáтȣль нєкȣрáцнлорь.
ши прє кáлѣ пѫкѫтѡшилóрь нȣ стѫ . ши ла шєдéрилє пїєрѕѫ-
торилóрь ноу шѣдє. 2. чє ꙟ лѣцѧ (l. лѣџѧ) дмнȣлоуи ꙟва-
цѫ-сє ѕȣѡа ши нѡптѧ. 3. ши хй-ва ка лємнȣл рѫсъдит лъ́нгѫ
єшитȣл апєє(н) . чє рѡдȣл съȣ дъ ꙟ врѣмѧ са ши фрȣнѕа
лоуи нȣ кáдє, шй тóатѫ кътѫ сє фáчє доспѣщє. 4. нѡ áша,
нєкȣрáцнлóрь, нѡ áша; чє ка поулбєрѧ чє ѡ мътóрѫ вънтоул
дє ꙟ фáца пѫмънтоулȣи. 5. дєрéптȣ ачѧ нȣ вȣрȣ ꙟвїє нєкȣра-
цїи ла џȣдєц . нєчѐ пѫкѫтóшїи ꙟ сфáтȣл дєрéпцилóрь. 6. къ щй
дмноул кáлѣ дєрéпцилóрь . ши кáлѣ нєкȣрáцилóрь пїєрє.

Psalm 2. (pag. 3—6.)

Ꙟ сфръшит . кънтєкȣл лоуи давид . прѡрчїє . ꙟ хсши кємъ
лимбилє.

1. Дєрéп-чє ꙟчєтúрѫ-сє лимбилє ши ѡáмєнїє(!) ꙟвѫцъндоу-
сє дєшѫртѫлóрь. 2. ꙟрай(н)тє стѫтоурѫ ꙟпѫрáцїи пѫмън-
тоулȣи . ши бѡѧрїи адȣрáрѫ-сє ꙟпрєоунѫ спрѐ дмнȣл ши лá
хссоул лȣи. 3. съ роупєм лєгѫтѡрилє лóрь . ши лєпѫдѫм дє
ла нѡи џюгȣл лóрь. 4. вїєтóрюл ла чєрюрє рѫдє-ш дє єи . ши
дмнȣл батє-ш џюк дє єи. 5. атȣнчє гръй-ва кътрѫ ꙟншїи ꙟ
мънїа са . ши кȣ оурџїа са смєнтѣщє єи. 6. є єоу поусȣ сѫмтȣ
дє ла дéнсȣ . прѧ сїѡнȣлоуи мѫгȣрѫ сфънтѫ а лȣи. 7. спȣню
ѕисéлє дмнȣлоуи . дмнȣль ѕисѐ кътрѫ мѐнє : фїюл мїєȣ єщй

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, nepaginat.)

Psaltire.

Psalm 1. (pag. 1—3.)

**Дв҃дь прѡ҃ркь ши ꙟпѫрат . кънтáрє . шєдѣрє ꙟнтъѫ . кънтє-
коуꙋл а҃.**

1. Ферúчє бѫрбáть чє нꙋ мѣрџє ла сфáтꙋль некꙋрáцилорь.
ши прє кáлѣ пѫкѫтѡшилóрь нꙋ стѫ . ши ла шєдéрилє пїєрѕѫ-
торнилóрь ноу шѣдє. 2. чє ꙟ лѣцѧ (l. лѣџѧ) дм҃нꙋлоуи ꙟва-
цѫ-сє ѕꙋѡа ши нѡптѧ. 3. ши хи́-ва ка лємнꙋл рѫсѣдит лѫнгѫ
єшитꙋл апєє(н) . чє рѡ́дꙋл съꙋ дъ ꙟ врѣмѧ са ши фрꙋнѕа
лоуи нꙋ кáдє, шú тóатѫ кътѫ сє фáчє доспѣщє. 4. нѡ áша,
некꙋрáцилóрь, нѡ áша; чє ка поу́лберѧ чє ѡ мътóрѫ вънтоул
дє ꙟ фáца пѫмънтоулꙋи. 5. дерéптꙋ ачѧ нꙋ вꙋрꙋ ꙟвїє некꙋра-
цїн ла џꙋдєц . нечѐ пѫкѫтóшїи ꙟ сфáтꙋл дерéпцилóрь. 6. къ щѝ
дм҃ноул кáлѣ дерéпцилорь . ши кáлѣ некꙋрáцилóрь пїєрє.

Psalm 2. (pag. 3—6.)

**Ꙟ сфръшит . кънтєкꙋл лоуи давид . прѡ҃рчїє . ꙟ х҃сши кємъ
лимбилє.**

1. Дерéп-чє ꙟчетúрѫ-сє лимбилє ши ѡáменїє(!) ꙟвѫцѣндоу-
сє дешѫртѫлóрь. 2. ꙟрай(н)тє стѫтоу́рѫ ꙟпѫрáцїи пѫмѣн-
тоулꙋи . ши бѡѧрїи адꙋрáрѫ-сє ꙟпреоунѫ спрѐ дм҃нꙋл ши лá
х҃ссоул лꙋи. 3. съ роупєм лєгѫтѡ́рилє лóрь . ши лéпѫдѫм дє
ла нѡи џюгꙋл лóрь. 4. вїєтóрюл ла черюрє рѫдє-ш дє єи . ши
дм҃нꙋл батє-ш џюк дє єи. 5. атꙋнчє грѣи́-ва кътрѫ ꙟншїи ꙟ
мѣнїа са . ши кꙋ оурџїа са сменѝтѣщє єи. 6. є єоу поу́сꙋ сѫмтꙋ
дє ла дéнсꙋ . прѧ сїѡнꙋлоуи мѫгꙋ́рѫ сфънтѫ а лꙋи. 7. спꙋ́ню
ѕисéлє дм҃нꙋлоуи . дм҃нꙋль ѕисѐ кътрѫ мѐнє : фїюл мїєꙋ єщѝ

тȣ . єоу астѫ-ѕй нѫскоую-те. 8. чѣрє дє ла ме́нє ши да-ци-
во́ю лимбилє ѡчи́нєлє талє . ши цинȣ́тȣрилє та́лє ꙟ сфрѣши-
тоул пѫмѣ́нтȣлȣи. 9. па́щє-и кȣ фȣ́щє дє фі́єрȣ . а вас' дє лоут
фрѣнцє-и. 10. ши акмȣ ꙟпѫра́ціи ꙟнцєлѣцєци . ꙟвѣцаци-вѫ
тоцй цюдєкѫ́торіи пѫмънтȣлоуи. 11. лоукра́ци дмнȣлȣи коу
фрикѫ ши бȣкоураци-вѫ лоуи коу кȣтре́мȣри. 12. лоуѡа́ци
ꙟвъцѫ́тȣрѫ . сє нȣ кън-ва мънїє-сє дмноул, ши вєцй пе́рє дєи
ка́лѣ дєре́птȣлоуи . къндȣ ꙟн(чни)дє-се-ва кȣрȣндȣ оурціѧ лоуи.
фєри́чєѕ' тоцй нєдєж'дȣи спрє ꙟнс'.

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, mic, defect, 170 pagini.)

Praxapostol.

Faptele Apostolilor, cap. XXII. (pag. 36—45.)

1. Бърбаци, фраци ши пърънци аскоултаци акмоу ал
мїєȣ кътръ вои фєлєлѧтю. 2. Ꙗоуѕиръ къ єврєѧска лимбъ
глъси кътр'ъншїи роутєс ададоусєръ фъръ-вороавъ. 3. Дѣчи
ѕисє : єоу, прє ѕєоу, сънтоу жи́довиноу . нъскоутоу ꙟтрȣ тарсȣл
киликнєскȣ, хрънитоу ꙟтрȣ ачаста чєтатє, лъꙟгъ пи́чоарєлє
лоу гамалїилȣ ꙟвъцатоу аѧвє лѣцѧ тътъꙟрѣскъ, рєвниторю
фїиндоу лоу дѕєоу, коум ши вои тоци сєци астъѕи. 4. Ши
ачаста калє цикълоуню пъꙟръ ла моартє, лєгъндȣ ши при-
дъдиꙟндȣ ꙟ тємницъ бърбаци ши моуєри. 5. Коум ши
ꙟнтъии прєоуци мъртȣрисєскȣ-ми ши тоци бътръріи . кȣм
ши дє ла єй картє лȣáю спрє фраціи чѧ дї ꙟнтрȣ дамаскоу
ши мєрщѣ (l. мєрцѣ) коум чїꙟрє воѡ афла, ачїє лєгаци сє-и
адȣкоу ꙟтроу ієрслимь, сє-и моунчѧскъ. 6. Ши ка єра мър-
гъндȣ ши апропїиндȣ-мє кътръ дамаскоу, ꙟтрȣ амїаѕъ-ѕи
стрълоучи лоумиръ моултъ дє нъпрасинъ спрє мєꙟрє. 7. Ши
къѕоую спрє пъмънтоу . ши аоуѕїю гласоу гръиндȣ кътръ
мєꙟрє : савлє! савлє! чє мє гонєщи? 8. Є єоу ръспоуншоу ши
ѕишоу : чїꙟрє єщи дне? ѕисє кътръ мєꙟрє : єоу сънтоу іс на-
зарѣниноул, чєла чє тоу гонєщи. 9. Є чѧ чє єра коу мєꙟрє
лоумира въѕȣръ ши ꙟфрикаци фоуръ, ѧръ гласоул чєла чє
гръниѧ кътръ мїꙟрє ноу аоуѕиръ. 10. Дѣчи ѕишоу : чє сє
факоу дне? є дноул ѕисє кътръ мєꙟрє : скоалъ-тє ши пасъ

ꙟн дамаскȣ, ши аколо џиче-ци-се-ва де тоате; де кариле ѕисъ
цїе се фачи. 11. Ши ка ноу възȣю де слава лоуминїей ачеей,
де мъꙟръ прїꙟсеръ-ме чеꙗ че ера коу меꙟре; дѣчи ꙟнтраю
ꙟтрȣ дамаскоу. 12. Ши оуꙟ бърбатȣ че-и ера ноумеле ананїа,
боуꙟрȣ говиторю дȣпъ лѣџе, мъртȣриситоу де тоци юу-
деии чеѧ че вїꙗ ꙟтрȣ дамаскоу. 13. Веꙟре ла меꙟре, ши
стътȣ де-ми ѕисе: са́вле, фрате, ꙗне каоу́тъ. ши еоу ꙟр ачела
час къоутаю спрї ꙟнсȣ. 14. Дѣчи елоу-ми ѕисе: д҃нѕеоул пъ-
ринцилорȣ ноштри врȣ се ꙟнцелеџи врѣрѣ лоуи, ши се веѕи де-
рептоул, ши се аоуѕи глас дїꙟ ростоул лоуи. 15. Ши коум
се фїи марторȣ лȣи кътръ тоци ѡамерїи, карїи въѕоуш ши
аоуѕиши. 16. Ши акмȣ дереп-че ленеши-те? скоалъ де те боѡ-
тѧѕъ, ши-ци спалъ пъкателе тале, ѕисе ꙟ нȣмеле д҃нлоуи.
17. Ши-ми фоу ꙟнторкъндȣ-ме ꙟтрȣ іерс҃лимь, ши роугъндȣ-
ме ꙟ бъсѣрекъ, ши-ми фоу спаемъ. 18. Дѣчи възоую елȣ
гръиндȣ: невоаще-те шї еши коуроундȣ диꙟнтрȣ іерс҃лмь, де-
реп-че ноу-ци ворȣ прїемии мъртоурїꙗ чѣѧ че е де меꙟре.
19. Ши еоу ѕишоу: д҃не, ꙟншиш щїȣ къ еоу ера чела че-и бъга
ꙟн темницѫ, ши-и оучидѣ при ꙟ глоате чеѧ че кредѣ ꙟнтрȣ
тиꙟре. 20. Ши къндȣ върсаръ сънџеле лȣ стефанȣ марторȣ-
л(ȣ)и тъоу, ꙟнсоуми ера стъндȣ ши лъса спре оучидерѣ лȣи,
ши стръжоуиꙗ вешментеле челора че оучидѣ елȣ. 21. Дѣчи
ѕисе кътръ миꙟре: пасъ, къ еоу ꙟтрȣ лимби департе тре-
мицȣ-те. 22. Ꙗскоулта-лоу елȣ пъꙟръ ла ачеста коувънтȣ,
дѣчи ши рьдїкаръ гла́соул съоу́ гръиндȣ: ꙗ деспре пъмън-
тȣ чел ка ачела, къ ноу-и се каде а вїе. 23. Ши стрі́гън-
доу еи ши лепъдъндȣ-ши вешментеле, поулбере върсъндȣ
спре въздȣхȣ. 24. Дѣчи ѕи́се миꙗшоул, се-лȣ дȣкъ елȣ ꙟ-
трȣ плъкȣ, ши ѕисе, коу ранеле лȣ ꙟтрѧбе елȣ, де се ꙟнцелѣгъ
дерептȣ каре винъ аша́ стригѣ спри ꙟнсȣ. 25. Ши дека лоу
стринсеръ елоу кȣ ѡажде, ѕисе кътръ чела че ста, соута-
шоул(ȣ)и, павелȣ: де-се ѡмоул чела римлѣноул фъръ ѡсън-
дȣ, би́ꙟре ꙗсте воаѡ а-л бате? 26. Ꙗоуѕи соуташȣл ши се
апропїе кътръ миꙗшȣ де спȣсе, гръи: веѕи че вери се фачи;
ачеста ѡмоу римлѣнȣ ꙗсте. 27. Дѣчи се апропїе миꙗшȣл ши-
лȣ ꙟтребъ, ѕисе: споуꙟре-мисе римлѣнȣ еши. 28. Єлоу ѕисе:
ее. ръспȣнсе миꙗшȣл, ѕисе: еоу коу моултоу прецȣ агонисїю
ачаста четате. е павелȣ ѕисе: ꙗръ еоу ши нъскоую-ме ꙟтрȣ ꙗ.
29. Ꙗчїеши се делоуꙟгаръ де елоу чеꙗ че врѣ се-лȣ ꙟтрѣбе;
ши мїꙗшоулоу се спъмънтъ, ꙟнцелѣсе къ римлѧноу ꙗсте.
ши ка ера елȣ въѕȣтȣ. 30. Демърѣца врѣ се ꙟнцелѣгъ дѣ-

девърꙋ, чѧ че клеветѧщи-се де іоудей, ши лоу дезлегъ елꙋ легътоурь; дѣчи ѕисе, се віе архієреии ши тотꙋ зброуꙋл лорꙋ. адꙋсе павел ши-л пꙋсе ꙟтроу ей.

Cap. XXIII. (pag. 46—56.)

1. Къоутъ павелꙋ спре зборОу ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу коу тотꙋ гъндꙋл чела боуꙟрꙋл віоу лоу днѕеоу пъꙟрь ла ачаста ѕи. 2. Ѧрхієреии ананіа ѕисе челора че ста ꙟраинтѧ лоуй, се-и батъ лоуи ростꙋл. 3. Ѧтоунче ѕисе павелꙋ кътрь елꙋ: бате-те-ва днѕеꙋ, пърѣте върооуйтꙋ; ши тоу шезй де џюдечи дꙋпъ лѣџе ши преспре лѣџе тречи, къ џинчи се ме батъ.
4. Ѩръ чеѧ че ста ꙟраините ѕисеръ: дереп-че досъдещи преоутоул ѕеоулꙋи? 5. Ѕисе павелꙋ: фраци, н'ам щіоутꙋ къ преоутꙋ ѩсте; скріе амꙋ: џюдецꙋл(ꙋ)и ѡамеꙟрилорꙋ тъи, се нꙋ џинчи реоу. 6. Ꙟнцелѣсе амоу павел къ ѡ пáрте ѩсте садꙋкіеи, е алтъ фарисеи, кіемъ глоáта ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу фарисеѩ сънтꙋ, фіѩ де фарисеѩ; де оуповъинцъ ши де ꙟвіерѣ морцилорꙋ еоу ѡсъндъ преемескоу. 7. Ши ачастѣ ѕисе, фоу пъръ садꙋкіелорꙋ іши фарисеилорꙋ, ши се ꙟпърци глоата.
8. Садꙋкіеии амоу ѕикꙋ, къ ноу ва фи ꙟвіере, нече ꙟнџерꙋ, нече дхоу, ѩръ фарисеии исповедескꙋ амъндоаѡ. 9. Фоу чѣртъ маре. скоуларъ-се кърткꙋларіи партѧ фарисеѩскъ ши се пърнѩ оурꙋл ал-алтꙋ, грънндꙋ: нече оурꙋ реꙋ ноу афлъмоу ꙟтрꙋ ѡмоул ачеста; ѩръ се дхоул гръи лоуи саоу ꙟнџерꙋлꙋ се ноу нъ противимоу лꙋи днѕеоу. 10. Дѣчи моултъ пъръ фоу. спъмънтъ-се мишшꙋл се ноу роуптꙋ фіе павелꙋ де ей; дѣчи ѕисе воиничилорꙋ се дещіꙟгъ ши се-лоу рапъ елꙋ дїꙟ мижлокоул лорꙋ, ши се-лоу дꙋкъ ꙟ плъкꙋ. 11. Ꙟнтрꙋ ноаптѧ ач ѩстътꙋ дноул лъꙟгъ (ꙟ)соу ши ѕисе: коутѣѕъ павле коумꙋ мъртꙋрисиши чѣѩ че е де меꙟре ꙟтрꙋ іерслмь, аша се каде ши ꙟ римꙋ а мъртꙋриси. 12. Ший дека фоу ѕоуѡ фѣчеръ оурїи дїꙟ іюдеи ꙟнтоарчере, ший се џюраръ сїꙟре нече се мъръꙟнче, нече че(!) се бѣ пъꙟръ къндꙋ но ворꙋ оучиде павелꙋ.
13. Єра маи моулци де патрꙋѕечи чеи че ачеста џюръмънтоу фѣчеръ. 14. Чей че се апропїаръ кътръ преоуци ши кътръ бътръꙟри ши ѕисеръ: коу џюръмънтоу блъстемъмоу-нъ сїꙟре, немикъ се нꙋ гоустъмоу пъꙟръ ноу времоу оучиде павелꙋ. 15. Ѧкмоу вои споурецн мишшꙋл(ꙋ)и коу зброуꙋл(ꙋ)и (! l. -роул) коум демърѣцъ се адоукъ елоу ла ной, ши коум

ворȣ врѣ се .ꙟнцелѣ(гъ) истовоул че е де елоу . ши нои аинте
пъ.ꙟръ кънд҄ȣ ноу се ворȣ апропїа де елоу, гата семоу а-лоу
оучиде елȣ. 16. Ꙗоуѕи фїюлоу соуророрїеи моу (! l. лоу) павелȣ фъ-
рекарѣ, ши ве.ꙟре .ꙟтрȣ плъкоу де спȣсе лȣ павелȣ. 17. Дѣчи
кїемъ павелȣ оурȣл дї.ꙟ сȣташи, ши зисе : дȣ ачестȣ џюрелȣ
ла мїꙗшоул, къ ѡаре-че и ва се-и спȣе лȣи. 18. Єлоу-л лоуѡ
ши-л доусе ла миꙗшоул, дѣчї-и ѕисе : павелȣ фоуглоул кїемъ-
ме де ме роугъ се адоукоу ачеста џюре ла ·тї.ꙟре, къ ѡаре-че
аре а-ци гръй. 19. Лоуѡ-лȣ елȣ миꙗшоу де мъ.ꙟръ; дѣчи
мѣрсе оусеби ши лоу .ꙟтребъ : че ꙗсте чѣꙗ че аи а-ми спȣ.ꙟре?
20. Є лоу ѕисе : юудеии се сфетоуиръ се те роаџе, аша коум
демъ.ꙟрѣцъ се-лъ адȣчи павелȣ .ꙟтрȣ збороу, коумоу аръ
врѣ чева а .ꙟнтреба де елȣ. 21. Че тоу амоу се ноу аскоулци
де еи; къ сфетоуиръ-се де елоу дї .ꙟтр'ъишїи май моулци де
патрȣѕечи де бърбаци, чеи че се џюраръ коумоу нече се мъ-
.ꙟрънче нече се бѣ, пъръ кънд҄ȣ нȣ-л ворȣ оучиде елȣ . ши
акмоу гата сънтȣ ши ацѧптъ ноуман чее дела тине џюрȣ-
нтеле. 22. Миꙗшоул амоу лъсъ џюреле шї-и зисе : нимърȣи
се ноу споу.ꙟри къ ачастѧ вестит-аи мїе. 23. Ши кїемъ дои
ѡаре-карїи дї.ꙟ сȣташи, ши лъ зисе : готовици доаѡ соуте де
воиничи се мѣргъ пъ.ꙟръ ла кїесарїꙗ, ши шаптеѕечи де къ-
лъраши, ши доаѡ соуте де съџетътор дї.ꙟр ал трейле час де
ноапте. 24. Ши витъ се адȣкъ коум се ꙟкалече павелȣ ши
се-лȣ петрѣкъ пъ.ꙟръ ла филикоу гїемонȣ. 25. Ши скрисе
карте, аибънд҄ȣ ачеста кипоу. 26. Клавдие лїсїа џїеторȣл(ȣ)и
гемоноу филикоу, а се боукȣра. 27. Бърбатȣл ачеста прї.ꙟсоу
де юудеи ши врѣ оучисоу се фїе де еи, апропїѧю-ме ко воиничїи
ши лȣаю елȣ; џїоую къ римлѣноу ꙗсте. 28. Ши врѣ се-и
ꙟнцелегоу вина, дереп-че лȣ прї.ꙟидȣ спре елȣ, ши адȣшоу елоу
ꙟ глоата лорȣ; дѣчи лȣ афлаю прї.ꙟнсȣ елȣ дерептȣ .ꙟтреба-
тоул леџеи лорȣ, ши нече оура грешалъ де моарте саȣ де ле-
гътȣръ доснник (! l. достонник) ноу афлаю. 30. Спусъ-ми
фоу мїе фърекарѣ бърбатоул(ȣ)и, чѧ че вроуръ юудеий се-лоу
ȣчигъ, ши ачїеши лоу тремишȣ ла тї.ꙟре ши амоу споусȣши
клеветничилорȣ се гръꙗскъ чѣ че че-с де елȣ, .ꙟраинтѧ та .
сърътос фїи. 31. Воиничїи поръничитееи лорȣ лȣаръ павел
преспре ноапте .ꙟтрȣ антипатридѫ. 32. Ши демърѣца лъ-
саръ къкарїи (! l. къларїи) а мѣрџе коу рȣсȣлȣ, .ꙟнтоарсеръ-се
.ꙟтрȣ плъкȣ. 33. Ꙗръ чеꙗ че мѣрсеръ .ꙟтрȣ кїесарїѧ, дѣдеръ
картѧ лȣи гїемȣнȣ, .ꙟраинтѧ лȣи пȣсеръ ши павелȣ. 34. Дѣ-
чи ноумъръ гїемонȣ картѧ; ши .ꙟнтребъ дї.ꙟнтрȣ каре де-

спѹс ѥсте, ши цїїȣ къ дꙟ кꙟлꙟкїѧ ѥсте. 35. Се аѹѕъ,
ѕꙟсє(!), кънд ȣ клєвєтꙟчїи тъи вєꙟри-ворȣ. ши порꙟчи єлȣ
ꙟтрȣ тиндєлє лȣ їродȣ се-лȣ стръжѹѥскъ.

Cap. XXIV. (pag. 57—64.)

1. Дȣпъ а чїꙟча ѕи дєщꙟсеръ архїерєии ананїа, ши кѹ
бътрърїи, ши кѹ витѣзюл тєртилȣ шарє-карєлє; чеѧ че спѹ-
серъ лȣ гїємонѹ дє павєлȣ. 2. Ши кїєматȣ фѹ єлȣ, ꙟнчепȣ
тєртилѹ а лѹа, а гръи. 3. Мѹлтъ лѹмє нємєрѣщє кѹ
тиꙟрє, ши испръвирє ѥсте лимбиєи ачєщїѧ кѹ алє талє гън-
дȣрє, прє ачича ши прєтȣтїꙟндирѣ прєємимѹ, цꙟнїєтоарє
филиѯє, кѹ тоатъ дȣлчє дърȣирѣ. 4. Че се нѹман рѹтєс ѹ-
стєнєскѹ-тє тїꙟрє, рогѹ-тє се аскѹлци тѹ нои ꙟнтрȣ скȣр-
тѹ кѹ алє талє блъꙟндѣцє. 5. Афлъмѹ ачєстѹ бърбатȣ
пїєрѕъторю, чел че ръдикъ противирє тѹтȣрорȣ юдєилорȣ че-
лора че вїѹ прєтѹтиꙟндирѣ, шпритогю назаєскѹл(ȣ)и (! l. на-
зарииєск-) єрєсѹ. 6. Чел че ши бєсѣрєка испити се спȣрчє; чел че-
лѹ приꙟсємѹ прє лѣцѣ иоастръ, ши врѣмѹ се цюдєкъмѹ
лȣи. 7. Дѣчи вєꙟрє лїсїѧ мишшѹл ши кȣ мѹлтъ грѣцъ скоа-
се єлȣ. 8. Ѕисє иоаѡ гръиндȣ, нои се вєꙟримѹ ла тїꙟрє; ши
дє єлȣ поци иоаѡ ꙟнсѹци ръзцюдєка; дє тоатє ачѣстѣ се кѹ-
иоци дє чѣлѧ че нои лѹѡмȣ спрї ꙟнсѹ. 9. Ши токмиръ-се
юдєии гръиндȣ ачѣстѣ аша а фи. 10. Ръспȣнсє павєлȣ ши
мъхъи лѹ гїємонѹ а грьй: дє мѹлци аиїи фїиндȣ тѹ цю-
дєцȣ дєрєптȣ лимбиєи ачєщѥ тє цїїȣ; кѹ бѹꙟрȣ сѹфлєтȣ че
дє мєꙟрє фєлєлѹєскȣ. 11. Къ поци ꙟнцєлѣцє, къ иȣ сѹ ман
мѹлтє ѕилє дє дєаспръѕѣчє (! l. доѡспръ-) дє къндȣ мє сѹию
ꙟтрȣ ієрȣсли а мє ꙟкира. 12. Ши иєчє ꙟ бъсѣрєкъ иѹ мѣѹ
афлатѹ кѹ иєщиꙟрє гръиндȣ саѹ ꙟнторкътѹръ фъкъндȣ,
иєчє ꙟтрȣ глоатъ, иєчє ꙟтрȣ зборȣ иєчє ꙟтрȣ чєтатє. 13. Нєчє
а мє потикии мє потȣ дє чалѣ че акмѹ спрє мїꙟрє прєємє-
скѹ. 14. Исповєдєскȣ акмѹ цїє къ ꙟнтрȣ калѣ чѣѧ че гръ-
єскȣ єрєсѹ аша слȣжєскѹ дѕєȣл(ȣ)и пъринцилорȣ ши крєѕȣ
тȣтȣрорȣ кътє сѹ ꙟтрȣ лѣцє ши ꙟтрȣ скриптȣрилє прорчи-
лорȣ. 15. Ѹповъинцъ аибъндȣ спрє дѕєȣ, чела че ши ꙟи-
шиш ачѧ ацїаптъ, ꙟмвїєєрѣ чѣ че ва се фїє морцилорȣ дєрєп-
цилорȣ ши пъкътошилорȣ. 16. Дє ача(с)та ши єѹ иєвоєскѹ-
мє иєвиноватѹ гъндȣ аибъндȣ кътръ ꙟнсѣв ши кътръ ѡа-
мєри пѹрȣрѣ. 17. Ши дѹпъ аии мѹлци вєꙟрю милостєиїє

се факоу ꙟтрȣ лимба маѧ(е) адȣчерѣ. 18. Ꙟнтрȣ ꙗле афларъ-ме
къ маѧмȣ постнтоу ꙟнтрȣ бъсѣрекъ нече коу глоата нече
коу вороавъ ши оурїн дї асїѧ іоудеи. 19. Че лъ се кѫдѣ ꙟ-
раннтѧ та се вїе а гръи, (се) аоу кътръ меꙟре. 20. Саоу ꙟшиш
ачещѧ се ѕикъ че афларъ ꙟтрȣ меꙟре недерептате, ꙟнде стъ-
тȣю ꙟ глоатъ. 21. Саоу де оурȣл ачеста гласоу че стригаю
стъндȣ ꙟтрȣ ей : къ дерептȣ ꙟмвїерѣ морцилорȣ еоу цюдецȣ
преемескȣ да (! l. де) ла вои. 22. Ꙗȣѕи ачѣстѧ филнꙁоу, ши
ръспоундѧ лорȣ, истовоу щїинндоу че де чѣлѣ че ѕисе : ши
къндȣ лисїе минꙗшоул вери-ва, споуре-вои че е де вои. 23. Дѣчи
ѕисе соуташоул се стръжȣꙗскъ павелоу, ши се анбъ слъбичюꙟри,
ши нече оурȣл съ апъре де аи лоуи коум се ноу-и слоужаскъ,
саоу се ноу оурдиꙟре ла дїꙟсоул. 24. Дȣпъ ѕиле нешките
веꙟре филнꙁоу кȣ дрȣсїлїѧ моуѧрѣ са, чѣ че ера іоудеꙗнкъ
ши кїемъ павелȣ, ши аоуѕи елоу де кредїꙟнца чѣ че е ꙟтрȣ
х҃с. і҃с. 25. Къндȣ гръни лоуи (де) дерептате, ши де цїꙟрȣтȣ
ши де цюцȣлȣ (! l. цюдецȣлȣ) че ва се фїе, ꙟфрнкатȣ фоу фи-
лнꙁоу, ши ръспȣнсе : че акмоу пасъ, врѣме де вою добъндй
кїема-те-вою. 26. Депреоуръ ши нъдънꙗсе къ минтъ да-се-ва
лȣи дела павелоу се-лоу дезлѣце елȣ; дѣчи ши адесоу тре-
митѣ де бъсъдȣꙑ коу рȣсȣл. 27. Дѣчи сфръшиндȣ-се дои
анїи лоуѡ скиꙟбаре филнꙁоу, е поркїа фиста врѣ ѡгоадъ се
факъ іоудеилорȣ; ꙗръ филиꙁȣ лъсъ павелоу чела легатоул.

1574.

(Ms. British Museum, Cod. Harl. 6311[b], folio. 276 foi pag.)

Tetraevanghelie.

Mateiu c. VI, v. 14—30 (з҃ач. з҃і. н҃і. fol. 11[b]—13[a]).

*) 14. Зисе домноул. съ амоу лъсаре тоѝ ѡ́менилѡр
грешалеле лѡр . лъса́-ва ши̇̀ воаѡ̀ та́тьль во́строу де ꙟ чери.
15. е съ ноу лъсаре тоу ѡаменилѡр грешалеле лѡр . нече та́тьль
во́строу де ꙟ чери лъса-ва воаѡ грешалеле воастре. 16. е кьн-
доу вь по́стици ноу фи́ци ка̀ акоперѝци че се ꙟтрнстѣзь.
стрьмоутѣзь фа̀ца са̀ . ка съ се ивѣскь ѡаменѝлѡр къ сѐ по́-
стеескь . дѣдевърь гръѐскь воаѡ . къ лоуа-ш вѡр пла̀та лѡр.

*) Cf. (1581) I, p. 28.

17. тоу къндоу тѐ постещи оунџе кáпоул тъоу. шѝ фаца та
ѡ ль. 18. ка съ ноу те постѣщи, ѡаменилѡр съ те ивѣщи. чѐ
татъль тъоу че ѐ ꙟ тайнъ. ши татъль тъоу вѣдѣ-ва ꙟ ас-
коунсь, да-ва цїе ꙟаве. 19. ноу въ аскоундецй вистїарюл ꙟ
пъмънтъ. нѹ вїермїи о ръзбескъ ши поутредѣще. шѝ нѹ фоу-
рїи ѡ сапъ шѝ ѡ фоуръ. 20. аскоундеци-въ вистиарюл ꙟ черю.
нѹ вїермїи ноу ѹ ръзбескъ нече поутредѣще. нѹ нече фоурїи
ѡ сапъ нече ѡ фоуръ. 21. ши нѹ ꙟсте комоара воастръ. ачїа
ва фи ши инима воастръ.

*) зач. ӥ҃і. 22. (зисе домноул) лоумина троупоул(оуи) ꙟ-
сте окюл. съ амоу фоуре ѡкюл тъоу простъ. тоть троупоул
тъоу лоуминать ва фи. 23. съ ѡкюл тъоу хитлѣнъ фоуре.
тоть троупоул тъоу ꙟтоунекать ва фи. съ амоу лоумина че
ѐ ꙟтрȣ тине ꙟтоунекать ꙟсте. ачїа ꙟтоунѣрекоул коу кътоу ѐ?
24. нименѣ ноу поате а дои домни лоукра. саоу амоу оуноул
ва юби. ѩръ алтоул ва оуръ. ши амȣ оуноул ва цинѣ. ѩръ
алтоул оуноул (l. а ноу-л) сокотѝ ва ꙟчѣпе. ноу поате доум-
незеоу лоукра ши лоуи мамонъ. 25. дерептъ ачѣꙗ гръескъ
воаѡ: ноу въ грижиреци соуфлетеле воастре. чѐ воръ мънка
саоу чѐ воръ бѣ. нече троупоуреле воастре ꙟ че въ вѣци ꙟбръка.
(аоу ноу) нече соуфлетоул май боуноу е де хранъ шѝ троупоул
де вешминтеле. 26. къоутаци спрѐ пасъриле черюлоуи. къ
ноу самънъ нече сѣчеръ. нече адоунъ ꙟ житнице. ши татъль
востроу де ꙟ черю хрънеще ꙟле. ноу сѣнтеци вои май боуни
де ꙟле? 27. чине де вои грижиндь ши поате адаоуџе троу-
пȣлоуи лоуи оуꙟ котъ? 28. ши де вешминте че те къщици?
сокотици криноул сателѡр коумъ крѣще неоустининдоу-се нече
тоарче. 29. гръескъ воаѡ, къ нече Соломѡн ꙟтроу тоатъ
слава лоуи ꙟвещи ка оуноул де ачелѣ. 30. е съ фъноул сели-
щилоръ. астъ-зи фїиндь. е демънѣцъ ꙟ коуптори аоуникаци.
доумнезеȣ ашá-ль ꙟвеще. коу кътъ май вртѡс воаѹ, поу-
цинъ крединцъ!

Luca, c. VI, v. 20—32 (зач. (кд) ке. к҃з. fol. 135ᵇ—136ᵇ).

**) 20. ши ачела ръдикъ ѡкїи лоуи ла оучиничїи лȣи, гръи:
ферекаци мѣсерїи. къ а воастръ ꙟсте ꙟпъръцїꙗ лоу дȣмне-
зеȣ. 21. ферекаци флъмънзїи акмȣ. къ сътоура-се-вѡр. фе-
рикаци чеꙗ че плънџъ акмȣ. къ ръде-вѡр. 22. ферекаци фи-

*) Cf. I, p. 22. **) Cf. I, p. 19.

вєци кънꙟь вѡр оурь вои ѡамєнїи. ши кънꙟь къ вѡр де-
спьрци. ши вѡр ꙟпоута. ши вѡр порєкли ноумєлє востроу.
къ ѐ ръȣ дєрєпт҆ь фіюл ѡменєскь. 23. боукȣра-въ-вєци ꙟтр'
ачѣ зи ши вєци жоудєкà: ꙗть амȣ плата воастрь моулть є
ла чєрюрє. доупь ачѣѧ амоу фьчѣ пр(о)рочилѡр пърнн҆цїи лѡр.
24. (зисє домноул кътрь чєѧ чє мѣрсєрь кътрь єль іоудєни:)
вай дє вои богацилѡр. къ сє ва коурма мьнгьитȣра воастрь.
25. вай дє вои сътоунилѡр акмȣ. къ флъмьнзи-вєци. вай дє
вои ръзьторилѡр акмȣ. къ соуспина-вєци ши плънџє-вєци.
26. вай дє кьнꙟь бинє зикь воаѡ тóци ѡамєнии. доупь ачѣѧ
амȣ фъчѣ пр(о)рочїи миничиноши пърнн҆цїи лѡр. 27. чє воаѡ
гръéскь аоузнци: юбици драчїи вощри. бинє фàчєци чєѧ чѣȣ
оурьть вои. 28. блàгословици чєѧ чє вь бласьтємь. роугаци
дє чєѧ чє факь воаѡ ѡбиꙟь. 29. чинє тє ва оучиꙟє ꙟ боукь
дъ ши алалт҆ь. ши дє-ць ва лоуа въшїмьнтȣл ши къмашà
ноу-и апьрà. 30. тоть чє ва чѣрє дє ла тинє дъ-и. ши чинє-
ци ва лȣа ал тьȣ ноу-ль ꙟтрєба. 31. (зисє домноул.) коумь
вєци съ факь воаѡ ѡамєнїи ши вои фачєци лѡр ашиждєрѣ.
32. ши съ аци юби чєѧ чє юбєскь вои, чє фóлось ѧстє воаѡ?
ши амоу пъкьтошїи юбéскь єи юбéскь.

(Брашов) ca. 1569—75.

(Defect. Folio, 248 paginĭ nepag.)

Praxiul.

Epistolia sobornică a luĭ Iacob. Cap. III. (pag. 4—7.)

Дé ꙟ збѡр трємєсоул(ȣ)и лȣ ꙗковь чътéнїє. зач. н͠д.

1. Ноу моулци ꙟвъцѫтóри фиреци, фрàцїи мїєи. щици
къ мáи мáрє пъкать прїимúмь. 2. моулть амȣ грєшúмь
тóць. чѐ ꙟсѫ чéла чѐ ноу грєшащє коу коувѫнтȣль, ачéла є
дѐсфръшить бърбáть сúлникь а-шь ꙟфрѫнà тóть троупȣль.
3. ꙗтѫ кáлȣль зъбала ꙟ гоурѫ-и бъгъмь, дє сє сȣпȣнє нóаѡ,
ши тóть троупȣ лȣи ꙟтоá(р)чємь. 4. áдєкѫ корáбїѧ кът҆ь
фїиꙟь, ши дє ютє вънтȣ ѡ адъпостимь, ꙟторкѫндȣ-сє коу
мúкѫ кръмицѫ, коумь вà врѣ съ ѡ порнѣскѫ дєрєптѣзь-ѡ.
5. ашà шѝ лúмба мúкѫ боукѫцѣ ꙗстє ши фоартє лаȣдь-сє.
ꙗтѫ поуцинєль фóкь, ши кътѫ фúрє áрдє. 6. шѝ лúмба

фрȣмсецєн дерептьцїєн . ашѧ̀ лѝмба деспȣ́индȣ-сє ꙟнтрȣ мъ-
дȣла́реле но́астре, споѹ́ркѫ то́ть тро́ѹпȣль, шѝ апри́нде ꙟпре-
жȣ́рȣль нъскȣтȣлȣи, ши апризъндȣ-се де ла ге́енѫ. 7. дѐ тоа́-
тѫ а фъ̀птȣра фїарѫ шн па́сѫри, га́дине шѝ пе́щи оѹстенескȣ-
се шн мȣꙟческȣ-се де фи́рѣ шменѣскѫ. 8. є лѝмба нѝмѣ
ноѹ ѡ поа́те де ѡа́мени мȣа́, съ нȣ се цїе амȣ ръ̀ȣ, че є плѝнь
дѐ венѝнь, моарте поѹртьто́рю. 9. кȣ ачѣ́м бл(аго)с(ло)вѝмь
доѹмнезеȣ та́тъль, ши кȣ ачѣ́м блъсте́мь ѡа́менїи, чѐ прѐ кѝ-
пȣль лȣ доѹ́мнезеȣ сънть. 10. дѐ ꙟ аче́лашь ро́сть ѥсе бл(а-
го)с(ло)венїе шн блъстемь . нȣ́ се ка́де фра́цїи мїен чем юбѝцїн
ачѣ́м ашѧ̀ съ фїе.

зач҃ . нѥ҃. 11. аȣ доа́рѫ поа́те де ꙟтроѹ ѡ фънтьнѫ, де́
ꙟн аче́лашь изво́рь, съ извора́скѫ доѹ́лче шн ама́рь? 12. доа́-
рѫ поате, фрацїи мїеи, смокѝноѹль маслѝне съ фа́кѫ? са́ȣ
вѝца смокѝне? ашѧ̀ не́че оѹ́ноѹл извѡр, съра́ть шѝ дȣ́лче ноѹ
поа́те фа́че а́пѫ. 13. чѝне є прѣмѫ́ндрȣ шѝ ме́щерь ꙟнтрȣ во́н,
дѐ съ ара́те дѐ боѹ́нѫ вїаца лоѹ́кроѹл сѣȣ ꙟнтрȣ блѫндѣ́целе
мъндрїен. 14. є съ оѹрѫчюнн амарѫ аве́цн шѝ нъра́вȣре ꙟн-
трȣ и́нимиле во́астре, ноѹ́ вѫ лъȣда́ци шѝ нȣ минцѝреци спре
дѣдевъръ. 15. ноѹ-сь ачѣ́лѣ мѫндрїи де соѹсь дещѝнсе, чѐ дѐ
пъмѫнть, соѹфлетещн, дрѫчещн. 16. къ ѥѡ-сь оѹрѫчю́нн шѝ
ръꙟжа́ле, ачїѧ ноѹ є ашеза́ре, че тоа́тѫ фи́рѣ рѣ. 17. є а со́ѹ-
сȣлȣи мѫ́ндрїе ꙟтъѥ амȣ ѥсте коѹръцїѧ, доѹ́пѫ ачѣ́м па́челе (!)
блѫнзїа, доѹ́лче мѫꙟгъѥ́рѣ, ши плинь дѐ мѝлѫ шѝ ро́дь
доѹ́лче, не́гъндитѡ́рю ши нефъцарникь. 18. пло́дь дерепть,
ꙟнтрȣ ꙟпъка́ре съмѫньндь фа́че па́че.

Epistolia lui Iuda. Introducere. (pag. 55—60, fila 14ª, foia 4—6.)

Споѹнерѣ де тремисоѹл лȣ юда де збѡр.

Ачѣ́м тремѣ́тери скри́се чело́ра амȣ че крезȣсе . че винѫ-ль ѥсте ачѣ́ста : вени́се нещѝне шї-н ꙟвъцѧ̀, ноѹ́ (l. коѹ) де пъка́те ꙟ тоа́те кипȣреле съ фїе, ши а се лепъдѧ̀ де домноѹл . че невое авѣ̀ а скрїе ши съ ꙟтърѣскѫ фра́цїн . шѝ ꙟтън амȣ рȣгѫ ен коѹ́мь съ се тъмѫдȣѧскѫ ши съ лъкȣѧскѫ ꙟ прндъди́рѣ креди́нцеен . дѣ́чїѧ пропоpraведȣн а шавѫе(!) ка ꙟшелъто́ри . шѝ порѫнчѝ немѝкѫ съ нȣ а́нбѫ ꙟпреȣнѫре (!) кȣ че́н кѧ̀ аче́м, щїиндь къ нȣ пънѫ лѧ̀ дестȣлȣ-е че(л)е зи́се а фи ноѹ́ман, є съ недесто́нничи амȣ ꙟблѧ̀ кемарїен . шн амȣ ꙟтъїн оа́менн

скоасе де́ ꙟ егѵ́петъ домноул, ши де нꙋ фоуръ ꙟ кредйнцъ
елꙋ-и пїердꙋ; ши̇̀ ꙟцерїи де ноу-шь ферйръ аль съꙋ ꙟчепꙋ́ть,
ноу-и крꙋцъ. мáи фрꙋмóсꙋ-е дѣчїи ка ачéѧ съ се алѣ́гъ, ши̇̀
амꙋ ши̇̀ михайль архáгглъ нꙋ адоу́се хоулъ дїаволꙋлꙋи. съ
фїе амꙋ перйрѣ лѡр, ка̀ содомлѣнїи ꙟвъцъ. дѣчїѧ ꙟвъцъ
ꙟнтрꙋ нърáвь, ши̇̀ се рꙋгъ де̇̀ е́и съ фїе ꙟнтрꙋ ꙟвръташáрѣ
кредйнцеен дóмнꙋлꙋи. сфръши̇̀ тремѣтерѣ.

Epistolia.

Ꙗ лꙋ іоуда тремѣтере де́ ꙟтъю.

1. Іоуда лꙋ хс҃. іс҃. шéрбь, фрáтеле лꙋ ꙗкѡвь, фїйндь де
дꙋмнезеꙋ тáтълꙋи лоумнинацїи. іс҃. хс҃ вегїндꙋ-и кéмаци. 2. ме-
серѣре вóаѡ ши̇̀ пáче ши̇̀ юбовь съ се мꙋлцѣскъ. 3. прѣюбїі-
цїи. ꙟнтрꙋ тоáтъ ꙟдемнáрѣ фъкъндь, скрйꙋ воаѡ де ꙟпреꙋ-
нарѣ спъсéнїеен востре, невое-ми фꙋ а скрїе вóаѡ, рꙋгъндꙋ-въ
съ вь тъмъдꙋнци де прйндъдирѣ кредйнца сфинцилѡрь оу́на.
4. лфáръ зйсеръ амꙋ алцїи оáмени чéи че̇̀ доу́пъ вéкиле скрип-
тꙋри-сь ꙟнтрꙋ ачѣлѣ пъкáте некꙋрáци. е́ а доумнезеꙋлꙋи нó-
стрꙋ боунътáте ꙟнайнте алътꙋрáръ ꙟнтрꙋ споуркъчюни ши
оу́нꙋль влъдꙋнтóрюль зéꙋль ши̇̀ дóмнꙋль нострꙋ іс҃. хс҃. дин'н-
сꙋль лепъдаръ-се. 5. поменескь вóаѡ дѣчѣѧ врѣ́рѣшь, ла̀
щйре вóаѡ съ въ фїе оу́на ачѣ́ста, къ дѡ́мноуль оáменїи де
цáра егѵ́петꙋлꙋи спъсѝ; адѡ́ара де ноу̇ крезоуръ пїердꙋ-и. 6. ꙟ-
церїи че нꙋ вегѣръ аль съꙋ ꙟчепꙋ́ть, че еи-шь лъсáръ а са
вїацъ, спре жꙋдецоул марїеи зиѡ, кꙋ легътꙋръ недѐзлегатъ
соу́пть оунтꙋнѣрекь вѣге еи. 7. ка̀ ши̇̀ сóдомоул ши̇̀ гомó-
рꙋль ши де́ ꙟ прежꙋрꙋль ачелора четъци, ꙟ подоаба ачелꙋмаше
ѡбрáзь кꙋ коурвїи, ши д'ꙋнде еширъ ꙟнтрꙋ вонѣ троу́пꙋлꙋи
ши ꙟнтр'алтеле, ꙟнайнте зъкꙋ́мь ꙟнтрꙋ аръттатоул фокꙋлꙋи
де вѣ́кь, жꙋдецоул лꙋѡи. 8. аша ши се амꙋ ачещѣ че ви се
въдь троу́пꙋлꙋ-шь споу́ркъ, де домнїе се лѣпъдъ, де слáвъ
нетремꙋръндь хоулескь. 9. михайль архáгглъ, кънды кꙋ дїá-
волꙋль жꙋдека-се, гръй де трꙋпоул лꙋ мѡѵ́сй, нꙋ кꙋтеза а
адꙋ́че жꙋдеката кꙋ хꙋ́лъ, че зйсе: съ ѡпрѣскъ цїе домноул.
10. ачещѣ амꙋ кътъ нꙋ щїꙋ хꙋлескь, кътъ дꙋпъ фйре ка нецїе
вйте фъръ кꙋвинте щйꙋ, ачéщѣ спꙋркъ-се.

зач. ѻ҃и. 11. амáрь лѡр, къ ꙟ калѣ лꙋ кайнь ꙟбларъ,
ши ꙟнтрꙋ хиклешꙋгꙋль (лꙋ валаамь) плате върсаръ-се. ши
ꙟнтрꙋ ꙟ зйса лꙋ корéѡ перирь. 12. ачещѣ сънть ꙟнтрꙋ дрá-

гостѣ воа́стрѫ къ спꙋркьчюни оуспътѫндꙋ-се фърѫ тѣ́мере,
адйншишь пъскѫндь . нꙋори фърѫ де апѫ де вънть пꙋр-
таць, лѣмне томнатечи фърѫ ро́дь, де до́аѡ ѡри мꙋрйрѫ
деꙟ ръдѫчинѫ. 13. валꙋри сферѣпе аспꙋмѫндь а са ръчѣлѫ,
стѣле ꙟшелътоа́ре, чѐ лѡр ꙟнтꙋнѣрекь ꙋнтꙋнека́ть ꙟ вѣ́чи
вѣге-се. 14. пророчйрѫ ши де ачѣ́стѣ ша́пте . шй де́ ла адамь
енóхь грьй : адекѫ вйне домноул ꙟнтрꙋ сфинци, ꙋнтꙋнѣрек де
ꙟнцерїн съи. 15. съ фа́кѫ жꙋдекатѫ преспре то́ци, съ облн-
чѣскѫ тоате некꙋрѫцїнле лѡр, де тоате лꙋкрꙋреле некꙋрѫцїен
лѡр чѐ нꙋ̀ чинстйрѫ, ши де тоате рѣлеле лѡр чѐ гръйрѫ
спр'нинсоул пъкъто́шїн некꙋрацїи. 16. аче́ѧ сънть ръпито́ри
вїновацн, дꙋпь поχтеле лѡр ꙟблъндь, некꙋръцїе шй лѣце-
кълакьто́ри, ши гꙋ́ра лѡр гръаще прѣ трꙋ́фѫ, мирѫндꙋ-се фѣ-
целорꙋ-шь лꙋ́крꙋре де фолѡсь. 17. е вои юбнцилѡрь, поменицн
гра́юреле, маи де ꙟнайнте зйчериле де́ла ап(о)с(то)лїи до́миꙋлꙋи
но́стрꙋ і҃с . х҃с. 18. коумь грѫйрѫ во́аѡ, къ ꙟ врѣмѣ де апои
вени-вѡр бътжокꙋрито́рїи, дꙋпѫ але лѡр по́χте ꙟблѫндь ꙟ
некꙋрѫцїѧ лѡр. 19. аче́ѧ сънть лꙋкрѫндь адйнсь еи-шь сꙋфле-
тѣще, соу́флеть неавѫндь. 20. е во́н, юбнцилѡр, кꙋ сфънта
а воа́стрѫ кредйнцѫ зидиндꙋ́-вѫ вои-шь, дꙋχꙋлꙋи сфънть рꙋ-
гъндꙋ-вѫ. 21. ꙟши-вѫ адйнсь во́и-шь дра́гостѣ лꙋ дꙋмнезеꙋ
фернци, аще́птъндь мила до́мнꙋлꙋи нострꙋ лꙋ і҃с . х҃с . ꙟ вїаца
де вѣчн. 22. ши оуно́ра мйлꙋнци жꙋдекъндь. 23. е алцїи кꙋ
фрикѫ спъсици де́ ꙟнтрꙋ . фо́кь ръпйндь, ѡблнчнци кꙋ тѣ́мере,
ꙋ́ръндь чее дѐ трꙋпь спꙋрка́тѫ къмашѫ. 24. челꙋѧ чѐ поате
а ферй ей фърѫ дѐ грешале ши а-и пꙋне ꙟнайнтѣ славеен са́ле
невйновацн ꙟнтрꙋ боу́кꙋрїе. 25. ꙋнꙋѧ прѣ ꙟцелептоул до́м-
ноул спъсито́рюл нострꙋ сла́ва ши мърїѧ, цинꙋтоул ши пꙋ-
тѣрѣ, ши акмꙋ шй ꙟнтрꙋ то́ци вѣчїи . амїнь.

Epistolia luĭ Pavel cătră Romanĭ. Cap. I, v. 28 — II, v. 5.
(pag. 69—70, fila 15, foĭa 3.)

Ꙗ сфънтꙋлꙋи лꙋ па́вель тремѣтерѣ къртѫ римлѣни.

за҃ч . па҃. 28. ши дѣка ноу испитйрѫ доу́мнезеꙋ съ-ль
аибѫ ꙟнтрꙋ мйнте, дѣде пре ен доумнезеꙋ ꙟнтрꙋ ненспитйтѫ
мйнте съ факѫ недестоннчїе. 29. ꙟплоу́цн де тоа́те неде-
рептъцнле, де коу́рвїе, хиклешꙋгь, рѣ авоуцїе, злоабе, плини
дѐ пйзме, оучидерн, вражбе, хйклешꙋгꙋрн, рѣле нъра́вꙋри, шоп-
тито́ри. 30. клеветннчи, лꙋ доу́мнезеꙋ оурѫцн, досъдитори,

мърецн, троуфашн, афлѫторн рѣлелѡр, пърннцнлѡр неплекъ-
торн. 31. неꙟцелепцн, нече сфатоуⷧ фернторн, неюбнторн, нéче
блъстемоуⷧ фернторн, немнлостнвн. 32. шн дерептатѣ лȣ
доумнезеȣ нȣ ꙟцелѣсерѫ; къ чѣ́ѧ че ашà фа́кь дестóннчн мор-
цїен сънть; че нȣ ачѣ́ѧ ноуман че ачѣлѣ фа́кь, че шѝ челора
че факь вóѧ челора че фа́кь ꙗле.

cap. II, v. 1. дерепть ачѣ́ѧ фърѫ сфѣ́ть ещн, ѡ ѡме,
тóцн жоудекъторїн че амȣ ѡсъндещн алтоуⷧ, тѝне-шь ѡсъ́н-
дещн, ачѣѧ амȣ фачн (че) жоудечн. 2. щи́мь амȣ къ жоудеката
лȣ доумнезеȣ ѥсте спре дерептáте, спре чѣ́ѧ че фа́кь ашà. 3. коу-
цецн ачѣстѣ, ѡ ѡме, жоудекъндь ашà чѣ́лора че фа́кь лѡ́р,
шѝ фа́че ашнждерѣ, къ тоу фоущн де жȣдецȣль домнȣлȣн?
4. саȣ де богътатѣ доулчецїен лоун шн доупѫ-ащептáре шѝ
ꙟделȣꙟгь-ръбдáре нȣ грнжещн? нȣ щїн къ доулчѣца лȣ
доумнезеȣ спре покаа́нїе те доукь? 5. доупѫ ръи́мѧ та непо-
късйтѫ ннимѫ, кроуцн цїе-шь мънїе ꙟ зншѡа мънием, шн нвнрѣ
дерептоулȣн жȣ(дець) . . . . (defect.)

Epistolia I a luĭ Pavel cătră Corintienĭ. Cap. XV, v. 29—58.
(pag. 143—147, fila 22, foĭa 3—5.)

Кътрѫ корнноѣ́ны ꙟтъѧ тремѣтере а сфънтоулоун лоу ап(о)-
с(то)ль павель.

за̃ч. рѯ̃а. 29. чѐ фа́кь ачѣ́н чé се ла́сѫ де ботѣзѫ дерепть
мóрцн, преспрѐ тоате ръндȣреле мóрцїн нȣ се скоалѫ; къче ен
се ботѣзѫ преспрѐ мóрцн? 30. пентроу чѐ шн нóн невое лȣѡм
ꙟ тоате ча́сȣрнле? 31. преспрѐ тоате зи̃леле мȣрнцн, ашà нóн
а вóастрѫ ла́ȣдѫ, фра́цн, чѐ амь ꙟ х̃с. і̃с. дóмнȣль нóстрȣ.
32. е съ доупѫ ѡ́мь коу га́днннеле сълбатечн м'амь мȣꙟчнть,
че фолосȣ мїе ачѣ́ѧ? д'ȣнде мóрцїн ноу се скóалѫ, мѫꙟкьмь
шѝ бéмь, демѫнѣца амоу мȣрнм. 33. ноу вѫ ꙟшела́цн. стрн́-
кѫ амоу нъравȣль чѣ́ла доулчеле, кȣвннтеле чѣлѣ рѣлеле.
34. трезвнцн-вѫ дерептѫцнен, шѝ нȣ грешнцн, къ оунїн ноу
щи́ȣ де доумнезеȣ, прѐ роушн́не вóаѡ гръескь. 35. че съ ва
зи́че чннева, коумȣ се вѡр скȣла мóрцїн, шѝ ꙟ чѐ кн́пь троупь
вор венн? 36. небȣ́не! че верн тоу семѫнà ноу ва ꙟвїе; ѡпть
(l. ѡпь) съ моарѫ ꙟнанните. 37. шн тоу чѐ сѣменн, ель нȣ
ѥсте троупȣлȣн съ фїе семѫнать, чé е ꙟ гръȣнць дѐ гръȣ саȣ
де алть внгь. 38. доумнезеȣ дь лоун троупь коумь ва, шѝ
коун-шь де ꙟ съмѫнца лоун троупь.

*) зач҃. рѯв҃. 39. чѐ нꙋ тоатѫ кáрнѣ, ачѣѧшь карне. оу́на
кáрне ѧсте а ѡáменилѡр, алта а дóбитокоулꙋи, алта а пѣще-
лꙋи, алта а пáсѫрилѡр. 40. шѝ сѫнть трꙋпꙋре дѐ нълциме,
ши троу́пꙋре дѐ пъмѫ́нть; ꙗрѫ áлтѫ чи́нсте нълцимѣ, áл-
теле де прѐ пъмѫ́нть. 41. ꙗрѫ áлтѫ фрѫмсѣце аре соáреле,
алтѫ фрѫмсѣце аре лоу́на, алтѫ фрѫмсѣце стѣлеле, къ ѡ
стѣ май лꙋминоáсѫ декѫть алáлтѫ. 42. ашà е ши скꙋлѫ-
тꙋра мóрцилѡр. къ съ ва семѫнà ꙟнтроу̀ пꙋтреди́ре, шѝ се
вѡр скꙋлà ꙟ непꙋтредире. 43. съ ва семѫнà ꙟ нечи́нсте шѝ
се ва скоулà ꙟ чи́нсте; ши се ва семѫнà ꙟ слѫбичюне, скꙋла-
се-ва ꙟ пꙋтѣ́ре. 44. ши съ ва семѫнà ꙟн троупь ѡменескь,
шѝ се ва скꙋлà ꙟн троу́пь соу́флетескь; къ áре ѡ́мꙋль ꙟн
троу́пь дé ꙟ съмѫꙟцѫ, ашà кà шѝ ꙟн троу́пь дѐ дꙋхь.
45. ашà коу́мь скрие, фоу̀ ꙟтѫи ѡ́мь адáмь, ꙟнтрꙋ соу́флеть
ви́ꙋ, шѝ чела де апóй адáмь ꙟ вїаца д(ꙋ)хꙋлꙋи. 46. къ ꙟ
чéла пре ꙟ д(ꙋ)хь ноу е дé ꙟнтроу̀ ꙟтѫи, чé чéла чé е де ꙟ съ-
мѫнцѫ, доу҃пѫ ачѣѧ чéла де ꙟ д(ꙋ)хь.

**) зач. рѯг҃. 47. чéла де ꙟтѫи ѡ́мь елꙋ-е де пъмѫнть;
ꙗрѫ аль дóилѣ ѡ́мь, елꙋ-е дóмнь дé ꙟ чéри. 48. коу́мь чéла
дé ꙟ пъмѫ̀нть, ашá ши е де пре пъмѫ̀нть; шѝ чé е дé ꙟ
нълциме, ашà ꙗрѫ вѫмь фи ꙟ нълциме. 49. ши коу́мꙋ нѣмь
ꙟбрѫкáть ꙟ ки́пꙋль пъмѫ̀нтоулꙋи, съ не ꙟбрѫкѫмь ши ꙟ ки́-
пꙋль чéрюлꙋи. 50. ачѣ́ѧ грѫескь éꙋ, фраци дрáци, къ ачéль
троу́пь шѝ сѫнџе нꙋ пóть ꙟпърѫцїѧ дóмнꙋлꙋи съ ѡ мóще-
нѣскѫ; шѝ чѐ трѣ́че, ель ноу̀ ва мощени чѣѧ чѐ е трекѫтоаре.
51. ꙗть грѫескь вóаѡ ꙟ аскоунсь, тоци нóй вѫмь адꙋ́рми,
чѐ нóй тоци не вѫмь ски́мба. 52. шѝ ачѣ́ѧ дѐ грáбь ꙟнтроу̀
клѝпитꙋрѫ де óкй, ла врѣ́мѣ трѫ̀мбитей дѐ апóй; къ трѫ̀м-
бита вà дà глáсь, ши мóрцїй се вѡр скоулà ꙟнтр'áлтѫ фѫї-
тꙋрѫ, ши нóй нé вѫмь скимбà ꙟнтр'áлтѫ фѫпі́тꙋрѫ. [шѝ нóй
не вѫмь скимбà ꙟнтр'алтѫ фѫптоурѫ.] 53. кáде-се амоу̀
поу́тредѝрей ачещиѧ съ се ꙟбраче ꙟнтроу̀ непоутредѝре; ши
мóрцией ачещиѧ съ се ꙟврáче (l. ꙟбрáче) ꙟнтроу фѫрѫ моар-
те. 54. е кѫндь пꙋтредирѣ ачаста, ꙟбрѫка-се-ва ꙟнтроу̀ фѫрѫ
моáрте, атоу́нче се ва ꙟплѣ̀ коу́вѫнтꙋль ачéла че стѫ̀ скри́сь,
къ моáртѣ е бироу́итѫ ꙟ поу́тѣрѣ дóмноулꙋи. 55. оу́нде-ци-е
моáрте, пꙋтѣ́рѣ? оунде-ци-е áдоуле, търиѧ та? 56. ꙗрѫ
гроаза мóрцией елоу-е пъкатоуль; ꙗрѫ поутѣрѣ пъкатоу́лꙋи

---

*) Cf. I, p. 316 (1698).

**) Cf. I, p. 233 (1650—75).

елꙋ-е лѣцѣ. 57. ꙗрж дóмноулꙋи фїе моулцемнтж, е нóаѡ ꙟвинцере пéнтроу аль нѡстроу дóмнь іс҃. х҃с.

за҃ч. рѯ҃д. 58. дерепть аѣѧ (l. ачѣѧ) фрáци драци, фици тáри шѝ некълкжтори, шѝ лоу(кра)áци ꙟ тоáтж врѣмѣ ꙟ лоукроуль дóмноулꙋи, дѐ оунде вои щици ка лоукроуль вóстроу чѐ лоукраци, съ ноу фїе деширть ꙟ домноуль доумнезеꙋ.

Epistolia cătră Galatenĭ. Introducere. (pag. 189—190, fila 25, foĭa 4. [Foĭa 1 lipsă dar numărată.])

Спoунерѣ че е кътрж галаци. тремѣте(ре) а сфънтꙋлꙋи лꙋ ап(о)с(то)л' павел'.

Ꙗчѣста трмесѣсе (l. трем-) дé ꙟ рúмь. възоу ен шї-и шѝ ꙟвъцж. вѝна тремѣтерен, ачеста: ꙟвъцаци фоусеть бине, гължтѣнилѡр, де ап(о)с(то)ли. шн крезꙋть коурать ꙟнтрꙋ х҃с. трекꙋ апостолоуль, ржпнрж-се де ла нещине, ка съ се обрезꙋѧскж. ачáста щиꙋ апостолꙋль, скрисе кътр'жншїи шн ꙟтъи амꙋ мъртꙋрисѝ лѡр дѐ чѐ áꙋ крединцж, шѝ апроапѣ ꙟнтрꙋ х҃с. драгосте, ѡкържѧ къ ноу сѣꙋ пречепꙋть чѣꙋ факꙋть, шн се скимбж лѡр. ашижде рѣ прїимн де лѣце че а лꙋ авраамь кредeнца споусе де ꙟ лѣце, шѝ дѐ мꙋериле лꙋ авраамь сокотн ен пънж ла врѣме да-се-ва оумбрж търен шн се ва дешерта ачелора; дѣчїѧ а лꙋ х҃с. венить шѝ ашà споусе. ръспоунсе дѣчїѧ лѡрь, съ ноу ман сóкотѣскж чѣѧ че сѣꙋ ꙟшелать, чѐ съ се адáпе ꙟнтрꙋ а лꙋ х҃с. крединцж, шн съ щие къ чее дѐ х҃с. доулчѣцж, дешертá-се-ва чее доупж трꙋпь търѣ; шн дѣчїѧ ꙗрж дѐ нъравь споусе шн ꙟвъцж. сфръшѝ тремѣтерѣ.

Cap. II. (pag. 194—197, fila 25, foĭa 7, 8 și fila 26, foĭa 1.)

за҃ч. ч҃. 1. доупж ачѣѧ преспрѐ пáтрꙋспржзѣче áїн еꙋ ꙗржшь мершь ла іер(ꙋ)с(а)лимь кꙋ варнава шн лꙋан тїть кꙋ мине. 2. еꙋ дѣчїѧ мж доушь прѐ ѡ адевържтꙋрж, шн мж гръниѧ кꙋ ноушїи дé ꙟ еv(ан)гелїе, че еꙋ пророчїи ꙟнтрꙋ пъгжни, ꙟсж кꙋ чѣѧ чѐ авѣ кꙋтжтꙋрж (l. къꙋт-), ка еꙋ нꙋ ꙟ чинесте алергь саꙋ алерган. 3. шѝ тїть ꙟкж нꙋ ерà невоить кà съ-ль ѡбрезꙋѧскж, че ель кꙋ мине ерà, шѝ ел' ерà грéкь. 4. шѝ оунїи фрáци стржмбн, чѐ кꙋ нои се ꙟдесá, шѝ врѣ кꙋ нóи съ фїе кà съ адеверѣзе а нóастрж слóбознѧ, чѣѧ чѐ авемь нóи ꙟ іс. х҃с. кà нóи съ не прѝнзж. 5. ꙗрж нóи ноу оуꙟ часъ фꙋцимь саꙋ съ асколтъмь дѐ ен, ка дерептатѣ а еv(ан)г(е)лїен

ѧ съ фїе ла вои адевърáтѫ. 6. чѐ дѐ чѣѧ чѣꙋ кънтѫтꙋрѫ
де óунде ѥи аꙋ фóсть некрединчоши, къ домнꙋль нꙋ гъндѣще
де възътꙋ́ра ѡаменилѡр; ꙗрѫ нóи авъмь чѣѧ че авѣ кънтѫ-
тꙋра нꙋ ꙟтр’алть кипь ꙟвъцать. 7. ꙗрѫ доупѫ ачѣ́ѧ дѣка
възоурѫ чѐ нóи ѥрамь крединчоши ачѣѧ ѥѵ(ан)г(е)лїе тъетꙋра,
ка лꙋ пътрꙋ ꙟтрꙋ ѡ тъетꙋрѫ. 8. чѣ́ѧ че кꙋ пътрꙋ аꙋ
фóсть поутѣрникѫ кà дéрегъторїѧ оунóуи ꙟтрꙋ апостоли
сꙋпть ачѣѧ тъетꙋрѫ, ачéла ꙟкѫ аꙋ фóсть пꙋтѣрникь ꙟтрꙋ
пъгѫни. 9. ши коуноскоурѫ мила че-ми ѥрà датѫ, ıакѡвь ши
кїфа ши ıѡáннь, чéѧ чѐ ѥрà ꙟтрꙋ кънтѫтꙋрѫ стлъпнничи, дѣ-
дерѫ мїе шѝ варнава мѫна дерѣптѫ, ши фоурѫ кꙋ нóи оу-
нꙋль, ка нóи ꙟтрꙋ пъгѫни; ꙗрѫ ѥи соупть тъетꙋрѫ проро-
чїѧ сїингꙋри. 10. ка съ не адꙋчем аминте дѐ сърачи, ꙗрѫ ѥꙋ
бꙋкꙋрѡс амь фóсть а фáче. 11. ꙗрѫ кѣндь пътрꙋ вѝне ꙟн-
трꙋ антиóхїе, ѥꙋ стьтꙋи ꙟнаинтѣ ѡкилѡр лоуи, къ венѝсе
пърѫ прѐспре éль. 12. къ маинте оунїи веннѧ де ꙟ ıакѡвь
ѥль мѫꙟка кꙋ пъгѫнїи; ꙗрѫ дѐ оунде вѝне ѥлꙋ се зѝче (!) ши се
деспърци, темѣ-се; фїиндь чѣѧ дé ꙟ тъетꙋрѫ. 13. ши фъцѫ-
рїѧ-се оукꙋ ншїи ши алáлци ıоудеи, кà ши вáр'нава стътꙋ кꙋ
ачéи фъцарничи. 14. ꙗрѫ де оунде възоуи къ нꙋ ꙟблѫ де-
репть доупѫ дерептате а ѥѵ(ан)г(е)лїен, ѥꙋ гръни лꙋ пътрꙋ
наинтѣ тоутꙋрора : чела чѐ тоу ꙟкѫ ѥщи ѡврѣи, ши вїи пъгѫ-
нѣще ши нꙋ ѡвреѧще? коумь пъгѫнїи съ трѫѧскѫ ѡвреѧще?
15. къ де оунде нóи съмѫꙟца ѡвреѧскѫ, нꙋ лимбиле пъгѫне.
зач. чг. 16. чѐ де оунде нóи щимь къ ѡмоуль де ꙟн-
трꙋ лѣце нó-и дѐрепть, че ꙟкрезѫтꙋра ꙟ іс. хс. ши нóн крѣ-
демь ꙟ іс. хс ка съ не дерептъмь пре ꙟ крединца лꙋ іс. хс.
нꙋ де лоукрꙋль лéцнеи; дерепть ачѣ́ѧ пентрꙋ лоукрꙋль лецнеи
нѝчи оуꙟ троупь дерепть. 17. ꙗрѫ нóи ачéѧ съ къоутъмь
пре ꙟ хс. дерепци съ фимь, шѝ нóи ꙟши-не афламь пъкъ-
тоши, ѥль арѫ фи хс. слоугѫ пѫкателѡр, ачѣѧ фїе депáрте.
18. ꙗрѫ оунде ѥꙋ ачѣ́ѧ ръсипїи, ачѣ́ѧ ꙗрѫ ѡ вои зидѝ ши ѥꙋ
мѫ фáкь ꙟсꙋми вїиновáть. 19. чé ѥꙋ пентрꙋ лѣцѣ амь мꙋ-
рѝть, ка ѥꙋ съ вїꙋ домнꙋлꙋи. 20. къ ѥꙋ коу хс. сънть сънть(!)
ръстигнить, шѝ ѥꙋ нꙋ вѝꙋ вóаш, че хс. вїе ꙟтрꙋ мѝне; чѐ ѥꙋ
акмꙋ трѫéскь ꙟн троупь, ачѣ́ѧ трѫéскь ѥꙋ ꙟ кредѝнца фїю-
лꙋи домнꙋлꙋи. чéла чѐ мѝнѣꙋ ꙟдрѫцить, ши сѣꙋ дáть éль
пéнтрꙋ мѝне.
зач. сд. 21. нꙋ ароуꙟкъ боунѫтáтѣ лꙋ доумнезеꙋ; е сь
амꙋ а лецнеи дерептате, амꙋ хс. ꙟ чѝнсте аꙋ мꙋрить.

I.

Ante 1550.

(Codex Sturdzanus. Ms. Academ. Rom., p. 21—30. — Cuvente den Bătrăni II, p. 415 urm.)

Apocalipsul apostolului Paul.

Кȣвѫнтȣл свт҃ȣлȣи павел апс҃ль. дѣ ешйрѣ сȣфлетелѡр.

Фьрь де старе. вѫ рȣгацн фраци҃лѡр кѫтрѫ хс҃. ꙟ тоа́тѣ ча́сȣрйле. шн зȣа шн нѡа́ітге. шн бл҃свици дȣмнезеȣ! кѫ ꙟ тѡте зі́ле. дека апȣне сѡ҆ареле то (цн) ꙟџері́н ѡаменилѡ҆рȣ. а бѫрьба- цилѡр шн а мȣернлѡр. ме́ргȣ ла дȣмнезеȣ сѫ се ꙟкине. шн дȣ́кȣ лȣкрȣ҃рилe тоате ꙟ҃наи́нтѣ лȣ хс҃. дела тѡці́ ѡамені́н. е дх҃ȣл свн҃тȣ ѧсе дела хс҃ ꙟ тѫмѫпинарѣ лόрȣ шн грѫѧціе: де оунѫде веници́ ꙟџерни мен. де адȣчеци ачѣле сарчине юшоаре шн рȣгѫчюни кȣ алте дарȣре дȣлчй шн чйнстнте? ꙗрѫ ен рѫспȣндȣ ашà: нѡн҃ веним дела чѧ че с’а́ȣ льсатȣ де дȣлчаца лȣмі́ен. дерептȣ свн҃тȣл нȣмеле тѫ҃ȣ. шн сѫ рѡагѫ ашà: татьл нόстрȣ чела че ѧцн ꙟ черю свн҃тȣ нȣмеле тѫȣ. кьндȣ верн вені́ динтрȣ ꙟпѫрьцие тл. фі́е воаѧ тà кȣм ꙟ черю аша прѣ пре пьмѫнтȣ. де сь мȣнческȣ ꙟ пȣсті́е шй ꙟ мѫгȣрі́ шн ꙟ пещерн. шн сь дȣ́кȣ ꙟ ѡрашѣ шн ꙟ четьцй. де-н гонескȣ шї-н хȣлескȣ. шн-н ȣчигȣ. шн скȣепескȣ спре ѧн. ен ꙟ тόате часȣрилe пльнгȣ. шн сь фльмѫнзескȣ҃. шн сь ꙟсетошазѫ. ꙗрѫ ен ꙟблѫндȣ ꙟ четьцн. дерѣптȣ сф҃нтȣ кȣвьнтȣл тѣȣ. шн сьнтȣ ȣчишн, шй зȣа шн ноапте. ꙗрь нннмà лѡр ѧсте милѡ҆асѫ. нон сем ꙟџері́. ꙟнкѫ не мирѫмȣ де рѫбда́ре лѡр. шн грѫн гласȣ кьтрь ен. шн зисѣ: ачѧ сь-н щнцн. кѫ вон анчн сецн кȣ мйне. ꙗрѫ дȣлча́ца ме ѧсте аколо кȣ ен. кь сѫнтȣ ачѧ фі́н мен чѧ пре юбі́ці́н. стацн ꙟ тоате ча́сȣрилe де слȣж(н)цн лѡр. неч динишрь нȣ льсаре пре ей. кѫ лѡк де вес(е)лі́е анчѧ ѧсте ачелόра тȣ́тȣ- рȣрȣ. ꙗрѫ се дȣкȣ ꙟџерни. шн слȣжескȣ лѡ́рȣ. шн ꙗрь ꙟџерни ѡменнлор челѡ́ра че н’аȣ фапте бȣне. мергȣ сѫ сь ꙟкинѣ ла скаȣнȣл татѫлȣн. ен мергȣ тѫ́нгȣнндȣ҃-се кѫ дȣкȣ нȣман стрѫмбѫтѫцй дела ѡмені́н сьн. дх҃ȣл свн҃тȣ ѧсе ꙟ тимѫпинаре

лѡрȣ. шї грьй глас кътрѧ ен. ши зйсе: де ȣнде вѣници ꙟџе-
рїи мен. де адȣчеци ачеле сарчинѣ греле. шн венщн поносници?
ен ръспȣндȣ: нои веним дела ѡмени ботезаци ꙟ нȣмеле тъȣ.
ѩръ ен факȣ вое трȣпȣлȣн сеȣ. де грѫмѣдескȣ пъкате пре
пъкáте. де с(ъ) спȣркѫ кȣ реле лȣкрȣре. прѣюбире. ши клеветескȣ.
ши мънтȣ оунии кътръ альцї. кȣ фȣртȣшагȣре. ши кȣ кȣрвїе.
ши кȣ завнстїи. ши-шь варсъ сънџеле ши-съ грьбнтори ꙟ фьръде
леџи. ши калкь порȣнка та. ши тоáте лѡукрȣрелѧ съ спȣркѫ.
крȣче ѡ цннь ꙟ мъниле сáлѐ ѩръ дин рѡстȣл лорȣ грьешѧ
дїаволȣл. ѩръ свн҃тȣл ботезȣл нȣ-л пъзескȣ. ши празничеле
свн҃тѐ але талѐ шї а шапте зї свн҃та дȣминѧкь ен нȣ ѡ пъ-
зескȣ. ши — — — — — — — (lacună de 2 paginĭ).

....лȣ. х҃с пре ен. ши ера ꙟ тоать фрѫмсеџе ши милоши. ши
ꙟтребаю ꙟџерȣл: че ꙟџерї снн̀тȣ ачеше?. ши-м рьспȣнсь ꙟџерȣл
ши знсе: ачеше снн̀тȣ ꙟџерїи ѡаменнлѡр дирепци. ши зниш
кътрь ꙟџерȣ: тоцї дерепцїи ши пъкътошїи. ꙋнȣ-се кьндȣ морȣ?.
ши-мн зїсе ꙟџерȣл: каȣть пре пьмъньтȣ. шї къȣтáю шї вьзȣю
тоатѫ лȣме. ши фȣ ка ѡ нимика. ши знс(е) ꙟџерȣл. чела че мь
пȣрта: аколо есте мърїае (!). ши юбирѣ ѡменилор чеѧ дешартѧ.
ши вьзȣю оуꙟ нȣѡрȣ де фокȣ пре спрѣ тотȣ пьмѫнтȣл. ши
зїшȣ: че ѧсте доамне ачела?. ши (! ditogr.) ши-ми знс(е) ꙟџерȣл:.
ачела нȣѡр де фокȣ ѧстѣ а ѡменнлѡр небȣни. чеѧ че се ме-
стекь ꙟпреȣнѫ ꙟ рȣгьчюнѣ перицилѡр. еȣ плѫнишȣ ши знишȣ
кьтрѫ ꙟџероу: вою съ вьзȣ сȣфлетеле ѡаменнлѡр дирепьци-
лорȣ. ши а пъкѫтошилорȣ. ꙟ че кипȣ ѧсȣ дин ачаста лȣме. шї-
ми ръспȣнсѫ ꙟџерȣл ши-ми знсе: каȣтъ ꙟ џосȣ. ши кьȣтаю
ꙟ џосȣ пре пьмънтȣ ши вьзȣю ȣ óмȣ мȣриндȣ. ши-ми знс(е)
ꙟџерȣл: ачела ѧстѣ дн дерéптȣ. ши кьȣтаю ши възȣю фапї-
теле лȣи че-ȣ фȣкȣтȣ ꙟ нȣмеле лȣ дȣмнезеȣ ꙟ тоатѫ вїаца са
чеѧ че-ȣ висȣ пре пѫмѫнтȣ. шї тоате фаптéле ста ꙟнанинте лȣи
ꙟн ачела час. ши вьзȣю кѫ ꙟ фапте бȣне се-ȣ сьврьшитȣ. ши-ш
аȣ фькȣтȣ одїхнѫле сȣфлетелȣи сьȣ. ши кȣ юбїре ши кȣ дȣл-
чацѫ. ꙟнаинте-н стѧ ꙟџерȣли (!) лȣ дȣмнезеȣ. шн депреȣнѫ кȣ
ꙟџерни дръчеши. ши кьȣтарѫ тоате фаптèле ѡмȣлȣи. ши де
челе рéлѧ нȣ афларъ немнкѫ ла елȣ. шн вьзȣю óмȣл къ кȣ тоатѫ
дȣлчаца ꙟџерїи сокѡтнѧ ши пьзїе сȣфлетȣл лȣи пьнѫ кънд-ȣ-л
лȣарѫ дин трȣпȣ. ши де треи ѡрї грѫнрѫ лȣи: сȣфле(те)! кȣно-
шн-цї трȣпȣл тьȣ де ан ешит. достоинкь ешї. ши ѩрѫ те верн
ꙟторче ꙟ трȣпȣл тьȣ ла зȣа де ꙟвїере. де сь прїимеши че цн е
гьтитъ кȣ тоцїи дїрепцїи. ши лȣарѫ сȣфлетȣл дї трȣпȣ. ши-л
сърȣтарѫ ши съ кȣноскȣръ. ши зїсèрѫ сȣфлетȣлȣи: рȣгатȣ-не-и.

дȣп'ачеѧ аи фькȣтȣ воѧ лȣ дȣмнезеȣ прѣ пѫмънтȣ. ши венїнѧ.
ꙟцерȣл ши пъзиѧ пре пьмънтȣ ꙟ тоатє зилє. ши зис(є) ꙟце-
рȣл: бȣкȣрѫ-те сȣфлете! кѫ еȣ мъ бȣкȣр де тине. кѫ аи фѫкȣт
воѧ лȣ дȣмнезеȣ пънѫ а(и) вис пре пъ(мъ)нтȣ. еȣ амȣ дȣче(!)
фапте бȣне ꙟ тоате зїле кьтрѫ хс. аша ꙗрь ешї дхȣл сфнтȣ.
ꙟ тъмпинаре сȣфлетȣлȣи ши зис(е) лȣи: сȣфлете! сь нȣ те чю-
дещи неч съ те свиещи. къ верї мерце ꙟ локȣль чела че н'аи маи
възȣть неч динишаръ. шї фи-ц воїю еȣ ꙟтр'ацȣторїю къ амъ
афлат еȣ ꙟтрȣ тине одїхьнелъ кътъ амъ фостȣ ꙟтрȣ тине.
дхȣл сфнтъ мерце ꙟнаинте соуфлетȣлȣи ꙟ черȣ. ꙗрѫ ꙟтрȣ
дхȣл сȣсь еи. ста драчїи де департе ши с(ъ) тьнгȣиѧ ши грьнѧ:
ѡ! кȣ кътѫ славѫ те-и сподобитȣ сȣфлете кȣ адевърȣ кь фȣ-
цїѧи де нои! шї дека ꙟтрѫ сȣфлетȣл пре порта черюлȣи. ꙟ
лȣнтрȣ кȣ търїе зис(е) ши кȣ глас маре рьспȣнсе лорȣ ши
зис(е) ашѧ: де ѡкьрълє воастре фȣцию еȣ. ши кȣ пȣтере ши
сила лȣ хс. мъ ꙟгрьдию. аша мѫ пȣрть ꙟцѫрȣл ши-ми аръть.
де с(ъ) щици тоци кь нȣ лас(ъ) дȣмнезеȣ шербии. ши слȣциле
сале ꙟ поносȣл некȣрацилѡр. чела че слȣжаще лȣ дȣмнезеȣ
дерептȣ сȣфлетȣл сеȣ ꙟ тоате зилеле вїецїеи сале. ачеѧ спȣю
воаѡ фрацїи меи прѣ юбиц! аша шї вои сь арѫтацї лȣкрȣре
бȣне, дестоинич сь фици ꙟпѫръцїе черȣлȣи. пȣнеци ꙟтр'ьин-
миле воастре фрика лȣ дȣмнезеȣ. нȣ де негъндире ши де лене
воастрѫ съ пердецї дȣлчаца че-ȣ гьтит воаѡ домнȣл нострȣ.
іс. хс. ачелȣѧ е слава ши ꙟпѫръцїе. ши цинȣтȣлȣ кȣ татьлȣ
ши кȣ дхȣл сфнтȣ де акȣм ши пȣрȣрѣ ꙟ векȣ. адевърȣ.

II.

1560.

(Cuvente den Bătrâni I, p. 6—12.)

Leviticus c. 26, v. 3—41.

3. сь вецї хи. ꙟбльндоу ꙟ токьмѣлеле мѣле ши вецї
фи сокотиндоу. ши цииндȣ порьничѣлеле мѣле. 4. да-вою
воаѡ плоае ꙟ врѣме дестоиникъ. шї пѫмьнтȣл ва да хасна
са. ши лѣмнеле вор фи родитоаре. 5. ши мльтишоуль ва

ажꙋнџє сторсꙋра. шї сторсꙋра семьнѫтоура. шї веци авѣ пѫнь
ла сацноу. ши веци лькоуи коу тьрнє ꙟ цара вострѫ. 6. да-вою
єоу паче ꙟ цара вострь. доурми-веци шї нимѣ ноу ва спѫ-
мьнта прє вои. гони-вою афарь живиниле рѣлє сълбатиче дє
ꙟ пьмьнтꙋл востроу. ничи ѡстє ноу ва трѣчє прє ꙟ цара
вострь. 7. гони-веци прє врьжимаши воцри. ши ꙟнаинтѣ
вострь ворь пика дє армъ. 8. ши. є҃. дє ꙟтрє вои ворь гони
прє ѡ соуть. шї ѡ соуть прє зѣчє мїи. кь врьжимашїи воцри
вор пика ꙟнаинѣ (! l. -итѣ) вострь. 9. кь єоу вою кьоута прє
вои. ши вою крѣщє прє вои. ши вою моулци прє вои. шї легь-
тоура мѣ коу вои ѡ вою цинѣ. 10. мьꙟнка-веци дє ꙟ векоу.
ши ачѣлѣ пеꙟтроу чѣлѣ ноѡ. дє веци льса ꙟнапои. 11. ши
локоул миєоу ва фї ꙟтрє вои дє лькоуит ши сꙋфлетꙋл миєоу
нꙋ ва оурь прє вои. 12. єꙋ вою ꙟбла ꙟтрє вои. ши єꙋ вою
хи доумнизєоул востроу. вои ꙟкь веци хи ньродоул миєоу.
13. кь єоу сьнтꙋ домноул доумнизєоул востроу. чела карелє
прє вои амоу адоус афарь дє ꙟ Ѫгипеть. коум роби ачелора
сь нꙋ фиџи. ши жоугꙋл а громазилор воцри ам фрьнть. коум
ꙟ дерептатє сь ꙟблац. 14. ꙗрь сь миє ноу веци хи ꙟгьдꙋиндоу.
шї ноу веци фачє тоѡтє порьчѣлеле (!) мѣлє. 15. ши сь веци
хи оуръндоу ачѣстє порьнчи алє мѣлє. ши сꙋфлетоул вострꙋ
ка фи лепьдьндоу лѣџѣ мѣ. ши легьтоура мѣ ѡ ѡ (!) веци
лепьда. 16. єꙋ ꙟкь ачаста вою фачє коу вои. ведѣ-вою прє
вои кꙋ коутремоури ши коу фоугичеи. коу фригоури. дє карелє
ва скьдѣ фаца вострь ꙟ сꙋфлетоул востроу. се вор доспи
тотє рѣлелє ши че веци семьна. семьньтоура вострь. ѡ вор
мьꙟнка врьжимашїи воцри. 17. асоупрь дє ачѣѫ. вою ꙟторче
фаца мѣ ꙟ алѣноул востроу. шї веци хи бѫтоуци. ꙟнаинтѣ
врьжимашилор воцри. ши кьрии оурьскоу прє вои. ачеѫ се вор
домни прє вои. шї веци фꙋџи кьндоу нимѣ прє вои ноу ва
гони. 18. ꙗрь сь ноу веци нїчи аша ꙟгьдоуи миє. коу. з҃. ѡр
маи тарє вою батє прє вои. пе ꙟтроу пькателе вострє. 19. шї
вою фрьнџє жос прє троуфїѫ вострь ши прє мьрнѫ троуфїєи
вострє. шї чероул вострꙋ ꙟл во (!) фачє ка ши фєроул. шї
пьмьнтоул. ка дє арамь. 20. ши моуꙟка вострь ва пери. кь
пьмьнтоул востроу ноу-шї ва да хасна. ши лѣмнелє прє кьꙟ-
поул востроу нꙋ вор фи родиторє. 21. ши сь веци хї ꙟбльндоу
ꙟ противa мѣ. ши ноу веци аскоултє (!) прє минє. дє. з҃. ѡр
вою май тарє моулци бѫтьилє прє вои. дꙋпь пькателє вострє.
22. живиниле сьлбатичє дє пьдоурє. вою тримитє прє вои карелє
вор мьꙟнка коконии воцїри. ши добитокоул востроу. шї прє

вон вор ꙟпоуцина шн кърърїле востре вор поустин . 23. сь жрь (!)
нїчї коу ачаста . ноу вь вецї ꙟбоуна . шї вецї хї ꙟбльндоу ꙟ
алѣнȣл мнеоу . 24. еȣ ꙟкь вою ꙟбла ꙟ алѣноуль вострȣ . шї
де . з҃ . ѡр май таре ѡ вою бате пентрȣ пькателе востре . 25. шї
вою адоуче армь пре вон . каре ва ста де бѫсьоу . де пре легь-
тȣра мѣ каре амоу фькоуть коу вон . шн сь вь вецї адȣна
вон ꙟтроу ѡрашеле востре . тримите-вою пре вон морте де
чоумь . шї де льꙟгоре . шї вою да пре вон ꙟ мьна вражима-
шилор вощри . 26. атоунче вою лоуа спорюл пьнией . коум
зиче (!) моуерїле востре вор коче пьние . мьꙟка-вецї шї нȣ вь вецї
сьтȣра . кь-и вою лȣа спорюл . 27. сь жрь (!) ничи кȣ ачѣстѣ
ноу вь вецн ꙟвьца . че вецн ꙟбла ꙟ алѣноул мїеоу . 28. еȣ ꙟкь
вою ꙟбла ꙟ алѣнȣл востроу . шї де . з҃ . ѡр май таре вою
педепсе пре вон . пеꙟтрȣ пькателе востре . пьнѫ ꙟтр'атьта .
29. коум вецї мьꙟка карнѣ фечорилор вощрн . шн а фѣтелор
востре . 30. шї еȣ вою поустин пре вон . шн пре кнпоурнле востре
еȣ ле вою з(д)роби шн пре троупоуреле востре чѣле морте .
еȣ ле вою ароуꙟка пре идоли вощри . шн ва оурь пре вон сȣфле-
тоул миеȣ . 31. шї вою фаче сь фие пȣстнн ѡрашеле востре шї
еȣ вою поустїн пре локоурнле востре . чѣле свнте . шї пре мїро-
сенїѫ вострь чѣ бȣнь . нȣ мие вожѫ сь ѡ симцȣ . 32. ꙟн ачеста
кипоу вою поустнн пьмьнтоул . пьнь ꙟтр'атьта коум вражи-
машїн вощри . карїн лькоуескоу ꙟтроу елоу . се ворь мира пре
ель . 33. пре вон вор ꙟпьрцн ꙟтре пьгьни . шн вою траце
армь доупь вон . шн пьмьнтȣл востроу ва пȣстнн . шн ѡра-
шеле востре вор поустїн . 34. атоунче ва фи пьмьнтоулȣн
сьрбьтоѡр . пьнѫ вецн хн ꙟ пьмьнтоул вражимашилор вощри.
атȣнче ва фи пьмьнтоулоун сьрбѫтоѡр шї се ва ꙟд(ȣ)лчн ꙟ
сьрбьтоарѣ са . 35. кь пьнь лоу фостоу пре ел н'лоу авоуть
сьрбѫтоѡр . кьндоу лоу вроут трїбоун . коум сь анбь сьрбѫ-
тоѡр . атȣнче кьндȣ вон ацї лькоунть ꙟтрȣ ель . 36. де
ꙟтр'ачеѫ карїн вор рьмьнѣ де ꙟтре вон . да-ле вою нннмь
темьтоѡр . ꙟ пьмьнтоул вражимашїлорь сън . пьнь ꙟтр'атьта
коум де фрȣꙟза сȣньтоѡр а лемноулоун вор фȣџн . шн аша
ворь фȣџн . ка шї ꙟнаннтѣ армеи . шн вор пїка кьндȣ нимѣ
пре ен ноу-н ва гони . 37. шн вор фȣџї оуноул де алтоу . нимѣ
де ꙟтре вон ноу ва коутеза рьдика арма пре вражимашоул
съоу . кьче лоу ꙟблать ꙟ протнка мѣ . 41. дерепть ачѣе еȣ
ꙟкь вою ꙟбла ꙟ алѣнȣл лор . . . . . .

III.

[illegible]

[illegible]

[illegible] Sf. Sisoe

[illegible]

тѫȣ! чине ва тречѐ прѣ лънгѫ тине. тȣ съ-н ꙟпеадечи ꙗрь ей съ те бластемѣ. ши маи алергь ши възȣ оуꙟ маслинъ стънд лънгъ маре. ши зис(е) сти сисин: лемнȣл лȣ дȣмнезеȣ. маслинȣ! възȣши дракȣл фȣцинд ши ȣ кокон дȣкънд? ши зис(е) маслинȣл: възȣю-л ꙟ маре афȣнъдъндȣ-се. съ фїи бласвит ши ѡсвѣтит. лемнȣл лȣ дȣмнезеȣ. маслинъ! ши съ фїи ла тоате бѣсѣречилѣ де лȣминѫ. ши ѡаменилѡр де спасеніе. аша фȣ. ши вине ла маре ши-шъ арȣнкъ ȣндица лȣи ꙟ марѣ. ши скос(е) дракȣл ла ȣскат. ши ꙟчепȣ а-л бате кȣ. ов. де бȣздȣгане де фїерȣ. ши грьи лȣи: дъ-мй з. фечори аи сȣрори ме мѣлинтїеи. ши зис(е) дракȣл: н'ам че-ци да къ-л'ам мъикат. шї-и зис(е) лȣи сисинъ: бореще-и проклете драч(е)! драк(ȣ)ль зис(е): бораще-ц ши тȣ лаптеле мъни-та ꙟ палмѫ. чела че-и сȣптїȣ ꙟ тинереце. атȣнче сти сисин. елȣ-ши феч(е) рȣгѫ кътрь дȣмнезеȣ. ши бори лаптеле мъии-са ꙟ палмѫ. атȣнче ши дракȣл бори. з. фечори аи мелинтїеи. шї-и зис(е) лȣи. сисин: вїȣ дȣмнезеȣ. доминȣл нострȣ ал черюлȣи ши алъ пъмънтȣлȣи! н'ам а те лъса драче. пѫнѫ нȣ те вери цȣра. ши ꙟчепȣ дракȣл а се цȣра: съ мъ парде де търїа ꙟфрикатȣлȣи скаоунь. ıѡ рȣга ачаста грѫи-сѐ-ва ши нȣмеле тъȣ помени-се-ва. аколе дракȣл съ нȣ-л акопере. вїȣ дȣмнезеȣ. доминȣл нострȣ ал черюл(ȣ)и ши ал пъмънтȣлȣи! н'ам а те лъса драч(е) съ нȣ те вери цȣра. ши ꙟчепȣ дракȣл кȣ лакрѫми а сѫ цȣра: съ м(ъ) парде де търїа ꙟфрїикатȣл(ȣ)и скаȣнȣл ши де брацел(е) ꙟиалте. ши чинстнтȣл вешъмѫнтȣл. че акопере чинститȣл капȣл лȣи. ши де търїаѫ челор м де попи челора че цинь ꙟиалтȣл Іерслимȣлȣи. ши рȣгѫ фак ши зȣа ши ноапте. ıѡ рȣга ачаста гръи-съ-ва ши нȣмел(е) тъȣ помени-се-ва. свѫнтȣл ачела нȣ сокоти прѣ дракȣл ниче-л амънѫ. инч кътрѫ каса лȣ дȣмнезеȣ. ачие ши-л тремес(е) елȣ сȣптȣ ꙟнтȣнерек. ꙗрь чичѧ слъвим нȣмеле татълȣи свнтȣлъи дхъ ши акмȣ ши пȣрȣре ши ꙟ вечини векȣлȣи. адъвърат амин.

cf. 1799.

IV.

1550—1600.

(Codex Sturdzanus, p. 1—9. — Cuvente den Bătrâni II, 43 urm.)

Legenda Duminiceĭ.

Ѳкрипт҃ȣра дин черю

а д҃млȣи нострȣ а лȣи ісȣс х҃с. аоѵ лъсатȣ. ден҆ черю. ла і҆рс҃лмъ кȣвънтȣ. ши спȣнєрѣ. кȣ фрикъ марє. ла чататѣ і҆рс҃лмȣлȣи. ла скаȣнȣл с҃фить.

Къзоѵ ѡ пıатръ де́н че́рю. микъ єрд ши ꙟ ведѣре. ꙟсѫ
нимє нȣ ѡ пȣтѧ ръдика. адонаръ-съ патрїа́ршїи. ши кълȣгѫ-
рїи ши преоѵцни. де стѫтȣрѫ ꙟ трєи зилѣ. ши ꙟ трєи но-
пцї спрє роугѫ. рȣгаръ дȣмнъзъȣ. ши гръи глас дин че́рю .
де зисъ аша: лȣѡци пиатра! дечи ѡ лȣѿ петра патрїархȣл
чел марѣ. де ѡ десвѣче. ꙟтр’ънсъ афлѫ оѵ ка́рте. къȣтаръ
карте. картѣ зисє аша: ведєци фїи ѡаминилѡр!. къ аните
треıмеш (!) ѡ картѣ ла вои. ıаръ вои нȣ ѡ крезȣтъ. тремешȣ
ши а дѡа картѣ. ıаръ нȣ ши въ ꙟкрезȣт кȣвънтȣлȣи меȣ.
треıмеш (!) ши а трєѧ скрыптȣръ: мȣлтє лȣкрȣрє ши сѣмнѣ
лъсаю спрє вои. є вои но ши въ ꙟкрезоѵт. ши но въ по-
кънт. неч кȣвънтоѵл ꙟцєрȣлоѵи меȣ н’ацї аскȣлтатȣ. нече
ꙟцелѣсєтȣ. черюл ши пъмѫнтȣл се ва скимба. ıаръ кȣвън-
тоѵлъ меȣ но ва трєче ꙟ вѣкȣ. къ дерептȣ фаптеле вѡастрє
челѣ мȣлтелѣ. єȣ вою лъса ши вою тремете. єрии гръле.
ши цєрȣры. ши фȣамєтє. ши лъкȣстє. ши ѡмїдє ши тȣсє
рѧ. | . . . . . . т че нȣ авеци миль. мише́ни плънгȣ. допъ
вой. є вои но-и милȣици. прє зеȣ! съмїтȣ лимбы чѧлѧ че н’аоѵ
лѣцє. ачѣлѧ ꙟкъ даȣ млстенїє. є вои милостенїє нȣ авеци.
прє зеȣ! лѣмнелорȣ въ дедȣ плод де ро́дескȣ. дерептȣ фапі-
теле воастрє чѧлѣ рѧлеле. ıаръ ле вою се́ка. ши дерептȣ гре-
шалеле воастрє чѧлѣ мо[ѵ]лтеле. ръоѵрєле ши извоарєле вою
се́ка. ши прин ꙟ фъръ де лѣцѧ воастръ чаѫ мȣлта. ꙟцелѣ-
цеци. немѫндрилорȣ къ но семтеце ꙟцеле́іїци! дедо́-въ лѣцє.
нече ѡ зисъ дѣле мѣле но[ѵ] фѣчєтȣ ши но́ ле ци ꙟро́тȣ. ши нȣ
ле аскȣлтат. нȣ щиици неꙟцелѐіїцилорȣ! къ ꙟ верерѣ марє аинтє
фечȣ ѡмоѵ ꙟтъѐ адамȣ. де-л фе́чю ꙟ кипоѵл мїєȣ? нȣ щиици

нєꙟцєлєпіцилорȣ! къ сф҃нта до[у]мєꙟрєкь мѣрсє арх҃аггль гаврилȣ
ꙟ четатѣ наза(рє)толȣи дє спȣсє чєни фѣтѣ прѣ кȣратє къ ва
нащє хс҃. ? сф҃нта домєрєкь мъ ботєзаю ла апа ıѡрданолȣи.
кȣ сф҃нтȣл Іѡань. ши мирȣ сф҃нтȣ въ дєдю воаѿ лѣцє. є
вон скрипітȣра но циꙟ рєци. ши но[у] асколтаци. но[у] щици къ
сф҃нта домєрєк(ъ). вою щюдєка вїни ши морцїи? но[у] щици къ
вєꙟрєрѣ марє. єȣ мъ ръстигнїю приꙟтрȣ вон? кȣ со[у]лица мъ
ꙟпоунсєрь ꙟ кѡастє. кȣ трєстїє мѫ оучидѣ прє капȣ. є ꙟ мѫроу
ши ꙟ пичюарє єи-ми бѫтȣрь гьволздє. є кȣ ѡцьт ши кȣ фїѧрє
мъ адъпарь. дєрєптȣ съ ласȣ воаѿ лѣцє. ши мѫсаю ꙟ ти-
каль. дєрєпт чє нȣ алѣцєци сф҃нта домєрєк(ъ) шй съ алѣ-
цєци сф҃нта вєꙟрєри. чє лȣкраци сф҃нта домєрєкь? . прѣ зєȣ! амь
лъсатȣ вѡаѡ шасє зилє дє лȣкрȣ. ıарь сф҃нта домєрєк(ъ) съ
но лȣкрє. чє съ съ чѧє дє пъкатє кътє аȣ фаптȣ ꙟ(т)р'ачѧлє
шасє зилє. ıаръ чела чє ва лȣкра сф҃нта домєрєк(ъ). ачєлȣıа сє
до[с]ѧщє фокȣл дє вѣкь. оундє ворȣ скършика кȣ дєнцїи. шй
ꙟ вїєрмїи чѧ нєадорминцїи. є чела чє ва циꙟрѣ. ши ва чєсти
ши ва пости кȣ кȣръцїє. ачєлȣѧ сє ва да дȣлчаца раюлȣи.
ши вою шєдѣ ꙟ скаоуноул славєєи мєлє. ши вою блъстѫма
кȣ мѫра мѣ чѧѧ ꙟралта шй кȣ скаȣноул мїєȣ чела сф҃нтȣл.
чє вон но вєци цирѣ. ши но вєци чиꙟсти сф҃нта домєрєк(ъ).
шй сф҃нцїи мїєи чѧ марїи. є єоу вою лъса дєрєптȣ нєкрє-
диница воастръ. фїєри юцн. ши сърпи кȣ кътє доаѡ капєтє.
ши горилє лѡр дє фокȣ вор фй. дє ворȣ сȣщє трȣпорелє воа-
стрє. шй съ фїє блъстєматȣ ѡмоул чела чє нȣ-ш ва лъса
лȣкрȣл съȣ сїмбѫть дє ꙟр ал ноаѡлє час. пѫꙟръ лȣрй дємє-
ꙟрєца. дє съ мѧргѫ ла бєсѣрєкь кȣ тоать фомѣѫ. сѣра ши
дємєꙟрѧца. ши ла лєтȣргїє. дє съ сє роащє кȣ фрикь чєꙟ-
рєши коу грєшалєлє салє.

V.

1574.

Tatăl nostru

din Evangheliarul din British Museum. Columna lui Trajan 1882, p. 80.

Татъль нострȣ чє єщи ꙟ черюрє, сф҃нцѣскь-сє ноумєлє
тъоу. съ вїє ꙟпърьцїѧ та. съ фїє воѧ та коумь ꙟ черй аша
ши прє пъмьнть. пьинѣ ноастрь съцишась дъ-нє ноаѡ астъзи

ши ꙗртъ ноѡ грешꙍлеле ноастре. коу́мь е́ртьмь ши ној гре-
шйцилѡр ноцри. шй ноу не доу́че ꙟ нъ́пасте. че́ не избъвѣще
пре ној де хи̏тлѣноул. къ а та ѧсте ꙟпърьціе шй пȣтѣ́рѣ
ши славꙍ ꙟ вѣкь. амйнь.

VI.

1577.

(cf. ed. B. P. Hasdeu, Bucuresti 1881.)

Psaltirea.

Ѱалтйрѣ Дїаконȣлȣи Кореси.

(Саз-Шебешь). ,зпе҃.

Psalm 3.

Кънтекоульлоу (да)вйдь къндь фȣџиѧ де фа́ца лȣ авеса(лом)ь
фїюль съȣ.

1. Доамне че́ се моу́лцирѫ доденторіи мїен. моу́лци се
скȣларѫ спрѐ мйне. 2. мȣлци гръескь сȣфлетȣлȣи мїеȣ. ноу
ѧсте спа́сенїѧ лоу́и де́ ꙟ доу́мнезеоуль лоу́и. 3. тоу доамне
флоситóрюль мїеȣ ещи. сла́ва мѣ шй ꙟна́лць капȣль мїеȣ.
4. кȣ гла́сȣлъ мїеȣ кътрѫ дóмнȣль стр(нга)ю. шй аоузй-мѫ
де ꙟ мѫгȣра сфи҃тѫ а лȣи. 5. еоу адȣрмїю шн аципїю. скоу́-
лаю къ доу́мнезеоу фѡ́лѡси-ми. 6. ноу мѫ те́мь де мїи де
ѡамени. чѐ кадь ꙟпрежȣрȣл мїеȣ. скѡалѫ доамне спъсѣще-мѫ
доумнезеȣль мїеȣ. 7. къ тȣ вътъмашь тѡ́ци че́ѧ че́ връжбескь
мїе ꙟ дешерть҃. дйнцїи грешйцилорь здробйт-аи. 8. а дóм-
нȣлȣи ѧсте спсе҃нїѧ шй пре ѡ(амен)їи тъи благосло́венїѧ тꙍ.

cf. 1688.

Psalm 5.

Ꙟ сфръшить дѐ добѫ́ндѫ кънтекȣль лȣ дв҃дь. е҃.

1. Гра́юреле мѣле сокотѣще доамне. ꙟцелѣџе кемарѣ
мѣ. 2. ѧ амйнте гла́сȣль роу́гѫчю́нїен мѣ́ле. ꙟпъратȣль мїеȣ
шй доу́мнезеȣль мїеȣ. кътрѫ тйне роу́гаю-мѫ. 3. доамне. де-
мѫнѣца аȣзи гласȣль мїеȣ. демѫнѣца ста-вою ꙟнайнтѣ тꙍ
шй възь. 4. къ дȣмнезеȣ чѐ ноу ва фърѫлѣџе тоу ещи. нȣ се
апропїе дѐ тйне хи̏тлѣнїи. 5. не́че ворь фй кълкѫтóрїи дѐ

лѣцє ꙟнтрє окїи тъи . оурѫшии (l. —ции) тѡци фъкѫтóрїи фърѫлѣцє . 6. пїєрзи тóци гръйторїи мúчиноши . бърбать кроуить шй хúтлѣнь нꙋ агонисѣщє дóмнꙋлꙋи . 7. ıарѫ єꙋ ꙟ моулцїѧ месерéрїєн тáлє ꙟнтрá-вою ꙟ кáса тà . ꙟкинꙋ-мѫ къ трѫ бесѣрека с҃фита а тà ꙟ фрúка тà . 8. доамнє пл ѣкѫ-мѫ ꙟ дєрéптатѣ тà . дєрепть връжмашїи мїєн дєрѣцє ꙟтрє тúнє кáлѣ мѣ . 9. къ ноу ѧстє ꙟ рóстꙋль лѡрь д ѣдевърь . инєма лѡрь дєшáртѫ . мóрмѫить дєшкúсь грꙋмазꙋль лóрь . кꙋ лимбилє ꙟшєлѫ́чюнє . 10. жоудєкѫ лѡрь зєꙋль . съ казѫ дє коуцєтєлє сáлє . доупѫ моултꙋль нєкоурѫцїє л ѣпєзи . къ мънїарѫтє доамнє . 11. шй вєсєлúрѫ-сє тóци оуповъйинд ꙟ тúнє . ꙟ вѣкь боукꙋра-сє-вѡрь шй фй-вєри ꙟнтр'ѫ́нш҃їи . ши сє лáꙋдѫ кꙋ тúнє юбúнд ноумєлє тъꙋ . 12. къ тоу бл҃свéщи дєрéптꙋль доамнє . къ кꙋ армѫ ꙟ бꙋнѫ вóє коунꙋнат-ан нóи.

cf. 1673.

Psalm 8.

Ꙟ сфръшúть дє кꙋрсь . кънтєкꙋль лꙋ д҃вдь . и҃.

1. Доамнє дóмнꙋль нóстрꙋ . къчю датꙋ-є ноумєлє тъꙋ прє тóть пъмѫнтꙋль . къ сє лꙋѡ мáрє фръмсѣцѣ тà прє мáи соусь дє чéрю . 2. дé ꙟ ростꙋль тúнєрилорь шй соугѫтори сфръшúт-ан лáоудѫ . дєрепть дрáчїи тъи спърсєши дрáкꙋль шй връмáшꙋль (! l. вражм-) ши възꙋ чéрюль лоукрꙋли (!) дѣцєтєлорь тáлє . лоуна шй стѣлєлє чѣи тоу оурзúть . 4. чѐ ѧстє ѡмꙋль къ помєниши єль . сáꙋ фїюль ѡмоулꙋи къ чѣрчєци єль? 5. ꙟмúкшꙋрат-аꙋ єль коу нєшкúть чєвà дє ꙟцєри . кꙋ слáвѫ шй кꙋ чúнстє кꙋнꙋнат-аи єль . 6. поус-аи єль спрє лоукрꙋль мѫ́нилорь тáлє . тоатє соупꙋс-аи сꙋпт пичоарєлє лоуи . 7. ѡи шй бóии тóцй . ꙟнкѫ шй вúта къмпилорь . 8. пáсѫрѫ́лє чéрюлꙋ (!), шй пéщїи мърїєи . чѐ ꙟмблѫ кърѫ́рилє мърнєи . 9. доамнє дóминꙋль нóстрꙋ къ мúнꙋнатоу-є нꙋмєлє тъꙋ прєспрѐ тóть пъмънтоуль.

cf. 1710.

Psalm 16.

Роугѫчюнѣ лꙋ д҃вдь . з҃ї.

1. Ꙗоузи доáмнє дéрєптатѣ мѣ . фъгѫдꙋмащє рꙋгѫчюнѣ мѣ . сóкотѣщє роуга мѣ нꙋ ꙟтрꙋ рóсть ꙟшєлѫторю . 2. дѐ фáца тà жꙋдєцꙋль мїєꙋ ѧсє . окїи мїєи съ вáзѫ дєрéптатє . 3. испúтит-аи инєма мѣ . чѣрчєци-ѡ нóаптѣ . ꙟ фїєрбѫнтатꙋ-

м'аи шй ноу се афлѫ ꙟтрȣ міне недерептате. ка съ ноу гръаскѫ
ростȣль міеȣ. 4. лоукрȣль ѡменескь. дерепть коувинтеле ростȣ-
лȣи тъȣ. еоу пъзіи къиле юци. 5. сфръшаще кълкѫтȣриле мѣле
ꙟ кърѫриле тале съ нȣ се лѣгѫне оурмеле мѣле. 6. еоу кеман
къ аоузи-мѫ доумнезеȣль міеȣ. плѣкѫ оурѣкѣ та міе. шй аоузи
коувинтеле мѣле. 7. ꙟ минȣнѫ мила та спъсѣще оуповъиндь
ꙟ тине. де противиторіи дерѣптеен тале. 8. пъзѣще-мѫ доамне
ка лоумѣ окюлȣи. ꙟ копереммѫнитȣль арепилѡрь тале кѡпери-
мѫ. 9. де фаца некȣрацилорь че м'аȣ стрѫстȣить. връжма-
шіи міеи сȣфлетȣль міеȣ цинȣрѫ. 10. грасȣль съȣ ꙟкисерѫ.
рѡстȣль лорь гръиѧ трȣфѫ. 11. чине мѫ гоніѧ акмȣ ꙟкоунцȣ-
рарѫ-мѫ. окіи съи поусерѫ плекаци ꙟ пъмѫнть. 12. принсерѫ-
мѫ ка леоуль гата спре вънать. шй ка скыменȣль че ѧсте де
сълъшȣѧще ꙟ комоара са. 13. ꙟвіе доамне ꙟтречіи ꙟ піѧ-
декѫ лорь. избъвѣще соуфлетȣль міеȣ де некȣраци кȣ армеле
тале. 14. де драчіи мѫнилорь тале. доамне де нешкнть де
пъмѫнть ꙟпарци-ѡ ꙟ віаца лѡрь. шй кȣ аскоунселе тале
ꙟмплȣ-се згъȣль лорь. сътȣрарѫ-се фіии. шй лъсарѫ ръмѫ-
шнцеле тинерилорь съи. 15. ѩрѫ еоу кȣ дерептате ивескȣ-мѫ
фѣцеен тае (! l. тале). сатȣрѫ-мѫ къндь ивѣще-ми-се слава та.
cf. 1680.

Psalm 18.

Кънтекȣль лȣ двдь. ні.

1. Черюл споуне слава лȣ доумнезеȣ. фъптȣра мѫинилорь
лȣи споусе врътȣте. 2. зи де зи рѫгѫѧще коувѫнть. ши ноапте
де ноапте споусе ꙟцелепчюни. 3. ноу-сь кȣвинте нече зичери че
съ нȣ се аоузѫ гласȣль лѡрь. 4. ꙟ тоть пъмѫнтȣль еши споуса
лѡрь. шй ꙟтрȣ сфръшитȣль лȣмиеи граюреле лѡрь. ꙟ соаре
поусе моутарѣ са. 5. шй ель ка оуꙟ цинере еши деꙟ челарюль
съȣ. бȣкȣрѫ-се ка ȣриѩшȣль алѣргѫ кале. 6. де ꙟчепȣтȣль черю-
лȣи еширѣ лȣи. шй тимпинарѣ лȣи ꙟ сфръшитȣл черюлȣи. шй
нȣ е чине се ва аскȣнде де кълдȣра лȣи. 7. лѣцѣ домнȣлȣи
невиноватъ ꙟтоарче соуфл(е)тȣль. мъртȣріѧ домнȣлȣи кредин-
чоасѫ ꙟцелепцѣзѫ тинеріи. 8. дерѣптеле домнȣлȣи дерѣпте
веселескь іинема. зиселе домнȣлȣи де департе лоуминѣзѫ окіи.
9. фрика деѡмнȣлȣи (!) коуратѫ лъкȣѧще ꙟ вѣкь де вѣкь. жоу-
дѣцеле домнȣлȣи дѣдевѣре. ши дерѣпте депреоунѫ. 10. маи
кȣ врѣре де къть аоуроуль. шй де піетри кȣрате моулте. шй
маи дȣлчи де міѧрѣ шй стредіе. 11. къ шербȣль тъȣ хрънѣ-

щє-ле. къндь хрънѣще-и пѫтїре мȣлть. 12. кѫдѣрѣ пъкате-
лор чїне ꙟцелѣџе? дѐ аскоунселе мѣле кȣрѫцеще-мъ. 13. ши
дѐ стрїини вѣге шербȣль тъȣ. съ нȣ мѫ ꙟвъꙟкȣре. атоунче
невйноватъ вою фи. шй мѫ коурѫцескъ дѐ пъкате марн.
14. шн вою фи ꙟ доулче вое коувинтеле ростȣлȣи мїеȣ. шн
ꙟвъцѫтȣра инимїен мѣле ꙟтрѐ тине пȣрȣрѣ. доамне ажоу-
тѡрюль мїеȣ шн избъвиторюль мїеоу.

cf. 1651.

Psalm 31.

Кънтекȣль лȣ двдь л҃а.

1. Ферїче дѐ чен чѐ лъсарѫ-се фъръдлеџиле, шй лѫ се акоа-
перь пъкателе. 2. фериче бърбать че ноу-и сокоти домноуль
пъкателе. нече ꙗсте ꙟ рѡстȣль лоун ꙟшелѫчюне. 3. къ тъкоун
шй векирѫ-се ѡаселе мѣле кемѫндȣ-ми ꙟ тоатѫ зй. 4. къ
зйѡа шй ноаптѣ пъсѫ спрѐ мине мѫна та. тоурнан-мѫ спре
страсте къндь ꙟгимпъ-мѫ спинь. 5. фъръдлѣџѣ мѣ кȣноскȣю
шй пъкатȣль мїеȣ ноу коперїю. зїшь съ спȣю спрѐ мине фъръ-
длѣџѣ мѣ домнȣлȣи. шй тȣ лъсаши некȣратȣль инимїен мѣле.
6. дерепть ачѣꙗ роагѫ-се цїе тѡци прѣ подбнїи ꙟ врѣма че ѐ
де трѣбѫ. че ꙟ потѡпь дѐ апе моулте кътрѫ ель ноу се апро-
пїе. 7. тоу ещи нъдѣжде мїе дѐ скръби чѐ мѫ цинь. боукȣрїꙗ
мѣ. избъвѣще-мѫ де чеꙗ чѐ мѫ ꙟкоунџюрарѫ. 8. ꙟцелегȣ-те
шй дерегȣ-те ꙟ калѣ часта чѐ мерџи. ꙟвръто шȣ спрѐ тине
окїи мїен. 9. нȣ фиреци ка калȣль шй ка мъшкоюль чѐ н'аȣ
менте. кȣ зъбале шй кȣ фръȣ фалчиле лорь траџи. съ нȣ се
апрѡпїе кътрѫ тине. 10. моулте ране пъкѫтосȣлȣи. чине оупо-
въꙗще ꙟ домнȣль месерѣре ꙟкоунџюрѫ-ль. 11. веселици-вѫ ꙟ
дѡмнȣль шй бȣкȣраци-вѫ дерепцїи. шй лъȣдаци-вѫ тоци де-
репцїи кȣ инема.

cf. 1710.

Psalm 97.

Кънтекȣль лȣ двдь. ч҃з.

1. Кънтаци дѡмнȣлȣи кънтече ноаѡ. къ минȣне фѣче
домнȣль. спъсй ель дерѣпта лȣи. сȣпть сȣара сфнта лȣи.
2. спȣсе дѡмнȣль спсенїа са. ꙟитрѐ лимби дескоперй дереп-
татѣ са. 3. поменй милостѣ са лȣ їаковь. шй дѣдевърȣль
съȣ каседн лȣ їиль. възȣрѫ тоате кȣмпл ителе пъмѫнтȣлȣи
спсенїа зеȣлȣи нострȣ. 4. стригаци зеȣлȣи тѡть пъмѫнтȣль.

кънтаци ши бȣкȣраци-вѫ ши кънтаци. 5. то́ть кънтаци
дѡмнȣлȣи ꙟ четери. ꙟ чѣ́тери ши кȣ гла́сȣреле кънтърилоръ.
6. ꙟ бȣчинеле ферекате кȣ гласȣре. бȣчине дѐ корнȣ. стри́гаци
ꙟнтрѐ ꙟпъратъ до́мнȣль. 7. съ се ръди́че ма́рѣ шѝ пли́нȣль
ей. тоатѫ лоу́мѣ шѝ тоци чѐ вїоу спре́'нсь. 9. ръȣриле пласа-
воръ кȣ мѫи́ниле дѐпреȣнѫ. ко́дрїи боу́кȣра-се-вѡрь дѐ фа́ца до́м-
нȣлȣи. 9. къ ви́не. къ ви́не съ жоу́дече пъмѫнтȣлȣи. съ жȣ-
дече а тоатѫ лȣмѣ ꙟ дерептате. шѝ ѡа́меннилорь ꙟ де́репцїе.
cf. 1680.

Psalm 99.

Кънтекȣль лȣ д͠вдь. ꙟ исповедире. ч͠ѳ.

1. Стри́гаци дѡмнȣлȣи то́ть пъмѫнтȣль. 2. лȣкраци
дѡмнȣлȣи ꙟ веселїе. ꙟнтраци ꙟнтр'жнсȣль ꙟ боу́кȣрїе. 3. съ
щи́ци къ дѡмнȣль елȣ е зе́ȣль но́стрȣ. ель фѣ́че но́и е нȣ но́и.
е но́и ѡаменїи лȣи шѝ ѡи пъскȣите лȣи. 4. ꙟнтра́ци ꙟ оуша
лоу́и ꙟ исповедире. ꙟ кȣрциле лȣи ꙟ кънтъри. исповеди́ци-вѫ
лȣи ши лъȣдаци ноу́меле лȣи. 5. къ доу́лче е до́мнȣль ꙟ вѣкь
месерѣ́рѣ лȣи. ши пънѫ ла нѣ́мь ши нѣ́мь дѣ́девърȣль лоу́и.
cf. 1710.

Psalm 150.

(р͠и.)

1. Лъоу́даци зе́ȣль ꙟ сф͠нцїи лȣи. лъȣдаци ель ꙟнтрȣ
ꙟвъртошарѣ си́леен лȣи. 2. лъȣдаци ель ꙟ си́леле лоу́и. лъоу́-
даци ель доу́пѫ прѣ моу́лтѫ мъри́рѣ си́леен лȣи. 3. лъȣдаци
ель ꙟ гла́с дѐ боу́чинȣ. лъȣдаци ель ꙟ ѱълти́ри шѝ чѣ́тѣри.
4. лъȣдаци ель ꙟ тъмпъне шѝ збо́рȣре. лъȣдаци ель ꙟ строу́не
шѝ ѡргане. 5. лъȣдаци ель ꙟ кло́поте боу́не гла́соуре. лъȣдаци
ель ꙟ кло́поть кȣ стри́гаре. 6. тоатѫ дыхꙋанїа съ лаȣде до́мнȣль.
cf. 1710.

Deuteronomium c. 32.

Кънтарѣ лȣ мѡѵсѝ дѣдо́а лѣ́це.

1. Ѧ ами́нте че́рюль шѝ гръи́-вою. шѝ съ аȣзѫ пъмѫн-
тȣль коу́винтеле ро́стȣлȣи мїеȣ. 2. съ се ащѣпте ка̀ пло́ѧ зи́-
черѣ мѣ. шѝ деці́нгъ ка̀ ро̀а граю́реле мѣле. ка̀ слоата спрѐ
тро́скоть. ка̀ инїѧ спрѐ фънь. 3. къ ноу́меле до́мнȣлȣи кемаи.

дàци мърирє дóмнȣлȣи нóстрȣ. 4. доѹмнєзєȣ дѣдєвърь лоѹ-
крȣль лȣи шѝ тоатє кълє лоѹи жоѹдєць. доѹмнєзєȣ крєдинчос
шѝ ноѹ є нєдєрєптатє ꙟтр'жнсь. дєрєпть ши прѣподобникь
дóмнȣль. 5. грєшѝрѫ нȣ аи лȣи фєчори вѝноваци. нѣмь ръȣ
шѝ ръзвръти̂ть. 6. ачѣстѣ дóмнȣлȣи даци. ачѣщѣ ѡамєни
нєбоѹни шѝ нȣмжндри. нȣ ꙟнсь ачѣста ал тъȣ татѫ авȣ-тє
ши фѣчє-тє шѝ зѝди-тє. 7. поменѝци зѝлєлє дє вѣкь. ꙟцелѣ-
цєци анїи дѐ нѣмь шѝ нѣмь. ꙟтрѣбѫ пърѝнтєлє тъȣ шѝ
спȣнє-ва цїє. шѝ бътрѫнїи тъи шѝ зѝче-ворь цїє. 8. къндь
ꙟпърцим дѐ соѹсȣль лимбилє. къ сємжнѫ фїин лȣ адáмь.
пȣсє ꙟмпърцитȣль лимбилорь дȣпѫ мѫсȣрà ꙟцєрилорь лȣ
доѹмнєзєȣ. 9. ши фоѹ пáртѣ дóмнȣлȣи ѡáмєнїи лȣ їакѡвь.
чѐ достоиничїм лȣи 'їсрль. 10. сътȣрѫ єль ꙟ пȣстїє, шѝ ꙟ
сѣтѣ зъдȣхȣлȣи фърѫ апѫ ꙟкȣнџȣрѫ єль шѝ ꙟвъцѫ єль. шѝ
хръни єль кà лоѹмѣ окюлоѹи. 11. кà влътоѹрȣль кѡпєри коѹи-
боѹль съȣ шѝ спрѐ поѹин съи желȣнꙗ. тѝнсє арєпилє сáлє ши
прїимѝ єи. ши лȣѡ-и ꙟ оумъръль съȣ. 12. дóмнȣль ꙟнсȣши-и
пȣртаи. ши нȣ єрà кȣ ноѹшїи доѹмнєзєȣ стрїѝнь. 13. ръдикъ-и
спрѐ вртъѫтȣтѣ пъмжнтȣлȣи. ши сътȣрѫ єи дѐ гръȣль сáтєлорь.
сȣпсєрѫ мїарѣ дє ꙟ пїáтрѫ ши оунть дє врътоасѫ пїатрѫ.
14. оунть дѐ вакѫ. ши лáптє дѐ ѡає. кȣ грасȣль мїєилорь ши
бєрбєчїи. фїин жȣнчи ши цàпи. коѹ грáсȣль гръоѹлȣи. ши сънџє
дѐ аȣѡ бѣ вѝнь. 15. ши мѫꙟкѫ їаковъ ши сътȣрѫ-сє ши лє-
пѫдѫ-сє юбитȣль. кȣ грáсь ꙟгръшѫ-сє ши лърџи-сє ши лъсѫ
зѣȣль че фѣче єль. шѝ сє дєлȣнгѫ дѐ зѣȣль чѐ спъси єль. 16. мъ-
ниарѫ-мѫ дѐ стрїинїи шѝ ꙟтрȣ оурѫтєлє амѫрѫрѫ-мѫ. 17. коѹ-
мѫндарѫ дрáчилорь є нȣ зѣȣлȣи. доѹмнєзєилор чѐ нȣ џинѫ.
ноирѫ-сє дѐ кътє ѡри вѝнєрѫ. чѐ нȣ џїноурѫ пърницїи лорь.
18. доѹмнєзєȣ чѐ нъскȣ-тє лъсáши. шѝ оулташи доѹмнєзєȣ чє
тє сътȣра. 19. шѝ възȣ доѹмнєзєȣ шѝ ръвнѝ ши ꙟтърѫтѫ-сє
дєрєпть мънїа фїилорь съи шѝ фїєлє. 20. шѝ зѝсє: ꙟтоарчє-
вою фáца мѣ д'ниши. шѝ споѹнє-вою чѐ ва фѝ лорь апóи. къ
нѣмь ръзвръти̂ть мстє. фїи чє нȣ мстє крєдинцѫ ꙟтр'жнши.
21. єи мънїарѫ-мѫ нȣ ꙟ зєȣль. мънїарѫ-мѫ ꙟ идолїи съи.
ши єȣ ꙟтърѫть єи нȣ ꙟ лѝмби. ꙟ лимбѫ нєꙟцелѣптѫ мънїоѹ
єи. 22. къ фóкъ апринсє-сє дѐ мънїа мѣ. шѝ ардє-сє пънѫ ла
ꙗдь дѐ соѹпть. шѝ мънѫꙟкѫ пъмѫнтȣль шѝ випȣрєлє-и.
апринде оурзинтȣрилє кóдрилорь. 23. адоѹна-вою спр'ѝнши ръȣ.
ши съџѣтєлє мѣлє сфръши-вои ꙟтр'жнши. 24. тóпиндȣ-сє дѐ
фоамє шѝ дѐ мъикарѣ пáсѫрилорь. шѝ спинарє нєвѝндѣкатѫ.
дѝнцїи фїєрилорь трємѣтє-вою ꙟтр'жишн. кȣ мънїє чѐ трá-

гȣ-се прѐ пъмѫнть. 25. афáрѫ пїѧрде-и спáтѫ шѝ дé ꙟ кáсѫ фрънгь. жоѹнель кȣ фѣ́те кȣ чѐ соѹце. фечю́рель бътрѫнь. 26. зи́шь: семѫна-вою ѥн. контени́-вою дé ѡáменн пáментѣ лорь. 27. ноѹ лоѹнгȣ анїи съ айбѫ. шѝ съ нȣ кáзѫ спр'и́ншїи връжмашн. съ нȣ зи́кѫ: мѫна ноастрѫ ꙟналтѫ. ѥ нȣ дѡмнȣль фѣ́че ачѣ́стѣ тоате. 28. къ ли́мбѫ пїердȣтѫ сфѣ́ть ѧсте. шѝ ноѹ ѥ ꙟнтр'ѫнши мъестрїе. 29. нȣ кȣцетарѫ съ ꙟцелѣ́гѫ ачѣ́стѣ тоате. съ прїимѣ́скѫ ꙟ врѣ́мѫ чѐ ви́не. 30. кȣмь гонѣ́ще оѹнȣль мїи. шѝ дóи ръдикѫ ȣнтȣнѣ́рече. съ нȣ дóмнȣль дѣ́де ѥн шѝ дѡ̀мнȣль приндъди́ ѥн. 31. нȣ сънтъ зѐни лóрь кá дȣ̃мнезеȣль нóстрȣ. ѥ драчїи нóцїри неꙟцелепици. 32. дѐ ви́ниле содмȣлȣн вїà лóрь шѝ вїица лóрь дѐ гóморь. стрȣгȣрȣль лóрь стрȣгȣрь дѐ фїѧре. стрȣгȣрь амáрь лóрь. 33. мънїа змеȣлȣи виннȣль лорь. мънїа аспи́деѥн неви́ндекатѫ. 34. нȣ ачѣ́стѣ тоате адȣнарѫ-се лá ми́не шн печетлȣи́рѫ-се ꙟ вистнѧреле мѣ́ле? 35. ꙟ зи де връжбїе ѥȣ дáȣ-лѫ. ꙟ врѣ́ме кънд ꙟшела-се-ва пи́чорȣль лóрь. къ апроапе ѥ зи́ѡа перирїен лорь. шн престои́рѫ гóтовнницеле воастре. 36. къ жоѹдекѫ дóмнȣль ѡаменилорь съи. шѝ дѐ шéрбїи сън роагѫ-се. къ възȣ ѥн слъбиндь шѝ ꙟм прѫдаре трáшн скръбици. 37. шѝ зи́се дѡмнȣль: ѿ сънтъ зéни лóрь чéн чé оѹповъна̀ спр'и́ншн. 38. чѐ грáсȣль кȣмѫндѫринлорȣ-лѧ мѫꙟкацн шѝ бѣ́цн приноаселе лорь. съ ꙟвїе шѝ съ ажȣте вóаѡ. съ фїе воаѡ кóперитори. 39. ведецн ведецн къ ѥȣ сънть. шѝ ноѹ ѥ доѹмнезеȣ трéкънд дѐ ми́не. ѥȣ оѹчигь шѝ вїȣ фáкь. вáтъмь шн ѥȣ ви́ндекь. шн нȣ ѥ чи́не скоате де мънниле мѣ́ле. 40. къ ръдика-вою ꙟ черю мѫна мѣ шн жȣрамѫ-вою кȣ дерѣ́пта мѣ шн зи́кь: вїȣ ѥȣ ꙟ вѣ́кь. 41. къ аскȣцн-вою кá фȣлцерȣль спáта мѣ. шн прїи́ми-ва жȣдець мѫна мѣ. шн да-вóю нзбъндѫ спрѐ дрáчїн мїен. шн чѥе · чé мѫ оѹрѫскь да-вóю. 42. адѫпа-вою съцѣ́теле мѣ́ле де сънце. шн армеле мѣ́ле мѫꙟкá-ворь кáрне. дé сънцеле вътъмацнлорь. шн прѫдарѣ дé кáпетеле жȣдечилорь ли́мбнлорь. 43. весели́цн-вѫ чéрюреле депреоѹнѫ шн съ се ꙟкине лȣи тóцн ꙟце (рїн) лȣ доѹмнезеȣ. веселицн-вѫ ли́мбиле кȣ ѡаменїи лоѹи. шн съ се ꙟвртъташазе лȣи тóцн фїнн лȣ доѹмнезеȣ. къ сънцеле фїнлорь съи шѝ връжбїѧ лóрь нзбънди. шн да-ва връжбїѧ дрáчилорь. шѝ челорь чѐ оѹрѫѧ ѥль дá-ва. шн кȣрѫцн дѡмнȣль пъмѫнтȣль ѡáменилорь съи.

cf. 1688.

VII.

1579.

(După Cipariu: Analecte literare, p. 1 sqq.)

Тетра евангелȣл. де Кореси.

(Саз-Шебешь.)

(Folio nepaginat, 30 quaterniunĭ.)

Matei XIII, 31—55. зач. н҃г. н҃д. н҃е.

31. (Зисе доминȣл) подоабѫ ꙗсте ꙟпъръцїꙗ черюлȣи грѫ-
оунцоу лȣи де моущари. че лоуѡ ѡмȣл ши семѫнѫ ꙟтрȣ
агрȣл лȣи. 32. че маи микѫ ꙗсте де тоате семенцеле. е къндь
крѣще маи маре де тоате вѣрзеле ꙗсте, ши ва фй лемнь. къ
винь пасѫриле черю лȣи. ши ѡдихнескь спре стлъпȣреле лȣи.
33. ши алтѫ пилдѫ грѫи лор: подоабѫ ꙗсте ꙟпърѫцїꙗ черю-
лȣи, ковъсѣла. че ѡ лȣѡ мȣꙗрѣ. ши ѡ акопери ꙟ фѫинѫ де
треи мѫсȣри пѫнѫ къндь доспирѫ тоате. 34. ачѣлѣ тоате
грѫй І҃с. ꙟ потрива нѫродȣлȣи. ши фѫръ пилдѫ немикѫ ноу
грѫи кътр'ѫнишїи. 35. ка съ се избѫндѣскѫ зичерѣ пророчилѡр
че грѫирѫ: дешкиде-вою ꙟ пилде ростоул мїеȣ. шй вою рѫгѫи
аскȣнселе деꙟ токмѣла лȣмїеи. 36. атȣнче лѫсѫ глоателе ши
вине ꙟ касѫ І҃с. ши апропиꙗрѫ-се кътрѫ ель оученичїи лȣи шй
грѫирѫ: спȣне ноаѡ пилда плѣвееи а грѫȣлȣи (l. агрȣлȣи).
37. ель ръспȣнсе зисе лѡр. 38. чине сѣмѫнѫ чѣ сѫмѫнцѫ
бȣнѫ ꙗсте фїюл ѡменескь. е агрȣл ꙗсте лȣмѣ. е бȣнѫ сѫ-
мѫнцѫ. ачещѣ сънть фїи ꙟпърѫтещи. е плѣвеле сънть фїи
непрїиторюлȣи. 39. е врѫжмашоул че ѡ сѣмѫнѫ ꙗсте дракоул.
е сечерѫчюнѣ сфръшитоул вѣкȣлȣи ꙗсте. е сечерѫторїи ꙟџерїи
сънть. 40. къ вѡр амȣ адȣнà плѣвила (!), ши ꙟ фок арде-ѡ-
вѡр. аша ва фи ꙟ сфръшитоул вѣкȣлȣи ачестȣꙗ. 41. тре-
мите-ва фїюл ѡменескь ꙟџерїи лȣи. ши ва адȣнà тоци съ-
блѫзниторїи де ꙟпърѫцїꙗ лȣи. ши фѫкѫторїи фѫрѫ лѣџе.
42. ши арȣнка-и-ва ꙟ кȣпторюл де фок. ачйꙗ ва фи плѫнџере
ши скръшнирѣ динцилѡр. 43. атȣнче дерепцїи лоумина-се-вѡр
ꙟпѫрѫцїꙗ татѫлȣи лȣи. ши чине аре оуреки де аоузире съ
аоузѫ. 44. ꙗръши подоабѫ ꙗсте ꙟпѫрѫцїꙗ черюлȣи. комоарѫ
аскȣнсѫ ꙟ сать. че ѡ афлѫ ѡмь аскȣнсѫ. ши де бȣкȣрїе
мѣрсе ши тоть кѫть авȣ вѫндȣ ши кȣмпърѫ сатȣл ачела.

45. ѩрѫши подоабѫ ѧстє ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи . ѡмоул негȣцѫ-
торю чє каȣтѫ бȣнь мѫргѫритари . 46. ши афлѫ оуноул мѫр-
гѫритарю дє мȣлть прєць . дȣсє-сє дє вънидȣ тоть кътъ авѣ
ши-л коумпѫрѫ . 47. ѩрѫ подоабѫ ѧстє ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи .
нѫводȣл арȣнкат ꙟ марє . ши дє тоть нѣмȣл адȣнарѫ. 48. чє
къндȣ-сє ꙟплȣ . ши-л скоасерѫ єль ла марџинє . ши шєзȣрѫ дє
алѣсерѫ бȣнїи ꙟ васє . є поутрєзїи лепѫдарѫ афарѫ . 49. ашà
ва фй ꙟ кȣмплитоул вѣкȣлȣи ачестȣи . ши вѡр єшй ꙟџерїи
дє вѡр алѣџє ръии дє ꙟ мижлокоул дєрепцилѡр . 50. шї-и
вѡр арȣнка ꙟ кȣпторюл дѐ фок . ачиѧ ва фи плѫнџерє ши
скръшинрє диницилор. 51. ши грѫй лѡр Іс҃.: ꙟцелѣџєци ачѣстѣ
тоатє?. 52. грѫирѫ лȣи єи : доамнє. 53. єль зисє лѡр : дєрепть
ачѣѧ тоть къртȣларюл ꙟвáцє-сє ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи . подобникь
ѧстє ѡмоул кѫсѫторю . чела чє скоатє ди ꙟ вистиѧрюл лоуи
ноаѡлє ши вєкилє . ши фȣ дѣка сфръши Іс҃ . пилда ачаста,
трєкȣ дє ачиѧ.

Matei XXV, 31—46. зач . р҃з.

31. (Ꙃисє домноул) къндь ва вєнй фїюл ѡмєнєскь ꙟ слава
лоуи . ши тоци сф҃нци ꙟџєри кȣ ноусоул атоунчє ва шєдѣ ла
скаоунȣл славє єи лȣи . 32. ши сє вѡр адȣнà ꙟнаинтѣ лȣи тоатє
лимбилє . ши ва алѣџє єи оунȣль дє алалть, ка оун пъсторю
алѣџє ѡилє дє ꙟ капрє . 33. ши ва пȣнє ѡилє дѣ дєрѣпта лȣи,
ѩрѫ капрєлє дѣ стѫнга . 34. атоунчє зисє ꙟпъратȣль челора дѣ
дєрѣпта лоуи : вєниці благословици дє пѫринтєлє мїєȣ дє мо-
щєници чє ѐ гѫтитѫ воаѡ ꙟпърѫцїѧ дє ꙟ токмѣла лоумїєи .
35. флѫмѫнзїи ши-мь дѣдєть мѫнкарє . ꙟсєтошаи ши мѫ
адѫпать . стрїинь єрà ши мѫ доусєть . 36. дєзбрѫкать єрà
ши мѫ сокотить (!) . ꙟ тємницѫ єрà ши вєнить кътрѫ минє .
37. атоунчє вѡр ръспоундє лоуи дєрепцїи дє вѡр грѫй : домнє!
кѫндȣ-тѣмъ възоуть флъмѫндъ ши тѣмь сътȣрать саоу сє-
тѡс ши тѣмь адѫпатъ? 38. къндȣ-тѣмь възоутъ стрїинь ши
тѣмь доусь . саоу дєзбрѫкать ши тѣмь ꙟбрѫкать . 39. къндȣ-
тє възоумь лънцєдь саоу ꙟ тємницѫ ши вєнимь кътрѫ тинє?
40. рѫспȣнсє ꙟпѫратȣль зикъндь лѡр : адєвърь грѫєскь воаѡ .
къ фѫкȣть оунȣл ачєцїѣ фраци ли мїєи маи мичи, мїє фѫкȣть .
41. атоунчє ва зичє ши челора дѣ стѫнга лȣи : дȣчєци-вѫ дєла
минє блѫстємацилѡр ꙟ фокоул вѣчилѡр . чє ѐ гѫтить дракоу-
лȣи ши ꙟџєрилѡр лȣи . 42. флѫмѫнзїи ши ноу-мь дѣдєть
мѫнкарє . ꙟсєтошаи ши ноу мѫ адѫпать . 43. стрїинь єрà ши

ноу мѫ дȣсеть. голь ерà ши нȣ ꙟбрѫкать мине. лънцедь ерà
ши ꙟ темницѫ ши ноу сокотить мине. 44. атоунче вѡр рѫс-
поунде лоуи ши ачеѧ грѫиндь: доамне! кындȣ-тѣмь възоуть
флѫмѫндь саȣ сетѡс. саȣ стрїинь. саȣ голь. саȣ болнавь. саȣ
ꙟ темницѫ. ши н'амь слȣжить цїе? 45. атоунче ва рѫспȣнде
лѡр грѫиндь: адевърь грѫескь воаѡ. къ ноу фѫчѣци оунȣѧ
де ачещи митоутеи. ниче мїе фѫчѣци. 46. ши вѡр мѣрџе ачеѧ
ꙟ моунка вѣчилѡр. е дерепцїи ꙟ вїаца де вѣкь.

Luca VI, 17—36. зач кд҃. ке҃. кз҃.

17. (Ꙟ врѣмѧ ачѣѧ) ста І҃с. ла оуꙟ лѡкь тѡкма. ши
нърѡдь оученичїи лоуи. ши моулть моулцици ѡамени. де ꙟ
тоатѫ овреиѧ ши Іерслимь ши де преспре маре тѵрȣл ши си-
доноул, че венисе се аскоулте ель ши съ се виндече де невоиле
лѡр. 18. ши кинȣици де дȣхь некȣрать. ши се виндека. 19.
ши тоть нъродоуль кънта съ се апропїе де ель. къ търїе де
ꙟ ел ешиѧ. ши се виндека тоци. 20. ши ачела рѫдикѫ окїи
лоуи ла оученичїи лȣи, грѫй: ферекаци мѣсерїи, къ а воастрѫ
ѧсте ꙟпърѫцїѧ лȣ доумнезеȣ. 21. ферекаци флъмѫнзїи акмȣ,
къ сътȣра-се-вѡр. ферекаци чеѧ че плѫнгь акмȣ, къ рѫде-вѡр.
22. ферекаци фи-веци, кындь вѡр оурѫ вои ѡаменїи. ши кындь
въ вѡр деспърци, ши вѡр ꙟпȣта. ши вѡр порекли ноумеле
востру, къ є ръȣ дерепть фїюл ѡменескь. 23. боукȣра-вѫ-веци
ꙟтр'ачѣ зи ши веци жȣкà. ѥтѫ амȣ плата воастрѫ моултѫ
е ла черюре, доупѫ ачѣѧ амȣ фѫчѣ пророчилѡр пърингїи лѡр.
24. ваи де вои богацилѡр къ се ва кȣрмà мѫнгѫитȣра воастрѫ.
25. ваи де вои сътȣилѡр акмȣ. къ флъмѫнзи-веци. ваи де вои
рѫзѫторилѡр акмȣ, къ сȣспина-веци ши плѫнџе-веци. 26. ваи
де кындь бине зикь воаѡ тоци ѡаменїи. доупѫ ачѣѧ амȣ фѫчѣ
пророчїи минчиношїи пърингїи лѡр. 27. че воаѡ грѫескь аоу-
зици: юбици драчїи воцїри. бине фачеци чеѧ чѣȣ оурѫть вои.
28. благословици чеѧ че вѫ бластемѫ. роугаци де чеѧ че факь
воаѡ обидѫ. 29. чине те ва оучиде ꙟ боукѫ дѫ ши алалтѫ.
ши де-ци ва лȣà къшмѫнтоул, ши къмаша ноу-и апѫра.
30. тоть че ва чѣре дела тине дъ-и. ши чине-ци ва лȣà ал
тъȣ нȣ-ль ꙟтреба. 31. коумь веци съ факѫ воаѡ ѡаменїи, ши
вои фачеци лѡр ашиждерѣ. 32. ши съ аци юби чеѧ че юбескь
вои че фолось ѧсте воаѡ? ши амȣ пъкѫтошїи юбеск еи юбескь.
33. ши съ аци фаче бине челора че факь воаѡ бине че фолось

ѧсте воаѡ? . ши амȣ пъкѫтошїи ачѣѧ факь . 34. ши съ аци
ꙟпрȣмȣта дела чеѧ че аціептаци съ лȣаци . че фолось ѧсте
воаѡ? ши амȣ пъкѫтошїи пъкѫтосȣль ꙟпрȣмȣтѣзѫ . ка съ
прїимѣскѫ токма . 35. ꙟсѫ юбици драчїи вощри . ши бине фа-
чеци ши ꙟпрȣмȣтаци ши немикѫ нȣ аціептаци . ва фи плата
воастрѫ моултѫ ши фи-веци фїии де соусь . къ ачела дȣлче
ѧсте преспре чеѧ недȣлчїи ши ръии . 36. фици амȣ милосръзи .
къ татѫль вѡстрȣ милосръдь ѧсте.

Joan I, 1—17. зач . а҃.

1. Де ꙟчепȣтѫ ера коувѫнть . ши коувѫнтȣль ера кътрѫ
доумнезеȣ . ши доумнезеȣ ера коувѫнть . 2. ѩтѫ ера де ꙟче-
пȣтѫ кьтрѫ доумнезеȣ . 3. тоате ачѣлѣ фȣрѫ . ши фѫрѫ де
ель . нимѣ нȣ фȣ че фоу . 4. ꙟтрȣ ачеста вїацѫ ера . ши вїаца
ера лоуминѫ ѡаменилѡр . 5. ши лоуминѫ ꙟтрȣ оунтȣнѣрекь
лоумина . ши оунтȣнѣрекоул ель ноу-ль принсѣ . 6. фȣ оуѫ
ѡмь тримесь дела доумнезеȣ . ноумеле лȣи Іѡаннь . 7. ачеста
вине ꙟтрȣ мъртȣрїе . де съ мъртȣрисѣскѫ де лȣминѫ . тоци
крединцѫ съ аибѫ лѡр . 8. ноу ера ачела лоуминѫ, че съ мъртȣ-
рисѣскѫ де лоуминѫ . 9. ера лоуминѫ адеверитѫ . че лоумина
тоци оаменїи . венисе ꙟтрȣ лоуме . 10. ꙟтрȣ лоуме ера ши
лȣмѣ ачелȣѧ фоу . ши лоумѣ лȣи ноу-ль коуноцѣ . 11. ꙟтр'аи
лȣи вине . ши аи лȣи ель нȣ прїимирѫ . 12. къци прїимирѫ ель
дѣде лѡр поутѣре фечори лȣ доумнезеȣ съ фїе . крезȣрѫ ꙟтрȣ
ноумеле лоуи . 13. ши нȣ де ꙟ съице . нече де ꙟ похта троу-
пȣлȣи . нече де ꙟ похтѫ бърбѫтѣскѫ . че дела доумнезеȣ се
нъскоу . 14. ши коувѫнтȣль троупь фȣ . ши лъкȣиѧ ꙟтрȣ нои .
ши възоумь слава лȣи . славѫ ка оунȣль нъскоуть де ꙟ пърин-
теле . ꙟплȣть де доулчѣцѫ ши де адевърь . 15. Іѡаннь мъртȣ-
риси де ель . ши стригѫ грѫй : ачеста ера чѣмь зись : че доупѫ
мине ва вені наинтѣ мѣ фȣ . къ маинте де мине ера . 16. де
ꙟплоутȣль лȣи . нои лȣѡм . ши доулчѣцѫ дерепть доулчѣцѫ .
ка лѣџе лȣ Мѡѵси датѫ фȣ, дȣлчаца ши адевърȣль І҃с . Х҃с . фȣ.

Joan XIX, 6—24. зач . ѯ҃.

6. (ꙟ врѣмѧ ачѣѧ) сфать фѫкȣрѫ маи марїи преѹци ши
бътрѫнїи пре І҃с . ка съ оучигѫ ель . ши вїнерѫ кътрѫ Пилать.

грѫирѫ : ѧ-ль ѧ-ль ръстигнѣще єль . грѫй лѡр Пилать : лоуаци-ль
єль вои ши-ль ръстигници . єоу амоу ноу афлаи ꙟтрꙋ єль винѫ .
7. ръспоунсерѫ лоуи Іоудєнн : нои дѣце авъмь, ши пре лѣце
ноастрѫ даторю ѧсте а мꙋрй . къ єлꙋ-ши се фаче фїюл лꙋ
доумнезеꙋ . 8. є кънды аꙋзй Пилать ачесть коувѫнть, врътосꙋ-
се темꙋ . 9. ши ꙟтрѫ ꙟ претѡр ѥрѫ . ши грѫй лꙋ І҃с : де оунде
єщи тꙋ? 10. є І҃с . ръспꙋнсь нꙋ дѣде лꙋи . грѫй амꙋ лꙋи . Пи-
лать : мїє нꙋ грѫєщи? ноу цїйи къ пꙋтѣре амь а те ръстигни,
ши пꙋтѣре амь а те лѫсѫ? 11. ръспꙋнсе І҃с : н'арѫ авѣ пꙋтѣре
неч оуноул спре мине, де н'арѫ фи датѫ де соусь . дерепть
ачѣѧ мѫ въндꙋрѫ цїє, маи маре пъкать аи .' 12. де ачїѧ
късꙋта Пилать съ ласѫ єль . Іꙋдєни сригѫ (! l. стри-) грѫиѧ :
де вери лѫсѫ ачеста, нꙋ єщи соць лꙋ кесарь . тоци, чине се
фаче ꙟпърать, противѣще-се лꙋ кесарь . 13. є Пилать аоузй
ачесть коувѫнть ши шезꙋ ла жоудекатѫ ла оуѫ (! l. оуꙟ)
лѡкь че се ке(ма) лиѳостротонь . є ѡвреѧще гавааѳѫ . 14. єрѫ
вйнери пащиле . часоу єрѫ ка ла шасе . грѫй Іоудєилор : ѥтѫ
ꙟпъратꙋль востру! 15. єи стригарѫ : ѧ-ль ѧ-ль ръстигнѣще
єль . грѫи лорь Пилать : ꙟпъратоул вострꙋ вои ръстигнй?
ръспꙋнсерѫ маи марїи преꙋци : нꙋ авъмь ꙟпърать, фѫрѫ кесарь .
16. атꙋнче дѣде-ль єль лѡр, де съ-ль ръстигнѣскѫ . лꙋарѫ І҃с .
17. дꙋ чѣ-ль ши пꙋрта крꙋчѣ лꙋи . єширѫ ꙟтрꙋ оуѫ (! l. оуꙟ)
лѡкь, кемасе аль цестꙋлꙋи, че се грѫѧще голгоѳа . 18. оунде
ръстигнирѫ єль, ши кꙋ ноусоул ши алци дои де ꙟкоаче ши
де ꙟколо є ꙟ мижлокь І҃с . 19. скрисе ши о скѫндꙋрѣ Пилать,
ши пꙋсе ла крꙋче . єрѫ скрйсѫ : І҃с . назарѣнинноул, ꙟпъратꙋл
Іоудєилѡр . 20. ачастѫ скѫидꙋрѣ мꙋлци четїѧ де ꙟ Іоудєи,
къ апроапе єрѫ локꙋль де четáте оунде ръстигнирѫ Іс . ши єрѫ
скрисѫ : ѡвреѧще, гречѣще, лътинѣще . 21. грѫирѫ лꙋ Пилать
маи марїи прéꙋци : нꙋ скрие ꙟпъратоул Іоудєилѡр . че къ ачеста
зисе : ꙟпърать сънть Іоудєилѡр . 22. ръспꙋнсе Пилать : че
скришь, скришь . 23. є воиничїи кънды ръстигнирѫ І҃с . лꙋарѫ
вешминтеле лꙋи . ши фѫкꙋрѫ патрꙋ пърци, чине-шь кꙋ воиничїи
парте ши тъмбарюл . єрѫ тъмбарюл некꙋсꙋть, де сꙋсь оурзить .
24. зисерѫ кътрѫ єнши : съ нꙋ спарцем єль . че съ арꙋнкѫмь
сорци пре єль коуи ва фи, съ се избѫндѣскѫ скрипꙋра че се
гръиѧ : ꙟпърцирѫ вешминтеле мѣле лѡрꙋ-шь, ши пре тъмба-
рюл мїєꙋ арꙋнкарѫ сорци . воиничїи амꙋ ачаста фъкꙋрѫ.

VIII.

1579—1580.

(După Cipariu. Analecte, p. 16 urm.)

Тълкꙋл Єvангелїилѡр де Кореси.

(Саз-Шебешь.)

(Folio, nepaginat, 31 quaterniunĭ.)

Dumineca a 3ª după Rusalie.

Matei VI, 22—33.

22. Ꙃисе домнꙋль : лоуминa троупꙋлꙋи ѧсте ѡкюль . съ
амꙋ фоуре ѡкюль тъꙋ просⷮ тоⷮ трꙋпꙋль тъꙋ лоуминатⷮ
ва фи . 23. съ ѡкюль тъꙋ хитлѣнь фоуре, тоⷮ троупꙋль ꙟтꙋ-
некатⷮ ва фи . съ амꙋ лоумина че є ꙟнтрꙋ тине ꙟтоунекáтѫ
ꙗсте, ачїѧ оунтꙋнѣрекоул кꙋ кътꙋ є . 24. нимѣ нꙋ поатє а
дои домни слꙋжи . саꙋ амꙋ оунꙋль ва юбй, ꙗрѫ алтꙋль ва
оурѫ . ши амꙋ оунꙋль ва цинѣ, ꙗрѫ алтꙋль а ноу-ль сокоти
ва ꙟчѣпе . ноу поутеци лꙋ доумнезєꙋ слꙋжй ши лꙋ мамѡнь .
25. дерепⷮ ачѣѧ гръескь воаѡ : ноу вѫ грижиреци соуфлетꙋ-
лꙋи вострꙋ, че вeци мѫꙟка саꙋ че вeци бѣ . нече троупꙋлꙋи
вострꙋ ꙟ че вѫ вeци ꙟбрѫкѫ . аꙋ ноу нечє соуфлетꙋль мaи
боунꙋ-є де хранѫ, ши троупꙋль де вешминтє? 26. къꙋтацн
спрє пасерiилє черюлꙋи! къ нꙋ сѣмѫнѫ, нечє сѣчерѫ, нечє адꙋнѫ
ꙟ житнiце . ши татѫль вострꙋ де ꙟ чери хрѫнѣще ѧлє . ноу
сеци вои маи бꙋни де ѧлє? 27. чине де вои грижиндь, шй
поатє адаꙋџє ꙟ връста троупꙋлꙋи лоуи оуѫ (! l. оу.ꙟ) коть .
28. ши де вешминтє че вѫ къџигацн? сокотици кринꙋль към-
пꙋлꙋи, коумь крѣще . неѻустени.ꙟдꙋ-се нечє тоарчє . 29. гръескь
воаѡ, къ нечє Соломѡнь ꙟтрꙋ тоатѫ слава лоуи ꙟмбрѫкатⷮ
ка оунꙋль де ачѣлѣ . 30. є съ фънꙋль къмпꙋлꙋи астъзи фїиндь,
є демѫнѣцѫ ꙟ коуптори арoуѫкѫ, доумнезєꙋ аша-ль ꙟмбракѫ .
коу кътⷮ маи връⷮтос воаѡ, поуцинѫ креднiцѫ! 31. ноу-вѫ
къџигареци амꙋ гръиндь : че времь мѫнка? саꙋ че времь бѣ?
саꙋ ꙟ че не вьмь ꙟмбръка? 32. тоатє амꙋ ачѣлѣ лимбилє черь,
щїє татѫль вострꙋ де ꙟ черю къ требꙋѧще-вѫ ачѣлѣ . 33. чѣреци
маинтє ꙟпърѫцїѧ лꙋ доумнезєꙋ, ши дерептатѣ лоуи . ши ачѣлѣ
тоатє се ворь адаꙋџє воаѡ . ачеста ѧсте тълкꙋль ачещїи єѵглїє :

Фрацїи мїєи! маинтє ачєщїи аѵангєлїи єра домнꙋль до-
жєнить коумь сѣ адꙋнѣмь ши сѣ стрѫнцємь комоара ноастрѫ
ꙟ черю, коумѣ сѣ нꙋ авѣмь инємѫ липитѫ ла комоара пєри-
тоарє аичѣ прє пѣмѫнить. аша акмꙋ ꙟвацѫ-нє х҃с зикѣндь:
кѣꙋтаци, коумь минтѣ воастрѫ сѣ нꙋ лѣсаци, ничи сѣ бѣгаци
прє лоукрꙋрє трєкѫтоарє, ши дє чєстоуи пѣмѫꙟть. кь минтѣ
воастрѫ ꙟ тоатє лоукрꙋрєлє ꙗстє, коумь ꙗстє ѡкюл трꙋпꙋ-
лꙋи лоумниѫ, ши кꙋмь окюл ка-ль вєри стрика ши вєри ѡрби,
тоть троупꙋль тѣꙋ ва пипѫи ꙟ оунтꙋнѣрєкь. ашиждєрѣ ши
минтѣ та дѣка вєри да прє стрѫнцєрѣ комоарѫи, лоумина
вїєцнєи ноу вєри пꙋтѣ кѣщинга, ши вєри ꙟмбла ꙟнтрꙋ оунтꙋ-
нѣрєкꙋль морцнєи. адоара(!) ачєсть лоукрꙋ адєвѣрѣзѫ зикѣндь,
коумь ноу пꙋтємь а дои домни слꙋжи. атрєѧ ѡара ꙟвѣцѫ,
сѣ нꙋ грижимь дє вїаца ноастрѫ, чє вѣмь бѣ, нєчє дє троу-
пꙋль ностꙋ ꙟ чє нє вѣмь ꙟбрѫка, кѣчє кѣ є оуѫ лꙋкрꙋ дє-
шєрть. чє сѣ чѣрємь манитє ꙟпѣрѫцїѧ лꙋ доумнєзєꙋ ши дє-
рєптатѣ лꙋи, ши ачѣлѣ тоатє адаꙋцє-сє-ворь ноаѡ.

Dumineca X după anul nou.

Luca XIII, 10—17.

Фрацїи мїєи! ꙟ частѫ єѵ҃глїє дє астѣзи виндєкѫ І҃с. ѡ
мꙋѧрє чє єрѫ ꙟдрѣчитѫ ши ѡлоагѫ, дє ѡпть-спрѫ-зѣчє аїи. ꙟ зи
дє сѣмбѫтѫ. ꙗрѫ фарисєии мꙋргꙋѧ, дєрєпть чє єрѫ сѫмбѫтѫ
ꙗрѫ І҃с. ꙟвѣцѫ: коумь сѫмбѫта а фачє ѡамєнилѡр бинє, поутємь
фачє. ши кꙋ ачѣѧ нємикѫ нꙋ грєшим. ꙟитрєбарє: сѫмбѫта ꙟ
чє кипь єра жидовилѡр? ши дєрєпчє аꙋ порѫчить, ш'аꙋ лѣсать
доумнєзєꙋ? Рѣспоунсь. карє коувинтє єра скрисє дє доумнєзєꙋ
прє доаѡ таблє дє пїатрѫ ꙟ врѣхꙋль моунтєлꙋи дє Синаѧ,
карє-лє дѣдє жидовилѡр, прє мѡѵси пророкь. ꙟн а патра порѫн-
кѫ. аша грѣѫщє доумнєзєꙋ: помєнѣщє коумь ꙟ зи дє сѫмбѫтѫ
сѣ сф҃нцєщи. а шасє зилє вєри лꙋкра ши вєри фачє тоатє лоу-
крꙋрилє талє. ꙗрѫ ꙟн а шаптѣ зи. карѣ ѧстє сѫмбѫта дом-
нꙋлꙋи. дꙋмнєзєꙋлꙋи тѣꙋ. ꙟ карѣ нꙋ фачє нєчє оуѫ лоукрꙋ.
ничи тꙋ. ничи фєчорꙋль тѣꙋ. ничи фата та. ничи слꙋга та.
ничи слꙋѫника та. ничи марха та. ничи стрїиноул, карєлє ва
фи ꙟтрꙋ порцилє талє. кѣ ꙟ шасє зилє аꙋ фѣкꙋть доумнєзєꙋ
чєрюль ши пѣмѫнтꙋ. марѧ ши тоатє чє сѣнть ꙟтрꙋ ѧ. ꙗрѫ
а шаптѣ зи сѣꙋ ѡдихнить. дєрєпть ачѣѧ благословит-аꙋ
домнꙋль зиѡа сѫмбєтє єи. ши ѡ аꙋ сф҃нцить прє ѧ. ачастѫ

порѫнкѫ кȣ търїе маре цинȣрѫ жидовїи. коумь ничи оуѫ лȣкрȣ нȣ фъкȣрѫ ꙟи ачѣѧ зи. че лъсарѫ тоть лоукроуль лѡр ꙟи апои. ши лѡр маре гриже ерⷶ де слоужба лȣ доумнезеȣ. де жрътве ши де роугѫчюне. ши де милостенїе. ѧсте скрись ꙟ картѣ лȣ мѡvси прорѡкь. коумь оуѫ ѡмь ꙟ зи де сѫмбѫтѫ. кȣлѣцѧ нещїе ашкїи. ши нещїе соурчѣле адȣна. коумь съ факѫ фокь. порѫнчи ꙗрѫ доумнезеȣ. ши принсерѫ пре ель ши тоть нърѡдȣль пре ель кȣ пїетри-ль ѡморѫрѫ ши-ль оучисерѫ. Ꙟнтребаре. дарѫ ноаѡ крещинилѡрь, каде-не-се а цинѣ аша сѫмбѫта, ка жидовилѡрь? Ръспоунсь. ноаѡ крещинилѡр ѧсте токмитѫ доуминекѫ ꙟ локȣль сѫмбете ей. съ нȣ цинемь ꙟтр'оуна ка жидовїи. ши мȣлте лещи але лȣ мѡvси коумь аȣ фость ши жрътвеле лѡр. ноумаи пѫнѫ ла наищерѣ ши венитȣль лȣ Іс. Хс. коумь аȣ прорѡчить ш'аȣ грънить сфнцїи пророчи. коумь аȣ фость лъсать де доумнезеȣ. Ꙟнтребаре. ꙟче кипь въмь дарѫ нои сърба дȣминека? Ръспоунсь. нȣ нȣмаи кȣ шедѣрѣ ши коу лъсарѣ лоукрȣлȣи. съ не ꙟмбрѫкъмь ꙟ чѣле вешминте маи боуне. съ шедемь соупть пърецн, саȣ соупть оумбре, съ не пърѫмь, саȣ съ не сфъдимь. саȣ съ клеветимь, саȣ ꙟ зи де сърбътоаре съ мѣрцемь ла кръчиме, ши съ не ꙟбѫтъмь ка нещїе порчи. че сърбѫториле сънть токмите, коумь ꙟ ѧле съ грижимь де слоужба лȣ доумнезеȣ, ши де грижа соуфлетȣлȣи. ꙟ шасе зиле съ грижимь де храна троупȣлȣи, че ва мȣри ши ва поутреди. ꙗрѫ соуфлетȣль нȣ ва мȣрѝ, къче нȣ грижимь ши съ сокотимь ⁛ аша сърбѣзѫ доуминека: маинте дѣка те верн скȣла демѫнѣца. дъ харь лȣ доумнезеȣ, пре ꙟ фїюль съȣ Іс. Хс. коумь пре тине аоу ферить ши тѣȣ хрънить ꙟ чѣле шасе зиле де ръȣ. ши-ль роагѫ съ-ци ꙗрте тоате пъкателе тале чѣлѣ чѣи грешить ꙟ частѫ съптѫмѫнѫ трекȣтѫ. ши кȣ мȣѧрѣ та. ши кȣ тоатѫ фъмѣѧ та пасѫ ла бесѣрекѫ. аколо ва фи попа гата кȣ исправѫ боунѫ. че се каде попе ей. пре ꙟвъцѫтȣра мишеилѡр. Ꙟнтребаре: дерепть къте лоукрȣре мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ? Ръспоунсь: дерепть патрȣ лоукрȣре мергь ѡаменїи ла бесѣрекъ. кȣмь аколо попа съ споуе коувѫнтȣль лȣ доумнезеȣ. сфнта еvглїе. ꙟ лимба пре карѣ гръескь ѡаменїи. съ пȣтемь ꙟцелѣще нои мишеламѣ. чѐ фолосȣ-е лѡр дѣка попа гръѧще ꙟ лимбѫ стрїинѫ роумѫнилѡр сърбѣще де нȣ ꙟцелегь, саȣ пре алтѫ лимбѫ че ноу вѡр ꙟцелѣще аскоултѫторїи? коумь зиче павель апль, кътрѫ коринтѣни, рне. зиче: аша ши вои, къндь кȣ лимби гръици

д'оуиде нȣ даци оуѫ коувѫнть адеверать. коумь поате ꙟце-
лѣџе ѡмь че е грънт. фи-ва амȣ де веци грѫй ꙟ вънть ·:· де
ꙟ каре ꙟвъцътȣрѫ съ ꙟвѣце мишеламѧ. ꙟ че кипь требȣ-
ѧџе а чинсти пре доумнезеȣ ши чине е доумнезеȣ. ши нои
крещиніи слоуџиле лоуи, ꙟ че кипь пȣтемь фаче ши віѧ. доупѫ
воѧ ши лъсата лȣи. ши ꙟ че пȣтемь сфинци ноумеле лоуи.
аичѣ требȣѧџе. коумь попа съ фіе џінȣторю кърцилѡр. аша
ва пȣтѣ ꙟвъца пре мишеламѣ. кареи сънть ꙟ ръидȣль лȣ
доумнезеȣ ка неџе ѡрби ·:· а доа мергь ѡаменіи ла бесѣрекѫ
коумь аколо ꙟтр'оуна кȣ попа ши кȣ тоть народȣль. съ
факѫ роугѫчюне. ши чѣрери. дерепть тоате тикалеле ши не-
воиле месерѫтѫциеи тоутȣрора. тоци ꙟнтр'оуна кȣ оуѫ глась
ши кȣ ѡ лимбѫ гръиндь. ꙟнтр'оуна дъндь харь дерепть
тоть бинеле чѣȣ лȣать де ла доумнезеȣ, зикъндь: оче нашь,
ши алте молитве ·:· а треѧ. мергь ѡаменіи ла бесѣрекѫ коумь
кареи сънть гата, коумь аȣ порѫнчить І҃с. Х҃с. съ лȣѡм
кȣминекѫтȣра. пелица лȣ доумнезеȣ. ши кȣ ꙟцелесь боунь.
џіиндь че ши дерепче ꙗсте токмить де І҃с. Х҃с ·:· а патра. мергь
ѡаменіи ла бесѣрекѫ съ доукѫ аколо милѫ де ꙟ кареле факь
милостеніе попилѡр. кареи слȣжескь ла бесѣрекѫ ши жоуни-
лѡр мишеи. въдȣѡлѡр. ши сърачилѡр. стрїинилорь. ѡрбилорь.
шкопилорь ши тоутȣрорь непȣтинчошилѡр ·:· дерепть чѣсте
патрȣ лоукрȣре мергь ѡаменіи ла бесѣрекѫ. кари сънть оун-
гȣри саȣ роумѫни. аȣ сърби. аȣ гречи. аȣ нѣмци. аȣ лѣши.
карен мергь ла бесѣрекѫ. ши нȣ факь ачѣсте патрȣ лоукрȣре.
ꙟ дешерть мергь ла бесѣрекѫ. ꙗрѫ кареи нȣ мергь ла бесерекѫ,
ши нȣ факь ачѣсте лоукрȣре еи н'аȣ ничи ѡ сърбѫтоаре. лоу-
крȣль ѧсте контенить ши ѡпрнть. ка съ поатѫ мѣрџе ѡа-
меніи крещини ла локȣль ꙟвъцѫтȣріеи. ши доупѫ слоужбѫ
мѣргѫ крещиніи ла ѡраше ши ла сате съ каȣте ѡамени бетѣџи
съ милȣѧскѫ пре еи. ши пре акасѫ. оамени крещини. фечоріи
ши слоуџиле съ ꙟвѣце. ши съ-и доженѣскѫ пре фрика ши пре
драгостѣ лȣ доумнезеȣ. съ не феримь де тоате пъкателе ши
де пилдѫ рѣ. ка съ вазѫ ѡаменіи фаптеле ноастре чѣле боуне.
ши съ слъвѣскѫ татъль сф҃нть. че тоу дъ-не ноаѡ. доамне.
аминь.

Dumineca XII după anul nou.

Luca XVII, 12—19.

Фраціи міен! ачичѣ ведемь къ драчіи аꙋ пꙋтѣре маре ꙟн чеи ѡамени че ꙟмблѫ ꙟ пъкате дерепть ачѣѧ зиче Павель апостоль ла римлѣни ·ч҃: прентрꙋ пъкателе оунꙋѧ. ꙟнтрѫ ꙟнтрꙋ тоцн ѡаменіи ѡсъида. шн прентрꙋ грешалеле. моартѣ ши тоате рѣлеле ши тоате боалеле. бетешоугоуриле, шн фоамѣ ши месерѫтатѣ ши тоате стрѫмбѫтѫциле че сънть ꙟ частѫ лоуме. шн ласѫ доумнезеꙋ пре драчи де слобозѣще съ факѫ ѡменнлѡр ръꙋ. ка съ коуноащемь пъкателе ноастре. де се не ꙟтоарчем ꙟ кале бꙋнѫ. де съ ꙟмблѫмь ꙟ воѧ лꙋ доумнезеꙋ. коум гръѧціе доумнезеꙋ ла Ісаїа пророкь. м҃е: ꙟтоарчеци-вѫ кътрѫ мине. кꙋ тоатѫ инема воастрѫ. ашнѫдерѣ ши Ꙁахаріѧ пророкь ·а҃· ашѧ грѫѧще: ꙟтоарчецн-вѫ кътрѫ мине, ши еꙋ ꙟтоарче-мѫ-вою кътрѫ вон ⁘ Еѵ҃глнсть зиче: шн стътꙋрѫ ши ачеѧ ꙟнълцарѫ гласъ грѫнрѫ: І҃се нъстъвитоаре милꙋѧще-не ⁘ адоа ⁘ ачичѣ авъмь ꙟвъцѫтꙋрѫ. коумь въмь фаче къндь ласѫ доумнезеꙋ драчіи пре нои прентрꙋ пъкателе ноастре съ не педепсѣскѫ. нои съ не ꙟтоарчемь кътрѫ доумнезеꙋ. коумь фъкꙋрѫ чеши стрикаци. дѣка възоурѫ къ сънть ѡамени стрикаци, ши нимѣ пре еи нꙋ поутꙋ кꙋрѫци. че стътꙋрѫ де депарᲅе ши еи нълцарѫ гласъ. стригарѫ. ши-ль роугарѫ съ-ль милꙋѧскѫ. аша съ фачемь ши нои ꙟ тоате невоиле ноастре. съ коуноаціемь пъкателе ноастре. шн съ-ль роугѫмь съ не милꙋѧскѫ де пъкателе ноастре. ши съ не ажꙋте де ꙟ тоате невоиле ноастре че авъмь нои. ашѧ фъкꙋ ши Давидь пророкь. къидь греши ши фъкꙋ пъкать маре. къндь оучисе пре Оуріѧ ші-и лꙋѡ мꙋарѣ лꙋи. доумнезеꙋ тремѣсе пре пророкь Наѳанъ. ла ель. шн спꙋсе коумь ва моури ель прентроу пъкателе лоуи. Давидь коуноскꙋ атꙋнче пъкателе лоуи. ши дѣка н'авꙋ че фаче, ель рꙋгѫ пре доумнезеꙋ. съ-ль милоуѧскѫ прентрꙋ пъкателе лоуи. шн съ ноу-л піарзѫ. атоунче кънтѫ чела ѱалѡм ·н҃· милꙋѧще-мѫ доамне, дерепть маре мила та. еѵ҃глнсть зиче: ші-и възꙋ. зисе лѡр: пъсаци спꙋнеци-вѫ преꙋцилѡр, ши фоу доукъндꙋ-се еи коурѫцирѫ-се ⁘ атреѧ ꙟвъцѫтꙋрѫ ⁘ ачичѣ ведемь къ Х҃с. нꙋ ласѫ пре нимѣ неертать къци се ꙟторкь кътрѫ ель кꙋ тоатѫ крединца, коум аꙋ фъкꙋть ши чичѣ ꙟ частѫ еѵ҃лїе рꙋгѫндь. къндь аꙋ възꙋть чеши ѡамени сърачи, ноу мꙋ ꙟнтребать

моулт. чѣци фъкȣть? чѣци дересє (!) чѣци лȣкрать? ничи мȣ досѫдить. ноумаи кътъ зисє: пъсаци, споунєци-вѫ попилѡр. ши єн мергъндь. єн сє коурѫцирѫ. аша нє ва коурѫци ши прє нои акмȣ доумнєзєȣ ши нє ва ажȣта тоутȣрора ноаѡ. дѣка въмь рȣгà прє доумнєзєȣ. кȣ крєдинцѫ. ши нє въмь пърѫсй дє тоатє пъкатєлє ноастрє. єлȣ нє ва ажȣтà дє тоатє нєвоимє ноастрє ⁖ оунoулъ дє ꙟтр’жншїи вѫзȣ къ сє коурѫци. ꙟтоарсє-сє кȣ гласъ мáрє. слѫвй доумнєзєȣ. ши къзȣ жос прє пичоарєлє лоуи. лаоудѫ дѣдє. ши ачєла єра Самарѣнь. ръспȣнсє. І҃с. зисє: нȣ зѣчє сє коурѫцирѫ. дарѫ ноаѡ оундє-сє. коумь ноу сє афларѫ съ сє ꙟтоаркѫ съ дѣ славѫ лȣ доумнєзєȣ. фърѫ ачєсть самарѣнь? ши зисє лоуи: скоалѫ дє тє доу, крєдинца та мѫнтȣи-тє. апатра ꙟвъцъмь. чє чєрє доумнєзєȣ дє ла нои. къндȣ-нє милȣѩщє прє нои. прєнтрȣ пъкатєлє ноастрє. ши къндȣ-нє ажȣтѫ ноаѡ дє ꙟтоатє нєвоилє ши дє ꙟтоатє рѣлєлє. ноу чѣрє нємикѫ алтѫ. чє ноумаи съ дъмь харь лоуи прєнтрȣ бинєлє ши прєнтрȣ мила лоуи. дєрєпть ачѣѩ фоартє плѫкȣ лȣ Х҃с. чєль самарѣнь. чє сє ꙟтоарсє ши дѣдє харь лоуи. є прє чєѩ алалци сє мъиїє. къчє ноу сє ꙟтоарсєрѫ съ дѣ харь лȣ доумнєзєȣ, чє нȣмаи чєль самарѣнь. ши зисє Х҃с. лоуи: сколѫ-тє! крєдинца та мѫнтȣи-тє. ши дє ꙟ тоатѫ частъ єѵ҃гліє гръѩщє доумнєзєȣ, коум аȣ скрись слȣга са с҃фнть пророкь дв҃дь, ꙟтрȣ картѣ лоуи. м҃о: ши кѣмѫ-мѫ ꙟ зиѡа дє грижа та, ши избѫви-тє-вою ши мъ вєри прослѫви. фраци драци! ѩтѫ ачєщи зѣчє бърбаци стрикаци чє-и кȣрѫци доумнєзєȣ. ноумаи оунȣль дѣдє лаȣдѫ лȣ (дȣ)мнєзєȣ. ши ꙟкѫ єра пъгѫнь ѩрѫ чєи ноаѡ ноу сє ꙟтоарсєрѫ съ дѣ лаȣдѫ лȣ доумнєзєȣ. аша сънтємь нои акмȣ, дѣка нє дъ доумнєзєȣ авȣціє. нои съ дъмь харь лȣ дȣмнєзєȣ. чє нє парє, къ є дє боунȣль нострȣ ши прєнтрȣ лȣкроул нострȣ. ѩрѫ нои. сърачїи дє нои. къндȣ-нє ажȣтѫ доумнєзєȣ ши нє избѫвѣщє дє ꙟтоатє нєвоилє ноастрє. ши дє ꙟ сърѫчїє єлȣ-нє ꙟбогѫцѣщє. є нои нȣ дъмь харь лоуи прєнтрȣ бинєлє лоуи. чє нє парє къ ѩстє бинєлє нострȣ. ши тоци ѡамєнїи. чє лє парє къ авȣціѩ ши бинєлє лѡр. къ ѩстє дє ꙟ боуноул лѡр. ачєѩ ѡамєни сънть тоци ка нєщє ѡамєни нє-ꙟцєлєпци, коум аоу гръить І҃с. Х҃с. ш’аоу скрись слоуга са, с҃фнть матѳєи. ѻ҃ѻ: дєла ѡмь нєчє ѡ поутѣрє ноу ѩстє, дєла доумнєзєȣ тотоу сє поатє.

———

Fragmente de rugăciunĭ.

Ꙁ. Роугѫчюнѣ кȣ че благословим маса ⁖ Окїи тоутȣрора спре тине нъдъждȣескь. доамне! ши тоу дай мѫꙟкаре лѡр ꙟм(!) бȣнѫ врѣме; дешкизи тоу мѫꙟна та, ши сатȣри тоате вїиле кȣ боунѫ вое ⁖ апои зикѫ ѡченашеле. ши частѫ рȣгѫ: домнь а тоатѫ поутѣрѣ! благословѣще пре нои. ши чѣсте мѫꙟкѫри кареле времь съ лȣѡмь де ꙟ бинеле тъȣ, пре ꙟ Іс҇. Хс҇. оуѫ домнь аль нострȣ. аминь.

И. Роугѫчюнѣ саȣ датȣль де харь. че се зиче доунѫ мѫꙟкаре ⁖

Исповедȣници-вѫ домнȣлȣи. къ е бȣнь. кѫ пѫнѫ ꙟ вѣкь мила лȣи. чене дъ мѫнкаре а тоть трȣпȣлȣи. чине дъ внтелѡр мѫнкаре а лѡр. ши пȣилѡрь корбилѡр кареи кїамѫ пре ель. нȣ ꙟ тѫрїѧ калȣлȣи, нече ꙟ флȣере бѫрбатȣлȣи бȣнѫ врѣрѣ лȣи ва фи. боунѫ врѣрѣ домнȣлȣи спре чеѧ. че се темь лȣи. ши спре чеѧ че нъдеждȣескь спре месерѣрѣ лȣи ⁖ апои съ зикѫ ѡченашеле ⁖ ши ачастѫ роугѫчȣне:

Харь дъмь цїе доумнезеȣ. татѫль. пре ꙟ домнȣль нострȣ Іс҇. Хс҇ дерепт тоть бинеле тъȣ. че вїези ши ꙟпъръцещи ꙟ вечїѧ вѣкȣлȣи. аминь.

IX.

1581.

Кáртѣ чé се кѣмѫ еѵг҇лїе кȣ ꙟвъцѫтȣрѫ.....

.....Брáшовь......

....Ши сѣȣ съвръшить лоỳкрȣль ла ѡ мїе ф҇па.

(Folio nepaginat, 39½ quaterniunĭ.)

Matei VI v. 14—21. Єѵг҇лїе ѡт матѳеи. глáва. ꙁі҇. (Fol. 46—48.)

14. Ꙁи́се дóмнȣль: съ амȣ врéцн лъсà ѡаменилѡр грешалеле
лѡр. лъсá-ва шѝ воаѡ татѫль вóстрȣ де ꙟ черю грешалеле
воáстре. 15. ѐ съ нȣ врецн лъсà ѡаменилор грешалеле лѡр. нéче
татѫль вóстрȣ де ꙟ черю нȣ ва лъса грешалеле воáстре. 16. ѐ
къндȣ-вѫ постíици нȣ фици ка акоперницїи чé се ꙟнтристѣзѫ.
стрѫмȣтѫшь фáца лѡр. кá съ се нвѣскѫ ѡаменилѡр къ се по-

стєскь. дѣдєвъръ гръѣскь воаѡ: к'аȣ лȣать плата лѡр. 17. тоу
къндȣ-тє постєщи оунџє капȣль тъȣ. шй фаца та ѡ спалѫ.
18. ка съ ноу тє нвєщи ѡамєнилѡр къ тє постєщи. чѐ татѫль
тьȣ чє ѐ ꙟ тайнѫ, шй татѫль тьȣ вєдѣ-ва ꙟ аскоунсь. да-ва
цїє аꙗвѣ. 19. ноу вѫ аскоундєци комоарѫ ꙟ пъмѫнть нѡ
вїєрми ѡ ръ(з)бєскь шй поутрєдѣщє шй нѡ фоурїи ѡ сапѫ шй
ѡ фоурѫ. 20. аскоундєци-вѫ комоара ꙟ чєрю. нѡ вїєрмїи ноу ѡ
ръзбєскь нєчє поутрєдѣцїє. нѡ нєчє фȣрїи ѡ сапѫ нєчє ѡ фоурѫ.
21. ши нѡ ѧстє комоара воастрѫ ачїꙗ ва фй ши инєма воастрѫ.

Ꙟвъцѫтоурѫ дє ꙟтрȣ частѫ сфнтѫ Єѵглїє.

Ѩтѫ амȣ ачєла дѐ патрȣзєчи дѐ зилє пость. прєвирє къ сє дєшкидє ноаѡ фрацилѡр. ꙗтѫ амȣ къ кътрѫ оуша постȣлȣи аѫȣнсємь. шй нєвоинца соуфлєтѣскѫ ꙟнаинтє зачє. акмȣ амȣ спсєнїꙗ ноастрѫ апропїє-сє. нȣ ка кьндȣ нє сътȣрамь ши нє ꙟдȣлчїꙗмь ши прѣ мъꙟкамь. ꙗрѫ дѣка сє апропїє лȣмина спъсєнїєн ноастрє. ꙗрѫ нои кȣ бȣкȣрїє шй кȣ ниимѫ бȣнѫ ши вѣсєли съ ꙟнтрѫмь ꙟнтрȣ ꙟнтьꙗ дєшкидєрє а цинєри єи. къ ꙗтѫ амȣ къ скьпѫмь дє чѣ бȣрѫ рѣ шй ютє шй дѐ чѣртє. ши аѫȣнсєм ла чѣ адъпостȣрѫ боунѫ шй фѫрѫ ворoавѫ. ла адѫпость шй ла линь шй фѫрѫ скрьбѫ. шй адєвърь ла спѫсєнїє. шй скъпѫмь дє нȣѡрȣль нєсацїоулȣи ши дє бȣрѫ шй дѐ кȣфȣндарѣ фѫрѫ дѐ мѫсȣрѫ. скъпѫмь амȣ дѐ тоурбȣрѣла лȣмїєн шй дѐ валȣрилє чѣлѣ силничилє шй дѐ вьнтȣль чєла нєѡпритȣль шй грєоуль. шй нє дєзлєгѫмь дє дȣлчѣца трȣпȣлȣи, шй дѐ грижа пъмѫнтȣлȣи шй дѐ вороавє. шй дє ꙟтȣнѣрєкȣль нєцїиинцєи слобозимȣ-нє, шй ла лимпєзїꙗ чѐ є дѐ фолось соуфлєтȣлȣи цинѣрѣ аѫȣнсєм. дєрєпть ачѣꙗ ачастѫ ꙟфръмсєцатѫ шй лоуминатѫ зи. кȣ драгостє шй кȣ вєсєлїє сь ѡ прїимим. шй пькла шй ꙟтȣнєкатȣль вьтѫмѫторюль соуфлєтєлѡр ноастрє лȣкрȣль пъкатȣлȣи съ-ль лєпѫдѫмь. карєлє амȣ сьнть ачѣлѣ лȣкрȣрє? кȣрвїꙗ. нєкȣрѫцїꙗ. кинȣль ръвнирєн чѣꙗ рѣѡа. шй асȣпричюнѣ. камѫта шй шй алалтє. шй съ нє ꙟбрѫкѫмь ꙟнтрȣ арма чѣꙗ лȣмината. къ дѐ вѡм врѣ нои. нои авєм пȣтѣрє а лєпѫда ши а дєзбрѫка лоукрȣль чєла ꙟтȣнєкатȣль. шй пъкатєлє ка ѡ кѫмашѫ. шй съ нє ꙟбрѫкѫмь ꙟнтрȣ ꙟбрѫкѫмѫнтȣль чєла лȣминатȣль шй аль коурѫцїєн шй дѐ сфнцїє, чѐ сьнть армєлє соуфлєтȣлȣи. шй ка ꙟнтрȣ зиѡа чѣꙗ чистита съ ꙟблѫмь. къ фърѫ дѐ чинстє-и ши арȣ-

шинєи вина-и ѧстє пъкатȣль. ꙗрѫ чйнста шй ѡменїѧ єлȣ ѡ кйцингѫ(!) лȣкрȣль чела бȣȣнль (l. бȣнȣль!) съ нȣ прѣ мъꙟкѫрїєи шй бєцїєи съ нє бȣкȣрѫмь. съ нȣ ацієрнȣтȣрилѡр ши спȣркѫчюнилѡр съ лȣкрѫмь. шй клєветєлѡр шй оурѫчюнїєи съ нє топим. къ дє ꙟ ѡкъръре шй дє ꙟ кьнтєчєлє бєцїєи. дє ꙟнтр'ачѣлѣ ꙟнтрȣ тоатє нєкȣрѫцїнлє къдєм. че съ нє ꙟбрѫкѫмь ꙟ дóмнȣль Їс. Хс. къ чинє се ꙟбракѫ ꙟ Хс. тоатє бȣнѫтѫцилє арє. дєрєпчє къ кȣрѫциторю ѧстє тȣтȣрѡр сȣфлєтєлѡр ши трȣпȣрилѡр дѐ тоатє кйпȣрилє арѫтарѣ лȣ Хс. шй нєвойторю спрѐ лȣкрȣль сȣфлєтєскь. шй ѡгоадѫ ꙟ (? l. а) трȣпȣлȣи съ нȣ фáчем дє ръвнйрє шй дѐ пóхтє чѐ нȣ се кȣвйнь. ꙗрѫ а ѡгóди дѐ а трȣпȣлȣи нєвóє. нєѡпрнть ѧстє шй фѫрѫ пъкать. ꙗрѫ чѐ сьнть спрѐ ръвнири спȣркатє ши нєкȣвишасє? а грйжи трȣпȣль нȣ се кáдє шй є пъкать. дєрєпть ачѣѧ мѫ рогь вóаѡ. трȣпȣль нȣмаи дє сънѫтатє съ-ль грижимь. нȣ дѐ спȣркѫчюни шй дє пóхтєлє троýпєщи съ грйжим трȣпȣль. шй чйнє є нєпȣтинчос дє соýфлєть. кȣ крєдйнцѫ сь-ль прїймим. шй дє чѐ грєшєскь нóаѡ фрáцїи. кътрѫ нóи тоатє грєшалєлє шй датоарєлє сь єртьмь. къ дє въмь лъса ѡмєнилѡр грєшалєлє лѡр. лъсá-ва шй нóаѡ грєшалєлє ноастрє пърйнтєлє нóстрȣ дє ꙟ чєрю. къ єртѫчюнѣ грєшалєлѡр ноастрє афла-ѡ-въмь. дє ꙟ єртѫчюнѣ чѐ єртѫмь нóи фрáцилѡр нóщри. къ мйлостѣ дóмнȣлȣи ѧстє ꙟнтрȣ чѣѧ чѐ мйлȣєскь шй млстєнїѧ чѐ є кътрѫ вєчйнȣль акопєрнтѫ ѧстє. къ дѐ нȣ въмь лъсà. єртѫчюнє н'áвъмь а прїимѝ. къ кȣ чѐ мъсȣрѫ въмь мъсȣрà. мъсȣра-се-ва нóаѡ. ачáстѫ амȣ дѐ доýмнєзєȣ гльситорю ієvглйсть мáтоєи ръспоýндє нóаѡ астъзи. єvглїє: зйсє дóмнȣль.....

Luca XVI v. 19—31. Єvглїє ѡт лоукы глáва пг. (Fila 26, foia 1ᵇ—2ᵇ.)

19. Ȥйсє дóмнȣль пйлда ачáста: оуꙟ ѡмь єрà бóгать шй се
ꙟбрѫкà ꙟ кѫꙟфй шй ꙟ фйрȣрє. вéсєлиꙟ-се ꙟ тоатє зйлє лоýмин-
нать. 20. оуꙟ мйшєль єрà ноýмєлє-и лáзарь. чѐ зъчѣ ꙟнайнтѣ
пóрци єи лоýи плйнь дє поýрои. 21. шй жéлȣнѧ сь се сáтȣрє дѐ
фърѫмє чѐ къдѣ. дє ꙟ мáса бóгатȣлȣи. чѐ шй кьйнїи лйнщѣ
поýроилє лоýи. 22. фоу дѐ мȣрй мйшєлȣль. ши-ль доýсєрѫ ꙟцє-
рїи ꙟ поала лȣ авраáмь. мȣрй шй бóгатȣль шй ꙟгрȣпáть фоу.
23. шй ꙟнтрȣ ꙗдь дєшкйсє окїи лоýи. ачéста дє ꙟ мȣꙟкѫ. въ-
зоу авраáмь дє дєпáртє, шй лáзарь ꙟ поала лоýи. 24. шй ачéста
стрйгѫ. зйсє: пърйнтє авраáмє! милȣѧщє-мѫ. шй тримѣтє лáзарь

сь-шь оуде чѣ́ль дѣ́џеть маи ми́кь ꙟнтр'апѫ ши́ съ рѫчѣскѫ ли́мба мѣ. къ мѫ кинȣєскь ꙟ чꙗ́стѫ въпꙗ́є. 25. зи́сє авраа́мь: фїюлє! адоу́-ци ами́нте къ цѣи лȣа́ть тоу доу́лчѣца та̀ ꙟ вїаца та. є ла́зарь аши́ждерѣ рьȣ. акмȣ чи́чѣ мѫꙟгѫє-сє. тоу́ те мȣꙟчещи. 26. ши́ преспрѐ тоате ачѣлѣ ꙟнтрє но́и ши́ ꙟнтрє во́и пропа́сте ма́рє ꙟтьри-сє. къ дѣ́рѫ врѣ съ вїє де ачи́чѣ кътрѫ во́и ноу пѡ́ть. ни́чи дѐ аколо̀ кътрѫ но́и съ вїє. 27. ши́ ачѐста стри́гѫ: рѡгȣ-те амȣ пъринтє! съ трємици єль ꙟ ка́са татѫлȣи мїєȣ. 28. амь амȣ чиничи фра́ци, ка̀ сь лє мъртȣрисѣскѫ. съ ноу ши́ ачїѧ съ вїє ла̀ чѣсть лѡкь коу́ моу́ꙟкѫ. 29. гръѝ лоу́и авраа́мь: аȣ мѡѵсѝ ши́ пророчїи. съ аскоу́лте-дѐ єи. 30. єль зи́сє: ба̀. пъри́нтє авраа́мє! чѐ дѣ́рѫ мѣ́рџє чи́нє-ва̀ де ꙟ мѡ́рцїи кътр'ѫ́ншїи покъи́-сѣ́рѫ. 31. зи́сє лоу́и: дѐ мѡ́ѵсѝ ши́ пророчїи ноу́ вѡр аскоу́лта̀ не́чє съ а́рѫ чи́нє ва де ꙟ мѡрци ꙟвїє ноу́ ва авѣ креди́нцѫ ·:·

Ꙟвъцѫтȣрѫ де ꙟ чꙗ́стѫ сфнтѫ єѵглїє.

Доу́лчи амȣ сьнть поу́рȣрѣ ши́ де фо́лось доу́мнєзєєщилє коу́винте чѣ́лѡра чѐ лє сокотєскь. ачѣ́ѧ є маи връто́сь дѐ тоатє ши́ маи моу́лть минȣнатѫ ши́ дѐ фѡлось. къ кьтє нъра́вȣри а̀лє соу́флєтȣлȣи дерєптѣзѫ ши́ спрѐ лоукрȣрилє чѣлѣ боу́нєлє коу́ оусрьдїє ши́ кȣ драгѡсте рьди́кѫ-лє. ши́ вътѫмѫтȣрилѡр чѣ́лѣ рѣлєлє адаоуџє-лє виндєка́рє. пе́нтрȣ а́чѣѧ нєꙟчєтать доу́мнєзєȣ поу́рȣрѣ де чѐ є фѡлось прѐ но́и ꙟва́цѫ ши́ нє чꙗ́ртѫ чѐ є спрѐ спъсе́нїє коувїинцѫ. ши́ нє ара́тѫ ши чѣ́ѧ чѐ нє доучє спрѐ пїєрза́рє. ши́ ꙗрѫ чѣ́ѧ чє спрє спьсе́нїє дь-нє. ши́ кьтє ши́ спрѐ нъра́вȣри рѣ́лє ꙟторкȣ-нє ка̀ дѐ амѫндоаѡ пърцилє съ нє ви́є спъсе́нїє. ши́ ка̀ съ ноу́ авъмь а гръѝ къ дѐ би́нє ꙟ (?) ꙟвъцатȣ-нѣȣ. ꙗрѫ де чѣлє рѣ́лє тъкоут-аȣ. ши пе́нтрȣ ачѣ́ѧ амь къзоу́ть ꙟнтрȣ рѣ́лє. кълѐ н'амь авоу́ть џи́оутȣрѫ. пе́нтрȣ ачѣ́ѧ амȣ ши́ лоу́крȣрилє чѣлѣ боу́нєлє ши́ рѣ́лєлє споу́сє, амѫндȣрора поу́сє-лє ꙟпроти́вѫ ши́ де тоа́тє. ши́ ачѣстѣ аша̀ сьнть. къ ши́ ачꙗ́стѫ чє ꙟнаи́нте нє ѧсте поу́сѫ астьзи єѵглїє маи кѣ́рь ара́тѫ-нє ши́ нє споу́нє. а бо́гатȣлȣи ши а ми́шєлȣлȣи коу́ коу́вїинцѫ ꙟвъцѫндь. ши́ бо́гацилѡр амȣ ꙟнтрȣ са́цинȣ, алта ꙟшєлѫчюнѣ вїєцїєи. дѣ́чїѧ ши́ фьрѫдѐѡменїє а оурѫ ꙟва́цѫ. дестȣль ꙗрѫ ши́ дра́гѡстѣ ѡ́менилѡр а съроу́та̀. ꙗрѫ неавоу́џїи ши́ ми́шени ꙟва́цѫ ка̀ съ ноу́ ка́зѫ де́ꙟ месєрѫта́тє ꙟ нъпа́стѣ чѣ́ѧ неспоу́са. чѐ а ръбда̀ кȣ тьрїє ши́ кȣ моу́лцемитѫ ꙟва́цѫ-и. ши́ боу́на нъдѣ́ждє ши́ доу́лчѣца чє ва̀ съ фїє съ

анбѫ мѫ́ꙟгѫаре . къ ѧсте поусь ꙟнаинте шѝ лоукрꙋль бѡ-
гатꙋлꙋи шѝ мишелꙋлꙋи вїацѫ споунндь ꙟ моулте кипꙋри .
че́стꙋѧ кꙋ са́цноуль че́ е коуфꙋндать . ѩрѫ че́стꙋѧ кꙋ соуспи-
нниле де месерѫта́те . шѝ амѫ́ндои аче́щѣ ꙟ проти́ва вїецїен
прїи́мми-вѡр пла́тѫ . коумь ꙟсешь але че́щїи еѵглїе коувинте
ара́тѫ ашà шѝ тръе́скь. ⁖

(Foaĭa din urmă.) Та́тѫль но́стрꙋ чѐ ещи ꙟ чери . сфинцѣ-
скѫ-се ноумеле тьꙋ . съ вїе ꙟпърѫцїѧ тà . фїе во́ѧ тà коумь
ꙟ чериⷶ ашà шѝ пре пъмѫ́нть . пи́та ноа́стрѫ съцїѡсѫ дь-не
ноаѡ астьзи . шѝ ѩртѫ но́аѡ грешалеле ноа́стре коумь ертъмь
шѝ но́и грешницилѡр но́щри . шѝ нꙋ не дꙋче ꙟ нъпа́сте че́ не
избѫвѣще прѐ но́и де хи́тлѣнꙋль . къ а та́ е ꙟпърѫцїѧ шѝ
поутѣрѣ шѝ сла́ва ꙟ вечїе . аминь.
cf. 1607.

Крединцa крещинѣскѫ.

(ibid.) Кре́зь ꙟтрꙋ дꙋмнезеꙋ ꙟ та́тѫль пꙋтѣрникꙋль фъкѫ-
торюль че́рюлꙋи шѝ аль пъмѫ́нтꙋлꙋи възꙋтелѡр тꙋтꙋрѡр ши
невъзꙋтелѡр . шѝ ꙟтрꙋ оунꙋль до́мнь Іс . Хс . фїюль лꙋ дꙋм-
незеꙋ оунꙋль нъскꙋть . чѐ де́ ꙟ татѫль нъскꙋ маинте де то́ате
вѣкꙋре . лꙋми́нѫ деꙟ лꙋми́нѫ . дꙋмнезеꙋ дерепть де́ꙟ дꙋмнезеꙋ
дерепть . нъскꙋть ꙟсѫ нꙋ фъкꙋть . оунꙋль кꙋ та́тѫль, пре ꙟ
чи́не тоа́те фъкꙋте сьнть . дерепть но́и ѡаменїи шѝ дерепть
испъсе́нїѧ ноастрѫ кени́т-аꙋ де́ꙟ че́ри шѝ аꙋ нъскоуть деꙟ
дхꙋль сфнть . шѝ деꙟ Ма́рїѧ фа́тѫ ѡмь фꙋ . ръстигни́тꙋ-сѣꙋ
дерепть но́и соупть Пі́лать де ꙟ По́нть . кїнꙋи́ть шѝ ꙟ грꙋпать
ши ꙟви́се а треѧ зѝ доупѫ скри́птꙋрѫ . шѝ се соуи ꙟ чери шѝ
ша́де'н а деръпта та́тѫлꙋи . шѝ ѩрѫ ва вени́ кꙋ сла́ва а жоу-
река вїни ши мо́рцїи . къ ꙟпърѫцїѧ лоуи нꙋ ѧсте ѡбръшенїе .
шѝ ꙟ дхоуль сфнть дѡ́мнꙋль че вїни фа́че . чель чѐ ꙟ татѫль
ви́не . чель чѐ кꙋ та́тѫль ши кꙋ фїюль ꙟкїинатꙋ-е шѝ слъвить .
коумь аꙋ гръіть прѡ́рочїи шѝ ꙟтр'оуна сфнтѫ а сьбѡ́рꙋлꙋи
апслнлѡр бесѣрека . мѫртꙋрисѣще оуꙟ бо́тезь . ꙟ ертѫчюнѣ
пъка́телѡр . ащептъмь скоулатꙋль мѡ́цилѡрь (! l. мѡрц-) шѝ
вїаца че ва съ фїе ꙟ вечїе . ами́нь.
ibidem.

Ачѣстѣ сьнть . ӏ҃ . коувинте, че дѣде доумнезеꙋ лꙋ мѡѵси
прѡрѡкь . ꙟ връхꙋль мꙋнтелꙋи дѐ си́наѧ:

Деꙟтѣи : єȣ сьнть до́мнȣль доу́мнезєȣ ал тѣȣ пре лъꙟгѫ ми́не доу́мнезеи стрїи́ни съ н'аиби. Ꙗ дѡ́а : ноу́меле дѡ́мнȣлȣи доу́мнезєȣлȣи тѣȣ ꙟ ха́рь сь ноу-ль ѧи пре́ ꙟ гоу́ра та̀ къ невѝнѡвать ноу вери фѝ. Ꙗ треѧ : сърбѣ́зѫ доу́менека. Ꙗ па́тра : та́тѫ-тъȣ шѝ моу́мѫ-та чинстѣще-и съ вери съ аиби зиле моу́лте шѝ боу́не пре пѫмѫнть. Ꙗ чи́нчѣ : съ ноу оучи́зи. Ꙗ ша́се : съ нȣ фїи кȣрвари. Ꙗ ша́птѣ : ноу фȣра. Ꙗ ѡпта̀ : съ ноу́ фїи мѫртȣрїе стрѫмбѫ ве́чиноулȣи тѣȣ. Ꙗ нѡа̀ : сь нȣ похтещи вечи́нȣлȣи тѣȣ. а зѣчѣ : съ нȣ по́хтещи вечи́нȣлȣи тѣȣ. не́че моу́ѧре-и. нече фа́та-и. нече фечѡрȣль. нече бѡоуль. нече аси́нȣль. нече неми́ка чѐ ѧсте ал лоуи.

cf. 1607.

Din Epilog. după Cipariu Anal., p. 44—45.

.....Дерепть ачѣѧ єȣ жоупѫнȣль Хръжиль Лоукачи жȣдецȣль де ꙟ четатѣ Брашовȣлȣи, ши атоть цинȣтȣль Бръсеи. фоарте кȣ инимѫ фїербинте́ ши кȣ жале априисѫ де мȣлть желȣиѧ ла ачастѫ лоуминатѫ карте. дерепть ачѣѧ ꙟ мȣлте пърци амь ꙟтребать ш'ам къȣтать пънѫ ѡ амь афлать ꙟ цара роумѫнѣскѫ, ла архїмитрополитȣль Серафимь ꙟ четате ꙟ тръгѡвище...............ши кȣ воѧ митрополитȣлȣи марелȣи Серафимь нои ѡ дѣдемь лȣ Кореси дїаконȣль, че ера мещерь ꙟвъцать ꙟтр'ачесть лоукрȣ, де ѡ скоасе де ꙟ картѣ сърбѣскѫ пре лимба роумѫнѣскѫ, ꙟпреȣнѫ ши кȣ преȣцїи дела бесѣрека шкѣилѡрь, де лъжгѫ (! l. лъꙟгѫ) четатѣ брашовоулȣи, аноуме попь Їѡне ши попа Михаи.....ꙗрѫ єȣ ноу маи кроуцаи де ꙟ авѣре че-ми ера дърȣить де доумнезєȣ а да ла ачесть лȣкрȣ, чѐ дедь лȣи ши оученичилорь лȣи де съ типѫрѣскѫ ачастѫ карте : Єѵ҃глїе кȣ ꙟвъцѫтȣрѫ..........

X.

1582.

(Cipariu. Anal., p. 46 urm.)

Палиѧ....... Ѻрѫщїе ҂аѱ҃в.

(4⁰ nepaginat.)

Genesis c. I. Картѧ де прима лȣ Моиси.

1. Ꙟнчепȣть фъкȣ дѡмнезєȣ черюль ши пъмѫнтоул. 2. е пъмѫнтȣль ера пȣстїю : ши ꙟ дешерть. ши ꙟнтȣнѣрекь ера

спре адѫнкь. ши дꙋхоул дѡмнȣлȣи се пȣртѫ спре апѫ. 3. ши зисе
дѡмнезеȣ: фїе лȣминѫ. ши фȣ лȣминѫ. 4. ши възȣ дѡмнезеȣ
к'арѫ фи бȣнѫ лȣмина. ши деспърци дѡмнезеȣ лȣмина дела
ꙟнтȣнѣрекь. 5. ши кемѫ лȣмина зиѡ. ши ꙟнтȣнѣрекȣль ноапте.
ши фȣ де ꙟнтрȣ сѣрѫ ши де ꙟнтрȣ демѫнѣцѫ зȣа дентъю.
6. Ши зисе дѡмнезеȣ: фїе търїе ꙟн мижлокȣль апелорь. съ де-
спарцъ апеле дела апе. 7. ши фѣче дѡмнезеȣ търїе. ши деспърци
апеле че ера де сȣпть търїе дела чѣлѧ че ера де соупра търїен,
ши фȣ ашѫ. 8. ши кемѫ дѡмнезеȣ ча търїе: черюль. ши фȣ
сѣрѫ ши демѫнѣцѫ зȣа адоѫ. 9. ши зисе дȣмнезеȣ: стрин-
гѫ-се апеле де сȣпть черю ꙟнтр'оунь локь. съ се вазѫ оуска-
тȣль. ши фȣ ашѫ. 10. ши кемѫ дȣмнезеȣ оускатȣль пъмѫнть.
ши стринсȣл апелорь кемѫ маре. ши възȣ доумнезеȣ къ фȣ
бине. 11. ши зисе доумнезеȣ: рѡдѣскѫ пъмѫнтȣль ꙗрбѫ вѣрде,
фъкъндь сѫмѫнцѫ. ши поми фъкѫндь рѡдȣль съȣ, доупѫ
фѣлȣл съȣ. каре сѫмѫнцѫ фїе ꙟнтрȣ сине спре пъмънть. ши
фȣ аша. 12. ши роди пъмѫнтȣл ꙗрбѫ ши вѣрзе. ши поми
родитори. чине ꙟнтрȣ сине рѡдїѧ поамеле сале. дȣпѫ а са фире.
ши възоу доумнезеȣ къ фȣ бине. 13. ши фȣ сѣрѫ ши демѫ-
нѣцѫ а треѧ зи. 14. ши зисе дȣмнезеȣ: фїе фъптȣри лоуми-
ноасе ꙟн търїѧ черюлȣи. ши деспарцѧ зȣа ши ноаптѣ. ши
арате сѣмне. времи адеверите. зиле ши аны. 15. съ лȣминѣзе
ꙟн търїѧ черюлȣи. коумь съ лȣминѣзе пъмѫнтȣл. ши аша
фȣ. 16. ши фъкȣ доумнезеȣ доаѡ лȣмини мары. лȣмина маи
маре съ слȣжаскѫ зȣѡеи. ши лоумина маи микѫ съ слȣжаскѫ
нопцїеи. доупѫ ачѣстѣ стѣлеле ꙟнкѫ. 17. ши пȣсе ѧле спре
търїѧ черюлȣи. съ лȣминѣзе спре пъмѫнть. 18. ши съ слȣ-
жаскѫ зȣѡеи ши нопцїеи. ши съ деспарцѫ лȣмина дела ꙟн-
тȣнѣрекь. ши възȣ дѡмнезеȣ, къ е бине. 19. ши фȣ сѣрѫ ши
демѫнѣцѫ а пѫтра зи. 20. ши зисе дѡмнезеȣ: апеле съ факѫ
ши съ родѣскѫ жиганїи вїи. ши пасѫри збȣрѫтоаре спре пъ-
мѫнть сȣпть търїѧ черюлȣи. 21. ши фъкȣ дѡмнезеȣ мари пещи,
че съ кїамѫ китоул. ши тоате фїериле, че съ клътескь, че рѡ-
дирѫ апеле доупѫ фирѣ са. ши тот че збоарѫ дȣпѫ фѣлоул
съȣ, ши възȣ дѡмнезеȣ къ е бине. 22. ши блвы ѧле зикѫндь:
крѣщеци ши въ ꙟнмоулцицы. ши ꙟмплецы апеле мѫрїеи. ши
пасъриле ꙟнмоулцѣскѫ-се спре пѫмѫнть. 23. ши фȣ сѣрѫ ши
демьнѣцѫ а чинчѣ зы. 24. ши зисе дѡмнезеȣ: родѣскѫ пъ-
мѫнтоул жигѫнїи. доупѫ фирѣ са. добитоаче, жиганїи, ши
фїери доупѫ фѣлоул лорь...... 25. ши възȣ дѡмнезеȣ къ е
бине. 26. ши зисе дѡмнезеȣ: съ фачемь ѡмоул пре кипоул че

съ фїє асѣмнинє ноѡ, чє съ дѡмнѣскѫ прє пєщїи мърїєи, ши
добитокȣлȣи. пасирилорь черюлȣи. ши живиннлорь. ши атот
пъмѫнтȣлȣи. ши спрє тоци вїєрмїи чє сє трагь прє пъмѫнть.
27. ши дѡмнєзєȣ фъкȣ прє ѡм лȣи прє ѡбразь. прє ѡбразь лȣ
дѡмнєзєȣ фъкоу єль. бърбать ши мȣѧрє фъкȣ єи. 28. ши дѡм-
нєзєȣ блви єи. ши зисє лорь: крѣщєци ши вѫ ꙟмоулцицы, ши
ꙟмплєци пъмѫнтȣль, ши бирȣнци єль, ши дѡмнници прє пасѫ-
рилє черюлȣи, ши а тѡт(є) фїєрилорь, чє съ лѣгѫнѫ спрє пъ-
мѫнть. 29. ши дѡмнєзєȣ зисє: ꙗка амь дать воаѡ тоатѫ
ꙗрба чє фачє съмѫнцѫ спрє пъмѫнть, ши тоци помїи, чє аȣ
ꙟ синє съмѫнцѫ дє фѣлоул лȣи, коум съ фїє воаѡ спрє мѫн-
карє. 30. ши тоатє жигѫнїилє пъмѫнтȣлȣи, ши тоатє пасєрилє
черюлȣи. ши тоатє чє сє лѣгѫнѫ спрє пъмѫнть, ши тѡт ꙟ
чє ѧстє вїацѫ ка съ анбѫ прє мѫнкарє. ши фȣ аша. 31. ши възȣ
дѡмнєзєȣ тоатє чє фъкȣсє: ши єра прѣ боунє. ши фȣ сѣрѫ ши
дємѫнѣца а шасѣ зи.

Genes. c. XLIX.

1. Кїємѫ Ѩковъ прє фєчорїи съи ши зисє: адȣнаци-вѫ
ꙟнтр'ȣна, коум съ спȣи воаѡ ачѣѧ чє ва вєни прє вои ꙟн врє-
минлє вїєтоарє. 2. адȣнаци-вѫ ꙟнтр'ȣна, ши аоузици фєчорїи лȣ
Ѩков ши аоузици прє Издраил прє тѫтѫль вострȣ. 3. Роувєнь
нъскȣтоул мїєȣ дѣ прима, тȣ търїѧ мѣ, ши пȣтѣрѣ мѣ дѣ
прима ꙟн дарȣрє: маи марє ꙟпърѫцїє. 4. лєснє аи пȣрчєсь ка
ши апа, нȣ вєи фи маи дєсȣпра. къ аи сȣить прє патоул тътѫни-
тѫȣ, ши патоул мїєȣ л'аи спȣркать кȣ сȣнтоул тъȣ. 5. Симѡнь
ши Лєви съмть фраци: арма лорь амарѫ дє фȣриши васєлє
ѡщитоарє а стримбѫтѫцїєи. 6. ꙟн сфатоул лорь нȣ сосѣскѫ
соуфлєтоул мїєȣ, ши ꙟн адȣнарѣ лорь нȣ фїє слава мѣ. къ
ꙟн мънїѧ са ѡморѫрѫ прє ѡмь, ши ꙟн хрѫборїѧ са ча ѡрби-
тоарє ѡморърѫ прє таѡрє*). 7. блѫстєматѫ съ фїє мънїѧ лорь
прин чє къ-и аша рѣпєдє (!) ши пȣрчєсоул лорь, прин чє-и аша
вритос. ꙟнпърци-вою прє єи ꙟн Ѩкѡвь, ши вою адѫвѫси ꙟн
Издраил. 8. Юда тȣ єщы ачєла: прє тинє вѡр лъоуда фрацїи
тъи. мъна та ꙟ чєрбичилє връжмашилорь тъи ва фи: ꙟна-
интѣ та сє ворь плєка фєчорїи тътѫни-тъȣ. 9. Юда лєȣ тинърь:
прє марє лȣкрȣ аи сосит драгь фъть. прин марє ꙟнвинкѫтȣри,

---

*) In margine: таорє (l. таȣрї) ꙗстє Шикхєм чєла чє аȣ рȣшинат прє Дина. аша чєтѣщє Іѡ. Златоуст.

однхниндȣ-те коулкашь кȣ леоул, ши ка ши леѡаа. чине ва де-
щепта пре ель? 10. нȣ се ва лȣа дела Юда тоıагоул крѫескь.
нниче ꙟвъцѫторюль дела пичоареле лȣи: пънѫ нȣ ва вени ши-
лѡх чела че-и тремицѫторю. ши ель ва фи ащептарѣ лимби-
лорь. 11. ачаста ва лега мънзишороул съȣ ла бȣчюмȣль віе
ен, ши пȣюль аснне ен сале кътрѫ вица віе ен. ла-ва ꙟн винь
вешмѫнтоул съȣ, ши ꙟн сънџеле ашйен (l. аȣеен. Cipariu) тъм-
барюль съȣ. 12. маи фрȣмошы сънть окїи тъи де кѫть винȣль,
ши диницїи лȣи маи алби вѡр фи де кѫть лаптеле. 13. Завȣ-
лонь ва лъкȣи ꙟн цѫрмȣриле марїен, ши лънгѫ локȣл че стаȣ
корабїиле, шїе-шь ва ꙟтинде аџюнгѫндь пънѫ ꙟн Сидонь.
14. Изахар ва фи асинь таре, ши ва шедѣ ꙟнтре доаѡ хѡтарѫ.
15. възȣ ѡдихна къ арѫ фи бȣнѫ. ши ачель пъмѫнть, коум
ıасте де доулчацѫ. че оумереле сале ле плекѫ дѣ пȣртарѣ то-
варѫ ши ва фи слоуга дажникѫ. 16. Данȣ ва ва (!) џюдека
ѡаменїи съи ка ши алтѫ сѫмѫнцѫ ꙟн Ісль. 17. дань шарпе
фїе ꙟн кале ши аспида ꙟ колник, ши ва мȣшка кълкѫюль ка-
лȣлȣи, коум чела че шаде пре ель съ казѫ ꙟнапои. 18. доамне
ащепта-вою испититорюль тъȣ! 19. Гадь, ꙟнтр'армѫндȣ-се ва
пȣрта ѡщиле ꙟнаинте лȣи, ши ıарѫ ле ва адȣче ꙟнапои. 20. Асирь
пъне грасѫ а лȣи. ши ва да дȣлчаца краилорь. 21. Нефталим,
черьь ацерь ши кȣ кȣвинте фрȣмоасе. 22. Іѡсифь, ва крѣще фъть
крескѫнд, ши фрȣмос пре къоутать, къ лънгѫ честь изворь.
фѣтеле вѡрь ꙟмбла ꙟкоаче ши ꙟколо кȣрѫндь пре зидь. 23. ши
вине полте фы, съцетѫторїи ворь мънїа ши ворь ощи пре ель.
ши-л ворь досѫди: 24. че дерептатѣ аркоул лȣи ва рѫмѫнѣ
ꙟнтреџь, ши мънȣле брацелор лȣи вор фи тари прїн мъниле
пȣтѣрниче алȣи ıаков: дѣнчѣ сѣȣ ръдикат пъсторю ши пїатрѫ
ꙟн Ісль. 25. дела дѡмнезеоул тътѫни-тъȣ а аџюторюль тъȣ,
ши чел пȣтѣрникь ва блави пре тине де соус кȣ блвенїиле черю-
лȣи, кȣ блвенїиле афȣнзиме ен де џос, кȣ блвенїиле оуџерелѡр
(l. оуџе-) ши згѫоулȣи. 26. блвенїиле тътѫни-тъȣ маи мари-с
де блвенїиле пърницилѡрь мїен, дȣпѫ пѡфтеле ꙟнѫлцїилорь
чещїи лоумии ши вине пре капоул лȣ Іѡсифь, ши пре крѣщетоул
лȣ Назареи ꙟнтре фрацїи съи. 27. Бениаминь, лȣпь ръпиторю:
деминѣца мънѫꙟкѫ прадѫ, ши сѣра ꙟпарте добѫнда. 28. Тѡ-
ци ачещїа ꙟн доаѡспрезѣче семинце а лȣи Ісль, ши ачаста-и
кареле аȣ грѫит лор татѫ-съȣ, кънд аȣ пре ен пре тоц блвит
кȣ блвенїиле сале. 29. Ши порѫнчи лорь, зикѫндь: еоу мѫ
адȣнь ла ѡаменїи мїеи. ꙟнгрȣпаци пре мине кȣ пъринцїи мїеи.
30. ꙟн пещере ꙟдоитѫ каре ıасте ꙟ къмпоул лȣ Єфронь Хе-

теос ꙟ противa мaмбре ен, ꙟн пъмѫнтоул Канаанꙋлꙋи, каре аꙋ коумпѫрать Ꙗвраамь кꙋ къмпꙋл де пре оунѫ дела Ѥфрѡнь Хетеос пре оурикꙋл де ꙟнгрꙋпѫтоаре. 31. ачїѧ ꙟгрꙋпарѫ пре Ꙗврам, ши пре мꙋꙗрѣ лꙋи пре Сара. аколо ꙗсте ꙟнгрꙋпать ши Исакь кꙋ Ръвека, кꙋ мꙋѧрѣ са. аколо амь ꙟгрꙋпать еꙋ ши Лїѧ. 32. ши сфршиндь (!) порꙋнчеле кꙋ кареле ꙟвъца фечорїи съи, трасе пичоареле сале ꙟнтр'ꙋна пре пать, ши мꙋри. ши се адꙋнѫ ла ѡаменїи съи. каре лꙋкрꙋ възѫндь Иѡсифь, нъвѫли пре фаца тътѫни-съꙋ плънгѫндь ши съроутѫндь пре ель.

Epilog.

Кꙋ мила лоу҃и дѡмнезеꙋ ши кꙋ ажꙋторюл фїюлꙋи ши кꙋ съвършитоул дх҃ꙋлꙋи сфн҃ть. Ѥꙋ Тордашь Михаю алесь Пископоул рѡмѫнилорь ꙟн ардѣл: ши кꙋ Херче щефань. проповедꙋиторюль Ѥѵлїеи лꙋ Хс҃. ꙟн ѡрашоул къвѫран Шебешꙋлꙋи Закань Ѥфрем даскалоул де дъскѫлїе. а шебешꙋлꙋи, ши кꙋ пещишел Мѡѵси, проповедꙋитороул Ѥвангелїеи ꙟн орашоул логожꙋлꙋи ши кꙋ Ꙗкїрїе потропопоул вармежи҃ен Хенедорїен циноум ꙟнтр'ꙋна пентрꙋ желанїе скриптꙋре еи сфн҃те, къ възꙋмь коум тоате лимбиле аꙋ ши ꙟнфлꙋреськь ꙟнтрꙋ кꙋвѫнтеле слъвите а лꙋ дѡмнезеꙋ, нꙋмаи нои рѡмънїи пре лимбѫ нꙋ авемь. пентрꙋ ачѣѧ кꙋ маре мꙋѫка скоасем ден лимбѫ жидо҃вѣскѫ, ши гречаскѫ, ши҃ сърбѣскѫ пре лимбѫ рѡмѫнѣскѫ, ѥ҃, кърци҃ але лꙋ Мѡѵси҃ пррѡкоул. ши патрꙋ кърци че се кемѫ црства. ши алци пррочи къцва. ши ле дѫрꙋим воѡ фрацилор рꙋмъни. ши четици ши нꙋ жꙋдекарещи нечетинд маиите, къ вeци кꙋ адевърь афлà маре вистиѧрю сꙋфлетескь. нои пентрꙋ драгосте лꙋи дѡмнезеꙋ амь оустенить. н'аꙋ ꙗрѫ ꙟнторсь мънѫ де ꙟнцерь. че мънѫ грѣ пъкѫтоасѫ. съ веци афла че ва грешить. пре а черюлꙋи дѡмнꙋ коум къ ель фїе адевърѫтꙋрѫ. къ нꙋ е кꙋ вое ноастрѫ ачѣ греша҃лѫ. пентрꙋ ачѣѧ четиндь тоци҃ варе ꙟи че мънѫ ва сѡси, блсвици коум ши дѡмнезеꙋ съ блсвескѫ пре вои. Ꙗминь.

Де ꙟ мила лꙋ дѡмнезеꙋ ꙟн зилеле лꙋ Батърь Жигмонь Вѡивoдѫ ардѣлꙋлꙋи: дърꙋим ден ачѣсте кърци скрис(е) а ностре чѣсте доѡ де ꙟтъню: Бїтїе, ши Исходль (!). челꙋи дѡмнь де стѣгь ши вестить витѣзь Гести фрѣнци алесꙋ Хѡтноцю арделꙋлꙋи ши цържеи оунгꙋрещи лъкꙋиторю ꙟн Дева. коум ачѣсте дѡо кърци съ фїе пъргѫ пъиѫ дѡмнезеꙋ ва ши

алалте типъри ши скоате. ши мърїѧ лȣ Гести фрѣнци фȣ кȣ
тѡт аџюторюл ши лѣȣ скрис ꙟн келтȣꙑлѫ моултѫ ши кȣ
алци ѡамени бȣни ꙟнкѫ лъꙟнгѫ сине ши лѣȣ дърȣить воѡ
фраци рѡмѫнилорь. пентрȣ ачѣѧ рȣгаци пре дѡмнезеȣ. пре
ꙟнтрȣ мърїе лȣи. де ꙟн мила лȣи дѡмнезеȣ Єȣ шербань дїꙗкȣ
меџероул маре а типарелорь ши кȣ марїень дикꙗкь дъꙟндȣ
ꙟн мънѫ ноастрѫ чѣсте кърцн четиндь ши не плъкȣрѫ, ши
лѣмь скрись воѡ фрацилѡр рѡмъни, ши ле четици къ веци
афлà ꙟнтрȣ але мъргѫритарю скȣмпȣ ши вистїерю несфър-
шить. кȣноаџе-веци фолосоул бȣнѣцилорь. ши плата пъкате-
лорь дела дѡмнезеȣ ꙟнтрȣ чѣсте кърци. Скрисȣ-сѣȣ чѣсте
кърци сфинте: анїи ,з ч. порождества хсво:. ,афпв. Месца їоуле
дї. ꙟ четате ꙟи ѡрѫџїе.

XI.

1591.

(Arhiva istorică ed. B. P. Hăjdĕŭ I. 1, 105, No. 141.)

Hrisov de vânzare.

(Totruş 7100.)

Ꙗдекъ ної Тамаш шолтȣзȣл кȣ. вї. пъргарї. шї кȣ алцї
ѡрѫшанї бътрънї дин тръг дин Тотрȣш анȣме Костантин
Бȣхоч ши Некȣла Кїхнѧ. ши Дȣмитрашко Кондрѣ. ши Мъ-
тею де Фїлїпещї ши алцї ѡаменї бȣнї. скрїем шї мъртȣрїсїм.
кȣ частъ скрїсоаре а ноастрѫ кȣм аȣ венит ꙟнаїнтѧ ноастрѫ
Шандрȣ дїн Рȣсї фїчорȣл Кȣпарюлȣї дїн Фїлїпещї де а лȣї
бȣнъ вое де нїме невонт нїчї асȣприт аȣ вѫндȣт а лȣї дї-
рѣптѫ ѡчинѫ шї мошїе дїн сат дїн Фїлїпещї че ꙗсте пре апа
Ѡїтȣзȣлȣї. ꙟ цїнȣтȣл Тотрȣшȣлȣї дїн партѧ кȣпърѣскъ џюмъ-
тате де парте дїн партѧ пърїнтелȣї съȣ Кȣпарюлȣї. дїн ватра
сатȣлȣї шї дин кѫмпȣ шї дїн царїнѫ. шї дїн апъ шї дїн
пъдȣре. шї дїн тот локȣл кȣ тот венїтȣл. ачаста ел ѡ аȣ
вѫндȣт дȣмисале лȣї Дръган дїн Фїлїпещї фїчорȣл Некїтеї
дерептȣ чїнцї зъчї талерї бътȣц банї гата. ка съ-ї фїе лȣї дї-
рѣптѫ ѡчїнѫ шї кȣмпърѫтȣрѫ ꙟ вѧчї. лȣї шї кȣконїлор съї
шї а тот родȣл съȣ чїне съ ва алѣџе. шї ної дѣка ам възȣт
де а лор бȣнъ вое. токмалъ шї платѫ де плїн: фъкȣтȣ-ꙗм
дела ної ачастъ мъртȣрїе. шї ам пȣс печетѧ ѡрашȣлȣї ка съ-ї
фїе де кредїнцѫ. (знатисе. ȣ Тотрȣш лѣт ,зр мѣсица ѡк. д.)

XII.

1593.

(Luca Stroicĭ: de B. P. Hâjdeu, Bucurescĭ 1864, p. 26.)

Tatăl nostru de Luca Stroicĭ.

Parintele nostru ce iesti in ceriu, swinçaskese numele teu: se vie inpereçia ta, se fie voia ta, komu ie in ceru assa ssi pre pemintu. Penia noastre seçioase de noai astedei. Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi lesem detorniczilor nostri. Si nu aducze pre noi in ispite, ce ne mentuiaste de fitlanul. Ke ie a ta inpereçia ssi putara ssi cinstia in veczij vecilor, Amen.

— ————

XIII.

1607.

(Codex Sturdzanus, p. 196—216. — Cuvente den Bătrâni II, 99 urm.)

Catechismul.

Ꙟтребарѣ крещинескѫ.

Ꙟтребарѣ. Крещинь еши?
Ръспоунсь. Крещинь.
Ꙟ. Кареле омол крещинь?
Р. Омоуль крещинь ꙗсте ачела омь чине ꙟ Хс҃. крѣде. ши вїазѫ коумь сънть токмѣлеле. крѣде ертьчюнѣ пѫкáтелорь дела татъль сфн҃ть домнезеоу къ и се ва дà ꙟ харь пре ꙟ Іс҃. Хс҃.
Ꙟ. Дела чѝне те кéмн крéщинь?
Р. Де лà Хс҃.
Ꙟ. Коу че верн адевърà къ еши крещинь?
Р. Коу ачѣѧ къ м'ам ботезать. ꙟ ноумеле татьлоўн ши фїюлоун ши дх҃оулоун сфн҃ть ши крезь ꙟ Іс҃. Хс҃.
Ꙟ. Коу ман моул'ть. коу чé верн адевъра?
Р. Коу ачѣа къ щїоу ръджчина крещинѫтѫцїен.
Ꙟ. Кѫте лоукроуре требоуѧще съ щїн омоуль крещинь?

Р. Чиничи лоукроуре.

Ꙟ. Кареле-сь ачѣлѣ?

Р. Де ꙟтън зѣче порѫнчѣле але лоуи домнезеоу. а доа крединца крещинѣскѫ. а треѧ татьль ностроу. а патра ботезоуль. а чинчѣ коуминекѫтоура.

Ꙟ. Пре чине-шь дѣде домнезеꙋ. зѣче коувинтеле сале афарѫ?

Р. Пре Мѡуси прⷪ҇рокь пре доаѡ табле де пїатрѫ ꙟ връхоул моунтѣлꙋи де Синаи.

Ꙟ. Зи чѣле зѣче коувенте.

(Р.) Де ꙟтъй: еоу сънть домноул домнезеоу ал тъоу пре лѫнгѫ мене домнезеи стрїини сѫ н'аиби. а доѻ: ноумеле домнꙋлꙋи домнезеоулоуи тъоу ꙟ харь съ ноу-ль аи пре ꙟ гоура та къ невиноватъ ноу верии фїи. а треѧ: сърбѣзѫ доумѣнека. а пaтра: тать-тъоу ши моумѫ-та чинстѣще-и съ вери съ аиби зиле моул'те ши боуне пре пѫмѫнть. а чинчѣ: съ ноу оучизи. а шасе: съ ноу фїи коурвари. а шаптѣ: ноу фоура. а ѡпта: съ ноу фїи мѫртоурїе стрѫмбѫ вечиноулꙋи тъоу. а ноуа: съ ноу пофтещи каса вечиноулоуи тъоу. а зѣчѣ: съ ноу пофтещи вечинꙋлꙋи тъꙋ нече моуаре-и. нече фата-и. нече фечороул. нече боꙋль. нече калоуль. нече неимика че асте ал' лꙋи.

Ꙟ. Мнїи съ гръимь де пре хасна челѡр зѣче коувините але лоуи домнезеꙋ. дерепть че-ши дѣде домнезеꙋ зѣче коувинтеле сале афарѫ. съ не пре'нтроу ꙗле испъсимь?

Р. Ноу дерепть ачѣꙗ къ нимерилѣ ноу ле поате ꙟплѣ деплинь.

Ꙟ. Дарѫ дерепче лѣꙋ дать афарѫ?

Р. Дерепть треи фолосꙋре: фолосоул дъꙟтъи: коум нои пѫкателе ноастре. съ ле потемь кꙋноаще де ꙟ еи пре нои съ не смеримь. ши съ мѣргемь ла врачю ла І҃с. Х҃с. аль доиле фолось:. коумꙋ не дѣде зѣче коувинтеле сале съ ꙟвѫцьмь фапте боуне крещинилѡр ши вїацѫ боунѫ. а треꙗ фолось: коум ѡамени фъкѫтори де рѫоу съ се ꙟтоаркѫ кътрѫ домнезеꙋ.

Ꙟ. Дѣка нѣꙋ дать домнезеꙋ кꙋвентеле сале афарѫ съ не испъсим пеꙟтрꙋ ꙗле. дарѫ преи че не въмь испъси?

Р. Пре ꙟ крединца дерѣптѫ.

Ꙟ. Че не ꙟвацѫ пре крединца дерѣптѫ?

Р. Еѵг҃лїа.

Ꙟ. Че є Еѵг҃лїа?

Р. Боунѫ вестире ши веселїе дела тaтѫль сф҃нть домнезеꙋ коум ноаѡ не ва ерта тоате пѫкателе дерепть І҃с Х҃с.

Ꙟ. Пре чи́не-шь дѣде домнезеꙋ еѵглїа сѫ афа́рѫ?

Р. Пре фїю-лꙋи чель сфи҃нть. съ пре (?) чине порѫнчи ноаѡ боукоурїє ши милѫ ши ертъчюнѣ пѫкателѡр.

Ꙟ. Че ѐ да́рѫ крединца чѣѧ че ноаѡ требоуѧще съ не испъсим?

Р. Нѫдѣжде ꙟ ми́ла татьлꙋи сфи҃нть домнезеꙋ дерепть моа́ртѣ фїюлꙋи чель сфи҃нть.

Ꙟ. Ꙃи крединца чѣꙋ фъкꙋт. вї҃. апсли.

Р. Капь де диꙟтьи де фаѵїта лоумїєн ·:· Крезь ꙟтрꙋ доумнезеꙋ ꙟ татьль поутѣ́рникоуль фъкьто́рюл черюлꙋи ши аль пъмѫнтꙋлꙋи възоутелѡрь ши невъзоутелѡрь. кап ал доиле де скꙋмпарьт: ши ꙟтроу оуноул доминь Іс҃. Хс҃. фїюль лꙋи домнезеꙋ. че-оу нѫскꙋть диниѡрѫ. ꙟсѫ де ꙟ татьль нѫскоут мáните де тоате вѣкꙋре. лꙋминѫ дела лꙋми́нѫ. домнезеꙋ дерепть де ꙟ домнезеꙋ дерепть. нѫскоут ꙟсѫ нефъкꙋть. оуноуль коу тать пре ꙟ чи́не тоате фъкоуте сънть. дерепїть нои ѡаменїи. ши дере́пїть испъсенїє ноастрѫ ве(ни)т-аꙋ де ꙟ черю. ши аоу нѫскоуть де ꙟ дхоуль сфи҃нть. ши ꙟ Марїѧ фать ѡмь фоу. ръстик'нитоу-сѣꙋ дерепїть но́и соу́пть Пилать де ꙟ Понть. кииоунть ши ꙟгропать ши ꙟвисе а треѧ зи́. доупѫ скрипїтоурь ши съ соуи ꙟ черю ши шъдѣ а дерѣпта татьлꙋи. ши ѩръ вене-ва коу славѫ а жоудека вїи ши мо́рцїи. къ ꙟпърѫцїѧ лоуи ноу ѧсте ѡбръшенїє. Капь ал треиле де сфи҃нцїє: ши ꙟ дхоуль сфи҃нть домнꙋл че вїи фа́че. ꙟсѫ дела татьль ви́не ши ꙟ татьль ши ꙟ фїюл съ нѐ ꙟки́нѫмь ши съ слѫ́вимь. коумь аоу гръи́ть пророчїи. ши ꙟтр'оу́на сфи҃нть а съборꙋлоуи апслилорь весѣрека. мѫ́ртоурисѣще оу ꙟ боте́зь съ съ ѩрте пѫкателе. ащептьмь скоула́тоуль морцилорь ши ве́р фи вїоу ꙟ вечїє. аминь.

Ꙟ. Че ѧсте а треѧ па́рте че требоуѧще крещиноулꙋи. съ щїє?

Р. Ѧсте татьль ностроу че-оу ꙟ въцать ꙟсо́ушь Іс҃. Хс҃. пре апсли. Маѳеи зї҃. ши Лѵкь не.

Ꙟ. Ꙃи́ ѡче-нашь рꙋмѫнѣще съ ꙟцѣлѣщемь.

Р. Татьль ностроу че ещи ꙟ черю. сфи҃нцѣскѫ-се ноумеле тъоу. съ вїє ꙟпърѫцїє та. фїє воѧ та коумь ꙟ черю. аша ши пре пѫмѫнть. пита ноастрѫ съцїѡсѫ дѫ-не ноаѡ астѫ-зи. ши ѩрть ноаѿ грешалеле ноастре. коумь е́рт(ъм)ь ши нои грешицилѡр но́щри. ши ноу не доу́че ꙟ нѫпасте. че не избѫвѣще пре но́и де хиклѣноул. къ а та ѐ ꙟпърьцїє ши пꙋтѣрѣ ши сла́ва ꙟ вечїє. ами́нь.

Ѫ. Къте рѫндоуре де лоукроуре съ не коуприндемь ꙟ роугъчюне?

Р. Доаѡ.

Ѫ. Кареле-сь ачѣлѣ.?

Р. Мил'коуитѹра ши дáтоул де хáрь.

Ѫ. Че ѫсте мил'коуитоура ши дáтоул де хáрь?

Р. Мил'коуитѹра ѫсте ачѣѫ. кѫндь чéремь чевà де ла домнезеѹ ши авемь греоу ши невонѫ ноастрѫ. сфнть ноумеле ал' лоуи пре ацоýторю съ-ль кемѫм.

Ѫ. Че ѐ дáтоуль де харь?

Р. Датоуль де харь ѫсте ачѣѫ. кѫндоу не адоýчемь аминте де пре тоате фаптеле боуне але лоуи домнезеоу ши дъмь харь лоуи пре ꙟ Хс.

Ѫ. Къте лоýкроуре требоуескь съ фїе ꙟ роýгъчюне?

Р. Чинчи лоýкроуре. Дептѫи: поржнчѣлеле. къ домнезеоу лоу поржнчить ши лоу лъсáть съ роугѫм. Ꙗ доаѡ: фъгѫдоуитоу-нѣоу къ не ва пре нои аскѹл'та. Ꙗ треѫ: крединца къ тоате фъгѫдоуитѹриле лоуи домнезеѹ коу крединцѫ ноуман съ ле поутемь коуприндe ла нои. Ꙗ патра: чѣрере греѹ ши невоие соуфлетоулоуи ши троупоулоуи. Ꙗ чинчѣ: ꙟ ал коуи ноуме требоуѫще съ чѣремь съ вéри съ цїїн ноуман ноумелѐ лоуи Іс. Хс.

Ѫ. Къте чѣрери сѫнть ꙟ тáтьль нѡстроу?

Р. Шаптe чѣрери сѫнть, треи-сь дин ꙟ але де вїаца де вѣкь. пáтроу чѣрерѐ деспре вїаца ачещїи лоумии.

Ѫ. Че ѫсте а пáтра пáрте че требоуѫще съ цїїе крещинноул?

Р. Ботéзоуль коум лоу скрись сфнтоул. Мѳ. Еуглисть. капь маи апои. оунде зисе домноул доумнезеоул нóстроу Іс. Хс: пѫсáци ꙟ тоатѫ лоумѣ ꙟвъцаци тоате лимбиле ботезаци ꙟ ноумеле татьлоуи сфнть. ши ꙗръ зисѐ ꙟ Еуглїе лоуи Марко кáпь маи апои: чи̇не вà крѣде ши ва фѝ ботезать испъсить ва фѝ. чи̇не ꙗрѫ ноу ва крѣде перить вà фѝ.

Ѫ. Че ѫсте а чинчѣ парте че требоуѫще крещїиноулоуи съ цїе?

Р. Коуменекѫтоура дела прѣстѡль. че ѫсте скрисѫ де сфнцїи Еуглисти мѳ. рз; мрк. ді; лоук. рв ши сфнтоуль Павель апль.

Ѫ. Зѝ чѣле коувинте.

Р. Домноул домнезеоу Іс. Хс. доупѫ чинѫ лоуѡ питѫ ши блгослови. ши фрѫм'се ши дѣде оученичилѡр сѣи. ши зисе: лоулаци ши мѫнкаци. къ ачѣста ѫсте троупоул мїеоу. чѐ

се дѣде дере́пть вон. ача́ста фа́чецн кънідь вецн фа́че помѣна мѣ. ашишдере шн пжхарь лоуѡ доупж чннж шн бл҃гословн. шн дѣде оученнчнлѡр сън. шн зи́се: бѣцн то́цн де ꙟ тр'жнсь аче́ста есте синицеле міеоу де лѣџе ноаѡ. че се ва́ върса́ дере́пть вон. дере́пть моул'цн съ въ се ерте пжка́теле. ачаста фачецн поуроурилѣ. кѣндь вецн фаче помѣна мѣ .:.

Скрис'ам еꙋ попа Григоріе дн ꙟ Мжхачю. ꙟ зилеле лꙋн Батьрь Боул'доужарю краю. карте чнрн съ ва ꙟтреба коу ал'тоул съ џіе ръспꙋнде. ꙗръ ноумжроул анилѡр. дела Ꙗдам ‚зреі. ан. дела нащерѣ лꙋн Хс. ‚ахз. ан.

XIV.

1609.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Roman 7117.)

Еꙋ тоадер шолтозол де роман. шн съ. ві. пръгарн ѡт там скрием шн мърторисим шн дъм щире. ко ал нострꙋ запис. ком аꙋ венит ꙟнаинтѣ носртж. Иѡнашко фечюрюл лон каракезел де принꙋнъ ко сꙋро-са ко мъгдълин. шн ко дꙋмитрашко бохош. шн с'аꙋ токмит ен дѣаꙋ вънлот. нѡнашко фечюрюл лон каракизел. ко сꙋро-са мъгдълин. дерептъ ѡчинъ а лор. че аꙋ авот. ꙟ сат ꙟ плотонещи. де цинотол кръле-гъторіе а трил парте де сат. ко тот венитол. шн де ꙟ царинъ шн де ꙟ кълло шн де ꙟ пъдꙋре. шн де ꙟ апъ. шн де ꙟ тот локол тот а трил шн аꙋ ко(м)пърат. дꙋмитрашко бохош. ка съ-н хіе лон ѡчинъ. ꙟ вѣчѣ нетрѣкот. шн аꙋ ко(м)пърат. дерепто ꙋн (450) талерн. съ съ щіе. прн май маре криднинцъ. шн търіе. печѣт ѡраш. прн ачѣсто запис. шн мари мърторіе. чн саꙋ тъмплат ꙟтро ен поп ѡнчюл ѡт билъ-ещн. н съкоіан внст(ерник) ѡт бохощн. н пътрашко ап-(род) ѡт рошинꙋри. ашѣ скрнем шн мъртꙋрнсим. ко ачесто запис. пнс. мсце сеп. ка. влѣт ‚зрзі.

Л. Кътє ръ́ндоурє дє лоукроурє съ нє коупріндємь ꙟ роугѫчюнє?

Р. Доаѡ.

Л. Карєлє-сь ачѣлѣ.?

Р. Мил'коунтȣра ши да́тоул дє ха́рь.

Л. Чє ꙗстє мил'коунтоура ши да́тоул дє ха́рь?

Р. Мил'коунтȣра ꙗстє ачѣꙗ. кѫндь че́рємь чєва̀ дє ла домнєзєȣ ши авємь грєоу ши нєвоꙗ̀ ноастрѫ. с҃фнть ноумєлє ал' лоуи прє ꙗюто́рю съ-ль кємѫм.

Л. Чє ѐ да́тоуль дє харь?

Р. Датоуль дє харь ꙗстє ачѣꙗ. кѫндоу нє адо́учємь амині́тє дє прє тоатє фапі́тєлє боунє алє лоуи домнєзєоу ши дъмь харь лоуи прє ꙟ Х҃с.

Л. Кътє ло́укроурє трєбоуєскь съ фі́є ꙟ ро́угъчюнє?

Р. Чі́нчи ло́укроурє. Деꙟтъи: порѫнчѣлєлє. къ домнєзєоу лоу порѫнчить ши лоу лъса́ть съ ро́угѫм. Ꙗ доаѡ: фъгѫдоуи́тоу-нѣоу къ нє ва прє нои аскȣл'та. Ꙗ трєꙗ: крєдинца къ тоатє фъгѫдоунтȣрилє лоуи домнєзєȣ коу крєдинцѫ ноумаи съ лє поутємь коупріндє ла нои. Ꙗ патра: чѣрєрє грєȣ ши нєвонє соуфлєтоулоуи ши троуноулоуи. Ꙗ чинчѣ: ꙟ ал коуи ноумє трєбоуꙗщє съ чѣрємь съ вє́рн съ щі́и ноумаи ноумєлѐ лоуи І҃с. Х҃с.

Л. Кътє чѣрєри сънть ꙟ та́тьль нѡстроу?

Р. Шапі́тє чѣрєри сънть, трєи-сь дин ꙟ ꙗлє дє ві́аца дє вѣкь. па́троу чѣрєрѝ дєспрє вїаца ачєщі́н ло́уми.

Л. Чє ꙗстє а па́тра па́ртє чє трєбоуꙗщє съ щі́є крєщиноул?

Р. Ботє́зоуль коум лоу скри́сь с҃фитоул. М҃ѳ. Є҃ѵглисть. капь маи апои. оундє зи́сє домноул доумнєзєоул но́строу І҃с. Х҃с: пѫса́цн ꙟ тоатѫ ло́умѣ ꙟвъцаци тоатє ли́мбилє ботєзаци ꙟ ноумєлє татьлоуи с҃фнть. ши ꙗръ зисѐ ꙟ Є҃ѵглі́є лоуи Марко ка́пь маи апои: чи́нє ва̀ крѣдє ши ва фі́ ботєзать испъсить ва фі́. чи́нє ꙗрѫ ноу́ ва крѣдє пєрить ва̀ фі́.

Л. Чє ꙗстє а чинчѣ партє чє трєбоуꙗщє крєщі́ноулоуи съ щі́є?

Р. Коумєнєкѫтоура дєла прѣстѡль. чє ꙗстє скрисѫ дє с҃фнцїи Є҃ѵглисти м҃ѳ. р҃з; м҃рк. ѯ҃д; лоу҃к. р҃в ши с҃фнтоуль Павєль а҃псль.

Л. Ꙁи́ чѣлє коувинтє.

Р. Домноул домнєзєоу І҃с. Х҃с. до́упѫ чинѫ лѡѡ питѫ ши бл҃гослови. ши фрѫ́м'сє ши дѣдє оучєничилѡр съи. ши зисє: лоуаци ши мѫ́нкаци. къ аче́ста ꙗстє троупоул мїєоу. чѐ

се дѣде дерепть вои. ачаста фачецн кънд вецн фаче помѣна мѣ. ашншдере шн пжхарь лоүш доүпж чннж шн блгослови. шн дѣде оүченнчилшр съи. шн зисе: бѣцн тоцн де ѧ тръжись ачеста мсте сниџеле мїеоү де лѣџе ноаш. че се ва върса дерепть вои. дерепть моүлцн съ въ се мрте пжкателе. ачаста фачецн поүроүрнлѣ. кѣнд вецн фаче помѣна мѣ ⁖

Скрис'ам еѹ попа Грнгоріе дин Мжхачю. ѧ зилеле лѹи Батърь Боүл'доүжарю краю. карте чирн съ ва ѧтребѣ коү ал'тоүл съ щїе ръспѹнде. ѡрь ноүмжроүл анилшр. дела Адам ,зреї. ан. дела нащерѣ лѹи Хс. ,ахз. ан.

XIV.

1609.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Roman 7117.)

Еѹ тоадер шолтозол де роман. шн съ. вї. пръгари шт там скрнем шн мърторисим шн дъм щире. ко ал ностръ запис. ком аѹ венит ѧнаинтѣ носртж. Ишнашко фечюрюл лои каракезел де прнѹнъ ко сѹро-са ко мъгдълин. шн ко дѹмитрашко бохош. шн с'аѹ токмит ен дѣаѹ въндот. ншнашко фечюрюл лон каракизел. ко сѹро-са мъгдълин. дерепть шчинъ а лор. че аѹ авот. ѧ сат ѧ плотонещи. де цинотол кръле-гъторїе а трна парте де сат. ко тот венитол. шн де ѧ царинъ шн де ѧ кълпо шн де ѧ пъдѹре. шн де ѧ апъ. шн де ѧ тот локол тот а трна шн аѹ ко(м)пърат. дѹмитрашко бохош. ка съ-н хїе лон шчинъ. ѧ вѣчѣ нетрѣкот. шн аѹ ко(м)пърат. дерепто ѹн (450) талерн. съ съ щїе. прн ман маре криднцъ. шн търїе. печѣт шраш. прн ачѣсто запис. шн марн мърторїе. чи саѹ тъмплат ѧтро ен поп шнчюл шт билъещи. н съкоман вист(ерник) шт бохошчін. н пътрашко ап(род) шт рошиѹри. ашѣ скрием шн мъртѹрисим. ко ачесто запис. пнс. мсцѣ сеп. ка. влѣт ,зрзї.

XV.

1610.

(Anal. Societ. Acad. Rom. vol. X, sect. 2, p. 305.)

Epitaful lui Radu Buzescu.

† Ачастѫ . пїатрѫ . пре гроапа радȣлȣи бȣзескȣл . ч'аȣ фостъ . маре ключѣр ктиторȣл . сфн҃тен . мѫнъстире . ши грѣ боалѫ аȣ болит ѫнтрȣ аниь ши : ѳ҃ . съптѫмъни : ши с'аȣ прѣставїт ꙟ лȣна лȣ : генарїи . зиле ї҃ . ꙟ зилеле бȣнȣлȣи Iѡ радȣлъ воевод҃ . влт҃ . ,зрнї . крȣг слнцȣ . ѯ҃ . крȣг лȣнѣ . вї҃ . епакта . з҃.

† Кȣвънт де ачастꙟ вїацъ дешартꙟ . рȣгате-вери лȣи дȣмнезеȣ ꙟ зї ши ꙟ ноапте . четаш вери фи кȣ че(и) ди ꙟ раи иаръ чине нȣ фаче лȣкрȣ дȣмнезескъ (!) ꙟкипȣеще-се фокȣлȣи де вѣкъ . чине-ш сатȣрꙟ минциле лȣи кȣцетꙟ кȣмȣ-ш угода трȣпȣл ши съ факъ воїа некȣратȣлȣи . ши чине҃ нȣ-ш ва да ди ꙟ авѣрѣ лȣи сърачилор ши бесѣречлор (!) ꙟ блвчнем . ачела есте҃ слȣга дракȣлȣи . съ нȣ зикꙟ ниме къ еȣ . сънт домн саȣ влдк҃ꙟ . саȣ боерин . къ чине-ш дȣпре ал лȣи лȣкрȣ прими-ва жȣдекатъ . къ аколо вом ста ꙟнаинтѣ жȣдецȣлȣи голи кȣм нъскȣт . дерепт ача фрацилѡр! нȣ лъкомирецн ханиелѡръ ши аȣрȣлȣи че вꙟ фачеци кале ларгꙟ ши кȣратꙟ спре черю кȣ мластеніе кȣм зиче ꙟнсȣш дȣмнезеȣ : ȣнде есте авȣцнꙑ воастрꙟ аколо есте ши инима воастꙟ.

XVI.

1614.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Ștefăneștĭ 7122.)

Єȣ боа (?) щефан снь мирон . и съ сестра ег(о) сора арнчѡе . непота лȣи мирон . стрънепота лȣи вланко шетрарюл . ши кȣ фичорȣл меȣ казал . ши кȣ бонсъ . ꙟнишине пре нои щим . щим (!) ши мръторосим кȣ честȣ запис . ши скрисорѣ .

нѡстрь . кȣм нѡи нѣм скȣлат . дє бȣнь воѧ нѡстрь . дє нимє нєвоници . нич сьлȣници . ꙟнсь дє бьнь (!) вѡѧ нѡстрь . деч нѡи ам виьдȣт . дирѣпта ѡчинь а нѡстрь . дин сат дин вльичани . дин џȣмьтатє дє сат . а треѧ партє . лȣи мьньиль . вѡрникȣл дє щєфьнєщи . ши џȣпьнѣсєи лȣи . ангєлина . дѣȣ дат лȣи щєфан д҃ бон кȣни . дєрептȣ и҃ дє талєри вьтȣци . ꙗр иричоє . кȣ фичорiи сьи аȣ дат л҃ дє галбьни рошiи . ка с(ь) лє фiє лѡр ѡчинь . ши кȣмпьрьтȣрь . ши фичорилѡр сьи . кȣ тот вєнитȣл че с'алѣџє ꙟн наꙗста (!) партє нєскимбат нич ꙟнтѡрсь . ши'н аꙗсть токмаль . аȣ фост мȣлци ѡмєни бȣни . андрєнка шолтȣзȣл . ши кȣ в҃ї пьргари . ши попа щєфан . чєл домнєскȣ . ши сара хѡрбька . ши доломан ч'аȣ фѡст шолтȣз . ши гѡргȣца . ши дани . ши щєфан кокошка . ши антон џинєрє-сьȣ . ши аврам мєсєрчинȣл . ши хилип . ши манчѣ фичорїи лȣи кѡстин . ши алци мȣлци ѡмєни бȣни . дє ла нѡи . ꙗр прє маи марє крєдинць нѡи ам пȣс печатѣ трьгȣлȣи . ши алє нѡстрє . кьтрь чест запис . ка с(ь) сь щїє . ши сава ѡт вад аȣ скрис чест запис . влѣт ,зркв март . ѕ҃ї . пис ȣ трьг щєфьнєщи.

XVII.

Ante 1618.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 296, 4⁰, 69 pagine.)

Cuvânt pentru curâție.

Пéнтрȣ кȣржїцїє кȣм нȣ сь кáдє нич чéлора че сíмтȣ ꙟсȣраци сь сь тьвжлѣскѫ тот дѣȣна ꙟ пькáтє.

(Pag. 1—10.) Корнє рлз . льȣдáици прє дȣмнєзьȣ ꙟтрȣ трȣпȣрилє воáстрє . ши ꙟтрȣ сȣфлєтєлє воáстрє че сíмтȣ а лȣи дмзьȣ . ꙗрь дє че мꙗци скрис . бíнє ꙗстє ѡмȣль дé мȣꙗрє сь нȣ сь атíꙟгь . ꙗрж пентрȣ кȣрьвїє . карєлєш мȣꙗрѣ са сь анєж . ши карѣш бжрбáтȣл сьȣ сь анєж . мȣꙗрѣ сь фáкь кȣмȣ сь кадє чíнстє бжрьбатȣлȣи . ашиждєрє ши бжрьбатȣл моуєрии . мȣꙗрѣ нȣ бирȣꙗцїє кȣ трȣпȣл сьȣ че бьрбатоуль . ашíждєрє ши бжрьбатȣл нȣ бирȣꙗцїє кȣ трȣпȣл сьȣ че моуꙗрѣ . пéнтр'ачѣ нȣ вь ꙟпьрьцирєц ȣнȣл дє алалтȣ . нȣмаи пентрȣ кȣрьцїꙗ кьть-ва врѣмє ка сь петрѣчєци ꙟ пость ши ꙟ рȣгь . ши ꙗрь вь адȣнац ꙟпрєȣнь . ка сь нȣ вж ижпжстоуꙗскь са-

тана пентрȣ несокотинца воастръ. ꙗръ ꙗчѣста зік, ⱡньсъ чине ва врѣ де боꙋнѫ [воє] ꙗръ нȣ де невоє. к'аші врѣ съ хїє тоци оаменїн коумоу-с ши єȣ. че кариleш дарȣл съȣ аре де ла дȣмнезьȣ. ȣнȣл ⱡтрȣ кип. альтȣл' ⱡтр'ал'т кипь. зик чѣлора че нȣ-с мърнтате шин вѫдȣѫлор. къ ле ꙗсте лор бине съ петрѣкѫ ка шн мене. ꙗрѫ де нȣ ворь пȣтѣ цинѣ съ съ мърите. къ маи бине ꙗсте съ съ мѫрите, декът съ съ апринзъ. ꙗрѫ чѣлор мърнтате ле зик. ⱡсъ нȣ єȣ че дȣмнезѫȣ: мȣꙗрѣ де бърбат съ нȣ се ⱡпарьцъ. ꙗрь де съ ва шн ⱡпьрьци съ петрѣкь фъръ де бѫрбат. саȣ съ се ⱡпач(е) кȣ бърбатоул. ши бърбатȣл мȣꙗрѣ съ нȣ-ш ласе.

Корно рлд. скрисȣ-в'ам воаѫ ⱡ кърьте. съ нȣ вѫ аместе-кацн кȣ кȣрвеле. шн нȣ нȣмаи кȣ кȣрварїн ачещїн лȣми саȣ кȣ лакомїн ла авȣцїє. саȣ кȣ апȣкѫторїн. саȣ кȣ ⱡкиньторни бозилор. кѫч къ вѫ съ каде съ ешиц динⱡтр'ачастъ лȣме. ꙗрь акмȣ в'ам скрис воаѫ съ [нȣ] въ аместекац. де съ ва гръи нецине вр'ȣи крещини. оаре кȣрвар. оаре лаком ла авȣцїє. оаре ⱡкиньтторь бозилор. оаре окарьник. оаре бѣцивь. оаре апȣкъ-торю. кȣ ȣнȣл ка ачела сѫ нȣ нич мѫнкац. къ че трѣбѫ ам кȣ чѣн некредииьчош съ-и цȣдек?. аȣ дорѫ нȣ цȣдекацн вои пре чеи ден лонтроу?. ꙗрь пре чеи ден афарь и ва цȣдека дмнзьȣ. дѣчи лепьдаци ⱡши-вѫ диньтрȣ вой пре чела чѣ-й ръȣ. оаре кȣтеза-ва нецине де вон де ва авѣ вр'о трѣбѫ кȣ нецине съ съ цȣдече ⱡнаиитѣ чел орь недирепци. ꙗрь нȣ ⱡнаиньтѣ свин-цилор?. саȣ аȣ доарѫ нȣ щици къ свенци ворь цȣдека лȣмѣ. шн де съ ва цȣдека де вон лȣмѣ. нȣ въ съ каде ⱡнаинтѣ а цȣдѣце просте. нȣ щиц къ ши ⱡцерилѡрь во[м] цȣдека? нȣ нȣмаи лȣмїен? къ дѣвеци вр'о пърѫ лоумаскѫ. чен окѫрьци прѣчеꙗ й пȣнец ⱡ съборь?. ка съ вѫ хїє рȣшине воаѫ гръескȣ. ашѣ нȣ ꙗсте нич ȣнȣль ⱡтрȣ вон ⱡце[ле]їтȣ. ка сѫ по[а]тѫ цȣдека ⱡтре фрателе сьȣ? че фрате коу фрате съ цюдекь. шн ⱡкѫ ш'ачаста ⱡнаинтѣ челорь некредиичошн. ꙗтъ кȣ тотȣл ꙗсте воаѫ рȣшине. къ авеци пърѫ ⱡнь де вой. пентрȣ че нȣ симтецн маи врътос вон нъпъстȣици? ши пентрȣ че нȣ сим-теци вон маи врътос прѣдаци? че ⱡнкѫ вон нъпъстȣнцн шн прѫдаци. ши ⱡикѫ фїиндȣ-вѫ фрацн. саȣ аȣ дорѫ нȣ щиц къ недирепцїи ⱡпьрьцїа (черюлȣи adaus la margine) нȣ вор добѫньди?. нȣ вѫ ⱡшеларецн пре сине. къ нич кȣрьварїн. нич ⱡкиньторїн бозилорь. нич прѣкоурьварїн. нич чеꙗ че сь спȣркѫ ⱡшиши пре сине. нич чеꙗ че (да)ȣ бан ⱡтр'аслам. нич досъдиторїн. нич апȣкѫторїн. ⱡпьрѫцїꙗ черюлюи нȣ ворь

добѫньди . ши атȣ́нчи чє єраци . чє в'ац свиницит . чє в'ац спълат . чє в'ац ꙟдирє́ітат' . кȣ нȣмє́лє дѡмнȣ(лȣ)и но́стрȣ лȣ́и І҃с . Х҃с . ши коу нȣмє́лє дȣмнєзьȣлȣи но́строу.

(Pag. 13 –19.) Крєдинчос кȣвѫ́нтъ . съ нєщинє похтѣщє прєȣціꙗ . бȣ́н лȣ́крȣ похтѣщітє . чє съ [ка]дє прєȣтȣлȣ́и съ хїє нєвиновáт . ȣнїи мȣє́ри бѫ́рбат . трѣзь . кȣрат . смѣрин . кипєш . юбиторь ла нємѣрьни́ч . ꙟвъцтор (!) . нєбєцив . нєȣчи́гаш . нєстрѣꙟгътóр ла авȣціє . чє блѫнд . нєсвáдник . нєюбитор ла арьџит . (!) дє кáса са би́нє съ съ нєвоꙑскѫ . фєчорїи съ н'аибѫ ꙟтроу плєкáрє кȣ то[а]тѫ кȣрѫціѫ . къ дє ноу ва щи̃ нєщи́нє съ-ш ток'маскѫ каса сà . дарѫ бєсѣрє́ка лȣ̀и д҃мнзьȣ кȣ́м о ва пȣтѧ ток. ми̃? съ нȣ хїє ботєзáт дє кȣрȣ́ндȣ . ка съ нȣ съ мѫндрѣскѫ съ кáзѫ ꙟ пъкатєлє дїáволȣлȣи . кадє-сѫ лȣи съ аибѫ ши лаȣдь дє ѡм бȣ́н . дє чєи нєкрєдинчоши . ка съ ноу кáзъ ꙟ мȣ́страрє ши ꙟ лáцȣл врѫжмáшоулȣи . дїꙗконїи ашиждєрє кȣрáци . съ нȣ хїє ꙟдои́ци ла кȣвѫнтȣ . съ нȣ бѣ ви́нь мȣльть . съ нȣ хїє лакоми ла стрънсȣ́рѫ . съ аибѫ крєди́нцѫ ꙟ таинѫ . кȣ фи́рє кȣрáтѫ . ш'ачєщѧ съ съ ꙟтрѣбє маниьтє . дȣп'ач(ѧ?) съ слоужáскъ фїидь нєвиновáци . мȣєрилє лор ашиждєрє съ хїє коурáтє . нєклєвєтитоáрє . кȣрáтє . крєди́ньчоасє ꙟтрȣ̀ тот . дїꙗконїи съ хїє оунїи мȣєри бѫрбат . фєчорїи бі́нє съ-и сокотѣскѫ ши кáсєлє сáлє.

Фїюл мїєȣ титє . [пєнтр'ачѣ тѣмь лѫсат ꙟ кри́ть .] ка съ токмє́щи чѣлє нєтóкмитє . ши съ поу́и прє ꙟ тотє орáшєлє пóпꙑ . кȣ́м тѣм ꙟвъцам (! l. -ат) дє ва хи нєщинє фьрѫ дє ви́нє . ȣнїи мȣє́ри бѫрьбат . съ аибѫ фєчори нєвиновáци . нȣ ꙟтрȣ окáрѧ дє кȣ́рвїє . саȣ нєплєкаци . къ с̃ъ кáдє прєȣтȣлȣи съ хїє нєвиновáт ка ȣн токьмиторь ал ȣн д҃мнзєȣ . нєнъпрáсник . нємънинѡ́с . нєгȣстьрє́ць . нєȣчи́гаш . нєлáком ла áвȣціє . чє юбитóрю ла стрáнич . юбиторь ла би́нєлє ал'тȣꙑ . кȣрáт' . ꙟдирє́іть . ꙟгьдȣитóрь . пóсник . съ ащюторѣскѫ пєнтрȣ крєдíиньца чѣ адєвáрь кȣ кȣвънтȣ дє ꙟвьцьтȣрѫ . ка съ хїє пȣ́тѣрьник а ꙟньвѫца кȣ ꙟвѫцьтȣ́ръ адєвáръ . ши чєꙑ чє съ ꙟпомчишѧзь съ-и ꙟнифрȣнтѣзє . къ с̃имтȣ мȣ́льци ꙟдъръжиіні́чи.

(Pag. 26—27.) К̃рно р̃чв . Къ лаȣда ачаста нȣ с'аȣ оприт дє мє́нє ꙟ х̃отарьлє ахаїєи . пєнтроучє . къ аȣ доáрь нȣ вѫ юбѫ́скȣ прє вóи . дмзъȣ щи . ꙗрь чє фáк вою фач(є) . ка съ таю нърáвȣль челора чє похтє́скь съ нє афлє ві́инѫ . ка дє чѣлѧ чє с̃ѫ лаȣдѫ съ (съ) афлє коум ши нои . къ ȣнїи ка ачєꙑ симть ап̃сли мєнчюнó̃ши . лȣкрѫтори мє́нчюнoши . дє съ ꙟкипȣєскȣ ꙟ ки́пȣль ап̃слилор лȣи Х҃с . ши нȣ ꙗстє а съ мирà . къ ꙟсȣши

сатана съ скиꙟбѫ ꙟ кип а ꙟцєрь лꙋ́минат. дѣчи нꙋ ѥсте лꙋкроу ма́рє. дє съ ворь ши слꙋцилє лꙋи ꙟкипꙋи ка слꙋцилє дирєптьцєи. чє свръши́тꙋль лор ва хи дꙋ́пь лꙋкрꙋл' ло́рь.

(Pag. 30—69.) Пєнтрꙋ Іс. Хс. доминꙋл' нострꙋ. [фїини мїєи! врѣма дѣпои ѥсте] ши коум аци аꙋзит къ антїхрїсть ва вени̂. ш'акьмоу антїхрїсти мꙋл'ци симтꙋ. пєнтр'ачѣ съ ꙟцєлѣцєм. къ ѥсте чѣсꙋ́ль дѣпои. диꙟтрꙋ нои аꙋ фост чє н'аꙋ фост дє нои. къ дѣрє хи фость дє но́и арє хи пєтрє́кънд коу нои. чє ка съ съ аратє къ нꙋ си́мть дє но́и. ши вои авєци да́рь дєла свънтꙋл дхь ши цинци тоа́тє. н'ам скрис воаѫ къ до[а]рѫ нꙋ цинци [адєва́ра]. чє пєнтроу къ о цинци. къ ши тоа́тѫ мєнчю́на диꙟтрꙋ адєвѫ́рь нꙋ ѥсте. дарь чи́нє ѥсте мє́нчюнос? нꙋман чєла чє съ ва лєпъда́ къ Іс. нꙋ ѥсте Хс. ачєста ѥсте антїхрїст. чєла чє съ лѣпьдъ дє татѫл' ши дє фїю́ль. фїє ка́рєлє чє съ лѣпъдѫ дє фїюль нич прє пъри́нтєлє н'а́рє. вои ч'аци аꙋзит дин ꙟтью. ꙟтрꙋ вои ва пєтрѣчє. ши дє ва пєтрѣчє ꙟтрꙋ вои ч'аци аꙋзит дин ꙟтью. ши во́и ꙟтрꙋ фїюль ши ꙟтрꙋ пърі́иньтєлє вє́ци пєтрѣчє. ши ачаста ѥсте цюроунта ч'аꙋ цюрꙋи́т ноаѫ ꙟи́сꙋши вїаца дє вѣчи. ачаста-м скрис воаѫ пєнтрꙋ чєи чє въ ꙟшалѫ прє во́и. ши вои дароуль ч'а́ци лꙋат диꙟтѫи ꙟтрꙋ вои ва пєтрѣчє. ши нꙋ́ вѫ трєбоуаѫщє(!) съ въ ꙟвѣцє прє вои нєщи́нє. чє ачєла да́р въ ва ꙟвѫца прє вои дє тоатє. ѥсте адєвѫ́рь ши нꙋ-и мє́нчюнос. ши кꙋм ва ꙟвѫца прє вои съ пєтрѣчєци ꙟтр'ачѣ. ка дѣка съ ва аръта съ авєм ꙟдръзнирє. ши съ нꙋ хим рꙋшина́ци дин ꙟсꙋль ла вєнирѣ [лꙋи]. дє цинци къ ѥсте дирє́ітоу. съ ꙟцєлѣцєци къ фїєкарєлє фа́чє дирє́ітатє дєла дъꙟсꙋ с'аꙋ нъскꙋ́т. вєдєци чє лю́бовь ка ачєла нѣꙋ дат но́аѫ пѫринтєлє. ка съ нє кємѫ́м фїи лꙋ(и) дмзьꙋ. пєнтр'ачѣ лꙋ́ма нꙋ нє цин прє́ нои къ нꙋ-л'аꙋ коуноскоут принꙟсꙋ. юбыцилꙋ́р! акмоу симтєм фєчори лоуи дмзьꙋ. ши ꙟкъ нꙋ́ с'аꙋ арѫтат чє вом хи. цінм кънд съ ва арѫта́ къ вом хи асѣмєнѣ лоуи. къ вом вєдѣ прєꙟсꙋ кꙋмꙋ́ш ѥсте. ши фїєкарєлє ва авѣ нєдаждѣ са пр'їинсꙋ. съ ва коуръцѝ прє сі́нє кꙋмꙋ-и ши аче́ла коурат. фїє ка́рєлє фа́чє пѫкат. ши фьрь дє лѣцє фач(є). къ ши пъка́тоуль ѥсте фьрѫ дє лѣцє. ши цинци къ ачєла с'аꙋ арѫтат ка съ ѥ пъка́тєлє но́стрє. ши пъка́т ноу ѥсте ꙟнтрѫ́сь нич ꙋнꙋ́ль. фїє чи́нє ва пєтрѣчє ꙟтр'ънсꙋ́ль нꙋ ва грєши̂. ши фїє чи́нє грєшѣщє. нꙋ л'аꙋ възꙋт нич л'аꙋ ꙟцєлєс принꙟсꙋ. фїини мїєи! нимє съ нꙋ́ вѫ ꙟшѣлє прє вои. къ чєла чє фа́чє дирєіта́тє ѥсте дирєітꙋ. кꙋмоу-и ши ачєла дирєіт. ѥръ чєла чє фач(є) пъкат.

ѥсте дела врѫ̆жмашоуль. къ диꙟтъю връжмашоуль аȣ грешит. къ пентрꙋ’ачѣ с-аȣ арѫтат фїюль лоуи дȣ́м’не[зѫ]ȣ. ка съ ръсипáскъ лȣкрȣриле връжмашоулȣ́и. фїе кáреле ѥсте нъскȣ́т дела дȣ́мнезъȣ пъкáте нȣ фач(е). къ съмѫ̆нца лȣи пéтрѣче ꙟтръ(н)сȣ ши нȣ поате грешѝ. къч къ ѥсте нъскȣ̀т дела дмнзьȣ. пентрꙋ’ачѣ́ста симть арътáци фечóрїи лȣи дмнзȣ ши фечóрїи връж’мáшоулоуи.

Iȣда шерьбȣ́л’ лȣи Іс. Хс. [фрателе лȣи Iáкѡв]. Челора че сíмть ботезаци ꙟтрȣ дмнзьȣ пърíньтеле. де Іс. Хс. алéши че лї-и нȣмеле свúнци. мúлъ воаѫ ши пáче ши любовь ка съ съ ꙟмȣльцáскѫ. Юбúцнилорь!. кȣ тоатѫ невоинца фак воаѫ скрисо[а]ре пентрȣ мънúтȣúрѣ воáстръ а тȣтȣрорь. де невое-м фȣ а скрие воаѫ. де мъ рóгь съ вѫ невóйци пентрȣ крединц[а] свúнцилор че-и дáтѫ воаѫ. къ ꙟтрáръ нéще оамени оаре кáрїи. че-с де д(е)мȣ́льть скрúши ꙟтр’ачест пъкат де некóуръцїе. де скúꙟбѫ дáрȣл дȣмнезъȣлȣи нострȣ ꙟтроу спȣ́ркѫчюне. ши де ȣнȣль дмзьȣ деспȣ́иторюл ши домнȣ́ль нóстрȣ Іс. Хс. съ лѣпѫ̆дѫ. вои мї-и съ въ адȣк амéнте. съ щици вои ȣна ачаста: къ дȣмнезьȣ. оамени диꙟ цара єгѵ́петоулȣи скоáсе. аль дойле рѫнд пре чеа че нȣ крéзȣръ и пéрьдȣ. ꙟџерїи чеи че нȣ-ш ферирѫ чúнстѣ са. че-ш льсáрь петрѣчерѣ са. спре мȣ́нкѫ ла зȣа чѣ маре кȣ легътȣ́ри недезлегате сȣ́пїтоу ꙟтȣнѣрéкъ ꙟи превѣге. ка содомȣ́ль ши ка гоморȣ́л ши четьциле че-с ꙟпрещюрȣ́ль лóрь. ꙟ кúпȣль ачестора ши ачеща рътъчúрѫ. ши ꙟблáрѫ пре ȣрьма альтор трȣ́поури. зак ꙟтрȣ черьтáрѣ фокȣ́лȣи де вѣ́ч съ и мȣ́ꙟкѫ. ашинждере ш’ачеща въд вúсе. трȣпоулȣ-ш спȣ́рькѫ. шù де дȣмнезьире съ лѣ́пъдѫ. де мърúрѣ лȣи дȣмнезьȣ нȣ сѫ коýтремоýрѫ. Михайль воеводȣль ꙟџе[ре]скоу. кънд съ причиѥ коу дїáволȣл пе(н)троу троупȣ́л лȣи Моѷсѝ. нȣ кȣтезь съ адоукь џоудець де окáрь. че зисе: ка съ те зъпретѥ́ськь дмнезьȣ. ѥръ ачеща де къте нȣ щїȣ хȣлескоу. къте-с доупъ фúре ка добитоáчеле щїȣ. ши коу ачѣ́ста съ споýрькѫ. амáрь лорь къ пре кáлѣ лȣ каинь ꙟблáрѫ. ши ꙟтрȣ ꙟшѣлѫчю́нѣ лȣи валаам съ тиꙟсьрѫ ꙟ плáтѫ. ши ꙟтрȣ прúчѣ лȣи кореȣ перúрѫ. ачеща сúмть ла мѣселе во[а]стре. кȣ спȣ́рькьчю́ни де съ оспéтѣзь. фъръ де тѣмéре пре сине съ сокотеськь. нȣ́ѫри фъръ де плоае де вѫнт пȣртáци. лѣ́мне де то[а]мнѫ фьрь де роадѫ. ди ꙟбе капетеле змȣ́л’те ши съч. валȣри кȣ́мплите а мѫреи че сѫ аспоýмѫ ꙟтр’ȣнделе сáле. [стѣле ꙟшелътоаре] челóрь ꙟнтоунѣрекь ꙟ вѣ́чи ли съ кроýцѫ. пророчúт-аȣ ши дѣчещѧ аль шѣптелѣ дела адам енох дѣȣ

грѫит: ꙗть ва вени дмизъȣ ꙟтр'ȣнтȣнѣрече де свинци ан съи
ꙟнџери. съ фак(ъ) џȣдец престе тоц. ши съ вѫдѣскѫ тоате
некоурѫцииле лорь де тоате лȣкрȣриле чѣле некȣрате а лорь.
кȣ чѣла че сѫ спȣрькарѫ. ши де тоате кȣвѣнтеле чѣле грѣле
че грѫирѫ спр'инсȣ пъкѫтошїи. ши некȣрацїи. ачещїа симтоу
рѫпщиторн. виноваци. че ꙟблѫ дȣпѫ похтеле сале. кȣ некȣ-
рѫцїи ши кȣ кѫл'каре де лѣце. ши гȣриле лорь грѫескь прѣ
кȣ мѫндрїе. лаȣдѫ пре чѣи че-с де фац(ъ) пентрȣ добѫнда
лорь. ꙗрь вои ювицилорь!. съ вѫ адȣчеци аменте де коувен-
теле чѣла че-с зисе маните де апостолїи домнȣлȣи ностръ лȣи
Іс. Хс. кѫ грѫнꙑ воаѫ: къ ла времѣ дѣпои ворь вени окарь-
ничи ꙟблънд дȣпѫ похтеле сале. ꙟнтрȣ некȣрьцїи. ачещїа
симт де съ ꙟпарьт пре сине. къ-с сȣфлетещи ши сȣфлет н'аȣ.
ꙗрь вои ювицилор!. кȣ свьнта крединца воастръ въ ꙟтѫ-
рници пре сине. кȣ дȣхȣл свѫнть въ рȣгаци ꙟши-вѫ пре сине.
кȣ любовȣль лȣи дмизьȣ съ вѫ сокотици. ащептѫндȣ мила
домнȣлȣи ностръ лȣи Іс. Хс. ꙟтрȣ вїꙗца де вѣч. дѣч пре
ȣнїи милоуници кȣ чертарѣ. ꙗрь пре альцїи кȣ фрикѫ и мѫн-
тȣници кȣм ꙗци апȣка дин фок. ши и черьтаци кȣ тѣмере.
съ нȣ ювасќѫ вїаца чѣ троупаскѫ спȣрькатѫ. челоуꙗ че-и поате
фери прнꙟши фьрѫ де пѫкате. ши съ-и пȣе ꙟннаинтѣ мърнеи
сале невиноваци. ꙟтрȣ боукȣрїе. ȣноуꙗ прѣ ꙟцелег'тоулȣи дȣмне-
зьȣ ши мѫнтȣиторюлȣи ностроу. лаȣдѫ ши мѫрире цинѣре ши
пȣтѣре. акмȣ ши ꙟтрȣ тоци вѣчїи адевърь. (К. рм. па.) Ши
коум нȣ сѫ сфьтȣирѫ пре сине съ айбѫ пре дмизьȣ ꙟтрȣ ꙟце-
лепчюне. пентр(а)чѣ и дѣде приꙟши ꙟтрȣ менте фѫрѫ де
сфат. съ фак(ъ) че нȣ съ каде. плини де тоате недирептѫциле.
де кȣрвїе. де виклешоугоури. де лѫкомїа авȣциеи. де рѫȣ-
тѫци. плини де зависте. де оучидери. де сваде. де ꙟшелѫ-
чюни. де нъравȣри рѣле. шопотитори. клеветнич. ȣрѫци де
дмизьȣ. досѫдитори. мѫрецꙑ. мѣндрꙑ. ꙟчепьтори де рѫȣ-
тѫци. неплекѫтори пѫринцилорȣ-ш. неꙟцелегѫтори. џȣрѫмѫн-
тȣл нȣ-ш цинь. немꙑлостиви. че еи ꙟдирепітарѣ лȣи дȣмне-
зѫȣ нȣ ꙟцелѣсърѫ. къ чеѫ че фак ȣнеле ка ачѣла ли съ каде
моарьте. нȣ нȣман чеꙗ че фак ȣнеле ка ачѣстѣ. че ши чеѧ че
ꙟблѫ пре воꙗ челора че фак. пентр'ач(ѧ) фѫрь де рѫспȣнсȣ ещи.
ѡ оме! фїе кареле чела че џȣдечи. къ деч осиндещи пре альтȣл
пре тине осиндещи къ ꙟтр'ачела кип фаче чела че џȣдечи. щим
къ ꙗ џюдецȣл лȣи дмнезѫȣ ꙗсте кȣ адевѫрь пре чеѫ че фак
ȣне ка ачѣла. дѣчи ꙗи гѫндѣще ѡ оаме!. чела че џȣдечи пре
чеꙗ че фак ȣнеле ка ачѣла. къ тȣ вер скѫпа де џȣдецȣль лȣи

дмнезѫȣ. саȣ де бȣнѫтата бинелȣи съȣ ши де ащептарѣ ꙟнде-
лȣꙟг рѫб'дѫреи сале нȣ гѫндещи. нȣ щи къ драгостѣ лȣи
дмнзъȣ. спре покѫинцѫ те траџе. ꙗрѫ дȣпѫ нѣсѫл'ничї[а] та
ши дȣпѣ неꙟтоарсѫ нинимѫ крȣц(ъ) цї[е] (!) мѫнїе ꙟи зȣа чѣ де
мѣнїе. ла арѫтара дирептȣл џȣдецȣл лȣи дмнзьȣ. че ва да
кѫрȣꙗш дȣпѫ лȣкрȣл лȣи. ȣнора пентрȣ ръбдаре а лȣкрȣре бȣне:
мърире ши чинсте ши н(е)пȣтреџȣне. ꙗрѫ ȣнора пентрȣ мѣнїе.
челора че съ ꙟпомчишазѫ адевѣре(н). ши сѫ плѣкѫ неди-
рептѫцеи: ȣрьџїе ши мѫнїе ши скрѣбѫ. ши греȣтате. пре тот
сȣфле(т) омȣлȣи челȣѫ че фач(е) рѫȣ. жидовилорь маннте ши
пѫгѫнилорь. мѫрире ши чинсте а тот омȣл че фач(е) бине.
жидовилорь маннте ши елинилорь. кѫ нȣ ꙗсте фѫцьрїе ла
дмнезьȣ. кь кѫци аȣ грешит. фѫрѫ де лѣџе. фѫръ де лѣџе
ворь ши перн. ши кьци аȣ грешит ꙟ лѣџе кȣ лѣџе съ вор џȣдека.
кь нȣ-с дирепцїи ꙟнаинтѣ лоуи дмнезьȣ, чеꙗ че аскȣл'тѫ лѣџѧ.
че чеꙗ че фак лѣџѧ съ ворь ꙟдерепта. (Крно. рна.) Фїекърȣꙗш
н съ даȣ дарȣри сȣфлетещи де фолос. къ ȣнȣꙗ кȣ дхȣл н сѫ
дѫ кȣвѫнт де ꙟцелепчюне. альтȣꙗ кȣвѫнт де ꙟцелѣџере. дела
ачелаш дхь. альтȣꙗ кредннца. кȣ ачелаш дхь. альтȣꙗ дарȣ[рн]
де тѫмъдȣире. тот кȣ ачелаш дхь. альтоуꙗ дѣ фачерѣ чю-
дѣсе. альтоуꙗ кърьтоульрїꙗ. альтоуꙗ дѣ съмьлоуирѣ чѧле
сȣфлетещи. альтоуꙗ дѣ тъл'мѫчирѣ ꙟ лиꙟби. альтоуꙗ дѣ
споунерѧ де ꙟнцелес. тоате ачѣстѣ ле фаче оунȣль тот ȣн
дхь. де ꙟпарьте пре поутѣре кърȣꙗ коумоу-и ѝ воꙗ. де аȣ нȣ
щици. къ касѫ лȣи дȣмнезъȣ симтеци. ши дȣхȣл лȣи дмнзьȣ
петрѧче ꙟтрȣ вои? деч де ва спȣрька нещине каса лȣи дмнзьȣ.
пꙗрде-ль-ва приꙟсȣ дмнзȣ. кѫ каса лȣи дмнзьȣ ꙗсте свьнтѫ.
че симьтеци вои. (Крно. ркз.) Ꙗрь ноаѫ аȣ дескоперит дмнзьȣ
кȣ дхȣль сѫȣ. къ дхȣл тоате ле щи. ши адьꙟкȣриле лȣи
дмнзьȣ. къ чине щи дин ꙟ оамени чѣлѧ че симт ꙟтрȣ оамени.
нȣмаи сȣфлетȣль ѡмȣлȣи че ꙗсте ꙟтр'ънсȣ. ашиждере ши а
лȣи дмнзьȣ ниме нȣ щи. нȣмаи дȣхȣл лȣи дмнзьȣ. ꙗрѫ нои
н'ам лȣат дȣх лȣмѫскȣ. че дхȣл чела че-й дела дмнезьȣ. ка
съ ведем чѣлѧ че-с дела дмнзьȣ дърȣите ноаѫ. де чѣлѧ че
ши грѫим. нȣ ꙟтрȣ ꙟвъцьтȣрѫ де ꙟцелепчюне а кȣвеите
оменещи. че ꙟтрȣ ꙟвъцьтоура дхȣлȣи свѫнтȣ. челор сȣфле-
тещи де чѣле сȣфлетещи лїи съ адаѡг. ꙗрѫ ѡмȣл чель лоу-
мань. нȣ прїимѣще чѣлѧ че-с дин дхȣл лȣи дмнзьȣ. къ ꙗсте
лȣи де небȣнїе. ши нȣ поате ꙟнцелѣџе. къ лоумѣще съ ꙟтрѣбѫ.
ꙗрѫ чель сȣфлетескȣ ле причѣпе тоате. ꙗрь ачела нич де ȣна нȣ
съ адеверѣще. (Крно. рмѳ.) Къ еȣ ам' лȣат дела дмнзьȣ чѣм

ши дат воаѫ . къ домнȣль Іс҃ . ꙟтрȣ ноаптѧ чѣѧ че-л' приꙟ-
сърѫ . лȣѫ пѫйне ши мȣл'цѫми . фрѫмсе ши зисе : лȣаци де
мѫнкаци . ачеста ꙗсте трȣпȣль мїеȣ че-и пентрȣ вой дат . ачаста
фач(е)ци ꙟтрȣ поменирѣ мѧ . ашиждере ши де пъхарь дȣпѫ
чинѫ грѫи : ачеста пѫхарь ꙗсте лѣџе ноаѫ де синџел(е м)їеȣ .
ачаста фач(е)ци де кѫте ѡри с'аци бѣ ꙟтрȣ поменирѣ мѧ .
къ оаре де къте ори с'аци мъꙟка де ачаста пъйне . ши вечи
бѣ де ачеста пѫхар . моартѣ лȣи дмнзъȣ съ мрѣтȣрисици .
пънѫ кънд ва вени . пентр'ачѣ чела че мънѫꙟкѫ пъ[и]нѣ
ачаста сау бѣ пъхарȣль лȣи дмнзъȣ нефїиньд' дестоиникь .
виноват ꙗсте троупоулȣи ши синџелȣи лȣи дмнзъȣ . че ка сѫ
сѫ сокотѣскѫ омȣл пре сине . ши ашѣ съ мѫнъꙟче де ачаста
пъйне . ши дѣчеста пъхар съ бѣ . кѫ чела че мънъꙟнкь ши
бѣ фїиндь недестоиник . џȣдец шїе мѫнѫнкъ ши бѣ . пен-
тр'ачѣ мȣлци симть ꙟнтрȣ вои бол'нави . ши непоутиничоши .
ши морь мȣлци . (Крѳ . рлн.) Ꙗрѫ де вонич ши де фѣте
ꙟвѫцѫтȣрь де ла дмнзъȣ н'ам . ꙟсь дау сват кȣм симть
милȣит де дȣмнезъȣ а фи [крединчось] . къ мїе-ми паре к'аре
хи бине аша пентроу невоꙗ че ꙗсте акмоу . къ ꙗсте бине омоу-
лоуи съ петрѣкѫ ашѣ . ꙗрь де те леџи коу мȣꙗре нȣ черька
дезлегаре . ꙗрь де те дезлеџи де моуꙗре нȣ черька моуꙗр[е] .
къ де тѣи ꙟнсȣрат н'аи грешит . ши фата де съ ва мѫрита
нȣ ва греши . че ꙟнчеп а авѣ скрьбѫ троупаскѫ оунїи ка ачѧ .
ꙗрѫ мїе мї-и милъ де вои . че ачаста гръескь фрацилор : къ
врѣмѧ ꙗсте скоурьтѫ дѣкмоу . ка чѧ че аȣ мȣери ворь хи
коум н'аре авѣ . ши чей че плъꙟг коум н'аре плънџе . ши чей
че съ боукȣрѫ ·коум ноу с'аре бȣкоурѫ . ши чей че негȣцъто-
рескоу . кȣм н'аре авѣ . ши челора че ле требоуꙗще ачѣсть
лоуме кȣм нȣ лѣре требȣ(и) . дѣчи аш врѣ де во[и] съ хици
фърь де гриже . чела че ноу-и ꙟнсȣрат съ грижѣще де дмнезъȣ
кȣм ва ꙟгъдоуи лоуи дмнезъȣ . ꙗрь чела че-и ꙟнсȣрат съ гри-
жѣще де чѣле лоумеши . коум ва ꙟнгъдȣ[и] моуерен . ꙟпарте-
съ ши моуꙗрѣ де фать . къ чѣ немьритатъ съ грижѣще де
чѣле дȣмнезъещи . ка съ хїе кȣратѫ коу трȣпȣль ши коу сȣфле-
тȣль . ꙗрь чѣ мѫритать съ грижѣще де чѣле лȣмещи . коум
ва ꙟгѫдоуи бѫрьбатȣлȣи.

XVIII.

1619.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Stolnicĕni 7127.)

Ѧдєкъ єȣ рȣка џȣпънѣкса лȣи кълдърȣшє. фата настасїєи. нєпоата кърнєи. ч'аȣ фост шєтрарю ѡт влъничѣни. дє цинȣтȣл дорохоюлȣи. ꙟсъми дє а мѣ воє дє нїмє ꙟ пресȣратъ нич асȣпритъ. ам вънд8т а мѣ дєрѣптъ ѡчинъ ши мошїє. лȣи ифрим фєчорȣл лȣй глигорїє сȣлицашȣл нєпотȣл лȣи калапод. џȣмътатє дє сат дє влъничѣ прє жїжиꙗ. кȣ вад дє моаръ ꙟ жижиꙗ кȣ тот вєнитȣл чє съ ва алѣџє дє ꙟ џȣмътатє дє сат ши касє дєрєпт ѡ сȣтъ ши трєизєчи дє галбєни дє аȣр. дє ꙟаинтѣ дȣмїсалє џȣпъниȣлȣи нєкоаръ пръжєскȣл ч'аȣ фост вистѣрнєк марє. ши дєнаїнтѣ лȣи чълпан пъркълабȣл. ши дєнаїнтѣ камисȣи (?) воронтарю. ши дєнаинтѣ лȣпȣлȣи фєчорȣл пръжєскȣлȣи. ши дєнаинтѣ лȣи гаврил чоголѣ ши дєнаинтѣ нєкитєи дє вЪртоп дє цинȣтȣл нѣмцȣлȣи. ши дєнаинтѣ грєкȣлȣи дє пъшканїи. ши дєнаинтѣ лȣи пътрашко чоголєи дє влъдєџи. ши а лȣи костантин фєчорȣл лȣи адам дє влъдєџи. ши а лȣи тоадєр бȣѡрѣни дє хъсиъшѣнї. ши дєнаинтѣ а мȣлци ѡамєни а нȣмє: андрєика сорочѣнȣл дє цинȣтȣл ꙗшилор дє влъничѣни. ши маи марє крєдинцъ нѣм пȣс тоц пєчєцилє. съ съ крѣзъ. пис ȣ столничѣни. ҂зркз. фв. вї.

———

XIX.

1619.

(Codex Sturdzanus, p. 232—246. — Cuvente den Bătrâni II, p. 120—126.)

Evanghelie cu tâlc.

(O predică.)

Фраци драџи асколтаци сфнта їєѵглїє чє съ гръмџїє домниєлȣрȣ вѡастрє дє бинє сокотици ши лѡаци аментє чє гръмџїє домнєзєȣ. домноу Іс. Хс. аша зисє съ роугъмȣ-нє. Їєѵглїє.

ꙟтръ ꙟнтрȣ челарюль тъȣ ши .ꙟнкиде оуша та. тлъкованїе, че се зиче ꙟцелѣцере аша зиче: се те ꙟнкизи ꙟтр'ърема та де тоате кȣцетеле лȣмїен дешарте. Єѵглїе зиче: рѡагъ-те татълȣи деи черю ꙟ фȣришȣ, ши татъль тъȣ ва ведѣ ꙟ фȣришȣ, да-ва цїе амве. ачѣ зиче: ши домнезеȣ ва ведѣ ꙟремата фъръ де хикленшȣгȣ, ши да-ва цїе ꙟ ведѣрѣ тȣтȣрорȣ. Єѵглїе: рѡагъндȣ-вь съ нȣ грънци ръȣ, ка алте лимби. паре ле амȣ къ ꙟнтрȣ мȣлте кȣвенте але лѡрȣ аȣзици ворȣ фй; нȣ вь асемъраꙋреци лорȣ. аша зиче: нȣ кȣ ꙋрема се кȣцеци алте. е кȣ лимба се гръещи гъндиндȣ ꙟтр'аюре, ка чеꙗ фъцарничїи. къ нȣ вере добънди. Єѵглїе: цїй татъль вострȣ че в'аръ требои аинте ꙟкъ де чершотȣл вострȣ. ции домнезеȣ иꙟрима та. ши ꙟнцелѣце тоате кȣцетеле тале. ши вѣде тоате фъцъриле тале. ши плекатȣл тъȣ. анте ꙟнкъ де кȣвънтȣл тъȣ. Єѵглїе зиче: аша амȣ съ въ рȣгаци вои. вои ботезацїи че сеци ꙟ номеле татълȣи ши фїюлȣи ши дхоулȣи сфинть. съ ꙟнцелѣцеци че грънци, ши чине кемаци. ꙟнтрȣ ацюториюль тъȣ. де нȣ кȣ ꙋнима се нȣ сокотещи ка чеꙗ ꙟнтȣрекꙗцїи. чее че аȣ ꙟнтȣрекатȣ дȣпъ часта лȣме дешартъ. де нȣ ворȣ се ꙟнцелѣгъ бинꙟреле съȣ. Єѵглїе зиче: татъль нострȣ чел че ещи ꙟ черюре. аче ши ꙟнцелеѣчȣрѣ сȣфлетȣлȣи. ши ꙟнрема се ꙟралци асȣпръ де черю. къ домнезеȣ елȣ аȣ фаптȣ черюлȣ ши пъ(мъ)нтȣлȣ. възȣтеле тоате ши невъзȣтеле. елȣ цѣȣ датȣ трȣпȣ динꙟтр'о фъръмикъ. елȣ цѣȣ датȣ въртȣте. елȣ цѣȣ датȣ ѡкїи. ши мърȣ ши пичоаре. спре сила лȣи стаи ꙟ пȣръничита лȣи. сѐ ꙟбли ꙟн лѣцѣ лȣи. къ елȣ цѣȣ датȣ вїаца ши зиле кȣ самъ. ши час де морте. ши ꙟвїере де ꙟ морте. ши ꙟтре елȣ сь стаи кȣ пелица ши кȣ софлетȣл съ даи ръспȣнсȣ де чѣи лȣкрат кȣ пелица. нече кȣ оуи кипȣ нȣ поци трѣче дѣ ачѣ татъл зиче: фїи бȣрȣ, ка зисе елȣ де се фїи фїюлȣ лȣи. де се ꙟпли кȣвънтȣл лȣи ши фъгъдȣйта та че се зиче боштецюрѣ та. де се добъндещи ѡчина ꙟн чѐрю ши дȣлчаца раюлȣи. ши каса татълȣи тъȣ. сѐ те връжмашȣль ꙟшаль, къ тотȣ менчȣросȣл татъни е дракȣл, дече се те рȣпїсере де ла татъл тъȣ де ꙟ черю, дȣче-те вери кȣ елȣ ꙟ фокȣл нестинсȣ ши ꙟнтрȣ'нтȣнѣрекȣл дѣ афаръ. ꙟнтрȣ вїермїи неадȣрмици. юѡ е скърчкарѣ динцилорȣ ши плънцере кȣ амарȣ. ши тоатъ мȣꙟка. къ елȣ кȣ пъкатȣл ꙟнтре ши гъмбосѣще ѡмȣл. аинте пъха. мъндрїа. трȣфа. лъкомїе. бецїꙗ. ревнирѣ. лѣнѣ. корвїе. фортȣшаго. ши допъ ачѣꙗ тоатъ недерептатѣ. къ нȣ гръещи татъл мїеȣ че татъл нострȣ. дерепче тоци сфнцїи лȣи се-ци фїе фраци

дела ȣи̇ татъ, фєчори мъдȣларє лȣи. Х҃с. єлȣ нї-и капȣл ностpȣ єлȣ-и Х҃с. капȣл ї-є зєȣлȣ. Єѵ҃глїє зичє: сє сфєнцѣскъ-сє нȣмєлє тъȣ. ачѣ зичѣ: фъ нȣи сф҃нци съ слъвѣскъ-сє кȣ нои нȣмєлє славєєи талє. къ'нтрȣ єлȣ боѡтєзатȣ-м'амȣ. сє сф҃нцѣскъ-сє ꙟн сȣфлєтєлє ноастрє ши ꙟнтрȣ боѡтѣцюрѣ ноастръ, кȣ алє ноастрѣ бȣрє лȣкрȣрє съ прослъвѣскъ-сє нȣмєлє славєєи талє. нȣ лъса нои сє фим ръи. сє нȣ сє ѡкърѣскъ слъвитȣл нȣмєлє тъȣ кȣ нои, чє сє лаȣдє нȣмєлє ст҃ȣ ал тъȣ спрє нои крєщирїи. ѡ фєрикатȣ пъринтє! чє арє фєчори ка ачєѧ чє сє лаȣдє ꙟн славъ кȣ єи нȣмєлє лȣи. Єѵ҃глїє: съ вїꙟє ꙟпъръцїа та. ꙟпъ ръцї҃ѧ. гръѧщє а доаѡ вєꙟрєтъ кȣ славь марє. чѣрємȣ сє вїꙟє дх҃ȣл лȣи ши милȣи (! l. мила лȣи) ꙟтр'ърємилє ноастрє сє пȣтємȣ фачє прє воѧ лȣи. кȣ сфѣтȣ бȣрȣ, дє кȣ бȣ(кȣ)рїє сѐ ащєптъмь вєꙟрєтȣл лȣи ши ꙟвїєрѣ моѡрцилорȣ. ши џȣдєцȣл. нъдъиндȣ-нє спрє мила славєєи лȣи. ши спрє слȣжба ноастръ. Єѵ҃глїє: ши сє фїє воѧ та ка (ш)и ꙟ чєрю ши прє пѫмънтȣ: кȣмȣ ꙟ чєрю ꙟџєрїи воѧ та факȣ ши ꙟпрєоѹръ сънтȣ. аша ши нои дєспрє пъмънтȣ воѧ та сє фачємȣ. домнєзєȣ марє-и ши ꙟпрєоѹръ кȣ тóци сфєнцїи тъи съ фїимȣ. Єѵ҃глїє: пъꙟрѣ ноастръ съцниѡаса дъ-ѡ ноаѡ астъ-зи. сацїȣ гръѧщє чѣ чє ѧстє фирѣ ноастръ. чє є ѡпȣ а фи търниє асть-зи кȣвънтȣл лȣи домнєзєȣ а та-и къщига дє мъꙟрє. пєлица лȣи Х҃с. ѧстє пъꙟрє стътȣтȣлȣи ностpȣ. ши трєзвитȣлȣи ностpȣ; ши сф҃нтȣл ши лȣмиратȣл сънџєлє лȣи Х҃с прє сп҃сєнїє ноаѡ, ши спрє вїѧца дє вѣчи. рȣгъмȣ-нъ астъ-зи фъръ ѡсъндъ съ-нє кȣмєрєкȣмȣ кȣ сф҃нта пєлица лȣи ши кȣратȣл сънџєлє лȣи, сѐ фимȣ гата къ доаѡръ пъꙟръ мъꙟрє врємȣ трѣчє дє лȣмє. къ зисє домноѹл: ꙟ тоатє врѣмє съ фимь гата. Єѵ҃глїє: ши ласъ ноаѡ грєшалєлє ноастрє. ка ши нои лъсъмȣ грєшицилȣрȣ ноѱри. дєрєїчє ши дȣпѫ боѡтєџюрє грєшимь ши допъ фъгъ(дȣ)итъ нє рȣгъм сє ласє ноаѡ, маи въртосȣ аратъ ноаѡ ка врємȣ ръбдътори сь фимȣ. къ аша ва лъса єлȣ ноаѡ. ка нои врємȣ лъса виноваџилȣрȣ ноѱри. сѐ поменирємȣ рєȣ нȣ ва лъса ноаѡ; сѐ дѣдєрємȣ ръȣ дєрєїтȣ ръȣ. нȣ ва лъса. аша нї-и зисъ ноаѡ дє домнєзєȣ: ка врємȣ фачє нои вєчирилорȣ ноѱри. аша ши єлȣ ва фачє ноаѡ нєтрєкȣтȣ. Єѵ҃глїє: нȣ нє дȣчє нои ꙟ нъпасти. нєтарє сємȣ нои ѡламєрїи. дєрєїтьачѣ нȣ ни сє кадє съ нє дъмȣ нои кȣ воѧ-нє ꙟ испити. къ испитєлє сънтȣ алє єи ноастрє крєдинїцє. съ авємȣ ръбдáрє дє сє нє рȣгъмȣ къндȣ врємȣ къдѣ къдѣ (!) ꙟ испитє, сє нȣ ꙟгицици фимȣ дє нъпасти. чє кȣ аџюторюл лȣи домнєзєȣ ръбдáрє сє авємȣ.

ши лꙋкрꙋ десєсфършитꙋ сє прїимнмꙋ. къ чела че-ль ꙟвенчє испита, кадє ꙟ иъпастє. ши ꙟгницитꙋ ва фи ꙟтрꙋ ꙗдꙋ. є чела чє ва кѫдѣ ши-ль ва трѣчє кꙋ аџюторюл лꙋи домнєзєꙋ кꙋ ръбдарѣ ши дє ва трѣчє достоинникꙋ-и ши кꙋрꙋръ дє славѫ че-и гътитъ дє домнєзєꙋ челорꙋ чє л'аꙋ юбитꙋ єлꙋ. Єѵг҃лїє: хиклѣнꙋл ꙟ (! l. ꙟи) дракꙋл чє кꙋ хлинишигꙋл (! l. хиклин-) съꙋ къзꙋ дє ꙟ черю, ши скоасє адам ꙟтъи ѡмꙋ дє ꙟ раю. ши юда дела х҃с. ши алци мꙋлци; дє нꙋ џинчє. сє нє избъвѣскъ нои дє ѡаме(ри) хиклѣнє. къ єи нꙋ н'аръ фачє ноаѡ ничє ꙋи ръꙋ. чє хиклѣнолꙋ връжмашꙋлꙋ ръдикъ ѡамерїи спрє нои. ши фачє невоє лорꙋ ши ноаѡ; ка ръдикь ꙗрпелє ши ꙟтръ ꙟ єлꙋ ши прилъсти єввѫ, ши єввa ꙟшелъ адам, ши къзꙋрь дє бꙋꙟрътатѣ лꙋи домнєзєꙋ, ши єи ши змєꙋл. ши ръдикъ спрє ꙟсꙋши х҃с. хиклѣнꙋль ши ꙟтръ ꙟ фарисєи ши ꙟшеларь юѹда спрє перирѣ са, ши алцїи мꙋлци. дерепїтачѣ нꙋ дє ѡамери нє рꙋгъмꙋ сє нє избъвѣскь, чє дє хиклѣнꙋл връжмашꙋлꙋ чє тоци нє зементѣщи. дє сє нꙋ-ль фъгъдꙋимꙋ єлꙋ ꙟтрꙋ немикь. сє нꙋ перимꙋ кꙋ єлꙋ чє сє ѹримꙋ єлꙋ ꙟнтрꙋ немикь. ши ни сє кадє се-лꙋ блъстємъмꙋ єлꙋ кꙋ кꙋ(вънтꙋль) лꙋи домнєзєꙋ (Єѵг҃.):. къ а та ѧсте ꙟпърѫцїѧ ши сила ши слава ꙟ вечїѧ вѣкꙋлꙋи аминь. ꙟралцъ нои ачичѣ ꙟи дърнирє съ авемꙋ ѹповъинцъ тарє. къ ꙟмпъратꙋл а тотꙋ ꙗсте татъль нострꙋ дє ꙟ черю. ши пꙋтѣрникꙋ ши слъвитꙋ. дє сє ꙋповъимь кꙋ крединцъ тарє. негъндиндꙋ-нє, ши сє щим къ хиклѣнꙋлꙋ времꙋ ꙟвенчє ши връжмашꙋл кꙋ сила татълꙋи нострꙋ. ши нє вемꙋ прослъви кꙋ єлꙋ. апои кънꙋ ва веꙟри ꙟи слава са єлꙋ ва да кꙋи-ши дꙋпъ лꙋкрꙋлꙋ лꙋи ꙟ вечїѧ вѣкꙋлꙋи. аминь. — пис поп Григорїє ди Мѫхачю. влѣт ҂з҃. р҃. кз҃. ѡт рожство: ҂ах҃ѳї мсца маи. ї҃. днь аминь.

XX.

1620.

(Cuvente den Bătrâni I, 345—406.)

Cronica lui Mihail Moxa.

Zidirea lumeĭ.

І҃с. Х҃с. де'ичепꙋтꙋл лꙋмїєєи де'нтѫю.

Сꙋфлеть тинѫюбы авꙋцїє сокотѣщє. ши дє пꙋрꙋрѧ о похтѣщє, ꙗрѫ тꙋ сꙋфлет ꙟпърѫтескь, дє пꙋрꙋрѧ ꙟсєтошєзи кꙋ

ментѧ, ка сь афли ꙟвъцѫтȣра кърцилѡр ши дентр'ѫнсе кȣ дȣлчацѫ сь те адъпи; ши ꙟтреби сь щїи: карїи аȣ доминить де'нтъю ши пънѫ ȣнде аȣ ажȣнсь, ши кȣм аȣ ꙟпърѫцит, ши къци ан. нои вѡм лȣа ачесть греȣ, сь-и ши кȣ прѣцеть де дарȣриле тале ѥле не ръкореськь сȣдориле ноастре; мȣлци сѣȣ невонть де аȣ скрись ани ши ѥȣ кнезȣить сь спȣе адевърь, ши ȣнȣл кȣ алть нȣ'ш-аȣ съмънать, ѥтъ ши нои де кьть не ѥсте пȣтѣрѧ спȣнемь кȣ адевърь.

Ꙟчепȣтȣл лȣ Дȣмнезеȣ че фȣ фъкѫторю десъвръшит лȣмїен: де'нтъю фъкȣ черю фърѫ стѣле, нȣмаи кȣ кȣвънтȣл фѣче, ши-л фрѫмсецѫ дȣмнезеȣ кȣ фрѫсѣцѧ лȣи. Пѫмънтȣл ѥрѫ ера неподобить, къ ера коперить кȣ'нтȣнѣрекȣл; дечи стрѫлȣчи лȣминѫ, ши фȣџи ꙟтȣнѣрекȣл, ши се арътѫ пѫмънтȣл, ши трекȣ зȣа де'нтъю.

Ꙗ доа зи: лȣминѫ ши а доа зи, ши фъкȣ ши ал доиле черю, шї-и пȣсе нȣме дȣмнезеȣ чела че-л фѣче. атȣнче ꙟпърци апа, ȣна ѡ сȣи сȣс, алта жос, ꙟ сънȣриле пѫмънтȣлȣи. ши пȣсе ꙟтре ѥле черюл ка ȣнь пърѣте вртос.

Ꙗ треѧ зи: стрѫлȣчи ши а треѧ зи атȣнче токми ѥзереле, ши изворъле, ши въиле, ши мȣнцїи, ши пїетриле, вртоанеле, кодрїи, пѫдȣриле, дȣмбрѫвиле, помїи, ербиле, съмънѫтȣриле, легȣмиле, флориле, ши тоатѫ фрѫмсѣцѧ пѫмънтȣлȣи.

Ꙗ патра зи: лȣминѫ ши а патра зи, ꙟчепȣ а подоби черюл кȣ стѣле ши кȣ лȣчѧфери, кȣ соареле ши кȣ лȣна, де се ꙟтрекь ȣна кȣ алтѫ ꙟтрȣ лаȣда кȣи лѣȣ фапть ши сь кȣноаскѫ ѡаменїи времиле анилѡр. Пȣсе пре Кронь маи сȣс, ал доиле Ꙃевсь, ши ал трениле Ꙗрись, ал патрȣл соареле де лȣминѣзѫ лȣмїен, ал чинчиле Ꙗфродить, ал шаселе Ѐрмїа, ши лȣна маи жос, ши ꙟблѫ непърѫсить, дȣпѫ зиса лȣи Дȣмнезеȣ, карѣ-шь ꙟ рѫндȣл еи.

Ꙗ чинчѧ зи: дечи пънѫ а чинчѧ зи нȣ ера пре пѫмънть ниче ѡ витѫ, ниче ꙟтр'апѫ, ниче ꙟ въздȣх а збȣра, ши зисе дȣмнезеȣ апелор, де фѣчерѫ пещи де тот фѣлȣл, сь ле фїе сȣфлетȣл ши храна дентр'апѫ, ши дентр'апѫ еши родȣль пасерилѡр че збоарѫ. ѥрѫ де ꙟ пѫмънть тоате добитоачеле, ши фїериле, гадинеле ши тоате гъꙟиганїиле къте ꙟмблѫ пре пѫмънть.

Ꙗ шасѣ зи фѣче дȣмнезеȣ раюл кȣ тоате помѣтеле ши кȣ фрȣмоасе мѵризмѫ, ши кȣ дȣлчацѫ десфътатѫ, кȣ ꙟвъцѫтȣра сфинцїеи лȣи; ши ꙟ мижлокȣл раюлȣи рѫсъди дȣмнезеȣ помь де пречепȣт че ѥсте бине ши ръȣ, ши апѫ кȣрѫтоаре ꙟ мижлокȣл раюлȣи де ȣдѫ помецїи, ши де аколо

се ꙟпарть ꙟ патрȣ де есь ꙟ лȣме, анȣме Геѡнь, ши Нилȣл, ши Єфратȣл, ши Тигрȣ.

Фъкȣ дȣмнезеȣ ѡмȣл кȣ мѫна лȣи, де лȣт, десъвръшитȣ-л фѣче кȣ сȣфлет вїȣ, шї-и дърȣи мините слободѫ ши пречепѫтоаре пре кипȣл ѡбразȣлȣи съȣ, ши-л пȣсе съ се сълѫшлȣꙗскѫ ꙟ едемь, ȣнде е хранѫ де раю, ши фȣ алтѫ лȣме, лȣме кȣ ꙟцелепчюне де плинь; ши-л ꙟвъцѫ кȣ тот бинеле раюлȣи съ се ꙟдȣлчаскѫ, ꙗрѫ де помȣл пречепȣтȣлȣи съ се ферѣскѫ, ниче кȣ мѫна съ нȣ се атингѫ.

Inceputul Romanilor.

Де ꙟчепȣтȣл Рӱмлѣнилор.

Сѫ ꙟчѣпемь а скрїе де акȣм търїѧ ши пȣтѣрѧ Рȣмѫнилорь, де ȣнде с'аȣ ꙟчепȣть ши аȣ цинȣть пъмѫнтȣл тоть ши църи. Дечи дȣпѫ прада Троадеи, Єнїа џинереле лȣ Прїамь краю с'аȣ скѫпать, саȣ-л де слобозисе ощѧнїи, ель се мȣтѫ кȣ тоатѫ рȣда лȣи, кȣ къци скѫпасе, ꙟ цара Венецїеи. Дечи Єнеа кȣ къци нотасе кȣ нȣнсȣл фѣчерѫ враже ши лȣарѫ плѫзȣит, къ ле зисе скрипть: съ ноате де аколѧ спре апȣсь пънѫ вор соси ла ȣнь къмпь ши ле се ва ȣмплѧ маса лорь де хранѫ, аколо съ дескалече царѫ, ꙗрѫ ȣнде ва мȣри о витѫ фȣгъндь де остенитѫ аколѧ съ факѫ четате. ши лȣарѫ ачесть плазь дечи сосирѫ ла ачель къмпь ши фѣчерѫ колиби. Ꙗколо ера ꙗрбѫ, де ѡ кема сѣлинѫ, мȣлтѫ; ши прънзиндь еи, ȣнȣль гȣстѫ сѣлинѫ, дѣчїѧ ш'алтȣл ши ш'алтȣл, атȣнче стригарѫ: акȣм ни се ꙟмплȣ плѫзȣитȣл кȣ мѣселе. Дечи врȣрѫ съ факѫ сфарѫ, кȣ скроафѫ грасѫ, ꙗрѫ ꙗ се змѫчи де ꙟ мъна Єнїеи; ель ѡ гони токма 4. миле пънѫ ѡстени, ши скроафа ѡбоси де къзȣ, ши нъскȣрѫ ѡдатѫ 30 де пȣрчеи. Єнїа ꙟцелѣсе къ се ворь мȣлци пре аколо, ши аȣзи глас де-и зисе съ зидѣскѫ аколѧ четате. Дѣка ꙟчепȣ а зиди, тъмплѫ-се де възȣ фокь де'нтрȣ ачел локь, ши вени ȣнь лȣпь де ꙟ пъдȣре ши пȣрта гѫтежїи де бѫга ꙟ фокь, ꙗрѫ ȣнь вȣлтȣрь бѫтѣ кȣ арепиле ши адȣчѧ вънть де-ль ацица, ꙗрѫ ѡ вȣлпе хитлѣнѫ немери де-ши ȣда коада ꙟ апѫ ши скȣтȣра пре фок де врѣ съ-ль стингѫ: еи-ль априндѣ, ꙗрѫ ꙗ стънцѧ; ꙟсъ апои бирȣирѫ еи, ꙗрѫ ꙗ фȣџи; дечи пречепȣ Єнїа, къ кȣ мȣлте сваде ши ꙟделȣꙟгѫ врѣме еи се ворь ꙟнѫлца пре алте лимби, ши зиди четатѧ албѫ ши лȣꙟгѫ, ш'алтѫ четате анȣме Леѡи. Ши аȣ

авȣть свадѫ мȣлть кȣ домнȣл латинескь кȣ Латин, Фавно ши Тȣрнѡсь Єсавантȣл ши кȣ алци домни де ꙟпрежȣр, ши тотȣ-и бѫта Єнїѧ. Ꙗпои се ꙟпѫкарѫ ши ꙟпърцирѫ лок де царѫ. Дѣка мȣри Єнїа, ель стътȣ домнь фїю-съȣ Ꙗсканїе, нъскȣт де ꙟ Креȣса фата лȣи Прїамь краю; дȣпъ 'нсȣл стътȣ фїю-съȣ Теверь, ши ера мѫндрȣ ши витѣзь, ши мȣри некать. Дѣчїи ръмасерѫ дои фечори, Немиторь ши Ꙗмȣлїе; Немиторь лȣѿ домнїѧ, Ꙗмȣлїе авȣцїе, ши се скȣлѫ Немиторь де ȣчисе фечорїи лȣ Ꙗмȣлїе тоци, ꙗрѫ вре ѡ фатѫ ель ѡ пȣсе попѫ, ши пȣсе лѣџе: фѣтеле че ворь фи попи съ нȣ се мърите; ꙗрѫ ꙗ се аместекасе кȣ ѡаре чине; дѣка аȣзи Немиторь къ е грѣ, пȣсе де ѡ пѫзїѧ пънѫ къндь нъскȣрѫ дои ѱѣмени; дечи пре денса ѡ бѫгарѫ ꙟ темницѫ, ꙗрѫ пре коконїи и лепъдарѫ кȣ ȣнь чинь пре апа Тиверїеи съ пїарѫ; ꙗрѫ дȣмнезеȣ и крȣцѫ, къ-и гѫси ȣнь поркарю анȣме Фестȣль, ши фѣче бине къ-и дȣсе акасѫ-ши, ꙗрѫ мȣꙗрѣ лȣи Лȣпа нъскȣсе ȣнь коконь морть, къ фȣ вол лȣ дȣмнезеȣ, дѣчїа и пȣсе сȣгаши ꙟ локȣ де фечори. дѣчїѧ ле зисе нȣме: Рѡм ши Ромил. Дѣка кре-скȣрѫ, лорь ле ера вїаца кȣ поркарїи, де пъꙗѧ тȣрме ши фȣра. кȣ нещїȣтȣл стрикарѫ тȣрма лȣ Ꙗмȣлїе, че ле ера мошь: татѫ мъни-са. Дѣчї-и принсерѫ шї-и дȣсерѫ ла Ꙗмȣлїе, елȣ-и възȣ воиничи ши фрȣмоши. ши афлѫ къ-и сънть непоци, ши адȣ-нарѫ глоате де скоасерѫ пре Немиторь де ꙟ домнїе ши дѣ-дерѫ лȣ Ꙗмȣлїе домнїѧ, ꙗрѫ Ꙗмȣлїе дѣде авȣцїе мȣлтѫ не-поцилорь, де ръдикарѫ ѡши ши добѫндирѫ мȣлте домнїи ши църри. Дȣпѫ ачѣѧ зиди Ромил четате прѣ маре ши фрȣ-моасѫ, де ла Ꙗдамь пънѫ с'аȣ фъкȣт Рѵмȣл 4708 де ан; ши кȣ глас де бȣчинь ȣрѫ: съ аскȣлте тоатѫ лȣмѣ де четатѧ че и се пȣсе нȣмеле Рѵмь; дечи къци есь де аколѧ еи се кїамѫ Рȣмѫни.

Impărăția luĭ Leu Iconoclast.

Ꙟпъръцїа лȣ Леȣ Иконоборецъ.

Ꙗчеста Леȣ, кȣ нȣмеле ши кȣ нъравȣл де леȣ, ши кȣ сȣфле-тȣл де фїарѫ, ел ера де ꙟ Їсаврїа, де рȣдѫ мѣсерѫ, ши-л гѫ-сирѫ ла ȣнь пȣць ниꙗе Ѡврѣи негȣцѫтори ши-л кȣноскȣрѫ кȣ але лорь мъестрїи къ ва фи ꙟпърать, дечи-л жȣрарѫ ка съ аскȣлте диншїи кȣмȣ-л ворь ꙟвъца къндь ва фи ꙟпъ-рать. Єль ли се фъгѫдȣи къ-и ва аскȣлта, ши дѣчїи кȣ-ръндь фȣ кȣноскȣть де сфатничи ши соси воеводь ръсъритȣлȣи,

ши-ши афлѫ ажȣторю Артаваздь анȣмє ȣнь боꙗринь, дѣчїи сє рѫдикѫ ꙟпърать; ꙗрѫ Ѳєѡдосїє дѣка аȣзи, єль фȣџи де-ш лъсѫ скаȣнȣл ши кȣнȣна мȣнчиторюлȣи, ши сє кълȣгъри, дѣчїи добѫнди ꙟпърѫціѧ дє вѣчи; ꙗрѫ чел кȣ нъравь дє леȣ, фїарѫ нъсилникѫ, атȣнчє венирѫ чеи проклѧци дє Ѡврѣи ла чел леȣ сълбатекь ши свирѣчь, дєчи ничє чєршȣрѫ аȣрь, ничє арџинть, ничє боєрїє дела ꙟпъратȣл, чє-и зисерѫ аша: дє вєри съ мори дє бѫтрънь ꙟ пърѫцїє (!), ꙗрѫ тȣ лѣпъдѫ икоанєлє дє ꙟ бесѣрекѫ ши радє ѡбразєлє дє прє зидȣри ши ѡпрѣщє ѡаменїи съ нȣ сє ꙟкинє лорь. Єлȣ сє фъгѫдȣи, пȣюл аспидєєи непо-цилорь нѫпърчєєи, ши кемѫ прє Германь патрїархȣл дє врȣ съ-л ꙟпреȣнѣзє а ръȣ сфатȣл лорь, ꙗрѫ пъринтєлє нȣ-и дѣдє ничє а грѫи, чє-л фоартє ꙟфрȣнтѫ ръȣ кȣ сфєнтєлє скриптȣри. Єлȣ-л гони дє ꙟ патрїєршїє. Ѡ амарь скȣлѫ-се лȣпȣл прє пъ-сторю, ши ꙟтрарѫ лȣпїи ꙟ тȣрма лȣ Хс. дє ѡ спърцѧ ши ѡ нєка кȣм єра маи ръȣ, ши сфръшїѧ (! l. сфъ-) ѡбразȣл лȣ Хс. ши а прѣ кȣратєи маичє ши а тȣтȣрорь сфинцилорь, ши-ши връсѫ вениnȣл амарь прє тоци крєщинїи къци сє ꙟкина сфинтєлорь ѡбразє, дє-и мȣнчїѧ шї-и ръніѧ кȣ мȣлтѫ ꙟвъцѫтȣрѫ а дра-кȣлȣи, ꙟкъ маи вътось прє пъринцїи кълȣгѫри! Соцȣ сє фѣчє лȣ Валтасарь кȣ рѣлє лȣкрȣрє алє лȣи, къ коврѫшїѧ прє мȣнчиторїи дє'нтью. Ꙗть єȣ вою аръта корбȣлȣи негрѣла, къ єра ѡ бесѣрекѫ апроапє дє света Софїа ши єра стрънсє кърци ꙟтр'ънса: треи ꙟтȣнерѣчє ши треи мїи, ши єра а тоатѫ лȣмѣ философїи ꙟтр'ънсє адȣнатє, дє лє цинѧ 4. дас-кали плини дє тоатѫ ꙟцелепчюнѣ, ши щїѧ философїѧ тоатѫ ши адънкȣл скриптȣрилор єлинєщи кȣ крєщинєщи, ши вѣкѧ кȣ тотȣл, тȣтȣрор аръта шї-и лȣмина кȣ кȣвинтєлє ка соарєлє, кать токма ꙟшиши ꙟпърацїи нємикѫ нȣ фъчѧ фърѫ сфатȣл ачєлора пъринци философи; ꙗръ ꙟпъратȣл Леȣ мȣлть невои съ-и поатѫ ꙟтоарчє съ-и фїє соци спрє ръȣл лȣи чє фъчѧ, чє маи бинє врѣ гони вълтȣрь саȣ врѣ приндє стѣлє; дѣка възȣ къ нємика нȣ ва фолоси, єл адȣсє гѫтѣжє ȣскатє дємпрежȣрь дє бесѣрекѫ, дєчи арсє прє ачєи сфинци пъринци ꙟпреȣнѫ кȣ кѫрцилє ꙟ бесѣрекѫ. Ѡ амарь леȣ кȣ сȣфлеть крȣнть ши кȣ минтє дє фїарѫ връжмашє, кътѫ пагȣбѫ фєчєши! къ єра аколѣ, маи скȣмпь дє тоатє, ȣнь сфитокь минȣнать дє пън-тєчє дє шарпє ши єра ꙟтр'ънсь скриптȣра лȣи Ѡмирь: Илїада ши Ѡдисїа. Ꙟ зилєлє ачєстȣѧ Леȣ прѫдарѫ кȣ мѫнїє цара гречаскѫ пънѫ лънгѫ Цариградь. Ши домни ачєста Леȣ кȣм-плить 25 дє ани.

Despre Vasilie Machedoneanul.

Сѫ спȣнємь пȣцинєл дє Басилїє, кѫ єра дє ꙟ Македонїѧ, фєчорь дє ѡмєни мєсєри, ши фȣрѫ робици дє Шкѣи, єль сȣцѧ циңѫ атȣнчє, ши сєчєра мȣма лȣи ꙟ кѫмпȣ стѫпѫнилорь, коконȣл зѫчѧ прє мириџїє ши вєнїѧ ȣнь влѫтȣрь дє-ль ȣмбрїѧ, мȣмѫ-са'ль гонїѧ, єль ꙗрѫ вєнїѧ, апои-л лѫсѫ, кѫ прєчєпȣ кѫ є сємнь бȣнь; дѣка соси ꙟ врѫстѫ, єлȣ-ши пѫрѫси маикѫ-са дє сє дȣсє ꙟ Цариградь ши сє нѫими прє ла ѡамєни дє сє хрѫнїѧ; ноаптѧ дȣрмїѧ ла ѡ бєсѣрєкѫ анȣмє свєти Мокїє, атȣнчє вєни сфѫнтȣл дє грѫи прєѡтȣлȣи: чє дорми дє нȣ тє сколи сѫ баџи прє ꙟпѫратȣл ꙟ касѫ? єлȣ сє скȣлѫ ши мѣрсє ла бєсѣрєкѫ дє вѫзȣ ȣнь ѡмь спрѫтигось кȣ нєџїє мѫни гроасє дȣрминдь прє пѫмѫнтȣль голь; лȣи и пѫрȣ ѡ вєдѣрє, дєчи сє тȣрнѫ; лȣи и вєни пѫнѫ а трєꙗ ѡарѫ, шї-и спȣсє апои: чинє доармє ачїѧ єл ва фи ꙟпѫрать; атȣнчє мѣрсє дє-л дєџєптѫ ши-л дȣсє ꙟ касѫ-ш кȣ чистє (!) марє; ши авѣ прєѡтȣл ȣнь фратє дє слȣжїѧ ла ȣнь боꙗринь марє дє-ль кєма Өєѡфилиць, дѣчїи дѣдєрѫ ла боꙗринь, єлȣ-ль пȣсє комись; атȣнчє адȣсєрѫ лȣи Михаиль (ꙟпѫрат) ȣнь биднвїȣ прѣ бȣнь дарь дє ꙟ Мисирь, ши нȣ сє афла нимє сѫ-ль поатѫ ꙟкѫлєка, ꙗрѫ Өєѡфилиць спȣсє кѫ арє ѡ слȣгѫ бѫрбатѫ, ши фȣ атȣнчєшь кємать Басилїє, дєчи принсє калȣл дє фрѫȣ ши-л ши ꙟкѫлєкѫ ши алєргѫ кѫтȣ-и фȣ воѧ; атȣнчє-л пȣсє комись марє ши кȣрѫндь соси ши постѣлникь марє, ши-л фоартє юбїѧ ꙟпѫратȣл, ши дѣчїѧ ꙟчєпȣ а ȣри прє Барда. Михаил єлȣ-ши пѫзїѧ жокȣрилє ши бєрилє ши мѫꙟкѫрилє; атȣнчє вєни ȣнь вѣстникь дє-и спȣсє ꙟпѫратȣлȣи кѫ-и прадѫ Кѫрѫиманїи цара; єль дєрєпть сѫ нȣ сє спає боꙗрїи ши сѫ нȣ пѫрѫсѣскѫ жокȣл, алєргѫ дє сфѫримѫ ѡ ѡглиндѫ чє єра фѫкȣтѫ дє ȣнь философь, дєчи кѫть врѣи кѫȣта ꙟтр'ѫнса тȣ врѣи кȣноаџє фїє дєи чє латȣри а тоатѫ лȣмѣ сѫ сє врѣ рѫдика ѡџїи. Ѡ, нєбȣнїє, кѫтѫ пагȣбѫ фѣчє Грєчилорь!

Атȣнчѣ дѣдє Михаил ѡ ибовникѫ а лȣи дȣпѫ Басилїє, анȣмє Єѵдокїѧ, ши ѡ кȣнȣнѫ ꙟсȣши, ши-шь дѣдє кȣнȣна дє ꙟпѫрѫџїє лȣ Басилїє сѫ фїє ꙟпѫрать. Ѡ датѫ жȣкѫ тоатѫ зȣа, сара бєȣ дє сє ꙟбѫтѫ; ѡарєчинє анȣмє Басиликинь лѫȣдѫ прє ꙟпѫратȣл кѫ: жȣкаши бинє астѫзь ши врѫтєжиши бинє калȣл ла алка; єль єра бѣть дє сє бȣкȣрѫ ши-л дѫрȣи прє ачєла кȣ пашмаџїи лȣи, ши-л пȣсє сѫ фїє ꙟпѫрать; Басилїє ста дє привїѧ, ши кѫȣтѫ ꙟпѫратȣл кȣ амарь лȣ Басилїє;

атȣнчє сє спърє ши адȣнѫ чатѫ ши сє ръдикарѫ ꙟтр'ача ноаптє дє ȣчисерѫ прє Михаил, къ-ль афларѫ махмȣрь дє винь ла аширнȣть, дєчи нȣ сє пȣтѣ апѫра, чє фȣ жȣꙟгѣть аколѣ. Ши аȣ домнить Михаил ꙟпреȣнѫ кȣ мȣмѫ-са 14 ани, ꙗрѫ ꙟсȣши 11 ани, ши-л ꙟгропарѫ ла мънѫстирє чє ѡ кємa Хрисополи, лъꙟгѫ мȣмѫ-са; аша єра а лȣи Михаиль вїаца: нȣмаи чє бѣ ши мънка ши жȣка.

XXI.

1620.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de judecată.

(Jaşi 7128.)

Єȣ бȣми (?) костє бъгок вел дворник долнѣи земли. и никоарє вел дворник вишнѣи землй. й дȣмитрȣ гоꙗ вел постелник. и небожатко логофт. и дȣмитрȣ лȣпє дворник глотнїи. и банко шетрар. и инїи болѣри ѿт двор гдпнȣ єго маст.

Скрїєм шй мъртȣрисим кȣ чѣстъ скрисоарє а ноастръ. кȣм аȣ венит ꙟнаинтѣ ноастръ. кълȣгърїи дела свънта мънъстйрє дела хȣмор. кȣ ȣн запис дє мъртȣрїє фъкȣт дє трифан постелникȣл. ши с'аȣ пърът дє фацъ ꙟнаинтѣ ноастръ кȣ рȣска кълдърȣшоає. сора лȣи трифан пост. прєнтрȣ сатȣл вльничѣнїи съ лок дє моаръ ꙟ жижїа чє ꙗстє ꙟ цънȣтȣл дорохоюлȣи. ши прєнтрȣ доѡȣ фалчи дє вїи дє котнар ꙟн дѣлȣл пскпȣлȣи. зикъндȣ кълȣгърїи. къ лѣȣ дат ши ꙗȣ милȣит трифан пост. кȣ ачел сат ши кȣ ачѣлє доѡ фалчи дє вїи. прєнтрȣ сȣфлєтȣл лȣи ши а џюпъннѣсїи (!) салє. ши съ лє фак(ъ) паменте дє ан ꙟтра ан. ши ачел запис єра фъкȣт дє трифан пост. ꙗръ рȣска кълдърȣшоає. аȣ зъс. къ ачел сат ꙗстє дирѣптъ мошїє єи. ши саȣ венит ꙟн партѣ єи. дєчи н'аȣ врȣт съ-л дѣ кълȣгърилор. дєчи нои ам ꙟтребат прє кълȣгърїи: маи цънȣт аȣ пънъ акмȣ ачел сат. аȣ ба? ꙗръ єи аȣ зъс: къ нȣ'л аȣ маи цънȣт. дєчи нои ам сокотит кȣ дирєптȣл ши ам зъс рȣскъи кълдърȣшоає съ с(ъ) токмаскъ кȣ кълȣгърїи. съ нȣ стричє дарѣ фръцинє-съȣ. дєчи рȣска с'аȣ токмит дє бȣнъ воꙗ єи. кȣ кълȣгърїи ши лѣȣ дат алтȣ сат анȣмє хринканїи прє жижїꙗ кȣ лок дє мори ꙟн жижїꙗ. ꙟн цънȣтȣл

ꙗшилор. ши лѣȣ лъсат ши ачѣле доѡ фалчи дє вїн ла кот-
нар. чє ачєст сат ꙗстє дирѣптъ кȣмпъратȣръ лȣи трифан
пост. дирєптȣ. т҃. дє талєр. дєчи кълȣгърїи с'аȣ токмит. ши
аȣ лȣат ачєст сат ши влъничѣнїи ꙗȣ лъсат єи. къчи аȣ фост
ши въндȣци. ши ачєл запис чє аȣ авȣт фъкȣт дє трифан
пост. ꙟнкъ'л-аȣ҃ дат кълȣгърїи дє'л-ам рȣптȣ. ши ȣн исписок
дє ла радȣл вовд҃ ашишдєрє. ши с'аȣ токмит ꙟдєснє. ка съ
н'аибъ маи мȣлтȣ а пъръ кълȣгърїи прє рȣска кълдъръ-
шоаєи. ничи ꙗ прє кълȣгърїи. чє съ-ш цїє ачєл сат кълȣгърїи
анȣмє хринканїи кȣ лок дє моар(ъ) ꙟн жнжїꙗ. ши ачѣлє доѡ
фалчи дє вїє ꙟн҃ котнар ꙟ пископ. ши съ факъ памєнтє лȣи
трифан пос. днєзъȣ ꙗртє. ꙗръ҃ чинє ва маи скорни пъръ.
съ хїє нєєртат дє домнȣл днєзъȣ. ши дє прѣчста҃ манкъ҃
ши҃ дє тоци свєнцїи. чє съ хїє трєклѣт ши проклѣт ѡт г҃а
бга҃ амин. дє ачѣста҃ мъртȣрисим кȣ҃ чѣстъ скрисоарє а ноа-
стръ. пис ȣ ꙗс вл҃. ‚зрки. ю҃л. вї. днь.

XXII a.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

(Повєстѣ лȣи Ꙗдам ши а Єввєи.)

Călătoria luĭ Sith la raiu.

Eva povestește:

.........Ꙟкълєкѫ адáмь ши съ дȣ́сє. ши афлѫ прє асии (авєл corect. marg.) цȣнгат' ши нȣ́-й зи́сє лȣи каин нємикѫ. прє кȣмȣ́-й зисѣсє лȣ́й ꙟцєрȣл'. ши адȣсє прє авєл ши-л пȣсє ꙟ локȣл чє съ кїáмѫ рїѡ́нь. атȣнча нѫскȣм прє сїѳь. ши зи́сєй кѫтрѫ адам: нȣ-ц пає рѫȣ домнȣл' мїєȣ. къ ꙗтѫ ꙟ лóкȣл лȣ́й авєл нѫскȣм алтȣл. шї-и пȣсєрѫ нȣмєлє лȣ́й: сиѳь.

Ꙗтȣнча адам съ рѫсти ши зисє: тáчй! тȣ мȣꙗрє. къ сȣфлєтȣл мїєȣ съ ꙟпȣцинѫ ꙟтрȣ ми́нє. ꙗрѫ сиѳ' зисє: домнȣл' мїєȣ! єȣ мѫ вою дȣчє ꙟ рáй. ши дє аколо вóй адȣчє ѡ́рєш чє. вєдѣ-вéрй ши тє вєри одихни.

Ꙗдам зи́сє: о фиюлє! кȣм съ ꙟтри тȣ ꙟ рáи? нȣ аша. нȣ аша. чє пáсѫ ꙟ проти́ва рáюлȣй ши плѫ́нцй. доарѫ кȣм-ва

не ва да дȣмнезѫȣ дин помȣл маслинȣлȣй сѫ вѫзȣ. ка доа́рѫ ми с'аре ма́и потоли боала.

Фїюл' сѫȣ сиѳ зи́се: де че боле́щй. ѡ пѫринтеле нострȣ?

Адáмь зи́се: о фїюле! маре боáлѫ ам. кѫндь грешїй е́ȣ ши майка воастрѫ. атȣ́нчѧ зи́се дȣмнезѫȣ: ꙟмȣлци-сѫ-вóр сȣспинниле тáле ши пȣрȣрѣ ꙟтрȣ грижи ка сѫ петре́чй. дá-ц' вóи цїе о҃в де боале. ȣнá. боáлѫ де и́немѫ. адоаѡ. боалѫ де ѡкй. дȣпѫ ачѣлѣ алалте тоате. ꙗрѫ мáйкѫй воастре ꙟй зисе: пȣрȣрѣ бѫрбатȣл тѫȣ сѫ те бирȣѧскѫ. ши кѫндь верй нáще коко́нȣл кȣ моáртѣ сѫ ци сѫ кȣмпѫнѣскѫ. ши сѫ скȣлѫ сиѳь ши сѫ дȣсе кȣ маика са ꙟ рáи. ши вѫзȣ е́вва о фїарѫ кȣмплитѫ че сѫ кїамѫ горгоннѧ, гониид пре фїю-сѫȣ сиѳь ши стѫтȣ де зисе кѫтрѫ дѫнсѫ: ѡ фїарѫ! нȣ́-ц' адȣ́чй ами́нте. кȣм тѣм хрѫни́ть кȣ мѫниле мѣле. кȣм кȣте́зй тȣ дешкиде гȣ́ра та спре ѡмȣл че ꙗсте фѫкȣ́ть пре ки́пȣл лȣ́й дȣмнезѫȣ? саȣ кȣм поци рѫнжи диниц̈ин тѫ́й асȣ́пра лȣ́й? атȣнчѧ фїара рѫспȣнсе кѫтрѫ евва ши зи́се: ѡ е́вво!. дин тине с'аȣ ꙟчепȣ́т'. кȣм кȣтезаш тȣ дешкиде гȣ́ра та спре мѫнкáре че-ц зи́се ци́е дȣмнезѫȣ сѫ нȣ мѫнѫнчй?. дере́пть ачѣѧ ши е́ȣ де вóй врѣ ши пре фечорȣл тѫȣ вóй мѫнка. ꙗрѫ ев'ва ȣ́нде ꙟчепȣ а плѫнџе глáсȣль е́н сѫ аȣзиѧ де ла рѫсѫритȣл' соáрелȣ́й пѫнѫ ла апȣс. ши зи́се е́вв'а: о амар́ ми́е домнȣл мїеȣ! де акмȣ пѫнѫ ꙟ вѣ́кь. блѫстѫма-мѫ-вор тоáте лимбиле. ши ꙟчепȣ а плѫнџе ꙟнаинтѧ рáюлȣй. кȣ фїю-сѫȣ кȣ сиѳь ши́-ш' арȣнка цѫрѫнѫ ꙟ кáпȣл' сѫȣ. ꙗр ꙟџерȣл' ли сѫ арѫтѫ ло́р. ши ле зи́се: че стригáцй? си́ѳ' зисе: доáм'не! пѫринтеле мїеȣ ꙗсте бол'нав. ши дорѣцїе де дȣ́л'чаца рáюлȣй. ши по́ф'тѣще сѫ вазѫ ди́н помȣл' масли́нȣлȣй. доáрѫ кȣм-ва и с'аре май потоли боала лȣ́й. ꙗрѫ ꙟџерȣл зи́се: о сиѳе! пѫринтел(е) тѫȣ адам нȣ áре лѣ́кь. кѫче кѫ с'áȣ апропиѧть зи́леле лȣй кѫтрѫ моáрте ши сврѫшитȣл ꙗȣ вени́ть. ши фрѫмсе дин помȣл чела че динтр'ѫнсь мѫнкасе адам. пентрȣ кареле пом фȣ гони́ть дин рáй. ши дѣде лȣ́й сиѳ. сиѳ дȣсе ла адам. адам вѫзȣ ши кȣно́скȣ ши сȣ́спинѫ тáре ши ꙟплети кȣнȣ́нѫ. ши́-ш' пȣсе ꙟ кáпь. ши вѫзȣ мѫна лȣи дȣмнезѫȣ лȣѫндь сȣфлетȣл лȣ́й. ши вѫзȣ евва. кѫделница кȣ ладан кѫдиндь трȣпȣл лȣ́й адáмь. ши вѫзȣ тре́й ꙟџерй цїинд лȣми́нй апринсе ꙟ мѫниле сале. ши кѫȣтѫ сиѳ спре чери́. ши вѫзȣ сȣфлетȣл лȣ́й адам стѫндь апроáпе де дȣ́мнезѫȣ ши мȣлциме де ꙟџери сѫ рȣгá пентрȣ адам. ши кѫндь сѫ скȣлѫ архаггль миха́иль атȣ́нчѧ то́цй ꙟџерїи тѫкѫрѫ (! l. -кȣ-). атȣнчѧ сѫ млстиви дȣмнезѫȣ ши-ш тинсе мѫна

са де апȣкѫ сȣфлетȣл' лȣ́й адам. ши ꙟвѫцѫ пре сифть де лȣѡ трȣпȣл лȣ́й ши-л дȣсе ꙟ локȣль че съ кїемѧ̀ геросина пла́та ши кѫндь сѫпѫ гроапѫ. ꙟцерȣл сѫмнѫ гроа́па. ши фȣ глас дин че́рй де грѫи: адаме! ада́ме!. ел зисе: че ꙗсте доамне?. дȣмнезѫȣ зисе: крез' спȣсȣ-ц-ам цие. къ дин̆ пѫмѫнть е́щй ши ꙗрѫ ꙟ пѫмѫнт' ве́рй мѣ́рџе. ꙗрѫ пѫмѫнтȣл(ȣи) зисе: ал' тѫȣ динтр'але тале џїе адȣче де тоате!. аша ꙟгропарѫ пре адам кȣ кȣнȣна че ера ꙟ ка́пȣл' лȣ́й. евва кȣ глас смери́ть съ рȣга. кѫтрѫ лȣмнезѫȣ. ши грѫиѧ: доамне. пъринтеле мїеȣ!. принмѣще сȣфлетȣл мїеȣ. ши аша дȣпѫ адам' а шасѧ зи плекѫ ка́пȣл съȣ. ши-ш дѣде сȣфлетȣл съȣ лȣ́й дȣмнезѫȣ. ши аколо ꙟгропа́рѫ пре евва лѫнгѫ фїюл съȣ авел'. ши ако́ло крескȣ ȣн лемнь дин кȣнȣна че е́ра ꙟ капȣл лȣ́й ада́м'.

Славѫ домнȣлȣи дȣмнезѫȣ ши мѫнтȣиторюлȣи нострȣ І҃с. Х҃с. ꙟтрȣ вѣчи де вѣчй. ами́нь.

XXII b.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

Paleea.

Povestea luĭ Melchisedec (pag. 119—140).

......Ꙃи́се дȣ́мнезѫȣ кътрѫ аврамь ⁖ ꙗтъ еȣ вой пȣне сватȣль мїеȣ кȣ ти́не ꙟтрȣ тоатѫ рȣда де акмȣ ши пѫнѫ ꙟ вѣчй. ши те вой бл҃сви́ пре тине ши ве́рй фи́ бл҃свить. ши де акȣмь ꙟнаи́нте нȣ ва фи нȣмеле тѫȣ авра́м. че авраам ва́ фи́ нȣмеле тѫȣ. пентрȣ къ пѫри́нтеле съ спȣне пъри́нте а мȣлте ли́м'бй. пъри́нте алес ши пъри́нте ꙟнал'т. пе́нтрȣ къ пъри́нте а мȣлте лим'бй тѣм пȣсь пре тине. крѣще-те-вой ши те вой ꙟмȣл'цй фоа́рте. Че акȣмь ѧ асинȣл тѫȣ. ши ѧ вешимъ́нте скȣм'пе де мȣлть прець. ѧ пъйне ши винь ши бри́чюл амѫнѫ. ши те сȣе ꙟ мѫгȣра ѳамарїей ши стѫй пре пїа́трѫ ши стрнгѫ де трей ѡрй: чл҃че бї҃н!. чл҃че бѫї҃н!. чл҃че бѫї҃н!. ши ва еши деспре ла́тȣрѣ мѫгȣрей деспре мїазѫ ноапте. еши-ва ȣн ѡмь сѫлбатекь. кȣ ȣнгиле де ȣ́нь ко́ть. ши кȣ пърȣль капȣлȣй ши

кȣ барба пънѫ ла пичоаре. ꙗрѫ тȣ съ нȣ те спа́й де дънсь. чи съ те ско́лй съ тай ȣ̆нгиле лȣй. шѝ съ-и ра́зй пърȣль лȣй шѝ съ-и да́и пъйне съ мънѫнче. шѝ вин҃ съ вѣ. шѝ те вéрй вл҃сви де дѫнсь шѝ вери фи бл҃свитъ.∴

Ꙗчеста Мелхиседек съ спȣне фѫрѫ де татѫ. фѫрѫ де рȣдѫ. асѣмене ѧсте фїюлȣй лȣй дȣм'незѫȣ. майка са съ кїамѫ салимȣль. пре нȣмел(е) четъцей ей. ꙗрѫ татѫ-сѫȣ съ кїамѫ ѡседекь. шѝ нѫскȣ. в. фечорй. нȣмеле ȣнѹѧ седекь. шѝ нȣмеле челȣѧ-л-алть мелхи. ла арѫтаре ера́ шѝ ачеѧ шѝ четáтѣ лóр (?) ѡседекь ера непоть лȣй невро́дь. пентрȣ ачаѧ съ сълъшлȣйѧ ꙟ пола́те. де ла невро́дь петрекȣрѫ ꙟпѫрѫцииндъ. ꙟсѫ бирȣнѧ шѝ ꙟпърѫцїѧ вавилонȣлȣй. кънд фȣ ꙟтр'ȣна де зиле. зи́се ѡседекь ꙟпърат' фїюлȣй сȣ лȣй мелхи: фїюле! ел зисе: че вей съ зичи пъри́нте? шї҃-й зисе: дȣ-те ла чюрда бойлóрь ноштри ꙟ галилей. шѝ-м' адȣ. о҃. де ȣ̆нчй ка съ ȣ̆нгемь жртвѫ. марелȣй крон дȣ́мнезѫȣ. шѝ челора-л-а́лцй къ ам нъдѣжде дȣпъ ачѣѧ съ мѣрџем ла ѡáсте. Ꙗчѣстѧ дѣка аȣзи мел'хїй превегїе ꙟтр'ачѧ ноапте врѫндь съ плинѣскѫ слȣжба шѝ ꙟвъцѫтȣра пъриŃтелȣй сȣ. ꙟтр'ачѣ ноапте ера лȣна фоа́рте лȣминатѫ. шѝ стѣлеле стрѫлȣчїѧ фоа́рте. ачѣстѧ дѣка възȣ мелхїй съ мирѫ. шѝ гъндѝ ꙟтрȣ сине зикѫнд': ѡх! пре че лȣкрȣрй фрȣмоасе ѡдихнѣще дȣмнезѫȣ. фѫкѫторюль а тоате! дȣче-мѫ-вой де вой спȣне пъринтелȣй мїеȣ. май бине ачестȣѧ съ ꙟнѫл'цѫмь жрътвѫ. декѫть бозилѡрь. челорь мȣцй. шѝ сȣрзй. май бине съ адȣчем шѝ съ ȣ̆нгем жртвѫ дȣмнезѫȣлȣй череска. Татѫ-сѫȣ дѣка аȣзй ачѣстѧ съ мѫнїе. шѝ зисе кътрѫ дѫнсь кȣ ȣ̆рѫмѫнть: ȣ̆рȣ-мѫ пре ма́реле мїеȣ дȣ́мнезѫȣ. ка нȣ кȣм'ва съ съ мѫнїе спре мине шѝ съ мъ здробаскѫ. ꙗрѫ акȣм' те вои ȣ̆нга шѝ те вой да пре тине жртвѫ гата дȣ́м'незѫилорь мїен къче къ адȣсеш вийклешȣгъ спре мине шѝ спре дȣм'-незѫи мїен.∴

Дечй дȣкѫндȣ-сѫ мел'хи ꙟ галилею. ꙗр татѫ-сѫȣ ꙟтрѫ кѫтрѫ ꙟпърѫтѣса салима шѝ грѫи: ꙗтѫ еȣ гѫндїй ка пре ȣ̆нȣль дин фечóрїй нóштрй съ-л ȣ̆нгїемь. шѝ съ-л дѫм жртвѫ марилорь дȣ́м'незѫи. ꙗрѫ ꙟпърѫтѣса юбїѧ май връто́сь пре мел'хїи. декѫт пре се́декь. шѝ кȣ плънсь зисе: възь къ вей съ ȣ̆нгй пре юбить фїюл мїеȣ ка съ-л дай жртвѫ дȣмне-зѫилор' ноштри. ꙟпъратȣль зисе: съ нȣ фїе ашá. че съ арȣ́н-кѫм сóрцй. дечй арȣ́нкарѫ шѝ кѫзȣ соáртѣ спре фїюл ей чел' май микь анȣме мел'хїй. Ꙗрѫ кънд цинȣ ꙟпърѫтѣса къ вине мел'хїй дин галилею. зисе кѫтрѫ фїюл сȣ. се́декь: ꙗтѫ фра-

телє тъȣ мелхїй ва съ моарѫ дє мѫнилє тътѫни-тѫȣ ка съ-л дѣ прє ꙟс жиртвѫ. чє тє скоалѫ дє мєрџй ꙟтрȣ тѫмпинарѣ лȣи. шї-й спȣнє лȣй дє тоатє. съ фȣгѫ ꙟтр'алтѫ пáртє. ка съ сѫ избѫвáскѫ дє гѫндȣль тътѫни-сѫȣ. Дéчй съ скȣлѫ седєк ши съ дȣсє ꙟтрȣ тѫмпинарѣ фрателȣй съȣ мел'хїй. ꙗрѫ ꙟпѫратȣль зисє кътрѫ пȣтѣриничїй съй ши кътрѫ тóцй бояріи: ꙗтѫ єȣ гѫндїй. ка съ џȣнгй прє фїюл мїєȣ чел май тънѫрь. адєкъ прє мелхи. ка съ-л ꙟналць жиртвѫ: —

Ши дѣка аȣзирѫ дє џȣнгїарѣ ꙟпѫратȣлȣй. съ џȣрȣнрѫ тоцй бояріи съ-ш џȣнгє кътє ȣн фєчорь съ ꙟналцє жртвє бозилорь. пентрȣ ка съ ꙟтѫрѣскѫ кȣвънтȣль ши похта ꙟпъ-рѫтѣскѫ. (ꙗ)рѫ седєк дѣка тѫмпинѫ прє фрѧтє-съȣ мел'хїй ꙟй спȣсє лȣй дє тоатє кътє фȣрѫ. ши ꙟ грáбѫ дєскълєкѫ мел'хи дєпрє калȣль съȣ ши съ дєзбрѫкѫ дє вешмѫнтȣль съȣ карє-л пȣрта ши-л пȣсє прє кал'. ши зисє кътръ фратє-съȣ мелхи (corect. marg.: седєк): ѧ калȣл ши хайнел(є) ши ѡаменїй. ши добитоачелє ши тє дȣ кътрѫ пърйнтелє мїєȣ. ꙗрѫ єȣ мъ вон дȣчє кȣ ачастѫ хаинѫ чє амь асȣпрѫ ȣнде нимѣ мъ ва щи. ши аколо вой петрѣчє. пентрȣ ка сѫ скáпї дє ачѧ моáртє амарѫ. седєкь лȣѡ тоатє кътє фȣрѫ ла фратє-сѫȣ мел'хїн ши съ дȣсє ꙟ четатє ꙟ салимь кътрѫ пърйнцїй съй. ꙗрѫ мел'хи ста дє аскȣлта пльнсȣл' ши тънгȣрѣ чє съ фъчѧ ꙟ четатє. пейтрȣ фєчорїй чє врѣ съ-и џȣнгє. ши єра гльчавѫ мȣл'тѫ ꙟтрȣ тóци ѡаменїй. ши адȣнарѫ фїєштє-чинє кътє ȣн коконь ал' съȣ. ши фȣрѫ дє тóцй. п. дє кокóни. ший стá дє ащепта прє ꙟпъратȣль съ-ш џȣнгїє фєчорȣль съȣ. съ-л факѫ жйртвѫ бóзилóр. дȣпѫ ачѣѧ съ-ш' џȣнгє ши єй прє фєчорїй съй. ꙗрѫ мел'хи стá ꙟ протива чєтъцен. ꙟ мѫгȣра чє съ кїамѫ елеѡ-нȣль. ши ачéйи мѫгȣрє ꙟй пȣсє мел'хїй нȣмелє елешнȣль чє съ зичє. мастє. къчє къ акóло афлѫ мнлѫ. ши бȣн дáрь. ши възѫндь тȣ́рбȣрарѣ четѫцéй. ѡфтѫ ши къȣтѫ спрє чéрй. ши кȣ лакрѫмй ȣдѫ пъмѫнтȣль. сȣспинѫ фоарте тáрє. ши авъндь ѡкїи съй спрє чéрй. стригѫ аша: свнцїѧ та єщй дóм'нȣль дȣмнєзѫȣ. чела чє ай фѫкȣть черюл'. ши пъмѫнтȣль. соарелє ши лȣна. ши стѧлелє. парє-м мїє къ свнцїѧ та єщй май марє дє кътъ тоцй дȣмнєзѫйй. къ лȣкрȣрилє талє аѧвє арѫтарѫ пȣтѣрѫ та. дєчи дє тє ѡдихнещи спрє тоатє ачѣстѧ. ши дє верй съ мѫ фачи а фи шерȣ́бȣль тѫȣ. нȣ трѧчє чѣрерѧ мѧ. чє мъ аскȣл'тѫ ꙟ часȣл' ачéста. ка сѫ пїѧє четатѧ кȣ бозїи ши кȣ тоци чєѧ чє кредь ꙟтр'ѫнйшй .·. (ш)й дѣка фȣ кȣвън-тȣл' ачéста. ачїєш фȣ кȣтремȣр марє ꙟ четатѧ салимȣлȣй. ши

де ꙟпрáснѫ съ кꙋтремꙋрѫ ши съ рѫсъпи тоатѫ четáта. ши ꙟгиници пъмѫнтꙋл' пре тóци че петречеа ꙟ четáте.·.(м)ел'хи дѣка възꙋ ꙟфрикошатѫ ка ачѣа. съ мирѫ. ши съ темꙋ де дꙋмнезѫꙋ фѫкъторюл черюлꙋй ши ал пъмънтꙋлꙋй ши съ скꙋлѫ ши съ сꙋй ꙟ мъгꙋра отамаріей (!). дѣколо съ погорѫ ши ꙟтрꙿ ꙟ латꙋрѣ мъгꙋреи деспре міазѫ-ноапте. ши петрекꙋ аколо. м҃. де ани. ши нꙋ вороки кꙋ оаменій. нічй еши де аколо. че ера де мѫнка мꙋгꙋр ши міаре сълбатекѫ. ши ба апѫ дінтр'ꙋн из'ворь. пънѫ кънд фꙋ тримис авраам кътрѫ дънсꙋль. пре кꙋм ꙟй зисѣсе лꙋи домнꙋл' дꙋмнезѫꙋ.

XXIII.

ca. 1625.

(Летопісеціле църії Молдовії, Vol. I. Iaшii 1852, p. 93 urm.)

Letopisețul luĭ Ureche.

Дóмніи цържи Мѡлдовіи ши віаца лѡр де

Григóріе Оурéки. Вѡрник мáре ꙟ Мѡлдóва.

Предословіе.

Мꙋлци скріиторі с'аꙋ невоит де аꙋ скрис рѫндꙋл ши повестѣ цъържлѡр ши аꙋ лъсат извод пре оурмъ, ши бꙋне ши рѫле съ ръмѫе фнчорилѡр ши непоцълѡр, съ ле хіе чѣле бꙋне де ꙟвъцътꙋръ, ꙗр чѣле рѫле ка съ съ поатъ ферн, ши съ съ сокотѣскъ, ши челѡр бꙋне съ оурмѣзе. Ши алціи пизмꙋинд ши ꙟсъмнѫнд, ши скріинд, кꙋм ши еꙋ Григоріе Оурѣки, каре дин мила лꙋи Дꙋмнезъꙋ ши ал Домнꙋлꙋи меꙋ ам фост Ворник Маре, кꙋ мꙋлтъ невоинцъ ам четит кърциле ши извоаделе, ши але ноастре, ши челѡр стръине, ши ам афлат кап ши ꙟчепътꙋръ мошилѡр де оунде аꙋ изворжт ꙟ царъ, ши с'аꙋ ꙟмꙋлцът, ши с'аꙋ лъцит, ка съ нꙋ съ ꙟнече аніи чеи трекꙋци а тоате църиле; ши апои съ нꙋ съ поатъ щи че с'аꙋ лꙋкрат, съ съ асемине хиерелѡр ши дѡбитоачелѡр челѡр мꙋте, ши фъръ минте. Ꙗчеа оурмънд, ши мъкар къ съ афлъ ши де алціи ꙟсемнате лꙋкрꙋриле цържи Мѡлдѡвіи, апꙋкатꙋ-м'ам ши еꙋ а скріере ꙟчепътꙋра, ши ададосꙋл, ман апои ши скъдерѣ, каре съ веде къ аꙋ венит ꙟ зилъле ноастре, дꙋпъ кꙋм аꙋ фост

ꙟтъюл църѫи ши пъмѫнтꙋлꙋи ностру а Мѡлдѡвїи. Къ кꙋм съ тъмплъ де сърг ши адаоџе похоюл апїи, ши iаръ ши де сърг скаде ши съ ꙟпꙋцинѣзъ, аша с'аꙋ адаѡс ши Мѡлдѡва, каре маи апои де ла алте църи с'аꙋ дескълекат, ши с'аꙋ лъцѫт де сърг ши фъръ де зъбавъ. Ꙗчеле черкънд ле ам ꙟдрептат кꙋ невоинцъ, къ нꙋ нꙋмаи летописецꙋл ностру, че ши кърци стръине ам черкат, ка съ пꙋтем афла адевърꙋл, ка съ нꙋ мъ афлꙋ скрїитѡр де кꙋвинте дешарте, че де дрѣпте; къ лѣтописецꙋл ностру чел молдѡвинеск аша скрїе де пе скꙋрт, къ ниче де вїꙗца Дѡмнилѡр каре аꙋ фѡст тѡатъ кѫрма нꙋ алѣџе, не кꙋм лꙋкрꙋриле дин лъꙋнтрꙋ съ алѣгъ, ши пе скꙋрт скрїинд ши ꙟсемнънд де ла ꙟчепꙋт пънъ ла домнїꙗ лꙋи Петрꙋ Вод(ъ) Рареш, ши с'аꙋ стѫнс; къ де аиче ꙟкоаче н'аꙋ маи скрис нименѣ. Ниче есте а съ мираре, къ скрїитѡрїи ностри н'аꙋ авꙋт де оунде стръине кърц; къ де ла лъкꙋиторїи де'нтъю н'аꙋ афлат скрисори, къ н'аꙋ лъсат, ка неще ѡамини неашъзац, ши маи мꙋлт прощи ши некъртꙋрари, че ши еи аꙋ скрис маи мꙋлт дин басне ши дин повѣщи, че аꙋ аꙋзит ꙋнꙋл де ла алтꙋл. Єар скрисориле стръинилѡр скрїꙋ прѣ ларг ши де аџꙋнс, каре аꙋ фѡст ръвнитѡри ши хербинц нꙋ нꙋмаи але сале съ скрїе, че ши чѣле стръине. Ши де аколѡ лꙋънд мꙋлте, ши липиндꙋ-ле кꙋ але ноастре врѣми потривинд, ши ам скрис ачест литописец, кареле ши де нꙋ съ ва потриви пе ла мꙋлте локꙋри, чел че ва хи кꙋ минте, гѫндескꙋ, къ нꙋ ми ва винꙋи; къ де мꙋлте ѡри ѡмꙋл ꙟсꙋши чѣле че вѣде кꙋ ѡкїи съи нꙋ поате съ ле пꙋе пе рънд, ши мꙋлте зминтѣще. ши аꙋ спꙋне маи мꙋлте, аꙋ маи пꙋцине; дар чѣле де демꙋлт ши ръсꙋфлате де атъта врѣми де ани! Че еꙋ кꙋм ам афлат, аша ам аратат.

Григорїе Оурєки;
Вѡрник маре.

Кап. в҃.

Petru Vodă bate oştile luĭ Cazimir.

Домнїꙗ фечѡрилѡр лꙋи Стефан Водъ челꙋи де'нтъю.

Ꙗчест Стефан Водъ аꙋ авꙋт дои фечѡри, кꙋм с'аꙋ помєнит маи сꙋс, пре Стефан ши пре Петрꙋ; карїи дꙋпъ моартѣ тътъни-сеꙋ причиндꙋ-се пентрꙋ домнїе, аꙋ фꙋџит Стефан, фрателе чел маи маре, ла Казимир краюл лешеск, похтинд ажꙋтѡр ꙟмпротива фръцине-сеꙋ лꙋи Петрꙋ, ши съ-и се плече

кȣ тоатъ цара. Ꙗр Петрȣ кȣ ажȣтор дела Оүнгȣри аȣ апȣкат цара. Върнд Казимир, краюл лешеск, ка съ добъндѣскъ цара, ши съ фїє прє воѧ лȣи Стєфан Водъ, ꙗȣ дат ѡасте, ши аȣ ꙟтрат ꙟ царъ, ꙟ зи ꙟтъи а лȣи юлїє. Ши ꙟитъи ꙟи мерџѣ кȣ нърок; ꙗръ маи апои ꙗȣ амъџит аи ностри, де ꙗȣ багат ла кодрȣ, фїинд копачїи ꙟцжнаци прє лънгъ дрȣм, ꙗȣ сȣрпат асȣпра лѡр, оүндє къци н'аȣ перит дє копачи ꙗȣ прйнс вїи, прє карїи маи апои ꙗȣ ръскȣмпърат краюл Казимир. Фост-аȣ ꙟтрє ачести роби ѡамени мари: Збигнев ши Тжнченски, фечѡрȣл воєводȣлȣи дє Кракъȣ, ши треи стѣгȣри а треи Воєвози: а Кракъȣлȣи, ши а Сандомирȣлȣи, ши а Лїѡвȣлȣи, ши ноъ стѣгȣри боєрєщи. Ꙗръ литописъцȣл нострȣ дє фечѡрїи лȣи Стєфан Водъ, че поменим маи сȣс, нємикъ нȣ скрїє, че зиче къ дȣпъ домнїѧ лȣи Стєфан Водъ аȣ домнит Югъ Водъ, апои Ꙗлеѯандрȣ Водъ, кареле се ва помени маи жос. Ꙗръ нои н'ам лъсат съ нȣ ꙟсемнъм ниче дє фечѡрїи лȣи Стєфан Водъ, пентрȣ къ поатє съ фїє адєвърат, къ нȣ пъртинѣщє кроникарȣл Бїєлскїє алѡр съи, че скрїє потикáла че аȣ петрекȣт Стéфан Водъ кȣ ажȣторюл Лѣшилѡр, дє аȣ перит кȣ тоцїи.

Кап. вї.

Proclamarea luĭ Ștefan cel mare de Domn al Moldoveĭ.

Кънд с'аȣ стринс цáра ла локȣл че се кѧмъ Дирептатє, ши аȣ ръдикат Домн прє Стєфан Водъ.

Стєфан Водъ аȣ стринс боѧрїи ши мари ши мичи, ши altъ кȣртє мърȣнтє, ꙟпреȣнъ кȣ Ѳєоктист Митрополитȣл ши кȣ мȣлци кълȣгъри, ла Дирептатє, ши ꙗȣ ꙟтрєбат прє тѡци: єсте кȣ воѧ тȣтȣрѡр съ лє фїє домн? Ꙗтȣнчє тѡци кȣ оүн глас аȣ стригат: „Ꙟ мȣлци ани дела дȣмнєзєȣ съ домнєщи." Ши кȣ воѧ тȣтȣрѡр л'аȣ ръдикат домн, ши л'аȣ помъзȣит дє домнїє Ѳєоктист Митрополитȣл. Ши дє аколѡ аȣ лȣоат Стєфан Водъ скиптрȣл църїи Молдовїи, ши аȣ мерс ла скаонȣл домнєск ла Сȣчѣвъ.

Дєчїи Стєфан Водъ гътиндȣ-се дє маи мари лȣкрȣри съ факъ, нȣ черкъ съ ашезє цара, че дє ръсбоаiє се гъти, къ аȣ ꙟпърцит ѡщїи сале стѣгȣри, ши аȣ пȣс хотноџи ши къпитани, карє тоатє кȣ норок ꙗȣ венит.

Bătălia de la Podul înalt la Vasluĭu.

Дє вєстита извѫндѫ а лȣи Стєфан Водѫ кȣ Тȣрчїи ла Подȣлꙟна'лт ла Васлȣю.

Ꙟ анȣл ҂зцпг Сȣлтан Мєхмєт, ꙟпѫратȣл тȣрчєск, ꙟтр'армѫнд ѡастє, ҂рк дє ѡамєни, ши ѡастє тѫтѫрѣскѫ ши мȣнтєнѣскѫ, сѫ мѣргѫ кȣ Радȣл Водѫ, аȣ тримис асȣпра лȣи Стєфан Водѫ. Ꙗрѫ Стєфан Водѫ авѫнд ѡастє гата ҂м ши Лѣши чє-и вєнисє ꙟтр'аџютор кȣ Бȣчѣцки ҂в дє ла Казимир краю, ши Оунгȣри чє-и добѫндисє дє ла Мѫтїꙗш, краюл оунгȣрєск ҂є лѣȣ єшит ꙟнаинтє дин сȣс дє Васлȣю ла Подȣл Ꙟналт; прє карїи ꙗȣ бирȣит Стєфан Водѫ, нȣ аша кȣ вєтєжїꙗ, кȣм кȣ мєшєршȣгȣл; кѫ ꙟтѫю аȣ фѡст ꙟвѫцат дѣȣ фѡст пѫржолит ꙗрба пєстє тѡт локȣл, дѣȣ слѫбит каїи тȣрчилѡр чєи џинташи, ши апои аџютѫнд ши пȣтѣрѣ чѣ дȣмнєзєꙗскѫ, кȣм сє вра токми воꙗ лȣи дȣмнєзєȣ кȣ а ѡамєнилѡр, аша ꙗȣ кȣприс прє Тȣрчи ѡ нєгȣрѫ, кѫт нȣ сє вєдѣ оунȣл кȣ алтȣл. Ши Стєфан Водѫ токмисє пȣцинєи ѡамєни дєспрє лȣнка Бѫрладȣлȣи, ка сѫ-и амѫџѣскѫ кȣ бȣчюнє ши кȣ трѫмбицє, дѫнд сємн дє рѫзбою. Ꙗтȣнчє ѡастѣ тȣрчѣскѫ, ꙟторкѫндȣ-сє ла гласȣл бȣчюнєлѡр, ши ꙟпєдєкѫндȣ-и ши апа ши лȣнка, ши акопєриндȣ-и ши нєгȣра, тѫꙗ ши сфѫрма лȣнка сѫ трѣкѫ лагласȣл бȣчюнєлѡр. Ꙗрѫ дин дос ꙗȣ ловит Стєфан Водѫ кȣ ѡастє токмитѫ ꙟ. ї. зилє а лȣи Гєнарїє, оундє ничє єра лок дє а-ши токмирє ѡастє, ничє дє а сє ꙟдєрєптарє; чи аша єи ꙟ-дє-синє тѫиндȣ-сє, мȣлци аȣ пєрит, ши мȣлци принсѫрѫ вїи пєдєстримє; чи прє ачѣꙗ прє тоци ꙗȣ тѣꙗт, оундє пє оурмѫ мовилє дє чєи морци аȣ стринс, ши мȣлци паши ши сѫнџѣци аȣ пєрит; ши пє фєчорȣл лȣи Ісан-Паша дȣпѫ чє-л'аȣ принс вїȣ, л'аȣ слѡбозит, ши пȣшчєлє лѣȣ добѫндит, ши стѣгȣри маи мȣлтє дє оуна сȣтѫ аȣ лȣат.

Дакѫ ꙗȣ бѫтȣт прє Тȣрчи аȣ лȣоат ꙟн џос дє ла Подȣл ꙟналт пин пѫдȣрє, ши аȣ єшит оундє пȣрчєдє апа Смилїи, ꙟн цинȣтȣл Тȣтовїи; аколо ꙟи лєџѣ лор аȣ дат лаȣдѫ лȣи Дȣмнєзєȣ, кѫ с'аȣ вѫзȣт єшиц ла лȣмє.

Ꙗр Стєфан Водѫ порнитȣ-с'аȣ дȣпѫ дѫншїи кȣ Молдовєнїи сєи. Ши ачєи ҂в дє Лєши, ши аȣ гонит пє Тȣрчи пѫнѫ ꙗȣ трєкȣт Сирєтȣл ла Іонѫшєшпи, ȣндє сє камѫ вадȣл Тȣрчилѡр ши пѫнѫ астѫзи. Ши аколѡ дѣсȣпра Сирєтȣлȣи, ла мовила чѣ марє а Тєкȣчюлȣи аȣ одихнит трїи зилє. Ши ꙗȣ вєнит вєстє дєла Старостїи дєла Крѫчюна чє-и зикȣ акмȣ Пȣтна, кѫ Радȣл Водѫ винє кȣ ѡшпи асȣпра лȣи Стєфан Водѫ, фѫрѫ

астръ карте се с(е) щїе кȣм аȣ венит милѡш лог . нанитe ноастър де с'аȣ пърът кȣ рад(ȣ)л дъмнȣл пънтрȣ ȣн кал ал ѡпреи ал попеи . кȣм аȣ фост лȣат милѡш лог . в҃ . вачи кȣ вїцеи пънтрȣ ѡ дѣтѡрїе че аȣ фост плътит милѡш радȣлȣи (! -дȣ-) . ѩр радȣл аȣ лȣат калȣл ѡпреи . де л'аȣ дат ла дȣмитрȣ пост . коренски . ши герге пост . че аȣ фост бирари де рошии . дече аȣ дат радȣл ачел кал . пънтрȣ ȣ҃г . г҃ . де а лȣи бȣнъ вое . ши аȣ зис кȣм аȣ фост съ де ѡпре ачеи бани . ши аȣ лȣат ачеле . в҃ . вачи дела милѡш лог . ѩр акȣм ачел кал аȣ перит . дечи милѡш лог . аре невое де ѡпре . . . . . аȣ венит де с'аȣ апȣкат де радȣл . ѩр радȣл ѩȣ спȣс кȣ гȣра лȣи . на(ин)те ноастре(!) . кȣм аȣ дат ачел кал ал ѡпреи ꙟ мъна лȣ коренски . дерептȣ ачеѩ нои ꙟкъ ам жȣдекат кȣ тоц бътрънии ѡрашȣлȣи . кȣм съ маргъ радȣл се с(е) пъраскъ кȣ ѡпре . пънтрȣ кал . дечи аȣ ꙟтрат радȣл ꙟ кїзешїе де аȣ пȣс пе станчȣл грама . кезаш . кȣм ва мерџе радȣл . де се ва пъръ кȣ ѡпре . ѩр кȣ милѡш съ н'аибъ нече ѡ травъ нече ѡпре нече радȣл . ачаст(ъ) скрием . пис . м҃сца . март . г҃ . дн҃ь . вълѣт ҂зрлд . дим . жȣтецлȣ.

XXV.

1626.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jași 7136.)

Єȣ мънъил ч'ам фост пъркълаб . ши кȣ џюпънѣс(ъ) мѣ ангелена . скрїем ши мъртȣрисем . кȣ чест запис ал ностру . кȣм нои де бȣнъ воѩ ноастръ . де неме невонце . нече ꙟпресȣраце . нѣм скȣлат . ш'ам въндȣт . дерѣптъ ѡчинъ а ноастръ . ч'ам авȣт кȣмпърътȣръ дирѣптъ . џюмътате де сат анȣме влъечѣни пре жежиѩ . ꙟи ценȣтȣл дорохоюлȣи . кȣ вечине (?) . кȣ локȣ де моаръ . кȣ локȣ де хълъщъȣ . лȣи панъ вистѣрнекȣл . дерепт и҃ бои . ши дерепт е҃ вачи кȣ вицеи . ши дерепт и҃ ши кȣ мїеи . пентрȣ т҃ ѵ҃г . с'аȣ сокотит . ши с'аȣ прецȣит . прентр'ачѣе датȣ-ѩм ши тоате дерѣселе ши тоате але мѣле . че ам авȣт де кȣмпърътȣръ ꙟи мъна лȣи панъ вистѣрникȣл . пентр'ачѣе съ-и хїе лȣи . кȣ тот венетȣл де

астъзи наинте. еѸ нѸ маи ам нече ѡ трѣбъ. ꙟн токмала ноастръ аѸ фост инат манѸлѣ. ши аргирїе. ши полефръне. ши матею. маи маре креденцъ нѣм пѸс тоц печецеле. ка съ с(ъ) щїе. ши кѸ кас(ъ) кѸ тот. ш'аѸ фост ши малкоч слѸжѣрюл ꙟн токмала ноастъ.

Ѹ ꙗс влто ,зрлз ап. е.

Кожогѣ.

XXVI.

1631.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jașĭ 7139.)

Ꙗдекъ нои некѸла провата ши еѸ ꙗне маврики. ши дишмѫ. скрїем ши мъртѸрисим нои кѸ чест запис ал ностръ кѸм нои де бѸнъ воꙗ ноастръ. скѸлатѸ-нꙗм де ам вѫндѸт. ѡ цѸмътате де сат дин влъничѣни де пре жижꙗ партѣ де цос. кѸ хълъщеѸ бѸн. кѸ моаръ гата. ꙟнтр'апа жижїеи. ши кѸ кѸрци бѸне. ши кѸ фънаци. ши кѸ тот венитѸл. ачаста ѡ ам вѫндѸт дѸми-сале логофътѸлѸи челѸи маре гꙑнген. дерепт доаѡ сѸте де галбени де аѸр. че ачаста цѸмътате де сат. фост-аѸ дирѣптъ кѸмпърътѸръ. лѸи пенишоаръ вистѣрникѸл. ши нѣѸ фост нꙗѡ панъ вистѣрникѸл. кѸ кѫтъ-ва самъ де бани датор. деч дѣка и с'аѸ прилежит моарте. ши нѸ ни с'аѸ фост плътит бѸкателе. датѸ-нѣѸ мърїꙗ са моисеи могила воевод. сателе ши ѡчинеле сал(е) пентрѸ сама банилор ноцри. дечи ачастъ цѸмътате де сат нои ѡ ам вѫндѸт дѸми-сале. ачестѸи боꙗринѸ. че маи сѸс скрїе. гꙑнгеи логофътѸлѸи. дерепт ачещи бани. с҃. де галбени рошїи. дерепт ачѣ. дѣкмѸ ꙟнаинте. съ-и хїе дѸми-сали ши кѸконилор дѸми-сал(е) дирѣптъ ѡчинъ ши мошїе ꙟн вѣчи. ꙗр дирѣсе ч'аѸ авѸт панъ вистѣр. де кѸмпърътѸръ прѣчастъ цѸмътате де сат ꙟнкъ аѸ фост ла нои. че лѣм дат ла мъна дѸми-сале гꙑнгеи логофътѸл. ши аѸ фостѸ ꙟн токмала ноастръ боꙗрїи чеи мари. лѸпѸл ворникѸл чел мари де цара де цос. ши лѸпѸл дворникѸл де цара де сѸс. ши башотъ логоф. ши истратїе ал треиле логофът. и вѸхѸш бив. вистѣр. ши стратѸл болѣ ч'аѸ фост пъхарник ши ꙇѡнашко аврам дворникѸл де поартъ. ши мирка

двор. ши нѣнюл двор. ши василїе рошка дворник. ши лепъ-
дат дворник. ши ꙗнош к(ȣ) лȣка въташи а лȣи панъ вист.
ши маи пре мар(е) кредин(цъ) искълит-аȣ тоци ши-ш аȣ пȣс
печециле съ с(ъ) щїе.

пис ȣ ꙗс влѣто ҂зрлѳ. ма҃р. кѳ҃.

XXVII.

1632.

(Ms. Cipariu. v. Principia, p. 113 Qq. comunicat de D. J. Bianu.)

Єѵстратїе бывь логофеть.

Правилѫ алѣсѫ.

Предословїе (fol. 1—3).

Правилѫ алѣсѫ. скóасѫ ши токмитѫ. ши деíнтроу мȣлте свн҃те скриптȣри. черкáтѫ ши гъситѫ. карѫ де тóци прѣ ꙟцелепцїи ши бȣни крединчошїи, ꙗсте чи́нсти́тѫ. ши прїи́митѫ. пентрȣ къ ꙟдѣмнъ, пре тóци православничїи спре кȣноштиинца вїецїи. ши чéлорь недепри́нишь, кȣ тóкмала крештинътъцїи. тȣтоурорь ле арáтѫ ꙟ тóате фѣлȣриле, кала покъинцїи. ши челóра че пре частѫ лȣме пофтéскь съ лъкȣꙗскѫ де тóате пре вóе. ле спȣне кȣм ла чѣа де апóи. ворь съ фїе сȣфлетеле лóрь ла мáре невóе. ши пентрȣ ꙟдръзнире съ вóрь адȣ́че пре си́не ла мáре пери́ре. ши кȣ несокоти́нца вóрь съ-шь пїꙗрзъ тóатѫ нево҃инца. пентрȣ къ чéа че нȣ вор ꙟбла пре ȣрма ачестóра д҃мнезъещи ꙟвъцътори, ачéа вóр съ҃ фїе҃. ка ѡ тоурмъ де ши фъръ пѣстор, коум скрїе ши свн҃та еѵг҃лїе: къ ѡиле чѣле де тȣрмѫ ꙟцелéгь, ши кȣноскь гласȣль пъстóрюлоуи сѣȣ. пъсторїи ши ꙟвъцъторїи, симть д҃áскалїи ши пъри́нцїи но҃щры чеи сȣ́флетещи. архїереии ши д҃ховничїи, кȣм гръ́ꙗще свн҃та скриптȣрѫ, оунде зиче: ꙟтрѣ́бѫ пре пъринтеле тѣȣ ши́-ц' ва ръспоу́нде цїе, маи марїи тѣи, ши-ць ворь спȣне цїе. че ва съ фїе ла чѣа де апóи, къ ва съ вїе зȣ́а перирей. ши ꙗсте де ст҃ѫ гáта ꙟнаи́нта воáстрѫ. зȣ́а мънїи ши а ȣрџїеи лȣи д҃мнезъȣ. дрепт ачѣа тóть ѡмȣль чине аре авѣ ꙟцелéпчюне ши́ мéнте ꙟтрѣ́гѫ ши с'аре гри́жи де вїáца де вѣчи. кȣ кȣвїи́нцѫ аре фи́ ши кȣмȣ съ каде. кȣ адевърат лоу́крȣ, ши́ фъръ де вóꙗ лоу́и. ка съ сокотѣ́скѫ. ши́ съ чéр-

четѣзе фоа́рте прѣмѣнȣнтȣлъ ача́стѫ ка́ле алѣ́сѫ ши̇ дє́шкисѫ ч'а́ȣ чє́ркатъ, ш'а́ȣ гѫсит ши но́ѡ нѣ́ȣ арѫта́тъ пȣ́ртѫторїн чє́и де дмнзъи́ре пъри́нцїн, ши ꙟпъра́цїн чє́и свнци. ꙗрѫ де ва зи́че нещине чева̀, пентрȣ къ доа́рѫ къче аȣ фо́стъ ши ачещѣ ѡа́мени кȣ трȣ́пъ, ка̀ ши но́и, са́ȣ доа́рѫ вре ȣнїн ши пъкъто́ши. дȣ́пъ непȣтинца трȣ́пȣлȣи аче́стоꙗ сла́бъ ши гро́съ де пѣмѫнтъ. ꙗрѫ пентрȣ кре́динцѫ ши дирептате ши невоинцъ ши гъндъ боу́нъ ч'аȣ авȣ́тъ кътрѫ дмнзѣȣ. дмзѣȣ лѣ́ȣ дъроу́итъ лѡ́ръ да́рȣлъ дх̃ȣ́лȣи свнтъ. карел(е) ѥсте то́тъ мє́нте ши прѣ ꙟцелепі́чюне. кȣ кареле аȣ коуно́скȣт тоате та́инеле ꙟпъръцїн чє́рюлоу́ȣи. ши би́неле де вѣ́чи, ши че ѥсте дирє́птата. ши цюдецȣлъ лоу́и дмнзѣȣ чє́л' дирептъ. дре́пт а́чѣꙗ, ниме ка съ нȣ съ ми́ре де ачеста лȣ́крȣ. кȣ́м ши ꙟ че ки́пъ поате съ фїе. че съ аскȣ́лте че грѫꙗще ро́стȣлъ дмнзъескȣлȣи двдъ про́ркъ ши̇ ꙟпъра́тъ: єȣ зи́шъ къ вє́ци фи̇ дмнзъи. ши фїи чє́лȣꙗ де сȣ́съ. пентрȣ ачеста лȣ́крȣ, ѥсте да́то́рю то́тъ ѡмȣ́лъ. ꙟкѫ ши фъ́рѫ де во́ꙗ лоу́и. съ оу́рмѣзе ȣрма ачестора дмнзъещи ꙟвъцъто́ри пре ка́рїи нї-ѥȣ дърȣ́итъ ноаѡ дȣ́мнезѣȣ съ не фїе но́аѡ ка ни́ще пѫсто́ри. ши сȣ́флетелоръ ноа́стре сокотитори. дече ѡри че́ нѣ́ȣ лъсатъ ꙟвъцътȣ́рѫ. съ ка́де съ фа́чемъ ꙟтрȣ то́тъ деплі́нъ ши десъвръши́тъ. пентроу къч ѥсте де би́не ши де фоло́съ сȣ́флетелоръ но́астре. де врѣ́ме че не ва фи̇ но́ѡ гъндȣлъ ши во́ꙗ, съ не спѣсим. ши би́неле челъ нетре́кȣтъ де ꙟи̇ вѣ́чи, съ-лъ добѫ́ндимъ. кареле нои тоци дела Хс. дмнзѣȣ адеваръат чела че ѥсте тȣтȣро́ръ фа́черилоръ дмнъ ши ꙟпъратъ. акмȣ ши пȣ́рȣрꙗ ши ꙟтрȣ вѣ́ч несвръшници ши нетре́кȣц. аминъ.

Epilog.

(Cap. 370, ultimele 5 foĭ.)

Пє́нтроу нȣмеле ачесторъ свнци ши дмнзъещи бъ́рбаци да́скали, ши а бесѣ́ричїн ꙟвъцъто́ри. ши алторъ православнич ꙟпъраци чине ва врѣ ка съ щїе.

Ꙗча́сте ка́пете де пра́вилѫ, че сѫ́мт скри́се ꙟтр'ача́стѫ ка́рте, о са́мѫ съмтъ ско́асе дентрȣ свнцилоръ ши дмнзъе́щилоръ апслы. о самѫ сътъ алѣ́се ши ско́асе дела свнтеле, ши дмнзъещиле, а тоа́тъ лȣмѣ лȣминѫтоа́ре, чѣле. з̃. собоар(е). ка́реле съ а́флѫ къ лѣ́ȣ тлъкȣи́тъ, ши лѣ́ȣ ско́съ деȣсє́би ка́рѣ дȣ́пѫ трѣ́ба са. фери́чнтȣл ши прѣ ꙟцелептȣлъ, ма́реле Іѡа́нъ

пре порѣ́клъ зȣ́нарѫ. ч'аȣ фо́сть монахъ. че съ зич(е) кѫлȣгѫрь.
ла мънѫстирѧ че съ ке́ма ст҃а агликеріа. ꙗрѫ фіиндь ѡм ꙟце-
ле́пть, ши десъвръшить кѫртȣларь бȣнь, фȣ алесь де фȣ май
ма́ре. дроꙋкар. че съ зи́ч(е) фȣ даскал, ши ма́й ма́ре преспре ти́-
нарю (! l. тип-) оунде съ типъріѧ кърциле. ꙟтроу каре лоꙋкрȣ, ера
ꙟтроу то́ть ꙟпреꙋна́ть, ла тоа́тѫ ръсѫднрѣ кърціи, коу ювин-
то́рюл' де д҃мнизъйре діа́конȣль де ла ма́ре ши д҃мнизъѧсѫ бе-
сѣрикѫ. свинта патріѣршіе. фіиндъ номофилаѯ. че съ зич(е)
сокотито́рю де лѣџе, ашиждере ши хартофи́лаѯь. че съ зич(е)
вистѣрникь пре кърциле бесѣричіи, ши ма́й ма́ре сокотито́рю
мънѫстнріи чеии ма́ри. че съ ке́ма влахерна. нȣмеле лȣи ера
ѳеѡдрь ва́л'самонь. кареле преспре пȣцинѫ врѣме фȣ алесь де
ѡм бȣ́нь, ши ꙟцеле́пть, де фȣ пȣ́с патріа́рхь ла чета́тѧ лоꙋи
д҃мнзъȣ. че съ кѣмѫ акмȣ антіѡхіѧ, ка́рѧ ѡблѫдȣѫџе то́атѫ
па́ртѣ ръсъри́тȣлȣи. дȣп'ача сѫмт ꙟтр'ача́стѫ ка́рте ши алте
нȣ́ме. а мȣлци с҃вници патріаршь, ши алтор даскали. ашиж-
дере ши ѡ самѫ де'нпърац. кърора ле сѫмть скри́се ши нȣ-
меле, ши кано́неле фіешь-кърȣѧ прен кърциле сале. аръть҃ндь
пре ка́пете то́ть лоꙋкрȣл, ка́реле ди че тѣ́бъ (! l. трѣ́бъ) ва съ
фіе. дечи кȣ́н ва тре́бȣи ка съ чѣрче. ачѣлѧ кърци пре ка́пете.
кȣм скріоу анчѧ, аш҃ ва гъсй, ш҃й аколо́. ашиждере ши де
маѳею, ши де арменопȣль чи́не ва врѣ съ щіе че фѣль де
ѡа́мени аȣ фо́сть. маѳе́ю аȣ фо́сть ермо́нахъ. ꙟвъца́ть ши фи-
лосо́фь ꙟтрȣ то́ть. поре́кла ꙗȣ фо́сть вла́стари. ꙗрѫ арме́н(о)пȣль
аȣ фо́сть џȣдець ꙟ чета́тѧ со́лȣнȣлȣй. ꙟтрȣ то́ть чинсти́ть
ши ꙟвъцать, авъндь ме́серѣре, ши ла кли́росȣль бесѣричіи,
номофи́лаѯь. нȣмеле-и ера. костантинь. ꙗрѫ дȣп'ачѣ фотіе па-
тріархȣл де ц҃ргград. ꙗȣ поус ноꙋме ачестоуѧ: тара́сіе. аче-
щѧ сѫмть каріи аȣ фо́сть да́скали десъвръшить, ка́ріи аȣ
скос, ш'аȣ аръта́ть то́ате адѣнкȣриле кърцилор. ши сва́тȣриле
днре́ціцилорь, ден лимба чѧ май сȣпцире, ши май аскȣцитѫ
де тоате ли́мбиле, че съ зи́ч(е) еленѣскѫ. коу карѣ аȣ то́кмит
д҃мнзъȣ, дѣȣ кȣно́скȣть ачещѧ ꙟтѣи лȣмина дȣмнезъйрен.
карѣ нȣ ѡ поть съ ѿ ꙟцелѣгѫ фіе́-чи́не, де ноу во́рь фй прѣ
искȣси́ц', ши деприни́шн кȣ дѣнса. кȣм аȣ фо́сть ши ачещь
ферич҃іц' да́скалй че скріемь май сȣ́сь. зȣна́р. вал'са́монь. ма-
ѳе́ю. арменопоул. ка́ріи с'аȣ невойть дѣȣ ско́с' пре лимбѫ май
пȣ́ртѫрѣцъ грєча́скѫ. пентрȣ ка съ по́атѫ ꙟцелѣџе ши чеи
май неꙟвъцаци. че во́рь съ фіе ши еи алторь ꙟвъцъто́ри.
къ нȣ по́ате ниме съ фіе ꙟтрȣ то́ть десъвръшит. фъръ
нȣмай ȣноул сънгȣр д҃мнзъȣ. че оуніи аȣ оунь да́рь, алціи

алть, оунора лѣȣ дърȣить д҃мнѕъȣ дáрȣл ꙟцелéпчюнїи. ши а ꙟцелѣцерїи. алтора а кȣръцїи, ши а пресщїи.

Дȣп'ача ши еȣ оунь пъкътóсь, шѝ май неꙟцелегѫторю де тоци, рѣв'ниндь оурма ꙟвъцътȣрїи. ши неаџȣнгѫндь кȣ фи́рѣ. м'áмь апȣ́кать дѣмь скóсь ачастѫ чинѝстѝтѫ карте де пре лимба гречáскѫ, пре ачáстѫ лимбѫ. че съ кѵ́мѫ акмȣ рȣмънаскъ. лоуꙟнд извóд дела мȣ́лте фѣ́лȣри де лимби, кáрїи възѫ́нд ши еи скѫ̀дѣре, ши ꙟпȣцинáре ꙟтрȣ тоате лȣ́крȣриле ꙟчелепчю́нїи. дȣпѫ токмала лȣ́мїи. ши дȣпъ кȣмпѫна врéмїи кȣнóскѫндь ка (!) вин тóате спре свръшить, аȣ скóсь тóате адънкȣ́риле ши мещéршȣгȣриле кърцилорь. де лѣȣ арѫтать ла вéдѣре тȣ́торор. ка съ кȣноáскѫ ши чéи мáи прощи, ши неꙟвъцáци. пентрȣ ачеста лоукрȣ сокóтиндь ши еоу, ши невóинд оун ми́к'шорь пѣ́нингь че ам лȣ́ать дела д҃мнзъȣ. пентрȣ мáи немикѫ оустéнѣлѫ. ачéста ка съ нȣ-ль аскȣнз' ꙟ пъмѣнть. че съ-л' дáȣ ши еȣ алтор кȣи ва фѝ ли́псить. кѫндай доáрѫ. нȣ л'аре мáи ꙟпȣ́цина, че л'аре мáи адáоце, ши л'аре маи крѣще. ȣна ачáста алта. аȣзѣндь ши чел кȣвѣ́нть. че скрїе свита скри́птȣрѫ. к'áȣ зѣсь ꙟцéрȣль лоýи д҃мнзѣȣ кътрѫ прѣ ꙟцелéптȣл тóвїѧ: таинеле ꙟпърáцилорь съ ле цїе нещи́не, ши съ ле аскȣнзѫ. бине ѩсте. ѩрѫ тáинеле лоýи д҃мнзъȣ, ши а ꙟпъръцїи чéрюлȣ̀й. ѩсте бине съ ле арáте нещи́не тȣтȣрóрь. ши ѩрѫшь ачéста. оун пóмѫть ꙟкȣѩ́ть. саȣ оун извор де апъ рѣ́че, съ фїе астȣпать. де че фолóсь аре фѝ челóр ꙟсътаци? ашѣ ши ачастѫ свнтѫ карте де ꙟдирептаре. дака ва фѝ ꙟки́сѫ ши некȣнóскȣтѫ. де че трѣбѫ ва фѝ челóрь рѫтѫчици. че нȣ съ вóрь пȣ́тѣ ꙟдирéпта спре кáлѣ покъи́нцеи ши а дирептѫцїи? дрепт ачѣ́ѧ, рогь пре тóц чине ва чéти пре ачáстѫ де мъна чѣ де лоýть ски́змире, оунде ва фѝ вре ȣнь кȣ́вънть грешить, кȣ ли́нещe тóкмици, ши испрѣвници ѩрѫ нȣ блѫ̀стѫмареци. пéнтрȣ кѫче н'áȣ скри́сь чева врé ѡ мънѫ кȣрáтѫ, саȣ кȣ вре ѡ мéнте ка ачѣѧ ашезáтѫ. ч'áȣ скри́сь ȣн ѡмь пъкѫтóсь, ши ꙟкълчи́ть ꙟ тоáте валȣриле, ши ȣнделе чещїи лȣ́ми неашезате, ши кȣ де тоате кипȣриле де непȣти́нце аместекате. лаȣдъ д҃мнȣлоуи нóстрȣ і҃с. х҃с. чéлоуѧ ч'áȣ дáть дȣпъ ꙟчепȣть ши свръшить. ѡ ѡкаáнїе Єѵстрáтїе бы́вь логофеть начрѣтавь.

(Ocainicul Evstratie biv. logofet a subscris.)

XXVIII.

ante 1633.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 28. 4⁰. 409 pag.)

Molitvelnic.

Rugăciune de seară.

Въ нєдлѧ вєчрь млтва (pag. 11—16).

Лаꙋдꙋ-тє доамнє доумнєзєꙋл мїєꙋ. ши кѫнтарє нєдєстонникъ-ц' адꙋкь. дєнтрꙋ гоурѫ спꙋркатъ ши дє ла инимъ нєкꙋратъ. ши прѣ лаꙋдь нꙋмєлє сфнцїєн тале. къ тє грижєщи дє минє пъкътосꙋль. ши ꙟндєлꙋꙟгь рабзи дє ащєпци ꙟнтоарчєрѣ мѣ. ꙗръ єꙋ дє поурꙋрѣ тє мънїжю. дє амь кълкать ꙟвъцътоуриле тале чѣлє доумнєзєєщи. ши чє воꙗ зичє прѣ лъꙋдатє доамнє? къ тоу щїи нєбꙋнїа мѣ. ши пъкатєл(є) мѣлє. дє тинє ноу сє аскꙋнсєрь. ши акмꙋ ноу-мъ лєпъдѫ дєнаинтѣ фѣцєи тале авъндь гоурѫ нєкꙋратъ. чє ꙟдръзнєскь спрє коувинтє дє лаꙋдъ доумнєзєирєи тале. ши роугъчюнє дє кътръ сѣръ цѣдоукь. къ тоть чє соуфлъ ши тоатъ лоумѧ коу фрикъ тє мърѣщє. къ дєла тинє тоатъ дарѣ бинє ли сѣꙋ дать. ѡ доамнє доумнєзєꙋл мїєꙋ! ꙗтъ пъкатєлє а тоатъ лоумѣ лѣи лоуать. ши пъкатєлє мѣлє чѣлє фъръ дє ноумърь лє пїжрдє. ла чєл час маи дє апои ал чєщїи зилє дєнтрꙋ дєшъртъчюнє дєщѣптъ. ши коу ажꙋторюл тъꙋ ши коу фолосирє нє чѣркъ. къ а та юбирє дє ѡамєни ꙗстє нєбирꙋнтъ. къ чєла чє вєни ꙟи ал оунспрєзѣчєлє час тоу-л прїимиши. ши ꙟнтр'оун. кипоу-л фъкꙋши чєлꙋѧ чє поуртъ ѡстєниꙟца зилєи. ши прє минє мъ прїимѣщє ꙟнтр'ачєсть кипь. къ ноу доаръ ꙟтр'о зи ноу маи-мь пїєрдꙋи коу лѣнє бинєлє мїєꙋ. чє ꙟтрꙋ тоатє зилєлє вїєцїи мѣлє амь пєтрєкꙋть дєшърть. ши фрє (! l. врє) оунь лоукрꙋ соуфлєтєскь ничє дииниѡаръ н'ам фъкꙋть. ничє мъ ѡсѫндй ꙟпъратє. ка ши прє чєи кємаци дє маи дєнаинтє ла пржнзꙋл тъꙋ. ши сє лєпъдаръ коу ꙟндърътничїа инимїи лѡр. чє мъ каꙋтъ ꙟ чѣстъ вїꙗцъ. ръгъчитꙋл лѫꙟгъ оулицъ. сꙋфлєтꙋл чєла чє нꙋ чѣркъ съ мѫнъꙟчє дєнтрꙋ ѡспъцꙋл тъꙋ. къ ꙗтъ ши зїѡа сѣꙋ плєкать дє кътръ сѣръ. ши соарєл(є) ꙟнкъ сѣꙋ погоржть ла апꙋсꙋл лꙋи. ши чѣлє ꙟнцєлѣптє ш-аꙋ гътить лоуминилє лѡр. ка дѣка вєры вєни ла мїєзоул нопцїи. коу тинє съ лє доучє (!) ꙟнтрꙋ кълара ꙟпъръцїєи

черюлȣи . чє коу ноусєлє мъ фъ ши прє минє четашь . ноу по-
мени моулцимѣ пъкателѡрь мѣлє . чє коумоу цї-є токмѣла
милостеи талє милоужщє, ши ноу м(ъ) да съ адормь ꙟнтрȣ
моарте . чє ꙟтърѣщє мъдȣлареле трȣпȣлȣи мїєȣ, чє аȣ слъбит
дє пъкатє-ми . ꙟвъртошазъ соуфлетȣль мїєȣ чела чє сє клъ-
тѣщє дє неащепътарє . ши гонѣщє коуџетелє чѣлє споуркатє дє
ла инима мѣ . ши лоуминѣзъ минтѣ мѣ чє с'аȣ ꙟтȣнекать
дє поҳтє рѣлє . ка съ-ци даȣ ши ла ноаптє роугъчюнилє мѣлє .
доамнє Їсє Христоасє, плѣкъ оурекилє талє кътръ роугъчю-
нилє мѣлє . ши-м ласъ тоатє пъкателє мѣлє . ши-м дърȣ-
ѧщє сфършить боунь, ши аша мъ слобозѣщє, дєнтрȣ троу-
пȣл мїєȣ . ıаръ-м дъ ши ꙟџерȣль пъчїєи . ши дє боıарїи чеи деꙟ
въздȣх съ мъ избъвѣскъ . коу роугъчюнѣ ши коу роугърилє
алє прѣкȣратєи манчеи лȣ доумнезєȣ . ши коу алє поутѣрничи-
лѡр челорь черєцїи : михаиль ши гаврїиль . оурїиль ши рафаил .
ши коу а тȣтȣрорь сфнцилорь тъи . челора чє цѣȣ ꙟгъдоунть
ꙟ вѣчи . къ бинє ещи коувънтать дє поурȣрѣ коу пъриꙟтелє
ши дхоуль сфнть . ꙟнтрȣ вѣчїи лȣи чеи несфръшици . аминь .
моулцимѣ пъкателорь мѣлє доамнє ѡ слобозѣщє . ши коу
ꙟдоурарѣ инимїи коуноащє . коуръцѣщє . милȣѫщє ши спсѣщє.

Въ поделникь . мл . почасѣхь (pag. 27—32).

Кътръ тинє атоть циниторюл' прѣ сфнтє ꙟмпъратє .
казь дє мъ рогь ши коу соуфлетȣл мъ ѡстенєскь ши черю
милъ . мѫинилє талє м'аȣ фъкȣть ши м'аȣ зндить . ши мї-аи
дърȣить вїацъ . ıаръ бътѫилє връжмашȣлȣи фъръ дє роу-
шинє къзȣръ спрє минє . ши скрьш'нѣщє коу дїнꙟцїи лȣи . ши
коу съџѣта чѣ ꙟпиз'мошатъ а фѫръделеџилорь ва съ мъ
съџѣтє . ши ютє ва съ мъ тае коу арма пъкателорь . ши
моул'ть се лоупїтъ кȣ минє ши мъ вирȣи . ши къзȣю ꙟнтрȣ
лацȣл пъкателорь . ши ка ѡ фїаръ спрє вънарє мъ вънѫ . ши
сим'цїю ранъ фоартє ютє ши (не)виндєкать . деч къоутаю
врачь прє пъмѫнть ши нȣ афлаю . чє кътръ тинє-мь слобо-
зєскь роугъчюна гралорнилорь мѣлє дела инимъ . ꙟпъратє . до-
амнє . фъкъторюль тоутȣрора . доумнезєȣ . пъриꙟтелє . ꙟндирєп-
тъторюль соуфлетелорь ноастрє! грешїю ла черю ши наинтѣ
та . нȣ тримнтє мънїє спрє минє коум сє кадє доупъ лоукрȣль
мїєȣ . къ воıо фи ка ѡ хаинъ чє ıастє мѫꙟкатъ дє молїє . саȣ

ка нѝмє фїєрь досъдѝть дє ррȣщинъ. къ ѩтъ фъръ дє (лє)-
цилє мѣлє къзȣръ спрє мѝнє. ши̃ пъкѫ́телє акоперѝръ капȣл
мїєȣ. ши-м̓ фȣ̀ амїѧ́зъзѣ ка мїєзȣль нопцїи. ши ꙟнтѫꙑ боу-
кателорь-м̓ веннръ соуспинн. ши тоатъ вїꙗца мѣ ꙟнтрȣ
гриѫъ-м̓ фȣ рѫпнтѫ. фрѝка ꙟнтрȣ иннма мѣ сє сълъш-
лȣй. къ къȣташь спрє фъръдєлєцилє мѣлє, ши мєрсєши прє
оурма тоутȣрорь пъкателорь мѣлє. ши адȣсєши спрє мѝнє
испѝтъ, ши мънїє марє поусєши спрє минє. ши пєнтрȣ ачѣѫ
ноу мъ поч ръдикѫ̀ кътръ тѝнє. нѝчє съ-ми ꙟнѧ́лць мѫнилє
мѣлє. чє мъ рогь зїѡа ши ноаптѣ дє черю из̓бъвѝрє. къ
мъртȣрїє-мъ ѥстє ꙟн̑ черь крєдинчоасъ оунȣл нъскȣт̓ фїюль
тъȣ. домнȣл нострȣ і҃с. х҃с. чє принꙟнсоуль л'аи тримис съ
мѫнтȣѫскъ грєшѝцїи. къ ачєла зѝчє: чѣрєцн ши сє ва да
воаѡ. ѡ доамнє доумнєзєȣль мїєȣ. ка съ ꙟнтрє ꙟнаинтѣ тѧ̀
роугъчюнѧ мѣ. ши плѣкъ оурѣка та кътръ роугъчюнѧ мѣ,
ши доупъ кȣвнꙟтєлє тѧ́лє мъ из̓бъвѣщє. адоцн (!) аминтє
доамнє къ сѫнть църъжнъ. шї є мъсȣрѧ́тъ вїаца мѣ. поуши
сѫнть аїи мїєи коу нȣмърь. ши̓нтрȣ жоумътъцатє зилєлє
мѣлє ноу мъ пїѫрдє. ка съ ноу мъ ꙟторкь ꙟтрȣ пъмѫнтȣл
чєл нєгрȣ ши ꙟнтȣнєкать. оундє ноу маи ѥстє лȣминъ. ничє
вїѫць нєтрєкȣтъ ѡамєнилор. ши нȣ коум-ва съ-ми оусȣчє
мѧ́т̓ка фокȣлȣи сѫнцєлє мїєȣ. чє-м дъ врѣмє дє покаанїє. къ
нȣ-ци трибȣѫщє моартѣ пъкътосȣлȣи. къ єщи милостивь,
ши юбитѡрю ла ѡамєни, ши ай милъ фъръ мъсȣръ. ши тє
афли апроапє дє чєи скръбици. ши даи коум сє кадє чѣрєрѣ
рѡбилорь тъи. іс̑ȣсє. фъкъторю боунь. рѧ́за пърѝнтєлȣи. лȣминъ
нєклътитъ. лоуминѣзъ ꙟтȣнєкѧ́рѧ ѡкилоръ мїєи. ши-м дъ
єртарє дє моултє пъкатє. коу роугъчюнѣ сф҃нцилорь тъи слȣщи
черєщи. ꙟнџєрилорь ши а маи марилорь ꙟнџєри ꙟчєпъторїи,
поутєрилє ши поутѣрничїи ши скаȣнилє. домнїилє. хєрȣвимїи
ши серафимїи. ши а прѣ коурѧ́тєи маичєи талє. доамна ноа-
стръ. ꙟпъръ тѣса нъскътоарѣ лоу доумнєзєȣ. ши а тȣтȣрорь
сф҃нцилорь тъи. чє коу рȣгъчюнѧ лорь милȣѫщє-мъ пъкъто-
сȣл робȣл тъȣ. м҃р (имрєкь) пърѝнтє ши фїюлє ши дх҃оул
сф҃нть. къ єщи доумнєзєȣль нострȣ, ѩръ єȣ сѫнть робȣль тъȣ.
ши дє ла тинє черю милъ. акмȣ ши поурȣрѣ ши ꙟтрȣ вѣчи
дє вѣчи аминь. сх҃ (!). доам'нє доум'нєзєȣ мїєȣ. спъсѣщє соу-
флєтȣл мїєȣ чєл пєрить. пєнтрȣ ꙟндȣрарѣ инимїи талє. ѩр нȣ
пєнтрȣ лоукрȣл мїєȣ (чє) ѥстє ръȣ.

O Predică la ziua de praznic (pag. 319—332).

Ꙟскѹлтац ѡамении бѹни крещинилор къ ꙗръ не кїеамь
пре нои . ѡ фрацилѡр . ачести . м҃р . юбиторюл лѹ х҃с . ши бѹн
боѹн бирѹитор . м҃р . ꙟнтрѹ ачастъ касъ маре ши лѹминатъ
ши сѹфлетѣскъ . ꙗрѫ не траце кътръ диꙟнсѹл роѹг(ъ)торїи
ачестѹи праз̓никь де астъзи . къ аѹ ажѹꙟсь лаѹда ачес-
торь коѹвинте лѹминате . ачестѹи дарь дм҃(не)зеескь че оѹм̓-
блъ ак̓мѹ . дирепть ачѣж . м҃р . астъзи се бѹк(ѹ)ръ ꙟцерїи .
ши черюриле се веселескь . тоатѫ марцинѣ пъмънтѹл(ѹ)и и
паре бине . де ꙟпреѹнарѣ черещилѡр коѹ пъмънтѣнїи . тоци аѹ
фъкѹт астъзи аместекаре . ꙟнтрѹ тоатѫ вес(е)лїа с̓аѹ ꙟпреѹ-
нат . ши тоци се боѹкѹръ ꙟтрѹ кънтъри де кънтече . тоци
адѹкь коѹвините де мърире . деч оѹнїи стриг : ка съ се ве(се)-
лѣскъ черюриле ши пъмънтѹл съ се бѹкѹре . ши тоате марци-
ниле съ ле паре бине . ꙗръ ал̓цїи кънтъ : минѹнатѹ-е дм҃зѹ зиче
ꙟтрѹ сф҃нцїи лѹи . ал̓тѹл ꙗръ стригъ : дм҃зеѹ е мърить зич(е) .
ꙟнтрѹ сфѣтѹл сф҃нцилѡр . ꙗръ ал̓тѹл зиче : поменирѣ диреп-
тѹл(ѹи) коѹ лаѹдъ се кїамъ . ши ꙟтр̓ал̓ть лѡкь се гръꙗще .
де зиче ꙟнсѹш дм҃зѹ : чине мъ лаѹдѫ-л бою мърн . ши ал̓тѹл
кънтъ де гръѫще : доамне! касен тале и се каде сф҃нцїе ꙟтрѹ
зиле делѹꙟгате ; деч оѹнорь ѡамени че сѫнть юбиторю де х҃с .
ле зиче : фачеци праздникь ꙟтрѹ ѹм̓бларе пънъ ла корнѹл
ол̓тарюлѹи . ал̓тѹл аѹде кънтаре де гръѫще : ꙟтрѹ глас де
бѹкѹрїе . зич(е) де мъртѹрїе ши глас де пръзднѹире кънтъ мъ-
рнрїен тале . ꙗръ ꙟнсѹши ачесть глас де бѹк(ѹ)рїе ши де мън-
тѹнре ꙟтрѹ локѹл дирепцилорь . дечи оѹнїи лаѹдъ пре м҃чни-
кѹл де-и гръѫще : ферикат ещи зич(е) ши бине цїе . ꙗръ ал̓-
тѹл пре чеи слаби кѣмъ : апропїаци-въ зич(е) кътръ диꙟсѹл
ши въ веци лѹмина ши фаца воастръ нѹ се ва рѹшина . де-
чи ачѣстѣ аша се факь де ла чеѫ че мърескь астъзи пре
доѹм̓незеѹ . че бисѣричїи ꙗр съ-и паре бине . ꙗрѫ ꙟшълъчюнѣ
съ се микшорѣзе . ши драчїи ꙗръ съ се ꙟтристѣзе . ши дїа-
волѹл ꙗръ съ се рѹшинѣзъ . некѹрацїи ꙗръ съ анбъ мънїе .
къ астъзи не д(е)шкисе нолѡ . м҃р . черюл бисѣрикъ . ши възѹ-
теле черюлѹи тоате-с маи фрѹмоасе . ши коѹ атѫта кѹ кѫтѹ-с
маи де чинсте чѣле сѹфлетещи де кѫт чѣле трѹпещи . къ нѹ
стаѹ пре честь соаре че-л ведем . че̓нт̓рѹ чел соаре неапѹс ꙟтрѹ
х҃с . се ꙟбръкаръ . къ нѹ пѹю ꙟнаинтѣ ноастръ стѣле ꙟшъ-
лътоаре . нич лѹнѫ че крѣще ши се маи мик̓шорѣще . че даръ
ниче дининѡаръ ꙟпѹцинат . нич нoѡри че фак плоае . че ꙟвъ-

цътȣ́ри де кȣвъ̇нтȣл лȣ дȣмнезеȣ. нич пъмъ̇нть нѫсилникь. че чела че поате лекȣи соуфлетȣл. нȣ съ се скоацъ де̇нтрȣ ачѣстъ маре. че дентрȣ ꙟмзеерѣ чѣѫ че коуръцѣще граша-леле. нȣ де̇нтрȣ изворъ де апъ, че дентрȣ изворѫле чѣле че аратъ вииндекарю. нȣ дентрȣ глас де пасъре, че дентрȣ гласȣри ꙟцерещи, че гръескь астъзи ꙟмзеꙟще. деч ведéци дарȣл де астъзи, ведеци лȣкрȣл ꙟнойрен. ноу ле нȣмъръ ачѣстѣ дентрȣ ꙟшълъчюне. къ нȣ не вом спъси дентрȣ мещешȣгȣл чел де демȣл'ть. дирепть ачѣѫ ши чѣле де демȣ̀лть се кипȣескь честорь де акмȣ. че съ гръим коу павел ꙟитр'ȣн кипь: чѣле де де мȣлть трекȣ́ръ, ши ꙗтъ фȣръ тоате ноаѡ ши тоате коум се кад съ̇нть. ѡ минȣ̇нѣ мáре ши прѣ лъȣдáтъ. ши минȣнáтъ. къ ѡаре оу̇нде се мȣл'циръ пъкателе, аколо маи ковъръши дáрȣл. къ оунде ера троуфъшїа дїен. аколо ера виндекъриле мчиничилорь. ши оунде ера жрътвеле дръчéщи, аколо фȣръ бисѣричиле крещинещи. оу̇нде жȣка дрáкȣл, аколо се аръ-тѫ ꙟпъратȣл. оунде-ш фъчѣ дȣхȣриле кȣибȣри, де аколо акмȣ се гониръ. къ ѡаре оунде ера пре ачичѣ чинстите, аколо сѫ̇нть акмȣ оумбриле мчиничилор. ши оунде ера оумбре чѣле ꙟтȣнекате, аколо се въд акмȣ кинȣриле виндекърилор. оунде ера фїертȣриле чѣле ꙟпоуците, аколо ꙗсте акмȣ бȣнъ врѣре а мчиничилор. деч сти. мр. ꙗсте лаȣда а тоатѫ лȣмѣ. вистїꙗрюл бисѣричїи. мр. ꙗсте áрмъ небирȣнтъ воиничилорь. мр. ꙗсте кълъторилорь ꙟдирепътъторю. челора че оумблъ пре маре, кърмач. досъдицилорь, ръскȣмпъръторю. ши мни̇чиношилорь ꙟфрȣнтъторю. челора че плънгъ, мъꙟгъиторю. ши тарилор бȣнъ ꙟфрȣмсецаре. сърачилорь милȣнторю. въдȣѡлорь хръни-торю. мр. ꙗсте линище челора че оумблѫ пре маре. ши челора че оумблъ пре ꙟ пȣстїе пъсторь. болнавилорь лекȣнторь ши челора че алѣ́ргъ лоуминъторь. челорь препъдац ꙟнаинте стъ-тъторю. тоуро́мен стражъ. игȣменилорь благосвенїе. мȣꙟчицилорь мъꙟгъꙗре. флъмъ̇нзилорь хранъ. голилорь ꙟбръкъмъ̇нть. че-лорь нъпъстȣици скъпаре. ши лȣмїен ꙟвръташаре. мр. драчилорь ле ꙗсте пїерзъторю. ши гречилорь здробиторь. ши де крединцъ пȣиторю. ѡ минȣнѣ маре, ши прѣ слъвитъ чюдѫ! ѡаре коу каре кȣвъ̇нте воꙗ съ лаȣд пре ачест мчни́кь де астъзи? чела (? l. че). лаȣдъ воꙗ съ-и зи́кь? ꙟ че кипь воꙗ съ-и къ̇нть минȣниле? съ зичем къ се ꙟпърци трȣпȣл мчиникȣлȣи, че хс. ди ꙟсȣл нȣ се дезпърци. спарсе-се фи́рѣ, ꙗръ крединца нȣ се ръсипи. къзȣ кáса, ши вистїáрюл фȣ тот ꙟтрегь. ꙟи̇тр'ȣн лѡк ꙗсте, ши петрѣче ꙟтрȣ тоатъ лȣмѣ. ши пре тóцїи черчетѣзъ.

аколо стѫ лȣ хс. ꙟнаиніте. ши де чещѣ че сънть ачичѣ ниче диниѡаръ нȣ се мáн делȣꙟгъ. аколо се роагъ, ꙗръ кȣ нои ачичѣ се вес(е)лѣще. аколо слȣжаще, ꙗръ ачичѣ фáче минȣни. моурииръ-и ѡáселе, ши лȣкрȣл л᾿мъртȣрисѣще. лимба-и тъкȣ. ши минȣниле ле стрйгѫ. кареле аȣ възоут аша? саȣ чине аȣ аȣзит къндьва аша? ѡáмени бȣни! мчиничїи фȣръ арши кȣ фóкь, ши моащеле гониръ фокȣл. ꙟ маре фȣръ арȣꙟкаң, ши сȣфлетȣл дентрȣ маре фȣ мънтȣит. оáселе ле здробиръ. ши здробитȣриле се ꙟнтребáръ. кȣ моартѣ фоуръ осѫндиңи, ши морцїи скȣларъ. де пре пъмъньть се дȣсеръ, ши ꙟтрȣ черю стръ-лȣчиръ. дечи ка се се рȣшинѣзе єллїи гречїи. къ-и ведѣ мчиничїи слȣжиндь драчилор. ши съ се стидѣскъ ꙟшълъчюнѣ идолѣскъ, къ аȣзїѧ пре дȣхȣриле некȣрате темъндȣ-се де моащеле мчиничилорь. деч че гръещи дȣх некȣрат шин᾿трȣ тот тикълос, де ниціе оасе моарте ши фъръ соуфлеть те теми? онте-м зиче. къ пентрȣ хс. ши мчичїи сънть чинстици. деч че вою зиче де ачещѣ че с(е) лѣпъдъ де хс? ꙗ не ꙟцелѣциңи лим᾿би ши въ плекаң! ѡ оурѣчилорь ведеңи ши къ рȣшинáцї! ши ка съ амȣцѣскъ бърфѣлеле єллинещи ши съ се пъръсѣскъ. деч ꙗтъ къ тъкȣръ ши амȣциръ. оунде є семеңїѧ лȣ платонь? оунде є флȣєрарѣ лȣ аполóнь? оунде є мърирѣ дїєй? оунде є троуфъшїа лȣ єраклїє? оунде-сь дѣчїа чѣле грешале кȣ стригъри? къ ачеѧ тоңи-се рȣшинаръ. ши жос ла пъмъньть закь. ши сънть тот морци. къ хс. сѣȣ аръта́ть ши крȣчѣ сѣȣ ꙟфипть ши мъченичилорь сѣȣ арътат. мр. моартѣ пентрȣ хс. ꙗсте негрижитѫ. адȣл фȣ бирȣит, ши ꙟшълъчюнѣ се кълкъ. ши ка́пиците се ръсїпиръ. ши де вери оум᾿бла фрате ꙟтрȣ тоатъ лȣмѣ, ноу вери каман афла аша дмзеи ка ачещѣ. коум аполóнь. саȣ ка дїа, саȣ ка асклипїи. че дмзȣл лоу геѡргїє. ши чеѫ че сънть кȣ нȣсȣл де тоци се мърѣще. ши крещинѣще се кънтъ, ши слоужбе фъръ де сънце се тримит ачелȣѧ пентрȣ жрътвеле мчинйчилорь. деч пентрȣ ачѣлѣ сънтем датóри а ста ꙟнаинтѣ лȣ хс. че съ пръзднȣим астъзи. ноу єлленѣще, че сȣфлетѣще. ноу пънтечелȣи, че соуфлетȣлȣи. ка съ фїє празникȣл сфнтȣл(ȣ)и коум се каде. ꙟнои рѣ празникȣл(ȣ)и ꙗсте, ꙟнойци-въ. оумбриле мчичелорь сънть, съ кинȣим коу нȣшїи. лȣминърїи съ не лȣминъм. деч съ лепъдъм лȣкрȣл ꙟтȣнѣрекȣл(ȣ)и. ши съ не ꙟбръкъм ꙟнтрȣ арма лȣминїєи. съ ꙟноим бисѣрика сȣфлетȣл(ȣ)и нострȣ ка съ пръзднȣим сȣфлетѣще. ши съ не дезбръкъм де ѡмȣл чел векю, ка съ не арътѫм ман алби де зъпада. къци в᾿аңї ꙟвекйть

ꙟтрȣ саціȣ ши трȣ дȣлчѣції. вои астъзи пентрȣ крєщинътатѣ въ ꙟндȣлчици коу лȣкрȣл. кѫци сънтєци мари ши богаци, ꙗръ пентрȣ мл҃стєнїа ши пентрȣ плєкарѣ астъзи въ ꙟнонци, ка съ ꙟгъдȣим лȣ дм҃зєȣ коу лȣкрȣрє бȣнє. съ скимбѫм хаин҃а сȣфлєтѣскъ коу трȣпȣл, съ нє ꙟкипȣим дȣхȣрилорь мчн҃нчлорь. ка съ лȣѡм плáтъ, ши съ добъндим кȣнȣнъ пентрȣ бȣнъ вїаца ноастръ. ши мчн҃нкȣлȣи съ-и стригъм тóци. съ-нє апропїєм дин ꙟсȣл ши кȣ нои съ-л авєм ши кȣ дѣдин ꙟсь съ-л роугѫм ши съ-и гръим. ѡ мчн҃нкȣл ши воин-кȣл ши слȣжиторюл лȣ х҃с! моулт даррь ши ꙟдръзнúрє (!) аи лȣат де ла дин ꙟсȣл. дєчи тóци дєпрєȣнъ нє рȣгъм кȣ крє-д(и)нцъ, тȣ фїи рȣгътóрю дє нои пъкътóшїи ши дє тоцн ѡамєнїи крєщиннéщи. ши съ нȣ нє трєчи, чє кȣ тоци сф҃нцїи гръѫщє: доамнє! крȣцъ ѡамєнїи тъи, ꙟпъратє христоасє! мънтȣѫщє ѡчинáшїи тъи. крȣцъ тоу́рма та. рȣгъмȣ-тє пъ-сторю бȣнь, милȣѫщє съборȣл тъȣ. юбитоарє доамнє! ми-лȣѫщє. ꙗтъ фїи тъи къ сє ꙟпȣцинаръ. каȣтъ мл҃стивє доамнє спрє ѡамєнїи тъи, къ нє оумплȣм дє нєвоє. вєзи нєвоѫ ноа-стръ. вєзи голътатѣ ноастръ. ши нє дърȣѫщє ꙟмбръкъмин-тє. вєзи плънсȣл ностру, ши фѫ милъ кȣ нои. ажȣꙟцє-ци ꙟпъ-рáтє къ нє рȣгъм, ꙗръ нȣ гръим дє ръȣ. рȣгъмȣ-нє. милости-вѣщє-тє. къдємȣ-ци ꙟнаинтє, ка съ нȣ тє мънїи пѫнъ ꙟсфръ-шит. ши съ нȣ нє лѣпєзи. ши съ нȣ тє дєлȣꙟци дє нои. чє-ц аратъ бинєлє тъȣ спрє нои. рѫствицїи ꙗдȣнъ. лєпъдáцїи и милȣѫщє. пръдацїи и ѝтоарчє. ꙟкúшїи ꙗръ и помєнѣщє. ꙗръ тє скимбѫ ка съ нȣ помєнєщи пъкатєлє ѡамєнилорь. къ т҃ȣ єщи оунȣл фъръ дє пъкатє. ши юбиторю дє оамєни ши мл҃-стивь. къ дє ла тинє ꙗстє ȉзворȣл вїєцїєи. дє ла тинє є търїа. дє ла тинє є поутѣрѣ. къ тоу єщи дм҃зȣл ностру. алтȣл фъръ тинє нои нȣ щимь, чє кътръ тинє алєргъм. ши нє милȣѫщє. ка съ мърим коу бȣкȣрїє татѫл ши фїюл ши дх҃оул сф҃нть. акмȣ ши поурȣрѣ ши'нтрȣ тоци (вєчи).

XXIX.

1638.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(7146.)

Ꙗдикъ еꙋ мꙋшат сеи мънзатꙋлꙋи ши кꙋ фїю мнꙋ нига ѡт бъшиниции скрис'ам ачистꙋ запис ал нострꙋ ка с(ъ) фїе де мари криданицъ ла мъна данчюлꙋи ѡт бꙋрлънициии, кꙋм съ се щїе, къ ам вънꙟꙋт а҃ї погони де цѣлин(ъ) ши кꙋ а҃ї стънжън ди лок ꙟн дѣлꙋл бъшиницїлор, погонꙋл къте ф҃ де а҃п. фак бани ,еф҃. ши ам вънꙟꙋт нои ди а ноастръ бꙋн(ъ) вое. ди нимн инвонци нич асꙋприци ши кꙋ щирѣ тꙋтꙋрор фрацилор ноцрн, карїи сънт ꙟн прижꙋрꙋл нострꙋ; ши кънд ам фъкꙋт нои ачѣстъ токмѣл(ъ), фост-аꙋ попа негонц ѡт финицще. ши танасие сии вланкꙋл ѡ там. ши нѩгꙋл сии ѡпрѣ ѡ там. ши мїхъил ѡ там. ши дꙋмїтрꙋ нъѩнꙋл ѡт там. ши кѣртиѩн сии дꙋмїтрꙋ ѡ там. ши (стан)чюл въставꙋл ѡт там. ши братꙋл спътрилꙋл ѡ там. ши радꙋл ѡт там ши алцїе(!) мꙋлцїи ѡаминїи бꙋни ши бътръни. ши пентрꙋ криданицъ нѣмꙋ пꙋс дѣщинтел(е) маи жос, ка с(ъ съ) щїе. пис. м҃сца ди҃к. ї. дн҃и. л҃т. ,зрмз.

XXX.

1640.

(Cipariu: Analecte, p. 141 urm.)

Правила. ачеста ѩсте дирептъторю де лѣџе...... Типаритꙋ-сѣꙋ...... ꙟ мънъстир. Говора вълѣто ,зрм҃е, ѩрж дела нащерѣ лꙋи Х҃с. ,ах҃м.

Предословїе кътръ тоци наставничи с҃фитеи бисѣречи. прѣ лꙋминацилор архїепископи, митрополицилорь. ши юбиторилорь де д҃мнезеꙋ, епскпилорь, ши прещцилор, ши тꙋтꙋрор дх҃овничилор. карїи кꙋ пꙋтѣре прещцѣска, де ла д҃мнезеꙋ сьнть с҃фнцици.

Генадїа. кȣ мила лȣй д҃мнезеȣ архиепископь, ши митрополит, а тоатѫ цара Ꙟрдѣлȣлȣй, паче ши спс҃енїе, прїймици дх҃ь сф҃нть. кърора веци лъс(а) пъкателе, лъса-се-вор лор, ши кȣй ле веци цинѣ, цинѣ-се-ворь лѡрь.

Сокотит-ам, къ май тоате лимбиле аȣ карте пре лимба лѡр, кȣ ачѣꙗ кȣцетаю ши еȣ робȣл д҃мнȣлȣи мїеȣ лȣи іс҃. хс҃. съ скоць чѣстѫ карте, анȣме правилѫ пре лимба рȣмънѣскѫ, сф҃нцилор воастре фраци дх҃овнич рȣмънещи, карїи сьнтеци пъстори ѡилѡр челѡр кȣвънтътоаре а тȣрмеи лȣи хс҃. карѣ аре ꙟтрȣ сине мȣлте фѣлюри де виндекъри сȣфлетелѡр крещинещи челорь че сьнть рьните кȣ пъкате. ꙟсѫ май вртос ши кале ла ꙟпъръцїꙗ черюлȣи. ꙟсѫ мѫ рогь сф҃нцилѡр воастре кȣ маре милѫ. ла каре мьнѫ ва къдѣ ачѣстѫ сфнтѫ карте, ачела съ aибѫ а ѡ цинѣ ꙟ маре чинсте, ши съ се ꙟвеце дентрȣ ꙗ ꙟ таинѫ кȣм ва виндека сȣфлетеле ѡаменилѡр де пъкате. ꙗрѫ ꙟтрȣ мъинѫ де мирѣн съ нȣ се дѣ, ниче ла мъскъричь. съ нȣ фїе токмѣлеле сф҃нцилѡр ап҃сли, ши а сф҃нцилѡр пърінци батжокȣрите, къ апой м҃лтва та верь да самѫ фрате дх҃овниче, еȣ нȣ вою авѣ трѣбѫ. чела че прїимѣще гъндȣриле ѡменещи, даторю ꙗсте ꙟтрȣ скриптȣрѫ ꙟвъцат а фи, съ се ѡпрѣскѫ де похте, смерить, ши кȣ лȣкрȣре бȣне; пре тот часȣл съ се роаџе лȣи д҃мнезеȣ, ка съ-и дѣ кȣвънть де ꙟцелепчюне, ка съ ꙟдирепт'ѣзе пре чеꙗ, че скапѫ къртѫ динсȣль; ꙗрѫ ꙟтр'алть кипь ꙟсȣшь даторю ꙗсте а пости мїеркȣрѣ ши винерѣ преспре тот анȣль, кȣм порьнческ сфинтеле ши д҃мнезеещиле правиле*), кȣмь де кареле ва авѣ ꙟсȣшь съ ѡ дѣ ши алтоpѫ а фаче. ꙗрѫ де ва фи ꙟсȣшь нещиȣторю ши непостникь. кȣмь ва ꙟвъца пре алцїи а фаче лȣкрȣре бȣне? ши чине е неꙟцелепть, ва аскȣлта пре ель, де кареле ва гръи? възѫндь пре ель фърѫ токмалѫ ши бецивь, ши ꙟвъцьндь пре алцїи съ нȣ се ꙟбѣте. саȣ алт вре ȣнь лȣкрȣ бȣнь а петрѣче, кареле сингȣрь нȣ аȣ фъкȣт? ѡкїи де оурекн гръꙗще скрептȣра**) кȣ ачѣꙗ сокотѣще-те ѡ дх҃овниче, пентрȣ че, къ де ва пери нȣмаи ѡ ѡае пентрȣ негрижа та, дентрȣ мъниле тале се ва къȣта. деприиде че зиче сф҃нть Іѡань златооусть ла дѣанїе ꙟи а треꙗ нраво оучєнїе***), ачаста гръꙗще: де се ва делȣнга нȣмаи оуиȣль де таине некȣминекать, аȣ нȣ аȣ ѡборьть тоатѫ спсе-

*) Notă marginală: правил. ап҃слска. г҃н ши май наинте: сп҃е.

**) езек. л҃д. сх҃. і҃. ерем. м҃н. сх҃. і.

***) дѣан. бесѣд. м҃д. сх҃. л҃а.

нїѧ са, єпⷭ҇кóпȣль саȣ попа? къ сȣфлетȣль ꙗсте де ѡ перире. атъта дешертъчюне аре, кътъ ниче ȣн кȣвънтъ нȣ поате пȣне ꙟнаинте; че кȣ сокотинцѫ ши кȣ юбире де трȣдѫ, слȣжирѣ ши лȣкрȣль лȣи дм҃незеȣ ꙗсте а̃ фаче къ гръмаще скриптȣра: проклáтъ чела че фаче лȣкрȣл дм҃нȣлȣй кȣ негрижѫ. ꙗрѫ мареле василїе гръмаще: сокотѣще съ нȣ те теме (! l. темї) де ѡмъ ꙟтрȣ къдѣрѣ лȣи, ка съ нȣ дай пре фїюль лȣй дм҃незеȣ ꙟтрȣ мъиниле челѡр недостоиничъ, ка съ нȣ те рȣшинези де чине-ва, де марїй пъмънтȣлȣй, ниче де ꙟсȣшь чела че поартѫ стемѫ съ нȣ кȣминечи; къ правилеле дмнезеещи нȣ ласѫ пре чеи недостойничи съ се кȣминече, карїи се сокотескъ ка пъгънїи. ꙗрѫ съ нȣ се воръ ꙟтоарче, амаръ ачелора ши челора че кȣминека пре еи; сокотѣще зиче, еȣ трѣбѫ н'амъ. тȣ вери ведѣ ачѣстѣ, де вери пъзи, ꙟсѫ кȣ сокотинцѫ, ши кȣ токмалѫ; че май наинте ꙟвъцътȣриле бисѣречїй неклътите съ ле пъзещи, мънтȣи-вери ши пре тине ши пре чеꙗ че те воръ аскȣлта.

Щ҃нȣтъ съ фїе: чине ва ꙟдръзни а прїйми кȣцетеле ши исповеданїиле, фърѫ ꙟвъцътȣра єпⷭ҇копȣлȣи ачелȣй локъ, ачела педепса правѝлелѡр ва прїими, ка ȣнъ кълкъторю а дм҃незеещилѡр правиле, къ нȣ нȣмаи пре сине сѣȣ пїердȣтъ, че ши кърцн сѣȣ исповедит ла елъ, неисповедици сънтъ; ши къть аȣ легат ши дезлегатъ, неꙟдерептаци сънтъ, дȣпѫ а. з҃. правѝлѫ а съборȣлȣй де кардагенъ ши дȣпѫ. м҃г. ачелȣмашъ събор.

Де епископи ши де прещци ши де кълȣгъри ши де ѡамени мирѣни ши де тоате ꙟвъцътȣриле.

а҃. Сѫмбъта аре дар де зндире, ши де ръпаѡс се кѣмѫ, ꙗръ дȣминека ꙗсте ꙟтъю зи, а лȣи дȣмнезеȣ, аре дар де ꙟвїꙗре. дирепт ачѣꙗ ꙟвъцъм де ачѣстъ зи съ се ферѣскѫ ши съ се чинстѣскѫ. ꙗрѫ съмбътѫ диꙟи ал ѡптȣл час съ се ѡпрѣскѫ де тоате лȣкрȣриле, де марнле ши де мичиле. ши ла бисѣрекѫ съ скапе тоци ѡаменїи кȣ мȣериле-ш ши кȣ фечорїи лор ши ꙟтр'ънсѫ кȣ фрика лȣи дȣмнезеȣ ши кȣ лȣаре аминте съ се привѣгє рȣгъндȣ-се, токма ши пънѫ дȣминекѫ диминѣца. ꙗрѫ дѣка съ ва лъсȧ сф҃нта летоpгїе, дечїꙗ съ мѣргѫ акасѫ ши съ се ѡдихнѣскѫ пънѫ лȣни диминѣца, ши ꙗрѫ деи ал доиле час де зи се ꙟчѣпѫ а лȣкрȧ.

в҃. Ши де чиститȣл пр҃окȣл пр҃дтече ши ботезъторюл Їѡанн, де нъскȣтȣл лȣи ши де тъꙗрѣ капȣл лȣи, каде-се а ле

Генадїа. кȣ мила лȣй д҃мнезеȣ архиепископь, ши митрополит, а тоатѫ цара Ꙋгровлахїей, паче ши сп҃сенїе, прїймици д҃хь с҃фнть. кърора вецй лъс(а) пъкателе, лъса-се-вор лор, ши кȣй ле вецй цинѣ, цинѣ-се-ворь лѡрь.

Сокотит-ам, къ май тоате лимбиле аȣ карте пре лимба лѡр, кȣ ачѣѧ кȣцетаю ши еȣ робȣл д҃мнȣлȣи мїеȣ лȣи ї҃с. х҃с. съ скоць чѣстѫ карте, анȣме правилѫ пре лимба рȣмънѣскѫ, с҃фнцилор воастре фраци д҃ховнич рȣмънещи, карїи сънтецй пъстори ѡилѡр челѡр кȣвънтътоаре а тȣрмей лȣи х҃с. карѣ аре ꙟтрȣ сине мȣлте фѣлюри де виндекъри сȣфлетелѡр крещинещи челорь че сънть рънитe кȣ пъкате. ꙟсѫ май върътос ши кале ла ꙟпъръцїѧ черюлȣи. ꙟсѫ мѫ рогь с҃фнцилѡр воастре кȣ маре милѫ. ла каре мънѫ ва къдѣ ачѣстѫ с҃фнтѫ карте, ачела съ аибѫ а ѡ цинѣ ꙟ маре чинсте, ши съ се ꙟвеце дентрȣ ѧ ꙟ тайнѫ кȣм ва виндека сȣфлетеле ѡаменилѡр де пъкате. ꙗрѫ ꙟтрȣ мъинѫ де мирѣни съ нȣ се д҃ѣ, ничи ла мъскъричь. съ нȣ фїе токмѣлеле с҃фнцилѡр ап҃слй, ши а с҃фнцилѡр пърїнци батжокȣрите, къ апой м҃лтва та верь да сѫмѫ фрате д҃ховниче, еȣ нȣ воꙗ авѣ трѣбѫ. чела че прїимѣще гъндȣриле ѡменещи, даторю ѥсте ꙟтрȣ скриптȣрѫ ꙟвъцат а фи, съ се ѡпрѣскѫ де похте, смеринть, ши кȣ лȣкрȣре бȣне; пре тот часȣл съ се роаџе лȣи д҃мнезеȣ, ка съ-и д҃ѣ кȣвънть де ꙟцелепчюне, ка съ ꙟдирептѣзе пре чеѧ, че скапѫ кътрѫ динсȣль; ꙗрѫ ꙟтр'алть кипь ꙟсȣшь даторю ѥсте а пости мїеркȣрѣ ши винерѣ преспре тот анȣль, кȣм порꙑнческ с҃финтеле ши д҃мнезеещиле правиле*), кȣмь де кареле ва авѣ ꙟсȣшь съ ѡ д҃ѣ ши алтѡрѫ а фаче. ꙗрѫ де ва фи ꙟсȣшь нещинȣторю ши непостникь. кȣмь ва ꙟвъца пре алцїи а фаче лȣкрȣре бȣне? ши чине е неꙟцелепть, ва аскȣлта пре ель, де кареле ва грън? възѫндь пре ель фърѫ токмалѫ ши бецивь, ши ꙟвъцъндь пре алцїи съ нȣ се ꙟбѣте. сaȣ алт вре ȣнь лȣкрȣ бȣнь а петрѣче, кареле снигȣрь нȣ аȣ фъкȣт? ѡкїи де оуреки гръѧще скрептȣра**) кȣ ачѣѧ сокотѣще-те ѡ д҃ховниче, пентрȣ че, къ де ва пери нȣмай ѡ ѡае пентрȣ негрижа та, дентрȣ мъниле тале се ва къȣта. депринде че зиче с҃фнть Їѡань златооусть ла д҃ѣанїе ꙟн а треѧ нраво оучєнїе***), ачаста гръѧще: де се ва делȣнга нȣмай оуинȣль де тайне некȣминекать, аȣ нȣ аȣ ѡборьть тоатѫ спсе-

*) Notă marginală: правил. ап҃слска. з҃н ши май нааинте: сн҃е.

**) езек. л҃д. с҃х. ї҃. ерем. м҃н. с҃х. ї҃.

***) д҃ѣан. бесѣд. м҃д. с҃х. л҃а.

нїѧ са, епcкóпȣль саȣ попа? къ сȣфлетȣль ꙗсте де ѡ перире. атъта дешертъчюне аре, къть ниче ȣн кȣвънть нȣ поате пȣне ꙟнаинте; че кȣ сокотинцѫ ши кȣ юбире де трȣдѫ, слȣжирѣ ши лȣкрȣль лȣи дмнезеȣ ꙗсте а фаче къ грꙗмаще скриптȣра: проклáть чела че фаче лȣкрȣл дмнȣлȣй кȣ негрижѫ. ꙗрѫ мареле васнлїе грꙗмаще: сокотѣще съ нȣ те теме (! l. темї) де ѡмь ꙟтрȣ къдѣрѣ лȣи, ка съ нȣ дай пре фїюль лȣй дмнезеȣ ꙟтрȣ мънииле челѡр недостоннчь, ка съ нȣ те рȣшинезн де чине-ва, де марїй пъмънтȣлȣй, ниче де ꙟсȣшь чела че поартѫ стемѫ съ нȣ кȣминечи; къ правилеле дмнезеещи нȣ ласѫ пре чеи недостойничи съ се кȣминече, карїи се сокотеськ ка пъгънїи. ꙗрѫ съ нȣ се ворь ꙟтоарче, амарь ачелора ши челора че кȣминека пре еи; сокотѣще зиче, еȣ трѣбѫ н'амь. тȣ вери ведѣ ачѣстѣ, де вери пъзи, ꙟсѫ кȣ сокотинцѫ, ши кȣ токмалѫ; че май наинте ꙟвъцътȣриле бисѣречїй неклътите съ ле пъзещи, мънтȣи-вери ши пре тине ши пре чеꙗ че те ворь аскȣлта.

Щиȣть съ фїе: чине ва ꙟдръзни а прїйми кȣцетеле ши исповеданїиле, фъръ ꙟвъцътȣра епcкопȣлȣи ачелȣй лок, ачела педепса правилелѡр ва прїими, ка ȣнь кълкъторю а дмнезеещилѡр правиле, къ нȣ нȣмаи пре сине сѣȣ пїердȣть, че ши къци сѣȣ исповедит ла ель, неисповедици сънть; ши къть аȣ легат ши дезлегать, неꙟдерептаци сънть, дȣпѫ а. з. правилѫ а съборȣлȣй де кардагень ши дȣпѫ. мг. ачелȣꙗшь събор.

Де епископи ши де преѡци ши де кълȣгъри ши де ѡамени мирѣни ши де тоате ꙟвъцътȣриле.

а. Сьмбъта аре дар де зидире, ши де ръпаѡс се кѣмѫ, ꙗръ дȣминека ꙗсте ꙟтъю зи, а лȣи дȣмнезеȣ, аре дар де ꙟвїꙗре. дирепт ачѣꙗ ꙟвъцъм де ачѣстъ зи съ се ферѣскѫ ши съ се чинстѣскѫ. ꙗрѫ сьмбътѫ диꙟи ал ѡптȣл час съ се ѡпрѣскѫ де тоате лȣкрȣриле, де мариле ши де мичиле. ши ла бисѣрекѫ съ скапе тоци ѡаменїи кȣ мȣериле-ш ши кȣ фечорїи лор ши ꙟтр'ънсѫ кȣ фрика лȣи дȣмнезеȣ ши кȣ лȣаре аминте съ се привѣге рȣгънд-се, токма ши пънѫ дȣминекѫ диминѣца. ꙗрѫ дѣка съ ва лъса сфнта леторгїе, дечїѧ съ мѣргѫ акасѫ ши съ се ѡдихнѣскѫ пънѫ лȣни диминѣца, ши ꙗрѫ ден ал доиле час де зи се ꙟчѣпѫ а лȣкра.

в. Ши де чиститȣл пророкȣл предтече ши ботезъторюл Іѡанн, де нъскȣтȣл лȣи ши де тъꙗрѣ капȣл лȣи, каде-се а ле

прѣзднꙋи дела ал ноѡлѣ час ши демѫнѣца тоатѫ зїѡа ꙟтѣюл м҃чник стефан, маи мареле дїакон, поменирѣ съ-и ѡ прѣзднꙋим, де димѫнѣца пънѫ сара.

н҃. Фѫртатꙋ-тъꙋ сорꙋ-та съ нꙋ ѡ ѧ, нич фрате-тъꙋ пре сора фрѫтатꙋ-тъꙋ съ нꙋ се ѧ, къ се грѫеск фраци сꙋфлетещи, че-ш сѫнт пре с҃фнта еѵглїе ши пре чинстита крꙋче. ашиждерѣ ши кꙋмътрꙋл кꙋмътрѫ-са съ нꙋ ѡ ѧ, ѩрѫ де се ва тѫмплѧ спре кꙋмътрѫ-са саꙋ спре фечорїи ей спꙋркъчюне, че съ дѣ д҃мнезеꙋ съ нꙋ се факѫ, ѩрѫ де ва фи вр'ꙋн сфѣт дрѫческ ка ачеста, е҃ ай съ се чѣрте ши съ се къꙗскѫ нꙋмай кꙋ пѫине ши кꙋ апѫ ши дѣчїѧ съ нꙋ се каман вазѫ оѵнꙋл кꙋ алтꙋл. ниче нашꙋ-тъꙋ сорꙋ-та саꙋ фрателе, ниче наша фрате-тъꙋ, саꙋ сора съ се ѧ, къ ѩтѫ ѩсте сѫнце местекат, ѡ мие де талере се грѫꙗще тарꙋл пъкателор.

а҃ї. Ꙗл доиле сѫнце аместекат ѩсте. де се ва афлѧ татѫ кꙋ фата лꙋи, дирепт ачѣѧ ачѣсте доаѡ аместекъчюни де сѫнце съ се деспарцѫ ши. к҃. де ани съ се покъѧскѫ, ши метанїй ꙟ тоате зиле кѫте т҃ѯз. ал треиле сѫнце аместекат. де се ва афла фрате кꙋ сорꙋ-са. е҃і. ани съ аибѫ покаанїе ши метанїи кѫте т҃. ал патрꙋл сѫнце аместекат. де се вор аместека вери премари. покаанїе. в҃ї. ай, ши метанїи кѫте. р҃о. ꙟ зи. ѩрѫ ал чинчиле. ай дои вери премари, саꙋ ай треи де се вор аместека. дерепт ачѣѧ съ фїе покаанїа, ал доиле вери. і҃. ай ши метанїи кѫте р҃н. ꙟ зи. ал треиле вери. н҃. ай. ши метанїи. р҃. ꙟ зи. ал шаселе сѫнце местекат че ам зис май наинте, фїюл чела че ва спꙋрка патꙋл тътѫни-съꙋ, че се зиче: мащеҳѫ-са саꙋ соакрѫ-са саꙋ мътꙋшѫ-са.

л҃. Деч ꙟвъцъм де сꙋгрꙋмат ши де мортъчюнѫ съ нꙋ се гꙋсте ачѣстѣ, фїе-кареле де ꙟ крещини, нич съ ѧ сѫнце де чела че кꙋрѫ жꙋнгѣтꙋлꙋй, че ѡаре карїи динтрꙋ иебꙋнїѧ лор фак ачѣста, къ ꙟвацѫ лѣцѣ лꙋ д҃мнезеꙋ. къ карне ꙟтрꙋ сѫнце сꙋфлет съ нꙋ мѫнѫнче, деч къ а тот добитокꙋл сѫнцеле лꙋи ѩсте сꙋфлетꙋл лꙋй.

Чине ва мѫнка ꙋпъ, саꙋ вꙋлпе, саꙋ кѫине, саꙋ писикѫ, саꙋ аричю, саꙋ пѫлшь, саꙋ невъстꙋикѫ, саꙋ вѣверицѫ, ши ш'алтеле алтеле кѫте сѫнт некꙋрате, шарпе, бролскѫ цестоасѫ ши ш'алтеле ка ачѣлѧ саꙋ кал, саꙋ мъгарю, саꙋ деꙟ чѣле сълбатече, саꙋ ден челе дꙋместече, кѫте-с некꙋрате, че нꙋ зиче лѣцѧ лꙋ дꙋмнезеꙋ. ѩрѫ де нꙋ ва фи пре воѧ лꙋй, че де невое ва мѫꙟка съ се покъꙗскѫ. а҃. ан ши метанїи. е҃ї.

Ши чине ва мънка корбь, саꙋ чоарѫ, човрадкѫ саꙋ кꙋкь, саꙋ корꙋю, саꙋ вълтꙋрь, саꙋ привегитоаре. оуніи ка ачеа. а҃. ань съ айбѫ покааніа ши метаніи. р҃. де зиꙍа.

л҃е. Попа че нꙋ-ш ва мътꙋра с҃фнта бисѣрекѫ ши съ ꙍ кꙋръцѣскѫ, ши нꙋ ꙍ ва ꙟфрьмсеца, ши нꙋ ва сокоти ꙟ тоате сьмбете, оуніи ка ачеа съ се ласе де преꙍціе. попа че ва бѣ ла крьчимѫ, саꙋ ва жꙋка, саꙋ кънта миренѣще съ се гонѣскѫ ден попіе.

л҃з. Преꙍтꙋль съ нꙋ мъньнче корастрѫ дела вака лꙋй, пънѫ. а҃. сьптъмьнѫ. ашиждерѣ ши тоци крещиніи.

Де ва ꙟтра кьнне ꙟ бисѣрикѫ, саꙋ поркь съ нꙋ се факѫ летꙋргіе пънѫ. а҃. сьптъмьнѫ.

м҃а. Съ нещине ва пꙋрта піеле де кал саꙋ де магарю, съ нꙋ ꙟтре ꙟ бисѣрикѫ: че съ стѣ афарѫ кꙋ мꙋериле.

XXXI.

1641.

(Collect. Acad. Rom.)

Marturie de vânzare.

(Jași 7149.)

Гавриилаш вел логфет. и ꙋрѣке вел спътар. и дꙋмитрꙋ бꙋхꙋш вистѣрник. и тома вел столник. и бълан вел комис. и грама вел жикничѣрю. и ꙗне вел слꙋцерю и пътрашко жикничѣр. и рошка дворник глотніи. и гиꙍргіе нъвръпъскꙋл дворник. и иримиꙗ венкꙋлецꙋ дворник. и бърсан дворник. мъртꙋрисим кꙋ ꙗстъ крисоаре а ноастръ кꙋм аꙋ венет. ꙟнаинтѣ ноастръ. костантин бꙋхꙋшел. фечорюл тодосиен. де ниме невонт. нече асꙋприт че де а лꙋи бꙋнъ вое. дѣꙋ вындꙋт а лꙋи дрѣптъ ꙍчинъ ши мошіе. а треꙗ парте де хлинчѣни. че сънтꙋ пре жижіꙗ. ꙟи цинꙋтꙋл хърлъꙋлꙋи каре парте де ꙍчинъ и ꙗсте лꙋи де преꙟи мъ-са де пре тодоска. ачѣꙗ ꙍ аꙋ вындꙋт. дими-сале фрателꙋи нострꙋ лꙋпꙋлꙋи. пръжескꙋл меделничѣрюл дрептꙋ чинзъч де галбени. бани бꙋни. дече нои възъиндꙋ дѣ лор бꙋнъ вое токмалъ токминдꙋ-с(е) ши фъкъндꙋ-и-с(е) плата деплин. нои ꙟнкъ ам искълит. ши нѣм пꙋс ши печецииле ꙟн-

тр'ачеста адевърат запис де ла нои. ка съ анеъ а-ш фаче дъмнѣлъи ши дрѣсе домнеции ка съ съ щіе.

ъ ѡс л͠т ,зр͠мѳ. ман д͠ї.

еъ костантин бъхъш еъ къ мъна мѣ ам скрис.

XXXII.

1641.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare

(scris de un Coresi).

(Priviţi 7149.)

Ядек(ъ) еъ лъпъл фькът-ам записъл меъ ла мъна юзбашї костандіи де мааре (!) крединцъ, ка с(ъ) съ щіе. кь ѥам въндът з͠ погоне де віе къ стънжини пол, дереп͠тъ г͠г. м͠. пол. хътаръл гъценескъ де песте тот хотаръл ка с(ъ) фіе юзбашіе костадин де моші̂е шї фечъріор лои шї непоцілор шї стренепоцілор. ↑нсь ши къ пивинца, пентръ кь лемъ въндът де бъи(ъ) вое; кътъ немъ токьмнт фост-аъ молцн ѡменї бъне, анъме: поп їѡн ѡт жїгорени, и поп гюрге ѡт там. и радъл ѡт там. и чернат ѡт там. и новакъ ѡт там. и ангелъ ѡт вїнцещї ши ам скрисъ еъ корисї ѡт привиц: и козма.

пис м͠сца. април. д͠н. д͠. ,зр͠мѳ.

Iscăliţi:

еъ лопол. еъ козма. еъ жъпънъл станчъл ѡт бъкърещи. еъ калин.

XXXIII.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Galaţi 7150.)

Ядекъ еъ илина, непота лъи їѡн кравеч ѡтичи фата мърїеи ши а попеи лъи гаврил ѡтичи потрѡпопъл, деи сат деи милѣщи, де пре сохълъю, ↑нсъми, де нимe невонтъ нничи ↑м-

пресꙋратъ, че де бꙋнъ вое мѣ, скріꙋ ши мъртꙋрисескꙋ, кꙋ чест запис ал міеꙋ, кꙋм ам вънդꙋт ѡ партѣ де ѡчинъ а мѣ, дин сат дин ѡтичи, де пре сохолꙋю, партѣ а ꙋнꙋи бътрън, дин чинчи бътръни партѣ мошꙋ-міеꙋ лꙋи їѡн ѡтич кравечи, ши ѡ ам въндꙋт дꙋмсалеи пъркълабꙋлꙋи паръ дин ватра сатꙋлꙋи, ши дин пъмънтꙋри, ши дин фънацѣ, ши дин браништѣ де тоате пърциле, дин тѡт венитꙋл дерептꙋ чинзечи де галбени, ка съ-и хї дꙋмсале ѡчинъ ши мошїе дирѣптъ, ши кѡкѡнилѡри дꙋмсале, ши непѡцилѡр дмсале, ши стренепоцилѡр дꙋмсале ꙟн вѣчи, ши съ-ш факъ испısокꙋ пре мошї дмсале, дентр'ачестꙋ запис. пентр'ачеꙗ ꙗм фъкꙋт чест запис съ-и хїе дмсале де мъртꙋрїе, дин наинтѣ дꙋмсале лꙋи іакоми пъркълабꙋлꙋи де гълац. ши дин наинтѣ дꙋмсале лꙋи кѡстантин чел маре. ши дин наинтѣ алеѯе чел бътрън. ши дин наинтѣ дꙋмилѡр сале лꙋи їюргꙋш. ши алꙋи (ѳео)досїе вамъмъшїи (!) де гълац. ши а лꙋи ꙟндреи вътахꙋл де кълъраш. ши а лꙋи їлїе кꙋпец. ши а лꙋи ифрим. тиж. ши а лꙋи михаи шолтꙋз кꙋ ві҃ пъргари. ши а пангъи нѣгꙋцъторꙋлꙋи. ши а некꙋлеи черкїазꙋлꙋи. ши а лꙋи трандахир. ши а лꙋ стїрїꙗн кълъраш. ши а лꙋ стоꙗн а лꙋи влад. ши а петреи ръзаш. ши а мꙋлци ѡамени бꙋни ши бътрън пре маи маре мъртꙋрїе пꙋс-ам деџетꙋл міеꙋ, къ печете н'ам авꙋт. ши с'аꙋ пꙋс ши печете. ѡрашꙋлꙋи. ши а тоц кыц сънтꙋ маи сꙋс скриш. пентрꙋ къче съ н'аибъ ниме нич ѡ трѣбъ дин ѡаменїи міеи. кꙋ аче ѡчинъ чѣм въндꙋт еꙋ де бꙋн(ъ) вое мѣ. ꙗр дин фрацїи міеи. саꙋ дин рꙋдѣнїи мѣ. чене ва скорни пъръ пентр'ачестъ ѡчин(ъ) че маи сꙋс скрис. съ хї трнклѣт де. ткї. ѡтецї. че-с въ нѣкї. ши съ хї негрꙋ ка іꙋда де скарнѡт. ка с(ъ) се щїе.

ѹ гълац. юл. кѳ҃. вълѣт ,ꙁрн҃.

михаи дїакꙋл аꙋ скрис.

XXXIV.

1642.

(Cipariu: Analecte, p. 159 urm.)

ꙟвъцътȣри престе тоате зилеле......в длъгомпо́ли, влѣт ,ахмв҃.

(4⁰. III nep. + 55 paginate.)

Din Prefață: Тȣтȣроръ бл҃гоч҃стивнлоръ крещини, паче ши бл҃свеніе дела домнȣлъ дм҃незеȣ атотціиторюл похтескъ ши пріескъ. фолосȣл ачестор мичи ꙟвъцътȣри, адевъратъ пȣцине сьнтъ, ꙗрѫ ашȧ ꙗле сьнт бȣне......ꙗрѫ ꙟвъцътȣрнле ачѣстѣ ꙗле съ афлѫ скрисе пре лимбѫ гречаскѫ, кареле нȣ ле пот ꙟце-лѣџе тоци шаменій църъй ноастре ай времіи де акȣм. ꙗрѫ ной іеромонах мелхиседек, ігȣмен сф҃нтеи мънъстири, оуиде ꙗсте храмȣлъ оуспеніей прѣчистіи бц҃и, похтит-амъ ши ам невоит де лѣм скос пре лимбѫ рȣмьнѣскѫ, ка съ фіе де трѣбѫ ши де фолос; нȣ нȣмай челоръ че щіȣ, че ши челора прощій че нȣ щинȣ кареле сьнт. з҃. ꙟвъцътȣри сȣфлетещи, токма ка ши чѣле з҃. дарȣре, де фолосинца сȣфлетѣскѫ; кареле еȣ възъндȣ-ле ашȧ, нȣ ам врȣт съ ле лас акоперите, ка съ нȣ мѫ арът адинсъ мннеш юбиторю, кȣм нȣ юбескъ съ се ꙟфолосаскѫ (!) ши алціи ши ле ціȣ нȣмай пентрȣ мине, че ам врȣт съ ле типърескъ кȣ келтȣꙗла сф҃нтей мънъстири; ши ле ам скос афарѫ ла лȣ-минѫ, ка съ ле ꙟцелѣгѫ ши мичи ши мари, къци-ш юбескъ бȣнътатѣ сȣфлетȣлȣй лоръ. че ачастъ мнкѫ карте де ꙟвъ-цътȣрѫ, аре пȣцниѫ ꙟвъцътȣрѫ ши бȣнѫ, кȣм ам зис ши май сȣс......похтиторюл де бине, воаѡ тȣтȣроръ крещинни-лоръ, смеритȣл мелхиседек іеромонах ігȣменъ а сф҃нтей лаврѣ длъгополскꙑꙗ.

Тѵпъритȣ-с'аȣ ꙟ тѵпарнѣ чѣ дентъй влѣт де ла нащерѣ лȣй іс҃. хс҃. ,ахмв҃. мсца сеп. зі҃. дна.

Ꙗл трелѣ кȣвьнтъ ши ꙟвъцътȣрѫ. пентрȣ юбирѣ де арщинтъ.

Воꙗ съ вѫ повестеск ши пентрȣ чеꙗ че лі-е драг арщинтȣл; ѡри каріи аȣ авѣре ши ѡ цни, ши нич еи съ бȣкȣрѫ де днинса

ниче алцїи, че воѫ съ вѫ спꙋю, карїи ши ꙟ че кип сьнтъ юби-
торїи де арџинтъ; нꙋ нꙋмаи чеѧ че аꙋ авꙋцїе мꙋлтѫ ши нꙋ
вор съ милꙋꙇскѫ сърачїи, че ꙟикѫ ши чеѧ че аꙋ пꙋцинѫ, ши
ѡ аскꙋнд, ши нꙋ вор съ милꙋꙇскѫ ниче ѡ датѫ пре нимине;
че бродеск съ факѫ ши май мꙋлтѫ авꙋцїе, ка съ се ꙟбогь-
цѣзе. ши аша невоиндꙋ-се лѡр ꙟтр'ачѣѧ ле вине моартѣ, шї-и
ѧ кꙋ тотꙋлꙋш тотъ; ши ашѧ̀ мъргъ ꙟ мꙋнка чѣ де вечїе,
коꙋм аꙋ лꙋатъ ши пре Їоꙋда, пентрꙋ юбирѣ лꙋи де арџинтъ;
къче врꙋсѣсе съ вънзѫ пре домнꙋл нострꙋ ІС҃. ХС҃. ши вине
съ щинци, кѫ ѡри кареле ꙇсте юбиторю де арџинтꙋ, ачела ва съ
се жꙋдече денпреоꙋна кꙋ Їоꙋда. ши ꙇкъ-тѫ къ вез мꙋлци бо-
гаци карїи даꙋ сърачилор бани ꙟ добъндѫ, ши кьнд ле адꙋк
сърачїи бани, ей й нꙋмърѫ де доаѡ ши де тре ѡри, ка съ нꙋ
съ ꙟшале; ши кꙋм ле адꙋк банїи ши пꙋнџиле, ей шꙋпеск дъ
ле нꙋмърѫ еи сингꙋри, ши й траг де грабъ де граб, ка нище
лꙋпи звъпъѧц ши сълбатичи, кьнд ръпеск нискаре стръвь.
дарѫ къче фак аша? ка съ поатѫ съ-й ꙟшале, ши съ ꙟпре-
соаре ѡстенѣла сърачилѡр; ꙗрѫ кьнд съ ꙟтьмплѫ, дъ ле
даꙋ съ ѧ чева, саꙋ оꙋнт саꙋ гръꙋ; ꙗрѫ апои съ ꙟтъмплѫ
сърачилѡр ꙟтр'ачел анъ де нꙋ фак ши н'аꙋ съ ле дѣ че ле
сьнтъ датори. ꙗ аскꙋлтаци де ведеци че фак: сокотеськ юби-
торїи де арџинтъ, кьт гръꙋ лѣꙋ фъкꙋтъ съ ѧ, саꙋ вин саꙋ
оꙋнт, саꙋ чарѫ; дече, коꙋм съ винде ꙟтр'ачел ан, еи фак
сокотѣлѫ даторничилѡр, ши зик кꙋ кꙋвьнтꙋл: акоꙋм тѣм
ꙟпрꙋмꙋтат, ши ц'ам дат оꙋн бан, ши ци с'аꙋ къзоꙋт съ'м
дан. є҃. вѣдре де вин. ꙗрѫ акꙋм тꙋ н'ай фъкꙋт ꙟ честъ анъ,
съ ми-ле плътеще; че акоꙋм винꙋл съ винде ѡкаѡа. є҃. бани, саꙋ
і҃. че фаче вадра. м҃. де бани; че ци-се каде съ'м дан де. є҃. ѡри
м҃. че фак. с҃. де бани, каре фаче. д҃. дꙋкаци, дꙋкатꙋлъ ꙇсте
кьте. є҃. костанде; ши ꙗръш акоꙋм ачещи. д҃. дꙋкаци нꙋ-н аи
съ мї-н дан, лас къ те воѫ май лъсѧ̀, ши сь'м дан ла анꙋл
к҃. де вѣдре, вадра кьте. і҃. бани. ши ꙗ каꙋтѫ, кꙋ оꙋнь гал-
бень че дъ съракꙋлꙋи елꙋ-и ѧ. к҃. де вѣдре де винь, кареле
плътеськ. єі҃. галбени. скимбаре ка ачаста фак юбиторїи де
арџинт ши немилостивїи, ши нꙋ вор съ-и ащѣпте мꙋлтъ. ка
ши ХС҃. ла чела че повестѣще ла еѵглїе ꙟ лок де пилдѫ зикьндъ:
оꙋн ѡмъ ерѧ̀ даторю лтꙋѧ ѡ ҂а҃. де таланци. ши-л апꙋкъ
съ ий плътѣскѫ, ꙗрѫ елꙋ-и зисе, къ н'ам, че ци-се факѫ милѫ
де мине ши мѫ ꙗртѫ. атꙋнче ачела и се фъкꙋ̀ милѫ де дїнсоꙋл
ши-и ертѫ чѣ мїе де таланци. ꙗрѫ ел коꙋм еши афарѫ ши
съ избъвй де даторїа чеи мїи де таланци, афлъш оꙋн да-

торникȣ ал лȣи че-и ера даторю ѡ сȣтѫ де галбени, ши нȣмаи кꙟтоу-л апȣкъ, ши зисе: дъ-м чѣ сȣтѫ де галбени че'м ешти даторю; ꙗрѫ елȣ-и зисе: фрате, нȣ-и ам, че ци-се факѫ милѫ де мине, де мѫ маи аштѣптѫ. ꙗрѫ ел нȣ врȣ че-л багѫ ꙟ темницѫ. атȣнче коум аȣзисе чела че-и ертасе чѣ міе де таланци, коум нȣ врȣ съ-и се факѫ милѫ съ-л маи аштѣпте пентрȣ чѣ сȣтѫ де галбени, ел принсе де-л багѫ пре дисȣл ꙟ темницѫ, аколо съ моарѫ. дарѫ кареле ꙗсте ачела? Хс! дарѫ чела кȣ міа де таланци? пъкътосȣл! де-и ертѫ чѣле міе де пъкате че авѣ, ꙗръ ел нȣ вроу съ ꙗрте нȣмаи оун пъкат, кареле-и стрикасе фрателе съȣ крештинȣл, саȣ съ-и ꙗрте а. бан че-и ера даторю. дече ши пре неще немлостиви ка ачеꙗ, дмнезеȣ-и багѫ токма ꙟ мȣнка чѣ де вечіе, де-ш піерд ши авȣціꙗш ши сȣфлетеле, ши ноу-ш пот адȣче аминте, ѡкаанничіи де ей, кѫ къте сꙟнтъ але лȣміи, тоате сꙟнтъ пȣтреде ши трекътоаре ка ѡ нимикъ, ши оунеле ръмънꙟ аичѣ мъкарѫ д'арѫ врѣ, мъкарѫ съ нȣ арѫ врѣ; коумъ гръаще ши стꙟи іѡаннъ златооустъ: ѡме, зиче, че те трȣфеши, къче аи авѣре мȣлтѫ, ши аȣръ ши слȣци ши алте мȣлте? де тоате ачѣстѣ съ щіи, къ нȣ сꙟнтъ але тале, къче кꙟндȣ-ци ꙗсе сȣфлетȣл, тȣ нȣ ле еши стъпꙟнꙟ оунтр'ȣн час, че дѣй врѣ де нȣ аи врѣ, тоате кꙟте аи ле лаши ла чеꙗ че ръмънꙟ аичѣ, ꙗрѫ нȣмаи пꙟнѫ тръешти ле аи; къче кѫ невоеши де ѡбиндеши пре чеи сърачи. ши къче къ еши юбиторю де арџинтъ ши немлстивъ. ꙟпрȣмȣтѣзѫ ѡкаанниче ши юбитоаре де арџинтъ, челȣꙗ че-ц дъ; дъ сърачилѡр ши фъ пріатенꙟ пре доминȣл, кѫ астъзи еши, ꙗрѫ мѫине нȣ еши, ши астъзи еши богат, ꙗрѫ мъине еши сърак; пентрȣ ачѣꙗ, адȣ-ци аминте де моарте, къче кѫ мꙟйне вор съ-ци трагѫ ꙟџеріи сȣфлетȣл дела тине, дрептꙟ че нȣ те гътеши де моарте, гръаще лȣка. че пентрȣ ачѣꙗ фрацилор, рѡг пре дȣмніа-вѡастрѫ къ-ци сънтеци юбитори де арџинтъ, рого-вѫ пентрȣ драгостѣ лȣи дмнезеȣ, съ ѡ лъсаци, ши съ фици дъръȣтори ши милȣитори кътрѫ съраци, ꙗрѫ нȣ фърѫ милѫ ши немлстиви. кѫ де веці фи ашѫ, бине съ щици, къ ашѫ съ фаче ши дмнезеȣ спре вои. че вѫ адȣчеці аминте де моарте, къче къ сꙟнтеци ка флоарѣ кꙟмпȣлȣи ши ка ꙗрба карѣ ѡ оусȣкѫ соареле ши піꙗре; ꙟтр'ачела кип сꙟнтемъ нои тоци аичѣ, ши неникѫ нȣ лȣѡм де ꙟ чѣстѣ че авем нои аичѣ ꙟ частѫ лȣме. нȣмаи де вѡм да млстеніе съраччилор, саȣ кȣвънт боун съ ле гръим, саȣ де не вѡм цинѣ кȣ кȣвънтȣл, саȣ кȣ лȣкрȣл де вѡм ажȣта кȣи-ва, нȣмаи де

ачѣстѣ де вѡм мощенѝ аколѡ̀; ꙗрѫ ден кьте авем анчѣ, тоатє вом съ лє лъсьм; ши нȣмаи голи вѡм съ мѣрџем ка ши коум нѣм нъскоут. дрєпт ачѣѧ фрацилор, рѡг прє дȣмнїа-воастрѫ, съ дъм ден карелє авєм, карелє бȣкатє, карелє кȣвьнт бȣн, карелє милкȣирє, карелє съ ѧ, ши съ прїимаскѫ прє съракȣл ꙟ каса лȣй, ка съ добъндим ши нои ꙟпърецїа чѣ де вечїє, кȣ бȣнѫ дарѣ домнȣлȣи нострȣ і҃с. х҃с., къ ачелȣѧ-и ꙗсте мърїѧ ꙟ вечїѧ вѣчилѡр, несфършит. аминь.

XXXV.

1642.

Еѵг҃лїє ꙟвъцътоаре...... типъритѫ ꙟтрȣ дȣмнезеѧска лавра го́вора.

карѣ ꙗсте храмȣлъ оуспенїє б҃цє.

ѡт създанїа мира ,з҃рна. ѡт въплъщенїа г҃нѧ ,ахмв҃. м҃сца.
септеврїю д҃ни к҃и.

(Folio IV nepaginate şi peste 600 foi paginate.)

Кътръ четитори. предосло́вїє четито́рїю лȣи.

Ꙗдекѫ тот ѡмȣл ꙟцелепть, дато́рю ꙗсте кȣ бȣн кȣ́џет', ши кȣ семȣ́ирє вїє, фїєте-ка́рє лȣ́крȣ де фоло́с, ѡ юбници четито́рн! а сокотѝ, ши че фолос тра́џє кȣ єлъ, ши пънѫ ла ка́рє ма́рџинє мъсȣ́рѫ; да́рѫ кърȣѧ алтȣѧ ма́и вртос декьт во́аѡ, юбниц де х҃с. крещи́нїи, ꙟтью спрє късȣта́рѣ кърцїєи аче́цїѧ, ꙟтью а кȣноа́щє прє адєверїицїи лȣкрътѡ́рїи аи вїєи лȣи х҃с; ꙟтрȣ ка́рїи ши єȣ ма́и тикъло́сȣл ши грєши́тȣл венит-ам ла оунспръзѣчелѣ час ла лȣ́крȣл дѡмнȣлȣи; ꙟто́кма кȣ аче́ѧ че аȣ пȣртат зъдȣхȣл зїилєи, пȣртьндъ гри́жє пентрȣ избъви́рѣ сȣ́флетелор ѡменещи, кȣ лȣа́рє де мȣлтє боа́лє ши оустенѣле, ши сȣдо́ри ши асȣпрѣле, дела дїа́володȣл ꙟ мȣлтє кипȣрє, кȣ скрьбе, ши ꙟ легътȣрѫ апроа́пе, ши де моа́ртє, атьта кьт дм҃зеȣ щїє ꙟсȣш, ка́рєлє испитѣщє та́инєлє и́нимїєи; ши неми́кѫ, нȣма́и ми́ла рȣдеи мѣлє крещи́нїлор м'аȣ ꙟдемна́тъ спрє ачаста, кѫ възȣю ꙟ нѣмȣл нострȣ мȣлци, оунїи ка ачеѧ

ѡа́мени де амьндоа́ѡ чѣтеле проції, ши сȣфлетеції карїи пентрȣ нещїйнца се депъртарѫ кȣ ꙟвъцътȣри стрїине, ши кȣ проа́стѫ ши скȣртѫ минтѣ лѡр ръзлȣшинндȣ-се ден кредйнца адевъра́тѫ, протйвникѫ бесѣречїи лȣй Дмнезе́ȣ, кȣ еретйчїи ꙟпреȣньндȣ-се ши ка мȣ́ска ла дȣлча́ца мїерїеи, ашà ши еи ꙟшелъто́ри де спасенїѧ, про́щилор, ши ꙟтрȣ амърьчю́нѣ венйнȣлȣи чел пȣртъто́рю де моа́рте, некьндъ ши оучнгьндъ сȣфлетеле лѡр ши але ѡа́меннлор.

Дерептъ ачаста еȣ кȣ рьвне похтїю пентрȣ фрацїи мїеи, ши кȣцета́и съ скоц ачастѫ сфнтѫ ка́рте че се кїамѫ еѵглїе ꙟвѫцътоа́ре тълкȣитѫ, съ фїе пропов ѣда́нїе крещинътъцїеи ноа́стре, а сфнтеи бесѣречї апостолѣскѫ а ръсърйтȣлȣи, де ѡ ам примеинт де ꙟ лимба рȣса́скѫ пре лимба рȣмьнѣскѫ, ши ка оун извор аскȣнсь ꙟ пъмьнтȣл инимїи ноа́стре, чел сечетос ши оускат де ꙟвъцъто́рѫ, кȣ ажȣто́рюл лȣй дмнезеȣ шѝ ꙟдемна́рѣ дхȣлȣй аче́лȣѧ, скȣрма́т-ам кȣ тьмпѫ минтѣ мѧ ши ам̓ скѡс ачест извѡр де апѫ дȣ́лче ши пȣрȣрѣ кȣръто́рю, адъпътоа́ре де сȣфлете ѡменещи. Ши нȣ̀ ꙟдръзнїю ꙟсȣми аша простъ, ла ачест̓ лȣкрȣ кȣ трȣдѫ ма́и мȣлтъ де пȣтѣрѣ мѧ. Чи ꙟтью кȣвьнтȣл домнȣлȣи мїеȣ іс. хс. мѫ ꙟдемнѫ, ши талантȣл кареле'м фȣ дат мїе недестойкȣл (!) нȣ-л ꙟгрȣпа́ю ꙟ пъмьнтȣл чел ꙟтȣнекат ал нещїинцеи, фърѫ добьндѫ ши фърѫ фолѡс вечїнилор мїеи, ши ма́й вьртос съ апринсе ꙟтрȣ мйне фокȣл юбирей. Ши дȣпѫ ача́ста кȣ порȣнка шѝ кȣ воѧ лȣмина́тȣлȣи домнъ Мѳ. бс. во. ши кȣ блсвенїа прѣ сфинцитȣлȣй митрополит Кѵр Ѳеѡ́фил, ꙟпреȣ́нѫ кȣ сфнцїцїи шѝ юбито́рїи де хс. архїепскпъ Кѵр Іґнатїе рьбническїи кѵр Єтефан бȣзевски, ши кȣ сфа́тȣлъ чинстйцилоръ боѧ́рн аи църьеи рȣмьнеції, дентрȣ ка́рїи маи вьртос пȣртъто́рю де грйже: Оурнил Настȣрел предослов. Лѣтъ ,зрмз...........

Прѫ еȣ мȣліцемескь доминȣлȣи мїеȣ іс. хс. челȣи че мѫ ꙟтъри ꙟтрȣ рьбдаре, ши-мѝ ꙟдȣлчѝ ꙟтрȣ сȣфлетȣл мїеȣ ачест лȣкрȣ, ши ꙟсȣми мȣлте оустенѣле адаѡш, ши изводиндь ши типърннд ꙟтрȣ дȣмнезеѧска лаврѫ съла́шȣл прѣчестеи, говора, ши кȣ ажȣторюл лȣи дмнезеȣ...... дȣпѫ ачѣѧ ши еȣ: Преда, второ карть. мѫ оустенїи кьт пȣтȣи кȣ минтѣ мѧ, а ажȣнце зȣѡа ши ноаптѣ, де типърни ачѣсте свите кѫрци, мѫ рог че вою фи грешитъ, съ нȣ мѫ блъстемаци.

Dumineca lăsateĭ de carne.

(pag. 97—100). Ꙟвъцѫтȣрѫ ꙟ дȣмі́нека лъсатєи де карне. партѣ а доа. ꙗрѫ ачелаш кȣвѣнт', деферичі́та віацѫ а вѣкȣлȣй че ва съ фіе, ши де плата сф҃нцилѡр.

Кȣм' ꙗсте соареле лȣмі́нѫ ꙟ фѫптȣриле чѣле възȣте, ши веселіе а тоате нѣмȣриле, ши кȣноащере ши семȣире челора че-с ꙟтрѣ ꙟсȣл. ашиждерѣ ши адȣчерѣ аминте де ачѣ ферничі́тѫ віацѫ. лȣмі́нѫ, ꙗсте ꙟцелѣсѫ, ши веселіе сȣфлетелѡр ноастре, ши кȣноащере а тоате лȣкрȣриле пȣтреде ши трекѫтоаре, къ сѣнт' оумбрѫ ꙟнаинтѣ челѡр вѣчниче ши непȣтреде. дерепт' ачаста ми-се бȣкȣрѫ сȣфлетȣл фоарте астъзи, къ пре мȣлци въз акмȣ милкȣиндȣ-се кȣ сȣфлетеле, ши де ꙟ мȣлци ѡки кȣрѣнд лакръме пре ѡбраз. къче ам грѣит мȣлт' де чѣле ꙟфрикошате в'аци венит ꙟ фире. ꙗрѫ ачаста съ вѫ фіе воаѡ ла ціре. къ мȣлт' поате ла дн҃езеȣ сȣспинарѣ ши лакръмиле воастре; къ ѿ лакръмѫ ши инемѫ ꙟфрѣмтѫ ши сȣфлет смерит, маре жрътвѫ ꙗсте лȣи дн҃езеȣ, маи връто де тоате принноаселе-й ꙗсте лȣй пріимитѫ; къ феричици сѣнт' чѧ че плѣнг', къ ачѧ се вор мѣнгъѧ, кȣ мѣнгъяре де вѣчи; къ лакръмиле ачелора стіинг' въпаѧ фокȣлȣй нестинс', ши віермїи ачѧ се нѣакѫ ꙟтрѣнселе, ши легътȣриле морцїеи, пȣтрезеск' ꙟтрȣ ꙗле, ши се дезлѣгѫ ачещѣ ла слобозіѧ де вѣчи. деч ми-се каде а мѣнгъѧ сȣфлетеле воастре кȣ адȣчерѣ аминте ачеий ферничи́те віеци, де карѣ аȣ грѣит домнȣл: мѣрџе-вор дирепцїи ꙟ віаца вѣчилор; ши че ва фи май дȣлче де ачастѫ помени́ре? ши маи лȣминатѫ чинсте? ка съ фіе фїюл лȣи дм҃нзеȣ, ши ꙟпъраци ꙟпърѫцїеи черюлȣи. ши чине ва пȣтѣ акмȣ съ спȣе мърі́рѣ ши чінстѣ ачеи славе? къ коврѣшаще преспре тоате минцнле, кȣм грѣеск' ши сф҃нцїи де ѧ, окюл н'аȣ възȣт' ши оурѣкѧ н'аȣ аȣзит. ши ла кȣџетȣл' ѡмȣлȣи н'аȣ сȣнт, карѣ аȣ гътит дм҃нзеȣ челора че-л юбеск' пре ел, къ ши ꙟџеріи поѷтеск' плекѣндȣ-се, нȣмай съ вазѫ ачел лок' сф҃нт', ꙟтрȣ кареле вор лъкȣй дирепцїи ꙟ вѣчи, ꙟ лȣміна минȣнатѫ, ши веселіе лѣнгѫ фаца лȣи дм҃нзеȣ; ши нои акмȣ съ ши грѣим, дин' парте грѣим, кȣм зисе апостолȣл, ши дин парте пророчим', кȣм се каде ꙟцелесȣлȣи востру а пріими.

Де ачастѫ ферничітѫ віацѫ, ши де слава сф҃нцїлор еȣ вою съ пȣю ꙟнаинте вороавѫ де бȣкȣріе, кȣ дарȣл дх҃ȣлȣи сф҃нт', къ ши ачѣстѣ адȣк пре пъкътоши ла покааніе, ши пре лѣнеши ꙟтреџи де минте-й аратѫ, ши пре чей юбитори де ȣсте-

нѣле, май невоитóр-и фáче, кѫ кȣ поменирѣ вїецїей кáрѣ вà сѫ фїе, мȣлци сфнци сьнт хрѫнíци, ши кȣ несѫцїоáсѫ драгосте кѫтрѫ дмнзеȣ сѫнт адѫпáцн. дерепт ачѣѧ ꙟнáлц глáс ка ȣн бȣчин, шн кем пре тоци кредїнчóшїи ла веселїѧ де вѣчи, ши кȣ ꙟцелепчюнѣ лȣи дмнзеȣ грѫéск. венíцн тóцн дирéпцїи, венíци пѫкѫтóшїн карн в'ацн покѫит, венíци пóстннчїи, ши девестьвничїи кáрїи в'ацн цинȣ́т кȣрѫцїѧ, веннци кáрїн аци бирȣнт лȣмѣ ши ꙟшелѫчюнѣ ей, ши вѫ ꙟдȣлчиц де бȣкáтеле чѣле дȣлчи але мѣсеи мѣле, кáри ле ам гѫтит воáѡ; бéци дин пѫхáрȣл мїеȣ вин ал веселїеи де вѣчи, ꙟдȣлчíци-вѫ кȣ кредíнцѫ, ши кȣ кѫȣтáрѣ чѣ де минте а дáрȣрелор черюлȣи, ши плáта воáстрѫ маннте де кїемáре воáѡ гѫтíтѫ де ла дмнзеȣ, кȣ лȣзȣл ши кȣ нѫдѣждѣ, пѫнѫ вор ведѣ ѡкїи воцри десѫврȣшит ла зȣа де адоаѡ венíре, ла ꙟвїерѣ дирепцилор. ка шй ѡáре кьнд мѡүсй де ꙟ пȣстїе трнмѣсе сѫ кáȣте цáра чѣ фѫгѫдȣитѫ, шн порȣнчй черкѫтóрилор сѫ адȣкѫ ден рóдȣл ачелȣи пѫмѫнт. ꙗрѫ ей мѣрсерѫ де кѫȣтáрѫ цáра ачѣѧ тоáтѫ, ши лȣáрѫ днн рóдȣл ей неще стрȣгȣрн де нѣм бȣн де вїе, де-й адȣсерѫ лȣй; ши дѣка вѫзȣ рóбȣл лȣй дмнезеȣ, атȣнче фóрте се бȣкȣрѫ, ши тóцн ѡáменїи кȣ нȣс, шн кȣ бȣкȣрїе врȣрѫ сѫ мѣргѫ аколó. ꙗрѫ неще некредїнчóшн се арѫтáрѫ ши хȣлнтóри ачейи цѫр, шй фѫкȣрѫ тȣрбȣрáре мáре ꙟтрȣ ѡáмени, ачéщѣ нȣ ꙟтрáрѫ ꙟтрȣ ѧ, кѫ трȣпȣрилелор, кѫзȣрѫ ꙟ пȣстїе. — Ꙗшà ши тȣ, ноȣле їсрайле! рȣдѫ крещннѣáскѫ! фїнй рѫсѫрйтȣлȣи лȣминат ши а вѣселȣлȣи сїѡн, тремитеци ꙟнайнте мїнтѣ воáстрѫ ка ȣн сол ꙟ вѣкȣл че ва сѫ фїе, де ꙟ пȣстїѧ вѣкȣлȣи ачестȣѧ, ꙟтр'ачѣ цáрѫ фѫгѫдȣйтѫ, кáрѣ ѡ аȣ фѫгѫдȣйт ноáѡ дмнзéȣ ꙟсȣши кȣ сйне, кȣ ростȣриле тȣтȣрор сфнцилѡр пророчилѡр сѫй, сѫ не дѣ ноáѡ мошїе, ꙟпѫрѫцїѧ чéрюлȣи кȣ дóмнȣл нострȣ іс. хс.

Vinerea mare.

(pag. 336—338.) Ꙟвѫцѫтȣрѫ ꙟтрȣ сфнта ши мáрѣ венери, кѫнд пȣн пѫиза ꙟ гроáпѫ. фоарте кȣ ѡмилинцѫ ши кȣ фрьмсѣце.

Єѵглїе деꙟ марко зач. ѯѳ.

(Marcu cap. XV. v. 43 — 47.)

Ꙟ врѣмѧ ачѣѧ. 43. фїинд сáра, вени ѡаре чїне, оүи ѡм богат де ꙟ ариматеи, че-и ерà нȣ́меле їѡсиф, свѣтник де фрȣнте, ши ачела ерà оүченик лȣй іс. ꙟдрѫзнй кѫтрѫ пилат, ши черȣ трȣпȣл лȣи іс 44. ꙗрѫ пилат се мирѫ кѫ аȣ мȣрит ашà кȣрȣндѫ.

45. дѣка цїꙋ декасꙋташ, дѣдє трꙋ́пꙋл лꙋи і҃с., 46. ꙗрѫ іѡ́сїф кꙋмпърѫ пьнзѫ, вені̀ шн никодим, оучени́кꙋл лꙋи х҃с. чел аскꙋнс, карелє венисє ноа́птѣ маинтє кътрѫ єл, пꙋртънд местекътꙋрѣ дє змирнѫ ші̀ ꙋнсори, ка ла ѡ сꙋтѫ дє литрє. ши лꙋѡ трꙋ́пꙋл лꙋй і҃с. дє-л ꙟфъшꙋрѫ кꙋ пънзѫ кꙋра́тѫ, шн кꙋ миродїнлє, кꙋм єра̀ ѡбичаюл жидовилор съ ꙟгроа́пє прє ѡаменїи чей дє чинстє. єра̀ ꙟтр'ачєл лок ѡ гръди́нѫ, ши ꙟтрꙋ ачѣ гръди́нѫ фꙋ̀ ѡ гроа́пѫ ноа́ѡ, тъꙗтѫ дєи пїатрѫ, ꙟтрꙋ карѣ ни́мє ниче-ѿ-дънъшѡ́рѫ нꙋ фꙋ̀ пꙋс, ши аколѡ̀ пꙋсєрѫ трꙋпꙋл лꙋи і҃с. шн ръстꙋрнѫ ѡ пїа́трѫ ма́рє, спрє оуша гроа́пєи; 47. ꙗрѫ марїѧ магдалина ші̀ марїѧ лꙋи іѡсиф късꙋта̀ оундє-л пꙋсєрѫ прє єл.

(pag. 348—350.) Па́ртѧ адоа́ѡ, дє дра́гостѧ ка́рѧ ꙗстє кътрѫ дꙋмнєзєꙋ ши кꙋм сі́нтєм дато́ри прїнминд трꙋ́пꙋл лꙋи х҃с. а-л чисти прє єл. ꙟвъцѫтꙋ́рѫ:

Ка́дє-сє ши ноа́ѡ съ нє ꙟвъцѫм, драцїй мїєй, кꙋм синтєм дато́ри а прїнмѝ прє х҃с. ши чинстє а фа́чє пр҃чисти́тꙋлꙋй трꙋп ал лꙋй, къ аколѡ̀ іѡси́ф кꙋ никодим дє прє крꙋ́чє, лꙋа́рѫ кꙋ адєвър трꙋ́пꙋл лꙋи х҃с. мортъ. ꙗрѫ но́й акмꙋ-л прїимнм дє ѡлтарю, адєвърат прє х҃с. вїꙋ, дєпрєꙋ́нѫ кꙋ нєвъзꙋ́та дм҃нзєи́рє, ꙟтрꙋ сꙋфлєтєлє ноастрє. ши ꙟтѣю сі́нтєм' дато́ри а-л лꙋа̀ съ-л ꙟфъшꙋрѫм кꙋ пьнзѫ кꙋра́тѫ. чє съ зі́чє, кꙋ дирѣптѫ крєди́нцѫ ши нєꙟдоитѫ, ши кꙋ кꙋрат сват, ши съ-л оунцєм прє єлъ, ка ші̀ кꙋ нєцїє мир дє мꙋлтъ прєц кꙋ покаа́нїє адєвъра́тѫ; къ ачаста ꙗстє жрътва чѣ дꙋлчє мироситоа́рє ꙟнаинтѧ лꙋй дм҃нзєꙋ, дєч ачаста, кꙋ а са̀ фи́рє оучи́ндє прє тоа́тѫ ꙟмпꙋцичю́нѣ пъка́тєлор. дꙋпѫ ачаста авєм а-й гътѝ лꙋй ꙟ лок дє гроа́пѫ, инимѫ ноа́ѡ, лєпъдьндъ тоа́тѫ вєкитꙋ́ра а ѡмꙋлꙋ́и чєл дє пъка́тє, ши тъꙗтѫ дє ꙟ връто́аса пїа́трѫ, лєпъдьндъ тоа́тѫ грєѡта́тѧ, ши ꙟвръто́ша́рѣ нємилосръдїєй; ши ꙗрѫ инимѫ ꙟпєтрі́итѫ а врътоасєй крєдинцє ка́рѣ є кътрѫ дм҃нзєꙋ, гътѣцїє-тє спрє лꙋа́рѣ лꙋй х҃с. ши прїиминдꙋ-л прє єл ꙟтрꙋ инимѫ, ка ꙟ гроа́пѫ, авєм а ръстꙋрна пїа́трѫ ма́рє: връто́аса нъдѣждє ши фри́ка лꙋи дм҃нзєꙋ, ка съ нꙋ̀ лъкꙋꙗскѫ ꙟтрꙋ ѧ̀ алтъ чєва фърѫ сингꙋр х҃с. токма пънѫ ла ꙟвїєрѣ морцилор, ꙟ вїа́ца вѣчилор, ши ꙟтрꙋ мошїѧ ꙟпърѫцїєй чєрюлꙋ́й. — Нꙋмай чє ръдикѫ ѡкїи сꙋфлєтꙋлꙋи тъꙋ, спрє нъліцї́мѧ вєдєрїєи чєрюлꙋ́й, атꙋнчє вєи къꙋта спрє крꙋчѣ чєлꙋ́ѧ, чє тє юбѣ́цїє; ши мьинилє спрє а та̀ сърꙋтарє ши кꙋприндєрє, ачєлꙋѧ чє с'аꙋ тинс' прє крꙋ́чє, дꙋмнєзєꙋ пꙋртъто́рюл дє трꙋп; къ ачєл

исполин ал чериюлꙋй, съ априйнде кꙋ дра́госте кътрѫ тине, дешарте ѡме! — Къ н'ам поменинт ꙟдешéртъ еꙋ де ачестъ пеликан; къ ꙗтѫ ꙗсте ѡ пáсъре пре лимба гречáскѫ, де се кїáмѫ: несъцинѡс. де чѣле де фи́ре гръéск' философ́фїи, де зик, къ ꙗсте ачáстѫ пáсъре фоáрте ꙗбитоáре де фечóри, ши чюдáтѫ де фи́рѧ ей, кѫч кынд ъ адꙋ́че пꙋ́ий ꙟ лꙋ́ме. ꙟш фáче кꙋ́ибꙋл пре пїáтрѫ, ши бáте ръзбою кꙋ шарпеле, къ мѣрџе шарпеле ши̇ пре фечóрїй лꙋй ѡмоáрѫ кꙋ сꙋфлáрѧ венинꙋлꙋи. не фїинд ел лынгѫ фечóри. ꙗрѫ дѣка вине ши-ш вѣде пꙋий ѡморыц де шáрпе, ши фоáрте се желѣще ши се априндe де дрáгостѧ фечóрилор, ши ꙟчепе а-ш рꙋмпе пїептꙋл съꙋ, ши-ш скꙋ́рѫ сынџеле спре пꙋ́й, ши кꙋ ачела-й ꙟвїáзѫ пре ей; ꙗрѫ ꙟсꙋши дꙋрѫ́ре ши моарте рáбдѫ пентрꙋ ей. ашà фѣче ши пеликанꙋл чериюлꙋй пентрꙋ ти́не, мꙋлтъ пъкѫтоасе ѡме! възꙋ моартѣ тá, ши де шарпе кꙋ венинꙋл пъкáтелор дꙋхнит ши ѡморыт; ꙟтр'ачѣѧ се желѝ де моартѣ тà, ши кꙋ́ драгосте се априисе, ши-ш върсѫ̀ сынџеле съꙋ, спре ранеле сꙋфлетꙋлꙋй тъꙋ съ-л ве́ндече, ши съ-л ꙟвїе ꙟ вїáца вѣчнилѡр; деч ꙟсꙋши ръбдѫ̀ дꙋре́риле, ши моáрте лꙋѡ. нꙋмай съ те ꙟвїáзе, ши съ те слобозáскѫ де ꙟ моáртѣ чѣ де вѣчи; ши съ ѡкъръ ведѣрѣ лꙋй ши се голѝ, ка съ те ꙟбрáче пре тине ꙟ непꙋтрезїре, ши ꙟтрꙋ фъръ моартѣ слáвей де вѣчи; ꙟ мижлокꙋл челор фъръ де лѣџе се нꙋмъръ̀, ка съ те дꙋ́кѫ пре ти́не съ вїецꙋéщи ꙟ мижлокꙋл лꙋминáцилор ꙟџери; ꙟ гроáпѫ ꙟтꙋнекáтѫ съ пꙋсе, ка съ те ꙟкáпе пре ти́не ꙟтрꙋ лꙋминáтꙋл чéрю, аколó съ ꙟпърѫцещї ꙟ вѣчи кꙋ нꙋс ꙟтрꙋ лꙋми́на бꙋкꙋрїей чѣѧ че е де пꙋ́рꙋрѣ; ꙗ кꙋноáще, къ тоáтѫ рꙋшїнѣ, ѡкáра домнꙋлꙋй тъꙋ, ꙗсте слáва тà чѣ де вѣчи, къ пентрꙋ ти́не, чел мортъ ши блъстемат, съ дѣде мóрцїеи ши блъстемꙋлꙋй.

XXXVI.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(7150.)

Аз никꙋлаю сѣкил. бив кꙋпар скрнꙋ ши мъртꙋрисъск кꙋ чест запис ал минꙋ. кꙋм м'ам токмит. де бꙋн(ъ) воꙗ мѣ. де неме невонт ничи сълит. де ам вындꙋт дꙋмисали лꙋи лꙋ-

пашкȣ. медилиничерюлȣи. а треіа парте. де сат. де хлиничѣни. че-и ꙟн цънȣтȣл хърлъȣлȣи. пе жъжъиа. кȣ тот венитȣл. че съ ва алѣџе партѣ мѣ. ши дин кѫмпȣ ши дин царин(ъ) ши дин ватра сатȣлȣи. ши дин хълиџеȣ. ши дин тот венитȣл. че ва хи партѣ мѣ. и-ам вѫндȣтȣ дȣмисали. дрептȣ патрȣ зъчи де галбени. ка съ-и хїе дȣмисали дрѣптъ мошїе ши кȣмпърътȣр(ъ). ши ꙟн токмала ноастръ аȣ фостȣ. фокшѣ пъхарничелȣл дин рȣџиноаса ши глигорїе пъхърничелȣл. ашъждирѣ дин рȣџиноаса. ши алекса дин ръгилеџе. ши преѫтȣл де хълъџиіан(и) ши цȣцȣрмак ѡт хълъџиіани. ачеіи ѡамени бȣни аȣ фостȣ тоцн. ꙟн токмала ноастръ. ши пентрȣ маи мари крединца ам искълит ши нѣм пȣс печецъле. ка съ фїе де крединцъ. ачест запис. влѣт ҂зрн. юл. н.

фокьшѣ ѡт рȣџȣноса. глігорие тиж ѡт рȣџȣноса. поп ѡт хълџиіани. цȣцȣрмак.

XXXVII.

1643.

Карте ромѫнѣскѫ де ꙟвѫцѫтȣрѫ .... де варлаам митрополитȣл .....

ꙟ типарюл домнеск ꙟ іаши. ꙟ мѫнѫстирѣ а треи стителн де ла хс. ҂ахмг.

(Folio III nep. + 384 paginate + IV nep. + 116 paginate.)

Duminica lăsatului de carne.

Fol. 22a — 29a.*)

Дȣменека лѫсатȣлȣи кѫрнеи. еванӷелїа ди ꙟ маѳеи ꙟтр'о соутѫ ши шѣсе капете.

(Mateiu cap. XXV. v. 31—46.)

31. Зисе домноуль, кѫндь ва вені фіюль ѡменескь ꙟтрȣ слава са. ши тоци свенцїи ꙟнџери коу нȣсь. атоунче ва шедѣ пре скаȣнȣль мърііеи сале 32. ши ва адȣна ꙟнаінтѣ лоуи. тоате лимбиле. ші-и ва ꙟпѫрцѝ при ꙟши оунȣл дѣлалт. ка ȣнь пѫсторю че-ші ꙟпарте ѡиле дин капре 33. ши ва пȣне ѡиле дѣ дирѣпта са. іарѫ капреле дѣ стѫнга 34. атоунче ва зиче ꙟпѫратȣл челѡр дѣ дирѫпта: веніци бласвицїи пѫрінтелȣи міеȣ. де ѡчи-

*) cf. 1579. mai sus pag. 18—19.

нáци ꙟпѫръцїꙗ чє-и гътáтѫ вѡаѫ. ди ꙟчепоутȣл' а лоумїєн.
35. к'ам' фóсть флѫмъ̂ндь, ши мꙑци дáть а мъꙟкá. ꙟсєтáт'
ам фóсть, ши м'аци адѫпáть. немѣрникь ам' фость, ши м'áци
доусь ꙟ касѫ. 36. гóль ши м'áци ꙟбрѫкáть. бóлнавь ши м'аци
сокотúть. ꙟ тéмницѫ ам' фóсть, ш'ац' венит ла менє 37. атоýнчє
вѡ́р рѫспȣ́ндє лȣ́и дирéпцїи, дє вор грѫ́й: доамнє! кънды тѣмь
вѫзоýть флѫмъ̂ндь, ши тѣм' хрънíть. сау ꙟсєтáт' ши тѣмь
адѫпáть? 38. кънды тѣмь вѫзоýт' немѣрник, ши тѣмь доýсь
ꙟ кáсѫ. сау голь ши тѣмь ꙟбрѫкáть? 39. кънд тѣм' вѫзоýть
болнавь саоу ꙟ тéмницѫ ш'амь венúт' ла тúнє? 40. ши ва рѫс-
пȣ́ндє ꙟпѫрáтоуль дє ва зúчє лѡр: адєвѫ́рь грѫєскь воаѫ.
пєнтрȣ кѫ́чє аци фѫкоуть оунȣи фрáтє ал' мїєȣ дѣчéщи маи
мичи. мїє аци фѫкоýть. 41. атȣ́нчє ва зúчє ши чєлóра чє вор хúй
дѣ стъ̂нга лȣи: доýчєци-вѫ дела менє блѫстъмáцилор ꙟ фó-
кȣл' дє вѣчи. оундє-и гѫтáт' дїꙗ́волȣлȣи, ши слоýџилѡр лоуѝ.
42. к'ам' фость флѫмъ̂ндь, ши ноу мꙑ́ци дáть съ мѫнъꙟкь.
ꙟсєтат ам' фóсть, ши ноу м'аци адѫпат 43. немѣрникь ам
фóсть, ши ноý м'аци доус ꙟ кáса вóастрѫ. голь ши ноу
м'áци ꙟбрѫкáть. бóлнавь ши ꙟ темницѫ, ши ноу м'áци со-
котит. 44. атȣнчє ворь рѫспоуиндє ш'áчєꙗ дє воръ грѫѝ: доамнє!
къ̂нды тѣм' вѫзȣ́ть флѫмъндь, сау ꙟсєтат. сау немѣрникь,
сау гóль, сау болнáв', сау ꙟ тéмницѫ, сау н'áмь слȣжит цїє?
45. атоýнчє лє ва рѫспоýндє лѡ́рь, дє ва грѫ́й: адєвѫ́р грѫéск'
вѡ́аѫ. пєнтрȣ къчи н'аци фѫкȣ́ть оунȣ́ꙗ дѣчєщи маи мúчи,
ничє мїє н'аци фѫкоýть. 46. ши съ вор дȣ́чє ачéщѣ ꙟ моýнка дє
вѣчи. ꙗрѫ дирéпцїи ꙟ вїáца дє вѣчи.

Ꙟцєлéсȣль єѵглїéн ачєщїꙗ. ачéста ѥстє: ꙟнтъ̂ю арáтѫ
тáина крєдúнцєи нóастрє, кáрѣ и маи мáрє ши маи дєнаúнтє.
венúрѣ ла џоудéць, а дóмнȣлоуи нóстроу лȣи і͠с. х͠с. ка съ-л'
фóартє коу дѣдúнсь ащєптѫмь, ши фóартє съ нє тѣмємь
ши съ нє грижúмь. къ фъръ-дє-грéш ва венѝ. къ̂нды коу
атúтѣ соýтє дє аи маи дєнáинтє ау пророчúт' прóрочїи дє ве-
нúрѣ лȣи. кáрє лȣ́крȣ дєилúнь с'ау избъндúт' коувъ̂нтоуль лѡ́рь.
к'ау венúть прє лоýмє ꙟ трȣ́пь дє ѡмь. ꙗръ а дóа оáрѫ фъръ-
дє-грéш' ва венѝ съ нє џȣ́дєчє прє нóи, коу пȣтѣрє ши кȣ слáвѫ
мáрє. кȣмь ши ı҆ѡань кръстúтєль, адєверѣщє. дє-ль грѫ́щє:
ка оунь мїéль дє џоунгѣть, пєнтрȣ пѫкáтєлє нóастрє. ши ка
оунь лéȣ дє чєртáрє, пєнтрȣ немȣлцъмúрѣ нóастрѫ. шї-и скрїє
џоудéцȣль мърїєн сáлє. ка ѡ лопáтѫ дє въ̂нтоурáть чє алѣџє
гръоуль дєꙟ плѣвє. ши ка ѡ съкȣ́рє чє тає рѫдъчúна лемнȣ-
лоуи. ши ка оун фóкь чє áрдє лѣмнєлє чѣлє сéчи фъръ дє

рóадѫ. коумь ши сънгоурь с'аȣ споусь: къ ворь ведѣ фїюль ѡменéскь ·вїинд' ла џȣдéць пре ноуѫрїи чéрюлȣи. ши ꙟнџерїи ла сȣи́рѣ свеніцїен сáле ꙟ чéрю ꙟкъ аȣ споусь: къ кȣмоу-л' вѫд пре мѫрїа сà доукъндоу-се ꙟ чéрю, ашà ѡрѫ ва вени̂. ши ачáста ѡ мъртоурисимь тáре ꙟ крединіца ноáстрѫ, оунде четимь вѣроуа.

Я дóа споуне, къ џȣдéцȣл' лȣи д҃мзѣȣ аре трéи џоудекáте: ꙟтѣю пре испрáвничїи лоумїеи ачецїѧ, кърóра лѣȣ дáт' д҃мзѣȣ џоудéцоуль съȣ, съ џоудече ѡáменїи, коум' аре џоудекà ель сънгȣрь. Їѡсафáт' ꙟпѫрáт. дѫ ꙟ ѡкїи џȣдекътóрилор челóра че-и пȣнѣ съ џȣдече ши ле зичѣ: сокотіици че фáчеци, къ ноу фáчеци џоудéц' оменéскь, че доумнезѣéск'. адекѫ. нȣ џоудекáреци ка оаменїи, че ка нецїе д҃мзѣи. кȣм' ноу ѥсте ла д҃мзѣȣ стрѫмбѫтáте. ниче фъцѫрїе, ниче вое пентрȣ дáрȣри. ашѣ ниче ла вóи съ ноу хїе. къ хїе че џоудéць ꙟ лóкȣль лȣи д҃мзѣȣ џȣдекѫ. дéчи ѡáре пéнтрȣ лѣне, ѡáре пéнтроу дáрь, ѡáре пентрȣ вóе де ѡмь, ѡáре пентрȣ несокотиніца са, саȣ а слоуџилóрь челóрь рѫле, че ле дáоу съ џȣдече, ноу съ фáче џȣдéцоул дирéпть, ачѣѧ тоци вор хи џоудекáци кȣ оурџїа џоудéцоулȣи лоуи д҃мзѣȣ.

Я дóа џоудекáтъ ѥсте: къндь сънгȣрь д҃мзѣȣ џюдекѫ аичѣ пре лоуме, че н'аȣ пȣтоуть ѡаменїи џȣдекà, саȣ къ н'аȣ вроуть. къ ачéла нзбѫвѣще непоутѣрникоул динꙟ мѫноуле челóрь маи тáри декъть дънсȣ, де кáрїи н'аȣ вроуть ѡаменїи съ грѫѥскѫ съ ле фолосáскѫ, пентроу кáрїи ѡбóарѫ дóмни ши џоудѣце, ши ꙟпѫръцїи моутѫ, дела ѡ семенїцїе ла алтѫ семенїцїе. ашѣȣ чертáт' д҃мзѣȣ пе фечóрїи лоуи Илїе прéѡтȣль динꙟ лѣџѧ вѣке. пре кáрїи дѣка ноу-и чертѫ тáтѫль лѡрь, сънгȣрь д҃мзȣ и чертѫ ла ръзбóю де перирѫ. маи апóи ши тáтѫль лóрь, дѣка аоузи де перирѣ лóрь, кѫзоу ши ел' де мȣри. ашѣȣ џоудекáть д҃мзѣȣ содóмоуль ши гомóроул'. ши пре чѣѧ че съ ръдикáсе пре Мѡѵси прорỏкь, съ дешкисе пѫмѫнтȣл' де-и ꙟгиці де віи. ши пре Наван че фъчѣ ръȣ лȣи д҃вдь ꙟ҃ль чертѫ ашѣ, къть моулцѫми д҃вдь лȣи д҃мзѣȣ зикънд': блсвить съ хїе ачéла, кáреле аȣ џоудекáть рѫжоутатѣ мѧ деспре Наван. ши Авесалóмь кънд съ рѫдикѫ коу ѡасте мáре пре тáтѫ-съȣ, маи апóи фȣџиндь, съ спънзоурѫ. зісе скриптȣра. к'аȣ џȣдекáть д҃мзѣȣ дирептáтѣ лоуи д҃вдь деспре връжмáшїи лȣи. ашà ши пънѫ ꙟ зȣа де астѫзи, моулте ꙟпѫръцїи пентрȣ недирептѫци ши въръсѫри де сынџе ле пїарде. ши алтóрь рóдȣри ле дѫ. а трѣѧ џоудекáтѫ ва хи доупѫ свършитоул ачещїи лоуми. кънд ва пȣрчѣде глáсȣль лȣи д҃мзѣȣ ꙟ бȣчи-

ноѹль ачѣль ꙟцерескь, кареле ва бꙋчинꙋ̀ де ва дещепта̀ морцїи шї-и ва кема̀ ла џꙋдець. кънdь съ ва аръта̀ дин ꙟ черю свънта кроѹче. ши во̀р плъ́нџє тоцѝ ѡаменїи пре лꙋмє. плъ́нџє-ворь некредничошїи, ши чѣ̀ ꙗ че л-аꙋ ръстигнить. къ н'аꙋ крезоѹть свъ́нта єѵг҃лїє. плъ́нџє-вѡ̀р ши крєщиннїи чѣ̀ꙗ, че н'аꙋ пꙋртат асꙋпра са̀ ѡморъчюна чѣ де пѫкате а свєнтєи кроѹчи. че с'аꙋ кемат' ноѹман коѹ ноѹмєлє крєщинни. плъ́нџє-ворь ши чєи боѹни, къ н'аоѹ невоит' маи моѹлть пентроѹ бинєлє съоѹ ачѣл' вѣчникь. ꙟсѫ плъ́нсꙋл' ачєстора съ ва ꙟтоарчє ꙟтрꙋ боѹкоѹрїє. къ ва соси̇ бинєлє ши чинстѣ лѡ̀р, ши мѫрирѣ ча̀ нетрекоѹтѫ. атꙋньче съ ва аръта́ домноѹл' і҃с. х҃с. пре нꙋѫри, нꙋ прѣчещѣ нꙋѫри че плоаѫ ши ꙟтоѹнекѫ соарєлє, че прѣчєи де аꙋрь, ꙟ тоатє фѣлюрилє де въпсѣлє подобици ши фроѹмоши, коѹ ощи де ꙟнџери нєнꙋмѫраци. ши ꙟнаинтѣ лоѹи съ ворь адоѹна̀ тоатє лимбилє. шї-и ва џоѹдека̀ кꙋм' споѹнє свъ́нта єѵг҃лїє. пентрꙋ кьчи н'аꙋ дать челѡ̀р липсици ши челѡ̀р неавꙋци. даръ чѣ̀ꙗ че некоѹм' съ дѣ че ꙟкъ ꙗоѹ, че џꙋдець въ паре къ ворь авѣ? атꙋнче ꙗбницилѡрь, съ ворь деспѫрцѝ пѫринтє де фечорь ши ꙟмѫ де фатѫ, ши фратє де сорь, ши прїꙗтини де прїꙗтини. ши соц де соць.

Атꙋнчи жѣлє ши амарь ва къдꙗ пре пѫкѫтоши, къ ворь ведѣ пре чеи маи прощи, пре карїи де мꙋлтє ѡри ꙗꙋ досъдить ши ꙗꙋ асꙋприт', ꙟбрѫкаци ꙟтр'атъта подоабѫ ши фрꙋмсѣце, ши ꙟтр'атъта мѫрїє ши чинсте, карꙗ ѡмꙋль ноѹ поатє съ ѡ споѹє. ши пре сине съ ворь веда̀ ꙗрѫши ꙟтр'атъта амарь ши доѹрѫре ши ꙟ оѹстꙋриме нетрекоѹтѫ, ши ворь плъ́нџє кꙋ амарь. атоѹнче-ш' ворь блѫстѫма̀ пѫкѫтошїи зоѹа ꙟ чѣꙗ ч'аꙋ пѫскꙋт' ши вїꙗца ч'аꙋ вїєцоѹить. атоѹнчи де гроаза лѡ̀р ва плъ́нџє ши черюл ши пѫмъ́нтꙋл'. ши съ ворь доѹчє ка нєщє виноваци спре перире, голи ши амѫръци, оѹчиши ши оѹстꙋраци де ꙟнџери кꙋꙟплици ши немилостиви ꙟ моѹꙟка де вѣчи. ꙗрѫ дирепцїи съ вѡ̀р весели̇ де фаца лꙋи дм҃зъꙋ, ши де кънтѫрилє чѣлє дꙋлчи а ꙟнџерилѡ̀р, ши де фръмсацѣ че ва ꙟфлорѝ пре троѹпꙋл лорь, ши де мирезма че ва єшѝ дин ꙟ вистѣрєлє черюлꙋи, ши де добъ́нда ꙟпѫръцїєи, ши де чꙗтелє чѣлє фрꙋмоасє ши лꙋминатє а свєнїцилорь, ши де кꙋноѹнилє кꙋ карилє и ва ꙟкꙋнꙋна̀ ꙟсоѹши дм҃зъꙋ, коѹ дирѣпта са, ши де храна чѣ доѹл'чє. де ачѣстꙗ де тоатє съ ворь весели̇ ши съ ворь доѹчє спре ѡдихна ши спре рѫпаѡсꙋль чел череск, ꙟтрꙋ веселїє нетрекꙋтѫ, ꙟтроѹ дѫнцꙋнрє несфършитѫ, ꙟтрꙋ десфѫтарє ши ꙟ дезмїєрдъчюнє неꙟчетатѫ, ꙟ коѹрцилє ши

ꙟ поло́телє четѫцєи чєни̂ дє сꙋ́сь, карѣ ѡ лоѹ зиди́ть ꙟсꙋши дмзѣꙋ. пєнтрꙋ'ачѧ̂ фра́цилоръ, адоѹче́ци-вѫ амє́нтє дѣчастa вєселі́є, чє пєнтрꙋ-ꙟнсѫ свєнці́и ш-аꙋ поѹсь, ноѹ нꙋмаи авꙋці́ѧ, чє ши́ сънѫта́тѧ ши віа́ца, ши маи апо́и ши ка́поѹль ш-аꙋ поѹс. ꙗрѫ нои акмоѹ ѡ фѫръмѫ дє пъинє, саꙋ оѹн ба́нь нє скꙋм'пи́мь а да̂. пєнтрꙋ'ачѣ фра́цилорь, кꙋрѫцници-вѫ пѫка́тєлє, кꙋ исповѣда́ніѧ, коѹ мꙋчєніѧ, кꙋ роѹга, коѹ ла́крѫмилє, кꙋ па́за бєсѣрєчєи, ка съ скѫпа́ци дє моѹнчилє дє вѣчи. ши ꙟпѫрѫціѧ че́рюлꙋи съ добъндици. пєнтрꙋ мила ши да́роѹль до́мнꙋлꙋи но́стрꙋ лꙋи іс. хс. кѫроѹѧ съ кадє чи́нстє ши ꙟкинъчю́нє, сла́вѫ ши мѫри́рє, ꙟпрєꙋнѫ кꙋ пѫри́нтєлє ши кꙋ дхоѹл' свънт'. акмоѹ ши поѹроѹрѧ, ши ꙟтроѹ вѣчи дє вѣчи.

Амі́нь.

Duminеca a cincea după paștĭ.

(Joan cap. IV. v. 5—42.)

Fol. 157a – 160b.

Ла дꙋмє́нєка а чи́нчѣ дꙋпѫ па́щи. ꙟвъцѫтоѹрѫ пє́нтроѹ крєди́нца самарѣни́нєи. єѵглїа дин ꙟ іѡа́н'. ꙟ доаѫспрєзѣчє ка́пєтє.

Коѹмꙋ-и апа чѣ дє ꙟплоае, чє съ погоарѫ дин ꙟ нꙋ́ѫри прє пѫмънть, ꙟ моѹлтє ки́пꙋри лоѹкрѣзѫ, прє къ ꙟпи ши прє ко́дри, ꙟ фло́ри ши ꙟ помє́ци, дє лє крѣщє ши лє ꙟфръмшазѫ, албѣщє ши лє роѹшѣщє, гѫлбєнѣщє ши мохорѫцѣщє, оѹнєлє вєрзи алтєлє алба́стрє. съва́н къ ꙗстє апа ноѹмаи ꙟнтрꙋ'оѹнь фѣлю, ꙗрѫ ꙟ мꙋлтє фѣлюри лꙋкрѣзѫ, ꙟдоѹлчѣщє ши амърѣщє. ашѧ̂ ши дхль свънт' ꙟ моѹлтє ки́поѹри лоѹкрѣзъ. ка апа спа́лъ ши коѹръцѣщє. крѣщє ши ꙟтърѣщє ꙟтрꙋ ꙟцєлѣцєрѣ дꙋмнєзъѣскѫ, ꙟфръмша́зъ ши подобѣщє ши нєпърѫсить извора́щє, ши сѣта соѹфлєтꙋлоѹи потолѣщє, ши ръкорѣщє. дѣчастa апѫ грѫи̂ до́мноѹль хс. коѹ самарѣнѣна ла поѹцꙋль лоѹ іа́кѡвь ꙟ шѣсє ча́соѹри дє зи̂. коѹмь лоѹзи́мь ꙟ свѣн'та єѵглїє. іѡ. зач. ві.

5. Ꙟтрꙋ'ачѣѧ врѣмє, вєни̂ іс. ꙟ чєта́тѣ самаріѥн. чє съ кєма̂ сихарь, апроапє дє оѹнь са́т' чє дєдѣсє іакѡвь лꙋи іѡсифъ фію-лоѹи сѣꙋ. 6. ши аколѡ єра̂ оѹн' поѹць а лꙋи іакѡвь. ꙗрѫ іс. трꙋдит' дє ка́лє, шєзꙋ ашѧ̂ лѣн'гѫ поѹць, ши єра̂ ꙟн ал' шѣсєлє ча́сь. 7. ши вєни̂ ѡ мꙋꙗрє дн ꙟ сама́ріѧ съ ско́ацѫ апѫ. грѫи̂ єи іс: дѣ-ми съ баꙋ. 8. оѹчєни́чїи лꙋи єра̂ доѹши ꙟ чєта́тє съ кꙋм'-

пере бꙋка́те. 9. ши грѫй лоꙋи мꙋꙗрѧ самарени́на: коꙋмь тоꙋ
фїи́ндь жи́довь, дела мѣне чѣри съ бѣи, моꙋꙗре самарѣн'кѫ
фїи́н'дь еꙋ?. къ жи́довїи ноꙋ съ ниче ати́нгь де самарѣни.
10. ръспꙋн'се ен іс. де зи́се: дѣн ши да́рꙋль лꙋи дмзъꙋ, ши̏ чи́не
ꙗсте чѣла че гръꙗще цїе: дъ-ми съ бꙋ́ꙋ. тоꙋ ай чѣре де́ла
дън'сь, ши ц'аре да̀ апѫ вїе. 11. грѫй лоꙋи самарени́на: ниче ва́сь
н'ай ши поꙋцꙋль ꙗсте адънкь. даръ де оꙋн'де съ аибй апѫ
вїе? 12. аꙋ до́аръ еши тꙋ май ма́ре декъ́т' пъри́нтеле нострꙋ
іакѡвь, ч'аꙋ да́ть но́аѫ аче́ст' поꙋць. ши аче́ла динꙟтр'ънсь аꙋ
бъꙋть, ши фечо́рїи лꙋи. ши добито́ачеле лꙋ́и? 13. ръспꙋнсе іс. шї-и
зи́се ей: хїе чи́не ва бѣ динꙟтр'ача́ста апѫ, ва ꙟсета̀ ꙗрѫ. 14. ꙗрѫ
чѣла че ва бѣ де апа че-и вою да̀ еꙋ лꙋи. ноꙋ ва ꙟсета̀ ꙟ
вѣчи. че апа че-и во́ю да̀ еꙋ лꙋ́и. ва хи̏ ꙟтр'ън'с изво́рь де
апѫ де ва кꙋ́рѫ ꙟ вїꙗца де вѣчи. 15. ши грѫй кътр'ън'с мꙋꙗрѧ:
до́амне дъ-ми ача́ста апѫ, ка съ ноꙋ май ꙟсете́з', ниче съ май
вїю ай́чѣ съ ско́ц' апѫ. 16. грѫй ей іс: дꙋ́-те де-ц' кꙗмѫ бърба́тꙋл
тъꙋ, ши ви́но ай́чѣ. 17. ръспꙋ́нсе мꙋꙗрѣ шї-и зи́се лꙋи, н'а́мь бър-
ба́т'. грѫй ей іс: би́не зи́сеши: къ н'а́м' бѫрба́т'. 18. къ чи́нчи
бърба́ци ай авꙋт'. ши акмꙋ̀ ка́реле ай и'ꙋц' ꙗсте бърба́ть. ача́ста
кꙋ адевъра́т' ай зи́сь. 19. грѫй лꙋ́и моꙋꙗрѧ: доам'не вѫзь къ тꙋ
еши̏ пророкь. 20. пѫринцїи но́щри ꙟтр'ача́ста мѫгꙋ́ръ с'аꙋ ꙟкина́ть.
ꙗръ во́и грѫйци къ ꙟ ієрслимь ꙗсте ло́кꙋл' оꙋнде съ ка́де съ
съ ꙟки́не. 21. грѫй ей іс: моꙋꙗ́ре, крѣде-мъ. къ ви́не ѡ врѣме
кънь ниче ꙟтр'ача́ста мъгꙋ́ръ, ниче ꙟ ієрслі́мь въ ве́ци
ꙟкина̀ пъри́нтелꙋи. 22. во́и въ ꙟкина́ци кърꙋ́ѧ ноꙋ щи́ци, нои не
ꙟкинѫм кърꙋ́ѧ щи́мь. къ мън'тоꙋи́н'ца динꙟ жи́дови ꙗсте.
23. че ви́не ѡ врѣме ши акмоꙋ ꙗсте. кънь ꙟкинъто́рїи чѣи аде-
вѣ́ри, съ вѡ́рь ꙟкина̀ пѫри́нтелꙋи кꙋ дꙋ́хꙋль ши кꙋ адева́ра.
къ ши̏ пъри́нтеле пре оуниїи ка аче́ѧ ча́ркѫ, ка́рїи съ ворь
ꙟкина̀ лꙋи. 24. дхꙋль ꙗсте дмнез(ъ)ꙋ. ши чѣѧ че съ во́рь ꙟкина̀
лꙋ́и, кꙋ дхꙋл' ши кꙋ адева́ра съ ка́де съ съ ꙟки́не. 25. грѫй лꙋи
моꙋꙗрѧ: щі́мь къ и съ вїе ме́сїа че-л' ва кема̀ хс. кънь ва
вени̏ аче́ла не ва споꙋне но́аѫ ачѣстѣ то́ате. 26. грѫй ей іс: еꙋ
съмт' чѣла че гръꙗще кꙋ ти́не. 27. ши атꙋ́нчи вени́рѫ оꙋчинчїи
лꙋ́и. ши съ мира̀ къ грѫꙗціе кꙋ моꙋꙗре. ꙗрѫ ни́ме нꙋ-и зи́се:
че ка́щи? саꙋ че грѫе́щи кꙋ ноꙋса? 28. ши лѫсѫ ва́сꙋл' съꙋ моꙋ-
ꙗрѧ. ши съ дꙋ́сѫ ꙟ чета́те. ши грѫй ѡаменилѡрь: 29. вени́ци де
веде́ци ѡмꙋл' ка́реле мꙗꙋ зи́сь то́ате къте ам фѫкꙋ́ть. до́аръ
съ нꙋ хїе аче́ла хс? 30. ши еши́рѫ динꙟ чета́те ши венїѧ кътр'ън'с'.
31. ꙗрѫ ꙟтре ачѣстѧ. рꙋга́-ль при́ꙟсꙋл' оꙋчинчїи лꙋи де грънѧ: ꙟвъ-
цѫто́рю, мѫнъꙟкѫ. 32. ꙗръ ель зи́се ло́р: еꙋ амь а мъꙟка бꙋка́-

телє, кáрилє вои ноꙋ щи́ци . 33. ши грꙑнѧ̀ ꙋченичїи ꙟтрꙋ сине :
дóаръ ѥꙋ адоус лꙋи чиневà дѣꙋ мъꙟкáть? 34. гръй лóрь і҃с : боу-
кáтєлє мѣлє сълмт', ка съ фак' вóѥ челꙋ̀ѧ че м'áꙋ тремис . ши съ
факь лꙋкрꙋл лꙋи . 35. аꙋ ноу гръйци вои, къ ꙟкѫ съмт' пáтрꙋ лꙋни
ши ва венѝ сѣчера? ѥтѫ грѫéскь вóаѫ : рѫдикáци ѡкїи вóцїри,
ши ведéци хóлделє, къ сълмть пльвицє амꙋ кътрѫ сѣчерє . 36. ши
чинє ва съчерà, плáтъ ва лоуà . ши ва адꙋнà рѡадъ ꙟ вїáца
дє вѣчи . ка шѝ чéла че сáмънѫ съ съ боукꙋрє депреꙋнѫ кꙋ
чéла чє сѣчерѫ . 37. дє ачáста ѥсте коувѣнтꙋль адєвѫрáт' . къ
алтꙋл' ѥсте чéла чє сáмънѫ, ши алтꙋл' чела чє сѣчерѫ . 38. єꙋ
в'амь тремись пре вóи съ сечерáци . оунде вóи ноу в'áци трꙋ-
дит ши вóи ꙟ ꙋстенѝꙟца лóр аци ꙟтрàт' . 39. ѥрѫ диꙟ четáтѧ
ачѣѧ моу́л'ци крезꙋ́рѫ диꙟ самарѣни пен'трꙋ кꙋвѣнтꙋл' мꙋéрєи
че мъртоурисїѧ̀ : къ миѥꙋ зись тóате кѣтє амь фѫкоуть . 40. ѥрѫ
дѣка венирѫ ла дѣнсь самарѣнїи . роугáръ-ль приꙟсь съ пе-
трѣкѫ ла дѣн'ши . ши петрекꙋ̀ аколò дóаѫ зилє . 41. ши моулт
маи врътось крезоурѫ пéн'трꙋ кꙋвѣнтꙋль лꙋи . 42. ѥрѫ моуéрєи
грѫнѧ̀ : къ дѣкмоу̀ нꙋ маи крѣдємь пен'троу кꙋвън'тꙋль тѫꙋ,
къ ꙟшинє аоузимь ши щимь, къ ачєста ѥстє коу адєвърáть
избъвитóрюль лоумїєи х҃с.

XXXVIII.

1644.

Єѵ(ан)гелїє ꙟвъцътоаре.....

типърѝтꙋ-с'áꙋ ꙟтрꙋ дꙋмнезеѧска лáвра че се кїáмѫ монастирѣ
Дѣл . . . . въл҃ѣтъ . ,зриг҃ . ѡт рож҃ . хв҃о . ,ахмд҃ . мсцъ . сеп҃т .
в҃ . дни .

(Folio IV nep. + 786 pagini + 99 foĭ. paginate.)

Кѫтрѫ четитóри.

(Fol. IIa — IIIa.)

Кꙋ воѧ пъринтелꙋй, шѝ кꙋ демнарѣ фиюлꙋи, ши кꙋ съ-
връшитꙋлъ дꙋхꙋлꙋй сфѣнтъ, прѣ лꙋминат ꙟтрꙋ дерептъ сла-
виторъ, шѝ крединчос ꙟтрꙋ пъринтелє ненаскꙋт', шѝ ꙟтрꙋ
фиюл дела пъринтелє нъскꙋтъ, нъйитє дє тóци вѣчи шѝ ꙟтрꙋ
дх҃ꙋл' сф҃нтъ дела пъринтелє пꙋрчезатор, шѝ пре фїюл ѡдинхни-
тóрю сф҃нта троица, оунꙋл адєверит дмнзєꙋ зидитор шѝ фъ-
катор тꙋтꙋроръ възꙋтелоръ ши невъзꙋтелор . крещинꙋл Матéю

Басараб вѡевѡдъ, кȣ мила шѝ кȣ дарȣл лȣй дм҃нзеȣ бирȣиторь
а тоатѫ цара рȣмѹнѣскѫ. ꙟпреȣнѫ кȣ благословенїе ши кȣ не-
воинца прѣ сфинцитȣлȣй митрополит кѵ́ръ Ѳеѡфил. шѝ юби-
тори де х҃с. епископ кѵр Ігнатїе ръбницки. шѝ Єтефан еп(и)-
скоп бозовскиі. кȣ тот сватȣл' чинстици бои́ри маре шѝ мик. дела
дм҃нзеȣ шѝ избавиторюл' нострȣ і҃с. х҃с. каре нȣсе (? ссе-) ꙟдȣрат
дентрȣ мила лȣи де нѣкȣ дърȣит дар ка ачеста карте пре лимба
рȣмѹнѣскѫ, ши пре динса четицъ пре нои поменицъ, ꙟтрȣ рȣга
воастрѫ нȣ не оуитáцъ пȣрȣрѣ ши ꙟтрȣ вѣчи де вѣчи. аминъ.

Къдѣ-сѣрѫ, кȣм зи́че мареле златооуст' ꙟ предослови́е-
ле тълкованїе еѵ(ан)гелїей лȣй матей, кȣм се нȣ ръмъне нѣ-
мȣл ѡменеск', аве ажȣторюл скриптȣрилор, че се поатѫ петрѣче
кȣ минте ши ꙟцелепцѣще фърѫ де ажȣторюлъ ши фърѫ ꙟвъ-
цѫтȣра скриптȣрилоръ, къдѣ-с'арѫ съ фачем, шѝ фърѫ де
скриптȣрѫ, ачѣле че зи́къ скриптȣриле ши леџиле, шѝ съ аръ-
тъм ꙟтрȣ инима ноастрѫ лѣџа скрисѫ, ши се авем лѣџѣ
фери шѝ ꙟцелепчюнѣ фери, каре не ѡ аȣ дат дм҃нзеȣ де ꙟтрȣ
ꙟчепȣт, къ аȣ зидит дм҃нзеȣ пре ѡм, ши л'аȣ подобит кȣ
тот' фѣлюл де ꙟцелепчюне, шѝ л'аȣ фъкȣтъ ꙟцелептъ кȣм
гръѥ́ще пророкȣл двд҃ъ де зи́че: пȣцин ѡареле ѥсте маи мик
ѡмȣл де ꙟџеръ. къц моаре ꙗрѫ фърѫ дъскълїꙗ скриптȣри-
лор, шѝ фърѫ де ꙟвъцътȣра лѡр, ꙗрѫ дѣка врѣма че ачел
дар де ꙟтѣю, шѝ ачел бине л-ам пїердȣт кȣ кълкарѣ, ꙟтрȣ атѣта
ненарок ка съ авем' ажȣтори ден скриптȣрѫ, кȣ карѣ скрип-
тȣрѫ не ꙟвъцъм, шѝ не ажȣторим, ка съ пȣтем ажȣнџе ꙟтр'а
ачѣ дестоинїчїе дентѣю, карѣ ѡ аȣ авȣт' ѡмȣл ачел дентѣю
ꙟ раю пънѫ нȣ късȣсе, шѝ пентрȣ ачѣꙗ аȣ сокотит дм҃нзеȣ
ачест' ал доилѣ ажȣторюл ал' скриптȣрилор, ꙟсѫ афлат, ши
сѣ дат ноаѡ, ꙗръ нои стрикъндȣ-ни-се кипзȣѧлеле ши кȣџетеле
шѝ фїинд даџ рѣлелор ден тинерѣцеле ноастре, нич' ачест' бине
нȣ л'ам примит ниче-л прїимим спре бинеле нострȣ; къче оуиїи
де ꙟ ной н'аȣ ниче де лѣк мешеръшȣгȣл скриптȣрилѡр, шѝ
сънтъ ка ѡ корабїе фърѫ де кърмѫ ꙟ мижлокȣл (! l. -ло-) мърїи,
шѝ траџе ꙟкоачъ ши ꙟколо, ка пре нещие ѡрби ши ча де апои се
афȣнда; алци аȣ мешершȣгȣл скриптȣрилѡр, ꙗрѫ нȣ фáкъ чѣлѣ
че зи́къ скриптȣрїле, шѝ ашà аȣ невое а се афȣнда шѝ ачеꙗ,
авъндъ лȣмина ꙟ мънѫ; алци ꙗръш четеск скриптȣриле ꙗрѫ
нȣ ꙟцелегъ че зик, ши се потривескъ, кȣ чела че цине мїꙗрѣ
ꙟ мънѫ, ꙗрѫ дȣлчаца мїерїи нȣ-л прѣчепъ, саȣ ка ȣнȣл че
цине лȣмина апринсъ ꙟ мъна, ши ѡки н'аре съ вазѫ съ ꙟмбле
непотикниндȣ-се; ши де ачестъ фѣлъ ѥсте акȣм нѣмȣл нострȣ

мáй тѡт, шѝ ꙟкѫ че е мáи ръȣ, къ нȣмаи ꙟшиш нȣ ꙟце-легъ, че де се ши афла чиневa а ꙟцелѣџе нȣ ле плáче лѡр, май вързтосъ ачеѧ че лѣрѫ требȣи съ фие лȣминѫ, се лȣми-нѣзѫ пре алцъ, ши се повецѣскѫ ла локȣл ѡднихнїи, кȣм ам' зиче: съ-и ꙟвѣце ꙟ тóте зйлеле, еи прецетъ ши н'аȣ грижѫ, де спъсениѧ ѡменилѡр, кърора ле сьнтъ сȣфлетеле (ꙟ) мъниле лѡр. ачáстъ възъндъ нóи ꙟ врѣмѣ ачѣстѣ, ам' фъкȣ́т' чѣсте къ-занїе прѣсте тот анȣл, че се зич(е) дȣменѣчеле атот анȣлȣи, кътрѫ кáрѣ ꙟдемнѫ прѣ фие-чене, съ ѡ примескѫ мъкар пѡ-цини, къче ши пȣцинȣл бине ꙗсте де фолѡс, ꙗрѫ ши пȣцинелȣл ръȣ ꙗсте вътъмътȣ́ра сȣ́флетѣскѫ, ꙗрѫ пȣцинелȣл бине ꙗсте де лаȣда ши де спъсение сȣ́флетескѫ. дече пентрȣ ачѣѧ ши вой тоцъ къцъ вецъ немери ачéсте къзáнїе скимбацъ-вѫ минтѣ ачѣ рѣ кáрѣ цинецъ, шѝ съ ꙗбицъ ꙟвъцътȣра, шѝ пре ачаста карте четиндъ, ꙟтро рȣга восȣрѫ (! l. вострѫ) пре домнȣл поме-ницъ ши нȣ ѹитáрецъ ши фиц сънътóши. амúнь.

Исправникъ де пре изводȣлȣй скриптȣри ши кȣвинтеле ток-миторй ачестȣи домнезеѧскѫ кáрте, мȣлтъ грешитȣл ермонах Мелéтїй македонȣл, проегȣмен ал говорїи.

Duminica lăsateĭ de brânză.

(pag. 112—117.)

Ꙟвъцътȣ́ра ꙟ дȣминека лъсатеи де брьнзѫ. еѵ҃глїе ден мáѳеи. слово е҃.

Ꙗшве дх҃ȣл' сфн҃т' спȣ́се кȣ ростȣриле апостолилоѓ, хс҃. ꙗсте пáчѣ ноáстрѫ. фъкȣ҃т-аȣ пре чеи ръсипици ꙟтр'ȣна, пре пъкътоꙗш и ꙟпъкѫ кътрѫ дмнезеȣ҃. ши пре ꙟцерни кътрѫ ѡáмени. спарсе зйдȣл пъкáтȣлȣи ши врáжба ѡ ѹчйсе кȣ венйрѣ сà, ꙗрѫ дѣ акмȣ ва съ ꙟлецюꙗскѫ пре пъмьнт' вїаца де пáче а челор ден чéрю. дерепт' ачастà, мънїѧ ши врáжба дентрȣ нѣмȣл' ѡме-нéск' ѡ гонѝ, ши дрáгостѣ сà ꙟтрȣ ел' ꙟръдъчинѣазѫ, пентрȣ кáреле порȣнчѣџїе ѡáменїлор ертъчюне пъкáтелор, кȣм де ачаста не ꙟвáцѫ пре нóи астъзи.

Еѵ҃глїе ма҃ѳ. зач. з҃і.

Mateĭu cap. VI. v. 14—21.*)

Ꙁйсе домнȣл: 14. съ вецн ертà ѡáменилор грешáлеле лор, атȣнче ва ертà ши воáѡ татѫл вóстрȣ ден чéрю грешалеле воастре.

---

*) v. 1581 pag. 28—29.

15. ꙗрѫ съ нȣ̀ вецн ертà ѡа́менилор грешалеле лор, ни́че татѫл
востру вà ертà воа́ѡ грешáлеле воáстре. 16. ꙗрѫ кънд' вѫ постнци,
нȣ фиреци ка фъцáриничї́н, ꙟтристъндȣ-се, къ-ш смоле́ск' фѣ́целе
сале ка съ се ара́те ѡа́менилор пости́ндȣ-се. адевър гръе́ск' воа́ѡ къ
се делȣ́ꙟгѫ де пла́та сà. 17. ꙗрѫ тȣ̀ пости́ндȣ-те, оунџе ка́пȣл тъȣ.
ши фа́ца тà спа́лѫ. 18. ка съ нȣ́ те ар̾ъци ѡа́менилор пости́ндȣ-те,
чѐ пъринтелȣи тъȣ ꙟ тайнѫ, ши пъри́нтеле тъȣ ва дà џїе
аꙗве. 19. нȣ̀ аскȣндереци вистїѧ́рюл востру пре пъмънт', оунде рȣ-
џи́на ши молїиле ѡ̀ пїерд'. оунде фȣрїн ѡ са́пѫ, ши ѡ̀ фȣ́рѫ.
20. че вѫ аскȣндеци вистїѧ́рюл во́стрȣ ꙟ че́рю, оунде ниче пȣтре-
жȣнѣ пȣтрезѣще, ниче молїиле ѡ̀ мъньꙟкѫ, ниче фȣрїн ѡ̀ са́пѫ
ши ѡ̀ фȣ́рѫ. 21. оунде ва фѝ комоа́ра воа́стрѫ, аколо ва фѝ
инима ши сȣ́флетȣл во́стрȣ.

Па́ртѣ де ꙟтью де бльꙟзи́е ши кȣ́м' си́нтем' дато́ри а нȣ̀ не мънїѧ̀ пре фра́цн че пре дра́кȣл' ютеле ꙟвръжбнто́рю. тот ѡмȣл ка́реле вà съ зидѣскѫ чевà, аȣ ка́сѫ, аȣ чета́те, ꙟтью пȣне темелїе вр̀тоа́сѫ ши ашà спре ѧ̀ зидѣще тоа́те кънте вà, тоатѫ греѡтатѣ, къ нȣ се клътѣ́ще. ашà ши тȣ крещи́не връ́нд' съ те сȣн спре ꙟнълци́мѣ бȣнътѫцїен, ши а зиди́ ка́сѫ сȣфлетѣа́скѫ фъръ оустенѣа́лъ ши дешерта́ре ꙟтрȣ ка́рѣ ꙟ вѣчи поци съ лъкȣе́щи, ши комоа́ра тà а пȣне, съ нȣ ѡ̀ фȣ́ре невъзȣ́цїи фȣри, атȣнче пȣне ꙟтрȣ сȣфлетȣл тъȣ темелие неклъти́тѫ; ꙟтью бȣнъта́тѣ ꙟ треи ви́гȣри (? l. кипȣ-): крединцѫ дирѣптѫ, нъдѣжде неꙟдойтѫ, дра́госте деплин. да́рѫ чѐ ꙗсте крединца дирѣа́птѫ? нȣман ача́ста, ка съ кȣноа́скѫ кȣ динса пре оунȣл адевъратȣл д҃мнзеȣ, ꙟтреи фи́ри але дȣмнезе́ирен слъви́т', ши ка́реле-с гръи́те де ел а ле лȣà ами́нте ши а ле пъзи. ши ꙗрѫ нъдѣждѣ ꙗсте, пȣтѣрѣ крединцеи несемȣ́итѫ, депреȣ́нѫ ꙟблѫ кȣ ачѣа, ка сȣ́флетȣл' кȣ трȣпȣл. крез каре-ми порȣнчѣще лѣџѣ ши прор(о)чї́н, ши х҃с. ꙟвацѫ, воѧ лȣи съ фа́кѫ, ши де вою фа́че ачѣстѣ фъгѫдȣ́ꙗще-ми пла́тѫ, вїаца вѣчилор, ши нȣ̀ нȣмай ачѣстѣ, че ши нъдъждȣе́ск' къ ашà ва фѝ мїе дȣпѫ гра́юл домнȣлȣи. че съ вей зи́че ꙗръш: нȣ̀ щїȣ ѡаре фи-м-во́р мїе ачѣстѣ аȣ бà?. ꙗтѫ ачї́ниш некреди́нца ши ꙟдойрѣ се ара́тѫ ꙟтрȣ инима тà. дȣпъ ачаста ши крединца фъръ нъдѣжде ꙟтрȣ неми́кѫ е. деч ꙗрѫ дра́гостѣ депли́н ача́ста ꙗсте, ка́ре нȣ̀ а юби́ нȣман прїѧтенїи тъи; ꙗрѫ тȣ̀ дѣка ай крединцѫ бȣ́нѫ ши нъдѣжде неꙟдойтѫ, ши ꙗрѫ ача́стѫ дра́госте нȣ̀ ай, атȣнче ши крединца ши нъдѣждѣ фъръ драгосте неми́кѫ ꙗсте; пентрȣ че, дра́гостѣ спре кре-ди́нцѫ ши нъдѣждѣ пънѫ ла ѡ врѣме сънт' ꙟтрȣ сȣфлет,

ꙗрѫ драгостѣ ꙟ вѣчи лъкꙋѧще, къ ачаста акоáпере мꙋлцнме де пъкáте. ачáстѫ драгосте, вà домнꙋл съ ѿ ꙟръдъчинѣзе ꙟтрꙋ инимиле ноáстре, зи́че: съ вец ерта ѡáменилор грешáлеле лор, ерта-ва ши воáѡ тáтѫл вострꙋ ден че́рю грешáлеле воáстре. кꙋ ачѣсте кꙋви́нте, скꙋрт᾿ лѣгѫ домнꙋл, че кꙋ дезлегáре нелесне: де нꙋ вей лъсà вечи́нꙋлꙋи тъꙋ грешáлеле лꙋи, ни́че цїе ва лъсà тáтѫл чел дин черю мꙋлци́мѧ пъкáтелор тале. нꙋмай кꙋцетѫ пизмáшꙋле съ еши грешит? ꙗрѫ мїе-м᾿ пáре къ фоáрте еши грешит, дѣка нꙋ ве́зи тѷ де мънїе пъкáтеле тале, еꙋ воꙗ аръта̀ цїе, къ тот ѡмꙋл че се мънне спре фрáтеле съꙋ, виноват ѥсте жꙋдекъцїен; нѷ ачестꙋи вѣк᾿, че ачелꙋѧ ꙟфрикошáтꙋлꙋи. ꙗрѫ нꙋмай пре чен лꙋмѣнн ꙟвацѫ съ се жꙋдече пентрꙋ ачѣстѣ, де ва зи́че чинева фрáтелꙋи съꙋ, рáкха! (?) сирїенеще, ꙗрѫ ꙟ лимба ноáстрѫ се спꙋне: тѷ, кꙋм аꙋ деприи́нс оунїи а гръй: аꙋзи тѷ! ꙗрѫ чела-л-áлт᾿ и ръспóнде: нꙋ᾿м зиче тѷ; ши нꙋмаи пентрꙋ ачаста се апринде кꙋ мънїе тóкма пънѫ ла оучи́дере. дирепт ачаста чартѫ домнꙋл, съ нꙋ гръѧскѫ ашà, съ тае вьна мънїен. ши ꙗрѫ аꙋ зис, де ва зи́че чиневà фрателꙋи съꙋ: небꙋне! виноватꙋ-е геéнїей. ꙗрѫ тѷ нѷ гръéщи нꙋмай ачѣстѣ ꙟтрꙋ мънїѧ тà вечи́нꙋлꙋй тъꙋ, че кꙋ блъсте́меле тале геéнїей ши дрáкꙋлꙋи дáй, фїинд᾿ ꙟсꙋци сꙋпт᾿ пꙋтѣрѣ ачелóра, ши фъкьнд᾿ ачѣстѣ, ꙟсꙋци пїерзи сꙋ́флетꙋл тъꙋ; ши нѷ фáчи пáкосте нꙋмаи цїе оунꙋѧ, че ши фрáтелꙋи тъꙋ еши повáцѫ кътрѫ пъкат. ши ꙗ спꙋне-ми дешáрте! кꙋм вен скѫпà де жꙋдекáта лꙋи дм҃незеꙋ, ши де мáтка фóкꙋлꙋи? ба нꙋ вен скъпà, къ те вор дꙋче аколò ачей мꙋнчитóри, мъкáрѫ съ н᾿ан фїи ши бꙋкꙋрос, акърóра ле фáч᾿ акмꙋ вóѧ. къ де нѷ вен лъсà вечи́нꙋлꙋи пъкáтꙋл᾿, ꙟсꙋци мóри ꙟ пъкáте. ꙗрѫ ꙟтрꙋ че те ва ажꙋ́нце моáртѣ, ꙟтр᾿ачѣѧ дм҃нзеꙋ те ва жꙋдекà. дм҃незеꙋ пре ти́не чел᾿ мънїос, пентрꙋ пъкáтеле тáле, кꙋ мънїе те ва жꙋдекà, ꙗрѫ пентрꙋ чѐ бластеми пре чей невиноваци ши пре вечи́нїи тъи, ꙟсꙋци кáзи ꙟ блъстем᾿, дерепт ачаста кꙋ блъстемáцїи дѣ стьнга вей стà ꙟ зꙋ́а ꙟфрикошатеи ꙟтребъри.

XXXIX.

1645.

Шѧ́п̈те та́йне а бес̀ѣречїи. типъри́те...... ꙟ типа́рюл че́л̓ домнеск̓ ꙟ тръг ꙟ ꙗш̓. влт͠ѡ ‚зрн͠г. ноев͠. и.

(4⁰. IV nepag. + peste 340 paginĭ. 317 text şi restul scara.)

Predoslovie (p. IIa — IVb).

Кꙋ мл͠а лꙋи дм͠ѕъꙋ Іѡан Баси́лїе воевода. дм͠нꙋл църъи Молдо́веи.

Де ꙗсте лꙋми́на карѣ ꙗсе ши пꙋ́рчѣ́де де ла со́аре, де лꙋминѣѕѫ ши ара́тѫ лꙋ́крꙋриле пре лꙋ́ме, маи връ́тос пре́цꙋл мъргърита́рюлꙋи, ши а пїетрилор челор скꙋмпе, прѣ лꙋмина́те ши чинсти́те ши милостиве до́амне; кꙋ мꙋлть ма́и връ́тос лꙋми́на ши со́ареле чел дире́п̈ть, домнꙋл но́стрꙋ І͠с. Х͠с. аꙋ лꙋмина́т бес̀ѣрека са̀, ꙟнаинтѣ ѡкилор а тот ро́дꙋль ѡмене́скь, кꙋ́м̓ ка съ по́атѫ ведѧ̀ ши съ кꙋно́аскѫ фїе-чине пре́цꙋл ѡдо́аръ́лор ей; нꙋ де мъргърита́рю, ши де пїетри скꙋмпе, че-с лꙋкрꙋре моарте, че де лꙋ́крꙋре вїи, че-с маи скꙋ́мпе декъ́т̓ мъргърита́рюль, ши пїетриле чѣ́ле скꙋмпе; ка́риле нꙋ́ нꙋмаи ѡкїи трꙋпе́цїи, че ши̇̀ ѡкїи сꙋфлете́щи веселе́скь кꙋ веселїе вѣ́ч̓никъ ши нетрекꙋ́тъ, ши дещꙗптѫ пре ѡм ꙟтрꙋ вїа́цѫ фъ́ръ де моарте...... кꙋ адевърат лꙋ́крꙋ ꙗсте, кът ръса́ре со́ареле зарѧ ши лꙋми́на лꙋи, маинте ловѣ́ще ꙟ мꙋнцїи че́и мари, тꙋрнꙋриле ши копа́чїи чеи ꙟналци лꙋминѣ́ѕъ, дѣ́чїи ше́сꙋриле ши въиле; ашѧ̀ ꙟтр̓ачела кип, домнїѧ Мърїи тале кꙋ ачѣсте шѣ́п̈те та́йне, ка́риле лѣ́и скос ши лѣ́и дат ꙟ типа́рюл Мърїи та́ле, ꙟтъи аџꙋнџе ꙟтрꙋ ча́та чѧ̀ ꙟналтъ сꙋфлетѣ́скѫ, ꙟтрꙋ архїере́и ши ꙟ пре́ѡци де лꙋминѣ́ѕъ, ши ꙟ дирегъторїѧ̀ чѣ лꙋмаскъ, ꙟ домни ши ꙟ боꙗри, дѣ́чїи ши ꙟтрꙋ че́и маи мич аџꙋнџе лꙋми́на ши кꙋлдꙋ́ра (!) де лꙋминѣ́ѕѫ ши ꙟкъ́лѕѣ́ще пре то́ци, къ́тръ во́ѧ лꙋ́и чѣ свъ́нтѫ. пен̓трꙋ ка́риле чинстѧ їши нъро́кꙋл че́л̓ де сꙋс ши нетрекꙋт, аџꙋн̓гь ꙟпреꙋнѫ кꙋ гло́ателе тꙋтꙋрор свинцилор, ꙟтрꙋ сла́ва черюлꙋи, ꙟпъръцїѧ чѣ́ вести́тѫ, ши бога́тѫ, че ни́чедъ́нъѡарѫ нꙋ-и ским̓ба́тѫ, аколо̀ оу́н̓де ꙟпъръце́скь то́ци ꙟпреоу́нѫ, кꙋ до́м̓нꙋл̓ но́стрꙋ І͠с. Х͠с. а къ́рꙋ́ѧ-и сла́ва, чи́нстѧ, ши мъри́р͠ѧ, ꙟтрꙋ вѣ́чи де вѣ́чы. Аминь. Смѣре́нїи Варла́ам̓, Архїеп͠скпь и Митрополит Сꙋча́в̓скїи.

Tainele.

Кѣте тайне сѫм'т. (p. 5—7.)

Ꙟтѣѧ тáинѫ ѥсте, ботéѕȣл. адóа мѵрȣ́ль. атрéѧ литоугрїѧ, кȣменекѫтȣ́ра, трȣ́пȣль ши сѝнцеле лȣи х҃с. апáтра преоуцїѧ. а чѝнчѣ покѫинца. а шѣ́сѧ кȣнȣнїѧ. а шѣ́птѧ мáслеле че слȣжеськ преѡцїи ла болнав.

Ꙗчѣ́сте шѣ́пте тáине сѫ ꙟпреоунѫ̀ кѫтрѫ чѣле шѣ́пте дáрȣри а д҃хȣлȣи свѫнть, кáриле сȣ́пть кѝпȣре вѫѕȣ́те ши атѝнсе, вáрсѫ ꙟ сȣ́флетеле крединчóшилор дáрȣриле лȣи д҃мѕѣȣ чѣле невѫѕȣ́те, кáриле сѫ̀нть токмı́ıте ши дáте де ла дóмнȣл' нóстрȣ і҃с. х҃с.

Пенѝтрȣ че сѫ̀нть токмı́ıте тáинеле? Ꙟтѣю. ка сѫ сѫ кȣнóаскѫ сѫмнȣл' челóра че сѫ̀нть адевѫрáци фїи̇ лȣи д҃мѕѣȣ. кѫ чéла че сѫ ꙟпреоунѫ̀ ачестóра тáине, ѥсте ꙟ бесѣ́река лȣи д҃мѕѣȣ, ꙟтѣю мѫдȣлар ши дȣпѫ дар фїю лȣи д҃мѕѣȣ. адóа. ка сѫ авем сѫмнȣл крединцеи нóастре ꙟтрȣ д҃мѕѣȣ, ꙟтѫрѝть кȣ кредѝнца ши кȣ фáпте бȣ́не пенѝтрȣ мѫнѝтȣѝнца нóастрѫ чѣ вѣ́ч'никѫ. атрéѧ. ка сѫ авéм' лѣ́кь спре вендекáрѣ пѫкáтелор нóастре.

Părţile pocăinţeĭ.

Кѣте пáрцн áре покѫйнца? (p. 165—166.)

Трéи. Ꙟтѣѧ пáрте, ѥсте ꙟфрѫ̀нцерѧ инимїи. адóа, исповѣдáнїѧ. атрéѧ, лȣ́крȣль, адекѫ фáıтȣриле чѣле бȣ́не. ши ачѣ́сте пáрцн, оуна фѫрѫ де алта, нȣ̀ сѫ поате фáче покѫинца ꙟтрѣ́гѫ ши кȣмȣ сѫ кáде. че ѥсте ꙟфрѫнцерѣ инимїи̇? Ꙟфрѫ̀нцерѧ инимїи ѥсте кѫ̀ндь желȣáцїе нещѝне ши сѫ ѡбидȣáще шї-и пáре рѣȣ пенѝтрȣ пѫкателе ч'аȣ фѫкȣ́ть, кȣмь скрїе д҃мнѕѫéскȣль д҃вдь: инимѫ здробѝтѫ ши плекáтѫ, д҃мѕѣȣ нȣ ѡ депѫ́ртѣѕѫ дела сı́ıне.

Ꙗчѣ́сте трéи пáрцн де покѫı́ıнцѫ с'аȣ афлáть ши ꙟтрȣ ѡаменїи дела нинéвїѧ, кѣ̀ндь мѣ́рсе ла дѝн'ши Іона п҃рокь, де ле мѫ́ртȣрисѝ кȣвѫнтȣл' лȣ́и д҃мѕѣȣ; кѫ пентрȣ мȣлцѝмѧ фѫрѫделéцилорь, ва прѫпѫдѝ д҃мѕѣȣ четáтѧ лор. Ꙗтȣ́нче ꙟпѫрáтȣль нинéвїеи, дѣ́де ꙟвѫцѫтȣ́рѫ ꙟ тóатѫ четáтѧ де ѕѝсе: тóть ѡмȣль сѫ сѫ ꙟтóаркѫ чѝнеш дин ꙟ кáлѧ лȣ́и чѣ рóѧ.

Pentru vrăji.

Пен'трȣ врѫжи ши пен'трȣ чѧ че мѣргъ ла врѫжитори. васíліе великїи. глав. з҃і. (p. 194—197.)

ꙟ з҃і де капете а правилеи марелȣи васíліе, аȣ лъсать ꙟвъцътȣрѫ, кȣмь връжиторюль ши чела че слеѧще чаръ, саȣ арȣн'кѫ кȣ плȣм'би, аишнж'дере ши чела че ва лега нȣн'та, че съ ѕиче, пре мире съ нȣ съ ꙟпреȣне кȣ невáста-шь, саȣ ши ал'те мещерьшȣгȣри. че ворь фаче кȣ врѣжи. к҃. де ан съ нȣ съ кȣменече. съ щиц ши карїи съ кѩмѫ връжитори: връжитори съ кѩмѫ, карїи кѩмѫ ши скоть пре дїаволи де връжескь, съ кȣноаскѫ нискаре лȣкрȣре нещїноуте, саȣ ал'те ръȣтѣци че факь ка съ-ши избѣн'дѣскѫ инимїи, дȣпъ воѧ ши поχта чѧ ръ, кȣ кареле ворь съ факѫ рѣȣтате ши вътъмаре а нискаре ѡамени дирепць. пен'трȣ чѧ че кауѫ ꙟ стѣле саȣ факь ал'те мещершȣгȣри, съ кȣноаскѫ нискаре лȣкрȣре нещиноуте, ши чѧ че поартѫ ла сине ав'гаре саȣ ерби, ка съ нȣ съ апропїе немикѫ де дѣн'шь.

Съборȣль дела ан'гира. глав. з҃і.

ꙟкѫ ши чѧ че адȣкь връжитори ла каселе лорь, пен'трȣ ка съ факѫ нискаре фармеч'. ашиж'дере ши чѧ че вор връжй ꙟ стѣле, пентрȣ ка съ кȣноаскѫ мȣл'те лȣкрȣри де чѣле нещиноуте. ши маи пре скȣрть, връжиторїи ши чѧ че връжеск', съ нȣ съ кȣменече. е҃. ан. ашиж'дере ши чѧ че вор пȣрта ла сине авгаре саȣ ал'те рѫдѣчинь саȣ ерби, ѕъкъндь къ сим'т' бȣне, съ нȣ съ апропїе ниче ѡ рѫȣтате. ашиждере чѧ че ѕикь, къ ѩсте нъроконь саȣ примеж'дїи саȣ бечисничїе, саȣ чѧ че-шь сокотескь ѕȣа ꙟтрȣ карѧ с'аȣ нъскȣть ши ѕикь к'аȣ фость бȣнѫ саȣ ръ, ши ачещїѧ ка съ аибѫ канон. е҃. ан.

v. 1652.

Pentru mâncare de mortăciune.

Пен'трȣ чела че ва мънка карне мортъчюнѫ, саȣ де фїаръ съл'батекѫ. правила апслылорь г҃л. л҃г.

Ѡри чине ва мънка карие де добиток морть, саȣ ал'ть стрѣвь, че-ль спаргь лȣпїи, саȣ де ал'тѫ χїарѫ, саȣ пасере, кȣмȣ-и вȣл'тȣрȣль, саȣ ал'те пасери че нȣ съ мънѣꙟкѫ, саȣ карне

ꙟнекáтѫ, че ва фѝ нѫдꙋши́тъ, ꙗрѫ нꙋ ва фѝ сън'џеле върсáть кꙋ хéрь, саꙋ сън'џе спрнженúть, саꙋ ал'те жигáнїи, че съ гъсéскꙋ ла ꙋдѣ́лѫ, кꙋмꙋ-сь кꙋбéл'чїи, броáщеле саꙋ ал'те асѣ́мена ачестóра. де ва фѝ прéѡт съ фїе лепъдáть де прещїе. ꙗрѫ де ва фѝ мирѣ́нь. в҃. ан. ка съ нꙋ́ съ кꙋми́нече, шн съ ꙟфáкъ пост' шн рꙋ́гѫ, шн áл'те бꙋнътѣ́ци.

Despre Vărcolac.

Пен'трꙋ ѡмꙋль че ва фѝ мóрть, шн вор ѕиче ѡаменїи къ ꙗсте върколáкь. ѡаре че съ кáде съ фáкѫ. гл҃. лз҃. (pag. 216—219.)

Ачéста лꙋ́крꙋ ѕи́кь ѡменїи чеи прóщи. ꙗрѫ ни́че ꙟтр'ꙋн' ки́пь нꙋ̀ поате съ фїе ачéста връколак; че връндь дїáволꙋль съ амѫџаскѫ пре ѡаменїи, съ фáкъ лꙋ́крꙋри кꙋм' нꙋ́ съ кáде, пентрꙋ ка съ съ мънїе дм҃ѕъꙋ асꙋ́пра лóрь, фáче ачѧ́ста сѣ́м'не. шн де мꙋ́л'те ѡрн нóапта арáтѫ ѡ҆аменилорь оу҆нóра де ле пáре, къ вѫдь кꙋ адевърáть пре вре ꙋ́нь ѡ҃мь де кáрїи ꙗꙋ фóсть коунoскѫндь маи дѣ́инте, шѝ ꙟкѫ грѫéскꙋ кꙋ дѣн'сь. ал'цїи ꙗръшь вѣ́дь ꙟ сóм'нь ви́се, оуне шн ал'те; ꙋие дáте вѫдь ꙟ кáле, оун'де ꙟблъ де вáтѫмѫ пре ѡаменн. ѡ ваи де небꙋнїѧ лорь съ҃рáчїи! чел' морть ꙟ че ки́пь съ ѡмóарѫ пре чéи вїи? нꙋ дѧ дм҃ѕъꙋ съ фїе ачéста лꙋ́крꙋ.

Ашúж'дере съ порнéскь ѡаменїи ла мормън'ть, шї-н дез'грóапѫ ѡаселе ачелꙋ́ѧ, съ ле вáѕѫ кꙋ́м' съм҃ть. дреiтáчѣѧ де врѣ́ме че н'áꙋ кредúн'цѫ кꙋрáтѫ ꙟтрꙋ дм҃ѕъꙋ, съ ꙟкипꙋ́ѧще дїáволꙋль шн съ ꙟбрáкѫ ꙟтр'ачéл' трꙋп мóрть, шн ле арáтѫ къ ачéль трꙋп' морть аре сън'џе шн оу҆нги шн пѣрь; шн кꙋ́мь въдь ачéста лꙋ́крꙋ, съ ꙟшáлъ ѡкаáничїи шн съ ꙟдѣ́мнъ спре ръꙋтáте, шн стръигь лѣ́м'не шн пꙋ́н' фок де áрдь ачѣ́ле ѡасе, де ле пїéрдь де тоть де пре пъмън'ть, шн нꙋ́ кꙋнóскь неꙟцелегътóрїи, къ ла венúрѧ дóмнꙋлꙋи нóстрꙋ лꙋи іс҃. хс҃. ла ꙟфрикошáта ѕѝ а џꙋдéцꙋлꙋи, съ гътѧ́ѕѫ ачѣѧ педѣ́псѫ асꙋ́пра трꙋпꙋрилорь ачестóра, ка съ-и áрѕѫ кꙋ фóкꙋл' нестúн'сь ꙟ вѣ́чи де вѣ́чи нетрекꙋ́ци.

XL.

1646.

Ка́рте ромѫнѣ́ скѫ де ꙟвѫцѫтȣ́ рѫ...... с'ᲀȣ типѫрі́ть ꙟ мѫнѫсті́рѣ Атре́и Сти́ле ꙟ Иаши дела Хс. ,ахмз.

(Fol. XVII nepag. + 186 pag.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIIa.)

То́ць чѣ́ѧ че сѫм'ть крещі́ни правосла́в'ничи чине ва четѝ ка сѫ ꙟцелѣ́гѫ.

Кȣмь из'ворѫскь ши есь тоате апеле деи маре. ши ꙟпѫрцинь-дȣ-сѫ сѫ рѫш'кирѫ прень тоате віінеле пѫмѫнтȣлȣи, де адапѫ тоть пѫмѫнтȣль. ашѧ ꙟтр'ачеста кипь ши свинтеле скрипітȣри из'ворѫскь ши есь дентрȣ ꙟцилепічȣнѧ дмнѕѫнрен, ши ал'те тоате ꙟвѫцѫтȣриле чѣле бȣне. дрепт ачѣѧ ѩрѫшь кȣмь ведемь пре тоць ꙟцелеііцїи, ши пȣтѣ́ринчїи лȣмїи, кȣ маре ѡсрѫдїе ши невоинцѫ, ши кȣ мȣл'тѫ кел'тȣѩлѫ чаркѫ ши сапѫ пѫмѫнтȣль. ши мещершȣгȣескь де гѫсѫск' де ачѣле віне де извор де апѫ, ши дака ле гѫсѫскь, бȣкȣрѫндȣ-сѫ, фоарте искȣсить кȣ маре мещершȣгь, силѣскь де скоть ачель из'ворь пѫнѫ ꙟ фаца пѫмѫнтȣлȣи, пентрȣ бинеле ши рѫпаѡсȣль а мȣл'ць, че лѫкȣескь пре ачел' локь. ашѧ ѩсте ши из'ворȣль свинтелорь скрипітȣри. мȣл'ць ꙟцелепіць ши пȣтѣрничи ꙟпѫраць, кȣ мȣл'тѫ рȣгѫ ши невоинцѫ ши кȣ маре ѡсрѫдїе с'ᲀȣ кȣмьпѫтать дѣȣ черкать, пѫнѫ с'ᲀȣ сподобить дѣȣ гѫсить из'ворȣль вїецїи чель нескѫѕȣть, че сѫ ѕиче свѫнта скрипітȣрѫ. ши кȣ мȣл'тѫ драгосте ши бȣкȣрїе, лȣмїи л'ᲀȣ арѫтать, пентрȣ бинеле ши фолосȣл' а мȣл'ць. дȣп'ачѧ пре ȣрма лорь, кȣ бȣнѫ ꙟвѫцѫтȣрѫ ка ѡ мошїе тȣтȣрорь ꙟпреȣнѫ л'ᲀȣ лѫсать. ши маи врѫтось челорь липсиць ши ꙟсѫтаць де ꙟвѫцѫтȣрѫ. пентрȣ кѫ кȣмь нȣ поате ниме а лѫкȣи ꙟ частѫ лȣме фѫрѫ де апѫ, ашѧ нȣ поате фѝ ниче фѫрѫ ꙟвѫцѫтȣрѫ. кȣм ѕиче Ісаиѧ пр(о)рокȣл': завистїѧ кȣпринде пре ѡменїи чеи неꙟвѫцаць. дрепт'ачѣѧ ши ал' нострȣ прѣ лȣминать ꙟтрȣ крещинѫтате ши дирепть ꙟтрȣ крединцѫ Иѡан Василїе Воевода Дом'нȣл ши бирȣиторюл цѫрѫи Молдовеи, ȣрмѫнд' ȣрма челор бȣни ши ꙟцелепіць Домни, сокотиндь непȣтинца ши слѫбичȣнѧ ачестȣи локь, ши ꙟпȣцинарѧ из'воарѫлор свин-

телор скрипітꙋри ши ал'тор ꙟвъцѫтꙋри, ши кꙋноскѫндь нєвоѧ чє ва вєни ши скѫдѣрѧ асꙋпра ѡамєннлорь чє ворֹ фй лъкꙋиторі ꙟ цара Мол'довєн. фїиндь фъръ ꙟвъцътꙋрѫ, ворֹ фй дє пꙋрꙋрѧ ꙟсътаць ши лнпсиц', ка ши кꙋмь арє фй ꙟтр'ꙋн локь сєчєтось фъръ дє апѫ. ши май връто́сь възъндь нєдрєптъцилє ши асꙋпрѣлєлє мишєилорь, карєлє факь чєи нєꙟвъцаци ши нєꙟцєлєгъторн дирєгъторїи, ши џꙋдѣцєлє дє прє ла тоатє скаꙋнєлє Мол'довєи. дрєпт'ачѣѧ кꙋ мꙋл'тѫ ѡсръдїє с'аꙋ нєвонт Мърїѧ са, дѣꙋ черкать прє мꙋлтє църи, пънѫ л'аꙋ ꙟдирєптат дмнѕѣꙋ дѣꙋ гъсить ѡамєни ка ачѣѧ. даскали ши философй дѣꙋ скось дєн кърци єлинєщи ши лътинєщь, тоатє ток'мѣлєлє чѣлє бꙋнє, ши џꙋдѣцєлє чєлор бꙋнє крєщини ши свинци ꙟпъраць'. карилє ка ѡ лꙋминѫ лꙋминѣѕѫ ши аратѫ тот лꙋкрꙋл чєлор ꙟтꙋнєкаць ши проѫщи ши нєꙟвъцаць', ка съ кꙋноскѫ стрѫмбѫтатѧ тꙋтꙋрорь, ши съ џꙋдєчє прє дирєптатє карєлє съ кꙗмъ акмꙋ Правилєлє ꙟпърътєщь. ачѣстѧ ꙟцєлєпчꙋни, ши ачѣстѧ ꙟвъцѫтꙋри нѣꙋ дать ши нѣꙋ лъсат ноѡ тꙋтꙋрор родꙋлꙋи Ромънєскь, ка съ нє фїє ноѡ дєпꙋрꙋрѧ извор дє вїꙗцѫ, ꙟ вꙗчь нєскъѕꙋть ши нєсвръшить.

Дꙋпѫ токмала ши нєвоинца Мърїи салє Домнꙋлꙋи датꙋ-с'аꙋ ꙟвъцѫтꙋрѫ ши мїє, ꙋнꙋи май мичь, ши ничє дє ѡ трѣбѫ а Мърїи салє рѡб. Єв'стратїє бы влогофєть, дє ам' скос ачастє Правилє ши лѣм' тълмѫчить (l. -ѫчи-) дєй скрисоарє грєчаскѫ прє лимбѫ Ромънѣскѫ ка съ поатѫ ꙟцєлѣџє тоць.

Pentru plugarĭ.

Пєнтрꙋ плꙋгари, причинѧ дєнтѣю. (Fol. 1a—2a.)

зач. а҃. Кадє-съ а тѡт плꙋгарюл, съ-ш' арє ши съ-ш' лꙋкрѣѕє пъмѣнтꙋль, кꙋ дирєптатє. ꙗрѫ съ нꙋ кꙋм'вѧ ꙟдръз'нѣскѫ а єшй дєй хотарꙋл съꙋ, съ апꙋчє хотарꙋл дѣпроапєлꙋи съꙋ.

в҃. Дє ва єшй нєщїинє дєй хотарꙋл съꙋ, ши ва микшꙋрѧ хотарꙋл' вєчинꙋлꙋи съꙋ. дє вѧ фачє ачаста, ла врѣмѧ плꙋгꙋлꙋи, къндꙋ-ш' аръ пъмъ'нтꙋль, съ-ш' пїꙗрѕъ лꙋкрꙋль ши ѡстєнѣла чє ва фй фъкꙋт акол. ꙗръ дє ва фи ским'бат' хотарꙋл', къндꙋ-ш-аꙋ сѫмънать сѫмѣнца. атꙋнчє съ-ш' пїꙗрѕъ ши сѫмънца ши аръꙋра, ши тоатѫ ролда чє ва фачє ачєл' пъмънть, ч'аꙋ сѫмънат' прє лок' стрєин. пєнтрꙋ кѫчи аꙋ кѫл'кат хотарꙋл' ал'тꙋѧ.

г҃. Орѣ чине ден плȣгари. де ва ꙟтра ꙟ пъмънтȣл' ал'тȣѧ де-л' ва арѧ, саȣ-л' ва ши съмъна ши нȣ ва фи ꙟтребат' пре стъпънȣл' пъмѣнтȣлȣи. дъм' ꙟвъцътȣрѫ, ка съ нȣ ѧ немикѫ дентр'ачел' пъмънт'. ниче пентрȣ мȣнка лȣи, ниче пентрȣ арътȣра, ниче ден рода че ва фаче ши некȣм' ал'тъ; че ниче съмънца ч'аȣ арȣнкат' аколѧ, ниче ачѣѧ ка съ нȣ айбѫ вое съ ѡ ѧ.

д҃. Де съ вор ток'ми дон плȣгари, ка съ-ш скимбе пъмънтȣриле, манните де врѣмѧ съмънътȣрїи, ши дȣп'ачѧ оунȣл' де дъншь ва врѣ съ ꙟтоаркѫ. де ва фи апȣкат' чела-л-алт' съ фїе съмънат' пъмънтȣл', нȣ вор пȣтѧ ꙟтоарьче. ѩрѫ де нȣ ва фи съмънат' ниче оунȣл', пот' съ стриче ачѧ ток'малѫ. ѩрѫ де съ ва прилежи, чела че ва съ стриче ток'мала съ нȣ фїе арат', ши чела-л-алт' ва фи арат', атȣнче ка съ аре ши чела. ши дака ва арѧ съ ꙟтоарькѫ съ-шь ѧ чинеш' пъмънтȣл'. ши съ фїе ѡ ток'малѫ стрикатѫ.

е҃. Де съ вор ток'ми дон плȣгари съ скимбе нещие пъмънтȣри вери нош вери веки, ши де съ ва афла оунȣл' де дъншь, съ фїе лȣат' маи мик' пъмънт' ши маи простъ аколѧ, съ съ сокотѣскѫ, съ-и маи дѧ ши дентр'алт' пъмънт' съ фїе ток'ма. ѩръ де ле ва фи фость токма ашѧ прекȣм ва фи, съ нȣ маи дѧ немикѫ.

Pentru furĭ.

Пеньтрȣ фȣрїи. причинѧ. гі҃. (Fol. 24a.)

зач. рмѳ҃. Ор чине ва фȣрѧ лȣкрȣ свинціть ден лок', ка чела чинстить ши свънть, пре ачеста съ-ль спънѕȣре, саȣ съ-л' арѕѫ де вїȣ ꙟ фокь. де ачаста дȣпѫ кȣмь ва фи воѧ џȣдецȣлȣи.

рн҃. Чела че ва фȣра лȣкрȣ свинціть, ден локь несвинцить, саȣ лȣкрȣ несвинцит ден лок свинцит, съ ва черта дȣпѫ кȣмь ва фи воѧ џȣдецȣлȣи. ѩрѫ съ нȣ-и съ ѧ вїѩца. алегънdь де ва фи фъкȣть ачесть лȣкрȣ, де доѡѫ, трен ѡри, дȣпѫ кȣм' спȣне правила.

рна҃. Пре чела че-л' вор черта пентрȣ фȣртȣшагь, макарь че чертаре микшоарѫ аре фи пъцит, нȣ ва пȣтѧ съ фїе ѡпріть де съ ва афлѧ, кънdь аȣ фъкȣть фȣр'тȣшагȣль, к'аȣ фость маи сȣсь де. еі҃. ан. пентрȣ къче дѣре фи маи џос, че съ ѕиче маи микь, аре пȣтѧ фи. ѩрѫ де ва фи ши преѡть, ши-л' ворь принdе кȣ фȣр'тȣшаг, съ-л' лѣпеdе день преѡціе.

р͠нв. Каре лȣкрȣри прїимѣще преѡтȣль, ꙟ бесѣрикѫ пентрȣ ка съ ле читѣскѫ вре ѡ м(о)л(и)твѫ, ачелѧ тоате съ кѩмѫ свинцйте.

р͠нг. Чела че ва фȣрѧ ши ва винде нискаре свинте моцїи, съ-ль чѣрте кȣ моарте.

р͠нд. Чела че ва фȣрѧ крȣче ден' бесѣрикѫ, мъкар дѣре фи ши де лем'нь, ачелѧ фȣрѫ лȣкрȣ свин'цить ши ден' локь свинцит'. чертарѧ лȣи ѥсте съ-л' спънѕȣре сау съ-л' арѕъ ꙟ фокь де вїȣ.

Felurile uciderеĭ.

Пентрȣ ȣчидере ши къте фѧлюри де оучидере сăм'ть. глав. ѕ͠.

(Fol. 45 a — 45 b.)

зач. а͠. Де врѣме че вом' съ фачем ворбавъ ши пентрȣ оучидере, че съ ѕиче моарте де ѡм'. дентъи съ каде съ щим', кȣм' оун фѧль де ȣчидере съ кѩмѫ грабникѫ, ѩрѫ ал'та съ кѩмѫ важникѫ. дече чѧ граб'никѫ съ кѩмѫ ꙟтр'ачеста кип: кънд' чел' ȣчись нȣ ѥсте ȣчидерѧ а лȣи; ч'ау фость съ ȣчигѫ пре ал'тȣл', ѩрѫ граба ау припїть де-л'ау оучись пре дѣн'сь, ꙟ локȣль ачелȣѧ. оучидерѧ чѧваж'никѫ ашиж'дере съ кѩмѫ: к'ау фость съ-л' ȣчигѫ пре дѣнсь, ѩрѫ ель ау оучись пре ал'тȣль ꙟ локȣл' лȣи. кȣмȣ с'аре ѕиче. важ'никȣль ау пȣс вина са асȣпра алтȣѧ ши л'ау оучись пре ачела ꙟ локȣл' лȣи.

в͠. Ѧ доа съ каде съ щим, кȣм' алтьфѧл' де ȣчидере съ кѩмѫ кȣ ꙟшълъчюне: кънд' съ тѣм'плѫ, кȣмȣ с'аре ѕиче, кȣ ꙟшълъчюне ши кȣ пофтѫ оучиде ȣнȣл' пре ал'тȣль. ал'тѫ оучидере съ кѩмѫ, кȣ несокотин'цѫ: кън'дь, кȣмȣ с'аре ѕиче. нȣ аре авѧ нещине ниче кȣ гън'дȣль а гънди, ниче кȣ инимѧ а пофти съ факѫ оучидере. че нȣмаи къче съ ва мънїѧ пре ȣн' ѡмь де-л' ва сȣдȣи, ши-л' ва бате; ден'тр'ачѧ бътае и съ ва тъм'плѧ моарте. атȣн'че ачѣѧ оучидере съ кѩмѫ, пен'трȣ несокотин'ца лȣи, къ с'ау немерить де и с'ау прилежить моартѧ де мънȣле лȣи. ал'тѫ оучидере ѥсте ѩрѫшь де съ кѩмѫ кȣ грешалѫ: ꙟтр'ачеста кипь, кън'дь арȣн'кѫ нещине ꙟтр'ȣнь добитокь, сау ꙟтр'о пасере кȣ ѡ пїѩтрѫ, ши съ немерѣще де ловѧще пре вр'ȣнь ѡм' ши-л' оучиде. ачаста съ кѩмѫ оучидере кȣ грешалѫ.

Scăpare de pedeapsă, la suduire.

Къндь ва пȣтѧ скъпа де чеѡ̀тáре, челà че сȣдȣѭще, ка съ нȣ̀ сѫ чѣ́рте, арътѣн'дь кȣ̀мь кȣви́нтеле ч'áȣ ѕи́сь, де л'áȣ сȣдȣитъ съм'ть адевъра́те. гла̃в. ме̃. (Fol. 128b — 129b.)

з̃ач. а. Че́ла че вà сȣдȣ̀и пре ал'тȣ́ль, ѕикъ̀н'дȣ-и кȣвнинте то́ть адевъра́те пре ка́ле, дȣпѫ̀ кȣ̀мь ва фѝ фъкȣ́т'. аче́ста ва шȣвѫ̀й кȣм ва пȣтѧ̀, ши ва скъпà де черта́рѧ сȣ̀дъламїн.

в̃. Че́ла че вà ѕїче вре-ȣнїи мȣери, кȣ́рвѫ. карѧ кȣ адевѫра́ть маин'те ва фѝ фо́сть кȣ́рвѫ, ѭрѫ дȣ́п'ачѧ съ ва фѝ ꙟцелеп́ци́ть, ши ва фѝ атȣ́н'че.мȣѭре де чи́н'сте, нȣ̀ съ ва черта̀.

г̃. Че́ла че вà ѕи́че кȣ́н-ва, къ-и афȣриси́ть, саȣ ко́пиль. нещїин'дь къ че́ль афȣриси́ть л'áȣ ерта́ть ши л'аȣ фъкȣ́ть кȣ адевъра́ть фечо́рь дȣпѫ лѣ́џе, нȣ̀ съ ва черта̀ ка ȣн сȣдȣито́рю.

д̃. Де ва ѕи́че нещи́не кȣн-ва, ханнь, ка́реле ма́и де мȣ́л'ть кȣ̀ адевъра́ть ва фѝ фо́сть ханнь. че́-ль ва фѝ ерта́ть дом'нȣ̀-съȣ, ши-л' ва фи прїими́ть ѭрѫшь ꙟ чи́н'стѧ дентъ̀и; атȣнче аче́ла де-и ва фѝ ѕи́сь ханнь, пе́н'трȣ чѣ́ѧ ч'áȣ фо́сть ꙟтъѧ врѣ́ме. че съ ѕи́че, де-и ва фи ѕи́сь: тȣ ай фо́сть ханнь. нȣ съ вà черта̀ ка ȣн' сȣдȣито́рю. ѭрѫ де-и вà ѕи́че ден'тр'аче́ста ан'. кȣмȣ с'а́ре ѕи́че: тȣ̀ ещь ханнь. атȣ́н'че съ вà черта̀.

е̃. Кѫ́н'дь ва сȣдȣ̀и нещи́не пре ал'тȣль, ши-л' ва ѡкърѫ̀. де ва пȣтѧ̀ арътà, кȣмь кȣвинтеле чѣ́лѧ че ѭȣ ѕи́сь де ѡка́рѫ съм'ть адевъра́те, пентрȣ ка́реле, по́ате съ ѧ̀ ши черта́ре. че́ла чел'áȣ сȣдȣ́ить нȣ съ вà черта̀. кȣмȣ с'а́ре ѕи́че, де ва ѕи́че нещи́не кȣивà, кȣмь ѭсте фȣ́рь, са́ȣ прѣкȣрва́рь, са́ȣ ши ал'те ка ачѣ́стѧ, ши ле ва арътa кȣ́мь съм'ть адевъра́те. атȣ́н'че сȣдȣито́рюль нȣ̀ съ ва черта̀. че съ вà черта̀ чель сȣдȣ́ить. ѭрѫ де вà ѕи́че нещи́не ал'тȣ́ѧ: френьци́те, саȣ гъ̀рбо́ве, са́ȣ ал'те, аче́ла дѣ́ре ши арътà аче́сть лȣ́крȣ, съ фїе кȣ адевъра́ть, ѭрѫ то́ть съ вà черта̀, чела че ва фѝ ѡкърѣт', ка ȣн' сȣдȣито́рю; пе́нтрȣ къ нȣ съ по́ть чертà ни́че дъиѫѡарѫ, стрика́цїи ши бетѣ́џїи, ши алци ка аче́ѧ.

ѕ̃. Кѫ́идь ва сȣдȣ́и нещи́не пре алтȣ́ль, пре дирепта́те ши пе́нтрȣ кѣче и съ ка́де съ-л сȣдȣѭскѫ ка пре́ ȣнь винова́ть, атȣ́нче нȣ съ ва черта̀. ѭрѫ де-л вà сȣдȣи фърѫ де ви́нѫ, атȣнче ка ȣн' сȣдȣито́рю съ вà черта̀. мака́рь дѣ́ре фѝ ши кȣм' ѕи́че сȣдȣито́рюль, кȣ адевъра́ть. ѭрѫ пе́нтрȣ фи́рѧ ши ми́нтѧ лȣ́и чѧ̀ рѧ̀ то́ть съ съ чѣ́рте.

з̃. Че́ла че вà арътà ла џȣде́ць, кȣ́мь кȣта́ре мартȣ́рь че мъртȣрисѣ́ще ꙟпроти́ва лȣ́и, нȣ̀ ѭсте ѡмь де креди́нцѫ. ши-л'

ва сꙋдꙋй прє мартꙋр ꙟнаинтѧ џꙋдѣцꙋлꙋи ѕикѣндь, кꙋм мър-тꙋрїѧ лꙋи нꙋ ѥстє бꙋнѫ, дє врѣмє чє єль ѥстє прѣкꙋрварю ши ѥстє минчꙋнось, и ѡм кꙋмꙋ-и маи рѣꙋ. дєчє дє вѫ аръта ачѧстѧ кꙋвинтє, кꙋм' сѣм'ть адєвърате, нꙋ съ ва черта ка ꙋнь сꙋдꙋиторю. ѥрѫ дє нꙋ ва аръта, съ ва черта ка ꙋнь сꙋди-торю (l. -дꙋи-) чє фачє сꙋдалмѫ марє.

н҃. Чела чє ва да врє ꙋнь артикь ла мѣна дом'нїєи, ши ва скрїє аколѧ хꙋлъ ши ѡкаръ ꙟпротива кꙋи-ва. дє вор фи ачѣлє кꙋвнитє адєвъратє ши дє фацѫ, нꙋ съ ва черта. ѥрѫ дє нꙋ вор фи адєвъратє, съ ва черта ка ꙋнь сꙋдꙋиторю, чє фачє сꙋдал'мѫ марє.

Semnele nebunuluĭ.

Сѣмнєлє нєбꙋнꙋлꙋи. (Fol. 147a — 147b.)

зач. є҃. Чела чє съ ва фачє ши съ ва аръта кꙋмь ѥстє нє-бꙋнь, пєнтрꙋ съ скапє дє чєртарє, ѥрѫ єль нꙋ ѥстє кꙋ адєвъратъ нєбꙋнь, ачела съ ва черта дєплинь дꙋпѫ правилѫ. ѥрѫ пєнтрꙋ съ-ль кꙋноаскѫ џꙋдєцꙋль, аꙋ доарѫ съ фачє, аꙋ кꙋ адєвъратъ ѥстє нєбꙋнь, трєбꙋє съ-л' ꙟтрѣбє џꙋдєцꙋль мꙋл'тє ꙟтрєбѫри ши ꙟ мꙋл'тє фѧлюри, ши кꙋ мꙋл'тє мєщєршꙋгꙋри; ши съ ꙟтрѣбє ши прє врачь, карїи фоартє лєснє-л' вор кꙋноащє, дє ва фи нєбꙋнь кꙋ адєвърат.

ѕ҃. Чела чє ва свътꙋи при чєль нєбꙋнь съ факѫ врє ѡ грєшалѫ, саꙋ съ-й аџꙋтє, кꙋмꙋ с'арє ѕичє: съ-и дѫ сабїє гоалѫ, ши аръткѫндꙋ-и прє чинєва съ-ль ꙋчигѫ, нꙋ ва пꙋтѧ шꙋвъй ачѣста пєнтрꙋ чє аꙋ фост' єль нєбꙋнь ши аꙋ фъкꙋт' грєшала. пєнтрꙋ съ нꙋ сѫ чѣртє дꙋпѫ правилѫ. чела чє-л' ва фи свъ-тꙋнть.

з҃. Чєль нєбꙋнь, макарь къ нꙋ съ ва черта ла нєбꙋнїилє лꙋи, дє ва фачє врє ѡ грєшалѫ. ѥрѫ тоть нꙋ съ кадє, съ-ль слобоѕѣскѫ дє тоть съ ꙟблє прє дрꙋмꙋри слобод. чє съ аибѫ пазъ съ фїє прє лѣнгѫ ѡмєнїи сѣи. пънѫ съ ва ꙟцилєщꙋй.

XLI.

1648.

(Cuvente den Bătrâni II, p. 725—726.)

Catechismus. Atsaja ej atsaja.

Summa szau Meduha à uluitej si a kredinciej christinaszkae, kuprinsze en entreberj, si resspunszurj szkurtae; si ku adeveretury den szkriptura szventae enterite.

(Simbolul.)

Cred entr'un Dumnedzeu, en Tatel à tot Puternik, roditorul tseruluj si à paementuluj, si en Jesus Christus, entr'unul Fiul neszkut al seu, Domnul nosztru, kare sze prinsze de Duhul szvent, neszku den Maria Vergure, paeci szupt Pontius Pilatus, resztigni-sze, si mori, engrupe-sze, pogori prae pekurae, a treja dzi de la morcz e sze szkulae, szuji szusz en tser, sede de a derapta Tateluj à tot Puternik, Dumnedzeuluj, de akolo va si vinyetor à dsudeka viji si morci. Cred si en Duhul szvent; kred Beszereka kjuzd Christinaszke; unetsune svencilor, iertatsune pekatelor, szkuletura trupurilor, si viacza de vetsie. Amen!

cf. 1581. 1607.

XLII.

1648.

(Titlul și predoslovia după Cipariu: Analecta p. 83—84.)

Ноȣль тестаменть......

Тѵпърнтȣ-с'аȣ ꙟ Ꙗрдѣль ꙟ четатѣ Белградȣлȣи. анїи дела ꙟтрȣпарѣ доминȣлȣи ши мънтȣиторюлȣй нострȣ І҃с. х҃с. ꙟахми лȣна лȣи Генȣарїȣ к҃.

(Fol. XII. + 329 foi paginate.)

Predoslovie.

Предословїє кътрж мърїѧ са краюл Ꙗрдѣлȣлȣй. Чинститȣлȣи ши лȣминатȣлȣи ши ꙟфръмсъцатȣлȣи кȣ дестоиничїє ши кȣ крещиннътатє, милостивȣлȣи Геωргїє Ракоци, чел май мареє, дин мила лȣи дȣмнезъȣ Краюлȣи Ꙗрдѣлȣлȣи... ипроч... възъидь ши ꙟцелегъндь мърїѧ та, къ нои рȣмънїи, карїи сънтем ꙟ цара мърїєи талє, нȣ авемь нечи Тестаментȣль чель ноȣ, нечи чел векю деплинь ꙟтрȣ лимба ноастрж, мърїѧ та тѣй мл҃стивить, ка оунь краю мл҃стивь, ши мї-ай порȣнчить

съ каꙋть, ꙟ попїи мїей преꙋци къртклари ши ѡамени ꙟцелепци, карїи съ щїе изводй Тестаментꙋль чел ноꙋ, а домнꙋлꙋй нострꙋ а лꙋй І҃с. Х҃с. дин лимбѫ гречаскѫ, ши словенѣскѫ, ши лътинѣскѫ. карѣ възъндь порꙋ҃нка мърїеи тале ам ши фъкꙋт, ши мърїѧ та ꙟкѫ тѣй мѧ҃стивить, де нѣй адꙋсь мещери стреини де нѣꙋ фъкꙋт тѵпографїе. ши лѣй дать платѫ дин вистїѧрюль мърїей тале. ши пентрꙋ къ ачесть лꙋкрꙋ бꙋнь ши сф҃нть ѧсте ꙟчепꙋть дин сфатꙋль ши дин демнътꙋра ши кꙋ келчꙋгꙋль мърїей тале, пентр'ачѣѧ съ кꙋвине съ ѧсѫ сꙋпть нꙋмеле ши сꙋптꙋ сокотинца ши сꙋпт дестойничїѧ мърїей тале, пентрꙋ кареле съ айбѫ нꙋмеле мърїей тале поманѫ неоуитатѫ ꙟ вѣчи .... слꙋгѫ май м҃икѫ ши плекатѫ а мърїи тале. Симѡн Стефань, архїеп҃скпь ши митрополить скаꙋнꙋлꙋй Белградꙋлꙋй, ши Ꙗвадꙋлꙋй ши Ꙗмарамꙋръшꙋлꙋй ши а тоатѫ цара Ꙗрдѣлꙋлꙋй.

A doua predoslovie. Cătrâ cetitorĭ.

Предословїе кътрѫ четитори. Четиторилоръ ꙟтр'ачастѫ сф҃нтѫ карте мн҃лѫ, паче ши сънътате, дела Татъль, Домнꙋль нострꙋ І҃с. Х҃с.

Ꙟчепенїѧ чещїи сф҃нте кърци, требꙋѧще съ щици ши съ ꙟцелѣцеци, деспре чѣсте лꙋкрꙋри кареле сънт скрисе пре рънд҃ꙋ:

а҃. Ꙗчест Тестамент л'аꙋ ꙟчепꙋт а-л изводй, ермонах Селивестрꙋ, ден порꙋнка ши келшꙋгꙋль мърїей сале. ши ель с'аꙋ оустенит кът с'аꙋ пꙋтꙋт. ши кꙋрънд ꙟй с'аꙋ тъмплат лꙋи моарте; ѩръ нои сокотинд ши лꙋꙟд аминте, гъсит-амь мꙋлтѫ липсѫ, ши грешѧле ꙟ скриптꙋра лꙋй пентрꙋ неꙟцелесꙋль лимбїей ши кърцїи гречещи. пентр'ачѣѧ нои амь ꙟчепꙋть динтъю а-ль последꙋй ши оунде н'аꙋ фость бине, амь испръвить ши амь ꙟмплꙋть, ши амь токмить диꙟ кътъ амь пꙋтꙋть. че нꙋмай ачаста съ щици, къ нои н'амь сокотить нꙋмай пре оуи извод, че тоате къте ам пꙋтꙋт афлѧ, гречещй ши сърбещи, ши лътинещи, кареле аꙋ фость изводите де кърткларн мари ши ꙟцелегътори ла карте гречаскѫ, лѣм четить ши лѣмь сокотить; че май въртос нѣмь цинꙋт де изводꙋль греческꙋ. ши амь сокотить ши пре изводꙋл лꙋй Єронимь, кареле аꙋ изводить динтъю дин лимбѫ гречаскѫ, лътинѣще, ши амь сокотить ши изводꙋль словенескꙋ, кареле-й изводить словенѣще дин гречаскѫ, шї е типърить ꙟ цара Москꙋлꙋй. ши сокотиндь ачѣстѧ тоате, варе карѣ аꙋ ꙟмблать май апроапе

де картѣ гречꙗскѫ депре-ачѣꙗ амь сокотить, ꙟсѫ де чѣ гречꙗскѫ нꙋ нѣмь депъртать, щїиндь къ дх҃ꙋль сфънть аꙋ ꙟдемнать єѵ҃глистїи, ши ап҃слїи а скрїе ꙟ лимбѫ гречꙗскѫ Тестамънтꙋль челноꙋ, ши картѣ гречꙗскѫ ꙗсте изворꙋль челора л-алте.

в҃. Ꙗчаста ꙟкѫ вом съ щици, къ нои ꙟ честь Тестамънть ꙟтъю амь пꙋсь шꙋма ла тоате капетеле, ши ꙟ шꙋмѫ сънтꙋ стихꙋри, кареле аратѫ май пре скꙋртꙋ лꙋкрꙋриле че сънть скрисе ꙟтр'ачел кап, пентрꙋ съ сѫ афле май ꙟ де грабѫ че ва врѣ съ каꙋте, ши ꙟ тоате капетеле, тоате сороачеле лѣмь пꙋсь кꙋ нꙋмърь, кареле съ кїамѫ словенѣщїе, сх҃. пентрꙋ къ май ꙟ тоате лимбиле ведемь, къ аꙋ ачесть изводь де скриꙋ кꙋ стихꙋри, пентрꙋ къ фоарте-й лесне а гъсй ꙟ де грабѫ че вери вр҃ѣ съ каꙋци ꙟ нꙋмърꙋл сороачелор.

г҃. Де ачаста ꙟкѫ вомь съ щици, къ ведемь къ оунеле кꙋвинте. оунїи лѣꙋ изводит ꙟтр'ꙋн кип, алцїи ꙟтр'алт. ꙗрѫ нои лѣмь лъсать кꙋм аꙋ фость ꙟ изводꙋл гречєскꙋ, възъндь къ алте лимби ꙟкѫ ле цинь ашꙗ, кꙋмꙋ-й: сѵнагога, ши побликань, ши гангрена, ши пїетри скꙋмпе, кареле нꙋ сѫ щїꙋ рꙋмънѣщїе че сънть. нꙋме де ѡамени, ши де лѣмне, ши де вешминте, ши алтеле мꙋлте, кареле нꙋ сѫ щїꙋ рꙋмънѣщїе че сънть, нои ꙟкѫ лѣмь лъсать гречꙗщїе, пентрꙋ къ алте лимби ꙟкѫ лѣꙋ лъсать ашꙗ.

д҃. Ꙗчаста ꙟкѫ въ рꙋгъмь съ лꙋаци аминте, къ рꙋмънїи нꙋ гръескꙋ ꙟ тоате църъле ꙟтр'ꙋн кип, ꙟкѫ нечи ꙟтр'о царѫ тоци ꙟтр'ꙋн кип. пентр'ачѣꙗ кꙋ невое поате съ скрїе чине-ва съ ꙟцелѣгѫ тоци, гръиндь оунь лꙋкрꙋ, оунїи ꙟтр'ꙋнь кипь, алцїи ꙟтр'алть кипь, аꙋ вешмъ(н)т, аꙋ васе, аꙋ алтеле мꙋлте нꙋ ле нꙋмескꙋ ꙟтр'ꙋн кипь. бине щимь къ кꙋвинтеле требꙋе съ фїе ка банїи; къ банїи ачеꙗ сънт бꙋни, карїи ꙟмблѫ ꙟ тоате църъле, ашꙗ ши кꙋвинтеле ачѣлѣ сънть бꙋне, кареле ле ꙟцелегь тоци. нои дерепть ачѣꙗ нѣмь силит де ꙟ кът ам пꙋтꙋт, съ изводим ашꙗ̀ кꙋм съ ꙟцелѣгѫ тѡц. ꙗрѫ съ нꙋ ворь ꙟцелѣџе тоци, нꙋ-й де вина ноастрѫ, че-й де вина челꙋꙗ чѣꙋ ръсфират рꙋмънїи прин ꙟтр'алте църь, де ш'аꙋ местекат кꙋвинтеле кꙋ алте лимби, де нꙋ гръескꙋ тоци ꙟтр'ꙋнь кипь.

е҃. Май апой де тоате, рꙋгъм пре четиторїи чещїи кърци, съ нꙋ не џюдече нꙋмай де къть, пънъ нꙋ ворь сокотѝ изволделе ши веци афлѧ̀ пре че кале амь ꙟмблать. Ꙗдевъръ ши нои ѡамени сънтем, ши ам пꙋтꙋт ши грешѝ, съва къ ам силить де ꙟ къть ам пꙋтꙋт съ нꙋ грешим. май въртось де

тоатє прѣ ачаста нѣмь силить, сѫ цинєм ꙟцєлєсȣл дх҃ȣлȣй
сфн҃ть, кѫ скриптȣра фѫрѫ ꙟцєлєсь ꙗстє ка ши трȣпȣль фѫрѫ
сȣфлєть. Ꙗчаста пофтимь дєла татѫлѣ дȣмнєзєȣ..... Ꙗмннь.

Маѳєи капь нї҃. зача́ло о҃д. о҃є. (Mateiu c. XVIII, v. 1—17).

(Fol. 23a — 23b.)

1. Ꙟтр'ачєл час сѫ апропїа́рѫ оучєни́чи кѫтрѫ І҃с. зикѫнд:
ѡа́рє чи́нє-й май ма́рє ꙟтрȣ ꙟпѫрѫцїꙗ чєрюрєлѡр? 2. ші кємѫ
І҃с. оун поробок, ши-л пȣсє ꙟ ми́жлокȣл лѡр 3. ші зи́сє: адєвѫрь
грѫє́скь воа́ѡ: сѫ нȣ вѫ вєц' ꙟтоа́рчє, ши сѫ фи́ц' ка̀ поро-
бо́чїи, нȣ' вєц' ꙟтра ꙟтрȣ ꙟпѫрѫцїꙗ че́рюрєлѡр. 4. кѫ варє чи́нє
сѫ ва смєри ꙟ сі́нє ка аче́ст' поробок, аче́ла ꙗстє май ма́рє
ꙟтрȣ ꙟпѫрѫцїꙗ че́рюрєлѡрь. 5. ші аȣ чи́нє арѫ прїимі̀ прє оунь
поробо́к' ка аче́ста, ꙟ нȣ́мєлє мїєȣ, прє мі́нє прїимѣщє. 6. да́рѫ
чи́нє арѫ зми́нті прє оунȣль дє аче́щи ми́ч', ка́рїи крєд' ꙟтрȣ
мі́нє, май би́нє ꙗрѫ фѝ лȣй, сѫ и лѣџє пїа́тра мо́рїи дє грȣ-
ма́зїи лȣй, ші сѫ сѫ ꙟнѣчє ꙟтр'адѣнкȣл' мѫрїи. 7. вай лȣ́мїи дє
змин'тѣлє; кѫ трєбȣꙗщє сѫ вїє смин'тѣлєлє, ꙟсѫ ва́й дє ѡмȣл'
аче́ла, пєнтрȣ ка́рєлє ві́нє змин'тѣла. 8. ꙗрѫ дє тє ва змин'ті̀
мѫна та̀ саȣ пичо́рȣль тѫȣ, та́є ѡ ші ѡ ла́пѫдѫ дєла ті́нє, май
би́нє ꙗстє цїє чюнгь саȣ шкїѡп' сѫ ꙟтри ꙟ вїа́цѫ, дєкѫт доа́ѡ
мѫн' саȣ доаѡ пичоа́рє авѫндь, арȣнкатѫ ꙟ фо́кȣль дє вѣч'.
9. Ші ѡкюль тѫȣ сѫ тє ва смин'ті̀, скоа́тє-ль ши-ль лѣ-
пѫдѫ дєла ти́нє; май би́нє ꙗстє цїє оун' ѡкю авѫнд' ꙟ вїацѫ
сѫ ꙟтри, дє кѫт' до́и ѡки авѫнд', арȣнкат' ꙟ ма́т'ка фокȣ-
лȣй. 10. сокоти́ц' сѫ нȣ ѡбиди́ц' прє вр'ȣнȣль дє аче́щь мі́ч, кѫ
вѫ грѫєск' воа́ѡ, кѫ ꙟџєрїи лѡр ꙟ че́рю пȣрȣрѣ вѫд фа́ца та́тѫ-
лȣй мїєȣ че́ль дє ꙟ че́рю. 11. кѫ аȣ вєни́ть фїюль ѡмєнє́скь, ши
сѫ мѫнтȣꙗскѫ чє єра̀ пєри́ть. 12. да́рѫ чѐ сѫ па́рє воа́ѡ? сѫ ва
авѣ оун' ѡмь ѡ сȣ́тѫ дє ѡи, ші ва рѫтѫчі̀ оуна дєнтр'ѣнсє, аȣ
нȣ ва лѫса̀ ноаѡзе́чь ші ноа́ѡ ꙟ мȣнци, ші ва мѣрџє дє ва
кѫȣта̀ прє чѣ рѫтѫчи́тѫ? 13. ші дє сѫ ва тѫм'пла̀ сь ѡ афлє,
адєвѫра́т' грѫєскь воа́ѡ, кѫ сѫ ва бȣкȣра̀ дє ачѣꙗ май врѫ-
то́сь дєкѫт' дє чѣлє ноа́ѡзєч' ші ноа́ѡ нєрѫтѫчи́тє. 14. аша̀
нȣ-и во́ꙗ та́тѫлȣй во́стрȣ дє ꙟ че́рюр', ка сѫ пїꙗє оунȣль дє
че́щи мі́чь. 15. ꙗрѫ сѫ грєші̀ фра́тєлє тѫȣ цїє, па́сѫ, ші ча́ртѫ
прє єль ꙟтрє ти́нє, ші ꙟтрє єль сѫнгȣрь; сѫ тє ва аскȣлта̀,
ай добѫнди́т' прє фра́тєлє тѫȣ. 16. ꙗрѫ сѫ нȣ ва аскȣлта̀ прє ти́нє,
май ꙗ лѫнгѫ ти́нє ꙟкѫ оунȣл' са́ȣ до́и, кѫ дє ꙟ гȣ́ра а до́и

 аȣ а треи мъртȣрїи съ ꙟтърѣще тот҆ кꙋвѣнтȣль. 17. ѩрѫ съ
нȣ ва аскȣлта̀ шѝ пре ей, спȣ́не съборȣлȣй; ѩрѫ де нȣ ва
аскȣлта̀ ниче съборȣль, фїе цїе ка оунь пъгѫнь шѝ пȣбликань.

Єѵглїе де ла марко кап. д҃. зачало з҃і. н҃і. (Marcu c. IV, v. 24—41.)
(Fol. 45b — 46a.)

24. Ши зичѣ лѡрь: сокотиц҆ че аȣзиць! кȣ каре мъсȣрѫ вець
мъсȣра́, мъсȣра́-съ-ва воа́ѡ, шѝ съ ва адаѡще воа́ѡ честора че аȣ-
зиць. 25. къ чине аре, да-и-се-ва лȣи, ши кареле н'аре ши че аре лȣа́-
съ-ва дела ел. 26. шѝ зичѣ аша̀: асте ꙟпърѫцїѧ лȣй дȣмнезѣȣ, ка̀
шѝ оун ѡмь че арȣн'кѫ съмѫнца ꙟ пъмѣнть. 27. шѝ доарме шѝ
съ скоа́лѫ ноаптѣ шѝ зȣ́ѡа, ши съмѫнца ръсаре, ши крѣще кȣмь
нȣ щїе ель. 28. къ пъмѫнтȣл҆ де елȣш҆ родѣще, ꙟтѣи ѩрбѫ, дȣпѫ
ачѣѧ спик҆, дȣпѫ ачѣѧ ꙟпле грѫȣнцȣл҆ ꙟ спик҆. 29. ѩрѫ кѣндь
адȣче родȣл҆, нȣмай декѫть тримитъ съчерътѡрїи, къ аȣ венит҆
съчератȣл҆. 30. шѝ зичѣ: кȣ́и вомь асъмъна̀ ꙟпърѫцїѧ лȣй дȣм-
незѣȣ? саȣ ꙟ че пилдѫ вомь ꙟкипȣѝ пре ѧ̀? 31. ка̀ грѫȣнцȣл҆ де
мȣщарю, кареле кѫндȣ-л҆ самѫнѫ ꙟ пъмѣнт҆, маи микь ѧсте де
тоате семиницеле каре-сь ꙟ пъмѫнть. 32. шѝ дѣка-л҆ самѫнѫ,
крѣще, шѝ съ фаче маи маре де тоате бȣрȣѧнеле, шѝ фаче
стѫл'пъри мари, кѫт҆ пот҆ сȣпт҆ оумбра лȣй пасъриле черюлȣи
съ сѫлѫшȣѧскѫ. 33. шѝ пилде ка̀ ачѣстѣ мȣлте грѫна̀ лѡрь; кȣ
кȣвѫнтȣл҆ кȣмь пȣтѣ лȣзи. 34. ѩрѫ фѣрѫ пилдѫ нȣ грѣнѧ лорь;
дарѫ деȣсеби оученичилорь лȣй тоате ле спȣнѣ. 35. шѝ грѫй лѡрь
ꙟтр'ачѣ зѝ, фїиндь сара: съ трѣчемь ꙟ чѣа̀ парте. 36. шѝ лъ-
сѫндь мȣлцимѣ, лȣарѫ пре ел кȣмȣш҆ ера̀ ꙟ корабїе; шѝ алте ко-
рабїи ꙟкъ ера̀ кȣ ель. 37. атȣнчи съ скорнѝ вихорь де вѣнть маре;
ѩрѫ оунделе ꙟтра̀ ꙟ корабїе, атѣта кѫть май съ ꙟплѣ корабїѧ.
38. шѝ ера̀ ел҆ ꙟ фȣндȣль корабїи. дорминд҆ пре ȣн҆ кѫпѫтѣю;
атȣнчи-ль дещептарѫ, шѝ зисърѫ лȣи: ꙟвѫцѫторюле, аȣ нȣ баци
самѫ къ перимь? 39. шѝ скȣлѣндȣ-съ чертѫ вѫнтȣль. шѝ зисе
мѣрїи: домолѣще-те, ꙟчатѫ! шѝ ꙟчетѫ вѣнтȣль, шѝ фȣ ꙟчеть
маре. 40. шѝ зисе лор҆: че сѫнтец҆ ꙟспѫимац҆ аша̀? кȣм н'авец
креднинцѫ? 41. шѝ съ ꙟфрикошарѫ кȣ фрикѫ маре, шѝ грѫиа̀ оу-
нȣль кѫтрѫ ал-алть: ѡаре чине ѧсте ачеста, къ шѝ вѫнтȣль шѝ
марѣ аскȣлтарѫ пре ель?

Ꙟпокалїѱис ст. Іѡан бг҃ослов ка́пь. в҃. (Apocalips. St. Joan cap. II, v. 1—10.)

(Fol. 304 b.)

1. Ꙟџе́рȣлȣй *) бесѣречїй ефе́сȣлȣи скрї-й : ачѣстѣ зи́че че́ла чѐ ци́не чѣле . з҃ . стѣле ꙟ дерѣпта са̀, ка́реле-й ꙟтре чѣле . з҃ . свѣщниче де а́ȣрь . 2. щи́ȣ фа́птеле та́ле шѝ ѡстенѣлѫ та̀, шѝ къ нȣ̀ по́ць сȣфери҃ пре че́и ръи; шѝ испите́щи пре чѧ чѐ зи́къ къ сѫнтъ ап҃сли шѝ нȣ̀ сѫнт', шї-ѧй афла́т' пре еи менчюно́ш'. 3. шѝ аи ръбда́ре, шѝ аи сȣфери́ть пе́нтрȣ нȣ́меле мїеȣ, шѝ нȣ ц'аи прецета́ть. 4. чѐ ам' ѡаречѐ пре ти́не, къ дра́гостѣ та̀ динтѫи ѡ ай лъса́ть. 5. адȣ-ц' ами́нте дерепт' ачѣѧ де оу҆нде аи къзȣ́ть, ши те покъѧще шѝ фѫ̀ фа́птеле динтѫи; ѩрѫ де нȣ̀, ꙟ де гра́бъ во́ю венѝ ꙟ проти́ва та̀ шѝ во́ю клътѝ свѣщникȣль тѫȣ дин' ло́кȣль лȣи, съ нȣ̀ те верь покъи. 6. ꙟсъ ача́ста ай, къ аи оу҆рѫть фа́птеле ни́кȣланта́нилѡр, ка́реле шѝ еȣ̀ ле оу҆ре́скȣ. 7. чи́не аре оу҆ре́ки съ аȣ́зѫ, чѐ зи́че дх҃ȣль бесѣречилорь : ꙟвънгъто́рюлȣи да́-й-вою мъника́ре дин' по́мȣл' вїе́цїей, ка́реле ѧсте ꙟ ми́жлокȣль ра́юлȣи лȣй дȣмнезѫȣ. 8. ѩрѫ ꙟџерȣл'лȣй бесѣречїи смирнѣнилѡрь скрїе-й : че́л' дентѫи шѝ че́ль дѐ апо́и ка́реле мȣри́се шѝ вїѧ́зѫ. 9. щїȣ фа́птеле та́ле, шѝ скърба шѝ сȣрȣмънїѧ (чѐ ещи бога́ть) шѝ тѐ хȣле́скȣ чѧ чѐ зи́къ а фѝ жи́довн шѝ нȣ сънт', че сѫнт' събо́рȣл' сата́нїеи. 10. неми́кѫ нȣ̀ те тѣме де чѣлѧ чѐ цїе а ръбда̀; ѩтѫ ва трнмѣте сатана̀ оу҆нїи динтре во́и ꙟ те́мницѫ, ка̀ съ вѫ испити́ць; шѝ ве́ц' авѣ скърбѫ ꙟ зѣче зи́ле; фїи крединчос пънъ ла мо́арте, шѝ-ци во́ю да̀ цїе коро́на вїе́цїей.

XLIII.

1648.

Udriște Năsturel: Varlaam și Joasaf.

(ediția Odobescu incomplectă, numai 40 paginĭ.)

Titlul după Ms. M. Eminescu din 1814.

Вїа́ца ши петре́черѣ ачелор' де́н'трȣ сфн҃цїи кȣвїѡши пъри́нцїй нѡщри Варлаа́м шѝ Іѡсаф индїѧнилѡр . скри́съ де пре кȣвїѡ́сȣл ши сфн҃тȣл пъри́нтеле но́стрȣ Іѡан Дамаскїи́н' пентрȣ фоло́сȣл шѝ мѫнтȣи́ре сȣфлетелор ачелор, че съ вор невои а четѝ

*) Glosă marginală: Преȣтȣлȣи.

віаца чѣ кȣ ѡсѫрдіє а лѡр, че ꙗсте тълмъчіт де пе словеніє
пре лимба рȣмънѣскъ де Ȣдрище Нъстȣрел ал доилє лѡгофет.

Cap. I. Creștinarea Indienilor. (p. 5—8.)

ꙟтъю̆л' капъ

Де ꙟтоарчерѣ ниділнилор' пентрȣ мъртȣріꙗ лȣ стꙑ апслъ Ѳома. ши де Авенир' ꙟпъратȣл' Индіей.

Цара [латȣрѣ] че се кꙗмъ Индіꙗ, департе ꙗсте де Єгипет'; ши ꙗсте маре фоарте, ши кȣ мȣл'ци ѡамени, ши ꙗсте ꙟкȣнџȣратѫ кȣ марѣ. ши кȣ лȣчіи адьнкътȣри, пре каре ши корабій оумблъ кътръ пърциле Єгипетȣлȣй; ꙗръ пре оускатъ апропіꙗзъ-се кътръ хотаръле кьзьл'башилор', [персилор']; каре царѫ ѡдиніѡарѫ де демȣл'т', кȣ ꙟтȣнѣрекȣл' тȣрбърій идолещ' ꙟпъклатъ єра, спȣр'катъ де тот'' ши невонтоаре спре лȣкрȣриле пъгьнещи.

Ꙗръ кьнд' ȣнȣл' нъскȣт' фію̆л' лȣ дмнзеȣ. че ꙗсте ꙟ сьнȣл' татълȣй. (іѡ. гл. а) нȣ маи пȣтȣ ръбда а'ш' ведѣ зидитȣра лȣй робитѫ де пѣкат'. чѣ дрепт' дьнса кȣ а лȣй млсрдіє плекьндȣ-се. аратъ-се ѡм' ка ной. фъръ де пъкат'. ши непъръсиндь скаȣнȣл' пърин'телȣй, съльшȣитȣ-сѣȣ ꙟ верџȣрѫ, пентрȣ ной. ка ной ꙟ чєрюри съ не сълъшȣим'. де ꙟ кьдѣрѣ чѣ де демȣл'т' съ не скȣлъм'. ши де ꙟ пъкате съ не слобозим. пріимин'д' фечоріꙗ чѣ де ꙟтъю.

Оум'плȣ дар дерепть ной, тоатъ сокотин'ца трȣпѣскъ. ши крȣче ши моарте лȣѫ. ши пъмьн'тещиле ꙟтр'ȣна кȣ черещиле, чюдат' ле ꙟпреȣнъ. скȣлѣ-се де ꙟтрȣ морци, ши ла чєрюр' кȣ славъ се ꙟнъл'цъ, ши шезьн'дь дѣ дрѣпта мъріей татълȣй, тремѣсе дȣпѫ фъгъдȣин'цъ пре мьнгъйторюл' дхъ, ꙟ ведѣре де лим'бъ де фокъ, кътръ ꙟшиш възъторіи ȣченичій лȣй [ши тримись пре ей ꙟ тоате лим'биле]. ка съ лȣминѣзе пре чєꙗ че шедѣ ла ꙟтȣнѣрек'(ȣл) [нещіин'цей]. ши съ-й ботѣзе ꙟ нȣмеле татълȣй, ши ал' фію̆лȣй, ши ал' дхȣлȣй свнтъ.

Де аколѣ, кȣмȣ-ш лȣаръ оуній ден'тр'ьншій а стръбате хотаръле ръсърітȣлȣй, ал'цій але апȣсȣлȣй, ал'цій а петрѣче пърциле деспре міазъ-ноапте, ши деспре міазъ-зи. ȣн'пльн'дȣ-ш' порȣн'ка че ле єра порȣнчитѫ.

Атȣнче ши сфнтȣл' Ѳома, фіин'д' ел оунȣл' де ꙟ нȣмърȣл' чѣтей ачелор' дой-спръ-зѣче оученичи ай лȣ хс. тримес' фȣ ꙟ латȣрѣ ниділнѣскъ, де ле пропоневдȣꙗ мьн'тȣйтоарѣ проповедȣире; ши домнȣл' ажȣтьн'дȣ-й. ши ꙟтърин'дȣ-й кȣвьнтȣл',

кȣ сѣм'неле че мерџѣ пре ȣрма ꙟвъцъторилор' лȣй, изгониїть фȣ ꙟтȣнѣрекȣл' дръческъ, ши де ꙟ спȣркъчюнѣ капищилор' идолещь пременинд'ȣ-се, кътръ несмин'тиїта крединцѫ лиипиръ-се, ши аша кȣ мъйниле апостолȣлȣй скимбън'дȣ-се де ꙟ пъгънътате, ꙟпреȣнаръ-се лȣ х͠с. кȣ ботезȣл', ши пре ꙟчет' адъѡгън'дȣ-се, крещѣ ши спорїѧ ꙟтрȣ невиновата кредин'цъ. ѩръ бесѣричи ꙟ тоате пърциле се зидїѧ.

Дѣчїѧ, де врѣме че ꙟчепȣръ а се зиди мънъстыр' ши ла Єгипет' ши а се стрынџе мȣлциме де кълȣгър. ши вѣстѣ бȣнътъцилор' лор'. ши а вїецїи ꙟџерещїи лѡр' ажȣн'гън'дъ пре ꙟ тоате марџиниле лȣмїй. соси ши ꙟ цара Индїей, пре карїи спре ръвнире ка ачѣѧ-й рьдикъ, кът' мȣл'ци лъсън'дȣ-шь тоате, дȣчѣ-се ꙟ пȣстїе, ши ꙟтр'ачесть трȣп' мȣритор' пȣр'тà [лȣà] вїѧца челор' фъръ де трȣпȣри.

Капь в͠.

Cap. II. (p. 19—21.)

Ръс'пȣнзънд постникȣл' зїсе: де врѣме че ꙟтреби ꙟпъръте, ꙟчепътȣра де ȣн'де-м' фȣ мїе à нȣ бъгà ꙟ сѣмъ пре чѣсте времен'ныче [трек͠тоаре], ши а мъ липи кȣ тотȣл' кътръ нъдеждиле вѣч'ниче, аскȣл'тъ. ꙟ чѣле зїле де демȣл'т', кън'д' ерам' еȣ ꙟкъ тънър' кȣ крес'кȣтȣ, аȣзїю оун' кȣвън'т' бȣн' ши де сп͠сенїе [мън'тȣире], ши търїѧ лȣй кȣ тотȣл' мъ ръпи; ши а лȣй адȣчере амїн'те, ка ѡ д͠мнезеѩс'къ съмън'цъ, се съди ꙟтрȣ инима мѣ, ши недъс'пър'цит' пъзит' ерà ꙟтр'ън'са, атъта кът' се ꙟръдъчинѣ, ши крескȣ, ши фъкȣ час'тѫ роадъ че везй ꙟтрȣ мине; ѩръ търїѧ ачелȣй кȣвън'т' ачаста ерà:

Некип'зȣиицїй, зиче, аȣ нърав' ка ачес'та, де аша нȣ багѫ сѣм'ъ лȣкрȣриле чѣле че сън'т', ка кȣм' н'ар' фи. ѩръ де лȣкрȣриле каре нȣ-ш' сън'т', аша се цин' ши ле прїимескъ, ка кȣм' ар' фи. къ чине н'аȣ гȣстат' дȣл'чаца челор' че сънть, нȣ поате причѣпе фиїрѣ челор' че нȣ сънть, ничї поате щи кȣм' ле ва трѣче, адекъ, съ ле щїе ꙟтрȣ нимик', ши ꙟ сѣмъ съ нȣ ле баџе.

Кемѣ даръ кȣвън'тȣл' ачела, пре вѣчничеле ши пре неклътинателе, лȣкрȣри че сън'т', ѩръ пре вїѧца, ши храна, ши мин'чиноаса богъцїе, ши чин'стѣ [слава] чещїин лȣмь кемѣ-ле, лȣкрȣрй че нȣ сънть. кътръ каре лȣкрȣр' че нȣ сън'т', инема тà ꙟпъръте, фоарте ръȣ ши амьрьт' сѣȣ цин'тȣит'. ши еȣ ѡдинїѡръ де ачѣлѣш' мъ цинѣм'; че търїѧ ачелȣй кȣвън'т', неꙟче-

тат' бол'днн'д' пре сȣфлетȣл' мїєȣ, рьдикѫ прѣ стъпьнȣл' мїн'тѣ, спре алѣцерѣ а май бинелȣй; ꙗр' лѣцѣ пъкатȣлȣй ѡшин'д' ꙟпотрива леџїй а мїнцїй мѣле, кȣ драгос'тѣ честор' лȣкрȣр' де анч', ка кȣ неще лан'цȣр' де фїер легьн'дȣ-мъ, роб' мъ авѣ. ꙗръ кьн'д' врȣ мила ши бȣнътатѣ мьн'тȣиторюлȣй нострȣ дмн҃зеȣ, а мъ скоате де ꙟ робїе. ꙟтърн мїн'тѣ мѣ а бирȣй пре лѣцѣ пъкатȣлȣй, шн деш'кисе ѡкїй мїєй а деспърцй, бинеле де ꙟ рѣȣ.

Ꙗтȣн'че ꙟцелегȣю амȣ ши възȣю къ тоате чѣсте де айч' дешарте сьн'т', ши тȣр'бȣрѣла дȣхȣлȣй. [кȣм' ши прѣ ꙟцелептȣл' Соломонъ ѡаре ȣн'де ꙟтрȣ скриптȣриле лȣй зис-аȣ] [еклес'. гл҃. а҃.]

Cap. III. Naşterea lui Joasaf. (p. 31—36.)

Ꙗл' Трїйле капъ.

Де нащерѣ лȣ 'Іѡсафъ ши че пен'трȣ дън'сȣл' четиторїй де стѣле аȣ мъртȣрисит'.

Деч' ꙟпъратȣл' фїинд' ꙟтрȣ ꙟшелъчюне, ши ꙟтрȣ рѣ смин'тѣлъ ка ачаста, нъскȣ-й-се оун' кокон' прѣ фрȣмос'. ши ток'ма де ꙟтр'ачѣ лȣминатѫ фрȣмȣсѣце, че ꙟфлорїꙗ асȣпръ-й, се семна че врѣ съ фїе де дьн'сȣл'; къ аша грънꙗ ѡаменїй: кȣм' нич' ѡдинїѡарѫ ꙟтр'ачѣ царѫ, кокон' фрȣмос' ши кȣвїѡс' ка ачела нȣ сѣȣ арътат'.

Ꙗрѫ ꙟпъратȣл' де мȣл'тѫ бȣкȣрїе се ȣм'плȣ', пен'трȣ нащерѣ коконȣлȣй. шї-и пȣсе нȣмеле 'Іѡсаф'. ши сьн'гȣр' ел' мѣр'се ла капнщеле идолещ', ка съ адȣкѫ ж'рьтвѫ прѣ неꙟцелегъторилор' дмн҃зейлор'. ши кьн'тѣрь де мȣл'цемире съ ле тримицѫ. некȣнос'кьн'дь ел' чине ꙗсте тȣтȣрор' бȣнътѣцилор ꙟчепъторь адевърат', кътрѫ кареле съ кадѣ а ꙟнъл'ца жрьтвѫ дȣхов'ничѣскъ. че лȣкрȣл' ши ток'мѣла нащерїй коконȣлȣй, неꙟсȣфлецицилор' ши сȣр'зилор' дмн҃зей скрїнн'дȣ-ѡ, претȣтин'денилѣ триметѣ а стрьн'џе мȣл'циме де нъроаде ла нащерѣ лȣй. ши єра а ведѣ ȣн'де се ꙟкȣра тоц' де фрика ꙟпъратȣлȣй, де адȣчѣ чѣлѣ че єра гътите де жрътвѫ. чине кьтȣ-й пȣтѣ мьна [кȣмȣ-й єра пȣтѣрѣ] ши чине кȣм' авѣ ꙟдръзнѣлъ [чин'сте] кътрѫ ꙟпъратȣл', ши май вротос' син'гȣр' ꙟпъратȣл' и ꙟдем'на кътрѫ дърȣире; къ ел' фоар'те мȣл'ци ши мари жȣн'чи адȣче ла жрѣтвѫ. ши аша кȣ тоате глоателе съвьр'шин'д' празникȣл', пре тоцї-й чинсти кȣ дарȣри,

кьци ерà скѣ́тничїи лȣй, ши кьци ерà кȣ дерегъторїй, ши кьци ерà де ѡасте, ши кьци ерà де чѐй прóщи [можич'] ши невестѝцн.

Ꙗрѫ ла ачѣ̀ зѝ де прáзникȣл' нáщерїи коконȣлȣй стрьн'серъ-се ла ꙟпърáтȣл' бър'баци алéши, ꙟвъцац' ꙟ философїѧ̀ χал'деѧскъ, четитоáре де стѣ́ле. ка ла. н҃е. кȣ нȣмърȣл'. ши пре ачéѧ-й пȣ́се ꙟпърáтȣл' апроáпе де сѝне, де-й ꙟтрѣбà, съ-й спȣ́е фїеш' кáреле де ꙟтр'ьн'шїи, чѐ ва фѝ де кокóнȣл' че-й се нъскȣ́се.

Ꙗрѫ ей сокотин'дь мȣл'т', зѝчѣ. къ мáре ва фѝ кȣ богъцїѧ ши кȣ пȣтѣ́рѣ. ши ва ꙟтрѣ́че пре тóци кьц' аȣ ꙟпъръцит' маин'те де дьнсȣлъ.

Ꙗрѫ оу҆нȣл' де ꙟтр'ачей четитор' де стѣ́ле, фїинд' декьт' тóци мáре ꙟцелепт', зѝсе: ѽ ꙟпърáте! пре мѝне дей кьт' мъ ꙟвáцъ кȣрсȣриле стѣ́лелор', ашà причеп': кȣмъ стáтȣл' кокóнȣлȣй че ци сѣ́кȣ нъскȣ́тъ áкȣм', нȣ̀ ва фѝ ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ тà, че ва фѝ ꙟтр'áл'та нóаѫ, ши май бȣ́нѫ, ши ашà май мáре кьт' нȣ̀ се поáте спȣ́не. ши-м' пáре къ ши чáс'тъ лѣ́џе крещинѣ́с'къ, че ѐ гонѝтъ де тѝне, де дьн'сȣл' съ фїе прїимѝтѫ. ши нȣ̀ ащéптъ еȣ, кȣм' ачѣѧ сокотѝнцѫ, ши нъдѣ́ж'де съ фїе мїнцїтѫ [мїнчинoáсъ].

Ꙁикьндь ачѣстѣ четитóрюл де стѣ́ле, ка ши чéла де ѡдѝнїѡарѫ Варлаам (чис'. к҃г.). нȣ̀ къ четѝрѣ стѣ́лелор' гьчїѧ̀, ши немерїѧ адевърȣл'. че дм҃нзéȣ кȣ чéѧ че стà ꙟпотрѝвѫ, аръта адевърȣл', ка пентрȣ̀ съ се ѧ̀ ꙟ лáтȣри тот' ръспȣнсȣл' пъгьнилор.

Ꙗрѫ ꙟпърáтȣл' дѣ́ка аȣ́зѝ ка ачѣстѣ, кȣ гре́ȣ прїимѝ ачѣѧ спȣ́нере [вѣ́сте]. ши грѝжа тъѧ̀ веселїѧ лȣй.

Дѣчїѧ зидѝ ꙟ ѡрáш' деоу҆сéбь нéще кȣ́рци прѣ̀ фрȣмоáсе. ши ле мещерȣ́шȣцѝ кȣ нéще къмър'[кáсе] лȣмїноáсе. ши аколѣ̀ пȣин'д' пре кокон', порȣн'чѝ съ лькȣѧ́с'къ аколѣ̀ дȣпъ оу҆м'плѣ́рѣ вьрстей де ꙟтью. шѝ порȣнчѝ съ нȣ̀ ѧсѫ некъѝрѣ. ши дáскал' ши слȣ́џѝ пȣ́се льнгѫ дьнсȣл'. тѝнер' кȣ крескȣтȣл, ши фрȣмош' ла ѡбрáзъ. ши ашà порȣнчѝ лор', кȣм' немѝкъ де ꙟ лȣ́крȣриле чѣле кȣ скърбѫ але чéщїи вїец', кáре адȣ́к' ꙟтрис'търчюне ши мъχ'нѝре, съ нȣ-й арáте. нѝчи моáртѣ. нич' бътрьнѣ́целе. нѝчи боáла. нѝчи алтъ чевà де ꙟ чѣл'ѣ че сьнт' кȣ скърбѫ. ши кȣ грїже. ши пóть кȣ́рмà веселїѧ лȣй. че тот' че сьн'т'ь фрȣмоáсе ши де веселїе, ачѣ́л'ѣ съ пȣ́е нанѝтѣ лȣй, ши съ-й арáте; кà кȣ дѣчѣ́лѣ минтѣ лȣй ꙟдȣл'чнѝндȣ-се ши съ̀тȣрьндȣ-се, нич' кȣм' дѣчїѧ съ нȣ̀ май поáтъ кȣџетà де чѣ́лѣ че вор' съ фїе. ши кȣвьнтъ мъкáръ кьт' де прóсть

де х҃с. ши де але лѹй ꙟвъцътѹ́р, съ нѹ̀ кѹм'-ва̀ съ ла́ѹзѫ; къ декъ́т' тоа́те ал-ал'те, ачя́ста май врѣ́тос' гънді́ѧ съ аскѹ́нзъ де дънсѹл', темъндѹ-се де пророчи́рѣ четито́рюлѹй де стѣ̀ле.

Ѩръ де се врѣ̀ ꙟтъмі́пла кѹ́й-ва де ꙟ слѹ́џиле лѹй, боа́лѫ. порѹ́нчії́ѧ а-л' скоа́те де гра́бъ, ши ал'тъ тънѫр' фрѹмос' пѹнѣ̀ ꙟ ло́кѹл' лѹй, ка̀ пентрѹ̀ немик', лѹ́крѹ кѹ скъ́рбѫ съ нѹ̀ ва́зѫ ѽкі́й коко́нѹлѹй.

XLIV.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusineștĭ 7158.)

✝ адек(ъ) еѹ стан пръклаб. ѿ рѹснецѝї скреем ше мъртѹресем ꙟнтр'а ачест запис, къ с(ъ) фїе де мар(е) кред(и)нь(цъ) ла мъна дѹмнелѹи лѹ їѡрдаке пост. снъ. ег. жѹпан лѹ трѹфанда иж бев вел вист. кѹм съ с(ъ) џїе, къ ам фост рѹмън, ꙟнсъ мае денаинте врем кѹмпърат пре бан гат де пърентел(е) дѹмнелѹи жѹпан трѹфанда вест. деч кънд аѹ фост акѹм ꙟн зелеле домнѹ нострѹ їѡ матею воевод неѹ лѹѡат бан дела ѡ сем де ѡамени; деч възънд еѹ атъта невои, ше атъта ръѡтъц, ше атъта греѡтате пре капетел(е) нострe деспре домне, ше дꙟн тоѡте пърціїле, деч алта н'ам акѹт, кар мае фач, че ам плекат капѹл ла поѡла дѹмнелѹи съ фїѹ ѩр рѹмън кѹм ам фост ла пърентел(е) дѹмнелѹи, съ-е фїе рѹмнъ (!) кѹ фечорен мен ше кѹ непоцїе мен къц дѹмнезеѹ ва да, хохамнек стът(ъ)тоѡре. ше пентрѹ кред(и)ніца ме-м пѹс ше печете; ш(ъ) сеѹ ꙟнтъмплат де аѹ фост мъртѹрие пре нѹм(е): боер хамза пост. ѿ попънзълецї, ше стан слѹж. ѿ мнецїї, ше кѹ фїе-съѹ дръгнч пост. ѿ там. ше стан с҃лр (слѹџер) ѿ тиха. ше дꙟн лъкѹстѣн стан пост. ше бѹнъ ѿ там. ше станчѹл в҃л. пор. ше радѹл с҃нъ. е҃г. станчѹл вор. ѿ избичан.

пес. мсіца м҃р. дне. к҃з лет ҂з҃рнн.

Iscălițĭ:

станѹ слѹџерлѹ. стан прик. станчѹл портарѹл. радѹл....
хамза лог. etc.

XLV.

1650.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(Butnareștĭ 7158.)

ꙟдъкъ еȣ ѡпрѣ сн̃ь петко ѡт бȣтнърещи скрис-ам ачеста ал мїеȣ запис, ка (съ) фїꙗ де марѣ крединць ла мьна фрате-мїеȣ данчȣлȣи пентрȣ къс ꙗм вънд̃ȣт ѡ жȣм(ъ)тате де погон де вїꙗ. дерептȣ бан гата ȣ̃г. д̃. пентрȣ къ ниѡ ам вън-дȣт еȣ де а ме бȣн(ъ) воꙗ, денаинте а тȣтȣрѡр фрацилѡр, ши кȣ щире а тȣтȣрѡр вичинилѡр кȣм съ-н фїе лȣи мошьꙗ ши фечорилѡр лȣн, къц дȣмнезеȣ и ва дърȣи. ши мьртȣрїꙗ ѡа-мини бȣни, анȣм(е) поп васнлїе, и поп андрен, и стоꙗн добре чеȣш, и молдовенȣл брат ѡпрѣ, ши дима. ши ам скрис еȣ дȣмитрȣ грам. ѡт търговищ. пис маи. е̃. дне, влѣт ,з̃рни.

Ши пентрȣ креднича не ам пȣс дещетеле.

Iscălițĭ:

Єȣ станчȣл ѡт бȣ̃креш. еȣ ѡпрѣ. еȣ молдовенȣл

XLVI.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusineștĭ 7158.)

✝ адек(ъ) еȣ братȣл ѡт рȣсинещи. скрис-ам записȣл мȣȣ (!) съ фїе де маре крединцъ. ла мъна постелникȣлȣи иѡрдаки. фи-чорȣл вистїер(никȣлȣ)ȣи трȣфанда. кȣм съ се щїе, къ м'ам вънъ-дȣт дȣмнїелȣи де бȣн(ъ) воеа мѣ. фър нич ѡ сил̃(ъ). ши кȣ щирѣ тȣтȣлор фрацилор меи, пре бан гата. ѵ̃г. в̃ї. съ-н фиȣ дȣмнїелȣи рȣмън. ши коконилорь дȣмнїелȣи ѫ вечїе. ѫ-прейн(ъ) кȣ алалци мещнеш де рȣсинещ. ши кън(д) м'ам ток-

мит, фост-аꙋ мꙋльци боıари мъртꙋрїє. ши єꙋ братꙋл пънтрꙋ крєдинца, пꙋсꙋ-м'єм дєџєтꙋл, ши искълитꙋра. ши ам скрис єꙋ нєи логфът, ѡт плъвичѣни.

пис. мсцє. мар. ки дни.

вълат ,зрни.

єꙋ братꙋл.

фїсѣнцѣ логфът
мъртꙋрїє.

XLVII.

1600—1650.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Brasov. Ms. No. 167 qu.)

Кѫнтекꙋ (дє*) ла кръчюнꙋ.

Cântec de Crăciun.

Дин черю акоум' єꙋ винѫ ла вои. ши марє вєстє споунѣвою. ши марє вєс(є)лїє вою вєсти. дин карѣ инимилє съ вор вєсєли;

астъзи ꙋн порбокъ микъ. динтр'о въргꙋръ (с)аꙋ нъскꙋт воѧ. порбокꙋл ашє-и фрꙋмос' ши китит. прѣ вєс(є)лїє токмит; акоум аꙋ адоус вица. карє ла домнꙋл аꙋ фостъ гътитъ. коум ши вои съ тръици. кꙋ єѫх ꙟ фєрикъчюнє съ въ вєс(є)лици;

ачєс'та ва фи сємнꙋл': ıака-и кꙋл'катъ ꙟ ѧслє. акол вєџи афла прє єлъ. пє чинѣ и родитъ черюл' ши пъмънто(ул) ачєста и хс дзъꙋ. дин нєвоє мѫнт(оу)иторю. єлъ ва фи слобозиторю. дин' тот'ъ пъкатоул скоцъторю.

дєшки(дє)-тє инимъ. дє вєзи маи бинѣ, чєл чє-и коулкатъ ꙟ єслєх. ачєла-и бизꙋитъ, чєлъ іс фиюл' лꙋи дзъꙋ;

ѧ блъмаци съ нє боукоуръмъ. кꙋ пъсторїи съ ꙟтръмъ. съ вєд(є)мъ ч'аꙋ датъ дзъꙋ. дин драгостє лꙋи кѫтръ нои;

родиторюл' тꙋтоурωрах. кѫчє єџи ашє ꙟ съръчїє? къ т'аи коулкатъ прѣ фѫнъ ꙋскатъ. доурминдъ ꙟтрє бои ши асини?

нꙋ-и нимѣ ꙟ частъ лоумє. чинє прє тинє съ прїїмаскъ. ноу-и лок' къландишоръ. нєчи лѫгънь мѫнгъєторю;

џїє ꙋршєнкъ ши таотъ. фънъ ꙋскат пєринъ моалє. кѫчє єџи тот кра́ю фєрикатъ. ıатъ акоу кът єџи съракъ. о

*) Дє şters în ms. şi ла scris de asupra.

доулче і҃сꙋл мїеꙋ. драг҆ дескꙋмъпърътóрюл мїеꙋ. х҃с. вино де-ци фь пать линъ. ꙟ ннимь-ми цне [касъ];

о доу́лче ѡспе ла мине вино́. де пькате-ми ноу те ꙟгрозн. вино ꙟ лъоунтроу ла слоуга та. ла ѡае ꙟторкътоаре а та;

ꙟ аскоунсо́ул ннимнен. ꙟкиде-те ꙟ секрюл҆ ен. коум сь нꙋ те почю зъꙋнта́. ꙟ вечи сь те почю лъꙋда;

ꙟнал҆тоул҆ черюлꙋи. славь сь фие домнꙋл(ꙋ)и. къ ши трьї-масе с҃нтъ фиюл҆ сьꙋ сь фие. ноа́ъ дескꙋмпърътторю пънъ ꙟ вечїе. аминъ.

Propovedanie în ziua lui Lazăr.

(Fol. 1a — 7a.)

Че ниме ниче-дьнь-ѡарь н'лоу вьзоуть, ниче лоу лоузить, пен́троу ачѧ, юбицни мїен крѣщ҃нн, астьзи сьмтемъ кема́цн де лазаръ прїꙗтнноул лоуи х҃с. ка сь ведемъ та́инъ миноу-на́тъ, коумъ ꙟвисе мор́ть де па́троу зиле, коум҆ сь аръть вноу де сьргъ, фииндоу поутредь ши ꙟпоуцитъ, коумоу нꙋ поуть моартѣ ши ꙗдь сь-ль ѡпрѣскъ. че форте де грабь (де*) коу коувꙟнтоул лоуи доумнезеꙋ ешн, ка ши маинте ꙟнтрегь ши сьньтос. пентр'ачѧ аскоултаци. ши повѣстѧ с҃втеи Ѥ҃ѵглїи. коумь споуне де ꙟвиерѣ лꙋи. зиче ашѧ: ера оу ѡмоу ѡаре чине, де-л кема лазьрь, динтроу ѡрашоу че-л кема вноанїе. дин каре ѡрашоу ера марїе ши марѳа соуророриле лоу. ши ꙟ врѣме че сь рьзболи лазьрь, ꙗрь соуроориле лоуи ши тремис(ь)рь ѡа-мени ла х҃с коу ачѣсте коувинте, де зисьрь: доамне! лазьрь че́ла чѐ те юбѣще, че пинтр'ачѣ ши тꙋ-ль юбеци, акмоу с'лоу рьзболить. дечи коум тьмьдоуещи пре́ алци, че симтоу маи стреини, ашѧ вино де тьмь҃доуѧще ши пре принетиноуль тьоу, пре лазьрь. ꙗрь домноул х҃с зи҃се: ачасть боаль ноу есте спре морте, че-и спре слава лоуи дмѕьоу. ка сь се ар҃ѣте поутѧрѣ лоуи доумнезеоу пре ꙟнсоул. ши дѣка лоузи х҃с кь лазьрь с'лоу р҃ьзболить, атоунчи петрекоу аколо ꙟнтр'ачел локоу че ера. в. зиле. доуп'ачѧ зисе оучинїчилорь сьи: бьльмаци ꙗрь ꙟн жид҃ови. кьчекь жидовии, ка нещіе завистьвничи (че) ера, кьоута пре х҃с сь-ль оучигь. ꙗрь све(н)цїа са фоуџисе ди ꙟ мьноуриле лорь. ши трекоус(е) де чѣѧ партре (!) де і҃ѡрдань, оунде ера маинте де боза (!) їѡнь. аколо петрекоу. в. зиле. кьчекь ера ка оу доумнезьоу де вечие, ши щїѧ кь ва моури лазьрь. пин-

*) Şters apoi în ms.

тр'ачꙗ ацїепть ачѣлє . в҃ . зилє, ка съ сє .ꙟгроапє лазьрь ши сь сє факь маи мїєноꙋнать менȣнє . кь де-л врѣ фи тьмьдоꙋнить ди .ꙟ боаль, поꙋцинь меноꙋне врѣ хи фость; ꙗрь кь чель .ꙟвис дин морци, свнцїє са сь арьть поꙋтѣрникь ши бироꙋиторю марє, ши .ꙟпьрать морцїєн . пинтр'ачѣ ноꙋ мѣрсє наинтє де патроꙋ зилє, ка сь арѣтє, кь де арє хи ши .ꙟ патроꙋ пьрцн сь рьшкирь троꙋпоꙋл' ꙍмоꙋлоꙋи дѣка моарє . ꙗрь доꙋмзьоꙋ поатє сь-ль стрингь ꙗрьши .ꙟтр'оꙋна, ка ши пре лазьрь . ши зис(є) ꙗрь оꙋчинин(чи)лорь сьи : лазьроꙋ, соцоꙋль ностроꙋ аоꙋ адоꙋрмить . ноꙋ зисє к'аоꙋ моꙋрить, че аоꙋ адоꙋрмить . кьчекь скриптоꙋра, пькьтосоꙋлоꙋи ши некрединчосоꙋлоꙋи зиче к'аоꙋ моꙋрить, кь сь доꙋкь .ꙟ моꙋнчилє де вѣчи . ши пинтроꙋ кь мергоꙋ .ꙟ моꙋнчи ши .ꙟ педѣпсь, зиче к'аоꙋ моꙋрить . кь маи бинє арє хи фость лоꙋи сь н'арє хи .ꙟвиꙗть пре лоꙋмѣ . ꙗр' дерепцилорь, кьчекь мергоꙋ .ꙟ бинелє ши .ꙟ виꙗць де вѣчи, ачелора ле зиче домноꙋл' ноꙋмаи, к'аоꙋ адоꙋрмить . пинтр'ачꙗ ши хс҃ зиче лоꙋи лазьрь, ка(!) аоꙋ адоꙋрмить . ведеци крещиннилор! кь хс҃ зиче морцїєн, дерѣптє адоꙋрмирє, ꙗр оꙋчиничїи ле пьрѣ, кь ле зиче пинтроꙋ адоꙋрмирѣ де сомноꙋ . пинтр'ачѣ рьспоꙋнсьрь : доамнє, де ва хи адоꙋрмить, ꙗр сь ва скола . атоꙋнчи домноꙋл хс҃ дѣка вьзоꙋ, кь ноꙋ пречепь коꙋвьнтоꙋл' лоꙋи, ле зисє ꙗр : лазьрь аоꙋ моꙋрить ши мь боꙋкоꙋрь пинтроꙋ вои . ноꙋ мь боꙋкоꙋрь де моартѣ лоꙋи, кьче к'аоꙋ моꙋрить . че мь боꙋкоꙋрь пинтроꙋ вои оꙋчиничїи мїєи, кь веци ведѣ чюдеси ши веци крѣде . ведѣ-веци кипоꙋл' .ꙟвїєрїи мѣлє . ши веци крѣде, кь сїмтоꙋ єоꙋ доꙋмнезьоꙋ, .ꙟтроꙋ тоата поꙋтѣрникоꙋ . ведѣ-веци, коꙋмь ноꙋмаи коꙋ оꙋ коꙋвьнть ва .ꙟвїє мортоꙋл', ши вь веци адеверн, кь єоꙋ .ꙟсоꙋми пре минє мь вою .ꙟвїє . ши глас(ȣ)ль ворꙋ аоꙋзи морцїи ла зна де апои, ши сь ворь скоꙋла ди .ꙟ гропи . пинтроꙋ вои мь боꙋкоꙋрь, оꙋчиничїи мїєи, кь вьци ведѣ, кь ноꙋ ва сь поать ꙍпри гроапь пре лазарь . ведѣ-веци коꙋмоꙋ ноꙋ ва поꙋтѣ моартѣ сь стѣ .ꙟаинтѣ .ꙟвьц(ь)тоꙋреєи мѣлє . боꙋкоꙋроꙋ-мь пинтроꙋ вои, ка сь пречѣпеци, кь єȣ н'амь фость аколо ши щїоꙋ де моартѣ лоꙋи лазарь . коꙋмоꙋ зисє хс҃ кь н'амь фость аколо? ши домиезьоꙋ, єстє не коꙋпринсоꙋ . кь доꙋмнезьоꙋ єстє .ꙟи тоать лоꙋмѣ . оꙋнде-ль каоꙋци аколо-ль афли . оꙋнде-ль чери аколо-ци дь . кь дмⷥзьоꙋ єстє .ꙟи тьть (!) черюль ши .ꙟи тоть пьмѫнтоꙋль, .ꙟ тоать марѣ, .ꙟ тоатє фаптелѣ, .ꙟ ꙍраше, .ꙟ сатє . ꙍарє оꙋндє ши .ꙟи че локь вери кьоꙋта пре доꙋмнезьоꙋ, аколо-л вери афла . дарь коꙋмоꙋ зисє хс҃ кь н'аоꙋ фость аколо?

домноул' нострoу. і҃с. х҃с. аоу авоуть доаѡ фири: ши доумне-
зеꙗскь ши ѡменѣскь. фост-аоу ѡмоу деплинь, ши доумне-
зьоу деплиноу. дечи лоуи доумнезеоу ꙗсте токмала сь хие
ꙟ тотоу локоуль. ꙗрь ѡмоулоуи дин часть ꙗсте-и токмала:
аша кьндоу-и ꙟтр'оу локь, аюрѣ сь ноу хие, пинтр'ачѣ х҃с ка
оу дм҃ѕьоу че ера, ꙟн тоть локоуль ера ши ꙟ виѳаніе ши ꙟ
каса лоуи лазарь ера. ка оу ѡмоу ꙗрь ачии ноу ера. дечіи
вине х҃с ꙟ виѳаніа оунде ера лазарь морть, де па҃троу зиле
ꙟ гроапь ꙟгроупать. виѳаніа ера апроапе де іерс҃лнмь. ши
моулци жидови сь адоунасе, ка с(ь) мьнгье пре марѳа ши
пре маріе, пинтроу моартѣ фрьцини-сеоу, лоуи лазарь. ꙗрь
дака сь апропие х҃с. ши щиноу маріе ши сороу-са марта, ꙟ-
дать сь скоуларь, ши еширь ꙟнаинтѣ лоуи, ши дѣкь-л' вьзоурь
кьзоурь ла пичоареле лоуи, де сь ꙟкинарь. ши коу лакрьми
грьне ши зичѧ: доамне, де-и хи фость аиче, фрателе нострoу
н'аре фи моурить. че ши акмоу щи҃нмь, кь ѡр' кьть сь ан чѧре
де ла доумнезьоу да-ц-ва ціе дм҃ѕьоу. ши зис(е) лор х҃с: ꙟ-
вие-ва фрате вострoу. ꙗрь зис(е) марта: щіоу доамне, кь ва
ꙟвие. че атоунчи ва ꙟвіе, кьндоу ворь ꙟвіе тоци морціи,
ла зіа де апои. грьи еи: еоу симть ꙟвіерѧ ши віꙗца, кь коу
зиса мѧ ворь ꙟвіе тоци морции чеи дин вѣчи, кь коу поу-
тѣрѣ мѣ симтоу тоате віи, кьте-сь ꙟ черю ши пре пьмьнть.
ши чела че ва крѣде ꙟ мине, сьван аре ши моури ꙟ троупоу,
ꙗрь ꙟ софлеть ноу сь ва тѧме. зиче-и х҃с: зьоу зикь воѡ:
кь чине ва крѣде ꙟ мине ши ꙟ коувинтелѣ мѣле ноу ва
моури ꙟ вѣчи. ꙗрь зис(е). х҃с: коу адевьрьть марѳо аоу
моури(т) фрат'ѣлѧ тьоу, ꙗр де вери крѣде ꙟ мине ноу те
тѣме кь ва фи морть де тоть ꙟ моунчии. крези марѳо коу-
моу-ци зикоу еоу? атоунчи рьспоунсь марѳа ши зис(е): крезь
доамне, ши еоу амоу крезоуть кь ещи х҃с. фіюль лоуи доумне-
зеоу, чела че аи венить ꙟ лоуме, ши ꙟбли пре пьмьнтоу,
ши ниме ноу те коуноаціе. ꙗр доумноуль х҃с. дѣкь вьзоу пре
марѳа, ши пре маріе пльнгьндь. ши тоцї кьцї сь адоунасе
аколо, сь ѡцьрь ꙟнтроу сине ши зис(е): оунде аци ꙟгроупать
пре лазарь? ши аоу доарь нȣ щіѧ ель гроапа лоуи лазарь.
чела че щіоу ши кьндоу аоу моурить? ноу ꙟтребь кь доарь
ноу щие, че пинтроу сь-и арѣте, сь маргь тоци коу ꙟнсоул
сь-ль петрѣкь пьнь ла гроапь, сь вазь чюдеса, че врѣ сь факь.
ши дѣка ꙟнтребь оунде л'аци ꙟгроупать. ꙗрь еи зисерь: вино
доамне ши вези. атоунчи х҃с. лькрьмь. кьчекь ера ѡмоу де-
плиноу, ка ши нои коу троупоу ѡменескоу. пинтр'ачѧ лькрьмь

ши сь ѡцьрь пинтроу моа(ртѣ) приꙗтиноулоуи сьоу лазарь. ши дѣка вени ла гроапь соуспинь ꙟтроу сине ши зисе: лоуаци (п)ꙗтра. аоу доарь ноу поутѣ х҃с. сь ѡ ѧ піꙗтра ши сь ѡ рьдиче коу поутѣрѣ са? поутѣ свенціє сѧ сь факь ши ачаста, че пинтроу чѧ ле зисе лорь сь ѡ рьдиче, ка дѣ-н ворoу ꙟнтреба ѧлци ѡамени воузоут-аоу коу ѡкїн сьи? ꙗр еи сь зикь: ши пиꙗтра коу мьноуриле ностре ѡ амоу рьдикать. ши дѣка зис(е) х҃с сь'рдиче пиꙗтра. ꙗрь марѳа гръи: доамне, кь ва хи ꙟпоуцить. кь ꙗть симтоу патроу зиле де кьндоу-и ꙟ гроапь. ши ꙗрь зис(е) еи х҃с: аоу ноу ц-амь зис еоу, кь де вери крѣде вери ведѣ слава лоуи доумнезьоу, аоу ноу ц'амь зис, кь еоу симтоу доумнезьоу, ши почю сь ꙟвїю пре фрателе тьоу, че-и ꙟпоуцить ши де патроу зиле ꙟ гроапь, че ши пре морции чѧ че-с морци дин ꙟ вѣчи ши симтоу ноуман цьрьнь, ши пре ачѧ почю сь-и ꙟвїю. ачѣстѣ дѣка зис(е) х҃с. ши дѣка лоуарь пиꙗтра, де при гроапь, атоунчи ши рьдикь ѡкїн сьи ꙟ соусоу, кьтрь черю. ши зис(е): моулцьмескоу-ци цїе пьринте, кь мь аскоулташи, кь еоу щїоу кь де тоте поуроуре мь аскоулци. че пентроу ньроаделѣ, че стаоу анчѣ ѕиш ачаста, ка сь крѣзь кь м'аи тремис тоу. ши доупь ачѣ коу глас маре стригь ши зис(е): лазьре, еши афарь! ѡ миеноуне ши поутѣрѧ лоуи доумнезеоу! ноу зис(е): скоаль, саоу ꙟвїе, саоу рьдикь-те дин ꙟ морци. че ка ши кьтрь оуи вїоу гръи: еши афарь лазаре! ши ꙟдать еши мортоуль ꙟфьшать престе мьнꙋ ши пр(е)сте пичюаре, ши фаца лоуи легать коу пьнзь соупщире. áтоунчи зис(е) лор х҃с: дезлегаци-ль, ши льсаци сь сь доукь. ꙟши-вь вои коу мьноуриле воастре-ль дезлегаци, сь ноу зичеци ѧпои, кь амоу ꙟвїсоу пре алтоуль.. моулци дин ꙟ жїдовин, че ера аколо крезоурь ꙟ х҃с дѣка вьзоурь ачаста че фькоу х҃с. дечи токмала ачестоуи празникоу де астьзи каре лоузить (!), юбїцїи крещиии. ꙟись поуциле (!) коувинте маи аскоултаци коу тоать инима, кьт сь лоуаци ши плать деплинь де ла доумнезьоу, пинтроу троуда вострь. ачесть лазарь, пре каре ꙟвись астьзи х҃с. скрїе свта скриптоурь де ель, к'аоу фость фечорь де фарею (l. — рисею) че л'аоу кемать симонь. ши аоу фость драгь лоуи х҃с фоарте пинтроу бльндѧцеле лоуи, ши пинтроу крединца че авѣ кьтрь х҃с. ꙗрь жидовии ка нещие реи ши завистничи че ера, дѣкь вьзоурь, кь пентроу лазарь сь доучѧ моулци ши кредѣ ꙟ х҃с. фькоурь сватоу, сь оучигь ши пре лазарь. ꙗрь ель дѣка принсе де вѣсте сватоул лор фоуџи, ши се доусе ꙟ ѡстровоул кипроулоуи. доуп'ачѧ апостолїи

херотонисн-лоуи, дє єль сь боукоурарь ши-л поусьрь єпскопоу ꙟтр'о четатє че сь кема китєа. аколо и доусь пр(чи)ста, ꙟкь пьнь єра свєнціїє са віє, дє и дѣдє оу вьшимьнть; карє вьшмьнть фькоус(є)-ль прста ꙟсьши коу мьноурилє салє. ꙗрь лазарь дѣка-ль ꙟвїсє хс. л. дє аи лькоуи ꙟкєѧци прє лоумє. ши ниче-динишр н'аоу рьсь, адоукьндоу-ши аминтє дє амароуль морціїєи, ши дє фрика моуичилорь. ши нимика н'аоу споус ди ꙟи ꙗдь. шарє хс ноу-ль льсь сь споує, кьчєкь симтоу прѣ ꙟфрикошатє моуичилє ꙗдоулоуи. шарє оуита-сє дє фрикь мара (!) че вьзоусє. ꙗрь нои, ш грешиціїи лоуи хс ꙗть коу аџюторюль лоуи хс. амоу трєкоуть.

Propovedanie din Jeremia c. IV, v. 3—4.

(Fol. 8a — 9a.)

Проп(о)вєданиє шт єримїє гл. д. сх. г. д.∴

Праци-вь воах шгор ноȣ ши нȣ сьмьнарєци ꙟ спин. тьѧ-ци-вь ꙟпрѣџȣр домнȣл(ȣ)и ши вь лєпьдаци нєтьєрѣ ꙟпрѣ-џȣрȣ а инимиєи вострь; коум мьнїє мѣ сь нȣ сь априизь ка фокоул, ши сь нȣ арзь ашє, ка сь нȣ ш поть нимє стьнџє пьнтрȣ рьштатє фаптєлшр вострь.

ꙟчепенїє.

Прє бласвитоул домнȣ дȣмнєзьȣ, карѣ ашє дє кȣ крєдинць порть грижє ностра, карє ашє дє кȣ гриȣрє нє дожєнєџє прє нои, ка сь нє фєримь дє рьштатѣ чєх винитєрє, карѣ неч(є) кьндь нȣ принтр'алть, че прѣ бинєл(є) нострȣ нє чарть.

Кȣм сингоур сфнціїє-са зиче ꙟтрȣ ачєсташи кап: єрмїє. д. кв. нєбоунь єсть дєх . . . инє (?) мѧх; прѣ минѣ нȣ мь кȣноскȣ [нȣ крєд мїє], фїи нєбȣни симть ши фьрь дє ꙟцєл(є)сьтȣрь; мьндрь симть а фач(є) рьȣ, ꙗрь а фаче бинѣ симть нєџинȣтори.

Че шрє че винѣ наинтє: сх. кг. кд. кє. кѕ. кз. ки.∴ дє вою кьȣта пьмьнтоул, ꙗть кь єсть лȣкрȣ дєшєрть ши пȣстию. ꙗрь сь вою кьȣта черюрилє, неч ш лȣминь нȣ аȣ. дє вою кьȣта мȣн-ціїи, ꙗть кь трьмȣрь ши тоатѣ мьгȣрилє сь кльтєскь; дє вою кьȣтах, ꙗть неч ȣи шм нȣ єсть ши тоатѣ пасьрилє черюрилшр мєрrь.

Дє вою кьȣта, ꙗть ачєсть циноут грасȣ єсть пȣстию, ши тоатє шрашєл(є) симть здробитѣ, пинтрȣ домнȣл ши пинтрȣ

апринд[е]ре мьнїен лоуи .·. кь аше зиче домноул : пȣстинїсь-ва (!)
тоть пьмьнтоул, пинтрȣ ачеѧх нȣ ва аве атȣнчи с҃фршенїе . дȣпь
ачеѧх ва пльнџе пьмьнтоул ши сь вор ꙟтȣнека чернюриле де сȣс,
кȣм амь грьнть, кȣм амȣ гьндить, неч мїꙗȣ пьрȣт рьȣ; ши
деспрѣ ачеѧх нȣ мь воꙗ ꙟтоꙗрче (l. —тоарче).

Ꙗше-и де маре априндере мьнїен лȣи дȣмнезьȣ, кь де трьи(?)
перире лȣкрȣ есть мьнїе лȣ д҃ѕьȣ, кьндь ꙟчепе а арде; ши деч
грьмьдескоу маи мȣлтѣ лемне але пькателѡр прѣ ѧх, де аче-
ех арде маи кȣ марѣ перирѣ.

Ши маи нантѣ (!) нȣ ꙟчать де а ардере, де нȣ ѡ вом нои
[нои] стьнџе кȣ крѣдиниць дирꙗпь (l. —пть) кȣ ꙟтȣрнаре де-
плинь, ши коу ꙟбȣнаре виецїен, кȣ сȣспиньрь смернтѣ дела инимь,
ши коу рȣгьчюни.

Ꙗчасть мьнїе априньсь а лȣ д҃зьȣ [нои коу маре доурер(е)]
ꙟтрȣ ачасть време де акоум маи вьртос симцимь, кь сь
апринде спрѣ нои; кь дȣпь чеѧх с'аȣ априньсȣ ѡдать мьнїе лȣи
д҃зьȣ, кȣ пїꙗтрь поучось, чеѧх ꙟпȣцїть а пькателѡр; дȣпь ачеѧх
фортѣ с'аȣ льцить ши с'аȣ ньлцать пaрь маре.

XLVIII.

c. 1650.

(Letopisețul Nicolae Kostin Ms. Gaster începutul sec. XVIII, folio 234 foĭ paginate; fol. 229—232. cf. Ms. bibl. centr. No. 24 începutul sec. XVIII, fol. 120b—123b Letopisețele Țării Moldoveĭ ed. M. Kogălniceanu. I, Jașĭ 1852. Apend. IX, p. 55 urm.)

Сѵмїѡн да́скалȣл.

Originea lui Despot Vodă.

Пентрȣ аче́ста Диспот во́дъ, де ȣнде с'аȣ нждъръттȣ шѝ
ꙟ че кип ш-а́ȣ скѡс нȣ́ме де до́мнїе.

Пентрȣ дѡ́мнїѧ аче́стȣй Ди́спѡт вѡ́дъ, лѣтопи́сецȣл чел
молдѡвенескȣ фѡа́рте пре скȣ́рт скрїе . къ нȣмай чѝ ара́тъ кȣм
аȣ вени́тȣ Ди́спѡт дин цара леша́скъ кȣ ѡа́сте стреи́нъ, ши
с'аȣ лови́тȣ Ꙗлиѯандрȣ вѡдъ, (ла Бербїе, ши аȣ бирȣитȣ пре
Ꙗлиѯандрȣ водъ) ши л'а́ȣ гѡни́тȣ пънъ ла Хȣ́шй, шѝ дѣ-
чїй с'а́ȣ ꙟтѡ́рсȣ ла Ꙗ҆шй, ȣнде ꙗȣ чети́тȣ влъди́чїй мѡ-
ли́тва де домнїе, ши ꙗȣ пȣс нȣме : ꙗѡн̕ вѡдъ, ши ара́тъ кѣцй
ани аȣ дѡ́мнитȣ; ꙗр де лȣ́крȣриле ши ръзбоа́еле ачестѣа, че с'аȣ

фъкꙋт ꙟ зилилє лꙋй, нимика нꙋ ꙟсємнѣазъ, нічй арáтъ дє чє рꙋдъ ꙗстє.

Ꙗр дꙋмнѣлꙋй Оурѣкє вѡрникꙋл, връндꙋ съ арáтє ачáстъ пѡвѣстє а лꙋй Діспѡт май дєшкіс, шѝ мáй адєвърáтꙋ, ꙟпрєꙋнъндꙋ извѡадилє, аꙋ читіітꙋ ла крѡникáрюл лєшіéскꙋ, кá-рєлє ꙗстє извѡдит дє Бїєлскїй кроникáрюл; ши дє аколо афлъндꙋ май дєшкис дє Диспѡт, аꙋ скѡс ачáстъ повѣстє, чє ѡ скрїєм: къ ꙗстє дин ѡстровꙋл Самѡс дє наіцєрѣ са, шѝ кꙋм с'аꙋ ꙟпрїйтєни́тꙋ кꙋ Ласкїй, ши аꙋ вєни́тꙋ кꙋ ѡастє спрє Молдова, шѝ аꙋ гони́тꙋ прє Ѧлнѯандрꙋ вѡдъ, шѝ аꙋ апꙋкáтꙋ скаꙋнꙋл, шѝ дѣчїй тѡ́атє прє рънд кꙋм скрїє май сꙋс, ꙟсъ май адєвърáтꙋ нꙋ-л аратъ, дє ꙋндє с'аꙋ иждърѣтꙋ, ши кꙋм ш'аꙋ скѡс нꙋмє дє домиїє.

Ꙗр (єꙋ) Симїѡн даскалꙋл, връндꙋ кꙋ адєвърáтꙋ, ка съ пѡ́чꙋ адєвъра шѝ доведѝ ачєст лꙋкрꙋ, май алєс, ши мáй дєшкис пєнтрꙋ Диспѡт вѡдъ, читиндꙋ извоáдилє, ам чєркат ши ам афлатꙋ извѡ́дꙋл кáрилє кизмитꙋ (!) ла крони́карюл лє-шєскꙋ, карє ꙗстє май дєнаинтє, дє Гвагнин Ѧлнѯандрꙋ прє лимбъ латинѣаскъ, ши дѣчїй дє прє ачéла извѡ́дꙋ-л'аꙋ извѡди́тꙋ Марцик Пашкóвскїи дин лимбъ лáтинѣаскъ прє лимбъ лєшаскъ, ши дѣколѡ ши єꙋ ам силіітꙋ кꙋ войніцъ, дє ам извѡди́тꙋ дє прє ачєла извѡ́дꙋ прє лимбъ рꙋмънѣáскъ ачáстъ пóвѣстє а лꙋи Ди́спѡт: дє ꙋндє с'аꙋ иждърѣтꙋ ши ꙟ чє кип ш'аꙋ скос нꙋ́мє дє дѡ́мнїє.

Пєнтрꙋ ачéста Диспѡт скрїє Марцикꙋ Пашкѡвскїй, крони-кáрюл лєшєскꙋ: къ ѡарє-кънд аꙋ фѡстꙋ ꙋн Диспѡт ѡари-ка-рилє, лъкꙋиндꙋ ла Мѡлдѡ́ва, ѡм дє чинстє ши дє фѡлѡс фѡ-артє, карилє ꙟтр'ѡ нимíка н'áꙋ фѡ́стꙋ мáи жѡс дє кътꙋ чєй дє фрꙋнтє, авъндꙋ ши ꙋн нєпѡт, анꙋ́мє Басилйкꙋ. ачєста Диспот ши кꙋ нєпотꙋ-съꙋ, вїйндꙋ Ѧлнѯандрꙋ вѡдъ ла дѡмнїє, дє фрíка лꙋ́й аꙋ прибєџíтꙋ дє ꙟ цáръ, кꙋ тоатъ авѣрѣ са, ши аꙋ трас спрє Рьм, ꙋндє нꙋ мꙋлтъ врѣмє трєкъндꙋ, аꙋ пєри́тꙋ нєпóтꙋл лꙋ́й Диспѡ́тꙋ ла ꙋн ръзбóю; шѝ дє акѡлѡ мꙋтъндꙋ-съ ла ѡстрѡв, ш'аꙋ кꙋмпърáтꙋ ѡчинє ши с'аꙋ ашєзáтꙋ. ꙋндє нꙋ дꙋ́пъ мꙋлтъ врѣмє, аꙋ мꙋри́тꙋ ши Диспѡт, ши ръмъіндꙋ-й тоáтъ авꙋціѧ лꙋ́й прє мъна слꙋ́џилѡр салє; ши фіíндꙋ ꙋнꙋл динтрꙋ слꙋџй дє рꙋ́дъ грéк', анꙋмє Хєраклꙋ, карє єра мáи дє фѡлѡс ши май дє чи́нстє дєкът тѡ́цй, ши май крєдинчѡс ла Диспѡт, дєкът тоатє слꙋ́џилє сáлє, фіиндꙋ ши ѡм истєц ла фіірє, ши ла міинтє аскꙋціітꙋ, аꙋ кїємáтꙋ прє тѡц тѡвáръшїй съ́й, пє слꙋџилє лꙋи Диспѡт, ши лє зіісє: фрацилѡрꙋ! ꙗтъ стъпънꙋ-

нострꙋ мꙋрѝ, шѝ авѣрѣ лꙋи тоа́тъ пре мъꙋле ноастре ръма́съ; шѝ ꙗтъ кꙋмꙋ-и ѡбичѣюл ла аче́ста лѡк, къ дѣка моа́ре ѡмꙋл, ши нꙋ ва авѣ фечѡ́рй, саꙋ алтъ рꙋ́дъ, ꙗꙋ ръмъши́ца мо́ртꙋлꙋй жꙋдекътѡрі́й тоа́тъ; шѝ акꙋм де вѡр ѡбличѝ де мо́артѣ лꙋй Ди́спѡт, вор венѝ де вѡр лꙋ (l. лꙋа) тоа́тъ авꙋціꙗ стъпѣнꙋ-нострꙋ, шѝ нѡй вѡм ръмънѣ кꙋ̀ нимикà. ꙗр де вец врѣ̀, съ мъ аскꙋлтац пре мине, шѝ съ фа́чец кꙋм вѡ́ю зи́че єꙋ, нѡ́й фъръ гри́жъ вѡм фѝ динтр'акѡлѡ̀, шѝ авꙋціꙗ стъпѣнꙋ-нострꙋ нѡй ѡ вѡм пѡживъѝ, нꙋмаи съ прїимици ꙋн кꙋвѣнт че въ вѡю зи́че: ка съ мъ мъртꙋрисици кътръ тѡц, къ сънтꙋ непѡтꙋ лꙋй Диспѡт, ши Диспѡт аꙋ мꙋри́тꙋ шѝ авꙋціꙗ лꙋй пре мѣна мѣ аꙋ ръма́с; ши съ мъ пърѣци ла жꙋдекътори, кꙋм нꙋ вѡю съ̀ въ плъте́скꙋ симбрі́йле, къ єй нꙋ щїꙋ къ Васи-ликꙋ непѡ́тꙋл лꙋи а́ꙋ пери́тꙋ ла ръзбѡ́ю; чѝ възѣндꙋ єи, къ мъ мъртꙋрисиц, къ сънт непотꙋл лꙋй Диспѡт ши мъ пърѣцй пентрꙋ симбрїє, вѡр крѣде кꙋ адевъратꙋ, къ сънт непот лꙋй Диспѡт ши нꙋ вор лꙋа авꙋціꙗ стъпънꙋ-но́стрꙋ; че-ми вѡр зи́че, съ̀ въ плъте́скꙋ симбрїйле. дѣчїй вѡм ꙟпърци то́атъ авꙋціꙗ дни преꙋ́нъ, ши єꙋ вѡй лъса съ лꙋац вѡй тѡт че ва фѝ, нꙋмай мїє съ-ми дац катасти́шиле ши запиcиле, къте сънтꙋ тоа́те, ши чева ба́ни де келтꙋꙗлъ, кътꙋ въ вецй ꙟдꙋрà вѡ́й. къ вѡаѡ нꙋ сънт бꙋ́не де нимі́ка ачѣ́ле хъртїй, ни́чй въ сънт ни́чй де ѡ трѣ́бъ, ши дѣчїй не вѡм ръшкирà ка́риле ꙟкътрѡ̀ ꙟл ва ꙟдиреттà дꙋ̃мнезєꙋ. єи кꙋ тѡц прїймиръ ачѣ́сте кꙋвинте, ши и съ жꙋра́ръ, кꙋм нꙋ́ нꙋмай ꙟнаи́нтѣ жꙋдекъторилор, саꙋ кѣтръ алци ѡа́меній, че шѝ пентр'а́лте цѣрй къ-л вѡр мъртꙋ-рисѝ кꙋм ꙗсте Василик(ꙋ) непѡ́тꙋл лꙋ́й Диспѡт. аша, мещершꙋ-гꙋи́ндꙋ-й ꙟтр'ачеста кипѝ Хераклꙋ, товарѡшїй съй аꙋ мерсꙋ ла жꙋдекътѡри, де л'аꙋ пърѣтꙋ, кꙋм ле ѡпрѣ́ще єл симбрїиле, ши єл ꙗ тоатъ авѣрѣ ꙋнки-съꙋ, рꙋгъндꙋ-съ, ка съ и порꙋнчаскъ, съ ле плътѣа́скъ симбрїиле. ши аша аꙋ фъкꙋт, къ дꙋп(ъ) че л'аꙋ мъртꙋриси́тꙋ, кꙋм ꙗꙋ ꙟвъцатꙋ єл, порꙋнчиндꙋ-и(-се) съ ле плътѣскъ симбрїиле, аꙋ ꙟпърци́тꙋ тоатъ авꙋціꙗ лꙋй Ди́спѡт, ши єл аꙋ апꙋка́тꙋ катасти́шиле ши за́писиле, ꙟтре каре аꙋ фѡстꙋ ши дирѣксе, хрисо́аве де домнїє лꙋй Василикꙋ, непотꙋл лꙋй Диспѡтꙋ, ка́риле пери́се ла ръзбѡ́ю; ши аꙋ лꙋа́тꙋ ши дин бани ѡаре-че, ка съ-й фїє де келтꙋꙗлъ, шѝ ꙟпреꙋнъндꙋ-и нꙋ́меле тѡва́рѡшїй съй, ꙗꙋ зис: Хера́клꙋ Васи(ли)кꙋ непѡтꙋл лꙋй Дис-пѡт, лꙋꙋндꙋ нꙋмеле че́лꙋꙗ, че пери́се ла ръзбѡ́ю.

— - --- —

XLIX.

c. 1650.

(Ms. bibl. centr. No. 10, folio IX nepag. + 309 + 46 foi paginate.)

Pavel Ştefănescul Gramatic: Chronograf

(Strângere noaâ).

Predoslovie. (Fol. Ia—Ib.)

Челор' четитóри шѝ аскȣлтѫтóри тот' бѝнелє дела дм҃нѕъȣ пофтим.

Стрѫнѹєрє нѡáѫ, съ кѩ́мъ картѣ ачáста, ꙟтрȣ кáрѣ симтȣ скрисѫ мȣ́лтє историй лȣатє, ши адȣнáтє детрȣ(!) алтє кър-ци, че скріє ꙟтѫй дє зыдирѣ лȣмїй кȣ тоáтѫ подоáба ши ф҃рȣм-сѣца, ши пéн'трȣ зыдирѣ ѡмȣлȣи, кȣм л'аȣ зыди́т' дм҃нѕѣȣ дєн пъмѫ́нтъ. къ тóатє алтє лȣ́крȣрии черéщи ши пеминтéщи, лє фъкȣ̀ дм҃нзѣȣ кȣ кȣвѫнтȣл, саȣ кȣ порóнка са; ѩръ пре ѡм, адекъ пє адáм л'аȣ зидит кȣ мѫиȣлє сáлє, кȣм ши прє євва ѡ аȣ типосит, фемѣє дєн коаста лȣ́й адам; пентрȣ ачѣѧ л'аȣ ши чинсти́т', ши ѧȣ дáт' сȣптъ аскȣлтáрѣ лȣ́й, тóатє лȣ́крȣрилє дє прє пъмѫнтȣ; ѩръ пéнтрȣ неаскȣлтáрѣ, кȣм л'аȣ скос дєн рáю афáрѫ, шї-и порóнчѝ, съ съ хрънѧскъ, кȣ трȣ́дъ ши кȣ ѡстенѩ́лѫ. ши кȣм с'аȣ ꙟмȣлцїт ѡáменїи прє пъмѫнтъ, ши ȣйтáрѫ, ши пъръсир(ъ) прє дм҃нѕъȣ, ши ꙟмȣл-циндȣ-съ ръȣтѣцилє ꙟтрȣ ѡáмени, ꙟнекъ-й дм҃нѕъȣ прє тоци кȣ потоп дє апъ, нȣ́май ȣнȣл Нóє кȣ трє(и) фечóри аи сѣи ръмасъ дє потоп, кȣм ꙟл ꙟвъцъ дм҃нѕъȣ. и прóчаѧ.

Ꙟшиждерѣ пентрȣ Авраам, ши Исаак, ши Іáкѡв кȣ фє-чóрїй съй, ши пентрȣ Мѡиси кȣм ꙟл тримисъ дм҃нѕъȣ, ла Фараѡн ꙟпърáтȣл Єги́петȣлȣй, ши кътє чертър дѣдє дȣм҃нѕъȣ єгиптѣнилор, пънъ аȣ слобоѕит прє норóдȣл лȣи Израил, ши кȣм ꙟи трєкȣ пестє мáрѣ рошїє. ипроч.

Ꙟшиждерѣ пентрȣ Исȣс а лȣи нáви. ши пентрȣ ѹюдекътóрїи, апой ꙟпърацїи лȣи Израил: Саȣл, Давид, Солѡмон ши алции прє рѫнд, карє кȣм ш'аȣ кȣм҃пътат вїѩца ши ꙟпъръцїѧ, чиние аȣ цинȣ́т' порончилє лȣй дм҃нѕъȣ, ши ѡбичѣєлє несминти́тє, ачела кȣ бинє ши кȣ чинстє ш'аȣ петрекȣтъ вѩца. ѩр ꙟкинъ-

то́ріи дє идоли рѣѹ ши амар аѹ петрекѹт, ꙟ робіє ши ꙟ пе-
дѣѱъ лѹаѹ дє лимби пъгѫнє . ипроч.

Ѧшиждерѣ ꙟпъраціи персилор, Навохѡдоносор, ши алціи
прє рѫнд, ши пентрѹ пророчи; ши апо́и пентрѹ ꙟпъра́ціи єли-
нещи, Ѧлеѯандрѹ македон, ши алцни прє рѫнд; ши пентрѹ
ръзбоаєлє че с'аѹ фъкѹт ла четатѣ Троада, ꙟ ноаѡ ай, пен-
трѹ Єлена.

Ши пентрѹ дескълекарѣ Рѫмѹлѹи, ши прє ѹрмъ ꙟпъра́ціи
ръмлене́щи, прє рѫндъ.

Ѧшиждерѣ пентрѹ ꙟпъра́ціи крещини, ма́рєлє Костантин,
ка́рєлє аѹ ѕидит Царигра́дѹл, ши аѹ винит дин Рѫм дє аѹ
ашъѕать скаѡнѹлъ ꙟпъръціен ꙟ Цр҃иград . ши прє рѫнд тоцн
ꙟпъра́ціи грече́щи, ши патриаршн . ши пентрѹ сф҃тел(є) съ-
боаръ шѫптє а тоатъ лѹмѣ, ка́рє ла че ѕи́лє дє ꙟпърат с'аѹ фъ-
кѹт, ши ꙟпотрива а кърор єретичи, ши ка́рє кѹм аѹ (ꙟ)пъръцѫт,
ѡри бѹн, ѡри рѣѹ ши амар крещинилор . пънъ аѹ лѹат Тѹрчіи
тоат(ъ) цинѣрѣ гре́шилор (!) ши Царигра́дѹлъ . ши ꙟпъра́ціи тѹр-
чещи прє рѫнд, скриш днитр'о картє че съ кꙗмъ тѹркогре́ціє,
че ѧстє скрисъ ꙟ лі́мбъ аръпа́скъ ши тѹрча́скѫ, ши кѹ сло́вє
грече́щи . Ѧшиждерѣ ши пентрѹ диспѹта́ціѧ прѣ фери́читѹлѹи
папеи лѹи Силвестрѹ кѹ Ȥамври жи́довѹл връжито́рюл, ши кѹ
алціи доиспръѕѣче жи́дови кърѹрари, соціи лѹи Ȥамври . ашиж-
дерѣ кѹм ни съ каде съ не ꙟкинъм сф҃ителор икоа́не, ши пен-
трѹ сф҃телє па́цін ꙟвъцъто́ри . ши алтє ꙟтребъри кѹ ръспѹ́н-
сѹри . пентрѹ ачѣѧ, юби́те четито́рюлє, четинд, съ сокотещи ши
кѹ минтѣ, къ чете́ніѧ дє исто́ріи марє фолос, ши кѹнощинцѫ
ши ꙟвъцътѹрѫ дъ, челор ѹрмъто́ри ши юбито́ри дє ѡсте-
ниѡл(ѫ) . кѹ чети́тѹл сф҃телор скриптѹри кѹноащем прє дм҃нѕъѹ,
ши-л рѹгъм пентрѹ ертарѣ гришалелѡр ноастрє . кѹ чити́тѹл
сф҃телоръ скриптѹри кѹноащем . лѹкрѹрилє чѣлє дє мѹ́лци ай
трекѹ́тє, ка кѹм ам ведѣ ꙟнаинтѣ ноастрѫ; къ мѹ́лци ѡа́-
мени ꙟвъца́ци аѹ трѹди́т', ши аѹ ѡстени́т', дє аѹ скрис исторіи,
а краи ши а ꙟпъра́ци, а домни ши а магистани (!) каріи кѹм
ш'аѹ кѹмпъта́тъ віаца ши чинстѣ, аръта́ндъ челор дє прє
ѹрмъ, ши лъсѫнд ꙟвъцъто́рѫ, ка фіє чинє съ-ш поатѫ кѹмпъта
віаца . адекъ дє чѣлє рѣлє ши дє хѹлъ съ съ ферѣскѫ, ши
челор бѹ́нє ши дє ла́ѹдъ съ ѹрмѣѕѫ, кѹ мѹлтъ невоинцѫ
съ-ш агониса́скѫ немѹрито́рю нѹ́мє; кѹм вєй чети ꙟтр'ача́стѫ
ка́ртє, чинє кѹм ш'аѹ кѹмпътат віа́ца ши чинстѣ, че ла́ѹдъ
ши немѹритор нѹ́мє а ръмас челор бѹни ши темѫто́ри дє
дм҃нѕъѹ; ши че хѹ́лъ челор тира́ни, ши неꙟфръна́ци ꙟ фап-

теле сале. спре каре лѹкрѹ рог пре дмнѕъѹ съ-ц дѣ кѹцет бѹн, съ плинейци десвръшит' лѹкрѹл ачеста, четинд ши аскѹлтжндъ кѹ сънътате. аминь.

де бине воиторю юбитѹлѹи четиторю.
Павел граматик.

Legenda proroculuĭ Jeremia. (Fol. 65b—66b.*)

Пентрѹ Ієрслим, ши пентрѹ Ієремїа пророк, ши пентрѹ Барѹх ши Авемелех.

Шй ешинд Ієремїа дела' мпъратѹл, иар аѹ ѧчепѹт а плъниџе ши а тжнгѹи Ієрслимѹл, иаръ дмнѕъѹ аѹ ѕис кътръ Ѥрмиа: Ієремїѡ! съ те сколи ши съ-ц ѧй ѹченичїй тѣй, пре Барѹх ши пре Авемнлех шербїй мїей, ши съ еши ден четатѣ Ірслимѹлѹй, къ вою съ ѡ потопѣскъ, пентрѹ пъкателе нородѹлѹй че лъкѹеск ѧтр'жнса; ши с(ъ) нѹ зъбъвейци, че съ те грижейци май кѹрѹнд, съ еши афаръ, пънъ нѹ сосѣщє пѹтѣрѣ халдеилор, [ши съ вор лъѹда, къ ѡ аѹ добъндит кѹ пѹтѣрѣ ши кѹ търїа лор]**). ши съ нѹ те кѹпринзъ ши пре тине съ пїей кѹ джншїй. ши ѕисъ Ієремїа пророк(ѹл): доамне! иартъ-мъ съ гръескъ кътръ тине. шї-й ѕъс(ъ) дмнѕъѹ: гръѧще. ѕис-аѹ Ієремїа: дмне! вѣѕъ къ вей да четатѣ ачаста пре мжнѹле халдеилор, ши съ вор лъѹда къ ѡ аѹ добжндит, кѹ търїа лор. че май бине съ-й фачй потоп сфинцїа та сжнгѹр, ка съ нѹ съ лаѹде ей кѹ търїа лор. иар дмнѕъѹ аѹ ѕис кътръ Ієремїа: Ієремїе, сжргѹѧще де еши май кѹрѹнд афар(ъ)! иар халдеии нѹ съ вор лъѹда; къ пѣнъ нѹ вою дешкиде еѹ порциле четѣцїи, ей нѹ вор (пѹ)тѣ ѧтра.

Иаръ Ієрнмїа аѹ мърсѹ ла Барѹх ши ла Авемелех, ши не микъ нѹ врѹ съ спѹе лѹй Авемелех, пентрѹ къ ера фрикѡс, че нѹмаи лѹи Барѹх аѹ спѹс. ши лѹжнд Ієремїа пре Барѹх аѹ ѧтратъ ѧ бесѣрека Сиѡнѹлѹй, че ера фъкѹтъ де Соломон ѧпърат. ши ѧитржндъ Ієремїа ши Барѹх аѹ фъкѹт рѹгъ кжтръ дмнѕъѹ ши плжнсъръ мѹлтъ, ши желиръ сфнтѹл Сиѡн, ши тот Ірслимѹлъ.

Иаръ кжндъ фѹ ѧ ѕ часѹри де ноапте, кѹм фѹ кѹвжнтѹл лѹй дмнѕъѹ, венит-аѹ Ієремїа ши кѹ Барѹх ла зидюлъ четѣцїй, ши аѹѕиръ гласѹри мѹлте де бѹчиме ши въѕѹръ ѧџери погоржндѹ-се ден черю, кѹ фъклїй апринсъ амжн(ъ), ши стътѹръ

*) cf. 1682.
**) ditografiat de maĭ jos.

пре зи́дюри́ле четъці́й. ши възѫ́ндъ Іереміѧ ши кȣ Барȣ́х, пре ꙟцери погорѫнд кȣ фъкліи пре зидюри, аȣ ꙟчепȣт амѫндо́и а плѫ́нџе кȣ амар, ши зисъръ амъндои: доамне! ведем, ши кредем кȣкѫ́нтȣл тъȣ, че ай зис: къ нȣ вор аве ей ниче ѡ пȣтѣре, съ а четатѣ Іерсли́мȣлȣй пе мъна връжма́шилор, пънъ нȣ вей дешкиде порциле, пентрȣ пъка́теле ноастре. ши ѕи́се дмнѕъȣ: Іереміѡ! тȣ съ ѧй пре то́т' норо́дȣл міеȣ, пре Ізраилтѣни, ши съ ме́рџи кȣ дѫнші́й ꙟ робіе ла Вавилѡн, ши съ-й мѫнгѫй кȣ кȣви́нте бȣ́не, адȣкѫндȣ-ле ами́нте, къ ѧръ-й вою мѫнгѫѧ, ши кȣ врѣме ꙟй вою мѫнтȣй ден робіе. ѕи́с-аȣ Іереміѧ: доа́мне! че вою фаче пентрȣ вешминтеле, ши ѡдоа́ръле чѣле скȣмпе а сфнтȣлȣи Сїѡн? съ ле дай, ѕи́се дмнѕъȣ, тоа́те ꙟ пъмѫнт, ши съ ѕи́чи ашѣ: аскȣ́л'тъ пеми́нте де кȣвѫ́нтȣлъ лȣй дмнѕъȣ, челȣй че тѧȣ ашъѕа́т престе апе, съ-ци фїе аминте ши съ пъзѣцїи ачѣсте ѡдоа́ръ ши вешми́нте а сфнте ка́сей лȣй дмнѕъȣ. ши ѕи́се Іереміѧ: дмне! да́ръ ке́ние бесѣречїи че ле вою фаче? съ ле ѧй, ѕи́се дмнѕъȣ, ши съ ле арȣ́ничи спре соа́ре, ши с(ъ) ѕи́чи: съ ле ѧй тȣ соа́ре асȣпра та, ачѣсте ке́й ши фоа́рте съ-ци фіе ами́нте, пънъ кѫнд те ва ꙟтреба́ дмнѕъȣ пентрȣ дѫ́нсъле. ши ѧръ ѕи́се Іереміе пророк: доамне! че вою фа́че лȣй Авемилех кредипчо́сȣлȣи міе́ȣ, ка́реле мѧȣ слȣжи́т' кȣ дрепта́те, ши м'аȣ скос ден гроа́па чѣ адѫ́нкъ а ѡа́мениилѡр челор морци, че м'аȣ фост бъга́т' Седекїе ꙟпърат? къ нȣ ме'р хи̂ воѧ съ ва́ѕъ пери́рѣ Іерсли́мȣлȣй, къ ѧсте ѡм фоарте фрикос. ѕис-аȣ дмнѕъȣ: съ-л треми́ци кȣ ѡ ко́шницъ ла віѧ Агри́пей. ѧръ де те ва ꙟтреба чинева́, съ ѕи́чъ, къ л'ай тримис съ адȣ́къ смоки́не дела віѧ Агри́пїй. ши де-ц ва ѕи́че чинева́: че-ц' сѫнт бȣ́не смоки́неле? ѧръ тȣ съ ѕи́чи, къ аша́ аȣ ѕи́с дмнѕъȣ: де смоки́неле че ва адȣ́че ел, вей съ дай норо́дȣлȣй кърѡр вор фи бол'нави, ши кѫт' вор мѫн'ка де ачѣле смоки́не, ꙟдатъ съ вор тъмъдȣй. ши дак(ъ) ва мерџе ла віѧ Агри́пей, еȣ ꙟл вою адорми̂ аколо, пънъ че съ ва ꙟтоарче норо́дȣл ден рѡбіе, дела Вавилѡн. ѧръ Іереміѧ пророк дȣпъ кȣвѫ́н'тȣлъ лȣй дмнѕъȣ, аȣ ꙟтрат ꙟ Сїѡн, ши аȣ лȣа́т' ѡдоа́ръле ши вемѫ́нтеле, адекъ сфнтȣлъ кивѡт, кȣ̀ сфнтеле лѣспеѕи, кареле лѧȣ дат дмнъѕъȣ лȣй Мо́иси ꙟ мȣнтеле Синае, ши сфнтȣлъ престол чѣлъ де мȣлт пре́цъ, ши сфнтȣл свѣщник, ши ле дѣде тоа́те пъмѫнтȣлȣй съ ле поарте де гріже. ѧръ адоа ѕіі ꙟ ръсъри́тȣл соа́релȣй, лȣѫнд Іереміѧ ке́ние свнтȣлȣй Сїѡн лѧȣ арȣн'кат спре соа́ре. ши ѕі́съ кътръ Авемелех: съ мерџи пънъ ла віѧ Агри́пей, съ адȣ́чи смѡкіне. ѧр Авемелех ꙟтребъ, де че трѧбъ-ц сѫнт смо-

кинеле? ꙗръ Іеремїа ꙗȣ спȣс, прекȣм ꙟл ꙟвъцасъ дмнѕъȣ. ꙗръ Варȣх ꙗȣ ѕис дмнѕъȣ, съ нȣ-л ꙟ ꙟ робїе кȣ джнсȣл, ши л'аȣ лъсат прекȣм фȣ кȣвжнтȣлъ лȣй дмнѕъȣ.

Ши еши Варȣх ден четáте, ш'аȣ ꙟтрат ꙟтр'о пещере, съ нȣ вáѕъ перирѣ четъцїи Іерслимȣлȣи; ши дѣчїй нȣмай въѕȣ пре Іеремїа прорѡк, пънъ кжнд с'аȣ ꙟторсъ ден робїе ꙗр ла Іерслим.

Ꙗръ Авемелех а мърсъ ла вїа Агрипей, ши аȣ кȣлес смокине, кȣм л'аȣ ꙟвъцат Еремїа пророк ши пȣрчеѕнинд съ вїе, и с'аȣ фъкȣт а адорми, фїинд ꙟтрȣ амїаѕъ-ѕи, ши кȣлкъндȣ-съ съ аципаскъ сȣпт ȣмбра ȣнȣй пѡм, ши пȣсъ кошница кȣ смокинииле, сȣпт кап. ши фȣ адормит аколѡ тóкма шѣптеѕъчи де ай. ши-л акопери аколѡ дмнѕъȣ пентрȣ рȣга Іеремїей пророк, пентрȣ съ нȣ май вáѕъ ръсжпа ши прада Іерслимȣлȣй.

Impărăţia Sultanilor: Mehmet, Ahmat, Mustafa, Osman şi Murat.
(Fol. 309 a — 309 b.)

Ꙟпъръцїа лȣй Мехметъ, фечорȣл лȣй сȣлтан Мȣрат. кап. ск.
Стътȣ ꙟпърат сȣлтан Мехмет, ши ꙟпъръци. ѳ. ай кȣ бȣн кȣмпът, ши кȣ пáче ꙟ ѕилеле лȣй, ши болнъвиндȣ-съ аȣ мȣрит.

Ꙟпъръцїа лȣй сȣлтан Ахмат. кап. ска.

Дакъ аȣ мȣрит сȣлтан Мехмет. ꙟпъръци фїю-съȣ сȣлтанъ Ахмат. дї. ай тот кȣ пáче. ачестъ ꙟпърат аȣ зидитъ ȣн мечетъ фоарте мáре ши фрȣмос, кȣ патрȣ минарѣле ꙟ патрȣ корнȣри а мечетȣлȣи, ꙟналте песте сáмъ, ȣнде съ сȣе хоџѣ де стригж; ши ꙟ лонтрȣлъ мечетȣлȣи ꙟкъ май синтȣ доаж минарѣле, ши ꙗсте лȣкрȣ минȣнатъ ши фрȣмос, ши де мáре ꙗсте май кът ста Сѡфїе. шї-й пȣсъ нȣмеле: ахматїа, пре нȣмеле сѣȣ, ши аȣ мȣрит ши ель.

Ꙟпъръцїа лȣй сȣлтан Мȣстафа.

Дȣпъ моартѣ лȣй сȣлтанъ Ахмат, стътȣ ꙟпърат сȣлтан Мȣстафа, фрáтеле лȣи сȣлтан Ахматъ, ши ера блжндъ ши млстивъ. ши кȣм стътȣ ꙟпъратъ, ꙟдатъ тримисъ де слобоѕи тоáте ꙟкисориле ши темницъле, ши ꙟбла ла ведѣре прин тотъ Царигрáдȣлъ. ꙗр фїиндъ ашѣ блжнд л'аȣ мазилит де ꙟпъръцїе, ши аȣ пȣс ꙟ локȣл лȣй пре фрáте-съȣ сȣлтан Ѡсман, ши ꙟпъръци патрȣ ай.

Стъ̀тꙋ ꙟпъратъ сꙋлта(н) Ѡсман. ачєста єра ютє ши порни́т' фоартє, цїиндꙋ ши лꙋкрꙋл та́рє, ши̓ прє єничари цинѣ фоартє скꙋ́ртꙋ ши та́рє, ши пєнтрꙋ ачѣ́ѧ съ ръдика́ръ ши л'аꙋ ѡморѫт. дє аче́ста ꙟпърат съ поменѣщє ꙟ истóрїѧ дє домнїй църїй Молдóвей, къ аꙋ венит асꙋ́пра цържй лєшє́щй, ши погорѫндꙋ-съ ши Лѣ́шїй пънъ ла Хотин, аколо съ тъбъръръж пънъ а́ сосй Тꙋрчїи. ши дънд ръзбóю Лѣшилор, нꙋ-и пꙋтꙋръ добъндй, къ єра ꙟкиш ꙟ шанцꙋри. ши прє ꙋ҆рмъ съ ꙟпъка́ръ ши съ ꙟтоарсъръ чинєш ла цара са. ши с'аꙋ прилєжит вени́рѣ аче́лꙋи ꙟпърат, прин цара ноастръ Молдова, кънд домнїѧ Ѩлєѯандрꙋ водъ Илїѧш, ꙟ анїи ,зрл, прєкꙋм скрїє лѣтопи́съцꙋл цържй Мѡлдѡвей. дꙋпъ че аꙋ ѡморѫ́т' єничарїй прє сꙋлтан Ѡсман, ръдикаръ ꙟпъра́т' пє фратє-съꙋ прє сꙋлтан Мꙋстафа ал доилє рѫнд ши аꙋ ꙟпъръцит. д҃. ани.

Сꙋлтан Мꙋрат.

,ахк҃д ани̓ дела х҃с стъ̀тꙋ ꙟпърат сꙋлтан Мꙋрат, фечорꙋлъ лꙋй сꙋлтан Ѩхмат. ачєста єра бꙋн ши витѧз ма́рє, ла џюдѣ́цъ дирєптъ, юбитóрю дє крєщини. ꙗръ ръзбоаєлє, ши витєжїнлє лꙋй, ч'аꙋ фъкꙋ́т' ши кътє четъци аꙋ добѫндит, алєс кѫнд аꙋ мєрсꙋ ла Вавилѡн четáтѣ чѧ марє, ши ꙟ лꙋмє вєсти́тѫ, ши кѫт сїнцє с'аꙋ върсат, ам лъсат съ скрїє алци лѣтописъци; ꙗр ної̆ ам фъкꙋт кóнєцꙋлъ лѣтописъцꙋлꙋи ностръ, аи́чє ла ꙟпъръцїѧ ачєстꙋи ꙟпърат бꙋн ши дєстоиник, сꙋлта́нъ Мꙋра́т'.

Ꙗ҆ръ лꙋй дм҃нѕъꙋ сла́въ, чинстє ши ꙟкинъчюнє ꙟ вѣчин вѣ́чилоръ. аминъ.

L.

1651.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de răscumpărare.

(Jaşĭ 7159.)

† адекѫ нои костантин чогѡлѣ спътар мари. ши накꙋл комис мари. ши пътрашко чогѡлѣ столник мари. скрїєм ши

дъм цире, кѫ часть скрисоаре а ноастрь. кѫм аѫ венит ꙟнаинтѣ ноастрь честѫ ѡм, анѫм(е) андроник кѫ сороориле сали, соломїа ши върварa ши ѫн фрате а лор накѫл, пентрѫ ѡ пагѫб(ъ) че аѫ фъкѫт андроник кѫ соцїиле сали, накѫлѫи збиръи кѫнд кѫ къзачїи. ши аѫ принсѫ де фаци ѫнѣлте ла дьнишїи, доѡ кѫпе де арцинтѫ ши шѣпте-зечи де леи. дечи ꙗѫ пьрьт накѫл збирѣ ла мьрїа-са водѫ. ши ꙗѫ дат платничи, ши ꙗѫ пѫс ла ꙟнкисоари. дечи кѫ алть н'аѫ авѫт кѫ че плъти, че аѫ дат а лор парци де ѡчин(ъ), дин сат дин дьрмьнеци цѫмьтате. ши дин сат дин кръчѫнѣни (!) а патра парте. ши дин сат дин кичера а патра парте партѣ лѫи, ши сѫрориле лѫи че скрїе маи сѫс, аѫ дат пьрцили лор, пентрѫ фрате-сьѫ, ка сь-н юшѫрѣзе дин невое че аѫ авѫт. ши еѫ тьѫтѫл армаш, ꙗм дат ши ꙗм слобозит дин кисоари пе кѫвънтѫл мьрїи сали лѫи водь, пънь сь ва принде ши соцїа лѫи, глигорашко бобеи. дечи нои дѣка-м възѫт кь аѫ венит ꙟнаинтѣ ноастрь, ши с'аѫ токмит де аѫ дат ачѣле пьрци де ѡчин. ам фькѫт накѫлѫи збирьи ачѣсть скрисоари, ка сь-и хїе де кредиyць, ши съ-ш фак(ь) ши дерѣсь домнеции. ꙗр пентрѫ кредннца, нои ам искѫлит, ши ам пѫс печецили ка с(ъ) съ цїе.

ѫ ꙗс лт ,зрнѳ. юл. и. днь.

LI.

1651.

(Collect. Acad. Rom.)

Schimbare de moşii.

(Jaşi 7159.)

Адекъ еѫ геѡргїе мареле пъха(р)ник, скрїѫ ши мъртѫрисеск, кѫ чест запис ал мїеѫ. кѫм м'ам токмит, кѫ дѫмнѣлѫи, кѫ григорашкó пръжескѫл, меделничѣрюл чел маре, ши ам фъкѫт скимбътѫрѫ ꙟнтре нои де бѫнъ вѡꙗ ноастръ, кѫ але ноастре дирѣпте ѡчине, ши кѫмпърътѫри. ши ꙗм дат еѫ дѫмисале пръжескѫлѫи мдлничерюл, але мѣле дирѣпте ѡчине ши кѫмпъръторн, цѫмътате де сат де томеши, че ꙗсте ꙟ цинѫтѫл хърлъѫлѫи, ши а треа парте де сат де въсканич, че ꙗсте ла цинѫтѫл рѡманѫлѫи. кѡ (!) лѡкѫл де хъцѣе (l. хълъцѣе) ши де мѡри, ши кѫ тѡт венитѫл. ꙗръ дѫмнѣлѫи мьѫ дат мїе скимбъ-

тѹръ пентрѹ скимбътѹрѫ. сатѹл влъличѣни, че сиитѹ пре апа жижїе, ꙟ цинѹтѹл дорохоюлѹи, кѹ лок де хелещеѹ ши де мори ꙟтр'апа жижїе, ши кѹ тот венитѹл. ши ꙟ токма(ла) ноастръ с'аѹ тъмплат дѹмиѣлѹи костантин чоголѣ спътарюл чел маре. ши пътрашко чоголѣ столникѹл чел маре. ши григорїе житничѣрюл чел маре. ши статїе ал донле вистиернник. ши дамаскин. ши некѹлаи. ши илїе арапѹл, ворничїи де глоатъ. ши алци боерн. ши воиинч. дин нанте 'дин кѹртѫ мърїеи сале домнѹ ностръ. ши пентрѹ кредница, ка съ не фїе де мъртѹрїе ш'аѹ пѹс тоц печециле ши аѹ искълит кѹ мънѹли лор, ши кѹ нои де преѹн(ъ). ши еѹ дѹмитрашко ѹрикар ам скрис ка съ с(ъ) щїе.

ѹ іас влто ,зрнѳ. фев. з.

LII.

1651.

Ѱалтиръ. че съ зиче кънтаре, а феричітѹлѹй прорк' ши ꙟпърат' двдь .... ꙟ четатѫ Белградѹлѹи. влѣто ,зрнѳ. а ѿ рждства хсва ,ахна декем: ке дне.

(4°. XVIII foi nepag. + 300 paginate.)

Predoslovie. (Fol. VII a—VIII b.)

Предословїе ла ѱалтире ши кътрѫ чтиторю.

Деспре лаѹда ши де фолосѹл ѱалтирїй. майнте дечѐ ам ꙟчѧпе, а изкодй ѱал'тирѧ, дей лимбѫ жидовскѫ, прѐ лимбѫ рѹмънѣскѫ, съ нѹ ва фй дѐ фолось, ꙟкѫ ꙟ дешѣрт' нѹ ва фй крещйнилорь, ѡ (юбите четиторю) съ арътъм ꙟтѫю чѧсте, л, лѹкрѹри:

ꙟтѫю аръткмь, къ ѱалтирѧ асте карте сфнтѫ, ші-й лъѹдатѫ, шй фоарте-й де фолось сѹфлетѹлѹй омѹлѹй. адоаорѫ, деспрѐ сѹмма ѱал'тирїй. а треѧ оарѫ, деспрѐ пѣрциле ши деспре рѫндѹль ѱал'тирїй. апатра оарѫ, съ щим де скрисоарѧ ѱалтирїй, чине аѹ скрис ѱал'тирѧ, двдь нѹмай, сингѹрь аѹ ши алцїи? деспре чѧстѧ кѹ врѣрѧ лѹй дмнзѣѹ прѐ рѫнд' ком' гръй, ка съ ꙟцелѣгѫ тоц четиторїи крещин,

кътȣ-й дѐ дестойникѫ ѱалтїрѧ, ши де трѣбѫ. ꙟтѣю дѐ де-
стойничїѧ шѝ лаȣда ѱалтирїй.

Па́вель ап҃стль ꙟн адоаѡ ка́рте ла тѵмоѳеи глав. г҃. сх҃. ѕі҃. чѐ зи́че гръи́ндь деспрѐ то́атѫ скриптȣ́ра сфн҃тѫ а ле́цїи ноа́ѡ: тоа́тѫ скриптȣ́ра дѐ дȣмнеѕеȣ-й ръсȣфла́тѫ, шї-й де фоло́сь спре ꙟвъцътȣ́рѫ, спре черта́ре, спре дожа́нѫ, шѝ спре ꙟвъцътȣ́рѫ карѣ-й ꙟ дерепта́те. маи върто́сь ка́ пе́нтрȣ ръбда́рѧ скриптȣ́рилѡр, нъдѣжде съ авем. кор. глав. еі҃. сх҃. д҃. ача́стѧ тоа́те кȣ̀ адевър съ пот зи́че дѐспрѐ ѱал'ти́ре. къ ѱал'ти́рѧ ѩсте ръсȣфла́тѫ де дх҃ȣль сфн҃ть, пе́нтрȣ ачѣѧ-й карте свн҃тѫ; оу҆на дин кърциле сфн҃те а ле́цїей ве́кй, шї-й де фоло́сь спрѐ ꙟтъри́рѧ крединцїей крецине́цин. кȣм съ аратѫ динтр'ача́ста, къ хс҃ шѝ ап҃слїи лȣй адȣ́кь мъртȣрїй мȣ́лте, деспре мȣ́лте лȣ́крȣри, дин ѱал'ти́ре ꙟтрȣ лѣцѧ ноа́ѡ. хс҃ връндъ съ ара́те къ ме́сїа нȣ-и нȣмаи фїюл лȣи дв҃д, адȣ́се кȣвинтеле лȣи дв҃д ꙟнаинте, кареле-с скри́се ꙟ ѱал: ро҃. сх҃. а҃: зи́се дмн҃ȣл дмн҃ȣлȣй мїеȣ и про́ча. ꙟ ка́ре кȣвинтел(е) кѣмѫ прѐ хс҃. кѣ-й дмн҃ȣль лȣй дв҃дь; маѳ. кв҃. сх҃. мг҃.

Ѿрѫ дȣпѫ ꙟвїе́рѧ лȣй хс҃. врѣнд' а аръта̀ оу҆ченичилѡрь сѣй, къ ме́ссїей и с'лȣ къзȣ́ть а кинȣ́й, шѝ а ꙟвїѧ дин ꙟ мо́рци а. г҃. зѝ, шѝ а проповедȣ́ї ꙟ нȣ́меле лȣ́й, покъи́нца шѝ ертъчю́нѧ пъка́телѡр тȣтȣрѡр лимбилѡрь, адȣ́че мъртȣрїи нȣ̀ нȣ́май дела̀ Моиси шѝ дела пророчи, чѐ шѝ дин ѱалти́ре. ашиждерѧ шѝ ап҃слїи мъртȣрисе́скь дин ѱалти́ре. Пе́трȣ ап҃сль ꙟ проповеда́нїѧ лȣй дин ꙟтѣй, ка́рѧ фъкȣ̀ ꙟ Іерс҃лим ꙟ ѕȣ́а де Рȣса́лїи, кътрѫ мȣлцимѧ Жӱ́дѡвилѡрь, врѣндь а аръта̀ къ Іс҃. пре кареле-л ръстигни́рѫ ѩсте хс҃. аȣ ме́сїѧ. адȣ́се дин еі҃, ѱал. сх҃. і҃. аі҃. ꙟ ка́реле пророчѣще деспре ꙟвїѧ́рѧ лȣй хс҃. ꙟ дѣн. в҃. сх҃. кѳ҃. ши ѩрѫ Пътрȣ врѣндь а ꙟнтъри Ілтѣнїи ꙟ креди́нца лȣй хс҃, карїи ера̀ атȣ́нчи ръшкирац ꙟ Понть, ꙟ Галацїѧ, ꙟ Кападокїѧ ꙟ Ѩсїѧ, шѝ ꙟ Виѳа́нїа: ꙟтр'алте пророчїй ка́реле адȣ́че деспре хс҃, адȣ́че кȣвинте ден ѱа́лом: рзі҃. сх҃. кв҃. оу҆нде зич(е): пїа́тра ка́рѧ нȣ ѡ сокоти́рѫ зидито́рїи, ача́ста фȣ̀ ка́пȣл' оу҆нгюлȣ́й. ка́ре кȣви́н'те хс҃. щїи́н'д' къ съ скри́се деспрѐ ел', ле адȣ́се ꙟнаи́н'тѧ по́пилѡр ши бътрѣнилор, мѳ҃. ка҃. мв҃. Па́вель ап҃сль, ашї́ждерѧ ꙟ Ѩнтиѡхї́ѧ, повести́н'д' ꙟ сѵнагѡ́га Жи́довилѡрь, врȣ съ ара́те къ Іс҃. ка́реле аȣ фо́ст' ръстиг'ни́т' ꙟ Іерс҃лим ѧсте хс҃, аȣ ме́сїѧ, адȣ́че мъртȣрїе ден. в҃. ѱал. сх҃. з҃. зикѣн'д'ь: фїюль мїеȣ ещи тȣ̀, еȣ астѫзи те нъскȣ́ю; ши ден еі҃ ѱал. сх҃. і҃. зи́че: нȣ́ вери да сфн҃тȣль тѣȣ съ ва́зѫ пȣтрецю́не. ѩрѫш' Па́вел' врѣндь съ ара́те, къ ѡмȣль съ

ꙟдерѣїтѫ ꙟнаинтѧ лȣй дмнзѣȣ, ден кредин'цѫ. адȣче ꙟна-
їн'те кȣвин'теле лȣй двдь, ден' ѱал. ла. сх. в. динтр'ачастѧ
ден толте, поате ведѧ съвай чине, къ хс. шй апслїн лȣй аȣ
цинȣт' ѱалтирѧ, скриптȣрѫ сфнтѫ.

Psalm 18. (Fol. 30a—31a.)

Ѱаломь двдвъ ӥ.

Кȣвѣн'тȣль лȣн двдь дать май марелȣй кънтъторнлорь.

1. Черюрнле спȣн' слава лȣй дмнезѣȣ, шй фаїтȣль мѣнȣлор
лȣй вестѣще търїе. 2. Ѕȣа ѕилеен из'бȣк'нѣще кȣвън'т, шн ноаптѧ
нопцїей спȣне ꙟцелепчюне. 3. Нȣ-й гласъ нечи кȣвинте, оунде съ нȣ
сѫ аȣзѫ гласȣль лорь. 4. Єпре тоть пъмѣнтȣль ешй вѣстѧ лорь*),
шй пѣнѫ ꙟ марцннеле лȣмїей граюрнле лорь, пȣсе соарелȣй корть
ꙟтрȣ ѧле. 5. Шй ель ка оунь мире ешиндь дин кънара са, бȣ-
кȣръ-се ка оунь пȣтѣрникь, алергѣнд' ꙟтрȣ калѧ са. 6. Дин мар-
цинѧ черюрнлорь еширѧ лȣй, ши ꙟкȣнцȣрарѧ лȣй пънѫ ла марцн-
неле пъмънтȣлȣй,**) шй нȣ-й чине съ се аскȣнзѫ де кълдȣра
лȣй. 7. Лѣцѧ дмнȣлȣй ꙟтрѣгѫ, ꙟтоарче сȣфлетеле; мъртȣрїѧ
дмнȣлȣй кредннчоасѫ, ꙟцелеіцѣще поробочїн***). 8. Порѣнчиле
дмнȣлȣй дерѣїте, веселитоаре инимїен; порѣн'ка дом'нȣлȣй кȣ-
ратѫ, лȣминътоаре окилорь. 9. Фрика дмнȣлȣн кȣратѫ, ръмѣ-
не пѣнѫ ꙟ вѣкь; цюдекѣрнле дмнȣлȣй адевърате, ꙟ дерѣїтате
ден преȣнѫ. 10. Май дорите-сь де кътъ аȣрȣль, шй декѣт' аȣрь
мȣлть-лъмȣрит'†); шй май дȣл'чи декъть мїарѧ шй декъть
стредѧ фагȣрȣлȣй. 11. Єлȣга та ꙟкѫ съ лȣминѣзѫ дентрȣ
ѧле; шй ꙟ пъзитȣра ачелора ѧсте платѫ мȣл'тѫ. 12. Грешѧ-
леле чине ле ва ꙟцелѣце? де аскȣн'селе мѣле кȣръцѣще-мѫ.
13. Шй ферѣще слȣга та (де пъкать), нъпрасниче, съ нȣ-мн
ꙟвънгѫ мїе; атȣн'че вою фй ꙟтрегȣ шй вою фй кȣрать де
пъкать маре.

14. Шн фїе-ци пре вое кȣвинтеле ростȣлȣй мїеȣ. шй кȣ-
цетȣль инимїй мѣле ꙟнаинтѧ та††) дмне, търїѧ мѧ шй ръс-
кȣмпъртъторюль мїеȣ.

cf. 1577.

---

*) Glose marginale: порȣнка лорь. **) черюрнлорь. ***) неицнȣторїн.
†) пїетри скȣмпе. ††) пȣрȣре.

Psalm 48. (Fol. 87a—89a.)

Ѱа́ломь м҃и.

Кѣн'текȣль фїилорь лȣ́й Кѡ́рїе, да́ть да́скалȣлȣ́й кън-
тѣрнилорь.

1. Ꙗѹзи́щи ача́ста то́ате лимбиле, лȣа́цн ами́ните то́ци лъкȣи-
тѡ́рїи пъмѣ́нтȣлȣ́й. 2. Ꙟкѫ шѝ во́й фїи́й ѡа́менилорь, ши во́й
фїи́й бѡа́рнилорь, ꙟпреȣ́нѫ бога́тȣль шѝ сȣрȣма́нȣль. 3. Ро́стȣл
мїеȣ гръй-ва ꙟцелепцїе? ши кȣ́цетȣл' и́нимїй мѣ́ле цїинцѫ.
4. Плека́ю спрѐ пи́л'дѫ оуре́кѧ мѧ: деш'ки́де-вою ꙟ ѱа'ти́ре
гъчиториле мѣ́ле. 5. Кѣчи м'а́ш тѣ́ме ꙟ зи́ле де пери́ре? кѣнд'
мѫ ꙟкȣ́н'цюрѫ стръмбъта́тѧ кълкѣ́нилорь мѣ́ле? 6. Ден' че́ѧ
че сѫ нъдъждȣе́скь ꙟтрȣ авȣцїа лор, шѝ ꙟтрȣ мȣл'ци́мѧ бо-
гътѣцїй лор ла́ȣдъ-сѫ, 7. Прѐ фра́теле ни́ме нȣ́-ль по́ате ръскȣм'-
пъра̀, ничи по́ате да̀ лȣ́й дȣм'незъȣ пре́цȣл' ръскȣм'пъръри́ей лȣ́й.
8. Къ скȣ́м'пъ е ръскȣм'пъра́рѧ сȣфлетȣлȣ́й лѡ́рь, дѣ нȣ́ сѫ
пȣтѣ́рѧ сфъ́рши ꙟ вѣ́кь. 9. Ши съ вїа́зе ꙟкѫ пънѫ ꙟ вѣ́к',
шѝ съ нȣ ва́зѫ пȣтреџю́не. 10. Къ фїе чи́не вѣ́де, къ ꙟцеле́пцїи
ꙟкѫ мѡрь, ꙟпреȣ́нѫ небȣ́нȣль шѝ неꙟцелепи́тȣль пїерь, шѝ ла́сѫ
стри́нилорь богътѣ́циле са́ле. 11. Ши ꙟкѫ кȣ́цетȣль ло́рь
ѧсте, къ во́рь ръмъна̀ ка́селе ло́рь ꙟ вѣ́кь; шѝ съла́шиле
ло́рь, ден нѣ́мь пънѫ ꙟ нѣ́мь; пентрȣ ачѣ́ѧ весте́ск' нȣ́меле
ло́рь прѐ пъмънть. 12. Ꙟрѫ ѡ́мȣл' ка́реле-й ꙟ чинсте, ни́че ꙟтрȣ
оуна нȣ ва ръмъна̀, асъмъна́-съ-ва добито́ачелорь чѐ пїерь.
13. Ꙗча́ста-й ка́лѧ ло́рь, съва къ-й ꙟтрȣ ѧ небȣ́нїе; ꙟкѫ ръмъши́-
целе ло́рь вое́скȣ-ѡ кȣ̀ ро́стȣль съȣ. 14. Ка̀ ѡ́йле пȣ́не-ворь прѐ ей
ꙟ ꙗдь, шѝ мо́артѧ ва амистȣ̀й прѐ ей, ши ꙟ диминѣ́ца*) ачѣ́ѧ,
домни́-ворь дире́пцїи прѐ ей, ши фа́ца ло́рь съ ва̀ ꙟвекѝ ꙟ
мормънть, дȣпѫ чѐ ва еши фїе чи́не ден съла́шȣль лȣ́й. 15. Ꙟрѫ
д҃мнзъȣ ва ръскȣмпъра̀ сȣ́флетȣль мїеȣ ден пȣтѣ́рѧ ꙗдȣлȣ́й,
кънд мъ ва̀ прїи́мѝ ла̀ сїне. 16. Нȣ́ те тѣ́ме кънд' съ ꙟбогъ-
цѣ́ще ѡ́мȣль; аȣ кѣн'д съ ва̀ мȣлцѝ слава ка́сей лȣ́й. 17. Къ не-
ми́кѫ нȣ ва̀ дȣ́че кȣ̀ си́не, кънд ва мȣрѝ, ни́че ва̀ погорѫ
дȣпѫ ель сла́ва лȣ́й. 18. Съва̀ къ сȣ́флетȣль лȣ́й ꙟ вїа́ца лȣ́й
с'а́ȣ б҃лсви́ть, шѝ во́рь лъȣда̀ прѐ ель, къ ш'а́ȣ фъкȣ́ть би́не.
19. Съва̀ къ арѫ аџю́н'џе вїꙗца лȣ́й, пънѫ ꙟ вїꙗца пърнци-
лорь лȣ́й, ꙟкѫ пънѫ ꙟ вѣ́кь нȣ́ ворь веда̀ лȣми́нѫ. 20. Ѡмȣль
фїи́н'дь ꙟ чи́н'сте шѝ нȣ̀ ꙟцелѣ́џе, асамънъ-сѫ добито́ачелор
ка́реле пїер'.

*) Glosă: Ѕȣ́а де апо́й а џоде́цȣлȣи.

Rugăciunea lui Jona prooroc. (Fol. 286a—287b.)

**Ꙗ. ѕ҃. кънтáрє: рȣгъчю́нѧ лȣ́й Їѡнà про́ркь, кънд с'аȣ рȣгáть
дин мáцелє кѵ́тȣлȣи.** (Jona cap. II, v. 3—10.)

3. Єстригáю ꙟтрȣ невóѧ мѧ кътрѫ д҃мнȣль мїєȣ, шѝ аȣ-
зи-мѫ. дин рынза ꙟадȣлȣ́й стригáю шѝ аȣзѝ глáсȣль мїєȣ.
4. Ꙗрȣ́нкатȣ-м'ай ꙟтр'адънкȣль мижлóкȣлȣй мѣрилорь, шѝ áпелє
ꙟкȣ(н)щюрáръ-мѫ, тоатє оу́н'делє талє шѝ тóатє валȣрилє тáлє
трєкȣ́рѫ прєстє ми́нє. 5. Ꙟрѫ єȣ зичѧ̀: лепъдáть сънт' денайн-
тѧ о́килор тъи. ꙟкѫ нȣ́ вою ꙟчетà а кътȣтà кътрѫ бесѣ́река
сфн҃цїєй тáлє. 6. Ꙟпрещюрáръ-мѫ прѐ ми́нє áпелє пънѫ ла сȣ́флє-
тȣл' мїєȣ. адън'кȣл мѫ ꙟпрещюрѫ, ши съ ꙟклъчи прещюр кáпȣл
мїєȣ. 7. Погорѣю ла ръдъчи́нелє мȣ́н'цилор, ши мѫ ꙟкȣє пъмън-
тȣл' кȣ ръте́ѕелє лȣ́й ꙟ вѣ́к'. ꙟрѫ тȣ д҃мнє, скосє́ш вїáца мѧ
дин пȣтрещю́нє, д҃мнєзе́ȣл' мїєȣ. 8. Кънд съ сфър'шїѧ̀ сȣфлєтȣл'
мїєȣ дин ми́нє поменїѧ-мѫ дѐ д҃мнȣл', шѝ ꙟтрѫ̀ кътрѫ ти́нє
рȣгъчю́нѧ мѧ, ꙟ весѣ́рикѫ сфн҃тѫ а тà. 9. Кáрїи ꙟмблѫ дȣ́пѫ
минчю́ни дешáртє, де ми́ла тà съ пъръсєск'. 10. Ꙟрѫ єȣ кȣ глáсь
дє исповєдáнїє жиртвє́скȣ цїє, шѝ чѣм' фъгъдȣит да-ц-вою
цїє. а д҃мнȣлȣй ѧстє спс҃нїѧ.

LIII.

1652.

**Ꙟдерептáрѣ лещїй кȣ д҃мнєзéȣ ..... ꙟ Търговищє ....
влѣт ҂зр҃ѯ҃. алȣи х҃с. ҂ахн҃в.**

(Fol. XXV nepag. + 795 pagini paginate.)

Predoslovia ântăia. (Fol. Ib — IIa.)

Прѣ сфн҃ци́тȣлȣй ши прѣ ꙟцелéптȣлȣй мíєȣ, ши кȣ тóатє фéлюрилє дє флѡ́ри алє дáрȣлȣй д҃хȣлȣй сфн҃тъ ꙟподоби́тъ, тóкма апсл҃нлѡр. с: с: Єтєфанъ. митрополит аль Търгѡвищїй. єѯархȣлъ плáюлȣй, ши а тѡ́атѫ оу́нгровлахíа. чел че є май жос скрис, кл ȣн фїю сȣфлєтéскъ ши дє немíкл рѡ́бъ, кȣ тот сȣ́флєтȣлъ чѣ́рє, рóагѫ ши прїáщє тóатѫ сънътáтѣ, ши бȣ́на петрєкáнїє дє ла оу́нȣлъ ꙟтроицъ д҃мнєзєȣ .....

Ꙗчáста аȣзи́ндъ шѝ єȣ май мíкȣлъ, прóстȣлъ ши плє-катȣл' прах дє сȣ́птъ пичóарелє чинсти́тє алє сфн҃цíєй тáлє (ѡ

сфи҃нте крѣщє-те) де мȣлци Лакедемѡнѣни, воию кȣ тóатѫ инема кȣ бл҃гословéнїа ши ꙟдемнáрѣ сфи҃нцїей тáле, а препȣне ачáстѫ ꙟндрептаре де лѣцє дъпре лимба еллинѣскѫ, пре лимбѫ прóастѫ рȣмънѣскѫ. нȣ дóарѫ де ꙟ невредничїа простимей мѣле, сáȣ дъ ве (!) ꙟтр'о ꙟвъцътȣ́рѫ ꙟвъцáтъ, фѣрѫ нȣман кът м'áм' испититъ а линџе пре дин афáрѫ пȣцинéлъ граммати́ка ши сѵ́нтаѯисȣл'. че кȣ тóатѫ ми́нтѣ, ꙟцелепцїа, аръта́рѣ, спȣнерѣ ши̇ ꙟдрептáрѣ а кȣвїóсȣлȣй ꙟтрȣ иеромонаш кѵр Ігна́тїе Петри́ци, ши алȣ́й Пантелеймонъ Лигари́ди, дáскали десъвършитъ амъндѡ́й дела Хїѡ, вести́ц' ши̇ фóарте искȣси́ци ꙟтрȣ тóатѫ дȣмнезеяска скриптȣ́рѫ. дрепт' ачѣѧ (ѡ сфи҃нте върхȣле!) пéнтрȣ мȣлтȣл' ха́ръ де кȣчерїе а недъстоиничїей мѣле, кáреле амъ кътрѫ сфи҃нцїа та (мъкáръ де нȣ-м сънтъ кóпици стрȣгȣрїи ви́цїй мѣле) прїимѣщє трȣда ши̇ остенѣла ка ȣнȣй недъстóйникъ. прїимѣщє ачéстъ дáръ ми́къ, кȣ мȣ́лта прóастъ амѣ ми́нте некȣприисъ. прїимѣщє гръди́на кȣ флѡ́риле Рáюлȣй ꙟподоби́тѫ, ши съди́те кȣ бȣ́на мири́смѫ а дáрȣлȣй дх҃ȣлȣй сфи҃нтъ. прїимѣщє ка чел пȣ́мнъ де апѫ че дȣ҃се челъ сърак ла чéлъ ꙟпърáтъ. прїимѣщє, ши пре ми́не блсв҃ѣщє. ка еȣ тикълóсȣл песпе блсв҃éнїа ши̇ ертáрѣ сфи҃нцїей тáле, съ добъндéскъ ертáре мȣлтелѡр мѣле фȣмедéнїй де пъкáте.....

прѣ ѡсщ҃инства вс҃. не потрéбный рáбъ

Данїилъ : М. Пановáнъ.

Predoslovia a doua.

(Fol. IIIa.) Стефáнъ, кȣ ми́ла лȣ дм҃нзéȣ, митрополит' алъ Търгѡ́вищїй, еѯархȣл плáюлȣй, ши̇ а тóатѫ оу҆нгровлáхїѧ. прѣ сфи҃нцилѡ́ръ архїепискѡ́пи, митропѡли́ици, юбиторилѡр де дм҃нзéȣ епискѡ́пи, егȣ́менилѡр, ши тȣтȣрѡръ пъринцилѡр дх҃овничи ши протопѡ́пи, хиротѡни́ци де дм҃нзéȣ песпе мъна архїерѣскѫ. ашиждерѧ ши атóате ръндȣ́ялеле чѣле де афарѫ, сънътáте ши спсн҃їе рóагѫ ши прїáщє.

Тóатѫ скриптȣ́ра кáрѣ ѥсте ꙟсȣфлецитѫ де дм҃изéȣ, (ѡ православничилѡр чититор) фóарте ѥсте де фолос, де ꙟвъцътȣ́рѫ, де ꙟфрȣнтáре, де ꙟдрептáре, де педепсире пе дрептáте; кȣм' гръѥщє(е) дȣмнезеéскȣл апсл҃, кà съ пóатѫ фи̇ óмȣл лȣ дм҃незéȣ десъвършитъ, ши бине гътитъ спре тóтъ лȣ́крȣлъ бȣ́нъ. пéнтрȣ къ май вьртос ꙟдрептѣзѫ нърáвȣриле нѡ́астре чѣле сȣфлетéщи, ши̇ де ꙟ лѣне ле ръдикѫ кътрѫ

бȣнътѣци, ши не порнéскъ кътрѫ ꙟвъцътȣриле чѣлѣ че плáкъ лȣй дм҃нзéȣ, шй не ꙟвáцѫ съ алѣџем бйнеле де ꙟ ръȣ, ши рѣȣлъ де ꙟ бйне. де ꙟ кáрѣ шй ачáстѫ дȣмнезъѧскѫ ꙟдрептáре де лѣџе, каншáнел(е) зик а сф҃нтей ши дȣмнезъéщїй прáвиле, кáреле аȣ ꙟколцит шй аȣ ръсърит ши сѣȣ иждерьтъ (кȣмъ амъ зйче) де ла ꙟтрȣпáрѣ ши ꙟоменйрѣ кȣвънтȣлȣй пре лȣ́ме. де кьндъ аȣ стригáт трьмбица чѣ кȣ мȣлтъ глас ап҃слѣскѫ, кȣ бȣнътáтѣ дáрȣлȣй, ши сѣȣ аȣзит ꙟ тóатѫ лȣ́мѣ. чинстйтȣ-сѣȣ, адáосȣ-сѣȣ, крескȣ́т-аȣ ши сѣȣ лъцит, ꙟтърин҃дъ токмѣлеле бесѣричїи, кáре съ фъчѣ пе врéми, пьнъ ла сф҃нтȣлъ ши а тóатъ лȣ́мѣ шаптелѣ събóръ....

(Fol. VIb—VIIa.) Дрéптъ ачѣа ши смерéнїа нѡ́астрѫ, възьндъ о комóаръ ка ачáста аскȣ́нсѫ, ши ка о гръдйнѫ ꙟкȣѧ́тъ, плйнѫ фїйндъ де тóате флѡ́риле дáрȣлȣй дх҃ȣлȣй сф҃нтъ але пȣртътѡ́рилѡр ши ꙟсȣфлецйцилѡр де дм҃нзéȣ пърйнци сф҃нцн ши аи лȣ́мїй дáскали ши лȣминътѡ́ри. кáрїи аȣ ꙟплȣ́т' тóатѫ лȣ́мѣ де дȣ́лчѣ благовóнїе а дх҃ȣлȣй. гьндїю зикьндъ: чѐ фѡлос ѩсте де амьндóаѫ съ стѣ ꙟкȣѧ́те, кȣмъ зич(е) скриптȣ́ра; май вьртос адȣкьндȣ-ми амйнте де кȣвьнтȣл стъпьнȣлȣй мїеȣ хс҃, пéнтрȣ слȣ́га чѣ виклѣнѫ, че аскȣ́нсе талантȣлъ ꙟ пъмьнтъ, зиш, съ даȣ ши еȣ чевà дóмнȣлȣй мїеȣ, де ꙟ кьте мї-áȣ дат; ка съ нȣ мѫ арът съ зик(ъ), къ воескъ нȣ́май фолóсȣлъ бйнелȣй мїеȣ. че войю кȣ тóатѫ инема, ка чéрбȣлъ ла извѡ́аръле áпелѡр, съ-м пȣ́ю тóатѫ нъдѣждѣ пре мáйка кȣвьнтȣлȣй фїюлȣй лȣ дм҃нзéȣ, прѣ слъвйта дóамнѫ а нѡ́астрѫ сф҃н. Нъскътóаре де дȣмнезéȣ. ши пентрȣ рȣ́га сф҃н. ап҃слъ ши ꙟтьюлъ мч҃(нйк): архидїáконъ Стефанъ, ши мáреле Антѡ́нїе ши сф҃нтȣл' Григóрїе Декаполит, ши Никѡ́дим мироточецȣл; ка съ нȣ́ лас' комóара аскȣ́нсѫ, нич гръдйна ꙟкȣѧ́тѫ, че съ зич(е), кáпетеле дȣмнезъéщилѡр прáвиле, съ ле адȣ́къ ши съ ле префак, дъпе еллинѣще пре кȣвйнте проасте рȣмьнéще. ши ам фъкȣт алѣџере де ꙟ мȣ́лте ши богáте прáвиле, тримецьндъ пън ши ла ꙟпъръте̃ска четáте, ла прѣ сф҃нтȣлъ нѡ́стрȣ ши á тóатѫ лȣ́мѣ патрїáрхъ (къ н'ам врȣт съ скрїȣ дъпре чѣле типáрниче, фїйндȣ-ми тѣмѫ, къ де кьндъ аȣ ꙟкъпȣ́тъ кѣрциле правѡслáвїей ла мьна еретйчилоръ, ей н'áȣ липсйтъ а нȣ̀ бъгà кьте чевà зизáнїй.) пън че амъ аф҃лат ла чинстйтȣл' нострȣ фїю сȣфлетéскъ кѵр Геѡр(ге) Карйди дела Трїкис', кáреле аȣ фóст' ла .в҃. вис(тѣрник), скрйсѫ кȣ мьна жȣдекáта тóатѫ архїерѣскѫ, ши льнгѫ динса ши ꙟпъръте̃скѫ. кȣ тóате каноáнеле але сф҃нтелѡръ събѡ́аръ ши ап҃сли. шй а мáрелȣй Васйлїе, ши ал-

тѡръ д҃мнзєєщи ши с҃фнци пърінци, ꙟпреȣн(ъ) кȣ ѳєѡлѡг(іа). дȣмнєзъєщилѡр' б҃гословꙟи. скоасѫ ши токмитѫ кȣ порȣнка ши ꙟвъцътȣра бл҃гочєстивȣлȣй ꙟпърат кѵр Іѡаннъ комнинȣлъ. кȣ маре ши мȣлтѫ сокотинцѫ, дє православникȣлъ ꙟтрȣ даскали дїакон, ши пъзиторюлъ дє тоатѫ правила ши канѡанєлє марїи бєсѣричи, кѵр Алєѯїє Родинȣ. ши ашà кȣ мȣлтѫ оусєрдїє ши ꙟдємнаре, о ам скос дє ꙟтȣнѣрекъ ла лȣминъ. ши кȣ бȣна воє а лȣминатȣлȣй ши бл҃гочстивȣлȣй мїєȣ домнȣ: Іѡ Матєєй Воєвод Бас(а)раб, ши кȣ тот сфатȣл мъріей сал(є). кȣ бл҃свєнїа пърнитєлȣй мїєȣ Паісїє патрїархȣл Іє҃рслимȣлȣй. ши кȣ ꙟдємнарѣ а дои фраци юбитѡри дє д҃мнзєȣ, ши токма слȣжитори ай областїєй смєрєнїєй нѡастрє, типъритȣ-сѣȣ ка съ фїє дє фолосȣлъ тȣтȣрѡр' дє общє. ка о градинѫ плинѫ дє флори мироситѡарє алє раюлȣй, саȣ ка ȣн вистїарю дє ѡбщє бєсѣрнчїй.....

Pentru judecătorĭu.

Пєнтрȣ жȣдєкъторю. кȣмъ и съ кадє съ фїє м҃лсрдъ. ши съ нȣ крѣзъ кȣвиинтєлє нємънȣй фъръ дє ꙟтрєбарє.

Глава первая. (pag. 1.)

*) Кадє-сє жȣдєкъторюлȣй, адєкъ а(р)хїєрєȣлȣй, съ фїє асѣмєнє жȣдєкъторюлȣй челȣй дрєптъ, ши марєлȣй архїєрєȣ, д҃мнȣлȣй нострȣ Іи҃с. Х҃с. съ фїє тȣтȣрѡръ м҃лсрдъ, нєадȣкъторю аминтє дє рѣȣ, нємънїосъ, нєфъцарникъ, нєлȣоторю дє митъ, дрєптȣ; съ нȣ крѣзъ лєснє ши фъръ дє ꙟтрєбарє прєпȣнєрилє ши пѣрълє, ши бънȣѧлєлє. къ дє ва аскȣлтà ши ва крѣдє, адєкъ чѣлє чє стаȣ ꙟпотрива чєлѡръ бȣнє, нȣ ѧстє дрєптъ. пєнтрȣ къ мȣлци, дє мȣлтє ѡри, съ пєдєпсєскъ фъръ дрєптатє, къчє нȣ каȣтъ жȣдєкъторюлъ віина.

Гръѧщє ши д҃мнзъєскȣлъ Златооустъ: нȣ сє кадє съ крєзи прє нимєнѣ, фъръ дє искодиирє.

**) Жȣдєкъторюлȣй и сє кадє, съ-ш' адȣкъ аминтє дє чѣстє трєй лȣкрȣрє:

Ꙟтѫй, къ є прє лѣщє ꙟчєпъторю. адоа, къ прє ѡамєни ѡблъдȣѧщє. атрєѧ, къ ꙟ вєчїє нȣ є ꙟчєпъторю; чє шѝ єлъ ка оунъ омъ ва съ моаръ.

---

*) Notă marginală: Матєєи токмиторюл дє лѣщє шиІєромонах, карєлє аȣ фост фоартє ꙟцєлєпт, прє порєклъ Властари.

**) Прѣ ꙟцєлєптȣл Агаѳон.

Pentru preotul, de va mărturisi strâmb.

*) Пе́нтрꙋ пре́отꙋлъ, де ва мъртꙋриси́ стрьмбꙋ, са́ꙋ ва при́нде та́гъ де искълинтꙋ́ра лꙋй.

Глава к҃е. (pag. 19.)

Пре́отꙋлъ де ва мъртꙋрисй стрьмбꙋ дъ нискаре лꙋкрꙋре, адек(ъ) дъ вїе, са́ꙋ де мошїй, са́ꙋ де ка́се, са́ꙋ де ха́йне, са́ꙋ де галбени, съ опрѣ́ще дъ преоцїа лꙋй г҃ ани, ши съ с(ъ) дꙋкѫ съ ша́зѫ ла мьнъсти́ре. ꙗръ де ва мъртꙋрисй асꙋпра кꙋй-вѫ ка съ и с(ъ) фа́кѫ стрикъчꙋне ла трꙋпꙋл' ѽмꙋлꙋй, са́ꙋ съ-и пїа́рзѫ вїа́ца, саꙋ де ꙟ трꙋпꙋл' лꙋй чевѫ: атꙋн'че съи съ ѿ попїа де тот. ашйждерѣ съ педепсе́скъ шй алци клири́чи, де вѡр мъртꙋрисй стръмбꙋ.

Ꙗръ де ва искълй пре́отꙋлъ, ве́ри ла фїечѐ лꙋкрꙋ че ва фй, шй апой пре оꙋрмъ ва приниде та́гъ де искълитꙋрѫ, кꙋм' аꙋ искълит ръꙋ, ачелꙋꙗ съ и съ ѿ попїа.

**) Ꙗшиждерѣ ши фїе чине че ва при́нде та́гъ де запис, са́ꙋ де искълитꙋра лꙋи, съ фїе липси́тъ ши гол де чи́нсте че ва авѣ.

Ꙗръ пентрꙋ пре́отꙋлъ че ва мъртꙋрисй стрѣмбꙋ, аꙋ сокоти́тъ нище дꙋмнезъе́щи пъри́нци, кꙋм' съ нꙋ се ѡпрѣ́скѫ ачела пре́от' де попїе, че съ и съ ѿ попїа де то́тъ.

Pentru preotul, de vor cădea lucrurile sfinte.

Пентрꙋ пре́отꙋлъ ка́реле ва слꙋжй ши се вѡ́ръ върса сф҃нтеле, саꙋ и ва къдѣ ѕвѣ́зда. ши кьндъ сьнтъ сф҃нтеле ѡбърши́те, ши пентрꙋ прескꙋ́риле проскомиди́те дъ ле вѡ́ръ мънкѫ кьйнїй.

Главѫ : рѯ҃д. (pag. 135—136.)

***) Де съ ва тьмплѫ кꙋм-вѫ, съ се вѣ́рсе сф҃нтеле май на́йнте де въхо́дꙋлъ че́лъ ма́ре, атꙋн'че пре́отꙋлъ ꙗрѫ съ фа́кѫ адо́а проскомидїе, ши ѡбърши́ндъ депли́нъ, съ зи́къ шй м҃лтва прѣдъложе́нїей, дѣчїа атꙋ́нче съ ꙟчѣпѫ д҃мнизеѣска лтꙋргїе де аколѽ, де оунде сѣꙋ тьмпла́тъ де с'аꙋ върса́тъ сф҃нтеле, ши съ ѽ ѡбърша́скъ де то́тъ, ши съ се прич(е)щꙋѣскъ д҃мнзее-

*) Їꙋстиниан ꙟпърат.

**) Събор карѳаген' кан : г҃і.

***) Їѡ́анъ Ки́трꙋс.

щилѡр тайни, ши съ фа́къ ѡтпꙋстъ. ѩрѫ дъ се вѡ́рь върса̀ дꙋпѫ въхо́дꙋлъ че́л' ма́ре, ꙟтрꙋ скрисо́аре ача́ста нꙋ̀ май афлъм, съ се ма́й фа̃къ алтѫ проскомидїе. ѩрѫ дъ се ва тьмпла̀ съ мъньнче дм̃нзеескꙋл' агнецъ шѡ́арече са́ꙋ алтѫ жига́нїе, ши пре́отꙋл' нꙋ-л ва ведѣ̀, атꙋ́нче требꙋе съ фа́кѫ алтѫ проскомидїе, де ва хѝ май на́инте де въхо́дꙋл чел ма́ре; ѩрѫ пре́отꙋлъ, съ се исповедѣ́скѫ де пъка́тꙋл' лꙋ́й ла архїере́ꙋлъ съꙋ, ши архїере́ꙋлъ съ-л канонѣ́скѫ, ѩрѫ нꙋ̀ съ-й ѩ да́рꙋлъ. ши кано́нꙋлъ лꙋй ѥсте: съ-л' опре́щи кьтъ-ва̀ врѣ́ме, де съ ва фѝ тьмплатъ съ се фа́кѫ аче́ла лꙋкрꙋ дъ лѣ́нѣ лꙋй. ѩрѫ де ва хѝ нево́е де пре́отъ, ши се ва тьмпла̀ ꙟ по́стꙋлъ че́л' ма́ре ла кръчꙋ́нъ, саꙋ ла боботѣ̃зѫ, саꙋ алте зи́ле ма́ри, ка̀ съ нꙋ̀ се опрѣ́скѫ лꙋ́крꙋл' лꙋй дм̃нзе́ꙋ, атꙋ́нче съ н'а́ибѫ пре́отꙋлъ кано́нъ де опрѣ́лѫ, че нꙋ́май по́сть, м̃лстенїе, м̃лтве, ши рꙋ́гъ. Ѩрѫ сф̃нтеле ка́реле се́ вѡ́ръ върса̀, ка́де-се пре́отꙋлꙋй, съ ле адꙋ́не ꙟтр̃'ꙋ́нъ ва̃съ кꙋра́т' ши съ ле ба́це оунде се спа́лѫ, дѣ̃ка се ва прчщꙋ̀й дм̃нзеещилѡр та́йни; са́ꙋ ꙟтр'а́лтъ ло́къ сф̃нтъ съ ле ако́пере; съ нꙋ̀ се ка́лче, саꙋ съ се тьмпле ꙟтр'а́лтъ ки́пъ. ши де се ва тьмпла̀, а при́нде ачѣ̀ спꙋркъчꙋ́не, ка́реле аꙋ мьнка́тъ дм̃нзеескꙋлъ агнецъ, атꙋ́нче съ-лъ ꙟгро́апе ꙟ пъмьнтъ.

Ѩрѫ де ва къдѣ̀ звѣ́зда дъпре ди̃скос, съ фїе опри́тъ де лтꙋргїе, дѣ̀ нꙋ се прич(е)щꙋй зи́ле м̃.

Pentru uciderea furuluĭ.

Пентрꙋ чѣ́м че оучи́гъ пр̃е фꙋ́ръ, кьндꙋ-лъ вѡ́рь при́нде фꙋрьндъ де фа́цѫ. Глава̀: см̃з. (pag. 243.)

зач. а̃. Че́ла че ва оучи́де фꙋ́рꙋлъ, кьндꙋ-лъ ва гъсѝ фꙋрьндꙋ-й бꙋка́теле, аче́ла нꙋ̀ се ва черта̀, ꙟсъ де съ ва афла̀ к'аꙋ съри́тъ асꙋ́пра стъпьнꙋлꙋй кꙋ бꙋка́теле, ш'аꙋ фо́стъ дѣ́'лъ оучи́дерѣ. ача́ста се сокотѣ́ще, кьндъ нꙋ́ ва пꙋтѣ ꙟтр'а́лтъ ки́пъ съ-шъ ско́ацѫ бꙋка́теле дела аче́лъ фꙋ́ръ, фъръ нꙋ́май кꙋ мо́артѣ.

в̃. По́ате нещи́не съ-шъ стрьнгѫ прїа́тенїй, вечи́нїй, ши алци стрїи́ни кꙋ арме, съ-шъ ка́ꙋте ши съ-шъ а́пере бꙋка́теле, фъръ ни́че о черта́ре.

г̃. Чи́не ва авѣ̀ ла ди́нсꙋлъ вре оунъ лꙋ́крꙋ стрїи́нъ, ши вѡръ венѝ съ-л фꙋ́ре, атꙋ́нче по́ате съ оучи́гѫ пре фꙋ́рїи фъръ ни́че о сминтѣ̀лѫ, че съ зїче, фъръ ни́че о черта́ре. мъка́ръ къ ѥсте аче́лъ лꙋ́крꙋ ши стрїи́нъ.

д҃. Тóть óмȣлъ пóате съ-шъ ꙟ бȣкáтеле дела чéла, че-й ле цúне шї-й ле пъзѣще, мъкáръ де ш'áръ фѝ пȣ́съ шн кезáшъ, кȣ́мъ съ-й дѣ̀ бȣкáтеле тоате де фáцѫ ла врѣ́мѣ, кънд с'аȣ токмúтъ; ѥрѫ чéла кȣ бȣкáтеле тóтъ ѥсте вóлникъ орн оунде 'ш ва гъсѝ бȣкáтеле, тóтъ съ шн ле ꙟ, фїе че врѣ́ме ва фѝ.

є҃. Пóате фїечúне съ оучúгѫ фърѫ чертáре пре чéла, че съ гътѣще сѣ-лъ фȣ́ре. че съ зúче, възънду-лъ къ пȣ́не скáрѫ съ се сȣ́е, сáȣ сáпѫ пре сȣ́птъ кáсѫ, сáȣ спáрџе пърѣ́теле.

Pentru vrăjĭ.*)

Пентрȣ врѣжн шн фъмекъторїе, шн пентрȣ чéѧ че мéргъ пе ла връжнтѡ́рн, шн пентрȣ чéѧ че поáртъ бáере. глава т҃кн. (pag. 315.)

**) Канóнȣлъ з҃е ал мáрелȣй Васúлїе порȣнчѣще, къ връжнтóрюлъ шн чела че варсь чѣ́ръ, саȣ плȣ́мбъ, коснтóрю, саȣ кáреле лѣ́гъ бърбáтȣлъ шн мȣѥ́рѣ съ нȣ́ се ꙟпреȣ́не.

***) Шн съ щúци, къ пре ачéѧ кїáмъ връжнтóрн, кáрїн кїáмъ дрáчїн, шн фак врѣжнле, пре вонл(е) чѣ́лѣ че вѡр ꙟтрȣ стрнкъчȣ́нѣ ѡáменилѡр. Ꙟкъ шн чéѧ че адȣ́къ връжнтѡ́рїй ꙟ кáселе лѡръ, съ ле скóацъ връж, саȣ кáрїн чнтескъ стѣ́леле, сáȣ ка съ ꙟвѣце чевà че нȣ́ щїȣ, сáȣ се дȣк ла връжнтѡ́рн, саȣ ла връж(н)тóаре: ачéѧ е҃ анн съ нȣ с(ъ) прнч(е)щȣѥскъ.

†) Ꙟшнждерѣ шн чéѧ че пóартѫ бáере, саȣ нърóкȣлъ, честа че зúк' оáменїн къ аре нърок омȣлъ, сáȣ воръ кълтà де вѡ́р сокотѝ зїоа ꙟ кáрѣ сѣȣ нъскȣтъ, бȣнъ ѥсте аȣ рѣ̀, ачéѧ съ се канонѣскъ анн е҃.

Săborul al cincilea. (pag. 589—590.)

Сфтȣл шн а тóатѫ лȣ́мѣ събор ал е҃. лѣ. фъкȣ́тȣ-сѣȣ ꙟ четáтѣ Внзáнтїей, адекѫ а Цргрáдȣлȣй, дȣпѫ ал пáтрȣлѣ събóръ, дѣка трекȣ́се анн р҃в, ѥрѫ дела х҃с анн ф҃кз, ꙟтр'áл' оптъспрезѣчелѣ анъ де ꙟпъръцїа а лȣй Їȣстннїáнъ чел мáре,

*) cf. 1645. mai sus pag. 116.

**) Мáреле Васúлїе кан. з҃е.

***) Каȣтѫ де вез бнне де ачастѫ сокотѣ҃л(ѫ).

†) Събóрȣл' де л(а) анкїра. кан. к҃д.

ши се адꙋнáрѫ р҃з҃е с͠фнци ши пꙋртътѡ́рн де д͠мнзъꙋ пърницн.
. . . . ꙗрѫ Бигúлїе пáпа дела Рѡ́ма ерà ши елъ атꙋ́нче ла Црнград. дѣчїа кьте порꙋ́нчѝ ачéст' с͠фнтъ събóръ, елъ тóате ле ꙟтърѝ ши ле печетлꙋ̀й. адекѫ дрѣ́птеле, крединчóаселе ши мьнтꙋйтѡ́ареле порꙋ́нчѝ ши прáвиле, кáреле се фъкꙋ́се ла Халкидѡ́на ши ла чѣлѣ л-алте с͠фнте събóарѫ, тóате ле дьрмонúрѫ ши ле алѣ́серѫ дъ негúнѫ ши де плѣ́вѫ, ши ле лꙋминáрѫ лꙋ́мїй православїей. ꙗрѫ пре ачѣ́ле ерéсꙋре, че ꙟколцїà ши ръсърїà, пре тóате ле дезръдъчинáрѫ ши ле проклецúрѫ. ши ашà ꙟтьй скóлсерѫ ши проклецúрѫ пре Ѿригéнъ, ши пре тóатѫ скриптꙋ́ра ши ꙟвъцътꙋ́ра лꙋ́й. ашиждерѣ ши пе Євáгрїе ши пре Дидúмъ, ши пре оуч(е)нúчїй лѡ́рь, ши пре чéа че аскꙋлтà ши се плекà догмáтелѡръ лѡр, адекѫ скриптꙋ́рїи ши ꙟвъцътꙋ́рїй лѡр, кà нúціе оуч(е)нúчи че цинѣ̀ ꙟвъцътꙋ́риле а лꙋ́й Ѿригéнъ. кáрїи нꙋ́ хꙋлїа нúче лъсà бьрфѣ́леле еллинéщи, че бродїà ши се невоѧ̀ съ ле адáогѫ, ши съ ле липѣ́скѫ бесѣ́ричїй. ши зичѣ̀, ѡкаáнничїй дъ ей, кꙋмъ сꙋ́флетꙋлъ ꙟблъ сúнгꙋръ маинаúнте де типосúрѣ трꙋ́пꙋлꙋ́й, ши зичѣ̀, къ ꙟтрѫ дѣчїа ꙟ трꙋ́пъ ши се нáще; ши зичѣ̀ ꙗрѫ, къ дѣ́ка мóаре омꙋлъ ачéла, ел' мѣ́рце ши се нáще ꙟтр'áлтꙋль, ши ꙗр маи зичѣ̀, дѣ́ка мóаре омꙋлъ ачéла, се нáціе де кьте орї-и ꙗсте воѧ. ши маи бърфїа̀ де зичѣ̀, къ несфьршúта мꙋ́нкѫ аре сфьршéнїе, ши дрáчїй ꙗрѫ вѡ́ръ съ-ш' вїе ла а лѡ́ръ чúнсте. ши мáй грънѧ̀, зикьндъ, къ х͠с немúка нꙋ́ се деспáрте де нѡ́н, че тóкма асѣ́мене нѡ́аѫ. маи баламꙋцїà зикьндъ, къ нꙋ е рáюлъ, нúче е фъкꙋт' де д͠мнзеꙋ. мáй бьрфїà зикьндъ, къ Ꙗдáмъ нꙋ л'аꙋ фъкꙋ́тъ д͠мнзéꙋ кꙋ трꙋп; ши алте хꙋ́ле мꙋ́лте ꙟтꙋнѣ́рекъ скрúсерѫ; ши пре мꙋ́лци де ла с͠фнта ши адеверúта бесѣ́рикѫ пїердꙋ́рѫ; кари скриптꙋ́ри, оунїи ле цинѣ̀ ꙟ тáинѫ, ши нꙋ́ врѣ съ ле арáте де фáцѫ аꙗвѣ. къч къ ла ал пáтрꙋлѣ събóръ, нꙋ́ се пꙋтꙋръ въдѝ тóате (мъкáръ де шѝ лепъдáрѫ ачѣ́стѣ, оунїи де ꙟ с͠фнцїи пърїнци, къч къ майнаúнте де ачел събóръ, адек'(ъ) де ал' пáтрꙋлѣ, фꙋсѣ́се трéй връжмáши прóклецн еретúчи) ꙗрѫ апóй тот се въдúрѫ. дѣчїл кьндъ ꙟчепꙋ́рѫ а се ръсфирà ачѣ̀ле рѣ̀ле ерéсꙋри ши ꙟвъцътꙋри виклѣ́не, ꙟтрꙋ мꙋ́лци ѡáмени; атꙋ́нче се адꙋнѫ̀ ши ачéстъ с͠фнтъ събóръ ал' чúнчилѣ, ши проклецúрѫ скриптꙋ́риле лѡ́ръ чѣ́ле хꙋлнтѡ́аре.

Cele şapte vârste ale omuluĭ.

*) Пєнтрȣ кь шáптє вьрстє арє óмȣлъ, ши кáрєлє сьнтъ, ши кȣ́мъ сѫ кїáмъ. главà. ӡ҃ї. (pag. 723.)

Кокóнъ ѩстє óмȣлъ дѣка нáщє, пѫнъ ла д҃ анн. Копíлъ сє кїáмъ дєла пáтрȣ анн, пѫнъ ла пáтрȣспрєзѣчє. Къ-търíгъ ѩстє дє ꙟ є҃ї анн, пѫнъ ꙟ доазéчи ши дóй. Воинíк адєкъ жȣ́нє ѩстє дє ꙟ доазéчи ши трéй дє анй, пѫнъ ꙟ м҃в. Бърбáть ѩстє дє ꙟ мв. дє анн, пѫнъ ꙟ н҃ѕ. ѩрж бътрьнъ ѩстє дєла н҃ѕ пѫнъ ла ѯ҃ѳ. ѩрж Мáторъ ѩстє дєла о҃ дє анн, пѫнъ ла оптъзéчи: дѣчíа маи мȣ́лтъ нєпȣтíнцѫ ши дȣрéри ши бóалє.

LIV.

1654.

(*a.* Ms. bibl. centr. No. 28. Copie din 1816. Folio nepaginat, fol. 1—86. — *b.* Ms. Gaster 1817. Folio, fol. 1—91 paginate. — cf. Archiva istor. I, 2. pag. 111 urm. şi ed. Bucureşti 1843.)

Ꙟчєпȣ́тȣл ꙟвъцътȣ́рилор бȣ́нȣлȣи крєдинчос Іѡ Нѣгоє вв҃д цѫ́рїи Ȣнгровлáхїєи, кáрєлє аȣ ꙟвъцат прє фíю-сѫȣ Ѳєѡдóсїє вв҃д.

Партѣ динтьи. кȣвѫнтȣл. (Fol. 1a.)

Юбитȣл мїєȣ фíю! Мáй наинтє дє тóатє сѫ кáдє сѫ чинстéщи, шѝ сѫ лáȣзи нєꙟчєтат прє д҃мнзéȣ, чєл мáрє ши бȣн ши милостив, ши зидитóрюл нóстрȣ чєл ꙟцєлéпт ши зїѡа ши нóаптѣ, ши ꙟ тóт чѣсȣл, ши ꙟ тот лóкȣл; ши фóартє сѫ кȣвíнє сѫ-л слъвéщи, ши сѫ-л мърéщи кȣ глáс пєкȣрмат, ши кȣ кѫнтъри нєпъръсíтє, ка прє чєл чє нѣ́ȣ фъкȣт, шѝ нѣȣ скос дин ꙟтȣнéрєк лà лȣмíнъ, шѝ дин нєфїинцъ ла фїи́нцъ. ѡ кѫт єстє дє мȣ́лтъ мíла та доамнє! шѝ гѫндȣл, ши кȣџєтȣл тъȣ, чє-л аи спрє ѡáмєнїи. ѡ мáрє тáинъ ши минȣ-нáтъ! чíнє вà пȣтѣ̀ спȣ́нє тоáтє пȣтéрилє тáлє д҃мнє. ши лáȣда слáвєи тáлє. д҃мнзéȣ пєнтрȣ мíла са чѣ мȣлтъ, лъкȣ̀й ꙟтрȣ́ нои ѡáмєнии, ши сѫ арътъ нóашъ. д҃мнзéȣ фȣ̀ ꙟ чéрю, ши

*) Glosĭ: Д҃мзєи дасками.

ѡм прє пъмѫнт', шѝ ꙟтр'амѫндоаѡ҃ъ десъвѫршит. ши прє ѡм ши-л фъкꙋ фїю юбитꙋ ми моцѣ҃нꙋ ꙟмпърълцїи сале. ѡ маре есте тайна ꙟцелепчюнии тале дм҃не, каре фꙋ̀ спре нои ѡаменин. веницй дар съ мърим прє дмнзеꙋл нострꙋ, шѝ съ стригъм димпреꙋнъ кꙋ дав(и)д, зикѫнд: стригаци лꙋи дм҃нзеꙋ тот пъмѫнтꙋл, слꙋжици лꙋи дм҃нзеꙋ ꙟн веселїе, ꙟнтраци ꙟнаинтѣ лꙋи кꙋ бꙋкꙋрїне шѝ кꙋ веселїе, шѝ кꙋ кꙋръцїе. съ щицй къ ачела нѣꙋ фъкꙋт, ꙗр нꙋ нои, шѝ ачела есте дм҃нзеꙋл нострꙋ, ши нои нородꙋл лꙋи сѫнтем шѝ ѡиле пъшꙋни лꙋи; ꙟнтрацй прин порциле лꙋи кꙋ исповеданїе, ꙟн кꙋрциле лꙋи кꙋ кѫнтѣри; мъртꙋрисици-въ лꙋй шѝ лъꙋдаци нꙋ҃меле лꙋи; къ есте бꙋн ши милостив домнꙋл шѝ сфѫнтꙋл дм҃незеꙋл нострꙋ, къ есте мила лꙋи чѣ маре ꙟ вечи кꙋ нои, ши бꙋнътатѣ лꙋи чѣ мꙋлтъ. шѝ дин нимик нѣꙋ фъкꙋт, къ сѫнтем, ка съ лъꙋдъм прє чел че нѣꙋ фъкꙋт, домнꙋл домнилор шѝ дм҃нзеꙋл дм҃нзеилор.

Pilda cu inorogul.

(Ms. *a.* fol. 31b—32a. — Ms. *b.* fol. 36a – 36b.)

Ꙗчещѣ съ асѣмънъ ꙋнꙋи ѡм, че фꙋџѣ де ꙋн инорог ши нꙋ пꙋтѣ ничи кꙋм съ рабде шѝ съ търпѣскъ стригарѣ шѝ збератꙋл гласꙋлꙋи лꙋи, челꙋи гроазнек' ши ꙟнфрикошат, че фꙋџїѧ таре, ка нꙋ кꙋмва съ-л ажꙋнгъ ши съ-л мънѣнче. ши аша фꙋџинд, къзꙋ̀ ꙟтр'о гроапъ маре; ши дѣка къзꙋ̀ ꙟнтр'ънсꙋл, ел афлъ аколо ꙋн копачю, шѝ съ апꙋкъ де съ ꙋркъ ꙟнтр'ънсꙋл, шѝ стътꙋ кꙋ пичоареле прє нище рамꙋрй, ши гѫндѣ, къ ва фѝ ꙟ паче, фъръ ничи ѡ грижъ. ꙗр дѣка съ҃ ꙋркъ ел ши къꙋтъ ла ръдъчина ачелꙋи копачю ши възꙋ̀ .в҃. шоаричи, ꙋнꙋл ера̀ албꙋ ши алтꙋл нѣгрꙋ, ши родѣ тотдѣꙋна ачел копачю ꙟ каре ера ел. ши атъта ꙟл росесе кът нꙋмаи пꙋцинел ꙟи ера ка съ каз(ъ) жос'. дечи къꙋтъ ꙟн фꙋндꙋл ачеи гропи, ши възꙋ̀ ꙋн шарпе маре ши гроазнек', ши ꙋнде сꙋфла иша̀ дин гꙋра лꙋи паръ де фокꙋ, ши винѣ кꙋ гꙋра къскатѫ, ши кꙋ динции рънжицй, нꙋмаи съ-л ꙟнгицъ. шї дѣчин ꙗ҃р къꙋтъ спре партѣ ꙟ котро̀ ста ел кꙋ пичоареле, ши възꙋ̀ .д҃. капете де аспидъ, ꙋнде съ ивиръ дин малꙋл ачела̀, че ера. ши ꙗр къꙋтъ ꙟн сꙋс', ши възꙋ̀, ꙋнде пика̀ динтр'о рамꙋръ ачелꙋи копачю, къте ѡ пикътꙋръ де мїере. шѝ дѣка възꙋ ачѣ пꙋцинъ мїере, ꙋнтъ де а-ши маи адꙋче аминте де ачеле ръꙋтъци мꙋлте, че-л ꙟнкꙋнџюрасе; къ динафаръ де ачѣ гроапъ, ста

инорóгꙋл, ста съ-л мъиънче; ꙗр ꙟи фꙋндꙋл грóпїи, ръижà ачéл шарпе грóазнек', ка съ-л ꙟнгúцъ; ꙗр копáчюл ꙟи кáре съ ꙋркасе, ера пꙋцинел нꙋмаи ка съ кáзъ; ꙗр пичоáреле шѝ ле пꙋсéсе пе нíще рáмꙋрй, ꙋскáте ши пꙋтреде. ши ꙋитъ ачесте ръꙋтѣцй, шѝ греꙋтѣцй тóате, ши съ порни спре ачѣ пꙋцúнъ (мїере) че пикà динтр'ачѣ рáмꙋр(ъ).

Тълкꙋл: ачаста ꙗсте ꙟкинпꙋúрѣ челор, че съ ꙟшáлъ кꙋ ꙟшълъчюнѣ лꙋмїи ачещѣ, каре акꙋм цї-ѡ вóю тълкꙋú. инорóгꙋл семнѣзъ моáртѣ, каре гонéще съ ажꙋнгъ пре тот нѣмꙋл лꙋи адам; ꙗр ачѣ грóапъ мáре, ꙗсте лꙋмѣ ачаста, кáре ꙗсте плúнъ де кꙋрселе морцни; ꙗр копáчюл ачéла, кáреле-л родѣ тотдѣꙋ́на ачéй шоáречи, де кареле съ апꙋкáсе ачел ѡм де съ цинѣ́, ачела ѧсте вїѧца а фїеще кърꙋѧ ѡм, ши съ скꙋртѣ́зъ трекжнд зїѡа ши нóаптѣ, ши съ апрóпїе де сфжршит; ꙗр чѣ́ле. д҃. капете де аспúдъ, семнѣзъ. д҃. стúхїй, дин кáре съ токмéще трꙋ́пꙋл ѡмꙋлꙋи; кáре де ле ва пꙋртà чиневà ръꙋ шѝ кꙋм нꙋ съ кáде, дечи съ ва ръснпѝ токмúрѣ трꙋ́пꙋлꙋй; ꙗр фокꙋл ачела, че ишà дин сꙋфлáрѣ ачéлꙋи шáрпе, ачела семнѣзъ гроазничи шѝ кꙋмплúте мáце áле ꙗдꙋлꙋи, каре ащѣ́птъ, съ ꙟнгúцъ шѝ съ амистꙋѧ́скъ пре чеи, че юбéскꙋ маи въртос фрꙋмꙋсéцѣ ши чїнстѣ лꙋ́мїи ачéщѣ, декът бꙋнътáтѣ вѣ́кꙋлꙋй че ва съ фїе; ꙗр ачѣ̀ пикътꙋ́ръ де мїере семнѣ́зъ, дꙋлчéцнле лꙋ́мїи ачещиѧ, кꙋ кáре амъџѣще ши ꙟшáлъ пре прїетенїи съй, ши нꙋ-и лáсъ съ съ грижаскъ де спъсенїе ши мжнтꙋúрѣ сꙋфлетелор.

– — – –

Pilda cu şarpele, porumbul şi gripsorul.

(Ms. *a*. fol. 50 b — 51 b. — Ms. *b*. fol. 57 a - 58 a.)

Пилдъ кꙋ шарпеле.

Фрацилор ши фецини мїеи! ам съ въ спꙋ́ю шѝ алте пилде, кáре сжнтꙋ арътáте маи ашке шн кѣр, къ-м адꙋк аминте де кꙋвънтꙋл домнꙋлꙋи нострꙋ ис҃. хс҃. каре гръѝ ла еѵглїе ши зи́се: фи́ици ꙟнцелепци ка шърпии шѝ ꙟнтреци ка порꙋмбии; дечи аскꙋлтáци акꙋм съ шúици, кꙋм ꙗсте ꙟцелепчюнѣ шарпелꙋи. шáрпиле есте ѡ жигáнїе май ꙟнцелѣ́птъ ши маи кꙋмплúтъ декът тóате жигъиниле; ши тот дѣꙋ́на съ рóагъ лꙋй дм҃нзéꙋ, ка съ вазъ кип де ѡм, пентрꙋ къ ѡмꙋл ꙗсте шѝ поáртъ подоáба лꙋй дм҃нзéꙋ; шѝ апóй ꙗръ съ рóагъ, ка ѡмꙋл съ нꙋ вáзъ пре джнсꙋл. дечи ел дека вéде пре ѡм, фꙋ́џе съ съ аскꙋ́нзъ ꙋндекà, ꙗр дека мерџе ѡмꙋл дꙋпъ джнсꙋл, ши-л ажꙋн-

це, ꙗр ел ꙟши акопере ка́пꙋл кꙋ тот трꙋ́пꙋл, ши ши-л аскꙋнде де сꙋпт дѫнсꙋл, ка до́аръ ш(н) л'ар пꙋтѣ фери здравън. къ щіе, къ дека ва скъпа̀ здра́вън капꙋл ши сънътос, дечи мъкар де ꙗр здрꙋмика̀ ши фъръме тот трꙋ́пꙋл, ꙗр ши-л ва виндика̀ трꙋпꙋл; ꙗр де́ка и съ (ва) здроби̇̆ ка́пꙋл, дечии тот трꙋ́пꙋл лꙋи ва ръмънѣ кꙋ дѫнсꙋл здробит ши сфъръмат. веде́ци ача́стъ жига́ніе, кꙋм ꙟши дъ тот трꙋ́пꙋл спре ꙋчи́дерѣ ши спре здробире, ꙗр ка́пꙋл ши-л пъзе́ще ши-л фере́ще; ашиждерѣ ши во́й фра́цилор, съ въ пъзи́ци ши съ въ фери́ци сꙋ́флетеле. къ ка́пꙋл ѡмꙋлꙋи чел адевъра́т ꙗсте сꙋфлетꙋл. дечи де вор фи сꙋ́флетеле во́астре дрепте, ши трꙋ́пꙋриле вор фи̇̆ дрепте; ꙗр де веци пїерде сꙋ́флетеле; дечїи ши трꙋ́пꙋриле во́астре ꙟндонтъ мꙋнкъ вор добънди̇̆ ши ни́чи ѡ да́тъ нꙋ ѡ҇ вор виндека̀.

Ши алтъ пилдъ кꙋ порꙋмбꙋл. пѡрꙋмбꙋл ꙗсте ѡ пасъре май бꙋ́нъ ши май ꙟнтрѣгъ, декът то́ате па́съриле; ши̇̆ кѫнд мерџе съ съ хрънѣскъ, ши апꙋ́къ гръꙋнцꙋл кꙋ гꙋра, нꙋ ѡ ꙟнгите, чи-л ци́не ꙟн гꙋръ ши съ пъзѣще, ши ка́ꙋтъ съ нꙋ кꙋм-ва съ съ ла́се ла джисꙋл ꙋ́леꙋл ши съ-л принзъ. дечии дека веде къ нꙋ ꙗсте ꙋлеꙋл дѣсꙋпра лꙋи, атꙋнчѣ ел ꙟнги́те гръꙋ́нцꙋл. ꙗтъ ача́стъ фїинд (ѡ па́съре) веде́ци кꙋм съ стрежꙋ́еще ши̇̆ съ пъзѣще, ка съ нꙋ́ пїꙗе кꙋм-ва фъръ време; аша ши̇̆ вой фра́цилор ши фецїи мїеи! ꙟнцеле́ӌеци пилда де ла ачест порꙋмбꙋ, ши̇̆ въ ꙟнвъца́ци ши въ дешки́деци ѡкїи, ши ведеци къ ви́не ꙋле́ꙋл, адекъ ча́сꙋл морцїи. ши кънд шедеци ла ма́съ, де въ веселици кꙋ мънкъри ши кꙋ бъꙋтꙋ́ри̇̆, нꙋ фа́чеци ворбе ши кꙋвинте де лꙋкрꙋри деша́рте ши̇̆ фъръ де испра́въ, чи привегѣци̇̆ ши въ гъти́ци; къ нꙋ щици ꙟн че час ва вени̇̆ мо́артѣ; пентрꙋ аче́ѧ тот дѣꙋ́на съ въ фіе гъндꙋриле ши кꙋџетеле ла дмнзе́ꙋ, ши̇̆ въ ꙟнтърици кꙋ кꙋвинтиле лꙋи дмнзеꙋ, ши въ стръжꙋ́ици кꙋм съ стръжꙋ́еще ши порꙋ́мбꙋл де вънъторі́ѧ ꙋле́ꙋлꙋи. къ кꙋм ꙗсте ꙋлеꙋл порꙋмбилор, аша̀ не ꙗсте ши но́аѡ чѣсꙋл морцїи.

Пилдъ пентрꙋ стратокамил кареле съ ꙟцеле́ӌе гри́ѱор.

Стратока́мил адикъ гри́ѱорꙋл, ꙗсте ѡ па́съре ма́ре, ши май ме́цїеръ дъкът тоа́те па́съриле, дечи дека ѡаѡ, ши кѫнд ва съ скоа́цъ пꙋ́и̇̆, ел нꙋ за́че пре ѡа́ѡ ка алте пасъри̇̆, съ ле клочѣскъ ши̇̆ съ ле ꙟкълзѣскъ кꙋ трꙋ́пꙋл; чи ле ба́гъ ꙟн апъ ши̇̆ ле пъзѣще кꙋ ѡкїи ши кꙋ ми́нтѣ, ши̇̆ ка́ꙋтъ тот ла ꙗле, ши зїѡа ши̇̆ но́аптѣ неꙟчетат, пънъ че съ кло́ческꙋ ѡаѡле, ши-ши̇̆ ско́ате пꙋ́и̇̆; ꙗр де-ши ва̀ дезлипи̇̀ ѡкїии ши мин-

тѣ де дȣпъ ѡа́ѡ, ши̂ ва приви̂ ꙟтр'алтъ парте, ꙗсте алтъ жига́ніє де-ш сѣ́мънъ кȣ шарпеле, пе ка́ре ѡ кїꙗмъ аспидъ; дечи кѫнд веде пре стратока́мил пъзиндȣ-ш ѡа́ѡле ши къȣтънд ла джиселе, ꙗр ѧ вени (l. вине) ши съ апропіє ден дъстȣл ши стъ ши аштѣптъ, ка доаръ ши ва ꙟтоарче стратока́м(ил)ȣл ѡкїи, съ каȣте ꙟкотро-ва̀, ꙗр ѧ съ сȣ́фле спре джиселе; ши де дхȣл ей съ ле стри́че, ши съ ле ꙟпȣцъ. ши пънъ нȣ скоа́те стратока́милȣл пȣи съи, нȣ фȣ́џе ачѣ̀ аспи́дъ. ашиждерѣ ши ꙟтȣнекатȣл сата́на. кънд веде пре ѡм къ стъ кȣ рȣ́гъ ши ворбе́ще кътръ дмнзе́ȣ ши ꙗсте плин де бȣнътъцн, ши де кȣвинтеле лȣи дмнзе́ȣ, тоа́те ле ла́съ ши стъ тот аколо̀, ка доа́ръ ар стрика̀ бȣнътъциле лȣи, ка ши аспида ѡа́ѡле стратокамилȣлȣи. пентрȣ ачеѧ фра́цилор ши феціи мїєи! кънд веници ла бисе́рикъ съ въ рȣга́ци, съ нȣ въ фїє ворбиле ничи гъндȣри́ле пентрȣ солїи воцри̂, са́ȣ де се́миле ка́ре веци врѣ съ лȣаци кȣи-ва, ши съ сокоти́ци̂ са́ȣ де аȣрȣл ши̂ де арџинтȣл вострȣ, ши̂ де алте авȣціи; чи ничи де ȣн лȣ́крȣ дешърт съ нȣ ворбици̂, ши̂ съ въ пъзи́ци̂ де тоа́те лȣкрȣри́ле, че нȣ съ кад. ши съ аве́ци̂ ми́нтѣ ꙟтрѣгъ кътръ стъпънȣл чел де сȣс, домнȣл нострȣ ис. хс. зїѡа ши̂ ноаптѣ ши̂ ꙟн тоа́тъ времѣ, ка съ погоа́ръ ши съ вїє кълдȣра дмнзейрии лȣи ꙟи минци́ле ноа́стре, де ла дрѣпта лȣи чѣ пȣте́рникъ, ши тȣтȣрор бирȣитоа́ре, ши съ съ ȣ́мпле и́нимиле воастре де дхȣл сфѫнт.

Pentru judecată.

(Ms. *a*. fol. 65 b — 66 b. — Ms. *b*. fol. 71 a — 71 b.)

Кȣвѫнт пентрȣ жȣдекатъ а лȣи Іѡ. Нѣ́гое воевод кътре фі́ю-съȣ Ѳеодо́сїє, ши кътре алци домни, ꙟн че кип вор жȣдека̀.

Фътȣл мїєȣ! жȣдеката ла ȣн лȣ́крȣ съ ȣнтъ маи кȣ дѣ джисȣл, адекъ ла дрептате; дрептȣ аче́ѧ, чел че ва фи̂ жȣдекъто́рю требȣе съ-ши пȣ́е тот гъндȣл ши кȣџетȣл спре а фа́че дрепта́те. ꙟисъ дрепта́тѣ. в. лȣ́крȣри̂ фа́че: ȣнȣл къ избънде́ще челор нъпъстȣи́ци̂. алтȣл къ осънде́ще пре чеи̂ ръи̂. чи домнȣл ка́ре ва жȣдека̀ пе дрепта́те, ачела ꙗсте домнȣ адевърат ши ȣнсȣл лȣи дмнзе́ȣ. ꙗр домнȣл ка́ре нȣ ва жȣдека̀ пре дрепта́те ши пре лѣџѣ лȣи дмнзе́ȣ ачела нȣ ꙗсте домнȣ, ничи съ ва кема ꙟндрептъто́рю ши ȣнсȣл лȣи дмнзеȣ; че ва фи̂ ка ȣн вас нетребник, гътит спре пїєрза́ре, ши партѣ ши̂ съиџеле

лȣи кȣ ал фъцарничилор. пентрȣ ачѣѧ фътȣл мїєȣ ши вои фрацилор! кѫнд вєци врѣ съ єшицй, ка съ фачєцй жȣдєкатъ ꙟн диван, ꙟнтѫю въ съ кадє, съ въ рȣгацй домнȣлȣи нострȣ ис. хс. съ въ лȣминѣзє ши съ въ ꙟнтърѣскъ, ка съ кȣноащєцй адєвърȣл ши дрєптатѣ. ши ла рȣгъчюнилє воастрє чѣлє дє таинъ, ꙟнтр'ачєст кип съ въ рȣгацй: ѡ ꙟнпъратє атот-цииторюл! чєла чє аи фъкȣт черюл ши пъмѫнтȣл, ши аи алєс прє нои дин тоатє зидирилє талє, съ фим ȣнший тъи, ка съ ꙟнпърцим дрєптатѣ сърачилѡр фъръ дє фъцърничїє, дєла тинє чєрєм ꙟнпъратє, домнȣл нострȣ, съ нє ꙟнтърєщи кȣ търїѧ та, ши съ нє ꙟнпачини инимилє, ши съ нє дєшкизи ѡкїи чєи сȣфлєтєщи кȣ ꙟнцєлєпчюнє ши кȣ причєпєрє, ка съ фачєм жȣдєкатъ дрѣптъ, пентрȣ ка нȣ кȣм-ва дє нєдрєптъцилє ноастрє съ фим лєпъдаци ши изгоници ла ꙟнфрикошата а та жȣдєкатъ. сокотици ши вєдєци чє лȣкрȣ марє ѩстє жȣдєката. пентрȣ ачѣѧ ши вои, кѫнд вєцй шєдѣ съ жȣдєкаци ла диван, съ авєцй динпрєȣнъ жȣдєкъторїи прє лѫнгъ вои, боєри, ѡамєни бȣни, искȣсицй ши алєшй; ка ши боєри тинєрии дє лѫнгъ вои, съ ѧ тоцй ꙟнвъцъторїи бȣнє ши искȣситє дин гȣрилє воастрє. дєчи ши ꙟн таинъ съ зичєци кътрє чєи чє шъд динпрєȣнъ жȣдєкъторй: боєри дȣмнєвоастръ ши фрацилор! дє вом грєши чєва ла жȣдєкатъ, съ нȣ аскȣндєци адєвърȣл, ничи съ тъчєци, чи нє спȣнєци ꙟндатъ ка съ ꙟндрєптъм; къ ачаста жȣдєкатъ ѩстє а лȣи дмнзєȣ, чи трєбȣєщє ши съ кадє съ жȣдєкъм прє тоци сърачи прє дрєптатє. ши съ нȣ ѩсъ дєла нои нимнѣ кȣ инима ѡмидистъ (? b: l. ѡбидитъ) ши кȣ нєдрєптатє. ши кънд вєи съ съ факъ жȣдєкатъ, съ тє дєлєтничєщи дє мѫнїє ши дє лєнє. къ ѡмȣл чєл мѫнїѡс ши чєл лєнєвос, ничи ѡ дрєптатє нȣ ва фачє сърачȣлȣи. ши съ-цй стръници минтѣ, чѣ бърбътѣскъ ꙟн кап; съ нȣ ци съ клатинъ гѫндȣл, ка трєстїѧ кѫнд ѡ батє вѫнтȣл; ши съ нȣ фъцърничєщи кȣ воє вєгѣтъ чєлȣи богат, ничи ѩръ съ милȣєщи кȣ жȣдєката прє чєл сърак; чи съ фачи жȣдєкатъ дрѣптъ, ши богацилор ши сърачилор. къ дмнзєȣ в'аȣ алєс ши в'аȣ пȣсȣ ѡамєнилор, ка ȣн извор дє апъ пентрȣ тоци; чи съ нȣ фици ȣнора апъ дȣлчє, алтора амаръ. ши ла жȣдєкатъ съ нȣ въ причиицй, ка нȣ кȣмва, нєꙟнцєлєгънд жалба сърачȣлȣи, съ-л жȣдєкаци кȣ нєдрєптатє, сaȣ даръ дє-н ва фи фрикъ ши съ ва ȣлȣи ши нȣ ва пȣтѣ спȣнє дєслȣшит, чи съ-л ꙟнтрєбаци дє мȣлтє ѡрй, пънъ и съ ва потоли фрика, ши кȣ кȣвинтє дȣлчи съ-й зичєци: омȣлє, нȣ-цй фїє фрикъ, ничи тє

те́ме, чи те трезве́щє нѝй те деще́птъ, шн-м спȣне жалба̀ та́ кȣ адевърȣл, ка съ-ци пȣтем лȣа са́ма шн но́й, шн съ те жȣдекъм пре дрепта́те. ꙗр де веци шн грешѝ ла жȣдека́тъ, шн боє́рнй вощрїй вор причепе къ ац грешит, пентрȣ къ нȣ вецй фѝ ꙟнцеле́с' жȣдека́та вре ȣнȣи сърак, съ нȣ́ въ па́е къ въ фак рȣши́не ꙟндрептъндȣ-въ, саȣ съ цинеци мжнїе ꙟн инима воастръ пентрȣ ачел лȣ́крȣ; чѝ ꙟнтр'ачел чѣс съ примми́ци ачє́л кȣвънтȣ кȣ бȣкȣрїе, шѝ съ кемаци ꙗръ пре съра́чи, съ ле фа́чеци дрепта́те. ка нȣ кȣм-ва, дȣпъ че аци фъкȣт жȣдека́тъ рѣ, съ въ па́е ръȣ, шн съ ръмънеци кȣ инима ꙟндонтъ, къ пȣтънд съ ꙟндрептаци жȣдека́та, де рȣши́не шн де мжнїе, ѡ лъса́ци неꙟндрепта́тъ. къ май би́не єсте съ фици кȣ инима ꙟнфрънтъ, декът съ фачи съракȣлȣи стръмбъта́те. къ зи́че прѡѡрокȣл: инима здроби́тъ шѝ смери́тъ нȣ ѡ ва дефъима̀ дм҃нзе́ȣ. чи дар ла жȣдекѣциле та́ле съ фїи дрептȣ, нефъца́рник шѝ смерит, къ кȣ аче́сте трен бȣнътъци, ни́чи ѡ да́тъ нȣ те вен сминтѝ. пентрȣ къ да́рȣл лȣи дм҃нзе́ȣ те ва лȣминà а кȣноаще адевърȣл а фїеще ка́ре жȣдека́тъ; ꙗр недрептатѣ шѝ фъцърничїѧ шн трȣфїѧ ꙟци ва ꙟнтȣнека минтѣ, шн вен кѫдѣ ꙟн пръпа́стїѧ ръѡтѣцїй, де карѣ съ не рȣ҃гъм кȣ кȣџет кȣрат жȣдекъто́рюлȣи челȣи нефъца́рник, дм҃нȣлȣй нострȣ х҃с. съ не фере́скъ, ка съ пȣтем стà ꙟнаинтѣ ꙟнфрикоша́тȣлȣи жȣдец ал лȣй, ла адоаѡ шн прослъви́та лȣи вени́ре, невиноваи шн фъръ мете́хнъ, ꙟнтрȣ лаȣда лȣи.

LV.

1654.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 28. 1816. fol. 88—107. — *b*. Ms. Gaster 1817. fol. 93—111.)

Вїа́ца ши тра́юл сф҃нці́и са́ле пъринтелȣи нострȣ Нифон патрїархȣл Цариграддȣлȣи .... скри́съ де кир Гаврїил про́тȣл, адикъ маи мариле сфета́гории.

Scăparea Basarabeștilor de cursa luĭ Mihnea.

(Ms. *a*. fol. 94a — 94b. — Ms. *b*. fol. 99a — 99b. — cf. *c*. Ms. bibl. centr. No. 20, sec. XVII, fol. 267--269. — *d*. Ms. bibl. centr. s. n. sec. XVII [Chronică copiă din 1753] fol. 9a — 10a.)

Де́чи дȣ́пъ моа́ртѣ лȣи (Радȣ) боє́ри нȣ́ съ пȣтѣ вой, пре чи́не вор пȣ́не до́мнȣ; къ ȣнїн зичѣ, съ фїе честа, ꙗр алцїи ба.

чѣ́ла, шѝ ера̀ гълчѣвъ ши чѣртъ ꙟтрȣ дѫнишїи, дȣпъ кȣвънтȣл евангелїеи че зи́че: кѫнд съ ва̀ ꙟпърцѝ каса адѫнсюши, атȣнчѣ съ ва пȣстїин. ши аша̀ фиинд ей ꙟпърекиѧци, ръдикаръ ка́знъ асȣ́пра лȣи (? l. лор) пентрȣ пъкателе ло́р, кȣм зисесе фери́чи́тȣл Ни́фон, ши пȣ́серъ домнȣ ꙟ скаȣнȣ цѣрий пре Михнѣ фечо́рȣл Дра́чїи армашȣл. ши кȣм апȣкъ домнїѧ ꙟда́тъ съ дезбръкъ лȣпȣл де пїелѣ ѡи, ши-ш астȣ́пъ ȣрекиле ка аспи́да шѝ ка василискȣл, ꙗр аркȣл ши-л ꙟкордъ ши гътѝ съџеци де съџета̀, ши сабїѧ̀ ши-ѡ фȣлџера̀, ши мѫна ши-ѡ ꙟтърѣ спре ране, шѝ принсе пре то́ци боерии чеи мари ши алешии, ши и мȣнчѝ кȣ мȣлте мȣнчи ши кȣмплиите, ши ле лȣѡ тоа́тъ авȣцїѧ; ши съ кȣлка кȣ жȣпънесе́ле ши кȣ фетеле лор ꙟнаинтѣ ѡкилор лѡр. де́чии ȣнора лѣȣ тъѧ́т насȣ́риле ши бȣзеле, пре алции ꙗȣ ꙟнекат, ши пре алции ꙗȣ спънзȣрат. ꙗр ел съ ꙟнбогъцѣ, шѝ крещѣ ка кїедрȣл пънъ ла черю, ши-ш ȣмплȣ тоа́тъ воѧ са̀. ꙗр пре ȣн нѣм, каре ера маи алес ши маи темъто́рю де дмнзеȣ, кърȣѧ-й ера̀ нȣ́меле де мо́шии Бановцѝ, адекъ Бъсъръбе́щий, ел кȣ мȣлте амъџѣле ши шȣте́ле ши кȣ греле жȣръмѫнтȣри съ легà, кȣ боерїи карии ера̀ де ачел нѣм, къ нȣ-и ва ѡморѣ, ни́чи ле ва фаче вре ѡ невое, ши фъкȣ ши кърцѝ де жȣръмѫнтȣ ши де афȣрисанїе. ꙗр ел ꙟ тоа́те зилеле съпа̀ гроа́пъ, ши кȣџета̀ кȣм ва фа́че съ-л пїарзъ, шѝ нѣмȣл лор ка съ нȣ съ маи поменѣскъ ꙟ цара Паноніей; ꙗр рȣгъчю́нѣ сфѫнтȣлȣи Нифон нȣ́-л слобозѣ, ни́чи-л лъса̀ съ ле фа́къ ни́чи ȣн нека́зȣ, ши тоа́те мешешȣгȣриле лȣй чѣле хиклѣне, ка нище пъꙗжени съ стрика. ꙗр ел фиинд ꙟдемнат де тоате ръѡтъциле фирии са́ле, кїемъ пе Стоикан сфѣтникȣл съȣ чел маи ма́ре, ши ꙟтръ нȣ́маи кȣ дѫнсȣл ꙟ о пивница домнѣскъ, ши сколсе пре пивницар афа́ръ. ꙗр кȣ воѧ лȣи дмнзеȣ ръма́съ ȣн ко́пил, ка́ре ера̀ ши ел дин ачел нѣм, ши спре каре фъчѣ сфат съ-л пїѧрзъ; ши дека възȣ пре недре́птȣл домнȣ, къ ꙟтръ ꙟ пивницъ, ел съ ȣмплȣ де фри́къ шѝ де гроа́зъ, ши неавѫнд ȣнде фȣџѝ, ꙟтръ ꙟтр'о бȣ́те сѣкъ де съ аскȣнсъ. къ аша токмѝ дмнзеȣ. шѝ кȣм ꙟтръ ꙟ пивни́цъ домнȣл кȣ Стоикан, ꙟчепȣръ а съ сфътȣ́й, кȣм ши ꙟ че кип кор фа́че съ пїѧрзъ пре ачел нѣм, кȣџетънд къ нȣ ꙗсте ни́минѣ ꙟ пивни́цъ съ-и аȣзъ; дечии дека ѡбършѝ сфатȣл, кїемъ пре пивничѣр, ши зи́се, съ ле дѣ вин съ бѣ, де ȣнде ва фѝ маи бȣн; ши дека бъȣ́ръ ешѝ до́мнȣл ши Стоикан дин пивни́цъ вѣселѝ, гъндинд къ н'аȣ аȣзит нимин ѣ сфа́тȣл ло́р чел фиклѣн. дечи дȣпъ дѫншїи ешѝ ши копи́лȣл фȣриш, ши нȣ спȣ́съ нимъндȣи нимика, че-ш къȣта трѣба ши

слꙋжба сà, пънъ афлъ време ши порлеж (! l. при-) де спꙋсе пърінцилор ши нѣмꙋлꙋи сѣꙋ челꙋи маи маре, тоате лꙋкрꙋриле ши фиклешꙋгꙋриле кълкъторюлꙋи де жꙋръмѫнт домнꙋ. дечїи ей дека аꙋзиръ аша, ши кꙋноскꙋръ къ сѫнтꙋ адевърате кꙋвинтеле лꙋи, ей съ адꙋнаръ де съ сфътꙋиръ ши лꙋѡаръ авꙋціе ши ѡамени кът пꙋтꙋръ, ши трекꙋръ дꙋнъръ де ачеѧ парте ши скъпаръ тоци де кꙋрса Михнїеи водъ, кълкъторюлꙋи де жꙋръмѫнтꙋ; къ ерà дмнзеꙋ кꙋ дѫншии, ши рꙋгъчюниле сфѫнтꙋлꙋи Нифон патрїархꙋл, ши нꙋ пꙋтѣ нимин съ съ потривѣскъ лор ка ши лꙋи Моиси мареле прорѡк.

Mânăstirea de Argeș.

(Ms. *a*. fol. 100a — 100b. — Ms. *b*. fol. 104a — 104b. — Ms. *c*. fol. 290 — 292. — Ms. *d*. fol. 22a — 22b.)

Ши спарсъ (Нѣгое водъ) митрополїѧ дин Ѩрџеш дин темелїѧ ей, ши зиди ꙟ лоꙋкꙋл ей алтъ сфѫнтъ бисерикъ, тот де пїѧтръ чюплитъ, ши нетезитъ, ши съпатъ кꙋ флори. ши аꙋ принсꙋ тоате пїетриле пре динлъꙋнтрꙋ дин дѡс, ꙋна кꙋ алта ꙟ скоабе де фїер кꙋ маре мещешꙋгꙋ, ши аꙋ върсат плꙋмбꙋ, де лѣꙋ ꙟтърит; ши аꙋ фъкꙋт прин мижлокꙋл тинзии бисеричии : вї : стълпи иналци, тот дъ пїѧтръ чоплици, ши ꙟвъртицй, фоарте фрꙋмоши ши минꙋнаци, каре ꙟкипꙋескꙋ : вї : апостоли; ши ꙟ сфѫнтꙋл ѡлтар дѣсꙋпра прѣстолꙋлꙋи, ꙟкъ фъкꙋ ꙋн лꙋкрꙋ минꙋнат, кꙋ тꙋрлишоаре върсате; ꙗр ферестриле бисеричии, ши але ѡлтарюлꙋй чѣле пе дѣсꙋпрà ши але тинзии, тот скобите ши ръзбътꙋте прин пїѧтръ, кꙋ маре мещешꙋг ле фъкꙋ. ши ла мижлок ѡ ѡколи кꙋ ꙋн брѣꙋ дъ пїѧтръ ꙟнплетит ꙟ треи вице, ши чоплит кꙋ флори ши полеит. бисерика кꙋ ѡлтарюл динпреꙋнъ кꙋ тинда, ꙟкипꙋинд сфѫнта ши недъспърцитъ троицъ. ꙗр пре сꙋпт страшинà чѣ май дъ жос, ꙟпрежꙋрꙋл а тоатъ бисерика фъкꙋ ка ѡ страшинъ тот дъ мармꙋръ албъ, чоплитъ кꙋ флори, ши фоарте скобитъ ши съпатъ фрꙋмос. ꙗр акоперемѫнтꙋл, тот дъ плꙋмбꙋ аместекат кꙋ коситор. ши крꙋчеле пре тꙋрле, тот полеите кꙋ аꙋр. ши тꙋрлеле тот чоплите кꙋ флори, ши ꙋниле фъкꙋте сꙋчите. ши ꙟпрежꙋрюл болтелор фъкꙋте тот стѣле дъ пїѧтръ чоплитъ кꙋ мещешꙋг, ши полеите кꙋ аꙋр. ши фъкꙋ ꙋн черд ъчел денаинтѣ бисеричии пре : д : стълпи де мармꙋръ, пестрици, фоарте минꙋнатъ колтитъ ши зꙋгръвитъ ши ꙟвълит ши ачела кꙋ

плȣмбȣ. ши фъкȣ скара бисеричии тот дъ҃ пїѧтръ́ скобитъ кȣ флорй, ши кȣ : ві҃ : трѣпте, ꙟсемнънд : вї҃ : семинцїи҃ але лȣи Ісраил. ши пардосй тоатъ бисерика, тйнда ши ѡлтарюл динпреȣнъ ши ачел чердъчел, кȣ мармȣръ албъ, ши ѡ ꙟподобй пре дин лъȣнтрȣ ши пре дин афаръ фоарте фрȣмос́. ши тоате скобитȣриле пїетрилор дин афаръ ле въѱ҇й кȣ лазȣр албастрȣ, ꙗр флориле ле полей кȣ аȣр. ши аша вом пȣтѣ спȣне, кȣ адевърат, къ нȣ ꙗсте аша маре ши соборникъ ка Сїѡнȣл, кареле фъкȣ Соломон, нічи ка сфѫнта Софїѧ, каре ѡ фъкȣ мареле ꙟпърат Іȣстїніан, ꙗр кȣ фрȣмсецѣ ꙗсте май пре дѣсȣпра ачелора.

LVI.

1657.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de întărire.

(Jaşi 7165.)

† Бомы иѡнашко рȣсȣл вел лог. и цїефан боȣл вел дворник долнѣи земли. и валїе гхетман и пъркълаб сȣчавски. и дабижѧ вел дворник вишнъи земли. и илїе шептелич вел постелник. и глигорїе рȣсȣл вел спьтар. и некȣлаю могилдѧ вел чашник. и соломон бърлъдѣнȣ вел вистиꙗрник. и дарие кърабъи вел комис. и хрисоскȣл вел меделничѧр. и мирон чоголѣ вел клȣчѧр. и косте моцок вел слȣџар. и грȣмазъ вел армаш. и антиѡхїе агà. и некȣлаю бȣхȣш трети логф. и васнлїе шолдан житничѧр. и дȣмитрашко рошкат. и строескȣл. и рȣџинъ дворник гхлобинн. и иини болѣри и си҃н боꙗрски. ѡт двор гл҃мѣ его мл҃сть: скрїем ши мъртȣрисим кȣ частъ скрисоаре а ноастръ. кȣм аȣ венит ꙟнаинтѣ мърїеи сале домнȣ нострȣ. ши нанитѧ ноастръ дм҃нȣлȣи пелин вистиꙗрникȣл ши глигорашко герман де илишъщи. ши симіѡн де шилешиȣ, ши кȣ алци фраци а лор. ши аȣ пърът де фацъ, пе фичорїи мȣрџецїилор. пентрȣ сат, пентрȣ михалчи че-и ꙟ цинȣтȣл чернъȣцилор, ꙟн ѡколȣл търгȣлȣи. ѕикънд дм҃нлȣи пелин вистиꙗрникȣл ши кȣ фрацїи съи, че скрїем май сȣс: кȣм ачел сат михалчюл ле ꙗсте лор дреаптѫ мошїе, кȣмпърътȣра мошȣлȣи лор, лȣи гаврил моцо-

слȣжба сѧ, пънъ афлъ време ши порлеж (! l. при-) де спȣсе пъринцилор ши нѣмȣлȣи сѣȣ челȣи маи маре, тоате лȣкрȣриле ши фиклешȣгȣриле кълкъторюлȣи де жȣрѫмѫнт домнȣ. дечїи ей дека аȣзиръ аша, ши кȣноскȣръ къ сѫнтȣ адевърате кȣвинтеле лȣи, ей съ адȣнаръ де съ сфътȣиръ ши лȣѡаръ авȣцїе ши ѡамени кът пȣтȣръ, шй трекȣръ дȣнъръ де ачеа парте ши скъпаръ тоци де кȣрса Михнїеи водъ, кълкъторюлȣи де жȣрѫмѫнтȣ; къ ера ꙟмнзеȣ кȣ дѫншии, ши рȣгъчюниле сфѫнтȣлȣи Нифон патрїархȣл, ши нȣ пȣтѣ нимнѣ съ съ потривѣскъ лор' ка шй лȣи Мойси мареле пророк.

Mânăstirea de Argeș.

(Ms. *a*. fol. 100a — 100b. — Ms. *b*. fol. 104a — 104b. — Ms. *c*. fol. 290 — 292. — Ms. *d*. fol. 22a — 22b.)

Ши спарсъ (Нѣгое водъ) митрополїѧ дин Ꙗрџеш дин темелїѧ ей, ши зидй ꙟ локȣл ей алтъ сфѫнтъ бисерикъ, тот де пїатръ чюплитъ, шй нетезитъ, ши съпатъ кȣ флорй. ши аȣ принсȣ тоате пїетриле пре динлъȣнтрȣ дин дѡс, ȣна кȣ алта ꙟ скоабе де фїер кȣ маре мещешȣгȣ, ши аȣ върсат плȣмбȣ, де лѣȣ ꙟтърит; ши аȣ фъкȣт прин мижлокȣл тинзии бисеричии : вї : стълпи налци, тот дъ пїатръ чоплици, шй ꙟвъртицй, фоарте фрȣмоши ши минȣнаци, каре ꙟкипȣеcкȣ : вї : апостоли; ши ꙟ сфѫнтȣл ѡлтар дѣсȣпра прѣстолȣлȣи, ꙟкъ фъкȣ ȣн лȣкрȣ минȣнат, кȣ тȣрлишоаре върсате; ꙗр ферестриле бисеричии, ши але ѡлтарюлȣй чѣле пе дѣсȣпра ши але тинзии, тот скобите ши ръзбътȣте прин пїатръ, кȣ маре мещешȣг ле фъкȣ. ши ла мижлок ѡ ѡколй кȣ ȣн брѣȣ дъ пїатръ ꙟнплетит ꙟ трей вице, ши чоплит кȣ флорй ши полеит. бисерика кȣ ѡлтарюл динпреȣнъ кȣ тинда, ꙟкипȣинд сфѫнта ши недъспърцитъ тронцъ. ꙗр пре сȣпт страшина чѣ май дъ жос, ꙟпрежȣрȣл а тоатъ бисерика фъкȣ ка ѡ страшинъ тот дъ марморъ албъ, чоплитъ кȣ флорй, ши фоарте скобитъ ши съпатъ фрȣмос'. ꙗр акопереmѫнтȣл, тот дъ плȣмбȣ аместекат кȣ коситор. ши крȣчеле пре тȣрле, тот полеите кȣ аȣр. ши тȣрлеле тот чоплите кȣ флорй, ши ȣниле фъкȣте сȣчите. шй ꙟпрежȣрюл болтелор' фъкȣте тот стѣле дъ пїатръ чоплитъ кȣ мещешȣг, ши полейте кȣ аȣр. ши фъкȣ ȣн чердъчел денаинтѣ бисеричии пре : д : стълпи де марморъ, пестрици, фоарте минȣнатъ колтитъ ши згръвитъ ши ꙟвълит ши ачела кȣ

плꙋмбꙋ. ши фъкꙋ скара бисеричии тот дъ пїꙗтръ скобитъ кꙋ флорй, ши кꙋ : ві : трѣпте, ꙟсеминънд : вї : семинцїи але лꙋи Ісраил. ши пардосй тоатъ бисерика, тинда шй ѡлтарюл динпреꙋнъ ши ачел чердъчел, кꙋ мармꙋръ албъ, шй ѡ ꙟподобй пре дин лъꙋнтрꙋ ши пре дин афаръ фоарте фрꙋмос. ши тоате скобитꙋриле пїетрилор дин афаръ ле въпсй кꙋ лазꙋр албастрꙋ, ꙗр флориле ле полей кꙋ аꙋр. ши аша вом пꙋтѣ спꙋне, кꙋ адевърат, къ нꙋ ꙗсте аша маре ши соборникъ ка Сїѡнꙋл, кареле фъкꙋ Соломон, ничи ка сфънта Софїꙗ, каре ѡ фъкꙋ мареле ꙟпърат Іꙋстїніан, ꙗр кꙋ фрꙋмꙋсецѣ ꙗсте май пре дѣсꙋпра ачелора.

LVI.

1657.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de întărire.

(Jaşi 7165.)

† Бомы ишнашко рꙋсꙋл вел лог. и штефан боꙋл вел дворник долнѣи землн. и валїе гхетман и пъркълаб сꙋчавски. и дабижа вел дворник вишнъи земли. и илїе шептелич вел постелник. и глигорїе рꙋсꙋл вел спътар. и некꙋлаю могилда вел чашник. и соломон бърлъдѣнꙋ вел вистиꙗрник. и дарие къръбъи вел комис. и хрисоскꙋл вел меделничꙗр. и мирон чоголѣ вел клꙋчꙗр. и косте моцок вел слꙋцар. и грꙋмазъ вел армаш. и антиѡхїе агъ. и некꙋлаю бꙋхꙋш трети логф. и васнлїе шолдан житничꙗр. и дꙋмитрашко рошкат. и строескꙋл. и рꙋцинъ дворник гхловинии. и иниин болѣри и сни боꙗрски. ѿ дворглмѣ его мласть: скрїем ши мъртꙋрисим кꙋ частъ скрисоаре а ноастръ. кꙋм аꙋ венит ꙟнаинтѣ мърїеи сале домнꙋ ностꙋ. ши наинтꙗ ноастръ дмнꙋлꙋи пелин вистиꙗрникꙋл ши глигорашко герман де илишъщи. ши симіѡн де шилешеꙋ, ши кꙋ алци фраци а лор. ши аꙋ пърът де фацъ, пе фичорїи мꙋрцещилор. пентрꙋ сат, пентрꙋ михалчи че-и ꙟ цинꙋтꙋл чернъꙋцилор, ꙟн ѡколꙋл търгꙋлꙋи. ѕикънд дмнлꙋи пелин вистиꙗрникꙋл ши кꙋ фрацїи съи, че скрїем май сꙋс: кꙋм ачел сат михалчюл ле ꙗсте лор дрꙗптъ мошїе, кꙋмпъръткра мошꙋлꙋи лор, лꙋи гаврил моцо-

чел, дела нлѧ вамешȣл; ꙗръ нлеи вамешȣлȣи ꙗȣ фост даре
дела бътрънȣл щефан водъ; ши-л цин мȣрџещїи кȣ ꙟмпресȣръ-
тȣръ. ꙗръ мȣрџещїи тоатъ аȣ дат самъ ꙟнаинтѣ мъріеи сале
домнȣ нострȣ, ши нꙟаинтѧ ноастръ, кȣм еи ачел сат михал-
чюл, ꙟл цин къ ле ꙗсте скимбътȣръ кȣ щефан водъ томшѧ
кȣ сатȣл лор кȣ солка, кареле л'аȣ дат щефан водъ мънъстиреи
сале солкъи; ши ли-ꙗȣ дат лѡр пентрȣ сат пентрȣ солка, сатȣл
михалчюл че скрїем маи сȣс, фїинд сат домнескȣ де школȣл
чернъȣцилор. ши нимърȣи н'аȣ фост дат, че аȣ фост тот пре
сама домнꙗскъ пънъ ꙟнтр'ачѣ врѣме. дечи мȣрџещїи аȣ
арътат ши ȣрик де ла щефан водъ, ши 'нтъритȣри де пре ла
алци домни, ч'аȣ фост маи пре ȣрмъ, скрїинд кȣм аȣ фъкȣт
скимбȣ кȣ мȣрџещїи прекȣм ѕичем маи сȣс. — дечи мърїꙗ
са домнȣ нострȣ, фъкȣтȣ-лꙗȣ лѣџе пе дрептате, ши фъръ де
грабъ. ш'аȣ фъкȣт чинститѧ картѧ мъріеи сале ла дȣмитрашко
дрългȣцъскȣл пъркълабȣл де сȣ̃чавъ, ши ла кд̃ де ѡамени бȣни,
слȣџи домнещи ши боꙗри де цр̃ъ, мещꙗши деинпреџȣрȣл ачелȣꙗ
сат михалчюл, съ каȣте ачеи ѡамени бȣни кȣ сȣфлетеле лор,
кȣм ѡр щи кȣ дрептȣл, де ръндȣл ачелȣи сат михалчюл, а кȣи
аȣ фост; ши кȣм аȣ апȣкат еи дин мошии лор ши дин пърин-
цїи лор; цинȣт-аȣ ачел сат мошии саȣ пъринцїи лȣи пелин
вистиꙗрникȣл ши а фрацилор съи, че скриȣ маи сȣс? ши фост-аȣ
ачел сат дат дела щефан водъ, нлеи вамъшȣлȣи? ши дела
нлѧ ва́мъшȣл фостȣ-л'аȣ кȣмпърат гаврил моцочел мошȣл
лор? прекȣм ꙟн че кип ѡр щи. ши съ факъ дела дъншїи, дела
тоци мъртȣріе кȣ искълитȣриле ши кȣ печециле лор, съ дѣ
щире мъріеи сале домнȣ нострȣ. дечи дакѫ аȣ мърсȣ чинститъ
картѧ мъріеи сале домнȣ нострȣ аколо, еи с'аȣ стрънсȣ, ачеи
ѡамени бȣни тоци, ши аȣ сокотит ши аȣ фъкȣт мъртȣріе дела
дъншїи, кȣ жȣръмънт маре, кȣм еи дин мошїи лор ши дин
пъринцїи лор аȣ апȣкат ачел сат михалчюл, тот сат де школ
ши пре сама домнꙗскъ, пънъ че л'аȣ дат щефан водъ мȣрџе-
щилор, пентрȣ сатȣл лор пентрȣ солка. ꙗръ еи нȣ щиȣ, ниче
аȣ аȣѕит съ фїе цинȣт мошїи саȣ пъринцїи вистиꙗрникȣлȣи
пелин ши а фрацилор съи, че скриȣ маи сȣс. — дечи ачѣ
мъртȣріе дела ачеи ѡамени бȣни, мърнꙗ-са домнȣ нострȣ аȣ
креѕȣт-о, ши нои тоци. ши ꙗȣ фъкȣт мърнꙗ-са домнȣ нострȣ
дирес де пъръ ши де ꙟндрептаре, ла мънȣле мȣрџещилор. пен-
трȣ ачѣѧ ши нои, дȣ̈пъ кȣм щим, къ дрепт а мъртȣриси нȣ-и
пъкат, фъкȣт-ам ши дела нои ачастъ мъртȣріе ла мънȣле
мȣрџещилор, ка съ ле фїе лор де крединцъ ꙟндрептаре, пен-

трȣ ачаста пъръ съ нȣ-и ман пъраскъ ꙟн вѣчи. — пєнтрȣ крєдница тоци ам искълит: ши єȣ контѫш ȣрикарюл ам скрис. съ с(ъ) щїє.

ȣ ꙗс. л҃т. ,зрѯ҃є.
мсца фєв. ї.

LVII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu. Organul luminărei No. XXV, p. 130. — cf. Principia p. 114. No. Ss. b.)

Громовник.

Дє съ ва ꙟтимпла ꙟ числа бєрбєчилор. ачєсто сємно. фи-ва моартє ꙟ ши марї. ши пъинє ши миаръ молтъ ка хи. ши фєчюрни мичи мори-вор молци. ше ꙟтъръта-съ-вор лимбилє. ши моартє фї-ва дє сабиє. аколо сопто сємно спонѣ. ше оүн кап марє ръдика-съ-ва. ши апои марє фоамєтє фи-ва. спонє ръȣ. єръ дє съ ва котрємора пъмѫнтȣл ꙟ числа ѡилѡр. мȣлтъ фоамєтѣ съ аратъ. ши моартє дє сабиє. ши чє домно съ ва скола ꙟтъи, ачєла ва пєри ꙟтъи, ꙟсъ ко виклиниє. спонє ръȣ.

cf. 1799. 1816.

LVIII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu: Organul luminărei No. XXV, p. 131—132. — cf. Princip. p. 114, No. Rr. g.)

Geografia Ardealuluĭ.

Дє цара ардѣлȣлȣи ши дє цинȣтȣл єи, къте сънт. тот прє самѫ. ꙟчєпȣт.

Ардѣлȣл нȣ ѩстє царѫ фоартє марє. ши нȣман о партє чє съ зйчє олатȣри дє цинȣт, карѣ ѩстє дєспрє партѩ църїєи оүнгȣрєщи, ачаста ꙗстє пре́ цинȣтȣрє ꙟпърцитѫ.

Ꙟтѫи цинȣт. хȣнид ваидa. хнидоара, чєтатє карѣ с'аȣ зидит дє ꙗнкȣл водъ, фєчорȣл лȣи жикмонт краю, карєлє аȣ фост нъскȣт дин морсїма фатѫ дє рȣмѫни. дєчи ачєст ꙗнк.

чє ꙗꙋ зис хꙋнїад ꙗнъш водъ єл аꙋ зидит хꙋнидвар. ши аꙋ нъскꙋт динтр'ѫнс матїѧш краю. ши ꙟтр'ачєст цинꙋт ꙗстє дєвà четáтє ши ѡраш, карѣ ꙗстє сꙋс ꙟтр'ꙋн дѣл. ꙟтр'ачаста аꙋ фост ши ꙟ горгїю дємꙋлт в҃ вонвози.

Ꙗл доилє цинꙋт. гюла фїєвар. шї-аꙋ пꙋс нꙋмєлє гюла пєнтрꙋ нꙋмєлє оунꙋи къпитан оунгꙋрєск. кáрїи аꙋ фост з҃ капїтани, кънд аꙋ вєнит оунгꙋрїи дєла скитїѧ. ши аꙋ вєнит анчи ꙟтрꙋ ардѣл. ачаста гюла фїєрвар, алба юлїє. маинантє єрà мáрє лок ши богат ши єра лок дє єпископїє. ши мꙋлтє бєсѣрєчи кꙋ мꙋлци прєꙋци ши єра богаци, ши мꙋлтє одєждїи ши скꙋ́лє. акóло ѧстє ѡ бєсѣрєкъ ши оун тꙋрн ꙟналт кáрєлє л'аꙋ зидйт ꙗнкꙋл (Ms. ꙗнꙋл) вѡдъ, чє-и зик хꙋнѣдї ꙗнош, тот дє пїєтри чоплитє кꙋ мáрє кєлтꙋѧлѫ, ши ꙟлъꙋнтрꙋ ѡ аꙋ фръмсєцат кꙋ икоанє дє аꙋр ши дє арџинт, ши мꙋлтє скꙋмпє ѡдєждїи дє лєтꙋргїє, ши кꙋм съ кадє вєшмєнтє дє с͠винцїє, кꙋ аꙋр ши кꙋ пїєтрї скꙋмпє ши мъргърїтарю. ꙗр кънд аꙋ фост кꙋрсꙋл айлор ҂афн҃s, ачѣстѣ тоатє с'аꙋ лъсат, ши с'аꙋ апꙋкат алтєлє.

Ꙟтрєѧ вармєгїє. чє сє спꙋнє цинꙋтꙋл тꙋрдєн, карєлє-и нꙋмєлє прє ѡрашꙋл тꙋрдєн. акѡло сънт ѡкнє фортє алѣсє. апроапє дє динсє кꙋръ ꙟ жос ѡ áпъ фоартє фрꙋмоасъ, карѣ съ кѣмъ арєнїꙗш, шї-и зик апъ полїнтѫ. акѡло лѫнгъ тꙋрда сꙋс ꙟ кóлстѫ аꙋ фост оун ѡ́раш фоартє фрꙋмос ал рóманилор, прє нꙋмє с'аꙋ кємат: сєлинꙋм. ши акꙋм съ коноаштє поарта четѫцїєи. дєсꙋпра порцєи сꙋс аꙋ фост ѡ спатъ крꙋнтъ, ꙟ кип скрис. ши ꙟ оунгюл дєспрє апꙋс, аꙋ фост фоартє ѡ четатє фрꙋмоасъ. ши дин четатє аꙋ фост в҃ пъртъсѣлє чє съ зик пъдꙋри дє пїатрѫ прє калє (l. подꙋри дє пїатрѫ etc.) ашѣꙋ фост мєргѫнд афарѫ дин четатє: оунꙋл мєрџє спрє клꙋж, ши дѣчй мѣрџє ꙟ жос пънъ ла дѣж, маи s҃ мїлє дє лок; аш'аꙋ фост дє лат къ аꙋ пꙋтꙋт ꙟбла в҃ карє алътꙋрѣ. алтꙋл мєрџà (Ms. мєџà) дєчиндє прєстє арїѧш*) пънъ ꙟтр'о четатє пꙋстїє. дє аколѣ ꙗр мѣрџє афарѫ прєстє апà мꙋръшꙋлꙋи. ши дѣчи тот мѣрџє ꙟ сꙋс прє апъ, пънъ ла ѡшєрхѣли мꙋрѫш, маи і҃ мїлє дє лок. ачѣстѧ тоатє рꙋмънїи лѣꙋ пъргъсит кꙋ марє кєлтꙋѧлъ. ꙟкъ мꙋлтъ четѫци прє мꙋлтє локꙋрє съ гъсєск ꙟ ардѣл. лѫнгъ бълград, ши лѫнгъ сас-шєбєш.

Ꙗл патрꙋлє цинꙋт, ал колоџꙋлꙋи (sic!) прє ачѣѧ ши клꙋжꙋл съ кѣмъ четатє. чє ши аколѣ сънт нищє ѡкнє дє сáрє фоартє алѣсє. ши ꙟтр'ачєст цинꙋт, нꙋман ка в҃ мїлє дє лок,

*) Glosă: áпъ полєйтъ.

ꙗсте ѡ четате фоарте алѣсъ, че съ зи́че клꙋжꙋл. ши ма-нинте с'аꙋ ке́мат немцѣще клаоꙋзенбꙋрг. ꙟтр'ачѣсте четате с'аꙋ нъскꙋт ма́тїѧш краю, ꙟ четатѧ чѣ ваке, ꙟтр'о ка́съ ма́ре вѣке, карѣ ꙗсте ла поарта деспре амїазѫзи, токма ꙟнаꙟна-ините-и (sic!) ꙗсте.

Ꙗл чиничиле цинꙋт, че съ кѣмъ добока́и. ачаста ꙗсте четатѣ дѫжꙋлꙋи. ши ꙗсте ши аколо ѡ ѡкнъ де сареі фоарте веститъ, апроапе де со́меш. ши де акѡло а҃ мїлѫ де лок ꙗсте ꙋн балванїош, ка́ре аꙋ фост фоарте таре ꙟ ардѣл. дела балва-нїош, ꙋнвар, че съ кѣмъ се́ква́ръш, де кътръ ръсърит ꙗсте четате де скаꙋн. лънгъ ачѣѧ ꙟкъ сънт ѡкне фрꙋмоасе.

Ꙗл шѣселе цинꙋт съ кѣмъ калотаи. ачѣста ѐ де мар-цинѥ де ардѣл ши де алте пърци але църїи, кꙋм ꙟтъи ла ал д҃ кап (спꙋне). къ спре мїазъ ноапте ши спре апꙋс, сънт ачѣсте цинꙋтꙋре ꙟ ардѣл деспре цара оунгꙋрѣскъ; парте ꙗр, деспре ръсърит ши деспре амїазъ зи́, деспре молдова ши деспре цара рꙋмънѣскъ. маи мꙋлт нърод лъкꙋеск ꙟтр'ачѣсть царъ.

Ꙟтъи ꙗсте спре молдова ѡ четате че съ кїамъ вїстри́ца. ши ачаста ѡ аꙋ дат нфїꙋ ласло́ краю*), фечорꙋл лꙋи албїрт краю, лꙋи хꙋнїд іа́нош гꙋбернатꙋл. ꙗнкꙋл вѡдъ, кареле аꙋ фост гꙋвернат пре цара оунгꙋрѣскъ. ши ел аꙋ фост татъ лꙋи ма-тїѧш краю. ши мꙋлтъ избъндъ фъчѣ кꙋ ѡщиле ꙟпротива тꙋрчилор. ши кꙋ ачѣсте витежїи мꙋлте сате ши четѫци аꙋ дърꙋит витѧжилор лꙋи. дꙋпъ ачѣѧ аꙋ кꙋмпърат дин рꙋда сасилор дин ардѣл цинꙋтꙋл, кꙋ ѡ са́мъ де бани.

Ꙟтр'ачѣстѫ парте ши ꙟтр'ачест цинꙋт, ѧсте ѡ четате фрꙋмоасъ токма лънгъ мꙋнте, че съ кѣмъ (?). пре кꙋрсꙋл апеи вїстри́цѫ дин сꙋс де четате д҃ мїле де лок, ꙗсте ваѧ̀ роднї чѣ вѣке, оунде аꙋ лꙋкрат маи де мꙋлт къте: м҃: де мещерн; карїи аꙋ фост ла ачѣле бъи, лꙋкра́ кꙋ маре хаснѫ, акмꙋ̀ ꙟкъ лꙋ-крѣзѫ, че нꙋ кꙋ атъта са́мъ де ѡамени ши нꙋ ашѣ хаснъ.

) Дꙋпъ ачѣста, съкꙋи. аꙋ фост ѡамени сло́бозї ши нѣми-ши. ши апро́апе де чеѧ̀ че аꙋ (венит Cip.) делаѧ̀ скитїѧ. ши аче-щѣ аꙋ фост маи бътрънн ши сло́бози, н'аꙋ дат нимърꙋи нимик*) ничи аꙋ слꙋжит. ꙗр де с'аꙋ тъмплат де аꙋ венит ни-скари връжмаши асꙋпра църїеи, еи атꙋнчи с'аꙋ скꙋлат дꙋпъ порꙋнка краюлꙋи, ꙟнаинтѧ връжмашилор съи. ши кѫнд с'аꙋ корꙋнат краюл, ꙗр еи аꙋ дат де ѡм къте оун боꙋ грас. ши ѡа́мени де ѡасте аꙋ фост. ши пъмънтꙋл съкꙋилор ꙗсте ꙟпър-

*) Glose: тїнър Владислав краю. **) Дъ съкꙋи. ***) ничи дажде.

цит. динтр’ъншїи ес ꙟ ардѣл каи бȣни, ши де трѣбъ де ѡасте, ши каи де хáмȣре, ши бои мȣлци ши граши.

*) Ꙗр де саси ши де зидирѣ лор. кȣм аȣ зїдит четѫциле ꙟ цара ардѣлȣлȣи, кȣм съ каде съ се щїе: сїбїи, карѣ ꙗсте мáре четáте ꙟтрȣ ачѣстъ царъ. ши сасшебеш. Клаȣзȣм бȣрг (sic!) че съ зи́че клȣжȣл. ши бїстрица. мепеш (sic!) мé-дїеш. сегѵ́шивар, си́гѵшар. кóрона, брашов. сасвáрош, ѡръщїѧ. ачѣсте четѫци ши ѡраше (ши сате ştera în Ms.) лѣ́ȣ ꙟчепȣт ꙟтъи а ле зїди, шї алте мȣлте. ꙗр пентрȣ мȣлте ѡщї ши ръзбоаѐ, нȣмаи ѡраш ши сáте съ цин, кáреле сънт ꙟпърците пре скаȣне ка съ съ щїе де чине аскȣлтъ.

Кап е҃. де ардѣл. кът аȣ фост де маре ши кът (аȣ) фост де ферїчит.

Ꙗрдѣлȣл нȣ съ вѣ(де Cip.) маре. къ нȣмаи де оунде-и зи́к, баꙗ хȣнȣод, пънъ ла бран ꙟ сȣс де брашов, дѣвїѧ сънт м҃ де мїле де лок де лȣнг. ꙗр де ларг ка к҃. чї ѧсте лок делȣрос, пентрȣ ачѣѧ ѧсте ши пъмънт родник. ши кȣ поаме дȣлчи. ши ꙟпрежȣр ѧсте ка ѡ корȣнъ фрȣмоасъ. ши принтре ачѣсте дѣлȣре мȣлте, сънт сáте дѣсе ши фрȣмоасе. ши ѡамени лȣкрътори кȣ плȣгȣл ши кȣ сапа. ши лї съ гътѣще гръȣ ши съкаре ши мълаѐ. кȣм дѣр фї тот паче, аре пȣтѧ фї жȣмътате тот поленци**). кънди къ дин дѣлȣре ши дин вълчѣле сáпъ нъсїпȣл ши-л спалъ, ши съ алѣџе аȣр фоарте скȣмп ши бȣн. оунїи лȣкръ ла арџинт вїѵ. аȣр. арџинт. араме. плȣмб. хер. ѡцел ши пре алокȣрѣ сънт ѡраше де бъи. пре(кȣм ....).

LIX.

1661.

(Ms. bibl. Prag. comunicat de d. Gr. G. Tocilescu. 8[0] mic.)

Rafail din Dragomirna: Paraclis

(slavono-român).

Повéсте ла свинтел(е) пáщи.

Propovedania de paştĭ a luĭ Zlatoust. (15 foĭ.)

Чéла че-й динтрȣ свиици пърънтел(е) нóстрȣ, мáи мá-рел(е) влдкъ, ч’аоу фѡсть патрїꙗрхȣл ꙟ четате лоуй костан-

*) Glosă: де саси. **) Кȣ аȣр.

тин ꙟпърат, че съ кѣмъ цр҃иградȣл, пърин҃тел(е) ю, коу ростоул де аȣрь. ꙟсъ нȣ ѥȣ̀ фѡст ростȣл свн҃ціи сал(е) де лоур, че ѥȣ фѡст кȣвинтел(е) ма́и скоумпе, декът аȣроул. бласвѣще първинте.

Кȣвѣнть де ꙟвъцътȣр(ъ) ла свн҃тел(е) па́щи.

Гръѩще де не кѣамъ пре нѡ́й фрац, нѡа́нъ че ѥсте кȣ ростȣл де лоур, ѡрган сȣфлетескȣ, ръндоунѣ ꙟ мȣлте ки́пȣри, де покъницъ воровитоаре; дешки́де свн҃тоул ростоул шѝ не гръѩще ноаꙟ ꙟвъцътоур(ъ) ма́н скоумпъ, декът лоурȣл; шѝ не мънгѣе коу ли́мба ка ꙟ ні́ще строу́не, шѝ не слобоаде ноаꙟ кънтар(е) ма́й скоумпъ шѝ май фрȣмоа́съ, декът мъргърнтарюл шѝ ка ѡ ръндоунѣ воровíтоаре, ꙟ ди́воури, ꙟ ки́кȣр(н) нѐ споу́не ноаꙟ бȣкȣ́рiе де примъва́ръ. пентрȣ к'а́оу стрѣлоучит ноаꙟ астъѕѝ соарел(е) чел дирепть, і҃с. х҃с. шѝ с'аоу арътат ноаꙟ астъѕѝ примъва́ра, пли́нъ де миреᲆма тȣ́тȣрѡр флѡ́рилѡр челѡр сȣфлетещи. къ коумȣ съ лоуминѣа́ѕъ де лȣми́на соа́релоуй, шѝ лоуна ши стелел(е); аша ши тоатъ лȣма съ съ мънгѣе де ꙟвнерѣ лоуй х҃с. къ тоа́те кътеc ꙟ чер шѝ пре пъмънть с'аоу лоуминат. шѝ съ мънгѣе, де бȣкȣ́рiѩ ꙟвiерей лоуй х҃с. коум гръѩціе шѝ пророкоул дв҃дъ. къ ва ве́ни свн҃ціѩ са, де́ ва лоуми́на чѧле ꙟтоу́некате шѝ ва арѣта чѧл(е) аскоунсе. къ шѝ коу́моу-н при́мъвара ꙟчепътȣръ тȣтȣ́рѡр флѡ́рилѡр шѝ а ербилѡр, ашан (!) есте шѝ ача́ста свн҃тъ ѕѝ де астъѕѝ. съ ѥсте нещи́не кре́щин боун шѝ юби́тор пре дмн҃ѕъоу, ка съ съ ꙟдоулчаскъ астѣѕи, ꙟтр'ача́стъ ѕи боун де трѣгоуи́ре, че ѥсте петрѣчере; динтр'ачастъ свн҃тъ ѕѝ де астъѕи, съ веселѣще тоа́тъ лоу́мѣ. съ нещи́не ѥсте дин шъроби коу нѣрав боун, ка съ ꙟтре боу́коуръндȣ-съ ꙟтрȣ боу́кȣрiе дѡмнȣ-съоу, дмн҃ѕъȣлоуй нострȣ. анчѧ алѣце свънтоул ачѣсть коувѣнть ши ѕич(е) ашѧ: съ нещи́не динтроу́ шерби коу нъраб боун. шѝ тѡц не кемъм ботеѕа́ци, къц крѧ́дем ꙟ х҃с. шi-й сънтем тѡц шърьби. че́ла че ноу́ ва фѝ коу нърав боун, ноу́-й ва фѝ бȣ́кȣрiе ꙟвiере лоуй х҃с. айчѧ ръспоунде свѣнтоул кȣвънтоул ꙟ трей ки́пȣри, къ сѣнтоу трей чѧ́те де поснічи: ꙟтъй ѥсте ча́та, коум ари фѝ оун фе́чѡр ла татъ-съоу, деч съ некоѩще ши лоукрѣаѕи (l. -ѕъ) коу тоатъ ини́ма шѝ коу тоатъ воѧ лоуй, пентроу́ къ щѝ, къ тоа́тъ авȣ́ціѧ тътъне-съоу ѥсте а лоуй; ачеста ѥсте ачел ѡм чѐ слоу́жѧще лоуи доумнеѕъоу дин ти́нерѣце пън ла бѣтрънѣце фъръ де

грешѣл(ъ), шѝ ꙟтроу тот аоу ꙟгъдꙋит лоуй дмнѕъоу; пентр'ачѣѧ съ кѣмъ ꙟ лѡк де фечѡр. ꙗр а доа чáтъ ꙗсте ꙟ лѡк де нъймит, къ нъимитоул съ невоꙗще де слꙋжѣще ла стъпънꙋ-съоу коу тоáтѫ инем(ъ); кънд къ щѝ, къ ва лоуа плат(ъ). ꙗр а треа чáтъ ꙗсте ꙟ лѡк де шърбъ; къ шербоул ел съ невоꙗще, кънд съ тѣме де стъпъноу-съꙋ къ-л ва бáте. ашѧ шѝ нóй чеѧ сънтем пъкътош, съ не нéвоим кꙋ рꙋ́га кътръ дмнѕъꙋ, съ не ꙗрте пъкáтел(е) ноáстре. къ чéла че с'аꙋ невоит де с'аꙋ постит ел съ ѧ астъѕи пѣнинг. къ дмнѕъꙋ дъꙋрꙗщ(е) пре ѡм кꙋ шѣсе дáрꙋри: ꙟтъю, кꙋ кꙋноáщер(е), съ кꙋноáщем пре дмнѕъꙋ. адоа, съ не мънтꙋим де дїꙗволꙋл. атреѧ, кꙋ ертáре де пъкате. апатра, кꙋ кꙋръцїꙗ трꙋ́пꙋлоуй ш'а а(!) сꙋфлетꙋлоуй. ачинчѧ, кꙋ ꙟпреꙋнáре кꙋ ꙟџерїй. ашѧс(ѧ), кꙋ очина ꙟпърѣцїꙗ чéрюлоуй. ꙗр нéщине с'аоу невоит де с'аꙋ постит дин часоул динтъю, ел ка (? l. ва) съ ѧ астъѕѝ плат(ъ) дрѣптъ. ꙗр де с'аꙋ ꙟтръѕиꙗт нещúне пън ла ал тренл(е) час, бúне съ мꙋлцъмаскъ лоуи дмѕъоу шѝ съ пръзнꙋꙗскъ. ꙗр чúне аоу сосúт дꙋпъ ал шас(е)ле час, немик съ нꙋ сѫ ꙟдоꙗскъ, къ ноу-й ва фѝ ꙟтрꙋ дешéртꙋ. ꙗр нещúн(е) де с'аоу зъбъвит шѝ пън ла ал ноꙟле час, съ вїе шѝ съ съ апрóпїе, немік съ нꙋ съ тѣáмѫ. ꙗр дѣꙋ вéнит нещúне ши'н ал оунспръѕѣчел(е) час, немик съ нꙋ́ съ спáе, пентрꙋ кънд аꙋ пестит, де с'аꙋ ꙟтръѕїꙗт. къ ачестà коувънтꙋ гръꙗще де пророчи, де мѡѵсїи шѝ де Їлїе пророкъ шѝ де енѡх. шѝ ꙗр ръспꙋнде деч ла(!): дин часоул динтъю ꙗсте ачел ѡм, че ꙟчéпе дин тинерѣце пънъ ла бътрънѣце а фач(е) бúне; ѡарѐ ꙟ мирéнїе, ѡарѐ ꙟ кълоугърїе, де кокѡн де съ ва ферѝ де пъкате, ꙟтрꙋ́ тоатѫ вїꙗца лоуй. ꙗр чéла дин н-ал тренл(е) час, ꙗсте ачел ѡм чé-й де. еї. ай шѝ ва ꙟчѧп(е) а фач(е) бúне. ꙗр чел дин н-ал. ѕ. час, ꙗсте ачел ѡм че ꙟчѧп(е) а фач(е) бúн(е) дин. л. де ай шѝ съ пъръсѣще де тоáте пъкател(е) шѝ фáч(е) тоáте ꙟвъцътоурил(е) лоуй дмѕъоу. ꙗр чеѧ дин н-ал ноꙟле час, ей сънтоу де н де ай, саоу де. ѯ. де ай. ꙗр чеѧ ден н-ал оунспръѕѧч(е)ле час, ей сънтоу чеѧ, че съ ꙟторкоу ла бътрънѣце ши-ш адоук аменте къ сънтоу грешúци шѝ пъкътош шѝ ꙟчеп а плъньце шѝ а съ рꙋ́га лоуй дмзъоу кꙋ лакръми, шѝ съ исповедꙋеског кътръ дꙋхѡвничи, шѝ съ пъзъскоу коу постоул шѝ кꙋ рꙋ́га, шѝ даꙋ съркоусте пре ла свнтел(е) бесѣречи, шѝ ꙟпарт мастенїе съраилѡр. макар вор фѝ шѝ де алтъ лѣце шѝ дака съ вор ботéѕа, дѕъоу ꙟ (l. ꙟй) ва прїймин шѝ пре ачеѧ. ачещѣ ꙟкъ-й тлъкꙋꙗще кꙋ чéй ден н-а(л) оунспръѕѧчел(е) час.

пентрꙋ'ачѣꙗ ѕич(е) свиніціꙗ са: съ віе ши съ съ апропіе съ ноꙋ съ
спаѐ, пентрꙋ кьчй аоꙋ ꙟтрѣѕїꙗт; къ дмѕъоꙋ свнціѧ са ѥсте
дрьгъстос шй млстив спре тѡц ѡаменїи, карїи фак воѧ
свнцїи сал(е); ачестѧ ѥсте деспꙋиторꙋл, фоарте ѥбѣще пре чеѧ че
слоужъскоꙋ свнцїи сал(е) кꙋ тоатъ инема, шй прїимѣще пре чел
де апой ка шй пре чел динтъю. деч мъꙟгъѐ пре чела дин н-а(л)
оунспръзѣчел(е) час ка шй пре чел дин часоꙋл динтѣю, шй ачел де
апой ꙟл милоуѥще шй пре ачел динтъю ꙟл мѣнгъе, шй ачелоун
динтѣю ꙟй дъ, ѥр пре чел дѣпой ꙟл дъроуѥще, шй лоукрꙋл
невоинцей че съ невоѥще, доумнъѕъоꙋ ꙟл чинстеще. шй не-
воинца че фач(е) ѡмоꙋл, аноум(е): рꙋга шй млстенїе шй алте
воунътѣци а соуфлетоулоуй че фаче, постꙋл шй метанїиле кꙋ
фаца пън ла пъмънть, дмѕъоꙋ лаоудъ невоинца ачелꙋѧ ѡм.
деч пентрꙋ'ачѣꙗ веници фрацилѡр, съ ꙟтръм кꙋ бꙋкꙋріе ꙟтрꙋ
бꙋкоурїе домнꙋлꙋй ностроу, богацїи шй мѣсерїи шй чеи дин-
тъю шй чей де апои, де лоуаци плат(ъ) дрѣптѫ. сѡць кꙋ
сѡць съ петрѣчеци, ачеѧ че в'аци невоит, шй чен лѣнеши ꙟкъ
съ съ невоѥскѫ, шй ѕоуа празникоулоуй съ ѡ чинстици; оу-
нꙋл алтоуѧ нꙋ завистꙋнреци, нїче съ ѡ чинстици кꙋ цокоур,
саоу кꙋ чемпои, саоу кꙋ алаоуте, саоу кꙋ кънтеч(е) лоумещі,
саоу кꙋ сълтътꙋр, коум нꙋ ѥбеще дмнѕъоу; че петрѣчеци
доумнѣвоастрѫ кꙋ лꙋкроурил(е) чѣле дꙋмъещи, карел(е) ѥбе-
ще дмнѕъоу. чеѧ че с'аоу постит шй чеѧ че ноу с'аоу постит,
весълици-въ астъѕи тѡц. пентрꙋ бꙋкꙋрїе дѡмноулоуй нострꙋ
лоуй іс. хс. пентрꙋ ꙟвїерѣ свнцїи сал(е). масѧ ѥсте гата съ
въ ꙟдꙋлчиц тѡц. айчѧ гръѥще коувинте де свнта нафоур(ъ);
съ невоиц тѡц съ фиц кꙋраци, ши съ виниц кꙋ крединцъ
воунѫ, шй кꙋ веслїе соуфлетѣскѫ съ лоуац тѡц свнта на-
фꙋрѫ; къ вїцелꙋл ѥсте хрънит шй грас, ниме съ нꙋ фїе флъ-
мъндоу. аичѧ ноу гръѥщ(е) де вицел де вакѫ, че гръѥщ(е)
де дароул лꙋй дмѕъоу, де свнта коуменекътꙋрѫ шй де свнта
анафꙋр(ъ). шй чине ноу съ ва невои кꙋ постоул шй коу рꙋга
кътрѫ хс. шй нꙋ съ ва гъта де свнта нафꙋр(ъ) съ ѧ; ачела
ѡм ѥсте флъмъндоу шй пре ачастѧ вїѥцѫ шй пре чѣѧ л'алтъ
вїѥцѫ, оунде-й маи моултꙋ а петрѣче. ѥр чеѧ че съ вор не-
вои шй вор фй ꙟгъдꙋитор лоуй дмѕъоу ши ѥоу свнта на-
фꙋрѫ пꙋрꙋрѣ шй съ кꙋменекѫ ꙟ постꙋри, ачеѧ вор фй ꙟдоул-
чици ши сътоуй де драгостѣ лоуй дмѕъоу, шй пре ачастѫ
лоуме ши маи връту́с оунде ва фй ꙟ вѣч а лъкоуй. тѡц
въ ꙟдꙋлчици астъѕй де бꙋнѣтатѣ драгостеи лоуй дмѕъоу.
ниме съ нꙋ съ тъꙟгꙋѥскъ де месърътате, къ с'аоу арътат

ꙟпъръцїꙗ черюлꙋй, ꙟпреꙋнарѣ тꙋ́тꙋрѡр; къ нѣоу ꙟпреоунат ꙟсꙋш х҃с. кꙋ ꙟцерїи, ка (съ) петрѣчем ꙟпъръцїꙗ черюлоуй. нíме съ нꙋ́ съ плънгъ де пъкате. ꙟсъ ноу ѕич(е) свн҃цїꙗ са, съ нꙋ плънџем де пъкател(е) ноастрѐ, че ѕич(е) съ плънџем де пъкател(е) лоуй áдам стръмошоу ностроу; къ ертар(е) аоу стрълꙋчит дин гроáпъ. нíме съ нꙋ съ тѣáмъ де морте, къ дѣка грешѝ адам, доумнъѕъоу съ мънїе пре семéнцїѧ ѡменѣскъ. деч чíне мꙋ́рїѧ атꙋнче, тѡц мерџе ꙟ ꙗд, ꙟ мꙋнчѝ. доупѫ ачеѧ ꙗр съ млстиви дмѕъоу ши съ погоръ дин чер пре пъмънть, шѝ съ ꙟпелицъ кꙋ троуп кꙋм фоу воѧ свн҃цїн сал(е), шѝ съ дѣде пре кин шѝ прѐ ръстигнíре, шѝ пре моáрте, шѝ пре ꙟгрꙋ́паре де боунъ воѧ свницїн сал(е); шѝ мърсъ кꙋ свн҃та кроуч(е) ꙟ ꙗд, шѝ скоáсъ пре адам дин моунчи шѝ пре тѡт рóдꙋл ѡменéскꙋ чел свн҃цит, пророчїй шѝ тѡц свн҃цїй, карїи ерѧ мѡрци шѝ ерѧ мерши ꙟ ꙗд. ꙗр де атоунче ꙟкоач(е), карїи сънтꙋ̀ крéщинн боун шѝ дрепцн, ей мъргꙋ ла х҃с. пентр'ачѣѧ ѕич(е) свинцїꙗ с(а), съ нꙋ не тѣмем де моарте. къ моарте чѣѧ че ерам цийꙋнде (?), ꙟса дмѕъоу аꙋ стънсоу шѝ аоу потолит кꙋ моарте свн҃цїн сал(е). къ свн҃цїꙗ с(а), дак(ъ) ꙟвйсъ, мѣрсъ ла ꙗд, де-л фрънсъ, ши-л здрóби, ши-л прѣдъ; шѝ дѣкъ ꙟтрѫ свн҃цїꙗ с(а) ꙟ ꙗд, ꙗдоул съ амърѫ, пентрꙋ̀ къ съ испити съ гꙋсте де трꙋ́поул свн҃цїн сал(е); шѝ адекъ исаїѧ пророкъ спꙋ гꙋй ꙟнаинте де стрйгъ, шѝ ѕис(е) адек(ъ): адѐ, амъръши-те къ те тимпиннáши кꙋ фїюл лоуй дмѕъоу, амърѣши-те шѝ те дешърташѝ, амъръши-те шѝ фꙋ́съшѝ батџóкꙋрит, испитйши-те съ ꙗи трꙋп шѝ те вътъмáш де дмѕъоу, лꙋаш пъмънть шí те тимпйнъ черюл, испитнші-те съ ꙗи че възоуш, шѝ къѕꙋш ꙟ че нꙋ цинꙋш. оундецї-й моáрте вéнниоул? ꙋндецї-и адѐ бирꙋйрѣ? ꙟвйсе х҃с ши тꙋ̀ фꙋсъш бирꙋнт. ꙟвисъ х҃с ши късоуръ драчїй. ꙟвис(е) х҃с ши с(ъ) бꙋкꙋрáрѫ ꙟцерїи. ꙟвис(е) х҃с шѝ нич оун мѡртъ нꙋ ръмас(е) ꙟ грѡп(ъ). кънда съ скꙋ́лъ х҃с дин гроап(ъ), ꙗр атꙋнче ꙟвйсър(ъ) тѡц праведничїй, карїн аоу фѡстꙋ дела адам пънъ ла ръстигнíрѣ лоуи х҃с. ꙟсъ чей дрепци ꙟвйсъръ ши възоур(ъ) страднїа ши ꙟвїерѣ домиоулꙋй нострꙋ̀ лоуй іс҃. х҃с. шѝ лоуꙟ дмѕъоу дрепцїн аим (?) пре свн҃ци, шї-и доусъ ꙟпъръцїꙗ черюлꙋй. х҃с. въ скꙋл(ъ) дин мѡрци шѝ фꙋ ꙟчепътѡр мѡрцилѡр спре ꙟвїере, шѝ дешкис(е) кáле ꙟпъръцїй черюлꙋй съ маргѫ тѡци крéщин, карїи вор фач(е) ꙟвъцътꙋрил(е) свн҃цїн сал(е). ка (!) а свíнцїн сал(е), ꙗсте тоатъ чйнстѣ шѝ мърйрѣ шѝ бирꙋирѣ шѝ цинѣре, ꙟтрꙋ̀ вѣчи несфръшинцн ши нетрѣкꙋци. амин.

LX.

1669.

(Ms. Gaster 4⁰ nepaginat.)

Stoica: Molitvelnic

(slavono-român).

Rânduéala pogrebaniei. (13 foĭ; fol. 1a—5b.)

. . . . фѣкȣт' бине ꙟтрȣ ꙟвїѧрѧ' вїецїи; ꙗрѫ фѣкѫтόрїи де рѣȣ ꙟтрȣ ꙟвїѧрѧ џюдéцȣлȣй. шй нȣ почь еȣ сѣ факȣ дé минеш' нúмика, кѣ оарѣ-коум амь аоуѕит' жȣдекь шй жȣдецȣль (м)їѧȣ дéрепть ѧсте, кѣ нȣ чéркь воа ма, че вое пѣрнитéлоуй чéлȣѧ, чé м'аȣ тримис пре мине.

Ꙗчáстѫ мл҃твѫ сѣ ѡ зúкѫ преоутрȣль (!) ꙟтрȣ ертáрѧ фїюмȣй (! l. фїюлȣй) сѣȣ чел сȣфлетескь, грѣйндь: лȣй дм҃зéȣ сѣ не рȣгѫм: доáмне мúлȣеще-не ꙟтрȣ нȣмеле пѣрнитѧлȣи, ш'áль фúюлȣи, ш'áль дх҃лȣй свн҃ть, шй пѣнтрȣ рȣгѣчюна а прѣ чинстїитеи дéспȣйтоáрей нóастре нѣскѣтоáреи лȣи дм҃зéȣ, шй пȣрȣре фúчóарѫ марїѧ; шй пентрȣ свн҃цїй чéй кȣ пȣтере чéрешы (! l. щы), чéнстúтȣль шн мѣритȣль пр҃рк ꙟнаинте áлергѣторю шй бóтезиторюль ѡаннь. свн҃цїи шй пре лѣȣдацїи ап҃сли шн свúнцїи пѣрїнцїи, трй сȣтè шй ѡпть спрѣзѧче че ера ꙟ нéкнїи. дéче дм҃зеȣ аш'аȣ ꙟвѣцать ап҃слии сѣни зикѣндȣле лóрь: дè вòрь грéшй ѡамéни дéнайнте воáстрѫ, пѣнѫ де шаптe ори, кѣтè дé шапте-зéче дé орїй сѣ лé ертáцини лорь; ꙗрѫ нúмè сѣ нȣ зúкѫ деáка-и-ва грéшии чинéва, кѣ иȣ-ль вою ерта пѣнѫ ла моарте; кѣ марè пѣкат' прїймѧще ачéла ѡм'. кѣ пȣтѣрьничї ера ап҃слїи а лѣȣда шй а блѫстѫма, шй а лéга шй а дéзлега; че дм҃зеȣ пентр'ачè зúсе кѣтрѫ свїнцин ап҃сли: сѣ вòрь грѣшй ꙟнáинте воáстрѫ фрáцїй сáȣ вéчúнїи, сáȣ прїетинии вóцири, пѣнѫ дè . з҃ . ѡрй кѣте дé шептезéчы дè ѡри, ка сѣ-й ертáцини прй ꙟнишїи, ка сѣ фиць ертáць шй вóй ꙟн чéрюрїи. кѣ пентрȣ ачѧ аоу зúсь дѡмнезéȣ ап҃слилор' сѣй: кѣ оаре кѣте вец' лѣга прè пѣмѣнть, фй-ворь легáте шн (ꙟн) черюри, шй ѡаре кѣте вéць дéзлега пре пѣмѣнть, сѣ фїе дéзлегáте шй ꙟ черюри. дече дȣпѫ ꙟвѣцетȣра дóмнȣлȣй дȣмнезеȣлȣй шй мѣнтȣиторюль носьтрȣ а лȣй іс҃. хрстос, те ерть шй еȣ пре тине фїюль мїеоу чéль сȣфлéтеск' імрк, ка сѣ фїи ертáть ꙟн

чѣсть вѣкь, ши ⰾ чела че ва съ фїе, кънд вꙋ вени џюдецюл чѣль дерепть, съ жꙋдече вїи ши морць. къ ачелꙋѫ-и съ каде тоатѫ слава, чинстѣ ши ⰾкинъчюне, акоум ши пꙋрюрѣ ши ⰾ вѣчїе де вѣчь. аминь.

(дꙋпѫ ача поп(ъ) съ къите ачѣсте стрых.)

Вѣниць лꙋ сърютарѫ чꙋ май де апой, фраџилор! съ сѫрютъм пре ачесть мортꙋ, лъꙋдънд пре дꙋмнезеꙋ. къ ꙗтѫ аꙋ ешить динтрꙋ нащере са, ши кътрѫ гроапа с'аꙋ апропиꙗть, дечѣ де акꙋм нꙋ съ ва май грижи де сꙋпарарѫ трꙋпꙋлꙋи чѣ дешартѫ. оунде-сь акꙋм' рꙋдѫле ши сꙋцїиле? къ де ачещѣ мѫ ⰾпарцꙋ. адевърь, де(ш)ертъчюне ещи оме! ши ⰾ дешърть те ⰾвълꙋещи.

Спꙋне тꙋ акоумь фрате, кътрѫ ной: оунде те дꙋчи дентри ной? тъкънд ши нꙋ ръспꙋзи; ⰾтоарче-те де лъⰾгъ грижи тътъне-тъꙋ, ши плънџере мъне-тꙋ ши а приꙗтинилор ѡ домꙋлеще. ꙗ ни каꙋтъ де вези кътѫ плънџере ши лакръми съ варсѫ пентрꙋ тине. оунде-сь акоумь рꙋделе ши прїꙗтиний? къ де ачещи мъ (ⰾ)парцꙋ. адевърь, дешарте-сь челе ѡменещи!

Ятоунчи ръспꙋнде мортꙋль зикъндꙋ: ꙗ кътрѫ дѡмнꙋль дꙋмнезеꙋ, жꙋдецꙋль мїеꙋ, мъ дꙋкь, съ стаꙋ денаинте жꙋдецꙋ лꙋй, ши съ даꙋ ръспꙋнсꙋ де лꙋкрꙋрїле мѣле. чѣ воаѫ мъ мил'куеске, ши мъ рогь фраџилорь! съ фачец рꙋгъчюни пентрꙋ мене; ка съ-м' фїе мїе мѫстивь мънтꙋиторюл х҃с ⰾн зꙋа де џюдец. оунде-сь акоум рꙋденїйле, ши прїꙗтинїи? ꙗтѫ де ачещѫ нꙋ ⰾпърцим. адевър, тоате-сь дешарте, чѣле ѡменещи!

Ꙗтѫ акоумь тоате мъдꙋларииле трꙋпꙋлꙋй гоале съ тъвѫлеськь; ши съ аръгарѫ немꙋтате, ши неклътите; ши фꙋрѫ фърѫ де ниче ѡ трѣбѫ ши немишкате. къ мъниле ши пичоареле аꙋ слѫбить; ѡкїй аꙋ апꙋсь, ши с'аꙋ ⰾкис; ши лим'ба лоу амꙋрцить; ши оуреклле аꙋ асꙋрзить, ши кꙋ тъчаре съ аꙋ ⰾгръдит, къ съ дꙋ гроапеи. адевъръ, дешертѫчюне ещи оме! ши ⰾн дешерть те ⰾвълоуещи.

Мърирѫ пъмънтꙋлꙋй ꙗсте дешар'тѫ; ши ꙗтѫ тоатѫ нъдѣждѫ къ (! ка) нѣще фꙋмь съ стинџе ши съ ръшкирѫ. ꙗтѫ сꙋфлетꙋль де лꙋ трꙋп съ ⰾпарте, ши кипꙋль фѣцей лоу перить, оурекиле ши пичоареле с'аꙋ вещезить, къ съ дѫ гроапей. адевъръ, тоате-сь дешарте, чѣле оменещи!

Кънд съ ⰾпарте сꙋфлетꙋль дела троуп, кꙋ невойнцъ-ль апꙋкѫ ⰾфрикѡшацїи ⰾнџерн. ꙗрѫ елꙋ-шь ꙋитѫ пре тать-съꙋ ши пре мꙋмъ-са, ши прїꙗтинїи съи; нꙋмай че съ грижаще де

жоꙋдéцꙋль чéль ꙟфрикошáть, шѝ коꙋмь ва стà денайнтѧ лꙋ́й дм҃зеꙋ; къ ѡтѫ акꙋм не ꙟпъръ'цимь. адевѣрь, дешéр'ть єщи ѡмє! шѝ ꙟ дешѣрть тѐ ꙟнвълꙋ́єщи.

Пре мíне сóцилорь, сѣ мѫ аскоꙋлтáци; деч веници де-ль сърꙋтáци, сърꙋтáрѧ чà мáи де апой, съ áꙋ фóсть чевà кѣть де пꙋ́цинéл' коꙋ вóй. къ ѡтѫ де акóꙋмь н'авеци а-л' мáй ведѧ̀, пре ꙟнсꙋ́ль аичѧ̀. къ съ ꙟнгробапѫ коꙋ мóрцїи ши съ дѫ гробапей, ши коꙋ цѣрънѫ съ вà акоперѝ. ѡ сóцилорь! венúци, къ ѡтѫ не деспърцимь. адевѣрь, дешáрте-сь тóате чѣле ѡменéщи!

Кáре ꙟпърцúре ѧсте ачáста фрáцилорь, карїи плѣнгь, шѝ кáрїи съ тънгꙋ́єскь ꙟнтр'ачéсть час де акоꙋм? дéче венúци сѣ-ль сърꙋтѫм, с'аоꙋ фóсть чевà кът де поꙋцинéл кꙋ нóй; къ ѡтѫ съ дѫ гробапей, шѝ кꙋ мóрцїи съ вà ꙟгроꙋна, шѝ кꙋ̀ пїетри съ ва акоперѝ, шѝ ꙟнтрꙋ ꙟтꙋнѧ́рекь съ вà сълъшꙋ́й. дéчй акóꙋмь де тóате рꙋденїйле шѝ прїѧ́тинїи съ деспáрте. че пентрꙋ дúнсꙋль съ рꙋгѣмь пре дм҃зéꙋ, ка сѣ-ль ръпáѡсе пре ꙟнсꙋль пꙋрꙋрѧ ши ꙟтрꙋ вѣ́чїи несвръшúци.

Ведéци-мѫ фѣрѫ де глас, шѝ фѣрѫ де сꙋ́флеть зъкѣндь денайнте-вѫ. плѣнцець дꙋпѫ мéне, фрацилорь ши прїѧ́тинилорь, рꙋденїилорь ши кꙋноскꙋ́цилорь! къ єри шѝ ал'та-єри коꙋ вóи амь грѣйть, ши дин иъпрасиѫ-м венѝ часꙋль мóрцеєи чéль ꙟфрикошáт. че венúци депреоꙋнѫ, къ въ зáкь денáйньте, де мь сърꙋтáци, сърꙋтáрѧ чà мáй де апóй. къ де акꙋ́мь нꙋ́ мъ вою мáй ꙟнтóарче, нúче вóю мáй воровѝ кꙋ вóй. къ мѫ дꙋ́кь кѣтрѫ чéль жꙋдец, оꙋнде ноꙋ ѧсте фъцѫрїє. къ аколѡ̀ вóрь стà тóць асѣ́менѣ, рóбїи ши деспꙋйтѡ́рїи, богáцїи шѝ мѣ́серїи, ꙟпърáцїи шѝ вѡ́йничїи, фїєшь-кáреле коꙋ але сáле лꙋ́крꙋре; дéчи ѡре съ вóрь прославѝ, сáꙋ съ вóрь рꙋшина. че въ рóгь пре вóй фрáцилорь! съ въ рꙋгáци пéнтрꙋ (мúне) лꙋ́и х҃с. дм҃зéꙋ, кà съ нꙋ́ мѫ ток'мѣ́скѫ пре мéне соꙋпть пъкáтеле мѣ́ле, ꙟи чéль лóкь ꙟнтꙋнекáть; чѐ кà съ мѫ токмѣ́скѫ оꙋнде ѧсте лоꙋмúна шѝ вїáца ча де вечїє.

Єпъсáще-не пре чеѧ, че иъдъждꙋ́имь спре тúне, чѣѧ че єщи мáйкѫ сóарелꙋ́й челꙋ́й лꙋминáть, нъскътóарѧ лꙋи дм҃зеꙋ! кꙋ дꙋ́лче те рóагѫ лꙋ́й дм҃нзéꙋ, съ ръпáѡсе акоꙋм пре ачéсть мóрть, оꙋнде съ веселéскь соꙋфлетеле челóрь дирéпци, ꙟн бꙋнѫтѣ́циле лоꙋ́й дм҃зéꙋ, ши-ль фѫ̀ пре ꙟнсꙋ́ль мощ'нáнь, съ лъкоꙋ́ѧскѫ ꙟнтрꙋ пóрциле дирéпцилорь, шѝ ꙟнтрꙋ̀ поменúрѧ чà вѣ́чникѫ.

(съ зич мл҃тва чáста ꙟ таинѫ. Fol. 8b—9b)

Дȣмнезéȣ сȣ́флетелоръ шѝ ал̓ тȣтȣрóръ трȣ́пȣрилоръ! чéла че кълкáіши мóартѧ, шѝ пре дїáволȣль ꙟи дешéртȣ-ль лъсáши, шѝ вїáцѫ лоумїей сáле ай дърȣ҃ѝть. ꙟисоуци дóамне ръпáѡсѫ сȣ́флетȣл рóбȣлȣй тъȣ: імрк҃ъ: ꙟи локъ лоуминáтъ, ꙟи лóкъ мóале, ꙟи лóкъ де ръпáѡсъ; де оунде фȣ́гъ тóате дȣрéриле, грѝжиле шѝ сȣспѝниле. ши тоáте пъкáтеле чѣла че сънт̓ лоукрáте де ꙟисȣ́ль кȣ̀ кȣвѣ̀нтȣль, сáȣ кȣ лȣ́крȣль, сáȣ кȣ̀ кȣ́цетȣль, ка̀ оун дóмнъ боун чѐ ещи, шѝ ла ѡáмени юбитóрю, ѥртъ-ль пре ꙟисоуль. къ ноу ѩсте нѝче оун омъ чéла че ва̀ фѝ вїȣ, шѝ съ ноу-ц грешáскѫ цїе. къ тоу ноумáй чѐ ещи сънгȣръ деоусéби де кътрѫ тóате пъкáтеле. ѥрѫ дирептáтѧ та-й дирѣпітѫ поурȣрѧ, шѝ кȣвѣнтȣль тѣȣ-й дирéптъ. — (Попа съ стрице:) къ свѝнцїѧ та̀ ещи ꙟивїѧрѣ҃ шѝ вїѥ҃ца, шѝ ѡдихна ръпъѡсáтȣлȣй шéрбȣлȣи тѣȣ: імр: хс҃е. дмз҃éȣль нострȣ҃! шѝ цїе҃ мърѝре-цъ тримитем, тáтълȣй, шѝ фїюлȣй, шѝ свн҃тȣлȣй дх҃ъ. акоум шѝ пȣ́рȣрѧ, шѝ ꙟитрȣ аїн несврьшицъ. — (Дȣп̓ачѧ҃, съ҃ зич ачест ѡтпȣ́стъ): чéла ч̓áоу ꙟивѝсъ дин мóрци, хс҃. дмнз҃éȣль нóстрȣ чéль адеверѝтъ, пентрȣ рȣ́га прѣ чинстѝтеи майчеи лȣ́й, ши пентрȣ пȣтѣрѧ чинстѝтей крȣ́чи, чѣла чé-и де вїѥцѫ фъкътóарѫ; шѝ пéнтрȣ рȣ́га свѝнцилóръ челóра ч̓áȣ фóстъ динтѣю патрїáрши май мáр҃и: аврáамъ, шѝ ісáакъ, шѝ іáковъ҃, ка̀ съ ръпáѡсе дóмнȣль дмз҃éȣ, сȣфлетȣл шéрбȣлȣй съȣ: имрк҃ъ: оунде съ ѡдих҃нéскъ сȣ́флетеле тоутȣрóръ дирéпцилоръ; ꙟтрȣ҃ мѝла лȣи дмз҃еȣ́, ши ꙟитрȣ ꙟпъръцїѧ҃ чéрюлȣй, кȣ҃ тóци свн҃цїи; шѝ пре нóй съ не млȣ́ѧскѫ, ши с(ъ) не спс҃áскѫ, ка оун домнъ боунъ шѝ ла̀ ѡáмени юбитóрю. Амннъ.

Joan cap. XI, v. 1—45. (Fol. 10a—13b.*)

Єѵглїе лазарéва. ѡт Іѡáнна. глав. л҃ѳ.

1. Ꙟтр̓ачѣѧ врѣме, ера̀ оун ѡмъ оаре чѝне де-ль кéма
лазáръ, де болїѧ дин виѳáнїа, дин ѡрáшȣль мáрїеи шѝ аль
мáрѳеи сȣрóрилоръ лȣ́й. 2. Ѩрѫ мáрїѧ ера [оун] де оунсѣсе пре
дóмнȣль коу мѝръ, шї-и цїер̓сѧсе пичóареле свинцїей сáле кȣ
пърȣль ей; ал̓ кърїѧ фрателе-съȣ҃ лáзаръ бóлїѧ. 3. Дéчи трї-
мѝсъръ соурóриле лȣ́й кътрѫ хс҃. дé-й грѣнрѫ лȣ́й: дóамне,

*) cf. maĭ sus pag. 137 urm. (1600—1650.)

ꙗтѫ чѣла че-ль ювеіщи болѧще. 4. Ѩрѫ . і҃с . дѣка аоѹзй, зисе :
ачѧстѫ боалѫ нѹ ѩсте спре моарте, че-и спре славѫ лоѹи
дм҃зеȣ, ка съ се прослъвѧскѫ фїюль лȣй дм҃зеȣ пентрȣ дин-
са. 5. Къ ювїѧ і҃с . пре марьѳа, шй пре сора ей, шй пре лазарь.
6. Ѩрѫ дѣка аоѹзй х҃с . къ лазарь с'аоѹ ръзболіть, атоѹн-
чѧ петрекȣ аколо спре чель локь че ера доаѡ зиле. 7. Дȣп'ачѧ
грѣй оѹченїчилорь съй : блемаци ꙗрѫ ꙟ жидови. 8. Ши-и
грънр(ъ) лȣй оѹченичїи съи : ꙟвъцътоарѫ ! акоѹм те чаркѫ
пре тине коѹ пїетри съ те оѹчигѫ жидовїи, шй ꙗрѫшь вери
съ мерџи аколо? 9. Ѩрѫ . і҃с . ръспоѹнсе : аоѹ доарѫ нȣ сънть
доаѡ-спрѫзѣче часȣри ꙟн зи? 10. Дечи кареле ва ꙟнбла
зȣа, нѹ съ ва потикьнй, къче къ вѣде лȣмина ачещїи лоѹ-
ми . ꙗрѫ кареле ва ꙟм'бла ноапте съ ва потикий, къ нȣ ѩсте
лȣминѫ ꙟнтр'ънса. 11. Ѧчѣстѧ зисе . шй дȣпѫ ачаста ле
грѣй лорь : лазарь прїѧтинȣль нѡстрȣ аоѹ адормит; че вою
мѣрџе, ка съ-ль дещепть пре ꙟнсȣль. 12. Ѩрѫ зисерѫ оѹчени-
чїи лоѹй : доамне, с'аȣ адормить, мънтоѹить ва фй. 13. Ѩрѫ
і҃с . зисе де моартѧ лȣй; ꙗрѫ лорь ле пърѣ къ де адормирѧ
сомнȣлȣй ле гръѧще. 14. Дечи атоѹнчѧ ле зисе лорь і҃с : нѹ
мѫ тъгѫдȣескь, лазарь аоѹ мȣрит. 15. Шй мѫ бȣкȣрь пень-
трȣ вон, ка съ крѣдеци къ н'амь фость аколо, че блемаци
ла динсȣль. 16. Ѩрѫ зисе ѳома, чела че съ гръѧще џамън,
оѹчнчилорь : блаци шй ной, ка съ мȣримь кȣ нȣсь. 17. Ѩрѫ
дѣка винй і҃с . ꙟ виѳанїа, дечи-ль афлѫ пре ꙟсȣль де патрȣ
зиле авънд-ль ꙟ гроапѫ. 18. Ѩрѫ виѳанїѧ ера апроапе де
ієрслмь, ка ла чинзечь де пистрѣле. 19. Шй мȣлци дин жи-
дови ꙗрѫ (! l. ера) веницн ла марѳа шй ла марїа, ка съ ле мън-
гѫе пре ꙟнсъле де моартѧ фръціине-съȣ. 20. Дечи марѳа дѣка
аоѹзй къ . і҃с . вений, ꙟл тиминнѫ пре ꙟнсоѹль; ꙗрѫ мрїѧ ше-
дѧ акасѫ. 21. Ѩрѫ марѳа зисе кътрѫ і҃с . : доамне, дѣки хй
фост ачичѧ, н'аре хй морть фрателе міеȣ. 22. Че шй акоѹмь
щїоѹ къ оаре къте вери чѣре дела дм҃зеȣ, да-ц'-ва щїе дм҃зеȣ.
23. Шї-й грѣй ей і҃с . ꙟнвїѧ-ва фрателе тъȣ. 24. Ѩрѫ марѳа и
грѣи лȣй : щїȣ къ ва ꙟнвїѧ ꙟнтрȣ ꙟнвїѧре ꙟнтрȣ зȣа чѧ де
апой. 25. Ѩрѫ і҃с . зисе кътрѫ ꙟнса : еȣ сънть ꙟвїѧрѧ шй
вїѧца, ши чела че ва крѣде ꙟ мене, съ ва шн мȣрй, ва ꙟвїѧ.
26. Ши тоци чеи вїи, че ворь крѣде ꙟ мене нȣ ворь моѹрй
ꙟн вѣчи . съ ѩй ачастѫ кредінцѫ? 27. Ши-и грѣи лȣй : ѡй
аша доамне; еȣ амь крезоѹт, къ тоѹ ещи х҃с . фїюль лоѹй
дм҃зеȣ, чела ч'аи веніть ꙟ лоѹме. 28. Ши дѣка зисе ачѣстѧ,
мѣрсе шй кемѫ пре марїѧ сора ей ꙟн тайнѫ де-и зисе :

ꙟвъцъторюль лоу венить ши те кѣмѫ. 29. Ꙗрѫ а дѣка
аоузй, съ скꙋлѫ десрьгь, ши мѣрсе ла динсꙋ. 30. Ꙗрѫ і͠с.
нꙋ ера венить ꙟи орашь че ера спре ачель локь, оунде-ль тимѝ-
пинасе пре ꙟсꙋль марѳа. 31. Дечи жидовїи чеа че ера кꙋ нꙋ-
са ꙟи касѫ де ѡ мъньгъа пре ꙟнса, дѣка възꙋрѫ пре марїѫ
къ съ скꙋлѫ аша десрѣгь ши ешй, доуп'ънса мѣрџѫ грѣ-
йндь, къ съ дꙋче ла гроапѫ, ка съ плѣнгѫ аколо. 32. Ꙗрѫ
марїѫ дѣка вени оунде ера і͠с. дѣка-ль възꙋ пре ꙟнсꙋл', къзоу
ла пичоареле лꙋй, де-и грѫи лꙋй: доамне, дѣки хй фость анча
н'аре хй морть фрателе мїеꙋ. 33. Ꙗрѫ і͠с. дѣка ѡ възꙋ пре
динса, плъньгѣндь; шй жидовїи чеа че винисѫ кꙋ нꙋса плън-
гѣндь ꙟш коунтени сꙋфлетꙋль, шй съ ѡцърѫ ꙟнтрꙋ сїне,
шй ле зисе: оунде л'аци поус пре ꙟнсꙋль? 34. Шї-н зисерѫ
лоуй: доамне, вин'о шй вези. 35. Шй лъкръмѫ і͠с. 36. Дечи
грѣирѫ жидовїи: ведеци коумь л'аꙋ юбить пре ꙟнсꙋль. 37. Ꙗрѫ
ѡаре карїи динтр'ѣншїи зисерѫ: лоу доарѫ нꙋ ва пꙋтѣ ачеста,
че дешкисе окїи челꙋй ѡрбꙋ, ка съ факѫ шй пре ачеста съ
нꙋ моарѫ? 38. І͠с. ꙗрѫ съ ѡпри ꙟнтрꙋ сине, дѣка вени ла
гроапѫ, къ ера ѡ пещере, шй ѡ пїатрѫ зъча спре ꙟнса. 39. Шй
ле грѣи і͠с: ръдикаць пїатра. шї-й грѣй лꙋй сора челꙋй морть,
марѳа: доамне, хй-ва шй ꙟнпꙋцить, къ ꙗтѫ сѣнть патрꙋ
зиле де къндꙋ-й ꙟгрꙋпать. 40. Шї-н грѣи ей. і͠с: аꙋ ноу ц'ам
зись цїе, къ де вери крѣде, вери веда слава лꙋй дм͠зеꙋ. 41. Шй
дѣка лоуарѫ пїатра оунде ера мортꙋль зъкѣндь. ꙗрѫ і͠с. ръ-
дикѫ ѡкїй сѣи ꙟн соусь, ши зїсе: моулцемескꙋ-ць цїе пъринте,
къ мѫ аскоулташи. 42. Ꙗрѫ еꙋ щїꙋ къ де тоате мъ аскꙋлци;
че пентрꙋ нъроаделе чѣла че стаꙋ ꙟньпрецꙋрь зишь ачаста,
ка съ крѣзѫ къ м'ай тримись тꙋ. 43. Шй дѣка зисе ачѣста,
кꙋ глас маре стрѣгѫ: лазаре, ешй афарѫ! 44. Ши ешй мор-
тоуль, легать престе мѣни ши престе пичоаре кꙋ ѡ фашѫ,
ши фаца лоуй легатѫ кꙋ оун помесал'никь. ши ле грѣй лорь
і͠с. дезлегаци-ль пре ꙟнсꙋль, ши-ль лъсаци съ се доукѫ. 45. Де-
чи моул'ци дин жидовїи чеа че винисѫ ла марїѫ, дѣка въ-
зоурѫ чѣла че фѣкꙋ ісоусь, крезꙋрѫ ꙟнтр'ѣнсоуль.

LXI.

c. 1650—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 20. Folio paginat 839 pag.)

Лѣтописєцȣл҆ цр͠жй Ромьнѣщ҆. ши а цр͠ьй мѡлдѡвєй.

Дє вѣца а прѣ лȣминацилѡр домин ч'аȣ стьпьнит ꙟтрȣ ачѣстє .в͠. цѣрй, ши чє с'аȣ лȣкрат' ꙟ ѕилєлє лор҆, ши а пьрцилѡр҆ стрєинє, карє съ мєщєшєск҆ кȣ ачѣстє цѣрй, прє ларгȣ адȣнатє дєн мȣлтє лѣтописєцє. ши кȣ бȣнъ ꙟдрєптарє алкътȣит҆ прєкȣм съ вѣдє.

Валахїа.

Доминъ а͠. Домнїє а͠.

Radu Negru. (pag. 1—3.)

ісч.
ꙟчи

Радȣл҆ нєгрȣл вод .а͠. ꙟтѣюл҆ домнȣ цр͠ъй Рѡмьнєщй.

кап҆. а͠.

Ачєст҆ Радȣл҆ нєгрȣл вод. фїинд ꙟ цр͠а оунгȣрꙗскъ воєвод, марє хєрцєг҆ прє Амлаш, ши прє Фьгъраш, ръдикатȣ-с'аȣ дє аколо кȣ тоатъ каса лȣй, ши кȣ мȣлцимє дє нъроадє, Рѡмѣн҆, Паписташ҆, Сащ҆, дє тѡт фєлюл҆ дє ѡамєни. погорѣндȣ-съ прє апа дъмбовицъй, аȣ ꙟчєпȣт а фачє царъ ноаѫ. фъкȣт-аȣ ꙟтѣй ѡрашȣл҆ чє-й ѕик҆: Кьмпȣл лȣнгȣ; аколо аȣ зидит ши ѡ бєсѣрикъ дє пꙗтръ марє ши фрȣмоас(ъ). дє аколо аȣ май дєскълєкат ши ла Арџєш, фъкѫнд ꙗръш ѡраш марє. ши ш'аȣ пȣс скаѡнȣл дє домнїє, фъкѫнд кȣрци дє пїатръ, ши касє домнєщи ши алтъ бєсѣрикъ марє ши фрȣмоас(ъ). ꙗръ нъроаделє чє съ погорѣсє кȣ дѫнсȣл҆, оунїи с'аȣ тинсȣ прє сȣпт подгорїє, аџюнгѫнд пън ꙟ апа Сирѣтюлȣй, ши пѫнъ ла Бръила; ꙗръ алцїи с'аȣ тинсȣ ꙟ џѡс прєстє тѡт локȣл, дє аȣ фъкȣт ѡрашь ши сатє, пън҆ ꙟ марџинѣ Дȣнърїи, ши пѫнъ ꙟ Ѡлт҆. атȣнчє ши Бъсърабєщїи кȣ тоатъ боєримѣ, чє єра май наинтє прєстє Ѡлтȣ, с'аȣ скȣлат кȣ тоцїи дє аȣ винит ла Радȣл вод, ꙟкинъндȣй-съ съ фїє сȣпт поронка лȣй. дє атȣнчѣ с'аȣ нȣмит' дє-й ѕик҆: Цара рѡмънꙗскъ. ꙗръ тютюлȣшȣл҆ доминилор, с'аȣ фъкȣт прєкȣм аратъ май џѡс: ꙟтрȣ х͠с

дм͠нѕѣꙋ, чел' бꙋн' кредиинчѡс, ши чел' бꙋн де чинсте, ши чел' юбитѡр де х͠с, ши сінгꙋр' бирꙋйтор', Иѡин Рáдꙋл воевод, кꙋ мíла лꙋй дмнѕѣꙋ, домнꙋ а тоáтъ Цáра ромънѧскъ, дентрꙋ Ꙋнгꙋріе дескълекат, ши дела Ꙗмлаш, и Фъгъраш херцег'.

Ꙗчéста ѧсте тютюлꙋшꙋл тꙋтꙋрѡр' дѡмнилор', де атꙋнче ꙟчепъндꙋ-съ пъи' ак'мꙋ, прекꙋм адевърат съ вѣде, къ ѧсте скрис ла тоáте хрисоáвеле цѣръй . ши ꙟтрꙋ ачéста кип' токмíтꙋ-ш'аꙋ Рáдꙋл вод . цáра кꙋ бꙋнъ пáче . къ ꙟкъ нꙋ ерá де Тꙋрчи ꙟпресꙋратъ . ши аꙋ мꙋрíт ꙟ скаѡн, ꙟгропъндꙋ-л ла кесѣрика лꙋй ден' Ꙗрџеш . домнит-аꙋ ани к͠д.

ѕ͠цнг

лꙋме.

Мол'дáвіа.

Дóмнъ . в͠ї . Домніе . в͠ї.

Roman Vodă. (pag. 89—91.)

Ромаǹ вод . ал в͠ . сн͠ъ Илїѧш вод.

Дꙋпъ моáртѣ лꙋй Илїѧш вод . непꙋтънд ръб'дà фіюсъꙋ Ромаǹ вод . атѣта недм͠нъѕъріе а ꙋнкю-съꙋ, лꙋй Стéфан вод . че фъкꙋсъ кꙋ тáтъ-съꙋ Илїѧш вод, с'аꙋ аџюнсꙋ кꙋ ѡ сам(ъ) де боѧри де кꙋрте ши аꙋ принсꙋ пре оункю-съꙋ Стéфан вод, ши ꙗꙋ тъѧт капꙋл . ши аꙋ апꙋкат Рѡман вод скáѡнꙋл цѣръй . ꙗръ Пѣтрꙋ вод фіюл лꙋй Стефан вод . симцинд къ ꙟмблà върꙋ-съꙋ Рóман вод . съ-л ѡмоáръ кꙋ виклешꙋг, нꙋ аꙋ пꙋтꙋт ꙟгъдꙋй; че ꙗꙋ къꙋтат дишдáтъ лꙋй, Пѣтрꙋ вод а дà кáле вѣрꙋ-съꙋ, лꙋи Рóман вод . ши аꙋ прибеџит ла Оунгꙋри . дꙋпъчѐ аꙋ прибеџит Пътрꙋ вод ꙟ цáра ꙋнгꙋрѧскъ, де невóѧ вѣрꙋ-съꙋ лꙋй Рóман вод . н'аꙋ зъбъвит, че кꙋрꙋндъ врѣме, аџюторíндꙋ-л Иѡан хꙋнꙗд вестит пре атꙋнчѣ, ѡткърмꙋнтóрюл цръй оунгꙋрещін, аꙋ веннт Пътрꙋ вод . кꙋ ѡáсте ꙋнгꙋрѧскъ ши аꙋ ꙟпинсꙋ пре вѣрꙋ-съꙋ Рóман вод . дин цáръ, ши аꙋ апꙋкат ел скáѡнꙋл . ꙗръ Рѡ́ман вод . аꙋ нъзꙋит ла крáюл лешѣскꙋ Казимир' ал*)   фіиндꙋ-и вѫр' примари де пре мꙋмъ . ши ꙗꙋ арътат стръмбътáтѣ деспре вѣрꙋ-съꙋ Пѣтрꙋ вод; ла кáре ꙗꙋ ръспꙋнсꙋ крáюл, къ дꙋпъ че съ ва погорѫ ꙟ цáра рꙋсаскъ, ши ла Лїѡв ꙟй ва дà ръспꙋнсꙋ . ши ашѧ̀ погоръндꙋ-съ краюл Казимир спре пърціле рꙋсѣщі', ешíт-аꙋ ꙟнаинтѣ крáюлꙋй мꙋма лꙋй Роман вод, мътꙋшѧ крáюлꙋй,

---

*) Loc gol în ms.

афлъндꙋ-съ ши ѧ аколо, кърїѧ ꙟй дедѣсе краюл Коломѫѧ де кивернисала ей, рꙋгъндꙋ-съ краюлꙋй де аџютор фїю-съꙋ лꙋй Роман вод, авънд ши ѧ кꙋ сине с҃ де молдwвенн. че дар краюл аꙋ фwстꙋ сфътꙋнт, wри съ-и токмаскъ пре амъндwй ла домнїе, wри съ пꙋе пре Роман вод. кꙋ търїе; ѧръ май апой аꙋ хотърѫт сфатꙋл, къ де-й вор ꙟпъкѫ кꙋ Пътрꙋ вод, съ домнѧскъ цара ꙟпреꙋн(ъ); къндаи пре ꙋрмъ, вре ꙋнꙋл де дъншии съ нꙋ пацъ май рꙋꙋ, де кꙋм аꙋ пъцит Илїаш вод. кꙋ фрате съꙋ Стефан вод. че май бини съ-л пꙋе кꙋ търїе пре Роман вод. ла домнїе. ши врѫнд съ факъ краюл гътире де wасте аџютор лꙋи Роман вод. скwс-аꙋ шлѧхта рꙋсаскъ, ши де ла Примислѧ, ши дела Лїwв', де ла Белзꙋ, де ла Хелмꙋ, ши де ла Подолїѧ. ши аꙋ пꙋрчес краюл кꙋ wастѣ пън ла Лїwв'; че май апой тъмплъндꙋ-съ де аꙋ мꙋрит Роман вод. wтръвнт де връꙋ-съꙋ Пътрꙋ вод. с'аꙋ лъсат ши краюл де ачел гѫнд. ши аꙋ домнит Роман вод ани а҃.

Izbânda luĭ Stefan cel mare la Podul înalt. (pag. 146—148.*)

Де веститѫ избѫндъ а лꙋй Стефан вод ч'аꙋ бътꙋт пре Тꙋрчи ла Подꙋл ꙟналт.

Ꙟтрꙋ ачѣѧ врѣме сꙋлтан Мехмет ꙟпъратꙋл тꙋрческꙋ, неврѫнд съ ласъ пре Радꙋл вод. фїинд сꙋпꙋс ꙟпъръцїей тꙋрчещи, ꙟтрꙋ атътѣ пагꙋбе, че-й фъкꙋсъ ꙟ къте-вѫ ръндꙋри Стефан вод; гътинд ҂р҃ ҂к҃ wасте тꙋрчаскъ, кꙋ тътари: ген. к҃ аꙋ порнит-о кꙋ Радꙋл вод, асꙋпра лꙋй Стефан вод; врѫнд съ сꙋпꙋе ши пре Стефан вод. нꙋ къ-й ера милъ де Радꙋл вод. ѧръ Стефан вод, лꙋѫнд аџютор ҂в҃ де wасте кълърецъ лѧши, ши авѫнд ши wастѣ са ҂м҃, ши май авѣ ҂е҃ де съкꙋй, че-й добъндисе дела Матїаш краюл оунгꙋрескꙋ; кꙋ ачастъ wасте Стефан вод. нꙋ ашѧ къ ва пꙋтѣ ста фьциш ꙟпротива атъта мꙋлциме де wасте тꙋрчаскъ ши мꙋнтенѧскъ кꙋ Радꙋл вод; че кꙋ мещершꙋг аꙋ сокотит съ ꙟчапъ. къ ꙟтъй аꙋ порончит, де аꙋ пържолит ѧрба песте тот локꙋл ꙟнаинтѣ тꙋрчилор, де лѧꙋ слъбит каии чей џингаши. ѧръ дꙋпъ че аꙋ трас пре тꙋрчи ла стръмтоаре, де асꙋпра Раковѣцꙋлꙋй, пре апа Бърладꙋлꙋй ла Подꙋл ꙟналт, ꙟ цинꙋтꙋл**) аколо лѧꙋ дат ръзбою Стефан вод. тꙋрчилор; ши кꙋ аџюторюл лꙋй дмнꙃъꙋ,

---

*) cf. maĭ sus pag. 71: Letopisețul lui Ureche. **) Loc gol în ms.

сꙋпꙋсѣсе(!) ѡ сам(ъ) де ѡамени ꙟ лꙋнкъ, де ꙋнде аꙋ ꙟчепꙋт а дà сѧмне де ръзбою, кꙋ трѫмбице, кꙋ бꙋчюме ши добе. каре ꙟторкѫндꙋ-съ ѡасте тꙋрчаскъ асꙋпра гласꙋлꙋй бꙋчꙋмелор, ши а алтор сѣмне де ръзбою. къ ши нéгꙋра нꙋ-й лъсà съ причапъ тꙋрчїн де ꙋнде лꙗр фи а дà ръзбою лꙋи Стефан вод. аколо ден дѡс ꙗꙋ ловит Стефан вод. пре тꙋрчи. ши де мꙋлцимѣ тꙋрчилор, съ амецисъ ѡасте лꙋй Стефан вод, бирꙋитори въѕиндꙋсъ; че Сингꙋр стефан вод ꙟ фрꙋнте ѡщилор сале, непъръсит ꙟбърбъта пре ай съй.

Ши аша кꙋ аџꙋториꙋл лꙋй Дмнѕъꙋ ръмасъръ кꙋ маре ѡкаръ бирꙋици тꙋрчїй, кѫт ей ꙟ де ей с'аꙋ фостꙋ тъинд. скрїе кроникариꙋл' Иѡан' Стрикѡвскїе карте к҃. зач. г҃. ла ꙟр де трꙋпꙋри съ фие къѕꙋт' ꙟтр'ачел ръзбою. прекꙋм ѕиче Стрикѡвскїе къ аꙋ въѕꙋт сингꙋр ла анꙋл дела. х҃с. ꙟафое кꙋ ѡкїи съй гръмъѕи мари де ѡасе, вїинд ел дин цара тꙋрчаскъ. ши г҃ крꙋчи де пїатръ, пꙋсе ꙟ сѣмнеле ачей бирꙋинце а лꙋи Стефан вод.

Chemarea Sf.-luĭ Nifon decâtre Radu Vodă. (pag. 256—259.)

Ꙟ ѕилеле ачестꙋй домнꙋ, съ тъмпласъ де скосѣсе дин' скаѡн, Ѧмнра ꙟпъратꙋл, пре свнтꙋл Нифѡн, патрїꙗрхꙋл Цариградꙋлꙋй, ши-л тримисѣсе ла ꙟкнсоаре ла Ѡдрїю. де акъръ свнтъ ши бꙋнъ вїацъ ешинд вѣстѣ ꙟ тоате пърциле, с'аꙋ аꙋѕит ши ꙟ цара рꙋмънꙗскъ. ши аꙋ ꙟцълес ши домнꙋл Радꙋл вод, де бърбъцииле чѣле сꙋфлетещи але свнтꙋлꙋй; ши аꙋ тримис кꙋ рꙋгъминте ла ачест свнт' пърините, ка съ вїе ꙟ цара лꙋй, къ-л пѡфтѣще цара. Ꙗръ свнтꙋл ꙗꙋ дат ръспꙋнсꙋ ѕикѫнд: мърїѧ тà ꙟсꙋц веѕи гоана ши ꙟкнсоарѣ мѣ, каре ѧсте дела връжмашни чеи адевърацн а лꙋй дмнѕъꙋ; дар кꙋм вою вени ꙟ цара та? ꙗръ домнꙋл ꙗръ ꙗꙋ тримис кꙋвѫнт ѕикъндꙋ-й: нꙋ пꙋрта грнж(е) де ачаста, къ грижѣ мѣ ꙗсте. ꙗръ свнтꙋл патрїꙗрх, ꙗр ꙗꙋ дат ръспꙋнс, ѕикънд: кꙋм цїи, аша фѫ. ши ꙟдатъ аꙋ тримис Радꙋл вод. ла ꙟпъръцїе, де аꙋ черꙋт пре ачест пъстѡр маре; ши нꙋ-и фꙋ пестe вое, че-и съ ꙟмплꙋ воѧ дела ꙟпъръцїе. ши де грабъ тримисе де адꙋсе пре свнтꙋл ꙟ цара са, ши-и дѣде тоате пре мъинъ, ѕикънд: еꙋ съ домнескꙋ, ꙗръ тꙋ съ не ꙟдрептѣѕи, ши съ не ꙟвеци лѣџѣ лꙋи дмнѕъꙋ; ши съ не фїи татъ, ши пъсторю, мїе ши тꙋтꙋрор ѡаменилѡр, ши солиторю ла дмнѕъꙋ. ꙗръ

ел' афлъ тȣрма неплекáтъ, ши неаскȣлтътоáре, ши бесѣрика ръзврътитъ, ши кȣ ѡбичáюри рѣле, ши несокотите; ши кемѫ пре тóци егȣменїи дела тоате мънъстириле цѣръй мȣнтенéщи, ши тѡт клирѡсȣл бесѣричии; ши фъкȣ събѡр мáре деннпреȣнъ кȣ домнȣл, ши кȣ тоц боꙗрии, кȣ прѣѡции, ши кȣ мирѣнии. ши ꙟдáтъ слобоѕѝ извоáръ де̃ ꙟвъцьтȣръ, лимпеде ши некȣрмáтъ. ши ле спȣнѣ дин свн҃та скриптȣръ. ши ꙟвъцà прин тѡци; ши-и адъпà кȣ áпа милии, крединции чѐй' адевърáте; граю̃ри де прáвиле, ши де лѣце, де токмирѣ бесѣричии ши де̃ ꙟмнеѕъéщиле слȣжбе, де домние ши де боꙗріни, ши де мн҃стири, ши де бесѣричи, ши де алте рънд̀ȣри де тоате. ши̃ токмѝ тоате ѡбичаюриле пе прáвилъ, ши пе токмѣлеле свн҃цилор апостоли. дéчи хиротонѝ шѝ. в҃. епіскопи. ши ле дѣде ши епархии кȣ хотáръ, кáре кът ва бирȣѝ. ши ꙟвъцѫ кȣм вор пȣртà де гриж(ъ), ши вор пáще ѡиле, кáриле сḿит дáте ꙟ сам(ъ); ка съ с(ъ) ꙟдрѣптѣѕе тоáтъ цáра ачѣꙗ, ди ачни г҃. архиерéй.

Ꙗръ дóмнȣлȣй ꙟй ѕисъ: ціе доамне съ кáде, съ ꙟдрептѣѕи чеи стръмби кȣ џюдекáтъ тáре, ши ꙟгрозитъ, ши дрꙗптѫ, дȣп' кȣвънтȣл лȣи дмнѕъȣ, кáре ѕис(е) кътръ Моисеи, ꙟгъдȣитóрюл съȣ, ши кътръ тоц фичóрии лȣи Израил, грьинд: ꙗтъ в'ам дат лѣџѣ мѣ, ши џюдекáта ши ꙟдрептáрѣ ꙟ мъню̃ле воастре. нȣ фъцърѝ, ниче а мик, ниче а мáре, ниче а въдȣвъ, ниче а венетичи; ниче пре сърачи, съ нȣ милȣéщи кȣ џюдекáта, ниче челȣи богат съ фъцърѣщи. къ џюдекáта ꙗсте а лȣи дмнѕъȣ; ꙗръ ꙟ свн҃та евангéлїе ѕиче: нȣ џюдекáрец ꙟ фъцъріе, че џюдекаць ꙟ дрептáте. Ши ꙗр аȣ маи ѕис дмнѕъȣ лȣи Моисии, ши фичорилор лȣи Израил грънд*): де вец ꙟбла дȣпъ порончиле мѣле. ши веци пъзѝ лѣџѣ мѣ. ши ѡ вец фáче. въ вою дá роаѡ ꙟ врѣмѣ еи. ши пъмънтȣл ва дà съмънтȣра са. ши пóмїи вор дà роáда сà. ши вец мънкà ꙟ сътȣрáре. ши вец фи ꙟтъріци ꙟ цр҃а воáстръ. ши вóю дà пáче църъй воáстре. ши нȣ вец фи фрикоши. ши ѡ́щін ши рьзбоáе нȣ вор трѣче прин цр҃а воастръ. ши веци гонѝ връжмáшии вóіџри. ши вор къдѣ ꙟ наинте воастръ; ши е҃ де аи вóіџри. вор гонѝ пре р҃. ꙗр р҃. пре ꙟнтȣнѣречи. ши вóю къȣтà спре вóй. ши въ вою блгословѝ. ши вóю ꙟмȣлцѝ. ши вóю ꙟмплѣ. ши вóю пȣне лѣџѣ мѣ кȣ вóй. ши вец мънкà челе веки. ши бȣкáтеле воастре съ вор ꙟпресȣрà чѣле веки де

*) cf. maĭ sus pag. 3—4, v. 3—12.

чѣле ноаѡ. ши вόю ꙟмблà кѹ вой. ши вой вец фи ѡáменнй;
ꙗр еѹ вон фй воаѡ дмнѕѣѹ.

LXII.

ca. 1650—1675.

(Ms. M. Eminescu 16⁰. 330 foĭ paginate.)

Тетраеvангел.

Єѵглїе дела матѳей. кап ї. а—еї. (Mateiu cap. X, v. 1—15.)

(Fol. 25b—26b.)

1. Шй кемѫндь ı͠с. пре чей. в͠ı. оучениц ай съй дѣде лόр
пѹтѣре спре дѹхѹриле некѹрáте, кà съ ле скόацъ пре ѧле, шй
съ вйндече тόатъ бόала, шй тόатъ непѹтйнца. 2. Ꙗръ чеᲁорь
в͠ı. апόстоли нѹмеле лόр ачѣстѣ-сь: ꙟтѫю сймонь кáреле съ
зйче пéтърь, шй андрéю фрáтеле лѹй, ıáкѡв (ал) лѹй зеведéю, шй
ıѡáнь фрáтеле лѹй. 3. Филйпь шй варѳоломéю, ѳόма, шй матѳéю
вáмешѹль, ıакѡв ал лѹй алфéѹ шй левеѹ чел че с'аѹ пόреклйт
ѳадéѹ. 4. Сймѡнь кананйтѹль шй ıѹда искарïѡтѹл, кáреле шй
вѫндѹ прè ель. 5. Прè ачéщи. в͠ı. ꙟи тримисе. ı͠с. порѹнчйндѹ-ле
лόр зикѫндь: ꙟ калѣ пъгѫнилор съ нѹ мѣрџец, ши ꙟ четáтѣ
самаринѣнилор нѹ ꙟтрáци. 6. Че въ дѹчец мáй вѫртόсь кътръ
ѡиле чѣле перйте але кáсеи лѹй ıсраиль. 7. Шй мергѫндь пропо-
ведѹйць зикѫндь: къ с'аѹ апропïáт ꙟпъръцїа чéрюрилор. 8. Прè
бόлнави вйндекáци, прè гѹбави кѹръцйць, прè мόрци ꙟвїаци,
прè дрáчи ꙟи скόатец; ꙟ дáр ац лѹáт, ꙟ дáр дáци. 9. Съ нѹ
къщигáци аѹрь, инч арџинт, нич арáмъ ꙟ брѫнеле вόастре.
10. Нич траистъ прè кáле, нич дόаѡ вешмйнте, нич ꙟкъл'цъ-
мйнте, нич тоıаг; къ врѣдник ѧсте лѹкрътόрюль, де хрáна
лѹй. 11. Ори ꙟ чè четáте аѹ сáть вéци ꙟтрà, черчетáци чйне ѧсте
ꙟтр'ѫнса хáрник, шй аколò мънéци пънъ вéци еший. 12. Дéчи
ꙟтрѫндь ꙟ кáсъ, оурáци бйне еи. 13. Шй де ва фй кáса десто-
никъ, вїе пáчѣ вόастръ спрè ѧ. ꙗръ де нѹ ва фй достόйникъ,
пáчѣ вόастръ кътръ вόи съ вà ꙟтόарче. 14. Шй чйне нѹ ва прї-
ймй прè вόй, нйчи ва аскѹлтà кѹвйнтеле вόастре, ешйндь
дей кáсъ аѹ дéй ѡрáшѹль ачéла, скѹтѹрáци прахѹль пичόарелорь
вόастре. 15. Адеверь гръéскѹ вόаѡ: мáй юшόрь ва фй, пъмѫн-
тѹль Содόмѹлѹи, ши Гомόрѹлѹи ꙟ зïѡа жѹдекѣцїй, де кѫт
ѡрáшѹль ачéла.

Єѵ҃гліє де ла лȣка кап. ѕ҃і. а҃—г҃і. (Luca cap. XVI, v. 1—13.)

(Fol. 211 b — 213 a.)

1. Шѝ зичѣ шѝ кътръ оученичїи лȣи: ерà оунь омь богáть,
кáреле авѣ оунь дирегътóрю кáсей, шѝ ачéста фȣ пжржть ла
ел къ ръсипѣще авȣцїѧ лȣи. 2. Шѝ кемжндь прѐ ель зїсе лȣи:
чѐ аȣзь ачáста де тúне? дъ сáмъ де дирегътóрїѧ та. къ нȣ веи
пȣтѣ маи мȣл'ть а фѝ дирегътóрю. 3. Ши зїсе ꙟтрȣ сúне ди-
регътóрюль кáсеи: чé вóю фáче? къ дм҃нȣль мїєȣ ѧ дирегъторїѧ
де ла мúне; а съпà нȣ пóчю, а чѣре, рȣшúне мїє. 4. Щїȣ че вою
фáче, ка пентрȣ кжндь мъ вою скимбà де дирегътóрїє, съ мъ
прїимѣскъ ꙟ кáселе лóрь. 5. Шѝ кемжндь кжте оунȣль, прѐ фїеще
кáреле дей датóрничи дм҃нȣлȣй съȣ, зїсе чéлȣй дентїю: кȣ кжть
ещи датóрю дм҃нȣ мїєȣ. 6. Єль зїсе: кȣ. р҃. де мъсȣри де оунт
де лéмнь; зшѝ (? l. шѝ) зїсе лȣй: прїимѣще-ци скрисóарѣ шѝ
шъзи нȣмай де кжть де скрїє, чúнчи зéчи. 7. Їаръ дȣпъ ачѣѧ
зїсе ал'тȣѧ: даръ тȣ кȣ кжт' ещи датóрю? Їаръ ель зїсе: кȣ
ѡ сȣтъ дъ мъсȣри де гржȣ; шѝ зїсе лȣй: ꙗци скриптȣра тà
шѝ скрїє. п҃. 8. Шѝ лъȣдъ дм҃нȣль пре дирегътóрюль недиреитъ-
цїй, къ ꙟцелеицѣще аȣ фъкȣть; къ фїїй вѣкȣлȣй ачéстȣѧ,
май ꙟцелéпци сжнть, декжть фїїй лȣмúней ꙟ нѣмȣль лорь.
9. Шѝ еȣ вóаѡ зúкь: фáчеци-въ кóаѡ прїѧтнии дей мамóна
недиреиптъцїй; ка кжндь вець съвжрши-въ, съ въ прїимѣскъ
пре вóй ꙟ кортȣриле вѣле де вѣчь. 10. Чїин-ей крединчось ꙟ пȣ-
цúнь, шѝ ла мȣл'ть е крединчось; шѝ чїине-й недирéпть ꙟ пȣ-
циннéль, шѝ ꙟ мȣл'ть ѐ недирéпть. 11. Дечи де нȣ фȣсéть кре-
динчóши ꙟтрȣ недирéптȣль, мамóна чѣ адевъратъ чине вóаѡ ва
крѣде? 12. Шѝ дѣка нȣ фȣсéть крединчóши ꙟтрȣ чéль стреин,
дáръ чé-й а вóастръ чїне въ ва дà? 13. Нúче ѡ слȣгъ нȣ поате
слȣжѝ ла дóи дм҃ни; къ сáȣ пре оунȣль вà оуржѣ, шѝ пре ал'-
тȣл' вà ꙟдръцѝ; сáȣ де оунȣль съ вà цинѧ, ши де чела-л'áл'ть
ва хȣлѝ. нȣ вец' пȣтѧ слȣжѝ лȣй дм҃незъȣ шѝ лȣй мамóна.

Єѵ҃гліє де ла іѡáнь. кап а҃і. л҃и—м҃е. (Joan cap. XIV, v. 38—45.*)

(Fol. 295 b — 296 b.)

38. Дéчи, іс҃. їаръш цемжндь ꙟтрȣ сине, вені ла мормжнть.
шѝ ера пéщеръ, шѝ пїѧт'ра зичѣ (! l. зъ—) престе ѧ. 39. Ҁїсе. іс҃.

*) cf. mai sus pag. 188.

в҃. Скріє Плютархȣ вестітъ історікъ, ла віꙗца лȣи Ꙗлеѯандрȣ Макидѡн, каре аȣ скрис Ꙗлеѯандріꙗ чѧ адевъратѫ, нȣ басна, кȣм скріє ѡ Ꙗлеѯандріє дєн гречіє ѡри дінтр'алтѫ лимбѫ скоасѫ прѣ лимба цѣрѫй ноастре, плинѫ де басне ши скорнитȣри; єл ѕичѐ, къ хѣрничіѧ ꙟпърацілѡр ши домнілѡр, май мȣлтȣ съ ꙟцелеще дин кȣвентеле лѡр, ши сфатȣри грѣйте де глѫшій, каре, кȣм ши пън ꙟ кѫт аȣ фѡстȣ, декѫт дєн ръзбоае фъкȣте де глѫшій. къ ръзбоаєле авȣціꙗ ши прилежȣл врѣмій фаче май де мȣлте ѡрѝ; ꙗрѫ кȣвѫнтȣл ши сфат ꙟцѣлеіітȣ дєн сінгȣрѫ хира изворѧще, пънѫ ꙟкѫт ꙗсте. прѣкȣм ѕиче ши ꙟцѣлеіічюна лȣй Соломѡн: [изъ оустъ праведнагѡ исходитъ разȣм']. дєн ростȣл дирептȣлȣй, изъбȣкнѧще ꙟцѣлепчюна.

г҃. Фост-аȣ ачестȣ домнȣ Радȣл Вод. деплин ла тоате, ши ꙟтрег ла хира. кȣвѫнтȣл че-л грънѧ, ка ѡ правилѫ єра тȣтȣрора. џюдеціле кȣ маре дрептате ши сокотѣлѫ, фъръ фъцъріє, кȣ чинстѧ; ꙗрѫ немърѹꙗ кȣ воє вегꙗтѫ. авѧ ачестȣ кȣвѫнтȣ: домнȣл хіє карѣ, кѫндȣ џюдекѫ прѣ ȣн боєринȣ кȣ оун кȣртꙗн, ѡкїй домнȣлȣй съ фіє прѣ боєрин; ꙗрѫ џȣдецȣл прѣ кале сѧ съ маргѫ. ши ашѧ, кѫндȣ съ пърѣще ȣн кȣртꙗнъ к'ȣн църан, май де чинстѧ съ фіє кȣртꙗнȣл, ши ла кȣвѫнтȣ ши ла кѣȣтътȣра домнȣлȣй; ꙗрѫ нȣ абътѫн'дȣ-сѫ џȣдецȣл дин кале сѧ чꙗ дирꙗптѫ. ши ла мȣлте диванȣри кътрѣ ворнічій чей де глоатѫ ѕичѧ: ворниче, ѕіі челȣй ѡм, мѫйне съ май ꙗсѫ ла диван феріиндȣ, съ нȣ съ хіє грешит кȣмва џȣдецȣл. ши де съ прилежіѧ кȣм-ва негъчитȣ џюдецȣл ла ȣн диванȣ, съ ꙟдрептѧ ла алтȣл. ѕичѧ де мȣлте ѡрѝ: немикѫ нȣ ѡкърѧціє прѣ домнȣлъ ашѧ, ка кȣвѫнтȣл нестътѫтор. пентрȣ боєри ѕичѐ: де маре фолѡс ши чинстѧ єстѧ домніей ши цѣрѫй боєринȣл ꙟцѣлептȣ ши авȣт. къ дакъ арѧ дом'нȣлъ є҃. ѕ҃. боѧри авȣци, ниче де ѡ невоє а цѣрѫй нȣ съ тѣме. кȣ боѧрюл ка к'ȣн боѧрю, кȣ слȣжитѡрюл ка к'ȣн слȣжитѡръ, кȣ ц҃ранȣл ка к'ȣн църан фъчѧ вороаве. ши тѡт кȣ блѫндѣце, ши кȣ маре ꙟцелепчюна. къ дєши єрѧ ръпитѡрю ла врѣмѧ сѧ, ꙗрѫ нȣ ꙟделȣнгȣ.

д҃. Боєрін ла маре чинсте авѐ ши ѕичѧ: прѣ ȣн ѡм дакъ-л боєреще домнȣлъ, нȣ ꙟкапе съ-л сȣдȣіаскѫ; де нȣ се поартѫ кȣм съ кадѧ ȣнȣй боєрин, съ-л скоацъ ши съ пȣє алтȣл ꙟ лѡкȣ; ꙗрѫ а-л сȣдȣі, сaȣ съ нȣ-и съ трꙗкѫ кȣвѫнтȣл грѣйт кȣ калѣ, нȣ съ кадѧ.

є҃. Ꙗвѧ ѡ слȣгѫ Радȣл Вод. ꙟкъ дин копилъріѧ сѧ, кърȣꙗ сокотиндȣ къ нȣ єстѐ хирѧ де боєріє, ꙟл сокѡтіѧ дѣ амѫнѫ;

ꙗрѫ боеріє нꙋ-й дà. че вѣзѫндꙋ-се ден афáрѫ дин рѫндꙋл алтóра, прѣ хúре ѡменꙗ́скѫ, че ѧсте пꙋ́рꙋрѧ силнтоáрѧ ꙟ віáцѫ съ фіє ꙟтре чéй де фрꙋ́нте, с'аꙋ рꙋгáт митрополúтꙋлꙋй, ши боéрилѡр сѣ-й гръꙗ́скѫ Рáдꙋдꙋлꙋй Вод. пентрꙋ дѫнсꙋл, съ нꙋ́ фіє ꙋитáтꙋ, фіúндꙋ слꙋ́гѫ де атѫ́та врѣмѧ; ши ащептѫ́ндꙋ ꙟ нѫрóкꙋл стъпѫнꙋ-сѣꙋ съ хіє ши ел ꙟтре ѡáмени. ꙗꙋ гръúт боéріи кꙋ тóції пентрꙋ дѫнсꙋл, съ нꙋ́ хіє ꙋитат, ка ѡ слꙋ́гѫ вѣ́кє че ѧсте. ши слꙋ́циле кꙋ недеждѧ чинстей стъпѫнилѡр, съ ацюнгѫ ші ей а хѝ ꙟтре ѡáмени, май мꙋлтꙋ слꙋжéскꙋ. аꙋ ръспꙋ́нсꙋ Рáдꙋл Вод. боéрилѡр: міє съ нꙋ̀ ви сѫ̀ трꙗ́къ кꙋвѫ́нтꙋл вострꙋ нꙋ́ ми се кáдѧ; ꙗрѫ еꙋ щіꙋ хíрѧ ѡмꙋлꙋи, къ де боеріє нꙋ есте; ꙗрѫ̀ ꙗ̀къ л'ѡ́й боерѝ пентрꙋ вóє дꙋмилор воастрѣ. ши адóа ѕѝ л'аꙋ кемáтꙋ ши ꙗꙋ дат вътъжíѧ де апрóѕи, карѣ́ ерà ла чинстѧ ла Рáдꙋл Вод. ши апрóѕіи чей де диванꙋ ничи ла ѡ домніѧ май де чúнсте н'аꙋ фостꙋ, кꙋ оурширúче мꙋлци ши кꙋ кáбаницѫ кꙋ ждер, ші кꙋ хꙋ́лпі ꙟбрѫкáци апрóѕии. ши ѡрь ла чúне ши ла чѧ̀ боáрю мерцѧ̀ кꙋ картѧ, ꙟ пичоáрѧ стà боéрюл, пънѫ съ читі̀ѧ картѣ.

ѕ҃. Н'аꙋ трекꙋ́т съптъмѫ́на ши венѝ жáлѡб(ъ) дин тръгꙋ лà дивáнꙋ, де нищѐ фъмѣ́й прѣ ачѧл вътáв нѡ́ꙋ, де сíлѫ че ле фъкꙋ́се ши ле бътꙋ́се ꙟ тръгꙋ. аꙋ къꙋтáтꙋ Рáдꙋл Вóдѫ ла боéри ши лꙗꙋ ѕис: нꙋ в'ам спꙋс къ ачéста ѡм де боеріѧ нꙋ естѐ. ꙗрѫ̀ кътръ дѫнсꙋл: еꙋ̀, мъре, ꙟкъ пе боеріє нꙋ ам апꙋкáт съ-ці ѕúкꙋ. ши аꙋ ѕис армáшꙋлꙋй, де ꙗꙋ лꙋат гръбáчюл. шѝ аꙋ пꙋ́с' де ꙗꙋ дат. т҃. де тоéцѧ.

Cap. XVII: Cáderea luĭ Vasilie Lupu. (Fol. 93b—94b.)

Кáпꙋль аль шѧпте спръѕѣ́че.

м҃. Прѣкꙋм мꙋ́нціи чéй ꙟнáлци, ши мáлꙋриле чѣле ꙟнáлте, кꙟнд съ нъpꙋéскꙋ де врѣ ѡ пáрте; прекѫт синтꙋ май ꙟналци, прѣ атѫ́та ши дꙋ́рѫт фáкь май мáре, кꙟ́ндꙋ съ порнéскꙋ; ши копáчій чéй ꙟнáлци май мáре сꙋ́неть фáкь, кꙟндь съ ѡбоáрѫ. ашѧ кáселе чѣле ꙟнáлте ші ꙟнтемѣꙗ́те кꙋ ꙟнделꙋнгáте врѣмн, кꙋ мáре ръзсипѫ пꙋрчéгꙋ ла къдѣре, кꙟ́ндꙋ кáд. ꙟтр'ачéла кип ши кáса лꙋ́й Васúліє Вод. дѣ атѫцѧ ай ꙟтемѣꙗ́тъ, кꙋ мáре къдѧ́ре ши ръзсíпѫ, ши апóй ши ла деплúнѫ стѫнцере аꙋ̀ пꙋрчéсꙋ дѣ атꙋ́нчѧ.

ма҃. Стéфан Геѡ́ргіє логофѣ́тꙋл, кáре ерà лог҃фѫт мáре ла Васúліє Вод, дꙋпѫ моáрте лꙋ́й Тодерашко логофѣ́тꙋл, щіúндь

Василїє Вод. прѣ тáтѫ-сѫ8, Д8митрáшико лωгофѣт8л ла атѫте домнїй боѧрю вестúт8, к8 ωчине ꙟтемѣѧте; кáрє нúчі ω кáсѫ аїчѧ ꙟ цáрѫ, мошїй ка ачѣле, ωчине, сáте, к8рци н'á8 ав8т. д8пъ чѐ ш'á8 гътúт л8кр8риле спрѣ домнїѧ, прек8м с'а8 поменúт май с8с, ла Ракóцин, ши ла Матéй Вωд; а8 легáть воро́ава ши к8 ω сáмѫ де боѥри ꙟ цáрѫ; к8 Чогωлѣщии ам8мѧ, ши к8 Щефан сърдáрюл, к8принз.ꙟнд8-й к8 ц8ръмѫнть, съ цїє тáйна, а8 алес к8 сфáт8л лωр, н8ман съ ад8кѫ ωщи о̂унгурѧщи ши м8нтенѣщи ас8пра л8й Василїє Вωд.

мв. Ѳ8нáсє ам8 ден ла кѫц-вѧ ла оурѣкиле л8й Василїє Вод. ачѣстѧ, ші ꙟнтѫю де ла оуи т8рк8 ла Фωкшѧни, ши де ла м8нтѣни ꙟкъ ѥ8 скрис, че н'á8 крез8т Василїє Вωд.

мг. Сп8нь исторїиле де Пирь ꙟпърáт8л Єпирóцилор, къ фїинд8 ꙟтр'8н ръзбóю ла цáра Итáлиии ꙟи противa Ръмлѣнилор. ꙟблѫнд8 Пирь ꙟпърáт8л ꙟ фр8нтѧ ωщилωр' саале(!) токмúнд8-ш ωáсте ши м8т.ꙟнд8-се ши ꙟтр'о арипѫ, ши ꙟнтр'áлта; оун8л ден копїей л8й че-л пъзїѧ, с'а8 апропїáт ши ѥ8 зис: съ ей амúнте ꙟмпърáте, чел рѫмлѣн пре 8н кал негр8, ден тωци алци ωщѣни ал'та немúкѫ н8 пъзѣще, н8ман ш'а8 п8с прѣ ꙟмпъръцїѧ та ωкїй; ωрй ꙟ кътрò те ꙟнтóрчи, ель тωт ачѣѧ пъзѧще, ши чáркъ кѫнд ши кѫнд съ вїє ас8пръ-ц к8 с8лица гáта. а8 ръсп8нс8 Пирь копил8л8й: к8 анєвóє есте хїє кър8ѧ, а съ ферй де чѐ мáсте съ хїє. ашà съ поáте зúче, ши де Василїє Вод. домн8 к8 пáза ꙟ тоáте пърциле ши пе ла тоáте пωрци, н8 с'а8 п8т8т ферй че-н ера съ-й вїѧ ас8прѫ. ши мáй алес де примéждиѥ ден кáсѫ, фоáрте к8 анєвóє а съ ферй хїє кър8ѥ.

Cap. XX: Semnele ceruluĭ. (Fol. 124b—125b.)

Кáп8ль аль доωзѣчиле.

д. Н8 с'а8 поменúт де сѧмнеле чéрюл8й, кáриле с'а8 прилежúт маúнтѧ дѣ ачѣстѧ тоáте ръ8тъць, ши кръйей лешїещи, ши църѫй ноáстре, ши стѫнџѧре кáсей ачѧщий домнїй, а л8и Василїє Вод. ла рънд8л съ8. къ ера съ съ поменѧскѫ ла домнїє л8й Василїє Вод, пентр8 кωмéта адекѫ стѥша к8 коáдѫ, кáре с'á8 прилежúт к8 къц-вѧ ані маинте де ачáста ашà де грѧ премениáлѫ ачецїй домнїей. ши ꙟнт8накáрѣ соáрел8й, ꙟ ан8л чéла, ꙟ кáре ан с'а8 ръдикáт Хмил хáтман8л к8 къзáчий ас8прà лѧшилωр, фоáртѧ грóздинкѫ ꙟт8нѣкáрѧ, ꙟ пост8л

мáре ꙟнаинта пáщилор, ꙟ анȣл*)   ꙟтр'о вѝнерь. ши тот ꙟтр'ачѣла ан лъкȣ́стале неаȣѕи́те вáкȣрілѡр, кáрѧ тоáтѧ сѧ́мнеле ꙟ лѡ́к бътрѫній ши астронѡ́мій ꙟ цáра лѣшáскѫ, а мáре ръȣтѫ́ци къ сннтȣ ачѧстѡ́р цъ́р, менїѧ̀. мъ вей ерта̀ юби́те чититóрюле, къчи нȣ ц'áм скрис ачѣста сѧ́мнѧ ла лóкȣл сѣȣ; креде непȣтинцій ѡáменеіші, краде вáлȣрилор ши кȣмплитáлѡр врѣмн; ꙟтрѣбѫ пе чѐ врѧ́ми ам скрис? ши кѫт амь скри́сь, аші хѝ липи́т ачѧ́стѧ сѧ́мнѧ ла рѫндȣл сѣȣ, че амȣ̀ ера̀ трекȣт рѫндȣл ла изводȣл чел кȣрáт. ши скріі-тóри кáрій изводéскь, пȣци́ні съ аф'лѫ, ꙗръ типáр нȣ-й. дéчі аи́чѧ дѣ ачѧ́стѧ сѧ́мнѧ ꙟц дáȣ щіре. ші алéс повѧ́сте лъ-кȣ́стѧлѡр, кáрѣ кȣ ѡкїй кȣ́мь венїѧ̀ ам' пръви́т.

є҃і. Кȣ ȣнь áнь маинте де чѐ с'аȣ ръдикáт Хми́л хáтманȣл къзъческь асȣ́пра лѧ́шилѡр, апроáпе де сѧчіре, ерам прѣ атȣ́н-чѧ ла школáлѫ ла Бáрь ꙟ Подóлїѧ, пре кáлѧ фіи́ндь де ла сáт спрѣ ѡраш; нȣмай че въѕȣ́м деспрѣ амѧ́ѕѫѕі ȣнь нȣ́ѡр, кȣм съ ръдикѫ́ де ѡ пáртѧ де чéрю ȣн нȣ́ѡр саȣ ѡ нéгȣрѫ, нꙗм гѫнди́т къ ви́не ѡ фȣртȣ́нѫ кȣ плóае де ѡ дáтѫ, пънъ нꙗм тимпинáт кȣ нȣ́ѡрȣл чѧл де лъкȣ́сте кȣм ви́не, ѡ ѡáстѧ, стол. ꙟ лѡк ни с'аȣ лȣат соáреле де дѣсíмѧ мȣ́щелѡр; чѧ́ле чѐ збȣра̀ мáй сȣс, ка де трéй саȣ пáтрȣ сȣ́лнце нȣ ера̀ мáй сȣс; ꙗръ карил(е) ера̀ май џѡс, де ȣн стáт де ѡ́м ши мáй џѡс збȣра̀ де ла пъмѫ́нтȣ. ȣрлет, ꙟтȣнекáре асȣ́пра ѡмȣлȣй со-си́ндȣ. съ ръдика̀ ѡаре чѧ̀ мáй сȣс, ꙗрѫ мȣлтѧ збȣра̀ алá-тȣрѧ кȣ ѡмȣл, фъръ сїáлѫ де сȣ́нет де чева̀, съ ръдика̀ ꙟ сȣс де ла ѡ́м ѡ бȣкáтѫ мáре дѣчéѧ поꙗ́дѫ; ши аша̀ марџѐ пе дѣсȣ́пра пъмѣнтȣлȣй ка дѐ дон кѡ́ць, пънъ ꙟ трéй сȣ́-лнце ꙟ сȣ́с, тѡ́т ꙟтр'ȍ дѣсíмѧ ши ꙟтр'ȣ́н кип. ȣн стѡ́л цина̀ а҃. час бȣ́н'. ші дакъ трека̀ ачѧ̀ла стѡл, ла ȣн час ши џȣмъ-тáтѧ, сосїѧ̀ алтȣл'. ши аша̀ стол, дȣпъ стѡл; кѫт ціна̀ де ла апрѫ́нѕȣ пънѫ ꙟ десáрѫ. оундѐ къда̀ ла мас, ка алби́-неле де грѡс ѕъча̀, ничѐ къдѣ̀ стол престѐ стол, че трѣча̀ стѡ́л де стѡ́л; ши нȣ съ порніѧ̀ пънъ нȣ́ съ ꙟкъласїѧ̀ біі́не соáрѧле спре апрѫ́нѕȣ, ші кълъторіѧ̀ пънѫ ꙟ десáрѫ; ші пънъ ла къдѣрѧ де мас, къда̀ ші ла попáсȣри. ꙟсъ ȣнда̀ мъна̀, ръмѫна̀ пъмѫ́нтȣл нéгрȣ ꙟпȣци́т, ничѐ фрȣ́нѕе, ни́че пáй ѡ́р де ꙗ́рбѫ ѡри де съмънѫтȣ́рѫ нȣ̀ ръмъна̀. ши съ кȣноáще ші ȣнда̀ попосіѧ̀, къ ера̀ лóкȣл нȣ̀ аша̀ нéгрȣ ла попáс, ка ла мáсȣл ачéй мъніей а лȣй дȣмнѕъȣ. къте-ва̀ ѕи́ле аȣ фóстȣ

*) Loc gol în ms.

ачѣѧ оурцїѧ; ден пърціле де ꙍс, ꙟ сꙋс мерцѧ. ші тꙍт атꙋнчѧ аꙋ фостꙋ ши аичѧ ꙟ царѫ лъкꙋстѧ, іши дꙋпъ ачела ань ши ла ал доиле, ꙟсѫ май пꙋцине. ші апой ши ꙟ ѕилиле а лꙋй Стефан Вод аꙋ фꙍстꙋ лъкꙋсте, ꙟсъ пре ꙋне локꙋри, ші нꙋ ка ачѣѧ дѣсимѧ ка ꙟ чѣла ань, де каре с'аꙋ скрис; ꙗрна съ гъсїѧ ꙟ пъмѫнть ꙟгропате прѣ мꙋлте лꙍкꙋрі.

LXIV.

ca. 1670—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 11. Letopiseţ., Copie de la 1723. Folio. 188 foĭ paginate.)

Мирѡн Костин. Вїаца лꙋмїй.

(Fol. 12b—14b.)

Еклисїастис глава а҃: дешъртарѣ дешъртѣрнлор, шй тоате сьнт дешарте.

Лꙋмїй кьнт' кꙋ жале кꙋмплитъ вїаца,
 кꙋ грижє ши примеждїй, кꙋм ꙗсте ши аца.
Прѣ сꙋпцире, ши ꙟ скꙋртъ врѣме тръитоаре.
 ѡ лꙋме хиклѣнъ, лꙋме ꙟшълътоаре!
Трек' зиле ка оумбра, ка оумбра де варъ,
 чѣле че трек, нꙋ май вин, нич съ ꙟторк' ꙗръ.
Трѣче вакꙋл десфрънат, трек аиїй кꙋ роатъ,
 фꙋг времиле ка оумбра, ши нич ѡ поартъ
Ꙗ ле ѡпри нꙋ поате; трек' тот пръвълите,
 лꙋкрꙋриле лꙋмїй, ши маи мꙋлт кꙋмплите.
Шй ка апа ꙟ кꙋрсꙋл съꙋ, кꙋм нꙋ съ ѡпрѣще,
 аша кꙋрсꙋл лꙋмїи, нꙋ съ контенѣще.
Фꙋм шй оумбръ сьнт, тоате висꙋри ши пърѣре,
 че нꙋ петрѣче лꙋмѣ? ши ꙟ че нꙋ-й кꙋ дꙋрѣре?
Спꙋма мърїй, ши норн сꙋпт' черю трекътори.
 че-й ꙟ лꙋме съ н'айбъ нꙋме мꙋриторй?
Ꙁиче Давид пророкꙋл: вїаца ꙗсте флоаре,
 нꙋ тръѧще, чи ꙟдатъ ꙗсте трекътоаре.
Вїꙗрме сьнт, ши нꙋ ѡм! тот ачела стригъ.
 ѡ хиклѣнъ ꙟ тоатъ врѣмѧ, кꙋм съ нꙋ съ плъигъ,
Тоате кьте-с пре тине? че хълъдꙋѧще
 непръвълит, стръмꙋтат? че нꙋ стърꙋꙗще

Спре къдѣре де тíне? тȣ кȣ врѣме тоáте,
  премене́щи, ши нимик съ стѣ ꙟ вѣч нȣ поáте!
Чéрюл фáпт' де дмн̃зеȣ, кȣ пȣтѣре мáре,
  минȣнáтъ зидúре, ши ел сфършит аре!
Шй вой лȣмúнй де аȣр, соáреле ши лȣ́на,
  ꙟтȣнекá-вец лȣмúна, вец дà жос кȣнȣ́на!
Вóй стѣле искȣсúте, чéрюлȣи подоáба,
  въ ащѣптъ гроазника трьмбица ши дóба!
Ꙟ фóк' те вéй скимоносѝ, пъмьнте кȣ апа!
  ѡ причúнъ мáре! не ащáптъ сáпъ.
Нȣ-й нимúка съ стѣ ꙟ вѣч', тоáте трѣче лȣмѣ,
  тоáте-с нестътътоáре, тоáте-с нúще спȣме.
Тȣ̀ пърúнте ал тȣтȣрор, доамне шй ꙟпърáте!
  сингȣр нȣ́ман ковьршéщи, врѣме немъсȣрáтъ.
Чѣлѫ-л'алте тоáте, кȣ врѣме съ се трѣкъ,
  сингȣр ай дат врéмилор, тоáте съ се петрѣкъ.
Сȣпт' врѣме стъм, кȣ врѣме не мȣтъм вїáца,
  ꙟблъм дȣпъ а лȣмїй ꙟшълътоáре фáца.
Врѣмѫ(и) лȣмїй социїе, шй норóкȣл алта,
  ел а сȣй, ел а сȣрпà ꙗр шй гáта.
Норóкȣлȣй зúчем нóй, че лȣкрȣри пре вóе,
  саȣ примеждїй кьнд не вин, саȣ кьте ѡ невóе.
Норóкȣлȣй ꙗȣ пȣс нȣ́ме, чéй бътрьни дин лȣме.
  ел ꙗсте чéла, че пре мȣлц' кȣ амар съ афȣ́ме.
Єл сȣ́е, ел кобоáръ, ел вїáца рȣмпе,
  кȣ социꙗ сà врѣмѫ, тоáте ле сȣрȣ́пе!
Норóкȣл ла оун лок нȣ̀ стъ, ꙟтр'ȣн час скимбъ пáсȣл,
  áнїй нȣ̀ пот адȣ́че, че адȣ́че чáсȣл!
Нȣ́май мьнъ шй кȣ áрипи, ши пичоáре н'áре,
  съ нȣ поáтъ стà ꙟ лок нич ѡдинїѡáръ.
Врѣмѫ ꙟчѣпе църъле, врѣмѫ ле фършáще,
  ꙟделȣнгáте ꙟпъръции, врѣмѫ премене́ще.
Врѣмѫ петрѣче тоáте, нич ѡ ꙟпъръциїе
  съ стѣ ꙟ вѣч' нȣ ѡ лáсъ; нич ѡ лаȣциїе
А трьй мȣлт' нȣ поáте. Ȣнде-с чéй дин лȣме,
  мáри ꙟпъраци ши вестиц? акȣм д'абїа аȣ нȣ́ме!
Ꙗȣ ръмас де повѣсте, ей сьнт кȣ примеждїи,
  трекȣ́ц'! чúне а лȣмїи съ лáсъ нъдеждии.
Ȣнде-с а лȣмїй ꙟпъраци? ȣнде ꙗсте Ѯерѯис'?
  Алеѯандрȣ макидон? ȣнде-й Артаѯерѯис?

Ꙗвгȣст, Помпей, ши Кесарю, ей аȣ лȣат лȣмѣ,
пре тоц' ꙗȣ стинс' кȣ врѣме, ка пе нище спȣме.
Фѡст-аȣ Кирос ꙟпърат, вестит' кȣ ръзбоає,
кȣ авѣре песте тоц, ши мȣлтъ невоє.
Ꙗȣ стрьнс' хьлдїй, тътарьи, ши асїꙗ тоатъ.
каȣтъ ла че л'аȣ адȣс, ꙟшълътоарѣ роатъ!
Принсȣ-л'аȣ ѡ фъмѣє, ꙗȣ пȣс капȣл ꙟ сьнџє:
сатȣръ-те де моарте, Кирос, ши те стинџє;
Де върсарѣ сьнџелȣи, ѡ ѡаме ꙟфокате,
къ де връжмъшїꙗ та нич Ганґєс поате
Кȣрсȣл съȣ съ-л пъѕѣскъ; аша џокȣрѣще
ꙟпъръцїиле, лȣмѣ аша пръвълѣще.
Нич' вой, лȣмїй ꙟцелепцїй, кȣ философїꙗ,
хълъдȣиц' де лȣме; нич' Ѳеѡлогїꙗ
Б'аȣ скȣтит де примеждїй, сфинцїи пъринц' ай лȣмїи,
че в'аȣ адȣс ла моарте амаръ пре ȣнїй.
Нимини лȣкрȣри пре воє, де тот съ нȣ крѣѕъ,
нимини грѣле ꙟъдеждн, де тот съ нȣ пїарѕъ.
Къ дмнѕєȣ аȣ вьрстат' тоате кȣ сорокȣл,
аȣ порȣнчит' ла ȣн лок съ нȣ стѣ норокȣл.
Кȣрсȣл лȣмїй ац черкат, лȣмѣ кȣрсȣл востру
аȣ тъꙗт: аша акȣм ꙗсте вакȣл ностру!
Нимънȣ-й бȣн ла лȣме, тȣтȣрор кȣ моарте
плътѣще ѡстенѣла, недрѣптъ фоарте.
Пре мȣлц' ши невиновац ꙗ ле тає вакȣл,
ѡ връжмашъ, хиклѣнъ! тȣ винеѕ кȣ сакȣл
Пре тоц', ши-й дȣч ла моарте, пре мȣлц' фър де дѣлъ,
пре мȣлц' ши фъръ врѣме дȣч ла ачастъ кале.
Ѡри че фач фъ, ши каȣтъ фършитȣл кȣм вине!
чине нȣ-л сокотѣще, нȣ-л петрѣче бине.
Фършитȣл ѡри лаȣдъ, ѡри фаче ѡкаръ.
мȣлте ꙟчепътȣри дȣлч', фършитȣри амаръ!
Фьршитȣл чине-л каȣтъ, віне ла мърире;
фапта несокотитъ, адȣче перире.
Моартѣ връжмаша, ꙟтр'ȣн кип калкъ тоатъ касъ,
домнецін ши ꙟпърътещ', пре нимині нȣ ласъ.
Пре богац ши сърачи, чей фрȣмош' ши тари,
ѡ връжмашъ! прїꙗтени ꙗ пре нимини н'аре!
Нащем, мȣрим ѡ датъ, кȣ чей че съ трѣче.
кȣм н'ар фи фост ꙟ вѣчи, дѣка съ петрѣче.

Пъꙗнжин сьнт анїй шѝ зи́лєлє ноа́стрє,
  сф҃нц' ꙟцєри фєри́чє дє вїа́ца воа́стръ!
Вїєцꙋим, ши вїаца ꙗстє нєцїїꙋтъ,
  ши пънъ ла чѐ врѣмє ꙗстє џюрꙋи́тъ.
Ашà нє поа́ртъ лꙋ́мѣ, ашà нє амъџѣщє,
  ашà нє ꙟша́лъ, сꙋ́рпъ ши батжокорѣщє.
Фєричи́тъ вїацъ фъръ ва́лꙋри мꙋ́лтє;
  кꙋ гриж шѝ нєтокмѣлъ, авꙋцїє пꙋ́тє.
Вїєцꙋниц ꙟ фєри́чє, ка́рїй май пꙋци́нє
  гриж' пꙋрта́ц, дѣ лꙋмїи вон лъкꙋниц би́нє.
Ва́кꙋл но́стрꙋ, кꙋ 'мпрꙋмꙋт дат ꙟ даторїє,
  чéрюл дє гьндꙋрилє ноастрє батџокꙋрїє.

Єпи́ло́г'.

Мꙋлци аꙋ фост, ши мꙋлц' сьнтєм, ши мꙋлци тє аштѣптъ,
  лꙋ́мѣ дин прємєнѣлє, нꙋ́ съ май дєщѣꙑтъ.
Ѡри чє ꙗстє мꙋрнто́рю, кꙋ врѣмє съ пєтрѣчє,
  трѣчє врѣмѧ, ши прє ан съй тоц' ꙟй пъръсѣщє.
Чéй чє акꙋм пєтрѣчєм, помєним алцїй,
  трєкꙋц' дє но́й; кꙋ врѣмє вор помєнѝ алцїй.
Нъскъндꙋ-нє мꙋрим, мꙋринд нє фа́чєм чєнꙋ́шъ;
  динтр'ачастъ лꙋмє пєтрѣчєм, ка пєнтр'о ꙋ́шъ.
Астъз марє ши пꙋтѣрник, кꙋ мꙋлтъ мъри́рє,
  мьи́нє трéчи, ши тє пєтрєч, кꙋ ма́рє мьхни́рє.
Ꙟ лꙋ́т' шѝ ꙟ чєнꙋ́шъ тє прєфа́чи ѡ ѡа́мє,
  ꙟ вїꙗрмє, дꙋпъ карє тє афли ꙟ пꙋтоа́рє!
И-тє ами́нтє ѡа́мє дар, чинє єшти пє лꙋ́мє!
  ка ѡ спꙋ́мъ плꙋтитоа́рє ръмъи фър нꙋ́мє.
Оуна: фапта чє-ц ръмьнє, бꙋна тє лъцѣщє,
  ꙟ чéрю кꙋ фєричїє, ꙟ вѣч' тє фєричѣщє.

Єпи́гра́ма (Fol. 21 b.)

прѣ сф҃нцитꙋлꙋй пъри́нтє Досоѳéй ıрони митрополит сꙋча́вскїй.

Чи́нє-ш фа́чє, знд' дє па́чє, тꙋринꙋри дє фръцїє
Дꙋ́чє вїа́цъ, фъръ грѣцъ, ꙟтр'ьнса богъцїє.
Къ май бꙋ́нъ, дин прєꙋ́нъ, вїа́ца чѣ фръцѣскъ,
Дєкът ржкъ, ка́рѣ стрїикъ, ѡа́стє витєжа́скъ.

Стый Авгȣстин . лг҃. (Fol. 21 b.)

Чи́нє-й бога́т' дѣвѣ́рє, прє лȣ́мє тот ѡмȣл,
 дє нȣ ва авѣ̀ ꙟтрȣ си́нє лъкȣинд домнȣл,
Ꙗче́ла д'авȣціїє са́ціїȣ нȣ́ май вѣ́дє;
 дє ꙗр да̀ тоа́тъ лȣ́мѣ, єл тот нȣ съ ꙟкрѣ́дє.
Ши прє кът стрьнџє май мȣ́лт, май мȣ́лт съ лъцѣ́щє,
 ши то́т' дєшърт съ вѣ́дє, ꙟтр'авѣ́рѫ чє-и крѣ́щє.
Дєч нимни̇̀ ꙟтр'авѣ́рє, съ нȣ́ съ гъндѣ́скъ,
 къ ва пȣтѣ̀ съ сє оумплє, съ сє ѡдихнѣ́скъ.
Ꙗръ ꙟтр'а кърȣй сȣ́флєт' до́мнȣл лъкȣꙗ́щє,
 аче́ла дє нимика нȣ́ май жълȣꙗ́щє.
Пєнтрȣ ачѣ́ѫ то́т' ѡмȣл съ нȣ съ лєнѣ́скъ,
 прє дм҃зєȣ ꙟ сȣ́флєт съ агонисѣ́скъ.

Inpotriva Zavistieĭ. (Fol. 21 b — 22 a.)

Стихȣри ꙟ потри́ва зави́стїєй.

Ба́кȣл тъȣ н'а́рє па́чє, зави́стничє ѡа́мє!
 колцȣл тъȣ плин дє вєнин, пїꙗ́рє тоа́тє дє фоа́мє.
Съ мȣшчє прє чинє-ва п(ȣ)р(ȣ)рѣ ръхнѣ́щє,
 ꙟ чє киї ар ѡкъръ п(ȣ)р(ȣ)рѣ пъзѣ́щє.
Би́нє аȣ скрис ꙟ ѱалти́рє дє ти́нє пророкȣл:
 зави́сникȣлȣй ачєста ꙗстє норо́кȣл:
Гътла́нȣл лор мормьнтȣл дєстȣпат кȣм ка́скъ,
 лимбилє лор сьнт га́та, съ ѡкъра́скъ.
Съ лє фїй џюдєц дм҃нє, дин гьндȣрн съ ка́зъ,
 ѡкъри ка́рє фа́к' єй, спрє си́нє съ ва́зъ.
Доа́ѡ боа́лє ꙟтрȣ си́нє зави́стникȣл а́рє:
 ȣна кьнд пєтрѣ́чє ръȣ, адоа́ѡ ма́и ма́рє,
Кьнд принѣ́щє прє алтȣл къ пєтрѣ́чє би́нє;
 нȣ́мєлє бȣн ал алтȣꙗ ка ѡ моа́ртє-й ві́нє.
Ꙗче́стȣꙗ нич' ѡ да́тъ боа́ла нȣ́-й липсѣ́щє,
 ꙟ то́т' ча́сȣл кȣ ачѣ́стє вїа́ца-ш пєдєпсѣ́щє.
Дар чѐ гьнде́щій съ фа́чи? съ пїєрзи дрєпта́тѣ,
 ача́ста нȣ́ вєй пȣтѣ̀, бинєлє съ-л фач ръѡта́тѣ,
Саȣ ръȣ съ-л фачи къ-й бȣн, ні́чи ача́ста поц фа́чє;
 дєч' аша вїꙗ́ца та̀ нȣ́ май арє па́чє.
Дєла дм҃зєȣ нȣ́мє фъръ дар́ нȣ ꙗстє,
 чи нȣ̀ мȣлцємє́щи къте ай, чи то́т ръвнє́щ'

Инима тѫ̀ спре алтꙋл! чине тоáте поáте?
 нꙋ̀ тоáте аре ꙋнꙋл, чи кꙋ тоц тоáте!
Ꙋнꙋл ꙋна, ши алтꙋл алта бꙋнътáте,
 тꙋтꙋрор де дм͠нзеꙋ дáрꙋри сьнт ꙟсемнáте.
Кáре трꙋ́да ноáстрь кꙋ гьнд бꙋн прїимѣще,
 дм͠нзéꙋ гьндꙋлꙋй бꙋн, бине-н дърꙋѧ́ще.

LXV.

1670.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de impărțire.

(7178.)

Ѧдекъ еꙋ пеннци скрїꙋ ши мътърсъскꙋ(!) кꙋ чистꙋ запис ал меꙋ, кꙋм не'м ꙟнпърцитꙋ нещие вечнни, карїн н'аꙋ фѡстꙋ нѡа данїе де ла стꙋлникꙋл фрагꙋле. дечи кꙋмнатꙋ лꙋи глигори с'аꙋ (и)винтꙋ дент'ачесте ѡамнни, кари аꙋ фѡстꙋ де фаци, михъила, съ кꙋ патрꙋ кꙋпїн маи мичн; ꙗръ мїн с'аꙋ (и)винтꙋ дои фнчори, че сънтꙋ маи мари, анꙋме василїе ши нѡн. дечи дꙋмнилꙋи кꙋмнатꙋл глигори съ н'анбъ трабъ кꙋ кꙋ(!) ачїн дои фнчори. ши еꙋ съ н'анбꙋ тръбъ кꙋ михъила съ ши кꙋ ачїн копїн ши пентрꙋ криден(цъ) ам ши искълит. съ съ щїе.

в͠л. ꙁрѡ͠и. фев. к͠в.

LXVI.

1672.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de țigancă.

Ѥкрис-ам запис(ꙋ)лъ меꙋ, радꙋл пѣ. ла мьна лꙋ шьрбь сьи данчꙋл гозъ. кꙋм сь се (щїе) къ авъндъ еꙋ ла дьншни ѡ копиль де циган зълог, ши кꙋ запис ла мьна лꙋи, пꙋсꙋ-не'м зи де акꙋм ѡ съптъмънъ, ка съ анбъ а-н даре. ї. леи пол.

шѝ келтъел че аȣ келтȣнт, шѝ сь-м ѧȣ циганка вѝша; ѧр де н(ȣ) воѫ да бан ла зи, съ-й фие стьтьтоар(е). ꙟнкъ шѝ ла ачѧстъ токмелъ фост-аȣ боѥр мьртȣрие, каре вор пȣне искълинтȣра май жос҃. шѝ ам скрис еȣ кȣ мьна ме, съ се крезъ. шѝ меȣ дат бан лг҃.

пис. мс҃. мартие днъ. к҃. влѣт: ,зрп҃.

Iscăliţĭ:

еȣ радȣл пѣ. дȣмитрȣ шокȣц. банко апод. еȣ лазар рош ѿт привиц. etc.

LXVII.

1673.

Ѱъалтире а ст҃ȣлȣй прорóк Давид …… де смерúтȣл Досоѳéй Митрополúтȣл де цáра Мѡлдóвéй.

Въ монастырȣ Оунеевском тúпом изѡбразúсѧ. лѣта ѿт сотворен. свѣт. ,зрп҃а.

(4⁰. VI nepag. + 265 foĭ paginate + 1 nepag.)

Predoslovie cătrâ cetitorĭ. (Fol. IVb—VIa.)

Слово къ чтателю.

Пáтрȣ ꙟцълéсȣрі аре ст҃а скриптȣ́рѫ: писмúтелныи, ѧсте кȣвꙟнтȣл чела, че нȣ те лáсѫ съ-л ѕѫч ꙟнтр'áлт кúп, де кȣм ѧсте скрис, ка шѝ оунде ѕѫче дм҃нл хс҃: (аз послювам оутѣшúтелѧ ѿт ѿтца, дх҃ь истинный иже ѿт ѿтца исх҃óдит). еȣ вóй тримúте-вѫ мꙟнгѫетóрюл дела пъринтеле, дх҃л чел адевърáт, кáре делà пърúнтеле пȣрчѧ́де; ачéста кȣвꙟнт, чúне-л вà сокотѝ ꙟнтр'алт кúп, ачелá-й стреин кȣ тóтȣл де ст҃а весѧ́рикѫ. ѡбичáйный, ѧсте нърáв ꙟн ст҃а кáрте, кà шѝ кꙟ́ндь ѕѣче: (не прїйдох разорúти зáкон, нѫ исполнúти): н'ам венит съ ръсѫпъск лѧ́цѧ, че съ ѡ ѫ̀мплȣ. (не прїйдох мирь въврѣщѝ на землѝ нѫ̀ меч): н'ам венúт пáче съ арȣ́нк пре пъмꙟ́нт, чè сáбїе. кȣ кȣвꙟ́нтȣл чел динтъй дм҃нл хс҃. фáче ꙟндемнóш пре жúдові кътрѣ аскȣлтáрѧ ст҃ей еѵг҃лїей, ѩръ кȣ чел ал дóиле, ле дѫ̀ гроáзѫ пéнтрȣ чей ꙟндерéпинич.

Иносказа́емі́й, ѩсте кꙋ шѝ чюмилинтꙋ́рниле, кꙟ́нꙟ алтѫ гръ́єщ̓, шѝ алтѫ съ̓нцълѧ́це, кꙋ̀ шѝ: (ꙗкѡ неплѡ́дн родѝсем, и мнѡга́а въ ча́дех изнемѡ́же): къ стѣ́рпа нъскꙋ шѧ́пте, шѝ чѣ̀ кꙋ кꙋкѡ́нїй мꙋ́лц̓ аꙋ слъбѝт̓; ва́ съ ѕѫ́кѫ, къ беса́рнка чѣ̀ дин лѝмбі, ка́рѩ ера̀ стѣ́рпѫ де да́рꙋл̓ лꙋ́й дмнеѕъꙋ, аꙋ нъскꙋ́т̓ кꙋкѡ́ні дела̀ хс҃ мі́реле съꙋ, ча́ле з҃. та́йне, шѝ шѧ́пте да́рꙋр̓ а сн҃тꙋлꙋ́й дх҃ь. ꙗръ чѣ̀ кꙋ кꙋкѡ́нїй мꙋ́лц̓, адекѫ беса́рика ле́џїй век̓ [ка́рѩ съ ѕѫ́че: оу҆́мбрѫ ле́џїй адевъра́те] аꙋ слъбѝт̓ ш̓а́ꙋ стерпѝт̓ де то́т̓ да́рꙋл̓ лꙋ́й дмнѕъꙋ. пе́нтрꙋ нѣ̀скꙋлта́рѩ кꙋкѡ́нилѡр̓ ей, ка́рѩ майнте ера̀ пли́нѫ де да́рꙋл лꙋ́й дмнѕъꙋ кꙋ пророч̓ шѝ апстол҃ь. Пренѡ́сный ѩсте, кꙋ̀ нещи́не че ва̀ съ-й съ̓нцелѣ́гѫ кꙋвꙟ́нтꙋл динтр̓алтѫ съмънътꙋ́рѫ де повѧ́сте, ꙟтр̓аче́ст̓ кѝп̓: (ка́мен̓ єгѡ́же небрѣгѡ́ша ѕи́ждѫщїй, сѝ бы́ст̓ въ гла́вꙋ єглꙋ): пѩ́тра че нꙋ́ ѡ сокотѝрѫ зидитѡ́рїй, ачѣ̀ фꙋ ꙟи ка́пꙋл̓ оу҆нгюлꙋ́й. аче́ста кꙋвꙟит̓ съ мꙋ́тѫ ла̀ дмнл҃ хс҃. къ нꙋ́-л̓ бъга́рѫ̓н са́мѫ жи́довїй кълкъто́рїи ле́џїй, чѐ сн҃цїа са̀ стѫтꙋ̀ кап̓ ꙋ́нгюлꙋ́й ле́џїй векі шѝ ле́џїн ноа́ѫ, де ле ꙟмпрєꙋнѫ ѫм̓бе; къ сн҃цїа са̀ ѩсте ка́п̓ сн҃тей беса́рич̓, мире́сїн са́ле. ачѧ́сте па́трꙋ ꙟнцълесꙋ́р лѣм̓ скрис пе́нтрꙋ четито́рюл̓ юбит, че ва авꙗ̀ ѡсъpдїє а черка̀ съ̓нцълѣ́гѫ ꙟтр̓адѝнкꙋл̓ аче́щїн сн҃те кърц̓. дѣча́ста м̓ам рꙋга́т̓ сн҃цїни сале пърѝнтелꙋй шѝ прѣ̀ феричѝтꙋлꙋй патрїѩ́рхꙋл̓, де мѩ́ꙋ скрис ачѧ́сте па́трꙋ ꙟнцълесꙋ́рі ꙟнкѫ атꙋ́нче, кꙟ́нꙟ венѝсѫ сн҃цїа са̀, де ера̀ архїдїа́кон̓ ла̀ пърѝнтеле Некта́рїє патрїа́рхꙋл̓ де Іер҃слѝм̓. атꙋ́нче мѩ́ꙋ скрис сн҃цїа са̀, тѝзꙋл̓ мїєꙋ, ка́реле акмꙋ̀ ѩсте ꙟи лѡ́кꙋл̓ пърѝнтелꙋй Некта́рїє, кѵр Досоѳе́й, шѝ де пре изво́дꙋл̓ сн҃цїн са́ле, ам скрис прекꙋ́м̓ съ ва́де.

Psalm. 5. (Fol. 6a—7b.*)

Ѱало́м Двдвъ є҃. Пе́нтрꙋ ѡчѝнътоа́рѩ.

Слобѡ́ѕ̓ Дмне̓н ꙋ́рек̓ сн҃те,
Гра́й, кꙋ де жѧ́ле кꙋвѝнте.
Шѝ ѩскꙋ́лте, миша̀ рꙋ́гѫ,
Ла гре́ꙋ, че-ц сꙟнт̓ а та̀ слꙋ́гѫ.
Дмнѕъꙋ шин ѫмпъра́те,
Къ мъ̀ рѡ́г̓ кꙋ деренпта́те.
Ꙟнкѫ зоа́ре нꙋ ръва́рсѫ
Де соа́ре, кꙟи ва съ ѩ́сѫ.

*) cf. 1577.

Снції̈а та̀ мюу́ѕ' гла́сул',
  Шѝ мъ̀ ве́ѕ' престѐ то́т' чѧ́сул'.
Къ ту̀ дмне 'н фъ̀ръ лѧ́це,
  Пре ни́ме ну́ лаш' с'алѧ́рце.
Ши 'н' ка́са та̀ н'а́вѫ па́рте
  Виклѣ́нул', чѣ̀ ста̀ депа́рте.
Стрѫ́мбїй ну́ лаш' съ тръ̀ю́скѫ,
  Дѣ̀проа́пе съ̀ те пръва́скѫ.
Къ̀ де снта́-ц' къ̀утъту́рѫ,
  С'ор' фа́че пизма́шїй згу́рѫ.
Урѫта́-й пре тоц фъло́шїй,
  Шѝ вей пїѧ́рде минчино́шїй.
Шѝ де ѡм че ва́рсѫ сѫнџе,
  Цї-й грѣцѫ а те ати́нџе.
Їрѫ̀ еу, дмнѕѫу снте.
  Ку̀ ми́ла та де ма́йнте.
Іцц (!) во́й ѫнтра̀ 'н снта ка́сѫ,
  Унде ше́ѕ' дмне ла̀ ма́сѫ,
Де м'ой ѫнкина̀ ку̀ ру́гѫ,
  Ѫн фри́ка та че цѫ-с слу́гѫ.
Ѫн беса́рика та̀ снтѫ,
  Шѝ мъ ду̀ фъръ̀ де смѫнтѫ.
Спрѣдевѫ́р' съ ну́ дук' грѣ́цѫ,
  Къ̀ ту̀ дмне-м' еџ' пова́цѫ.
Шѝ спре ти́не-м' дере́џ' па́шїй,
  Ка̀ съ ну́-м' стри́че пизма́шїи.
Къ̀ лї-и гу́ра недирѣ́птѫ,
  Шѝ лї-и инема деша́ртѫ.
Ку гѫлтѧ́желе къска́те.
  Де избук'не́ск' ръута́те.
Ку̀ гра́юр' неку́вїїѡасе,
  Ка́ ун' мормѫнт' плин де ѡа́се.
Шѝ ку ли́мба лѡ́р' ѫнша́лѫ,
  Съ̀ фа́кѫ 'н лу́ме смин'тѣ́лѫ.
Чѐ ле дѫ дмне ѡсѫндѫ,
  Съ̀ ну́-ші' ла́уде 'н добѫндѫ.
Сфа́туриле съ ле пїа́рѕѫ,
  Шї днн' мїла та̀ съ ка́ѕѫ.
Ку а лѡр' пъгѫ́нътате
  Съ̀-й урне́цї' ла реута́те.

Къ те, д҃мне, мѫнїа́рѫ,
 Клеветїи́ндȣ-те прин ца́рѫ.
Ꙗръ че́ѧ че тѣща́птѫ,
 Пре то́ц' съ-й бȣкȣрї кȣ пла́тѫ.
Кȣ ти́не 'н вѧч съ петрѣ́кѫ,
 Бȣкȣрїе съ ле пла́кѫ.
Єъ съ̀ ла́ȣде кȣ ти́не
 Ка́рїй-ц во́р' нȣ́мелȣ́й би́не.
Къ да́й бȣ́нѫ кȣвꙟнта́ре,
 Дире́птȣлȣй, ши спорю̀ ма́ре.
Д҃мне 'н скȣ́т' де бȣ́нѫ врѧ́ре
 Не 'нкȣнȣ́нї, кȣ мꙟнгѫѧ́ре.

Psalm 38. (Fol. 60 a — 61 b.)

Кꙟнтекȣл' лȣ́й Давид. л҃и.

Гръйт-а́м' ꙟн ми́не, съ мъ ѧ́ȣ аминте,
 Єъ-м сокоте́ск' лимба, съ нȣ̀ ѕѫк кȣвинте.
Єтра́же ши́ феринцѫ мꙑм пȣ́сȣ-мї пре гȣ́рѫ.
 Кꙟнд' стѫ̀ пъкъто́сȣл' де-м' фа́че тръсȣ́рѫ,
Тъкȣт-ам ка мȣтȣл', ши́ нȣ ѩш ман ѕѫ́че,
 Єъ-й кȣвинтеѕ' би́не, къче стѫ̀ кȣ̀ при́че.
Де ми съ 'и'нѡѧ́ще дȣрѧ́рѧ кȣ̀ боа́ле,
 Жѧ́лѧ мѧ̀ ши́ тꙟнга нȣ́ съ ман потоа́ле.
И́нема ма ѧсте ꙟн ми́не херби́нте,
 Ши-м ѧсте щїи́нца, а́рсѫ де кȣвїи́нте.
Кȣ̀ ли́мба мѧ̀ ѕѫ́с-ам: тȣ д҃мне мꙑра́тѫ,
 Єфърше́нїѧ вїецїй, съ ѡ въ̀ѕ' кȣра́тѫ.
Чи́сла чѧ́ де ѕѫ́ле, съ щиȣ кѫ́тѧ-м ѧсте,
 Ши́ де чѐ мї-й ли́ѱа, съ-м' фїе ла̀ вѧ́сте.
Ѕѫ́леле кȣ нȣ́мър' ми-с ла ти́не 'н па́лмѫ.
 Найнте-ц' мї-й ста́тȣл', ни́че де ѡ са́мѫ.
Къ лȣ́мѧ ачѧ́ста-й ка̀ ѡ ми́зѫ ми́кѫ,
 Ѡмȣл' кѫт дѣ̀ хи́рѧ, ѧсте ѡ неми́кѫ.
Де врѧ́ме че трѧ́че, ка̀ ѡ ȣмбрѫ ра́рѫ,
 Ꙃъдар съ трȣдѧ́щїе де ѕѫ̀ пънъ̀ 'н' са́рѫ.
Де-ш агонисѧ́ще с'а́йбѫ ши́ пре мѫ́йне,
 Єтрꙟнсȣ́ра че́ стрꙟнще, нȣ́ щи кȣ́й ръмѫ́не.
Ꙗкмȣ̀ че́ вою ѕѫ́че, съ фак ꙟнтреба́ре,
 Ми с'аȣ спȣс, къ-м' ѧсте д҃мнѕъȣ ръбда́ре.

Ꙗва́рѧ мѧ̀ асте ла̀ дм҃нѕъ̀ꙋ стрꙟнсѫ,
  Ла̀ вря́ме дѐ трѣ́бѫ, съ нꙋ фїꙋ ꙟн лі́ѱѫ.
Шѝ мъ̀ избъвѧ́ще дм҃не дин грешѧ́ле,
  Дин чѧ́ле стреі́не шѝ дин тра́ле мѧ́ле,
Съ нꙋ̀ лаш' небꙋ́нꙋл' съ мъ̀ а 'н шка́рѫ,
  Съ лъ прохитѣ́скѫ тꙋ́тнидерѧ 'н ца́рѫ.
Ꙗмꙋрцѫ́ю де нꙋ̀ мꙑм ман дешки́сꙋ-м' ростꙋл,
  Къ̀ м'а́й фъкꙋ́т' слобод ꙟн кинꙋр' кꙋ то́тꙋл.
Де ц'а́й шпрѝ дм҃не мѫна та̀ чѣ ю́те
  Съ нꙋ̀ мѫ сфършаскѫ, дꙟндꙋ-м' бътѣ́й мꙋ́лте.
Прин че-ц грешѝ шмꙋл, л'ан да́т' ꙟн мꙋстра́ре.
  Н'ай лесат съ-л' трѣ́кѫ фъ́ръ де черта́ре.
Ꙟй стꙟнс бі́етꙋл сфл҃т', де дѧві́ѧ съ 'нгѫ́нѫ,
  Кѫт нꙋ-й ма́й дѣ хи́рѧ де ѡ паннѫ́нѫ.
Ꙗшѧ́-й деше́рт' шмꙋл, ка̀ ѡ ха́йнѫ сла́бѫ,
  Стрика́тѫ де мо́лї́й, шѝ фъ́рѫ де трѣ́бѫ.
Чѐ тꙋ̀ дм҃не сн҃те, рꙋ́га ѫм-ꙑскꙋ́лтѫ,
  Шѝ тꙋ-м потолѧ́ще гри́жа мѧ̀ чѣ мꙋлтѫ.
Съ нꙋ̀ съ ꙋ̀и́те лакръми́ле мѧ́ле,
  Шѝ стреиньта́та, ка́рѧ дꙋ́к' кꙋ ѫ́ле.
Ка̀ шї тѡ́ц' пъри́нцїй мї́ей ам фост немꙟрник
  Ꙟнтр'ачѣ́стѫ лꙋ́ме, тоа́те вѣ́ца ѫлник.
Юшꙋрѣ́ѕѫ-м' грі́ꙋл' пън 'а̀ нꙋ̀ мѫ дꙋ́че,
  Съ мъ̀ мꙋц' дин лꙋ́ме, ла̀ вѣ́ца чѣ дꙋ́лче.

Psalm 75. (Fol. 134b — 135b.)

Ѱалмꙋл' лꙋ́й Давид дат лꙋ́й Ꙗса́ф' пѣве́цꙋл. ое҃.

Щі́ꙋт' асте дм҃нѕъ̀ꙋ ꙟн жидовиме;
  Шѝ и́н сн҃т' нꙋмеле ма́ре израили́ме,
Ло́кꙋл' съꙋ чел сн҃т' кꙋ па́че ши-л ашаѕѫ,
  Дин Сїѡн лъка́шꙋл' лꙋ́й слобоа́де ра́ѕѫ,
Де 'нгрозѣ́ще пре пъгѫ́н', съ нꙋ̀ съ ми́шче,
  Ꙗрк' шѝ сꙋ́лицѫ шѝ скꙋ́тꙋл' съ-ш' ръди́че.
Минꙋ́нат стрълꙋ́чещ' дм҃не де ла̀ мꙋ́нте!
  Де 'нгро́зъщ' пре тоц пъгѫ́нїи ꙟн шщ мꙋлте.
Къ̀ ле да́й спа́ймѫ прин со́мн', кꙟнд до́рм' кꙋ дꙋлча́че
  Кѫт добꙟнда чѣ дѣ мѫнѫ нꙋ-ш пот дꙋ́че.
Къ̀ дѣ та̀, дмнѕъ̀ꙋ сн҃те, къꙋтътꙋ́рѫ
  Пі́ер' пизма́шїй, де съ фак' ка не́ще згꙋ́рѫ.

Кáрїй скáпѫ де розбóюл' тѣ8, ф8г' тáре,
  Де-й швоáрѫ 'н фȣгѫ сомнȣл' де кълáре.
Даръ чине нȣ с'а тѧме дмне сите,
  Дѣ тѫ грωáзѫ, че-й веститѫ де маинте?
Шй тȣ дмне де демȣлт' ц'аи дат кȣвѫнтȣл':
  Къ еψ' дмил', чѣ съ џюдéче пъѫнтȣл'.
Кȣ тъчѧре тоáте лȣмѧ стѫ дѣψѣптѫ,
  Пре џюдéц' че ле вéй фáче, съ ѫ плáтѫ.
Шй атȣиче пре тоц блѫнѕ жй вей алѧџе,
  Де-й вей скоáте динтре чéй фъръделѧџе.
Пéнтр'ачѧ въ лȣáц' сáма, тот wмȣл',
  Де въ рȣгáц' кȣ тот гѫндȣл' кътръ дмнл'.
Шй ферйц съ нȣ въ скáпе гѫнд дин минте;
  Чѣ съ пръзнȣиц' ѫн рȣгѫ кȣ херȣинте.
Шй кѫнд въ рȣгáц' спре дмнл' кȣ фъгáдѫ,
  Де че гръиц', съ плиниц' фъръ тъгáдѫ.
Шй вениц' кȣ поминоáче пре џȣр' дмнл';
  Боериме шй простиме, кȣ тот wмȣл'.
Шй кȣ фрикѫ стáц' лѫ рȣгѫ, съ въ ѧрте,
  Кѫнд де сфѫт' в'а-мпърцѫ, съ нȣ въ чѧрте.
Къ дмнѕъȣ, де кѫт крáий, мáй ръȣ бáте.
  Шй въ лȣáц' тоц' аминте де пъкáте.

Psalm 123. (Fol. 233a—233b.)

Пѣснь степéннаѧ. ркг.

Къ де н'áр фй кȣ нóй съ стѫ дмнл',
  Ѕѫкѫ израилȣл' шй тóт' wмȣл'.
Къ де н'ар фй кȣ нóй съ стѫ дмнл',
  Кѫндь ле вине тоáнѫ а тóт wмȣл',
Де съ скоáлѫ асȣпръ-не 'н припѫ,
  Нѣ сорбй-не де вїй, дѣм' да 'н рѫпѫ.
Кѫндȣ-ш' порнéск' мѫнїѧ кȣ оунде,
  Ясȣпръ-не 'н погхóй съ нѣфȣнде.
Шй сфлтл' нóстрȣ погхóй трѧче,
  Ка де пъръȣ рѫпеде шй рѫче.
Шй сфлтл' нóстрȣ, тръкътоáре
  Ш'áȣ фъкȣт', прин апѫ некътоáре.
Блгсвит' съ фїй кȣ ферйче,
  Къ нȣ нѣй дáт' дмне, съ нъ стрйче,

Кȣ диннцїи лѡр', шй де вънътоаре,
 Нєй скос дин лац', шй де ла принсоаре.
Ка врабїѧ нѫй скос, дм҃не сн҃те,
 Сȣфлтле, де кȣрсе кȣмплите.
Шй сѫлцеле чєлѡр' че винєѕѫ
 Лѫй стрикат', съ н'айбѫ съ не пѡрѕѫ.
Къ тȣ дм҃не, кȣ сн҃т(ȣ)л' тъȣ нȣме,
 Не дай аџȣторȣл' тъȣ пре лȣме.
Прекȣм' динтъй ай ѕѫс кȣ кȣвѫнтȣл',
 Де с'аȣ фъкȣт' черюл' шй пъмѫнтȣл'.

LXVIII.

1673.

(4⁰, 48 foĭ paginate.)

Акаѳїстъ .... Досоѳеѧ Митрополиты Сȣчавскаго .... в'. монастирȣ Оунєвскомъ . ахог.

(Fol. 22a—22b.)

Дє мȣлте кȣпринс' нъпъщ', кътръ сн҃цїа та нъзȣеск', мѫнтȣйнцѫ черкѫндȣ, ѡ майкѫ кȣвѫнтȣлȣй ши фичоарѫ, де кȣмплите шй де чѧ кȣ невой, мѫнтȣѫще-мѫ.

А кйнȣрилор' мъ тȣрбȣрѫ адъшсѫтȣр, де мȣлтѫ воѧ рѧ ѫмплѫндȣ-м' сфлтл', ѫнпакѫ фичоарѫ кȣ линищѧ а фїюлȣй ш'а дмнѕъȣлȣй тъȣ, ѫнтрȣ тот' невиноватѫ . слава.

Пре сн҃цїа та, чєй нъскȣт' мѫнтȣиторю шй дмнѕъȣ, те рог' фичоарѫ, съ мъ избъвєщ' де ла невой, къ ла сн҃цїа та нъзȣеск' акмȣ, ѫнтинзѫндȣ-м' шй сфлтȣл шй кȣџетȣл'.

Болиндȣ-м' трȣпȣл' шй сфлтȣл', сокотинцей дмнѕъєщ' ши чер'четърїй чей дела сн҃цїа та мъ сподобѣще, сѫнгȣрѫ а лȣй дмнѕъȣ майкѫ, ка ѡ дȣлче, шй дȣлчелȣи нъскътоаре.

Jezechiel cap. XXXVII, v. 1—14. (Fol. 37b—38b.)

Ѿт пророчства Іезекїйле чтенїе глав . лз҃.

1. Фѹ пре міне мѫна д҃мнлѹй, шй мъ скоасѫ кѹ дх҃ль
д҃мнѹлѹй, шй мъ пѹсѫ ꙟ міжлок' де кѫмп', шй ачѣста ера̀
плйн де ѡ́асе де ѡ́амені. 2. Шн мъ пѹртѫ прéцѹрь дꙟнсе
димпрецѹрь, шй а́декѫ мѹ́лте фоа́рте, престѐ фа́ца кꙟмпѹлѹй,
шй съч' фоа́рте. 3. Шй ѕѫсъ кътръ міне: фїюл' де ѡ́м',
ѡ́аре ꙟнвїе-вор' ѡ́аселе ачѧ́стѧ? шй ѕѫш': д҃мне, д҃мне, тѹ
ле щїй. 4. Шй ѕѫсъ кътръ міне: фїю де ѡм, пророчѧ́ще пре
ѡ́аселе ачѧ́стѧ шй вен ѕѫче лор': ѡ́асе съч', аѹѕѫц' кѹвꙟнтѹл'
д҃мнѹлѹй! 5. Ѧшѧ̀ гръѧ́ще адонáн, д҃мнѹл' ѡ́аселѡр' ачѣстора:
ѩтъ еѹ адѹ́кь асѹ́пръ-вѫ дх҃ь де віацѫ. 6. Шй вой да̀ асѹпръ-
вѫ віне, шй вой ръдика̀ асѹпръ-вѫ ка́рне, шй вой траџе престѐ
вой пїѧле, шй вой да ꙟн вой дх҃ль мїеѹ, шн вец' фй вїй; шй
вец' кѹноа́ще къ е́ѹ сꙟнт' д҃мнл'. 7. Шй пророчїю, прекѹ́м' ѫм'
порѹнчй д҃мнл'; шй съ фѧ́че глас кѫнд еѹ стътѹю а пророчест-
вѹй, шй а́декѫ кѹтрéмѹр съ фа́че, шй адѹ́сѫ чола́неле, ѡс
кътръ ꙟнкентѹ́рл са. 8. Шн въѕѹю, шн а́декѫ престѐ дꙟнсе
віне, шн ка́рне крещѧ̀; шн съ сѹѧ̀ престѐ дѫнсе пїѧле дѣсѹ́пра,
шй дх҃ль нѹ ера̀ ꙟнтр'ѫнсе. 9. Шй ѕѫсѧ кътръ міне: пророчѧ́-
ще де сф҃лт; пророчѧ́ще фїй де ѡм; шн ѕѫш' дх҃лѹй: ачѧ́стѧ
гръѧ́ще д҃мнл' д҃мнѕъѹ: дела па́трѹ вꙟнтѹрь вин'о сф҃лтѹле,
де сѹ́фле пре мо́рцѫй ачéщѧ, шй ка сѫ ꙟнвїе! 10. Шй пророчїю,
прекѹ́мѹ мѧ́ѹ порончйт д҃мнл'; шй ꙟнтрѫ ꙟнтр'ꙟншїй сф҃лть,
шй ꙟнвйсърѫ де стътѹ́рѫ пре пичоа́реле са́ле, нърод мѹ́лт'
фоа́рте. 11. Шй гръй д҃мнл' кътръ міне: фїю де ѡм, ѡ́а-
селе ачѧ́стѧ тоа́тѫ ка́са лѹй израил ѧсте. ей ашѧ̀ гръéск':
сѫч' фѹ́рѫ ѡ́аселе ноа́стре, перйт-аѹ недѧ́ждѧ ноа́стрѫ, шй оу-
морѫц' фѹмь! 12. Пентр'ачѣста пророчѧ́ще, шй ѕѫ кътръ
дꙟншїй: ашѧ̀ гръѧ́ще д҃мнл' д҃мнеѕъѹ: ѩтѫ е́й воѹ (! l. е́ѹ
вой) дешкиде мормѫ́нтѹриле воа́стре, шй вой скоа́те-вѫ дела̀
мормꙟнтѹриле воа́стре ѡ́аменїй мїей, шй вой бъга́-вѫ ꙟн
пъмꙟнтѹ лѹн израил. 13. Шй вйц' кѹноа́ще къ еѹ сꙟнт' д҃мн-
ѕъѹ кѫнд е́ѹ вою дешкйде-вѫ мормѫнтѹ́риле воа́стре ѡ́аменїй
мїей. 14. Шн вой да̀ дх҃лъ мїеѹ ꙟн вой шй вец' ꙟнвїе, шй
вой пѹ́не-вѫ ꙟн ца́ра воа́стрѫ; шй вец' кѹноа́ще къ е́ѹ д҃мнль
ам гръ́нт, шй вой фа́че, гръѧ́ще д҃мнль д҃мнѕъѹ.

LXIX.

1674.

(Din Colect. N. Densușianu, vol. XXXVII, pag. 80.)

Oda lui Michaiu Haliciu

cătră D[r.] Franciscu Paris Pápai.

Kent szenetate, szerund la voi, Romanus Apollo
La totz, ketz szvente'n Emperecie sedetz.
De unde cunostince asteptem, si stince; fericse
De Amstelodam, pren chetz szte'n omenie typar.
Legse derapte au dat, frumosze csetate Geneva
Ecz vine Franciscus, cine-te Leyda, Paris!
Prindetz maene sorory, cu csestz nou oszpe: nainte
Fratzi, Fretaczi, Nymphele, pasze curund
Domny buny, Mary Doctory, Daszkely, 's bunele Domnae
Cu patse ej fitz, cu payne, si szare, rugem.

Traducerea latinească cuvânt din cuvânt din: Succinta medicorum biographia 1774. (Densușianu pag. 81.)

Canto sanitatem, saliendo ad vos, Valachus Poeta,
Ad totos (vos omnes) quotquot sancto in Imperio sedetis,
Unde cognitionem expectamus, et scientian, felicitas
Amstelodami propter chartas stat in omni typo.
Legem directam dedit formosa civitas Geneva:
Ecce venit Franciscus ad vos, excipite eum Leyda, Paris!
Prehendite manum sorores, cum novo hoc hospite inante (obviam)
Fratres, Fraticii, Nymphulae pergite (passiren) currendo,
Domini boni, magni Doctores, pastorculi et bonulae Dominae
Cum pace ei fiatis, cum pane, cum sale rogamus.

LXX.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta historico-ecclesiastica Blasiu MDCCCLV p. 145 urm. din Archiva Făgărașuluĭ.)

Ашезъмѫнтȣріле Влъдікъі Сава, пентрȣ фолосȣл преоцилор, а бесѣречілор ші а крещінілор.

*) ҂ахое. Пърінтеле Мітрополит Сава кȣ жȣраци Скаȣнȣлȣі, кȣ протопопи, ꙟ събор ꙟ Белград ла мънъстіре, авъндȣ ші пȣртъндȣ гріже де лȣкрȣріле дȣмнезъещі, ші мȣлте ліпсе, а преȣцілор, ші а бесерічілор, ші а крещінілор, пърінтеле сфінціе са кȣ ачестȣ прілеж, съ еасъ ꙟн църкълат, кȣ ачесте сѫмнътȣрі, каре ні с'аȣ пърȣт, ші ле-мȣ скріс; ꙟтъю сѫмтȣ нещіе сѫмнътȣрі ші ꙟдерептътȣрі, каре ле ам фъкȣтȣ кȣ съборȣл маре, ші ле-мȣ лȣоатȣ тоці протопопи съ тръиаскъ кȣ еле, кȣмȣ се веде дін скрісоріле де атȣнчі, ші ачѣле ворȣ сѫмна пре скȣртȣ.

а҃. Кȣвънтȣл лȣі Дȣмнезеȣ съ се вестескъ ꙟ лімба ноастръ рȣмънеще, крещінілор ꙟ бесерікъ, ші ȣнде ва тръбȣі ші ва фі ліпсъ.

в҃. Каре кърці сѫмтȣ скрісе ші скоасе пре лімба рȣмънѣскъ, съ съ четескъ ші съ съ ꙟвеце ꙟ бесеріка крещінілор, ші ꙟтр'алте локȣрі ȣнде ва фі ліпсъ.

г҃. Каре попъ ва да пащіле, съ ле порте міренії пре де афаръ, де нȣ ле ва да кȣ мѫна лȣі, съ і съ ѧ попіе.

д҃. Каре попъ се ва фаче ворнік пре ла нȣнте ші ва џȣка, ші ва ꙟбла бетȣ пін търгȣ, ші ва ꙟбла ла кършме, ші съ фаче мъскъріч ші връжіторю, съ і се ѧ попіе.

е҃. Каре попъ ва кȣнȣна ноапте, аȣ фръціе, аȣ фȣџіці де алтȣ попорȣ, саȣ фъкъторі де ръȣ, каріі нȣ ш'аȣ пліііт покаініе, съ і съ ѧ попіе.

ѕ҃. Каріі съ вор късъторі, попа съ де щіре, ла бесѣрікъ, маі наінте кȣ о съптъмънъ, ші де нȣ съ ва афла ꙟтре еі ніче о некъдере, аше-і вом кȣнȣна. Късъторіѧ съ съ ꙟчапъ кȣ кȣвънтȣл лȣі Дȣмнезъȣ, ші съ съ факъ кȣ жȣръмѫнт, съ щіе че-і късъторіе.

---

*) Dupa ortografi'a manuscrisului, afora de ı și o. (Cipariu.)

з̃. Де бобоношагȣрі че нȣ ѧсте скріс ла тіпік съ нȣ ціе; ачесте де мȣлтȣ с'аȣ датȣ, ла съборȣл тȣтȣрор протопопілор, съ ле ціе, съ ле вестеаскъ, ші съ ле дѐ попілор, ші крещінілор; дерепт ꙟсъ пърінтеле сфінціе-са ешіндȣ ꙟи царъ, съ църкълȣіаскъ пре протопопі, пȣртатȣ-с'аȣ біне ꙟ дерегъторіе лор ші кȣм аȣ тръітȣ кȣ кȣвънтȣлȣ лȣі Дȣмнезеȣ ꙟтре крещіні, ші кȣ лȣкрȣл деспърцъніілор, ші кȣ адъȣлȣ църіі, че ѧсте а бесеречілор? ашіждере ші попії кȣм с'аȣ пȣртатȣ, кȣ бесеріка, кȣ ꙟвъцътȣра, кȣ попоренії, ші ꙟкъші ші кȣ каса са ші кȣ фомее са?

Ашіждере ші пре мірені, кȣмȣ цінȣ ла бесерікъ, кȣм чінстескȣ кȣвънтȣлȣ лȣі Дȣмнезъȣ, ші пре попі; ашіждере ші венітȣлȣ-аȣ плата попілор? ȣнде кȣм съ ва кȣвені, съ ȣ (!) каȣте, ші алте лȣкрȣрі че вор фі де ліпсъ съ каȣте.

а̃. Ботезȣл съ съ факъ кȣ апъ, ші кȣ фок, аше кȣм ѧсте токмала.

б̃. Каре омȣ ѧсте късъторітȣ, ші нȣ ва мѣрџе ла бесерікъ, ніче кȣ чіна доминȣлȣі, попіі съ-і доженескъ, ші съ-і ꙟвеце; ѧръ де нȣ ворȣ аскȣлта, ніче ла морте съ нȣ-і кȣмінече. тотȣ омȣл съ съ кȣмінече де д̃ ꙟтрȣ анȣ.

г̃. Кънд кіамъ крещініі пре попа ла болнаві, съ-і кȣмінече, ші нȣ ворȣ съ ѧсъ дȣпъ попа дін касъ, аколо попа съ нȣ мергъ ла морціі касеі*). молітвъ съ нȣ факъ ніче оаселор, ніче хаінелор; нїче оі, аȣ вачі престе мортȣ съ нȣ дѐ, аȣ гъіні; ѧръ ꙟ латȣрі пот да. пічоареле добітоачелор съ нȣ ле спеле, нїче съ ле арзъ кȣ лȣміна ꙟ фрȣнте; ші колакȣ престе гроапъ съ нȣ́ съ дѐ; банȣ ꙟ гроапъ съ нȣ съ арȣнче; мȣеріле съ нȣ ціпе пре ȣліце.

є̃. Каріі нȣ вор съ-ші ꙟгроапе морціі лȣне саȣ міеркȣре, ла ачеѧ попіі съ нȣ мергъ.

ѕ̃. Попіі съ нȣ факъ молітвъ пре добітоаче.

з̃. Каре оамені саȣ мȣері вор фаче фокȣ ꙟ кȣрте ла џоі марі, саȣ ла благовещеніі, ші вор пȣне масъ, ші пъне, ші зікȣ къ вінȣ морціі съ съ ꙟкълзаскъ, ші арȣнкъ апъ пре пáжеще, се бее морціі, пре ачеі вор да шпанілор, съ нȣ съ ворȣ лъса.

и̃. Сърбъторіле дръчещі, марце ші міеркȣре, чіне ва ціне врължі, ачеѧ съ съ дѐ шпанілор, съ нȣ съ вор лъса.

ѳ̃. Прȣнчіі съ нȣ тоаче пре пърéсімі.

---

*) Aici se pare a fi remasu ceva afora dein punctulu alu 4-le. (Cipariu.)

і҃. Кȣ лопата ла пацı съ нȣ съ бать.

аı҃. Ꙟ лȣне де пацı ꙟ апъ съ нȣ съ трагъ.

вı҃. Џокȣріле де дȣмінека шı дін сърбъторі съ съ пȣе џос; че съ меаргъ ла бесерікъ. Ꙗръ каре нȣ ва ціне ачесте, ꙟтꙟı попı ворȣ фı фъръ попіе, мірені фъръ де леџе, ꙗръ ал-алці съ ворȣ да шпанілор.

Влъдіка Сава.

LXXI.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta p. 148—150 din Archiva Făgăraşuluĭ.)

Фаптеле ȣнȣı събор маре де сȣпт Влъдіка Сава.

Вь летȣ ҂ахое. краю Ѧпахею Міхаю. влъдіка Сава.

Ръндȣіала съборȣлȣı маре, кареле с'аȣ фъкȣт ꙟ Белград, влъдіка Сава кȣ тоці протопопіı църıı; ꙟ ачестȣ съборȣ с'аȣ датȣ ꙟнаінте кътева съмнътȣрі шı ꙟдемнътȣрі, кȣ каре съ съ доженяскъ шı съ съ ꙟвеце протопопıı шı преȣціı, каре съ ле де тȣтȣрор крештінілор ꙟнаінте съ ле ціе, шı съ ле ціе.

а҃. Кȣвънтȣл лȣı дȣмнезъȣ, кȣ кареле ѩсте маı де ліпсъ крештінілор шı неꙟвъцаціл‌ор, ка шı кȣм ѩсте де ліпсъ лȣміна ꙟ време ꙟтȣнерекȣлȣı, аше шı кȣвънтȣлȣ лȣı дȣмнезъȣ, ка съ съ вестеаскъ ꙟ лімба ноастръ, рȣмънеще, кареле не-м нъскȣт, ка съ ꙟцелеагъ тоці крештініı, съва къ ꙟ тоате събоареле маı дінаінте врѣме амȣ доженіт, шı амȣ порȣнчіт, аше шı акȣм. Ꙗръ каріı съ ворȣ афла фъкъндȣ аміntріле, кȣ бінтътȣꙗлъ, кареле с'аȣ дат ꙟи кондіціıле дінтꙟı ꙟтр'алці ані, съ ва бінтътȣı.

в҃. Чінсте ꙟ слȣжба дȣмнезъꙗскъ, кареле съ фаче ꙟ бесерічіле крештінещı; біне ѩсте ꙟ тоате зілеле съ лъȣдъм пре дȣмнезъȣ, съ нȣ съ ліпсаскъ бесеріка де кȣвънтȣл сфнціеı сале. Іаръ пінтрȣ къ възъндȣ ноı сȣпърарѣ, шı ꙟпресȣрарѣ преȣцілор, каріı нефııндȣ пȣтінцъ съ съ хрънѣскъ фъръ де мȣнкъ, шı фъръ де лȣкрȣ, сокотіт-аȣ съборȣлȣ сфнтȣ, пре ȣнде аȣ фостȣ обічаіȣлȣ, пре ла ораше, шı пре ла бесеречі, ȣнде сънтȣ маи кȣ добъндъ, шı платъ лı съ дъ маı бȣнъ, ꙟ тоате зілеле съ ціе слȣжбъ ꙟ бесерікъ. Іаръ челора-л-алці преȣці, тȣтȣрора

з҃. Де бобоношагꙋри че нꙋ ѩсте скріс ла тіпік съ нꙋ цїе; ачесте де мꙋлтꙋ с'аꙋ датꙋ, ла съборꙋл тꙋтꙋрор протопопілор, съ ле цїе, съ ле вестеаскъ, ші съ ле дѣ попілор, ші крещінілор; дерепт ꙟсъ пърінтеле сфінціе-са ешіндꙋ ꙟн царъ, съ църкълꙋіаскъ пре протопопі, пꙋртатꙋ-с'аꙋ біне ꙟ дерегъторіе лор ші кꙋм аꙋ тръітꙋ кꙋ кꙋвънтꙋлꙋ лꙋі Дꙋмнезеꙋ ꙟтре крещіні, ші кꙋ лꙋкрꙋл деспърцънїілор, ші кꙋ адъꙋлꙋ църїі, че ѩсте а бесеречілор? аші ждере ші попїй кꙋм с'аꙋ пꙋртатꙋ, кꙋ бесеріка, кꙋ ꙟвъцътꙋра, кꙋ попоренїй, ші ꙟкъш ші кꙋ каса са ші кꙋ фомее са?

Ꙗшіждере ші пре мірені, кꙋмꙋ цінꙋ ла бесерікъ, кꙋм чінстескꙋ кꙋвънтꙋлꙋ лꙋі Дꙋмнезъꙋ, ші пре попі; ашіждере ші венітꙋлꙋ-аꙋ плата попілор? ꙋнде кꙋм съ ва кꙋвені, съ ꙋ (!) каꙋте, ші алте лꙋкрꙋрі че вор фі де ліпсъ съ каꙋте.

а҃. Ботезꙋл съ съ факъ кꙋ апъ, ші кꙋ фок, аше кꙋм ѩсте токмала.

в҃. Каре омꙋ ѩсте късъторітꙋ, ші нꙋ ва мѣрџе ла бесерікъ, нічі кꙋ чіна домнꙋлꙋі, попїі съ-і доженескъ, ші съ-і ꙟвеце; ѩръ де нꙋ ворꙋ аскꙋлта, нічі ла морте съ нꙋ-і кꙋмінече. тотꙋ омꙋл съ съ кꙋмінече де д҃ ꙟтрꙋ анꙋ.

г҃. Кънд кіамъ крещінїі пре попа ла болнаві, съ-і кꙋмінече, ші нꙋ ворꙋ съ ѩсъ дꙋпъ попа дін касъ, аколо попа съ нꙋ мергъ ла морції касеі *). молітвъ съ нꙋ факъ нічі оаселор, нічі хаінелор; нічі оі, аꙋ вачі престе мортꙋ съ нꙋ дѣ, аꙋ гъіні; ѩръ ꙟ латꙋрі пот да. пічоареле добітоачелор съ нꙋ ле спеле, нічі съ ле арзъ кꙋ лꙋміна ꙟ фрꙋнте; ші колакꙋ престе гроапъ съ нꙋ съ дѣ; банꙋ ꙟ гроапъ съ нꙋ съ арꙋнче; мꙋеріле съ нꙋ ціпе пре ꙋліце.

е҃. Карїі нꙋ вор съ-ші ꙟгроапе морції лꙋне саꙋ міеркꙋре, ла ачеѩ попїі съ нꙋ мергъ.

ѕ҃. Попїі съ нꙋ факъ молітвъ пре добітоаче.

з҃. Каре оамені саꙋ мꙋері вор фаче фокꙋ ꙟ кꙋрте ла џоі марі, саꙋ ла благовещенїі, ші вор пꙋне масъ, ші пъне, ші зікꙋ къ вінꙋ морції съ съ ꙟкълзаскъ, ші арꙋнкъ апъ пре пажеціе, се бее морції, пре ачеі вор да шпанілор, съ нꙋ съ ворꙋ лъса.

и҃. Сърбъторіле дръчещі, марце ші міеркꙋре, чіне ва цінѣ връжі, ачеѩ съ съ дѣ шпанілор, съ нꙋ съ вор лъса.

ѳ҃. Прꙋнчїі съ нꙋ тоаче пре пърѣсімі.

*) Aici se pare a fi remasu ceva afora dein punctulu alu 4-le. (Cipariu.)

ı̃ . Кȣ лопата ла пацꙇ съ нȣ съ бать.

аı̃ . Ꙟ лȣне де пацꙇ ꙟ апъ съ нȣ съ трагъ.

вı̃ . Ꙉокȣріле де дȣмінека шı дін сърбътор съ съ пȣе џос; че съ меаргъ ла бесерікъ . ꙗръ каре нȣ ва ціне ачесте, ꙟтъı попꙇ ворȣ фı фъръ попіе, міренꙇ фъръ де леџе, ꙗръ ал-алці съ ворȣ да шпанілор.

Влъдіка Сава.

LXXI.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta p. 148—150 din Archiva Făgărașuluĭ.)

Фаптеле ȣнȣı събор маре де сȣпт Влъдіка Сава.

Въ летȣ ,ахое . краю Апахею Міхаю . влъдіка Сава.

Рꙟндȣıала съборȣлȣı маре, кареле с'аȣ фъкȣт ꙟ Белград, влъдіка Сава кȣ тоці протопопꙇ църꙇ; ꙟ ачестȣ съборȣ с'аȣ датȣ ꙟнаінте къте-ва съмнътȣрı шı ꙟдемнътȣрı, кȣ каре съ съ доженяскъ шı съ съ ꙟвеце протопопꙇ шı преȣцꙇ, каре съ ле дѐ тȣтȣрор крешінілор ꙟнаінте съ ле ціе, шı съ ле ціе.

ã . Кȣвънтȣл лȣı дȣмнезъȣ, кȣ кареле ꙗсте маı де ліпсъ крешінілор шı неꙟвъцацілор, ка шı кȣм ꙗсте де ліпсъ лȣміна ꙟ време ꙟтȣнерекȣлȣı, ашѐ шı кȣвънтȣлȣ лȣı дȣмнезъȣ, ка съ съ вестеаскъ ꙟ лімба ноастръ, рȣмънеще, кареле не-м нъскȣт, ка съ ꙟцелеагъ тоці крешінꙇ, съва къ ꙟ тоате съборареле маı дінаінте време амȣ доженіт, шı амȣ порȣнчіт, ашѐ шı акȣм. Ꙗръ карꙇ съ ворȣ афла фъкъндȣ амінтріле, кȣ бінтътȣꙗлъ, кареле с'аȣ дат ꙟн кондіцꙇле дінтъı ꙟтр'алці анı, съ ва бінтътȣı.

в̃ . Чінсте ꙟ слȣжба дȣмнезъꙗскъ, кареле съ фаче ꙟ бесерічіле крешінещꙇ; біне ꙗсте ꙟ тоате зілеле съ лъȣдъм пре дȣмнезъȣ, съ нȣ съ ліпсаскъ бесеріка де кȣвънтȣл сфінціеı сале. Іаръ пінтрȣ къ възъндȣ ноı сȣпърарѣ, шı ꙟпресȣрарѣ преȣцілор, карꙇ нефіиндȣ пȣтінцъ съ съ хрънѣскъ фъръ де мȣнкъ, шı фъръ де лȣкрȣ, сокотіт-аȣ съборȣлȣ сфінтȣ, пре ȣнде аȣ фостȣ обічаıȣлȣ, пре ла ораше, шı пре ла бесеречı, ȣнде сънтȣ ман кȣ добъндъ, шı платъ лı съ дъ маı бȣнъ, ꙟ тоате зілеле съ ціе слȣжбъ ꙟ бесерікъ . Іаръ челора-л-алці преȣці, тȣтȣрора

депреȣнъ ле порȣнчім, лънгъ дȣмінекъ, міеркȣрі ші вінері, ші кънд съ ворȣ тѣм(п)ла сърбъторі, ашішдере ші ꙟ постȣрі съ факъ слȣжбъ ꙟ тоате зілеле, іаръ де ва пȣтѣ, претȣтіндініле съ мергъ ла бесерікъ.

г҃. Кȣм амȣ авȣтȣ ші пънъ акȣмȣ обічаю ші порȣнкъ, кȣмȣ ꙟ тоате рȣгъчюніле ноастре съ фачем поманъ пінтрȣ мърїе-са, краю, мілостівȣл домнȣ.

д҃. Деспре ръндȣл сърбъторілор, кȣм ле-мȣ датȣ одатъ ші ꙟнаінте, ле-ȣ лȣоатȣ тоці протопопіі, аше съ съ ціе; ꙗръ каріі съ ворȣ афла фъкъндȣ ꙟтр'алтȣ кіпȣ, съ съ вінтъ-тȣꙗскъ.

є҃. Ꙗчеле лȣкрȣрі, кареле нȣ съ ȣнеск кȣ скріптȣра сфнтъ, ші кȣ токмала бесеречеі ноастре, ші пънъ акȣм амȣ фостȣ порȣнчітȣ, кȣмȣ съ съ плеваскъ, ші съ съ пȣе жос, аше пофтім ші акȣмȣ; ꙗръ пре ȣнде съ ворȣ афла лȣкрȣрі де челе, вінтъ-тȣі-съ-вор, кȣм ѧсте ръндȣꙗла съборȣлȣі.

ѕ҃. Каре крещінȣ нȣ ва ꙟвъца, татъл нострȣ, кредеȣл, ꙟ порȣнчі, ȣніі ка ачее ворȣ фі фъръ леце лȣі дȣмнезъȣ.

з҃. Ꙗръ пінтрȣ съ съ маі ꙟтъреаскъ ші прȣнчіі, нефііндȣ ꙟ шкȣлъ ȣнде съ ꙟвеце, тот крещінȣл съ-ші дȣкъ прȣнчіі ла бесерікъ, ші попа дȣпъ че ва іспръві слȣжба бесеречеі, съ факъ щіре, кȣмȣ съ съ стрънгъ прȣнчіі ꙟ бесерікъ, съ-і ꙟвеце кȣмȣ ѧсте скріс маі сȣс.

и҃. Попіі, каріі нȣ съ невоескȣ кȣ рȣмънїе, че тот кȣ сърбіе, ȣніі ка ачѧ ші лорȣ факȣ-ші де кътръ дȣмнезеȣ педепсъ, ші де кътръ попорані ȣръчȣне, ші съборȣлȣі скъдѣре; ачѧ кȣ ȣн кȣвънтȣ, съ съ опреаскъ дін попіе.

ѳ҃. Тот протопопȣл съ нȣ пріміаскъ ніче ȣн преȣтȣ ꙟ попорȣ, пънъ нȣ ва адȣче карте де ла протопопȣ, ȣнде аȣ фостȣ наінте, кȣмȣ с'аȣ пȣртатȣ.

і҃. Ніче ȣн попъ ꙟ попорȣ, фъръ щіре протопопȣлȣі, съ нȣ съ токмеаскъ. Іаръ кареле съ ва токмі фъръ щіре, съ фіе опрітȣ дін попіе.

LXXII.

1675.

(Ms. bibl. centr. No. 25. Folio. 282 foĭ nepaginate.)

Прологꙋл адекъ Віецꙋле Сфинцилор.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a—1b.*)

Мс҃ца септевріе, аре зиле . л҃ . зиѡа аре часꙋри . ві҃ . ши ноаптѣ . ві҃ .

Ꙟ зіѡа дентѣю де'нчепꙋт, индиктиѡна анꙋлꙋи . Трѣбꙋе съ кꙋноащем, бесѣрика лꙋи дꙋмнезеꙋ, пентрꙋ че сърбѣзъ индиктиѡна? пріиміт-ам ѡбичаю векю де ла гречи, де съ фаче ꙟнчепътꙋра анꙋлꙋи, дентр'ачест индиктиѡн; ка съ щиц къ астъз ꙟтрѣ домнꙋл нострꙋ Іс҃ . Хс҃ . ꙟнтрꙋ сфатꙋл Иоꙋдеилѡр, ши-и дѣдеръ библіїа Исаиеи прр҃ѡкꙋл де ѡ дешкисе, ши немері локꙋл оунде скріе : дх҃ꙋл домнꙋлꙋи пре мине съ ѡпрі, ши мъ мирꙋи, съ въ ꙟдꙋлчиц съраччїи; тримесеши-мъ, ка съ лекꙋеск чеи плекац кꙋ инима; ши съ избъвеск робицїи; съ слобозеск ѡрбїи съ вазъ . ши дѣде Хс҃ . библиѧ, ши шезꙋ, ши зисе къ семнꙋл се ꙟмплꙋ скриптꙋра ачаста де прздбничїи нощри . ши се мирара нъроаделе де кꙋвинтеле чи ешіїа ден [ростꙋл сѣꙋ].

Ѧстъзи се поменѣще пентрꙋ чюдеса, чи сѣꙋ фъкꙋт де сф҃нта маика прч҃ста, ла мънъстирѣ Миасинꙋлꙋи, ши помѣна пожарꙋлꙋи . Помѣна прч҃стеи де ла Миасии фаче-се, пентрꙋ чюдеселе сф҃нтеи икоане а прч҃стеи, чи аꙋ фост арꙋнгатъ (!) ꙟ ѩзерꙋл Газꙋрꙋлꙋи, ла мънъстирѣ Миасинꙋлꙋи, де фрика де (!) спъргъторилор де икоане . апои дꙋпъ мꙋлтъ врѣме, кꙋ воѩ лꙋи дꙋмнезеꙋ, афлатꙋ-сѣꙋ ꙟтрѣгъ . Ѩръ пентрꙋ пожарꙋ поменим, къ сѣꙋ фъкꙋт пентрꙋ пъкателе ноастре . къ с'аꙋ фъкꙋт пожарꙋ ꙟ цр҃иград, ꙟ врѣмѣ лꙋ Леꙋ ꙟпърат чел маре; ши аꙋ арсꙋ маи мꙋлтъ парте де четате, пънъ ꙟ . з҃ . зиле.

Noemvrie 11. Sf. Mina. (Fol. 128b—129b.)

Ноемвріе.

Ꙟтр'ачастъ лꙋнъ ꙟ . аі҃ . зиле, помѣна сф҃нтꙋлꙋи мареле мч҃ник Мина ден Котіастꙋ.

Ѧчеста аꙋ фостъ ꙟ врѣмѧ лꙋ Маѯиміан; фіинд слꙋжиторю ꙟи чѣта чи зикъ фрънчїи : нꙋмерис, адекъ ꙟи чѣта

---

*) cf. 1682.

домнѣскъ, нȣ пȣтȣ̀ ръбдà арȣмѣла ндолнилѡр, чи с'аȣ сȣйтъ ла мȣнте, кȣръцинндȣ-ші пре ел кȣ ажȣн, ши кȣ рȣгъчюни; ръмні́индȣ ши похтиндȣ дор де дȣмнезеȣ, сȣфлетȣл лȣи, погорътȣ-сѣȣ ден мȣнте жос҃, ши аȣ стътȣ́тъ ꙟ мнжлѡ́кȣл ндо́лнлѡр, ши аȣ спȣс де хс҃; дирéптъ ачѣѧ кинȣнтȣ-л'аȣ ши ꙗȣ фрекáтъ трȣпȣл кȣ пънзъ де пъръ, ши л'аȣ дáтъ ши ꙟ фок, ши ꙗȣ ръні́тъ тóтъ трȣпȣл, търъндȣ-л пре мъръчи́ни фъръ ми́лъ; прїймі́т-аȣ де сáвїе съвръшéнїе.

Ден чюдéселе сфн҃тȣлȣи.

Ѡдиниѡáръ мергъндȣ ѡáре чине ла мънъсти́рѣ лȣи, пентрȣ съ-ш фáкъ рȣгъчюнѣ, аȣ мерсȣ ка съ мѫе ла ѡ гáздъ, ла оун ѡм, съ доармъ ꙟнтр'ачѣ ноáпте. ꙗр гáзда л'аȣ възȣ́тъ къ аре ѡ сáлбъ де аоур; деч с'аȣ скȣлáтъ ла мїáзъ ноáпте де л'аȣ оучис, ши л'аȣ върѣтъ ꙟнтр'ȣн лѡк. ꙗр дѣ́ка с'аȣ фъкȣ́тъ зиѡ, съ мирà ши тремȣрà, кȣм ва фáче съ-л аскȣнзъ, съ нȣ съ причѣ́пъ; ши гъндиндȣ ел кȣм ва фáче, немерѣ́ще сфн҃тȣл лȣи хс҃ мч҃ник, кълáре ка оун слȣжитóрю; ши ꙟнтребъ пре гáздъ: оунде ѧсте чел стрїин, чи аȣ мáсъ ла ти́не ꙟ частъ ноáпте? ꙗр ел знчѣ, къ нȣ щїе нимик, нич аȣ възȣ́тъ нич оун ѡм. ꙗр сфн҃тȣл аȣ дъскълекáтъ дъпре кáлъ ши аȣ ꙟнтрáтъ ꙟн кáса лȣи, ꙟн лъоунтрȣ ꙟн къмáръ, ши дъшкисе оуша ши-н зи́се: дáръ ачеста че ѩсте? ꙗр газда фїе (!) мърмȣри́тъ, нȣ пȣтѣ нич съ гръѧскъ де фрі́къ, ши къзȣ жос ла пичоáреле сфн҃тȣлȣи. ꙗр сфн҃тȣл аȣ стрънсȣ бȣкѫциле ѡмȣлȣи чѣле сфъръмáте, ши фъкȣ̀ рȣ́гъ ла дȣмнезеȣ де-л ꙟви́се пре ачел мортъ. ши зи́се: дъ слáвъ ши рȣгъчю́не ши мȣлцъмѫлъ лȣи дȣмнезеȣ. ꙗр ел ка ден сóмнȣ с'аȣ скȣлáтъ, ши кȣщетà че аȣ пъци́тъ де гáздъи, слъви́т-аȣ пре дȣмнезеȣ, ши мȣлцъминд ачелȣи слȣжитóрю, шї-н се ꙟкинà. ши дѣка съ скȣлъ; ꙗр сфн҃тȣл лȣáт-аȣ сáлба чѣ де аоурȣ де ла гáздъ де-н ѡ аȣ дáтъ, ши ꙗȣ зис: дȣ-те оунде цї-е кáлѣ. дѣчїѧ с'аȣ тȣрнáтъ сфн҃тȣл ши аȣ бътȣ́тъ пре гáздъ кȣм трибȣѐ, ши л'аȣ педепси́тъ; ши апѡи л'аȣ ертáтъ де грешáлъ, ши аȣ ꙟкълекáтъ пре кал сфн҃тȣл ши с'аȣ дȣс.

Ꙗр алтъ ѡм фїе (!) добънди́тъ оун тѣ́скъ де арџинтȣ ал сфн҃тȣлȣи, ши с'аȣ дȣс ла мéщери де съ-л стрі́че, съ фáкъ в҃. тѣскȣр, ши съ скрїе ла оунȣл нȣ́меле сфн҃тȣлȣи; ꙗр ꙟн чела-л'áлтъ съ скрїе нȣмеле лȣи. деч дѣка съ фъкȣръ амънидоаѡ тѣ́скȣрнле, лȣи ꙟн пъръ̀ къ ѧсте маи фрȣмос ал сфн҃тȣ-

лꙋи; ши нꙋмаи кꙋцетѣ ел кѫч л'аꙋ скрис с҃фнтꙋлꙋи. деч пꙋрчѣсе ꙟ кале пре маре. ꙗр слꙋга-и гътїѧ маса, де сѫ чинѣзе аколѣ ꙟ корабїе, ши мъꙟкà фъръ нич ѡ грижъ. ꙗр слꙋга лꙋѡ тѣскꙋл ден масъ, де съ-л спѣле, ши сѫ плекъ де-л спълà ꙟ маре; скъпъ-и тѣскꙋл ден мъини. ꙗр слꙋга се спъре де фрикъ, чи аꙋ сърйтъ дꙋпъ тѣскъ де съ-л апꙋче. ꙗр стъпънꙋл съꙋ възъндꙋ сърй, де сѫ апꙋче пе слꙋгъ сѫ нꙋ сѫ ꙟнѣче. ел се дꙋсе де сѫ афꙋндѫ. деч сѫ вѫетà стъпънъ-съꙋ: ѡ ваи де мине, че рѣꙋ пъцїю; пентрꙋ съ рѫмнескꙋ тѣскꙋл с҃фнтꙋлꙋи, еꙋ пїердꙋю ши робꙋл мїеꙋ ꙟнпреоунъ кꙋ тѣскꙋл. че доамне дꙋмнезеоул мїеꙋ воꙗ сѫ факъ ачастъ токмѣлъ: нꙋмаи мъкаръ де воꙗ афлà трꙋпꙋл лꙋи, ал фечорꙋлꙋи, дà-воꙗ с҃фнтꙋлꙋи Мина ши честа-л'алтъ тѣскъ, ши воꙗ дà ши прецꙋл челꙋѧ-л'алтъ тѣскъ че с'аꙋ ꙟнекатъ. ши аꙋ ешит ла марџине ла оускатъ пре пъмънтъ, ши привїѧ пре маре, къ-и ера аминте, доаръ ва адꙋче марѣ трꙋпꙋл робꙋлꙋи. ши ерà тристъ де жале, кꙋм ва фаче. пъзїѧ кꙋ ѡкїи пре маре; ꙗр ел нꙋмаи чи възꙋ, оунде венїѧ фечорꙋл пре маре кꙋ тѣскꙋл ꙟ мѫнъ. ꙗр стъпънъ-съꙋ нꙋмаи чи мърмꙋрй де чюдъ, ши стригъ таре, де еширъ тоц ден кѡрабїе. ши дѣка възꙋръ пре рѡбꙋ кꙋ тѣскꙋл ꙟ мѫнъ, се чюдиръ де минꙋне, ши мꙋлцъмиръ лꙋи дꙋмнезеꙋ, ши-л слъвиръ. ши ꙟнтребаръ пре фечор: кꙋм аꙋ фостъ ачел лꙋкрꙋ, дѣи скъпатъ ши тѣи сп҃ситъ? ши спꙋнѣ фечорꙋл: дѣка ам кѫзꙋтъ де м'ам афꙋндатъ ꙟн маре, ꙗр оун ѡм фрꙋмос ши ꙟкъ алци дѡи мъ апꙋкаръ, де м'ам дꙋс кꙋ еи ери ши астъзи, пѫн ам венитъ аичѣ. аша аꙋ петрекꙋт ачела.

Decemvrie 6. Minunea Sf.-luĭ Nicolae. (Fol. 178b—180b.)

М҃сца д҃ек. ѕ҃.

Минꙋнѧ с҃фнтꙋлꙋи Некꙋлае.

Ачест с҃фнтъ нич дꙋпъ пристъвирѧ лꙋи нꙋ-ш оунтъ пархїѧ лꙋи, че кꙋм аи зиче, ꙟ тоатъ врѣмѧ шй ꙟ тоате зиле шй часꙋриле лꙋкраре де бꙋнътъц фъчѧ, кꙋи че трибꙋнѧ. ши пентрꙋ чѣле мꙋлте шй ачастъ алѣсъ шй маре минꙋне, каре е ꙟтрꙋ чеи вїꙋц шй ꙟтрꙋ алцїи чеѧ-л'алци; че кꙋ сокотѣлъ дерѣптъ се каде а се поменй де сѫ фїе тꙋтꙋрѡр вїꙋтъ, ꙟтрꙋ мърирѧ шй лаꙋда челꙋи, че фоарте ꙗсте прослъвит лꙋи д҃мнезеꙋ, ши кѣрꙋѧ, че кꙋ тот сꙋфлетꙋл ꙟн слꙋжаще с҃фцїеи сале. шй ниме сѫ нꙋ кꙋм-вà, сѫ нꙋ крѣзъ ачещїи шиинꙋнате шй

алѣсе минꙋни, че фꙋ ꙟтрꙋ зилеле ноастре. къ лꙋи дм҃нзеꙋ нимик нꙋ꙼ ꙗсте непꙋтꙋт. къ шѝ ѡаре кънд маи прѣкалéсꙋлꙋи лꙋи дм҃незéꙋ Авáком пророк, кáреле фꙋ арꙋнкат ꙟтр'о гроáпъ де Гоѳúна фáта, шѝ ꙟтр'о ноáпте ден Гóѳтїꙗ се афлъ ꙟ Єдес, дꙋс де сф҃тꙋл ꙟџер. ши ꙋн воиник тънър робúт, ден тéмницъ ден цáра тꙋрчáскъ л'аꙋ лꙋѡат мáреле м҃чник Ѳеѡ́дор Тúрон, шѝ ꙟтр'о ноáпте ꙟл адꙋ́се ла Византїꙗ. ꙟтр'ачéста кип шѝ, чел де бирꙋинцъ пꙋртъторю ши ꙟтрꙋ тот лъꙋдáтꙋл, мáреле м҃чник Геѡргїе, ден Крит аꙋ ръпит пре ачел тънър, ꙟкъ цїинд ꙟ мѫнъ пъхáрꙋл де стúклъ, плин де вин, шѝ шезънд Амúр' ла ѡспъц кꙋ мꙋлтъ чинсте, шѝ нꙋ ꙟтꙋнекáсе ꙟкъ; чел пꙋ́се ꙟнаинтꙗ мѫни-са, ꙟ Пефлагóнїꙗ шѝ ꙟтинзънд пъхáрꙋл кꙋ вúнꙋл. ашиждерꙗ шѝ акꙋм тот ачел дмнзеꙋ ꙗсте. ши чúне ва чѣре кꙋ крединцъ недойтъ, нꙋ нꙋ́маи оунеле ка ачѣлꙗ ва прїимѝ дела дм҃нзéꙋ, че маи мáри минꙋни ва фáче. шѝ де ферничúтꙋл пърúнтеле нóстрꙋ Некꙋлáе. къ ерà ꙋн бърбат ѡаре кáре ꙟ Византїꙗ, темътóрю де дм҃нзéꙋ, шѝ крединчос дм҃нꙋлꙋи І҃с. Х҃с, ши грижъꙗ̀ шѝ де прѣ сф҃тꙋл пърнителе нострꙋ Некꙋлáе, ши-л ꙗбїꙗ шѝ любов авꙗ̀. деч ачéста ѡ дáтъ кꙋџетъ съ фáкъ ꙟнотáре пре мáре, съ мѣргъ ꙟтр'алтъ цáръ, пентрꙋ ꙋн лꙋ́крꙋ ал лꙋи. шѝ венѝ ꙟ бесѣрека сф҃тꙋлꙋи де съ рꙋ́гъ, дꙋпъ кꙋм ꙗсте ѡбичáюл. ши-ш лꙋѡꙗ̀ зїѡа бꙋ́нъ дела прїáтенїи лꙋи шѝ дела вечúни; шѝ ꙟтръ ꙟ корáбїе шѝ ꙟчепꙋ́ръ а ꙟнотà. ꙗр ꙟтр'ал ноáжлꙗ час де ноáпте се скорнѝ ꙋн вънт мáре, ши се скꙋлáръ коръбїáрїи съ-ш дерѣгъ вѣтрилеле. деч съ скꙋлъ шѝ ачел темътóрю де дм҃нзéꙋ бърбáт, пентрꙋ тре́биле корáбїеи. ꙗр коръбїáрїй тѡц невоиндꙋ-се пентрꙋ ꙟдерептáрꙗ вѣтрилелѡр; ꙗр ел се ꙟпїедекъ ши късꙋ ꙟ лꙋчїꙋл *) мърїи. ꙗр пре ачéꙗ ꙟи цинꙗ ꙟтꙋнѣрекꙋл нéгꙋреи. ши бътънд вънтꙋл тáре ꙟ фѣцеле лѡр, н'авꙋ́ръ че съ фáк(ъ), че нꙋ́маи че плънсер(ъ) де амáра моáре (! l. —рте) а секꙋлꙋи де бърбат. ꙗр ел фїинд ꙟбръкат ꙟ хаинеле че пꙋртà, афꙋндъ ꙟ мáре. деч оумплꙋндꙋ-се де апа мърїи, ши афꙋндъндꙋ-се ꙟтр'адънкꙋл лърџїимеи, аꙋ тот зис: сф҃нте Некꙋлáе ажꙋ́тъ-ми! шѝ ꙟ мꙋ́лтъ врѣме стригънд кꙋ глас мáре, ѡ че минꙋ́не! къ сънт неꙋрмáте минꙋниле тáле дм҃не, се афлъ ꙟ мижлóкꙋл кáсеи лꙋи; шї-н пърѣ къ ꙗсте де стъ ꙟтрꙋ адънкꙋл мърїй. ꙗр вечїнїи дека симцúръ глáсꙋл, се скꙋларъ. ашúждерꙗ шѝ кáрїи ерà ꙟ кáса лꙋи, апринсеръ лꙋмънъри; ши дека се

*) Glosă marginală: ꙟ адънкꙋл.

стрѣнсер(ъ) вечи́нїи ден прежȣр, ꙟл възȣ́ръ пре дънсȣл стънд ꙟ мижлокȣл ка́сеи ши стригънд, шѝ кȣрънд ден ханнеле лȣи кȣ кареле ера̀ ꙟбръкат, апъ ден ма́ре. шѝ фїинд ꙟтрȣ непричѣпере, се спъмънта́ръ шѝ се ꙟфрикоша́ръ. iар ел зи́се: ѡ фра́цилѡр! че iасте ача́ста че ведец? къ еȣ цїȣ адевърат, къ ери ꙟтр'ал ноа́жлꙗ час мї-ам лȣѡат зїѡа бȣ́нъ де ла вѡи де ла тѡц, шѝ ам пȣрчес пре ма́ре; шѝ еȣ ерам шезънд ꙟ кора́бїе, iар ȣн вънт пȣтѣрник ꙟчепȣ̀ а ба́те; iар коръбїꙗ́рїи ꙟчепȣ́ръ а-ш ꙟдерепта̀ вѣтриле. iар еȣ мъ ꙟпїедека́ю, ши де бъта́ꙗ вънтȣлȣи късȣ́ю ꙟ ма́ре. шѝ кема́ю пре сфнтȣл Некȣла́е ꙟтрȣ ажȣто́рю, шѝ акȣм нȣ̀ цїȣ оўнде сънт. че-м спȣ́нец вѡи мі́е, къ еȣ сънт небȣннт, шѝ ка кȣм аш фѝ алтȣл дентр'алтъ па́рте. iар еи аȣзинд чѣлꙗ че ера̀ гръи́те де дънсȣл, ши възънд апа мърїи кȣрънд ден ханнеле лȣи, се мира̀ шѝ кȣцета̀ ла ачꙗ̀ прѣслъви́тъ минȣ́не; че кȣ дънсȣл се бȣкȣра́р(ъ) ши лъкръма́р(ъ), шѝ ꙟ мȣлтъ врѣме стрига́ръ: гн поми́лȣи. дечі́и се дезбръкѣ шѝ се ꙟбръкѣ ꙟтр'алте ханне ши мѣрсе ла бесѣрека сфтȣлȣи Некȣла́е. ши чѣꙗ-л'алтъ ноа́пте аколȍ ѡ петрекȣ̀; де къдꙗ̀ кȣ ла́кръме шѝ се рȣга̀ кȣ жа́ле. шѝ кȣ спъмънта́ре мȣлцемїꙗ̀ лȣи дмнезе́ȣ. iар дека ꙟчепȣ̀ а се фа́че зіѡж, ши стрънгъндȣ-се ѡа́менїи ла бесѣрек(ъ), прекȣм iасте ѡбича́юл; iар еи тѡц се оўмплȣ́ръ де миросѣлъ бȣ́нъ, ка де нецiе мир би́не миросито́рю, ка́реле се адȣсѣсе дела ачел бърбат спре мȣлцеми́рѣ сфтȣлȣи. шѝ възȣ́ръ тоа́тъ бесѣрека лȣминънд. шѝ ꙟтреба́ръ кȣм iасте [ачест] лȣ́крȣ че фȣ̀? шѝ дека цїȣ́ръ, се минȣна́ръ, мърннд пре дмнзеȣ, шѝ пре сфт лъȣдъндȣ-л. шѝ ача́стъ алѣсꙗ ши ма́ре прѣслъви́тъ минȣне, фȣ̀ спȣ́съ престе тот ма́реле Цари́град. шѝ мѣрсе шѝ пънъ ꙟтр'аȣзи́рꙗ ꙟпъра́тȣлȣи шѝ а патрїархȣлȣи. ши фъкȣ́ръ *) събор ма́ре. ши пȣ́серъ пре ачел бърбат де стътȣ̀ ꙟ мижлокȣл събо́рȣлȣи. шѝ спȣ́се кȣ ꙟдръзни́ре, кȣм, ши ꙟ чѐ ки́п аȣ фост лȣ́крȣл ачени минȣ́нни ма́ри. ши тѡц стрига́ръ: ма́ре ещи дмне, ши минȣна́те сънт лȣ́крȣриле та́ле. шѝ нич ȣн кȣвънт нȣ́ е де ажȣ́нс **) кътръ кънта́рꙗ минȣ́ннлѡр та́ле. ши се адȣна́ръ ꙟ бесѣрека сфтȣлȣи де фъкȣ́ръ бде́нїе шѝ рȣгъчю́ни, лъȣдѣнд шѝ би́не кȣвънтънд пре дмнзе́ȣ. ши мȣлцеми́ръ крединчо́сȣлȣи слȣ́цїеи сфцїеи са́ле.

*) Glosă marginală: стрънсеръ. **) ден дестȣл.

LXXIII.

1677.

(16º, 32 paginĭ.)

Dottrina Christiana tradotta in lingua valacha dal padre Vito Pilutio.

In Roma 1677.

Katekismo Kriistinesko. (pag. 1—4.)

D. Jest tu Krijsteno?

V. Simpt pre mila lui Dumnedzeu.

D. Cie arata Kristijnului?

V. Acela kare cine kredenca, szij ledzce Krijstineska.

D. Kum se ensilege kredenca a lui Krijstos?

V. En doe Taine, kari simpt enkisi en semn Kruci, azse iest, en eunecinne (l. —iune), szij Troica lui Dumnedzeu; szij entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru.

D. Cie iest euneciune, szij Troica lui Dumnedzeu?

V. Arata, ke en Dumnedzeu iest numai ò Dumnedzeria, kare iest en tri Kipuri Dumnedzereski, szij se kieman: Tatul, Fiul szij Dukul Suijnt.

D. Pentr'acie simpt tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie Tatul nu k'are encepitura, nice ine della nime. Fiul ine de la Tatul. Szij Dukul Suijnt de la Tatul szij de la Fiul.

D. Pentr'acie simpt numai vn Dumnedzeu àiesti tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie k'au numai ò Dumnedzeria, ò potere, ò encelepgiune, szij ò bonitate.

D. Cie arata entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru?

V. Arata, ke Fiu lui Dumnedzeu s'e fekut k'om, szij k'au morito en Krucie pentru spassenie nostra.

D. Kum simpt enkisi àiesti do taine en semn suijnt, Krucie?

V. Kecie semnul Kruci se face, punend de'ntei mijna cie direpta en Kapul dzikend: En numele Tatului; poi la piettjo,

dzikend: szij à Fiuluij; ma àpoi la kumere cie stanka, szij àcie direpta, dzikend: szij a Dukului suijnt. Amin.

D. Kum se arata dentei taine à Suijnt Troica?

V. Acie kuuentul: en Numele, arata euneciune, alt kuuentile arata Troica.

D. Arataz akmu al doile.

V. Krucie arata morte à Ispasitorului, kare dopo s'au fekut k'om, szij k'au enuezato kale de spasenie ku encelepciune, ku enuedzatura, szij ku dziudedzile, k'au morit en suijnt lemn Kruci.

D. En summe, cie iest sze krade komul Krijstinesko?

V. Acele Doespredzce Pertz kredencziosilor, kare au fekut Suintij Apostoli.

D. Kare simpt àcele Doespredzece Pertz?

Dentei, Suijnt Petre.

Kredz entr'un Dumnedzeu, Tatul preste tot puternikul, izderitorul cierului, szij pementului.

A doa Parte, Suijnt Andrea.

Szij en Jesus Krijstos, Fiul suincij-sale Domnul nostru.

A tria Parte, Suijnt Jacob Mai mare.

Karile se prinsze de Dukul Suijnt, neskund en suijnta Maria fata ficciora.

A paptra (!) Parte, Suijnt Joanne.

Petzi supt Domnie lui Pontius Pilatus, restengnijt (!), fu vmorit, szij encropat.

A cince Parte, Suijnt Tamas.

Pogori pre Jad, à treie dzi envise de la morte.

A seze Parte, Suijnt Jacob Mai miko.

Se sui en cier, szde (! l. szede) la derapta lui Dumnedzeu, à Tatului preste tot puternik.

LXXIV.

c. 1650—1675.

(Ms. Acad. Rom. 4⁰, 418 pagini.)

Molitvelnic.

Molitvă de dracii și farmece.

Мл҃твѫ ка́сей кѫнд аре вр'о сȣпѫра́ре де дръчїй, фа́рмече ши фаптȣри дръче́щи'. ꙟчѧпе по́па блсвен. (pag. 250—254.)

Дѧчїй Мл҃тва ача́ста. (гȣ҃ помл҃нимсѧ). Д҃мне дѕъȣл мънтȣи́рей нѡа́стре. фїюл'- лȣй дѕъȣ че́лȣй вїȣ. аче́ла че пре херȣві́ми те ѡдихне́щи. аче́ла че єщй май дин· сȣс де тѡа́тѫ ꙟчепътȣ́ра ши стѫпънїѧ шй пȣта́рѧ ши дмнїѧ. тȣ єщи ма́ре шй страшникъ престе тѡц че сѫнть ꙟпрецȣ́рȣл тъȣ. тȣ̀ єщи че́ла ч'а́й пȣс черюл ка̀ ѡ̀ къма́рѫ. тȣ єщи че́ла ч'а́й фъкȣ́т пъмънтȣл кȣ̀ пȣта́рѧ та̀, ш'ай ръдикат дире́пть лȣ́мѧ кȣ ꙟцелеіїчȣ́нѣ та̀. аче́ла че скȣ́тȣрї лȣ́мѧ сȣ́пть черю дин темеюрй ши стълпїй єй нестръмȣтац. ачела чѐ гръе́щи сѡ́арелȣй ши нȣ ръса́ре. шй престе ста́ле печетлȣецїй. ꙟгрозецїй ма́рѧ шй ѡ ȣсȣч. а кърȣѧ мънїе тѡпа́ще ꙟчепътȣ́риле ши стъпънїйле. шй пїетриле съ сфъ́ржмъ ла ти́не. порць де ара́мѫ ай здрѡбит шй лъкъци де фїер ай сфърмат. пре силникȣл ай легат, шй ва́селе лȣй ай жекȣит. пре мȣнчнтѡ́рюл кȣ крȣ́чѧ та̀ л'ай ꙟфрȣнтат. шй пре бъла́ȣрȣл кȣ ȣндица ꙟтрȣпърїй та́ле л'ай трас, шй кȣ̀ легѫтȣри де ꙟтȣнѣ́рек л'ай ꙟкис ꙟ тартар ферекат. ꙟнсȣци дрепт ачѧ́ѧ д҃не. аче́ла чѐ єщи търїе кърора недеждȣеск пре сн҃іцїѧ та̀. зидюл чел та́ре кърѡ́ра нъзȣескȣ кътръ ти́не ꙟпрошкѫ, гонѧ́ще, депъртѣѕѫ тѡа́тѫ дывѡлѣ́ска фа́чере. шй тѡа́тѫ сътънѣ́ска на́дѫ. ши тѡ́тѫ викленїѧ пизмѫшаскъ. ши тѡ́тъ си́ла сȣпърътѡ́ре дела̀ ка́са ачаста ши де прин прецȣ́рȣл єй. ка́рѧ съмнȣл а стра́шника сȣпра ди́мѡнилѡр бирȣницѫ а крȣ́чїй та́ле пѡа́ртѫ, ши кѫмѫ нȣмеле тъȣ стȣ҃ль шй бȣ́нȣл. аша̀ д҃не. аче́ла каре пре легеѡнȣл ди́мѡнилѡр ай изгонит, шй челȣй сȣ́рдь шй мȣт дра́кь шй некȣрат дȣх, дѣка л'ай скѡ́сȣ-л дела ѡм' шй л'ай изгѡнит, ай порȣнчитȣ-й, съ нȣ съ май ꙟтѡа́ркѫ. ка́реле тѡа́тѫ фа́ланга шй ѡщинтȣ́ра невъѕȣ́цилѡр връжма́шилѡр нѡ́щри ай ръсипи́т ши ꙗй пїердȣт. ꙗръ крединчѡ́шилѡр ши кърѡра те кȣнѡскь лꙗй ѕїсȣ-ле: ꙗтъ къ въ де́дю вѡ́ѫ пȣтѧре, съ кълкаць престе

шерпи ши престе скѡрпїй, ши престе тѡатѫ пꙋтѧрѧ врѫжмашꙋлꙋй. ꙟсꙋци дѡмнитѡ́рюле, де кътръ тѡа́тѫ лънцеꙋ́нѧ ши сꙋпъра́рѧ, неатйнши ши май сꙋс пре тѡц че-с ꙟтр'ача́ста ка́сѫ, апъръ-й; избъвиндꙋ-й де фри́ка нѡ́пцїй, де съџа́тѫ че збѡа́ръ престе sꙋ́ѫ, де лꙋ́крꙋ чѐ съ петрѣ́че прин тꙋнѧ́рекь, де тимпина́ре шѝ дѐ ди́мѡни дѣ мѣзѫsї. пентрꙋ ка̀ де ал тъꙋ, ай тъй рѡ́бй шѝ рѡа́бе шѝ кꙋкѡ́ин ꙟдꙋлчи́ндꙋ-сѫ ꙟ аџꙋтѡр, шѝ кꙋ̀ ꙟџерѣ́скѫ ѡа́сте ꙟгръди́ци. ка͠ ꙋнꙋл кꙋ тѡцїй ꙟтр'ꙋн гѫндь кꙋ̀ креди́нцѫ съ-ц кѫнте: дм͠нль ѧсте мїе аџютѡ́рю шѝ нꙋ̀ мъ вѡ́й тѧ́ме че съ-м фа́къ ѡмꙋл. ши ꙗръш нꙋ͠ мъ вой тѧ́ме де ръꙋ, къ тꙋ͠ кꙋ ми́не еши. къ тꙋ͠ еши, дмsъꙋле, ꙟтъритꙋ́ра мѧ. пꙋтѧрникь стѫпѫнитѡ́рю. дм͠ль пъ́чїй. та́тъл вїйтѡ́рюлꙋй вѣкь. шѝ ꙟмпъръцїѧ та ꙟмпъръцїе вѣчникѫ. шѝ͠ а та̀ а͠ сингꙋр ѧсте ꙟмпъръцїѧ. а та́тълꙋи ш'а фїюлꙋй ш'а̀ сн͠тꙋлꙋй дх͠ь. акмꙋ̀ шѝ пꙋ́рꙋрѧ шѝ ꙟтрꙋ вѣ́чїи вѣ́чилѡр. амин.

Evangheliele voscresnelor.

Єѵангеліе въскрѣсна. аї.

Єѵг͠лїе въскрѣсна а͠. ѡт матѳеи. зач͠. рѕ͠ї. (Mateiu cap. XXVIII, v. 16—20, pag. 333.)

16. Ꙟ врѣ́мѧ ачѧ. ꙗрѫ чѐй ꙋнспръзѣче оучении мѣ́рсѫрѫ
ꙟ галилей ꙟ мꙋнтеле ꙋнде ле порꙋничи́се лор І͠с. 17. ши възъндꙋ-л
пре ꙟнс, съ ꙟкина́рѫ лꙋй. ꙗр ꙋнїй съ ꙟдойрѫ. 18. шѝ апропиин-
дꙋ-се І͠с гръй лор, зикънд: да́тѫ-й мїе тѡа́тѫ пꙋтѧ́рѧ ꙟ че́рю
ши пре пъмънт. 19. дереп ꙟнсе мѣ́рџец де ꙟвъцаџ тоате лим-
виле, ботезинд пре еи ꙟ нꙋ́мѣле та́тълꙋй шѝ а фїюлꙋи ши а
дх͠ꙋлꙋй сн͠т'. 20. ꙟвъцинд пре еи съ цїе тоа́те къте ам порꙋн-
чит' вѡа́ѫ. ши ꙗтѫ еꙋ кꙋ вѡ́й сѫнть ꙟ тоа́те зи́леле пѫнѫ ꙟ
сфършенїѧ вѣ́кꙋлꙋй. Ѧмин. Кѡ(не)ц.

Єѵг͠лїе въскрсно в͠. ѡт марка. зач о͠. (Marcu cap. XVI, v. 1—20, pag. 333—337.)

1. Ꙟ врѧ́мѧ ачѧ́, шѝ трекѫ́ндь съмбѫта, ма́рїа магда-
ли́на ши ма́рїа мꙋ́ма лꙋй іа́кѡвь ши саломїѧ, кꙋмпѫра́сѫ

арѡмáть, кà сѫ мѣргѫ съ ꙋнгѫ пре І҃с. 2. шѝ фоáрте де
деменѣцѫ, ꙟ ѕꙋ́а динтѣй а сѫптъмѣнїй, венирѫ ла мѡр-
мѣнть, ꙟ ръсърйтꙋл сѡ́арелꙋй. 3. ши грънà ꙋна кътрѫ алта:
чйне ва пръвълѝ нѡáѫ пїáтра де пре ꙋшѧ гро́пїей? 4. шѝ къꙋ-
тáрѫ шѝ вѫѕꙋ́рѫ къ ерà пїáтра рѫстꙋрнáтѫ. къ ерà мáре фо-
арте. 5. шѝ ꙟтрънд ꙟ мѡрмѣнть вѫѕꙋ́рѫ пре ꙋн воникь тѣ-
нѫрь шеѕѫнд дѣ дирѣпта, ꙟбръкать ꙟ вешмѫнт алꙋ́ вꙋ. ши
съ спъмѫнтáрѫ. 6. ѩръ ел ѕйсе лѡр: нꙋ вѫ спъмънтáреци. пре
І҃с черкáци назаринѣнꙋл, чел рѫстигнит? скꙋлáтꙋ-с'аꙋ; нꙋ ѧсте
ачйчѧ. ѩтѫ лѡ́кꙋл ꙋнде-л пꙋсѧ́се пре ꙟнсь 7. че мѣрѫеци де
спꙋ́неци оу҃ченичилѡр лꙋй ши лꙋй петрꙋ, къ ва мѣрѫе маинте дè
вѡ́й ꙟ галилей. акѡлѡ̀ веци ведѣ пре ꙟнс, кꙋм аꙋ ѕис вѡáѫ.
8. атꙋ́нчѧ ешинд де грáвѫ, фꙋцйрѫ де ла мѡрмънть, къ ера
кꙋпрйнсе де трéмꙋрь, ши де спáймѫ. шѝ немйкѫ немърꙋ́й нꙋ
ѕйчѣ, къ съ темѣ.

зач҃ оа҃. 9. Ꙟ врѣмѧ ачѧ́ѧ. ꙟвйсе І҃с деменѣца ꙟ ѕꙋ́а
динтѣй а сѫптъмѣнїй, арѫтѣ-се ꙟтѣю мáрїей магдалйней,
динтрꙋ карѣ скосѣсе з҃ дрáчи. 10. ачѧ́ѧ мъргѫндь, вестѝ чé-
лѡра чè фꙋсѣсе кꙋ дънс, карїй ерà плънгѫнд ши сꙋспинѫ́нд.
11. ѩрѫ ачéѧ дѣка аꙋѕйрѫ къ ѧсте вїꙋ ши къ л'áꙋ въѕꙋт ѧ̀, нꙋ
креѕꙋ́рѫ. 12. ѩрѫ дꙋпѫ ачѣѧ, а дой динѝ тр'ѣн'ши мъргѫ́ндь съ
арътѫ ꙟтр'алт кип, мъргѫ́ндь ла ꙋнѝ сáть. 13. ши ачеѧ мър-
гѫнд дѣдеръ вѣсте челора-л'áл'ци. ниче прѣ чéѧ нꙋ креѕꙋ́рѫ.
14. дáрѫ мáй·апо́й шеѕѣнд ей ꙋнспръѕѣче, съ арѫтѫ лѡр, шѝ ꙟ-
фрꙋнтѫ некредницей лѡр шѝ ꙟпїетрйрѣ инимїй, къ чéлѡр че л'аꙋ
въѕꙋт пре ꙟнс скꙋлат, нꙋ креѕꙋ́рѫ. 15. ши ѕйсе лѡр: мѣрѫеци ꙟ
тоáтѫ лꙋ́мѧ, проповѣдꙋйци еѵг҃лїа а то́атѫ фъптꙋ́ра. 16. чéла
че вà крѣде шѝ съ вà ботеѕà спс҃й-съ-ва. ѩрѫ чéла че нꙋ ва крѣде,
ѡсѫнди-съ-ва. 17. ѩръ сѣмнеле чéлѡр че вѡр' крѣде ачѣстѣ
вѡр фѝ дꙋпѫ ей: кꙋ нꙋ́меле мїеꙋ дрáчїи вѡр гѡнѝ, гръй-вѡр
ꙟ лимби нѡ́ꙋѫ. 18. шéрпи вѡр лꙋà, шѝ дѣре шѝ бѣ чевà де
моарте нꙋ́ ва стрикà лѡр. спре бѡ́лнави мѣнꙋле-ш вѡр пꙋ́не,
шїи бйне ле ва фѝ. 19. ѩрѫ д҃мнꙋл дꙋпѫ кꙋвйнтеле че гръй лѡр,
съ сꙋй сꙋс' ꙟ чéрю, шѝ шеѕꙋ̀ дѣ дирѣпта лꙋй д҃ѕѣꙋ. 20. ѩръ ей
ешинд, проповѣдꙋйрѫ претꙋтиндинѣ, шѝ д҃мль ажꙋтѡрйндꙋ-й.
ши кꙋвинтеле лѡр ꙟтърйндꙋ пре сѣмне, кáре ле ерà кꙋ ꙟвѫцѫ-
тꙋрѫ лѡ́рь. амйнь.

———

Ѡт лȣкы. з҃ач ρ҃ві. (Luca cap. XXIV, v. 1—35, pag. 337—341.)

1. Ꙟ врѣмѧ ачѧ. ꙟтр'ȣна де сѣмбете, фѡарте*) де де-
менѣцѫ мѣрсѫрѫ ла мормѫнт, дȣкѫнд арѡмать, каре гѫтісе.
шѝ алтеле кȣ ѧле. 2. афларѫ пïатра ръстȣрнатѫ депре мор-
мѣнть. 3. ши ꙟтрѣндь нȣ афларѫ трȣпȣль домнȣ(лȣ)й І҃с. 4. ши
фȣ ꙟдойндȣ-сѫ ѧле дѣ ачаста. ши ѩтѫ дой бѫрбаци стътȣрѫ
ꙟнаинте ле, ꙟтрȣ вешминте стрълȣчіиндь. 5. ши спъмън'тъндȣ-
се, плекарѫ фѣцеле ла пъмънть. ѕисерѫ кътръ ѧле: че черкаци
віȣль кȣ морцїй? 6. нȣ ѧсте ачичѣ, че с'аȣ скȣлать. адȣчеци-вѫ
аминте кȣм аȣ грънит вѡаѫ, ꙟкѫ фіиндь ꙟ галилей. 7. ѕи-
кѫндь: къ съ каде фїюлȣй ѡменескь а сѫ да ꙟ мѣнȣле ѡа-
менилѡр пъкътѡшь, ши а сѫ рѫстигнѝ, ши а треѧ ѕѝ а ꙟвїе.
8. ши-ш адȣсѫрѫ амен(те) дѐ кȣвинтеле лȣй. 9. ши ꙟтѡркъндȣ-
се де ла мормѣндь (!) спȣсерѫ ачѧстѧ тѡате челѡрь ȣнспръ-
ѕѧче. шѝ алтѡра тȣтȣрѡр. 10. ерà ꙟтр'ачѣѧ марїа магдалина
ши ѩѡана ши м҃рїѧ, мȣма лȣй іакѡвь, шѝ алтеле кȣ ѧле, ка-
реле ѕисерѫ кътръ а҃пслы ачѣстѧ. 11. шѝ съ пърȣ ꙟнаинтѧ
лѡрь кȣвинтеле ачелѡра ка нещє минчȣни. ши нȣ креѕȣрѫ лѡрь.

з҃ач р҃гї. 12. Ѩрѫ петрь скȣлъндȣ-се, кȣрсе кътръ мормѣнт
шѝ съ плекъ де въѕȣ вешмѫнтȣл**) син'гȣрь, ши съ дȣсе ми-
ръндȣ-се ꙟтрȣ сіне де чѐ фȣ. 13. шѝ ѩтѫ дой динтрȣ дѣншїй
мерџѣ ꙟтр'ачѣѧш ѕѝ ꙟтр'ȣнѝ сат', каре ста шѧсезечи де стадїи
де іе҃рслим. каре ера нȣмеле еммаȣсь. 14. шѝ ачеѧ воровїѧ оунȣль
кътръ ал-алть дѐ тѡате ачѣстѧ, каре съ тъмпларѫ. 15. шѝ
фȣ кѣндь воровїѧ ей шѝ ꙟтребѣндȣ-сѫ. шѝ ꙟсȣшй і҃с апропїиндȣ-
сѫ шѝ мерџѣ ꙟпреȣнѫ кȣ дѣншїй. 16. ѩрѫ ѡкїй лѡрь съ цинѣ
кà сѫ нȣ-л кȣнѡаскѫ пре ꙟнсь. 17. че ѕисе кътръ дѣншь: че
сѣнть кȣвинтеле ачѣстѣ де кареле въ вѡрѡвицй оунȣль кътрѫ
алтȣ, мъргѣндь, ши сѣнтеци ꙟтрестаць? 18. ръспȣнѕиндь оу-
нȣль, кареле-й ерà нȣмеле клеѡпь, ѕисе лȣй: тȣ сѣнгȣрь ещін стре-
ин ꙟ іе҃рслим, ши нȣ щий чѣлѣ чѐ с'аȣ фъкȣть ꙟтрȣ дѣнсь ꙟ
ѕилеле ачѣстѣ? 19. ель ѕисе лѡр: кареле? ей ѕисаръ лȣй: кареле
фъкȣрѫ лȣй і҃с назаринѣнȣл, чела чѐ ерà прорѡк пȣтѣрникь ꙟ кȣ-
винте ши ꙟ фапте ꙟнаинтѣ лȣй д҃ѕѣȣ шѝ а тѡци ѡаменїй.
20. кȣм дѣдерѫ пре ꙟнсь май марїй попилѡр ши домнїй нѡщри
спре ѡсън'дире де мѡарте. ши ръстигнирѫ пре ꙟнсь. 21. ши
ной недеждȣнѧм къ ачела вà ръскȣмпъра пре ісраили. че спрѐ

---

*) Glosă marginală: ѩр ꙟ ѕȣа дин(тъю) а съптъ(мънїй), фоарте

**) пънѕа scris de asupra.

ачѣстѣ тѡáте, ѩтѫ трéй ѕѝле сѫ́нтъ астѫѕи де кънд ачѣстѣ
фȣ́рѫ. 22. чѐ ши нéще мȣéри динтрȣ ной не спъмънтáрѫ, кареле
мѣрсеръ де деменѣцѫ ла мѡрмѣнтъ. 23. ши нȣ афлáрѫ трȣ́пȣл
лȣй, венѝрѫ ѕикѣндъ къ але аȣ въѕȣ́тъ шѝ ѡ аръ́тáре де ꙟ-
џерн, кáрїй л'аȣ ѕись пре ꙟнс вїȣ. 24. ши мѣрсѫрѫ ȣнїй динтрȣ
ной ла мѡрмѣнтъ, ши афлáрѫ ашѧ̀ кȣм ши мȣéриле ѕи́сѫрѫ,
ѩрѫ пре ꙟнсь нȣ́ л'аȣ въѕȣ́тъ. 25. атȣ́н'чи ѕи́се ел кътръ ей : ѡ
вóй фъ́ръ ми́нте ши лѣнеш' кȣ инима а крѣде тоáте кáреле
аȣ гръитъ пророѡ́чїй! 26. аȣ нȣ̀ с'аȣ къѕȣ́тъ ачѣстѣ съ ле пáцѫ
х͠с, ши съ ꙟтре ꙟтрȣ слáва лȣй? 27. шѝ ꙟчепѣндъ де лà мѡѵсѝ
ши де лà тѡ́ци пророѡ́чїй, а тъл'кȣ̀й лѡр ꙟтрȣ тѡáте скриптȣ́-
риле(!) кареле-с деспре ель. 28. шѝ съ апрошїáрѫ де сáтъ ꙟ кáреле
мерџѣ, ши ель съ фъчѣ а мѣрџе мáй депáрте. 29. ѩръ ей ꙟдемнà
пре ꙟнс ѕикънд : ръмѣний кȣ ной, къ аȣ ꙟсърат ши с'аȣ пле-
кат ѕȣ́а. шѝ ꙟтрѣ съ мѣе кȣ̀ д'ѣншїй. 30. шѝ фȣ̀ кѣндъ шъѕȣ̀
ел кȣ дъ̀ншїй, лȣѫ̀ндъ пѣйне шѝ ѡ̀ бл͠сви, ши фрън'гѣндъ
дѣде лѡ́ръ. 31. ѩрѫ лѡ́ръ ли се дешкѝсерѫ ѡкїи шѝ кȣноскȣ́рѫ
пре ꙟ̀нсь, шѝ ель съ лȣѫ̀ диǹтрȣ ей. 32. атȣ́нчѧ ѕи́сѫрѫ ȣнȣл
кътръ ал-áлтъ : аȣ нȣ̀ ардѣ инима нóастрѫ ꙟтрȣ̀ нóй, кънд
гръ̀нѧ̀ нѡ́аѫ̀ пре кáле, шѝ кънд дешкидѣ нѡ́аѡ скриптȣ́риле?
33. ши скȣлѣндȣ-се ꙟтр'ачель час, съ ꙟтȣрнáрѫ ꙟ ıеросалим
шѝ афлáрѫ адȣнáцъ чей ȣнспрѣзѣче [ши] кáрїй ерà кȣ ей.
34. кáрїй ѕичѣ : к'аȣ ꙟвѝсь дмн͠лъ адевъ́рáтъ, шѝ с'аȣ аръ-
тáт' лȣй си́мѡн'. 35. атȣ́нчи ей повестїѧ̀ де кáреле фȣсѣсе пре
кáле, шѝ кȣм л'аȣ кȣноскȣт пре ꙟнсь ꙟ фрѣн'џерѧ пѣйнїй.

ѾТ маѳ. за͠ч. п͠г. (Mateiu cap. XXI, v. 1—17, p. 378—381.)

1. Ꙟ врѣмѧ ачѧ́ѧ, шѝ кънд съ апропїáрѫ кътрѫ ıеросa-
ли́мъ, ши венѝрѫ ꙟ бет'фáгїѧ, че съ ѕи́че кáса изворȣлȣй, къ-
трѫ мȣ́н'теле маслинилоръ, атȣ́нчи І͠с. тримѝсе дȣ́й оучинчь.
2. ѕикѣн'д лор : дȣчéци-вѫ ꙟ чел сът'чель, кáреле ѧсте ꙟнаинтѣ
воáстрѫ. шѝ нȣ́май кът' вéцъ афлà ѡ аси́нѫ легáтѫ, шѝ
мѣнѕȣл кȣ̀ ѧ; дезлегацї-ѡ шѝ ѡ адȣ́чеци. 3. шѝ съ аре ѕи́че
воáѡ чиневà, ѕи́чеци, къ ачѣстѧ дм͠илȣй требȣéскъ, шѝ нȣ́май
декъ́т' ле ва ѩрѫ тримѝте. 4. ачáста пентр'ачѣѧ фȣ̀, кȣм съ съ
ꙟмпле че ѧсте ѕис пре пророкъ, ѕикѣндъ : 5. зи́чеци фѣтей сїѡнȣ-
лȣй : ѩтъ ꙟмпърáтȣл тъȣ ви́не цїе, блѣндъ шѝ шѣде спрè
аси́нѝ ши де сȣ́пра мѫ́нѕȣлȣй а асиней, ꙟвъцáтѫ сȣ́птъ тѫр-

хáт.*) 6. шѝ мѣ́рсърѫ оу҃чнíчїй ши фъкꙋ́рѫ кꙋм ле порꙋнчѝ лѡр Іс. 7. шѝ адꙋ́серѫ асúна шѝ мънѕꙋл, ши пꙋ́съръ де сꙋ́пра лѡр вешмéнтеле сáле, ши-л пꙋ́сѫръ спре ѧле. 8. ꙗръ мꙋлцúмѣ де ѡáменн ащернѣ̀ веш'мéнтеле лѡр пре кáле, ꙗрѫ алцїй фрънцѣ стълпѣрн де лѣмне шн ащернѣ̀ пре кáле. 9. ꙗрѫ мꙋлцúмѣ карѧ мерцѣ̀ ꙟнаúнте-й, шѝ кáрїи мерцѣ̀ денапóй стрнга̀, ѕикѣнд: ѡсанна фїюл' лꙋй дв҃дь, бл҃свит чела чѐ вúне ꙟтрꙋ нꙋ́меле дм҃нꙋлꙋй. ѡсáнна ꙟтрꙋ нѫлцúме. 10. шѝ ꙟтрѣндь ел ꙟ іерс҃лим' съ ꙟкѫщегѫ̀ тѡт ѡрáшꙋл ѕикѣндь: чине ѧсте ачéста? 11. ꙗрѫ мꙋлцúмѧ ѕúсе: ачеста ѧсте Іс҃ пр҃óкꙋл, чéль дин назарéѳꙋл галилéнй. 15. ꙗръ въѕúндь пóпїй чей май марй, шѝ кꙋртꙋлáрїй чюделе кáре ле фъчѣ̀, шѝ прꙋ́нчїй стрнгѫндь ꙟ бесѣ́рикѫ шѝ ѕикѫ́ндь: ѡсáнна фїюл лꙋй давид, мънїꙗ́рѫ-сѫ. 16. шѝ ѕúсърѫ лꙋй: ѡáре аꙋ́зї чѐ ѕик' ачéщѣ? дáрѫ Іс҃ ѕúсе лѡр: аꙋ́ѕ; аꙋ нꙋ аци четит нúче ѡдѣнѫѡáре, къ дин гꙋ́ра кꙋкѡнúлѡр ши а сꙋгáрнлѡр съвръшúт-ай лаꙋда. 17. шѝ лъса̀ пре дѣнши, мѣ́рсе афáрѫ дин ѡрáшь ꙟ виѳáнїа, ши съ сьлѫшлꙋй аколѡ̀.

Корн҃ѳ зач҃ рꙁ҃г. (Corint. I., cap. XV, v. 47—57, pag. 382—384.)

47. Фрáцилѡр, ѡмꙋл чел динтѣю дин пъмънть, пъментéскь, ал дóиле ѡмь, дм҃нꙋл дин чéрю. 48. кꙋ́мꙋ-й чел де църѣнѫ, аша̀ сѣнть ши чей де църѣнѫ; шѝ ꙟ че кíпꙋ-й чел дин чéрю, ꙟтр'ачела кип сънть шѝ чéй черещи. 49. шѝ кꙋм амь пꙋрьтáт кíпꙋл пъментескꙋлꙋй, аша̀ шѝ черéскꙋлꙋй. 50. ꙗрѫ ачаста гръескь, фрáцилѡр, къ трꙋ́пꙋл шѝ синцеле ꙟпъръцїѧ лꙋй дм҃неѕъꙋ нꙋ̀ вѡр пꙋта̀ мощенѝ. нúче ва̀ мощенѝ пꙋтрецоу́нѣ ꙟ непꙋтрецꙋ́не.
51. ꙗка тáинѫ ѕикь, къ нꙋ̀ вом адꙋрмѝ тóци, ꙗрѫ тóци не вѡм скимба̀ де сúрвь**) шѝ ꙟ клипáла ѡкюлꙋй ꙟ тръм'битáрѣ де апóй. 52. къ ва̀ сꙋна̀ трѣмбита ши морцїй сь вор скꙋла̀ непꙋ́трезй, шѝ нóй не вѡ́м скимба̀. 53. къ съ кáде пꙋтредꙋлꙋй ачéстꙋѧ, сь съ ꙟбрáче ꙟ непꙋтредúре, шѝ мѡ́ртꙋлꙋй ачéстꙋѧ, сь сѫ ꙟбрáче ꙟтрꙋ фъръ мóарте. 54. ꙗрѫ кѣндь съ ва̀ ꙟбръка̀ пꙋ́тредꙋл ачéста ꙟ непꙋтредúре, ши мóртꙋл ачéста, ꙟтрꙋ фъръ мóарте, атꙋ́нчѧ ва фѝ кꙋвѣнтꙋл че-й скрíс: ꙟгицúтѫ-й моáртѣ пѣнѫ ꙟ бирꙋúнцѫ. 55. оунде цї-й моарте, бирꙋúрѣ? оунде цї-й моáрте, акꙋл тѣꙋ? 56. áкꙋль мѡрцїй ѧсте пъкáтꙋл;

*) Glosă: че с(ъ) ѕич(е), сꙋпт тар. **) ꙟ де грáбѫ.

ѩрѫ пȣтѣрѫ пъкáтȣлȣй ѫсте лѣџѫ. 57. че лáȣд(ъ) лȣй дмне-зъȣ че нѣȣ дáт нóаѡ пȣтѣре прин дмнȣл нóстрȣ Іс. Хс.

LXXV.

c. 1650—1670.

(Когълничѣнȣ, Лѣтопис. I, Ешї 1852. Апендикс I, p. 3 urm.)

Еѵстратіе Логофътȣл.

Originea Moldovenilor.

Пентрȣ иждереніа Молдовенилор, ши кȣм аȣ бътȣт ши аȣ изгонит пре Тътари де пе ачесте локȣри.

Скріе летопісіцȣл чел ȣнгȣрескȣ, къ оаре кънд пре ачесте локȣри аȣ фост лъкȣинд Тътари, ши ꙟмȣлцъндȣ-се ачести Тътари с'аȣ тинс де аȣ трекȣт ши песте мȣнци ла Ардеал. Ши ꙟмпінгънд пре Ѹнгȣри ден очінеле лор, н'аȣ ман пȣтȣт а сȣфериpе; че сінгȣр Ласлъȣ краюл ȣнгȣрескȣ, кърȣїа зік къ аȣ фост върховник, с'аȣ скȣлат де с'аȣ дȣс ла ꙟмпъратȣл Ръмȣлȣи, де-ши аȣ чершȣт оасте ꙟнтр'ажȣтор ꙟмпротива връжмашилор сеи. Дече ꙟмпъратȣл Ръмȣлȣи алт ажȣтор нȣ ꙗȣ фъгъдȣит, че ꙗȣ дат респȣнс ши аȣ зис: „еȣ сънт жȣрат, кънд ам стътȣт ла ꙟмпърьціе, ом де жȣдецȣл меȣ съ нȣ піае; пентрȣ ачееа, мȣлцн оамени реи с'аȣ фъкȣт ꙟн цеара меа, ши къте темнице, тоате сънт пліне де дъншін. Ші нȣ маі ам че ле фаче; че ці-і воіȣ да ціе, съ фачі ізбъндъ кȣ дъншіі. Еаръ тȣ ꙟн цеара меа съ нȣ-і маі адȣчі, къ ці-і дърȣеск ціе." Ші де сърг ꙟивъцъ де-і стрінсеръ пре тоці, де ꙗȣ арс ꙟмпрежȣрȣл капȣлȣі, де ле аȣ пържоліт пърȣл, кȣ ȣн хер ꙟнхербънтат; каре семн тръеще ші пънъ астъзі ꙟн цеара Молдовеи ши ла Мараморȣш, де се чехлȣескȣ прежȣр кап. Дече Ласлъȣ краю дакъ аȣ лȣат ачел ажȣтор тълхъреск дела ꙟмпъратȣл Ръмȣлȣи, аȣ сълит ла цеара ȣнгȣреаскъ, ші де ачі пре къшлеціле Кръчюнȣлȣі, кȣ тоатъ пȣтереа са с'аȣ апȣкат де Татарі а-і батере ші а-і гоніре, де аȣ трекȣт мȣнтеле ꙟн чеастъ цеаръ пре ла Родна, пре каре кале ші семне пріи стінчі де пеатръ ꙟн доȣе локȣрі се афлъ фъкȣте де Ласлъȣ краю. Ші аша гоніндȣ-і прен мȣнці, скос-аȣ ші пре ачесті Тътарі, карії аȣ фост лъкȣіторі ꙟн Молдова, де ꙗȣ гоніт пънъ ꙗȣ трекȣт

апа Сіретꙋлꙋі. Ꙗколо Ласлъꙋ краю, че се кіамъ лешеще Станіслав, стънд ꙟн цермꙋріле апеі, аꙋ стрігат ꙋнгꙋреще: Сіретем, Сіретем, адекъ: плаче-мі, плаче-мі, саꙋ кꙋм ѕічем ноі: аша-мі плаче. Маі апоі дакъ с'аꙋ дескълекат цара, де пре кꙋвънтꙋл лꙋі краю че аꙋ ѕіс: Сіретем, аꙋ пꙋс нꙋмеле апеі: Сіретꙋл. Дꙋпъ мꙋлтъ гоанъ, че аꙋ гоніт пре Татарі дін тоате локꙋріле де ꙋнде ера ашеѕаці, ста ꙟн мꙋлте локꙋрі ꙟмпотріва оштілор лꙋі Ласлъꙋ краю; дече чеіа че ста, бътꙋці ера, къ нꙋ се пꙋте спріжіні, еаръ чеіа че фꙋџеа, лі се да лꙋнга ꙟнаінте ші скъпа. Пре ачеле времі ера мещершꙋгꙋл Тъталілор, де се фъчеа а даре дос, ші апоі ꙟндатъ се ꙟнторчеа асꙋпра челор че-і гоніа. че нече ꙋн спор нꙋ авеа, къ къдеа ꙟн прімеждіі де періа, ші орі че фелꙋрі де мещершꙋгꙋрі вреа фаче, тот лор ера де смінтеалъ; пън іаꙋ скос ден тот локꙋл, ші іаꙋ депъртат песте Ністрꙋ ла Крѫм, ꙋнде ші пънъ астъѕі тръескꙋ.

Де аколо с'аꙋ ꙟнторс Ласлъꙋ краю кꙋ лаꙋдъ ші бірꙋіре; ші сосінд акасъ ꙟ ѕіоа лъсатеі съкꙋлꙋі, аꙋ черꙋт ла епіскопіі лор благословеніе съ-л ласъ треі ѕіле съ се веселеаскъ кꙋ доамна-ші ші кꙋ боіаріі сеі. Л'аꙋ благословіт де аꙋ лъсат сък марці кꙋ тоатъ кꙋртеа са; каре обічеіꙋ се ціне ла леџеа лор ші пънъ астъѕі, де ласъ сък марці ꙟн сътъмъна постꙋлꙋі чел маре.

Descălecarea Maramoruşuluĭ.

Пентрꙋ дескълекареа Мараморꙋшꙋлꙋі.

Ласлъꙋ краюл ꙋнгꙋреск дꙋпъ ізбъндъ кꙋ норок че аꙋ фъкꙋт асꙋпра Тъталілор ші с'аꙋ ашеѕат ла скаꙋнꙋл сеꙋ, с'аꙋ сфътꙋіт кꙋ боіаріі сеі, че вор фаче кꙋ ачеі тълхарі че-і лꙋасе ꙟнтр'ажꙋтор де ла ꙟмпъратꙋл Рѫмꙋлꙋі, кꙋ каре маре ізбъндъ аꙋ фъкꙋт, де аꙋ рісіпіт пꙋтереа ачелор Тътарі; къ съ ле деа лок ші мошіе ꙟн цеаръ, нꙋ сꙋферіа Ꙋнгꙋріі чеі де мошіе, възънд къ сънт оамені реі ші ꙋчігашіі; сокотінд, къ де се вор ꙟмꙋлці еі, се вор ꙟнтъріі, ші съ нꙋ лі се тъмпле вр'о прічіне кꙋ еі, ші съ петреакъ маі ръꙋ декът кꙋ Тътаріі; маі апоі съ нꙋ ле хіе а-ші пердере ші кръіеа. Че ле аꙋ алес ꙋн лок, осъбіт ші пꙋстііꙋ; ꙟнгръдіт кꙋ мꙋнці пенпрежꙋр, ꙟнтре цеара лешеаскъ ші ꙟнтре цеара ꙋнгꙋреаскъ, ꙋнде есте акмꙋ цеара че се кіамъ Мараморꙋшꙋл, аколо ле аꙋ ꙟмпърціт моші де тъгꙋрі ші де сате, ꙋнде тръеск ші пънъ астъѕі.

LXXVI.

1678.

Кѣѧ ꙟцелесꙋлꙋи......ши с'аꙋ тѵпърит ꙟтъю ꙟ бꙋкꙋрещ. ани дом(нꙋлꙋи) ,ахои.

(Folio. III nepag. [IV Cipariu] + 108 foĭ paginate.)

(Fol. IIa—IIIb.) Варлаамъ кꙋ мила лꙋи дмнзеꙋ архїепископъ и митрополитъ аль търговищїи ши аль скаꙋнꙋлꙋи бꙋкꙋрещилор'. єѯархъ плаюлꙋи ши а тоатѫ Ѹгровлахїѧ. Тꙋтꙋрорь православничилорь крещини, карїи сънть нъскꙋци ꙟтрꙋ лимба ноастръ рꙋмънѣскъ сънътате, сп(ъ)с(е)нїе, роагѫ ши прїѧще кꙋ тоатѫ инема. Ѯис-аꙋ ꙟцелептꙋл' сирахь, прекꙋм' ѧсте скрись ꙟ картѣ лꙋи, ꙟ лг. де капете, гръиндь: а тоате рътъцил(е) ꙟвацѫ пре омъ леневирѧ.

Пꙋиндь ши смеренїѧ ноастрѫ ꙟнаинте кꙋвѣнтꙋл' стъпѫнꙋлꙋи ностру лꙋи іс. хс. пентрꙋ слꙋга, чѣ лѣнеше...... ам' сокотить ꙟтрꙋ инема мѧ, къ а мꙋлте рътъци ꙟвацѫ лѣнѧ. дирепть ачѣѧ кибзꙋию: ка съ нꙋ мъ афлꙋ ꙟтрꙋ лѣне пентрꙋ негрижирѣ талантꙋлꙋи, каре ми с'аꙋ дат' міе, де ла стъпѫнꙋль ши дмнзеꙋль міеꙋ іс. хс. чѐ кꙋ кът' мї-ар фи пꙋтѣра причѣперїи мѣле съ-л' ꙟмꙋлцескь, ꙟтрꙋ нѣмꙋль міеꙋ рꙋмънескь. ши ачастъ сокотѣлъ ши кибзꙋѧлъ вїиндь ꙟтрꙋ инема мѧ, кꙋ ажꙋториюл ачелꙋѧ че петрѣче маи пе дѣсꙋпра чериюрилѡр' ꙟтрꙋ мърирѣ вѣчникѫ, пъринтеле, факъториюл' вѣчилѡрь, ши а тꙋтꙋрорь фаптелорь; апꙋкатꙋ-м'ам', ши кꙋ мꙋлтъ ꙋсръдїе ам' невоить, ши даскали де тѵпографїе ам' адꙋсь, ꙟ сфнта ши де дмнезеꙋ пъзита митрополіе а скаꙋнꙋлꙋи бꙋкꙋрещилорь ши ѩм' ашезать ши дѐ изноавъ тѵпографїе, адекъ тѵпарю де типърїитꙋл кърцилорь ам' ръдикат', кꙋ тоате мещершꙋгꙋриле къте аꙋ требꙋить; ши ѩръш' маи де изноавѫ кꙋ тот' ден а динсꙋль сокотѣлѫ ши черчетаре ам' фъкꙋт', чѐ карте ар фи дѐ ѡ кадатъ (! l. камдатъ) маи де фолос' ꙟтрꙋ нѣмꙋл ностру рꙋмънескь а съ типъри, ши а съ да бесѣречїи ноастре чеи православничи; ши ам' афлать ачастъ карте, че съ кѧмѫ словенѣще: ключь разꙋмѣнїѧ, адекѫ че съ зичѐ рꙋмѫнѣще: кѣѧ ꙟцелесꙋлꙋи, фъкꙋтѫ ши кꙋлѣсѫ динтрꙋ мꙋлте скрипітꙋри сфнте, кꙋ бꙋнѫ сокотѣлѫ скоасѫ пре лим'бѫ рꙋсѣскѫ, де прѣ ꙟвъцатꙋл' кѵр' Іѡаникїе Галетовски, архі-

мáндритꙋл҆ чернигóвꙋлꙋй, кáрѣ фїйндь тнпърйтѫ, ꙟтрꙋ вес-
тйта четáте а ливóвꙋлꙋй . де ачáстѫ кáрте ам҆ пꙋ́сь смерéнїѧ
мѧ ꙟ сокотѣ́лѫ, кꙋ́мь ва фй де фолос мáре бесѣ́речнй църъжи
нóастре рꙋмънéщи, шй де ꙟдрептáре а мꙋ́л҆ци спре фолóсꙋл҆ а
сꙋ́флетꙋлꙋи нѣмꙋлꙋи нóстрꙋ, скоцѫ́ндꙋ-се дентрꙋ акоперйрѣ
лйм҆бїи стрїйне, шй кꙋ мꙋ́лтѫ ѡсръдїе ам҆ невойть, шй н҆áм҆
крꙋцáть дентрꙋ дирѣ́пта агонисйтъ а мѣ; че кꙋ мꙋ́л҆тъ
кел҆тꙋ́ꙋлъ ам токмйть дáскали ꙟвъцáци шй лѣм҆ дáть
ачáстъ кáрте де ѡ аꙋ скос҆ ди пре лймбъ рꙋсѣ́скъ пре лйм҆ба
нóастръ дирептъ рꙋмънѣ́ще . шй пентрꙋ ка съ с(ъ) ꙟмꙋл-
цѣ́скъ ачéсть дáрь бꙋн шй скꙋ́мп҆, спре ꙟцелѣ́церѣ нѣ́мꙋлꙋи
нóстрꙋ ѡ ам҆ пꙋ́с҆ ꙟ типáрю кꙋ ажꙋтóрюл҆ бꙋ́нꙋлꙋи мїеꙋ стъ-
пѣ́нь, ши дм҃нзéꙋ і҃с . х҃с, кáреле мї-аꙋ дáт҆ мїе ачáстъ ꙟдем-
нáре . ши с҆áꙋ ꙟчепꙋ́т҆ а съ типърй кꙋ тоатъ невойнца, кꙋ
бꙋ́нъ сокотйре . дирéпт҆ ачѣ́ѧ рóгь, смерéнїѧ мѧ, пре вóи пре
тóци, фїн юбйци ꙟтрꙋ дх҃ꙋл҆ сф҃нтъ, къꙋтáцн ши испитйци
скриптꙋ́ра ачáста, къ вец афла вїáцъ шй ꙟдирептáре кътръ
ꙟпърѫцїѧ чéрюлꙋи, дꙋпъ кꙋвъ́нтꙋл҆ домнꙋлꙋи . къ ꙟтр҆ачáстъ
кáрте сѫ́нт҆ ꙟвъцъ́тꙋ́ри кꙋ бꙋ́нъ токмйре алкътꙋ́ите, шн кꙋ
адевърáте мъртꙋрíи дентрꙋ сф҃нта скриптꙋ́рѫ а лéцїи чéи вéки,
ши а лéцїи чеи нóаѫ . . . . кà ꙋнь тáтъ тꙋтꙋрóрь ꙟтрꙋ
правослáвїе дè ѡ́бще, шй вонтóрю де тóт҆ бйнеле, ачéлаш҆ кáреле
ѧсте мáн сꙋ́сь скрйсь.

Cazanie la a opta duminecă după pogorârea duhuluĭ sfânt.

(Fol. 16b — 17a.)

Казáнїе ла а ѡпта дꙋмйнекъ дꙋпъ погоръръ дх҃ꙋлꙋй сф҃нтъ.

Скрїе сф҃нтꙋл матѳéй еѵ҃глйсть ꙟ . д҃і . кáпете гръйндь :
дѣ́де х҃с пьйне оучений́чилор, ѧръ оученйчїи дѣ́дерѫ нъробáде-
лѡр, шй мѫнкáръ тóцн ши сь сътꙋрáрѫ.

Мáре лáꙋдѫ аре прїимйрѣ де стрейни, кь авраáмь патрї-
áрхꙋль лéцини чéй вéки, шй лѡ́ть непóтꙋл лꙋй де фрáте, ерà
юбнтóри де прїимйре стрейнилор҆ кълъ́тóри; кь пре тóци кълъ-
тóрїи прїимїѧ̀ ꙟтрꙋ кáселе лор, кáрїи ерà ѡáмени стрейни,
ѡáспеци, шй кълътóри, дéчй ѧꙋ ѡспътáть шй ѧꙋ адъпáт .
ши пентрꙋ ачѣ́ѧ с҆áꙋ сподобит де аꙋ фóсть дестóйничи а
ѡспъта̀ шй пре ꙟцери, ка пре нйще ѡáспеци ꙟтрꙋ кáселе лóрь .
кь ашà скрїе сф҃нтꙋл пáвел апóстол, ла̀ кáртѣ кътръ ѡврѣ́й,
ꙟ г҃і . кáпете, гръиндь [: прїимйрѣ де стрейнн съ нꙋ оуйтáци,
кь кꙋ ачѣ́ѧ възьндꙋ-съ ѡáре кáрїи прїимйрѫ ꙟцерїн :] шн х҃с

дмн҃зеȣль нострȣ ла жȣдеката лȣй ча страшникѫ, пре ѡаменїй чей дирепцн ва лȣа кȣ сине ши-й ва дȣче ла ꙟпъръцїѧ черюлȣй, ши ва зиче кътръ дꙟнши [: стреинь амь фость, ши м'аци прїимить ꙟ каселе воастре :] ши пре ѡаменїи чей пъкътоши ѩрꙟш ꙟй ва тримите ꙟ ѩдь ла мȣнчиле чѣле де вѣчи, зикꙟндȣ-ле лѡр [: стрїинь амь фость ши нȣ м'аци дȣс ꙟ каселе воастре :] ши сингȣрь х҃с аȣ цинȣть ѡбирѣ де стрїини, кꙟндь аȣ венить ла дꙟнсȣл нъроаде мȣлте ла ȣн лѡк пȣстїю, оунде н'авѣ ен чѐ мънка, ничи авѣ де оунде съ кȣм'пере. атȣнче х҃с аȣ сътȣрать кȣ . е҃ . пѝте, чинчи мїй де ѡамени, фъръ де мȣери ши фъръ де кокѡни, ши еȣ ꙟвъцꙟндȣ-мъ де ла х҃с пентрȣ ѡбирѣ стрїинилорь, пофтескь ка съ въ ѡспетезь пре дȣмнѣ-воастрѫ кȣ пꙟинѣ ча сȣфлетѣскѫ, кꙟчи къ тоци ѡаменїи ши вой сꙟнтеци ѡаспецн ши немѣрничи ꙟтр'ачастъ лȣме : нȣман ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ черюлȣи вецн фи лъкȣиторн десъвръшить, къ аша скрїе пророкȣл двдь, зикꙟндь [: немѣрник сꙟнть еȣ пре пъмꙟнть :]; ачѣлаш зиче кътрѫ нои ши павел апостол, grъиндь [: нȣ авемь аичѣ четате лъкȣитоаре, че съ кътъм каре ва съ фїе :] дирепть ачѣѧ пре дȣмнѣ-воастрѫ ка пре нище ѡаспецн ши стрїини немѣрничи, веницн ꙟ каса лȣй дмнезеȣ ꙟтрȣ сфнта бесѣрекѫ, лȣꙟндь пре дмнезеȣ ꙟтр'ажȣторю, пофтескь а въ ѡспъта кȣ пꙟине сȣфлетѣскѫ, ла каре пꙟйне кемь пре дȣмнѣ-воастрѫ пре тѡци ла ѡспъць.

Cazanie la botezul Domnuluĭ. (Fol. 78b—79a.)

Казанїе ла ботезȣлъ домнȣлȣи нострȣ лȣй і҃с . х҃с ·:·

Скрис 'аȣ сфнтȣль матѳей бȣнȣл веститорю ꙟ . г҃ . капете, grъиндь : вени іс де ꙟ галилеа ла ѩрдань кътрѫ ѩѡань, ка съ съ ботѣзе де ла дꙟнсȣль.

Кꙟндь аȣ фъкȣть моѵсей пентрȣ лъкашь лȣи дмнезеȣ, кортȣль цїинцїй, ꙟтр'ачѣѧ врѣме аȣ фъкȣть ѡ меделницѫ де спъларе де ꙟтрȣ ѡглиндел(е) а фъменилорь, ꙟтрȣ каре меделницѫ съ спъла преѡцїй, кꙟндь врѣ съ ꙟтре ꙟ кортȣл цїинцїй, ка съ адȣкъ жъртвъ лȣй дмнзеȣ . кортȣль ѧсте бесѣрека крещинѣскъ; къ аша зиче дȣхȣль сфнть ꙟтрȣ картѣ кꙟнтечилѡрь [: бȣне*) сꙟнть фѣтеле ѥрȣсалимȣлȣй, ка нище сате а кидарȣлȣй, ши ка ѡ пїелe че съ кїамѫ соломонь :] меделница

*) Glosă marginală: фрȣмоасе.

ічѣѧ ꙟсъмнѫ сфн͠тȣль ботѣзь. къчи кареле ѡмь ва врѣ съ ꙟтре ꙟ кортȣль бесѣречїй, ка съ съ ꙟкине пре сине сънгȣрь ѹй дмнезеȣ ꙟ вѣчй, ꙟтъю съ каде лȣн ка съ съ спѣле кȣ сфн͠тȣль ботѣзь. къ крещиннилорь кȣ ѡаменїй чей некредничоши, ши неботезаци, нȣ съ каде а авѣ прїетешȣгь; пентрȣ ачѣѧ зиче пророкȣль давидь [: кȣ чей некȣраци нȣ воѭ шъдѣ :]; коргȣль ачела съ ꙟцелѣџе шй ꙟпъръцїѧ черюлȣй, къ ашѫ зиче ѱалмиста [: кьтȣ-сь ѭбите сълъшлȣириле тале доамне а пȣтерилорь :]. ши чине ва врѣ съ мѣргъ ла ачела кортъ а ꙟпъръцїей черюлȣй, ꙟтью съ каде ка съ съ спѣле ꙟтрȣ ачѫ недѣлнницъ а сфн͠тȣлȣй ботѣзь; къ фїеще кареле ѡмь некредниюсь шй неботезать нȣ поате съ ꙟтре ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ черюлȣй. къ ашѫ аȣ зись х͠с. [: чине нȣ съ ва наще кȣ апъ ши кȣ дх͠ȣль, нȣ ва пȣтѣ съ ꙟтре ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ лȣй дмн͠зеȣ :] ѥчи пентрȣ ачѣѧ сфн͠тȣль ботѣзь съ афлъ ꙟтрȣ лаȣдъ маре; бьчи къ фьръ де ботѣзь нȣ поть ꙟтрѫ ѡаменїй ничи ла бесѣрика крещиннѣскъ, ничи ла ꙟпъръцїѧ черюлȣй. аре сфн͠тȣль ботѣзь шй пентрȣ ачѣѧ лаȣдъ маре, къ ши сьнгȣрь х͠с с'аȣ ботезать ꙟтр'апа ιѡрданȣлȣй, пре кȣмь зиче матѳей еѵг͠листь грънндь [: вени і͠с. ꙟ галилеа ла іѡрданъ кътръ іѡань, ка съ съ ботѣзе де ла дьнсȣль :].

LXXVII.

1679.

(După Cipariu: Chrestomathia p. 223—226.)

Досоѳеи: Д͠ѕѣıаска литȣргїе .... типърнтȣ-с'аȣ ıа с͠вента митрополїе ꙟ Ꙗшь, м͠сць маи ꙟн анȣль ‚з͠рпз.

(4⁰, XVI foĭ nepag. + 34 (l. 36) + 49 foĭ paginate.)

Din prefaţa I: Кȣвꙟть депреȣнѫ кътрѫ тотѫ семинцїѧ рѡмѫнѣскѫ .... Іѡан Дȣка воивода. кȣ мила лȣи д͠ѕъȣ д͠нъ ши ѡблъдȣнторю а тотѫ цара молдовеи, дар, милѫ, пачѣ, сънътате а тотѫ семенцїѧ рѡмѫнѣскѫ тȣтиндерѧ че съ афлѫ 'нтр'ачастѫ лимбѫ православничь, кȣ тотѫ инема ѹарем, дела днль д͠ѕъȣ ши избъвиторюл ностръ і͠с. х͠с. дин кѫт с'аȣ ꙟдȣрат д͠ѕъȣ де ноȣ дърȣнть мила са, дърȣнм ши нои акмȣ де ѡ датѫ ачест дарь лимбїи рȣмѫнещь с͠нта ли-

тȣргїє скосѫ пре лимбѫ рȣмѫнѣскѫ де пре еллинѣскѫ де лаȣда лȣй дѕъȣ съ 'нцълѣгъ тѡць, карїи нȣ 'нцълегь сърбѧще саȣ еллинѧще. карѧ прїиминд ка ȣн ѡдорь чель май скȣмп череськь, пре дѕъȣ съ лъȣдац ши пре нои ла свнта рȣгѫ нȣ ȣнтарець ши фиць сънътѡшь.

Din prefața II: Прѣлȣминатȣлȣи ꙟтрȣ ıс҃. хс҃. Іѡан Дȣка воевода, днȣлȣи ши ѡблъдȣиторюлȣи а тоатѫ мѡлдовлахїѧ ....ꙟтр'ачела кип ши мърїѧ та, милостиве дмне, те невоещь пентрȣ цара мърїи тале, съ ѡ адȣчь ла бине, ши трȣпаще ши сфлтѣще, ши пентрȣ ꙟцелесȣль снтелорь кърць съ-ш ꙟцелѣгѫ пре лимбѫ, снта ши дмнѕъѣска литȣргїе. ꙟтрȣ карѧ асте храна чѧ де вѣцѫ вѧчникѫ сȣфлтѣскѫ, ан невоит мърїѧ та, некрȣцѫнд келтȣѣлѫ.....рȣгъторюль мърїи тале смеритȣль досоѳеи митрополитȣль ꙟкинъм кȣ фаца пънѫ ла пъмѫнт ка дмнлȣи нострȣ млстив.

Liturghia sf.-luĭ Chrisostom.

Іѡанъ ростъ де аȣръ.

Кȣ паче дмнȣлȣи съ не рȣгъмь. попорȣл: дмне милȣѧще. Пентр'ачѧ де сȣсъ паче ши спсенїѧ сȣфлетелѡрь ноастре дмнȣлȣй съ не рȣгъм. попорȣль. Пентрȣ пачѧ а тоатѫ лȣма, бȣнѫ старѧ свнтелѡрь лȣй дмнѕъȣ бесѧричь, ши а тȣтȣрѡра ȣничюне, дмнȣлȣй съ не рȣгѫмь. попор: дмне милȣѧще. Пентрȣ свнта каса ачаста ши карїй кȣ крединцѫ ши кȣ бȣнѫ вегѧре ши фрика лȣй дмнѕъȣ ꙟтрѫ ꙟтрȣ дънсѫ, дмнȣлȣй съ не рȣгѫмь. Пентрȣ архїепскȣлъ нострȣ, имѧ, чстнта пресвȣцѫме, ꙟн хс дїаконнме а тоть клирȣль ши попорȣлъ, дмнȣлȣй съ не рȣ(гѫмь). дмне милȣѧще. Пентрȣ прѣ бȣнъ крединчосъ ши юбитор ꙟ хс. дмнлъ нострȣ, їѡанъ, нмѧ, воевода ши а лȣй чнстнтѫ доамнѫ, имѧ, ши де дмнѕъȣ дѫрȣнцѫлѡрь съй фїй, имѧ. Пентрȣ тоатъ полата, ши кȣртѧ лȣи, дмнȣлȣй съ не рȣгѫмь. дмне милȣ(ѧще). Пентрȣ съ-ль аџюторѣѕе ши съ плѧче сȣптъ пичѡареле лȣи пре тотъ пиѕмашȣл ши лȣптѫторюль, дмнȣлȣй съ не рȣгѫм. попорȣлъ: дмне милȣѧще. Пентрȣ свнта лѫкȣинца ачаста ши а тоате четѫць, ѡраше ши сате, ши прин карїй кȣ крединцѫ лъкȣескъ ꙟтр'ѫнсе, дмнȣлȣй съ не рȣгѫмъ. Пентрȣ бȣнѫ стѫмпърарѣ въздȣхȣлȣй, бȣнѫ роада вниптȣрилѡръ пъмѫнтȣлȣй, ши тнмпȣре кȣ паче, дмнȣлȣй съ не рȣгѫмъ. Пентрȣ чеѧ че ꙟнолтѫ, кълѫторескъ, болескь, съ трȣдескь, ши чеѧ че-с ꙟ робїе, ши де мънтȣинца

лѡр дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫм. Пентрꙋ съ не избѫвимь де ла тоатѫ скѫрба, ꙋрцїѧ ши невоѧ, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. попорꙋль: дмне млꙋѧціе. Єприжинѣщіе, мѫнтꙋѧціе, милꙋѧціе ши не ферѣщіе дмнеѕъꙋ кꙋ ал тѫꙋ дарь. попорꙋлъ: дмне милꙋѧціе. Де прѣ свнта, кꙋрата, прѣ бласвита, слъвита деспꙋнтоарѣ нѡастрѫ, дмнѕъꙋ нъскѫтоарѣ ши пꙋрꙋрѣ фичоарѫ мрїѧ, кꙋ тѡц свнцїй поменниндъ пре ꙟшине ши ꙋнїи прѣ л'алць, ши тоатѫ вїаца нѡастрѫ лꙋй хс дмнѕъꙋ пре самѫ съ дѫмъ. попорꙋл: цѫе дмне. Къ цѫ-се кꙋвине ..... ѡаменїи. аминъ.

LXXVIII.

c. 1679—1680.

(Dupǎ Cipariu: Chrestomathia pag. 226—229.)

Досоѳей: Молитвѣникъ. (Ꙗши...)

(4⁰, 131 foĭ.)

Molitva Sf-luĭ Simeon Metafrast.

Млтва пре стихꙋрї а снтꙋлꙋи Єїмеон метафраст. ꙟн тоате ѕѫле съ-ши четѣскѫ тоть крещинꙋль.

Де ла пръвꙋнте бꙋѕе, де ла инемѫ спꙋркатѫ
Де ла некꙋратѫ лимбѫ, де ла сꙋфлет плин де гоѕꙋрі.
Прїймаціе-мї рꙋга хрстоасе, нꙋ мѫ оурнй де ла тине.
Де кꙋвинте ѡбичаі, ши де а ма нестидинцѫ.
Дъ-мї кꙋ 'ндръзнире а ѕѫче, хе чалѧ че мї-й сфатꙋл.
Ши май въртось тꙋ мъ 'мвацѫ, чѣш врѣ фаче, ши чѣш ѕѫче.
Де кѫт блѫдника'м грешнтꙋ-ц, че щїꙋ оунде цї-й гаѕда,
Мирꙋрї скꙋмпе кꙋмпърѫндꙋ-ши, вений кꙋтеѕѫнд де-ц оунсѫ
Лꙋи хс. сните пичоре; стъпѫнꙋл мїеꙋ дѕъꙋль!
Прекꙋм н'ай ꙟипинсь прѧчаѧ, кꙋ ннема ч'аꙋ венитꙋ-ц
Ꙗшѧ мїе фърѫ грѣцѫ, съ'м лаш снтеле-ц пичоре
Съ ле цѫю, съ цѫ-ле сърꙋт, ши кꙋ изворꙋл де лакръмї
Ка кꙋ мирꙋл чел де мꙋлт прец, съ цѫ-ле оунг кꙋ 'ндръзнире.
Лъ-мъ 'н лакръмиле мале, кꙋ дѫнсе мъ кꙋръцѣціе.
Ꙗртъ-мї дмне де грешале, ши мила та-м дърꙋѧціе.
Щїи мꙋлцѫма де тот ръꙋл, щїи мїй ши ранеле мале.
Ловитꙋриле де мꙋлте, ле веѕ, ши-мї щїй ши крединца,

Єѵстафїй даскалȣль ꙟпреȣнѫндь амѫндоаѡ тълкȣирнле ѕичѧ̀, каде-сѫ тайничилѡрь съ цїе гȣра ꙟкисѫ, шѝ съ нȣ̀ дескѡпърѫ фїеште-кърȣѧ пре ачѣлѧ каре аȣ ꙟвъцать.

Despre odejdiile preotuluĭ. (Fol. 42b—44b.)

Ꙟ. Сѫнть шѝ алте ѡдеждїй, кариле требȣескь съ ле анбѫгата преȣтȣл? Р. Свнцителе васе. дїскосȣль, шѝ потирюль. покровѣцеле, шѝ антимисȣл, копїѧ шѝ бȣрѣтеле, шѝ звѣз'да, шѝ тоатѫ бесерека бїне гътитѫ, шѝ деѡсеби свнтȣл престол, ши жѫртѫвникȣл. Ꙟ. Че ꙟсемнѣазѫ дискосȣл? Р. Дискосȣл ꙟсъмнѣазѫ пре ѧслеле ачѣлѧ, ꙟтрȣ кариле дакѫ с'аȣ нъскȣт хс л'аȣ пȣс ꙟтр'ънселе; шѝ слȣжескь ꙟкъ ꙟ локь де нъсилїѧ, ꙟ карѧ трȣпȣл а дмилȣи де ла преȣтȣл, ши де ла дїаконȣл съ токьмѣще, карїй ꙟкипȣескь пре Їѡсифь, шѝ пре Никодим. ашѧ̀ лѧ̀ виденїѧ ачѧ̀ де тайнъ фернчїтȣл Герман. Ꙟ. Че ꙟсемнѣазъ потїрюл? Р. Потирюл ѧсте ꙟ локȣл ачелȣй вас, ꙟтрȣ̀ кареле аȣ пикать съньцеле ачела, кареле с'аȣ върсат дин рана а неꙟтинатїй коастей, шѝ а мѣнилѡр, шѝ а пичоарелорь а̀ лȣй хс.; ши слȣжѣще ꙟ локȣл ачелȣй пъхар, пре кареле ꙟцелепчїюна фиюллȣй дмнѕъȣ, аȣ дпресь сѣньцеле съȣ ꙟ лѡкȣль ачелȣй вин, пре карелѐ ꙟкъ лȣ гътить пре свнта маса са, ѕикѣндъ кътръ тоци: бѣци де ачеста тоци. Ꙟ. Чѐ ꙟсемнѣазъ звѣзда? Р. Ѕвѣзда ꙟсемнѣазъ пре стѣѡа, пре карѧ о аȣ въѕȣт въльховничїй спре ръсърит, шѝ стътȣ̀ асȣпра ȣнде ера̀ кȣконȣль; ши слȣжѣще ꙟкѫ, ка съ стѧ̀ пȣрȣрѣ ꙟ мижлокȣл дискосȣлȣй чинстита пѣйне, шѝ съ нȣ сѫ ръсипаскѫ пъртичѣле ден дїскос; кѣчи де н'ар фѝ фость ѕвѣзда акоперимънтȣл дїскос(ȣ)лȣи, ар фи пипъит прѐ свнтеле, ши лѣр фѝ клътить ден локȣл лѡр. мȣлци вор, къ Їѡан златоȣсть ѡ аȣ изводит дентъй ѕвѣзда, шѝ ѡ аȣ нȣмит стѧ̀. Ꙟ. Че ꙟсемнѣазѫ акоперемънтȣриле а дискосȣлȣй, шѝ а потирюлȣй? Р. Ѧчѣстѧ сѫнть ꙟ локȣл сȣдарюлȣй, карел(е) акоперїѧ̀ пре фаца лȣй Іс ꙟ мормѣнть; шѝ ꙟсемнѣазѫ ачѣле доѡ акоперимѫнтȣри тот пре ачел сȣдарь; кѣчь шѝ свнтȣл трȣпȣль, шѝ чиньстить съньцеле нȣ̀ сѫнть доѡ, чѐ тоть ȣна. ашѧ̀ мареле Дамаскин ла казанїе, ȣнде аратѫ, прекȣм' пѫйнѧ карѧ съ денсткȣѧще, нȣ̀ ѧсте кїпȣль а дмнѕъескȣлȣй трȣп. Ꙟ. Чѐ ꙟсемнѣазѫ аерȣл? Р. Ѧерȣл ѧсте пȣс ꙟ локȣль ачеїй пїет'рн, кȣ карѧ Їѡсиф аȣ астȣпать пре мормънть, пре карѧ ѡ аȣ пе-

четлȣи́ть стръжа́рїй жи́довилѡр. ꙟкъ съ ѕнче а́ерь, кѣчи ꙟкипȣѧще прѐ ꙟтȣнекѡс аерȣл ачеїй нóпцй, ꙟ кáрѧ л'аȣ вън-дȣ́ть оучени́кȣл лȣ́й, шѝ л'а́ȣ дȣс кѣтрѫ аннѣ шѝ каїáфа, шѝ аȣ ешѝть лȣй мнѝчюноáсе мъ́ртȣрїи, шѝ л'аȣ бат'ꙋокȣрѝть, шѝ л'а́ȣ бътȣ́ть, кѣ́ндь шѝ петър л'аȣ тъгъдȣи́ть. шѝ ал'алте тоáте, ашѧ̀ гръ́ѧще Гермáнь. Ꙟ. Чѐ ꙟсъмнѣ́ѕѫ антими́сȣль? Р. Ѧнтими́сȣль ꙟсъмнѣ́ѕѫ пре плáшка, кȣ кáрѧ с'а́ȣ ꙟвъли́ть трȣ́пȣль лȣ́й х҃с, дѣ́кѫ л'аȣ погорѫ́ть депрѐ крȣ́че шѝ ꙟ мор-мѫнть л'аȣ пȣс. Ѧнтими́сȣл' съ кѣ́мъ гречѣ́ще стрънсȣ́рѫ, фїиндь пȣ́рȣрѧ пре с҃внтȣл пр҃стль стрънсь. съ нȣмѣ́ще шѝ свнѝщнре, шѝ скáȣнь, прекȣ́мь вóмь ведѧ̀ шѝ мáй цóсь. а кó-пїей, шѝ а бȣрѣ́телȣи трѣ́бѫ, ѧсте ада́вѧ.

Despre cetele îngereștĭ. (Fol. 208b — 209b.)

Нóѡ ам' ѕи́сь съ фїе чѣ́теле а пȣтéрнлѡрь черéщи, шѝ трéй ерáрхїй. ачѧ̀ дентѣ́й, дȣ́пѫ с҃вніцíтȣль Диѡни́сїй ла кáрте пéн-трȣ черѣска ерáрхїе глáва ѕ҃, ѧсте ачѣ́ѧ, кáрѧ пȣ́рȣре съ афлѫ ꙟпрецю́рȣль лȣ́й д҃мнѕъȣ, шѝ апрóапе де дѣ́нсȣль, шѝ ачѣ́ѧ кáрѧ мáй ꙟнаи́нте де ал'те, фѣ́рѫ миж'лочїе съ ѕи́че кѣ сѫ ꙟпреȣ́нѫ кȣ д҃мнѕъȣ; кáрѧ кȣпрíнде скáȣнеле чѣ́ле прѣ̀ прѣ̀ с҃внте, херȣвíмїй чéй кȣ мȣ́л'ц' ѡки, шѝ серафíмїй чéй кȣ мȣ́лте ари́пи. адóаѡ ерáрхїе, ѧсте ачѣ́ѧ кáрѧ съ плинѣ́ще де стъпъни́ри, дѐ д҃мнíри, шѝ дѐ пȣтéри. а трéѧ, ѧсте подоáба ачѧ̀ а ꙟчепътȣ́рилѡрь, а арха́ггл҃илѡр, шѝ а ꙟцерилѡр. сера-фи́мїй с'а́ȣ нȣмíть тѡ́ть дȣпъ Диѡни́сїй, тѡ́ть ла ачѧ̀ кáрте глáва р҃, пентрȣ кѣч áрдь, шѝ ꙟкъл'ѕéскь, шѝ кȣръцéскь. херȣвíмїй, пéнтрȣ мȣл'цíмѧ а коноштíнцей, саȣ пéн'трȣ въ́р-сáрѧ а ꙟцелепчю́ней. скáȣнеле, пéнтрȣ кѣчи сѣ́нть ꙟнъл'цáте де тоáтѫ тиnи́рѧ смери́тѫ; шѝ кѣтрѫ ачéль ꙟнáл'ть, кȣ тоáте а лѡрь пȣтéри, неклътíте шѝ ꙟтърíте стáȣ. тѡ́ть Диѡни́сїй глáва и҃. д҃мнири съ нȣмѣ́скь, пéнтрȣ кѣчи немъ́рȣй нȣ сѣ́нть сȣпȣ́се, шѝ пéнтрȣ слóбодѫ сȣи́ре а лѡ́рь ден тоáтѫ типíрѧ смери́тѫ. пȣтéри, пéнтрȣ ачѧ̀ бъ́рбътѣ́скѫ, шѝ неклътíтѫ ви-тежїе, ла̀ тоáте дȣ́пѫ а лѡр' д҃мнѕъéщи лȣкрѣ́ри. стъпъни́ри, пен'трȣ ачѧ̀, депреȣ́нѫ кȣ д҃мнѕъéщиле д҃мнири біне ꙟподо-би́тѫ, шѝ нѐꙟтȣлбȣрáтѫ кѣ́трѫ чѣ́ле д҃мнѕъéщи стрълȣчíри, бȣ́нѫ ръндȣѣ́лѫ. ѣ́ръш тѡ́ть Диѡни́сїй глáва. ѳ҃. ꙟчепътȣ́ри, пéнтрȣ кѣчи кȣ ѡръндȣѣ́лѫ с҃вніцíтѫ, мáй ꙟнаи́нте де ал'те чѣ́те, ꙟчéпь с҃внте лѡрь лȣкрѣ́ри; арха́ггл҃їй, пентрȣ кѣчи кȣ

бȣ́нѫ пѡ́рнїалѫ кестéскь ꙟцернилѡрь ачѣле д͠мнѕъѣ́щи стрълȣ-
чи́ри; ꙟцерїй, пéнтрȣ кѣчи киве́рнисéскь ачѧ̀ дȣ́пѫ нѡ́и ерáрхїе.

Pentru înălțarea sfinteĭ păĭnĭ. (Fol. 234a—234b.)

Пентрȣ ꙟнъл'цáрѧ а с͠втей пѣ́иней.

Чѐ ꙟкѫ скрїе Геѡ́ргїй Кедринò, пéнтрȣ ѡ фемѣ́е еретíкѫ ꙟ ѕи́леле лȣ́й Ѧркáдїй ꙟпърáть. ꙟдáтѫ къ с'áȣ причещȣ́ить кȣ̀ тáйна а македонитѣнилѡрь ꙟнаинтѧ лȣ́й златоȣ́сть, сѣ̀ съ фїе фъкȣ́ть пїѩтрѫ ꙟ гȣ́ра ей, ꙟтрȣ чéртáрѧ еретíчилѡрь, ши̇ ꙟтрȣ̀ рȣши́нѧ чéлѡрь нéврѣд'ничи. ши̇ мáреле Кипрїáнь лà ѡрáцїѧ, кáрѧ фáче пентрȣ чей грешíци, скрїе пéнтрȣ оунь крещíнь, к'áȣ кȣтеѕáть, съ съ причещȣѩ́скѫ дѐ с͠вителе, нѐврѣдникь, сѣ̀ съ фїе фъкȣ́ть ꙟ мѣ́нȣле лȣ́й чин'стíта пѣ́йне, ченȣ́шѫ гоáлѫ. ши аю́ре тѡт ачéста с͠вить ѕи́че, ѡ фемѣ́е грешíтѫ, аȣ венíть, ши̇ аȣ лȣáть с͠вита пѣ́йне. ши̇ кȣноскѣ́ндь нѐврѣд'ничїѧ ей, ѡ áȣ пȣ́сь ꙟтр'ѡ ръклíцѫ, ши̇ врѣ́ндь ꙟтр'ѡ ѕи̇ съ ѿ деш'кíѕѫ, аȣ ешíть пáрѫ ꙟ протíва ей, ши̇ ꙟдáтѫ аȣ перíть.

LXXX.

1680.

Ѱалтирѧ де'нцьлес ...... кȣ послȣшáнїѧ смерении ноастре Досоѳей митрополи́тȣл' Єȣчѧвей ꙟ типарница с͠нтей митрополїй .... ꙟ Ѧш влѣт, ѡт сѫз. мир. ,зрпи.

(4⁰, II nepag. + 204 foĭ paginate.)

Psalm 16. (Fol. 15a—16a.*)

Фъгáдѫ лȣ́й Д͠вдь. ї͠ѕ.

1. Ѧȣѕи дóамне дирептáтѣ мѧ, ѧ̀ аминте рȣ́га мѧ̀. аскȣлтѫ рȣгáрѣ мѧ̀, нȣ ꙟтрȣ гȣ́рѫ виклѣ́нѫ. 2. Де ла фáца тà щюдéцȣл' мїеȣ ва еши̇, ѡкїй мїéй ка съ вáѕѫ дирептѣ́ри. 3. Испи-

*) cf. 1577.

ти́ши инема мѧ̀, ши̇̀ ѡ черчета́ши но́аптѧ; арсе́ши-мѫ ши̇̀ нȣ́
съ афлѫ̀ ꙟтрȣ ми́не недирептáте. ка съ нȣ́ гръıа́скѫ гȣ́ра мѧ
4. Лȣ́крȣри ѡмене́щи, пентрȣ кȣви́нтеле ро́стȣлȣ́й тѣȣ, еȣ ферию
кѣй въртóасе. 5. Съвършѧ́ще ȣ́рмеле мѣ́ле ꙟтрȣ къръ̀риле
та́ле, ка съ нȣ́ съ клътѣ́скѫ ȣ́рмеле мѣ́ле. 6. Єȣ стригáю, къ
мъ аȣѕи́ш' дȣмнъѕѣȣ; плѣ́кѫ ȣрѣ́кѧ тà мїе, ши̇̀ аȣ́ѕи граю-
риле мѣ́ле. 7.. Минȣнѣ́ѕѫ ми́ла тà, че́ла че мънтȣе́щи пре че́ѧ
че недеждȣе́кь (! l. —е́скь) спре ти́не. де че́й че съ ꙟпончиша́ѕѫ
дирѣ́птей та́ле, 8. Ферѣ́ще-мѫ до́амне ка лȣми́на ѡкюлȣ́й. ꙟтре
акоперемънтȣл арепилор та́ле мъ вéри акопери̇̀. 9. Де фа́ца некȣ-
ра́цилѡр аче́лоро́ че мъ кинȣ́ирѫ. връжма́шїй мїе́й сȣ́флетȣл
мїеȣ цинȣ́рѫ. 10. Гръси́мѧ са ѡ'мфȣндáрѫ, гȣ́риле лѡ́ро́ гръи́рѫ
мъндрїе. 11. Че́й че мъ гоне́скь, акмȣ̀ мъ ꙟкȣнцȣра́рѫ, ѡкїи̇ съй
ꙟй пȣ́серѫ, а-й плекáрѣ пре пъмѣнть. 12. Ꙟкȣнцюра́ръ-мѫ ка
ле́ȣл' га́та ла вънáт', ши̇̀ ка пȣ́юл' ле́ȣлȣ́й че петрѣ́че ꙟ бърлоаще.
13. Ꙟвїи̇ до́амне, ꙟнаи́нте-й съргȣѧ́ще, ши̇̀ ле ꙟпїѧдекѫ лѡ́р';
изъвѣ́ще сȣ́флетȣл' мїеȣ де некȣрáтȣл, кȣ̀ арма тà. 14. Де ла
връжма́шии мънии та́ле, до́амне, де ла че́й пȣцѫ́ци де пре
пъмѣнт; ꙟпáро́цъ-й пре ꙟш' ꙟтрȣ вїáца лѡр', ши̇̀ де аскȣ́нселе
та́ле съ ꙟплȣ̀ згѣȣл' лѡр'. сътȣрáръ-сѫ де фїи̇, ши̇̀ лъсáрѫ
ръмъши́целе ти́нерейлѡр' сѣй. 15. Ꙗръ еȣ кȣ дерептáте мъ
воюа ръ тà фѣ́цїи та́ле, ши̇̀ мъ вою сътȣрà, кѣнд' ми съ ва
арътà слáва тà.

Psalm 26. (Fol. 29a — 30b.)

Ѱалом лȣи Давид. кѕ҃. маинте де помъзȣи́ре.

1. Домнȣл стрълȣминъто́рюл мїеȣ, ши мѫнтȣнито́рюл'
мїеȣ; де чи́не съ мъ тем? до́мнȣл' скȣтито́рю вїе́цїи мѧ́ле, де
чине съ мъ спáрю. 2. Кѫнд' съ апропїѧ сȣ́пра мѧ̀ фъкъто́рїй де
рѣȣ, ꙟтрȣ съ мънѫнче къриле мѧ́ле. че́ѧ че мъ сȣ́пърѫ ши пи-
змáшїй, аче́ѧ слъби́рѫ ши къѕȣ́рѫ. 3. Де съ ва ѡщи̇̀ асȣ́пра мѧ̀
ѡа́сте, нȣ с'а тѧ́ме инема мѧ̀. де с'а скȣлà асȣ́пра мѧ̀ ръзбо́ю,
спре ꙟсȣл еȣ недеждȣескь. 4. Оу́на чершȣи де ла до́мнȣл'; ачѧ́ѧ
вои черкà: съ вїецȣеск' ꙟ кáса домнȣлȣ́й то́ате ѕѫлеле вїецїи
мѧ́ле, съ пръвъскь фрѫмсѧ́цѧ домнȣлȣ́й, ши̇̀ съ сокотеск' бесѧ́-
рика чà сфънтѫ а лȣ́й. 5. Къ м'аȣ аскȣнсȣ-мъ ꙟ кѡртȣл съȣ,
ꙟ ѕȣ́а рѣȣлȣ́й миеȣ акопери́тȣ-м'аȣ ꙟтр'аскȣнсȣл кѡртȣлȣ́й съȣ.
пре пїáтръ ꙟнълцáтȣ-м'аȣ. 6. Ши̇̀ акмȣ̀ ıатѫ к'аȣ ꙟнъл'цат кá-
пȣл мїеȣ сȣ́пра връжма́шилѡр мие́й. ꙟкȣнцȣрáта-м' ши жрът-

вит-ам ꙟ кортȣл' лȣй жрътвѫ де лаȣдѫ ши де сȣс-стригаре;
кѫнта-вою, ши ѱълмȣй-вою домнȣлȣй. 7. Аȣѕ' доамне гласȣл
миеȣ, кȣ кареле стригаю. милȣѧще-мѫ ши мъ аȣѕь. 8. Цїе ѕѫсѫ
инема мѧ, пре домнȣл черка-вою; черкатȣ-тѣȣ фаца мѧ, фаца
та доамне черка-вою. 9. Нȣ ꙟтоарче фаца та де мине, ши нȣ
плека кȣ мѫнїе дела шербȣл тѣȣ. ацютóрю ꙟ (! l. ꙟм) фїй, нȣ мъ
лепъда, ши нȣ мъ пъръсѫ, дȣмнъѕѣȣл' мѫнтȣнторюл миеȣ.
10. Къ татъ-миеȣ, ши маикъ-мѧ мъ пъръсѫрѫ, ѩръ домнȣл'
м'аȣ прїймит. 11. Лѧще пȣнеми доамне ꙟ калѣ та, ши повъцӑ-
ѕъ-мѫ пре къраре дирѣптѫ, пентрȣ пизмашїй мїей. 12. Нȣ мъ
лепъда ꙟ сȣфлетеле кърора ѫм сȣпърѫ; къ съ скȣларѫ сȣпра
мѧ мъртȣрїй недирепць, ш'аȣ миницитȣ-ш недирептатѧ шїе.
13. Креѕ' а ведѧ бȣнȣриле домнȣлȣй пре пъмѫнтȣл вїилѡр.
14. Рабдѫ пре домнȣл; ꙟбърбътѣѕъ-те, ши ꙟтърѣскѫ-сѫ ине-
ма та, ши рабдѫ пре домнȣл.

Psalm 40. (Fol. 50b—51a.)

Ꙟ сфършит ѱалом лȣи Давид м҃.

1. Фернчитȣ-й чела че ꙟцълѧще спре мишел ши съръимань,
ла ѕȣѫ кȣмплитѫ избъви-л-ва домнȣл. 2. Домнȣль ферй-л-ва, ши
вим-л-ва, ши ферчїи-л-ва пре пъмѫнть, ши нȣ-л ва да пре ꙟсȣль
ꙟ мѫнȣле пизмашилѡр лȣй. 3. Домнȣль ацȣта-ва лȣй ла патȣль
боалей лȣй; тот стратȣль лȣй ꙟторсѣшь ла боала лȣй. 4. Єȣ
ѕѫшь: доамне, милȣѧще-мѫ, тъмъдȣѧще сȣфлетȣль миеȣ, к'ам
грешит цїе. 5. Пизмашїи мией ѕѫсърѫ рѧле мїе: кѫндь ва мȣри
ши съ пїѧе нȣмеле лȣй? 6. ши ꙟтра съ васѫ. ꙟ зъдар гръѧ:
инема лȣй аȣ адȣнат фъръ лѧце шие. ешїѧ афарѫ ши гръйѧ
депреȣнѫ. 7. асȣпра мѧ шопотїѧ тоць пизмашїй мией, асȣпра
мѧ кȣцета рѧле мїе. 8. Кȣвѫнт' къкътóрю де лѧце пȣсърѫ
сȣпра мѧ, даръ чела че доарме аȣ н'а адаѡце а съ скȣла? 9. Къ
даръ ши ѡмȣл пъчїй мѧле ꙟ каре недеждȣѩм, каре мѫнка
пѫйнѧ мѧ, мърїит-аȣ асȣпра мѧ пїѧдекѫ. 10. Тȣ дарѫ доамне,
милȣѧще-мѫ ши скоалъ-мѫ, ши вой плѫти лѡр. 11. Ꙟтр'ачаста
кȣноскȣю къ врȣсѣши-мѫ, къ нȣ с'а бȣкȣра пизмашȣл мїеȣ де
мине. 12. Ѩръ пре мине пентрȣ неръȣтатѧ спрежиниш ши мъ'н-
търиш денаинтѧ та ꙟ вѣч. 13. Блсвить домнȣль дȣмнъѕѣȣль
лȣи Израил, де ла вѣкь ши пънь ла вѣкь: фїе. фїе.

Psalm 97. (Fol. 125a—125b.*)

Ѱалѡм лȣи Давид ч҃з.

1. Кѫнтáць д҃нлȣй кѫнтекь нóȣ, къ минȣнáте фѧче д҃нль.
мѫнтȣит-аȣ пре ꙟс дирѣпта лȣй ший брáцȣл' чел с҃нт' а лȣй.
2. Кȣноскȣтѫ фѧче днль мѫнтȣинца са, денаинтѧ лимбилор аȣ
дескоперит дирептáтѧ са. 3. Ꙗдȣс-аȣ аминте де мила са лȣй
Іáкѡв, ший адевáра сà кáсїй лȣи Ізраил. въѕȣрѫ тóате хотá-
рьле пъмѫнтȣлȣй избѫнда дȣмнъѕѣȣлȣи нострȣ. 4. Єстригáць
алалáгмѡн' лȣй д҃ѕъȣ тѡт пъмѫнтȣл', кѫнтац ши въ бȣкȣ-
рац ший ѱълмȣиц'. 5. Ѱълмȣиц' д҃нлȣй ꙟ чѧтерѫ, ꙟ чѧтере
ший глас де ѱалѡм. 6. Ꙟ бȣчине ферекáте, ший кȣ глас де бȣчинй
де корнь. алалагмȣй денаинтѧ ꙟпъратȣлȣй д҃нлȣи. 7. Клътѣ-
скъ-сѫ мáрѧ ший плинȣл ей, лȣмѧ ши тóц' кáрїй лъкȣиц
ꙟтр'ѫнсѫ. 8. Пърáшле тропоти-вѡр' кȣ мѫнȣле депреȣнѫ, мȣн-
цїй бȣкȣрá-съ-вѡр'. 9. Де фáца д҃нлȣй, къ вине, къ ва вени съ
џюдече пъмѫнтȣл'. џюдекá-ва лȣмѧ пъмѫнтȣлȣй кȣ диреп-
тáте, ший попóаръле кȣ дирептáрюл.

Psalm 125. (Fol. 167a—167b.)

Кѫнтекȣл трѧпчелѡр. р҃ке.

1. Кѫндь ар ꙟтóарче д҃нль прáда сїѡнȣлȣй, не фѧчем ка
мѫнгъѧцїй. 2. Ꙗтȣнчѧ сь ꙟплȣ де бȣкȣрїе рóстȣл' нóстрȣ, ший
лимба ноастрѫ де веселїе. атȣнче вѡр ѕѫче ꙟ пъгѫни: мърит-
аȣ д҃нль дѣ фáчерѧ кȣ дѫншь. 3. К'аȣ мърит' д҃нль дѣ фá-
черѧ кȣ нóй, фáптȣ-нѣм веселиндȣ-не. 4. Ꙟтóарче д҃не, прáда
нóастрѫ, ка пърáшле ꙟтр'аȣстрȣ. 5. Кáрїй сáмънѫ кȣ лáкрьми,
ꙟ бȣкȣрїе вѡр съчерà. 6. Ꙟблѫндь. ꙟблà, ший плѫнџà, арȣн-
кѫнд' съмѫнца лѡр. ıаръ венindь вѡр' вени кȣ бȣкȣрїе, стрѫн-
гѫндь мѫнȣнкѧлеле сáле.

Ruga Annii: I Regum cap. II, v. 1—10. (Fol. 195b—196b.)

Рȣга Ꙗннїй мáйчий лȣй Єамойль пророкь. а҃. ꙟтѣе ꙟпъръцїе глáва в҃. пѣси а трѣѧ.

1. Ꙟтъритȣ-с'аȣ инема мѧ де д҃нль, с'аȣ нълцá (! l. —цат)
кѡрнȣл мѥȣ де д҃ѕъȣль мѥȣ; лърџитȣ-с'аȣ рóстȣл' мѥȣ сȣпра
пизмáшилѡр мѥй, м'ам' веселить де спъсéнїѧ тà. 2. Къ нȣ ѫсте

*) cf. 1577.

свн҃тъ кѹмѹ-й домнѹль, шѝ нѹ̀ ѧсте дирѣ́птъ кѹмѹ-й дꙁъѹл' нострѹ, ничі ѧсте свн҃тъ май мѹлт' де тине. 3. Нѹ̀ въ лъѹдарецьь, ничі гръйрецьь на́лте ꙟ мѫндраце, ничі съ ѥсѫ мáре кѹвѫнтáре дин рóстѹль вострѹ. къ дꙁъѹ-й ꙟцълепчюнилѡр дм҃нь, шѝ дꙁъѹ гътиндь ꙟчепътѹриле сале. 4. Ѧркѹль пѹтѣрничилѡр аѹ слъбит'. шѝ непѹтинчóшїй съ ꙟчинсъръ кѹ пѹтѣре. 5. Чей плині де пѫйне съ скъꙁѹръ шѝ флъмѫнꙁѫй дескълекáръ пъмѫнть. къ стѣрпа нъскѹ шѣпте, шѝ чѧ мѹлтѫ ꙟ кѹкóні слъбй. 6. Дн҃ль оумóаръ шн 'нвїѧꙁѫ, пѹгоаръ ла ѥд шѝ сѹе. 7. Дн҃ль месерїѧꙁѫ шн богъцѧще, смерѧще шн 'нáлцѫ. 8. Ръдикѫ де ла пъмѫнть пре мишел, шн дин гѹною скоалѫ пре чел неавѹт'. ка съ-л посъдѣскѫ кѹ пѹтѣрничїй нърóдѹлѹй, шѝ скаѹнѹлѹн слꙋвїи моштенииндѹ-л. дѫндь фъгадѫ рѹгъторюлѹн, ш'аѹ бл҃свит' анїй дирѣ́птѹлѹй. 9. Къ нѹ съ ва ꙟтърй пѹтѣрникѹл бърбат кѹ търїѧ са. дн҃ль слаб ва фáче пизмáшѹл съѹ. дн҃ль свн҃ть. Нѹ̀ съ лáѹде ꙟцълептѹл' кѹ ꙟцълепчюна са, шѝ нѹ̀ съ лаѹде пѹтѣрникѹл' кѹ пѹтѣра са, шѝ нѹ̀ съ лáѹде богáтѹл' кѹ богъцїѧ са. Че дѣчаста съ съ лáѹде кáре съ лáѹдѫ: ꙟтрѹ съ причѣпѫ шн съ кѹнóаскѫ пре домнѹл', шѝ съ фáкѫ џѹдéць шѝ дирептáте пре мижлокь де пъмѫнть. 10. Дн҃ль съ сѹй ꙟ чéрюрї, ш'аѹ тѹнáт', ачéла ва џюдекá марџиниле пъмѫнтѹлѹй, дирѣпт' фїиндь, шѝ ва дá вѫртѹте ꙟпърацилѡр нóштри, шѝ ва 'нълцá кѡрнѹль хрнстóшилѡр съй.

LXXXI.

1682.

Віаца шѝ петрѧчерѧ свн҃цилѡрь . . . . . алѹй Досоѳей митрополитѹль Сѹчáвей. ꙟ типáрница свн҃тей митрополїй ꙟ Ѧшь . . . . влтѡ дела ꙟчепѹтѹль лѹмїй ,зрч. мсц҃а ѡктóври кꙁ. дни. Дела нáштерѧ Дм҃нлѹй шѝ мѫнтѹиторюлѹй нострѹ іс хс. лѣт' ,ахпв.

(Folio, IV nepag. + 248 + 78 + 12 foi paginate, având cele din urmă paginatura 73—84.)

Гхéргѹль. (Fol. Ib.)

Стíхѹрї пре гхергїѧ Молдóвей.

Кáпѹль чел де бѹ́ѫрь л хїаръ веститѫ,
Съмиѣꙁѫ пѹтѣре църъй несминтитѫ.

Прекѫтȣ-й де мáре хѵ́ра ши бȣѧ́кѫ,
Коа́рнеле'м' пъшȣне ла пъмѫ́нт ѫш плѣкѫ.
Де пре ки́пь съ вѧ́де бȣ́жрȣль че-й пла́че,
К'ар врѧ́ 'н тоа́тѫ крѧмѧ, съ стѧ̀ ца́ра'м па́че.
Дм̃нль Дȣ́ка во́дѫ дела х̃с аре,
Аџюто́рю пре сте́ммѫ ши̇ фери́нцѫ та́ре
Чинсти́та крȣ́че; ши 'н ча́сь де нъвáлѫ,
А лȣй х̃с ма́йкѫ ни де спрнжинѣлѫ.

Predoslovia a doua, câtră cetitorii. (Fol. IVb.)

Кътръ четито́рї.

Кътръ юби́тȣль четитѡ́рю сънъта́те.

А синаѯа́рюлȣй дм̃нѕъѧ́скѫ ши свн̃тѫ ка́рте скоа́сѫ депре гречѧще ши̇ еллинѧще дин' вї̃ миннѧ́е а свн̃тей бесѧ́ричь. ши дин' кърцѫле вистѧ́рюлȣй бесѧ́ричїй пре ли́мбѫ рȣмѫнѣскѫ кȣ лȣ́нгѫ невоинцѫ, ши кȣ леѯико́не дѣцȣ́нсь тълмъчи́тѫ. кȣ по́хта благочести́вилѡрь ши̇ лȣй Дȣмнъѕъȣ юби́ць дм̃нїй църъжй Молдо́вей Іѡан Гешрги Ги́ка воево́да. ши̇ Сте́фань Василїе воево́да. ши̇ Евстра́тїе Даби́жѧ воево́да. ши̇ Іѡан Дȣ́ка воево́да. ши̇ Илїѧ́шь Алеѯа́ндрȣ воево́да. ши̇ Іѡан Стефань Пе́тръ воево́да. ши Іѡа́нь Дими́трїе Катакȣзинѿ воево́да. ши мърїа са̀ Іѡа́нь Антонїе Рȣ́сеть воево́да. ши̇ кȣ̀ по́ѳа дȣмнилѡрь са́ле, чинсти́цилѡрь боѧ́рїй църъжй. ꙟтр'атѫта лȣ́нгѫ врѧ́ме скрїинды ши тълмъчи́нды, кѫте ам пȣтȣ́ть бирȣ̀й ꙟ аче́щь вѧ́чь грей а църъжй, абьѧ̀ кȣ мȣ́лт' гре́ȣ ам' скри́сь ши̇ ача́стѫ свн̃тѫ ка́рте, де ѡ амь тълмъчи́ть рȣмънѧ́ще пре ли́мбѫ про́стѫ; ка́рѧ юби́цїй лȣй Дм̃нѕъȣ ши чинсти́ць четито́рї кȣ̀ дра́гь съ ѡ прими́ць ши̇ съ ѡ чети́ць фъръ ȣрѫ́ть. къ нȣ̀ спȣ́не ꙟтр'ѫнсѫ де петрекънїиле ши̇ пȣте́риле ꙟпъра́цѫлѡрь, ши̇ а кеса́рилѡрь, ш'а кра́нлѡрь ш'а дм̃нилѡрь; ни́че де витежїиле ши избѫндиле хатманилѡрь; ни́че де невоинцеле витѧ́жилѡрь ши гхѫрѣцѫлѡрь лȣме́щь; чѐ де невоинцеле ши̇ бирȣинцеле ши̇ избѫндиле а витѧ́жилѡрь ꙟпъра́тȣлȣй ши дм̃нлȣй чере́скь. дѣкърора невоинце ꙟџерїй съ минȣнѣѕѫ, кȣ́м' ей пȣтȣ́рѫ де съ невои́рѫ, ши бирȣи́рѫ а ба́те ръзбо́й ашѧ̀ де минȣна́ть престе тоатѫ минȣ́нѧ, ши̇ чинсти́ть престе то́лтѫ чи́нстѧ. ка́риле дм̃нѣ-во́астрѫ чети́ндȣ-ле ꙟн то́ате ѕѫле, вец' ꙟндȣлчи̇ сȣфлетѧ́ще ка̀ ꙟ ра́юль адевъра́ть а свн̃цїиний са́ле. ши̇ ꙟтѫй съ помениц ши̇ съ мȣлцъ-

мйц҆ благочестйвилѡрь д҃мнї . шй пре нóй ꙟкѫ нȣ̀ ȣйтáць дела с҃нтѫ рȣ́га дȣмилѡрь-вóастре.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a.*)

Кȣ Д҃мнѕъȣ ꙟчѧ́пемь пролóацеле тȣтȣрóрь с҃вицилорь.

Лȣ́на лȣ́й Септéврїе аре л҃ де ѕѫле . ѕȣ́а аре в҃ї чáсȣри . ши нóаптѧ аре в҃ї чáсȣри.

Ѧстъѕь ѕȣ́а ꙟтъи, ѧсте ꙟчепътȣ́ра Їндиктиѡ́нȣлȣй, адекѫ анȣлȣй нóȣ ал тѫнърь.

Трéбȣе а щй́ къ Їндиктїѡ́нȣль ꙟл҆ пръзнȣѧ́щїе бесѧ́рика лȣй Д҃мнѕъȣ дин бътрѫнни лȣꙟндь ѡбйчнѫ . къ ла рѫмлѧ́ни ѧсте рѫ́ндȣл҆, де҆ничéпъ анȣль дин Їндиктїѡн . шй Їндиктїѡн пре лймба лѡр съ ѕѫ́че, порȣ́нкѫ ши аръттътȣ́рѫ . шй ꙟкѫ, дерепчѐ, къ҆нтр҆ачáстъ ѕѫ̀ аȣ ꙟитрáт҆ Д҃мнль нострȣ І҃с . Х҃с . ꙟ бесѧ́рика Їоудéнилѡрь, ши дѫндȣ-й кáртѧ Ѧсáией пророкȣль, дешкйсѫ ш҆афлъ оунде ерà скрі́сь : Д҃хль Д҃мнлȣй сȣпра мѧ̀, прий кареле аȣ оунсȣ-мѫ, а бине вестї̀ мѧ́серилѡрь аȣ тримйсȣ-мѫ; а тъмъдȣй чéн ꙟфрѫнць кȣ̀ инема; а стригà пръдáцѫлѡр, слобоѕѫ́ре, шй̀ ѡрбилѡр, ведѧ́ре; а тримі́те пре чéй здробйць ꙟ слобоѕѫ́е, а стригà анȣль Д҃мнлȣй прїимйть . дачі́ѧ дѫндь кáртѧ ла слȣ́гѫ шй̀ шеѕȣ̀ де ѕѫ́сѫ, къ астъѕь с҆аȣ ꙟплȣ́ть скриптȣ́ра ачáста ꙟ оурéкиле вóастре . кѫндь съ мирà шй̀ нърóаделе де кȣвинтеле че ешї́ѧ дин пр҃ѣ с҃вить рóстȣль с҃вицїи сáле.

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 110b.)

Ноéврїе ѕ҃.

ꙟтр҆ачáсташ҆ ѕѫ̀ поменйрѧ пр҃ѣкȣвїѡ́сȣлȣи пърйнтеле нóстрȣ Лȣкà.

Ѧчéста фериччйтȣль Лȣкà тръгѫ́ндȣ-сѫ дин҆ четáтѧ Тавроменїе, дин҆ цáра Сицéлїей, ꙟн тѫнърѫ вѫ́рстѫ де н҃ї ай, пȣ́рȣрѧ съ зъбъкїѧ̀ ла с҃нта бесѧ́рикѫ, ши аскȣлтà с҃нтеле читéнїй ши ꙟнвъцътȣ́риле лȣй д҃мнѕъȣ, аȣѕѫндȣ-ле шй̀ фъкѫ́ндȣ-ле . шй̀ кѫндь крȣ́рѫ пърі́нцїй съ-ль ꙟнсóаре, ель съ скȣлѫ̀ нóаптѧ, шй̀ съ дȣ́сѫ ла лóкь неꙟмблáть ши некъл-

---

*) cf. 1675, mai sus pag. 221.

кѫ́т', де лъкȣ́й кȣ̀ хе́рнле. шѝ м҃ де ѕѫ́ле ꙟмплȣ̀ немѫника́ть; с'аȣ сподоби́т' а ведѧ̀ свн҃тль ꙟнџерь шѝ а фѝ сокоти́ть. шѝ мѧ́рсѫ ла̀ ѡ свн҃тѫ мънъстѝре дѐ съ кълȣгърѝ. шѝ кȣ̀ май а́спрѫ петрѧ́чере съ сȣпȣ́сѫ, а тре́ѧ ш'а па́тра ѕѫ̀ гȣстѫ́ндь пѫ́йне кȣ̀ апѫ, шѝ трȣ́пȣль ни́че лѣ́кь ѡдихни́ндь. шѝ ашѧ̀ петрекѫ́ндь н҃ї лȣ́нї, съ скȣлѫ̀ кȣ̀ оун' кълȣгъра́шь, шѝ мѧ́рсѫ ꙟн мȣ́нтеле Єтиїй, хръни́ндȣ-сѫ кȣ̀ бȣрȣѧ́неле че съ фъчѧ̀ аколѧ̀. шѝ пентрȣ̀ нево́ѧ трȣпȣлȣи дормі́ѧ пȣцѫнте́ль, кȣлкѫ́ндȣ-сѫ нȣ́май ꙟнтр'о къмѧ́ше, шѝ дескȣ́лць. шї-й ерà хота́рȣль шѝ дерепта́рюль, де нȣ́ еші́ѧ дин' килі́е пѫнѫ нȣ́ четі́ѧ ѱълти́рѧ то́атѫ. [margin. шѝ дѧчї́ѧ дерепта́рюль лȣ́й тре́тїи ча́сь] шѝ дѧчї́ѧ че май ръмѫнѧ̀ де ѕѫ̀, лȣкрà пънъ ла̀ ал шѧ́се ча́с, шѝ дѧчї́ѧ съ грижї́ѧ де пȣцѫнѧ̀ гȣста́ре, шѝ дѧчї́ѧ цънѧ̀ оуста́вȣль че авѧ̀ де ръмъші́цѫ. шѝ ашѧ̀ невои́ндь с'аȣ сподоби́ть де да́рь делà дмнзъȣ. шѝ дезлегà ши тлъкȣѧ̀ кȣви́нте грѧ́ле ши неле́сне кȣпрі́нсе ла причепȣ́ть, атѫ́та кѫ́ть съ мирà оуні́й де ѕѫчѧ̀: де ȣ́нде щі́е ка́рте аче́ста неꙟнвъца́ть? дѧчї́ѧ дин' порȣ́нкѫ де ла дмнѕъȣ съ дȣ́сѫ ла̀ оуи лѡ́кь ши стрѫ́нсѫ в҃ї кълȣгъра́шь, пȣртѫ́ндȣ-ле гри́жѧ. шѝ пентрȣ аче́ста прилежь мѧ́рсѫ шѝ ла цриград'. шѝ кȣтрїе́рѫндь лъкȣі́нїцеле кълȣгъре́щї, ши дѫ́ндȣ-сѫ ꙟн ѡро́авѫ кȣ пъри́нїцїй съ'нто́арсѫ де мѧ́рсѫ пѫнѫ ла кори́нѳь. ши'нтр'оре-ка́ре ѡра́ш' петрекѫ́нд' вр'о шѧ́пте лȣ́нї, кȣ̀ па́че аȣ ръпъѡсат.

Povestea proroculuĭ Jeremia. (Fol. 105a — 106b.*)

Ꙟнтр'ачѧ́лѧ ѕѫ́ле, гръй дмнль кътръ Иеремі́ѧ ѕѫкѫ́ндь: Иеремі́ѧ, ско́алѫ де ешь дин' чета́те шѝ кȣ̀ Барȣ̀х, къ ытѫ къ вой съ ѡ стри́к', пентрȣ̀ мȣлцѫ́мѧ пъка́телорь кърора лъкȣе́скь ꙟтр'ѫ́нсѫ, къ рȣ́џиле во́астре сѫ́нт' кà ниџе стлъпї та́рї шѝ въртѡ́шь ꙟ ми́жлокȣл лѡр ш'а четъцѫ́й, шѝ кà оун̀ зы́дю де адлма́нт' де ѡ'нкȣ́нџюрѫ; пентр'ачѧ́ѧ еши́ць афа́рѫ дин тр'ѫнсѫ майн́те пънѫ нȣ 'нкȣ́(н)џȣрѫ Халде́ий. шѝ гръй Иеремі́ѧ: рѡ́гȣ-мѫ дмне, дъ ко́е ше́рбȣлȣй тъȣ съ гръѧ́скѫ найн́тѣ свн҃џї́й та́ле. шї-й ѕѫ́сѫ дмнль: гръѧ́ще. шѝ ѕѫсѫ Иерїмі́ѧ: дмне, да́й чета́тѧ ача́ста ꙟ мѫ́на Халде́илѡр, шѝ с'орь лъȣдà къ пȣтȣ́рѫ найн́тѧ свн҃џї́ий та́ле; дмне, дѣ́ка-й во́ѧ тà, май би́не съ съ стри́че де мѫ́на свн҃џї́й та́ле, де кѫт' де Халде́й.

---

*) cf. maĭ sus pag. 147 urm.

шн ѕѫсѫ дм҃ѕѫѹ : тѹ те скоалѫ де ешь, кѣ ей нѹ с'орь лѣѹда;
кѣ де нѹ ле вою деш'киде еѹ, ей н'ѻр пѹта ꙟтра . пасѫ ла Варѹх
де-й спѹне, шй ла ал шасе часъ де ноапте сѣ венйць ла зйдюль
четѣцѫи, де-ц' прѣвй шн-ц' веда, кѣ де нѹ ле вою дешкиде еѹ,
ей н'орь пѹта ꙟтра . шй марсѫ Иеремїа де спѹсѫ лѹи Варѹхь.
шй ꙟнтрѫндь ꙟ бесарикѫ'ш рѹмпѣрѫ вешминтеле, шн-ш' пѹ-
сѣрѫ цѣрнѫ ꙟн капете, шй плѫнсѣрѫ мѹлть . шй сѣ дѹсѣрѫ
де еширѫ . шй ла ал шасе часъ марсѣрѫ ла зйдюрї, шй аѹ-
ѕѫрѫ трѫмбите, шй венирѫ ꙟнџерїй дин' черю кѹ фѣклїй лѹ-
мина́те а мѫнѫ, шн стѣтѹрѫ ла зйдюриле четѣцѫй . шй дѣ-
ка-й вѣѕѹрѫ, плѫнсѣрѫ шй ѕѫсѣрѫ : акмѹ ведемь адевѣрать
кѹвѫнтѹль ч'аѹ ѕѫсь дм҃нѕѣѹ . шй рѹгарѫ пре ꙟнџерї ѕѫкѫндь:
рѹгѣмѹ-вѫ, ꙟгѣдѹйць, нѹ стрикарець четата пѣнѣ вом' грѣй
лѹй дм҃нѕѣѹ . атѹнче грѣй Иремїа шй ѕѫсѫ : рогѹ-мѫ дм҃не,
дѣ-мї вое сѣ грѣескь найнтѣ та . шй ѕѫсѫ дѡмнѹль : грѣаще.
шй ѕѫсѫ Иеремїа : амѹ дм҃не кѹноскѹмь, кѣ дай четата пре
мѫнѹле пизмашнлорь ей, шй сѣ ва дѹче попорѹль тѣѹ ꙟн
Вавилѡнь; дарѣ че вом фаче кѹ свинтеле васе? шй ѕѫсѫ
дм҃нѕѣѹ : дѣ-ле пѣмѫнтѹлѹй пре мѫнѫ, шї-й ѕѫ : аскѹлтѫ пе-
минте гласѹль зидиторюлѹй тѣѹ, че тѣѹ фѣкѹт' пре апе, че
тѣѹ печетлѹит' ꙟ шапте времї *) шй дѹпѣ ачала ѫц вей
лѹа фрѣмсаца та, пѣзаще васеле слѹжбей, пѣнѣ ла ѡбрѣ-
шенїа юбитѹлѹй . шй ѕѫсѫ Иеремїа : рогѹ-мѫ дм҃не, че вой
фаче лѹй Авимелехь, Ефиѡпѹлѹй? кѣ мѹлть бине аѹ фѣкѹть
шербѹлѹй тѣѹ, кѣ ель м'аѹ скось дин' гроапа ча кѹ тинѫ,
ѹнде мѣ арѹнкасѣрѫ; шй н'аш врѣ сѣ васѫ перира четѣцѫй,
сѣ лашие, кѣ-й слабь де фире . шй ѕѫсѫ дм҃ль кѣтрѣ Иеремїа:
тримите-ль ла вїа лѹй Агриппа, шн ꙟн ѹмбра мѹнтелѹи л'ой
акопери-л (!) пѣнѫ кѫндь с'л'нтоарче попорѹль дела робїе . ꙗрѣ
тѹ, те дѹ кѹ попорѹль тѣѹ ꙟ Вавилонь, шн петречь кѹ дѫн-
шїй, бине вестиндѹ-ле пѣнѣ-й вой ꙟнтоарче; ꙗрѣ пре Варѹхь
сѣ-л' лашь ачїа . атѹнче марсѣрѫ ꙟн бесарикѫ шн лѹарѫ ва-
селе бесаричїй чале де слѹж'бѫ, шй ле дадерѫ, ꙟн пѣмѫнть,
прекѹмь лѣѹ ѕѫсь дм҃ль . шй кѫндь фѹ деминѣцѫ, ѕѫсѫ
Иеремїа лѹй Авимелехь : а кошчюгѹль фїюле, шй пасѫ ла вїа
лѹи Агриппа пре потика мѹнтелѹй, шй адо смокине пентрѹ
болнавїй попорѹлѹй; кѣ пре тине лї-й бѹкѹрїа, шй пре капѹль
тѣѹ слава лѡр . шн'ндатѫ марсѫ; шй дѣка сѣ дѹсѫ, сѣ лѹ-
минѫ ѕѹа де соаре . адекѫ шй пѹтара Халдеилорь сѡсѫ, шн

---

*) Glosă marginală: шапте вѣч.

'нкꙋнџꙋрѫ Иерꙋсалимꙋль. ши бꙋчинѫ мареле ꙟџерь грѣиндь: ꙟнтраци ꙟн четате, тоате пꙋтерниле Халденилор', ꙗкъ вѫ с'аꙋ дешкись порцѫле. атꙋнче Іеремїѧ лꙋѫ кеиле бесѣричїй, ши ешиндь дин четате афарѫ, ле арꙋнкѫ наинтѧ соарелꙋи ши ѕѫсѫ: ѧ-ле ачѣста, ши ле пъзѣще пѫнѫ ла ѕꙋꙋ (!) кѫндь те ва ꙟтреба дмнлъ де дѫнселе; къ нои нꙋ нѣмь афлать хар-ничь съ-ле пъзѫмь. дечи Иеремїѧ мѣрсѫ ꙟн робїе кꙋ попорꙋл ла Вавилѡнь. ꙗръ Варꙋхь ешиндь дин' четате, ꙟтръ ла ꙋн' мормѫнт', де шеѕꙋ аколѡ. ꙗръ Авимелехь дѣка кꙋлѣсѫ смо-кинниле, съ фѣче зъдꙋв', ши'нтрѫ сꙋпть ꙋмбръ де копачь ши адорми пре кошчюгꙋль кꙋ смокинеле, де дорми ѻ де ай. ачаста фꙋ кꙋ порꙋнка лꙋи дмнѕъꙋ пентрꙋ кꙋвѫнть че аꙋ ѕѫсь кътрѣ Иеремїѧ, къ еꙋ жл вои акопери. ꙗръ дѣка с'аꙋ дешептать, ѕѫсѫ: дꙋлче ам' адормит ши пꙋнцѫтел (! l. пꙋ-цѫнтел) пентр'ачѣѧ ми-й рѣꙋ ла капь, къ нꙋ м'ам' сътꙋрать де сѡмнь. ши дескоперииндь сомокинниле (!) кꙋра 'лаптеле дин-тр'ѫнсе проаспете, ка дениꙋрѧ кꙋлѣсе, ши ѕѫсѫ: аш' май дорми пꙋцъинель, че миꙋ ѕѫсь съ съргꙋеськь, ши де м'ой зъбъви с'а скърби, къ аꙋ доарѫ нꙋ-й зъдꙋв' ши трꙋдъ 'н' тоате ѕѫле; че съ мѣргь май таре ш'ой дорми акась. ши лꙋꙟндь кош-чюгꙋль кꙋ смокинеле, пꙋрчасѫ ла Иерꙋсалимь; ши адекѫ нꙋ кꙋ-ноща ниче четатѧ, ниче каселе, ниче а са касѫ, ниче пре ни-мерѧ кꙋноскꙋть нꙋ ведѧ, рꙋде ши прїѣтинї ши попорѣнї щїꙋць, пре ниме. ши ѕѫсѫ: блсвит' дмнѕъꙋ, бꙋйгꙋйре м'аꙋ ловит' астъѕ'; нꙋ-й ачаста четатѧ, м'ам' рътъчить къ нꙋ м'ам' сътꙋрат' де сѡмнь. ши ешиндь афарѫ дин четате ѡ сокоти пре фъптꙋрѫ ши пре сѣмне ши ѕѫсѫ: динсѫ ачаста-й четатѧ, аꙋ рътъчиткꙋ-м'ам? ши ꙗръш' ꙟнтрѫндь, черкѫ ши н'афлѫ пре ниме кꙋноскꙋть. ши ꙗръш' ѕѫсѫ: блсвит' дмнѕъꙋ, маре бꙋйгꙋйре м'аꙋ ловить. ши ꙗръш' еши афарѫ, шеѕꙋ мъх-нить, нещїиндь че ва фаче, ши пꙋсѫ џѡс кошница кꙋ смоки-нниле ши ѕѫсѫ: аичѧ вой съ шеѕ' пънъ кѫндь дмнѕъꙋ ва ръдика де пре мине бꙋйгꙋйчюнѧ. ши аша шеѕѫндь, адекѫ вени оун' мошнѣгь бътрѫнь дин' царинѫ, ши съ скꙋлѫ де-й ѕѫсѫ: оункюле, спꙋне-мї чине-й четатѧ ачѣста? бътрѫнꙋль ѕѫ-сѫ: Иерꙋсалимꙋль ѧсте, фїюле. ши ѕѫсѫ Авимелех: оунде ѧсте Иеремїѧ преꙋтꙋль лꙋи дмнѕъꙋ, ши Варꙋхь чътецꙋль, ши тот попорꙋль четѣцѫй, къ нꙋ-й афлꙋ? ши ѕѫсѫ бътрѫнꙋль: даръ тꙋ нꙋ ещь динтр'ачесть ѡрашь? даръ астъѕ' ц'ай адꙋсь аминте де Иеремїѧ де-л' ꙟнтребї? къ Иеремїѧ де ѻ де ай дꙋс ꙟн Вави-лѡнь кꙋ попорꙋль тѡт', къ сѫнт' робнць де Навходоносорь

ꙟмпъра́тъ; даръ̀ тȣ̀ єщї тѫнъръ, н'ай фост' ни́че нъскȣ́тъ атȣ́нче, ши'н'тре́бї че н'а́й май възȣ́тъ. шѝ аȣѕѫндъ ача́ста Авимеле́хъ, ѕѫ҃сѫ: де н'а́й хи бътрѫнъ ши н'а́р хи пъка́тъ, ѡмȣл' лȣи дмнѕъȣ, а пробръзѫ̀ бътрѫнїи, тѧшъ цинѧ̀ ръ̀ȣ; а че́ гръ-єщъ къ попѡ́рȣлъ ѧсте дȣсъ ꙟн робїе ла Вавилѡ́нъ? къ де с'аръ хи дешки́съ по́рцѫле че́рюлȣи, съ пȣго́аре ꙟнцерїй лȣ̆й дȣм'нъѕъȣ кȣ пȣта́ре шѝ кȣ стъпѫнїе, ꙟикъ н'ар хи сосѫ́ндъ ꙟ Вавилѡ́н ашѧ'м' при́пѫ ꙟитр'о ми́кѫ де врѧ́ме, де денѣ̀-ȣрѧ че м'аȣ мъна́т' пъри́нтеле мїе́ȣ Іеремі́ѧ ла помѣ́тȣлъ лȣ̆й Агри́ппа, ла пȣцѫна́ле смоки́не пентрȣ бо́лнавїй, ш'ам' ацъпи́тъ пȣцѫне́лъ дѣ̀м дорми́т' сȣ́птъ ȣмбрѫ де ȣм по́мъ, пентрȣ зъдȣвȣ́лъ, ши-м пърѧ̀ к'ой хи зъбъви́т', ам' дескопери́тъ смо-ки́неле шѝ то́т' ле мерцѧ̀ ла́птеле кȣмъ лѣ̀м' кȣлесъ. шѝ тȣ̀-м' спȣ̆й къ-с' ѡа́менії̈н дȣш' ро́бї ла̀ Вавилѡ́нъ. ка́ȣтѫ де ве́ѕъ смокі́нниле, къ̀ лстъѕъ м'аȣ трими́сь, лстъѕъ лѣ̀м' кȣле́съ. ꙗръ̀ бътрѫ́нȣлъ дѣ́ка възȣ̀ смоки́неле ѕѫ҃сѫ: ѡ фїюле! а пра-ве́дник' ѡмъ, фичѡ́р єщъ; н'аȣ врȣт' дмнѕъȣ съ-ц' ара́те па́-тимл четѣцѫ̆й аче́щїѧ съ нȣ́ те мъхнѣ́скѫ, шѝ ц'аȣ пȣ́съ асȣ́-прѫ бȣйгȣнчю́нѧ ача́стл; къ о҃ де ай сѫнт' декѫндȣ-й попо́рȣлъ четѣцѫ̆й кȣ Иеремїѧ ꙟн Вавилѡ́нъ, ден' ѕȣ́а че ꙗȣ лȣат ꙟ пра́-дѫ. ка́ȣтѫ де те'н'крѧ́де фїюле, къ нȣ́-й аче́ла тимпъ, къ ꙟикѫ пѫ̆йниле нȣ-с креску́те ши врѧ́мѧ смокі́нелѡр н'а́ȣ сосѫт'. атȣ́нче Авимеле́хъ с'лȣ дезмецѫ́т' кѧ̀ дин' бецѫ́е, шѝ ѡглиндѝ би́не пъмѫ́нтȣлъ шѝ помїй, ши ѕѫ҃сѫ: блсвит дмнѕъȣл' че́рюлȣи шѝ пъмѫ́нтȣлȣи, ѡдихнѣ́лл сфлтлоръ дире́пцѫлоръ. шѝ 'нтре-бѫ̀ прѐ бътрѫ́нȣлъ, че лȣнъ-й ача́ста. шї-й ѕѫ҃сѫ: фъȣра́рюлъ. шѝ дѧ́де бътрѫ́нȣлȣ̆й смоки́не, ши съ дȣ́сѫ блсвиндȣ-лъ.

Noemvrie 24. Sf. Petru, episcopul de Alexandria. (Fol. 159a.)

Ноєврїє кд҃

ꙟтр'ача́сташ' ѕѫ҃. помени́рѧ свт҃ȣлȣ̆й сщ҃но мч҃никъ Пе́търъ

єп҃скопȣлъ де Алеѯа́ндрїѧ.

Шѝ ашѧ̀ съ дѧ́де сѫ́нгȣръ свн҃цїа сѧ̀ пре мо́арте. ꙗръ̀ тривȣ́нїй нѡ́аптѧ дѣ̀ка-л' лȣа́рѫ де нȣ́ щїѧ ні́ме, съ мира́рѫ де некоі́ніца лȣ̆й, ши де помити́ка (!) а де пѡ́ртȣлъ чел' чинстєш' а кȣвѫ́нтȣлȣ̆й шѝ ѡменїей. шѝ дѣ̀ка-л дȣ́сърѫ ши сосѫ́рѫ ла лѡ́кȣл' чел де мо́арте оу҆нде съ кѣ́мѫ вȣко́лон', ла ка́ре лѡ́къ ш'аȣ ѡбръші́тъ майна́йнте шѝ свн҃тл' Марко мчн҃ничїѧ,

съ рȣгѫ̀ слȣжитóрилорь де-л' лъсáрѫ, пѣнъ ла мѡрмѫ́нтȣл' свн҃тлȣй апѡ́столь, съ-ш' ѧ̀ ертъчю́не, ѕѫкѫндȣ-й съ пъзáскѫ съ нȣ прíнѕѫ вѣ́сте крещи́нїй. Шѝ дѣ́ка мѧ́рсе ла мормѫ́нть сърȣтѫ мѡрмѫ́нтȣль шѝ кà оунȣй вїȣ жѝ гръ̀й кȣ оумилéнїе: пъри́нте, свн҃те еѵг҃лíсте а деспȣнитóрюлȣй хс҃. шѝ мáрторь пáтимилорь лȣ́й. пре тíне тѣ́ȣ мъиáть хс҃. ꙟнтъи архїерéȣ шѝ пъстóрю ачещїй четѣ́ць, ꙟнтрȣ кáрѧ ай стригáт' кȣвѫ́нтȣль креди́нцей, шѝ ай плинни́ть апостолѧ́ще слȣ́жба тà, шѝ ай лȣáть ꙟн симврїѧ невойнцелорь тáле, мчн҃ичáскѫ кȣнȣ́нѫ. ѩръ'н скáȣнȣль тъȣ стътȣ̀ дїáдохь, феричи́тȣль Анїанóсь, дачїѧ Ми́лїе. шѝ Дими́трїе. шѝ Дїонѵ́сїе. шѝ Маѯи́м'. шѝ Ираклáсь. шѝ феричи́тȣль Өеѡнà кáреле м'лȣ крескȣ́т'. шѝ дачїѧ ми с'аȣ ꙟкреѕȣ́т' шѝ мїе делà деспȣнитѡ́рюль хс҃, свн҃та ачáста бесѧ́рикѫ, дѣ́м' стътȣ́ть дїлдѡ́хь, съвáй къ нȣ́-сь хáрникь. Шѝ динтр'ачéла чáсь ам' ꙟсътáть съ бѧȣ пъхáрȣль свнцїий сáле, съ-й фїȣ пáртникь мѡ́рцѫй, съ-м' фършéск' кáлѧ дрȣ́мȣлȣи кȣ мѫчени́чїе; дечи пъри́нте свн҃те, рóагъ-те пентрȣ мíне, съ ѡвършéскь шѝ еȣ ачáстѫ алергътȣ́рѫ де невѡйнцѫ, кȣ̀ инемѫ не'н'дѡ́нтѫ; кѫ̀ акмȣ̀ мъ дȣкь съ бѧ́ȣ пъхáрȣль мѡ́рцѫй дм҃нлȣй хс҃. шѝ дáȣ ꙟтр'акоперемѫнтȣл' тѣ́ȣ тȣ́рма ачѣ́ста че мїáй дáть дин'тъй. шѝ мъ рóгь свнцїий тáле, съ ѡ пъзéщь фъръ̀ пáгȣбѫ, кȣ рȣ́цїле тáле ла дм҃нѕъȣ. Шѝ дѣ́ка ѡвръшѝ рȣга съ скȣлѫ̀ делà мормѫ́нть, шѝ нълцѫ́ндь мѫ́нȣле кътръ̀ чéрю ѕѫ̀сѫ ашѧ̀: деспȣнитóрюле іс҃. хс҃, фїюле сѫ́нгȣрь нъскȣ́ть а немȣритóрюлȣй шѝ не'н'чепȣ́тȣлȣй пъри́н'те, аскȣ́лтъ-мѫ пре ȣнь пъкътóсь, шѝ нетрѧ́бникь шéрбȣль тъȣ, пѡтѡлѧ́щѧ ѩрна ачáста кáрѧ ꙟмвълȣ́ѧще бесѧ́рика тà чѣ̀ свн҃тѫ, премѧнѧ́ще фѡртȣ́на шѝ хóлбȣра ꙟ ли́нище лимпеде шѝ дȣ́лче, шѝ съ фїе сѫнцеле мїеȣ печѧте шѝ ѡвършїе гѡáней юбитей тáле тȣ́рме. къ блсвн҃ть ещь ꙟ вѣ́чь. амин.

Шѝ ꙟтр'ачéлашь чась съ рȣгà ıшѝ ѡ фичѡáрѫ чѐ лъкȣѧ̀ апроáпе дѐ мѫчéнїѧ апóстѡлȣлȣй. шѝ кȣ́мь ш'аȣ фърши́ть полȣнóщница, аȣѕѫ̀ глáсь дин' чéрю ѕѫкѫ́ндь: Пéтръ, ꙟчепътȣ́рѫ апóстѡлилѡрь, шѝ Пéтръ ѡбѫ́ршїе мчн҃чилѡръ. кáре лȣ́крȣ с'аȣ ꙟплȣ́ть атȣ́нче; кѫ прéсте пȣцѫ̀иѫ врѧ́ме стътȣ ꙟпърáт' мáреле Кѡстанти́нь, ши съ потѡли́рѫ гѡнáчїи бесѧричїи.

Шѝ дѣ́ка-шь ѡвършѝ рȣга свн҃тль, сърȣтѫ̀ мормѫ́нтȣль апóстѡлȣлȣй, шѝ архїерéилѡрь че ерà акѡлѡ̀ ꙟн цинтери́мь, ꙟгрѡпáць. шѝ ашѧ̀ с'аȣ ꙟтóрсь кътръ тривȣнї кȣ ꙟфлори́тѫ фáцѫ шѝ стрълȣминáтѫ шѝ вѧ́селѫ, кȣ лȣми́нѫ фȣлцерѫ́ндь, неповести́т'; кѫ́ть съ мирáрѫ шѝ съ спъмѫнтáрѫ слȣжитóрїй.

шн'нтр'ачéла чáсъ веніѧ ла ѡрáшъ ѡ фемѣе бътрѫнѫ шй кꙋ ѡ фнчóарѫ, адꙋкѫндъ в простúрї шй д пієй; кáрнле дѣка ле въѕꙋ свнтлъ, кꙋноскꙋ къ лѣꙋ трнмúсъ дмнѕъꙋ. шн ле ꙟмвъцѫ де ацернꙋрѫ пієйле ла пъмѫнт', шй простúрнле*) дѣсꙋпра. Шй ꙟнценꙋнкѐ престе ачéлъ ацернꙋт', шй фáче рꙋгѫ мꙋлцмúндъ (!) лꙋи дмнѕъꙋ, шн-ш' фáче крꙋче шй съ дезбръкѫ де ѡмофóръ. Шй голй грꙋмáѕѫн съ плекѫ съ-л' тáе. Ꙗръ слꙋжиторїй фїннꙋ-ле скáндълѫ де бꙋнътáта свнтлꙋн, нꙋ вра нїче оунꙋлъ съ мúшче съ-л' тáе, къ нꙋ-й тръцѧ ннема. Ꙗпwн въѕѫндъ къ съ фáче ѕꙋѫ, съ темꙋрѫ съ нꙋ ѡблнчáскѫ четъцанїй, шй воръ венй крецúнїй де-ї ѡръ смнн-тй; съ воровúрѫ шй пꙋсъръ кꙋ тóцѫй къте чúн'чъ гáлбенї, чúне л'а тъѧ съ ѧ бáнїй тѡц'. Шй ашѧ оунꙋлъ май лáком' ла бáнї аꙋ лꙋáт' бáнїй шй л'аꙋ тъѧтъ. Шй ꙟкълекáрѫ де фꙋџúрѫ мáй кꙋрꙋндъ Єллúїй (?) тривꙋнїй чéй ꙟмпърътéщъ ачéѧ кꙋ нспрáвѫ. Ꙗръ свнтлъ трꙋпꙋлъ мчнúкꙋлꙋй стътꙋ мꙋлт' чáсъ [ѡ минꙋне!] днрéптъ, пънъ мáрсѫ вáстѧ ꙟ тѡтъ ѡрáшꙋлъ; шй крецúнїй че пъзѫѧ ла тéмннцѫ, дѣка аꙋѕѫрѫ алергáрѫ, шй дѣка въѕꙋрѫ свнтлъ трꙋпъ, плѫнсъръ мꙋлт' ка пре пърúнтеле съꙋ чéлъ юбнтóрю де кꙋкѡнї. Шн бочúрѫ а че ръмáсъръ съръчъ де дꙋлчеле архїерéꙋ. Шй с'аꙋ стрѫнсъ тѡт' ѡрáшꙋлъ шй цѫнꙋтꙋлъ, де прнн' прецꙋрꙋлъ Єгúпетꙋлꙋй; шй мꙋлтъ плѫнсъ фáчерѫ глъсѫндꙋ-сѫ де мерцѧ глáсꙋрнле ꙟн сꙋсъ, а че съ скъпáрѫ де пърúнте. Шй тѡцъ съ силнѧ чúне мáй кꙋрꙋндъ вѧ лꙋѧ ѡ бꙋкъцѧ днн хáйнеле свнцїнй сáле де блсвенїе. Дéчн къпетéнїнле ꙟмфъшáрѫ ꙟн прwстúрнле ачѣле че прїймúрѫ, де спрежннúрѫ сѫнцеле свнцїнй са(л)е, шй ꙟн мешúнꙋрї ꙟтр'ачѣлѧ, шн-л' легáрѫ бúне стрѫнсъ, темѫндꙋ-сѫ съ нꙋ дѧ жак нърѡдꙋлъ лѧ свнтеле мѡщїй. Дѣчїѧ оунїй ѕѫчѧ съ-л' дꙋкѫ ꙟн цнн'тнрúмꙋлъ свнтлꙋй апѡстолъ Лꙋкѧ съ-л' ꙟнгрѡапе, ал'цѫй лѧ свнтлъ Ѳеѡнѧ ч'аꙋ фóстъ дáскалъ свнтлꙋй шй л'аꙋ крескꙋтъ. Ꙗръ чéй май дѣ хúрѧ гътáрѫ ѡ кꙋрáбїе, шй лꙋáрѫ пре свнтлъ де-л' дꙋсъръ лѧ ѡстровꙋлъ че съ кѣмѫ Левкáда, къ ерѧ ачїй апрóапе, шн'нгропáрѫ пре свнтлъ 'н-а стѫнга пáрте ачéнн четъцъ, проводúндꙋ-лъ кꙋ чúн'сте ꙟн ке а лꙋй Ноéврїе, ꙟн цннтнрúмꙋлъ че ш'аꙋ фъкꙋтъ сѫнгꙋръ свнтлъ; ꙟнсѫ манн'те пънъ а нꙋ-лъ дꙋче ꙟн кꙋрáбїе, жл' дꙋсъръ ꙟнтѫй ꙟн свнта патрїерхїе, шн-л' пꙋсъръ ꙟн 'скáꙋнъ. Шй дѣка-л' въѕꙋ нърѡдꙋлъ ꙟн скáꙋнъ, съ потолїрѫ де плѫнсꙋрї, шй съ мѫнгъѧрѫ въѕѫндꙋ-лъ ꙟ

*) Glosă marginală: мешúнꙋрї.

скаȣнȣл' с҃внтлȣй ѡл'тарю, че съ кїамѫ Сїн'ѳрѡнон, скаȣнȣл' чѣль влъдическь чѣ-й дȣпъ свн҃тль престѡль, ѹн'де шѧде архїереȣль кȣ влъдичїй ꙟн свн҃тль ѡлтарю кѫндь слȣжескь. Шй дѣка-л' въѕȣрѫ съ мѫнгъѧрѫ, къ пънъ ера вїȣ ниче дѫнъ ѡарѫ нȣ л'аȣ въѕȣть ꙟн скаȣнь съ шаѕѫ, че нȣмай пре степена скаȣнȣлȣй; шй де мȣлте ѡрї къртїѧ клиросȣль а че нȣ съ сȣе ꙟ скаȣнь съ шаѕѫ кȣмȣ-й ѡбичаюль. Шй дѫнъ ѡарѫ л'ѫнтребарѫ кѫндь ера вїȣ а че нȣ багѫ самѫ чин'ста влъчаскѫ, ꙟмбръкать фїиндь ꙟн подоабеле патрїаршещь шй шѧде џѡс? Їаръ свнцїа са лѣȣ ръспȣнсь: нȣ мъ силирець фрацѫлорь, съ мъ сȣю съ шеѕь ꙟн свн҃тль скаȣнȣль Сїн'ѳронȣлȣй, къ фрикѫ шй кȣтремȣрь кȣпринде сфн҃тль мїеȣ кѫндь мъ апропїеѕь ла свнтль скаȣнь; къ вѣѕь ѡ стрълȣминатѫ шй дмнѕъѧскѫ пȣтаре шеѕѫндь ꙟн свн҃тль скаȣнь; шй еȣ де кȣ фрикѫ ши кȣ бȣкȣрїе мъ минȣнеѕь, нещїиндь че вою фаче; шїй пентр'ачѧ шеѕь џѡс пре поднѡжїе, шй кȣ фрикѫ фъръ де самѫ. Чѣ ѩтѫ фрацѫлорь къ в'ам' спȣсь шй съ нȣ вѫ мъхнйць шй пѡпорȣль съ нȣ сѫ мъхнѣскѫ шй съ мъ ѡсѫндѣскѫ. Їакъ в'ам' спȣсȣ-вѫ вина, шй мъ рогь, кѫндь ми-ц' май ведѧ фъкѫндь аша съ нȣ мъ сȣпърацъ, че май вѫртѡс съ'мвъцаць попоранїй съ нȣ сѫ мъхнѣскѫ. Дечи пентр'ачѧ сȣирѫ свнтеле мощїй ꙟн сн҃тль скаȣнь а Сїн'ѳронȣлȣй, съ-л' ваѕѫ съ ле пае бине, де врѧме че пънъ ера вїȣ н'аȣ шеѕȣт'. Шй адȣсърѫ еп҃скопїй пре Ахилла шї-й пȣсърѫ ѡмофорȣлъ сн҃тлȣй ши-л хиротонирѫ патрїархь, де лѫнгъ свнтль, прекȣмь сѫнгȣр мареле Петръ аȣ ꙟмвъцать пънъ ера вїȣ. Дачїй марсѫ кȣ тѡт съборȣл де л'аȣ проводить кȣ маре чин'сте ши л'аȣ ꙟмфъшать кȣ мирȣрї скȣмпе шй кȣ фаше кȣмь съ каде, шй л'аȣ астрȣкать ꙟн мормѫнть, че ш'аȣ гътать, ла кареле мȣлте минȣнї Дмнѕъещь съ фачерѫ шй съ факь ꙟнтрȣ слава лȣй Х҃с. Дмнѕъȣлȣй ностръ.

—

LXXXII.

1683.

Апо́столȣл' кȣ дȣмнезъȣ свънтȣл .... ꙟ скаȣнȣл Митрополі́й Бȣкȣре́щі́лор, тѵпъриндȣ-сѫ ла анȣль де ла спъсе́ніѧ лȣ́мій . ҂ахпг҃.

(Folio, V nepag. + 199 foĭ paginate.)

Predoslovie. (Fol. IIa — IIIb.)

Іѡ Шербáнъ Катакозѝно Бъсъраб Воевод . бж҃ію млⷭ҇тїю гспдръ земли Оўгровлахїйской . Тоц че́й че сѫ вóр ꙟтъмплà а четѝ, ꙟтрȣ дмнȣл' сѫ сѫ бȣ́кȣре.

Дин пáтрȣ ачѣстѣ стѝхїи сѣȣ фъкȣ́ть възȣ́та ачáста лȣ́ме : дѐн фѡк, ден аер, дѐн апъ, дѐн пъмѫнть; дѐн пáтрȣ ѩр(ъ)ш' матéрїи асѣмене стѝхїилорь сѫ фáче ши лȣ́мѣ чѣ мѝкъ, ѡмȣль : дѐн сѫнџе, ден флéгмъ, дѐн хїѧре плъвѝцъ, ши нѣгръ; дѐн пáтрȣ шѝ кȣвънтъторȣль сȣ́флет' ал ѡмȣлȣй сѫ вѣде а фѝ : дѐн мѝнте, дѐн кипзȣѫлъ, дѐн кȣвѫнть, ши дин фантасїе; пáтрȣ кѫрцн сѫ вѫдь а фѝ ши ꙟтрȣ теста-ментȣль вéкю : лéџїле, истóрїиле, филосóфїа, ши пророчїиле .... асѣмене ачéстора сѫ ꙟпартȣ ши кѫрцїле нóȣлȣй тестамéнть.
..... ачáстъ дáръ деспърцѝре ꙟ пáтрȣ пѫрцн а нóȣлȣй теста-мéнть, фїéеште кáре пáрте н'áȣ авȣ́ть ѡсибѝрѣ кáпетелѡрь дȣпъ рѫндȣѫла гречéскȣлȣй тѵ́пик, че ерà ръсипѝт' ши аместекáть ши кȣ невóе а гъсѝ а фїéеште кѫрїѧ зѝ кáпь, че ерà сѫ-л' читѣскъ; фїйндь фоáрте кȣ невóе чититѡ́рилорь . де врѣме че, че́й че ꙟтъй аȣ тълкȣ́ить дмнезеѫска скриптȣ́ръ чѣ нóаѡ, дȣпъ еллинїе спре а ноáстръ ꙟцелѣџере, н'аȣ сокотѝт' ꙟпре-ȣ́нъ кȣ тълкȣ́ирѣ, сѫ пъзѣскъ ши ѡрѫндȣѫла елинéскȣлȣи тѵпи́кь . ачáста възѫндь нои, кáрїй дин мѝла лȣ́й дмнезъȣ, ши дела дмнезъȣ дѫндȣ-ни-сѫ ꙟ мѫнъ домнїѧ ши стъпъ-нѝрѣ цѫрѫй Рȣмънéщи, ши оурмѫндь стремóшълорь ноштри; деспре тáтъ, мáрилорь Кантакȣзинéщи, кáрїй кȣ мáре фáчере де бїине с'аȣ аръ̀тáт' нѣмȣлȣй крещинескь; деспре мȣ́мъ чéлѡр, че мáри ши вéки сѫ поменéскȣ Бъсаръбещи; кáрїи ши ачéѧ ꙟтрȣ але лóрь врéмн, мȣ́лтъ невѡи́нцъ аȣ аръ̀тáть спре чѣле кесеречéщи, шѝ спре ал-алте, кѫте сѫ адȣ́кь спре дмнезеѫска кредїинцъ, шѝ спре фолѡ́сȣль лъкȣитóрилорь крещи́ни аї лѡ́кȣлȣй; мъкáрь кѫ нȣ асѣмене пȣтéрїи ачéлора фїиндь нóй,

ꙗрѫ кꙋ по́хта де бꙋ́не фа́пте лорь нꙋ́ не депъртѣмь; дере́пт' ачѣꙗ порꙋнчит-амь а щїꙋцилорь шѝ ꙟвъца̃цилорь, ка́рїи с'аꙋ ꙟтъмпла́ть, да́скали, де аꙋ тълкꙋи́ть сф҃нта скриптꙋ́ръ чѣ̀ но́аѡ, спре бꙋ́нъ ꙟцелѣ́цирѣ ли́мбїй ноа́стре, ши ѡ аꙋ ашъза́ть дꙋ́пъ ѡръндꙋꙗ́ла ши оурма́рѣ грече́скꙋлꙋй типи́кь; шѝ ꙟтъй с'аꙋ тълкꙋи́ть еѵг҃лїнле, ка́ре сънть ꙟ ръндꙋꙗ́ла ле́цилѡрь, прекꙋ́мь с'а́ꙋ зи́сь май сꙋ́сь. шѝ акꙋ́ма ꙗръшь ши чѣлѣ-л'алте доа́ѡ пърци адекъ: чѣ исторнчѣ́скъ, ши философѣ́скъ, каре сънть ачѣ́стѣ: фа́птеле ап҃стѡлилор, ка́ре съ ꙟкипꙋе́скꙋ истѡ́рїилорь, арътъндь вре́миле ши ло́кꙋриле ап҃стѡличещилѡрь кълъторі́н. шѝ дꙋпж ачѣ́стѣ епистѡлїиле сф҃нцилѡрь ап҃стѡли, ка́ре съ адꙋ́кь ꙟтрꙋ ꙟкипꙋи́рѣ философїи́й...

.... ачѣ́сте трей пърци але но́ꙋлꙋй тестаменть, ка́ре съ ꙟкипꙋе́скь прекꙋ́мь с'а́ꙋ зи́с, ле́цилѡрь, истѡрі́илорь ши философі́ий, кꙋ ка́ле ши кꙋмь съ ка́де, прин порꙋ́нка ши келтꙋꙗ́ла но́астръ сѣ́ꙋ тълкꙋи́ть пънъ ꙟ съвършить, ши сѣ́ꙋ пꙋс ꙟ типогра́фїꙗ.

Faptele Apostolilor, cap. I, v. 1—8. (Fol. 1a—1b.)

Дни̇ фа́птеле ап҃столилѡрь чте́нїе. гла́ва а҃. зача́ло а҃.

1. Кꙋвѣнтꙋль че́ль дни̇тѣй адекъ ам' фъкꙋт, ѡ Ѳеѡ́филе,
пентрꙋ то́ате ка́ре аꙋ ꙟчепꙋ́т І҃с а фа́че ши а ꙟвъцà. 2. пън ꙟ
зїѡа ка́рѣ, порꙋ́нчиндь ап҃столилорь прин дх҃ꙋль сф҃нт', пре
ка́рїи аꙋ але́сь, с'аꙋ ꙟнълца́ть. 3. кърора с'аꙋ шѝ пꙋс ꙟнаинте
пре си́не вїꙋ, дꙋп(ъ) па́тима са, кꙋ мꙋлте сѣ́мне, ꙟ патрꙋ зе́чи
де зи́ле, арътъндꙋ-съ лор, шѝ ворбинд' де ꙟпрцїꙗ лꙋи дмнезъꙋ.
4. ши кꙋ дѣнші́й петрекѣндь, аꙋ порꙋнчи́ть лѡрь: дни̇
Іерс҃лимь съ нꙋ́ въ деспърцниц, че съ ашептац фъгъдꙋи́нца
пърнителꙋй, ка́ре ац аꙋзит де ла ми́не. 5. къ Іѡан адекъ аꙋ
ботеза́ть кꙋ а́пъ, ꙗръ вон въ вец botezà кꙋ дх҃ꙋль сф҃нть. нꙋ
дꙋпъ мꙋлте ачѣ́сте зи́ле. 6. ꙗръ ей адꙋнѣндꙋ-съ, ꙟтребà пре
дѣнсꙋль, гръи́ндь: дм҃не! аꙋ ꙟтрꙋ аче́сть ань вен съ токме́щи ꙟпрцїꙗ лꙋй Інль? 7. ꙗръ (ел) зи́се кътръ дѣнші́й: нꙋ
ꙗсте во́аѡ а щѝ анїи, аꙋ вре́миле, ка́реле та́тъль аꙋ пꙋс ꙟтрꙋ
а сà пꙋтѣ́ре. 8. че вец лꙋà пꙋтѣ́рѣ а дх҃ꙋлꙋй сф҃нт', ка́реле ва
венѝ спре во́й, шѝ вец фѝ мїе мъртꙋрі́н, ꙟ Іерс҃лимь, ши ꙟ
то́атж Іꙋде́а, ши Самá́рїа, ши пѣнъ ла ма́рцинѣ пъмѣнтꙋлꙋй.

Cartea I cătră Corintenĭ, cap. X, v. 12—22. (Fol. 53a—53b.)

Кътръ Коринтѣнн а кърцїй сф҃нтȣлȣй ап҃столь Павель чтѣнїе.
кап҃ . ї҃ . зач҃ . рм҃е.

12. Фрацилѡрь, кȣй съ паре къ стъ, съ каȣте съ нȣ казь.
13. къ испитирѣ пре вой нȣ в'аȣ ажȣнсь фъръ нȣмай ѡменѣскъ;
ѥаръ крединчось (ѥсте) д҃мнезъȣ, кареле нȣ ва лъсà пре вой а
въ испитù, май мȣлть де каре нȣ пȣтец; чè ꙟпреȣнъ кȣ испита
ва фаче ши избънда, ка съ пȣтец вой ръбдà. 14. дрепть ачѣѧ
драцїй мїеи, фȣџиц де слȣжба идолилорь. 15. ка ꙟцелепцилѡр
гръескь . жȣдекаци вои че гръескь еȣ. 16. потирȣль бл҃гословенїи
кареле бл҃гословим, аȣ нȣ е ꙟпреȣнарѣ съмцелȣй лȣй х҃с? пъйнѣ
карѣ фръмџемь, аȣ нȣ ѥсте ꙟпреȣнарѣ трȣпȣлȣй лȣй х҃с? 17. къ
ѡ пъйне, оунь трȣпь мȣлци сънтемь, къ тоци дентр'о пъйне
не ꙟпъртъшим. 18. ведец пре Ісрл҃ь дȣпъ трȣпь . аȣ нȣ чеѧ че
мънѣнкъ жъртфеле сънть пърташ ѡлтарюлȣй? 19. чè даръ вои
зиче : къ идолȣль ѥсте ѡаре че, аȣ чее жъртфъ идолȣлȣй ѥсте
че вà? 20. че къч чѣле жертвескь лимбиле, драчилѡр жърт-
фескь, ѥаръ нȣ лȣй д҃мнезъȣ; ѥаръ нȣ вою пре вои съ фиц.
драчилор пърташ. 21. нȣ пȣтец бѣ пъхарȣль д҃мнȣлȣй ши пъ-
харȣль драчилорь; нȣ пȣтец мѣсей д҃мнȣлȣй пърташ съ фици,
шù мѣсей драчилор. 22. аȣ ꙟвита-вомь пре д҃мнȣль спре мънїе?
аȣ май тари де ель сънтемь?

Cartea I cătră Thesalonicenĭ, cap. I, v. 6—10. (Fol. 93b.)

Кътръ Ѳолȣнѣнн а кърцїи сф҃нтȣлȣи апстѡл Павель чтенїе.
кап҃ . а҃ . зач҃ . сз҃г.

6. Фрацилѡрь! оурмъторн ноѧѡ аци фѡсть ши д҃мнȣлȣй,
прїимминдь кȣвънтȣл' ꙟтрȣ скърбъ мȣлтъ, кȣ бȣкȣрїѧ д҃хȣлȣй
сф҃нть. 7. атъть, кът ац фость вѡй кип тȣтȣрор челор че кредѣ
ꙟ Македонїѧ, ши Ахаїѧ. 8. къ дела вѡй съ скорнù кȣвънтȣль
д҃мнȣлȣй, нȣ нȣмай ꙟ Македѡнїѧ ши Ахаїѧ, чè ши ꙟ тоть
локȣл крединца воастръ, каре è кътръ д҃мнезъȣ с'аȣ ръшкн-
рат, ꙟкът нȣ трибȣѧ съ гръим нои чевà. 9. къ ей пентрȣ ной
вестескь, че ꙟтраре ам авȣт кътръ вой, ши кȣм в'ац ꙟторсь
кътръ д҃мнезъȣ де ла їдоли, а слȣжù лȣи д҃мнезъȣ челȣи вїȣ
ши адевърат. 10. шù а ашепта пре фїюль лȣй динù черюре, пре ка-
реле л'аȣ скȣлать динù мѡрци, пре І҃с . каре не избъвѣще пре нѡй
динù мънїѧ чѣ вїнтоаре.

Cartea către Ovreĭ, cap. I, v. 10 — II, v. 3. (Fol. 139b — 140a.)

Кътрь ѡврѣи а кърцїи сфнтȣлȣй апстѡль Пáвель чтенїе.
кап. а҃ зач. тд.

10. Динчепȣ́т' тȣ̀ дмне, пъмѣнтȣл л'áй оурзи́т', ши лȣкрȣ-
рїле мѫ́йнелор тáле сѫнть чéрюриле. 11. ачѣлѣ вѡр пери̂, ꙗръ тȣ̀
ръмѫ́й, ши тѡáте ка хáйна съ вѡр ꙟвеки̂. 12. ши ка въшмѫн-
тȣль ле вей ꙟфъшȣрà, ши съ вор скимбà; ꙗръ тȣ̀ тѡ́ть
ачéла еши, ши̂ анїй тѫ́й нȣ вор скъдѣ. 13. ши̂ кърȣ́ѧ дини́трȣ
ꙟџери аȣ зи́сь ѡаре-кѫндь: шезни де а дрѣпта мѣ, пънъ кѫндь
кою пȣ́не връжмáшїи тѫй аштернȣ́ть пичоáрелѡрь тáле. 14. аȣ нȣ̀
тѡц сѫнть дхȣри слȣжитоáре, тримеш ꙟтрȣ слȣ́жбъ пéнтрȣ
чéй че вѡр съ мощенѣскъ мънтȣи́ре? [Кап. в҃.] 1. Пентрȣ ачáста
май мȣ́лть съ кáде нóаш, а аскȣлтà чéлѡр че съ аȣ́дь, ка нȣ̀
ѡаре-кȣ́мь съ къдéмь. 2. къ де врѣме че фȣ̀ адевърáть кȣвѫн-
тȣль кáреле е грълтъ прин̂ ꙟџери; ши тоатъ кълкарѣ, ши
неаскȣлтáрѣ, аȣ лȣáть днрѣпть дáре де плáтъ. 3. нѡ́й кȣм
вѡм скъпà негрижи́ндь де атѫта мънтȣи́ре? кáрѣ лȣꙟндь
ꙟчепȣт а съ вестѝ, де ла днȣл, прин̂ чéй че аȣ аȣзи́ть, ꙟтрȣ
нóй с'áȣ адевърáть.

LXXXIII.

1683.

Паримíиле престе ань. типърúте ..... кȣ̀ послȣшáнїѧ смери́тȣлȣй Досоѳей митрополитȣл ...... влѣт ҂зрча.

(4⁰ VII nepag. + 38 + 139 fol. + 56 pag. După pag. 38 și după 139 începe paginatură nouă.)

Joel, cap. II, v. 12—26. (Fol. 5a — 5b.)

Дин пророчи́ѧ лȣй Іѡил чтéнїѧ.

12. Ꙗчáсте ѕѫ́че днȣль: ꙟнтóрчецъ-вѫ спре мине дин̂ тоá-
тѫ ни́немѫ вóастрѫ, кȣ̀ пóсть, ши̂ кȣ плѫнсȣ̆, шїі кȣ бѡ́ачеть.
13. ши̂ въ рȣ́м'пець инемиле воáстре, ꙗръ нȣ̀ хáйнеле воáстре, ши̂
въ ꙟтóарчець кътръ днȣл днъѕъȣл' вóстрȣ. къ мило-
сти́вь ши'ндȣрáть ѧсте; лȣнг'-ръбдътóрю, ши мȣлт'-милостив
ши̂ къѧ́џїе де ръȣтъцѫле ѡáменилѡр. 14. чїне щїе, кѫнда-и ва'н-
тоарче шин-й ва къи̂, ши̂ ва лъсà блсвéнїе дȣпъ сїне, жрѣтвѫ

шѝ пáось д҃мнлȣи д҃ѕъȣлȣи вóстрȣ. 15. бȣ̀чинáць кȣ̀ бȣ̀чинї ꙟи
сїѡн, свнцńць пѡ́сть, стригáць слȣ́жбѫ, адȣнáц' нъроѡдȣл'.
16. свнцńць бесꙗ́рникѫ, аллꙗ́цець бътрѫнї, адȣнáц' прȣ́нчїй че сѡг
ла цѫцѫ, ѩсѫ мѝреле дин̀ къмáра сà, шн мирꙗ́са дин къ-
мáра мѝрелȣй ей. 17. ꙟтре стéпене шн'нтре ѡлтáрю съ плѫнгѫ
прéȣцѫй шѝ чѣ че слȣжéскь д҃мнлȣй, шѝ съ ѕѫкѫ : крȣ́цѫ
д҃мне, нъроѡдȣль тъȣ, шѝ нȣ́ да ѡ́чина тà ꙟи ѡкáрѫ, съ ле
фїе мáй мáре пъгѫнїй . ка съ нȣ̀ ѕѫкѫ ꙟи пъгѫнї : ȣ̀нде-й
д҃мнѕъȣль лорь? 18. шѝ желȣ̀й д҃мнл' пъмѫнтȣл съȣ ш'аȣ крȣ-
цáть нъродȣль съȣ. 19. шѝ ръспȣ́нсѫ д҃мнȣл шѝ ѕѫсѫ попóрȣлȣй
съȣ : ѩка еȣ вóю тримѝте воáѫ грѫȣл шѝ вѝнȣль шѝ (!) вець
сътȣрà де дѫнсе; шѝ нȣ̀ вой камáй дá-вѫ де ѡкáрѫ ꙟи пъ-
гѫнї. 20. шѝ сневéрȣль ѫл воѭ̆ гонѝ де пре вóй шн-л вѡй лепъдà
ꙟ пъмѫнть фъръ де апѫ . шн вою пїꙗ́рде фáца лȣй ꙟи мáрѣ
чѣ̀ днǹтѫй, шѝ дѡ́сȣл лȣй ꙟи мáрѣ чѣ̀ дѣпои, шѝ съ ва
сȣ̀й пȣтрегáѣ лȣй, шѝ съ ва нълцà пȣтóрѣ лȣй, к'аȣ̀ мърит
д҃мнȣль лȣ́крȣриле сáле. 21. кȣтѣ́ѕѫ пъмѫнтȣле, бȣ́кȣръ-те шѝ те
веселꙗ́цїе, к'лȣ мърѝть д҃мнȣль дѣ̀ фáчерѣ. 22. кȣтеѕáць добн-
тóачеле кѫмпȣлȣй, к'лȣ ꙟмфлорѝть кѫм'пїй пȣстїей; къ лéм-
нȣль ш'аȣ скóсь плѡ́дȣль съȣ; вїѣ шѝ смокѝнȣль дꙗ́дере търїѣ
лѡ́рь. 23. шѝ кȣкóнїй лȣй сїѡн въ бȣкȣрáць шн въ веселńць де
д҃мнȣль д҃мнѕъȣл' вѡ́стрȣ, къ въ дѣде воáѫ бȣкáте ꙟи ди-
рептáте, шн ва плоà воáѫ плоáе тимпȣрїе шѝ търѕѫе ка шѝ
дин'тѣй. 24. шѝ съ ворь ꙟмплѣ̀ ариле де грѫȣ; шѝ съ вор̀ де
бѝȣ върсà кълкътóриле де вѝнь шѝ де ȣнделéмнь. 25. шѝ вой
ꙟнтóрче де вой дà воáѫ ꙟ лѡ́кȣл' анилорь ч'аȣ мѫнкáть лъ-
кȣ́стл шѝ къръбȣ́шїй, шѝ пȣ̀рнчїи шѝ ѡмѝда; пȣтꙗ́рѣ мѣ̀
ачѣ̀ мáре, кáрѣ ам' тримнс ꙟи вóй. 26. шѝ вец' мѫн'кà мѫн'-
кѫндь шѝ вец' сътȣрà, шѝ вец' лъȣдà нȣ̀меле д҃мнȣлȣй д҃мнѕъȣ-
лȣй вóстрȣ, кáреле фѣче кȣ вóй минȣнáте, шѝ нȣ́ съ ва рȣ-
шинà нъроѡдȣл' мїéȣ ꙟ вѣ́чь.

Genesis, cap. I, v. 1—13. (Fol. 2a—3a.*)

Дела бѝтїѣ чьтéнїѣ . глава а҃.

1. Ла'нчепȣть фáче д҃мнѕъȣ чéрюль шѝ пъмѫнтȣль. 2. ѩръ
пъмѫнтȣль ерà невъѕȣ́ть шн нетокмѝть, шн 'нтȣнѣ́рекь ѕъчѣ̀
дѣсȣ́пра препѣцїй, шѝ д҃хль лȣй д҃мнѕъȣ съ пȣртà дѣсȣ́пра

*) cf. mai sus 1582, pag. 33—34 şi mai jos 1688.

а́пей. 3. ши ѕѫсъ дмнѕъȣ : фѣ-те лȣми́нѫ; ши съ фѧ́че лȣми́нѫ.
4. шѝ възȣ̀ дмнѕъȣ лȣми́на, къ-й бȣ́нѫ; шѝ деспърцѫ̀ дмнѕъȣ
ꙟнтре ми́жлокь де лȣми́нѫ, ши 'н'тре ми́ж'лок' де'нтȣнѧ́рекь.
5. ши нȣмѝ дмнѕъȣ лȣми́на, ѕȣ́ѫ; ши'нтȣнѧ́рекȣль кемѫ̀ ноа́пте.
шѝ съ фѧ́че са́рѫ шѝ съ фѧ́че диминѣ́цѫ, ѕȣ́а ꙟнтъе. 6. шѝ
ѕѫсѫ дмнѕъȣ : фѣ-те ꙟнвъртошинтȣ́рѫ ꙟн мижлокȣль апей.
шѝ съ фі́е деспърцѫндь ꙟн мижлокь де а́пѫ шѝ апъ, шѝ съ
фѧ́че ашѧ̀. 7. шѝ фѧ́че дмнѕъȣ ꙟвъртошинтȣ́ра; шѝ деспърцѫ̀
дмнѕъȣ ꙟтре ми́жлокь де апа ка́рѧ ера де десȣ́птȣль ꙟн-
въртошинтȣ́рїй, ши 'н'тре мижлокȣль де апа чѧ̀ дѣсȣпра ꙟвър-
тошинтȣ́рїй. 8. шѝ кемѣ̀ дѕъȣ ꙟвъртошинтȣ́ра, че́рю; шѝ възȣ̀
дмѕъȣ къ-и би́не; шѝ съ фѧ́че са́ръ шѝ съ фѧ́че диминѣ́цѫ
ѕȣа а дóа. 9. шѝ ѕѫсѫ дмѕъȣ : стрѫнгъ-съ апа чѧ де десȣ́птȣл
че́рюлȣй ꙟ стри(н)соа́ре ȣ́нѫ ши съ съ ва́ѕѫ ȣска́тȣль, ши фȣ̀
ашѧ̀. 10. ши с'аȣ стрѫ́нсь апа чѧ̀ де десȣ́птȣль че́рюлȣй ꙟ стрън-
сȣ́риле са́ле, шѝ съ ивѝ ȣска́тȣль, шѝ кемѣ̀ дмнѕъȣ ȣска́тȣль,
пъмѫ́нть; ѩръ адȣнътȣ́риле апелорь ле кемѣ̀ мѣрї; шѧ̀ (! l. ши)
възȣ̀ дмнѕъȣ къ-й би́не. 11. шѝ ѕѫсѫ дмнѕъȣ : ръса́е пъмѫ́н-
тȣл' бȣрьѩ́нѫ де ѩрбѫ, сьмънѫндь съмѫ́нцѫ, пре рȣ́дѫ ши пре
съмънътȣ́рѫ; шѝ ле́мнь де роа́дѫ че фа́че поа́ме, кърȣѧ-й съ-
мѫ́нца лȣй ꙟтр'ѫнсȣль пре рȣ́дѫ пре пъмѫ́нть . шѝ фȣ̀ ашѧ̀.
12. ши скоа́сѫ пъмѫ́нтȣл бȣрьѩ́нѫ де ѩрбѫ, сьмънѫндь съмѫ́н-
цѫ пре рȣ́дѫ, шѝ пре съмънъчю́не, шѝ ле́мнь роднтóрю, фъ-
кѫндь роа́дѫ, кърȣѧ-й съмѫ́нца лȣй ꙟтр'ѫнсȣль, пре рȣ́дѫ
пре пъмѫ́нть, ши възȣ дмнъѕъȣ къ-й би́не. 13. ши съ фѧ́че
са́рѫ, ши съ фѧ́че диминѣ́цѫ, ѕȣ́а а тре́ѧ.

Isaia, cap. III, v. 1—14. (Fol. 10a—10b.)

Ден пророчи́ѧ Иса́ией чьтенїѧ.

1. Ѩка дмнитóрюль дмнȣль Саваѡ́ѳ, вѧ̀ лепедѧ̀ делѧ̀ Ию-
де́а, шѝ делѧ̀ Їерȣсали́мь вѫртȣчóсь шѝ вѫртȣчóасѫ, вѫртȣ́те
дѐ пѫ́йне, шѝ вѫртȣ́те де апѫ. 2. оурїѧ́шь, ши вѫртȣчóсь, шѝ ѡмѝ
войникь, шѝ џȣдекътóрю, ши пророкь, шѝ кнезȣнтóрю, шѝ бъ-
трѫнь. 3. шѝ чинѕъчѧ́рю, ши минȣна́ть сфътȣнтóрю, ши мъ-
е́стрȣ тъсла́рь ма́ре, ши'н'цъле́пть аскȣлтътóрю. 4. шѝ вѡ́й пȣ́не
тинере́й боѧ́рїлорь, ши бат'џокоритóрї вор стъпѫнѝ лóрь. 5. шѝ
ва'мпреȣ́нѫ кьдѧ̀ нърѡ́дȣль, ѡм' кътрѣ̀ ѡм', шѝ ѡмȣл' кътрѣ̀
дѣпрóпеле съȣ . шѝ съ ва ловѝ ꙟн свáдѫ копилȣль кътрѣ̀
бътрѫ́нь, шѝ че́ль фъръ чи́н'сте кътръ че́л' де чинсте. 6. къ

съ ва апꙋкà ѡм' де фрáтеле съꙋ, саꙋ дè дꙋмéстикꙋль тáтълꙋй
съꙋ, ѕѫкѫндь: вешмѫнть ай, май мáре не фíй, ши бꙋкáтеле
мѫ́ле сꙋп тíне фíе. 7. шѝ ръспꙋн'ѕъндь ꙟн ѕꙋа ꙟ ачѧ́ вà
ѕѫче: нꙋ́-ц' вой фѝ май мáре, къ нꙋ́-й ꙟн кáса мѫ̀ пѫйне, ниче
ꙟмбръкъмѫ́нть, н'óй χи май мáре ѡменилорь ачéс'тора. 8. къ
с'аꙋ ръсѫпи́т' Іерꙋсалимꙋл', шѝ Іюда дим'преꙋ́нѫ аꙋ къѕꙋ҃ть. ши
лíмбиле лорь кꙋ̀ фъръ-де-лѫ́це нꙋ́ съ плꙗ́кѫ спре д҃мнль, къ
с'аꙋ смериíть слáва лѡ́рь. 9. шѝ рꙋшíна ѡбрáзꙋлꙋй лóрь ꙟпро-
тíвѫ стъ́тꙋ̀ лор; ꙗ́ръ пъкáтꙋль лóрь ка содóмилорь, ѫл'
стригáрѫ ши-л' дескоперúрѫ. вáй сф҃лтлꙋй лѡ́рь! дереп-чѐ къ̀
сфътꙋ́ирѫ сфáт' виклꙗ́нь асꙋ́пръ-ш' ѕѫкѫндь: 10. съ легъ́мь
прè чéль дирéпть, къ нꙋ ні-й де нíче ѡ трꙗ́бѫ. дрепт ачѧ́ѧ
виптꙋ́риле лꙋ́крꙋрилорь сáле вор мѫн'кà. 11. вáй чéлꙋй фъръ-
де-лѫ́це, кꙋмплите-и с'а тѫмплà лꙋй, дꙋпъ лꙋ́крꙋриле мѫнꙋлорь
лꙋй. 12. ѡмеменíй (!) мíей! испрáвничíй вóцiри въ̀ спикꙋéскь пре
вóй; ши чѧ́ че съ̀ кꙋчерꙗ́ѕѫ, вор стъпѫни вóѫ. ѡменíй мíей!
чíѧ че въ фернческь пре вóй въ̀ ръ́тъчéскь, ши кърáрѧ пичó-
релорь воáстре ѡ тꙋ́рбꙋрѫ 13. чѐ акмꙋ̀ вà стà спре џюдéць д҃мнл',
ши ва пꙋ́не ла џꙋдéць пре оменíй съй. 14. сѫнгꙋрь д҃мнꙋль ꙟн
џꙋдéц' ва венѝ кꙋ бътрѫнíй ѡменилѡрь шѝ кꙋ боѧ́рiй лорь.

Genesis, cap. VIII, v. 21 — IX, v. 7. (Fol. 33b—34a.)

Дин' бíтiѧ чьт҃ніе глáва и҃. к҃а.

21. Ѕѫсѫ д҃мнꙋль д҃мнѕъꙋ, ам' сокотúть, нꙋ́ вой адáѡџе
а май блъстъмà пъмѫ́нтꙋль пентрꙋ лꙋ́крꙋриле ѡ́менилорь; къ̀
ѧсте порнúть гѫ́ндꙋл' ѡмꙋлꙋй кꙋ̀ дѣдúнсꙋл' ла рѫ́ле дин̀ ти-
нерѧ́це. дéчи нꙋ̀ вой адáѡџе а май ꙋчúде тоатѫ кáрнѧ віе
прекꙋ́м' фéч'. 22. тóате ѕѫ́леле пъмѫнтꙋлꙋй сѫменúшꙋль шѝ
сечерúшꙋл', фригꙋл' ши зъдꙋ́вꙋл', вáра шѝ прúмъвáра, ѕꙋ́а шѝ
нѡ́птѧ н'óр' май пъръсѫ̀. 1. ши бл҃гсвѝ д҃мнѕъꙋ пре Нóе шѝ пре
фичóрiи лꙋй, ши ле ѕѫсѫ лорь: крѧ́щецѫ-вѫ ши мꙋлцѫ́цѫ-вѫ.
шѝ ꙟмплец' пъмѫ́нтꙋль ши-л' стъпѫнíць. 2. шѝ трéмꙋрꙋль
вóстрꙋ шѝ фрúка вострѫ съ фíе престе тóте χéриле пъмѫ́нтꙋлꙋй,
шѝ престе тóте пáсъриле чéрюлꙋй, ши престе тóте че съ мíшкѫ
пре пъмѫ́нть, шѝ престе тѡ́ц' пéщiй мърíй; сꙋ́пть мѫ́нѫ
вѫ ле дéдю. 3. шѝ тóтѫ гѫн'гáнiѧ, че ѧсте віе, вѡ́ѫ ва фѝ де
мѫн'кáть, кà бꙋрꙋѧ́неле éрбилорь ле дéдю вѡ́ѫ тóте. 4. нꙋ́май
кáрнѧ ꙟн сѫ́нџеле сф҃летꙋлꙋй съ нꙋ́ мѫн'кáц'. 5. дереп-чѐ къ̀ сѫн-
џеле вóстрꙋ, а сф҃летелорь вѡстре, дин' мѫ́нꙋле χéрилорь ѫл'

вой черкꙋ. ши дин' мѫна ѡмȣлȣй, фрáтелȣй лȣй, вой черкꙋ
сфл҃етȣль ѡмȣлȣй. 6. чѣ́ла чѐ вáрсѫ сѫнџє дє ѡм', пентрȣ дѫн-
сȣль с'а върсꙋ а лȣй сѫнџє; кѫ ꙟн кíпȣл' лȣй дмнѕъȣ ам'
фъкȣ́ть прє ѡ́мȣль. 7. ꙗръ вóй крѣ́щєц', шѝ въ̀ мȣлцѫц', ши
ꙟмплѣ́ць пъмѫ́нтȣль, ши-л' дмнꙋць.

Jov, cap. XXXVIII, v. 1—21. (Fol. 39a—39b.)

Дє Іѡ́вь чтéнїє.

1. Ѕѫсѫ дмнль лȣй Іѡ́вь прин' вíворь шѝ прин' нéгȣрѫ:
2. чи́нє-й ачéста че аскȣ́ндє дє ми́нє сфáть? цѫи́ндь грáюрї ꙟ инє-
мѫ, дє ми́нє-й пáрє къ ва аскȣ́ндє? 3. ꙟчи́нџєць кꙋ ȣн' бър-
бáть ми́жлѡкȣль тѣȣ; ꙟтрєбá-те-вой шѝ тȣ̀ съ-м' ръспȣ́нзь.
4. оу́ндє єрáй кѫндь ам' ȣрѕѫть пъмѫ́нтȣль? спȣ́нє-мї дє щíй
причѧ́перє. 5. чи́нє аȣ пȣ́сь мъсȣ́рилє лȣй дѐ щíй? саȣ чи́нє-й
ачѣ́ла ч'аȣ ꙟтíнсь швáра прєстє дѫнсь? 6. саȣ прє чѐ сѫнть
стѫ́лпїй лȣй ꙟфи́пць? чíнє-й дáрѫ ачѣ́ла ч'аȣ пȣ́сь пѣ́трѫ дє
ȣгóлницѫ прєстє дѫ́нсь? 7. кѫ́ндь съ фѧ́черѫ стѧ́лєлє, лъȣдá-
ръ-мѫ кȣ глáсь тóць ꙟнџєрїи мїє́й, шѝ мѫ кѫнтáрѫ. 8. ш'ам'
ꙟгръди́ть мáрѧ кȣ̀ пóрць, кѫ́ндь нъвълїꙋ порни́тѫ, шѝ дин'
пѫнтєчєлє мáйкъ-са єшїѧ дє пȣрчєдꙋ. 9. пȣ́с-ам' дáрѫ єй нȣ́жрь
ꙟнбръкъмѫ́нть, шѝ кȣ нéгȣрѫ ка'н' скȣ́тєкь ѡ ам' ꙟфъшáть.
10. пȣ́сȣ-ам' єй шѝ хѡтáрѫ, пȣíндь прєџȣр' дѫнсѫ зъвоáрѫ
шѝ пóрць. 11. шѝ ꙗм' ѕѫсь: пѫнѫ ачíѧ съ мéрџї, шѝ съ нȣ̀
тє ȣрчь съ трéчь; чѐ ꙟтрȣ тíнє-ць съ цѫ сѫ сфърѫ́мє вáлȣ-
рилє. 12. аȣ доáрѫ прє ти́нє ам' ѡрѫндȣи́ть лȣми́на дєми-
нéцїй? ꙗръ лȣчáфърȣль щїє ал' сѣȣ рѫндь. 13. а тє апȣкꙋ дє
áрипилє пъмѫ́нтȣлȣи, а скȣтȣра нєкȣрáцѫй дє прє дѫнсȣль.
14. дáръ тȣ̀ лȣáш' дєн пъ-пъмѫ́нть (!) лȣ́ть дє плъзмȣи́шь вїє-
цȣитóрїю, шѝ гръитóрїю прє ꙟсȣль пȣсѣшь прє пъмѫ́нть?
15. лȣáт-ай дáрѫ дєла нєкȣрáцъи лȣми́на? брáцȣль дáрѫ трȣ-
фáшилѡрь здробн́шȣ-л'ай? 16. мѣрс-ай прє пъмѫ́нтȣль м'ѣрїи?
дарѣ ꙟ ȣ́рмєлє пръпѣщїй прим'блáтȣт-ай? 17. дарѣ дєшкí-
дȣ-цѫ-сѫ дє фрикѫ пóрцѫлє мóрцѫй? шѝ портáрїй ꙗдȣлȣй въ-
ѕѫндȣ-тє спърїѧ́тȣ-с'аȣ? 19. сѡкотѧ́щє кȣ̀ ми́нтѧ лáтȣль сȣп-
чéрюлȣй, ши-м' спȣ́нє кáрѧ кѫтѫ ѧстє. 19. ши'н кáрє пъмѫ́нть
лъкȣ́ѧщє лȣми́на? ши'нтȣнѧ́рєкȣлȣй кáрєлє-й лóкȣль? 20. аȣ
дȣ́чє-мъ-вєй ꙟ хотáрълє лѡрь? аȣ доáрѫ шѝ щíй кърѣрилє
лѡрь? 21. щїȣ́т-ай дáрѫ атȣ́нчь къ вєй съ тє нáщь? дарѣ
нȣ́мърȣль áнилорь тѣй кѫтȣ-й дє мȣлть?

Pildele luĭ Solomon, cap. VIII, v. 22—30. (Fol. 32b — 33a.)

Дин҆ а пи́лделорь чте́нїе. гл҃. и҃. кв҃.

22. Дм҃нль зиди́тꙋ-м'аꙋ̆ ꙟчепътꙋ́рѫ кѣнлор' са́ле, ꙟн лꙋ́крꙋ-
риле са́ле ма́йнте де вѧ́кь. 23. ꙟнтемеѧ́тꙋ-м'аꙋ̆ ла ꙟчепътꙋ́рѫ,
маі́нте пънъ пъмѫ́нтꙋль а нꙋ́-л фа́че. 24. пънъ препѣ́ціиле а нꙋ́
ле фа́че, ма́йнте пънѫ а нꙋ́ вені̀ извѡ́ръле апелорь. 25. ма́йнте
пънѫ а нꙋ́ мꙋ́нцѫй съ'нтъри́рѫ, шѝ ма́йнте де тѡ́ць хѡ́лмїй
мѣ на́ще. 26. дм҃нꙋль фѧ́че ѡра́ше шѝ нелъкꙋ́йте, ши хра́нїце лъ-
кꙋ́йте че́лор пре сꙋ́п че́рю̆. 27. кѫ́ндь гътїѧ̀ че́рюл', депреꙋ́нѫ ерам'
кꙋ дѫ́нсꙋл; шѝ кѫ́ндь ѡсъбїѧ̀ ал' съꙋ скаꙋ́нь де вѫ́нтꙋрї. 28. кѫ́ндь
вѫртꙋчѡ́се фъчѧ̀ чѧ́ле де сꙋ́сь не́гꙋрї; шѝ кꙋ́м въртѡ́се пꙋ́нѧ̀
извѡ́рѫ челорь сꙋ́п че́рю̆. 29. кѫ́ндь пꙋ́нѧ̀ мѣрїй та́ре пꙋсо́рѧ ей,
шѝ а́пеле нꙋ́ тре́кь гꙋ́ра ей; шѝ та́рї фъчѧ̀ ꙋрѕътꙋ́риле пъмѫ́н-
тꙋлꙋи, ера́м' лѫ́нгѫ дѫ́нсꙋл' дасѧ́менѧ. 30. еꙋ ера́м' кꙋ̀ ка́рѧ съ
бꙋкꙋ́рѧ̀; шѝ ꙟн то́те ѕѫ́ле мѣ веселїѧ́м' ꙟ фа́ца лꙋ́й, пре тѡ́тѫ
врѧ́мѧ.

LXXXIV.

1683.

Ѳикриюль де а́ꙋр. Ка́рте де проповеда́нїе ла̀ мѡрцй. Ѳко́асѫ ди́н' скриптꙋ́риле сф҃нте.... типъри́тѫ ꙟ типогра́фїѧ но́аѡ ꙟ чета́те ꙟ Ѳа́сьшебеш ани ҂ахп҃г сеп. ꙁі.

(4⁰, IV + 168 foĭ paginate.)

Predoslovie către craĭul Ardealuluĭ. (Fol. IIa—IIIa.)

Прѣдословїе кътръ мърїѧ са, краюль Ꙗрдѣлꙋлꙋй дом'нꙋлꙋй до́м'нꙋлꙋй, Ꙗпафи Михаю. дин ми́ла лꙋ́й дм҃нзъꙋ кра́юль Ꙗрдѣлꙋлꙋй, до́мнꙋлꙋй пърцилѡрь Църъй Оуңгꙋре́щій, шѝ шпа́нꙋлꙋй Ѳъкꙋ́йлѡр, ипроч.

Дѐ ла та́гъл дм҃нзъꙋ, прин дм҃нꙋль нѡстрꙋ І҃с. х҃с. бꙋ́нѫ сънъта́те, па́че трꙋпа́скѫ ши сꙋфлетѣ́скѫ, домні́е фериччи́тѫ, шѝ ꙟ тѡ́ате пърциле ꙟлърці́тѫ, поѳе́скь мърїей та́ле ка домнꙋлꙋй мл҃стив.

Мл҃ости́ве до́амне! сꙋ́нть а кꙋ́й домні́е кръйре, шѝ сꙋ́нть але кꙋ́й а́рнипй, ꙟ па́че ли́нѫ шѝ ꙟ бинꙋшꙋг ма́ре амь тръи́ть,

к҃г де ани́, пънѫ акȣ́мь. Нȣ̀ нȣ́май нѡ́й, че ꙟкѫ ши̇̀ Цара оугꙋрѣ́скѫ то́атѫ, ши̇̀ бесѣ́речиле чѣ́ле амърѣ́те аȣ добъндит̇ь скъпаре ши скȣтѣ́лѫ. Єила́т-ам' кȣ̀ аче́сть нѣ́мь слъби́ть ши̇̀ ꙟтȣнека́т' ал нѡстрȣ, а мȣлцеми̇̀ мѫрі́ей та́ле; чѐ дѐ слъбичю́не ма́ре н'а́м' авȣ́ть пȣтѣ́ре кȣ̀ алта, фъ́рѫ нȣ́май кȣ рȣгъчю́не пентрȣ сънъта́те мъріе́й та́ле ши̇̀ а ска́ȣнȣлȣ́й слъви́ть, ши̇̀ пентрȣ фериччи́та ка́сѫ а мъріе́й та́ле. Іарѫ акȣ́мь дȣпѫ че д҃мнзъȣ, ꙟ минȣна́ть ки́пь нѣ́ȣ аџȣта́ть дȣпѫ̀ сȣрȣмъні́ѧ нѡ́астрѫ, кȣм типогра́фіѧ рȣмънѣ́скѫ, съ̀ ѡ ръдикъ́мь дин порȣнка мъріе́й та́ле, дȣпѫ̀ ни́щиота пре́ȣцилѡр рȣмъне́щи̇й, ꙟчепȣ́т-амь а типъри̇̀ кѣ́те-ва проповедані́й, пентрȣ ꙟгрȣпъчю́нѧ морцилѡр. Ши пентрȣ къ̀ ача́ста іасте пъ́рга днитъ́ю а типогра́фіей нѡастре, кȣ̀ алтѫ акȣ́мь нȣ̀ пȣте́мь, чѐ кȣ̀ ачаста нѐ ꙟкинъм мъріе́й та́ле кȣ ма́ре смере́ніе; ши̇̀ нѐ легъ́м прѐ ачѣ́ѧ къ̀ пънѫ кънд' не вà кȣ́стà м҃лостивȣл д҃мнезъȣ, пънѫ атȣ́нчи то́ть вѡ́мь сила̇̀ съ̀ слȣжим мъріе́й та́ле. Іарѫ акȣ́м', нȣ̀ чѐ амь вѡи́ть, чѐ нȣ́май чѐ ам' пȣтȣ́т' амь ꙟкина́ть мъріе́й та́ле. Дѐ акȣ́мь дѐ не вà аџȣтà д҃мнзъȣ, цїи́ндь м҃лостивȣл д҃мнзъȣ прѐ мъріа тà ꙟ па́че ши̇̀ ꙟ сънъта́те, сȣ́пт' а́рипиле мъріе́й тале, де алте прилѣ́жȣри, ꙟкѫ вѡ́м' дà ро́дь типогра́фіей нѡастре. Іарѫ ачѣ́сть лȣ́крȣ пȣцин', пріиме́ще мъріа тà кȣ̀ ми́ла кръі́аскѫ, ши̇̀ д҃мнȣль д҃мнезъȣ съ̀ ціе прѐ мъріа тà ꙟтрȣ ани́ мȣлци̇́ ши̇̀ бȣ́ни, прѐ ла́ȣда нȣ́мелȣ́й съ̀ȣ, ши̇̀ прѐ ꙟтръмарѣ́ бесѣ́речей, ши̇̀ а цъ́рій, ши̇̀ прѐ бȣкȣрі́ѧ нѡастрѫ. Амин̇ь. Єлȣ́џи ма́й ми́чи ши̇̀ плека́ц' ай мъріе́й та́ле: По́па Іѡ́ан' дин Винць, кȣ̀ тѡц протопо́пій ши̇̀ кȣ то́ть събо́рȣль Рȣмъ́нилѡр дин Ардѣ́ль.

Predoslovie cătră cetitorĭ. (Fol. IIIb—IVb.)

Кȣвънть кътръ четиторй. Дѐ ла д҃мнȣль І҃с. х҃с. ми́лѫ, па́че ши̇̀ сънъта́те, тȣтȣрѡр четито́рилѡр поѳеськь.

То́атѫ скрипт҃ȣра дѐ ла д҃мнзъȣ ѐ ръсȣфла́тѫ, ши̇̀ ѐ де фоло́сь спрѐ ꙟвъцъ́тȣ́рѫ, спрѐ черта́ре, спрѐ дожа́нѫ. Ашà зи́че Па́вел ап҃сль ꙟн а в ка́рте ла Тимоѳ. кап. г҃. с҃х. ѕ҃і. Де́чи дин скриптȣ́ри требȣѧ́ціе съ̀ нѐ ꙟвъцъ́м' вре́рій лȣ́й д҃мнзъȣ, чѐ порȣнчѣ́ще съ̀ фа́чемь, ши̇̀ чѐ кȣнтенѣ́ще съ̀ нȣ̀ фа́чемь. кȣ́мь зи́че х҃с. ла Іѡ́ан', кап. е҃. с҃х. л҃ѳ: испити́ц' скриптȣ́риле, къ̀ въ сѫ паре воаѡ, а авѧ̀ ꙟтрȣ̀ але віаца дѐ вѣ́чи. ꙟн а в҃. карте ла Тимоѳ. кап. г҃. с҃х. е҃і. зи́че: ши̇̀ тȣ̀ дин поробо́чіе ай

цинꙋ́ть ск(р)иптꙋриле сф҃нте, кáреле тѐ пóть фáче прѐ тúне ꙟцелéпть спрѐ сп҃сéніе. Дв҃дъ ꙟ ѱалом҆. рні сх҃. ре: лꙋмúна пичóрꙋлꙋй міеꙋ, кꙋвѣнтꙋл тъꙋ. Лúпсѫ ѥсте дерéпть ꙟсѫ де кꙋвѣнтꙋл лꙋ́й дм҃нзъꙋ кà шѝ дѐ лꙋмúнѫ ꙟ кáсѫ ꙟ врѣ́мѧ дѐ нóапте; къ пророчій, шѝ ап҃стóлій, с'áꙋ лꙋминат дѐ ла дх҃ꙋл҆ сф҃нть, нꙋ́ лѣꙋ фѡсть лíпсѫ дѐ кърцй мꙋлте; ѥрѫ нѡ́й кꙋ̀ скриптꙋ́риле съ не ꙟдерептъм҆, съ лꙋѡ́м҆ ꙟвъцътꙋ́рѫ, чертáре. Кꙋ́мь зíче Дв҃дь. ѱалом в҃. сх҃. ві҃: лꙋ́ац чертáре кà съ нꙋ̀ сѫ мѣніе дм҃нꙋль, шѝ съ периц дин кáлѧ дирѧ́ітѫ. Неневитѣ́ніи дѐ н'áꙋ врꙋ́ть фѝ аꙋзúть шѝ съ ꙟцелѣ́гѫ проповедáніѧ лꙋ́й Іѡанà нꙋ́ с'арѫ фѝ покъúть, чé песте. м҃. дѐ зúле арѫ фѝ перúт҆. Іѡанà кап. г҃. Шѝ ꙟ зꙋ́а де áстъзй дин кꙋвѣнтꙋл лꙋ́й дм҃нзъꙋ ѥꙋ мънтꙋиницѫ; къ мꙋ́лцй аꙋзúнд҆ проповедáніѧ ꙟвъцътóрюлꙋи, цин ꙟ минте ꙟ тѡ́ате зúлеле віецїей, ꙟкѫ шѝ ла чáсꙋл морцїй, динтр'ачѣлѧ вѡр авѣ кїелчю́гь. Ꙗчáстѫ лúпсѫ ши слъбичю́не, възѣнд҆ ꙟтрꙋ нѣ́мꙋл нѡ́стрꙋ, кáре пънѫ ꙟтр'атѣта аꙋ сосит пентрꙋ нѐꙟцелéсꙋл скриптꙋрилѡр, кът҆ чѣле порꙋнчúте дé дм҃нзъꙋ мáй тѡ́ате аꙋ венит ꙟтрꙋ оу́йтáре. Пентрꙋ кáре лꙋ́крꙋ ам невóйть де мꙋ́лтѫ врѣ́ме съ ръдикъм типогрáфіе, пентрꙋ лꙋминáрѣ нѣ́мꙋлꙋй нѡстрꙋ. аџꙋтáтꙋ-нѧꙋ дм҃незъꙋ ꙟ минꙋнать кип, шѝ ам типърит ачѣсте проповедáній, [пърга типогрáфїей] де петрекáніе морцилѡр; мáй ла тоатѫ върста дѐ ѡáменй деѡсéби; темеліѧ ѥсте тóт҆ дин скриптꙋ́ра сф҃нтѫ. кꙋм съ шѝ вѣ́де къ тѡате кꙋвинтеле скрипт(ꙋ)рїи сънт҆ ꙟсъмнáте кꙋ̀ кап шѝ҃. сх҃. Ꙗфлá-вей неціе кꙋвинте, кꙋ́м҆ ѐ ꙟ картѣ́ лꙋ́й Іѡв, кап. а҃. дѐ пѐ пръдътѡ́рїй лꙋ́й Іѡв, дѐ ѥм скрис а нꙋ́ме: [сабеꙋшѣ́ній халдеѧній] шѝ пѧ́тра скꙋмпѫ [карбꙋ́никꙋлꙋш] ꙟ притче лѧ҃. [ꙟкѫ шѝ мαн мꙋлте вен афлà] кáре ꙟ библіѧ словенѧскѫ нꙋ́ сънть, афлá-ле-вей ꙟтр'алте кърц҆ черкънд кꙋ̀ дѣ́динс. Ꙗфлá-вей шѝ кꙋвúнте, пентрꙋ къ Рꙋмѣнїй нꙋ́ гръим тѡц ꙟтр'ꙋн кип, кꙋм ѥсте: ѡ́ка, причúна, аꙋ адеверниціа; ꙟ алѧн, ꙟ протúвѫ; хáсна, фолóсꙋл; алдꙋѧ́ла, блсвеніѧ шѝ алтеле кáре лѧм пꙋс, дꙋ́пѫ ѡбичáюл кꙋм гръеск҆ прѐ ачѧсте лѡ́кꙋрй. дꙋпъ ачѣ́ѧ (! l. ачѣ́ѧ) рꙋгъм прѐ четитѡ́ри, оу́нде веці афлà грешит, кꙋ дꙋ́хꙋл блъндѣ́целѡр ꙟдрептаці; къ нѡ҃и ꙟкѫ ам силит ꙟкът ам пꙋтꙋт съ нꙋ грешим. мíла лꙋи дм҃нзъꙋ кꙋ̀ вон кꙋ̀ тѡц. Ꙗмúнь.

Propovedania a cincea. (Fol. 45a—49a.)

Проповеданїѧ а чи́нчѧ. кѫндь мо́аре омȣль вести́ть саȣ десто́йникь кȣ нȣ́ме бȣ́нь. Динь кȣвинтеле лȣи Соломонь ꙟ ка́ртѣ бесѣречїй кап. з҃, сх҃. а҃, в҃, г҃.

„Май бȣ́нъ-й омȣлȣй вѣстѧ бȣнѫ, декът ѵнсо́арѧ скȣмпѫ;
„ши̇ зȣ́ѡа морцїй май бȣнѫ-й де̇ зȣа на́щерїй. Ма́й би́не-й а
„мѣрџе ла ка́са плъ̇нџерїй, декѣть ла ка́са оуспѣцелѡрь; пен'-
„трȣ кѣ то́ть омȣль аре сфършéнїе, ши̇ омȣль вїȣ ꙟш адȣ́че
„ами́нте деспре ачѣѧ. Ма́й бȣнъ-й ꙟтрыста́рѧ де̇кът рѣсȣль,
„кѣ при̇н' трнста́рѧ ѡбра́зȣлȣй ꙟбȣна́-сѣ-ва сȣ́флетȣль о́мȣлȣй.“

Па́ртѧ ча ма́й ма́ре а ѡа́менилѡр пъмѣ́нте́щи̇, ꙟ мȣ́лте лȣ́крȣрй сѣ дезмїардѫ, ꙟ ка́ре нȣ́ сѫ а́флѫ ни́че нȣ́ сѫ гъсѣщие ни́че ѡ дезмїердъчїȣне дирѣп'тѫ. Кѣ мȣлцй сѣ дезмїа́рдѫ ꙟ богѫцїе ши̇ ꙟ авȣцїе мȣ́лтѫ, ка̇ чѣль ѡмь бога́тъ де пре ка́ре ѥсте поменйре ꙟ еѵглїѧ дела Лȣ́ка, кап, ві҃. сх҃. ѕі҃, зі҃, иі҃, ѳі҃, к҃. ка́ре кѫндь аръ фи̇ възȣ́ть кѣ-й с'а́ȣ ꙟмȣлци́ть ро́дȣль пъмѣнтȣлȣй кȣџетѫ̀ ꙟтрȣ сїне, грыи́ндь: „че́ вою фа́че, кѣ н'а́мь
„оуиде адȣна̇ ро́дȣль мїеȣ, ши̇ зи́се, ача́ста̇ во́ю фа́че, спарџе-вою
„жи́тницеле мѣле, ши̇ май ма́рй ле во́ю фа́че; ши̇ во́ю стрънџе
„аколо̇ рѡ́дȣрнле мѣле ши̇ бȣнъта́тѧ ма̇. Ши̇ во́ю зи́че сȣ́-
„флетȣлȣй мїеȣ, сȣ́флете, ай мȣлтѫ̀ бȣнъта́те стрънсѫ спре̇
„мȣлцй ани́, ѡдихнѣще, мънѣнкъ, ба̇, весѧ́ще-те. Ѩтѫ ма́ре
„фȣ̀ ачаста дезмїердъчїȣне, че̇ нȣ́ фȣ дирѧптѫ, кѣ ачїешїй
„зи́се лȣй дмнзѣȣ, фъръ мїи́нте ꙟтр'ача́стѫ но́апте сȣ́флетȣл
„тѣȣ сѣ ва̇ чѣре дела ти́не. да́рѫ чѣлѧ чѣй гъти́ть, кȣ́й вѡр
„фи̇? аша̇ е̇ че́ла че стр'ѣнџе лȣ́й комо́арѫ, ѩръ ꙟ дмнзѣȣ
„нȣ́-й бога́ть.“

Вал'таса́рь кра́юль че́ль пȣт'ѣрникь, ѩръ аль Вавилѡ́нȣлȣ́й, сѣ дезмїерда̇ ꙟ беџїе, ши̇ дез'мїердъндȣ-сѫ, кȣ̀ ла́ȣдѫ ма́ре адȣ́се ꙟнаинтѧ ѡа́специлѡр сѣй, ва́селе чѣле де а́ȣрь ши̇ де арџи́нтъ, ка́ре ле̇ препъда́се та́тъ-сѣȣ Навȣходоно́сорь, дин бесѣрека Іерслимȣлȣй, кȣ́мь сѣ ба̇ динтр'ачѣлѧ е́ль ши̇ ѡа́менїй лȣй, кȣ́мь скрїе ла Данїиль, кап, е҃. сх҃. в҃. че̇ фȣ̀ дезмїердъчїȣнѧ лȣ́й блъстъма́тѫ, дин ка́ре кѫндь аръ фи́ бѣндь, ѩтѫ ешйрѫ дѣџете де̇ ѡ́мь ши̇ ꙟчепȣ́рѫ а скрїе пре̇ пърѣтеле полѣцїй лȣ́й кра́ю, ка́ре къзѫндь сѣ спъре̇, ши̇ де спаимѫ ма́ре и҃ сѣ скȣтȣра́рѫ тѡ́ате ѡа́селе. ла Данїил, кап, е҃. сх҃. г҃, д҃, е҃, ѕ҃.

Іро́дь Ѩнтипат сѣ дезмїерда̇ ꙟ џо́кȣл' фѧ́тен Іродїѧдїй ꙟ зȣ́ѡа на́щерїй сале, ꙟтр'атѣта кѣть де̇ бȣкȣрїе ма́ре, кȣ ма́ре

џюръмѣнть фъгъдȣй фѣтей съ-и дѫ мъкарѫ че арѫ чѣре. Ꙗрѫ ѧ черȣ капȣль сфънтȣлȣй Іѡань ботезъторюль, ши-л добъндй. Везй ѡаме кредйнне, кȣмь аȣ къзȣть Іродь ꙟ връжмъшіе пентрȣ блъстъматъ дезмїердъчюне. мат. кап. дї. сх. ѕ, з, и.

Оуній съ дезміардѫ ꙟ оунсоарѧ скȣм'пѫ, оуній ꙟ оуспѣце, ал'цій ꙟ рѣс ши ꙟ віацѫ фъръ де плѫнсь, ши фъръ скърбѫ, ши фъръ ꙟтристаре. Чѐ ꙟцелептȣль Соломонь алтеле адȣче ꙟнаінте [ши ꙟваци] ꙟ каре афлѫ ѡаменїй дезмїердъчюне бȣнѫ ши дирѣптѫ; ꙟтр'ачѣсте кȣвинте де акмȣ четите. зыкънд': „Май бȣнъ-и омȣлȣи вѣстѧ бȣнѫ, декът оунсоарѣ „скȣмпѫ, ши зȣа морцїй май бȣнъ-и дѐ зȣа нащерей. Май би„не-й а мѣрџе ла каса плънџерїй декът ла каса оуспѣцȣлȣй, „пентрȣ къ тоть ѡмȣл' аре сфършеніе, ши ѡмȣль віȣ ꙟшь „адȣче аминте деспрѐ ачѣѧ. Май бȣнъ-й ꙟтристарѣ декъть „рѣсȣль. къ прин тристарѧ ѡбразȣлȣй, ꙟбȣна-се-ва сȣфлетȣль „ѡмȣлȣй.“

Ꙟтребаре:

Чѐ окѫ аȣ ꙟдемнать прѐ Соломон, кȣм' съ нȣ ꙟцелѣгѫ оуна кȣ ал-алцѣ; чѐ май вртос къ съ противаскѫ минтѧ лȣй кȣ минтѣ алтѡрь ѡамений?

Ръспȣнсь:

Ꙟтѣю, къ нȣ съ поате тъгъдȣи, кȣм оунсоарѧ скȣмпѫ съ нȣ фіе бȣнѫ; чѐ де съ вѫ кȣмпъни кȣ вѣстѧ [поменирѣ] бȣнѫ, пȣцинъ прецъ вѫ авѣ; къче къ оунсоарѣ мъкарѫ кът съ фіе дѐ скȣмпѫ, чѐ тотȣ-е трекътоаре, ши ꙟ пȣцѣнѫ врѣме съ џине; Ꙗрѫ поменирѣ бȣнѫ, дȣпѫ моарте ꙟкъ вѫ рѫмъне:

* Виртȣш пош'ть фȣнера вивить *
фаптеле бȣне дȣпѫ моарте ꙟкъ-сь вій.

Н'арѫ ниче ꙟгъдȣи Соломон' съ съ батџокȣрѣскѫ оунсоарѣ скȣм'пѫ. къ татъ-съȣ Двдь краю фоарте таре ѡ лъȣдасе ꙟ ѱалом. рлв. зикъндь: „Ꙗтѫ кътȣ-й бине ши кътȣ-й „дезмїердать, а лъкȣи фраціи ꙟ паче денпреȣнѫ. кѫ оунсоарѣ „скȣм'пѫ спрѐ капь, погоръндь спрѐ барбѫ, барба лȣй Аронь, „карѧ погоарѫ спрѐ марџинилє вешминтелѡр лȣй“. Н'арѫ ниче ꙟгъдȣи зикь, съ-ш' батѫ џокь дѐ оунсоарѣ скȣмпѫ; чѐ ашѫ вѫ съ зикѫ, къ оунсоарѣ скȣмпѫ мик локь вѫ ꙟплѫ дѐ мирос бȣнь. Ꙗрѫ вѣстѧ бȣнѫ съ тинде ꙟ пърциле лȣмїй. фоарте

бинє шѝ прѐ кáлє зѝчє дáрѫ Соломѡн: къ мáй бȣ́нъ-й поменирѧ бȣ́нѫ, дє оунсóарѣ скȣмпѫ.

Propovedaniea a patrasprăzecea. (Fol. 148a—150a.)

Проповєдáнїѧ а пáтраспръзѣ́чѧ.

Лóкȣль, дѐ оу(н)дє аȣ порнїть Іáкѡв кȣ̀ мȣ́ꙗрѣ лȣй чѧ̀ търóасѫ, шѝ кȣ̀ тоатѫ глоата лȣ́й дѐпреȣ́нѫ, ачéста аѝчѣ ꙟй зѝчє а фѝ Вєѳéль, адєкѫ Виѳлѣ́єм' кáрє мáй наинтє съ кємà Лȣ́зъ, кȣ́мь ꙗстє ꙟтъѧ кáртє а лȣй Мѡѵсѝ, кап. к҃и, с҃х. ѳ҃і. аȣзѝт-аць ꙟ чѐ кѝп' с'áȣ скимбáть нȣ́мєлє ачєстȣѧ̀? кънд' Ісáвь с'арѫ фѝ мънїѧ́ть прѐ Іáкѡв, пєнтрȣ блсвєнїє шї-и лєшȣѧ вїаца лȣй дȣпѫ̀ єль, ꙟ Мєсопотанїѧ (!) фȣ лȣ́й пєнтрȣ ачéль лȣ́крȣ а сѫ гътѝ; ꙟчепȣ̀ а прибєцѝ сърáкȣль Іáкѡв, нȣ́май кȣ оун тоꙗгь шѝ кȣ̀ ѡ плоскѫ кȣ оулóю, шѝ дѣ́кѫ вєнѝ ꙟ Харáнь, ꙟсърѫ̀ аколò. Шѝ кȣ́мь єрà єль óмь кȣ̀ кȣноцїинцъ сȣфлєтѣ́скѫ дѐспрѐ пȣ́ртътȣ́ра дѐ грижє а лȣй дмнзъȣ, нємикѫ нȣ́ съ ꙟдоїѧ̀, чє тȣтиндєнѧ хрáбос (! l. -бор) фърѫ дѐ фрїкѫ ѡдихнїѧ, шѝ єль аколò ꙟтр'ȣ́нь лóкь, ѡ пїꙗтрѫ ꙟшь пȣ́сѫ сȣ́пть кáпь шѝ адȣрмѝ. Поатє съ крѣдє адєвърáть, къ скȣмпє шѝ фрȣмѡ́асє гѣндȣри, шѝ дмнєзъéщи кȣвинтє аȣ фость ꙟн ѝнима лȣй, мáй наинтє пънѫ н'áȣ фост адȣрмѝть; къ фрȣмóсь шѝ дмнзъéскь вись аȣ възȣ́ть. „възȣ́т-аȣ ѡ скáрѫ ꙟнáлтѫ, карє аџюнџѧ̀ „кȣ̀ оунь кáпь ꙟ чéрю, ꙗрѫ кȣ̀ алтȣл єрà џóсь прѐ пъмѣнть. „шѝ възȣ̀ прѐ ѧ ꙟнџєрїй лȣй дмнзъȣ, сȣинд' шѝ погоръ́нд'. „шѝ възȣ̀ прє дмнєзъȣ прѐ скáрѫ ръз(и)мáть, шѝ ꙗȣ гръи́ть „лȣй зикънд: єȣ сънть дмнєзъȣ, дмнзъȣль лȣй Ꙗврáамь аль „тътѣни-тъȣ, шѝ дмнзъȣль лȣй Ісаáкь, шѝ ачéста пъмѣнть „прѐ кáрєлє дóрмѝ, цїє ꙟль вóю дà шѝ съминцїєй тáлє". шѝ кънд' мáй мȣ́лтѫ мїлѫ, шѝ прѐ єль пȣ́ртътȣ́рѫ дѐ грижє ꙗȣ фóсть фъгъдȣи́ть лȣ́й, дмнзъȣ, ꙟтр'ачѣ́ѧ съ дєщєптѫ̀; съвà къ съ тємѧ. „ꙗрѫ скȣлъ(н)дȣ-сѫ диминѣ́ца, лȣ̀ѡ ачѧ̀ пїꙗ́-„трѫ кáрѣ ꙟшь пȣсѣ́сє сáра сȣ́пть кáпь, шѝ ръдикъндȣ-ѡ „ꙟ сȣ́сь ꙟ помѣ́нѫ дє стълпь, оулóю тȣ́рнѫ дѧсȣ́пра пѐ ѧ̀, „шѝ ѡ нȣмѝ ачаста Вєѳéль. кáрє ашѣ съ ꙟцєлѣ́џє: кáса лȣй „дмнзъȣ. шѝ атȣ́нчй ачéсть фъгъдáшь аȣ пȣс лȣй дмнзъȣ: „съ вà фѝ дмнзъȣ кȣ мѝнє, шѝ съ мѫ вà пъзѝ прѐ мѝнє, ꙟ „кáлѣ кáрє мъргь акȣ́мь, шѝ съ-мѝ ва дà пъи́нє прѐ мънкáрє „шѝ хаинє прѐ ꙟбръкъмънт'; шѝ съ мъ вóю тȣрнà кȣ̀ пáчє „лà кáса тътѣни-мїєȣ, шѝ съ-м ва фѝ мїє дмнȣль, дмнзъȣ,

„ꙗрѫ ачастѫ пꙗтрѫ, каре амь ръдикать акꙋмь, ↑ кипь дѐ „стълпъ, каса лꙋй дмнзъꙋ ва фй; шй каре-че-м' вей да міе, „динтр'ачѣꙗ а зѣчꙗ ↑ць воѫ да.“

Дечй де ла каса лꙋй Лаванъ, кꙋ маре блсвеніꙗ лꙋй дмнзъꙋ съ тꙋрнѫ ↑напою, шй ↑ш' адꙋсе аминте дѐ фъгъдаш, чѐ аꙋ фъгъдꙋйть май денаинте пꙋтѣрникꙋлꙋи дмнзъꙋ. къ шй дмнезъꙋ и сѫ арътѫ лꙋй, каре ашꙗ-й порꙋнчй, зикънд': скоалѫ шй пасѫ сꙋсь ↑ Бееель, шй дескалекѫ аколо, шй фѫ ѡлтарю челꙋй дмнезъꙋ пꙋтѣрникь, каре ци с'аꙋ арътат' ціе, кънд фꙋџіай деннаинтѣ фръцини-тъꙋ. Дечй дин калѣ са с'аꙋ тꙋрнать ↑ Бееель, шй ачель фъгъдашь маре аꙋ плиніть лꙋй дмнзъꙋ; шй дѐ аічѣ аꙋ порнить кꙋ мꙋꙗрѣ лꙋй чꙗ юбитѫ, кꙋ Рахила, фіиндь търоасъ, пентрꙋ каре дї аній ерꙗ слꙋжить; шй ачеꙗ ашꙗ ↑й пърꙋсе лꙋй ка шй кꙋмь арѫ фй фость нꙋмай дї зиле.

LXXXV.

1685.

Кърare пре скꙋрть прѐ фапте бꙋне ↑дрептътоаре.

(Belgrad 1685.)

(8⁰, VII nepag. + 101 foi paginate + III nepag.)

Pentru priveghiare. (Fol. 1a — 4a.)

а̃. ↑Тъю, ↑тревꙗрѣ ꙟвъцъторюлꙋй. Дꙋпъ чѐ м'амь рꙋгать лꙋй дмнезъꙋ, дин чѐ воѫ кꙋноаціе, къ фаптеле мѣле пот фй бꙋне?

Ръспꙋнсꙋл' повъцꙋиторюлꙋй. Дѐ аічѣ вей кꙋноаціе, кꙋм' къ ашѣ еџій датоорю кꙋ превегꙗре не↑четатѫ, ка ши кꙋ ръгъчюне не↑четатѫ. Мл. кд. сх. мв: дерепть ↑сѫ превегꙗцй къ нꙋ щицй ↑ каре чась дмнꙋл' вострꙋ ва вени. шй ꙗрѫ кап. ке. сх. гї: дерепть ачѣꙗ превегꙗци-вѫ, нꙋ щиць зꙋа, ніче часꙋль ↑ каре фіюьл' (!) оменеськь ва вені; ашꙗ кꙋм' ніче хикленіꙗ чꙗ аскꙋнсѫ а сатаней, ніче кꙋчерничіꙗ пъгꙋбитоаре а лꙋмій, ниче хръборіꙗ трꙋпꙋлꙋй тъꙋ прѐ тіне съ нꙋ те амъџꙗскѫ.

в̃. ↑. К. Пент(р)ꙋ чѐ требꙋе ашꙗ ка съ мѫ превегезꙋ?

Р. П. Пентрꙋ ачѣꙗ, къ ↑наінтѣ ѡкилѡр лꙋй дмнзъꙋ сънт тоате къиле тале, кареле тоате къиле а тꙋтꙋрора ле сокотѣще; при. е̃. сх. ка.

в҃. Кѣ пȣ́рȣрѣ ꙟбли прин мȣлтє примє́ждїй а пъкатєлѡр; кѣ тот чѐ ѐ ꙟ лȣ́мє, по́хта трȣ́пȣлȣй ѥстє, ши дєсфътáрѣ ѡкилѡр, ши фълїѧ вїєцїй . а҃ . Іѡан, кап҃ . в . сх҃ . ѕі҃.

г҃. Кѣ ꙟтр'áлть кипь фоáртє ай фи нє́пȣтинчос, спрє ꙟкȣнџюрáрѣ а мȣ́лтє ръȣтѣц'. Маѳ . кѕ҃ . сх҃ . ма҃ : прєвєгїáцй ши́ вѣ рȣгáц, ка съ нȣ ꙟтрáц ꙟ испи́тѫ; кѣ сȣфлєтȣль ѐ гáта, ѥрѫ трȣ́пȣлȣ-и слáбь.

д҃. Кѣ ни́чє ѡ дáтѫ дє лȣ́крȣ ашѧ̀ бȣнь нȣ́ тє по́ць при́ндє, кȣ́м' аȣ сатáна, аȣ ачáстѫ лȣ́мє, аȣ фи́рѣ тѧ̀ чѧ̀ здровитѫ, прѐ ти́нє съ нȣ́ тє смнинтѧ(с)кѫ, ши съ тє ꙟпїѧдєчє . в҃, солȣн, кап҃ . в҃ . сх҃ . ні҃ : ам' врȣ́ть съ вїȣ кътрѫ вѡ́й (єȣ Пáвєл) ѥръ Сатáна м'áȣ смнинти́ть . Ꙁахарїѧ, кап҃, г҃, сх҃ . а҃, в҃. Сатáна стѧ̀ дѧ дирѣ́пта лȣ́й, ши́ съ ꙟпнзмїѧ̀ кȣ єль.

є҃. Кѣ ꙟкѫ ши́ ѡáмєнїй лȣ́й дмнєзѣȣ҃ чє́й сфнцй҃, Но́є, быт҃, кап҃ . ѳ, сх҃ . кв҃. Лот бытїє кап҃, ѳі҃, сх҃, лв҃. Двдь҃, в҃. Самȣил, кап҃ . аі҃, сх҃, в҃ . г҃ ипроч. Солмон а҃ . цар, кап . аі, сх҃, ра҃ . аȣ къзȣт кънд с'áȣ пъръсѣт' дѐ прєвєгѣ́рє.

ѕ҃. Кѣ кȣ̀ прєвєгѣ́рѧ дєщєптáтѫ вє́й добънди́ пáчѣ чѧ̀ басвитѫ (! l. блс҃—), а кȣнощинцєй сȣфлєтȣлȣй҃; кáрѣ ѥстє комо́арѫ май скȣ́м'пѫ ꙟ лȣ́мє . дѣан . кг҃ . сх҃ . а҃ . єȣ [Пáвєль] кȣ то́атѫ кȣнощи́нца бȣнѫ, ам' слȣжит лȣ́й дмнєзѣȣ҃, пѣнѫ ꙟнтр'ачáстѫ зи́.

з҃. Кѣ ашѧ̀ мáй лє́снє вє́й пȣтѧ̀ стѧ̀, ꙟпроти́ва тȣтȣрѡ́р' испи́тєлѡр', ши ашѧ̀ вє́й пȣтѧ̀ фи гáта, ши́ прѐ мо́артє, ши́ прѐ дáрє дє́ сáмѫ ла зȣ́а џюдє́цȣлȣй . ашѧ̀ с'áȣ пъзи́ть Іѡси́фь дѐ кȣрвїє . бытїє, кап҃ . лѳ, сх҃ . ѳ . і҃ . зикѣнд҃ь : кȣм аш фáчє ачєст рѫȣ мáрє, ши аш грєшѝ лȣй дмнєзѣȣ ? ши́ ѥрѫ Лȣк . ка҃, сх҃, лѕ҃ : прєвєгѧц кѣ ашѧ̀ вєц' скъпѧ̀ дѐ тоатє чѐ сънть вєнитоарє.

и҃. Кѣ ꙟтр'áлть кипь нȣ вє́й пȣтѧ̀ дѧ̀ сáмѫ лȣ́й дмнєзѣȣ҃, дєпрє талáнтȣль чѐ ц'áȣ дáть . четѣ́щє ла Лȣка кап҃ . ѳі҃, сх҃, єі҃, ѕі . ипроч:

ѳ҃. Кѣ ашѧ̀ вє́й пȣтѧ̀ астȣпѧ̀ гȣ́рилє пнз'мáшилѡрь тѣй, кáрїи хȣлє́ск' вїаца та . а҃ Самоил кап҃ . кѕ, сх҃, ка҃ : ши зи́сє Сáȣл : грєши́т-амь, ꙟтоарнъ-тє ꙟнапои фїюль мїєȣ Двдє҃; ѥка єȣ ам' фъкȣ́ть нєбȣнѣ́щє, ши фоáртє тáрє ам' грєши́ть.

і҃. Кѣ ашѧ̀ вѡр лъȣдѧ̀ тѡц лѣ́цѧ та, дѐ вєи пȣ́ртѧ̀ гри́жє бȣ́нѫ прѐ вїаца тá, ши прє трáюл' тѣȣ кȣ́ алцїй . Маѳ, кап҃ . є҃, сх҃, ѕі҃ : ашѧ̀ съ лȣминѣ́зє лȣмїина во́астрѫ ꙟнаинтѧ ѡáмєнилѡрь, кѧ̀ съ вáзѫ фаптєлє вѡ́астрє чѣ́лє бȣ́нє, ши́ съ

прослъвѧскѫ пре̃ та̃тъл̃ вѡстрꙋ, чела чє єстє ꙟ чѣрюрє. шѝ єрѫ а, Пѣтрꙋ, ка̃п. в̃, сх̃. а̃, в̃, четѣцїє.

Pentru înbrăcăminte. (Fol. 25a—28a.)

аі̃. Ꙟ. К. Дарѫ кꙋ ꙟбрѫкъминтєлє мѣлє съ нꙋ грєшєск' чѐ лꙋкрꙋрй трєбꙋє съ цїю?

Р. П. а̃. Ꙟбрѫкъмїнтєлє нїчє прѣ фълоасє нїчє прѣ проастє съ нꙋ фїє; чѝ дꙋпъ врѣмє, дꙋпѫ пꙋтѣрє шн кꙋмь съ кꙋвїнє кътръ дєрєгъторїѧ та, съ-ць фїє ꙟбрѫкъмїнтєлє. Мѳ̃, а̃, сх̃, и̃: чѣѧ чѐ поартъ вєшмїнтє мои, ꙟ касє кръєщй сънть.

в̃. Фъптꙋра шѝ форма хайнєлѡрь талє съ фїє дꙋпъ ѡбичаюл' крєщїнєскь; ѧръ фрѫмсѣцѣ хаинєлѡр' мꙋєрєщй чартъ Дꙋмнєзѣꙋ прин Ісаїѧ прорк̃ꙋл' ка̃п. г̃, сх̃, зі̃ ипроч.

г̃. Хаинєлє талє съ нꙋ фїє здробитꙋрѫ фїрєй талє, чѝ съ фїє арътарє шѝ мъртꙋрїє минцїй талє чєй трѣзвє, шѝ сфи̃цїєй, гъндїиндь прє чѐ фолосꙋрй ц'аꙋ дат цїє Дꙋмнєзѣꙋ ꙟбрѫкъминтєлє; карє фолосꙋрй сънть ачѧстѣ:

а̃. Пєнтрꙋ ачѧстѫ липсѫ, кꙋм' трꙋпꙋль тѣꙋ чєль досъдїть, ꙟпротива врємилѡр юцй съ съ скꙋтѧскѫ. пр̃и, л̃а, сх̃, к̃а: нꙋ-ш тѣмє [мꙋѧрѣ мꙋнчиторє] глоата са дѐ фриг', къ тоатъ глоата єй съ ꙟбракѫ ꙟ доаѡ хаинє.

в̃. Пєнтрꙋ чинстѣ, кꙋм' рꙋшїнѣ голичюнєй талє съ акоперй быт. г̃, сх̃, з̃: атꙋнчи ли сѫ дєшкисърѫ лѡрь ѡкїй ка съ кꙋноаскъ къ сънт' голй, шн дин фрꙋнзъ дє смокин' ꙟш фъкꙋрѫ акопєрємънт'.

г̃. Пєнтрꙋ фолосꙋл', кꙋм лꙋ̃кр̃ꙋл' дєрєгъторїй талє май бинє съ поцй испръвй. Іѡань гі̃, сх̃. д̃.

д̃. Пєнтрꙋ фрѫмсѣцѧ, шн ваза чѐ ан ꙟтрє оамєнй, прєкꙋм' съ кꙋвїинє дєрєгъторїєй талє. в̃, Самонл. гі̃, сх̃, нї̃: єра Ѳамара ꙟ хайнє пєстрицє фоартє фрꙋмоасє, кꙋм' єра дєпринсь а пꙋрта фѣтєлє кранилѡрь.

є̃. Пєнтрꙋ оусєбитꙋра дєкътръ алцїй; съ съ кꙋноаскъ, мꙋєрилє дин бърбацй, бътрѣнїй динь тинєрй, дєрєгъторїй динь сꙋрꙋманй, прєѡцїй дин' мирѣнй, богацїи дин' сърачй, шн домнїи дин' слꙋцй, ипроч. съ съ поатъ оусєбй. д̃, Моусѝ кв̃, сх̃, є̃: мꙋѧрѣ съ нꙋ ꙟбрачє хайнє бърбътєщй, нїчє бърбатꙋл хаинє мꙋєрєщи съ нꙋ ꙟбрачє, къ лꙋй Дꙋмнєзѣꙋ єстє

ѹрѣть каре фаче ашѣ; быт. лз҃, сх҃, г҃: ꙗръ І҃иль юбїѧ пре Іѡсифь, шї-й фъкꙋ ѡ хаинъ фрꙋмоасъ пестрицъ. Єстфирь ѕ҃, сх҃, ѳ҃, і҃, аі҃: ꙟбръкаръ пре Мардохею ꙟ хайне кръещй. исход, кй, сх҃, г҃, д҃: порꙋнчѣще дмнезѣꙋ лꙋи Моѵсй съ фак лꙋй Ѧронь вешминте преꙋцещй. Лꙋк. з҃, сх҃, ке҃: каре съ ꙟбракъ ꙟ вешминте скꙋмпе, ꙟ кꙋрциле краюлѡр (!) сънт; Софонїѧ а҃, сх҃, и҃: лаꙋдъ-сѫ дмнезѣꙋ тꙋтꙋрора ачелѡра, че с'аꙋ ꙟбръкат ꙟ хайне стреине. ꙗръ ꙟтр'ачаста ꙟ тоате съ сокотещй, къ ачѣѧ хаинѫ съ порцй, каре ѡ поцй шй плътй. ꙗрѫ ꙟкъ ниче прѣчѣѧ нꙋ требꙋе а къꙋта, каре поцй плъти шй кърїѧ поцй да прецꙋл; че май таре сокотѣще: каде-ци-сѫ ціе съ ѿ порцй? шй пре че вей съ келтꙋещи? къ тот дѣꙋна май бине єсте де къть-ц аџюнџе пꙋтѣрѧ, кꙋ чева съ те порцй май пре џос ꙟтрꙋ ꙟбръкъминтеле тале, декъть май пре сꙋсь де пꙋтѣре-ц; къ атꙋнчй н'ай чинсти, че ан ръсъпи дарꙋриле че ц'аꙋ дать дмнезѣꙋ; шй май таре ан пꙋне мъртꙋрїе ꙟпротива та деспре трꙋфїѧ инимїй тале, декъть деспре смеренїе, ꙟкъ шй алтѡра ан фй пилдъ сминтитоаре. Єзекїил, кг҃, сх҃. є, ві҃.

Pentru părințĭ vitregĭ. (Fol. 63b—66a.)

кѕ҃. Ꙟ. К. Дарѫ пъринцїй витреџй ши мꙋмѣниле мащехъ, че лꙋкрꙋре требꙋе съ ціе, кꙋм ꙟ фаптеле фечорилѡрь шй фѣтелѡр фїѧстри ка съ нꙋ трѣкъ лꙋкрꙋль вредничїей?

Р. П. а҃. Требꙋе съ гъндѣскѫ, къ ꙟкът с'аꙋ ꙟпреꙋнать ꙟтр'ꙋна пъринцїй лѡрь ꙟ късъторїе, атꙋнчй ачѣѧ легътꙋрѫ с'аꙋ фъкꙋть шй кꙋ ачей фечѡрй шй фѧте фїѧстри. Єфес д҃. сх҃. д҃.

в҃. Кънд пъринцїй лѡр ꙟ късъторїе с'аꙋ ꙟпреꙋнать, атꙋнчй нꙋмай декът дмнезѣꙋ ꙗꙋ дат прѣчеѧ сꙋпть пꙋртътꙋра де грiже а лѡр.

г҃. Къ ꙟтр'алть кипь ниче кꙋмь нꙋ вѡр пꙋтѣ аръта драгосте деплин оунꙋль кътрѫ алтꙋль, де нꙋ вѡрь фй лѡр драџй ши фечорїй лѡр, кꙋ карїи с'аꙋ ꙟпреꙋнать.

д҃. Шн ачаста требꙋе съ гъндѣскъ, къ тот омꙋль требꙋе съ фїе милось кътръ сърачй, шй кътрѫ карїй н'аꙋ ниче ѿ трѣбѫ; кꙋ къть май въртось дарѫ татъль витрег ши мꙋма мащехѫ кътрѫ фїѧстрїи лѡрь.

є҃. Шй ачаста требꙋе съ каꙋте, къ дꙋпѫ че аꙋ мꙋрить татъль аꙋ мꙋма лчелѡр сърачй, атꙋнчй аꙋ ръмась фъръ де

та́тъ аꙋ҆ фъръ де мꙋмѫ; пентрꙋ ачѣѧ фо́арте лаꙋ҆ фо́ст' ли́псѫ де пꙋртъто́рю де гри́же.

ѕ҃. Шѝ ача́ста тре́бꙋе съ по́арте ꙟ ми́нте пъри́нцїй вѝтрецїй, шѝ мꙋмѣниле ма́щехъ, къ шѝ кꙋко́нїи лѡр поть ръмънѧ̀ ла съръчі́е, ка шѝ ачѣѧ; де́чи ашѧ̀ тре́бꙋе съ фа́кѫ, кꙋ прꙋ́нчїй ръма́шй съра́чй дѐ а́лтꙋль, кꙋм' арѫ пофтѝ ши ей съ фа́кѫ а́лцїи кꙋ кꙋко́нїй лѡр ꙟ ли́псѫ ка ачѣ́ѧ.

з҃. Шѝ ача́ста тре́бꙋе съ гъндѧскъ, къ кꙋ ачѣ́ѧ соко-ти́нцъ [ми́лъ] а съра́чилѡр, пꙋтѣ-вѡр добъндѝ шѝ ей ꙟна-и́нтѣ алто́ра нꙋ́ме бꙋнь шѝ дра́госте; ши ашѧ̀ вор' пꙋтѧ̀ ащеп-тѧ̀ ши ей дꙋ́пъ мо́артѣ лѡр мꙋ́лть би́не прѐ съра́чїй лѡ́рь.

и҃. Къ ꙟтр'а́лть кип нꙋ вѡр пꙋтѧ̀ ꙟкꙋнщюрѧ̀ деспрѐ ей щюдека́та чѧ̀ рѧ̀ кꙋ ка́ре аꙋ҆ депри́нсь а хꙋлѝ пре пъри́нцїй вѝ-трецїй, ши пре мꙋмѣниле ма́щехѫ, пентрꙋ ръꙋта́тѣ шѝ не-мил(о)стикі́рѣ кꙋконилѡр съра́чй.

Ѧръ ка́рїй вѡр врѧ̀ съ-ш' испръва́скъ кꙋ̀ ла́ꙋдѫ дерегъ-торі́ѧ крещиннѣ́скѫ, ачѣ́сте лꙋ́крꙋре тре́бꙋе съ фа́кѫ:

а҃. То́кма ка ꙟ́шишь прѐ фечо́рїй лѡр, ашѧ̀ съ съ не-во́ѧскъ кꙋ то́атѫ пꙋтѧ́рѣ ши невои́нца, а крѣ́ще пре фечо́рїй фїѧ́стри, ши съ-й крѣ́скѫ ꙟ лѣ́цѧ дирѧ́птѫ шѝ ꙟ фри́ка д҃мнезъѧ́скѫ.

в҃. Май мꙋ́лт' съ ра́бде фїѧ́стрилѡр, декъ́ть прꙋ́нчилѡр лѡ́рь; къ де вѡрь чертѧ̀ та́ре пре фїѧ́стри, кꙋ мꙋ́лть, ши май кꙋрѣ́ндь ва еши̇̀ вѣ́стѣ чѧ̀ рѧ̀, декѣ́ть кѣндь вѡр чертѧ̀ прѐ ай лѡр прꙋ́нчй.

г҃. Прѣча́ста съ съ невоѧ́скѫ, кꙋм къ́ть пꙋци́нь че аꙋ҆ ръма́сь фїѧстрилѡрь де пъри́нцїй лѡ́рь че́й бꙋ́ний, ꙟ то́ть ки́-пꙋль, д҃мнезъѧ́ще ши кꙋ ма́ре гри́же съ спорѣ́скъ авꙋцїѧ съ-ра́чилѡр.

д҃. Съ нꙋ дѧ̀ кꙋ сѣ́ла фърѫ де во́е пре фїѧ́стрїй лѡр прѐ късъторі́е. Ѧръ май въртос кꙋ̀ прилє́жꙋль късѫторі́ей съ-ра́чилѡрь, съ нꙋ-ш' ка́ꙋ҆те лѡр добѣ́ндѫ, кꙋмь аꙋ҆ депри́нсь мꙋ́лцй а фа́че.

LXXXVI.

1688.

Библїꙗ адекъ дȣмнеꙁеꙗска скриптȣръ . . . . . . Типъ-рйтȣ-с'аȣ ꙟтъю . ꙟ скаȣнȣль митрополїей бȣкȣрещи-лорь . . . . . . ла анȣль дела фачерѣ лȣмїй . ꙁрчꙁ ꙗръ дела спъсенїꙗ лȣмїй ахпи ꙟ лȣна лȣи ноем'ври ꙟ ї ꙁиле.

(Folio, IV foĭ nepag. + 932 paginĭ + 1 foae.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Іоань Шърбань Катакоꙁино Басарабъ Воевода, дей мила лȣй д̃мнꙁѣȣ д̃мнȣ, шй бирȣиторю а тоатъ оугровлахїꙗ.

Челор че съ афлъ лъкȣиторю съїть стъпънирѣ ноастръ, прѣ сф̃нцитȣлȣй митрополит' кирь Өеѡдосїе, юбиторилор де д̃мнꙁѣȣ епископи, прѣ кȣвїѡшилор егȣмени, смерицилор пре-щци, благород'ничилор боꙗри, шй тȣтȣрор челора-л'ал'ци право-слав'ничилор крещини, чел' дела д̃мнꙁѣȣ ажȣтȣрю пофтимь.

Връндь съ съ дȣкъ ден' лȣмѣ ачаста прѣ бȣнȣл' шй оунȣл' пȣтѣрникь д̃мнꙁѣȣ, дом'нȣл' ностру, Іс . Хс . шй нȣмъ-рънд'ь ꙟ мъниле крединчошилор слȣщилор сале, талан'тȣл' чел де требȣин'цъ, кȣ маре аратаре лѣȣ порȣн'чїт' зикънд'ь : не-гȣциторици пънъ вою вені . . . . шй ачаста пентрȣ че? пен'трȣ къ аре а не лȣа сама шй пен'трȣ ачѣстѣ шй пен'трȣ добън'да лор . кън'дь? пънъ вою вені, ꙁіче, адекъ ла адѡа венире, ла чѣ ꙟфрикошатъ ши прѣ дирѣптъ жȣдекатъ . прѣ дирѣптъ ꙟй ꙁікь, пен'трȣ къ ла ачаста, жȣдекъторюл' ка оунь д̃мнꙁѣȣ нȣ поате съ грешаскъ, грешицїй нȣ поть съ-шь аскȣнꙁе грешалеле лорь, ши ръспȣнсȣл' че ꙗсте съ фїе нȣ се май пре-фаче; прекȣм' съ вѣде даръ, пȣцинъ ꙗсте врѣмѣ ꙟтрȣ каре авем' а негȣцитори талан'тȣл' д̃мнꙁѣескȣлȣй дарь . шй аȣꙁънд'ь ачаста, еȣ смеритȣл' д̃мнь ден гȣра д̃мнȣлȣй мїеȣ адѣсе а ꙁіче : привегѣцн, къ нȣ щіци ꙟ че часъ д̃мнȣл' нострȣ віне, кȣноскȣтȣ-мї-ам' даторїе непъръсйтъ, ман найнте де а сосй сфършитȣл' немерничїей мѣле, дȣпъ дарȣл' че ми с'аȣ дат' ден мила лȣи д̃мнꙁѣȣ, съ негȣциторескь дȣхов'ничаска не-гȣциторїе, ши съ даȣ челор че сънть съїть аскȣл'тарѣ ноастръ таландȣл' каре м'аȣ ꙟкреꙁȣт' д̃мнȣл' . шй ачаста ам' фъкȣт

ла тъл'мъчирѣ ачѣщїи сфн҃те скрипторн, фъкѫндь мꙋл'тъ невоинцъ шн дестꙋлъ кел'тꙋѧлъ; деспре о парте пꙋнꙟдь даскали щїꙋци фоарте ден' лим'ба елинѣскъ, пе прѣ ꙟцелепꙋл' чел' ден'трꙋ даскали алесь шн архїерѣꙋ Германонисиись, шй дꙋпъ петрѣчерѣ лꙋи пре алцїн каре с'аꙋ ꙟтѫм'плат', шй деспре алтъ парте а ноцри оамени ай локꙋлꙋй, нꙋ нꙋмай педеѱици ꙟтрꙋ а ноастръ лим'бъ, че шй де лим'ба елинѣскъ авѫн'дь щїин'цъ, ка съ о тъл'мъчѣскъ. карїй лꙋѫн'дь лꙋминъ шн дентр'ал'те азвоаде (! l. из—) веки, шй алътꙋрѫндꙋ-ле кꙋ чел' елинеськ ал' челор. о҃. де даскали, кꙋ врѣрѣ лꙋй дмнзѣꙋ о аꙋ съвѫршить прекꙋм' съ вѣде. шй мъкаръ къ ла оунеле кꙋвин'те съ фїе фость фоарте кꙋ невое тъл'мъчиторилор пентрꙋ стрим'тарѣ лим'бїй ромънещи; ѧръ ꙟкъш' авѫн'дь пил'дъ пре тъл'мъчиторїи латинилор шй словѣнилор, прекꙋм' ачеѧ аша шй ай ноцри лѣꙋ лъсат' прекꙋм' съ читеськ ла чѣ елинѣскъ. шй дꙋпъ испръвирѣ тъл'мъчитꙋлꙋй ачещїй фолоситоаре шй сфн҃те остенѣле, лꙋѫн'дь дꙋпъ кꙋм' съ каде шй вое дела сфн҃та шй мꙋма ноастръ бесѣрека чѣ маре, с'аꙋ дат' ꙟ типографїе де с'аꙋ типърит' ꙟ сфн҃та митрополїе ден' бꙋкꙋрещи, фїин'дь архїерѣꙋ шй пъсторю крещинескꙋлꙋй ачествꙋ нородь, прѣ сфнцитꙋль пърин'теле нострꙋ кирь Ѳеѡдосїе митрополитꙋл.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.*)

Дꙋмнезеѧска скриптꙋръ вѣке шн ноаѫ. фачерѣ. кап' а҃.

1. Де'нч'епꙋт аꙋ фъкꙋт дмнзѣꙋ черюль шй пъмѫн'тꙋл'.
2. Ѧръ пъмѫнтꙋл' ера невъзꙋть шй неток'мить, шн ꙟтꙋнѣрек'
зъчѣ дѣсꙋпра престе чель фъръ де фꙋн'дь, шй дхꙋл' лꙋй дꙋм'не-
зѣꙋ съ пꙋрта дѣсꙋпра апей. 3. Шн зисе дмнезѣꙋ съ съ факъ лꙋ-
минъ, шй съ фъкꙋ лꙋминъ. 4. Шй възꙋ дмнезѣꙋ лꙋмина къ
ѧсте бꙋнъ, шй осеби дмнзѣꙋ ꙟтре мижлокꙋл' лꙋминїй, шй ꙟтре
миж'локꙋл' ꙟтꙋнѣрекꙋлꙋй. 5. Шй нꙋми дмнзъꙋ лꙋмина зїѡ,
шй ꙟтꙋнѣрекꙋл' нꙋми ноапте. шй съ фъкꙋ саръ, шй съ фъкꙋ
диминѣцъ, зы оуна. 6. Шй зисе дмнзѣꙋ: факъ-се ꙟтъритꙋръ
ꙟ миж'локꙋль апей, шй съ фїе ѡсебитоаре ꙟтре апъ шй ꙟтре
апъ, шй съ фъкꙋ аша. 7. Шй фъкꙋ дꙋм'незѣꙋ ꙟтърнтꙋра, шй
осеби дꙋмнезѣꙋ ꙟтре мижлокꙋл' апен каре ера сꙋпть ꙟтъри-
тꙋра, шй ꙟтре миж'локꙋль апеи чѐ ера дѣсꙋпра ꙟтъритꙋрїи.

*) cf. 1582 maĭ sus pag. 33 şi 1683 maĭ sus pag. 264.

8. Шй нȣмй дм͠незѣȣ ꙟтърнтȣра, чѣрю. шй възȣ дм͠нзѣȣ къ
ѧсте бйне, шй съ фъкȣ сáръ шй съ фъкȣ днменѣцъ, зй адѡа.
9. Шй зйсе дȣм'незѣȣ: адȣне-се апа чѣ де сȣiть чѣрю, ꙟтр'о адȣ-
нáре, шй съ съ ивѣскъ оускáтȣль. 10. Шй нȣмй дȣмнезѣȣ оускá-
тȣл' пъмжнть. шй адȣнърилє апелорь нȣмй мъри, шй възȣ
дȣмнезѣȣ къ ѧсте бйне. 11. Шй зйсе дȣм'незѣȣ: ръсáръ пъмжн-
тȣль бȣрȣѧнъ де ѩрбъ, съмънътóаре съмжнцъ дȣпъ фѣлю-шь,
шй дȣпъ асъмънáре-ш', шй лéмнь родитóрю фъкжндь рóадъ,
кърȣѧ съмжнцл лȣи ꙟтр'жнсȣль дȣпъ фéлю-шь пре пъмжнть,
шй фȣ ашѧ. 12. Шй скóасе пъмжнтȣль бȣрȣѧнъ де ѩрбъ съ-
мънътóаре съмжнцъ дȣпре фѣлю шй дȣпре асъмънáре, шй
лéм'нь родитóрю кáре фáче рóадъ, кърȣѧ съмжнца лȣи ꙟтр'жн-
сȣль, дȣпре нѣм' пре пъмжнть; шй възȣ дм͠нзѣȣ къ ѧсте
бйне. 13. Шй съ фъкȣ сáръ, шй съ фъкȣ дименѣца, зй атрѣѧ.

Deuteronomium cap. XXXII, v. 1—26. (pag. 150—151.*)

Ѧ дóа лѣџе кáп' л͠в.

1. Ꙟ амйнте чѣрюле шй вóю гръй, шй аȣзъ пъмжнтȣл'
кȣвйнтеле дентрȣ рóстȣл мїєȣ. 2. Нъдеж'дȣѧскъ ка плóаѧ ръ-
спȣнсȣл' мїєȣ, ши съ съ погóаре ка рóѡа кȣвйнтеле мѣле, ка
плóаѧ пре трóскот', шй ка нинсóарѣ пре бȣрȣѧн'. 3. Къчи нȣмеле
дм͠нȣлȣй амь кемат, дáци мърйре дм͠нзѣȣлȣй нóстрȣ. 4. Дм͠н-
зѣȣ, адевърáте фáптеле лȣй, шй тóате къиле лȣй жȣдекъци. дм͠н-
зѣȣ крединчѡс, шй нȣ ѧсте стрѫм'бътáте ꙟтрȣ ел'. дирéпть шй
сф͠нть дм͠нȣль. 5. Грешйт-аȣ, нȣ лȣй фїй хȣлїцй, нѣм' стрѫмбь
шй дестръмáт'. 6. Ѧчѣстѣ дм͠нȣлȣй ръсплътйц'? ачѣста, нъ-
рѡд' небȣн' шй нȣ ꙟцелéпть; нȣ ачѣста тáтъ-тъȣ тѣȣ агѡнисйть
пре тйне шй тѣȣ фъкȣт шй тѣȣ зидит? 7. Ѧдȣчеци-въ аминте
де зйлеле вѣкȣлȣи, причѣпецн дáръ анїи, нѣмȣриле нѣмȣрилор;
ꙟтрѣбъ пре тáтъ-тъȣ шй ва повестй цїе, пре чѣн мáи бътрѫни
декжть тйне шй вóр' спȣне цїе. 8. Кжндь ꙟпърцїѧ чель ꙟнáл'ть
лйм'биле, кȣм' аȣ съмънáт' пре фїйй лȣй Ѧдáмь; аȣ пȣсь хотá-
рълє лйм'билорь, дȣпъ нȣмърȣл' ꙟџерилор' лȣй дм͠нзѣȣ. 9. Шй
съ фъкȣ партѣ дм͠нȣлȣй, норóдȣл' лȣй Ꙗков', ꙟпърцѣлъ мо-
щенйрей лȣй, Ісраиль. 10. Л'аȣ дестȣлáт' пре ел ꙟтрȣ пȣстїє, ꙟтрȣ
сетечюнѣ áрдерїй, ꙟтрȣ фъръ де апъ; ꙟкȣнжȣрáтȣ-л'аȣ пре ель
шй л'аȣ чер'тáт' пре ел', шй л'аȣ пъзйт' пре ель ка лȣмйна

---

*) cf. 1577 maĭ sus pag. 14.

окюлꙋи. 11. Ка вꙋл'тꙋрꙋль кѫндь арь акопери кꙋюбꙋл' (!) лꙋй, ши
пре пꙋїй лꙋй аꙋ поꙋ'тит' слобозиндь арипнле лꙋй, аꙋ прїн-
мит' пре ей, ши ꙗꙋ лꙋат' пре ей пре дꙋпъ капꙋл' лꙋй. 12. Дмнꙋл'
сѫнгꙋр' ꙗꙋ адꙋсь пре ей, ши нꙋ ера ꙟпреꙋнъ кꙋ ей дꙋмнезеꙋ
стрїйни. 13. Ꙗꙋ сꙋит' пре ей пре вѣртꙋтѣ пъмѫнтꙋлꙋй, ꙗꙋ хрънит'
пре ей кꙋ роаделе царенилор', аꙋ сꙋп'ть мїꙗре ден пїатръ, ши
оунть де лем'нꙋ ден' въртоасъ пїатръ. 14. Оуить де вачи ши
лапте де ой, кꙋ грꙋсимѣ мїе(и)лор' ши а вербечилѡрь, а фїи де
таꙋри ши де цапи, кꙋ сеꙋл' мꙋш'кнлорь грѣꙋлꙋи, ши сѫнџе де
стрꙋгꙋрь аꙋ бъꙋт' вин. 15. Ши мънкъ Ꙗковь ши съ сътꙋръ, ши
звѣрли челъ юбить, съ оунсе, съ ꙟн'гръшъ, съ лъци, ши пъ-
ръси пре дмнезѣꙋ, чела че л'аꙋ фъкꙋт' пре ель, ши съ ѡсиби де
ла дмнзѣꙋ мѫнтꙋиторюл' лꙋи. 16. Мъ скърбиръ пре стрїини,
ꙟтрꙋ оурꙋчюнеле лорь м'аꙋ амърѫть пре мине. 17. Ꙗꙋ жѫрт-
вꙋить драчилѡр ши нꙋ лꙋй дмнзѣꙋ, ла дмнзѣи карїй н'аꙋ щїꙋт;
нои ши проаспеци аꙋ венит', пре карїй н'аꙋ щїꙋт' пъринцїй лѡрь.
18. Пре дмнзѣꙋ чела че т'кꙋ нъскꙋт' ай пъръсит', ши ай оуитат'
пре дмнзѣꙋ чела че те хрънѣще. 19. Ши възꙋ дмнꙋл' ши ръв'ни,
ши съ скѫрби пентрꙋ оурџїꙗ фїилор лѡрь ши фѣтелѡрь. 20. Ши
зисе: ꙟтоарче-вою де кътръ ей фаца мѣ, ши вою аръта че ва
фи лѡрь ла чѣ де апои; къче нѣм' ꙟтортꙋ ѧсте, фїе (!) ла карей
нꙋ ѧсте крединцъ ꙟтрꙋ ей. 21. Ѥи м'аꙋ ръв'нить пре мине, нꙋ ка
пре дмнзѣꙋ, м'аꙋ скърбить кꙋ кипꙋриле лѡрь, ши еꙋ вою ръв'ни
пре ей, нꙋ ка пре лим'бъ; пре лим'бе фъръ минте вою оурџиси
пре ей. 22. Къче фок' с'аꙋ аџъцат' ден'трꙋ мѫнїѧ мѣ, ва арде
пън ꙟ ꙗдꙋл' чел' май де жось, ва мѫнка де тѡт' пъмѫн'-
тꙋль ши родꙋриле лꙋй, ва арде темелїиле мꙋнцилѡрь. 23. Ꙗдꙋна-
вою ла ей рѣле, ши съџециле мѣле ле вою съвѫрши ла ей.
24. Топиндꙋ-съ кꙋ фоамe ши кꙋ мѫнкаре де пасъри, ши дешъларе
денапои невиндекатъ, динци де жѫганїй вою тримите ла ей
кꙋ мѫнїе, каре-и трагь пре пъмѫнть. 25. Ден афаръ и ва десфе-
чори сабїе, ши ден кꙋмѣри фрика, тинерел' кꙋ фечоара, сꙋгъторю
кꙋ челъ ашъзат' бътрѫнь. 26. Ꙁис-ам' : съмъна-и-вою пре ей,
ши вою потоли ден'трꙋ ѡамени поменирѣ лѡрь.

Psalm 2. (pag. 382.)

Ѱал'мꙋль лꙋй Двдь. в҃.

1. Пентрꙋ че с'аꙋ ꙟфїербѫнтать лим'биле, ши нороаделе аꙋ
кꙋџетат' дешарте? 2. Ѥстътꙋт-аꙋ апроапе ꙟпърацїй пъмѫнтꙋлꙋи,

шѝ боѧ́рїи с'а́ꙋ адꙋна́ть ꙟтр'ꙋ̀н ло́к', асꙋ́пра дм҃нꙋлꙋи шѝ асꙋ́пра
оу҆́н'сꙋлꙋи лꙋ́й. 3. Съ рꙋ́м'пемь легъту́риле лѡ́р' шѝ съ лепъдъм'
де прѣ́сте но́и жꙋ́гꙋл' лѡ́рь. 4. Чѐл' че лъкꙋѧ́ще ꙟ че́рюри ва бат'-
жорѝ (! l. батжокꙋрѝ) прѐ джнші́й, шѝ дм҃нꙋл' ва дефъима̀ пре
ен. 5. Ꙗтꙋ́н'чѣ ва гръй кътръ джн'ші́н кꙋ оу҆р'џі́ѧ лꙋ́й, шѝ кꙋ
мъні́ѧ лꙋ́й ва тꙋ́рбꙋра̀ пре джнші́й. 6. Шѝ еꙋ мъ пꙋ́ш ꙟпъра́т' де
джн'сꙋль прѣ́сте сїѡ́н', мꙋ́н'теле чѐл' сфн҃т' ал лꙋ́й, повести́н'дь
порꙋ́н'ка дм҃нꙋлꙋи. 7. Дм҃нꙋл' зи́се кътръ ми́не: фі́юл' мїеꙋ еши
тꙋ̀, еꙋ а́стъзи тѣ́м' нъскꙋ́ть. 8. Чѣ́ре дела̀ ми́не, ши-ц' вою да̀
ціе ли́м'би мощени́рѣ та̀, шѝ цинѣ́рѣ та̀ ма́рџинниле пъмж́н'-
тꙋлꙋи. 9. Па́ще-вей пре джн'ші́й кꙋ тоѧ́г' де фїе́р', ка ва́селе а
шла́рюлꙋи здроби́-вен пре джн'ші́й. 10. Шѝ акꙋ́м' ꙟпъра́цилор',
причѣ́пеци, чер'та́ци-въ тоци чѣ́ѧ че жꙋ́декъ пъмж́н'тꙋль.
11. Слꙋ́жици дм҃нꙋлꙋи кꙋ фри́къ, шѝ въ бꙋкꙋра́ци лꙋ́й кꙋ кꙋ-
тре́мꙋр. 12. Ꙗпꙋка́цн ꙟвъцъту́ра ка нꙋ̀ кжнд-а́н се ва̀ мъні́ѧ
дм҃нл', ши вецн перѝ ден' калѣ̀ чѣ̀ дирѣ́п'тъ. 13. Кжн'дь съ
ва̀ аџъца̀ де гра́бъ мъні́ѧ лꙋ́й, фернчиц то́ци чѣ́ѧ че недеж-
дꙋи́цн прѐ джнсꙋль.

Faptele Apostolilor cap. VI. (pag. 835—836.)

Фа́п'теле Ꙗпо́столилор'. кап. ѕ҃.

1. Шѝ ꙟ зи́леле ачѣ́стѣ ꙟмꙋл'ци́н'дꙋ-се оу҆чени́чїи фъкꙋ́тꙋ-
с'аꙋ ръп'щи́ре ели́нилор, кътръ евре́и, къчи съ тречѣ кꙋ ведѣ́ре,
ꙟтрꙋ слꙋ́жба чѣ̀ де тоате зи́леле, въдꙋвиле ло́рь. 2. Шѝ кемжндь
чѣ́и. в҃і. мꙋл'ци́мѣ оу҆чени́чилор' зи́серъ: нꙋ̀ е плъкꙋ́т' но́и, пъръ-
сж́н'дь кꙋвж́н'тꙋл' лꙋи дм҃нзъꙋ, а слꙋжѝ ла мѣ́се. 3. Сокоти́ци
дере́пть ачѣ́ѧ фра́цилор, ша́п'те оа́мени ден'трꙋ вои, мър'тꙋрн-
си́ци фїи́нд', плини де дх҃ꙋль сфн҃ть, шѝ де ꙟцелеп'чю́не, прѐ
ка́рїи вом пꙋ́не прѣ́сте трѣ́ба ача́ста. 4. Ꙗръ но́и ла рꙋгъчю́не
шѝ ла слꙋ́жба кꙋвж́н'тꙋлꙋи вом ꙟгъдꙋ́й. 5. Шѝ плъкꙋ̀ кꙋвж́н'-
тꙋл' ꙟнаин'тѣ а тот норо́дꙋл, шѝ алѣ́серъ прѐ Сте́фан' бър'-
ба́т пли́н' де креди́н'цъ, шѝ де дх҃ь сфн҃ть, шѝ прѐ Фи́лип' шѝ
прѐ Прѡ́хор', шѝ пре Ника́нор' шѝ прѐ Ти́мон', шѝ прѐ Пар'ме́на,
шѝ пре Никꙋла́ꙋ немѣ́рникь ан'тїѡхѣ́нь. 6. Прѐ ка́рїи аꙋ пꙋ́сь ꙟна-
и́нтѣ апо́столилор', шѝ рꙋгж́ндꙋ-се аꙋ пꙋс' престе ен мжниле.
7. Шѝ кꙋвж́нтꙋл' лꙋи дм҃нзъꙋ крещѣ̀, шѝ съ ꙟмꙋл'цїѧ̀ нꙋ́мърꙋл'
оу҆ченичилор' ꙟ іерꙋсали́м' фо́ар'те. шѝ мꙋ́лтъ гло́атъ ден' прѣ́-
щци аскꙋл'та̀ креди́нцїи. 8. Ꙗръ Стефан' пли́н' де креди́н'цъ шѝ
де пꙋтѣ́ре фъчѣ̀ минꙋ́ни шѝ сѣ́мне ма́ри ꙟтрꙋ норо́дь. 9. шѝ

съ скȣла́ръ оаре ка́рїи ден'трȣ чеи ден' адȣна́ре че́ѧ че се зичѣ
ан Левертїнилор' шй ан Киринне́илор, шй ан Ѧлеѯандрѣнилор шй
че́лор дела Кили́кїѧ шй Ѧсїѧ, чертжндȣ-се кȣ Сте́фан. 10. Шй нȣ
пȣтѣ съ стѣ ꙟпотрива ꙟцелеп'чюнїи шй дх҃ȣлȣй кърȣѧ гръїѧ.
11. Ѧтȣнчѣ аȣ сȣпȣсь оамени зикжн'дь, къ ам' аȣзит' прѐ ель
гръиндь граюри де хȣлъ спре Мѡуси шй спре дȣмнъзъȣ. 12. Шй
аȣ ꙟтържтат' пре норо́дь, шй прѐ бътржни шй прѐ кър'тȣ-
рари, шй стжн'дь асȣпръ-н ꙟл' апȣкаръ пре ель ши-л адȣсеръ ла
сфат'. 13. Шй пȣсеръ мъртȣрїи мин'чено́асе зикжн'дь : омȣл
ачеста нȣ пъръсѣще граюри кȣ блесте́м' а гръирѣ асȣпра локȣ-
лȣй челȣй сф҃нть ачестȣѧ ши леџїи. 14. Пен'трȣ къ ам' аȣзит'
пре ель зикжн'дь : къ і҃с. назаринѣнȣл' ачеста ва сȣрпа локȣл'
ачеста. шй ва скимба обичѣнле, ка́реле аȣ дат' ноаѡ Мѡуси.
15. Шй къȣтжн'дь ла ель тоци чеѧ че шъдѣ ꙟ адȣнаре,
възȣръ фаца лȣи ка о фацъ де ꙟџерь.

LXXXVII.

1689.

Молитѣвникь. изводит дин словенїе пре лимба рȣмъняскъ . . . . . . Тѵпъритȣ-с'аȣ ꙟ митрополїѧ Белградȣлȣй. анїй дмнȣлȣй ,ахпѳ април. ка де ѕил.

(4⁰, VI nepag. + 222 foi paginate + VII nepag.)

Invățătura ispovedniculuĭ. (Fol. 51a—52b.)

Рьндȣѧла исповѣданїей.

(Шй дȣпъ ачѣѧ ꙟвацъ пре исповѣдник кȣ тоатж смере́нїѧ.)

Фїюле! нȣ-ць фїе греȣ а те покъй, кьче тѐ ѡсъбе́скь а стѫ афарж дин бесѣрекж м҃ де ѕиле, къ ашѫ ѧсте токмала де ла дмнеѕъȣ датж свнцилѡр апсли, ши прѣ кȣвїѡшилѡр пъринци; ка съ не кȣръцим кȣмь съ кȣвине, съ фимь дестоиничь а не ꙟпреȣнѫ трȣпȣлȣи шїї сннцелȣи дмнȣлȣй. къ ашѫ аȣ ꙟвъцат свнтȣль Павел апсль гръиндь : съ съ испитѣскж ѡмȣль пре сине, ши ашѫ динь пъне съ мънънче, шй

дӥнь пъхáрь съ бѧ; къ чела че мънънкъ недестойник, ѡсъндѫ шїе мънънкѫ шѝ бѧ, несокотӥндь трꙋ́пꙋль д͠мнꙋлꙋй. шѝ сӥнгꙋрь д͠мнꙋль ѕӥче: нꙋ̀ дáрець свнта кънилѡр. дерéпть ачѣѧ, съ нꙋ́ май слꙋжӥмь похтелѡр пънтечелꙋй, че съ лгонисӥмь пóаме дестóйниче покъйнцей; съ не пꙋ́немь ꙟпротӥвѫ лъкомїйлѡр. къ нӥче бóлле тле трꙋ́пꙋлꙋй нꙋ́ съ тъмъдꙋéскь кꙋ сáцїꙋль ши кꙋ беціѧ, чѐ кáре съ ва постѝ тáре, ачéла съ тъмъдꙋѧ́ще лéсне. къ вáре-кꙋ́мь ѧсте пъкáтꙋль ла гꙋстáре дꙋ́лче, ѩ́ръ апóй амар ши кꙋ стрепезáлѫ; ашѣ шѝ покаланїѧ, ꙟкинъчюниле, постꙋль, пꙋцӥнь съ арáтѫ кꙋ скърбѫ, ѩ́рѫ апóй адꙋ́кь рóдꙋль бꙋкꙋрїей де вѣ́чи. къ гръѧ́ще апостолꙋль: къ кꙋ мꙋ́лте скърбе ни с͠ъ кáде нóаѡ съ ꙟтрѣмь ꙟтрꙋ ꙟпъръціїѧ чéрюлꙋй лꙋй д͠мнѕъꙋ, ши невонтóрїи ѡ вóрь апꙋкѧ пре ѧ. ши ѩ́ръ ѕиче: невóйци-въ де ꙟтрáци пе пóарта чѧ стръмтѫ, кáре дꙋ́че ꙟ вїѩ́цъ, че пꙋцӥни сънть, кáрїй ѡ áфлѫ пре ѧ; къ пóрцїй чéїй стръм'те, шѝ кълїй чéїй ꙟгꙋ́сте ачѣстѧ сънть лꙋ́крꙋриле: фóамѧ, сѣ́тѧ, кꙋлкáрѣ пре пъмънть, ꙟкинъчюниле, недѡрмӥрѧ, смерéнїѧ, блъндѣ́целе, ръбдáрѧ лꙋпрѣлелѡр юбӥрѣ де съраче, плънсꙋль ѡ́кїлѡр, къ фъръ де плънсь нꙋ пóате фи покъница, къ плънсꙋль ѧсте покъница адевърáтѫ. шѝ кáре съ ꙟтрóанъ (! l. ꙟтóарнъ) ѡ дáтѫ де ла пъкáть, съ нꙋ съ май ꙟтóарне ѩ́ръ кѧ кънеле ла бóрътꙋ́ра сѧ, сáꙋ кѧ поркꙋль спълáть ѩ́рѫ ла мочирлѫ; че съ ръвним чéлꙋй дӥньтъй пъкътóсꙋлꙋй фїю, кáре кꙋ покъйнца аꙋ дешкис оу́шѧ ꙟпъръцїей, ши ꙟтъюлꙋй тълхáрю, ши кꙋ́рвей, вамъшꙋлꙋи ши алтора, карїи ѡ дáтѫ дѣка съ пъръсӥрѫ де пъкáте, нꙋ съ май ꙟтóарсъръ ѩ́рѫ ла пъкáте. ашѧ ши тꙋ, фїюле, силѣ́ще-те съ фїй ашѧ: ꙟ лóкь де мънкъчос ла бꙋкáте, фїй поститóрю. ꙟ лок де бeꙋтóрю, бѧ áпѫ. ꙟ лóкь де рѣ́сь, варсъ лакръми. ꙟ лóкь де мъреџ, фїй смерӥт. ꙟ лóкь де пáть мóале, кꙋлкáре грѣ́. ꙟ лѡ́к де свáдникь, фїй дръгостос, ꙟ лóкь де връжбитóрю, фъкътóрю де пáче. къ де те вей покъй ашѧ, аколѿ вей фи фїю лꙋмӥнен, ши фїю ѕилей; ши прин ачѣстѧ къй вéй ꙟтрѧ ꙟ лáтꙋрѧ фър де трꙋ́дъ, ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ чéрюлꙋй. къ аꙋ ѕис д͠мнꙋл: фӥцн гата, къ нꙋ́ щӥць ѕꙋ́а ши чáсꙋль кънд ва венѝ свършӥтꙋль; къ нꙋ́ щим пънѫ кънд-й вїѩ́ца нóастрѫ. шѝ де не вѧ афлѧ мóартѧ ꙟ пъкáте, мáй бӥне съ нꙋ̀ фимь нъскꙋ́ци. дéчи съ не невоӥмь, ка съ лепъдѣмь сáрчина пъкáтелѡр нóастр͠е ꙟ де грáбѫ, ка съ тимпинѣмь лꙋминаџ ла ꙟвїѧ́ре пре д͠мнꙋл, ръпӥ(н)дꙋ-не спре нꙋ́ѡри ꙟ въздꙋ́хь, кънд ва венѝ пре пъмънть ꙟ слáва

пърнителꙋй съꙋ, съ цюдече вїйлѡр ши морцилѡр, ши съ плъ-
тѣскъ кꙋи дꙋпъ лꙋкрꙋл лꙋи.

Psalm 90. (Fol. 99a—99b.)

Ѱалом ч҃.

1. Кáреле петрѣче ꙟтрꙋ ацютóрюл ꙟнълцáтꙋлꙋи, ꙟ ко-
перемѣнтꙋл дм҃нѕъꙋлꙋи чéрюлꙋй съ сълъшлꙋѧще. 2. Ѕи́че-ва
домнꙋлꙋи: фолоситóрюль мїéꙋ éщи, шѝ скъпáрѣ мѧ, дм҃нѕъ-
ꙋль мїéꙋ, шѝ спрѐ дѣнсь мѫ нъдеждꙋéскь. 3. Къ ачéла те ва
избъвѝ де лáцꙋль вънътóрюлꙋй, шѝ де кꙋвѣнть гълчевитóрю.
4. Кꙋ спáтеле сáле оумбри-те-ва, шѝ сꙋ́пть áрепиле лꙋй те вей
нъдеждꙋй; кꙋ армѫ ꙟкꙋнцюрá-те-ва адевърꙋл лꙋй. 5. Нꙋ́ те
вей тѣме де фрика нóпцей, шѝ де съцáта че збóарѫ ѕꙋ́а.
6. Де лꙋ́крꙋль че сѫ петрѣче ꙟтрꙋ ꙟтꙋнѣрек, де тъмпинáть,
де дрáкꙋль де амїáѕъѕи. 7. Кѣдѣ-ворь де лáтꙋрѣ тà мїй,
ши ѕѣче мїй дѣ дирѣпта тà, ѩръ де тине нꙋ́ съ ва апро-
пїѧ̀. 8. Ꙟсъ кꙋ ѡ́кїй тъй вей сокотѝ, шѝ плáта пъкътóши-
лѡр вей ведѧ̀. 9. Къ тꙋ, дм҃не, нъдѣждѧ мѧ, пꙋс-ай пре чел
де сꙋс скъпáрѣ тà. 10. Нꙋ ва венѝ кътрѫ тине ръꙋ, шѝ бъ-
тáе нꙋ́ съ ва апропїѧ̀ кътръ сълáшꙋл тъꙋ. 11. Къ ꙟцери-
лѡрь сѣй порꙋнчит-аꙋ де тїне, съ те ферѣскѫ пре тине ꙟ
тóате кѣйле тáле. 12. Ѥпре мѣнни пꙋртá-те-вѡр, съ нꙋ кꙋм-
вà съ съ ꙟпїѧ̀дече де пїáтрѫ пичóрꙋль тъꙋ. 13. Пре аспи́дъ
ши пре василїскѫ вей пъшѝ, шѝ вéй кълкà лéꙋль шѝ бълáꙋ-
рꙋль. 14. Къ спре мїне аꙋ нъдеждꙋїть, ши-ль вóю избъви
пре ꙟсь; акоперѝ-л-вою пре ель, къ аꙋ кꙋноскꙋть нꙋ́меле мїéꙋ.
15. Ѥтрига́-ва кътрѫ мине шѝ-ль вóю аскꙋлтà пре ꙟсь, кꙋ
éль сѣнть ꙟ скърбе, скóате-л-вою шѝ-ль вою слъвѝ пре ꙟнсь.
16. Кꙋ ѕїле лꙋнци ꙟплѣ-л-вою пре ель, ши вóю арътà лꙋй
спсенїѧ мѧ.

Molitva pe sălcĭ. (Fol. 184a.)

Мл҃тва ꙟ дꙋминек(а) флóрилѡр пе сълчи.

Дм҃не дм҃нзъꙋ, атóате цїйтóрюле! тꙋ арътáшь корáбїѧ
ꙟ кипꙋль бесѣречїй, ꙟтре дирéптꙋл шѝ оугодникꙋль тъꙋ Нóе;
шѝ венирѧ сф҃нтꙋлꙋй тъꙋ дх҃ь вести́шь кꙋ порꙋ́мбꙋль, адꙋ-
кѣндь кáре адꙋ́сѫ крангъ де маслин. ачéсть кипь ꙟмплꙋ́рѫ

коко́нїй жидове́щи, кѣндь тє тъмпинáрѫ кȣ стълпѣри ꙟ-фрȣнзи́тє дє маслин, стригъндь ши гръи́ндь: ѡса́нна ꙟтрȣ чей дє сȣс. аче́сть глас ши нóй ро́бїй тъй, кȣ глáсȣри стригъм цїє: ѡсанна, бл͠свиіть чéла чѣй вєніи́ть; ши ꙗръ вéй венѝ съ џю́дєчи ꙟ дєрєптáтє, кȣ тáтъль ши кȣ дх͠ȣль сф͠нть, акȣ́м' ши пȣ́рȣрѧ ши ꙟ вѣ́чїй вѣ́чилѡр. Амин.

LXXXVIII.

1691.

(Ms. bibl. centr. No. 15.)

Ананїа їєрмонах: Вїꙗца прѣ кȣвиѡсȣлȣи пърин'тєлȣй нострȣ Нифѡн'.

(4⁰, nepaginat, 346 paginĭ.)

Pentru trimiterea Sf-luĭ Nifon în școlile de la Țarigrad. (pag. 2—4.)

(ꙟн) Ꙁилєлє лȣи Костантин бȣнȣл крєдинчóс ши дє дȣмнєзєȣ юбиторю ꙟпърат, єрà ѡ҆арє кáрє бърбат бȣн крєдинчос ши тємъто́рю дє дȣмнєзє́ȣ, анȣ́мє Сававтїє. ачелà фȣ̀ тримис прєкȣм зичє, дє бȣнȣл крєдинчос ꙟпърат, фїиндь хиротонисит воивод, ꙟтр'о цáръ кȣ дѣдинсь че-и зикȣ Четатє съра́тъ. ши мєргъндь єль ꙟ цáра ачѣѧ ꙟл ꙟтимпинáръ прє дєнсȣл тоц маи марїи ши боꙗрїи четѣцїи, кȣ плєкъчюнє ши кȣ кȣчєрїє, сърȣтъндȣ-л прє дънсȣл; ши кȣ дєншїи єрà ши тáтъл ал лȣи Нифон, че-л кємà Агапи́ть. ши кȣм възȣ̀ тáта ал лȣ Нифон прє ачел дє маинаинтє нȣмит воивод Сававтїє, фоартє съ бȣкȣръ инима лȣи дє мáрє драгостє а лȣй; къ єра вїєцȣинд амъндои кȣ бȣнє крєдинцє ши драгостє дȣмнъзъѧскъ. ши пєнтрȣ ачѣѧ маи мȣлт юбиѧ́ оунȣл прє алтȣл. къ єрà воєводȣл фоартє смєрит; ꙗр трȣфїє нȣ̀ авѣ нич кȣм. ши Агапит фїинд маи мáрє прєстє ѡщїнлє лȣи, маи мȣлтъ драгостє добъндисє. дєч ꙟтрȣ оунà дє зилє, лȣънд Агапит прє фїюл съȣ Нифон, дєн кáса сà, венѝ кȣ дънсȣл ла воєводȣл. ши єрà атȣ́нчѣ Нифон ди . и͠ . ани; ши ꙟнтрънд кȣ єль ла воєводȣл сърȣтѣ прє єй, ши лє порȣнчи съ шáзъ апрóапє дє дънсȣл. дȣп'ачѣѧ зи́съ кътръ Агапит: че-ц ѧстє дȣмнитáлє ачєст кокон? аȣ фєчор цїє, аȣ алтчєваш? гръѝ лȣи Агапит: адєвърат, доамнє, ачєст коконь фїюл

мїеȣ ѧсте. ши зїсе лȣи воеводȣл: даръ фи-ва съ дъпринзъ ла карте? ръспȣнсе лȣи Ꙗгапить: ба доамне ал мїеȣ, къче даскал нȣ съ афлъ анич ꙟтрȣ мошїѧ ноастръ съ поатъ ꙟвъцӑ, ши съ-л ꙟвѣце карте. зїсе воеводȣл кътръ дънсȣл: де ми-л веи да пре дънсȣл мїе, еȣ ꙟл вою тримите ꙟ Цариград, оунде сънт мȣлци даскали. ȣнде ва врѣ съ с(ъ) ꙟвѣце фїюл тъȣ, лесне ва добънди че ва поχтѝ. ꙗр татал коконȣлȣи аȣзинд ачаста, скȣлъндȣ-се къзȣ ла пичоариле воеводȣлȣй зикънд: че ам врȣт еȣ, доамне, съ чею дела мърїа тӑ, ачѣѧ ꙟм зїсеш, фїиндȣ ꙟдерептат дела дȣмнезеȣ; деч акȣма ꙗтъ коконȣл тъȣ тримите-л пре ель. ши зїсе лȣи воевода: еȣ вою фаче тоате къте вор плъчѣ ѡкилор тъи ши миницїи тале. ачѣстѧ аȣзинд татъл коконȣлȣи, фоарте съ бȣкȣръ ши съ веселѝ, петрекънд дирепт ачѣѧ кȣ воеводȣл, Ꙗгапит ши фїюл лȣи Нифон, ка ла трей лȣни.

Vedenia judecății de pre urmă. (pag. 155 – 159.)

Ꙗскȣлтаци фраццилор че вои съ въ спȣю воаѡ. къ ѡдатъ дȣпъ че сфършѝ свитȣл правила де ноаптѣ, ши кȣм авѣ ѡбичѣю де дормїѧ пре пїатръ, фїинд ка ла мїезȣл нопцїй, шъдѣ привегинд ши рȣгъндȣ-се кътръ нълцимѣ черюлȣи, фїинд тоатъ ноаптѣ лȣинъ ши сенин. деч кȣм шъдѣ сингȣр, адȣкъндȣ-ш аминте пъкателе сале, плънцѣ тъигȣиндȣ-с(е) кȣ амар; адȣкъндȣ-ш аминте де ꙟфрикошатȣл жȣдец а жȣдекъцїи, шъдѣ ши плънцѣ. ши де нъпраснъ възȣ, ши ꙗт(ъ) съ лȣѿ търїѧ черюлȣи ка ѡ пънзъ, ши възȣ пре домнȣл нострȣ іс. χс. прѣ маре стънд ꙟ въздȣχ, ꙟ лъȣнтрȣ търїей, ши ꙟпрежȣр стӑ тоате пȣтериле черюлȣи кȣ фрикъ ши кȣ кȣтремȣр, ꙟцерїй ши воевозїи ши чѣтеле ꙟфрикошате ши ꙟспъимате, кȣ токмїре ши кȣ рȣшїне ши кȣ кȣчерїе мȣлтъ. дȣп'ачѣѧ америнцъ домнȣл воеводȣлȣи ȣнїй чѣте, ши вени апроапе де ель ꙟспъимать ши фоарте кȣтремȣръндȣ-се. ши зїсе кътръ ел: Михаиле, ꙟчепъторюл порȣнчїй, ѧ скаȣнȣл чел кȣ кипȣл чел де фокȣ кȣ чата тӑ, ши мерци ꙟ зъподїѧ лȣи Іѡсафать, ши аколӑ ꙟл гътѣще пре ел, ꙟтрȣ дȣмнезеꙗска гътїре а венирии мѣле, ши а жȣдецȣлȣи; ка съ ѧ чинеш дȣп(ъ) лȣкрȣл съȣ, къ вою фаче ачаста кȣрънд, къ зїѡа ꙗсте лъигъ оушъ. еȣ вою дӑ челора че с'аȣ ꙟкинат їдолилор, ши де мине фъкъторюл лор сѣȣ лепъдат, карїи пїетрилор ши лѣмнилор крезȣръ, карїи съ дѣдеръ лор ꙟтрȣ слȣжбъ. къ ачѣѧ тоц съ вор

здро́би ка ꙋн вас де лꙋт връжма́шїи мїен ши еретичїи, чѧ че аꙋ ꙟдръзнит а адꙋче пре мънгънто́рюл мїеꙋ ꙟ фъптꙋ́ръ. ѡ ама́р лор! ши мꙋнчїи ка́ре ꙟи аштѣптъ пре дѣншїи, жидо́вилор, кърóра м'аꙋ ръстигнит, ши нꙋ́ аꙋ крезꙋт мїе. арътатъ мъ во́ю фа́че пре ми́не. мїе ми с'аꙋ да́тъ пꙋтѣ́рѣ, ши чи́нстѣ ши цинѣ́рѧ, еꙋ жꙋдекънд; дрепт ачѧ грънѧ̀ пре крꙋче. оуна кареле спърцѣ́й бесѣ́ричиле, мънтꙋѧ́ще-те сингꙋ́р пре ти́не. мїе с'аꙋ дат ръскꙋмпъра́рѣ, еꙋ во́ю дà. лимба чѣ ръзвръти́тъ ши виклѣнъ еꙋ ѡ во́ю жꙋдекà, ши ѡ вою въдѝ, ши де мꙋлтъ стнди́ре ши мꙋнкъ ѡ вою ꙋмплѣ; пентрꙋ къч ши покаѧ́нїе лѣм дат лор ши нꙋ-м лꙋа́ръ аминте; еꙋ а мѣ ръскꙋмпъра́ре ши спре ачещѣ вою лꙋкрà. ши содомлѣнилор ка́рїи спꙋрка́ръ въздꙋ́хꙋл іши пъмънтꙋл кꙋ ꙟнпꙋчючю́нѣ сà, ѧм арсъ ши ѧр ꙟи вою арде, пентръ къ съ лепъда́ръ де дꙋлчѣца дꙋ̃хлꙋи свънт, ши юбиръ дꙋлчѣ́ца диа́волꙋлꙋи. еꙋ во̀ю дà прѣ кꙋрва́рилор, ꙟтꙋнека́цилор ши небꙋнилор, ка́йлор челор звъпъѧций, кърóра нꙋ ли ажꙋнгꙋ мꙋериле лор, че ꙋмблъ ꙟтрꙋ скъдѣ́рѣ минцеи, ши ꙟфрънац де сата́на, ꙟтрꙋ адънкꙋл фо́кꙋлꙋи, ꙋнде нꙋ вор аꙋзѝ; къ е кꙋ фрикъ а къдѣ ꙟ мънииле дꙋмнезеꙋлꙋи челꙋи вїꙋ. ка́рїи нꙋ съ темъ, еꙋ оурџїѧ во́ю съвършѝ спре деншїи, къ ам дат лор пока́нїе ши нꙋ съ покъи́ръ. ши во́ю ажꙋнџе ши пре фꙋ́ри ка́рїи фъкꙋ́ръ оучи́дере ши мꙋлте нево́и аꙋ фъкꙋт. еꙋ ꙟ чѣ́ле ма́и де жо́с але ѧдꙋлꙋи вою трими́те пре чѧ, че аꙋ фъкꙋт мꙋлте ръꙋтъц. еꙋ вою арътà лор кꙋм съ ка́де а съ плекà лꙋи дꙋмнезеꙋ, ши порꙋнчилор лꙋи. тꙋтꙋрóра ачесто́ра лѣм дат покаѧ́нїе ши нꙋ ѡ бъга́ръ ꙟ сѣмъ. оунде ѧсте лꙋкра́рѣ лор? кꙋ кът да́ръ нꙋ фери́ръ покаѧ́нїѧ, ка́ре лѣм дат лор, че кълкар(ъ) пока́нїѧ, ши порꙋ́нка, де мꙋлтъ рꙋши́не ши де амъръчю́не ши де невое ши ардере ꙟи вою плини пре еи; къ ам дат лор ки́пꙋл фїюлꙋи чел кꙋрва́рю, ши алте скрисори мꙋлте, ка съ нꙋ фїе недомирнци; ѧр еи нꙋ грижи́ръ порꙋ́нчиле мѣле, ши съ лепъда́ръ де мине, де кътръ ми́не съ ꙟтоарсеръ, ши кꙋрвїѧ юби́ръ, пре ми́не мъ оурѣръ, ши съ роби́ръ пре еи пъкатꙋлꙋи; дѣчїѧ съ мѣргъ ꙟ въпа́ѧ ка́ре ѡ апри́нсиръ.

LXXXIX.

1691.

Мъргъритáре адекъ кȣвинте де мȣ́л'те фѣлюри ..... а лȣй златоȣсть ...... с'аȣ скос де пре лим'ба гречѣскъ, прѐ лим'ба рȣмънѣскъ ..... шѝ с'аȣ типъри́т' .... ꙟ Бȣкȣре́щи .... анїй дела фáчерѣ лȣ́мїй ‚зрчѳ.

(4⁰, VI nepag. + 178 foĭ paginate.)

Predoslovie cătră Vodă. (Fol. IIIb.)

Предословїе кътръ мъріа са во́дъ..... Шѝ ꙟтр'ачѣ́ста
кі́п' сфър'шін'дȣ-се шѝ ача́ста, съ съ типърѣ́скъ, ай порȣн-
чи́т', кȣ́м' би́блїѧ сфи҃тъ с'аȣ фъкȣ́т'; ка́рѣ съвай къ дела
ръпъѡса́тȣль Шър'ба́н' вѡево́д' оун'кюл' мъріи҃-та́ле с'аȣ ꙟче-
пȣ́т', ꙗ́ръ шѝ ла ꙟчепȣ́тȣ-й, ка оун' в҃л. ѡ҃г. испра́вникъ чѐ
ера́й, шѝ прѐ ачѣ́ѧ нȣ́ нȣмай кȣ ѡсꙗ́р'дїе ан невоі́т а съ ис-
пръвѝ, че ꙟтрȣ ферич́ітеле зи́леле дом'нїей мъріи-та́ле а ѡ съ-
вꙗр'шѝ де то́т' ай фъкȣ́т'.

Ка́ртѣ лȣи Меле́тїе Сири́г', ꙟпроти́ва ере́сїилор̀ кал'вине́-
щи, шѝ ꙟтребъ́рилор' лȣй Кири́л' Лȣка́ри патрїа́рхȣлȣй оаре
кꙗн'дь цригра́дȣлȣй че аȣ фо́стȣ. Шѝ ада́ѡселе чѐ Досиѳеȣ
Патрїа́рхȣл' Ієрȣсали́мȣлȣй, ꙗ́ръ ꙟпотри́ва ачѣ́лор' кал'винѣ́щи
ере́сїй де ич де колѧ аȣ адȣна́т', ꙟкъ кȣ во́ѧ-ци, шѝ бȣкȣ-
рос а съ типърѝ гречѣ́щие ай фо́стȣ. Ка́ре то́ате ачѣ́стѣ нȣ̀ кȣ
мич саȣ кȣ пȣци́не кел'тȣѧ́ле але мъріи-та́ле с'аȣ типъри́т' шѝ
с'аȣ фъкȣ́т'.

Май сꙗ́нть ꙟкъ прѐ мꙗнин-не акȣ́м' де съ май ско́т'
депре гречѣ́щие рȣмънѣ́щие, мър'тȣріѧ правосла́в'никъ, чѐ-й зи́кȣ,
де Нек'та́рїе ал' Ієрȣсали́мȣлȣй патрїа́р'хъ фъкȣ́тъ, шѝ ал'теле
ка́ре кȣ дȣм'незее́скȣл' ажȣто́рю невоі́м' а ле испръвѝ, ка шѝ
ачѣлѣ ꙟ типа́рю съ съ ба́тъ; шѝ а́л'теле мȣ́л'те бȣ́не съ съ
фа́къ спре фоло́сь дѐ о́б'ще; оун'де веде́м' ꙗ́ръ зи́кȣ шѝ кȣ-
но́ащем', къ то́атъ невоі́н'цъ, шѝ гꙗн'дȣл' мъріи-та́ле ѧсте,
ка ꙟ помені́ре вѣ́чникъ, бȣ́нъ фаптъ съ ла́ши, ши немо́р'ть
нȣ́ме съ-ц' кꙗщи́ци ....

Ꙗй мъріи-та́ле мич плека́ци шѝ дирѣ́пте слȣ́ци
Шър'бан' ал' до́нлѣ лѡгѡфът'
ѝ Ра́дȣл' лѡгѡфът'.

Cuvânt al doilea. Pentru frumusețea muerilor. (Fol. 6a—6b.)

Кꙋвѫнть ал' дóилѣ а чéлꙋи ꙟтрꙋ сф҃нци пъри́н'теле нóстрꙋ а лꙋй Іѡáнъ Ѕлатооустъ. пентрꙋ фрꙋмꙋсѣцѣ мꙋéрилор.

Чéла че вà съ ѧ мꙋѧ́ре пре лѣ́џе, требꙋѧ́ще ꙟтѫ́ю съ чи-тѣ́скъ прáвилиле, кáреле аꙋ скри́с' апóстолꙋл' Пáвелъ, пéн'трꙋ кà съ áфле чѐ-и съ кáде съ фáкъ. Кѣ́чи кѫ́нд' съ ва ꙟтѫм'-плà мꙋѧ́рѧ чѐ ва лꙋà съ фі́е рѣ̀, окърѫтóаре шѝ бецúвъ ши плúнъ дѐ фъ́ръ дѐ мúн'те, шѝ ал'те ръꙋтѣ́ци съ аибъ; шѝ нꙋ́май о ръꙋтáте де ачѣ́стѣ де ва авѣ̀, маи вѫр'тóс' прѣ̀-кꙋ́рвъ съ фі́е, требꙋѧ́ще съ̀ о деспáр'ци шѝ съ ꙗи ал'та; къ вéи авѣ̀ мꙋ́л'тъ кел'тꙋꙗ́лъ шѝ невóи. Дирéпт' ачѣ́ѧ ꙟ тóт' кúпꙋл' фъ̀ кà съ̀ ꙗи мꙋꙗ́ре бꙋ́нъ смерúтъ шѝ ꙟцелѣ́п'тъ шѝ аскꙋ́лтъ-тоáре. Къ̀ де веи врѣ̀ съ кꙋ́м'пери кáсъ бꙋ́нъ, аꙋ рóби, чéрчи кꙋ невóин'цъ прѐ ачéѧ кáрїи ꙟи вѫнд', шѝ прѐ ачéѧ кáрїи ꙗꙋ авꙋ́т' мáи наи́н'те; ꙟсъ дѐ але кáсїи дикúсе, ꙗръ дѐ а рóби-лор' сънътáте шѝ бър'бъціе ши де вóѧ сꙋ́флетꙋлꙋи лор' чéрчи. Кáде-се май мꙋ́л'ть съ фáчи чер'четáре пен'трꙋ мꙋ-éри; къ де веи лꙋà кáсъ рѧ̀, пóци съ ѡ дáй ꙟдъръ́т', ашúж'дерѣ шѝ пре рóби, ꙗръ пре мꙋѧре нꙋ́ ѡ поци съ ѡ дáи нич декꙋ́м' ꙟдъръ́т'. Шѝ ꙗръ де ва лꙋà чиневà мꙋѧ́ре сърáкъ, ѧсте пꙋцúнъ ръꙋтáтѣ, ꙗръ де ва лꙋà богáтъ, ѧсте мáре шѝ ꙟдоúтъ ръꙋтáтѣ, къ оуна фáче стрикъчю́не вїéцїй, ꙗръ ал'та, адꙋ́че прѐ бър'бáт' ла сꙋпꙋ́нере шѝ лà не-вол'ничїе. Шѝ ал'цїи ꙗръ кáрїи пъѕéскꙋ кꙋ́рвеле нꙋ́ нꙋмай ꙟ-чѣ́ѧ лꙋ́ме съ мꙋн'чéскь де вѣ́чи, чѐ шѝ аич кꙋ̀ рѧ̀ ръꙋтáте аꙋ перúт'. Мꙋ́л'те мещешꙋ́гꙋри дїаволéщи аꙋ ръбдáт' де мꙋé-риле чѣ́ле рѣ́ле; къ ачѣ́лѣ мꙋ́л'тора лѣ́ꙋ фъкꙋ́ть фáрмече, шѝ прѐ ибóв'ничїи лор' прѐ оунїй ꙗꙋ небꙋнúт', ꙗръ пре áл'цїй ꙗꙋ шѝ ѡморѫ́т'. шѝ тꙋ̀ ѡ оáме, де нꙋ́ те тéми де дм҃неѕъꙋ нич де мꙋ́н'ка дрáчилор, ꙟкáй де фáрмечиле дїáволилор тѣ́ме-те. Къч кѫ́ндь веи ведѧ̀ пре тúне къ тѧи фъкꙋ́т' пꙋстїю де ажꙋтóрюл' лꙋи дм҃неѕъꙋ пентрꙋ кꙋ́рвїиле, шѝ деспꙋи́ндꙋ-те де ажꙋтóрюл' шѝ дáрꙋл' чел' де сꙋс, атꙋ́нчѣ кꙋ мꙋ́л'тъ нетѣ́мере тѐ ѧ кꙋ́рва шѝ кїáмъ пре дрáчи, ши-ц' скрїꙋ бáере, шѝ тѐ де-спóае де мѫнтꙋи́рѣ тà, шѝ те фáче де рѫс шѝ де бат'жóкꙋръ ꙟ тоатъ четáтѣ. Де веи съ аиби пꙋцинúтѧ мѫнгѫ́ѧре ла сꙋ́-флетꙋл' тъꙋ? нꙋ мѣ́рџе ла ѕбóрь ши лà жóкꙋри, нꙋ май мéрџи ла гръдúни, ла рѫ́ꙋри шѝ ла бъ́л'ци шѝ ла ливéѕи шѝ ла по-мéтꙋри де аскꙋ́лтъ прѐ грїéри кáрїй кѫ́нтъ тоáтъ ѕїѡа. Пáсъ ла бесѣ́речиле сф҃нци мꙋченич, кáрїй дáꙋ сѫнътáтѣ сꙋ́флетꙋлꙋй

шѝ а трȣ́пȣлȣй, шѝ нȣ̀ ла алте стрикъчю́нн. Ѧй ро́бь, ай мȣ-ѧ́ре, ай копі́и? чѐ ѧсте де потрі́въ бȣ́кȣріей ши веселі́е(й) ачѣ́щіѧ? ан ка́съ шѝ гло́атъ ай пріѧтинн, ачѣстѣ сѫ́н'тъ веселито́аре, ши кѫщи́гȣл' мѫн'тȣнто́рю шѝ ферични́т'. Чѐ ѧсте а́л'ть май ферични́т' шѝ май дȣ́л'че ꙟ то́атъ лȣ́мѣ, ка пріѧ́тенії чѐй бȣ́нн ши юби́ци? шѝ че ѧсте ѧ́ръш' ка ꙟсоци́рѣ тик'ни́тъ шѝ ꙟце-лѣ́п'тъ ши аскȣл'тъто́аре? деч кѫ́н'дь ве́зи мȣѧ́рѣ фрȣмо́асъ шѝ ада́ѡщи по́х'та та̀ май мȣ́л'ть декѫ́т' а ей, сокотѣ́ще къ пъмѫ́н'ть ѧсте шѝ ченȣ́шъ, шѝ съ ва̀ потолѝ тȣрбȣра́рѣ по́х'-тен; аȣ пȣ́не кȣ̀ гѫндȣл' тъ́ȣ кȣм ва премениѝ фрȣмȣсѣ́цѣ ей бътрѫнѣ́целе аȣ боа́ла, шѝ вей веда̀ кȣ́м' н съ аджн'ча́зъ окі́й, кȣм' съ збѫрче́скь фѣ́целе обра́зȣлȣй шѝ то́атъ съ стри́къ фло́арѣ ачѣ́ѧ а фрȣмȣсѣ́цій шѝ а тинерѣ́цій. Лȣт' лаȣ́зи шѝ църѫ́нъ шѝ ченȣ́шъ, ка́ре нȣ̀ ѧсте ал'ть фъ(ръ) нȣ́май мор'-мѫнть възȣі́т', фрȣмȣсѣ́цѣ трȣ́пȣлȣй. Шѝ де ан веда̀ чѣ́ле ден' лъȣ́н'трȣл' трȣ́пȣлȣй, ѧсте плѝн' де некȣ́ръцій шѝ де пȣ-то́аре мȣ́л'тъ. Шѝ де мȣ́л'те ѡ́ри ши фетишо́ара фрȣмо́асъ мȣ-ри́н'дь, шѝ дȣ́пъ о зѝ до́аѡ, с'аȣ афла́т' гро́апа ей пли́нъ де віе́рми ши де ꙟпȣцичю́не мȣ́л'тъ. Ве́зи оа́ме чѐ фрȣмȣсѣ́це ръв'не́щи шѝ сърȣ́ци?

Cuvânt al XIX. Pentru pocăinţă. (Fol. 75b—76a.)

Кȣвъ́н'т' ал' ѳ҃ї а че́лȣй ꙟтрȣ сфи҃ци пъри́нтеле нострȣ а лȣй Іѡа́нъ Ꙁлатооустъ. Пен'трȣ покаа́ніе, шѝ пен'трȣ чей че ръмѫ́нь де събо́аръ, шѝ пен'трȣ сфн҃тȣл' прѣстѡ́ль, шѝ пен'трȣ жȣде-ка́тъ. бл҃гословѣ́ще пъри́н'те.

Прекȣ́м' н'а́ȣ фолос съмѫнъто́рій кѫнд' лѣ́път съмѫ́н'-ца пре ка́ле, аша̀ шѝ но́й нȣ̀ авем ни́чи оун' фолос къчи не кемъм' крещи́ни, де нȣ вом' ава̀ шѝ лȣ́крȣри съ оур'мѣ́зе нȣ́-мелȣй. Шѝ де вец' вра̀ съ въ адȣ́к' мър'тȣрі́е бȣ́нъ ши врѣ́д'-никъ пре фра́телe лȣй дм҃низъȣ прѐ Іа́кѡв', зикѫ́нд': креди́н'ца, фъ́ръ де фа́п'те ѧсте мо́ар'тъ. Пентрȣ ачѣѧ да́ръ претȣти́н'-динѣ требȣе́скȣ лȣ́крȣриле фа́п'тей че́й бȣ́не, къ̀ дѣка лип'се́скȣ ачѣ́лѣ, ни́чи нȣ́меле крещиннътѣцій нȣ̀ по́ате съ не фолоса́скъ нимі́ка. шѝ де ача́ста съ нȣ́ те ми́ри, къ спȣ́нем', че добѫн'дъ аре ѡста́шȣль къчи мѣ́рце ла ѡа́сте, шѝ нȣ ѧсте врѣ́д'ник' де ѡа́сте съ ба́тъ ръз'бо́ю, пе́н'трȣ ꙟпъра́тȣл' дела ка́реле съ хрънѣ́ще? Къ̀ дѐ ѧсте шѝ ꙟфрикоша́т' аче́ст' кȣвѫ́нт', май бі́не ар' фи фо́стȣ съ нȣ́ фіе ѡщи́т', декѫ́т' аȣ ѡщи́т' шѝ нȣ̀

с'аѹ невоит' пен'трѹ чин'стѣ ꙟпъратѹлѹй. Къ кѹм' нѹ се ва педеп'си чел' че дела ꙟпъратѹл' съ хрънѣще ши пен'трѹ ꙟпъратѹл' нѹ съ невоѧще? Ши ꙟкъ че зикѹ еѹ пен'трѹ ꙟпъратѹл', макаръ дѣм' пѹтѧ пен'трѹ сѹфлетеле ноастре съ не невоим'. Че вей съ зичи: Даръ кѹм' почю съ мъ спъсескѹ къ сжнт ꙟ лѹме ши ꙟ валѹри. че гръещи ѡмѹле? Еѹ ꙟц вою аръта къ нѹ мжн'тѹѧще пре ѡм локѹл', чи фапта ши воѧ чѣ дирѣп'тъ. Адам' с'аѹ ꙟнекат' ꙟ лиманѹл' раюлѹй. Иаръ Лѡт ꙟ Содѡм' съ мжн'тѹй ка ден' лѹчїѹл' мърїй. Їѡв' съ ꙟдиреп'тъ ꙟ гѹною. Иаръ Саѹл' ꙟ кѹр'циле чѣле ꙟпърътещи къзѹ, ши ден' чин'стѣ ачещїи лѹми ши ден чѧ вїнтоаре. Нѹ ѧсте съ те кѹри кѹ ачаста, съ зичи, къ нѹ почю съ фїѹ ꙟ лѹме ши ꙟ валѹри ши съ мъ ши мжнтѹескѹ. Даръ каре ѧсте ꙟпїедекарѣ? къчи нѹ алер'гъм' адѣсе ла рѹгъчюне ши ла сфинтеле адѹнъри! аѹ нѹ ведеци пре чѧ че вор' съ ѧ боерїй ши чин'сте дела ꙟпъратѹл', кѹм' мер'гѹ де десь ла кѹрте ши кѹм' пѹн' пре ал'цїй ла мижлокь съ гръѧскъ, ка съ добжн'дѣскъ чѣререѣ лор'. Ачѣстѣ ле зикь кътръ чѧ че нѹ алѣргъ ла сфинтеле ши дѹмнезъещїеле слѹжбе, ши пен'трѹ чѧ че вор'бескѹ кѹвин'те ꙟ дешърт', ꙟ часѹл' чел' ꙟфрикошат' ал' сфинтей летѹргїй, а мѣсей чей тайниче. Аѹ н'ай фъгъдѹит' преѡтѹлѹй кжн'дь аѹ зис: Сѹс съ авем' мин'тѣ ши инимиле ноастре? ши ай зис: авем' кътръ дом'нѹл'. Нѹ те теми, нѹ те кѹтремѹри, къ ши ла ачестѹ ꙟфрикошат' час те афли мин'чинос? О маре минѹне! Маса чѧ де тайнъ ѧсте гата, мїелѹл' лѹй дѹмнезъѹ пен'трѹ тине съ жѹн'ге, фокѹ дѹховническѹ извораще ден' прѣ сфнтѹл' прѣстоль, херѹвимїй двореск ши серафимїи збоаръ, чей кѹ шасе арипи ꙟш' акопър' фѣцеле, тоате пѹтериле чѣле фъръ де трѹпѹри съ роагъ пен'трѹ тине кѹ преѡтѹл', фокѹл' чел' сѹфлетескѹ съ погоаръ, сжн'џеле съ дешар'тъ ꙟ потирю ден' прѣ кѹрата коастъ пен'трѹ кѹръценїѧ та, иаръ тѹ нѹ те теми ничи те кѹтремѹри. О сѹтъ ши ѯи де часѹри сжнт' ꙟ съп'тъмжнъ, ши дѹмнезъѹ нѹмай оун' час сжн'гѹр' ш'аѹ алес, иаръ тѹ ши ачеста ꙟл' кел'тѹещи ꙟ лѹкрѹриле лѹмещи ши ꙟ вор'бе ши ꙟ ржсѹри. Даръ кѹ че ꙟдръз'нире те апропїй де дѹмнезеещиле тайне? кѹ че щїин'цъ спѹр'катъ? Дѣй цинѧ ꙟ мжниле тале тїнъ, шаре кѹтезарѣй съ те атин'џи де хаина ꙟпъратѹлѹй? ничи де кѹм'. Че съ нѹ зи(чи), къ ѧсте пжйне, ничи съ гжн'дещи къ ѧсте вин', пентрѹ кѹ нѹ мѣрџе ꙟ жос ка чѣлѣ л'ал'те бѹкате. Съ нѹ дѣ дѹмнезъѹ съ фїе ачаста, ничи съ кѹџеци ачеста лѹкрѹ ничи о датъ; че прекѹм' ла чаръ фокѹл' нѹ фаче ничи о присосалъ, аша

шѝ а трꙋ́пꙋлꙋй, шѝ нꙋ̀ ла алте стрикъчю́ни. Ꙗ́й ро́бь, ай мꙋѧ́ре, ай копі́и? чѐ ѧ́сте де потри́въ бꙋ́кꙋріей ши веселі́е(й) ачѣ́щіѧ? аи ка́съ шѝ глоа́тъ ай пріѧ́тини, ачѣ́стѣ сѫ́н'ть веселито́аре, ши кѫщи́гꙋл' мѫн'тꙋито́рю шѝ ферчи́т'. Чѐ ѧсте а́л'ть май ферчі́т' шѝ май дꙋ́л'че ꙟ тоа́тъ лꙋ́мѣ, ка пріѧ́теній чѐй бꙋ́ни ши юби́ци? шѝ че ѧсте ꙗ́ръш' ка ꙟсоци́рѣ тик'ни́тъ шѝ ꙟцелѣ́п'тъ ши аскꙋл'тътоа́ре? деч кѫ́н'дь ве́зи мꙋѧ́рѣ фрꙋмо́асъ шѝ ада́ѡци по́х'та та̀ май мꙋ́л'ть декѫ́т' а ей, сокотѣ́ще къ пъмѫ́н'ть ѧсте шѝ ченꙋ́шъ, шѝ съ ва̀ потолѝ тꙋ́рбꙋра́рѣ по́х'тей; аꙋ̀ пꙋ́не кꙋ̀ гѫндꙋл' тѣ́ꙋ кꙋм ва пременѝ фрꙋмꙋсѣ́цѣ ей бътрѫнѣ́циле аꙋ боа́ла, шѝ вей ведѧ̀ кꙋ́м' и съ аджн'ча́зъ окі́й, кꙋм' съ збѫрче́скь фѣ́циле обра́зꙋлꙋй шѝ тоа́тъ съ стри́къ флоа́рѣ ачѣ́ѧ а фрꙋмꙋсѣ́ції́й шѝ а тинерѣ́ції́й. Лꙋ́т' лаꙋ́зи шѝ църъ́нъ шѝ ченꙋ́шъ, ка́ре нꙋ̀ ѧсте ал'ть фъ(ръ) нꙋ́май мор'мѫнть върꙋ́ит', фрꙋмꙋсѣ́цѣ трꙋ́пꙋлꙋй. Шѝ де аи ведѧ̀ чѣле ден' лъꙋ́н'трꙋл' трꙋ́пꙋлꙋй, ѧсте пли́н' де некꙋ́ръції́й шѝ де пꙋтоа́ре мꙋ́л'тъ. Шѝ де мꙋ́л'те ѡ́ри ши фетишо́ара фрꙋмо́асъ мꙋри́н'дь, шѝ дꙋпъ о зѝ доа́ѡ, с'аꙋ афла́т' гро́апа ей пли́нъ де віе́рми ши де ꙟпꙋцичю́не мꙋ́л'тъ. Ве́зи оа́ме чѐ фрꙋмꙋсѣ́це ръ́к'не́щи шѝ съръ́ци?

Cuvânt al XIX. Pentru pocăința. (Fol. 75b—76a.)

Кꙋвѫн'т' ал' ꙟ҃і а че́лꙋй ꙟтрꙋ сф҃ници пъри́нтеле нострꙋ а лꙋ́й Іѡа́нъ Ꙁлатооустъ. Пен'трꙋ пока́аніе, шѝ пен'трꙋ чѐй че ръмѫ́нь де събо́аръ, шѝ пен'трꙋ сф҃нтꙋл' прѣстѡ́ль, шѝ пен'трꙋ жꙋдека́тъ. бл҃гословѣ́ще пъри́н'те.

Прекꙋ́м' н'аꙋ фолос съмѫнъто́рі́й кѫнд' лѣ́пъдъ съмѫн'ца пре ка́ле, ашà шѝ но́й нꙋ̀ авем ни́чи оун' фолос кѣчи не кемѣм' крещи́ни, де нꙋ вом' авѧ̀ шѝ лꙋ́крꙋри съ оур'мѣ́зе нꙋ́мелꙋй. Шѝ де вей' врѧ̀ съ въ адꙋ́к' мър'тꙋріе бꙋ́нъ ши врѣ́д'никъ пре фра́теле лꙋй дм҃нзѣꙋ прѐ Іа́кѡв', зикѫ́нд': креди́н'ца, фъръ де фа́п'те ѧсте мо́ар'тъ. Пентрꙋ ачѣ́ѧ да́ръ претꙋти́н'динѣ требꙋе́скꙋ лꙋ́крꙋриле фа́п'тей чѐй бꙋ́не, къ̀ дѣ́ка лип'се́скꙋ ачѣ́лѣ, ни́чи нꙋ́меле крещинътѣції́й нꙋ̀ по́ате съ не фолоса́скъ нимі́ка. шѝ де ача́ста съ нꙋ́ те ми́ри, къ спꙋ́нем', че добѫн'дъ аре ѡста́шꙋль кѣчи мѣ́рце ла ѡа́сте, шѝ нꙋ ѧсте врѣ́д'ник' де ѡа́сте съ ба́тъ ръз'бо́ю, пе́н'трꙋ ꙟпъра́тꙋл' дела ка́реле съ хрънѣ́ще? Къ̀ дѐ ѧ́сте шѝ ꙟфрикоша́т' аче́ст' кꙋвѫ́нт', май бі́не ар' фи фо́стꙋ съ нꙋ́ фіе ѡщи́т', декѫ́т' аꙋ ѡщи́т' шѝ нꙋ̀

с'аȣ невоит' пен'трȣ чїн'стѣ ꙟпъратȣлȣй. Къ кȣм' нȣ се ва пе-
деп'сѝ чел' чѐ дела ꙟпъратȣл' съ хрънѣще шѝ пен'трȣ ꙟпъра-
тȣл' нȣ съ невоѧще? Шѝ ꙟкъ чѐ зикȣ єȣ пен'трȣ ꙟпъратȣл',
макаръ дѣм' пȣтѧ̀ пен'трȣ сȣфлетелє ноастрє съ нє невоим'.
Чє вей съ зичи: Даръ кȣм' почю съ мъ спъсескȣ къ сѫнт ꙟ
лȣмє шѝ ꙟ валȣри. чѐ гръещи ѡмȣлє? Єȣ ꙟц вою аръта кѐ
нȣ мѫн'тȣѧще прѐ ѡм локȣл', чи фапта шѝ воѧ чѣ дирѣп'тъ.
Ꙗдам' с'аȣ ꙟнекат' ꙟ лиманȣл' раюлȣй. Ꙗръ Лѡт ꙟ Содѡм'
съ мѫн'тȣй ка ден' лȣчїȣл' мърїй. Їѡв' съ ꙟдиреп'тъ ꙟ
гȣною. Ꙗръ Савȣл' ꙟ кȣр'цилє чѣлє ꙟпърътещи къзȣ, шѝ ден'
чин'стѣ ачещїи лȣми шѝ ден чѧ̀ вїнтоарє. Нȣ ѧстє съ тє кȣри
кȣ ачаста, съ зичи, кѐ нȣ почю съ фїȣ ꙟ лȣмє шѝ ꙟ валȣри
шѝ съ мъ шѝ мѫнтȣескȣ. Даръ карє ѧстє ꙟпїедекарѣ? кѣчи нȣ
алєр'гѣм' адѣсє ла рȣгъчюнє шѝ ла сфинтелє адȣнъри! аȣ нȣ ве-
деци прє чеѧ чє вор' съ ѧ̀ боерїй шѝ чин'стє дела ꙟпъратȣл',
кȣм' мер'гȣ де дес ла кȣртє шѝ кȣм' пȣн' прє ал'цїй ла мїж'-
лок съ гръѧскъ, ка съ добѫн'дѣскъ чѣрерѣ лор'. Ꙗчѣстѣ лє
зик кътръ чеѧ чє нȣ алѣргъ ла сфинтелє шѝ дѫмнезъещелє
слȣжбє, шѝ пен'трȣ чеѧ чє вор'бескȣ кȣвин'тє ꙟ дешърт', ꙟ ча-
сȣл' чел' ꙟфрикошат' ал' сфинтей летȣргїй, а мѣсей чей тайничє.
Ꙗȣ н'ай фъгъдȣит' прещȣлȣй кѫн'д аȣ зис: Сȣс съ авем'
мин'тѣ шѝ инимилє ноастрє? шѝ ай зис: авем' кътръ дом'-
нȣл'. Нȣ тє тєми, нȣ тє кȣтремȣри, къ шѝ ла ачестȣ ꙟфрико-
шат' час тє афли мин'чинос? О марє минȣнє! Маса чѧ̀ де тайнъ
ѧстє гата, мїелȣл' лȣй дѫмнезъȣ пен'трȣ тинє съ жȣн'гє, фокȣ
дȣхов'ническȣ изворѧщє ден' прѣ сфинтȣл' прѣстол, херȣвимїй
дворескȣ шѝ серафїмїи збоаръ, чей кȣ шасє арипи ꙟш' акопър'
фѣцелє, тоатє пȣтерилє чѣлє фъръ де трȣпȣри съ роагъ пен'трȣ
тинє кȣ прещȣл', фокȣл' чел' сȣфлетескȣ съ погоаръ, сѫн'ӡелє
съ дешар'тъ ꙟ потїрю ден' прѣ кȣрата коастъ пен'трȣ кȣръ-
ценїѧ та, ѧръ тȣ нȣ тє тєми нічи тє кȣтремȣри. О сȣтъ ши
ѯи де часȣри сѫнт' ꙟ съп'тъмѫнъ, шѝ дѫмнезъȣ нȣмаи оун'
час сѫн'гȣр' ш'аȣ алес, ѧръ тȣ шѝ ачеста ꙟл' кел'тȣещи ꙟ
лȣкрȣрилє лȣмещи шѝ ꙟ вор'бє шѝ ꙟ рѫсȣри. Даръ кȣ чѐ ꙟ-
дръз'нирє тє апропїй дѐ дѫмнезеещилє тайнє? кȣ чѐ щїин'цъ
спȣр'катъ? Дѣй цинѧ̀ ꙟ мѫнилє талє тинъ, ѡарє кȣтезарѣй
съ тє атин'ӡи де хаина ꙟпъратȣлȣй? ничи де кȣм'. Чє съ нȣ
зи(чи), къ ѧстє пѫйнє, ничи съ гѫн'дещи къ ѧстє вин', пентрȣ
кȣ нȣ мѣрӡє ꙟ жос ка чѣлѣ л'ал'тє бȣкатє. Съ нȣ дѣ дмн-
зъȣ съ фїє ачаста, ничи съ кȣӡеци ачеста лȣкрȣ ничи о датъ;
чє прекȣм' ла чаръ фокȣл' нȣ фачє ничи о присосалъ, аша

гѫн'дѣціє ши̇ пен'трȣ дȣм'незеєщиле таине, къ съ ꙟпа́рте ꙟ фі́ин'ца трȣ́пȣлȣй.

Răsplătirea unuĭ tâlhar ucigaş. (Fol. 168b.)

Ꙗскȣл'та́ци ши̇ а́л'тъ повѣсте, са ши̇ ръскȣм'пърар́є ч'аȣ фъкȣ́т' дм҃нзъȣ ла оу҆н' тѫл'ха́рю оу҆чинга́шȣ.

Ȣн' тѫл'ха́рю ши̇ оу҆чинга́шȣ ꙟтр'о врѣме, мѣ́рсе де съ кȣл'къ съ до́ар'мъ ꙟ оу҆́м'бра оу҆нȣй зи́дȣ ве́кю, ши и съ аръ- тъ ꙟ со́м'нȣл' лȣй, кȣ́м' къ-й гръи̇ оаре-чи́не ши̇-й зи́се: скоа́лъ дѣчі́й ши̇ те дъ ꙟ ла́тȣри, къ ка́де [зи́дȣл'] съ те ꙟпресо́аре. Ꙗръ ел' дѣка аȣзи̇ съ скȣлъ ши̇ фȣци̇, ши̇ ꙟда́тъ къзȣ̀ зи́дȣл'; ꙗръ ел', бъȣто́рюл' де сѫ҃нџе, пȣсе ꙟ ми́н'тѣ лȣй къ фа́че би́не, де врѣме че-л' ско́асе дм҃нзъȣ ден невое, къ нȣ-л' оу҆ра́ще пен'трȣ фа́п'теле лȣй ши̇ пе́нтрȣ оу҆чи́дериле лȣй. Де́чи лȣѡ тъмѫ́е ши̇ лȣмѫнъри ши̇ аѫȣнгѫ́ндь ла бесѣрекъ, зи́че: мȣл'- цимéскȣ-ци до́ам'не; къ мъ скос҃ешн ден' нево́е. Ши̇ нȣ̀ щі́ѧ бе- чи́сникȣл', къ а́л'та воѧ́ще дм҃нзъȣ. Ши̇ съ дȣсе ла ка́са лȣй, ши̇ мѫн'кѫ́ндь ши̇ бѫ́ндь би́не съ кȣл'къ съ до́ар'мъ; ши̇ аколѧ̀ оу҆ндє дор́мі́ѧ и съ аръ́тъ ꙗръ че́ла че-л' из'бъви́се дела зи́дю, ши̇-й зи́се лȣй: даръ че мі̇-ай адȣс тъмѫ́ѧ ши̇ лȣмѫнъ- риле? аȣ сокоте́ещи кȣ мі́н'тѣ та̀ къ-м' пла́кȣ фа́п'тел(е) та́л(е) чѣле фъ́р де лѣџе? че съ щі́й, къ пе́нтр'ача́ста тѣм' изба̀ви́т' ден' невóѧ ачѣѧ, ка съ нȣ̀ мори ꙟ ѡди́х'нъ, съ нȣ̀ те ва́зъ ни́- менѣ, че вою съ те пȣ́ю ꙟ ца́пъ, ка съ те ва́зъ оаменіи̇ ка́- рі̇й се вор' афла̀ аколо̀. Ꙗръ ел' дѣка възȣ̀ виде́ні́ѧ, съ скȣлъ ꙟфрикоша́т', ши̇ вѣде афа́ръ стѫ́н'дь оу҆ні́н съ-л' при́н'зъ; ши̇ ꙟтр'аче́ла час дȣкѫ́ндȣ-л' ла жȣдекъто́рю, порȣ́нчи̇ жȣдекъ- то́рюл' съ-л' пȣ́е ꙟ ца́пъ ꙟ ми́ж'локȣл' тѫ́ргȣлȣй, ка съ-л' ва́зъ ши̇ ми́чи ши̇ ма́ри. Ꙗша̀ аȣ плъти́т' дȣмнезъȣ оу҆чинга́шȣлȣй аче́лȣѧ. Ши̇ ача́ста ѡ фа́че дм҃нзъȣ де мȣ́л'те ѡри, ка̀ съ пе- деѱа́скъ прѐ че́й кȣ̀ фи́ре рѧ̀, ши̇ съ а́нбъ ши аче́ѧ чѐ съ педеѱе́скȣ май пȣци́нъ мȣ́н'къ; къ че́ѧ чѐ нȣ́ съ педеѱе́скȣ ȧи́чи, ва́й де дѫн'ші́й, къ се вор' мȣн'чи̇ ꙟ вѣчи.

XC.

1692.

(*a*. Ms. M. Eminescu, Codex miscellaneus, 4⁰. No. 1, 94 foĭ pag. Foia 1—2 lipsesc. cf. *b*. Ms. Gaster, copie din 1805, folio, fol. 1—70.)

Козма : Ѧмартолѡн сотіріє адекъ : мѫнтȣирѣ пъкътошилор.

Din prefață. (*a*. fol. 3b — 4a.)

Кȣвѫнт кътръ ѭбиторін де х҃с четитор.

. . . . . Пентрȣ ачѣѧ ши нѡи кът нѣȣ фѡст пȣтѣре, ам ѡстенит скрїинд спре фолосȣл чѣлор невоитор спре бȣнътъц, ꙗр маи наинтѣ де тоате ші дȣпъ тоате, де с(ъ) ва афла вре ȣн кȣвѫнт, саȣ граю, саȣ словъ кът де пȣцин ꙟтрȣ ачастъ карте, ши де нȣ ва фи дȣпъ кȣм порȣнчѣще с҃фнта лȣи дѕъȣ ши ап҃слѣскъ бисѣрик(ъ) а ръсърітȣлȣи съ съ щаргъ ка оун лȣкрȣ де німик(ъ). ачаста гръеск ши еȣ, пентрȣ къ ꙟвъцътȣріле ачѣсте сънт скоас(е) прекȣм с'аȣ ѕис маи сȣс ден мȣлте фѣлюри де кърци елинѣщи ши фрънчѣщи. пентрȣ ачаста съ ꙟдрептѣѕъ испръвинд ачел кȣноскътор даскал; ꙟсъ дȣпъ дѕъȣ, ꙗр нȣ дȣпъ ѡаре каре врѣре, саȣ пизмъ, саȣ мънїе, саȣ ѡсъндире съ нȣ фїе ачѣѧ нич кȣм. къ еȣ крез ши мъртȣрисеск прекȣм аȣ вестит прѡр҃чїи ап҃стлїи сънгȣри възъторїй кȣвѫнтȣлȣи аȣ ꙟвъцат. прекȣм де ла чеи де дѕъȣ пȣртътор пъринци [ши 'нвъц(ъ)торіи нощрі] ам лȣат. ши мъ ꙟкін пърінтѣлȣи ши фїюлȣи ши дх҃ȣлȣи с҃фнтъ.

Pentru hulire. (*a*. fol. 14a—14b, *b*. fol. 2a.)

Пентрȣ некȣрата хȣлъ.

Єкріе еп҃скпȣл Бікентіе ꙟ картѣ лȣи че-и ѕик : ѡглинда нъравȣрилѡр, кȣм ера ꙟ цара фрънчаск(ъ) оун ѡръшан че с(ъ) депрінсъс(ъ) а съ џȣка ꙟ кърці; каре пїердȣ мȣлці бані, ши нȣ-и маи ръмас(ъ) нимік(ъ) фър нȣмаи оун бан. деч ел ка ȣн ръръчит че ера ꙟчѣпȣ а хȣлѝ спре дѕъȣ ши спре пр҃чста, ші кїемъ пре діаволȣл, карел(е) ши стътȣ ꙟнаните

лꙋи, грꙟнинд лꙋи: че вени? ꙗр ел ръспꙋнсъ: ꙟц дърꙋеск цїе сꙋ́флетꙋл ши трꙋ́пꙋл мїеꙋ, ши ѧ де ла ми́не чест бан аркꙋнъ. ꙗр дра́кꙋл лꙋꙟнд банꙋл фꙋ невъѕꙋт. ꙗр адо́а ѕи̂ ста̀ ꙟ ꙋшиле касїи лꙋи нефїинд ꙟкъ гꙋстат нимїк, кꙋџетънд кꙋ мꙋлтъ скърбъ ші кꙋ ѡчаѧ́ніе ч'аꙋ фъкꙋт. ꙗр трекънд ѡ мꙋѧ́ре съ-рак(ъ) чершꙋ де ла ел мѧстѣ́ніе пентрꙋ дѕъꙋ; ꙗр ел ѕис(ъ) ѧи: нꙋ чѣре де ла ми́не пентрꙋ дѕъꙋ кꙋ ка́рел(е) еꙋ н'ам па́рте, чѣре пентрꙋ дра́кꙋл, къ ел ѧсте домнꙋл ши стъпѫнꙋл мїеꙋ. ꙗр съра́ка аꙋѕинд кꙋвѫнтꙋл ачеста съ кꙋтрѣмꙋр(ъ), ші мергънд кътръ вечїни спꙋс(е) лѡр чѣле ч'аꙋ аꙋѕїт. ші мергънд еи ꙟл ꙟтребар(ъ) де вїна скърбеи лꙋи, ші спꙋс(ъ) лор тот адевърꙋл. ꙗр еи ꙟл ꙟдемна кътръ покъинцъ, съ-ш плънгъ фърлѣ́џе, чершинд де ла мѧстивꙋл дѕъꙋ ертáре. ел ръспꙋнсъ лѡр: нꙋ ѧсте пꙋтинцъ съ фак ачаста, пентрꙋ къ де во́е мѣ м'ам дат дракꙋлꙋи. ші ачаста ѕикънд стръгѣ: ꙗт(ъ) къ вин съ мъ ѧ̀ домнїи мꙋнчилѡр де веч. ѡ ван мїе тик(ъ)ло́сꙋл! лъсаці-м(ъ) съ мъ дꙋк кꙋ еи, ка с(ъ) нꙋ м(ъ) мꙋнчаск(ъ) маи кꙋмплит. ꙗр вр̈ънд ѡаменїи съ-л апꙋ́че, ꙟл ръпїр(ъ) дра́чїи кꙋ търіе ши-л дꙋ́сър(ъ) кꙋ то́тꙋл ꙟ мꙋнкъ, лъсїнд пре чеи че ста аколѡ̀ кꙋ мꙋлтъ фрик(ъ) ши спаимъ.

Ꙗр ꙟтрꙋ ачел ѡраш съ џꙋка ѹн ѡръшан ꙟ кърці, ші пентрꙋ къч пъгꙋбї тот че авꙋ́ хꙋлїѐ небꙋ́нꙋл, ші'ндатъ ꙟл тръинти дра́кꙋл ꙟ пъмѫнт, ѹчїгъндꙋ-и ка́пꙋл де пїетрї; ші кꙋргъндꙋ-и спꙋ́меле, ꙟш мꙋшка карне де пре ел, стрїгънд ши збїерънд ка ѡ ви́тъ, мꙋри̂.

Ꙗшіждіре ꙟ Парїс ерà ѹн кърꙋш авѫнд ка́рꙋл лꙋи; ка-рел(е) ꙟтр'ꙋ́на де ѕи́л(е) съ токми̂ ꙟинъминдꙋ-с(ъ), дꙋче карꙋл плин де ѡамени кътръ сфнтꙋл Дїѡнїсїе, къѕꙋ̀ тꙋнет кꙋ фꙋлџер дин чер ші-л арсъ; пре алтꙋл пре нїме нꙋ вътъмъ, нїч боꙋ нїч ка́рꙋл, че нꙋ́маи ел пері̂ пентрꙋ хꙋ́ла.

Pentru slava raĭuluĭ. Povestea cu călugărul ce auzia pe vulturul cântând 300 de ani. (*a.* fol. 86b—88a, *b.* fol. 56a—57b.)

Пентрꙋ сла́ва раюлꙋи.

Єкрїе ла Лївáда ꙟфлорї́тъ ла карте ча динтрꙋ слава ра́юлꙋи. къ ла ѡ мнстїре ерà ѹн фра́те фоарте кꙋ бꙋ́нъ тѣ-мере, ꙟфлорїнд ꙟтрꙋ бꙋнътъці, ка́реле аꙋѕинд стї́хꙋл ачеста че ѕічѣ прѡ́ркꙋл: ѡ мїе де а́ни доамне ꙟтрꙋ ѡкїи тъи, ка ѕꙋ́а

де ерн каре аȣ трекȣт; деч аȣ черчетат ꙟтрȣ гъндȣл лȣи де мȣлте ѡри ачѣстѣ кȣвинте, ши нȣ пȣтѣ съ причапъ тълкȣл. ши де врѣме че (b. ла) ачѣ мнстїре нȣ ера вре ȣн даскал ꙟвъцат съ-л ꙟтрѣбе, аȣ фъкȣт рȣгъ кътръ домнȣл, съ-и дескопере тълкȣл ачестȣи рѫнд. ши рȣгъндȣ-с(ъ) де мȣлте ѡри, фȣ аскȣлтат де чел че фаче вое чѣлѡр че с(ъ) тем де ел. ши ꙟтр'о ѕи дȣпъ че аȣ четит слȣжба бисѣричїи ши с'аȣ дȣс тоц фраціи пре ла кілїнле лѡр; ꙗр ел сѫнгȣр аȣ маи ръмас ꙟ бисѣрик(ъ) де с(ъ) ꙟкина дȣпъ ѡбичеюл лȣи. атȣнче аȣ въѕȣт пре оун хȣлтȣр фрȣмѡс престе фире, ши оумбла прін тоатъ бісѣріка [ши мерџѐ] ши лънгъ дънсȣл де мȣлте ѡри. пентрȣ ачѣѧ с'аȣ весе(е)лит де мȣлта фрȣмсѣца лȣи, ши с(ъ) испитїѐ съ-л принѕъ. ꙗр вȣлтȣрȣл с'аȣ депъртат пȣцінел де ла ел, шї ел пȣрчас(ъ) дȣпъ дѫнсȣл, пън аȣ аџȣнсȣ ꙟтр'ȣн десȣш (!) де пъдȣре апробапе де мнстире, пентрȣ къ нȣ збȣра пе сȣс ка чеѧ-л'анци вȣлтȣри, че апробапе де пъмѫнт, ка съ-и поатъ оурма сфнтȣл пърнинте. ши дȣпъ че аȣ ꙟтрат ꙟтр'ȣн лѡк аскȣнсъ а пъдȣрїи, аȣ ꙟчепȣт вȣлтȣрȣл а кънта атъта де дȣлче ши кȣрїѡс, кът аȣ венит калȣгърȣл ꙟтрȣ спаимъ де дȣлчаца кънтѣрїи ачѣие, сокотинд кȣ вес(е)лїе неспȣсъ віерсȣл раюлȣи. ши нȣ с(ъ) стрік(ъ) трȣпȣл лȣи кȣ врѣре ши кȣ порȣнка лȣи дѕъȣ. ши н'аȣ симцит нич фоамете, нич сѣте, нич рѫчала, нич алте невои а трȣпȣлȣи, че нȣмаи че ста ла ачастъ скимбаре дѕъꙗскъ, ка кȣм ар фи фѡст кȣ адевърат ꙟ раю, шї аскȣлтъ а вȣлтȣрȣлȣи ꙟџерѣск(ъ) кѫнтаре трей сȣте де ани. ши атȣнче ꙟџерȣл карел(е) с'аȣ арътат ꙟтр'ачеста кип с'аȣ сȣит ꙟ чер, ꙗр калȣгърȣл вінинд ꙟтрȣ сине с'аȣ ꙟторсȣ ла мнстире. ши сосинд ла поартъ, л'аȣ ꙟтребат портарюл де ȣнде ѧсте; ꙗр ел с'аȣ мират кȣм нȣ л'аȣ кȣноскȣт, ши ѕис(е): еȣ сѫнт кȣтарел(е), че оумблам прін ѡлтар, нȣ мъ џін? портарюл с'аȣ гѫндит къ ѧсте небȣн ши ѕис(е): дȣ-те ꙟ калѣ та, къ нои авем ѡлтарник, ꙗр пре тине нȣ тѣм въѕȣт алтъ датъ, шѝ нич дънъѡар(ъ) н'аи ꙟтрат ꙟ мистирѣ нѡастръ. ꙗр чел кȣвїнѡс калȣгър спȣс(е) лȣи тоатѣ ѡбичеюріл(е) ши нȣмеле фрацилѡр. ши мергѫнд ла егȣменȣл с'аȣ адȣнат тоц, ши нич пре ȣнȣл н'аȣ кȣноскȣт дінтрȣ чѣи каре аȣ џинȣт. пентрȣ ачѣѧ аȣ ѕис кътръ дъншїи кȣ маре жале: мирȣ-мъ ши мъ ꙟфрикошез фрацилѡр, кȣм с'аȣ фъкȣт атъта скимбаре ꙟтр'ȣн час карел(е) ам липсит, къ скимбъ фаца воастръ ка с(ъ) нȣ кȣнѡск пре вѡи нич вон пре мине. къ мартȣр мі-и домнȣл, къ гѫндеск, кȣм нȣ ва фѝ трекȣт оун час де кънд ам ешит дин мнстире, дȣпъ че ам

фъкȣт оỳтръна, ши ера кȣтáре егȣмен, ши стáрец кȣтáре, ши
чѣꙗ́-л'анци тоц. атȣнче егȣмънȣл черкънд карте, оунде ера
скриш тѡц, аȣ кȣноскȣт къ ерà треи сȣ́те де áни. атȣнче фȣ
ꙟтребат, че ѡм ерà ши че бȣнътъц аȣ҃ фъкȣт, пентрȣ съ кȣ-
ноаск(ъ) къ с'аȣ дестоинничит де ла дѕъȣ де дар ка ачеста.
ꙗр ел ръспȣнсъ: ничи ѡ бȣнътате нȣ́ щиȣ ла мíне, нȣ́маи авем
пȣ́рȣрѣ аскȣлтáре кътръ чеи маи мари, ши ла тоц фрáцıи
драгѡсте деплин(ъ), пре ни́ме н'ам скърбит, ши маи алес ам
пре ча кȣрáтъ деспȣнтóаре ꙟтрȣ мȣлтъ бȣ́нъ тѣ́мере, ши'н
тóате ѕи́лел(е) четеск икóасъле; ꙗр маи апои ле аȣ спȣс ши
повесте вȣлтȣрȣлȣи прекȣм ам скрис маи сȣс. ꙗр еи аȣѕинд,
аȣ причепȣт кȣ́цетȣл лȣ́крȣлȣи, ши плънгѫнд де бȣкȣрїе ꙟла съ-
рȣтар(ъ) пре ел тоц, ши и къȣта ка ȣнїи зидири чере́щı ꙗр нȣ
ѡменѣщи. къч кȣвинтѣ(ле) лȣи ли с(ъ) пърѐ адевърат ꙟцерещи
ꙗр нȣ пеминтѣщи. атȣнче аȣ ѕис егȣменȣл: д҃ъ мъри́ре лȣи
дѕъȣ, чѣлȣи ꙟтрȣ тот пȣтѣрник, каре тѣȣ дестѡинничит оунїи
виддѣрı минȣнатъ ка ачаста; къ н'аȣ въѕȣт ꙟтр'ачеста кип ал-
тȣл нíмѣ ꙟтрȣ ачастъ лȣ́мѣ трек(ъ)тóаре шı дешáртъ, ши аȣ
кȣноскȣт кȣ лȣкрȣл ѡ пáрте ѡаре-че де кънтáре ꙟцерѣск(ъ)
ши неспȣс(ъ) бȣкȣрıе; ши с(ъ) щıи, къ треи сȣ́те де áни аи
фост ꙟтрȣ ачастъ виддѣние, ши ц'аȣ пърȣт ка ȣн час. пентрȣ
къ атъ́та бȣкȣрїе ши вес(е)лıе вор съ симце сф҃инцıи ꙟ рáю҃, де-
ла ача прѣ сф҃нтъ десфътáре а ꙟчепътóареи де вїацъ тр҃оице,
кът съ ли с(ъ) пар(ъ) ѡ мїе де ани ка ѡ҃ ѕи, саȣ ка оун час,
дȣпъ кȣм ѕич(е) чел маи сȣс грáю а лȣи дв҃ид, каре авеи пофтъ
съ те ꙟвѣцı ачестȣи кȣ́цет. аȣѕинд сф҃нтȣл аȣ кȣноскȣт аде-
вървȣл, ши мърıнд пре домнȣл плъницѐ бȣкȣрънде-с(ъ), ши аȣ
чершȣт съ с(ъ) причещȣꙗск(ъ) кȣ сф҃нтȣл трȣп ши сънце а
лȣи хс҃. ши причещȣиндȣ-с(ъ) кȣ мȣлтъ бȣ́нъ тѣ́мере, аȣ ѕис
ачесте: акмȣ слобѡз пре робȣл тъȣ ипроч. ши атȣнче ꙟдатъ
адорми ꙟтрȣ домнȣл.

XCI.

1692.

(Codex M. Eminescu, No. 2, fol. 1a—86a.)

Партеа треи пентрȣ мѫнтȣире пѫкѫтошилор. Дінтрȣ чѣле писте фи́ре мȣлте ши ненȣ́мѫрате минȣ́ни а прѣ сфн͠теи ши де дȣмнѫѕѫȣ нѫскѫтѡаре ши пȣ́рȣре фичоаре Маріѧи, спре фолѡсȣл челор че вор чети.

Minunea a cincea. Pentru izvorul care a luminat pre orbu. (Fol. 7a—7b.)

Пентрȣ извóрȣл кáрє аȣ лȣминат прє ѡрбȣ.

Ꙗр скрі́є кѫ ꙟ Рѫмȣл ноȣ адєк(ѫ) ꙟ црн͠град єрà оун ѡщѣн прє нȣ́мє Лєѡн фóартє мл͠стив, ꙟфлѡринд ꙟтрȣ бȣнѫтѫц, кȣ порєкла Мáклин, кáрє пентрȣ бȣнѫтѫцил(є) лȣи маи апои л'аȣ ꙟврєдничит Дѕ͠ѫȣ дє фȣ ши́ ꙟпѫрат. дєч кѫнд єрà ꙟкѫ ѡщѣн с'аȣ тѫмплат ꙟтр'ȣн дєсиш дє пѫдȣ́рє апрóапє дє четáтє, ши вѫѕȣ аколѡ̀ прє ȣн ѡрбȣ, карє дє кѫлдȣр(ѫ) ши дє сѣтє фȣ ꙟн мáрє примєждіє, ꙗр лȣи Лєѡн и с(ѫ) фѫкȣ милѫ дє єл, ши-л трѫџè дє мѫ́нѫ сѫ маргѫ маи наинтє, кѫндаи ва афла áпѫ сѫ-л адѣпє. дєч мєргѫнд мȣлт лѡк кѫѕȣ ѡрбȣл дє сѣтє, нєпȣтѫнд сѫ маи маргѫ; ꙗр Лєѡн черкѫнд ꙟтрȣ̀ ачѣ дєси́мє áпѫ ши нȣ афлѫ ши с(ѫ) мѫхни, тємѫндȣ-с(ѫ) сѫ нȣ кȣм-ва моар(ѫ) ѡрбȣл дє сѣтє. дєч черкѫнд лóкȣрилє чѣлє маи дін нонтрȣ, аȣѕи глас грѫинд: нȣ тє мѫхни, ѡ Лєѡнє! кѫ ꙗтѫ áпа апрѡ̀апє ꙗстє, чє адáпѫ прє ѡрбȣ ши-и спалѫ ѡкїи лȣи, ка сѫ кȣнóщи пȣтѣрє мє, ши тȣ ꙟкѫ сѫ щии, кѫ вєи фи ꙟпѫрат; дєч атȣнчє сѫ-м фачи ѡ бісѣрик(ѫ) аичє, сѫ пєтрєк ꙟтр'ѫнса, сѫ вїє кѫц вор пофти аџȣтóрюл мїєȣ, сѫ афлє мѫнтȣирє сȣ́флєтȣлȣи ши трȣ́пȣлȣи. ачєстє аȣѕинд Лєѡн прии спаимѫ сѫ бȣкȣрѫ, пентрȣ кѫ черкѫнд оуна афлѫ трєи дáрȣр; дєч мєргѫнд маи наинтє трєи паш, афлѫ ꙟтр'о грóапѫ áпѫ ши бѫнд, кȣноскȣ ꙟтрȣ дѫнса ла си́нє мȣлтѫ бȣкȣріє, ши с(ѫ) вєсєлїè кȣ пȣтѣрє; ши лȣꙟнд апѫ аȣ адѫпат прє ѡрбȣ, ши спѫлѫнд ѡ̀кїи лȣи дȣпѫ порȣнка прчстїи ꙟдатѫ вєѕȣ̀ чѣла чє єрà маи наинтє ѡрбȣ. ꙗр дȣпѫ пȣци́нѫ врѣмє с'аȣ ꙟнѫлцат Лєѡн ла стѣпєна ꙟпѫрѫціїєи, ши зиди́ бісѣрик(ѫ) ꙟтр'ачєл лѡк оундє аȣ афлат áпа, прє нȣ́мєлє фичóарєи Маріїєи; ши аȣ нȣмит бисѣріка: извóрȣл чєл дѫтѫтор дє віацѫ, кáрєлє аȣ фѫкȣт

мȣлте минȣ́ни, ка́реле ковъръщеск кȣ амъръȣнтȣл мȣлцимѣ стѣлелѡр че́рюлȣи, къ оуѵмфлътȣр, ꙟкȣетȣр, трънзи, перітȣри, фрігȣр, стрикъчюне, ѡрбире, албаꙗцъ ші алте мȣлте фачери де біне ші боале аȣ віндекат чѣ ꙟтрȣ тот пȣтѣрник(ъ) ꙟпъръте́съ, кȣ ачастъ вїецȣнтоаре а́пъ, ші пре мȣлц аȣ ꙟвіс дȣпъ кȣм скрїе ꙟ џѡс маи пре ларгȣ.

Minunea a cincĭ-zecĭ şi şaptea. Pentru moartea văduveĭ sârace şi a bogatuluĭ. (Fol. 75a — 76a.)

Пентрȣ ѡ вѣдȣвъ сърак(ъ) че ꙗȣ лȣат прчста сȣфлетȣл, ꙗр ла моарте бога́тȣлȣи аȣ мърсȣ драчїи.

Скрїе къ ꙟ времиле кънд ꙟпъръціе Ѿнорїе ера̀ ѡаре-кареле преѡт, пре ка́рел(е) ѡ дънъѡар(ъ) л'аȣ кїемат съ прич(е)щȣѣскъ пре ѡ фъмѣѧ сърак(ъ). ꙟтрȣ ачел час венір(ъ) ши де ла оуѵн боер богат, съ маргъ съ-л пріч(е)щȣѣск(ъ) къ ва съ моар(ъ). деч преȣтȣл дефъимъ пре фъмѣѧ пентрȣ кънд ера̀ сърак(ъ) ші вѣдȣвъ съ дȣс(ъ) ла боер. ши дȣпъ че л'аȣ пріче́щȣит, шѣдѐ де-л мънгъѐ, нъдъждȣинд съ-и лас(ъ) чева дінтрȣ авѣре. атȣнче ꙗр вені алтȣл де ла ка́са вѣдȣвеи ѕикънд, съ маргъ маи ꙟ гра́бъ, къ ѧсте ꙟ ча́сȣл морцін, съ нȣ моар(ъ) непріч(е)щȣи́тъ. ꙗр преȣтȣл ка оуѵн мъндрȣ ші ювитор де арџинт н'аȣ врȣт съ маргъ; че авѣ оуѵн діакѡн плин де бȣнътъц фоарте ші темътор де дѕъȣ, ка́рел(е) въѕинд къ преȣтȣл нȣ ба́гъ саамъ (!) съ маргъ, аȣ мърсȣ ел; ши мергънд діа́конȣл кȣ трȣпȣл домнȣлȣи ла касса (!) вѣдȣвеи, ка́ре ера сърак(ъ) де чѣле трȣпещи, ꙗр плінъ де тоате бȣнътъціл(е); ші ꙗт(ъ) въѕȣ кȣ дарȣл лȣи дѕъȣ пре съра́ка ачѣѧ, къ ѕъчѣ пре ѡ рогожінъ, ши невъѕінд ѡаменн съ стѣ ꙟпреџȣрȣл ѧи, кȣм ера̀ ла чел богат, ера̀ стънд дѣсȣпра ѧи, ѡ пла́нъ де дарȣрі ші прѣ фері́чітъ, ка́ре ера̀ нъскъто́аре де дѕъȣ Ма́рїа кȣ да́нцȣри де фичѡа́ре, ка́ре кȣ мъхръм а́лбе щерџѐ сȣдо́ріл(е) болнавеи, тръгъндȣ-и вънт. ꙗр сфнтȣл дїакѡн въѕінд маи мȣлт пре деспȣнто́аре л'аȣ кȣпрінсȣ фрік(ъ). кȣм с'аȣ ꙟкінат сфнтȣлȣи трȣп а лȣи хс, ашіждіре ші чѣле-л'анте фічо́аре аȣ къѕȣт ла пъмънт ші с'аȣ ꙟкінат ла трȣпȣл деспȣнто́рюлȣи. ші скȣлъндȣ-с(ъ) ѕіс(ъ) дїако́нȣлȣи, съ с(ъ) апропїе съ фак(ъ) сфнта пѡсшанїе (!). деч дȣпъ че с'аȣ пріче́щȣнт болнава аȣ лȣат сфнтȣл ѧи сȣфлет сфнтел(е) фичо́аре, ші с'аȣ сȣнт ꙟ чер. ꙗр діаконȣл с'аȣ дȣс ꙗр ла ка́са бога́тȣлȣи, ши въѕȣ

ꙟ пáтȣл лȣи шáре кáрiи кънинi нѣ́грн че ера пре лъпгъ мл, шi чеи че ерà аколо нȣ-и ведѣ фър нȣмаи болнавȣл, каре стръга съ-и гонѣск(ъ), съ нȣ-и фáк(ъ) невóе. ꙗр маи апои възȣ̀ пре ȣн хараи ꙟфрiкошат кáрел(е) ловѝ кȣ оун кърлiг ка оун кiлом(!) ꙟ гȣ́ра богáтȣлȣи, шi с(ъ) скоас(ъ) кȣ сíла ачел тiкълос сȣфлет кȣ мȣлтъ дȣрѣре. ачесте възiнд дiаконȣл, де мȣлта фрiк(ъ) аȣ къзȣт пре пъмънтъ ка ȣн мортъ. атȣнче стътȣ̀ лънгъ дънсȣл пр҃чиста, кáре л'аȣ рьдiкат ѕiкъндȣ-и: нȣ те тѣме, юбíтȣл мїеȣ рѡб, пентрȣ къ цїе с'аȣ гътiт ꙟпър(ъ)цїе чéрюлȣи шi нȣ пóате асȣ́пра та а дїаволiлор мешершȣгȣрi, нȣ̀маи пъзещ(е) дѕ҃ъещiл(е) порȣнчi а фїюлȣи мїеȣ фър(ъ) лене ꙟ тóате ѕíлел(е) вїецїи тáл(е), пън вен вiнѝ ꙟтр'о адȣнáре сфнцiлѡр, съ те вес(е)лещi неꙟчетат. ꙗр дїаконȣл съ плѣкъ чеи прѣ кънтáте ꙟпър(ъ)тес(е) а ꙟцерiлѡр шi с'аȣ ꙟкiнат пън ла пъмънт; ꙗр деспȣiтоаре с'аȣ сȣит ꙟ чер. дїаконȣл аȣ ꙟпърцiт сърачiлор тот ч'аȣ авȣт, шi фъкъндȣ-с(ъ) сърак пентрȣ домнȣл, аȣ петрекȣт вїац(ъ) плъкȣт(ъ) лȣи дѕ҃ъȣ, шi адорми ꙟтрȣ домнȣл.

XCII.

1692.

(*a.* Codex Eminescu, No. 2, fol. 86b — 124. [Foile 101—110 de doue orĭ.] cf. *b.* Ms. Gaster 1706, 4⁰, 68 foĭ pag. *c.* Ms. Gaster 1805, folio, fol. 71—111.)

Вицꙗ ши сп8пере (! l. —нере) петречерiи мин8нiлор а прѣ к8вїѡс8л8и пърiнтел8и ностр8 Вас(ї)лїе чел нѡ8 скрiс(ъ) де Грiгóрiе кълȣгър8л шi ȣ҃ченiк8л л8и, к8вънт де фолѡс кътръ юбитѡ́рїи де х҃с четитóри.

Vămile văzduhuluĭ. (*a.* fol. 92a—92b, *b.* fol. 8a—8b, *c.* fol. 76a — 77a.)

Шi лȣꙟндȣ-м(ъ) ꙟдат(ъ) де пре пъмѫнт, сфнцїи ꙟцерi съ сȣир(ъ) ꙟ сȣс ла чер кътръ ръсърiт; шi ꙟдатъ кȣм не сȣим, тъмпiнъм вáма кáре съ грънѐ а фи де клеветíре, ла кáре ерà мȣлцíме де харáпi. шi оунȣл кáрел(е) ерà маи маре де еи шъдѐ, шi аколѡ ꙟдат(ъ) стътȣм. шi мартȣр мï-и домнȣл, къ пре кáрїи ꙗм клеветит фiинд ꙟ лȣ́мѣ ка оун ѡм, фѣ́цъле ачѣ́лора шi часȣл ꙟтрȣ кáре ꙗм клеветит пре фiеште кáрел(е) ꙟнаинте мi-и аръта̀ ачеи харáпi; ꙗръ де оунде щiѐ еи

ачѣстѣ нꙋ џiꙋ; чє мꙋлтє минцiнд єи асꙋпра мє. къ дєшi єра грънитє дє мiнє ꙟтр'алт кiп саꙋ пєнтрꙋ дрáгѡстє лꙋи д͠ѕъꙋ, ꙗр єи лє адꙋчѐ ла мижлѡк кꙋм ар фи грънитє кꙋ нърав дє ѡсъндíрє, шѝ ѕiчѐ ꙟџєрiлѡр, ка с(ъ) ръспꙋнѕъ дє ꙟл(є). шi ръспꙋнѕiнд пєнтрꙋ ачѣлє чє грънѐ асꙋпра мє кꙋ адєвърат, лꙋꙟнд дiн дáрꙋл домнꙋлꙋи Вас(и)лiє пꙋнѐ ꙟпотрíва повєстíрєи лѡр шi трєкꙋм. шi ꙗр сꙋиндꙋ-нє маи сꙋс тъмпiнъм алтъ ваам(ъ) кáрє съ грънѐ а фѝ дє батџокꙋр(ъ); шi ла ачѣꙗ фꙋм ꙟтрєбац ка шi ла чѐ дiнтън. шi ръспꙋнѕинд дѣдър(ъ) дiн дарꙋл сфн͠тꙋлꙋи пъринтєлꙋи ностру Вас(и)лiє шi кꙋ рꙋ-џил(є) лꙋи трєкꙋм. шi сꙋиндꙋ-нє нѡи дє аколо маи наинтє, грънир(ъ) сфн͠цiи ꙟџєрн ꙋнꙋл кътръ алтꙋл: адєвърат къ ачєст сꙋфлєт мáрє аџꙋтѡр áрє прє ꙟгъдꙋитóрюл лꙋи х͠с Вас(и)лiє, къ мꙋлтє нєвѡи врѣ съ пáцъ трєкънд домнiилє въздꙋхꙋлꙋи ачєстꙋє. шi грънинд єи ачѣстє дє мiнє, ꙗт(ъ) аџꙋнсъм ла ѡарє кáрє ваам(ъ) кáрє єрà дє пизмъ. ꙗр кꙋ дáрꙋл лꙋи х͠с нимiк нꙋ авꙋр(ъ) а ѕiчє спрє мiнє, къ нiч ꙟ гънд н'ам авꙋт кънд-ва съ пiзмєск спрє чiнє-ва, шi кꙋ бꙋкꙋрiє трєкꙋм дє єи. ꙗр єи скършка кꙋ дiнцни кът ми с(ъ) пърѣ къ мъ вѡр ꙟ-гiцi. ꙗр сꙋиндꙋ-нє нѡи маи сꙋс, аџꙋнсъм ла алтъ ваам(ъ) кáрє єра дє минчꙋнi. ꙗр харáпiи ачєи върмi єра фѡартє оуръц, ꙗр маи мáрєл(є) лѡр єрà нєꙟблънѕит шi фóартє сълбáтiк. ачѣџiє въѕиндꙋ-нє прє нѡи, ꙟдáтъ єшiр(ъ) ꙟтрꙋ ꙟтъмпiнáрє ноастръ, шi фъчѣ гълчєвi проклєцiи, адꙋкънд ꙟнаинтѣ спрє минчꙋни нꙋмєл(є) шi сємнєлє шi врѣмилє, кꙋ арътáрє ꙟтрꙋ кáрєл(є) ам мiнцiт грънинд. дєч фъкънд шi аколѡ дєстꙋл чєи чє мъ дꙋчѐ прє мiнє ка шi ла чєлє маи дєнаинтє, плъ-тiнд шi ачѣлора дiн дáрꙋл сфн͠тꙋлꙋи мъ ръскꙋмпърар(ъ) шi трѣкꙋм.

Judecata cea de pre urmă. A doua venire a lui Hristos.
(*a*. fol. 101a—101b, *b*. fol. 32a—33b, *c*. fol. 96a—97a.)

Картѣ џюдєцꙋлꙋи.

Шi ꙗт(ъ) ꙋн нꙋѡр лꙋмiнат фóартє, шi прє нꙋѡр домнꙋл ностру І͠с. Х͠с, шi мєрџѐ нꙋѡрꙋл спрє ръс(ъ)рiт, шi с(ъ) дєшiкi-сър(ъ) пѡрцiлє ръс(ъ)рiтꙋлꙋи, шi стрълꙋчi домнꙋл дє ла ръс(ъ)рiт. шi 'ндат(ъ) тꙋнєт кꙋ глас дє дꙋх кꙋ вiвор, ка с(ъ) каꙋтє тѡц шi съ-л ваз(ъ) прє дънсꙋл. шi аша пꙋртъ-ндꙋ-л прє єл ачєл лꙋмiнат нꙋѡр, вєнì прє скаꙋнꙋл мърнрiи салє шi въѕиндꙋ-л съ ꙟфрiкошар(ъ) тоц, шi 'ндат(ъ) стръгáр(ъ)

тоц сфи҃цїи ꙟцєри: бинє-и кȣвжитат чєл чє вінє ꙟтрȣ нȣ́мєл(є)
домнȣлȣи дѕъ҃ȣ, домнȣл аȣ вєніт съ цȣдєч(є) вїи ши морцїи.
ші ачєстє фіинд ѕис(є), късȣр(ъ) тоц ла пъмънт ші с(ъ) ꙟ-
кінар(ъ) цȣдєкъторȣлȣи тȣтȣрор. дȣпъ ачаста погоръндȣ-с(ъ)
домнȣл дє прє нȣ́ѡрȣл (b. прє) карєл(є) шѣдѣ, шъсȣ прє скаȣнȣл
мърірїи сал(є), прє ка́рєл(є) аша въѕіндȣ-л тоц, кȣ ма́рє фрік(ъ)
фȣр(ъ) кȣпрінші, че́рюл съ кȣтрємȣрȁ ка ѡ пїєлє скȣтȣра́т(ъ)
дє ѡм, ші пъмжитȣл съ клъті ка ȣн лѣгъи дє кȣкон, ші
стръгар(ъ) кȣ глас ма́рє тоц ꙟцєрїи; дє ка́рє глас съ с(ъ)
кȣтрє́мȣрє тоц єрє́тичїи ші съ с(ъ) рȣшінєзє тѡц нєкрє҃дін-
чошии жі҃д. агарє́ни҃и ші тоц ка́рїи н'аȣ пріимі҃т мъртȣрїє сфи҃ці-
лѡр оу҃чнчь ші апс҃тли, ші ѕисър(ъ): тȣ єщі х҃с фіюл лȣи дѕъ҃ȣ
чєлȣи вїȣ, прє ка҃́рє тє ръстігнір(ъ) жід. тȣ єщі кȣвънтȣл чєл
дє сȣс а лȣи дѕъ҃ȣ прє ка́рє-л нъскȣ пъріитєл(є) маи наиитє дє
вѣчі, фър(ъ) патім(и) ші фър(ъ) пȣтрѣцȣ́нє, ꙟдоит кȣ фі́рє
ші кȣ фіинца, кȣ воє ші кȣ врѣ́рє оу҃нȣл домнȣл і҃с. х҃с, ка-
рєл(є) ші ꙟ трȣп тєи ꙟбръкат ші н'аи скімбат дѕъ҃ирє, ші аи
лȣат трȣп фър(ъ) съмънцє дін нъскъто́арє дє дѕъ҃ȣ Марїє,
ші ꙟ лȣмѣ аи вєнит, сємнє ші мінȣні аи҃ фъкȣ҃т. тȣ єщі дѕъ҃ȣл
нострȣ ꙟпрєȣнъ кȣ пъріитєл(є) ші кȣ дх҃ȣл сфи҃ть, фър(ъ) тінє
прє алтȣл нȣ̀ щим. ачєстє ѕікънд ꙟцєрїи, тъкȣр(ъ). атȣнчє съ
ꙟфрікошѐ Ѧ҆на ші Каиафа ші тоатъ мȣлцімє жід(о)васк(ъ).
ші с(ъ) кȣтрѣмȣр(ъ) ші чєл фър'мінтє Ѧ҆рїє ші проклѣтȣл
Махмєт. ші 'ндат(ъ) къȣтъ домнȣл спрє чєр, ші аче́ла фȣщі
дє фріка фє́іцїи лȣи. ші ꙗр къȣтъ домнȣл спрє пъмънт кȣ
мънїє, къ єра спȣркат фоартє кȣ фър' лє́цил(є) ѡа́мєнилѡр,
ка́рєл(є) ꙟл пънгърис(ъ) кȣ ꙟкіна́рє идолилѡр, ші кȣ връж(и)лє
ші кȣ фармєчілє ші кȣ върса́рє ші амєстєка́рє дє синцє ші кȣ ȣчі-
дєрє; ші ачѣла фȣщі дє ла фа́ца лȣи ші нȣ с(ъ) афлъ лѡк
прє єл. ші єра тоц стънд ꙟ въздȣх нєклътиц. ші'нкъ къȣ-
тъ домнȣл спрє ꙟнълцимѣ ча пє дѣсȣпра, ші спрє адънкȣл
чєл фър(ъ) фȣнд, ші ꙗт(ъ) чєрю ши пъмжнт нȣ съ фъкȣ̀,
кȣ скимба́рє, дін пȣтрєдирє віинд ꙟ нєпȣтрєди́рє. ші ꙗт(ъ)
търїє че́рюлȣи съ фъкȣ ка соарєл(є), ші стѣлєл(є) пєріръ дє
прє єл, къ сфи҃цїи оу҃мплȣр(ъ) ло́кȣл, ши со́арєл(є) нȣ́ маи фȣ̀
прє єл, пєнтрȣ къ ръс(ъ)рітȣл стрълȣчі тȣтȣрор, со́арєл(є) чєл
дрєпт, домнȣл нострȣ і҃с. х҃с. ꙗр къȣтъ домнȣл спрє ло́кȣл
мърии, ши ꙗт(ъ) съ сȣ́и ꙟ локȣл мърии пар(ъ) дє фѡк, а
кърȣє парръ (!) дє съ сȣє пън' ла чєр, ші с(ъ) погорж ꙟ ар-
ѕинд ші ꙟнєкънд ші акопєрінд пъмънтȣл кȣ върса́рє ꙟи.
ꙗр дȣп' ачаста къȣтъ домнȣл спрє тоц ѡа́мєнїи чєи ꙟкинъ-

тóри де идоли ши пък(ъ)тоши, карїи ꙟ некредінцъ вїецȣѝр(ъ) ка ши добітóачел(е); ши ѩт(ъ) оун чин ꙟфрікошат де ꙟџери де фѡк веніръ де ла апȣс ши-ш пȣсър(ъ) мѫнȣле пре пъкъ-тош ши некȣраң, шї-и арȣнкар(ъ) пре фїещ(е) кáре де ей ꙟ мáре ча де фѡк.

XCIII.

1692.

(Codex Eminescu, No. 3, 133 foi paginate.)

Скрисоаре де'нвѫц(ѫ)тȣр(ѫ) пре кȣвїѡшилор ши де дѕ҃ѫȣ пȣртѫторілор пърінці ч'аȣ вїецȣит ла пȣстїе.

Povestea părinteluĭ Evloghie. (Fol. 1a—1b.)

Повесте пърінтѣлȣи Паладїе кȣ оун Євлогїе кап а҃.

Спȣ́сȣ-нѣȣ нѡ́ж пърінтеле Паладїе, оун філосѡф аáре (! l. оа-) кáрел(е) дінтрȣ пърінци, нȣ́меле лȣи Євлóгїе, дін Алеѯандрїе, а-прінѕіндȣ-с(ъ) де дрáгосте лȣи дѕ҃ъȣ, съ лепъдъ де лȣмѣ, ши-ш ꙟпърці тóатъ аверѣ́ лȣи, ши-ш лъсъ лȣи пȣцине парте, съ-и фїе де трѣ́ба лȣи; пентрȣ къч нȣ пȣтѣ съ лȣкрѣ́ѕе, еши́ ла скіт де с(ъ) испити пре си́не. деч ніч кȣ пърінці мȣлці нȣ пȣтѐ съ петреак(ъ) ши ніч сънгȣр нȣ вре съ шáдъ. ѩр ѡдънъ-ѡар(ъ) дȣкъндȣ-с(ъ) съ-ш вънѕъ ръкоделїе лȣи, афлъ пре ȣн стрікат, лепъдат пре кáле, ши ерà аша, де нȣ авѩ ніч мънȣ ніч пічѡ́аре, че нȣ́ман авѩ лимбъ де черѐ мілостеніе. деч дакъ-л въѕȣ пре ачеста Євлогїе, съ милкȣи кȣ иніма, шѝ с(ъ) рȣга ꙟ мінтѩ са лȣи дѕ҃ъȣ де ѕис(е): доамне, пентрȣ нȣ́меле тъȣ вою съ еȣ пре ачест стрікат ши съ-л ѡдихнескъ пре ел пън ла моартѣ́ лȣи, ка пентрȣ дънсȣл ши еȣ съ мъ сп҃съск; че-м дърȣещ(е) доамне, аџȣтѡр ꙟтрȣ слȣжба ачестȣѐ ши ръбдáре. деч съ апропїѩ кътръ ачел неволник, шї-и ѕис(ъ): вре-вери пъринте съ те еȣ ꙟ кіліе ме, ши съ те ѡдінеск? ѩр ел ѕис(ъ): дакъ вéрі, é мъ, че еȣ сънт неволник. ѩр Євлогїе ѕис(ъ) лȣи: аштáптъ пȣцінел, пън' вóю адȣ́че оун добітѡк съ те еȣ. ѩр ел съ бȣкȣръ фоарте. деч адȣс(ъ) оун катър ши-л лȣѡ ши-л дȣс(ъ) ла кїлїе лȣи, ши-л сѡкотїѐ кȣ де тоáте че-и требȣѐ, ши-н спълъ рáнел(е) лȣи, ши-и пȣс(ъ) оунсѡ́аре алифїе, ши-л пȣрта пре мънȣле лȣи ѡр ꙟкътрѡ̀ врѐ стрікáтȣл; ши кȣ дѣдінсȣл ꙟн слȣжїѐ лȣи ꙟтрȣ тоате пън ла .е҃і. áні. деч

ꙟтрѣ оуи драк ютє ꙟ чєл стрıка́т, шı с(ъ) скърбѝ Єѵлогїє фоартє. шı кȣ кȣвıнтє рѣлє шı кȣ пакостє дос(ъ)дıндȣ-л ꙟи гръи лȣи: ѡм кȣ нърав рѣȣ шı фȣгар! дє аи фȣрат прє дѡмнȣл тъȣ фıинд рѡб лȣи, шı аи вєнит аичє кȣ авѣрє лȣи, шı акȣм нıч мїє нȣ-м слȣжєщ, къч пєнтрȣ мıнє тє аскȣнѕı аичє; шı дєч мъ адȣсєш ла кїлїє та ка с(ъ) тє спъсєщ пєнтрȣ мıнє. ꙗр Єѵлогїє сѣ рȣга̀ лȣи дє ѕıчѐ: нȣ грѣй ачєстє кȣвıнтє домнȣл мїєȣ, чє-м спȣ́нє ꙟтрȣ чє тє ам скърбıт шı с(ъ) мъ ꙟдрєптєз. ꙗр ачѣла ꙟл дос(ъ)дїѐ дє-и ѕıчѐ: ба нȣ-м маи трѣбȣє ꙟшълъчю́нıл(є) та́лє, чє мъ дȣ ла ка́лє ка́рє м'аи афлат, къ маи бинє-м ѧстє съ ѕак аколо, дєкът ръпашсȣл тъȣ. ꙗр Єѵлогїє ꙟи гръѝ: ро́гȣ-тє домнȣл мїєȣ, мънгъє-тє, шı дє чє тє-и скърбит спȣ́нє-м. ꙗр єл маи кȣ асȣ́пръ съ мѫнїѐ шı стрѣга̀: нȣ вѡи съ маи фıȣ кȣ тıнє ꙟ сънгȣрътáтє чє воꙗ съ фїȣ кȣ мȣлцїмє ꙟ вороавѣ.

De un tânăr ce a făcut pace între doĭ bătrânĭ. (Fol. 47a—47b.)

Дє ȣн тънър ч'аȣ фъкȣт па́чє ꙟтрє дѡи бътрѫнı.

Єспȣ́сȣ-нѣȣ нѡ́ѫ ѡа́рє-ка́рє дıн пърıнци, къ аȣ фѡст оуи съхастрȣ фѡартє сѡкотитѡр, ши аȣ мєрсȣ а пєтрѣчє ꙟ скит, ши нȣ афлѣ килїє съ ша́дъ кътъ-ва врѣмє. ꙗр єра̀ аколо алт бътрѫни, дє авѣ ѡ килїє дєѡсъби, ши-л рȣгъ прє єл старѣцȣл съ маргъ съ ша́дъ аколѡ, пѫнъ-ш ва афла килїє. дєч ꙟл аскȣлтъ прє єл бътрѫнȣл ши марсъ. ꙗр ѡарє-ка́рїи ꙟчєпȣр(ъ) а вєнѝ ла єл ка ла оуи бътрѫн стрєин, шї-и адȣчѐ лȣи чи́нє чє авѣ, ꙗр алцїи мȣлци ши пєнтрȣ фоло́сȣл вєнїѐ; ꙗр єл прє тѡц кȣ бȣкȣрїє ꙟи прїимїѧ. ши ꙟчѣпȣ старѣцȣл чєл чє-и дєдѣсє лȣи килїє а-л рѫпцıи ши а-л гръи дє рѣȣ: дє къц аии пєтрєк єȣ аичє ꙟтрȣ мȣлт пѡст ши ни́мє ла ми́нє нȣ ви́нє, ꙗр ачастъ искѡ́адъ, дє пȣци́нє ѕилє фъкȣ ши тѡц ла єл вин. ши ѕис(ъ) оучникȣлȣи съȣ: па́съ дє-и ѕи лȣи: єш дин килїє ноастръ къ нє трѣбȣє. ши вєни оучникȣл ши фъкȣ мєта́нїє бътрънȣлȣи ѕикѫнд: ѕи́чє пъринтѣ(лє) мїєȣ: кȣм пєтрєч? ꙟ би́нє єщ? ꙗр єл ръспȣнсъ: ѕи пъринтѣлȣи тъȣ, съ с(ъ) рѡ́аџє пєнтрȣ ми́нє, къ-м ѧстє ѡа́рє-чє каи рѣȣ. ши вєнѝ тѣнърȣл ши ѕис(ъ) пъринтѣлȣи съȣ: ѕиш бътрѫ́нȣлȣи, ши-м ръспȣнсъ аша̀: ам афлат килїє ши мъ во́ю дȣ́чє дє аичє. ꙗр дȣпъ кътє-ва ѕи́лє ꙗр грѣй оучникȣлȣи съȣ: па́съ дє-и ѕи лȣи: къ дє нȣ вєи єшѝ кȣрѫид воꙗ вєни, шн фър воє та̀ тє воꙗ скоа́тє кȣ тѡꙗгȣл. ши марсъ фра́тєл(є), шї-и гръи лȣи: аȣ аȣѕит пъринтєл(є) мїєȣ къ

бѡлѣ́щи ши фоарте с'аꙋ скърбит, че м'аꙋ тримъс съ те черчетѣѕ. ръспꙋнсъ бътрѫнꙋл: спꙋ́не пърнинтѣлꙋи тъꙋ, къ пентрꙋ рꙋга лꙋи ꙟм ѧсте би́не. деч марсъ фрáтел(е) ши гръи бътрѫ̃нꙋлꙋи: пѫнъ дꙋминек(ъ) аꙋ ѕис бътрѫнꙋл де ва врѣ дѕ҃ъꙋ ва єшй. деч вини ши дꙋми́нека ши нꙋ маи єши. деч лꙋѫ бътрѫ̃нꙋл тѡꙗгꙋл ши марсъ съ-л бáтъ ши съ-л гонєаск(ъ); ꙗр оу̃ченикꙋл ꙟи ѕис(ъ) лꙋи: ащаптъ пъринте пꙋцинел, съ мъ дꙋк ꙟнаинтѣ съ вѫд, съ нꙋ фїе чине-ва аколѡ ши с(ъ) ле фꙋч сминтѣ́лъ. ши алергъ ꙟнаинте ши спꙋс(ъ) бътрѫнꙋлꙋи: пърнинтеле мїєꙋ ви́не [съ те] рѡаџе ши съ те дꙋк(ъ) ла килїе нѡастръ, съ те ѡспетѣ́ѕе. деч дак(ъ) аꙋѕи бътрѫнꙋл къ вине, де грáабъ (!) єши ꙟнаинтѣ лꙋи ши де департе и фъкꙋ лꙋи метанїе, гръинд лꙋи: нꙋ̃ те ѡстеиі пъринтѣ, къ воꙗ вени єꙋ ла ти́не. деч възинд дѕ҃ъꙋ лꙋкрáре чѣлꙋи тънър, оу̃мили пре пъринтел(е) съꙋ, ши лепъдъ тоꙗ́гꙋл дин мѫнъ че авѣ, ши алергъ спре сърꙋтáре бътрѫнꙋлꙋи, лꙋꙟндꙋ-л де-л дꙋс(ъ) ꙟ килїе̃ лꙋи, ка кꙋм н'ар фи аꙋѕит нимик(ъ). ꙗр бътрѫнꙋл гръи оу̃ченикꙋлꙋи съꙋ: де кѫте ц'ам ѕис, нич де оу́нѣле нꙋ єи ѕис лꙋи. съ бꙋкꙋръ бътрѫ̃нꙋл ши ꙟцълѣсъ къ аꙋ фѡст завистїе дела̃ дїаволꙋл. атꙋнче гръи бътрѫнꙋл къѕинд ла пичоарел(е) оу̃ченикꙋлꙋи съꙋ: де акꙋм съ-м фии тꙋ мїе пъринте, шї єꙋ цїе оу̃ченикъ, пентрꙋ̃ къ дꙋпъ лꙋкрꙋрил(е) тал(е) амѫндѡ́ѫ сꙋфлетел(е) фꙋр(ъ) спсите.

De sf-ul Macarie ce a înviat un mort. (Fol. 118b—119a.)

Де ст҃і Макаріе ч'аꙋ ꙟвіс ꙋн морт.

Спꙋне пъріntел(е) Сісое де пъріntел(е) Макарїе: ꙟ скіт кънд ерам, ѕіч(е), кꙋ пъріntел(е) Макарїе, не дꙋ́съм съ с(ъ)черъм з̃ ꙟнии. ши ꙗт(ъ) ѡ въдꙋвъ стръинꙋ̀ спіче пре оу̃рма нѡастръ ши неꙟчетат плънџѐ. ꙗр бътрѫнꙋл ꙟтребъ пре стъпънꙋл пъмънтꙋрілѡр ши-н ѕіс(ъ) лꙋи: че-и ѧсте чеи бътрѫне къ тѡт-дѣꙋна плънџе? ши-и спꙋс(ъ) лꙋи, къ бърбáтꙋл ачѣщїє аꙋ авꙋт ниџе авѣ́ре а ѡаре-кꙋи пꙋс(ъ) ла єл, ши аꙋ мꙋріт де грáабъ (!) ши н'аꙋ апꙋкат съ спꙋе оу̃нде ѡ аꙋ фѡст пꙋ́с-ѡ, ши ва домнꙋл авꙋцїєи ши пре ачаста ши фічѡрїи єи съ-и ѧ ꙟ робїе. шї-и гръи лꙋи бътрѫнꙋл: ѕи-и съ вїе ла нѡи оу̃нде кѡм ѡдихни де амїаѕъѕ. ши дак(ъ) вени ла нѡи, ꙟи ѕис(ъ) ѧи бътрѫнꙋл: че тѡт плънџі дѣꙋна? ꙗр ѧ ръспꙋнсъ: бърбатꙋл мїєꙋ аꙋ мꙋріт ши аꙋ фѡст лꙋат авꙋцїє ѡа́ре-кꙋи ши мꙋринд нꙋ мѣꙋ спꙋс оу̃нде ѧсте. ши ѕис(ъ) ѧи бътрѫнꙋл: вин-о де-м арáтъ оу̃нде

ѧсте ꙟгропат; ши лѹѫ кѹ ел ши пре чѣѧ-л'анці фраці ши марсъм кѹ дънса. ши дак(ъ) марсъм ла лѡкѹл ачѣла оунде єра ꙟгрѡпат, ꙟи ѕис(ъ) ѧи: дѹ-те акѹм ла каса та ши не рѹгъм нои ла мормънт. ши стрьгъ бътрънѹл пре мѡрт, ѕикънд: кѹтарел(є)! оунде аи пѹс авѹціє ачѣлѹи стреин? ꙗр ел ръспѹнсь де ѕис(ъ): къ ѧсте ꙟгропат ꙟ каса мѧ сѹпт оуи пичѡр а патѹлѹи. ши ѕис(ъ) кътръ ел бътрънѹл: дѡрмі ꙗр пън ла ꙟвїєре. ꙗр дак(ъ) вьѕѹр(ъ) ачаста фраціи, кьѕѹр(ъ) ла пічѡарел(є) лѹи де фрік(ъ). ши ѕис(ъ) кътръ ѧи бътрънѹл: ачаста нѹ фѹ пентрѹ міне, къ єѹ німік(ъ) сънт, че пентрѹ чѣ въдѹвъ ші пентрѹ чеи сърач фъкѹ дѕъѹ ачест лѹкрѹ; ꙗр ачаста ѧсте маре, къ дѕъѹ пофтѣще сѹфлетѹл чел фър пъкат, ши ѡри че чѣре добъндещ(є). деч марсь де спѹс(ъ) въдѹвеи оунде зак ѵг. ꙗр є лѹѫ де-и дѣде стъпжнѹ(лѹи) лѡр, ши-ш слобоѕі фічорїи ен дии робїє ші тоц прославір(ъ) пре дѕъѹ.

XCIV.

1693.

Сфънта шѝ дѹмнезъїаска євангєлїє єлинѣскъ шѝ рѹмънѣскъ .... ꙟ анѹл мънтѹирїй ҂аҳчг. шѝ с'аѹ типърит ꙟн'трѹ сфнта митрополїє а ѹгровлахїй.

(Folio, V foĭ nepag. + 372 pag. paginate.)

Viața sf-luĭ Joan Evanghelistu. (Fol. IVb—Va.)

Вїаца сфнтѹлѹй ши Єѵглистѹ Іѡан, дѹпъ кѹм аѹ скрис Софронїє.

Іѡань пре кареле Іс. фоарте л'аѹ юбит, фіюл' лѹй Ζєведєѹ, фрателе лѹй Іакѡвь, кърѹѧ де Ирѡд' дѹпъ патима домнѹлѹй капѹл' и с'аѹ тъѧть, пе ѹрма тѹтѹрорь аѹ скрис єѵглїа, рѹгатъ фїиндь де єпскопїй Асїєй, шѝ ꙟпотрива лѹи Киринoь, шѝ ал'тор єретичи, шѝ май вжртос лєцїй Євїѡнитѣнилор' чей че съ аратъ атѹнчѣ, челор' че зичѣ де Хс, май наинте де Марїа съ нѹ фїє фость нъскѹт'; дерепть ачѣѧ с'аѹ ꙟдем'нат дѹмзъїаска лѹй нащере а зиче. ꙗръ шѝ алтъ причинъ ачєщїй єѵглїй адѹк; къ читиндь кърциле лѹй Матѳєй, Марко, ши Лѹкъй, испитит-аѹ ток'мѣла историйлор, шѝ аѹ адеверить пре джншїй

къ адевъра́ть аȣ гръи́ть, нȣ́май фър де оўнь ань ꙟт(р)ȣ ка́ре аȣ пътими́ть Іѡа́нь; къ дȣ́пъ ꙟкисоа́рѣ лȣ́й Іѡа́нь аȣ скрис исто́рїѧ. лъсѫндь дар анȣл ꙟтрȣ ка́ре чѣле че с'аȣ лȣкрат де чеи тре́й еѵ҃гли́сти, с'аȣ скрис але анȣлȣ́й че́лȣи май денаи́н'те, пънъ а нȣ̀ бъга̀ пре Іѡа́нь ꙟ те́мницъ, лȣ́крȣриле аȣ скрис прекȣ́м' съ ва пȣтѣ́ доведѝ ла че́й че кȣ грижъ пре че́й па́трȣ еѵ҃гли́сти вор' читѝ; ка́ре шѝ чѣ́ че с'аȣ пъръ́т' неток'ми́рѣ лȣ́й Іѡа́нь, кȣ чеѧ-л'а́л'ци кон'тенѣ́щїе. скри́с-аȣ шѝ ѡ епистолїе а къ-рїѧ ꙟчепътȣ́ръ ѧсте: [чел че аȣ фо́сть де'ни́чепȣ́ть] ка́ре де то́ци бърба́цїи бесѣ́речїи, шѝ че́й ꙟвъца́ци ѧсте алѣ́съ, ѩръ чѣлѣ-л'а́л'те до́аѡ кърора ѧсте ꙟчепътȣ́ра, че́й ден'тѫ́ю: [пре́ѡтȣл' чинисти́тїй еклѐктїй] ѩръ че́й дѐ адо́аѡ: [пре́ѡтȣл' лȣ́й Га́їе че́лȣ́й юби́ть] зи́кȣ-се а фи але лȣ́й Іѡа́нь пре́ѡтȣлȣ́й, ал' къ́рȣѧ ꙟкъ шѝ акȣ́м' ал'ть мормѫ́н'ть ла Єфес ѧсте. шѝ оўнїи̃ сокоте́скь амѫн'до́аѡ мор'мѫнтȣриле съ фїе але лȣи Іѡа́нь еѵ҃гли́стȣлȣи, пентрȣ ка́ре кѫ́ндь вом венѝ ла Па́нїѧ (! l. Папїѧ) аскȣлтъто́рюл' ачесто́ра вом тѫ́лкȣ́й прекȣм ѧсте ѡръндȣи́ала. че да́ръ ла̀ ал' па́трȣспръзѣ́че ань порни́индь Доме́тиа́нь а до́аѡ гони́ре дȣп(ъ) Нерѡ́нь, ла ѡстро́вȣл' ла Па́т'мо гони́ндȣ-се аȣ скрис апокали́ѱис, ка́ре л'аȣ тъл'кȣит Иȣстинь м҃чникȣл' шѝ Иринеȣ. ѩръ тъи́н'-дȣ-се Доме́тїа́нь, шѝ фа́птеле лȣ́й де мȣ́л'та лȣи ръȣта́те, фъ-кѫ́ндȣ-ле сфа́тȣл' лȣ́й дешарте [епинѐра], с'аȣ дȣ́сь ла Єфесь. фїи́нд' аколо пънъ ла Траѩ́нь ꙟпъра́ть, то́ате бесѣ́речиле Ѩсїй аȣ ꙟтъри́ть шѝ аȣ зиди́т бесѣ́рици (! l. —ричи) шѝ фо́ар'те ꙟбътрѫниндь, ла ѯ҃и де ани дȣ́пъ па́тима дмнȣлȣ́й съвѫр-ши́н'дȣ-се лѫн'гъ чѣ́ де май сȣс зи́съ чета́те, ръпосъ́рїй с'аȣ ꙟвредничи́ть.

Joan cap. I, v. 1—17. (pag. 1—2.*)

Ꙟ сфнта шѝ ма́рѣ дȣми́некъ а па́щилорь. дела Іѡа́нь а҃.

1. Де'ничепȣ́т' ера̀ кȣвѫнтȣл', шѝ кȣвѫнтȣл ера̀ ла̀ дмнзъȣ,
шѝ дмнзъȣ ера̀ кȣвѫ́нтȣл. 2. Ѩче́ста ера̀ де'ни́чепȣ́ть ла дмн-
зъȣ. 3. То́ате прени́тр'ѫнсȣл фȣ́ръ, шѝ фър' де дѫ́нсȣл нимѝка
фȣ̀, че фȣ̀. 4. Ꙟтрȣ дѫнсȣл вїа́ца ера̀, шѝ вїа́ца ера̀ лȣми́нъ
ѡ̀а́меннилорь. 5. Шѝ лȣми́на ꙟтрȣ ꙟтȣнѣ́рек лȣминѣ́зъ, шѝ
ꙟтȣнѣ́рекȣл пре ѧ нȣ ѡ кȣпри́нсе. 6. Фȣ̀ ѡмь тримѝсь дела
дмнзъȣ, нȣ́меле лȣ́й Іѡа́нь. 7. Ѩче́ста венѝ ꙟтрȣ мър'тȣрїе, ка
съ мѫртȣрисѣ́скъ де лȣми́нъ, ка́ то́ци съ крѣ́зъ прин' ель.

*) cf. 1579, maĭ sus pag. 20.

8. Нѹ ерà ель лѹмина, че ка съ мъртѹрисѣскъ де лѹминъ. 9. Єрà
лѹмина чѣ адевърáтъ, кáрѣ лѹминѣзъ пре тот ѡмѹл' чѐ вине
ꙟ лѹме. 10. Ꙟ лѹме ерà, ши лѹмѣ прен̇ ел съ фъкѹ ши̇ лѹмѣ пре
джнсѹль нѹ-л' кѹноскѹ. 11. Ꙟтрѹ але сáле вени̇, ши̇ ай съй пре
джнсѹл нѹ-ль прїймиръ. 12. Іаръ кжци прїймиръ пре джнсѹл',
ле дѣде лор пѹтѣре ка съ фїе фїй лѹй дм҃изъѹ, чéлорь чѐ
крéдь ꙟтрѹ нѹмеле лѹй. 13. Карїй нѹ ден сжнџе, нич ден вóе трѹ-
пѣскъ, нич ден вóе бърбътѣскъ, чé дела дм҃нзъѹ съ нъскѹръ.
14. Ши̇ кѹвжнтѹл трѹп съ фъкѹ, ши съ сълъшлѹй ꙟтрѹ ной, ши̇
ам' възѹт' слáва лѹй, слáва кà а оунѹѧ нъскѹт' дела тáтъл, плинь
дѐ дáрь ши дѐ адевър. 15. Іѡáнь мъртѹрисѣще де джн'сѹл' ши
стригж гръинд': ачéста ерà дѐ кáреле ам' зис: кáреле дѹпъ мине
вине, наинтѣ мѣ фѹ, къ май ꙟтжю де мине ерà. 16. Ши̇ деинтрѹ
плинирѣ лѹй, ной тоцй ам лѹáт', ши дáрѹ пентрѹ дáрѹ. 17. Къ
лѣџѣ прен' Мѡѵсїй фѹ дáтъ, іаръ дáрѹл' прен' І҃с. Х҃с. фѹ.

Mateiu cap. XVIII, v. 10—20. (pag. 47—48.*)

Лѹнй ꙟтжѧ съптъмънъ дѹпъ рѹсáлїй. адекъ дѹпъ св҃нтѹль
дх҃ь. дела Матѳей о҃е.

Ѕисе дм҃нѹль. 10. Єокотици съ нѹ ѡбидиц' пре вре оунѹл'
ден'трѹ ачéщи мич', къ гръéскь вóаж, къ ꙟџерїй лор ла чéрюре
пѹрѹрѣ вѣдь фáца тáтълѹй мїеѹ чéлѹй черéскь. 11. къ аѹ венить
фїюль ѡменéскь съ кáѹте ши съ мжнтѹіаскж пре чéл' пїердѹть.
12. Че въ съ пáре вóаж? де ва авѣ оунь ѡм' ѡ сѹтъ де ѡи, ши
ва ръткъчи̇ оуна ден'трѹ джнселе, аѹ нѹ ва лъса чѣле ноаѡзéчи
ши̇ нóаѡ ши мер'гжн'дь ла мѹн'те ва къѹтà пре чѣ ръть-
читж? 13. Ши̇ дѣка ѡ ва афлà пре джнса, адевър̇ гръéскь вóаж,
къ съ бѹкѹрж де джн'са май вжр'тос, декжть де чѣле нóажзеч
ши̇ нóаж че н'аѹ ръткъчит. 14. Іаша нѹ ѧсте вóѧ ꙟнаинтѣ пърин-
телѹй вóстрѹ чéлѹй черéскь, ка съ пїарь оунѹл динтрѹ ачéщи мич.
15. Де-ц ва греши̇ цїе фрáтеле тжѹ, мéр'џи ши-л' вѣдѣще ꙟтре
тине ши̇ ꙟтре джн'сѹль ꙟсѹш', деч де те ва аскѹл'тà іатъ къ
ай добжндить пре фрáтеле тъѹ. 16. Іаръ де нѹ те вà аскѹл'тà
пре тине, ѧ кѹ тине іаръ пре оунѹль сáѹ пре дои, ка ꙟтрѹ гѹра
а дóаѡ саѹ а трéй мъртѹрїи съ стѣ тоть грáюль. 17. Іаръ де
нѹ-й ва аскѹлтà пре джншїи, спѹне съборѹлѹн. ши̇ де нѹ вà аскѹл-
тà ниче де сжбóрь, съ-ц фїе цїе ка оунь пъгжнь ши̇ вамеш'.

*) cf. 1648, maĭ sus pag. 127.

18. Ꙗдевърь гръескь воаѫ: ѡри кѫте веци легà пре пъмѫнть,
вор̀ фѝ легáте шѝ ꙟ чéрю, шѝ ѡри кѫте вец дез̀легà пре пъ-
мѫнть, фѝ-вор̀ дезлегáте шѝ ла чéрю. 19. Ꙗръ адевърь гръескь
вóаѫ, къ де съ вóр̀ сфътȣй дин̀ вóй дóй пре пъмѫн̀ть, де
тóть лȣкрȣль че вор̀ чѣре вà фѝ лор̀ дела тáтъл̀ мїéȣ кáреле
ꙟсте ла чéрюре. 20. Къ оун̀де сѫн̀ть дóй сáȣ трéй адȣнáци
ꙟтрȣ нȣмеле мїéȣ, аколò сѫн̀ть пре миж̀локȣль лóрь.

— — — — —

Mateiu cap. XXI, v. 23—27. (pag. 85.)

Мáр̀цй а зѣчѣ съптъмѫнъ. дела Маѳéй п҃ѕ.

23. Ꙟ врѣмѣ ачѣѧ вїинд Іс҃. ꙟ бесѣрекъ, шѝ ꙟвъцѣнд,
венѝръ кътръ дѣн̀сȣль Ꙗр̀хїерéїй шѝ бътрѫнїй нъроаделор,
гръѝн̀дь: кȣ чѐ пȣтѣре фáчи ачѣстѣ? шѝ чѝне ц̀аȣ дать цїе
пȣтѣрѣ ачáста? 24. Ꙗръ Іс҃. ръспȣнзѫнд, зѝсе лóрь: вóю ꙟтре-
бà шѝ еȣ пре вóй оунь кȣвѣн̀ть, кáреле дѣка мн-л веци спȣне
мїе, шѝ еȣ вóю спȣне воаѫ кȣ чѐ пȣтѣре фáкь ачѣстѣ. 25. Боте-
зȣлъ лȣй Іѡань де оун̀де ерà? дин̀ чéрю, аȣ дела ѡамени?
Ꙗръ ей кȣџетà ꙟтрȣ сѝне, гръѝн̀дь: де вомь зѝче: дин̀ чéрю,
ва зѝче нóаѫ: даръ пентрȣ чѐ н̀аци крезȣть лȣй? 26. Ꙗръ де вом̀
зѝче: дела ѡамени, не тѣмемь де нъродь; къч къ тóци авѣ
пре Іѡань ка пре оунь пророкь. 27. Шѝ ръспȣнзѫнд̀ лȣй Іс҃. зѝ-
серъ: нȣ щимь. зѝсе лóрь шѝ ель: нѝче еȣ вóю спȣне воаѫ кȣ чѐ
пȣтѣре фáкь ачѣстѣ.

Marcu cap. XI, v. 1—11. (pag. 194.*)

Лȣни а лъсáтȣлȣй де кáрне. дела Марко а҃і. за҃ч. м҃ѳ.

1. Ꙟ врѣмѣ ачѣѧ съ апропїѐ Іс҃. кътръ Іерȣсалѝмь, шѝ
венѝ ꙟ Виѳ̀фáги шѝ ꙟ Виѳанїа кътръ мȣнтеле Маслѝнилор̀,
шѝ тримѝсе дои дин оученѝчїй лȣй. 2. Шѝ зѝсе лóрь: мѣр̀џеци
ꙟ сáтȣль, кáреле è ꙟ прѣж̀ма воастра, шѝ ꙟдáтъ ꙟтрѣнд̀
ꙟтр̀ѣн̀сȣль, веци гъсѝ оунь мѫн̀зȣ легáть, пре кáреле нѝме
дин̀ ѡамени н̀аȣ шъзȣть, шѝ дезлегѣн̀дȣ-ль, съ-ль адȣчеци.
3. Шѝ де вà зѝче воаѫ чине-вà: чѐ фáчеци ачáста? зѝчеци, къ
Д҃мнȣлȣй требȣѫціе, шѝ нȣмаи декѫть ꙟль ва тримѝте пре
ель аичѣ. 4. Деч мѣрсеръ, шѝ гъсѝръ мѫн̀зȣль легáть лѫн̀гъ

*) cf. mai sus pag. 232 din Mateiu.

оуשъ, афа́ръ ла ръѕпѣнтїє, ши-л дєзлєга́ръ. 5. Іа́ръ оунїй дин ка́рїй ста̀ аколѣ, зи́серъ ло́рь: чє фа́чєц, дє дєзлєга́ци мѣнзȣлꙿ? 6. Єй зи́серъ лор, кȣм лє порȣнчи́сє І҃с; шї-й лъса́ръ прє єй. 7. Дєч адȣ́серъ мѣнзȣлꙿ ла І҃с. шй пȣ́серъ прє єль веш'ме́нтєлє лор, ши шъзȣ̀ прє джи́сȣлꙿ. 8. Шй мȣ́л'ци аштєрнȣ́ръ вєшїминтєлє ло́рь прє ка́лє. іаръ ал'цїй тъꙗ̀ стълпѣри дин копач ши лє аштєрнѣ̀ прє ка́лє. 9. Шй че́й чє мєр'џѣ ꙟнаин'тє, шй чєи чє вєнїꙗ̀ прє оу́р'мъ стиргà (! l. стри—) зикѣ́ндь: Осаннà! Бл҃гословитꙿ чє́ль чє вїнє ꙟтрȣ нȣмєлє дм҃нȣлȣй. 10. Бл҃гословитꙿ ꙟпъръцїꙗ пъри́нтєлȣй но́стрȣ лȣй Дв҃дь, ка́рѣ вїнє ꙟтрȣ нȣмєлє дм҃нȣлȣй. Осан'нà ꙟтрȣ чєи дє сȣ́сь. 11. Шй ꙟтръ І҃с. ꙟ Ієрȣсалим шй ꙟ бєсѣрєкъ; шй лȣꙟн'дь ами́нтє дє то́атє, фїїн'дь ча́сȣлꙿ ꙟ де́ са́ръ, єшй ꙟ Виѳа́нїа, кȣ̀ че́й доиспръзѣчє оучєничи.

XCV.

c. 1680—1695.

(Ms. bibl. Hohenzollern-Sigmaringen, folio.)

Cronica luĭ Dorotheus din Monembasia.

(Fol. 8a—8b.)

Фїинд воꙗ прѣ ꙟнцєлєптȣлȣи изводитор домнȣл нострȣ І҃с. Х҃с. ши дȣ҃хъ адєвърат съ факъ лȣмѣ кȣ нєнȣмъратѫ ши нєсъмȣнтѫ минтѣ ши ꙟнцєлєпчюнꙗ са ши кȣ мȣлцимѣ пȣтєрєи салє, дє ȣ҃идє н'аȣ фост ꙟнтрȣ съ фїє, фꙗчє свинцїꙗ са, кȣм сингȣ҃ри бгословии свинтєи бисѣрєч мъртȣрисєщє зикънд, къ прѣ мл҃стивȣл ши прѣ пȣтѣрникȣл дȣ҃хъ а тоатѫ цинѣрѣ нȣмаи кȣ кȣвънтȣл свинцїєи сал(є) кȣ (!) тоатє лȣкрȣрил(є) с'аȣ фъкȣт, възȣтєлє ши нєвъзȣтєл(є); ꙟнкъ ши марєл(є) дв҃д чѣȣ фост ꙟнпърат ши пророк нє спȣнє пинтрȣ ачѣста зикънд: къ сингȣ҃р дȣ҃хъ аȣ зис, ши кȣ зиса лȣи тоатє с'аȣ фъкȣт, ши сингȣр аȣ ꙟвъцат ши кȣ ꙟнвъцътȣра са с'аȣ зидит; ашиждєрѣ ꙟнкъ ман мъртȣрисѣщє ачєста пр҃рок дє зичѣ: кȣ кȣвънтȣл лȣи дȣ҃хъ чєрюрил(є) с'аȣ ꙟнтємєꙗт ши кȣ дх҃ȣл ростȣлȣи съȣ тоц пȣтѣрничии лȣи. адєвърат кȣвънт нє аратъ дв҃ид ка с(ъ) поатъ ꙟнцєлѣџє тоатѫ фирѣ ѡмєнѣскъ. къ ꙟнкъ ман ꙟнтъи дє вꙗч аȣ фѡст татѫл ꙟнпрєȣнъ кȣ фиюл ши кȣ дх҃ȣл свънт. пинтрȣ ачѣꙗ татъл ꙟнпрєȣнѫ кȣ фиюл, ши кȣ лȣкрȣл дх҃ȣлȣи свънт аȣ съвр҃ъшит тоатъ лȣмѣ. адєвърат зичѣ ши марєл(є) моиси пр҃рок ла ꙟнчєпътȣръ скри-

сорен векн, къ дн'ничепȣт аȣ фъкȣт дзъȣ черюл шн пъмънтȣл. аничѣ ла ачестȣ кȣвънт че гръмѣще монсн дн'нчепътȣръ. трнбȣмѣще съ ꙟнцелѣгъ бнне фїєще чнне, къ ꙟнчепътȣра ачѣста ман тълкȣмѣще ꙟннаннте; кȣм шн марел(е) васнліе ꙟнвъцъторюл свннтен бнсѣреч аȣ фост грънид алес кътръ еллннн, ка с(ъ) поатъ кȣноаще че ѧсте ꙟнчепътȣра, адекъ кȣм прѣ пȣтерникȣл шн марел(е) дзъȣ, карел(е) н'аре ннч ꙟнчепȣт ннч свръшнт, ннч фнре ѡменѣскъ нȣ поатъ съ аџюнгъ а гъндн таннил(е) лȣн, кȣм аȣ фѡст волѧ аша ле свръшн тоате. ꙟнсъ ꙟнвъцътȣриле свннцнлор отцн шн даскáлнн свннтен бнсѣреч знк, къ ꙟнкъ ман ꙟнтън декът черюл шн пъмънтȣл аȣ знс дзъȣ кȣ кȣвънтȣл, шн с'аȣ фъкȣт пȣтѣрннчнн, адекъ свннцнн ꙟнџерн, карнн ннчн аȣ трȣп ннч сȣфлет, чн сънт фъкȣцн кȣ кȣвънт, кȣм фȣ волѧ лȣн дзъȣ. деч сънт фъръ моарте кȣм сънт шн фър(ъ) трȣп, ман юцн декът ведѣрѣ окнлор, шн декът кȣџетȣл гъндȣлȣн, кȣм спȣне шн свънтȣл глнгорне бгослов ла ꙟнвъцътȣрнл(е) сале, къ дзъȣ ман днитѣн аȣ гъндит пнитрȣ пȣтѣрннчнн ꙟнџерн. деч гъндȣл свннцнен сале лȣкрȣ фȣ, шн кȣ кȣвънтȣл лȣн съ плнннръ шн кȣ дхȣл лȣн съ съвръшнръ.

XCVI.

1694.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Brașov No. 157. Folio, 275 foĭ paginate.)

Ꙗлеѯандрȣ Даскал: Пентикостарїонь. саȣ слȣжба де чинчи ѕеч' де ѕыле де пре лимба словънѣскъ. кȣ аџюторȣл' лȣи дȣмнѕȣ с'аȣ скóсь пре лимбъ рȣменѣскѫ.

Pildele luĭ Solomon, cap. XXXI, v. 8—31. (Fol. 4a—4b.)

Ꙗ пíлделор чтéнїе.

8. Фїюле! дешкнде гȣ́ра та кȣвънтелор лȣи дȣмнѕȣ, шѝ џюдекѫ тóате дирéпть. 9. дешкиде гȣ́ра та, шѝ џȣ́декѫ кȣ дирептáте. дъч' сокотѣще пре сърáкȣл' шѝ пре непȣтíнчосȣл'. 10. мȣ́ѧре чїíне афлѫ бр́батѫ, оунѫ ка ачеѧ ꙗсте ман де чи́нсте декът пїéтриле челе де мȣ́лт' прéц'. 11. шѝ съ веслѣще инемѫ бр́батȣлȣи ен де дънсѫ; оунѫ ка ачеѧ нȣ с(ъ) ва липсѝ де докънѕиле челе бȣ́не. 12. къ лȣкрѣѕѫ бр́батȣлȣи [съȣ] би́не, ꙗръ нȣ̀

рѣȣ. 13. тóатѫ вáра стрѣнџе лънѫ шѝ ѝнȣл҆. шѝ фáче кȣ мъи-
нниле сáле чéле де бȣ́нѫ трѣ́бѫ. 14. фȣ̀ ка ѡ корáбиѧ кáре фáче не-
гоцеторїѧ; де де департе адȣ́нѫ богъциѧ са. 15. шѝ съ скóалѫ
ꙟкъ фїи́нд҆ де нóпте. дъ̀ бȣкáте кáсеи. шѝ лȣ́крȣл҆ слȣжни́челор.
16. въѕи́нд҆ лȣкрътóарїи де пъмѣнт҆ кȣмпъра̀; шѝ дин҆ рóадѫ
мъинилор сáле ръседѝ къщи́гь. 17. ꙟчинѝгѣнд҆ върто́сь мижлó-
кȣл҆ съȣ; ꙟтърѝ брáцеле сáле пре лȣ́крȣ. 18. гȣстѫ̀ къ̀ ѥсте бине
а лȣкра̀. нȣ́ съ сти́нџе сфѣщиекȣль ен тóатѫ нóпте. 19. кóтеле
сáле тѣнде спре чéле де фолóсь; шѝ мъинниле сáле ле ꙟтърѣ́ще
спре фȣ́сь. 20. ѥ́ръ шѝ мъинниле сáле ле дешкѝсе съракȣлȣи. шѝ
рóадѫ ти́нсе мѣ́серȣлȣи. 21. нȣ́ съ грижѣ̀ще брáтȣль ен де кѣте
сънт҆ ꙟ кáса, кънд҆ зъбовъще оунде-ва; къ тоц҆ кáрїн сънт҆
ла дѣнсѫ сѣнт҆ ꙟбръкáц҆, 22. хáйне ꙟдойте фъкȣ брáтȣлȣи
сѣȣ; де мътáсѫ шѝ де ебрїши́н҆ ꙟбръкъмѝнте шѝ ѧ. 23. шн
ѥсте слъвѝт҆ брáтȣл҆ ен ꙟ пóрциле; кѣнд҆ де шáде ꙟ събор
кȣ бътрѣнии лъкȣитóрїи пъмъитȣлȣи. 24. пешкѝре фъкȣ̀ шѝ ле
дѣде фїнíчиѧнилор; ѥ́ръ брѣне хананéнилорь. 25. ꙟ търїѧ шн ꙟ
кȣвїйнцѫ бȣ́нѫ съ ꙟбръкѫ; шѝ съ весе̃лѣ́ще ꙟ ѕѣíлеле чéле де
апои. 26. къ̀ гȣ́ра са ѡ дешкѝсе кȣ сокȣтѣ́лѫ шн кȣ токмáлѫ;
шѝ лѝмбїй сáле пȣ́се обичѧ́ю. 27. стрѣм҆те прилазȣри кáселорь ей;
шѝ бȣкáте лѣ́нешилор нȣ̀ дѣде. 28. ръдикѫ̀ кокóанни съи шн съ
ꙟбогѣцирь; шѝ брáтȣль ей ѡ лъȣде. 29. мȣ́л҆те фїйче фъкȣ́ръ
пȣтер, шѝ мȣ́лте агонесѝръ богѣциѧ; ѥ́ръ тȣ̀ аи ꙟтрекȣт шѝ
те ꙟнълцáш҆ престе тóате. 30. ꙟбȣнáре фръмсéцин бȣ́ѕелор мин-
чеиóасе мȣ́ѧръщ҆ нȣ̀ ѥсте ꙟтрȣ тыне. къ мȣ́ѧре чѧ̀ ꙟцелѣ́птѫ
съ бл҃свеще; шѝ фрикѫ доминȣ(лȣ)и съ ѡ лáȣде. 31. дáц҆ ен дин
рóада бȣ́ѕелор ен; шѝ съ фїе лъȣдáт҆ брáтȣл҆ éн ꙟ пóрциле.

Epilog. (Fol. 275b.)

Юбицилор ꙟтрȣ х҃рс фрац шн чинстиц пъринцн, карии
вец чнтѝ ачѣстъ свитъ карте, че съ кїѣмъ пентикѡстар, шн
афлъндȣ чеваш вре ѡ лȣникáре дин мъхни́ре фѝрїи норȣлȣи (?)
саȣ дин оуимíре минцини, саȣ динтр'а мъини, пентрȣ дȣм҃ѕȣ
рȣгъм пре дȣмнѣвóастръ, кȣ ꙟцелепчюнѣ блъндецелор съ
ꙟдрептáц҆, прекȣм въ ва ꙟцелепцѝ св҃нтȣл҆ д҃хъ. ѥр пре мѝне,
кáреле ам оустенит ꙟтр'ачест лȣ́крȣ де ам скрис шн ам шѝ
тълкȣи́т҆ ачѣстъ карте де фолос сȣ҃флтȣлȣи, съ мъ ертáц҆
шн с(ъ) мъ бл҃свиц҆; съ нȣ мъ б(л)естемац. кá шѝ дȣмнѣ-
вóастръ съ въ сподобѝц҆ ертъри шѝ бл҃свенїи дела дȣм҃ѕȣ

а тоате цїнтѡрюл. къ н'аꙋ скрис мъна черѣскъ ꙟцерѣскъ, че мъна пъкътоасъ грѣ пъмънтѣскъ. ши н'ам дат ѡдихнъ марцинилор мѣле, дꙋп(ъ) кꙋм зиче прѡ҃ркꙋл: не дах сон ѡчима моима. и проч. ашà ши єꙋ ѕꙋѡа ши ноапте кꙋцетам ка с(ъ) въѕ марцинѣ сфършитꙋлꙋи. кà ши чела чè ꙟтрѫ ꙟ апъ адънкъ ши маре съ ѡ ꙟнoате, ши дѣкъ оустенѣще, пꙋрꙋрѣ ши дес каꙋтъ марцинил; ашà ши єꙋ маи мик ши маи плекат ꙟтре робии лꙋи х҃с, Ѧлеѯандр Даск(ъ)л ам ꙟчепꙋт кꙋ врѣре пърителꙋи ши кꙋ аџюторюл фїюлꙋи, ши кꙋ съргꙋѫлъ дх҃ꙋлꙋи с҃ит въѕꙋи ши сфършитꙋл. славъ лꙋи дꙋмнѕꙋ оу-нꙋл ꙟ тро҃цъ. лъꙋдат пꙋрꙋрѣ де тоате дыхънїиле. акꙋм ши ꙟ вѣчи вѣчилор амин.

Дела зидире лꙋмии ан ,з҃сг. ѩръ дела ꙟтрꙋпаре дм҃нꙋ-лꙋи ,ах҃чд. ꙟчепꙋтꙋ-с'аꙋ а скрїє ач҃ѣстъ карте мс҃ца мрт. ши с'аꙋ сфършит мс҃ца сеп҃т. кд. дн҃и.

XCVII.

1697.

(Odobescu, Revista română II., 1862, pag. 118—120.)

Alexandru Dascalul: Psaltire slavono-română cu tâlc.

Psalm 137.

Ла ръꙋль вавѵлонꙋлꙋи аколо шедѣмь ши плънџѣмь, адꙋкъндꙋ-не аминтѣ де сїѡнь. тълкꙋль: Ѧтꙋнче жидовиї чеи робици плънџѣ. ѩр съ щїй къ плънџѣ сꙋфлетѣле дирепци-лорь, шезънд ꙟ вавѵлонь, ꙟ ѩдь. къ вавѵлонꙋль съ зиче тꙋрбꙋраре, плънџѣ адꙋкъндꙋ-ши аминтѣ де сїѡнꙋл черескь. Ꙟ салчиѩ пе мижлокꙋл є҃и спънзꙋръм ѡрганеле ноастре. т҃л: Рѫстигниръ жидовиї пе х҃с пре мижлокꙋль крꙋчїи, ачелѩ ѡр-ганеле сꙋнътоаре крединчїоашилор. Къ аколо не ꙟтреба пре нои чѣѩ че не робиръ пре нои, ши карїи не дꙋчѣ, де кънтаре. тълкꙋль: Робиндь дїаволиї пре ѡменїї, ꙟи дꙋчѣ ла ѩдъ ка ла вавѵлонь, ꙟтребънд пре дъншии оуиде ѩсте домнꙋ лор. Кънтаць ноаѡ дин кънтъриле сїѡнꙋлꙋи. тълкꙋль: Щїє дїа-волиї ꙟтоарчере лимбилорь, карїи єра съ кънте ꙟ бесеречиле, кънтърь нѡоъ. Кꙋм вѡм кънта кънтаре домнꙋлꙋи пре пъ-

мъ́нть стръ́нинь. тл̃: Ʒи́че дирепции дѣ́къ ꙟтраръ ꙟ ꙗдь: де акȣма нȣ вор май пȣтѣ лъȣда пре дм̃нзъȣ пе пъмънтȣль дїаволилорь. Де вон оуи́та пре тине Їерслн̃ме, оу(и)татъ съ фїе дирѣпта мѣ. тл̃: Ʒи́че Ѧдамь: де вон оуита пре тине раюле, съ фїȣ оуитат ши еȣ де дм̃зеȣ. Липаскъ-се лимба мѣ де грȣмазїи мїен, де нȣ те вон помени пре тине. тл̃: Ниче декȣм нȣ пȣтѣ оуита дȣлчѣца раюлȣи, мъкар де ера ши ꙟтрȣ ꙟкисоаре Ѧдам; че кȣ гъндȣль гъндиѧ. Де нȣ вон пȣне де ка́ни тѣ Їерслимȣль ка ꙟтрȣ ꙟчепȣтȣль веселїей мѣле. тл̃: Ѧдекъ прекȣм ера Ѧдамь ꙟтъи ꙟ раю кȣ веселие, аша ши пре оурмъ ва фи, тръцѣ нъдѣжде. Поменѣще дм̃не фечїоарии Єдомȣлȣи ꙟ зȣа Їерслимȣлȣи. тълкȣль: Ѧдȣче-шь ва аминтѣ х̃с де жидовїи фечїоарии де кȣрвиѧ, ꙟ зȣа чѣ ꙟфрикошата а жȣдецȣлȣи. Карїи зичѣ: дешертаць, дешертаць пънъ ꙟ темелїиле лȣи. тл̃: Ʒичѣ жидовїи лȣи Пилать: ꙗ-ль ꙗ-ль ши ши (!) ръстигнѣще пе х̃с. Фата вавѵлонȣлȣи тикълоаса. тълкȣль: Єъборȣль жидовъскь дешерть ши тикълось, къ н'аȣ причепȣт таина лȣи х̃с. Феричить кареле ва плъти цїе даториѧ та, каре дедѣшь ноаѡ. тл̃: плъти-ва х̃с ла ꙟфрикошата зы, съборȣлȣи жидовѣскь, кареле аȣ върсат сънџѣле пр҇ѡрочилорь, ши аї лȣи. Феричѣ де чела кареле ва лȣа ши ва здроби тинърии тъи де пїатра. тл̃: Феричиць вор фи жидови, карїи вор крѣде ꙟнтрȣ х̃с, ачела-й пїатра, ши съ вор ботеза ꙟтрȣ дънсȣль.

XCVIII.

1698.

(Ms. bibl. centr. No. 363. 8⁰, mic. defect la început. 282 paginĭ.)

Oprea: Molitvelnic slavono-român.

(Numaĭ citeniile din Evanghelie româneștĭ.)

Молитъвник.

Epistola I către Tesaloniceni̇̆, cap. IV, v. 13—17. (pag. 54—55.)

13. Фра́цилорь нȣ во́й съ нȣ щиць вон де чеѧ че аȣ адо́р-
мить, ка съ нȣ́ вь ꙟнтристáци ка чеѧ̀ че н'а́ȣ нъдѣждѐ. 14. кь
де́ вом крѣде кь І̃с аȣ мȣри́ть ши аȣ ꙟвїѧ́ть; ашà ши
дȣ́мнéзъȣ, пре че́й че аȣ адо́рми́тъ ꙟн І̃с, адȣче́-й-ва кȣ ель.

15. къ ачаста грънм воаѡ кȣ кȣвънтȣл домнȣлȣи, къ нои карїй
сънтем вїй, ши вом ръмънѣ ꙟнтрȣ венирѣ домнȣлȣи, нои
(нȣ) вом ꙟнтрѣче пре чей адормиц'. 16. къ ꙟсȣшъ домнȣл кȣ
стригарѣ ꙟндемнерїй, кȣ гласȣлъ архаггелȣлȣй, ши кȣ тръм-
бица лȣи дȣмнезеȣ погоръ-ва дин черю, ши чеи морции ꙟнтрȣ хс
воръ ꙟнвїѧ ꙟнтыю. 17. дȣпъ ачѣѧ нои вїй, карїй вамъ (! l. вомъ)
фи ръмаши, динпреȣнъ кȣ ей вом фи ръпицъ спре норїй,
ꙟнтрȣ ꙟтимпинарѣ домнȣлȣй ꙟн въздȣхъ . ши аша пȣрȣрѣ
кȣ домнȣл вом фи.

Joan cap. V, v. 25—30. (pag. 55—57.)

Еѵглїа ѡт Iѡань зач . ѕї.

25. Ζисе домнȣл кътръ жидовїй, карїй венїѧ кътръ ель:
адевъръ, адевъръ гръескъ воаѡ: апропїе-сѧ времѧ . ши акȣмь
ѥсте кънд морцїй воръ ꙟнвїѧ ши вор аȣзи гласȣль фїюлȣй лȣй
дȣмнезеȣ . шй карїй воръ аȣзи ꙟнвїѧ-воръ. 26. къ кȣм аре татъль
вїацъ ꙟнтрȣ елъ, аша дѣде ши фїюлȣй вїѧцъ съ айбъ ꙟнтрȣ
ель. 27. ши пȣтѣре дѣде лȣи ши жȣдекатъ съ факъ, къ фїюл'
ѡменескъ ѥсте. 28. нȣ въ мирарець де ачаста; къ ва вени часȣл'
ꙟн кареле тоци чеи дин моръмънт' воръ аȣзи гласȣлъ лȣй.
29. ши воръ мѣрџе чеѧ че аȣ [фъкȣть] бине ꙟнтрȣ ꙟнвїарѣ вїе-
цїй . ѥръ чеѧ че аȣ фъкȣть рѣле ꙟнтрȣ ꙟнвїарѣ ѡсъндирїй.
30. нȣ почь еȣ съ факь де сине-мь нимикъ . кȣмь аȣзь, жȣдекь,
ши жȣдеката мѣ дирѣаптъ ѥсте . къче нȣ каȣть воѧ мѧ, че
воѧ челȣѧ че м'аȣ тримис, а пърин телȣй.

Epistola I cătră Corintienĭ, cap. XV, v. 39—45. (pag. 82—84.)

Апостоль кь коринѳѣни . зачал . рѯв.

39. Фрацилорь! (нȣ) тотъ трȣпȣль ѥсте ачелашь трȣпъ, че
алтȣль е трȣпȣлъ ѡаменилоръ, ши алтȣл трȣпȣль добитоаче-
лор . ши алтȣль ѥсте аль пещилорь, ши алтȣл' ал пасърилор .
40. ши трȣпȣри черещи, ши трȣпȣре пъментещи; че алта е а че-
рищилор' слава, алта е а пъментещилѡр. 41. алта е слава соа-
релȣи, ши алта е слава лȣнїй . ши алта е слава стѣлелор; къ
стѣ дин стѣ съ ѡсъбѣще ꙟн славъ. 42. аша ши ꙟнвїаре мор-
цилор . самънъ-с(ъ) ꙟнтрȣ пȣтрезире; скоалъ-с(ъ) ꙟнтрȣ непȣтре-
зире. 43. самънъ-с(ъ) ꙟнтрȣ нечинсте; скоалъ-с(ъ) ꙟнтрȣ славъ .
самънъ-с(ъ) ꙟнтрȣ слъбїчюне; скоалъ-с(ъ) ꙟнтрȣ пȣтѣре. 44. са-

мънъ-с(ъ) трȣ́п' сȣфле́тескъ; скоа́лъ-с(ъ) трȣпъ дх҃овниче́скъ. ꙗстѐ трȣ́пь сȣфлете́скъ, шѝ ꙗстѐ дх҃овни́че́скъ. 45. ашà с'аȣ шн скрис : фȣ́ ѡмȣ́ль чел динтѣю, ꙟн сȣфле́ть вїйцȣйторю (!); ꙗръ чел дȣпре́ оу҆ро́мъ Ада́мъ, ꙟн дȣх' фъкъто́рю де вїꙗцъ.

Epistola către Evrei, cap. II, v. 11—18. (pag. 123—125.)

Апсль к' еврéѡм зач. тѕ҃.

11. Фра́цилорь! чель че сфнцѣще, шѝ че́й сфнци́ци, динтрȣ оу҆нȣл то́ци. пентрȣ каре прич(и)нь нȣ съ рȣшинѣзъ а́-й нȣмѝ пре дъншїй фрац 12. грѣнндъ : во́ю спȣнѐ нȣме́ле тъȣ фра́цилор мїе́й, прин мижло́кȣл бесѣри́чїй те́ вою кънтà. 13. шн ꙗр : еȣ во́й фѝ нъдъждȣ́индȣ-мъ спре́ дьнсȣ́ль. шѝ ꙗръ : ꙗт'(ъ) еȣ шн кокѡ́нїй ка́рїй мї-аȣ да́ть дȣмнезеȣ. 14. пентрȣ̀ къ дѣкà съ ꙟн-соци́рь феци трȣпȣ́лȣи шн сънцéлȣй, шѝ ачелà прѣ̀ де апроа́пе съ ꙟисоци́рь (! l. —ци́съ) ло́рь, ка кȣ моа́ртѣ съ деше́ртѣзе пре челà че арѐ цинѣ́рꙗ мо́рцїй, адек(ъ) пре дїа́волȣл. 15. шн съ избѣ-вѣскъ пре аче́ꙗ, кѣц' кȣ фри́ка морцїй ꙟнтрȣ тоа́ть вїꙗцà лорь сȣпȣ́шн фȣ́ръ робїе́й. 16. къ нȣ пре ꙟнџе́ри ѡа́ре-кѣндъ прїи́мѣще, че семенцїꙗ̀ лȣй Авраа́мь прїи́мѣще. 17. пентрȣ ка́ре да҃́торю ерà ꙟнтрȣ̀ тоа́те а сѐ асъмънà фра́цилѡрь, ка съ фїе млстѝв' шн кре́динчось архи́реȣ, ꙟнтрȣ ачѣлꙗ̀ кътръ дȣмнезеȣ, ка́ съ кȣ-ръцѣзѐ пъка́теле ѡаме́нилѡр. 18. къ ꙟнтрȣ чѐ аȣ пътими́т', ꙟн-сȣ́шь фїиндь испитнт, поа́те шн чело́рь нспи́тнцн съ лѐ ажȣтѐ.

Joan cap. II, v. 1—11. (pag. 210—212.)

Еѵглїа ѡт Іѡан. зач. ѕ҃.

1. Ꙟ врѣ́мꙗ ачѣ́ꙗ нȣ́нтъ съ фъкȣ ꙟн Ка́на Галїле́й. шѝ ерà мȣмà лȣ́й іс҃ аколо. 2. шѝ фȣ кемать іс҃ шѝ ȣчи́ннчїн лȣй ла нȣнтъ. 3. шн сфѣ́ршиндȣ-сѐ ви́нȣль, зис(ъ) мȣмà лȣй іс҃ кътръ дънсȣл : ви́нъ н'аȣ. 4. зи́се е́й іс҃ : че ѐ мїѐ шн цїѐ мȣꙗ́рѐ? ꙟнкъ н'аȣ венить ча́сȣл мїеȣ. 5. зи́се мȣмà лȣй слȣџнло́ръ : ѡрѝ чѐ ар зичѐ во́аѡ, фаче́ци. 6. шѝ ерà аколо ѡа́се ва́сѐ де пїа́тръ, стъндъ дȣ́пъ кȣръце́нїꙗ жидови́лорь, ка́р лȣà кътѐ доаѡ саȣ трей вѣ́дре. 7. зи́се лорь іс҃ : ꙟнпле́ци васе́ле де апъ; шн лѐ ꙟмплȣ́ръ пън(ъ) сȣ́сь. 8. шн зис(е) лор : тȣ́рна́ци акȣм, шн адȣче́ци нȣнȣ́-лȣй. шї-й адȣсе́рь. 9. шн дȣ́пъ чѐ гȣст'(ъ) нȣнȣ́л' апà че съ фѣ-кȣсе ви́нъ, шѝ нȣ̀ щїꙗ де оу҆ндѐ ꙗстѐ. ꙗръ слȣџи́ле ка́рїй тȣр-

насѐ апа̀, ꙟїѧ. стриг(ъ) прє ꙡи́нерє, нȣ́нȣл. 10. ши зи́сє лȣ́й : то́ть
ѡмȣл ꙟнтѣю ви́нȣл чел бȣ́нь пȣнѐ, ши дѣка̀ съ ꙟнба́ть, атȣн-
чѐ чел май про́стъ; ꙗръ тȣ̀ ай цинȣт ви́нȣль чел бȣнъ пън(ъ)
акȣмъ. 11. ачаста̀ фъкȣ ꙟничепъту́рь сѣмне́лорь Іс ꙟн Кана̀ Галї-
ле́й, ши аръть сла́ва са̀. ши̇́ кре́зȣрь ꙟнтрȣ̀ ел ȣ̀чнчїи лȣи.

Epistola către Romanĭ, cap. VIII, v. 28—39. (pag. 243—247.)

Ꙗпсто́ль кь ко́ринѳѣном (! l. римлѧном) зач. чѳ҃.

28. Фрацнло(рь) ꙟи́мъ къ чело́рь че юбе́скь прє дȣмне́зєȣ.
тоа́тє съ лȣкрѣзъ ꙟнтрȣ бинѐ; кърóра сънтъ кїе́мац дȣпъ
ꙟннáйнтѐ-ꙟїинцъ. 29. къ прє ка́рей ма́й на́йнтѐ ꙗаȣ(!) ꙟїȣть, прє
аче́ѧ ꙗаȣ ши ръндȣйтъ, ма́й на́йнтѐ съ фїє ꙟнки́пȣйци кипȣ-
лȣй фїюлȣ́й съȣ, ка с(ъ) фїє ель ꙟнтѣю нъскȣ́ть ꙟнтрȣ мȣлцѝ
фра́ци. 30. ꙗр прє ка́рїй ма́й наинтѐ ꙗаȣ ръндȣйтъ, прє аче́ѧ ꙗаȣ
ши кїе́мат; ꙗръ прє ка́рїи ꙗȣ кїе́мат', прє аче́ѧ ꙗȣ ши ꙟн-
дирéптать; ꙗр' прє ка́рїи ꙗȣ ꙟнди́рептат', прє аче́ѧ ꙗȣ ши прослъ-
ви́тъ. 31. чѐ вом зи́чє да́ръ кътрь ачѣстѧ? дѐ ꙗстѐ дȣмне́зъȣ
пентрȣ̀ ной, чинєи-є(!) спрѐ ной? 32. къ че́ла чѐ н'аȣ крȣ́цат прє
фїюл съȣ, чѐ пентрȣ но́й, пентрȣ то́ци л'аȣ да́ть прє дьнсȣл, кȣм
нȣ не́'р ҳн̀ ши дьрȣ́йть ꙟнпрєȣнъ кȣ елъ тоа́тє? 33. чинѐ ва пърѣ
спрє але́шїй лȣй дȣмне́зъȣ? дȣмнезъȣ ꙗстѐ карел(є) ꙟндре́птѣзъ.
34. чи́нє ꙗстѐ карелє ѡсъндѣщє? Хс҃. Іс҃. ꙗстѐ ка́релє аȣ мȣри́т',
ꙗръ май въртос аȣ ши̇́ ꙟнвїѧть, ка́релє ши ꙗстѐ дє а ди́рѣпта
лȣй дȣмнезъȣ. ка́релє съ ши роа́гъ пентрȣ ной. 35. чи́нє нє ва̀ ѡсъ-
бї дє драгостѣ лȣй дȣмне́зъȣ? скьрба, аȣ ꙟнгїе́сȣꙗла, аȣ гоа́на,
аȣ фоа́метѣ, аȣ гольта́тѣ, аȣ нєво́ѧ, аȣ сабїѧ? 36. прєкȣм ꙗстѐ
скрис : къ пентрȣ ти́нє сънте́мъ ѡмо́ръц тоать зȣа́ѡ; фȣ́мъ со-
коти́ц' ка ѡилє жȣнгїе́рїй. 37. чѐ ꙟнтрȣ ачѣстѧ тоа́тє бирȣи́мь,
пентрȣ чел че нѣаȣ юби́ть прѐ но́й. 38. къ м'ам ꙟнкре́днццатъ,
кȣм нич моартѣ, нич вїꙗца, нич ꙟнꙡе́рїй, нич ꙟнче́пъторїйлє,
нич пȣте́рнлє, нич чѣстє трєкъто́арє, нич чѣл'(є) венитоа́рє,
39. нич ꙟниьлци́мѧ, нич адьнкȣ́ль, нич ал'ть фьптȣ́ръ, ѡри́
ка́рѣ поа́тє прє но́й съ нє ѡсъбѣскь дє дра́гостѧ лȣи дȣмне́-
зьȣ, ка́рѣ ꙗстѐ ꙟн Хс҃. Іс҃. домнȣль но́стрȣ. Ꙗлліл8їа. Ди́-
рептȣл ка финни́кȣл ва̀ ꙟнфло́ри. съдит ꙟн каса̀ домнȣлȣ́й.

XCIX.

1698.

Минеюль ..... с'аꙋ типърить ꙟ сф͠нта епскпїе дела Бꙋзѣꙋ. ꙟ анꙋль дела зидирѣ лꙋ́мїй ͵з͠cѕ.

(Folio. Januarie 186 foĭ, Fevruarie 118 foĭ, Martie 120 foĭ, Aprilie 98 foĭ, Maĭu 101 foĭ, Junie 108 foĭ, August ?, Septemvrie ?, Octomvrie 152 foĭ, Noemvrie 156 foĭ paginate, Decemvrie ?.

5. Aprilie. Cuvioasa Theodora din Solon. (Fol. 13b—14a.)

Ꙟ е͠ зыле а лꙋй Апрילїе.

Ꙟтр'ача́сташ' зѝ прѣ кꙋвїѡаса маика нѡастръ Ѳеѡдо́ра чѣ дин Солѡ́нь.

Ача́стъ прѣ кꙋвїѡа́съ Ѳеѡдо́ра, юби́ндь пре х͠с. дин' тжнъръ вжрста са̀, съ лъпедъ дѐ лꙋ́ме, шѝ мергжндь ла̀ ѡ мънъсти́ре дѐ ѡбще съ кълꙋгърѝ, шѝ пъзи́ндь тоа́те фаптеле чѣ́ле бꙋ́не, лѣꙋ шѝ испръви́ть; шѝ атжта аскꙋлта́ре шѝ чи́нсте да̀ челор л'а́лте сꙋро́ри кълꙋ́гърице шѝ ста́рецїй, кжт шѝ дꙋ́пъ мо́артѣ ей аꙋ аръта́ть ка̀ кꙋ́мь ар хѝ фѡ́сть вїе. къ пъзи́ндꙋ-шї вїа́ца кꙋра́тъ ꙟтре джнселе ка оун' стжлпь вїꙋ шѝ ꙟсꙋфлеца́ть. шѝ дꙋ́пъ ръпоса́рѣ ей трекжндь кжтъ-ва̀ врѣ́ме, пристъви́ндꙋ-се шѝ ста́рица, шѝ фїи́ндь шѝ ѧ кꙋра́тъ шѝ сꙋфлетѣ́скъ, съ стржнсеръ ка съ ѡ ꙟгрѡапе. адꙋнжндꙋ-се шѝ ѡамени дѐ чи́нсте, шѝ нъро́дь шѝ че́й кꙋ фри́ка лꙋ́й д͠мнзе́ꙋ кълꙋ́гъри, шї-й фъкꙋ́ръ слꙋ́жба погребáнїей дꙋ́пъ ѡбичѣ́ю; шѝ дешкизжндь мѡрмжнтꙋль оунде зъчѣ сф͠нта Ѳеѡдо́ра де мꙋ́лтъ врѣ́ме, ка съ астрꙋ́че шѝ пре игꙋмени́ца лжнгъ джнса, съ фъкꙋ̀ минꙋ́не ма́ре, ка́ре да̀ че́лѡрь че ведѣ мира́ре, шѝ че́лѡрь че аꙋзїѧ̀ оумили́нцъ; къ фїи́ндь лѡ́кꙋль ꙟде-мжнъ де прнви́ть шѝ а ведѣ тоци, кꙋ́м' съ мишка́ шѝ съ стржнџѣ чѣ де демꙋ́лть зъкꙋ́тъ мѡ́артъ Ѳеѡдо́ра, шѝ ка кꙋ́мь ар хи фѡ́сть вїе, аша̀ с'аꙋ трас де аꙋ фъкꙋ́ть лѡ́кь ма́йчей чинстїи́ндꙋ-ѡ. ача́стъ минꙋ́не възжндь тѡ́ц, миржндꙋ-се стрига̀: г͠сди поми́лꙋй. шѝ де атꙋ́нче пжнъ акꙋ́мь мꙋ́лте чюде́се д͠мнзе́ꙋ прин кꙋвїѡ́са ача́стъ Ѳеѡдо́ра аꙋ фъкꙋ́ть, мꙋ́лци ꙟдръчиц тъмъдꙋи́ндь, шѝ прѐ мꙋ́лци ѡрби фъкжндь кꙋ ѡки, шѝ бо́лнави нѐнꙋмъра́ци лекꙋи́ндь.

— ———

пророкь, пре ꙟ каре ꙟноиндꙋ-се спре спъсеніе тоть пъмѫнтꙋл', мꙋрй шй съ ꙟгропѣ ла пъмѫнтꙋл лꙋи.

ꙟтр'ачасташ' зй поменирѣ сфѫнтꙋлꙋй м͠чникь Оуарь, шй ачелѡрь че ера кꙋ дѫнсꙋль ден'преꙋнъ.

Ачеста аꙋ фость ꙟ зилеле ꙟпъратꙋлꙋй Маѯиміань, ѡщиндь ꙟ Єгѵпеть, де нѣмь маре ши лꙋминос шй бл͠гочестнвь. дечи фіиндь ла ꙟкисоаре нище сфн͠ци, з͠, мꙋлтъ врѣме, ле пꙋрта грижа ꙟ тоате зилеле; ши съвѫршиндꙋ-се оунꙋль ден'тр'ачей шапте, съ пꙋсе сфн͠тꙋл' пре сине ꙟ локꙋль ачелꙋѧ. шй мергѫндь ла домнь кꙋ чеѧ-л'алци ден'преꙋнъ, фꙋ бътꙋть кꙋ тоѧце, шї-й стрꙋжиръ коастеле мꙋлть. шй ꙟтр'ачѣсте мꙋн͠чи, е часꙋри афлѫндꙋ-се, кꙋ ръбдаре ш'аꙋ дать сꙋфлетꙋл' ла дм͠нꙋль.

C.

1698.

Диванꙋлъ саꙋ гѫлчава ꙟцелептꙋлꙋй кꙋ лꙋмѧ саꙋ џюдецꙋл сфл͠етꙋлꙋй кꙋ трꙋпꙋл, прин ..... Іѡань Димитріе Кѡнстантинь воевод ...... ꙟн Ꙗши. влѣт дела Адамь ,з͠сѕ. ѩръ дела мѫнтꙋинца лꙋміи ,ахчи.

(Folio, X foi nepaginate + 138 paginate + VI nepaginate.)

Carte de închinăciune. (Fol. IIIa—IVa.)

Бл͠гочестивꙋлꙋй прѣ лꙋминатꙋлꙋи ши нѡаѫ чинститꙋлꙋй, дꙋл'челꙋй шй май марелꙋй фрате, Іѡан' Антіѡхь Кѡнстантинь воевод, кꙋ дꙋмнъѕъѩска милъ, домнь, ѡблъдꙋиторю църъи Мол'довій, дела аль мъриій сале, май мик', шй плекат фрате, Іѡан Димитріе Кѡнстантин воевод. карте де ꙟкинъчюне.

Астрономій, адекъ а стѣлелѡрь кꙋноскъстори [прѣ лꙋминате, чинстите, юбитꙋл' міеꙋ фрате] ꙟтрꙋ тоате кѫте ꙟтрꙋ а черюлꙋи трꙋп' стѣле съ поартъ, доаѫ нꙋмаи неклътитоаре шй немꙋтътоаре а фі аратъ, кариле оуна ꙟ партѣ черюлꙋй дꙟсꙋпра, ѩръ алта ꙟ партѣ черюлꙋи де десꙋп'ть а съ афла повестескь. оуна полꙋс' арктикꙋс, ѩръ алта полꙋс' антарктикꙋс' ле нꙋмъск', прин' кариле а черюлꙋи трꙋп', шй ръсꙋнѕалъ съ ꙟвѫртѣще.

Ꙟчѧсте дáрь доáѫ стѣ́ле [мáй мáреле мїéȣ шѝ юби́т фрáте] мáкар кѣ кȣ̀ стáрѧ оуна делà алтѣ, лȣ́нгѫ депърѡ́тáре шѝ мáре деѡсъби́ре аȣ . ꙟсъ ꙗръшѝ [дȣпъ сокотѣ́лъ] пȣ́рȣрѣ недеспърци́те, шѝ то́т'дѣоуна недеѡсъби́те синтъ . шѝ а лѡр оуна кътрѣ̀ алта дрѧптъ потриви́ре, шѝ оуна ꙟпотри́ва алтїѧ неклъти́тъ ѡднѵ'ни́ре ши ръѕимáре, нич а чéрюлȣи лáтъ лъци́ме, нич а сфéрїи пъмѫнтȣлȣи гро́асъ гроси́ме, а ѡ ѡпрѝ, сáȣ а ѡ деспърцѝ по́т' . къ прекȣ́м в̃ рѡ́ате ꙟтр'ѻ ѡсїе съ лѧ́гъ, ашà ачѣ́ле принтр'ѽ ѡ (!) минтѧ́скѫ ѡсїе [кáрѣ аѯои съ кѧ́мъ] оуна кȣ̀ алта съ, прин атѫ́та де ме(р)ндѧн деспърци́ре, ꙟтрȣлокáѕъ.

Ꙟтр'ачѣсте в̃ стѣ́ле кендрȣл, адекъ цинта а мижлочи́рїи кѫти́ницїи чéрюлȣи съ ꙟмижлочѧ́ѕъ, шѝ ꙟ ачѣ̀ адевърáтѫ мижлочи́ре а ръту̀нѕѣ́лїи пъмѫнтȣлȣи съ ашáѕъ, кáриле дин въртȣ́тѧ а ачéлѡр в̃ дрепть-кȣмпъни́те, шѝ потриви́те ст'ѣ́ле, ачѣ́лѧ кѫ́те дѐ асȣ́пра кентрȣ́лȣи ꙟтемеѧ́те синть, нич кȣм ꙟ сȣ̀с сáȣ ꙟ џѡс, ꙟ дрѧпта сaȣ ꙟ стънга, а съ мȣтà сáȣ а съ клътѝ по́т' . чѐ ѡр' кѫ́те ꙟ а кѫтницїи чéрюлȣи кȣпринде́ре съ кȣпринд', то́ате ꙟтр'ачел ꙟ мижлок' дрепть-мижлочи́т' кентрȣ, съ рáѕимъ спресте то́ть.

Кà ачѣсте дáрь в̃ стѣ́ле [дȣлчеле мїеȣ юбит, маи мáре фрáте] дои фрáци, сáȣ дѡ́аѫ ини́м' а дои [ꙟсъ адевърáци] с'áри асъмѫнà пȣтѣ фрац, кáрїи кȣ̀ стáрѣ локȣлȣи, шѝ кȣ̀ депърѡтáрѣ деѡсъбирїи [трȣпéщи] мáкар кѣ кѫт департе депъртац, шѝ кȣ̀ петрѣчерѣ неꙟтрȣлокáц' ар' фѝ, ꙟсъ дȣпъ а сѹфлетелѡр, де неми́къ чеваш ѡпри́тѫ пътрȣндере [де врѣме чѐ сѹфлатль нѐѡприт шѝ прин тѡ́ате пътрȣнѕито́рю ѧсте] пȣ́рȣрѣ недепъртáц', тот дѣ́ȣна ши'н то́ате дáте ꙟтрȣлокац съ афлъ.

Cartea ântâea. Divanul lumiĭ cu înţeleptul, cap. I—VII. (Fol. 1a—2a.)

Ꙗ лȣи Іоан Димитрїе Кѡнстантин воевода, дївáнȣл' лȣ́мїй кȣ̀ ꙟцеле́п'тȣл', саȣ џюдéцȣл сȣ́флетȣлȣи кȣ̀ трȣ́пȣл.

Картѧ ꙟтѫѧ.

а̃.*) Ꙟцелéптȣл'. Врѣрѧш' шѝ аш' пофтѝ кà съ тѐ щїȣ [прекȣ́мь ми съ пáре] ѡ лȣ́ме фáлникъ, амъџитóаре, ши трекъто́аре, чи́не тѧ́ȣ фъкȣ́т'? шѝ чѐ ещ'? дѐ кънд' ещи? шѝ де къндь ещи кȣ́м' тѐ ці́й?

*) Glosă marginală: Лȣ́мѧ де чине-н фъкȣ́тъ а щи ци съ каде.

в҃.*) Лȣмѧ. Еȣ сѝнть фаѓта шѝ плъз'мȣ́рѧ а вѣ́ч'никȣлȣи ꙟпърáть. ши сънть грьди́нь пли́нъ дѐ по́мі, са́ȣ по́мі плі́ні дѐ роа́дъ. шѝ маи адевъра́т' вистѣ́рю пли́н' дѐ тот' би́неле. шѝ сѫнть ,зсз дѐ ані, де кънды ꙟтр'ачѣ́ста кѝп' фрȣмѡс д҃мнль м'а́ȣ мешерȣ́шȣгȣи́т'. шѝ мъ ціꙗ кȣ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кȣ ми́не.

г҃.**) Ꙟцелéпітȣл'. Адевъра́т', крекȣ́м' плъз'мȣ́рѧ лȣ́й д҃мнѕъȣ съ фїй ціȣ шѝ крéз'; ашиж'дерѧ грьди́нъ пли́нъ дѐ фло́рі. нȣ́ман еȣ пре кѫть причéп', фло́риле та́ле ꙗръ кȣрȣ́нды вешеѕи-то́аре, късъто́аре, шѝ ꙟ немúкъ ꙟторкъто́аре; ши по́мїй шѝ пѡа́меле по́милѡр тѣи мъ тéм' съ нȣ, ка̀ пѡ́мȣл чéл' че д҃мнъѕъȣ аȣ порȣ́нчит' лȣи Ада́м' а нȣ̀ мънка̀ съ фіе; шѝ порȣ́нка д҃мнъ-ѕъȣлȣи, шѝ а зндитѡ́рюлȣи съȣ кьл'къиды, аȣ мънка́т', ши кȣ̀ моарте аȣ мȣри́т'. ꙗръ авȣціи́ле вистѣ́рюлȣи тъȣ, нестъть-то́аре; петрѧ́черѧ та̀ кȣ̀ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кȣ̀ ти́не, дешéр-та́ре шѝ амъцꙗ́лъ ѧсте. ꙗръ пеǹтрȣ, а анилѡр' веки́ме кѫтъ ай, мȣлть мъ ми́рі; атѫ́та кѫт еші де амъцитѡ́аре, мин-чиноа́съ, ши шȣгȣба́цъ, кȣ́м те д҃мнѕъȣ ра́бдъ, шѝ нȣ́ те кȣ оун̀ чꙗ' (! l. чꙗс) ма́й ꙟиа́йнте пръпъдѣ́щe; чѐ кȣ̀ ачꙗ́ста, прѐ а са̀ прѣ̀ бога́тъ ми́лъ, шѝ ꙟделȣ́нгь-ръб'да́ре свитѧ́ще.

д҃.***) Лȣ́мѧ. Ѡ небȣ́нȣле шѝ дешéртȣле де ми́нте! кȣ́м' къ амъцито́аре, ши минчиноа́съ съ фіȣ, ѕі́чі. нȣ̀ каȣці съ вéзі шѝ съ кȣно́щі фрȣмѝсѣцеле мѣ́ле; нȣ̀ пръвéщі подоа́ба мѧ̀; нȣ ѡгли́н-деꙗ́шь бȣ́нȣриле мѧ́ле; нȣ̀ ѧи ами́нте десфъ́тѣриле шѝ дез'мїер-дъ́риле мѣ́ле.

є҃.†) Ꙟцелéпітȣль. Въѕ́ фрȣмсѧ́целе шѝ подѡ́аба та̀, ка̀ ꙗрба шѝ ка̀ флѡ́арѧ ерби́и. бȣ́нȣриле та́ле ꙟ мъ́нȣле тълха́рилѡр', шѝ ꙟ дѝнтеле мо́лїилѡр'. десфъ́тѣриле та́ле пȣ́л'бере ши фȣ́м', ка́реле кȣ ма́ре гроси́ме ꙟ аер' съ ꙟна́л'цъ, шѝ ꙟда́тъ ръш'ки-рѫ́ндȣ-съ, ка̀ кѫнды н'а́р хи фѡ́сть, съ фа́кь.

ѕ҃.††) Лȣ́мѧ. Ва́й неприче́пȣ́тȣле, шѝ стреи́нȣле де ми́нте! [чѐ ѕи́чь къ ан бȣ́нъ причѣ́пере] кȣ чѐ ми́н'те шѝ кȣ чѐ соко-тꙗ́лъ, кȣвѫ́нть ка̀ ачáста зи́чі? еиі ѧ ами́н'те шѝ ѧ са́ма прѐ ꙟпъра́ць, кȣ́м' сфъ́рѫмъ шѝ фа́к' четѣ́ць, кȣ́м' пръпъдéскь ши фа́кь ѡа́сте, кȣ́мь ѡмо́аръ шѝ ꙗртъ, кȣ́м' ѧȣ шѝ да́ȣ, шѝ пръвѧ́ще пре богаць, прѐ ка́рїй еȣ ꙟй ꙟбогъцъск'. къ ни́че кȣ́м'

*) Note marginale: Лȣ́мѧ де д҃мнъѕъȣ фъкȣтъ а фѝ кръде. **) Лȣ́мѧ трекътѡаре а фѝ съ ціін. ***) Кȣ а лоу́мїй фрȣмсѣце нȣ те амъци. †) Лȣкрȣ-риле лоу́міи, ка пра́вȣль ꙟнаинтѧ вѫнтȣлȣи. ††) Пре ꙟпъраціи лимбилор въѕѫ(н)ды, нȣ те мъхни.

чевà ле линѱѧ́щє, шѝ тот че пофтéскь ли съ афлъ. аѹ нѹ̀ єѹ ле дáѹ? аѹ нѹ̀ дѐла ми́нє ѧѹ ачѧ́стѧ?

з҃.*) Ѧцелéпітѹл. Дáръ пънъ кѫ́ндь ачéсть бѹ́н ал тѣѹ шѝ фєричи́ть дарь мощинéскь?

Лѹ́мѧ. Нѹ̀ аѹ хотáрь, ничє съвѫрши́т.

Cartea a doua. Dovada înpotriva lumiĭ, cap. I—II. (Fol. 45a—45b.)

Кáртѧ адѡа.

а҃.**) Лѹ́мѧ ачáста, шѝ тоáтє плинирилє, адєкъ тоáтє ѧпрєцѹрстѣрилє єй, де чи́нє фъкѹ́тє а фѝ, а щѝ ѧтѫй ци съ кáдє; дѹпъ ачáста прєкѹм трєкътóарє ши нєстътътóарє ѧстє, а принчѣпє ѧц трéбѹє. прєкѹм сингѹр зидитóрюл єй дмнль хс ѕічє: чéрюль шѝ пъмѫ́нтѹль съ ва трѣчє, маѳ. глв. є҃. сх. ні. шѝ алтѹл ачáста оурмѫндь ѧваць: тóатє лє арє врѣмѧ, ши кѹ врéмилє салє вор трѣчє тóатє. єклисїáс(т)ь. глв: г҃: сх: а҃.

в҃.***) Лѹ́мѧ дáръ ачáста де дмнѕъѹ а тóатє фъкътóрюл, ѧстє фъкѹ́тъ, прєкѹм чéл декѫ́т тóц мáй векю истóрик мъртѹрисѣщє моѵсéй: ди́нчєпѹ́т фъкѹ дмнѕъѹ чéрюль ши пъмѫнтѹл, ши ал'алтє. нáцієрѧ, глв: а҃: сх: а҃.

†) Лѹ́мѧ дáрѫ ка ѡ грѣди́нѫ, ѧтр'ѫнса ѡáменїй ка ніщє флѡ́рі, прєкѹм мъртѹрисѣщє: Ізраи́л ва ръзсърѝ кà кри́нѹл. Ѡсїє, глв: ді: сх: ѕ: тóатъ кáрнѧ фѫ́н, ши тóатѫ слáва єи ка флоáрѧ кѫмпѹлѹй. Ісáйѧ, гв: м: сх: з: и: сáѹ кà пóмѹл ѧстє ѡмѹл шѝ кà рóада. адєкъ кà поáмєлє фáптєлє лѹ́й, дин пóмѹл бѹ́н вà єшѝ рóадъ бѹ́нъ, кътръ ачáста оурмáѕѫ, оунде ѕічє пéнтрѹ ѡмѹл бѹ́н: шѝ ва фѝ кà лемнѹл лѫнгъ извóаръле апєлѡр шѝ лà врѣмѧ сà ва дà рóада сà ши фрѹ́нѕа лѹ́й нѹ̀ ва къдѧ̀. ѱал. а҃. сх: г҃: ши Ієрем, гв: зі: сх: и҃.

††) Сáѹ лѹ́мѧ кà оун вистѧ́рю [ѧсѫ дѹпъ чѣстє врємѧничє] кѹ авѹціѧ дáръ би́нє де тє вій слѹжѝ, би́нє вїй авѧ̀, ѧсѫ авѹціѧ стрѫнсъ спрє рѣѹл стъпѫнѹ-съѹ, ѕічє єклисїáстѹл, гл: є: сх: ві҃: шѝ ѩръш зічє: чіне юбѣщє авѹціѧ, рóадѫ нѹ̀ ва мѫнкà делà дѫ́нса. єклисїáстѹл. гл: є: сх: і.

---

*) Note marginale: Лѹмáскъ нърочирє, н'арє фєричирє. **) Лѹмѧ де чинє-и фъкѹтъ, а щи ци съ кадє. ***) Лѹмѧ де дѕъѹ фъкѹтъ а фѝ крѣдє. †) Лѹмѧ ка ѡ грѣдинъ, ѡамєніи ка флорилє. ††) Лѹмѧ ка оунь вистѣрю, спрє бинє, бѹнъ; ѩръ спрє рѣѹ де тє вєи слѹжѝ, рѣѹ ѧц ва фѝ.

Cap. LXXI. (Fol. 75a—75b.)

*) Сокотѣще дáръ, къ де врѣме чѐ дмнѕѣꙋ плъзмꙋйтóрюл' тѣꙋ, пре пъмѫнть, шѝ престе тоáте ал'алте але сáле фáпте стъпѫнитóрю, шѝ ꙟмпърáт', тѧꙋ аръ тáт', ши кꙋ тóате дáрꙋриле, дакъ тѧꙋ ꙟкоронáт, ꙗтъ даръ къ нꙋ рóбь, че стъпѫн лꙋмїн тѧꙋ лъсáт; пре кáрѧ дꙋпъ дмнѕъéщиле сáле порꙋнчї, а ѡ кивернниси ци съ кáде, ниче пóфтеле лꙋмїй пре тине, че тꙋ пре дѫнселе съ ле ꙟфрънéѕ' ши съ ле хъпꙋéщи. шѝ сокотѣще, оун персїéск' ѡм' ꙟвъцат', нꙋмеле Хеилсадѝ, макар къ пъгѫн' ерà, дáрѫ фрꙋмѡс аꙋ гръйт', ѕикѫ(н)д': нꙋжрꙋль шѝ вѫнтꙋл, лꙋна шѝ сóареле, ши ръ тꙋнѕáла лꙋкрѣѕъ, пънъ кѫндь тꙋ ѡ пѫине съ-ц агонисéщй ꙟ пáлмъ. тоáте пéнтрꙋ грижѧ тà гáта ши порꙋнка пъзъскь; нꙋ ва фѝ сокотѧлъ дрѣптъ кà тꙋ порꙋнка съ нꙋ-м цїи? адекъ дꙋпъ дмнѕъꙑска порꙋнкъ, тóате цїе ꙟц' слꙋжéскь. ашà дáръ чѐ ѡменїе веи авà, кѫнд' тꙋ порꙋнка плъзмꙋйтóрюлꙋи, ши а тꙋтꙋрѡр дáрꙋрилѡр дъ тъ тóрюл нꙋ веи цинà? шѝ ꙟкъ ачаста съ кꙋнóщї, къч адевърáть ꙗсте, къ ачéла чѐ ц'áꙋ дáт' атѫта, аре ши поате шѝ маи мꙋлт' декѫт' атѣта, шѝ де те вéи кꙋ ачѧсте пꙋцине бине слꙋжѝ, ꙟц' ва дà шѝ маи мꙋлть декѫть атѣта; чѣре-ц' дáръ ꙟтѫи [ѕїче] ꙟмпъръцїѧ лꙋи дмнѕѣꙋ, шѝ дрептáтѧ лꙋи, ши тóате съ вѡр адáѡще вѡаж. маѳ, глв: з: сх: лг: добѫндиндь дáръ тóате кѫте ай пофтит', ачáста трéбꙋе съ щїи, къ нꙋ нꙋман пентрꙋ тине, чѐ пентрꙋ кà ши пре алцїи бꙋнꙋрилѡр сáле пърташ съ фач, ци лѧꙋ дáт'; ши прекꙋм ꙟ дар ай лꙋáт', ашà ꙟ дар съ даи. къ ѕиче оунь кꙋвѫнть: дъ сърáчилѡр, ши съ вѡр ꙟмплà житницеле тáле. пнл: гл: г: сх: і: шѝ маи адеверит' сингꙋр' дмнль, ши дмнѕѣꙋл' нострꙋ іс. хс. лà пилда талантꙋлꙋи ѕиче: аферим' слꙋгъ бꙋнъ ши кредин'чóасъ, къ пре пꙋцине аи фост крединчóасъ, маи пре мꙋлт' те вóю пꙋне, ꙟтръ ꙟ бꙋкꙋрїѧ дмнлꙋи тѣꙋ. маѳ. гл: ке: сх: кв. ꙗръ маи прѐ оурмъ, пентрꙋ чéль скꙋмпь ѕиче, адекъ слꙋщїи кáриле талáнтꙋль ꙟ пъмѫнть аꙋ аскꙋнсь: лꙋáци дела дѫнсꙋл' талантꙋл' шѝ-л дáц' чéлꙋѧ чѐ аре ѕѣче. маѳ. гл: ке: сх: ки.

*) Notă marginală: Нꙋ рѡбь, че стъпѫнь лꙋмїн дзъꙋ тѧꙋ лъсать; пентрꙋ ачаста, тꙋ пе дѫнса, ꙗръ нꙋ ѧ пе тине съ стъпѫнꙗскъ.

Cartea a treea. Pacea înțeleptuluĭ cu lumea, cap. XLIX. (Fol. 129a.)

Картѧ атрѧ: пентрꙋ пáчѧ ꙟцелептꙋлꙋи кꙋ лꙋмѧ.

мѳ҃.*) Ꙟ тѡ́ате ѕи́ле невоинцѫ ꙟ кáлѧ бꙋнътѣцїи а ꙟтрà пꙋ́не. ши пꙋ́рꙋрѣ май ꙟнаинте а адáѡце, ши кꙋ бꙋнъ-тáтѧ а те адáѡце силѣ́ще. дѐ астъѕı алес шѝ бꙋ́н' еıцı, мѫ-ине май бꙋ́н' ши май алес а фѝ те невоѧ́ще. къ̀ кáриле динтр'ꙋн лѡк май ꙟнáинте нꙋ̀ мѧрџе нич май адáѡце, ачѣ́ла прѣ̀ пе лéсне ꙟдъръпть съ дѫ шѝ скáде, ниме фолóсꙋл сѣ̀ꙋ оунде л'аꙋ лъсáть ꙟль афлѫ.

Бéршь.

Нꙋ̀ ꙟтр'алть кип' съ пóате фъръ кѫт' нꙋ́май чел чѐ ꙟ сꙋ́сꙋль апїи, ꙟ си́лъ кѫт поате кайкꙋл оурнѣще.

Ꙟ лопѣц' вѫнслинд': макар прин тѫмплáре съ нꙋ̀ кꙋм-вà мѫнꙋле лъсинд', ръпеџю́нѧ апїи ꙟдáтъ-л вà дꙋ́че лà мá-лꙋл динтѫю де ꙋндї аꙋ ешит. ꙟкъ май снлинд, поáте съ с(ъ) ръстоарне кꙋ̀ фꙋндꙋл ꙟ сꙋс.

Invățătură. (Fol. I a din urmă.)

Ꙗ алтꙋѧ ꙟвъцътꙋ́рѫ.

Крѣ́де ꙟ дм͠нѕѣꙋ, нꙋ̀ те крѣ́де пре ти́не. Фъ чѣ́ле хи-рнице. Кꙋрáте ꙟцı вáрсѫ рꙋ́цїиле. Кꙋ̀ чѣ́ле пꙋцинтѣ́ле те слꙋжѣ́-ще. Де чѣ́ле мꙋ́лте фꙋ́џı. Мꙋ́лте аскꙋ́лтѫ. Гръѧ́ще пꙋцинтѣ́ле. Тáчı чѣ́ле тъинꙋ́нте. Ꙟвáцъ-те чéлѡр май мич крꙋ́цѫ. [адекѫ фáкъ-ци-съ ми́лъ]. Чéлꙋй май мáре оурмáѕѫ. Пѡ́артъ-те кꙋ̀ чéи де ѡ потри́вѫ. Ръди́кѫ зъбѣвиле. [адекъ, нꙋ̀ фїй лѣнешь]. Неми́къ те мирà. Побръзѣ́ще пе чель мѫндрꙋ. Лѫ́пъдѫ чѣ́ле рѣ́ле. Ꙟвáцъ-те лꙋ́й дм͠нѕѣꙋ а тръ̀й. Ꙟвáцъ-те а мꙋрѝ.

---

*) Notă marginală: Ꙟ тоате ѕилеле адáѡце че-ва спре фолóсꙋль сꙋфлетꙋлꙋи.

CI.

1699.

Кáрте саȣ лȣми́нъ. де прѣ ꙟвъцáтȣль Іеромонáх Ма-ѯимь Пелопоннисѣ́нȣль....... шѝ с'аȣ тѵпъри́ть ꙟ тѵпогрáфіѧ дом'нѣскъ ꙟ сфнта мънъсти́ре ꙟ Снѣгѡв'. ла анȣль мънтȣи́рій лȣ́мій ҂ахчѳ.

(4°, III foĭ nepaginate + 108 foĭ paginate.)

Cap. I: Papa, pricina desbinăriĭ bisericilor. (Fol. 1a—1b.)

кап҃ь а҃.

Кȣ́мь къ тȣрбȣрáта стъпѫні́ре а Пáпей, ѧсте при́чинъ деѫгинѫрі́й бесѣ́ричилѡрь.

Дѐ с'ар̀ ꙟтѫмплà съ-м' ѕи́къ нещи́не, пентрȣ къчи ꙟче́пи делà стъпѫні́рѣ, адекъ дела ꙟчепъторі́ѧ Пáпей? шѝ нȣ̀ ꙟче́пи делà алте ꙟтребъ́ри, шѝ ѡсебі́ри кáре сѫнт' май мар҃и шѝ май҃ де трѣ́бъ, прекȣ́м' ѧсте чѣ̀ пентрȣ пȣрчѣдерѣ сфнтȣлȣй дх҃ь, шѝ алтеле? Ръспȣ́ндемь шѝ ѕи́чем', къ тре́бȣе прекȣ́м' ѕи́к' филосóфій, че́ла че́ скріе сáȣ съ ꙟтрѣ́бъ, съ чѣ́рче ꙟчепъ-тȣ́риле шѝ при́чиниле чѣ́ле де ꙟтѫ́ю а че́лѡр' вининȣ́ите, шѝ атȣ́нче съ скріе, саȣ съ ꙟтрѣ́бе. Шѝ кȣ́м' къ ѧсте ꙟчѣ́перѣ, ши стъпѫни́рѣ Пáпей ꙟтѫ̀ѧ при́чинъ, де с'аȣ деспърци́ть бе-сѣ́рика апȣ́сȣлȣй делà а ръсърі́тȣлȣй, шѝ чѣ̀ делà ръсъри́т' де чѣ де́лà апȣ́сь, аскȣлтáцн би́не че́ѧ че нȣ̀ щи́ц', кà съ ꙟце-лѣ́џец'. Шѝ пентрȣ кà съ ꙟцелѣ́џец' шѝ съ кȣнóащец' би́не, афлáц' чѐ чѣ́ре шѝ похтѣ́ще Пáпа съ áйбъ ꙟ бесѣ́рика лȣй, хс҃, шѝ пентрȣ чѐ похтѣ́ще, шѝ де оунде с'аȣ ꙟдемнáть а похтѝ войнцъ кà ачáста?

Cap. II: Cererile Papeĭ. (Fol. 1b—2a.)

кáп҃ь в҃.

Чѐ ѧсте пъпистъші́ѧ, саȣ чѐ ѕи́че Пáпа пентрȣ дѫ́нса къ ѧсте шѝ пентрȣ чѐ?

Пѡхтѣ́ще Пáпа съ фі́е дȣпъ хс҃ ꙟ бесѣ́рика лȣи хс҃ си́н-гȣр' ел' сокотитóрю, шѝ исправ́никь, кáпь шѝ стъпѫнитѡ́рю, боѧ́рю, дóм'нь, ꙟтѫ́ю, шѝ епи́троп' лȣй хс҃; съ дезлѣ́џе, шѝ съ лѣ́џе, шѝ съ ски́мбе дин' дóгме, съ пȣ́е кѫ́те вà врѣ̀, шѝ

съ скѡацъ, съ адаѡгъ, шѝ нимєнѣ съ н'айбъ пꙋтѣрє съ-й зи́къ, аꙋ бинє фа́чє аꙋ рѣꙋ. Шѝ причина пєнтрꙋ ка́рѣ лє поҳтѣщє ачѣстѣ тоатє, ѥстє ача́ста. Кѣч къ зи́чє, къ ѥстє єл' анч прє пъмѫнт' дꙋпрє ꙟнълца́рѣ лꙋй х҃с ꙟ чѥрюри аль дойлѣ х҃с шѝ а́рє тѡ́ть ꙋна шѝ ачѣѧшь стъпѫнирє шѝ пꙋтѣрє, ка́рѣ авѣ х҃с май найнтє пѫнъ а нꙋ̀ съ ꙟнълцѧ̀, ꙟ чѥрюри. Шѝ лє поҳтѣщє єль ачѣстѣ тѡатє пе́нтрꙋ кѣч лѣꙋ авꙋ́ть Пе́трꙋ, ꙟтрꙋ ал' кърꙋѧ скаꙋнь шадє єль стъпѫнь шѝ дїа́доҳ'. Шѝ Пе́трꙋ лѣꙋ авꙋ́ть ачѣстѣ пе́нтрꙋ кѣч юꙋ дать х҃с пꙋтѣрє кѧ̀ ача́ста, шѝ л'аꙋ фъкꙋ́ть прєкꙋ́мь зикь ачѣстѣ Лати́нїй, десъвѫрши́т' єпи́трѡпь лꙋй, шѝ май ма́рє ꙟтрє тоцн апѡ́стѡлїи, съ-й повъцꙋѧ́скъ, шѝ съ айбъ тѡатє ꙟ тѡ́кма кꙋ х҃с. Пе́нтрꙋ ача́ста с'аꙋ ꙟдємна́ть шѝ с'аꙋ порни́ть шѝ Па́па, а пѡҳтѝ пꙋтѣрѣ шѝ стъпѫни́рѣ а тѡатъ бєсѣрика шѝ а ръсъри́тꙋлꙋй шѝ а апꙋ́сꙋлꙋй. Ꙗдєкъ съ стъпѫнѣскъ дꙋпъ х҃с прє тѡ́ци чѣѧ чѐ кре́д' ꙟ х҃с, прєкꙋ́м' прѐ чѣй дѐ бєсѣрика пє патрїа́рш', шѝ прѐ чѣѧ-л'алц' єп҃скѡпи, шѝ пре́ѡци, ашѧ̀ шѝ прѐ мирѣни. Шѝ съ нꙋ̀ съ фа́къ нич ꙋн' лꙋкрꙋ ꙟ тѡатъ бєсѣрика ача́ста фъръ дє вѡѧ шѝ порꙋ́нка лꙋй. Шѝ ѡри чѐ аꙋ врꙋ́ть саꙋ чѐ арь врѣ съ сє фа́къ, афа́ръ дєн' вѡѧ шѝ дєн' порꙋ́нка лꙋй, мъка́ръ дѐ ар' фа́чє шѝ єпскѡ́пꙋль ц҃рїгра́дꙋлꙋй, саꙋ алт' патрїа́рҳ' шѝ єп҃скѡпь, шѝ мъка́ръ съ фїє шѝ бинє фъкꙋ́т', шѝ съ нꙋ̀ фїє ꙟ потрива правосла́в'ничнлѡрь ꙟвъцътꙋ́ри, съ нꙋ плътѣскъ нимик'. Ꙗръ шѝ кѫцн нꙋ̀ сѫнт', зичє сꙋ́пт' аскꙋлта́рѣ лꙋй шѝ сꙋ́пть воѧ лꙋй, шѝ сꙋ́пт' гѫндꙋль лꙋй, ничн кꙋ́м' нꙋ̀ сѫнт' крєщи́нн, чѐ сҳисма́тичи шѝ лєпъда́ци кѧ̀ нищє ѡй фъръ пъстѡ́рю шѝ пери́тє. Стъпѫни́рє кѧ̀ ачаста ꙟш' пѡҳтѣщє лꙋ́иш, шѝ атѫта аскꙋлта́рє шѝ плєка́рє съ айбъ дєлѧ̀ тѡатъ бєсѣрика, кѫт' аꙋ авꙋ́т' шѝ х҃с кѫнд' аꙋ фѡ́ст' ꙟ лꙋ́мє кꙋ̀ трꙋ́пꙋл', ꙟкъ шѝ май мꙋ́лт'.

Cap. XIII: Petru, vârful cetei ucenicilor. (Fol. 17b—18a.)

ка́п' г҃ї.

Пєнтрꙋ чѐ аꙋ зись Ꙁлатоꙋ́ст' лꙋй Пе́трꙋ вѫрф' чѣтїй оучєни́чилорь, шѝ кꙋ́м' къ шѝ чѣѧ-л'а́лц' ап҃стѡли сѫнт' вѫрфꙋри, шѝ стѫлпи, шѝ са́рє, шѝ лꙋми́нъ; шѝ пєнтрꙋ чѐ?

Вєрҳо́вникь чѣтїй ꙋчєни́чилорь юꙋ зись, ꙟтѫй пєнтрꙋ кѣч' єрѧ̀ май бътрѫнь дєкѫть тѡ́ц'. Ши пе́трꙋ (l. пєнтрꙋ) кѣч' с'аꙋ кїєма́ть ла адо́ѡа кєма́рє [прєкꙋ́мь с'аꙋ аръта́ть ма́й сꙋ́сь] майнтє дєкѫть алцїи, ꙟпрєꙋ́нъ кꙋ̀ фра́тє-съꙋ Ꙗндре́ю ла

мáрѣ Галилéюлȣй. Ꙗрѫ, адóаѡ иȣ зись вѫрфь, дȣпѫ алтѫ ꙟцелѣцере; кѫч' кѫ шй кȣвинтеле сфнтȣлȣй Ꙁлатоȣсть, мѫкáрѫ кѫ сѫнт' шй ȣшѡáре шй алѣе ка шй але Єѵглїей, ꙗрѫ сѫнть фѡарте плйне кȣ гѫндȣль, шй ле трéбȣе мȣлтѫ сокотѣлѫ. Кѫч' кѫ шй ачéста дȣховничéскь шй пȣртѫтóрю де дхѫ бѫрбáть ѧсте, шн фѡарте фѫрѫ пȣцйнь ꙟтѡкма кȣ апóстолїй, шй кȣ дȣхȣль сфнть грѫїѧ. Нȣ зиче кꙗрь верхóвникȣль апóстолилѡрь, сáȣ май мáре; чѐ зйче верхóвникь чѣтїй апостолилорь. Шй кѫч' аȣ зись аль чѣтїй, аȣ зись шй верхóвникь кȣ пйлдѫ, шй кȣ асемѫнáре. Прекȣмь ꙟтр'о хѡрѫ трéбȣе сѫ фїе оунȣль сѫ ѡ пóарте, кáреле сѫ кїáмѫ адевѫрáть верхóвникь, кѫч' ѧсте ꙟ мáрцинѣ хóрїй; ꙟтр'ачéста кйпь ѧсте шй Пéтрȣ верхóвникь чѣтїи апóстолилорь. Шй ꙟ чѐ кипь ла хóрѫ нȣ ȣрмѣзѫ нйч' трéбȣе сѫ фїе верхóвникь саȣ стѫпѫнь, саȣ май мáре хѡрїй; кѫч' кȣ ȣне-ѡри пѡартѫ дáнцȣль шй ȣнь ом' прóсть, шй фѫмѣе прóастѫ; ꙟтр'ачéста кйпь шй ла чáта апóстолилорь, мѫкáрь дѧȣ зйсь шй верхóвникь лȣй Пéтрȣ сфнтȣль Ꙁлатоȣсть; ꙗрѫ нȣ ȣрмѣзѫ, нйч ѧсте вре ѡ невóе сѫ фїе Пéтрȣ стѫпѫнь, сáȣ май мáре апóстолилорь. Ꙟтр'ачеста кйпь дáрѫ аȣ зйсь Ꙁлатоȣсть лȣй Пéтрȣ верхóвникь, сáȣ иȣ зйсь верхóвникь апóстолилорь, ка ȣнȣй ꙟтѫй апѡстѡль ꙟ ѡрѫндȣꙗлѫ, ꙗрѫ нȣ мáй мáре асȣпра челóра-л'áлци апостоли, сѫ ле порȣнчáскѫ шй сѫ-й стѫпѫнѣскѫ ка пре нйще слȣци.

Pentru azime. (Fol. 74b — 75b.)

Пентрȣ áзиме. Пáртѧ ꙟтѫн.

Ꙗвéмь шй пентрȣ áзиме ѡсебйре мȣлтѫ кȣ Латйнїй. Кѫч' кѫ ей фáкь сфнта лїтȣргїе нȣ кȣ пѫйне дѡспйтѫ, чй кȣ недѡспйтѫ. Шй ла ачáстѫ ѡсебйре, нйч' ей нйчи нóй нȣ авéмь алѣсе кȣвйнте але скриптȣрїй сѫ зйкѫ, аȣ кȣ дѡспйтѫ аȣ кȣ недѡспйтѫ сѫ фáчемь лїтȣргїѧ; ꙟсѫ нóй не ажȣтѡрймь ден' дóаѡ лȣкрȣри: ден' врѣмѣ ꙟ кáре с'аȣ дáт' тáйна лїтȣргїей, шй ден ѡбичѣюль бесѣричйй ден'тѫи. Шй врѣмѣ не ажȣтѫ, кѫчи кѫндь аȣ фѫкȣть хс чйна ачѣ де тáйнѫ, н'áȣ фóсть врѣмѧ áзимелѡрь. Кѫ дмнȣль аȣ фѫкȣт' чйна ачáста, ла кáрѣ аȣ дáть кйпȣль шй тáйна лїтȣргїей, жѡй. Ꙗрѫ пáска лéцїй ꙟ кáрѣ мѫнкѫ Жидѡвїй азимеле, с'аȣ фѫкȣт' сѫмбѫтѫ. Шй майнте де пáска лéцїй н'áȣ фóст' лѣце сѫ мѫнѫиче чйне-ва

азимъ. Де́чи х҃с де ар' фи̂ мънка́т' жѡ́й азимъ, нѹ́май пентрѹ
ачѣѧ ар фи̂ афла́т' зави́стничїи Жи́дѡви съ фа́къ ма́ре тѹр-
бѹра́ре. Ши̂ ѡ а́р фи̂ ꙟсемна́ть ши̂ ача́ста ка ши̂ чѣлѧ-л'а́лте,
сф҃инцїй ши̂ юбито́рїй де̂ адевъ́рь еѵглі́нцїй. Де́чи ѩтъ къ се
адеверѣще ши̂ съ дѡведѣще кѹ́м' къ н'аѹ фъкѹ́ть х҃с чи́на
ачѣѧ де та́йнъ кѹ азимъ, съ ѩсъ ши̂ день лѣџе; ка́рѧ нѹ
врѣ съ ѡ стри́че, чи̂ съ ѡ плини́ѣскъ, ѩръ нѹ̂ съ дѣ̂ при́чинъ.
Жи́дѡвилѡр' съ съ тѹ́рбѹре. Ши̂ де ар фи̂ мънка́т' х҃с жѡ́й
ла̀ чи́на ачѣѧ азимъ, нѹ ѡ арь фи̂ тъкѹ́ть юбито́рїй де при́-
чини Жи́дѡвїй; чи ꙟ чѣлѧ-л'алте пж́р' ши̂ нъпъ́щ' че фъчѣ̂
асѹ́пра д҃мнѹлѹй ѡ арь фи̂ пѹ́сь ши̂ ача́ста; ѩръ де врѣме че̂
нѹ́ съ вѣде, нѹ ѡ а́ѹ ни́чи фъкѹ́ть да́ръ х҃с. къ щїѧ̀ би́не
д҃мнѹль, ка че́ла че ѧсте ель ꙟцелепчю́нѣ, ши̂ ка че́ла че ꙟтрѹ
ель сж́нть вистїѧ́реле ꙟцелепчю́нїй аскѹ́нсе. Врѣмѣ а то́ть
лѹ́крѹль, ши̂ чела́ че алѣџе врѣмѣ ла тоть лѹкрѹль, нѹ̂ ѧсе
ден' врѣме. Де́чи де врѣме че жѡ́й мжика́ то́цн пж́йне до-
спи́тъ, кѹ̂ пж́йне дѡспи́тъ аѹ фъкѹт д҃мнѹл ши̂ чи̂на чѣ̂
аскѹ́нсъ. Ѩръ де ар' фи̂ мънка́т' д҃мнѹль ши жѡ́й ази-
меле але Па́щїи ле́џїй ве́ки, аѹ требѹ́ить съ ле мънж́нче
дѹ́пъ ки́пѹл' ши̂ дѹ́пъ ѡръндѹ́ѩла че зі́че лѣџѧ лѹ́й Мѡ́ѵсн
съ мънж́нче Жи́дѡвїй; къ зі́че Мѡ́ѵси ла̀ ка́ртѣ ешірїн: Лѹа̀
фіете-ка́ре кжте ѡ ѡа́е ꙟ зѣче а лѹ́нїй ден'тжй, адекъ а лѹ́й
Ма́рть; кѣчи къ аче́щїѧ ꙟй зиче д҃мнезеѩ́ска скриптѹ́ръ ꙟтжѧ
лѹ́нъ, ши̂ ѡ цинѣ̀ віе пж́нъ ꙟ д҃і аче́щїѧшь лѹ́нн, ши̂ ѡ жѹн-
гїѧ̀ сѣ́ра. Ши̂ аша̀ лѹа̀ фіете-ка́ре ден' сж́нџеле ѡїй аче́їѧ, ши̂
оунџѧ̀ амъидон стж́лпїй оушїй лѹ́й ши̂ ла̀ пра́гѹль ка́сей лѹ́й.
Ши̂ то́атъ ка́рнѣ ѡїй аче́їѧ, ѡ мънка̀ фри́птъ ꙟ фо́кь, ѩръ
нѹ̂ фїа́ртъ, ши̂ мъика̀ ши̂ азимъ, кѹ чикѡ́аре; ши̂ авѣ пѡ-
рѹ́нкъ съ нѹ̂ мънж́нче нимі́кь фїе́рт' кѹ̂ апъ, чи̂ то́ате фрип-
те, ши̂ ка́пѹл' ей ши̂ чѣле ден' лъѹ́итрѹль ей. Ши̂ съ нѹ̂ ла́се
нимі́ка пе дними́нѣцъ, ни́ч' съ фржнгъ вре ѹ́нь ѡсь. Ши̂ ѡрн
че врѣ̀ ръмжнѣ̀ пре дими́нѣцъ, съ ѡ арзъ ꙟ фѡ́кь. Ши̂ май
авѣ̀ ꙟкъ пѡрѹ́нкъ съ мънж́нче ꙟтр'аче́ста ки́п': съ фіе то́ци
ꙟчинши, ши̂ съ фіе то́ц' ꙟкълца́ци кѹ̂ чѡбѡ́теле лѡ́р', ши̂ съ
ціе фіеще-ка́ре ꙟ мж́на лѹ́й тѡѩ́г', ши̂ съ мънж́нче кѹ гра́бъ.
Ѧче́ста ки́п' ши̂ се́мн', ла̀ чи́на че̂ аѹ фъкѹ́т' д҃мнѹль нѹ́ съ
вѣде съ фіе фъкѹ́т' аша̀. Кѣч къ ей фъчѣ̀ па́ска ле́џін стж́нд'
прекѹ́м ам зі́с', ѩръ д҃мнѹл' ши̂ ѹчени́чїй лѹ́й аѹ фъкѹ́т' чи́на
шъзж́ндь. Ши̂ Жи́дѡвїй ѡ фъчѣ̀ дѹ́пъ пѡрѹ́ника ле́џїн фъ́ръ
де за́мъ, ѩръ д҃мнѹль съ вѣде кѹ́м' къ аѹ ꙟти́нс' ши̂ ꙟ
блі́д' пж́йнѣ ши̂ ѡ аѹ да́т' Їѹдей. Ши̂ ꙟкъ аѹ авѹ́ть а́іч ши̂

пъхáр', ꙗръ ей лꙋкрꙋ ка ачéста н'аꙋ авꙋ́ть; шй ꙟ скꙋ́рть, ꙟтр'áлт' кúпь с'аꙋ фъкꙋ́т' аúч, шй ꙟтр'áлть кúп' аколѡ̀. Дéч' прекꙋ́м' тѡ́ате алтеле але чúнїй ачéщїѫ аꙋ авꙋ́т' ѡсéби де пáска ачѣѫ а лéцїй, ꙟтр'ачéста кúп' нúч' áзимъ н'áꙋ авꙋ́ть аúч. Прекꙋ́м' нич' Єѵ҃глищїй н'áꙋ зúсь азимъ, че пѫ́йне, шй пѣтъ.

Epilog.

Кꙋ̀ ажꙋтóрюль д҃мнꙋлꙋй лꙋáт-аꙋ съвѫршúтꙋль,
  Ꙗчáстъ кáрте врѣдникъ де Пáпа еретúкꙋль.
Ꙟ лꙋ́на лꙋй Ꙗпрúлїе ꙟ трéй-зеч де зúле.
  Єрà шй кꙋ́рсꙋль анилѡрь чель делà мѫнтꙋúре,
Ѡ мїе шй шáсе сꙋ́те шй нóаѡ зеч ши нóаѡ.
  Ши ꙗръ слáвъ д҃мнꙋлꙋй чи не ажꙋ́тъ нóаѡ.

CII.

1700.

(Ms. bibl. centr. s. n., 4⁰, 164 foĭ nepaginate, fol. 101b—161b. Copiat de Пѡпа Іѡан ѡт Іаш la 7261 = 1753.)

Radu Greceanu: Cronica.

Домнїѫ лꙋи Костандинь вѡд. лꙋминатꙋлꙋи, ши прѣ крещиннꙋлꙋй домнꙋлꙋй цéръй рꙋмънещй Іѡ Кѡстандин в. Басарабъ вѡевѡд, де кѫндъ дꙋмнезеꙋ кꙋ домнїѫ л'аꙋ ꙟкорꙋнáтъ, пентрꙋ времиле ши ꙟтъмплъриле че ꙟ пъмънтꙋлъ ачеста ꙟ зилеле мърїи сале с'аꙋ ꙟтъмплатъ.

Cap. IV: Rădicarea la domnie a luĭ Constantin V. Basarab. (Fol. 103b—104a.)

Кап. д҃. Ꙟ че кипъ ръдикарѣ ши ꙟнълцáрѣ домнией аꙋ фѡстъ лꙋи Кѡстандинъ вѡд(ъ).

Фїиндъ даръ, прекꙋм ам зис, адꙋнарѣ тѡат(ъ) ла митрополїе, тѡат(ъ) боеримѫ цéрън ши слꙋжитори, ши Дïѡнесїе патриархꙋл цр҃иградꙋлꙋи, карѣ атꙋнча аича съ афла, ши пъринтеле митрѡполитꙋл церъи, ерà ши ꙋн капици-бáша ꙟпърътеск анꙋме Ꙗхметъ агà, каре маи наинте кꙋ треби венис(ъ) ла

дѡмнъ, ши алци богац аци, карии атȣнча ꙟ ц͠рь съ афла. дєчи въꙁиндъ ши єи алѣцєрѣ, ши сѡк(о)тѣла ча дє ѡбщиє чє с(ъ) фъкȣс(ъ) пєнтрȣ домнїє; ꙗр капиџи-баша нȣмаи дєкът прє ачєст Кѡстандин в. в͠л. лѡ͠г. кȣ кафтан аȣ ꙟбръкат. ши аша боꙗри ꙟпрєȣн(ъ) кȣ архїєрєи лȣѫндȣ-л, ꙟ бисѣрєкъ аȣ мєрсȣ, ши дȣкъндȣ-л пъринтєлє патрнархȣл ꙟ ѡлтарю, м͠лтвєлє дє домнїє ꙗȣ четит, сфънтȣлъ прєстол ꙟкȣнџȣрънд, дȣпрє чєл чє дѡмнии съ ꙟкорȣнѣазъ ѡбичѣи. дєчи єшиндъ дин бисѣрєк(ъ), ꙟдат(ъ) ши кал дѡмнєскȣ ꙗȣ адȣс кȣ тѡат(ъ) подоба ши фрȣ(м)сѣца, ши тоц слȣж(и)тори ши тоат(ъ) ѡрън-дȣꙑла домнѣскъ фїинд, аȣ ꙟкълєкат, ши ла кȣртѧ дѡм-нѣскъ кȣ чинстє ши кȣ пѡмбъ марє аȣ мєрсȣ; ши ꙟтън ꙟ би-сѣрєкъ дѡмнѣскъ аȣ ꙟтрат, ши кънтънд аѯиѡнȣл, дȣп(ъ) ѡбичѣи сф(и)нтєлє икоанє аȣ сърȣтат, ши жȣр(ъ)мънтъ ако-лѣ кȣ боꙗри ꙟкрєдинцїндȣ-с(ъ) ꙟ сф(ъ)нта єѵглїє кȣ мърнѧ са ꙟ дрєптатє съ цїє. дȣп(ъ) ачѣѧ ꙟ касълє домнєщи, ꙟ ди-ванȣл чєлъ марє сȣиндȣ-съ ꙟ скаȣ(нȣ)лъ домнєскъ аȣ шєꙁȣтъ, ши кȣ тȣнȣрилє дънд, марє вєсєлїє ꙟ тѡат(ъ) полнтїѧ с'аȣ фъкȣт дє домнїє ноаѡ, карѣ дȣп(ъ) пл'ъчѣрѣ а тѡат(ъ) общѣ съ фъкȣсъ. ши дȣп(ъ) ачастъ а дѡа ꙁи ши ѡасълє лȣи Шєрбан вод(ъ) аȣ ръдикат, ꙟпрєȣн(ъ) кȣ тѡат(ъ) боєримѧ, ши тоц архїєрєи, ши прєѡци дє л'аȣ дȣс ла мън(ъ)стирє ла Котрȣчѣни кȣ фал(ъ) ши кȣ чинстє марє, ка прє ȣн домнъ, ши фъкъндȣ-с(ъ) слȣжба погрєбанїи л'аȣ ꙟгропат ꙟ бисѣрєкъ.

Cap. XX: Incoronarea luĭ Tukeli, craĭul Ardealuluĭ. (Fol. 123b—126a.)

Пєнтрȣ корȣнацїѧ лȣй Тȣкєли, кȣмъ с'аȣ корȣнат а фи краи Ꙗрдѣлȣлȣи.

Дєчи дар ши дє аколѣ дєла ачєл конак ръдикъндȣ-съ мєрс'аȣ ши маи наинтє ла сатȣл Кърстиѧнȣл, ши тоатє ѡщилє аколо аȣ тъбърът; ла карє сат ши корȣнацїѧ лȣи Тȣкєли с'аȣ фъкȣт, дє карє маи прє ларгъ вом ꙁичє ꙟ чє кипъ с'аȣ фъкȣтъ, ши кȣм аȣ фостъ пєнтрȣ чѣй чє н'аȣ въꙁȣт, съ аȣ-ꙁє; мъкар къ сокотѣла ꙟкорȣнъри ла Бєлград єра съ с(ъ) факъ, оунде скаȣн кръєскъ ꙗстє; ꙗръ краюл тєм'ъндȣ-с(ъ) пєнтрȣ врє ѡ сминтѣал(ъ) дє нєскар-ва ѡщи нємцєщи, чє съ аȣ-ꙁїѧ къ вин дин сȣсъ, єл аȣ припит дє с'аȣ корȣнат аколѣ ла ачєл сат, карє ши ꙟ прѣжма Єибїюлȣи ꙗстє. дєчи дар ꙟ рън-дȣита ꙁи чє єра съ съ факъ корȣнацїѧ, ръдикатȣ-с'аȣ тѡат(ъ)

ѡастѧ дє аколѡ, дє ȣндє єрà тъбърът(ъ) дин порȣнкъ кȣ гъ(ти)рє дє алан, съ дȣкъ прє Тȣ́кєли краюл кȣ помбъ марє, съ дȣкъ прє краюл ꙟ сат, ꙟ Кърстїѧнȣл, съ с(ъ) ꙟкорȣнѣзє. ши тримицинд краюлъ ꙟнаинтє прє боꙗри арделѣни къци кȣ єлъ єрà ꙟпреȣн(ъ) ши кȣ царà, къ пън(ъ) атȣнча съ ꙟкинас(ъ) кът-ва съкȣи́мє, кари єрà ка ла ,ѕ. ,з. ка съ мѣаргъ єи ꙟнаинтє, ȣндє гътирє дє корȣнацїє єрà. дєчи венит-аȣ Кѡстандин вѡд(ъ) домнȣл цєрън рȣмънєщи, дє аȣ дєскълєкатъ ла кортȣлъ краюлȣи, ши пȣцȣнєлъ кȣ краюл ꙟ вѡрбъ шєзиндъ, венит-аȣ ши паша сараскѣрюл, дєскълєкъндъ ꙗръш ла кортȣл краюлȣи, ши шєзиндъ пȣцȣнєл ꙟ вѡ́роавъ кȣ тоци пън с'аȣ ръндȣит ѡщиле тоатє кȣ халан, съ мѣаргъ чинєш дȣп(ъ) ръндȣꙗла лȣи. венир ши соли дела боꙗри арделѣни, ши дела царъ кари май наинтє мѣарсасє ла Кръстїѧнȣл, пѡхтиндъ прє краюл съ мѣаргъ фїиндъ врѣмє дє корȣнацїє. дєчи дар нȣмай дєкът аȣ пȣрчєс кȣ тоц, фїєщєкáрє кȣ ѡастѣшъ ши кȣ фрȣмосъ алан; мєргъ(н)дъ ꙟнаинтє прє ръндъ пашїи, къц єра кȣ ѡастє тȣрчаскъ, ши дȣпъ дъншїи сȣлтанȣл, ши дȣп(ъ) сȣлтан, домнȣлъ цєрън рȣмънєщи, ши прє ȣрма домнȣлȣи мєрџѣ сараскѣрюлъ, ꙗр пє ȣрма тȣтȣрор венѣ краюл, прє карелє ѡастѣ ардѣлȣлȣи ащєптъндȣ-л, кȣ помбъ марє л'аȣ примит. аша дар Костандин вѡд(ъ) трєкъндъ ꙟ капȣл ѡщилор арделѣни, ши ащєптъндъ пън аȣ трєкȣтъ сараскюрюл (!) ка съ примѣскъ прє краюл. ꙗръ краюл кȣм с'аȣ апропиꙗт, лȣат-аȣ прє домнъ дє ѡ партє, алътȣрѧ кȣ дънсȣлъ мєргъндъ, ши дє алт(а) партє капи́џи-баша чел ꙟпърътєскȣ, карелє кȣ кафтан ꙟпърътєскȣ, дє ла поартъ, ка съ ꙟбрачє пє краюл, венис(ъ). ши кътє г҃ алътȣрѣ мєргънд, краюл ла мижлѡк; ꙗръ динаинтѣ лѡр дє ѡ пáртє боꙗри арделѣни мєрџѣ, дє алт(ъ) партє бѡꙗри мȣнтєнєщи; ши поводничи прин мижлок мєрџѣ, атъта аи краюлȣи, кътъ ши а дм҃нȣлȣи. ꙗръ ѡастѣ Ѩрдѣлȣлȣи стъндъ чинєшъ ла ръндȣꙗла лѡр, кȣ кълєтєнїилє лѡр, тѡц съ ꙟкинà краюлȣи, ши съ дȣчѣ ꙟнаинтє. ши аша кȣ ѡръндȣꙗл(ъ) ка ачаста ши кȣ бȣн(ъ) тѡгмирє мєргъндъ кȣ тръмбицє, ши кȣ табалханелє, ши кȣ тѡт фѣлюлъ дє помбъ ꙟтръндъ ꙟ сатъ, аȣ дєскълєкат ꙟ кȣртѣ бисѣричи, оунде корȣнацїѧ єрà съ фїє. ши ꙟтъи ꙟ касє сȣиндȣ-съ, краюл кȣ домнȣлъ динпреȣн(ъ) ши кȣ капиџи-бáша, мєрс-аȣ ши сараскѣрюлъ ши сȣлтанȣлъ, ши ал'алци пáши тѡц къци єрà; прє карє краюлъ дє ѡ датъ чинистиндȣ-и, венит-аȣ нȣмай дєкът боꙗри арделѣни, дє аȣ пѡхтитит (!)

пє краюлъ, къ ц(а)ра ꙟлъ ащапт(ъ), ши-л кїамъ съ с(ъ) ꙟкорȣ́нѣзє. ши аша скȣлъндȣ-с(ъ) кȣ Костандин вѡд(ъ) ꙟпрєȣн(ъ) ꙟтръндъ ꙟ висѣрєкъ оунде тѡц боѧри арделѣнин, ши ал'алт(ъ) ц(а)ръ адȣнац єра, ши фїиндъ скаȣ́нȣл краюлȣи грижит ши гътит ꙟнаи́нтѣ прѣстолȣлȣи, ꙟтр'ънсȣлъ аȣ шєзȣтъ; ѧр дѣ стънга лȣи алътȣ́рѣ ши алт скаȣн фїинд грижитъ пєнтрȣ д(о)мнȣлъ цєръи рȣмънєщи, шизȣт-аȣ ши д(о)мнȣл кȣ дънсȣл алътȣ́рѣ; ши маи фїиндъ ши алтє скаȣ́нє дє аколѣ маи ꙟ жѡс дє ѡ партє ши дє алта, шєзȣт-аȣ тѡц боѧри арделѣни ши мȣнтѣни, ȣни дє ѡ партє, алци дє алта. дєчи нȣмаи дєкътъ аȣ ꙟчєпȣтъ а зичє кȣ тръмбицєлє ꙟ бисѣрєкъ, ши кънтърєц кънта дȣп' ал лор ѡбичѣи ши ръндȣѧл(ъ). дȣп'ачѣѧ контєниндȣ-съ кънтърилє, ꙟчєпȣт-аȣ пѡп(а) чєл марє ал лѡр прєдикацїє а фачє, ка ла ѡ жȣм(ъ)татє дє часъ цїиндъ; дȣп'ачѣѧ скȣлатȣ-с'аȣ боѧри арделѣни, ши вїиндъ ꙟнаинтѣ краюлȣи, ѧȣ зис, кȣм къ ц(а)ра ꙟлъ роаг(ъ) ши-лъ пѡхтѣщє съ лє фїє краю ши бȣн ѡблъдȣиторн. атȣнчѣ ши краюл скоасъ ѡ скрисоарє, ꙟтрȣ карє къте-ва порȣнчи єра ши понтȣри скрис(ъ), спрє карє краюл пѡхтїѧ цр҃а съ ȣрмѣзє; ши ꙟ аȣзирѣ тȣтȣрѡр лѡг. кръєскȣ чєтиндȣ-лє, тѡц кȣмъ къ лє вор цинѧ приминдȣ-лє с'аȣ фъгъдȣит. дȣпъ ачѣѧ ши боѧри ка дєспрє цр҃ъ ши дєспрє тѡци, дат'аȣ краюлюлȣи (!) ѡ картѣ, карє єрȧ типърит, дє ѡ аȣ чєтит ꙟ кап, динтр'ачѣ картє, ꙟтрȣ карѣ єрȧ жȣр(ъ)мънтȣрилє, кȣ карє краи къндъ съ пȣн, съ жȣръ, пєнтрȣ ка съ цїє чѣ чє чє(!) аколѡ синт скрис(ъ) лєгътȣри. ши чєтинд краюл ачѣлѣ, ꙟдат(ъ) тѡц кȣ ȣн глас аȣ стригат, зикъндъ: виват! виват! ши ѧръш кȣ тръмбицилє зикъндъ ꙟ бисѣрєкъ. дин афаръ дє бисѣрєкъ ꙟкъ тȣнȣрилє ши пȣшчи дȧ мȣлтє. дєчи прє капицибашȧ кȣ чинстє, ꙟкъ прѣ марє, адȣкъндȣ-лъ аколѣ, ꙟдат(ъ) аȣ ꙟбръкат прє краи кȣ́ кафтанȣл чєл ꙟпърътєскȣ, къптȣшитъ фїиндъ кȣ кожѡкъ дє самȣ́ръ; ши актинамѣлєлє ꙟпърътєщи чєтиндȣ-с(ъ), ѧръши кȣ тримбицилє ши а дȧ кȣ тȣнȣ́рилє аȣ ꙟчєпȣтъ. ашиждирѣ ши Иꙗкъпал агȧ, визирюлȣи (l. —юл) сȣлтанȣлȣи, вїиндъ кȣ капици-баша, дат-аȣ ши єл скрисори чє авѣ тримис дє ла ха́нȣл чє скриѧ ла цр҃ъ, ши тоатє ачѣстѧ чєтиндȣ-съ, ши прє лимба ȣ(н)гȣрѣскъ тълмъчиндȣ-съ ꙟтрȣ а тȣтȣрѡр ꙟцєлѣцєрє, мȣлцємит(ъ) ши ханȣлȣи ши ꙟпъратȣлȣи аȣ да́тъ. атȣнчѣ дар ши мърїѧ сȧ Костандин вѡд(ъ) кȣ а са врєдничїє чє ѡ арє, аръгъндъ кътръ краи ча динпрєȣн(ъ) кȣвїиничоасъ бȣкȣрїє, фъкȣт-аȣ краюлȣи фрȣмоас(ъ) ѡра́цїє,

пентрȣ норочирѣ ши ꙟнълцарѣ, че дȣмнезеȣ ꙟлъ ꙟвредни-
чис(ъ), ши ка съ-н фїе ꙟтр'ȣн часъ бȣн гръна, ши алте кȣ-
винте фрȣмоас(ъ) . дȣп ачѣста ешинт-аȣ краю дин бисѣрекъ,
кȣ д͠мнȣл динпреȣн(ъ) ши кȣ капиџи-баша, ши везирюлъ сȣл-
танȣлȣи, ши мергъндъ сȣсъ ꙟ касъ, ȣ(н)де ера сераскѣрюл де
аџепта пре краи, кȣ чинсте л'аȣ примит, ши кȣ кȣвинте де
бȣкȣрїе пентрȣ ꙟнълцарѣ крънеи . апои с'аȣ скȣлат сераскѣ-
рюлъ де с'аȣ дȣс ла ѡтак; ѩр маи пре ȣрмъ ши краюл кȣ
Костандин вѡд(ъ) ешиндъ, мерс'аȣ ла сȣлтанȣл, оунде ера ла
ѡтакȣл лȣи, де аȣ датъ мȣлцемит(ъ) кȣм и съ къдѣ ка
ȣнȣи сȣлтан, ши ешинд де аколѡ аȣ мерсъ чине ла ѡтакȣл
лȣи . ѩр а доаѡ зи фъкȣт-аȣ краюлъ ѡспъци мърїи сале лȣи
Кѡстандин вѡд(ъ), ꙟ сатъ ꙟ Кърстиѩнȣл, кȣ маре прїинце,
ши кȣ драгосте ши чинсте, шезиндъ амъ(н)дои ꙟ капȣлъ мѣсїи,
ши ꙟ жѡс, боѩри арделѣни де ѡ парте, ши де алта боѩри мȣн-
тенеџи, фъкънд'ъ маре веселїе пън ла ȣн час дин ноапте . апои
скȣлъндȣ-с(ъ) дела мас(ъ) връндъ д͠мнȣл а-ш лȣаѡ (l. лȣѡа)
сѣра бȣн(ъ) дела краюл, ѩр краюл аȣ ꙟкълекат де аȣ петре-
кȣтъ пе мърїѧ са кȣ тѡц боѩри пън ла ȣн лѡк, апѡи ш'аȣ
лȣат сѣра бȣн(ъ) ȣнȣлъ де кътръ алтȣл, ши с'аȣ дȣсъ чине
ла ѡтакъ.

CIII.

1700.

Ꙟвъцътȣри крещинещй ..... скоасе де пре лимба гречаскъ, пре лимба рȣмънѣскъ . ши с'аȣ типърит ꙟ анȣл мънтȣирей ‚аѱ Генарїе . ꙟ . Снѣгѡвь.

(8⁰, mic. 13 + 203 pagine.)

Inchinăciune către Constantin Voevod. (pag. 5—7.)

Прѣ крещїнȣлȣй, прѣ лȣминатȣлȣй шй прѣ ꙟнълцатȣлȣй Д͠мнȣлȣй шй стъпжнитóрюлȣй а тóатъ цáра Рȣмжнѣскъ . Д͠мнȣлȣй, Д͠мнȣлȣй . Іѡаннь Кѡнстандин' Басарáбъ Воевóдь, ачѣ плекáтъ пънъ ла пъмжнть ꙟкинъчюне.

Ѩръ .... гъсиндь ѡ тълмъчире нóаѡ а оунїй кърци нóаѡ фолоситóаре де сȣфлет', кáрѣ дин' лимба гречáскъ ꙟ лимба рȣмжнѣскъ, с'аȣ ѡстенить прѣ кȣвиѡсȣль ꙟтрȣ иеромонахи кир

Фїлоѳе́ю с҃тагоре́цȣль, м'а́м' апȣка́ть де ѡ ам тѵпъри́ть кȣ ажȣтóрюль лȣ́й д҃мнезъȣ. ка́рѣ нȣ̀ нȣ́май къчи ꙗсте нóаѡ, чи къчи ꙗсте шѝ ꙟчепътȣ́ръ а тѵпогра́фїей ка́рѣ амь ꙟвъца́ть. фъкънд динтр'ача́ста ꙟчепътȣ́ръ ꙟтѫ́ю а тѵпогра́фїей; кȣ плекъчю́не да́ръ ши кȣ ценȣ́ке плека́те, адȣкȣ ши пȣ́ю ꙟна́инте кътръ милосѫрдȣль шѝ прѣ ли́нȣль ѽкюл мърїей та́ле. ка́рѣ мърїꙗ тà дȣ́пъ оурма́рѣ ꙟпъра́цилорь че́лор' де демȣ́лтȣ, ка оунь стрънепóть ал' ꙟпъра́цилор', шѝ маи на́лть шѝ маи але́сь декѫ́ть д҃мнїй чеи ди'нче́пȣть, мъ рогь съ ѡ прїймещи, кȣ блѫндѣце шѝ кȣ юби́ре де ѡмь. прекȣ́мь ма́реле ꙟпъра́ть аль Пе́рсилор Кѵ́рь, ачѣ пȣцинтѣ̀ ап҃ъ а съра́кȣлȣй, саȣ ка че́й дóй ба́ни ми́чи ай въдȣвїй. ши д҃мнезъȣль тȣтȣрорь, шѝ дътътóрюль шѝ съвѫршитóрюль а тоатъ ꙟвъцътȣ́ра шѝ мещершȣ́гȣль, съ пъзѣ́скъ пре мърїꙗ тà май пресȣ́сь де тóатъ рътȣта́тѣ че́лор ꙟпроти́вничи, ꙟтъри́ндȣ-те ꙟтрȣ прѣ̀ на́лтȣль шѝ де д҃мнезъȣ пъзи́тȣл ска́ȣнь аль д҃мнїей, ꙟ мȣ́лци ани, ши прѣ̀ норочи́ци кȣ па́че шѝ фъръ тȣрбȣра́ре, шѝ дърȣи́ндȣ-ци вїа́цъ ꙟделȣнга́тъ, ꙟтрȣ веселїе, ꙟпреȣ́нъ кȣ прѣ лȣмина́цїй кокóни ай мърїеи та́ле, ши кȣ тóатъ кȣ́ртѣ. Аминь. А слъви́теи де д҃мнезъȣ ꙟнълцїимеи та́ле, май микь ши плека́ть робь: Геѡ́ргїе Радові́ч'.

Predoslovie cătră cetitorĭ. (pag. 8—9.)

Предословїе кътръ Четитóри.

Ꙟтр'ача́стъ кърцȣлїе, ѡ юби́ци четитóри, нȣ ве́ци афлà ворóбаве кȣ невóе ла ꙟцеле́сь; къ сѫ́нть прóасте сокотѣ̀ле ши ꙟвъцътȣ́ри, пре скȣ́рть шѝ ле́сне, ка́реле съ ꙟцеле́гь фъръ ѡстенѣ́лъ де фїещеш' ка́реле. Нȣ сѫ́нть ꙟвъцътȣ́ри де ѡбичѣ́ю ши полити́че́щи прекȣ́мь сѫнть ачѣ́лꙗ але лȣй Єпик'тит ши але алтора. Че сѫ́нтъ сокотѣ́ле крещине́щи, кареле приве́скȣ нȣ́май кътръ адевърȣль чель еванге́личе́скȣ, шѝ кътръ кредѝнца лȣй Х҃с. Ачѣсте сокотѣ́ле нȣ сѫнть да́те нȣмай кътръ че́й делȣнга́ци де лȣ́ме ши кътръ че́й че петре́кь пȣ́рȣрѣ ꙟтрȣ рȣгъчюни не'нчета́те; че шѝ кътръ аче́ꙗ, ка́рїй вїецȣ́еськ ꙟ лȣ́ме, шѝ нȣ̀ кȣнóскȣ атѫ́та де кȣра́ть та́инеле лȣй д҃мнезъȣ; къ пóть шѝ аче́щѣ май апóй дȣ́пъ грїжиле лȣ́мїи ка съ ѡ читѣ́скъ; къ прѐ адевъра́т' ле присосѣ́ще пȣцинникъ врѣ́ме шѝ пе́нтрȣ спс҃е́нїꙗ лѡрь. Де нȣ ворь пȣтѣ̀ съ ѡ читѣ́скъ тóатъ ꙟтр'о зѝ, ꙗръ май пȣцинь вор пȣтѣ̀ ка съ прочитѣ́скъ, ꙟ фїецїеш' ка́ре зѝ кѫ́те оун' ка́п' май наи́нте пѫнъ че нȣ ꙟче́пь

грі́жиле. Диминѣца дѹпъ че вєци сфършй чѣ датоаре ши дѹпъ ѡбичѣю рѹгъчюне кътръ Дмнезъѹ, читтици оунь кап', ꙟсъ кѹ сокотинцъ ка съ ѡ пѹтєци ꙟцелѣце бине. Де нѹ въ вѡр' фи лъсѫнд' лѹкрѹриле а четй диминѣца, пѹтєц' ши кътръ сѣръ, май наинте пѫнъ нѹ мѣрџеци спре пат'. Ачѣсте сокотинце, мъкар къ сѫнть ши мичи ꙗръ ꙟтръ ꙟ сѹфлетѹл' ностру, де-л' печетлѹєскѹ ка ши печѣтѣ пре чаръ.

Cap. VII: Pentru vecinicia muncilor iadului. (pag. 33—37.)

Пентрѹ въкѹирѣ мѹнчилорь ꙗдѹлѹй. кап. з.

а. Дмнезъѹ мѹнчѣще пъкателе чѣле времѣлниче кѹ мѹнчи вѣчниче, ши ѡаре поате сокотй нечине май маре мъніе де кѫт ачаста? казниле ꙗдѹлѹй сѫнт' фъръ де нѹмъръ. пентрѹ къ фаца карѣ ѡ дефаймъ пъкътошїй, ꙗсте пєсте сѣмъ; чѣ требѹѣще, дѹпъ кѹм' ꙗсте фаца кърїѧ-й фак нечинисте, съ фіє ши мѹнка лѡрь фъръ де сѣмъ.

в. Мѹнчиле атѹнче сѫнть мари, кѫндь сфършить н'аѹ. ꙟпѹнцерѣ акѹлѹй ꙗсте ꙟтрѹ адевърь оушоаръ кѫндь ва фи нѹмай де ѡ датъ, ꙗръ (!) дѣка ва ꙟпѹнџе неконтенит' дѣчїй ръмѫне неръбдать; де с'арь фи врѹть съвършй мѹнчиле ꙗдѹлѹй, ла ѡ сѹтъ де мїй де ани, саѹ ѡри ꙟ че нѹмърь май мѹлть ай пѹтѣ сокотй, прѣ адевърь ꙗдѹл' арь фи ѡ нимика. ꙗръ де врѣме че мѹнчеле сѫнть де пѹрѹрѣ въкѹиттоаре, чине поате съ нѹмъре мѹнка? де врѣме чѣ оунь ѡмь нѹ поате сѹфери съ стѣ пре ѹнь аџернѹть моале ши фрѹмось тот дѣѹна, даръ кѹм' ва пѹтѣ ръбда съ стѣ ꙟтр'о мѹнкъ вѣчникъ? ной нѹ пѹтємь ръбда а ста ла ѡ жоакъ ѡ зѡ ши ѡ ноапте, даръ кѹмь вом' съ пѹтємь ръбда, а фи пѹрѹрѣ ши тоть дѣѹна ꙟтр'о въпае несфършитъ?

г. Сѫракѹль кѫндь н'аре чѣле де трѣба хранїй, сокотѣще патима неръбдатъ; даръ сѹфлетѹль пъкътосѹлѹи, кѫнд' ва пїєрде атѹнче, вай, тоть бинеле, че ръбдаре ва съ айбъ? дѣпѹрѹрѣ чѣре, че нѹ-и даѹ алть чеваш', фъръ нѹмай мѹнчи; поѫтѣще лѹмінъ, че нѹ-и съ дъ алть чевашь, фъръ нѹмай фѡкѹль мѹнчилѡрь, кареле тѡт дѣѹна арде, ꙗръ нѹ лѹминѣзъ. аѹзирѣ алт чеваш' н'аѹде, фъръ нѹмаи сѹспине, ши скръшиттѹль динцилѡрь. гѹстарѣ нѹ добъндѣще алть чевашь, фъръ нѹмай амъръчюни ши венинѹри. ши май пре скѹрть: тѡт' трѹпѹль нѹ сим'те алть чеваш', фъръ нѹмай въпѣиле ꙗдѹлѹй.

д҃. Вáй де ачѣ въкꙋире! пъкътóсꙋль пéнтрꙋ пъкáтеле лꙋ́й, де аръ върсà дин ѡ҆кїи лꙋ́й атъта лáкръме кѫть аре мáрѣ, шѝ тѡ҆ате гѫрлеле мърїй, шѝ ла р҃ де áни съ нꙋ вѣ́р'се май мꙋ́л'т' декъть ѡ лáкръмъ; ачéста дꙋ́пъ атъ́тѣ мїи ши ꙟтꙋнѣ́рече де ани, съ сокотѣ́скъ къ нꙋ нспръвѣщїе нимúкь; ка кꙋ́мь ар фѝ фъкꙋ́т' атꙋ́нче ꙟчепътꙋ́ра, ꙗръш' съ ꙟчѣ́пъ дин чепꙋ́ть, ши ꙗр'ъш' дин'тр'áлть ꙟчепꙋ́ть, ка кꙋ́м' н'áр фи пъцúть ꙟкъ нúчи ѡ мꙋ́нкъ. фóарте кꙋ адевъра́ть тнкълóсꙋль, нимúкь н'áр пꙋтѣ̀ плинѝ, де ар фѝ фъкꙋ́т де атъ́тѣ ори ꙟчепътꙋ́ръ, кът' ꙗсте нъсúпꙋль мърїй, ши кътє сѫнт' чѣ́ле мърꙋнїцѣле, чѐ съ въдꙋ ꙟ аерꙋ, ши кътє сънть фрꙋ́нзеле ꙟ пъдꙋ́ре.

е҃. Пъкътóшїи аколò ꙟ мꙋ́нкъ, аꙋ тоть фѣ́люль де педéѱѣъ а мꙋнчилѡрь; шѝ тóате ꙟтр'о врѣ́ме кꙋнóскꙋ, къ каз'- неле лóрь н'áꙋ сфършúть. къ де ар фѝ фóсть кꙋ пꙋтúнцъ ка съ мóаръ шѝ аколó ка шѝ аїче, пóате къ арь авѣ̀ сфършúть мꙋ́нчиле лóрь. ꙗръ вáй де ей, пентрꙋ къ аꙋ а вїецꙋ́й ꙟтр'о мóарте тоть дѣꙋ́на. ѡ жáлникъ шѝ врѣ́дникъ де лáкръме ашезáре а пъкътóшилорь!

ѕ҃. Лꙋáци аминте въкꙋúрѣ мꙋ́нчилор', кꙋ кáрѣ д҃мнезеꙗскъ дирееп'тате мꙋнчѣ́щїе пре чéн пъкътóш'; шѝ де нꙋ́ вец' пꙋтѣ̀ съ ѡ причѣ́пец', крѣ́деції-ѡ къ ꙗсте оун адевъръ аль дх҃ꙋлꙋй сф҃нт'. мѣ́рце-ворь ачéщѣ ꙟ мꙋ́нка де вѣ́чи. мáре рѣꙋ ꙗсте оунꙋй крещїúнь а нꙋ̀ крѣ́де въкꙋúрѣ ачѣ̀ тоть дѣꙋ́на а ꙗдꙋлꙋй, дѣка нꙋ́ ле ва испитѝ кꙋ лꙋ́крꙋль. чéла че дѣ ръсплътúре чéлорь че н'áꙋ кꙋноскꙋ́ть пре д҃мнезѣꙋ, шѝ чéлора кáрїй нꙋ̀ аскꙋ́лтъ еѵг҃лїѧ лꙋй Хс҃. кáрїй вѡрь лꙋà жꙋдекáта, перúрѣ чѣ̀ вѣ́чникъ. адекъ д҃мнезѣꙋ ва съ мꙋнчѣ́скъ пре ачéѧ, кáрїй нꙋ крéдь ꙟ д҃мнезѣꙋ, шѝ ꙟ д҃мнꙋл' нóстрꙋ Іс҃. Хс҃. ши кáзна лóрь ва съ фїе вѣ́чникъ. шѝ Ꙁлатоꙋ́ст' зїче: времѣ́л'никъ ꙗсте ачѣ́ѧ че веселѣ́щїе, вѣ́ч'никъ ꙗсте ачѣ́ѧ че ꙟтристѣ́зъ; адекъ добъндúрѣ пъкáтꙋлꙋй аичи ꙗсте времѣ́линкъ, ꙗръ мꙋ́нка лꙋй ꙟ ꙗд' ꙗсте вѣ́чникъ.

CIV.

1700.

(8⁰, mic. VI foĭ nepaginate, 82 foĭ paginate.)

Флоа́рѣ да́ръврилѡр .... с'аѹ тѷпъри́т' ↑ сфн҃та мъ́нъстирє ↑ Ѻнѣгѡ́въ . въ лѣ́тѡ . ,зси҃ . мсць҃ юл.

Inchinăcĭune cătră Constandin Basarab Voevod. (Fol. IIb—IIIb.)

Прѣ крєщи́нѹлѹй, прѣ лѹмина́тѹлѹй ши́ прѣ ↑нълца́тѹлѹй до́мнѹлѹй, ши стъпжнито́рюлѹй, а тоа́тъ ца́ра Рѹмжнѣскъ, до́мнѹлѹй домнѹлѹи, Іѡанн' Кѡнстандіи́н' Басара́ба вѡєвѡд . ачѣ плєка́тъ пжнъ ла пъмжнт' ↑никинъчѹ́нє.

.... Ши́ ѩтъ кѹ ажѹто́рюл' лѹй дмнезъѹ мъргжндь спрє ↑книа́рѣ сфн҃тѹлѹй мѹ́нтєлѹй Аѳо́нѹлѹй, ↑ чѣ гръди́на ма́йкъй прѣчестїй, ши́ афлжнд' мѹ́лтє ши́ прѣ ↑фрѹмѹшица́тє сфн҃тє кърци, стрълѹчи́нд' кѹ ↑нълца́тє ↑целєпчѹ́н'; ши къѹтжн'дь кѹ амърѹ́н'тѹл', ам' афла́т' ши́ ача́стъ кърти́чѣ, ка́рѣ съ кїамъ : флоа́рѣ да́рѹрилѡр, скрі́съ ↑ ли́мба грєча́скъ; ѡ ам' адѹ́сь кѹ ми́нє а́йчѣ . ши́ ↑тжмплжндѹ-се прѣ кѹвїѡ́сѹл Ієромонах Филоѳе́й сфн҃та-горе́цѹл' а вєни́ пжнъ а́йчѣ ↑ ца́ръ, л'а́м' ↑дємна́т' дѹпъ пѹти́нїца-м' спрє ѡстєнѣ́лъ, дѣ ѡ аѹ ↑то́рсѹ спрє чѣ де мошї́є ши́ де ѡбщє ли́м'ба но́астръ рѹмжнѣ́скъ; пе́нтрѹ ка съ фі́є би́нє прїи́ми́тъ дє лъкѹито́рїй аче́стѹаш' ло́к'. ка́рєлє ши тѷпърі́ндѹ-ѡ прєкѹ́м' съ вѣ́дє, вї́ѹ акѹм мъка́р' ши́ недъсто́йнїк сжнт, ши́ ѡ адѹ́к' робѣ́щє ↑ ра́юл' че́л' ма́рє ал' мѹ́лтєлѡрь ши́ де мѹ́лтє фе́люр' дѣ да́рѹри изворжто́арє, ши́ би́нє мироситоарє ши́ прѣ фрѹмо́асє фло́ри алє блжндѣ́цилѡр' мърі́й талє ....

Алъ блжндѣ́цилѡрь мърі́й та́лє, невреѣ́дник' ши нетрѣ́бник' робь . Кѡнстанди́нь пъх . Сараки́нь . снь Гєѡргїє Дѡхтѡрь Критѣ́нѹл'.

Cap. II: Păcatul pizmeĭ. (Fol. 12a—14a.)

Пъка́тѹль пі́змїй . ка́п' . в҃.

Пи́зма, ка́рѣ ѥсте пъка́тѹл' ↑ проти́ва дра́гостєй, ѥсте ↑ до́аѡ фе́люр' : оѵна ѥсте ка съ-й па́ръ ръѹ де би́нєлє а́лтѹа, ѥръ алта ка сѣ се бѹ́кѹрє дѣ ръѹль ал'тѹа . ѥръ фі́єщє-ка́рѣ

по́ате съ фі́е би́не. пентрȣ кȣ (! l. къ) нȣ̀ ѩсте рѣȣ ка съ се бȣ́кȣре дѐ рѣȣль алтȣѧ, пентрȣ ка съ̀ се педеѱѣ́скъ ачéла ка́реле аре, шѝ съ факъ пентрȣ алтȣль би́не, пентрȣ ка съ нȣ́ съ трȣфѣ́скъ.

По́ате съ ꙟкипȣѧ́скъ шѝ съ асѣ́мене нещі́не пі́зма оу́нїй па́сърн, ка́рѣ ѩсте атѫ́та дѐ пизмъта́рицъ, кѫ́т' дѣ́ка-ш вѣ́де пȣ́їн ей къ съ ꙟгра́шъ ꙟ кȣ́йбȣл ей, ꙟй ловѣ́щє кȣ пи́скȣль ей ꙟ ко́асте, ка съ слъбѣ́скъ.

Се́нека аȣ зи́сь: пі́зма ско́ате ди́н' рѣȣ би́не шѝ динь би́не рѣȣ. Пен'трȣ пъка́тȣль пі́змей, скрїе ла ка́ртѣ пъка́телѡрь, къ ꙟ чѐ ки́п' мо́лїѧ стри́къ ханна, аша ши пі́зма стри́къ трȣ́пȣл ѡмȣлȣи. Соломѡ́н' аȣ зись: кѫ́н'дь ка́де прїѧтинȣл' тѣȣ, нȣ те бȣкȣра̀ дѐ па́гȣба лȣ́й, къ нȣ̀ пла́че лȣй дм҃незѣȣ, шѝ ва лȣа̀ дȣмнезѣȣ пова́ра дѐ пре ачéла, шѝ ѡ ва пȣ́не пре ти́не. ꙟкъ чéл' че съ бȣ́кȣръ де рѣȣл' алтȣѧ, нȣ ва ръмѫнѣ̀ небътȣ́т' [дѐ дм҃незѣȣ]. Сфн҃тȣл' Григо́рїе, аȣ зи́сь: нȣ ѩсте ма́й ма́ре мȣ́н'къ ꙟ лȣ́ме дѐкѫт' пі́зма, пентрȣ къ оун'де ѩсте пі́зма, нȣ̀ по́ате съ фі́е ни́ч' па́че ни́ч' дра́госте; шѝ ача́ста ѩсте чѣ̀ май ма́ре из'бѫнди́ре ка́рѣ по́ц' съ фачи пизмъта́рецȣлȣи: съ-и фа́чи би́не.

Пентрȣ пизма афлъ-се, къ аȣ фост' оунь боѧ́рю ма́ре, ка́реле авѣ̀ ꙟ каса лȣ́й дой ро́бй, шѝ оунȣл' ера̀ скȣ́м'пȣ ма́й вѫрто́сь дѐкѫт' то́ц' ѡаменїй лȣ́мїй, ѩр ал'тȣл' ера̀ фо́арте пизмъта́рец'. Де́чи боѧ́рюл' ачéла порȣнчѝ ачéлорь до́й ро́би, шѝ ле зи́се: еȣ во́ю съ въ фа́к' бога́ци декѫ́т' тот ѡмȣл' ꙟ кȣ́ртѣ мѣ̀, пен'трȣ къ в'а́м' афла́т' бȣ́нн шѝ крединчо́ши. шѝ акȣ́м' чѣ́рецн дела мі́не оунь дарь, шѝ кѫ́т' ва̀ чѣ́ре оунȣль, во́ю да̀ чéлȣѧ-л'алт ꙟдо́йт'. шѝ ни́ч' оунȣл' нȣ врѣ̀ съ чѣ́ръ ꙟиа́нн'те. ѩръ май апо́й възѫ́н'дь скȣ́м'пȣль къ пизмъта́рецȣль нȣ врѣ̀ съ чѣ́ръ ꙟтѫ́ю, дѐ пі́зма ка́рѣ авѣ̀ кътръ чела-л'а́лт'. [шѝ тикълоо́сȣль, дѐ арь фѝ лȣа́ть оунȣл оун да́р', ши чéла-л'алть доа́ѡ, чѐ па́гȣбъ ѩрь фѝ авȣ́ть, чела-л'а́л'ть?] ель зи́се: еȣ до́мнȣль мїе́ȣ, во́ю съ-м ско́ци мі́е оун' ѡкю, пентрȣ ка съ ско́ци пизмъта́рецȣлȣй амѫн'до́й. шї ꙟда́тъ боѧ́рюл' аче́ла фъкȣ̀ аша̀, ши ско́асе оунь ѡкю ал' скȣм'пȣлȣй, шї ай пизмъта́рецȣлȣй, амѫн'до́й.

Се́нека аȣ зи́сь: нȣ̀ фа́че нечи́нсте, шѝ нȣ̀ вей афла връжма́ш'; къ пі́зма, па́тимъ фа́че. Пла́тѡнь зи́се: пизм(ъ)та́рецȣл' ни́ч' ѡдн́ннѡа́ръ нȣ̀ стъ фъ́ръ дȣрѣ́ре, ни́чи скȣм'пȣль фъръ фри́къ. Сфн҃тȣль Авгȣсти́нь аȣ зи́сь: чéл' че аре пі́змъ нȣ̀ ювѣ́щє пре ні́чи оунȣль. дирéп'ть ача́ста нȣ по́ате съ фі́е май

ръꙋ пъка́ть дѐкѫть пи́зма. Оми́рь аꙋ зи́сь: май мꙋ́лть съ ка́дє а съ пъзѝ нєщи́нє дє пи́зма рꙋ́дєй шѝ а прїѧ́тинꙋлꙋй, дѐ кѫ́ть дє а връжма́шꙋлꙋй. Тꙋ́лїє аꙋ зи́сь: пизмъта́рєцꙋль прїнмѣ́щє а пїѧ́рдє, нꙋ́май ка съ а́йбъ ши алтꙋль па́гꙋбъ.

Пе́нтрꙋ пъка́тꙋль пи́змєй, скрі́є ла лѣщѣ вѣ́кє, къ възѫ́ндь Ка́инь, къ то́атє лꙋ́крꙋрилє съ ꙟмꙋлцїѧ̀, шѝ мєрщѣ̀ кътрє фра́тє-съꙋ Ꙗвєль, шѝ пе́нтрꙋ кьчи кꙋноскꙋ̀ къ то́т бинєлє авѣ̀ дєла Дмнєзъꙋ, ꙟл оўчи́сє прє єль афлѫ́н'дꙋ-сє нꙋ́май до́й фра́ци ка́рїй с'аꙋ нъскꙋ́ть ꙟтѫ́й ꙟ лꙋ́мє. шѝ ачє́ста аꙋ фо́сть сѫ́н'цєлє чє́ль дин'тѫ́ю ка́рєлє с'аꙋ вър'са́ть ꙟ пъмѫ́нть, адєкъ ди́нь пи́змъ.

Cap. XIII: Pentru darul înțelepțieĭ. (Fol. 37a—38a.)

Пе́н'трꙋ да́рꙋль ꙟцєлєпцїєй спꙋ́нь ла историїнлє Рѫмꙋлꙋй. къ аꙋ ꙟкъ́лєка́т ꙟтр'о зѝ ꙟпъра́тꙋль, шѝ афлѣ ꙟтр'о лꙋ́нкъ прє оўнь фїлосо́фь си́нгꙋрь. шѝ тримисє съ-ль кꙗ́мє; ꙗръ єль нꙋ́-й ръспꙋ́нсє. ꙗръ ꙟпъра́тꙋл възѫ́нд ашà, съ дꙋ́сє ꙟсꙋш дє́-л ꙟтрєбъ, чє фа́чє аколò си́нгꙋрь? шѝ ꙟда́тъ ръспꙋ́нсє фїлосо́фꙋль зикѫ́нд: єꙋ ꙟвъцꙋ прє ѡамєни ꙟцєлєпцїє. ꙗръ ꙟпъра́тꙋл зі́сє: ꙟва́цъ-мъ шѝ прє ми́нє чєвà; шѝ лꙋꙟ́ндь фїлосо́фꙋль оўн кондѣ́ю скри́сє ачѧ́ста: ꙟ фїєщє ка́рє лꙋ́крꙋ чѐ вє́й съ фа́чй, сокотѣ́щє чѣ́лє чѐ во́р съ вїє. шѝ лꙋ ѡ ꙟпъра́тꙋл скрисо́арѣ ачѧ́ста, шѝ ꙟторкѫ́ндꙋ-сє ꙟ Рѫм, ѡ липѝ ꙟ по́арта полъцїй лꙋй. шѝ стѫ́нд мꙋ́лтъ врѣ́мє с'а́ꙋ ꙟтѫмпла́ть ѡарєка́рїй ѡмєни ма́ри дин чєта́тѣ ачѣ́ѧ, дѐ сокоти́ръ ка съ ѡмо́арє прє ꙟпъра́тꙋль. шѝ фъгъдꙋи́ръ ба́ни мꙋ́лци оўнꙋй бърбїꙗ́рю, ка съ та́є ка́пꙋл ꙟпъра́тꙋлꙋй аколѣ̀ оўндє-л спа́лъ. шѝ ꙗꙋ фъгъдꙋи́ть къ-ль во́рь скъпà. шѝ ꙟтр'о зѝ мєргѫ́ндь бърбїѧ́рюль съ-л спѣ́лє, кꙋ гѫ́нд ка съ-ль ѡмо́арє, прєкꙋм л'аꙋ ръндꙋи́ть, възꙋ̀ прѐ по́арта полъцїй ачѣ̀ скрисо́арє ка́рѣ зичѣ̀: ѡри чє вє́й врѣ̀ съ фа́чи, сокотѣ́щє ꙟтѣю ачѣ́ѧ ка́рѣ по́атє ка съ-ц вїє. шѝ ꙟда́тъ кꙋ то́тꙋл съ тємꙋ̀, пърѫ́ндꙋ-й къ ꙟпъра́тꙋль аꙋ фъкꙋ́т дє ѡ аꙋ пꙋ́сь, пе́нтрꙋ къ аꙋ афла́т ачѣ́ѧ ка́рѣ лꙋ ръндꙋи́т съ фа́къ. шѝ ꙟтр'ачє́л ча́сь алєргѫ́нд, ꙟтръ ла ꙟпъра́тꙋл дє́-ш чєрꙋ̀ єртъчꙋ́нє, шї-й мъртꙋрисѝ дє то́атє. ꙗръ ꙟпъра́тꙋл нєщїи́нд нимика дє ачє́ст лꙋ́крꙋ, дѣ́ка аꙋзѝ ашà, тримисє пе́нтрꙋ то́ци боѧ́рїй, ка́рїй аꙋ фо́ст ꙟ сфа́тꙋл мо́рцїй лꙋй, шѝ порꙋнчѝ ка съ-й ѡмо́арє; шѝ єртъ мо́артѣ бърбїѧ́рюлꙋй. шѝ атꙋнчє тримисє ла фїлосо́ф дє-л

адꙋсеръ, шѝ дѣчі́й нꙋ-л̀ май лъсъ̀ съ май ѩсъ̀ делà ди́нсꙋл̀, шї-й фъкꙋ̀ чи́нсте мáре, пéнтрꙋ къ ел ꙟй дедѣ́се ачѣ̀ скрип-тꙋ́ръ.

CV.

1702 (= 1680.)

(4⁰, IV nepaginate + 202 foĭ paginate.)

Сфн҃та ши дꙋмнезъѩска Лꙋтꙋргі́е ..... кáрѣ акꙋ́м де нóꙋ с'аꙋ типърит ...... ꙟ сфн҃та епскопі́е дела Бꙋзъ́ꙋ. ꙟ Типогрáфіѧ домнѣ́скъ. ла анꙋль дела зи-ди́рѣ лꙋ́мій ,зсї.

Predoslovie. (Fol. IIa — IVa.)

Предослóвїе
Жꙋпан Шърбан Кантакоз(ино) вéл̀ пъхáрникь

Тꙋтꙋрѡр адевърáцнлѡр крещи́нни православн(ичи) шѝ кꙋй съ кꙋви́не а щѝ, сънътáте трꙋпѣ́(скъ шѝ) сп҃céнїе сꙋфлетѣ́скъ, де ла дм҃нꙋль дм҃нез(ъꙋ) пофтѣ́ще, шѝ рóагъ.

Дм҃незъꙋ вѣ́чникꙋль, шѝ а тоть пꙋтѣ́рникꙋль, ден ноѩ́-нꙋль мърі́рей шѝ бꙋнътъцї́й сáле, аꙋ врꙋ́ть лꙋ́мѣ кꙋ тóате кѫ́те сѫнть ꙟтр'ѫ́нса, шѝ афáръ дентр'ѫ́нса, възꙋ́те шѝ не-възꙋ́те, ден нимика съ зидѣ́скъ, шѝ ла нвѣ́лъ съ адꙋ́къ. ꙟсъ нꙋ́ нꙋмай атѫ́та аджнчи́мѣ ꙟцелеп'чю́нїй сáле аꙋ врꙋть съ фáкъ, шѝ съ токмѣ́скъ, че ꙟкъ кꙋ немърџини́та-й прови-денцї́е тóате ка съ съ цí́е, шѝ оуна кꙋ алта кà съ съ пъ-зѣ́скъ, ашà де мáре ши де бꙋ́нъ ѡрѫн'дꙋѩлъ аꙋ пꙋсь, шѝ аꙋ ашъзáть, кѫт де нꙋ̀ ѩръш' пелагꙋль цїи́нцей сáле ар фѝ хо-търѫт' шѝ сфѫрши́тꙋль ей а фѝ, с'ар крѣ́де къ ꙟ вѣ́чи сꙋк-цесиве с'ар трáџе, шѝ ар' стà лꙋ́мѣ.

Ꙗшà дáръ ꙟцелепцíѧ, шѝ пꙋтерничíѧ лꙋй дꙋм(незъꙋ) ашъзѫ́ндь шѝ токминдь фїи́нцеле, шѝ (лꙋкрꙋ)риле, шѝ фи́ре лѣꙋ дáть, ши пóфта ка а(чѣѧ) ꙟтр'ѫ́нса аꙋ съди́ть; ка пен'тр'ачѣ́ѧ фїеще-(че) зиди́ре, требꙋ́инца ей съ-шї кáꙋте, шѝ ажꙋ(тор)ю съ-шї чáръ оуна дела алта, пéнтрꙋ пáза шѝ (цин)ѣ́рѣ ей. ꙟсъ декѫ́ть тꙋтꙋрóрь алтора, (м)ай вѫртос шѝ май алес ѡмꙋлꙋй, [: кà оунї́й че ѫсте май алѣ́съ, шѝ май иску-

сѝтъ зидѝре, декѫт тоатъ зидѝрѣ, дȣпре ꙟцери :] аȣ ѡрѫндȣѝть ачѣ пȣтѣре, шѝ ꙟ немȣриторїю сȣфлетȣль лȣй аȣ пȣсь кȣноштинци, кърїѧ шѝ маре порȣнкъ аȣ дать, ка ꙟтрȣ соцїирѣ че съ афлъ, съ съ цїе, шѝ съ съ пъзѣскъ, оунȣль кȣ алтȣль ажȣтѫндь, шѝ спрнжининдь кȣ ачѣѧ, че фїеще-кърȣѧ провиденцїа, шѝ бȣнътатѣ дм҃незъѧскъ ѩȣ дърȣит', шѝ л'аȣ милȣить; адекъте, чель май таре, шѝ май авȣт, пре чел' слабь, шѝ май лиѱїить; чел' май маре шѝ май вѫртось, пре чель май мїкь, шѝ непȣтинчос; шѝ ашà оурмѫндȣ-се ла тоате ал'алте съ кȣргъ. ачѣѧ даръ а съ фаче, шѝ ка ачѣлѣ а съ ажȣтà, кȣм' шѝ даторїе къ ѧсте ѡмȣлȣй, тоате сфн҃теле скриптȣри арать, ꙟвацъ, шѝ порȣн'ческȣ, ашиждерѣ шѝ политичештиле леџи шѝ канѡане ачѣлѣ дог'матисескȣ. шѝ нȣ нȣмай чѣле кре(шти)нешти, че ꙟкъ шѝ чѣле еѳничешти асѣменѣ ꙟва(цъ), ꙟдѣмнъ, шѝ силескȣ пре тоть ѡмȣл'; дирѣп(т) къ, а фаче, шѝ а пъзѝ ачѣѧ, дм҃незъескȣ шѝ фирескȣ лȣкрȣ ѧсте. ажȣторюль даръ ачела, че шѝ даторїе ѡмȣлȣй ѩсте де а дà, шѝ а адȣче оунȣл алтȣѧ, де пре пȣтинца, шѝ авȣтȣль съȣ че ва фѝ, ꙟ мȣлте фѣлюри, шѝ кїпȣри ѩсте шѝ съ поате зиче; прекȣмь прен' мȣлте скрипїтȣри, чине читѣще, сау ва врѣ съ читѣскъ, вѣде шѝ ва пȣтѣ ведѣ. ꙟсъ лѫнгъ алте ажȣтоаре, ачѣѧ май алес шѝ май де мȣлть фолось ѩсте а сȣфлетелорь, де врѣме че, кȣ кѫть май пре дѣсȣпра ѧсте, май алес, май искȣсить, шѝ май чин'стить сȣфлетȣль декѫть трȣпȣль, кȣ атѫта май алесь шѝ фолосȣл лȣй ѧсте шѝ май маре, шѝ май ѡсебить бинеле. дирепть къ а тоть цїнторюль, шѝ ꙟ тройцъ мърить, слъвить, ши прослъвить дм҃незъȣ, аȣ чин'стить, аȣ ꙟподобить, шѝ аȣ ꙟбогъцит фирѣ ѡменескȣлȣй сȣфлеть, кȣ немȣрирѣ, кȣ веч'ничїѧ, шѝ кȣ ꙟпъръцїѧ черюрилѡр, карѣ ѩсте ферничирѣ чѣ адевърать, бȣкȣрїѧ, шѝ дȣлчаца (ч)ѣ неспȣсъ, шѝ некȣпринсъ де вѣчи.

Ла ачѣстѣ даръ тоате мȣлть оуйтѫндȣ-се (ш)ѝ бине сокотиндȣ-ле, май сȣсь нȣменитȣль(!) дȣм(н)ѣлȣй жȣпан Шербань Кан'такозинò, аȣ гѫн'дит, кà прен чел' че милосѫрдȣль, шѝ прѣ сфн҃тȣль дȣмнезъȣ прилежь ѩȣ дат, кѫт прен' пȣтин'ца-й ва фѝ, съ ажȣте пре чей че требȣинца лор ꙟй силѣще шѝ невоѧ ѡ чѣре, май вѫртѡсь партѣ бесѣричаскъ, карїй сѫнть преѡцїй. дирепть ачѣѧ ѩтъ аȣ сокотить, шѝ аȣ алесь де аȣ типърит де изноавъ Лѵтȣргїйле ꙟ кипȣль че съ вѣде, де врѣме чѐ с'аȣ шѝ ꙟпȣцинать ачѣле кърци ꙟтр'ачѣсте времи. шѝ кȣ тоатъ кїел'тȣѩла сà испръвиндȣ-ле, харь (! l. даръ) ле

ꙟпáрте пре ла сфи҃нтеле шѝ дмнезъѐщиле бисѣ́речи, шѝ кȣ́й ѥсте де требȣ́инцъ дърȣѫ́ще, пентрȣ бȣ́на поменѝрѣ лȣ́й, а пъри́нцилор, а мóшилорь, стръмóшилорь, шѝ а тóть вéкю шѝ бл҃городъ нѣ́мȣлȣи съȣ, ден̓ бȣ́нъ воѧ сѧ̀ миш̓кат шѝ ацѫ-цáть; лȣ́крȣ кȣ адевърáть бȣ́нь де лъȣдáть, ши де мȣ́лть мȣ́лтора фолос. къче ачáстъ прѣ сф҃нтъ кáрте, Литȣргíе зи́кь, кáпȣль шѝ ꙟчепътȣ́ра тȣтȣрóрь православнничи ай Ръсъри́тȣ-лȣй бесеричéщилѡр кърци, шѝ ѡрѫндȣéли ѧсте; дирéпть къ прейтр̓ачѣ́стѣ май алѣ́са, шѝ минȣнáта тáйн(ъ) а евхаристïей съ съвѫршáще, кáрѣ кȣ дмнезъéскȣль трȣ́пь ал̓ дмнȣлȣй шѝ спъситóрюлȣй нóстрȣ І҃с. Х҃с. не ꙟпреȣ́нъ, не оу҆нѣ́ще, шѝ вïꙗ́цъ де вѣ́чи не къщи́гъ. а кърȣѧ дмнȣ, шѝ дмнезéȣ фíе слáвъ, шѝ лáȣдъ ꙟ вѣ́чи де вѣ́чи ами́нь.

Molitva la pogorărea duhuluĭ sfânt. (Fol. 155b—156a.)

Млтвъ (ла погорѫрѣ дхȣлȣй сф҃нть).

Дмне, дмне, чéла чи не избъвéщи пре нóй де тóатъ съ-щѣ́та че збóаръ ꙟ зѝ, избъвѣ́ще-не де тóть лȣ́крȣл̓ че оу҆м̓блъ ꙟтрȣ ꙟтȣнѣ́рекь: прïймѣ́ще жертва чѣ де сѣ́ра а ꙟнълц̓ърïй мѫйнилѡрь нóастре, шѝ не ꙟвред̓ничѣ́ще съ трѣ́чемь шѝ мъсȣ́ра нóпцïй фър де прихáнъ, нефïиндь испити́ци де чéй ръй. шѝ не избъвѣ́ще пре нóй де тóатъ тȣрбȣрáрѣ шѝ фри́ка, кáрѣ ви́не дела дïáволȣль. дърȣѫ́ще сȣ́флетелорь нóастре оу҆-мили́нцъ, шѝ гѫ́ндȣрилорь нóастре пȣр̓тáре де гри́жъ, де ꙟтребáрѣ жȣдекъцïй тáле чéй ꙟфрикошáте шѝ дрѣ́пте. пъ-трȣ́нде кȣ фри́ка тà трȣпȣриле нóастре, шѝ ѡмоаръ мъдȣлъ-риле нóастре, чѣлѣ чи сѫ́нть пре пъмѫ́нть; ка ꙟтрȣ ли́нищѣ сóмнȣлȣй съ не лȣминъмь кȣ ведѣ́рѣ жȣдекъцилѡр тáле. депъртѣ́зъ де ла нѡй тóатъ нълȣчи́рѣ чѣ некȣвïѡасъ, шѝ пóхта чѣ адȣкътóаре де пейре. шѝ не скóалъ пре нóй ꙟ врѣ́мѣ де рȣгъ ꙟтъри́ци ꙟ креди́нцъ, шѝ спори́ндь ꙟтрȣ порȣ́-чиле тáле.

Molitva sf-luĭ Damaschin. (Fol. 187a—187b.)

Моли́тва а чи́нчѣ, а сф҃нтȣлȣй Іѡáнь Дамаски́нь.

(Рȣгъчю́нѣ причещáнïей).

Стъпѫ́не, дмне, дмнезъȣль нóстрȣ І҃с. Х҃с. чéла че ꙟсȣци ай пȣтѣ́ре а ертà пъкáтеле, ка оу҆н бȣ́нь ши юби́торю де ѡá-

мени, ꙗртъ-ми чѣле че ам' грешѝть кꙋ щіинца шѝ кꙋ не-щіинца; шѝ мъ ꙟвред'ничѣще фър' де ѡсѫндъ а мъ ꙟпреꙋнà дмнезъещилоръ, прѣ слъвителоръ, шѝ прѣ кꙋрáтелѡръ, шѝ де віѧцъ фъкътóарелоръ тáйнилѡр тáле; нꙋ спрѐ греꙋтáте, нѝчи спре мꙋ́нкъ, нѝчи спре адáѡщерѣ пъкáтелоръ, че спре кꙋръцѝре шѝ сфнцѝре, шѝ спре логодѝре віéцій шѝ ꙟпъръціей че ва съ фіе, спре зѝдъ шѝ ажꙋтóрю, шѝ изгонѝрѣ чéлор протѝвничи, ꙟтрꙋ піѧрдерѣ пъкáтелоръ мѣ́ле чéлор мꙋ́лте. къ тꙋ̀ ещи дмнезъꙋль мѝлій, шѝ ал ꙟдꙋръ̀рилор, шѝ ал' юбѝрій де ѡá-мени. шѝ ціе мърѝре ꙟнълцъмь ден'преꙋ́нъ кꙋ тáтъль, шѝ кꙋ дхꙋль сфнть, акꙋ́мь шѝ пꙋ́рꙋрѣ, шѝ ꙟ вѣ́чіи вѣ́чилѡрь. Аминь.

Invățătură către preoți. (202a—202b.)

Ꙟвъцътꙋ́ръ кътръ прéѡци.

Ашиждерѣ шѝ ѡдъждіиле чѣле ꙟвекѝте дѣка нꙋ пꙋтец алѣ́ще нимика дентр'жиселе, съ ле ꙟгропáци ꙟ ѡлтáрю афꙋндь. прекꙋ́м' шѝ де икóане дѣка съ ꙟвекескь фóарте кꙋм' съ ле ꙟгропъм' ꙟ лок кꙋрат, авем ꙟвъцътꙋ́ръ ла прав. кап. тпѳ. мъхръмиле чѣ́ле де щерсь, ꙗръ съ фіе кꙋвіѡасе дóаѡ, саꙋ г, ка дѣ́ка съ негрѣще оуна съ съ пóатъ спъла̀ алта; шѝ ꙗр съ нꙋ́ се спѣле дѣвалма кꙋ алте рꙋ́фе, че ꙟ лок кꙋрат, саꙋ ꙟ апъ кꙋрътóаре, ка нѝще лꙋ́крꙋри оусебѝте де чѣ́ле де ѡбще.

Ачѣстѣ тоате прекꙋм ведец къ вѫ съ дъ порꙋнкъ ашà съ ле пъзѝци. ꙗръ кáріи ден вóй прéѡцій вор фáче ꙟтр'алть кип, шї-н вом афла̀, оуній ка ачеѧ бѝне съ щіе, къ нꙋ́ нꙋмай мáре чертáре вор авѣ̀ дела нои пентрꙋ вѝна са̀, че шѝ де пре-ѡціе ка нѝще неаскꙋлтътóри съ вор лиѱѝ. ꙗръ чеи аскꙋлтъ-тóри шѝ кáріи вор фáче дꙋпъ порꙋнка ачáста а нóастръ, шѝ кꙋ тѣ́мере вор слꙋжѝ лꙋ̀й дꙋмнезъꙋ, шѝ де чинстѣ лꙋ̀й нꙋ́ вор фи небъгътóри де сѣ́мъ, ачéѧ де ла нóй вор авѣ̀ рꙋ́гъ, шѝ блгсвеніе. ꙗръ че ѐ май мꙋлть, дела дмнезъꙋ вор лꙋа̀ плáтъ, ка нѝще слꙋ́ци бꙋ́не, шѝ кредѝнчóасе; кърꙋѧ ка млстивꙋлꙋй пърѝнте пре вóй пре тóци въ лъсъм' спре ꙟтърѝре, шѝ пáзъ.

CVI.

1703.

Но́ѹль Тестаме́нть ..... с'аѹ тѵпърить ꙟ тѵпогра́фїа домнѣскъ, ꙟ ѡра́шѹль Бѹкѹре́щилорь. Ла анѹль Мѫнтѹирїй ,аѱг.

(4⁰, II + 209 foi paginate.)

Па́трѹ сѫнт' рѫѹри день Ра́ю че кѹръ,
  Прекѹмь гръѥще сфи҃та скриптѹръ.
Па́трѹ еѵглїй ден' чѣрю не тѹнъ,
  Ши ла кредйинцъ пре то́ци адѹнъ.
Па́трѹ сѫнть сѣмне тѡ́т' ꙟдойте,
  Шй але църѫи, фо́арте слъвите.
Кѹ ка́ре сѣмне съ 'нкоронѣзъ,
  Дѡмнѹл Кѡнстандйн', тѡ́т ѡмѹл' крѣзъ.
Че съ нѹмѣще шй Бъсъра́бъ,
  Дѣй дм҃нѹль вїа́цъ мѹ́лтъ съ аибъ.

Inchináciune către Constantin Basarab Voevod. (Fol. IIa — IIb.)

Прѣ лѹминатѹлѹй ꙟнълца́тѹлѹй шй бѹнѹлѹй кредничѡ́с' дм҃нь, шй ѡблъдѹйто́рю а то́атъ ца́ра Рѹмѫнѣскъ Іѡ Кѡнстанти́нь Басара́бъ воево́дь, плека́те ꙟкинъчѹне.

ꙟто́арче-се пѹ́рѹрѣ магни́тѹль кътръ по́лѹсь*), збо́аръ спре ꙟнъл'ци́ме фо́кѹль, плѣкъ-се ꙟ сѫнѹл' пъмѫнтѹлѹй пїа́тра, алѣргъ апеле ꙟ бра́целе мърїй, шй ꙟ скѹ́рте кѹвинте, то́ате лѹ́крѹриле кътръ ке́ндрѹль ло́рь съ плѣкъ. Де́чи да́ръ де ѥсте ашâ, нѹ̀ ѥсте ни́чи де кѹ́мь минѹне; де врѣме че ачѣстѹй дм҃незеескь Тестаме́нть тоате че сѫнт' ꙟ сѫнѹль кредничо́сѹлѹй ѥбито́рюлѹй де хс҃ шй крещинескѹлѹй тъѹ сѹ́флет', ка ла оунь кендрѹ фире́скь алѣргъ; пентрѹ чѐ, къ прекѹ́мь чѣле сфи҃те съ кѹвинь сфи҃цилорь, ши чѣле сфи҃ците сфи҃ци́цилорь, аша шй чѣле крещинѣщи крещинилорь съ кѹвинь. Мѹ́лте адевъра́те крещинѣщи ши де дм҃незѣѹ плъкѹте, шй де сѹ́флете фолоситоа́ре кърци, дентрѹ але мърїй та́ле келтѹ́ꙗле спре фо-

*) Notă marginală: бо́лдѹл чѣрюлѹй.

лóсꙋль чéл' де ѡбще с'аꙋ дáт'; ꙗръ де кѫт' тóате май фоло-
ситóаре де сꙋ́флете шѝ мѫнтꙋитóаре ꙗсте ачáста а нóꙋлꙋй
Тестамéнт'. Пентрꙋ къ де врѣме, дꙋпъ кꙋ́м' зи́че феричи́тꙋл'
Пáвел' алт нꙋ ꙗсте еѵглїѧ҃ фъръ нꙋ́май пꙋтѣрѣ лꙋи дмнезéꙋ
спре мѫнтꙋи́ре ла тóт' чéла че крѣде. Ꙗпрътáт' ꙗсте кꙋ́м' къ
декѫт' тóате кърциле бесерї́чещ, ачáста ꙗсте май фолоситóаре
де сꙋ́флете ши мѫнтꙋитóаре. Де врѣме че еѵглїѧ҃ ꙗсте сáбїѧ,
кáрѣ бирꙋѫще тóате áрмеле проти́вникꙋлꙋй, кꙋ ачáста кълкъм'
тóате рѣлеле, ръбдъм' кꙋ ꙟдрьзнѣлъ чѣле ꙟпроти́въ, гони́-
риле, тикълошíнле, някáзꙋриле, ши мóартѣ, асъмънѫндꙋ-не
чéлꙋй, че би́не с'áꙋ вести́т шѝ мꙋ́лт' пътимáшꙋлꙋй мѫнтꙋ-
итóрю. Прен' ми́жлокꙋль еѵглїей бирꙋи́м' пре Їꙋдéй, рꙋшинъмь
небꙋ́нъ ꙟцелепчюнѣ неꙟцелéпцилорь ꙟцелéпци ай лꙋ́мїй аче-
щїѧ҃....... Дéчи кѫтъ плáтъ сокотéщи, прѣ лꙋмнинáте дмне,
съ ꙗй дела богáтꙋль дътътóрю шѝ плáтникꙋль дмнезéꙋ пéн-
трꙋ типъри́тꙋль дмнезеéщїй ачéщїѧ шѝ де сꙋ́флете фолоситóа-
рей кърци ал' нóꙋлꙋй Тестамéнть? мáре слáвъ аꙋ лꙋáть аде-
вьрáть, ши чи́нсте немꙋритóаре Птоломéꙋ ꙟпърáтꙋль еги́петꙋ-
лꙋй, пентрꙋ тълмъчи́рѣ би́блїей ꙟ ли́мба елїнѣскъ. Ꙗръ
мърїѧ тà май мáре чи́нсте ши плáтъ вей лꙋà ꙟ чáстъ
лꙋ́ме, шѝ ꙟ чѣ вїйтóаре, пентрꙋ кьчи нóꙋль ачéста Теста-
мéнть аль мѫнтꙋитóрюлꙋи, фїи́ндь ꙟтрꙋ ли́мба чѣ пърин-
тѣскъ тълмъчи́ть кꙋ але мърїи-тáле к(е)лтꙋѫле спре чѣ де
ѡб'ще фолоси́нцъ л'áй мáи типъри́ть, ши л'аи дáть........
Ꙗл мърїи тáле ми́к' шѝ плекáть рꙋгътѡ́рю. смери́тꙋль ꙟтрꙋ
Їеромонáхи, Ꙗнѳїмь Ївирѣнꙋль.

Mateiu cap. XVIII, v. 1—14. (Fol. 16a.*)

Єѵаггелїе дела Матѳеи капь ин҃і.

1. Ꙟтр'ачéль чáсь съ апропїáръ оученичїй кътръ Іс҃
зикѫ́нд': оáре чи́не-й май мáре, ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ чéрюрилорь?
2. Шѝ кемѫ́ндь Іс҃ оунь копи́ль, ꙟль пꙋ́се ꙟ ми́жлокꙋль лорь.
3. Шѝ зи́се: адевърь гръескь вóаѡ: де нꙋ въ вецн ꙟтоарче,
ши съ фи́ц' ка копїи́й, нꙋ вец' ꙟтра ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ чéрюри-
лорь. 4. Дéч' кáреле съ ва смерѝ пре си́не ка ачéсть копи́ль,
ачéла ꙗсте май мáре ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ чéрюрилорь. 5. Шѝ кáре
арь прїимѝ пре оунь копи́ль ка ачéста ꙟ нꙋ́меле мїеꙋ, пре ми́не

*) cf. 1648, maĭ sus pag. 127.

прїймѣще. 6. Ꙗръ чи́не арь сминтѝ пре оунꙋль де ачѣщи ми́чи,
ка́рїи кре́дь ꙟтрꙋ ми́не, май би́не е лꙋ́й съ съ спѫнзꙋре пїа́тра
мо́рїи де грꙋма́зїй лꙋ́й, ши съ съ ꙟнѣ́че ꙟтр'аджнкꙋль мърїи.
7. Ва́й лꙋ́мїй де сминтѣ́ле, къ требꙋѧще съ вїе сминтѣлеле;
ꙟсъ вай де ѡмꙋл' ачѣ́ла, прень ка́реле ви́не сминтѣла. 8. Ꙗръ
де те сминтѣ́ще мѫна тà, са́ꙋ пичо́рꙋль тъꙋ, та́е-ле пре ѥле
шѝ лѣпъдъ дела ти́не; май би́не ѥсте цїе чю́нгъ саꙋ шкїѡпь
съ ꙟтри ꙟ вїа́цъ, декѫ́ть дѡ́аѡ мѫн' са́ꙋ до́аѡ пичо́аре
авѫ́нд' съ те пꙋ́й ꙟ фо́кꙋль вѣ́чникь. 9. Шѝ окюл тъꙋ де
те ва сминтѝ, ско́ате-ль пре ель, шлйь (! l. шѝ-ль) лѣпъдъ де
ла ти́не; май би́не ѥсте цїе кꙋ оунь окю съ ꙟтри ꙟ вїа́цъ,
декѫ́ть до́и оки авѫ́нд' съ те пꙋи ꙟ ма́тка фо́кꙋлꙋй. 10. Къꙋ-
та́ци съ нꙋ хꙋли́ци пре вр'ꙋ́нꙋл' де ачѣ́щи ми́ч'; къ гръ́ескь
воаѡ: къ ꙟџерїй лорь ꙟ чѣ́рю, пꙋ́рꙋрѣ въдь фа́ца Та́тълꙋи
мїѣꙋ чель день чѣ́рюри. 11. Къ аꙋ вени́ть фїюль ѡмене́скь, съ
мѫнтꙋѥскъ пре чѣ́ль пїердꙋ́ть. 12. Чѣ́ съ па́ре во́аѡ? де вор'
фѝ ла оунь ѡмь р̃ де ой, шѝ ва ръть́чѝ оуна дентр'ѫселе,
аꙋ нꙋ̀ лъсѫ́ить (!) пре чѣ́ле ч̃ ши ѳ̃ ꙟ мꙋ́нци, каꙋтъ пре чѣ̀
ръть́чи́тъ? 13. Шѝ де се ва тѫмплà съ ѡ̀ афле, адевъра́ть
гръ́еск' во́аѡ, къ съ бꙋ́кꙋръ де ачѣѧ май въртось декѫ́ть
де чѣ́ле ч̃ ши ѳ̃ неръть́чи́те. 14. Ꙗшà нꙋ̀ ѥсте во́е ꙟнаинтѣ
Та́тълꙋй во́стрꙋ день чѣрюри, ка съ пїѧе оунꙋль де чѣщи ми́чи.

Faptele Apostolilor, cap. XXVIII, v. 1—14. (Fol. 123b—124a.)

Фа́птеле апо́столилорь капь. к̃и.

1. Ши скъпѫндь атꙋ́нчѣ аꙋ кꙋноскꙋ́ть къ Мелетѝ ѡстро́-
вꙋл' съ кїамъ. 2. Ꙗръ варва́рїй фъчà нꙋ̀ фїе чѣ̀ ми́лъ кꙋ нѡ́й,
пентрꙋ къ апринзѫ́ндь фо́кь нѣ́ꙋ лꙋа́ть пре то́ци пре но́й,
пентрꙋ пло́аѧ чѣ ерà, ши пентрꙋ фри́гь. 3. Шѝ адꙋнѫндь Па́-
вель мꙋлци́ме де гъте́жїй, ши пꙋ́индь пресе фо́кь, ѡ ви́пере
де кълдꙋ́ръ ѥши́индь, съ апꙋкъ де мѫна лꙋи. 4. Ꙗръ дѣка
възꙋ́ръ варва́рїй, спѫнзꙋрѫ́ндь жига́нїѧ де мѫна лꙋ́й, зичà
оунꙋль кътръ алтꙋль: кꙋ адевъра́ть оучига́шь ѥсте ѡ́мꙋль
аче́ста, пре ка́реле мѫнтꙋ́индь ден' ма́ре, жꙋдека́та съ тръѥскъ
н'аꙋ лъса́ть. 5. Де́чи ель скꙋтꙋрѫ́ндь жига́нїѧ ꙟ фокь, неми́къ
ръꙋ н'а́ꙋ пъци́т. 6. Ꙗръ ѥи аштептà пре ель ка съ съ оу́мфле,
аꙋ съ ка́зъ фъръ вѣ́сте мо́рть, шѝ мꙋ́лть ѥи аштептѫ́ндь шѝ
възѫ́ндь неми́къ нево́е ла ель фъкѫ́ндꙋ-се, премени́ндꙋ-се зичà,
къ е д̃мнезе́ꙋ ель. 7. Ꙗръ ꙟтрꙋ чѣѧ чѣ ерà ꙟпрежꙋ́рꙋль ло́кꙋлꙋй

ачѣлѹа, єра сълашъ але май марелѹй ѡстровѹлѹй, пре нѹме Поплїє, каре пріимминдѹ-не пре ной, трей зиле кѹ драгасте (! l. драгосте) не ѡспъть. 8. Шй фѹ тáтъль лѹй Поплїє, де фрйгѹри ши де винтре фїинд кѹпринсь зъчѣ; кътръ кареле Павел ⱡтрæнд шй фъкæнд рѹгъ, пѹинд мæнеле престе ель, л'аѹ виндекáть пре дæнсѹль. 9. Дéчи лчѣстѣ фъкæндѹ-се ши чеа-л'алци, чѣ че авѣ боале ⱡ ѡстровь мерцѣ шй съ тъмъдѹѧ. 10. Карїй шй кѹ мѹлтъ чинсте нѣѹ чинстить пре ной, шй врæнд а пѹрчѣде нѣѹ грижить чѣле де трѣбъ. 11. Ѩръ дѹпъ трей лѹни нѣм' порнить кѹ корабїѧ, че аѹ ернать ⱡ ѡстровѹль Ѩлеѯандрïєн, карѣ єра ⱡсъмнать дïѡскѹрилорь. 12. Шй немерїнд ла Сиракѹсса амь ацептáть зиле трей. 13. Шй де аколѡ ⱡкѹн'жѹрæн'дь амь венить ла Потïѡль. 14. Оунде афлæнд фрáци, нѣм' мън'гъѧть спре єн ка съ ръмæнєм' зиле шапте, шй аша ла Рæм' амь аæѹнсь.

CVII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. Nr. 18. Codex miscellaneus. 4⁰, 351 paginĭ. Isopie pag. 1—62.)

Ісопїє сирѣч картѣ лѹи Ісоп' ⱡцълептѹл.

Viața luĭ Isop. Povestea cu smochinele. (pag. 1—3.)

· Ѩчѣста єра дин Ѩмѡрїѧ четáте, дин цара Фригїи чѣ маре, ши де нѡрокѹл лѹи аѹ фость рѡб; прекѹм скрїє Платѡн, ⱡ картѧ че съ кїæмъ Геѡргїѧ; кѹм де мѹлте ѡри ачѣсте лѹкрѹри нѹ сънт дин ѡбичаюл ѡаменилор, чи дин дарѹл лѹи дѹмнезъѹ, ка съ с(ъ) педепсѣаскъ, ши съ с(ъ) ⱡцълепсѣаскъ ѡаменїи чеи дрепци кѹ инима.

Дат-аѹ ѡаменилор трѹпѹл лѹи ⱡн рѡбїє, ши ничє кѹ ачѣѧ нѹ ѧ пѹтѹт стрика слѡбозїѧ сѹфлетѹлѹи . ши къче аѹ ⱡмблат динтр'ѹн лок ⱡнтр'алт лок, тот нѹ л'аѹ пѹтѹт скѡате дин фирѣ лѹи . дѡаѡ кѹвенте сънт, кът тѡци ѡаменїи с'аѹ мират де дънсѹл ⱡн вїяца лѹи : къ єра ла кап аскѹцит, ши ѡкїи ⱡторши, ши насѹл тѹртит, ши дѹплекат ла чаф(ъ), ши бѹзъле ръстѹрнáте, ши ръсфрънте, ши негрѹ, ши бѹрсѹкос, ши ла трѹп кѡк(о)шат ши стръмбѹ, ши пичоареле стръмбе, ши ⱡтѡарте.

ши ȣн лȣкрȣ ера маи ръȣ ла дънсȣл, фїинд зъбáвник ла лим-
бъ, ши ла граю нетокмит. де ачѣстѣ тѡате аȣ фъкȣт пре
Ісѡп рѡб. ши мáре лȣкрȣ ера: авънд ел оун трȣп ка ачéла не-
кȣвїѡс, ши а скъпа дин мрéжиле рѡбїеи. ꙟнсе ел ашá ера ла
трȣп, прекȣм ам зис маи сȣс; ꙗр де сȣфлетȣл лȣи, ши де фúрѣ
лȣи ера фѡарте ѡм бȣн ши дрепт, ши фечор де ѡамени
дрепци. ши ꙟтрȣ тѡате гъндȣрил(е) ши ꙟнтребъриле ера гата
ла ръспȣнсь, ка ȣн ѡм че нȣ ера де нúче ѡ трѣаб(ъ) ꙟ кáсъ.
ши дѣка аȣ ажȣнсȣ ел ла стъпън, кȣ тѡат(ъ) инима с'аȣ апȣ-
кат де лȣкрȣ. ши с'аȣ дȣс стъп(ъ)нȣ-съȣ ла гръдúнъ съ-ш
ваз(ъ) лȣкрȣл грьдúнїи; ꙗр ȣн съпътóрю аȣ кȣлес смокúне
де чѣле бȣне, ши ле дȣсе поклон ла стъп(ъ)нȣ-съȣ, ши-и плъкȣ
фръмсѣцѧ ачелѡр пѡáме ши зúсе лȣи Гатапод, къ аша-и ера
нȣмеле ачелȣи фечор, съ ле аскȣнзъ ꙟн кáсъ, пън ва венѝ ел
де ла бáе. ꙗр Ісѡ́п пентрȣ ѡ трѣабъ че авȣсѣсе, ꙟнтръ ꙟн
кáсъ; ꙗр Ꙗгатапод афлъндȣ-ш прилеж кътръ ѡ сѡцїе а лȣи,
зúсе: де цї-е вѡѧ, блъм ши съ не сътȣръм де смѡкúне, ꙗр де
ва ꙟнтреба стъп(ъ)нȣл де смѡкúне, нѡи вѡм мъртȣрисѝ
амъндѡи, кȣм къ аȣ ꙟнтрат Ісѡп ꙟ кáсъ ши аȣ мънкат
смѡкинел(е) фȣриш; маи вьртос кьч аȣ ꙟнтрат ел ꙟ кáсъ нѡи.
вом пȣтѣ адаѡце мȣлте минчȣни, ши нȣ ва пȣтѣ оунȣл кȣ
дои, ши фър де мъртȣрїе нȣ ва пȣтѣ гръѝ. ши мънкаръ смѡ-
кинел(е) тоате, ши ръдѣ ши зичѣ: ѡ ваи де де (!) тине бле-
стемате Ісоáпе. ши дѣка аȣ венит стъп(ъ)нȣ-съȣ дела бáе,
черȣ смѡкинел(е); ꙗр еи пъръръ пре Ісѡп, кȣм къ ел аȣ мън-
кат смѡкинел(е). ел кȣ мънїе зúсе, съ кїѧме пре Ісѡп, шї-и
зúсе: спȣнем прѡклете, къче ан ꙟнтрат ꙟн къмáръ, ши ан
мънкат смѡкúнеле? ꙗръ Ісѡп аȣзїѧ ши нȣ пȣтѣ гръѝ нúче
ꙟнтр'ȣи кип пентрȣ зъбава лимбїи, ши врѣ съ-л батъ пен-
трȣ къ пъръшъ-и ста де фац(ъ), ши пъръѧ тáре асȣпра лȣи.
ꙗръ Ісѡп аȣ къзȣт ꙟ ценȣнке ꙟнаинтѣ лȣи, ши с'аȣ рȣгат
съ ꙟгъдȣѧскъ стъп(ъ)нȣ-съȣ пȣцинтел. шѝ аȣ алергат, ши
аȣ адȣс апъ калд(ъ), ши аȣ бъȣт ꙟтъю ел; ши аȣ бъгат
дѣџетȣл ꙟ гȣ́ръ, ши аȣ бѡрът нȣмаи апъ гоáлъ, кѣ нȣ
мънкáсъ. шѝ съ рȣга ши челор че-л пъръѧ, съ фáкъ ши еи
ашà, пентрȣ ка съ с(ъ) въдéскъ чúне аȣ мънкат смѡкúнеле.
ꙗръ стъпънȣл лор съ мира де ачѣѧ; ши зúсе ши чéлора-
л'алци съ фáкъ ши еи аша. ꙗръ еи лȣар(ъ) съ бѣ апъ де чѣ
калдъ, ши н'аȣ апȣкат съ ꙟгниц(е) апъ, чи аȣ върсат смѡки-
нел(е) ꙟтреџи. дéчи дѣка съ въдúръ кȣм къ ачеи дои мън-
касе смѡкинел(е), аȣ порȣнчит стъп(ъ)нȣл лор съ-и баатъ (!)

деспѡѧц. ши аȣ къзȣт тоц, прекȣм съ спȣ́не къ, чи́не са́пъ грѡа́па алтȣѧ, ка́де ꙟтръ̓нса.

Omul necurios. (pag. 20—21.)

Ѯант зи́се ꙗтъ афлъндȣ прилеж съ батъ пре Ісѡп. ши ꙗр ꙟи зи́се: ро́бȣле дѣкѫ фъкȣш пъ приѧ́тенїи мїѥ́и нескѡдито́ри, дȣ-те де-м адȣ ѡм неcкодинто́рю. а доѡа зѝ аȣ ме́рсъ Іcѡп ꙟ търгъ, ши къȣтъ ꙟкѡа́че ши ꙟколѣ, ꙟпрежȣ́рȣл търгȣлȣи, шѝ възȣ̀ пре ȣн ѡм църан шъзънд сънгȣр, фър де лȣкрȣ, ꙟтр̓ȣн лок де атъта врѣме сънгȣр. шѝ съ апропїе Іcѡп де дънсȣл ши-и зи́се, ка оунȣи ѡм прост: те кїѧ́мъ стъп(ъ)нȣл съ прънзъщи кȣ дънсȣл. ꙗр църа́нȣл мѣрсе нескѡдито́рю, фїинд ѡм прост; шѝ ꙟтръ ꙟ ка́съ, шѝ шъзȣ̀ ла ма́съ некїемат, кȣ ꙟбръкъме́нте църъneщ ка́ре авѣ. Ѯант зи́се кътръ Іcѡп: чи́не ꙗсте аче́ста? Іcѡп зи́се: ѡм нескѡдито́рю. Ѯант шоптѝ ла оуре́киле жȣп(ъ)нѣсей, ши-и зи́се, съ нȣ́ се мънїе де че-и ва гръй, къ вою съ фак съ бат пре Іcѡп кȣ ви́нъ; шѝ зи́се Ѯант жȣп(ъ)нѣсеи: баагъ апъ ꙟ легин ши ме́рщи де спа́лъ пичоа́реле ѡаспелȣи. църа́нȣл зи́се: би́не вен фа́че жȣп(ъ)не, къ де астъ-ва́ръ нȣ мї-ам спълат пичѡареле(е). дȣп̓ачѣѧ аȣ пȣс ма́съ, ши аȣ ꙟчепȣт а мънкѫ. църа́нȣл ꙟкъ аȣ ꙟчепȣт а мънкѫ фър де кȣци́те, ши неꙟбїѧт, тѡт де ѡ парте. маи пре оурмъ аȣ пȣс ꙟ ма́съ плъчи́нте, шѝ аȣ зи́с Ѯант, съ кїѧме плъчинта́рюл съ-л батъ, къ аȣ фъкȣт плъчи́нтеле рѣ́ле; ꙗр плъчи́нтеле ерѫ бȣ́не, нȣмаи чи врѣ съ вазъ че ва зи́че църа́нȣл. ел зи́се: ба́те-л жȣп(ъ)не, къ аȣ фъкȣт плъчи́нтеле сȣ́пцири, съ ле фа́къ маи гроас(е). ши аȣ ꙟчепȣт църа́нȣл а ле глѡмозѝ ꙟн мъни ши а ле мънкѫ. ши ꙗр аȣ зи́с Ѯант, съ фа́къ слȣ́щиле афа́ръ фок ма́ре, ши съ деспоа́е жȣп(ъ)нѣса ши съ ѡ баще ꙟи фок съ ѡ арзъ; църанȣл аȣ зи́с лȣи Ѯант: мъ рѡг дȣми-та́ле жȣп(ъ)не, ащѣптъ съ мъ дȣк ши еȣ, съ-м адȣк мȣѧ́рѣ, ши съ ле арзи пре амъндѡ́аѡ, къ аша̀ ли се ка́де.

Fabulile luĭ Isop.

Тълкȣры але лȣи Ісоп.

Fabula 1. (pag. 46.)

Ле́ȣл. мъга́рюл. вȣлпѣ. глава а҃.

Ле́ȣл, мъга́рюл ши вȣлпѣ, съ ꙟсѡци́ръ тѡци ꙟпреȣн(ъ). дѣчїи еширъ ла вънат, ши принсеръ вънат мȣлтȣ. ши зи́се леȣл мъга́рюлȣи, ка с(ъ) ꙟпарцъ вънатȣл; ꙗр мъга́рюл апȣ́къ, ши ꙟпърцй вънатȣл, ши фъкȣ г҃ пърци тѡкма. ши зи́се съ-ш а чеи ва плъчѣ фїе-те ка́реле дин еи. ꙗр ле́ȣл възȣ̀ ача́ста ши съ мънїе, ши лѡви́ пре мъга́рю ши-л оучи́се. ши зи́се вȣ́лпеи: пас да́ръ де ꙟпарци тȣ̀. ши апȣ́къ вȣлпѣ, ши ачѣле г҃ пърци лѣȣ фъкȣт тѡате ѡ парте, нȣ́маи че-ш лъсъ еи пȣцин лȣкрȣ ѡа́ре-чѐ. ши зи́се леȣл: жȣп(ъ)нѣасъ вȣ́лпе! чине тѣȣ ꙟвъцат съ фа́чи ашà, ши съ ꙟпа́рци ашà дрепт? ꙗр вȣлпѣ зи́се: ръȣтатѣ мъга́рюлȣи м'аȣ ꙟвъцат. ача́стъ пилд(ъ) ꙟкипȣѧ̆ще, кȣм съ ꙟцълепце́скъ ѡаменїи, кънд вәд пре алци ѡа́мени петрекънд невѡ́е.

Fabula 6. (pag. 49.)

Кърбȣна́рюл ши пънза́рюл. кап. ѕ҃.

Оу҆н кърбȣна́рю ѡа́ре ка́реле, и се прилежи де ма́съ ꙟтр'ѡ нѡапте ꙟ ка́са оунȣи пънза́рю, ши съ рȣгà пънза́рюлȣи съ-л ла́се съ шааѕъ(!) кȣ дънсȣл ꙟ ка́съ; ꙗр пънза́рюл и зи́се: кȣм вѡ́ю пȣтѣ еȣ съ лъкȣе́скъ кȣ ти́не ꙟнтрȣ ѡ ка́съ? пентрȣ чѐ, къ че во́ю еȣ ꙟнълбй тȣ веи негрй. ача́стъ пилд(ъ) ꙟкипȣѧ̆ще, къ фїе-че ѡм ѡри кȣ чѐ фѣлю де мещешȣг, де нȣ вор фи тот де ȣн фѣлю, нȣ вор пȣтѧ̀ тръй ꙟнтр'ȣн лок.

Fabula 25. (pag. 61—62.)

Вȣлпѣ ши маимȣца. кап. ке҃.

Ѡдънъѡа́ръ съ стрънсѣсе ла ȣн лѡк тѡате добитоа́чел(е), ши га́денел(е), ши фїѧ̀ръле. ши̇й аȣ фъкȣт маимȣца ȣн жѡк ши аȣ жȣгат (!) кът ле плекȣ̀ тȣтȣрор. шй ле плекȣ̀ кът ѡ юби́ръ, ши ѡ ръдника́ръ съ ле фїе ꙟпърат. ꙗръ вȣлпѣ ѡ

ръіцїй фѡáрте, шї-н аръть ѡ фърѣмъ де кáрне ꙟтр'ѡ кȣ́рсъ, шї-н зїсе: ꙗть ам гъсит ачáсть мънкáре, шй н'ам ꙟдръзнит съ ѡ мънънкь пън нȣ цн-ѡ вѡю аръта̀ цїе, пентрȣ къче еши ꙟпърат; де́чи акȣм мерџи ши ѡ а̀. ꙗръ манмȣца аȣ сърит де аȣ апȣкат фърьма де карне, ши с'аȣ принсь ꙟ кȣрсъ, ши ꙟчепȣ̀ а ръпцїй спре вȣлпе. ꙗръ вȣлпѣ зи́се: ѡ жȣп(ъ)нѣáсъ манмȣцъ, дарѣ ачаст(ъ) небȣнїе ан фѡст авȣт тȣ̀, шй ꙟкъ врѣ́н съ фїи ꙟпърат престе фїꙗ́ръ, ши дѡбитѡ́аче, ши пасери? ачáста пилд(ъ) ꙟкипȣꙗ́ще, пре чеѧ че нȣ кѡскȣ (! l. кȣнóскȣ) ꙟтѣю нич сфътȣескь кънд съ апȣ́къ де ни́ще лȣ́крȣри мáри ка ачѣ́лѧ, ши апѡн ꙟ невѡ́е маре кад, ши ꙟ мáре бечизиничїе.

CVIII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. No. 18, pag. 173—240.)

Вїꙗ́ца ши минȣниле сфн҃тȣлȣи ши прѣ кȣвїѡсȣлȣи пъринтелȣи нострȣ Савва.

(pag. 225—227.)

Ꙟ вре́мниле ачѣ́лѧ съ фъкȣ̀ пре ла сáтеле че сънт ꙟнпрежȣрȣл Іерȣсáлимȣлȣи фоáмете мáре ши моарте де чю́мъ. ши кът маи тречѧ̀ врѣмѧ, атъта̀ маи кȣмплит съ адъѡцѧ ръѡтáтѧ, ши пентрȣ ачѣ́ѧ мȣлте кáсе с'аȣ пȣстїинт. ꙗр ꙟнпърáтȣл кȣ свѣ́тничїи лȣи, пентрȣ ка съ нȣ фїе паг(ȣ)бъ де ѡбще, аȣ пѡрȣнчит зикънд: кънд вор' мȣри ѡáменїи динтр'ȣн сат, съ плътѣаскъ хара́чюл мóрцилѡр ѡáменїи чеи вїи. де ачастъ тѡкмѣлъ фъръ милъ ши фъръ лѣџе, аȣзинд ачел милосьрд Сáва, съ дȣсе ꙗр ла ꙟпърáтȣл, спȣиндȣ-и де ачѣ́ле лȣ́крȣри че ам зи́с. ши зикъндȣ-и къ ачаста ꙗсте кȣ тѡтȣл де пеире сърáчилѡр, ши ачаста нȣ ꙗсте вре ѡ добьндъ ꙟнпъръцїеи, чи маре пагȣбъ ши пеире десьвършит(ъ); пентрȣ къ ꙗсте кȣ тотȣл фър дрептате, адекъ къцн вор скъпа де ачѣсте в҃ кȣмплите ръѡтъц, моартѧ ши чю́ма, ши апои ꙗр съ-и некъжаскъ стъпънїи, ка сь плътѣскь ши харач фъръ дрептате. ачѣстѧ зикънд Сáва кȣ мȣлте рȣгъчю́ни кътръ ꙟнпърáтȣл, ка съ с(ъ) стриче [ачѣ̀] фъръ лѣџе тѡкмѣлъ. ши авънд ел пре сфънтȣл ꙟнтрȣ евлáвїе, врѣ съ-н факъ пре

воѐ. ꙗр чел че нȣ юбѣще бинеле ꙗръ фъкȣ̀ сминтѣлъ; къ фїинд ачїи де фацъ ȣн бѡꙗрю маре дин свѣтничїи ꙟпъръ-тещи, анȣме Марии, кареле аȣ ѡприт зикънд ачѣстꙗ: къ маи мȣлци дин ѡаменїи Палистинїи сьнт, ꙟпърате, Несто-рїани; чи нȣ съ каде съ ле фач ȣн бине ка ачеста. атȣнчи сфнтȣл ꙟи зисе ачелȣꙗ кȣ скърбѫ: тачи, нȣ ацица пре ꙟпъра-тȣл кȣ лȣпта чѣ де демȣлт, ши съ те къещи де ачѣсте кȣвинте че аи грънт; ꙗр де нȣ̀, пестѐ пȣцинъ врѣме ва перѝ нȣмеле тъȣ, ши тоатъ слава̀ та̀ съ ва трѣче. ꙗр Марин ръ-масе ꙟнтрȣ виклешȣгȣл сьȣ, несокотинд нимика ꙟнвъцътȣра ачаста̀. ши лъꙟнд (!) сфнтȣл де ла ꙟнпъратȣл ꙟн дар алтъ мїе де галбени, с'аȣ дȣс ла Палистина; ꙗр ачел фър де дреп-тате сфат ръмасе аша неꙟндрептат. атȣнчꙗ пън че аȣ мȣ-рит ꙟнпъратȣл Анастасїе, ши с(ъ) пȣс(е) ꙟнпърат Іȣстин, кътръ кареле аȣ тримис скрисори, дȣмнезеескȣл Сава̀, ши аȣ маи ꙟндрептат лȣкрȣл къте чева; ꙗр Іȣстїан кȣ тотȣл аȣ ꙟндрептат ачаста. ши дȣпре ачѣꙗ тикълосȣл Марин аȣ пъ-тимит песте пȣцине зиле [тоате] къте аȣ пророчит сфнтȣл. къ фъкъндȣ-се ръзмирицъ ꙟн четате, фȣ де жаф тоатъ авѣ-рꙗ лȣи, ши касел(е) лȣи ле арсеръ, ши пȣцин скъпъ де нȣ-и тъꙗръ капȣл. атȣнчꙗ кȣноскȣ ел пророчїꙗ сфнтȣлȣи.

CIX.

ca. 1705.

(Ms. mixt. bibl. centr. No. 18, pag. 104 și 144.)

Glosar de plante slavono-român.

Glosar de erburĭ. (pag. 104.)

Лиѯѡн. анчѣ скрїем ербиле, слѡвенѣще ѡтвѣтом.

Блекот: кȣкȣтъ
Бȣквица: крестецел, подбѣл, брȣстȣр
Подорожник: пътлагинъ, спѡ-рниш, троскот.
Чемерица: стернгоае. сирѣч: ꙗрбъ де мȣнте.
Ȥаечае капȣста: ꙗрба гpасъ
Папѡрос: папѡръ, шѡвар.
Млегѡ: сȣсаю
Расходник: ѡкюл боȣлȣи
Ѡсет: ꙗрбъ ꙟгимпоасе, ꙟ ки-пȣл пъл(ъ)миден.

Бълчéцъ : пълъмúдъ, ѩрбъ ѧгимпоácъ.
Барвинок : мериишор.
Рȣмен : мȣшъцел.
Прáхи : оурзúчи.

Иглица : мътȣра, саȣ ѩрбъ дин каре фак мътȣри, пелини.
Ѡсет влáскїй : скаю рȣм(ъ)нескȣ, воиничéскȣ.
Слюз : налбъ.
Слѣз : налбъ мáре.
Ѡмáнъ : ѩрбъ мáре.
Ситѡ́вїе : цепериг.
Мазма : мáзъре.
Гȣб диви : митърчи.
Ȥеленúчїе бȣкъ : полѣ́й, вошницъ саȣ измъ броцѣскъ.
Червениц : ѩрбъ рȣменѣ́лъ.
Рѣпек : скаю, саȣ брȣ́стȣр.
Колȣва : бѡбȣл.
Гȣ́сѧ нога : пичорȣл гъщїи, талпа гъщїи.
Ст'вѡ́лїе : бѡзїȣл.
Сланȣток : иъхȣт.
Рожа : трандафир.
Рипи : напи.
Мȣшкатóвна какиа : иȣкшюарь.
Синап, горошишнȣ : мȣщарю.
Крѡ́кос : шѡфран.
Лȣкчервенец : чѣапа.
Капȣ́ста или крамби : варзъ.
Коднимента : пътрънжéю.
Бритка : рьдúке.
Кѡпър : мърáрю.
Лѣща : линте.
Лȣкъ, чеснок : оустȣрѡ́ю.
Цъбȣлѣ : чапъ.
Кѡмбéста : сфéкле.

Glosar de pomĭ. (pag. 144.)

Ȥдес пишем древесá.

Ꙗсéнъ : фрáсенȣл.
Перестȣп : виц(ъ) албъ.
Черемка : сорбȣ.
Глȣд : пъдȣчел.
Шипшина : мъчеш.
Ива : дин нѣмȣл ръкитеи.
Брȣсвилúна : салбъ моáле.
Ѥмéло : въскъ ден копачи.
Свѧдíина : сънцер.
Берестúна : ȣ́лмȣл.
Березина : местѣакън.
Ꙗворъ. репúна : палтини.
Оуршúна. пѣсцѣ : анúнȣл.
Пиѣга : гȣтъю.
Водный кривáв'никъ : крии деапъ.
Броскви́на : пїарсекȣл.
Смерчии : браад кȣ ръшинъ.
Чернúчїе : прȣи сълбатек, саȣ порȣмбъ че фаче порȣмбе мари.
Ꙗгодичїе : дȣд дин кáре съ хрънескъ гъндáчїи, кáрии фак мътáса.
Ꙗблон : лемнȣл мърȣлȣи.
Слѣме : гринд.
Іѡрѣхов : катастáни (!)
Варȣх глав : кȣкȣтъ.

Ѡрѣхїи : нꙋ́чїи.
Изборное кѐдра : скѫндꙋри де
Ншсило : пъргїе. [кѐдрꙋ.
Прꙋта : нꙋѧ.
Плюска заѡрѣх : гъѡчи де
Репини : де палтни. [нꙋ́чи.
Верва : салчїѧ.
Стꙋракнин : плоп сълбатек.
Слива : прꙋнꙋл.
Дрѣнка : корнꙋл.
Клен : жꙋга́стрꙋ.
Липа : теюл.
Скнба липа : фъшїе де те́ю.
Части́на : пъдꙋрѣ дѣасъ.
Ча́щъ : пъдꙋре.
Грꙋшан : пърꙋл.
Грꙋ́шн : пѣ́ре.

Фѵскъ : фа́гꙋл [пи́ѯъ : фагꙋл].
Теревеноъ : маслин сълбатек.
Дꙋб желꙋ́дѧ : кѡпачюл стежар.
Идѣж зеѱѵ́ръ (! l. зефѵръ) дꙋшит, та́мѡ и щꙋ́рове поют : ᲂуnде сꙋ́флъ аꙋстрꙋ, акѡл(о) ши греѡрїи кънтъ.
Хрисант : флѡаре де аꙋр.
Папир : хъртїе.
Хлѣмис : епънцѣ.
Ѧщер : шопърлъ.

De altă mână:

Глѣнъ : сѡк саꙋ мъдꙋхъ де [леми.
Сꙋсѣ : сек, ꙋскат.
Сыро : вѣрде.

CX.

1705.

Анѳоло́гїон. адекъ флоарѣ кꙋви́нтелѡр'.... Ꙟ сфнта епископїе а Рѫмникꙋлꙋй. Ла анꙋль дела зиди́рѣ лꙋмїй ,зсгї.

(Folio, Esemplarul Academieĭ Române necomplect, 402 foĭ paginate.)

Septemvrie 14. Inălţarea cruceĭ. (Fol. 28b—29a.)

Лꙋ́на лꙋй Септе́мврїе дї.

Ꙟтр'ача́стъ лꙋ́нъ ꙟ дї зи́ле, а то́атъ лꙋ́мѣ ꙟнълца́ре а чинсти́тей шѝ де вїа́цъ фъкъто́аре крꙋ́чи.

Кѡнстандин чель ма́ре шѝ ꙟтжюл' ꙟпъра́ть крещи́нилѡ́р, авѣ̀ ѡаре-кѫндь ръзбо́ю [прекꙋ́мь зїкь оунїй день исто́рич'] ла Рѫ́мь ꙟ потри́ва лꙋй Магне́нтїе, пѫнъ л нꙋ̀ лꙋа̀ ꙟпъръцїѧ; ѩръ алцїй зи́кь, ла̀ апа Дꙋ́нърїи, асꙋ́пра Ски́ѳилѡрь. дечи възѫ́ндь мꙋл'ци́мѣ ꙟпотри́вничилѡ́р, къ ера̀ май мꙋ́лтъ декѫ́ть ѡастѣ лꙋй, ера̀ кꙋпри́нсь де фри́къ ши кꙋ мира́ре. шѝ афлѫ̀ндꙋ-се ель ꙟтр'ачѣ̀ рѫндꙋѧлъ кꙋ сꙋ́флетꙋл', и сѣꙋ аръта́ть ꙟтр'амїазъ-зѝ, ки́пꙋль крꙋ́чїй кꙋ стѣ́ле пе че́рю ши сло́ве

ꙟпрежȣ́рȣль крȣ́чїй рѫмлене́щи, каре шѝ ачѣлѧ ерà ꙟкипȣи́те кȣ стѣле шѝ зͷчѣ: ꙟтрȣ ача́ста бирȣ́ѧще. де́чи фъкѫнд' нȣ- май декѫ́т' ѡ крȣ́че де аȣр', дȣ́пъ ки́пȣл' чеї-й съ аръта́се шѝ порȣнчи́нд' съ мѣргъ ача́ста ꙟнаи́нтѣ ѡщилѡрь са́ле, с'а́ȣ ло- ви́ть кȣ връжма́шїй, де аȣ да́т' ръзбо́ю; ши атѫ́та съ спо- ри́ръ, кѫть че́й ма́и мȣ́л'ци деньтр'аче́ѧ аȣ пери́ть, шѝ ал'- цїй аȣ фȣџи́т'. деньтр'ача́ста, гѫнди́ндь ꙟтрȣ си́неш' де пȣ- тѣрѧ че́лȣй че с'а́ȣ ръстигни́т' ꙟтр'ѫ̃нса, ши крезѫ́ндь къ аче́ста есте си́нгȣрь адевъра́ть дмнезе́ȣ, шѝ ꙟтъри́ндȣ-се ꙟ- тр'ѫ́нсȣль кȣ боте́зȣль, ꙟпреȣ́нъ кȣ ма́йкъ-са, ѡ трнми́се ла Іерȣсали́мь ка съ гъсѣскъ крȣ́чѣ лȣ́й х҃с. пре ка́рѣ ѡ аȣ афла́ть аскȣ́нсъ ꙟпреȣ́нъ кȣ чѣлѣ-л'а́лте крȣ́чи, ка́ре с'аȣ ръ- стигнíт тѫлха́рїй; шѝ нȣ́ нȣмай крȣ́чиле че шѝ пиро́анеле аȣ афла́ть. де́чи нещїȣ́ндь ꙟпъръ́тѣса шѝ мирѫ́ндȣ-се ка́ре съ фїе фо́ст' крȣ́чѣ лȣ́й х҃с, арътѣ-се кȣ минȣ́ни, че аȣ фъкȣ́ть ла ѡ фъмѣе въдȣвъ мо́артъ, ка́рѣ атингѫ́ндȣ-се де крȣ́че с'аȣ скȣ- ла́т', неаръ́тѫндь чѣлѣ-л'ал'те доа́ѡ крȣ́чи але тѫлха́рилѡрь нїчи оунь се́мнь де минȣ́ни. ла ка́рѣ крȣ́че с'аȣ ꙟкина́ть ꙟпъ- ръ́тѣса ши ѡ аȣ сърȣта́ть, ꙟпреȣ́нъ кȣ̀ то́атъ боери́мѣ. шѝ непȣтѫ́ндь ꙟкъпѣ̀ то́ть норо́дȣль съ съ ꙟки́не, рȣга́тȣ-сѣȣ ка съ ѡ ва́зъ мъка́ръ. атȣ́нчѣ с'аȣ сȣи́т' фери́чи́тȣль патрї- а́рхь аль Іерȣсали̂мȣлȣй, шѝ ѡ аȣ ꙟнъл́цат десȣ́пра амвонȣлȣй, ши възѫ́ндȣ-ѡ норо́дȣль аȣ ꙟчепȣ́ть а стригà: Г҃ди поми́лȣй. шѝ де атȣ́нчѣ, аȣ ꙟчепȣ́ть а съ цинѣ пра́зникȣл' ꙟнъл́цѣрїй чинти́тей (! l. чинсти—) крȣ́чи. кȣ пȣтѣ́рѣ чинсти́тей тале крȣ́чи х҃се, дмнезе́ȣле, милȣ́ѧще-не пре но́й. Ами́нь.

- - - - - -

Aprilie 25. Sf. Evanghelist Marcu. (Fol. 301a—301a.)

Лȣ́на лȣй Апрі́ллїе.

Ꙟтр'ача́стъ лȣ́нъ, ꙟ к҃е де зи́ле. помени́рѣ сфн҃тȣлȣи Апс҃толь, шѝ Еѵ҃глистъ Ма́рко.

Вести́тȣль Апс҃толȣл' Марко, аȣ пропове́дȣи́т' пре х҃с ꙟ то́ть Егѵ́петȣл' шѝ Лїві́ѧ, шѝ Варварі́ѧ шѝ ꙟ Пента́поли, ꙟ зи́леле лȣй Тїве́рїе кеса́рюль, шѝ аȣ скри́сь шѝ Еѵ҃глїѧ сà, тѫлкȣи́ндь Апо́столȣль Пе́трь; шѝ мергѫ́ндь ꙟ Кѵри́ни а Пентапо́лей, аȣ фъкȣ́ть мȣ́лте минȣ́ни. дѣчі́ѧ с'аȣ дȣ́сь ꙟ Алеѯандрі́ѧ чѣ деспре Фа́ронь, шѝ де аколѡ̀ ла Пента́поли, фъкѫ́ндь петȣ- ти́нденѣ минȣ́ни, шѝ ꙟподоби́ндь бесѣ́рнчиле лȣй х҃с, кȣ хїротонíй де еп҃скопи, ши де ал'а́лци клири́чи. дȣ́пъ ачѣ́лѧ мер-

гѫид҆ ꙗръши ла Ꙗлеѯандріѧ, шѝ афлѫндь пре ѡ́аре-ка́рїи фра́ци ла ма́ре ла Бѹко́лїй, петречѣ кѹ дѫншїй, бі́не вестіндь ши проповедѹи́нд҆ кѹвѫнтѹл҆ лѹй дмнезеѹ; оунде мергѫнд҆ кътръ дѫнсѹль ꙟкинъторїй и́долнлѡрь, ши несѹферіндь а ведѣ споріндѹ-се кредінца ꙟ хс, ꙟл҆ легáръ кѹ щрѣнгѹри, шѝ ꙟль тѫрѫ, ши къзѫн҆дѹ-й ка́рнѣ пре пїе́три съ дъръма, шѝ сѫнџеле съѹ рѹшїѧ пъмѫнтѹль. дечи бъгѫндѹ-ль ꙟ те́мницъ, и съ аръть Дмнѹль, спѹїндѹ-й май наинте сла́ва че врѣ съ-ль прїимѣскъ; ши ла зїѡ ꙗръшь легѫндѹ-ль, ꙟль тѫрѫръ пе оулицъ. шѝ ашà дъръмѫндѹ-се шѝ рѹмпѫндѹ-се де пїе́три, ш҆аѹ да́ть сѹ́флетѹл҆ ла дмнезеѹ. кѹ але лѹй сфнте рѹџи дмне, милѹѫще-не ши не спъсѣще. Ꙗми́нь.

CXI.

1710.

(2 vol. 8⁰, LXXI, X, 365; X, 402, CVII pagini.)

Хроникѹл Романо-Молдо-Влахилор алкътѹит де домнѹл Молдавїей Димитрїе Кантемир. ла анїи 1710; ...... Ꙗшїи ꙟн типографїа с. митрополїй 1835.

Cap. XIII: Izvorul basmuluĭ despre originea Românilor. (vol. I, pag. 150—159.)

Кап XIII.

Ꙗратъ-съ дин че извор с҆аѹ скѹрс пиџѣлница ачеџїй пѹтѹроасе басне (кѹм къ Ромѫнiн с҆ар траџе дин темницеле Рѡмей).

Ꙟн че кип лимпеде апа изворѹлѹй, дин кѹрџерѣ са ꙟн пиџѣлницъ, ши ꙟн бълцй стътътоаре опринндѹ-съ, съ стрикъ ши грѣ пѹтоаре де глоад саѹ де алт мирос неплъкѹт слобоаде, ашѣ повѣстѣ а ѹней адевърате исторїй ꙟн ѹрекиле ши гѹриле а ѹнор бъснѹиторй къзѫнд, ꙟн пѹтоасе ши грозаве бложитѹрй съ префаче; ꙗръ прекѹм мѹлцй ка ачѣщѣ принн май тоате вакѹриле съ съ фїе тѫмплат, ши кѹ а лор блъстъмѫцїе, кѫтъ тѹлбѹраре ши стрикъчюне съ фїе адѹкѫд (! l. —кѫнд) исторїей адевърате, фрѹмос не аратъ Кор-

нилїє Ꙗгрипа, картѣ пентрȣ дешертарѣ щїинцилор, кап пентрȣ историїє, дин карїи ши ка карїй съ фїє фост ши Симїон ачеста, дин кȣвинтеле, кареле акмȣш де фацъ ле вом адȣче, фъръ пренȣс съ ка кȣноаще. ꙟнсъ ꙗръш ел съ нȣ фїє авȣт кап, кареле съ поатъ динтрег а скорни ши а токми минчюнъ ка ачаста, простимѣ вороавей ꙟл аратъ, каре лȣкрȣ ной прин мȣлтъ врѣме ꙟн кȣмпъна сокотѣлїй кȣмпънинд-л ши испитинд-л, пънъ май пре ȣрмъ ам сокотит, къ басна ла адевърацїи историчй лок неавѫнд, ꙗръш ла бъснȣторй требȣє а съ афла, ши ашѣ кърциле историчилор ꙟнтр'ѡ парте лъсѫнд, де але бъснȣторилор кȣ маре осѫрдїє нѣм апȣкат; къ прекȣм ȣрекѣ хиреш карѣ есте май апроапе декѫт тоате ȣрѣкиле де гȣра минчюноасъ, че ꙗсъ динтр'ача гȣръ нȣ аȣде, аша сȣфлетȣл одихнъ нȣ поате афла, пънъ нȣ гъсѣще адевърȣл, карниле ꙟл чѣркъ, орй кѫт де департе, ши орй кѫт де кȣ трȣдъ ꙗр фи а-л нимери. ашѣ даръ дȣпъ кътъ-ва пїердере де врѣме, ши де остенинцъ пънъ май пре ȣрмъ, ам дат песте ȣн хроник бȣлгъреск, кȣ лимба словенѣскъ, ꙟнсъ фъръ нȣмеле ши фъръ порекла изводиторюлȣй скрис; ꙟн мѫнъ лȣѫнд-л, скрїйторю ꙗш ѕиче аȣ аръторю (?) нȣ пȣтем алѣџе, кънй ка кȣм ам фи ꙟнтрат песте нищѣ тиноасъ пищѣлницъ ши глодоасе тиний ши бълцй фъръ под, фъръ дрȣм ши фъръ ничй ѡ потикъ де мърс, саȣ де тречере, ашѣ блощикънд май мȣлт декѫт мергѫнд, пънъ май пре ȣрмъ аџюнсем ла кȣвѫнтȣл химичилор, адекъ ла капȣл морт, дела кареле изворѫѧ ѕиса май дининте пȣтȣроаса баснъ, пре карѣ дин кȣвѫнт ꙟн кȣвѫнт а ѡ тълмъчи, ши четиторюлȣй пентрȣ привала ꙟнаинте а-ї-ѡ пȣне, нȣ не вом леневи . . . . . .

Ꙗчест Ласлъȣ, ѕиче, кръинд ꙟн цара Ѹнгȣрѣскъ, с'аȣ скȣлат Батїє кȣ неинȣмърата мȣлциме де оасте Тътъраскъ, ши сȣппȣинд сȣпт сабїє ши сȣпт фок цара Москȣлȣй, а Литфїй ши тоатъ кръїѧ Лешѣскъ, апой аȣ ꙟнтрат ши ꙟн цара Ѹнгȣрѣскъ, ши пънъ ла скаȣнȣл кръїєй аџюнгѫнд маре моарте ꙟн оамени ши стрикъчюне пъмѫнтȣлȣй аȣ фъкȣт, [макар къ нȣмеле четъцїй скаȣнȣлȣй ȣнгȣреск нȣ поменѣще, че ѕиче нȣмай, к'аȣ фост ѡ четате прѣ таре, ши дин тоате пърциле кȣ апъ ꙟнкȣнжȣратъ] . Ласлъȣ краюл ȣнгȣреск вѫзѫнд къ кȣ че съ стѣ ꙟн потрива атъта џенȣне де Тътарй, нȣ ка пȣте, кȣ пȣциней, карїй пре лѫнгъ дѫнсȣл с'аȣ тѫмплат, съ съ фїє ꙟнкис ꙟнтр'ачѣ четате, ши тримицѫнд солй пре ла тоцй країй ши домнїй крєщинєщй, ши май кȣ дѣдинс ла ꙟн-

пъратȣл Рѫмȣлȣй, съ съ фїє рȣгат съ-й дѣ аџюторю, съ поатъ ста ꙟн потрива а непрїѧтин ши връжмаш де обще а тот нѣмȣл крещинеск; че пȣцини ши май нимикъ аџюторю аȣ пȣтȣт де ла дѫншїй лȣа, де каре лȣкрȣ Ладиславȣ, де тот аџюторюл оменеск пъръсит, ши де але сале пȣтерй слаб ши непȣтинчос възѫндȣ-съ, съ съ фїє сȣит ꙟтр'ȣн стѫлп де мармȣръ атѫта де ꙟиналт, кѫт де абѣ и с'аȣ фост възѫнд вѫрвȣл. [каȣтъ де те миръ, стѫлпȣл де мармȣръ бȣлгъреск кѫт есте де ꙟналт]. дин вѫрвȣл ачелȣй стѫлп привинд Ласлъȣ кȣм ард ши прадъ пе ден афаръ Тъттарѫй лȣй Батїє кȣ лакръми фїербинцй съ фїє ꙟнчепȣт а съ рȣга лȣи дȣмнезеȣ, ка нȣмай дин черю доаръ съ-й тримицъ аџюторю, кариле съ-л ꙟнтросѣскъ ши пе дѫнсȣл ши пе цара лȣй де сȣпт фокȣл ши сабїѧ Тъттарѫлор. ѩръ лакръмиле лȣй Ласлъȣ, кариле аȣ фост върсѫнд, атѫта съ фїє фост де фїербинцй ши де юцй, кѫт стѫлпȣл ачела де марморъ дин вѫрв пънъ ꙟн темелїє съ-л фїє потрикълит. [ачѣста повѣсте есте, кърїѧ ной Молдовѣнїй ꙟй зичем, миничȣнъ кȣ коарне.] Ꙗшѣ Ласлъȣ фїинд кȣ тот гѫндȣл кътръ аџȣторȣл дин черю, ши кȣ трȣпȣл асȣпра стѫлпȣлȣи ръдикат, де нъпраснъ съ фїє възȣт ȣн кал прѣ фрȣмос ꙟншълат, ꙟнфрѫнат, ла ръдъчина стѫлпȣлȣй, де ниме нецѫнȣт стѫнд, ши пре шѣ съ фїє авȣт ȣн топор де чѣле лȣнџи ꙟн коадъ [кареле поартъ ла ной Ѹнгȣрѣнїй], ел ла кал ȣйтѫндȣ-съ, съ фїє аȣзит ȣн глас къ-л стригъ: Ласлъе! Ласлъе! ел ꙟнторкѫндȣ-ш окїй съ фїє възȣт ȣн ѡм бътрѫн, кариле съ-й фїє зис: нȣ те тѣме Ласлъе! къчй дȣмнезеȣ аȣ кътат спре лакръмиле тале, ши аȣ аскȣлтат рȣгъминтѣ та, ши ц'аȣ дърȣит бирȣинцъ асȣпра връжмашилор Бȣсȣрманй. ачѣстѣ зикѫнд бътрѫнȣл ачела, съ съ фїє фъкȣт невъзȣт. Ласлъȣ причепѫнд къ аџȣторȣл ꙟй есте тримис дела дȣмнезеȣ, коборѫндȣ-съ де пе стѫлп съ фїє ꙟнкълекат пе калȣл чел нъздръван дин черȣ коборѫт, ши съ фїє лȣат амѫнъ топорȣл чел дин аер оцълит, ши ашѣ ꙟнбърбътѫнд пре чей пȣцинй ай съй че авѣ ꙟн четате, съ фїє дешкис порциле ши фъръ вѣсте съ фїє дат нъвалъ Тъттарѫлор, карїй акмȣ ардѣ ши пръда тѫргȣл де ден афара четъцїй; ѩръ Тъттарѫй възѫнд къ ли с'аȣ порнит Ласлъȣ асȣпра, ка морцїй де фрнкъ, де нимикъ алтъ апȣкѫндȣ-съ, нȣмай де фȣгъ съ фїє плекат. Ладиславȣ кȣ Ѹнгȣрїй съй тот де апроапе гониндȣ-й ши фъръмѫндȣ-й, мȣлциме де дѫншїй съ фїє оморѫт. ѩръ Батїє хаnȣл възѫнд ръссипа Тъттарѫлор съй ши бирȣница ла Ѹнгȣрй

а вєни алтъ чє аȣ авȣт кȣ прада агонисит, съ фїє лєпъдат тот, ши нȣмай пє сора лȣй Ласлъȣ, [прє карѣ кȣ кѫтєва зилє май денаинтє аȣ фост робит-ѡ] пє сапа калȣлȣй дȣпъ сине арȣнкѫнд-о, съ фїє плєкат фȣга, сокотинд ка доаръ кȣ фȣга ва пȣтѣ скъпа. чє Ласлъȣ краюл декѫт тоцй ши май вєтѣз ши маи вѫртос фїинд, съ фїє лȣат ꙟн гоанъ пє Батїє, ши аџюнгѫндȣ-л дин дос, н'аȣ фост пȣтѫнд съ-л ловаскъ дє сорȣ-са, пентрȣ карѣ съ фїє зис: соро, плѣкъ-цй капȣл ꙟнтр'ѡ партє, пентрȣ ка съ почю лови пє пъгѫнȣл. чє сора май мȣлт пъгѫнȣлȣй аџȣтѫнд, декѫт фръцѫнє-съȣ, орй кѫнд съ ꙟнтиндѣ Ласлъȣ кȣ топорȣл съ тає капȣл лȣй Батїє, ꙗръ ѧ съ съ фїє фост плєкѫнд ꙟнтр'ачѣ партє, ши съ-л фїє фост скȣтинд; [къчй акмȣ Батїє ш'аȣ фост-ѡ лȣат мȣѧрє, ши ка ѡ мȣѧрє май (мȣлт) юбїѧ вїѧца бърбатȣлȣй, дє кѫт а фръцинє-съȣ]. Ласлъȣ май прє ȣрмъ кȣноскѫнд, прєкȣм соръ-са ꙟн тот кипȣл силѣщє съ аперє пє Бȣсȣрман, ши май мȣлт ферѣщє вїѧца лȣй, декѫт а фръцинє-съȣ, ꙟнтр'амѫндой ка нищє непрїѧтини тот одатъ топорȣл съ-ш фїє ꙟндрептат, ши ашѣ дє тарє съ-и фїє ловит, кѫт кȣ ѡ ловалъ пє амѫндой дє одатъ съ-й фїє деспикат дин кап пънъ ꙟн облѫнкȣл шєлїй. ашѣ витѣзȣл ачела Ласлъȣ, дȣпъ чє аȣ ȣчис ши пє Батїє ши пє сорȣ-са, кȣ марє избѫндъ ла четатє-ш ꙟнторкѫндȣ-съ, съ фїє порȣнчит, съ съ ѧ сама Тътарѫлор, прє карїй ꙗȣ принс вїй, ши дȣпъ чє аȣ афлат мȣлцимє дє дѫншїй фъръ нȣмър дє мȣлтъ, съ фїє зис, къ орй карїй дин пъгѫний ар врѣ съ съ ботѣзє, съ фїє ертацй, ꙗръ карїй а съ крєщина н'ар прими, прє ачїѧ прє тоцй пънъ ла ȣнȣл съ-й омоарє, ши ашѣ съ фїє ши фъкȣт.

Ꙗръ боѧрїи ȣнгȣрєщй ши четъцѣнїи ꙟмпрєȣнъ кȣ тот нъродȣл врѫнд, ка поменирѣ славєй лȣй Ласлъȣ ꙟн вѣчй немȣритоарє съ ръмѫє, фъкѫнд кипȣл лȣй Ласлъȣ дє арамъ върсат пє кал къларє, ши ꙟн мѫнъ топорȣл цїинд, съ-л фїє пȣс ꙟн вѫрвȣл ачелȣй стѫлп, прє карилє с'аȣ фост ȣркат Ласлъȣ кѫнд с'аȣ фост рȣгѫнд лȣй Дȣмнезєȣ, карилє зичє къ ши пънъ астъзй стъ. ачестѣ даръ сѫнт, карилє дє Ласлъȣ връжиторюл, апой ши сфѫнтȣл, повєстѣщє хроникȣл бȣлгъреск; ши токма ка ачѣстє ши май прє ȣрмъ ам афлат, ши ла ȣн хроник рȣсєск, карилє съ кȣноащє, къ дин чєл бȣлгъреск ачѣстъ повѣстє дин кȣвѫнт ꙟн кȣвѫнт съ ѡ фїє лȣат; ꙗрѫ ал'алтє кѫтє май мȣлт адаоџє Симеон, саȣ алтȣл асємєнѣ лȣй мъзак май денаинтє дє кѫт дѫнсȣл, адекъ дє Ромѫнїй

чей дин темницилє Рѫмȣлȣй скошй, ши ꙟнтр'аџюторюл лȣй Ласлъȣ трнмишй дє ȣндє съ ле фїє скорнит, ничй кȣм май мȣлт а афла нȣ пȣтȣм, фъръ кѫт сокотим, къ дин историа а дой край, пре доаѫ деосебите врѣмй тѫмплатъ, ѡ баснъ чюдатъ ка ачаста алкътȣинд, простимїй съ ѡ крѣзъ, кȣ кондєюл хъртїа аȣ мȣрȣнт.

CXII.

1710.

(Ms. bibl. centr. No. 324. 8⁰, mic. 302 foĭ nepaginate.)

Joan din Vasluĭu: Psaltire.

Predoslovie. (Fol. 1b — 5a.)

Ферѝче де ѡмоуល чела че нȣ мѣрџе ꙟтрȣ сватȣлъ некȣрацилѡрь.

Трѡи́цъ сфънтъ аџȣтѫ, аџȣтъ ми́хаилє; херȣви́ми, серафими, прѡрче(!) апостѡ́ли, мȣчиничи, съхрасти, ми́лȣници-мъ. амъ ꙟчепȣт а скрие ꙟ ѕи́ѡа ми́хаил' архаггл съв . ,зсѳ҃ї . нѡєв . и . ꙟ ѕи́лилє лȣи Иѡан водъ.

Кȣвѫнт дин прѣдȣсловиꙗ ѱъалти́рии, каре ꙗсте каꙗ тȣтȣрѡр кърцилор, карѣ ꙗсте карте сфѫнтъ ши лъȣдатъ, ши фоарте-и дє фолос сȣфлетȣлȣи . динтрȣ ачаста тоате съ цинє хие-чинє, къ хс ши апостѡли лȣи аȣ цинȣт ѱъалътира, скриптȣръ сфънтъ . аше кȣ цире лȣи дмнѕъȣ арътъм ши нȣи, кȣмȣ-с дє фѡлѡс сфнцини ѱалми . динтр'ачеџе поате фие-чинє ѡпри виꙗца че рꙗ ши съ с(ъ) ꙟдѣмнѣ спре виꙗца че бȣнѫ. аȣѕинд лаȣда ѱъалтирии, динтрȣ ростȣл лȣи василие ши а лȣи авгȣ (!), тълкȣиндъ кȣвинтеле лȣи па́вел апосттȣл : тѡатъ скриптȣра че сфънтѫ ꙗсте дела дмнѕъȣ избȣкнитъ; аше гръескȣ дє ѱъалтире, къ кȣприндє тȣате лȣкрȣрилє карилє-с дє фолос, ши ꙗсте вистерюл а тоате ꙟнвъцѫтȣрилор челор бȣне . дєчи съ примим кȣ маи маре дȣлчацъ ꙟвъцътȣрилє сȣфлетєџї, ши кънтърилє ѱлмилор . кȣм фак ши врачии че џиȣтори кꙟнд' даȣ болнаволȣи ерби амаръ се бє, еи ȣнгȣ пре дєн афаръ ȣсиелє пъха́рȣлȣи кȣ дȣлча́цъ ка съ ни ȣра́скꙟ фѡлѡсѡл лекȣлȣи; пентр'ачеꙗ аȣ афлат' даскалии бесеричии ностре, кꙟнтърилє ѱалмилор, кȣ гласȣри кȣвиѡас(е) кънтъ(н)д къитече .

къ ниче кȣ ꙟвꙟцътȣра апостолнлор ничи ко а прѡ҃чилор, ню
поате депринде лесне, ниче пот цине минте, декà ес дин бесе-
рикꙟ; ꙗръ кънтърнле ѱалмилор ле кънтъ ши акасъ ши ле
поартъ кȣ съне ши афáръ. ши кꙟндȣ ва фѝ чиневà кȣ инимъ
амъръттъ, саȣ мъниѡасъ, саȣ мѫхнитъ, ши дѣкà вà аȣѕѝ
гласȣл кънтърилор ѱ҃лмилор', атȣнчеш съ мънгъе ши ꙟ-
блънѕѣще фи́рѣ лȣи. ѱáломȣл гонеще пре дрàчи, ши адȣче
пре ꙟџери ꙟтр'аџȣтóрюл нострȣ, шї нї-н армѫ де апърат ꙟ
фри́ка нóпцини, ши ȣн гласȣ-и а тоàте бесѣричиле. ѱ҃лмȣл дин
инимъ ꙟнпиетрнтъ, изворъще лакръми. ѱ҃лмоуꙋл ꙗсте лȣкрȣ
ꙟнџереск, ши слȣжбъ сȣфлетѣскъ. ѱ҃лмȣл ꙗсте вистѣрюл
а тоате лȣкрȣрнлор челор бȣне, шѝ ѡглинда фиреи ши милеи
дмнезъецїи, ши гръдина инимилор крещинещїи, лѣкȣл боáле-
лор сȣфлетещїи. ѱ҃лтирѣ съ кїамъ картѣ лаȣделор. ꙗрѫ де
скрїиторїи ѱ҃лмилор, ȣнїи аȣ скрис двдъ, алцїи соломон, ал-
цѝ де асаѳъ, алцїи їдиѳѡм, алцїи де фичорїи лȣи корею, ал'-
цїи а лȣи мѡиси; ꙗръ нòи ведем, къ а тоци ѱ҃лмилор ле
ꙗсте скрииторю дх҃ȣл свнт. дерепт' ачеꙗ аȣ мѡиси, аȣ двдъ,
аȣ алцїи кáрїи аȣ скрис, еи аȣ фѡст' нȣмаи кȣ ȣн кондею;
ꙗръ дх҃ȣл свнт аȣ фост скрїитóрюл, кареле аȣ ꙟндирептат
кондеюл, ши минтѣ лѡр. маи врътос де тóате съ цинем
ꙟнцелесȣл дх҃ȣлȣи свнт', къ скриптȣра фъръ ꙟцелес, ꙗсте
ка ши трȣпȣл фѫрѫ сȣфлет.

Psalm 10. (Fol. 25a—28a.)

1. Пéнтрȣ че доáмне стаи дѐпарте, де нȣ ми амѝнте ла
врѣме де трѣбѫ ши де грїжѫ? 2. ꙟнтрȣ мѫндрїꙗ чéлȣи некȣ-
рат се апри́н'де мѣсерȣл, ши лѣгѫ ꙟнтрȣ скáтȣриле чéлѧ че
гъндѣще. 3. къ се лаȣдѫ пъкѫтосȣл ꙟнтрȣ пох҃тéле трȣ́пȣлȣи
съȣ, шѝ чéла че не ѡбиндȣаще бине съ-л кȣвѫнтѫм. 4. ꙟнтъ-
рѫтѫ пре д҃ чел пъкѫтос, ши дȣпъ мȣлцимѣ мънїи сáле
нȣ чѣрчетѫ. къ нȣ ꙗсте д҃ наинтѣ лȣи. 5. спȣркѫ-се кáлѣ лȣи
ꙟн тоàтѫ врѣмѧ. лȣа-се вор токмѣлеле тáле ди́наинтѣ фѣ-
цеи лȣи, ши тȣтȣ́рор връжмáшилор сън вà бирȣи. 6. къ ѕисе
ꙟнтрȣ инима сà: нȣ мѫ воιю клѫти, дин ꙟ род 'н' род фъръ де
ръȣ. 7. ши гȣ́ра лȣи е плинѫ де блѫстем, ши де амъръчюне, ши
де ꙟншелѧчюне. сȣ́пт' лимбà лȣи е ȣстенинцѫ шѝ дȣрѣре. 8. шѧде
ꙟн лѣшиничи кȣ чéй богáци, ꙟнтр'аскȣнсъ съ ȣчигѫ пре чел не-
виноват; ѡкыи лȣи спре чел мишел прѫвѫскъ. 9. лешȣаще ꙟнтр'а-

скȣнс̒ ка ȣ леȣ ꙟнтрȣ ѡгра́да са, ле́шȣѧще съ апȣ́че пре чел
мѣсерь, съ апȣ́че пре чел мѣсер ка съ-л тра́гѫ при'нсȣ, ши
ꙟтрȣ ла́цȣриле са́ле съ-л смерѣскѫ прн'нсȣ. 10. плека̀-се-ва ши
ва кълѣ, кындȣ-и ва пърѣ к'аȣ бирȣит пре чел мїшелъ. 11. къ
ѕи́се ꙟнтрȣ иинима са: ȣитѫ̀ д͠, ꙟнтоарсе-ши фаца са ка съ
нȣ̀ васѫ пънѫ сфръшѝт̒. 12. скоа̀лѫ доа̀мне дȣмнеѕъȣл мїеȣ,
ка съ се ꙟнналце мъна та̀. нȣ ȣита̀ мишени тъи пънѫ сфър̒-
ши́тъ. 13. пентрȣ че мънѝе чел некȣрат пре д͠, къ ѕи́се ꙟнтрȣ
иинима̀ са̀: нȣ ва̀ черчета̀. 14. дечи веѕи, къ тȣ дȣрѣре ши
ȣрцїе сѡкотещи, ка съ фїе дат ꙟнтрȣ̀ мънȣле та́ле. цѝе ꙗсте
лъсат мѣсерȣл; съракȣлȣи тȣ ни фии ꙟнтр'ацютó. 15. здрѡ-
бѣще бра́цȣл пъкѫтосȣлȣи ш'а витлѣнȣлȣи. черка-се-ва пъка́-
тȣл лȣи ши нȣ се ва афла̀. 16. д͠ е (ꙟн)пърат ꙟн вѣчи шѝ
ꙟнтрȣ вѣчии несфр̒шици. перици лимби дин ца̀ра лȣи. 17. до-
ри́рѣ мишéилор ѡ аȣѕи́ши доамне. ши гътирѣ иинимїи лор ѡ
лȣѫ̀ аминте ȣрѣке та. 18. а цюдека́ съра́кȣлȣи ши смѣри́тȣ-
лȣи. ка съ нȣ се ада́ȣгѫ дȣп'ачѧ ѡмȣлȣи а се мѫрѝ пре пъ-
мѫи̇т̒.

Psalm 31. (Fol. 71b—72b.*)

Ѱл͠ѡм давид разȣмъ ла. л͠а.

1. Ферич̀е де чѧ че ле се ꙗртѫ фърѫ де лѣцилє. шѝ лор
ли съ акоп(е)рѫ пъка́теле. 2. ферич́е де ѡмȣл, челȣѧ че нȣ-и нȣ-
мѣще д͠ пъка́теле, ни́чи ꙗсте ꙟнтрȣ ростȣл лȣи ꙟшелъчюне.
3. къ тъкȣ̀ю шѝ се векирѫ ѡаселе мѣле, стригънд тоа̀тъ ѕи́-
ѡа. 4. къ ши ѕи́ѡа ши нопте съ греȣѧ спре ми́не мъна̀ та̀. ꙟ-
трорши-мъ спре ки́нȣри, кънд ми плети́ръ спи́нȣл. 5. фъръ де
лецилє мели кȣноскȣ̀ю ши пъка́тили мели нȣ ле акопери́ю.
ѕиш: мърт(ȣ)риси-мъ-вои спри мине фъръ де лециле мели лȣи
д͠. шѝ тȣ ерташ некȣръцїе иинимии меле. 6. де чиче роа̀гъ кътръ
тѝне фїе-чи́не чела̀ че-и пре кȣвиѡс ла врѧме де требъ. ꙟсъ
ꙟ потóпȣ-с апе молте, шѝ кътръ ꙟсъ но се вор апропиѧ. 7. тȣ
ещи скъпа́рѣ ме де скръби́ле челе че мъ цжнȣръ; бȣкȣрїѧ мѧ
ещи, избъвѣщѝ-мъ де чие че мъ ꙟнкȣнцȣра́ръ. 8. ꙟцѣлепци-те-
вои ши те вои ꙟдирепта̀ прѣ ка́ле ача̀ста̀, че ꙟтр'ънса те верн
дȣчи. ꙟтъри-м вои спре ти́не ѡкии мнеи. 9. но фи́ци ка̀ кан шѝ
ка̀ мъшкȣл че ен н'аȣ ꙟцелеци́рѣ, кȣ фръȣ шѝ кȣ зъба́ле тра́-

---

*) cf. maï sus pag. 13, 1577.

ци фълчиле лор, де чие че нꙋ сѧ апропинѧ̀. 10. мꙋлте ра́не пъкъ-
то́сꙋлꙋи, ꙗръ чела̀ че ва̀ н(ъд)еждꙋи спрѣ д҃, мила̀ лꙋи д҃ ꙟл
ва̀ ꙟкꙋнџꙋра̀. 11. вѣсѧлйцъ-въ де д҃, ши въ бꙋкꙋра́ци дирепци,
ши въ лъꙋда́ци тоци чйѧ че сънтец дирепци кꙋ инимиле.

Psalm 54. (Fol. 114a—117a.)
Ѱ҃лом. н҃д.

1. Ѻокотѧще доамне, рꙋга́ мѧ мѧ (!) шй нꙋ трѣче рꙋгарѧ
мѧ. ꙗ-мѫ аминте ши м'аскꙋлтѫ. 2. къ'нтрꙋ скръбеле грижилѡр
мѣле, мѫ спѫмѫнта́ю. 3. де гласꙋл връжма́шꙋлꙋи шй де сꙋпъ-
ра́ре пъкътꙋсꙋлꙋи; къ плека́рѫ спре мене кꙋ лꙋкрꙋре фъръ де
лѣџе, ши'нтрꙋ мънїе връжмъшинѧ̀ мїе. 4. инима мѧ се спъ-
мънтъ ꙟнтрꙋ мене, шй фрйка морцйи късꙋ спре мене. 5. тѣ-
мере ши кꙋтремꙋр венй спре менѐ, шй мѫ акѡперй ꙟтꙋ́нѣрекꙋл.
6. шй ѕиш: чйне-м ва̀ да̀ арепи ка̀ а порꙋмбꙋлꙋи, съ збꙋр шй се
мъ ѡдиҳнеск? 7. ꙗтъ мъ депѫрта́ю фꙋџиндъ, ши мѫ сълѫ-
шлꙋйю ꙟн пꙋстїе. 8. ащепта́ю пре д҃, чела̀ че ера̀ съ мъ мън-
тꙋꙗскѫ ден пꙋцинарѧ фирии ши де вйвор. 9. пѧрде-и доамне,
ши ꙟпарци лимбиле лѡр; къ въѕꙋ́ю фъръ де лѣџе шй прйче'н
четате. 10. ши ѕйѡа шй нꙋпте ѡ кꙋнџюрѫ при ꙟнсъ шй дꙋпꙋ
зйдꙋреле ей шй пъреціи ей, фъръ де лѣџе-и, ши ѹстенинцѫ
пре мйжлокꙋл ей ши недерепта́те. 11. шй нꙋ се май ꙟнпꙋцинѣѕъ
дин ка̀ле ей асла́мꙋл шї ꙟшелъчюнѧ. 12. къ де мѣꙋ врꙋт пꙋ-
нослꙋи вре ꙋ връжмаш, врꙋтꙋ-ꙗм ръбда̀ акмꙋ. ши де сѣꙋ врꙋт
скꙋла спре мене вре ꙋнꙋл де чеѧ̀ че нꙋ мѫ юбинѧ, врꙋтꙋ-м'ам аскꙋн-
де дн'нсъ. 13. ꙗръ тꙋ ѡме асѣмѧне фирии, деспꙋето́рꙋл мйеꙋ
ши щиꙋ́тꙋл мйеꙋ. 14. че депреꙋ̀нъ мъ ꙟдꙋлчиш ꙟ бꙋка́те. ши'н
ка̀са лꙋи д҃ ам ꙟблат кꙋ ꙋ гъндъ. 15. ка̀ се вйе моартѧ спри'н-
ши, шй съ погоа́рѫ ꙟн а́дъ де вїи; къ е ръꙋ ꙟнтрꙋ съла̀шꙋ-
реле лѡр пре мижлокꙋл лѡр. 16. еꙋ кътрѫ домнꙋл стригаю, ши
дꙋмнеѕъꙋ мъ аꙋѕй. 17. са́ра шй деминѧца ши'нтрамѣѕъ-ѕи
спꙋю ши вестескъ, ши аꙋѕѝ гла́сꙋл мнеꙋ. 18. ши избъвй кꙋ паче
сꙋфлетꙋл мйѧꙋ, де чеѧ че се апропиꙗрѫ спре мене, къ'нтрꙋ мꙋлте
токмѣле ера кꙋ мене. 19. аꙋѕй д҃ ши и смерй при'нши, чела че
ма́инте де вечи. къ нꙋ ле ꙗстѐ лѡр скимба́рѧ, къ нꙋ се те-
мꙋрѫ де д҃. 20. тинсе́ мъна спре да́ре, ши спꙋрка́ръ сфа̀тꙋл лꙋи.
21. ꙟпърцйръ-се де кътръ мънїа фѣціи лꙋи шй се апропйꙗръ
инимеле лор. 22. мꙋꙗръ-се кꙋвевтеле (l. кꙋвенте-) лѡр май врътос
де кът ꙋнтꙋл, ш'а́чѣ сънт съџеци. 23. арꙋнкъ спре д҃ грижа̀

тà, ш'áчєла тє ва хрънни . нȣ вà дà ничѝ-дънȣѡаръ глъ-
чáвъ дирєптȣлȣн. 24. ꙗръ тȣ доамнє, џос ꙟн ѡборъ прин'н-
шѝ ꙟн пȣцȣл пȣтрєџюнєи . бърбáцїй чєи ꙟнк(р)ȣнтàци шѝ
ꙟншєлѫтóри нȣ-ш вор ꙟнџюмѫтъцà ѕѝлєлє сáлє . ꙗр єȣ до-
амнє спрє тѝнє нєдєждȣєскъ.

Psalm 71. (Fol. 149a—152a.)

ѱ҃лом . о҃а.

1. Доамнє, џюдєцȣл тъȣ дъ-л ꙟпърáтȣлȣи, шѝ дєрєптáтꙗ
тà фїюлȣи ꙟпърáтȣлȣи. 2. кá съ џюдєчє ѡáмєнилор тъи ꙟтрȣ
дєрєптáтє, ши мѣсєрѝлор ꙟтрȣ џюдєц дирєптъ. 3. кà съ ꙗ ѡá-
мєнїи пáчꙗ мъгȣрилор, ши дєрєптатꙗ мȣнцилѡр. 4. съ џюдéчє
мѣсєрѝлѡр ѡмєнєщи, ши ва мънтȣи фїи чєи мишєи, ши вà
смєри прє чєл клєвєтник. 5. шѝ вà пєтрѣчє кȣ соáрєлє, шѝ є ма-
интꙗ дє лȣнѫ ши дє родол родȣрєлор. 6. погоръ-ва кà плоáꙗ
прє лънѫ (?), ши кà ѡ пикѫтȣрѫ чє пѝкѫ прє пъмънтъ.
7. стрълȣчѝ-ва ꙟтрȣ ѕилєлє лȣи дєрєптáтꙗ, ши'нтрȣ мȣлцѝмꙗ
пáчєи пънѫ кындъ сє ва лȣà лȣнà. 8. ши ва бирȣѝ дꙗла мáрє
пѣнѫ лà мáрє . шѝ дє ла апє пънѫ лà марџинилє лȣмии. 9. ꙟн-
нàинтꙗ лȣи вор къдꙗ єѳїѡплѣнїи, шѝ вражмашїи лȣи цъ-
рънѫ вор линџє. 10. ꙟнпърацїи ѳарсисȣлȣи ши а ѡстровѣлѡр,
дáрȣрє и вор адȣчє, ꙟпърáцїи аравїи (gl. аръпєщи) шѝ сàва
дарȣрє и вор адȣчé. 11. шѝ ї сє вор ꙟкина лȣи тоци ꙟпърáцїи
пємєнтєщи, ши тоáтє лимбилє и вор шєрбѝ лȣи. 12. къ избѫвѝ
прє чєл мѣсєр дє ла чєл пȣтєрник, шѝ прє чєл мишєл, чє єл
н'áвꙗ аџютѫтор. 13. крȣцá-ва прє чєл мѣсєр ши прє чєл мѝшєл,
ши сȣфлєтєлє чєлор мишєи лє вà мънтȣѝ. 14. дє асламȣри шѝ дє
нєдрєптѫци вà избѫви сȣфлєтєлє лоръ, ши вà фѝ чинстит
нȣмéлє лȣи ꙟнáинтꙗ лѡр. 15. шѝ вà фѝ виȣ ши и сє вà дà лȣи
дє аȣрȣл арáвїи (gl. аръпъскъ) . ши и сє во(р) рȣгà лȣи пȣрȣрꙗ,
ши тоáтє ѕѝлєлє бїнє-л вор кȣвънта при'нсъ. 16. ши ва фѝ търїє
прє пъмънт' пънѫ ꙟн връвȣл мъгȣрилѡр, прѣ сє ва ꙟнѫлцà
мáи вратос дєкът ливáнȣл тъмъꙗ сємєнцїꙗ лȣи, ши вор
ꙟнфлȣрѝ дин чєтáтє кà ꙗрбà пємєнтꙗскѫ. 17. ши бїнє вà фи
кȣвънтат нȣмєлє лȣи пȣрȣрꙗ, шѝ маин҃(тє) дє соáрє пєтрѣчє
мȣлє (! l. нȣмєлє) лȣи, ши сє вор бл҃сви ди'нсъ тоатє сємєн-
цїилє пємєнтéщи, ши тоáтє лимбилє вор фєричѝ при'нсъ. 18. бѝ-
нє-и лъȣдат домнȣл дȣмнєѕъȣл Ї҃илтѣнилѡр, чєла чє фáчє ми-
нȣни ꙟсȣш. 19. ши бїнє-и кȣвънтат нȣмєлє мърїрии лȣи пȣ-

рꙋрѣ, шѝ'нтрꙋ вѣчии несфръшици. шѝ сѐ вà ꙟплѧ де мърїрѣ
лꙋи тот пъмънтꙋл. фѝ вà. фѝ вà. фост-аꙋ ши ва фи.

Psalm 111. (Fol. 257a—258a.)

ѱ҃лом двд҃. алилꙋи. рıа҃.

1. Фериче де ѡмꙋл че се тѣме де д҃. шѝ'нтрꙋ вѫцѫтꙋриле
лꙋи дорѣщїе фоарте. 2. тáре вà фи пре пъмънт' семенцїе лꙋи.
родꙋл дирепцилор бине се вà кꙋвънтà. 3. мърирѧ ши бꙋнѫтатѧ
е ꙟтрꙋ каса лꙋи, ши дерептáтѧ лꙋи ва петрѧче ꙟнтрꙋ вѣчии
несфръшици. 4. стрелꙋчѝ ꙟнтрꙋ тꙋнѣрек лꙋмѝнѫ дирепцилор,
мѧстивꙋ-е ши ꙟдꙋрат ши дирепт. 5. чела че е ѡм бꙋ́н' милꙋїще
шѝ дѫ ши сокотѣще кꙋвентеле сáле, съ грѫѧскѫ лà ѕїшѧ де
џюдец. 6. къ ничи-дънꙋѡáрѫ нꙋ се вà клѫтѝ, ꙟтрꙋ поменирѣ
чѧ несфръшитѫ вà фѝ дирептꙋл. 7. ши де аꙋѕъ ръꙋ нꙋ се ва
тѣме, гата-и инима лꙋи а недеждꙋи спре д҃. 8. ꙟтърїтꙋ-с'аꙋ
инима лꙋи шѝ нꙋ се вà тѣмѧ, пънѫ кънд ва къꙋтà спре
връжмáшїи съи. 9. ꙟпáр'те ши дѫ мишеилор, ши дерептáтѧ
лꙋи ва петрѣче ꙟтрꙋ вѣчїи несфръшїци; корнꙋл лꙋи се ва
ꙟнѫлца ꙟнтрꙋ мърире. 10. ѩръ пъкѫтосꙋл ва пръви ши се ва
мънїѧ, кꙋ динцїи ва скръшка шѝ се ва топѝ. дорїрѣ пъкѫ-
тосꙋлꙋи ва пери.